RIJKS GESCHIEDKUNDIGE PUBLICATIËN
GROTE SERIE
263

Bronnen voor de geschiedenis der dagvaarten van de Staten van Zeeland 1318 - 1572

BAND 2

UITGEGEVEN DOOR J.G. SMIT, J.W. BURGERS EN E.T. VAN DER VLIST

huygens ing

Rijks Geschiedkundige Publicatiën
uitgegeven door het
Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis

Grote Serie
263

Band II

Sidestone Press

Bronnen
voor de geschiedenis der dagvaarten
van de Staten van Zeeland
1318 - 1572

Band II:
Teksten 1479-1536

Uitgegeven door J.G. Smit, J.W.J. Burgers en E.T. van der Vlist

met medewerking van
M.-C. Le Bailly

Huygens ING (KNAW)

Het Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis (Huygens ING) is een instituut van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen.

© 2011, 2018 Huygens ING (KNAW), Amsterdam
Postbus 10855 · 1001 EW · e-mail info@huygens.knaw.nl
www.huygens.knaw.nl

2e druk 2018

Uitgegeven door Sidestone Press, Leiden
www.sidestone.com

Gezet door Frans Aussems grafisch ontwerp, Haren

978-90-8890-643-5 (Softcover)
978-90-8890-644-2 (Hardcover)
978-90-8890-645-9 (PDF e-book)

ISSN 0921-90 / NUR 680
ISBN 1ste druk: 978-90-5216-178-5

Het Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis (Huygens ING) maakt deel uit van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever, without prior written permission from the publisher.

Inhoud van band I

VII Woord vooraf

IX Inleiding

XLIII Lijst van gebruikte afkortingen

XLV Lijst van geraadpleegde en verkort aangehaalde literatuur

LI Overzicht van archieven en archivalia

XCVII Lijst van dagvaarten 1318-1572

1 Teksten nrs. 1-1023 (1318-17 december 1478)

Inhoud van band II

355 Teksten nrs. 1024-1645 (17 januari 1479-22 september 1536)

Inhoud van band III

921 Teksten nrs. 1646-1928 (4 oktober 1536-1572)

1341 Index van eigennamen

1453 Index van zaken en termen

1024 1479 JANUARI 17-20, DEN HAAG
Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 113. Voor deze dagvaart, gewijd aan de voorbereiding van een bijeenkomst met de Hanzesteden over de verlenging van het bestand en aan de kwesties met de Engelsen, hebben de Hollandse hoofdsteden ook de Zeeuwse steden opgeroepen.

1025 1479 NA JANUARI 23, DEN HAAG
a *23 januari, Gent. – Aartshertog Maximiliaan en hertogin Maria (= het Hof van Holland) dagvaarden prelaat, edelen en gedeputeerden van de Staten van Zeeland voor het Hof van Holland, om de eis aan te horen van de steden Reimerswaal en Goes namens het eiland Zuid-Beveland om terugbetaling van 1600 lb. groten Vlaams, gebruikt voor het gereedmaken van oorlogsschepen, en 122 lb. groten Vlaams, nog verschuldigd wegens de aan hertog Karel toegestane bede.*
– Origineel: Oud-archief van de stad Reimerswaal nr. 41 (verloren gegaan in 1940). – Regest: Fruin, Archief Reimerswaal, p. 38, nr. 76.

1026 1479 FEBRUARI, DEN HAAG
Zie Dagvaarten Holland, IV, nr. 118. Aldaar is vermeld een reis op 2 maart van gedeputeerden van Haarlem naar Den Haag dair de hooftsteden ende sommige van den cleynen steden van den lande [*van Holland*] vergadert waren om samentlijc te spreken van den pennijngen dewelke de rentmeesters van den plattenlanden ontfangen hadden totten costen van den scepen van oirloge ende mannen van wapenen van sgemeyns lands wegen bij denzelven steden uuytgemaict ter zee int jair van LXXVII lestleden, om diezelve penningen bij den voorscreven steden diewelke de scepen uuytgemaict hebben ontfangen ende gedeelt te worden, een yegelijc tot zijn andeel toe. Ende desgelijcx mede te spreken van den costen die binnen desen jare bij deser stede ende oic anderen gedaen ende uuytgeleit zijn in de wapeninge ter zee, om die rekenijnge dairaf gedaen te mogen wordden etc. (*GA Haarlem, SA I nr. 363, f. 77v-78). Misschien staat de volgende reis van gedeputeerden van Vlissingen naar Holland daarmee in verband:*

c In dieselve weke [*de derde week van februari*] in Hollant verteert[1] 3 s. 8 d. – *ZA, Heren van Veere nr. 196 (burgemeestersrek. van Vlissingen 1478/1479), f. 8v.*[2]

1 Door Willem Jansz., burgemeester van Vlissingen.
2 Op 1 april vond in Den Haag overleg plaats over de behoefte aan oorlogsschepen voor 1479; een afgevaardigde van Brielle woonde dat bij (*Dagvaarten Holland*, IV, nr. 121).

1027 1479 MAART 25, GOES
b A Jehan Hauwe dit Cottry la somme de soixante douze solz dudit pris pour des jour et lieu que dessus [*18 maart, Antwerpen*] porter hastivement et a toute dilligence lettres closes de mondit seigneur a monseigneur de la Veere, lieutenant et gouverneur de Hollande, Jehan de Reymerswale, Jacob Gielissoen, le seigneur de Pamele, messire Jehan de Cats, le seigneur de Cruninge, par lesquelles mondit seigneur leur manda que le mardy XXVe jour dudit mois de mars ilz feussent en la ville de Goes a tout tel nombre de gens qu'ilz pourroient finer et recouvrer pour assister le seigneur de Crubecke et le rentmaistre de Bewestreschelt en lexecucion de layde et scot deu a mondit seigneur par ceulx de son pays de Zeellande. Et ce en prest et payement a lui fait pour ce par sa quictance cy rendue ladite somme de 72 s. – *ADN, B 2118 f. 127v.*

1028 1479 APRIL 5-8, DEN HAAG
Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 122. Voor deze dagvaart werden, naast de edelen en steden van Holland, uit Zeeland opgeroepen 33 met name genoemde edelen en de stadsbesturen van Zoutelande, Domburg, Westkapelle, Westenschouwen, Zierikzee, Kortgene, Vlissingen, Middelburg, Brouwershaven, Veere, Goes, Sint-Maartensdijk en Tholen. Zij moesten bijeenkomen om aen te hoeren tgeent dat dieselve mijn genadige himluden updoen ende te kennen geven woude. *In opdracht van aartshertog Maximiliaan was deze dagvaart bijeengeroepen door de Raad. Aangekondigd was dat de vorst in persoon zou verschijnen; dat gebeurde echter niet.*

1029 1479 APRIL 19-MEI 2, BRUGGE
Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 123, waaraan ook de termini zijn ontleend. Aldaar is sprake van een oproep van de hoofdsteden van Holland en van Middelburg en Zierikzee om te komen spreken met de Staten van de andere landen roerende die ofzettinge ende verminderinge van den penningen tegenwoirdelicken doe loep hebbende alsoe wel van Engelant als van mijnen voirs. genadigen heere ende oic van Vranckerijck. *Bij Blockmans, Handelingen 1477-1506, I, geen deelname van Vlaamse steden vermeld.*

b *12 april. – Beschrijvingsbrief aan schout, burgemeesters, schepenen en raad van Middelburg om bij gedeputeerden te verschijnen ter dagvaart, met die van de andere gewesten, op donderdag na Beloken Pasen [22 april] te Brugge, hoofdzakelijk tot het vaststellen van enige bepalingen omtrent de munt naar aanleiding van zeker concept, voorlopig met de ambassadeurs van Engeland te Antwerpen ontworpen. – GA Middelburg, Register 'Zelant. Poincten van beschr. 1579-1613', nr. 1 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 486.*

1030 1479 MEI 17-19, DEN HAAG
Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 129. Volgens de reisdeclaratie van de delegatie van Haarlem waren de gemene steden van Holland en Zeeland bijeen om te overleggen over de bewapening ter zee en om Gorinchem bijstand te verlenen tegen de Geldersen. Er werden geen besluiten genomen.

1031 1479 MEI 26-29, DEN HAAG
Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 131. Op deze dagvaart, een voortzetting van voorgaande, waren de gemene steden van Holland en Zeeland bijeen. Men nam positieve besluiten.

1032 1479 JUNI 7-9, DEN HAAG
Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 134. Op deze dagvaart, een voortzetting van voorgaande, waren de gemene steden van Holland en Zeeland bijeen om definitieve besluiten te nemen.

1033 1479 NA JUNI 28, MIDDELBURG
b Symon Servaesz. van dat hij bij bevele van meester Jacop van Almonde, Pieter Hugez., rentmeester van Beoisterscelt, ende van den vors. rentmeester [*Anthonis Jansz. van Wissenkerke*], als commissarissen geordonnert omme te communiquieren mitten Staten van Zeellant up tstuck van der hoger vierschare, of mijn genadige vrauwe de hertoginne die soude mogen houden ende rechtsitten, getogen is uuyt Middelburch in Zeellant tot Middelburch in Vlaendren mit seker besloten letteren van den vors. commissarissen an meester Jacop Cruesinck als medecommissaris int selve stick geordinert ende vandaer tot

Brugge an denselven meester Jacop, dair men seide dat hij was. Daeromme deselve Symon uuyt was den tijt van vier dagen, tot 9 groten sdaechs, alst blijct bij eene cedulle, geveriffiert onder de handteikenen van den voirs. meester Jacop van Almonde ende Pieter Hugez., hier overgegeven, dienende up tnaeste volgende article. Dairomme hier him betaelt de vors. vier dagen ten prise vors., fac. 18 s.
Den vors. Jan Hugez. Scullox [*bode*] over dat hij bij bevele van den vors. commissarissen gereist is mit huere besloten lettren tot twee diversche stonden, te weten eens upten XXVIII^en^ dach in junio LXXIX an meester Jacop Cruesinck in Hollant ende voirt an zekere edele over al Zeellant ende anderwairf upten XI^en^ dach in julio daernaestvolgende an noch meer edele in Zeellant dan ter eerster reyse bescreven waren ter dachvairt, omme mit himluyden te communiquieren up tstick van der vors. hoger vierschare, daeromme hij uuyt was tsamen den tijt van zeventhien dagen, tot 12 groten sdaechs alst blijcken mach bi der cedulle geveriffiert onder de handteikenen van den vors. meester Jacop van Almonde ende Pieter Hugenz., overgelevert up tnaeste voirgaende article. Daeromme hier him betaelt bij zijne quittancie, gehecht an de vors. cedulle onder zijn signet, de vors. XVII dagen ten prise vors., fac. 5 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 72, f. 77.*

c Den voirn. rentemeester [*Pieter Hugenz.*] van dat hij bij scrijvene van meester Jacob van Aelmonde ende Anthonis Jansz. van Wissenkercke, rentemeester van Bewesterschelt, getrocken is tot tween reysen van der stede van Ziericxee tot binnen der stede van Middelburch, omme aldaer mit hemluyden te sprekene ende mitten edelen van Zeelant, vergadert wezende tot eener generale dachvaert, roerende omme vierschare te houden ende anders, dair hij omme uut was varende, besoingierende ende wederkeerende den tijt van IX geheel daghen, alst blijct bij den voirn. brieve, geveriffijert bij mijnen heeren van der Financie mijns voirs. genadichs heeren, onder thantteyken van Gillis Scolin, die men hier overlevert. Dairomme hier de voirs. IX dagen, tot 3 s. 6 s. groten elcx dages, facit in munte deser rekenijnghe 9 lb. 9 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 887, f. 37-37v*[1].

1034 1479 JULI 5-6- , LEIDEN-ZEELAND
Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 141. Op deze dagvaart waren volgens de reisdeclaratie van de Haarlemse delegatie de gemene steden van Holland en Zeeland bijeen voor overleg over (de uitvoering van) de wapening ter zee tegen de Fransen.
Aansluitend aan deze bijeenkomst reisden kapiteins van Rotterdam met gedeputeerden van Brielle en Schiedam naar Zeeland voor overleg met de steden daar over de datum waarop de oorlogsschepen gereed moesten zijn (Dagvaarten Holland, IV, nr. 142).

1035 1479 JULI 9-11, LEIDEN
Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 143. Op deze dagvaart, deels een voortzetting van voorgaande, waren de gemene steden van Holland en Zeeland bijeen. Zij namen definitieve besluiten. Haarlem en Leiden huurden kapiteins van Zierikzee in voor hun gezamenlijke oorlogsschip.

1036 1479 NA JULI 11, MIDDELBURG
b *Zie voor de oproep van de edelen om te komen overleggen over het houden van de vierschaar nr. 1033.*

Denzelven Jan Huge Scullocxz. over dat hij ommegedregen ende gecondicht heeft ten plaetsen gecostumert over al Bewesterscelt eenen brief in vorme van placcate onder de handteikenen van mijnen heere van Ravestain, meester Pieter Bogaert ende den vors. rentmeester [*Anthonis Jansz. van Wissenkerke*], inhoudende dat alle die steden gelegen

binnen Bewesterscelt commen ende wesen souden volcommelicke gemachticht binnen der stede van Middelburch bij mijnen vors. heere van Ravestain ende dandre boven ghenoomt, omme aldair mit himluyden te communiceren up zekere lasten ende begherten van mijnen vors. genadigen heere, alst breeder blijcken mach bij denselven brieve of placcaet hier overgegeven. Daeromme hier him betaelt bij zijne cedulle, gehecht an denselven placcaet onder zijn signet, inhoudende quittancie, als costumelic is 14 s. gr., fac. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 72, f. 77v.*[2]

c *Zie voor de deelname van de rentmeester van Beoosterschelde voorgaand nr.*

1 Bij uitgaven in juni-juli 1479.
2 Na een post met uitgave op 11 juli.

1037 1479 JULI 31, HAARLEM
Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 145. Op het overleg over de verlenging van het bestand met de Hanze waren steden van Holland en Zierikzee aanwezig.
Aan de aansluitende reis naar aartshertog Maximiliaan in Vlaanderen om van hem octrooi voor de verlenging te verkrijgen, namen volgens de Hollandse bronnen alleen Hollandse gedeputeerden deel (Dagvaarten Holland, IV, nr. 146).
Tijdens de van 28 augustus tot 1 oktober 1479 in Münster gehouden dagvaart met de Wendische steden kwamen de delegaties overeen het bestand te verlengen van 1 mei 1480 tot 1 mei 1492. Zeeland werd daar vertegenwoordigd door Peter Lamssen en Anthonis Lyebnissen van Zierikzee (Czirkessee) *(ibidem nr. 152).*
De bekrachtiging van dit bestand door de steden van Holland en Zeeland (Middelburg en Zierikzee) dateert van 29 januari 1480 (ibidem p. 199 onder nr. 177e).

1038 1479 SEPTEMBER 23-25, DEN HAAG
Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 160. Op deze dagvaart waren volgens de reisdeclaratie van de Haarlemse delegatie de gemene steden van Holland en Zeeland aanwezig over de beveiliging van de zee, daar er bericht was gekomen dat de Fransen oorlogschepen en haringbuizen hadden genomen.

1039 1479 OKTOBER 16-17, MIDDELBURG
a *29 juli, Rotterdam. – Wolfert van Borsele, heer van Veere, geeft baljuw en burgemeesters van Veere opdracht om zijn dochter*[1] *zo spoedig mogelijk naar hem over te laten komen, de schepen uit te reden en 's nachts de wacht op Zandenburg te versterken.*

[*Adres op de keerzijde:*] An den bailliu ende borchmeisters van der Vere
Bailliu ende ghy borchmeisters alle tsamen. Ic late u weten dat mijn begheren is dat mijn dochter hier by my comme ende dat men se my sende mit al dat baghage dat tscepe ghedaen is en[de] dat hoe eer hoe liever. Voert doet alle diligencie dat die scepen ter zee commen mueghen ende dat ghy altijd wel toeziet. Ic hope hier tbeste te doene.

Voert sout wel van mijnen avise wezen dat men alle nachte scickte ende sonde IIII of vijf ghesellen van der Vere boven upt huuβ om daer te waken, want deβ daeghβ geen noet en is. Dus wilt allomme tbeste doen. God zij met u.

Ghescreven te Rotterdam den XXIX^sten^ dach in julio anno LXXIX.

Wolfart

– Eigenhandig orig.: ZA, Stadsarchief Veere voorl. nr. 164-12. – Druk: Ermerins, Heeren van Vere p. 156 bijlage G.

b Den voorn. Clais Jacobsz. van dat hij uut bevele van den voorn. rentmeester [*Pieter Hugenz.*] ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoesterscelt ten plaetsen gecoustumeert eenen plaeckaet van den voorn. rentmeester in date den VIII^en^ in october XIIII^C^ LXXIX, mencie makende alzo de Franchoisen him dagelicx bereden omme mit groten getale van luyden van wapenen upslach te doen in den lande van Zeelant, dat dairomme alle ridderen, edelen, ambochtsheeren ende goede steden van Beoesterschelt commen ende wezen zouden upten XVI^en^ van octobri anno voors., savons in der herberge binnen der stede van Middelburch, omme des anderen dages te communiquieren mitten anderen edelen ende steden van Bewesterschelt die aldair wesen zouden hoe men ten minsten quetse van den lande de frontieren ende palen van den lande van Zeelant, aldair de voors. Franchoisen upslaen zoude mogen, doen fortifieren ende bescermen zoude mogen, alst bet ende breeder verclairst staet in de voorscreven plaeckaet, die men hier overlevert. Dairomme hier den voorscreven Clais Jacobsz. betaelt over zijnen salarijs ende gewoenlicken arbeyt als coustumelic is, bij zijne cedule onder zijnen zegele, inhoudende quitancie, dairan gehecht, de somme van 7 s. groten, facit in ponden deser rekeninge 42 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 888, f. 36v.*

c Item als ic [*Willem Pietersz.*] ter dachvaert was in Middelburch om die ramyngen ende oerdinancie te maken om die vreetscepen uut te maken ende om die oerdinancie te maken om tlandt te beschermen toot drien reise toe aldaer geweest, verteert ende van den wagenhuere, van die bossen ende serpentinen te Vlissinge te brengen die ons die stede van Middelburgh geleent heeft, tsamen 5 s. 6 d. – *ZA, Heren van Veere nr. 196 (burgemeestersrekening Vlissingen 1478/1479), f. 4.*

e Betaelt Pieter Jacobszone, scipper van der Trigo, ende Clais Dorne, scipper van de Cleyne Valente, van dat zy onlanck by bourgmeesters, scepenen ende raet mit der porterie dairover geroupen uuyt oirdinancie van den gemeene steden van Hollant ende Seelant ende Vrislant gehuert zijn geweest om mit hairen scepen ende soudeniers der stadt van Middelburch ter see in de wappynge te dien[en] in desen jegenwoirdigen teelt van den herincxvanck nu laestleden tot beschot van den gemenen buyssen ende herincxman, ende oick tot onderhoudenisse van den eylande van Walgeren om die te preserveren ende bescarmen van den Franchoisen, die in grote getalle van scepen ende volke in zee upgestelt wairen om de voirscreven herincxman te bescadygen ende de voirscreven landen te bescermen ende in te nemene, in soeverre dat dieselve Pieter ende Clais voirnoemd in al toegeseyt ende geloft is by den voirnoemden bourgmeesters, scepenen, raedt ende porterie over twee maenden tijts, dat zy der voirscreven stat dienen souden, Pieter 120 lb. gr. ende Clais Dorne 80 lb. gr., ende dat na avenant van zijn soudeniers, die zy selve hueren ende besorgen souden tot seker getalle ende up hoiren cost; ende overmits dat die voirscreven Pieter Jacobs te volle de voirscreven II maenden niet gedient en hadde, mits dat hy uuyt cra[ch]te ende ontsach van den voirnoemden Franchoisen die see ruymen moeste ende wijcken thuiswaert, soe is him toegeseyt by der voirscreven wet van al dat hy ontfangen sal van der tijt dat hy uuytgeweest heeft die somme van 65 lb. gr. eens wechdragen, ende alsoe Clais Dorne voirnoemd in deselve reyse zijn scip voirscreven verloren heeft by brande van den Franchoisen, hoewel hy den voirscreven tijt niet ten volle gedient en heeft, soe heeft hy nochtans ontfangen de voirscreven zijn gehele huere mits voirlyes van zijn voirscreven scepen na uuytwysen de voorwarden ende tractate die daerof gemaickt wairen, ende dat oick by toeseggen van der voirnoemde weet ende raidt. Aldus hier uuytgegeven ende betaelt de voirnoemde Pieter ende Clais tsamen 145 lb. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1479 (verloren gegaan in 1940). – Druk: Unger, Bronnen Middelburg II p. 374-375.*

1 Er is niet uit te maken welke dochter hier wordt bedoeld.

1040 1480 FEBRUARI 15-21, GORINCHEM
Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 189. Voor deze dagvaart werden, naast de edelen en steden van Holland, uit Zeeland opgeroepen vijftien met name genoemde edelen en de steden Reimerswaal, Goes, Tholen, Zierikzee, Brouwershaven, Kortgene, Veere, Middelburg en Vlissingen. Aartshertog Maximiliaan verscheen persoonlijk in Gorinchem om een einde te maken aan de partijtwisten, een nieuwe stadhouder aan te stellen in de persoon van de heer van Lannoy en om de verdediging tegen de Geldersen te leiden. De dagvaart was eerst op 12 en daarna op 20 januari gepland. Daarvoor waren geen Zeeuwen opgeroepen.

1041 1480 MAART 2-4, DEN HAAG
Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 193. Voor deze dagvaart, gewijd aan de rechts- en ordehandhaving in Holland en de bede, werden, naast de edelen en steden van Holland, uit Zeeland opgeroepen de abt van Middelburg, 21 met name genoemde edelen en de steden Goes, Reimerswaal, Westkapelle, Tholen, Domburg, Veere, Vlissingen, Middelburg en Brouwershaven. Omdat aartshertog Maximiliaan niet op de aangekondigde dag verscheen, verliep de dagvaart.[1]

1 Maximiliaan was nog in Dordrecht. Vanaf 12 maart wordt zijn verblijf in Den Haag vermeld (Vander Linden, *Itinéraires de Marie et de Maximilien* p. 72).

1042 1480 APRIL 6-13, (ROTTERDAM) DEN HAAG
Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 203. Voor deze dagvaart, gewijd aan de door aartshertog Maximiliaan gevraagde bede en wapening tegen Gelre en ter zee, werden, naast de edelen en steden van Holland, uit Zeeland opgeroepen de abt van Middelburg, 26 met name genoemde edelen en de steden Reimerswaal, Tholen, Goes, Zierikzee, Brouwershaven, Veere, Middelburg, Vlissingen, Domburg en Westkapelle. De dagvaart werd uitgeschreven te Rotterdam maar gehouden te Den Haag.

1043 1480 NA APRIL 15, DEN HAAG OF ROTTERDAM
Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 204. Voor deze dagvaart werden op 15 april Goedereede, Brouwershaven, Vlissingen, Domburg, Westkapelle en Zoutelande opgeroepen om zich bij aartshertog Maximiliaan te voegen op de plaats waar hij met de Staten [van Holland en Zeeland] dagvaart zou houden. Onderwerp van bespreking was het geven van een antwoord op de eerdere verzoeken van de vorst. Misschien is dit dezelfde dagvaart als die van 17 tot 22 april te Den Haag werd gehouden, waar volgens de reisdeclaratie van de Haarlemse delegatie de steden van Holland bijeen waren voor hetzelfde onderwerp (Dagvaarten Holland, IV, nr. 205). In Rotterdam waren de Hoekse edelen en steden bijeen.

1044 1480 MEI 12, DEN HAAG
Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 211. Misschien is de volgende oproep van de edelen en steden van Zeeland daar ten onrechte opgenomen, daar niet is gebleken dat Hollandse edelen en steden opgeroepen en/of aawezig waren. Brielle was wel in Den Haag vertegenwoordigd.

b A Jaques Bernartzonne, messaigier, la somme de quarante huit solz dudit pris pour desdits jour et lieu [*9 mei, Den Haag*] avoir porté lettres closes de mondit seigneur aux villes et nobles de son pays de Zellande, ainsi qui s'ensuient, assavoir Brauwershaven, Vlissinghe, la Veere, Wescappelen, Zierinxee, Briele, Godereede, Cortkene, Middelbourg, Domburg, Zottelande, a l'abbé de Middelbourg, au seigneur de la Veere, a messire Paule, bastart de la Veere, chevalier, a Anthoine van den Abeele, a Anthoine van Brules, a Witte van Haemstede,

a Wouter van Domburg, escuiers, aux seigneurs de Coortkene, a Joos van Haemstede, a Cornelis van Botlant, a Anthoine van Cats, Jehan van Stapele, Thomas van der Abeele, Jehan Corneliszonne van Westcapelle, au seigneur de Pamele [*Jan van Kruiningen*], au seigneur de Cats, a Jacob bastart de Borsele et a Jacob van Cats, par lesquelles il leur mandoit, assavoir ausdites villes, que incontinent icelles veues et toutes excusacions cessans et arriere mises, ilz envoiassent leurs deputez audit lieu de la Haye et ausdits nobles que semblemment, lesdites lettres veues et toutes autres choses arriere mises, ilz venissent en personne audit lieu de la Haye pour rendre responce sur la demande et requeste autreffois par lui faicte aux trois Estas de ses pays de Hollande, Zellande et Frize et aussi des batteaulx de guerre pour la conservacion de la mer. Et en oultre proceder sur les affaires desdits pays avec les deputés desdicts Estas. Pour se par sa quictance cy rendue ladite somme de 48 s. – *ADN, B 2121, f. 151-151v.*

e *18 mei, Den Haag. – Maximiliaan en Maria, aartshertogen van Oostenrijk en hertogen van Bourgondië, graven van Holland en Zeeland, verlenen prelaat, edelen en steden van Bewesterschelde op hun verzoek octrooi om gedurende zes maanden een schatting te heffen van de inwoners van dat gebied voor de verdediging tegen de Fransen, mits de grootste meerderheid van de inwoners daarmee accoord gaat.*

Maximiliaen ende Marie, bij der gracien Gods hertoghen van Oistrijcke, van Bourgoingnen, van Lothrijc, van Brabant, van Limburch, van Lucemburch ende van Ghelre, graven van Vlaendren, van Artois, van Bourgoingen palatinen, van Henegauwen, van Holland, van Zelland, van Namen ende van Zuijtphen, maercgraven des Heilics Rijcx, heere ende vrouwe van Vriesland, van Salins ende van Mechelen, allen den guenen die desen onsen jegewoordigen brief sullen zien, saluijt.
Van wegen den eerweerdigen vader in Gode, onsen lieven ende wel geminden, de Prelaet, edelen ende gedeputeerden van den steden van Bewesterscelt in ons land ende graefscip van Zelland, is ons vertoocht ende te kennen gegeven geweest, hoe dat 'tvoorsz. land van Bewesterscelt pale is van der incompste der zee, dair die Francoisen ende andere onse vianden, die dagelicx contenderen ende hem pijnen ende pooghen ons, onsen landen, heerlicheden ende onsen goeden ondersaten van dien te crancken ende hinder te doene, opslach mochten doen ende aldair die plattelande verderven ende destrueren, zodat van nooden is dat binnen denselven lande van Bewesterscelt, zoe wel binnen steden als dair buijten, eenen ijegelijcken voorsien ende geprovandeert zij van harnasch, wapene, gescut ende anders, tot bewaernisse van den live ende bescermenisse van den lande, ten eijnde dat indien eenich opslach gebuerde, deselve lande bescudt ende bescermt mochten worden, ende ooc dat omme de fortifficacie ende bewaernisse der voorsz. landen nootlijc is ende zijn sal te doene eenige groote extraordinarisse costen, ende te desen eijnde setten, heffen ende imposeren op de ondersaten ende inwonende van den voorscreven lande de penningen die omme deselve costen te doene, verteert ende uuijtgeleijt sullen werden; welke penningen behouvelic ten selven costen, de voorscreven thoendres, dewelke altijts vulvaerdich ende gewillich hebben geweest als goede ende getrauwe ondersaten sculdich zijn ende behoeren te wesen, 'tselve land van Bewesterscelt te helpen bescudden ende bescermen, ende onsen voorsz. vianden, indien zij eenich opslach daden, also voorsz. is, te wederstane ende uuten lande mit fortsen ende gewapender hand te verdriven, niet en souden connen gevinden, gaderen noch dorren setten op de voorscreven inwonende der voorscreven lande, noch die ter executie mogen leggen mids 'treffuz ende wederseghen, dat eenige van den voorscreven ondersaten ende inwonenden hier op doen mochten, noch ooc die voorscreven inwonende op doen stellen, sonder alvoren consent, oorlof ende octroij van ons t'hebbene, alsoe zij seggen, ons zeere oetmoedelic daer omme biddende ende versouckende ende dat ons believen wille hemlieden hier op te verleenen onse opene brieven in behoirlicker voorme.

Soo eist dat wij, overgemerct hebbende de zaken voren verhaelt, begeerende ende willende voor alle dingen te vorsiene ter bewaernisse ende bescudde van onsen landen ende heerlicheden, zunderlinge van onsen voorsz. lande van Bewesterscelt ende van onsen goeden ende getrauwen ondersaten ende inwonende van dien, ende daer op alvoren gehadt 't advijs ende goetduncken van onsen harde, lieven ende getrauwen cancellier, den heere van Champvans, ende den anderen lieden van onsen Grooten Rade bij ons wesende, den voornomden prelaet, edelen ende gedeputeerden van onsen voorsz. steden in Bewesterscelt, supplianten, genegen t'huerlieder voorsz. bede ende supplicatie, hebben geoctroijeert, geconsenteert, geaccordeert ende gewillecuert ende bij desen onsen brieve uut onser sunderlinger gracie, octroijeren, consenteren, accorderen ende willecueren, dat geduerende den tijt ende termijn van zesse geheele maenden naestvolgende, te rekenen van den dage datum van desen, zij moghen ende hemlieden geoorlooft zij, hangende denselven tijt, t'allen tijden dat van noode wesen sal, ordeneren, opstellen ende doen gereede maken deselve ondersaten van Bewesterscelt alsoe wel in de voorsz. steden van dien als daer buijten, omme de bewaernisse van dien ende te wederstane 't inbreken van onsen voorsz. vianden aldaer, ende te treckene ten palen ende plecken daert meest nood wesen sal.

Ende voort meer hebben hemlieden insgelijcx geoctroijeert, geconsenteert, geaccordeert ende gewillecuert, dat alsulke penningen als men oorboren sal ende als behouven sullen omme de costen diet van noode werdt te doene in't gunt dat voorsz. is, ende ten bescudde van den palen van den voorscreven lande van Bewesterscelt, het zij in wake te doene oft anderssins, te mogen zetten, pointen ende ommestellen op den voorsz. ondersaten ende inwonenden van den voornoemden lande ende quartiere van Bewesterscelt op elken naer qualiteijt van zijnen staet ende neeringhe ende naer de grootte van sijnen goeden. Behoudelic dat in't ommestellen van den voorsz. costen penningen ende in dese jegenwordige zettinge, de meeste ende ganste menichte van den voorscreven ondersaten ende inwonende van den voorsz. quartiere van Bewesterscelt daer inne consenteren, ende dat de voorsz. penningen ontfangen ende gedistribueert sullen worden bij onsen rentmeester van Bewesterscelt voorsz., geroupen die guene die behoeren geroupen te zijne, de welke gehouden werdt goede rekeninge, bewijs ende relicqua daer of te doene t'allen tijden als hij des versocht sal wesen voor onsen gecommitteerden, die wij dair toe ordeneren sullen, oft anderen dien't behoeren sal. Ende insgelijcx dat de penningen, die alsoe geheven sullen worden, in geen andere zaken besteedt sullen zijn, dan in't guend dat voorsz. is.

Ombieden ende bevelen daer omme onsen lieven ende getrauwen stedehoudere ende lieden van onsen Camere van den Rade in Holland, onsen bailliu van Middelburg ende allen anderen onsen justicieren, officieren ende ondersaten, huerlieder stedehouderen ende elken zonderlinge, dat van deser onser gracie, octroije ende consente ende van al den inhoudene van desen, duerende den tijt, in der maniere ende alsoe voorsz. is, doen, laten ende gedoogen den voorscreven thoendres vredelic ende vulmaectelic gebruijcken ende genijeten, sonder hemlieden dair inne te doene of te laten gesciene eenich letsel, hinder oft moeijenisse ter contrarien, want ons dat alsoo belieft; dese jegewoirdighe naer de voorsz. zesse maenden naestcommende van onweerden. In kennissen van desen, soe hebben wij onsen zeghel hier an doen hangen.

Gegeven in onsen huijse in den Haghe in Holland den XVIII[en] dach in meije in't jaer ons Heeren duust vierhondert ende tachtentich.

– Orig.: GA Middelburg, Stadsarchief nr. 143 (verloren gegaan in 1940). – Afschr. (18e eeuw, door F. van Mieris): NA, Handschriften Derde Afdeling nr. 2D, nr. 96[1]. – Regest: Van Limburg Brouwer, p. 161. – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 498.

26 mei, Den Haag. – Dezelfden bevestigen de privileges die hertogin Maria in 1477 en aartshertog Maximiliaan bij zijn inhuldiging aan Holland en Zeeland hebben verleend en verlenen enkele nieuwe voorrechten. Dit wegens het consent door de Staten van Holland en Zeeland in een achtjarige bede van 80.000 klinkaarts of Philippusschilden per jaar en

een eenmalige betaling van 160.000 schilden voor de periode januari 1477-mei 1480. Zie Dagvaarten Holland, IV, p. 238-241 onder nr. 212. Er is niet gebleken dat voor deze dagvaart, gehouden van 20 tot 26 mei in Den Haag, Zeeuwse edelen en steden waren opgeroepen of er aanwezig waren.

1 Volgens dit afschrift was het origineel als volgt getekend: 'Op de vouwe stondt geschreeven: Bij mijnen heere den hertoghe, ter relacie van den Rade, Baradot', en was het bezegeld met een grootzegel van rode was, hangend aan een dubbele staart.

1045 1480 JUNI 1-4, YERSEKEROORD-BERGEN OP ZOOM

b Jan Huge Scullocxz., bode mijns genadichs heeren in Zeelant, van dat hij ommegedregen ende gecondicht heeft over al Bewesterscelt ten plaetsen gecostumeert eenen placcaet mijns voirs. genadichs heeren, gegeven in den Hage den XXVIII^en^ dach van meye anno XIIII^C^ ende tachtich, mencie makende dat alle prelaeten, baenridtsen, ridderen, ambochtsheeren, leenmannen ende goede steden overal in zijnen lande van Zeellant wesen souden des saterdaechs, derden dach van junio doe naestcommende, binnen den tolhuyse van Yersekeroirt, omme met hemluyden te overdragen ende sluyten up tstick van zijnen schote ende bede aldair, die hij doe onlancx binnen zinen hove in den Haghe an hemluyden hadde doen versoucken, alst breeder blijcken mach bij den voirs. placcaet, hier overgegeven. Daeromme hier him betaelt bij zijne cedule onder zijn signet, inhoudende quittancie als costumelic is, 14 s. groten, fac. in ponden deser rekeninge 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 313, f. 102v.*

Den voirn. Clais Jacopsz. van dat hij ommegedragen ende gecondicht heefft over al Beoisterschelt ten plaetsen gecostumeert eenen plackaet van mijnen voirn. genadigen heere in date den XXVIII^en^ dach van meye XIIII^C^ LXXX, mencye makende dat alle prelate, baenraedsen, ridderen, ambochtsheeren, leenmannen ende goede stede over al Zeelant up die verbuernisse van hoeren ambochten ende leenen ende voirt up al dat zij zijne genade duchtende zijn, commen ende wezen binnen den tolhuyse van Yersekeroort des donredaechs eerste dach van junio dairna volgende, aldair verwachtende zijne comste omme te communiquieren tsamentlick up tstuc van den nyeuwen schote ende bede an himluyden onlancx begeert ende verzocht, als breeder verclairst staet in denzelven plackaet, die men hier overlevert. Dairomme hier denzelven Clais Jacopsz. betaelt over zijnen salaris ende gewoenlicken arbeyt al costumelic is bij zijne cedule onder zijnen zegel, inhoudende quitancie, dairan gehecht, de somme van zeven scellingen groten Vlaems, f. in munten deser rekeninge 42 s. – *Ibidem nr. 1070, f. 34-34v.*

c Den IIII^en^ dach van junio gesconcken den rentmeester van Bewesterschelt, den borgermeester ende pensionairis van Middelborch tsamen, die in der stat alhier gecomen wairen, VI gelten Rijns wijns, maken 6 s. Br[abants].
Op dezelfde dag werden ook 6 gelten geschonken aan de rentmeester van Beoosterschelde en de burgemeester(s) van Zierikzee, die oic om zunderlingen saken wille hier gecomen wairen, *en 3 gelten aan de burgemeester(s) van Brouwershaven. – RHC Bergen op Zoom, Oud-stadsarchief Bergen op Zoom nr. 248, f. 18.*

d Pierkin Doenaert, des voors. rentmeesters [*Pieter Hugenz.*] clerc, van dat hij bij bevele van den rentmeesters van Bewest ende Beoesterscelt gereyst is van Reymerswale tot binnen der stede van Delft bij mijnen genadigen heere aldair mit sekeren besloten brieven van den voorn. rentmeesters, omme denselven mijnen genadigen heere te kennen te geven watter geraemt was bij den Staten van Zeelant, die vergadert geweest hadden upten III^en^ dach in junio LXXX upten tolhuyse van Yersiekeroirt aengaende de nyeuwe bede etc. Dairomme hij uut was varende, marrende ende keerrende acht geheel dagen, alst blijct bij certifficacie van

meester Nicolas de Rutere onder zijnen handteykene, die men hier overlevert. Dairomme hier den voors. Pierkijn betaelt bij zijnre quitancie over de voors. VIII dagen, tot 10 stuvers sdaechs, de somme van 13 s. 4 d. groten, f. in munte deser rekeninge 4 lb. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 888, f. 35v.*

e *7 juni, Vianen. – Wolfert van Borsele, graaf van Grantpré en Bucham, heer van Veere enz., draagt de magistraat van Veere op niet in de bede te consenteren anders dan op de oude wijze.*

[*Adres:*] Eerbaere ende wijse die bailliu, burgermeesters ende scepenen van onser stede van der Vere, onse lieve ende zeere geminde vrunden.

Die grave van Grantpré ende van Boucham, here van der Vere, van Vlissingen, van Brauwershaven etc.
Lieve ende geminde vrunden. Uwen brief aen ons gescreven ende gesonden bij den brenger van desen hebben wij ontfaen ende wel verstaen, mencye makende onder andere als dat mijn here die deken ende Symon Pietersz. getogen zijn tot Reymerswale ende voort tot Yersickeroirt totten bailliu van den Polder ende Adryaen Pierss., die aldaer tevoeren waeren, ende dat ghij aleer die voirs. deken ende Symon Pierss. vertogen mit malcanderen gecommunikiert hebt roerende tconsenteren van der bede in Zeelant. Ende dattet u zeer nutte ende oorboorlic soude duncken als dat ghij in uwe antwoirde van onsent wegen seggen soudt als dat wij onsen genadigen here zijn bede gairne consenteren soude up tgemet als costumelic is, maer dattet groot noot ware dat men tvrye mede liete gaen ende onsen voirs. genadigen here zijn bede consenteerde bij der breede ende dat wij mit dier antwoirde onsen voirs. genadigen heere zeer wel tevreden setten ende hij ons dairaf zeer dancken soude ende dat wij ooc daermede gecrijgen souden die goede gonste, gemeen roup ende lof van al den steden ende gemeenen ondersaten ende ingeseten van den lande etc.

Maer wij en zijn up dese tijt van dier meynijnge niet met allen ende dat overmits dat wij ten eersten daerbij groot verlies ende schade hebben souden; ooc mede souden wij mits dien consenteren te vyande ende onminne gecrijgen alle die ambochtsheren van den lande die dairbij groot verlies ende schade hebben souden, hoewel dattet die steden ende gemeene landt wel wouden. Ende dat meeste ende quaetste is, soe is te verduchten dat onsen voirs. genadigen here die steden ende gemeene landt alst eens ingebroken ware zoudent altijt alsoe willen hebben ende maken der een costume of. Aldus en zijn wij van dier meynijnge niet die voirs. bede anders te consenteren dan vanouts gewoenlic is ende wij u onlancx gescreven hebben. Wairomme wij u dat scriven tot dien eynde dat ghij dat achtervolcht. Lieve ende geminde vrunden, Onse Here God zij mit u.

Gescreven tot Vyanen[a] VII dagen in junio anno LXXX.

Wolfart

[*P.S.*] Symon Pierse. Ghy weet doch wel ende nyement bet wat scade ic jaerlix daerby hebben soude updattet zo voertganck hadde. Maer wiste men van tevoren certeinlic dattet geenen voertganck hebben en soude, ic wilde wel danck hebben zonder scade. Item wat men doet, en consenteert niet by enighe somme dan by den groten upt ghemet. Item die Hollanders certeinlic hebben gheconsenteert over Hollant, Zeelant, Vrieslant maer tachtichdusent clinkart III jaer lanck, dus laet u niet informeren ter contrarie.
– *Orig. (met eigenhandig postscriptum): ZA, Oud-archief Veere voorl. nr. 164-13.*

a *Bovengeschreven boven het doorgehaalde:* Vere.

1046 1480 NA JUNI 4, YERSEKEROORD

b Den voorn. Clais Jacobsz. van dat hij uut bevele als boven ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoesterscelt ten plaetsen gecoustumeert eenen plaeckaet van den voorn.

rentmeester [*Pieter Hugenz.*] in date den IIII^en^ in juing XIIII^C^ LXXX, dairan gehecht is eene copie van zekere mijns genadichs heeren besloten brieven ondergeteykent bij Anthonis van Wissenkercke, mencie makende dat alle prelaten, baenraedsen ende goede steden over al Beoestercelt voors. terstondt aengezien den voors. plaeckaet commen ende himluyden vinden zouden binnen den tolhuyse van Yersekeroert in Zeelant, omme aldair te communiquieren van der toeredinge ende ter zeewairts up te stellen zekere wapeninge ende scepen van oirloge, die mijnen voors. genadige heere onlancx dair tevoeren geconsenteert hadden geweest etc., als bet ende breeder verclairst staet in den voorscreven placate ende beslotenen brieve, die men hier overlevert. Dairomme hier den voors. Clais Jacobsz. betaelt over zijnen salarijs ende gewoenlicken arbeyt als coustumelic is, bij zijnre cedule onder zijnen zegele, inhoudende quitancie, dairan gehecht, de somme van 7 s. groten, fac. in ponden deser rekeninge 42 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 888, f. 37.*

1047 1480 JUNI 27-28, MIDDELBURG

N.B. In de bronteksten van de van 2 tot 8 juni te Delft gehouden dagvaart, onder meer gewijd aan de bewapening ter zee, is alleen sprake van de aanwezigheid van de edelen en steden van Holland. Gezien het onderwerp ligt het voor de hand dat ook de Zeeuwen aanwezig zullen zijn geweest (Dagvaarten Holland, IV, nr. 215).

a *8 juni, Delft. – Aartshertog Maximiliaan van Oostenrijk en hertogin Maria van Bourgondië, graaf en gravin van Holland en Zeeland, staan op verzoek van edelen en steden van Holland, Zeeland en West-Friesland, die geklaagd hebben over overlast ter zee door de koning van Frankrijk en de zeerovers, de uitrusting toe van een kraak en 16 oorlogsschepen. Tevens keuren zij de ordonnantie goed, die is opgesteld om de kosten van de vlootuitrusting te dekken.*

Maximiliaen ende Marie, bij der gracien Goods hertoge ende hertoghinne van Oostenrijck, van Bourgoengnen, van Lothrijck, van Brabant, van Limborch, van Lucemborch ende van Ghelre, graven van Vlaendren, van Artois, van Bourgoengnen palatijnen, van Henegouwen, van Hollandt, van Zeelant, van Namen ende van Zuytphen, marcgraven des Heylichs Rijcx, heere ende vrouwe van Vrieslandt, van Salins ende van Mechelen, allen denghenen die dezen tegenwoordigen zullen sien, saluijt.

Alzoe die gedeputierde van den banroetsen, ridderscippen ende goeden steden van onsen voirs. landen van Hollandt, Zeellande ende Vrieslandt ons gethoont ende te kennen gegeven hebben, hoe dat binnen sekeren tijden harwarts gedurende deze tegenwoordige oorloge divizien[a], twisten ende geschillen, die hangende zijn tusschen ons, onsen landen ende heerlicheden ende den coninck van Vrancrijck, onsen viandt, dieselve coninck alrehande diversche zeeroovers gehouden heeft ende noch houdt uptie zee in grooten getale, ende die welke dat tot veel tijden liggende zijn in die gaten ende havenen van onsen voirn. landen ende heerlicheden, aldair verspiende, wachtende, vangende ende wechvorende die visschers ende andere coopluden van onzen voirn. landen, ende dairtoe oock onse vrunden, gealierde ende goetwillige, ende horen scepen, goeden, waren ende coopmanscippen nemende, stelende ende rovende, ende sommige van dien verdrenken ende anders stellen ende zetten tot renson tot groten sommen van penninghen, alzoe dat den ghemenen coopman ende oock die visscherije van den harinck van desen toecomenden jare gescepen soude wesen te nyente te gane, twelcke dat es die principale onderhoudinge ende dat voetzel van bijlevinghe des arms volcx van onsen voirn. landen, bijzonder van denghenen die geseten ende wonachtich zijn omtrent der zee, ende desgelijcx ook van denghenen die hantieren den gemenen loop van der coopmanscip, ende dairbij dat onse voirn. landen, heerlicheden ende ondersaeten bij lancheyt van tijden gescepen waren geheel ende al verderfelick te werden ende verganckelick gemaict te wesen indien haestelicken daerinne niet voorzien en werde, de voors. gedeputierde tot onzen versoucke ende bij onsen consente, beliefte ende octroy, omme onse voors. vianden te wederstaen, geordinert hebben up te stellen ende ter

zee te zenden tot coste van onsen voirn. landen van Hollandt, Zeellandt ende Vrieslandt eene crake ende dairtoe sestien scepen van oorloge, toegemaict mit volke van oorloge, ende van alle manieren van wapenen ter oorloge dienende, boven noch acht gelijcke scepen van oorloge, wel gefurniert, die welcke die van onsen voirn. lande Vlaendren gehouden zijn ende belooft hebben uut te maken ter zee ende tonderhouden tot hoeren coste, omme samentlick mit malkandren te beschermen ende te bescutten zoe wel onsen voors. lande van Vlaendren als onse voors. landen van Hollandt, Zeellandt ende Vrieslandt ende den inwonende van dien tegens die upzetten, begrijpen ende lagen die de Franchosen, onsen vianden, up ende tegens ons, onsen landen, heerlicheden ende ondersaten doen souden mooghen omme te beletten den loop van der voors. coopmanscip ende die visscherye van den voors. harinck. Ende omme welcke crake mitten zestien scepen van oorloge ter zee te bringen, te reeden ende die te onderhouden, ende die costen die dairomme van noode werden gedaen te wesen, die voors. gedeputierde van onsen voirn. landen van Hollandt, Zeellandt ende Vrieslandt bij onsen versouke, consente ende goetdunken gesloten, gemaict ende geconcludeert hebben sekere ordinancie, bij tinhouden van denwelcken elcke stede ende plaetse dairinne verclairt, weten ende vernemen sal mogen hoedanich ende mit wat scip ende mit hoeveel parsoonen ende ruteren ende in wat manieren van wapenen gefurniert men elck scip uutmaken, vitaillieren ende onderhouden sall, ende hoeveel elck perceel ende maniere van coopmanscip dairtoe gelden ende contribueren zal boven ende onvermindert zekere somme van penningen eens wechdragens, die men dairenboven up onzen gemenen platten landen van onzen voors. landen van Hollandt, Zeellandt ende Vrieslant omme te vervallen die eerste ende haestelicxte costen, omme dit aldus te doen, ommegeslagen, ontfangen ende opgebeurt sullen werden,

Soe ist dat wij, begerende onzen voors. vianden te wederstaen ende die te crenken ende alle andere zeeroovers van der voors. zee verjaecht ende him belet te werden die voors. dieveryen, nemingen, schattingen ende travailleringen meer te doen, ende dat die zee vrygehouden werde voor onsen voirs. ondersaten, vrienden ende goetwilligen ende an ons verbonden of verenicht zijnde, onsen voors. landen mit coopmanscip ende andersins hantierende ende verkerende, ende dat die voors. visschers sonder enich letsel varen moogen, hebben ter bede ende begeerte van den voors. gedeputierden den voors. banrodtsen, ridderscippen ende steden van onsen voirs. landen van Hollandt, Zeellandt ende Vrieslant geoirloft, gewillekoert ende geconsenteert, oorloven, willekooren ende consenteren mit desen tegenwoordigen onsen brieve, dat zij upzetten sullen moogen ter zee de voors. krake mitten voors. zestien scepen van oorloge, wel voorzien van wapenen, van vitaille ende in goeden, zekeren, behoorlicken staet van goeden luyden van oorloge, navolgende sekere ordinancie dairvan gemaict, dairaf zij tgeheel bewindt ende regiment van der wapeninghe ende vlote hebben sullen, ende bysonder van den quartiermeesters ende ruteren te setten, die onse cappiteyn of cappiteynen, die wij dairtoe committeren sullen, gehoirsamich ende onderdanich zullen wezen. Welke cappiteynen ende quartiermeesters gehouden werden den behoirlicken eedt te doen in handen van onzen lieven ende getruwen stedehouder ende rade van Hollandt, dat zij nair alle huere macht de voors. ordinancie onderhouden ende nyemande dan onse vianden beschadigen noch crenken en sullen. Diewelke cappiteyn of cappiteynen in den voors. scepen sal moogen stellen ende ordineren zekere persoonen omme die luyden van wapenen te regieren ende voort recht ende justicie te doen over allen dengheenen die yet misdoen ofte doen misdoen souden, ende dat alsoe wel criminelicken als civilicken. Ende den voors. eedt aldus bij den voors. cappiteynen ende quartiermeesters gedaen zijnde, zoe sullen die voors. rutergesellen een iegelijken eedt doen denselven cappiteynen ende quartiermeesters.

Ende want men omme die voors. zestien scepen mitter crake ende luyden uut te reeden ende alrehande artillerye ende gereetscippen te coopen, het van grooten noode es zekere sommen van penningen haestelicken uut te geven ende te verleggen, zoe hebben wij de voors. onse banrotsen, ridderscippen ende goeden steden van onsen voirs. landen van

Hollandt, Zeellandt ende Vrieslandt, ende tot hoere sonderlinge bede ende begeerte, geordinert ende ordineeren dat sekere sommen van penningen eens wechdragende over den gemeenen platten lande, als voors. is, omme die nootelicke ende haestelicke costen te verleggen, ommegeslagen sullen werden, ende dat elck perceel van coopmanscip dairinne gelden ende contribueren sall, achtervolgende die ordinancie dairvan gemaict, zonder dat yemande van wat state ofte condicien hij zij, dairaf vry ende exempt wesen sall, nair inhout derselver ordinancie. Omme welcke ongelden ende penningen over onsen platten landen van Hollandt, Zeellandt ende Vrieslandt omme te slaen, eens wechdragende, mitgaders die andere van der coopmanscippen coomende inne te halen ende te ontfangen, de voors. bandroetsen, ridderscippen ende goeden steden ordineren ende committeren sullen sekere notabele parsoonen, nut ende oorbarlik dairtoe wesende, die dairaf schuldich sullen wezen goede rekeninge ende reliqua te doen daer ende alsoot behooren sall, ende[b] tot allen tijden als zij des versocht sullen werden.

Ende of yemande van onsen voors. steden of andere onwillich waren de voors. ordinancie nair te volgen ende hoere penningen te borde te bringen ende die voors. zestien scepen mitter crake ende ruteren uut te maken, die willen wij heerlicken, realicken ende bij faite geexecuteert hebben an horen lijven ende goeden, ende dat alsoe wel bij arrestacie ende hechtenissen van horen parsoonen als bij vercoopinge van horen goeden over al in onzen voors. landen van Hollandt, Zeellandt ende Vrieslant, ende dat oock alsoe wel voor onsen tollenen als andersins. Ende wairt oock, dat yemande in gebreke ware van horen scepen ende ruteren uuyt te maken dair zij toe getauxeert zijn, soe zijn wij tevreden ende consenteren dat in die stede van dien, die andere van onse steden, indient himluyden belieft ende goetdunct, dat gebreck van dien vervollen ende die penningen van dien voort genomen werden bij arrestacie, vangenisse ende vercopinge van goeden als boven van den ondersaten van den steden ende plaitsen aldair dat die voors. onwillicheyt gebeuren soude. Ende of him yemande hiertegens becroonen off beclagen woude mit opposicyen, appellacien, reformacien ofte uutroupingen, zoe sullen zij nochtans nietmin schuldich ende bedwongen worden te betalen alle tguent dair zij up geset zijn ende schuldich wesen zullen. Ende die voors. betalinge gedaen zijnde, zoe sullen die onwillige eerst gehoort wesen in rechte omme weder te gecrigen tguent dat bevonden sal worden dat zij onbehoirlick betailt souden hebben.

Ontbieden dairomme ende bevelen zeere ernstelijck onzen lieven ende getruwen cancellier ende die luyden van onsen Grooten Rade, bij ons wezende, onsen voors. stedehouder ende den luyden van onsen Rade in Hollandt, Zeellandt ende Vrieslant, allen amiralen, cappiteynen, geleytsmannen van den scepen van oorloge upter zee, onzen ondersaten, vrunden, gealieerde ende goetwillige, ende allen onsen bailliuwen, schouten, rentmeesteren, rechteren, officieren ende hoeren stedehouderen ende elcken van him bijzonder nair hoeren betamen, dat zij den voors. gedeputierden onser voirs. landen van Hollandt, Zeellandt ende Vrieslandt van dezen onsen octroye, willekore, consente ende ordinancie ende elcken van dien rustelicken ende vredelicken doen ende laten gebruycken ende dat zij die onderhouden ende doen onderhouden zonder eenich letsel van allen onsen ondersaten, sonder dairtegens te doen ofte doen doen in eniger manieren.

Ontbieden ende ende bevelen voort onsen voors. stedehouder ende rade van Hollandt, dat zij ter begeerte van den voors. gedeputierden ofte hore gecommitteerde gehengen die voors. penningen die behouftich wesen sullen, eens wechdragende, ommegeslagen te zijn, mitgaders dieselve penningen die van den goeden ende coopmanscippen coomen sullen inne te halen, up te bueren ende tontfangen, ende sulcke commissien van bedwange doen maken ende expedieren in sterkenisse van dezen onzen bevele, als himluyden duncken zal dairtoe te behoren ende van noode te zijn. Ende dat dieselve onse stedehouder ende rade voort dese onze consente, willekoere, beliefte ende ordinancie doen openbairlicken publieren ende condigen ter plaitsen aldair dat men onse geboden geplogen heeft te doen,

tot dien eynde dat een ygelick deselve onze ordinancie, willekore, consente ende octroye navolge ende volcome.

Ende of diezelve onze stedehouder ende rade in eenich van onsen steden of plaitsen vinden aldair dat men geen seker acces ende vryen toeganck of ofganck hebben en soude moogen omme die voors. publicacien te doen, zoe bevelen ende machtigen wij himluyden dat zij in dien gevalle de voors. publicacyen ende geboden doen of doen doen ter naister plaitse aldair dat zij zekerlick senden sullen moogen, ende dat openbair voir den volke ende die publicacien vandien an den poorten ende kerckdueren aldair dat deselve publicacien gedaen zullen wezen, hechten ende stellen of doen hechten ende stellen. Ende indien dat die executeur of explotiere vandien in eenichsins doenlicken ofte mogelicken is, dat hij alsdan dat selve zijn exploit inchinueert dengenen die dair van onwillich wezen sullen ende himluyden senden copie van desen consente ende octroye ofte van alzulcke andere brieven van commissien als die voors. onse stedehouder ende rade van Hollant om den voortganck van der voors. sake sullen doen expedieren, tot dien eynde dat zij dairvan geen ingnorancie pretenderen ofte nemen en sullen moogen. Ende welck exploit, alsoe gedaen zijnde, wij mit desen jegenwoordigen auctorizeren in alre manieren als of dat an hoere parsoonen gedaen hadde geweest. Ende alzoe dese onse publicacie, ordinancie ende octroy in veel ende diverse plaetsen gedaen sal moeten wesen, soe willen wij dat an die copie gemaict van desen onsen brieve ende geteykent bij onzen greffier ofte eenige van onse secretarijsen van onsen voors. landen van Hollant, Zeellant ende Vrieslandt, sulck gelove geadjousteert ende gedaen zij als van desen onsen brieve.

Gegeven[c] in onser stede van Delff den VIII[en] dach in junio int jaer ons Heeren duust vierhonderttachtich.

Bij mijnen heere den hertoge. Heijmen.

– Orig.: GA Leiden, SA I nr. 904. – Afschr.: (ca. 1600) GA Leiden, SA I nr. 82, f. 268-271v; (18e eeuw): NA, Handschriften Derde Afdeling nr. 2D. – Regesten: Van Limburg Brouwer, p. 162; Overvoorde-Verburgt, Archief, regest nr. 916; Dagvaarten Holland, IV, nr. 215e.

b Denselven Jan Huyge Sculocxz. [*bode*] van dat hij bij laste van den voirs. rentmeester [*Anthonis Jansz. van Wissenkerke*] ommegedregen ende ghecondicht heeft over al Bewesterscelt ten plaetsen gecostumeert een placcaet van denselven rentmeester in date van den XXII[en] dage in junio XIIII[C] tachtich, mencie makende dat alle prelaet, baenridsen, ridderen, ambochscheeren, leenmannen ende goede steden van Bewesterscelt wesen zouden des dinxdaechs den XXVII[en] derselver maent van junio binnen der stede van Middelborch omme aldaer te communiquieren ende spreken van der toeredinge van den scepen van orlogen tot bewaernisse van den lande, twelke onlancx daer tevoren hier in den Hage eendrachtelijc gesloten ende overdragen was bij rijpe deliberacie van rade bij den ghemenen Staten van Hollant, Zeelant ende Vrieslant, alst breeder blijcken mach bij denselven placcate hier overgegeven. Daeromme hier him betaelt bij zijne cedule an denselven placcaet gehecht onder zijn signet ende hanteyken, inhoudende quittancie als costumelic is, 14 s., fac. in ponden voirs. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 73, f. 100v-101.*

De voorn. Clais Jacobsz. [*bode*] van dat hij uut laste van den voorn. rentmeester [*Pieter Hugenz.*] ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoesterscelt voors. ten plaetsen gecoustumeert eenen plaeckaet van den voorn. rentmeester in date den XXIII[e] in junio XIIII[C] LXXX, mencie makende dat alle edelen, ambochtsheeren ende goede steden comen of zenden zouden binnen der stede van Middelburch en dicendage XXVII[en] in junio dairan volgende, savons in der herberge omme sanderen dages te spreken hoe men de toeredinge van den scepen van oirloge ten bescudde van den harincman ende coopman ommeleggen zoude ten minsten quetse ende meesten oirbair van den lande etc., alst verclairst staet in den voors. placate, die men hier overlevert. Dairomme hier betaelt den voorscreven Clais

Jacobsz. over zijnre salarijs ende gewoenlicken arbeyt als costumelic is bij zijnre cedule onder zijnen name dairup gescreven, inhoudende quitancie, dairan gehecht, de somme van 7 s. groten, f. in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 888, f. 37.*

e *juni. – Uitvoering van de toegestane beveiliging ter zee tegen de Fransen, opgesteld door edelen en gemene steden van Holland, Zeeland en West-Friesland. De totale bemanning bedraagt 2290 man. Van de 16 schepen zullen er tien door Holland en West-Friesland worden geleverd, vijf door de steden van Zeeland en één door Brielle met die van Voorne. Tot dekking van de kosten zal zeker recht worden geheven op de invoer van enige koopmanschappen, zoals haring, koper, huiden, traan, boter, koperrood, vlas, hennep, tarwe, rogge, gerst, haver, pek en teer, wagenschot, klaphout, zout van Hamburg, zout van het Westen, delen, sparren, bier, wol en vachten, en op de uitvoer van laken, kramerijen, haring, olie, zoete wijn, zeep, hop, gedroogde schol en zout. – Afschrift: GA Middelburg, Register 'Admiraliteitszaken', nr. 5 (verloren gegaan in 1940). – Regest: Van Limburg Brouwer, p. 162. – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 499.*

juni. – Ordonnantie op het stuk van de oorlogsschepen. Van de vijf schepen voor Zeeland zullen Middelburg, Arnemuiden en Zoutelande samen een schip leveren met 160 man, ook zo Zierikzee met Tholen en Westerschouwen, Reimerswaal met Goes en Kortgene, en Veere met Vlissingen; Westkapelle en Domburg leveren samen samen een schip met 100 man, en Brouwershaven met zijn toebehoren een schip met 60 man. De kosten worden te samen geraamd op 143.900 Rijnsgulden; de buitengewone rechten zullen slechts zo lang worden geheven als de vloot op zee is. – Afschrift: GA Middelburg, Register 'Admiraliteitszaken', nr. 2 (verloren gegaan in 1940). – Regest: Van Limburg Brouwer, p. 162. – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 500.

Opschrift van een rekening ter zake:
Rekeninge van Middelburch over de costen die zij dit jegenwoirdige jair LXXX gedaen ende verschoten hebben in die toebereedinge van hoiren scepe van oirlooge, genaempt de Marquine, in de leste voirgaende wapeninge ter zee. – *GA Middelburg (op de rug:* Marquine 1480*) (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 494.*

Van deze rekening zijn de totalen vermoedelijk opgenomen geweest in de kwartiermeestersrekening van Middelburg over 1480. Daarvan is het opschrift bekend:
Costen gedaen in de toebereeding van der Marquine, achtervolgende de ordinancie van der wapeninge ter zee, onlanx in de voirgaende zomer bij den Staten van Hollandt, Zeelandt ende Vrieslandt geordineert ende gemaect tot bescudde van den harinckman ende den gemeenen coopman, soe heeft die stede van Middelburch tot hoiren zwaren costen navolgende een scip, genaempt de Marquyne, uuytgemaect ter oirlooge, geabilieert ende gefurneert van bossen, serpentinen, bospoir ende anders, ende oic gerepareert van touwen, takelen, lijnen, zeijl, besanen ende van anderen gewande, ende voirt gevitailgeert van broode, van biere, vleysch, boter, case ende andersins met andere extraordinaris costen, ende voirt van den salarize ende hueren gecontribueert ende gegeven van den capiteyn, scipper, quartiermeesters, seryant, boosmannen ende andere ruters van derselve Marquyne, met andere diversche perceelen van pick, tair, roet ende loot. – *GA Middelburg, Kwartiermeestersrekening over 1480 (verloren gegaan in 1940). – Druk: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 494.*

a *Afschrift Van Mieris:* diverschen.
b daer ende ... ende *is op rasuur geschreven. Hierna nog zes à zeven woorden geradeerd en de ruimte gevuld met opvultekens.*
c *Vanaf hier met andere hand.*

1048 1480 JULI 10-28, DEN HAAG
Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 224. Voor deze dagvaart, gewijd aan de bewapening ter zee en de uitvoering van de genomen besluiten, werden, naast de edelen en steden van Holland, uit Zeeland opgeroepen zeventien met name genoemde edelen en de steden Tholen, Sint-Maartensdijk, Zierikzee, Brouwershaven, Veere, Vlissingen, Westkapelle, Middelburg, Goes, Domburg en Kortgene.

1049 1480 JULI 21-22, ZIERIKZEE
b Denselven Clais Jacobsz. [*bode*] van dat hij uut bevele alsvoren ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoesterscelt voors. ten plaetsen gecoustumeert eenen placaet van den voorn. rentmeester [*Pieter Hugenz.*] in date den XVIII[en] in julio XIIII[C] LXXX, inhoudende dat de voors. rentmeester beveelt allen edelen, ambochtsheeren ende goede steden van Beoesterscelt voors. dat sij commen of senden souden binnen der stede van Zierixzee upten XXI[en] van julio, savons in der herberge omme sanderen dages te communiquieren van der wapeninge die men doen zoude ter zee etc., als breeder verclairst staet in den voors. placaet, die men hier overlevert. Dairomme hier betaelt den voorscreven Clais Jacobsz. over zijnen salarijs ende gewoenlicken arbeyt als coustumelic is, bij zijnre cedule onder zijne name, inhoudende quitancie, dairan gehecht, de somme van 7 s. groten, fac. in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 888, f. 37v.*

1050 1481 JANUARI 4-7, 9-13, DEN HAAG
Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 250. Volgens de reisdeclaratie van de Haarlemse afvaardiging werd deze dagvaart bijgewoond door de edelen en gemene steden van Holland en Zeeland. Alleen van de oproepen van de Hollandse edelen zijn de bodelonen overgeleverd. Onderwerpen van bespreking waren de verzoeken van Maria van Bourgondië en Margaretha van York om een aandeel in de bede; het verzoek van laatstgenoemde om vergoeding van de kosten van haar reis naar Engeland; klachten van de Hanzesteden over de kwaliteit van de haringtonnen en over het inleggen en zouten van de haring (waarvoor gedeputeerden van de Hanze naar Den Haag waren gekomen); rekening van het lastgeld van de haringvangst. Volgens de reisdeclaratie van de Leidse delegatie betrof het hier verschillende dagvaarten. Daardoor is niet duidelijk bij welke onderwerpen de Zeeuwen waren betrokken. Wel werd de zaak van het lastgeld niet afgehandeld overmits dat die heere van der Veer tot zijnen profijte alleen houden wilde al dat lastgelt dat binnen zijnen steden ingecommen ende ontfangen was.

[1051 1481 JANUARI 15, MIDDELBURG]
N.B. Deze vierschaar heeft niet plaatsgevonden.
b *Boden Bewester- en Beoosterschelde met plakkaat van aartshertog Maximiliaan d.d. 2 augustus 1480 te Mechelen dat hij op 1 oktober aanstaande te Middelburg zal zijn om vierschaar te houden. – ZA, Rekenkamer I B-O nr. 73, f. 101; nr. 888, f. 37v.*

Boden Bewester- en Beoosterschelde met plakkaat van Maximiliaan d.d. 6 oktober 1480 te Luxemburg dat de vierschaar zes weken is uitgesteld. – Ibidem, Rekenkamer I B-O nr. 73, f. 101v; nr. 888, f. 37v-38.

Boden Bewester- en Beoosterschelde met plakkaat van Maximiliaan d.d. 27 november 1480 te Gent dat de vierschaar uitgesteld is tot 15 januari 1481. – Ibidem, Rekenkamer I B-O nr. 73, f. 102-102v; nr. 888, f. 38.

1052 1481 JANUARI 25-31, MIDDELBURG

a Upten VII^en^ dach van der voorn. maent van januario reysde Geerijt van der Binchorst, gezwooren bode, mit zekere besloten brieven van der voorn. Camere van den Raide gaende an Anthoenis Jansz. van Wissenkeercke, rentmeester van Bewesterscelt, ende an Pieter Huygenz., rentmeester van Beoisterscelt, roerende ende aengaende dat die voorn. rentmeesters houden ende beteyckenen zouden een dachvaert in Zeellant aen den gemeenen steden aldair vanwegen ende uuter name van mijnen genadigen heere ende vrouwe van Oostenrijck ende van Bourgoengen etc. In welker reyse hij gevaceert heeft varende, lettende ende keerende, mits dat hij stille moeste liggen vier dagen, te weten twee dagen aen den duynen in Maeslant ende twee dagen aen Strijpe om den grooten yssganck ende dat bij dien zeere zorgelicken te reysen was, den tijd van thien dagen, alst blijct bij cedele van den voorn. [*Camere van den Raide*], begrijpende affirmacy ende quitancie onder thandteycken van Adaem van Cleve, secretaris van denselven Hove, hier overgelevert, f. tot 12 groten sdaichs 3 lb. – *NA, Rek. Rek. nr. 176, f. 82v.*

b Jan Huge Sculocxz., bode mijns genadichs heeren, van dat hij ommegedragen ende gecondicht heeft over al Bewesterschelt eenen placcaet van den voors. rentmeester [*Anthonis Jansz. van Wissenkerke*] in date van den XVIII^en^ dage in januario anno XIIII^C^ tachtich na scrijven sHoifs van Hollant, mencie makende dat alle de prelaet, baenridtsen, ridderen, edelen, ambochtsheeren ende goede steden van Bewesterschelt wezen zoude binnen der stede van Middelburch des woensdaichs den XXIIII^en^ derzelver maent van januario in de herberge, omme aldair des anderen daichs tsamen te communiquieren ende spreken up de wille, begheerte ende meenijnge van mijnen voors. genadigen heere, begrepen in zekere zijne brieven dairof copie ant zelve placcaet ghehecht was, nopende van hulpe ende bijstant te doene den steden van Gorinchem ende van Asperen tegens de Geldersche ende oic weder ter obediencie te bringen de steden van Lederdam in Hollant, die van den voors. Gelderschen ingenomen ende becrachtich[t] hadde geweest, alzoe dit breeder blijcken mach bij den voors. placcaet ende copie, mitgaders zekere beslote letteren van den stedehouder ende Raide van Hollant, bij denwelcken den voirs. rentmeester bevolen was de voors. Staten te vergaderen, die men hier al overlevert. Dairomme hier him betaelt bij zijnre cedulle, an denzelven placcaet gehecht onder zijn handteyken, inhoudende quitancie, als costumelic is 14 s. gr., facit in ponden vors. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 74, f. 82v-83.*

Clais Jacobsz. [*bode*] van dat hij ommegedragen ende gecondicht heefft over al Beoisterschelt, ten plaetssen gecoustumeert, eenen placaet van den voirn. rentmeester [*Pieter Hugenz.*] in date den XVIII^en^ in januario anno LXXX na beloope sHoifs van Hollant, mit zekere beslotene brieven van den raide van Hollant ende mit eene copie van eenen beslotenen brieven van mijnen vors. genadigen heere aeneen gehecht, mencie makende dat men eenen dachvaert houden zoude bynnen der stede van Midelburch bij den edelen ende steden van Zeelant omme mit malcanderen te communicquieren van der materie ende zake, begrepen in mijns vors. genadichs heeren brieven, roerende om assistencie te doen ende te hulpe te commen die van Gorinchem ende van Asperen omme die van Leyderdam, dat een uuyterste pale van Hollant is, te helpen brengen tot obediencie, alst bet ende breeder verclairt staet in den vors. placaet ende beslotenen brieven, die men hier overlevert. Dairomme hier betaelt den vors. Clais Jacobsz. over zijnen salaris ende gewoenlicken arbeyt als costumelic is, bij zijne cedule onde[r] zijnen zeghele dairan gehecht, inhoudende quictancie, de somme van 7 s. groten, f. in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 889, f. 36v-37.*

e Denzelven Jan Hugezoon [*Sculocx, bode*] van dat hij bij ordonnancie van denzelven rentmeester [*Anthonis Jansz. van Wissenkerke*] getogen is uuyt Middelburch tot hier in den Hage mit zijne beslote letteren, gaende an mijn heeren van den Rade van Hollant, inhoudende de antwoirde gegeven bij den edelen ende gedeputeerden van den steden

in den dachvairden, dairof int naeste voergaende artikel mencie gemaict is[1], roerende die assistencie die mijn genadige heere begheerdt gedaen te zijne denzelven steden van Gorinchem ende Asperen ende oick om te recuperen die stede ende slot van Lederdam, ingenomen ende vercrachticht bij den Gelderschen. Dairomme bij mijnen voors. heere denzelven bode toegetauxeert is ende die hij geaffirmeert heeft uuyt geweest te hebben onder vaeren, marren ende keeren den tijt van twaelf dagen, tot 12 gr. sdaichs, alst blijct bij cedulle, geveriffiert onder thandteyken van Ghijsbrecht van der Mye, secretaris van der Camer van den voors. Raide, upten lesten dach van januario anno XIIII^{C} tachtich na den loop sHoofs van Hollant, die men hier overlevert. Dairomme hier de voors. twaelf dagen ten prise voors. bij zijne quitancie, hier overgelevert, 12 s. gr., facit in ponden voors. 3 lb. 12 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 74, f. 83.*

1 Zie twee posten hiervoor.

[1053 1481 FEBRUARI 5-10, DEN HAAG]
Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 257. Volgens de reisdeclaratie van de Haarlemse delegatie was deze generale dagvaart door de edelen en gemene steden van Holland en Zeeland belegd om de rekeningen van het lastgeld en van de kosten van de bewapening ter zee af te horen en af te sluiten. De zaak kwam niet tot een eind omdat die van Zeelant mits den vorst aldair niet commen en mochten; *bovendien hadden de Hollanders met interne problemen te maken.*

1054 1481 FEBRUARI 21, ZIERIKZEE
b Den voern. Clais Jacobsz. [*bode*] van dat hij ommegedragen ende gecondicht heefft over al Beoisterschelt vors. ten plaetsen gecoustumeert, eenen placaet van den vorn. rentmeester [*Pieter Hugenz.*] in date den XIIII^{en} in februario anno LXXX na beloope sHoifs van Hollant, mencie makende dat alle ridderen, edelen, vassalen, ambochtsheeren, leenmannen ende mansmannen, up de verbuernisse van hoiren leenen, commen zouden in persoone, ende de goede steden ende prochien van den platten landen, up gecorigiert te zijn an hoire lijve ende goeden, zenden zouden hoire gedeputerde des woensdachs na daten van dien [*21 februari*] binnen der stede van Zierickxee, savonts in den herberge omme des anderen dages an te hoeren tgeent dat men himluyden vanwegen mijns vors. genadichs heeren te kennen geven tot voirdernisse van zijnen landen van Hollant, Zeelant ende Vrieslant ende omme de bescermenisse ende bewaerenisse van den palen van dien, alst breeder verclairt staet in den vorscreven placaet die men hier overlevert. Dairomme hier betaelt den vors. Clais Jacobsz. over zijnen salaris ende gewoenlicken arbeyt als costumelic is, bij zijne cedule onder zijnen zeghele, inhoudende quictancie, dairan gehecht, de somme van 7 s. groten, fac. in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 889, f. 37.*

1055 1481 FEBRUARI 27, MIDDELBURG
b Denzelven[a] Jan Hugezoone [*bode*] van dat hij ommegedregen ende gecondicht heeft over al Bewesterschelt ten plaetsen gecostumeert eenen placcaet van den voors. rentmeester [*Anthonis Jansz. van Wissenkerke*] in date van den XIIII^{en} dage in februario int tvoors. jair tachtich, mencie makende dat na tinhouden van zekere beslote letteren mijns genadichs heeren ende van zijnen stedehouder general van Hollant hij ontboden ende bevolen hadde alle edelen, vassalen, leenmannen, mansmannen ende den gedeputeerden van den steden ende platten lande over al Bewesterschelt, opte verbuernisse van huere leenen ende dandere up gecorrigiert te wesen an huere lijven ende goeden, te commen ende te wesen binnen der stede van Middelburch upten XXVII^{en} dach van derzelver maent van februario om alsdan angehoirt te hebben tgunt dat denzelven rentmeester ghelast was hemlyeden

te openen ende te kennen te geven mit inthimacie, alzoe dit breeder blijcken mach bij denzelven placcaet, hier overgegeven. Dairomme hier him betaelt bij zijne cedulle onder zijn signet ende handtgescrifte, inhoudende quittancie alsvoeren, 14 s. gr., fac. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 74, f. 83v-84.*

Bode van Bewesterschelde met plakkaat van de rentmeester d.d. 9 maart en kopie van een open mandement van aartshertog Maximiliaan in zijn Raad van Holland d.d. 24 februari 1481 dat Zeeland 1000 gewapenden moet leveren voor de verovering van Leiden en dat de edelen, vazallen, leenmannen en mansmannen ieder hun deel naar de grootte van hun leen moeten leveren in Den Haag. – ZA, Rekenkamer I B-O nr. 74, f. 84.

Bode van Bewesterschelde met plakkaat van aartshertog Maximiliaan d.d. 20 maart dat alle edelen en leenmannen zich gereed moeten houden hem te dienen. – Ibidem f. 84v.

a *De gehele post is doorgehaald. In de marge merkt de Rekenkamer op dat dit plakkaat wel tegelijk met het voorgaande, dat van 13 februari dateerde, zal zijn bezorgd.*

1056 1481 MAART 30, GOES

b Denzelven[a] [*Jan Hugenz. Sculocx, bode*] van dat hij ommegedregen ende gecondicht heeft eenen placcaet onder thandteyken van mijnen heere den grave van Jongny in date van den XXV[en] daghe in maerte anno XIIII[C] tachtich na scriven sHoifs van Hollant, mencie makende hoe dat den voors. heere van Jongny vanwegen mijns voors. genadichs heeren gelast ende bevolen was te commen binnen den lande van Zeelant om aldair te vergaderen alle prelaten, edelen ende goeden steden van den voors. lande ende hemlieden up te doene de lasten ende bevelen die hem mede gegeven ende gelast waren om op te heffen ende vergaderen alle de edelen ende andere van denzelven lande ende die te dienste te bringen mijnen genadigen heere tot alsulcke plaetse daer hij zelve[b] persoenen wesen zoude, hemluyden beteykenende te wesen ter Goes des vrindaechs XXX[ste] der voirs. maent van maerte, des avonts in de herberge, alzoe dit breeder blijcken mach bij den voors. placcaet, hier overgegeven. Dairomme hier hem betaelt bij zijne cedulle onder zijn signet alsvoeren 14 s. gr., fac. in ponden voors. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 74, f. 84v-85.*

Lammin Eelantsz. van dat hij ommegedragen ende gecondicht heefft over al Beoisterschelt vors. ten plaetsen gecoustumeert eenen placaet van den grave van Joingny, heere van Viteaulx etc., onder zijn handteyken in date den XXV[en] in merte anno LXXX na coustume van scrijvene sHoifs, mencie makende dat alle prelate, edelen ende goeden steden over al Zeelant commen ende wezen zouden bynnen der stede van der Goes des vrindachs XXX[e] dach der vors. maent van merte, savonts in der herberghe omme des anderen dages an te hoeren de belieffte ende begeerte van mijnen vors. genadigen heere, dairoff de vors. grave gelast was omme up te heffen ende te vergaderen alle die edele ende andere van Zeelant vors. ende die te dienste te bringen tot alzulcker plaetzen, als dar mijn vors. genadige heere zelve in persoone wezen zoude, als breeder verclairt staet in den vorscreven placaet die men hier overlevert. Dairomme hier betaelt den vors. Lammin Eelantsz. over den gewoenlicken salaris ende arbeyt als costumelic is, bij zijnen cedule onder zijnen name, inhoudende quitancie de somme van 7 s. gr., f. in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 889, f. 37v-38.*

c Den voirs. rentmeester [*Anthonis Jansz. van Wissenkerke*] van dat hij bij ordonnancie ende scrijven van mijnen genadigen heere mit mijn heere den grave van Joingny als commissaris dairtoe gecommitteert ende Pieter Hugezoon, rentmeester van Beoisterschelt, gevacquiert ende geoccupeert heeft tot diversche stonden in zekere dachvairden gehouden binnen den lande van Zellant, te weten eenen dachvairt binnen der stede van der Goes ende twee binnen der stede van Middelburch, die tweeste eerste dachvairden roerende van der rebellicheit der

stede van Leyden, om die edele, goede steden ende ondersaten van Zeelant te bringen tot dienste van mijnen voors. genadigen heere, ten fijne dat hij bij middele van hemlieden ende andere dezelve rebellen hadde mogen bringen tot zijnre onderdanicheyt ende subjectie; ende die derde dachvairt roerende de begeerte mijns voors. genadichs heeren om te hebben betalinge van tweeduysent ruters, tot drie stuvers sdaichs voir twee maenden ende dat over den dienst die de meeste deel van den edelen ende gemeen steden van Zeelant ter IIe dachvairt zijnre genaden gepresenteert hadden te doene tegens die voors. rebelle van Leyden, om welcke dachvairden te vorderen ende te helpen bringen tot effecte de voors. rentmeester occupeerde ende vaceerde den tijt van zes gheheele dagen, tot twee vrancken van 32 groten Vlaems tstuck elcx daechs gerekent, alst blijcken mach bij certifficacie van den voors. grave, geveriffiert onder zijn handteyken ende thandteyken van Anthuenis van den Abeele, als commissaris mede dairtoe geordineert ter voors. lester dachvairt, in date van den VIII^en^ dage in meye anno XIIII^C^ LXXXI, dairoff men copie autentijck hier overlevert ende dairoff de voors. Pieter Hugezone tprincipael heeft om dairmede zijne vacatien te nemen in uuytgeven van zijnre rekeninge Beoisterschelt dairt behoirt. Dairomme hier de voors. zes dagen tot 2 francken sdaechs alsvoeren, fac. 9 lb. 12 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 74, f. 80v-81.*

Den voirn. rentmeester [*Pieter Hugenz.*] van dat hij bij bevele ende ordonnancie van mijnen vors. genadigen heere gereyst is geweest tot diverschen stonden mit Anthonis Janssz. van Wissenkercke, rentmeester van Bewesterschelt, ende andere in zekere dachvairden gehouden binnen den lande van Zeelant, te wetene eene bynne der stede van der Goes ende twe binnen der stede van Middelburch in Zeelant, roerende de twee eerste dachvairden omme tot dienste te bringene die edelen ende steden van Zeelant vors. tiegen de rebellen ondersaten zijnre stede van Leyden. Ende de derde dachvaert roerende om betalinge te hebben van tweeduysent ruyters tot drie stuvers sdachs over horluyder dienst van twee maenden, die de edelen ende steden van Zeelant ter tweeder dachvaert mijnen genadigen heere vorscreven presenteerden te doene tiegens de vors. rebelle van Leyden, om welcke dachvairden te voirderen ende te helpen bringen tot effecte de vors. rentmeesters geoccupeert ende gevacceert hebben, te wetene de rentmeester van Bewesterschelt den tijt van zes gheheel dagen ende deze rentmeester den tijt van thien geheel dagen. Ende de vors. rentmeester heefft verleyt omme zekere execucien die in dit stuc behouffden gedaen te wezen vanwegen mijns genadichs heeren de somme van 8 s. 4d. gr. Vlaems, alzo dit al blijcken mach bij certifficacie van Charles de Challon, grave van Joingny, heere van Viteaulx etc., ende van Anthonis van den Abeele als commissarizen geordonnert ter vorscreven dachvaerden onder hoirluyder handteykenen in date den VIII^en^ in meye anno LXXXI, onder geverifficeert bij Pieter Lanchals, die men hier overlevert. Dairomme hier over de vors. X daghen, tot 3 s. 6 d. gr. sdaichs, mit de vors. 8 s. 8 d. gr. in ponden deser rekeninghe 13 lb. – *Ibidem nr. 889, f. 35v-36.*

a *De gehele post is doorgehaald. In de marge merkt de Rekenkamer op, dat dit plakkaat wel tegelijk met het voorgaande, dat dateert van 20 maart, zal zijn bezorgd.*
b daer hij zelve *verbeterd uit:* daer hij dezelve.

1057 1481 APRIL 5, MIDDELBURG

b Denzelven [*Jan Hugenz.*] van dat hij ommegedragen ende gecondicht heeft over al Bewesterschelt ten plaetsen gecostumiert eenen placcaet van den voors. rentmeester [*Anthonis Jansz. van Wissenkerke*] in date van den lesten dage in merte anno XIIII^C^ tachtich, mencie makende van tinhouden van den II^en^ naiste voirgaende placcaten ende van den dachvairden, gehouden ten fijne dairinne breeder verclaert, dairof de leste dachvairt gecontinuert ende verleyt was bij faulte van finale conclusie, mits dat eenige van den gedeputeerden die aldair geweest hadden geene volle macht dairof en hadden ende

principalic oic dat vele diversche edele ende gedeputeerde van den voorn. lande ende ondersaten van Zeelant ter voors. lester dachvairt nyet en hadden geweest, wairomme bij denzelven placcaet noch eens bevolen was van mijns voors. genadichs heeren wege allen prelaet, ridderscepen, edele, leenmannen ende goede steden over al Bewesterschelt voirn. ende elcken zonderlinge dat zij commen of zenden zouden huere gedeputeerde volcommelic gemachticht binnen der stede van Middelburch op en donredage doe naistcommende [*5 april*], des avonts in de herberge om des anderen daechs goets tijts voer de noene tsamen ende gemeenlic te concluderen ende eene goede reale antwoirde te geven up die begeerte mijns voors. genadichs heeren zonder eenich vertreck of dissimulacie dairinne te maicken, zoedat mijns voors. genadige heere hem dies hadde mogen bedancken mit intimachie etc., alzoe dit breeder blijcken mach bij den voors. placcaet, hier overgegeven. Dairomme hier hem betaelt bij cedulle onder zijn signet, inhoudende quittancie alsvoeren, 14 s. gr., fac. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 74, f. 85.*

Clais Jacobsz. voirn. [*bode*] van dat hij ommegedragen ende vercondicht heefft over al Beoisterschelt voirs. ten plaetsen gecoustumeert, eenen placaet van den vorn. rentmeester [*Pieter Hugenz.*] in date den eersten in aprille anno LXXX voir Paesschen na den loop sHoifs van Hollant, inhoudende alzo ter vors. lesten dachvaert geen final antworde gegeven en was den vorscreven grave van Joingny etc. up de begerte hierboven verclaert, dat dairomme alle edele ende goede steden Beoisterschelt vors. wezen zouden up den V^en^ dach van aprille vors. binnen der stede van Midelburch omme eenne goede finale ende generale antworde te geven up de begeerten van mijnen genadigen heeren hiervoeren geroert, alst breeder verclaert staet int vorscreven placaet, dat men hier overlevert. Dairomme hier betaelt den vorscreven Clais Jacobsz. als costumelic is, bij zijne cedule onder zijnen zeghele, inhoudende quijtancie daeran gehecht, de somme van 7 s. groten, f. in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 889, f. 38.*

c *Zie voor de aanwezigheid van de beide rentmeester hiervóór nr. 1056.*

d – – – Dewelcke Heinrick [*Jansz. van Wissenkerke*] uuyt scriven van den voors. gecommitteerden[1] noch eens gereyst hadde in de stede van den voors. rentmeester zijnen broeder uuyt Middelburch voirn. tot binnen der voors. stede van Burgge[a] bij wijlen mijnre genadiger vrouwe de hertoginne ende denzelven gecommitteerden, om tsamen te communiquieren opte comste van mijnre voors. vrauwe in Zeelant. Ende indien zij dair quame, of men huer de bede zoude geconsenteert hebben zonder dairtoe te behouven de tegenwoirdicheyt van mijnen voors. genadigen heere. – – –. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 74, f. 80v.*[2]

a *Aldus hs.*
1 In het voorgaande worden geen namen genoemd.
2 Blijkens de datum van de declaratie dateert deze post van vóór 13 april.

1058 1481 APRIL 30, MIDDELBURG

c Anthoenis van Abeele, oic raid mijns genadichs heeren, die bij ordinancie ende bevele van mijnen voirn. genadigen heere getogen is geweest opten lesten dach van aprille anno LXXXI mitten grave van Joingny in Zeelant, om aldair te verbeyden die dachvaert die bij mijnen genadigen heere bescreven was te houden binnen der stede van Middelborch ende aen den Staten derzelver landen te oepenen ende versoucken vanwegen mijns voirn. genadichs heeren, om betalinge te hebben van twee maenden om die onderhoudenisse van dusent ruyteren ende voetknechten die opt voirn. lant van Zeelant getaxeert zijn geweest in der wapeninge, bij mijnen genadigen heere opgestelt om tot sijne onderdanicheit te bringen die stede van Leyden, dairvan dat hij mijnen voirn. genadigen heere zijn rapport gedaen

heeft. In welke reyze hij geaffirmeert heeft gevaceert hebbende onder vaeren, marren, besongneren ende wederkeeren den tijd van XVIII dagen, dairvoeren him uut scriven van mijnen voern. genadigen heere bij mijnen voirn. heere den stedehouder ende den heeren van der Financie, elcx sdaechs toegetaxeert is 4 s. gr., beloipende 3 lb. 12 s. gr., alst blijct bij cedele van den voirn. Hove, onder thandteyken van Willem van Zwieten, greffier, begrijpende ordinancie van den voirn. heeren van der Financie onder die handteykenen van Peter Lanchals ende Willem Moreel, inhoudende affirmacy ende quitancie. Welke pertie behoirt hadt genomen te wesen in die rekeninge van der wapeninge gedaen om die reducty van der voirn. stede van Leyden, mair want die voirn. rekeninge bij den commissarissen dairtoe van mijns genadichs heeren wegen geordineert, gehoirt ende gesloten is geweest aleer die voirn. Anthoenis den voirn. rentmeester dese cedele gelevert heeft gehadt ende betalinge dairaf vercregen, zoe neempt die voirn. rentemeester die hier in uutgeven, uut machte van der voirn. certifficacy ende ordinancie; dairom hier die voirn. 3 lb. 12 s. gr., f. 21 lb. 12 s.[a] – *NA, Rek. Rek. nr. 176, f. 64v.*

Bartelmeeus Jansz., exploiterer, die mit mijnen heere den stedehouder opten zelven dach [*26 april*] gereyst is binnen der stede van Dordrecht, aldair mijn voirn. genadige heere doe ter tijt was, om te doen al dat men him bevelen zoude. In welke reyze hij uutgeweest heeft den tijd van vijf dagen, ende is noch voirt getogen bij bevele van mijnen genadigen heere mitten grave van Joingny ende Anthoenis van Abeele binnen den steden van Zierickxee ende Middelborch om aldair te vergaderen alle die steden ende edele van Zeelant ende van him te crigen die pennijngen van twee maenden, dair zij op gestelt waeren om den luyden van oirloge dairmede te moegen betalen die in Hollant opgestelt waeren om die reducty der stede van Leyden. In welke reyze hij gevaceert heeft varende, lettende ende keerende mitten vijf dagen hierboven, den tijd van zestien dagen tot 16 gr. sdaechs, alst blijct bij cedele van den Hove hier overgelevert, begrijpende affirmacy ende quitancie, fac. 6 lb. 8 s. – *NA, Rek. Rek. nr. 176, f. 75-75v.*

Zie voor de aanwezigheid van de beide Zeeuwse rentmeesters hiervóór nr. 1056.

a *In margine de volgende aantekeningen van de Rekenkamer: 1)* Loquatur omdat dit roert des lands saken ende niet sculdich en is te comen tot mijns heeren laste, mar ten laste van den lande, ende zij dairom alvoeren gesien die rekenijnge of staet gemaect van der wapeninge om de reductie van Leyden, om te weten of dese reyse yet dair genomen is of niet*; 2)* Die voers. rekenijnge of staet die gehoert ende gesloten is geweest den IIII[den] in augusto XIIII[C] LXXXI bij den heere van Montigny, stedehouder generael van Hollant, Pieter Lanchals, hofmeester, ende Willem Moreel, tresoriers van den demeinen is ter audicie deser rekenijnge gesien ende gevisiteert geweest, daer men dese reyse niet en bevint genomen in uutgeven, et sic transeat hic*; 3)* Nietmin wanttet gheen gesloten rekenijnge en is, mar alleene gesloten bij forme van state, dair die acquiten dienende soewel opten ontfanck als int uutgeven gebleven zijn onder den rentmeester, soe zij voerdacht denselven rentmeester dairaf te doen rekenen bij forme van rekenijnge alsoot behoert. – – –

1059 1481 MEI 7, ONZE-LIEVE-VROUWE-ABDIJ TE MIDDELBURG

b Denselven [*Jan Hugenz.*] van dat hij bij laste alsvoeren ommegedregen ende gecondicht heeft over al Bewesterschelt ter plaetsen gecostumiert eenen placcaet van den voers. rentmeester [*Anthonis Jansz. van Wissenkerke*] onder zijnen zegel ende onder die handteykenen van den voers. grave van Joingny ende van Anthuenis van den Abeele in date van den eersten dage in meye anno XIIII[C] LXXXI, mencie makende dat alle prelaet, edele ende goede steden over al Bewesterschelt voers. commen of zeynden zouden huere gedeputeerde volcommelic gemachticht binnen der voers. stede van Middelburch des maendaech VII[en] der voers. maent van meye, savons in de herberghe om des anderen daichs goets tijts voer de noene tsamen

te vergaderen mit die van Beoisterschelt in Onser Liever Vrouwencloester ende aldair te anhoren de begheerte mijns voors. genadichs heeren, die de voors. commissarissen alsdan opdoen ende te kennen geven zouden roerende de betalinge van duysent ruyters voer twee maenden, tot drie stuvers sdaichs, ende dat voir den dienst die tselve landt van Zeelant gedaen zoude hebben om tot onderdanicheyt te helpen reduceren zijne rebelle ondersaten van Leyden, indien hij dat zelve nyet gedaen en hadde, alzoe dit breeder blijcken mach bij denzelven placcaet, hier overgegeven. Dairomme hier hem betaelt bij zijne cedelle onder zijn signet, inhoudende quittancie alsvoeren, 14 s. gr., f. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 74, f. 85v.*

Den voirscreven Clais Jacobsz. van dat hij ommegedragen ende vercondicht heefft over al Beoisterschelt vors. ten plaetsen gecoustumeert eenen placaet van den voirn. rentmeester [*Pieter Hugenz.*] in date den eersten in meye anno LXXXI, inhoudende alzo de meeste menichte van den edelen ter vorscreven lesten dachvaert gepresenteert hadden mijnen vors. genadigen heere te dienen in persoenen ende die steden mit sommige van den edelen mit gelde elcx naer zijner portie omme tot subjectie te helpen bringen de rebelle van Leyden, dat dairomme mijn vors. genadige heere anderwaerff gezonden gehadt heefft den vorscreven grave van Joingni ende Anthonis van den Abeele binnen den lande van Zeelant om te begeeren tpayement van tweeduysent ruyters van oirlogen voir twee maenden tijts, tot drie stuvers sdaichs, ende dat over den dienst tiegen den vors. van Leyden die mijn vors. genadige heere tot zijnen zwaeren coste zelve gebrocht heefft tot subjectie ende onderdanicheyt, om welcke begherte an te hoeren de vors. edelen ende steden bevolen is geweest te commen in Midelburch den VII^en^ dach van meye voirscreven ende aldair mit dien van Bewesterschelt te communiquieren ende eenne vruchtbaire antworde te geven upt geent dat vors. is, alzo bet ende breeder verclaert staet in den vorscreven placaet, ondergeteykent mit de handteykenen van de vors. commissarijsen, die men hier overlevert. Dairomme hier betaelt den vors. Clais over zijnen arbeyt als costumelic is, bij zijne cedule onder zijn zeghel daeran ghehect, inhoudende quitancie, de somme van 7 s. gr., f. in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 889, f. 38-38v.*

1060 1481 JUNI 26, DEN HAAG

Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 282. Aldaar de oproep van de kustdorpen van Holland voor het opmaken van de rekening [van het lastgeld] en het opstellen van een nieuwe bewapening ter zee. Uit Zeeland werden acht met name genoemde edelen en de steden Tholen, Reimerswaal en Goes opgeroepen.

b *16 juni. – De stadhouder-generaal beschrijft Middelburg ter dagvaart, die met de overige steden van Holland, Zeeland en West-Friesland op 26 juni in Den Haag zal worden gehouden, ten einde dan rekening te doen van het pondgeld, een ordonnantie op te stellen op het pakken en zouten van haring, waarover door de zes Wendische steden en andere Duitsers en Oosterlingen was geklaagd, alsmede te spreken over een nieuwe wapening ter bescherming van de haringvisserij en de verdediging van het land. – GA Middelburg, Register 'Brieven aen de stadt 1406-1499', nr. 77 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 513; HUB X, nr. 916, p. 570 noot 1.*

1061 1481 JULI 9, DEN HAAG

Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 284. Aldaar geen nieuwe oproep van Hollandse of Zeeuwse edelen, steden of dorpen vermeld. Volgens de reisdeclaratie van de afgevaardigden van Haarlem waren de gedeputeerden uit Holland, Zeeland en West-Friesland bijeen om aldair mit malcanderen te spreken ende een eyntlic slot te maken van der ordinancie van den haringtonnen, van tsoutten ende oick van tleggen van den haring, die dair tevoeren bij den edelen ende steden voorscreven geraemt was, ende desgelicx mede te spreken ende

eyntlic slot te maken van den rekenijngen van dat lastgelt ende oick van den scepen van oirloge ende mannen van wapenen, in den somer anno LXXX van sgemeyns lands wegen uuytgemaict ter zee. *De bijeenkomst werd verdaagd tot 23 juli, omdat de onderdanen van de heer van Veere en de stad Dordrecht hun inkomsten van het lastgeld niet wilden inbrengen. De ordonnantie op het zouten en pakken van de haring werd op 31 juli, op naam van de aartshertogen, uitgevaardigd.*

b *1481 juni 28. – Aanschrijving van de stadhouder-generaal aan de stadsregering van Middelburg om op zondag na sint Martijn, 8 juli, in Den Haag ter dagvaart te komen. Ter voorbereiding van de algemene ordonnantie op de maat en de* finicheyt *van het zout, dat voor de haring wordt gebruikt, moet worden meegebracht de* mate, als dairmede dat ghy tot noch toe geplegen hebt uwe zout uuyt te meten. *– Afschrift (verloren gegaan in 1940): GA Middelburg, Register brieven aan de stad. – Regest: De Stoppelaar, Inventaris nr. 514.*

1062 1481 JULI 23-28, DEN HAAG

Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 285. Volgens de reisdeclaratie van de afgevaardigden van Haarlem waren op deze dagvaart enkele edelen [bedoeld zal zijn van Holland] en de steden van Holland en Zeeland bijeen. De bijeenkomst was gewijd aan de rekening van het lastgeld en de oorlogsschepen uit 1480, dair overmits den gebreken van den ondersaten van den heere van der Vere ende anderen optie tijt niet inne gedaen en wordde. *De dagvaart werd voor de duur van twee weken verdaagd. Op de dagvaart, gehouden in Den Haag op 9-11 augustus en gewijd aan dezelfde rekening, waren volgens de declaratie van de afgevaardigde van Haarlem alleen steden van Holland en West-Friesland aanwezig (Dagvaarten Holland, IV, nr. 288). Deze bijeenkomst werd voor een periode van drie weken verdaagd.*

a Jacob Adriaensz., exploitierer etc., is gereyst upten IX^en^ dach in julio anno LXXXII mit sekere mandementen van den Hove van Hollant tot versouck van den zes groten steden an den steden van Zeelant, te weten Ziericxee, Vere, Middelburch, Goes, Reymerswale ende ter Tholen, ende heeft elcs van den steden uuyt machte van den voors. mandemente van wegen mijns genaden heeren zeer scerpelick bevoelen dat zij zonder vertreck upleggen zouden hoirlieder porcye ende andeel van den costen gedaen bij den commissarijssen tot Danswijc in Oostlant omme bestant te maken tusschen den Oosterlingen ende den landen van Hollant, Zeelant ende Vrieslant, gelijck de commissie dat breeder verclaert. In welcke reyse de voors. Jacob uuytgeweest is onder varen, merren ende keeren XV geheele dagen, compt tot 8 stuvers sdaechs ende die him betaelt zijn, alst blijct bij der certifficatie mittet principael mandement ende relacie die men hier overlevert, 6 lb. *– NA, Archief Staten van Holland vóór 1572 nr. 1602, f. 93v-94.*

e *25 juli. – Antwoorden van de zes hoofdsteden van Holland en van Middelburg en Zierikzee, vergaderd in Den Haag, op een klacht van Lübeck over de trage uitwisseling van de bestandsoorkonden met de Hanze en op een brief van Danzig over de pondtol. – Druk: Dagvaarten Holland, IV, p. 322-324 en 324-326 onder nr. 285e.*

1063 1481 JULI 27-AUGUSTUS 22, DORDRECHT-NIJMEGEN-ARNHEM-KLOOSTER RENKUM-WIJK BIJ DUURSTEDE

Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 286. Volgens de reisdeclaraties van de gedeputeerden van Haarlem en Amsterdam reisden de afgevaardigden van de zes hoofdsteden van Holland en van Middelburg en Zierikzee naar aartshertog Maximiliaan in Gelre om hem zekere puncten ende articule den gemeenen lande angaende *voor te leggen en daarop provisie te krijgen. Zij moesten de vorst door Gelre volgen naar het Sticht.*

c Betaelt meester Jan Boudinzone, pencionaris, van dat hy gesonden is geweest by mynen

genadigen heere int landt van Gelre mitten anderen gedeputeerden van Hollant ende Zelant om te solliciteren zekere articulen aengaende de onderhoudenisse van den nyeuwen privilegien ende anders, ende was uuyt XXIIII dagen, tot 3 s. gr. sdaechs, facit 3 lb. 12 s. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1481 (verloren gegaan in 1940). – Druk: Unger, Bronnen Middelburg II p. 376-377.*

1064 1481 AUGUSTUS 19-21, ONZE-LIEVE-VROUWE-ABDIJ TE MIDDELBURG

b Denzelven [*Jan Huge Scullocxz., bode*] van dat hij uuyt laste ende bevele van den voirs. rentmeester [*Anthonis Jansz. van Wissenkerke*] ommegedregen ende gecondicht heift over al Bewesterscelt ten plaetsen gecostumert eenen zijnen placcaet in date van den XVI^en^ daghe in augusto anno XIIII^C^ LXXXI, mencie makende dat alle prelaet, baenritsen, ridderen, edele ende goede steden over al Bewesterscelt voirs. commen of zenden zoude huere gedeputerde volcommelic gemachticht binnen der stede van Middelburch des sondaechs XIX^en^ der voirs. maent van augusto, savonts in de herberghe omme des andren dages goets tijts voir de noene tsamen te vergaderen in Onser Liever Vrauwenclooster mit die van Beoisterscelt, dien oick ten zelven dage daer te commen dat beteikent was, ende aldaer te anhoren tghuent dat die commissarissen daertoe geordonneert uuter name ende vanwegen mijns voirs. genadichs heeren openen ende te kennen geven souden roerende de nyeuwe bede die mijn voirs. genadige heere van den vors. lande begherende was ende anders, alst breeder blijcken mach bij denzelven placcaet, hier overgegeven. Daeromme hier him betaelt bij zijne cedulle onder zijn signet, inhoudende quittancie alsvoren, 14 s. groten, fac. in ponden voirs. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 313, f. 102v-103.*

Clais Jacobsz. van dat hij ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterschelt ten plaetsen gecoustumert eenen placaet van den voirn. rentmeester [*Pieter Hugenz.*] in date den XV^en^ in oust XIIII^C^ een ende tactich, mentie makende dat alle ridderen, edelen, ambochtsheeren, leenmannen ende goede steden over al Beoisterschelt vors. commen off zenden zouden binnen der stede van Middelburch in sondaghe XIXe dach van oust voirs. doe naestcomende, savonts in der herberge omme sanderen daghes voir der noene te anhoeren tgueent dat de commissarijzen ende gedeputerde mijns vors. genadichs heeren updoen ende te kennen geven zouden roerende der nyeuwer bede, die mijn vors. genadige heere heysschende ende begerende was uut Zeelant ende anderssins, alst breeder verclaert staet in den vors. placaet, die men hier overlevert. Dairomme hier denzelven Clais Jacobsz. betaelt over zijnen gewoenlicken arbeyt als costumelic is bij zijne quictancie onder zijnen zeghele, dairan gehecht, de somme van 7 s. groten Vlaems, f. in ponden deser rekenijnge 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 1071, f. 34v.*

c De voirn. rentmeester [*Pieter Hugenz.*], die bij scrijven ende ontbieden van meester Willem Haultain, secretaris mijns vorscreven genadigen heeren, ende Anthonis Janss. van Wissenkerke, rentmeester van Bewesterschelt, als commissarijzen geordonneert uptie tijt up tstuc van der nyeuwer bede in Zeelant, gereyst is geweest van der stede van Zierickxee tot binnen der stede van Middelburch bij den voirn. commisarijzen tot eener generale dachvaert, aldair gehouden den XXI^en^ dach van oust, ende vandair getrocken in den Hage bij den gecommiteerden up tstuc van mijns genadichs heeren demeynen ende financien, himluyden certiffierende wat ter voirs. dachvaert overeengedragen ende geantwoirdt was. Ende vandanen wederomme keerende bynnen der stede van Reymerswalle in Zeelant, aldair de vors. nyeuwe bede verschenende sinte Jansdage decollatio [*29 augustus*] anno LXXXI voirs. in presentie van mijnen vors. genadigen heere geconsenteert ende gewezen was. Dairomme hij uut was ende vaccerde varende, besoingnerende ende wederomme keerende den tijt van vijftien geheel daghen, alst blijct bij eenre certifficacie van mijnen heeren de gecommiterde up tstuc van den vors. demeynen ende financien, geteykent bij

Pieter Lanchals den lesten dach van oust anno LXXXI, die men hier overlevert. Dairomme hier over de voirscreven XV dagen, tot 3 s. 6 d. groten sdaechs, f. in ponden deser rekenijnge 15 lb. 15 s. – *Ibidem nr. 1071, f. 36.*

e Boudin Boudinsz., dienare van den voirn. rentmeester [*Anthonis Jansz. van Wissenkerke*], de somme van vijf scellingen groten Vlaems over zijne vacacien van vijf dagen, tot 12 groten sdaechs, die hij uuytgeweist ende gevaciert heeft omme van Middelburch hier in den Hage gedregen te hebben zekere besloten letteren, gaende an de heeren van der Financien, roerende de andwoirde die de Staten van Zeelant gegeven hadden meester Willem Haultain, secretaris mijns genadichs heeren, ende den andren commissarissen geordonnert omme te openen zijne bede in Zeelant, alst blijct bij ordonnancie geveriffiert onder thandteiken van den voirs. Pieter Lanchals upten II^en^ dach van septembry anno LXXXI, die men hier overlevert. Daeromme hier him betaelt bij zine quittancie daeran gehecht, onder zijn handtgescrifte, de vors. 5 s. gr., f. in ponden vors. 30 s. – *Ibiem nr. 313, f. 104.*

1065 1481 AUGUSTUS 27-31, [ONZE-LIEVE-VROUWE-ABDIJ TE MIDDELBURG]-REIMERSWAAL

b Denzelven [*Jan Huge Scullocxz., bode*] van dat hij uuyt laste ende bevele alsvoren ommegedregen ende gecondicht heeft over al Bewesterscelt ten plaetsen gecostumert eenen placcaet van den voirn. rentmeester [*Anthonis Jansz. van Wissenkerke*] in date van den XXI^en^ dage van augusto anno XIIII^C^ LXXXI, mencie makende, alsoe die dachvaert gehouden binnen der stede van Middelburch den XIX^en^ dach van der voirs. maent van augusto verleit ende gecontinuert was overmits de cleine menichte die ter vors. dachvaert waren tot opten XXVII^en^ dach van derzelver maent daerna volgende, omme alsdan tsamentelick ende gemeenlic eene goede finale andwoirde gegeven te hebben up tgone dat bij den voirs. commissarissen vanwegen mijns vors. genadichs heeren geopent ende te kennen gegeven hadde geweist roerende der voirs. nieuwe bede ende anders, ontbiedende daeromme alle prelat, baenritsen, ridderen, edele ende goede steden over al Bewesterscelt voirs. te commen of te zeinden huere gedeputerde, volcommelick daertoe[a] gemachticht, ten vors. XXVII^en^ dage binnen der voirs. stede van Middelburch, alst breeder blijcken mach bij den voirs. placcaet, hier overgegeven. Daeromme hier him betaelt bij zijne cedulle onder zijn signet, inhoudende quittancie alsvoren, 14 s. groten, fac. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 313, f. 103.*

Den voirn. Clais Jacobsz. van dat hij ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterschelt voirs. ten plaetsen gecoustumeert eenen placaet van den voirn. rentmeester [*Pieter Hugenz.*] in date den XXI^en^ in ougst anno XIIII^C^ een ende tactich, inhoudende alzo overmits de cleyne menychte van dengeenen die ter vors. lester dachvaert geweest hadden geene antworde gegeven en was up de begeren mijns vors. genadichs heeren roerende der nyeuwer bede, dat dairomme alle ridderen, edelen, ambochtsheeren ende goede steden commen off zenden zouden bynnen der stede van Middelburch upten XXVII^en^ dach van ouste vors., savonts in der herberge omme sanderen daghes tsamen aldaer te vergaderen in Onser Liever Vrouwencloester bij den commissarijzen omme alsdan eene finale antworde te geven van der vors. nyeuwer bede, alst bet ende breeder verclaert staet in den vorscreven placaet, die men hier overlevert. Dairomme hier denzelven Clais Jacobsz. betaelt over zijnen gewoenlicken arbeyt als costumelic is bij zijne cedule, inhoudende quictancie, dairan gehecht onder zijne zegele, de somme van 7 scellingen gr., f. in ponden deser rekenijnge 2lb. 2 s. – *Ibidem nr. 1071, f. 34v.*

Denzelven [*Jan Huge Scullocxz., bode*] van dat hij uuyt laste van den voirs. rentmeester [*Anthonis Jansz. van Wissenkerke*] ommegedregen ende gecondicht heeft over al Bewesterscelt ten plaetsen gecostumert eenen placcaet van mijnen genadigen heere onde[r]

zine genadige handteiken ende signet, in date van den XXIIII^en^ dage van oust anno XIIII^C^ LXXXI, mit eenen andren placcaet van den voirs. rentmeester, daeran gehecht, mencie makende dat alle prelaet, baenritsen, ridderen, ambochtsheeren, edele, leenmannen ende goede steden over al Bewesterscelt voirs. commen ende wesen souden in persoone binnen der stede van Reymerswale den XXVII^en^ dach van oust, des andren daechs daeran voir de noene in deselve maent van augusto, omme aldaer angehoirt te hebben de begheerte van denselven mijnen genadigen heere, die alsdan daer wesen soude in persoone, roerende der nieuwer bede, alsoe dit breeder verclaert staet in dezelve twee placcaten, hier overgegeven. Daeromme hier him betaelt bij zine cedulle onder zijn signet inhoudende quittancie als costumelic is, 14 s. groten, fac. 4 lb. 4 s. – *Ibidem nr. 313, f. 103v.*

Den voirn. Clais Jacobsz. van dat hij ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterschelt ten plaetsen gecoustumeert eenen placaet van mijnen genadigen heere in date den XXIIII^en^ dach van ougst anno XIIII^C^ een ende tactich, inhoudende dat alle edelen ende andere, die tot zulcker dachvaert behoiren te commen, wezen zouden up maendage doe naestvolgende [*27 augustus*] bynnen der stede van Reymerswale, aldair mijn vors. genadige heere wezen zoude, omme sanderdaechs smorgens te anhoeren de begherte mijns vors. genadichs heeren van der nyeuwer bede ende dairup te verantworden alst behoeren soude; die blijckende bij der voirscreven placaet, die men hier overlevert. Dairomme hier betaelt den vorscreven Claes Jacobsz. over zijnen gewoenlicken arbeyt als costumelic is bij zijne cedule onder zijnen zeghele, inhoudende quictancie, dairan gehecht, de somme van 7 s. groten Vlaems, f. in ponden deser rekenijnge 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 1071, f. 35.*

c Denzelven [*Jan Huge Scullocxz., bode*] de somme van zes scellingen groten over zijne vacacie van zes dagen, tot 12 groten sdaechs, die hij uuytgeweist ende gevaciert heeft omme vergadert ende tsamen gebracht te hebben die prelaet, edele ende goede steden van Zeelant int consenteren van der bede van zes jaren, beginnende tsinte Jansdage decollacio [*29 augustus*] anno XIIII^C^ LXXXI, alst blijct bij ordonnancie, geveriffiert onder thanteiken van Pieter Lanchals, een van den gecommitterden up tstick van der domeyne ende financien mijns voirs. genadichs heeren, upten eersten dach van septembri int voirs. jaer LXXXI, die men hier overlevert. Daeromme hier bij zijne quittancie daeran gehecht, onder zijn signet, de voirs. 6 s. gr., fac. in ponden deser rekeninge 36 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 313, f. 103v.*

Den voirn. rentmeester Anthonis Janss. van Wissenkerke van dat hij bij ontbieden van meester Willem Haultain, secretaris mijns voirs. genadichs heeren, ende van Pieter Hugenz., rentmeester van Beoisterscelt, als commissarissen geordonneert up tstick van der nieuwer bede in Zeelant, gereist is geweist van der stede van Middelburch tot binnen der stede van Reymerswale tot eene generalle dachvairt aldair gehouden ende daer de voirs. nieuwe bede, verschenen tsinte Jansdage decollacio een ende tachtich, in presencie van mijnen genadegen heere geconsenteert ende gewesen was. Daeromme hij uuyt was varende, besoignierende ende wederomme keerende den tijt van thien geheele dagen, tot twee vrancken van 32 groten Vlaems tstick elcx dages, alst blijct bij certifficacie van den gecommitterden up tstick van der demeyne ende financien mijns vors. genadichs heeren, geveriffiert onder thandteiken van Pieter Lanchals, een van den voirs. gecommitterden, upten eersten dach van septembre anno XIIII^C^ LXXXI, die men hier overlevert. Daeromme hier de voirs. thien dagen ten prise vors., fac. 16 lb. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 313, f. 100v.*

Vranck van Nesse, secretaris mijns genadichs heeren, die bij ordinancie van den Hove van Hollant gereyst is opten XXIIII^en^ dach van augusto anno LXXXI mit mijnen heere den stedehouder aen den persoen van mijnen genadigen heere in der stede van Dordrecht, ende vandair duer den Oudenbosch ende Berghen tot Reymerswale, aldair dezelve mijn genadige heere den prelaet van Middelborch, edelen ende Staten van Zeelant hadde doen

verdachvaerden om die loipende bede van Zeelant, die geexpireert was, te begeeren. In welke reyze hij gevaceert heeft varende, lettende ende keerende ende besongnerende ende scrivende alle die brieven die him bij mijnen voirn. heere den stedehouder opt voirs. stuck ende anders geordineert waeren te scriven, den tijd van negen dagen tot 16 stuvers sdaechs, alst blijct bij cedele van den voirn. Hove, hier overgelevert, begrijpende affirmacy ende quitancie, f. 7 lb. 4 s. – *NA, Rek. Rek. nr. 176, f. 68.*

e *31 augustus, Reimerswaal. – Vonnis van de leenmannen van Zeelant inzake het consenteren van een zesjarige bede van 14 groten van elk gemet.*

Wij Adolph van Cleven ende van der Marcken, here van Ravesteyn, van Wijnendale etc., Wolfert van Borsselen, grave van Grantpré ende van Bouchem, here van der Veer, Adrien heere van Crunyngen ende van Heenvliet, Joes van Crunyngen, Florijs van Borsselen, heere van Cortkene, Jan van Heenvliet, Lodewijc van Schengen ende Jan van Cats, ridderen, Thomas van den Hameyde ende van den Abele, here van Welsingen, Boudijn van den Wairde, Jan Beyersz. van Voxdal, scout van den hogen ban, ende Jacob Laureysz., voirsprake mijns genadichs heren, leenmannen der graeflicheyt van Zeelant, kennen dat wij hudent, lesten dach van der maendt van augusto int jair XIIII^{C} LXXXI, mit meer andere leenmannen dairbij mede an ende over geweest zijn binnen der stede van Remmerswale, dair in presencie van onsen genadigen heere den hertoge van Oostenrijck, van Bourgongnen etc., als grave van Hollant een vonnisse gewesen is geweest bij monde ende uutspreeke van Thomas van de Hameyden ende van de Abele bovengenoemt, dat onse voirn. genadigen heere liberaellic gegonnet ende gegeven is tot zijne eernstelike bede ende begeerte bij den prelaet, baenridzen, ridderscippen ende edelen van Zeelant eendrachtelic voir sijnen edelen persoene 14 groten van elken gemete steenschietens, behoudende den ambochtsheeren hairluder vry, den tijt van VI jaeren lang geduerende deen na den anderen volgende, dairaf teerste VIe jair gevallen ende verschenen is sint Jansdage decollacio lestleden [*29 augustus*], ende dat over alle den lande van Zeelant, behoudelic dat hiermede af ende te nyente wezen sall alsulke penningen als mijn voers. genadige heere denzelven lande eysschende is toerorende van der wapeninge gedaen om te reducieren tot zijner onderdanicheit die stede van Leyden in Hollant.

Voert zo hebben die voirs. Staten ten voirs. dage toegeleyt, gegeven ende mit vonnisse gewijst onser genadiger vrouwe der hertoginne van Oostenrijck, van Bourgongnen etc., enen groten van elken gemete bij der brede, tvry medegaende, die voirs. VI jaeren lang geduerende.

Noch zoe hebben diezelve Staten ten voirn. dage geconsentiert, gegeven ende toegewijst mijnen here van Chairlois ende mijner jouff. van Bourgongnen, zijner zustere, enen halven groten van den gemete bij der breede, die voirs. zes jaeren lang gedurende. Behoudelic dat die voirs. Staten an hemluden behouden hebben dat derdendeel van den voirs. halven groten om dat te leggen ende te distribueren dair dat den voirs. Staten believen ende goetduncken sall.

Noch zoe hebben die voirs. Staten geordineert, geleyt ende gewijst enen groten opt gemet, oic bij der breede, die voirs. VI jaeren lang geduerende, dairaf mijn geduchtige vrouwe die douagiere van Bourgongnen die eerste drie jaeren van den voirs. zess jaeren hebben ende opbueren sall voir zekere resten ende achterstellen die de voirs. mijne geduchtige vrouwe denzelven lande van Zeelant eysschende was, alzoe wel voir die resten van der bede als voir de reysen die zij tot begeerte ende versoucke van den landen gedaen heeft in Engelant. Ende die andere drie leste jaeren van den voirs. enen groten opt gemet bij der breede sall opbueren ende ontfangen mijn voirn. genadiger vrouwe die hertoginne van Oostenrijck, van Bourgongnen etc.

Ende noch zoe hebben die voirs. Staten toegeleyt, gestelt ende gewijst andere twe groten opt gemet bij der breede, die voirs. VI jaeren geduerende, om dairmede te vernougen ende

betalen alsulke penningen als die steden ende andere van Zeelant verleyt hebben totter wapeninge van der zee in voirleden jaeren, behoudelic dat zij dat zullen doen blijcken bij deuchdelike rekeninge voir die gedeputeerde, die bij den ridderscippe, edelen ende steden des voirs. lants van Zeelant dairtoe geordineert zullen werden. Ende die voirs. twe groten zullen loop hebben ter tijt toe ende alzoe lange tot zij van hoeren achterstellen voldaen ende betaelt zullen wezen achtervolgende die voirs. rekeninge ende niet langer.

Voirt zoe is bij denzelven vonnisse gewijst dat alle die ombereden polders, die noch niet bereden en zijn, in deze voirs. bede ende gifte gelden ende contribueren sullen als die bij mijnen genadigen here bereden zullen zijn na die hantvesten ende privilegien dair zij op gedijct zijn.

Ende men zall leveringe doen mit geestelike personen, geprevilegiert, edele luden ende mit poirteren alzoe wel in Beosterscelt als in Bewesterscelt gelijc men dat tot Middelbourch gewoenlic is geweest van doene. Ende altijts zoe sal elc mit sijn porcie ontstaen sonder die eene voir den anderen belast of bezwaert te zijne.

Voert zoe sullen die ambochtsheren van nu voirtan mit pantbrieven, dair zij volcomen rechtvorderinge af gedaen hebben, den rentmeesters leveringe doen.

Oick mede zoe is gewijst bij den voirn. vonnisse dat men alle dese voirs. penningen jairlicx executeren ende innen sall mitten burchgrave ende mannen van Zeelant, gelijc dat van ouden tijden gewoenlic is geweest van doene.

Ende sal elc ambochtsheere of hoir clercken in anders ambocht mogen panden ende eygendom doen overall in elke vorssche tot vierschat eygen pande toe an die gereetste goeden, dair zij gebrec an hebben sullen, naer doude custumen ende haircomen zonder enige dissimulacie of vertreck, op allsulke peyne ende verbuernisse als van ouden tijden dairtoe gestaen hebben zonder yemant des te verdragen in eniger manieren.

In kennisse van all des voirs. is, zoe hebben wij mannen bovengenoemt onse segelen hieran gehangen upten dach ende int jair voirs.

– Afschrift: (gelijktijdig) ZA, Rekenkamer I B-O nr. 319. – Regest: Fruin, Rekeningen, p. 247, nr. 198.

Zie voor de rekeningen van de rentmeesters van Zeeland Bewester- en Beoosterschelde van de ontvangst en uitgaven van de bede van 14 groten per gemet geheven voor aartshertog Maximiliaan, 1 groot per gemet geheven voor hertogin Maria van Bourgondië, ½ groot per gemet geheven voor de heer van Charolais en zijn zuster, 1 groot per gemet geheven voor de weduwe van hertog Karel de Stoute en 2 groten per gemet geheven voor de terugbetaling aan de Zeeuwse steden van hetgeen zij hebben voorgeschoten ten behoeve van de betaling van de bewapening ter zee, alles geconsenteerd op 31 augustus 1481: ZA, Rekenkamer I B-O nr. 313 en nr. 1071.

Ontfangen van denselven Anthonis, rentmeester [*Anthonis Jansz. van Wissenkerke, rentmeester van Zeeland Bewesterschelde*], up rekeninge van den twee gr. van den gemete by der breede tvrye medegaende, den steden van Zeelant by den prelaet, ridderscip ende edelen van denselven lande geconsenteert over de costen van der toebereedinge van scepen van oirlooge, upgestelt van slants wegen in den jaeren LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX ende LXXX, dairaf de stede bewesen is jairlicx tontfangene 200 lb. gr. Vl. ten termynen van zes jairen lanc geduerende, ende dairaf dit jair LXXXI teerste jair is verschenen sinte Jans dage decollacio [*29 augustus*] LXXXI voirscreven, dus hier ontfangen over teerste jair van den costen voirscreven als penningen, verschoten ende geleent tgemeene landt van Zeelandt voirnoemd, ende dit in afslage van den poirteren schote van denselven jare, 200 lb. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1482 (verloren gegaan in 1940). – Druk: Unger, Bronnen Middelburg II p. 377-378.*

a *Hs.*: taertoe.

1066 1481 AUGUSTUS 29-31, DEN HAAG
Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 293. Volgens de reisdeclaratie van de Haarlemse afgevaardigden was deze bijeenkomst van de steden van Holland en Zeeland gewijd aan de gemenelands rekeningen van het lastgeld over 1480. De vergadering eindigde zonder resultaat.

1067 1481 NA SEPTEMBER 8, DORDRECHT
Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 294 (dagvaart met aartshertog Maximiliaan over steun voor zijn strijd tegen Utrecht). De daar opgenomen teksten maken geen melding van oproep of participatie van Zeeuwse edelen en steden aan deze dagvaart, die werd verplaatst naar Den Haag.

b A Jehan Mathijszonne, messaigier, la somme de trente six solz dudit pris pour des jour et lieu que dessus [*8 september, Dordrecht*] porter a toute dilligence lettres closes aux Estas de Zellande, affin que incontinent, toutes excusacions cessans, ilz venissent audit lieu de Dordrecht a l'assemblé des Estas de Hollande pour communicquier et conclure ensemble ce quil seroit de faire contre ceulx dUtrecht. Comprins son retour pour ce icy ladite somme de 36 s. – *ADN, B 2124, f. 143v.*

d Symon Servaesz. van dat hij bij den voors. rentmeester [*Anthonis Jansz. van Wissenkerke*] gesonden is uuyt Middelburch tot in den Hage ende vandair voirt ter Goude mit eenen zijne besloten brief, gaende an mijnen heere den stadthouder generael ende raide van Hollant, dairmede hij himluyden beteykende tgunt dat hij gedaen hadde mitten edelen ende steden van Zeelant uptie tauxacie van den II^{M}V^{C} ruyters van oirloge over de voors. steden ende platten lande mitgaders van den voors. edelen om mijnen genadigen heere te dienste te commen, elc na grootheyt van hueren leenen, jegens die van Uuytrecht, Amersforde, den burchgrave van Montfoirde ende andere huere adherenten. Dairomme hij uuyt was varende, marrende ende wederkeerende tot Middelburch den tijt van negen dagen, tot 12 groten Vlaems sdaichs, alst blijct cedule geveriffiert onder thandteyken van Willem van Zwieten, greffier van Hollant, in date van den eersten dage van octobry anno XIIII^{C} LXXXI, die men hier overlevert, inhoudende quitancie. Daeromme hier de voors. IX dagen ten prise voors., f. 2 lb. 14 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 74, f. 87v-88.*

e Audit Hacquinet le Rewart la somme de quarante solz dudit monnoye pour le XVIIIe jour dudit mois de septembre IIII^{xx} ung et dudit lieu de la Haye en Hollande, porter deux lettres de mondit seigneur en forme de placcars a Anthoinne Janssonne de Wissenkerke, rentmaistre de Bewesterscelt, et Piettre Hughenzonne, rentmaistre de Beoisterscelt en Zellant, par lesquelles il leur mandoit faire publier lesdits placcars a toute dilligence affin de faire mectre sus les nobles dudit pays et que les bonnes villes dudit pays tenissent prestz leur part des gens de guerre a quoy elles estoient assises pour leur porcion de 2500 combattans et quilz les envoyassent au jour et place que ceulx du pays de Hollande et Frize se assembleroient pour marchier alencontre de ceulx dUtrecht. Par marchie a luy fait comprins son retour pour ce par sa quictance cy rendue la somme de 40 s. – *ADN, B 2124, f. 145v.*

Bode van Bewesterschelde met opdracht aan de steden (d.d. 18 september) hun contingenten gewapenden gereed te maken, onder verwijzing naar een consent van de gedeputeerden van de steden van Holland en West-Friesland om een algemene heervaart van 7500 gewapende mannen te doen (bovenop hetgeen de edelen al zullen leveren), waarvan Zeeland 2500 mannen moet opbrengen: ZA, Rekenkamer I B-O nr. 74, f. 87-87v.

Denzelven Jan Hugenz. [*bode*] van dat hij bij laste van den voors. rentmeester [*Anthonis Jansz. van Wissenkerke*] ommegedragen ende gecondicht heeft over al Bewesterschelt ten plaetsen gecoustumiert tot twee diversche stonden twee zijne placcaten, mitgaders een open mandement mijns voors. genadichs heeren, gegeven onder zijn signet ter relacie van

den stedehouder general van Hollant in date van den XVII^{en} dage van septembry anno XIIII^{C} LXXXI, mencie makende van Bewest ende Beoisterschelt elc int zijne bij himlieden geroupen alle die zij schuldich waeren te roupen, ommeslaen ende tauxeren zouden over de gemeene steden ende platte lande van Zeelant tgetal van tweeduysent ruyteren van wapenen ende van gelijcken stellen ende tauxeren die edele, vassalen, leenmannen ende mansmannen elcx na huere betamen ende grootheyt van huere leenen, hem allen gebiedende ende bevelende vanwegen mijns voors. genadichs heeren, te weten den voors. edelen, vassalen, leenmannen ende mansmannen upte verbuernisse van hueren leene ende de voors. steden ende platte landen up gereputeert ende geacht te wesen als overhorige ende rebelle ondersaten mijns genadichs heeren, dat zij elcx navolgende den ommeslach ende tauxacie die bij den voors. rentmeesters ende andere dient behoirde gemaict zoude zijn, terstont upsetten ende stellen zouden wel gewapent ende als dairtoe behoirde alzoe veel persoenen als dairup zij elcx bijsonder getauxeert zoude zijn ende alzoe trecken in den Hage onder mijns genadichs heeren standaert ende banieren zonder deen na den anderen te verthoeven of te verbeyden, om mit crachte te helpen wederstaen die van Utrecht, Amersforde, die burchgrave van Monforde ende andere hoere adherenten, dewelcke als hem thoonende vianden mijns genadichs heeren brant gestroyt binnen den lande van Hollant tot diversche plaetsen ende andere excessen bedreven ende geparpetreert hadden in groote verminderheyt van der hoicheyt mijns voors. genadichs heeren, alzoe dit al breeder verclaert staet int voors. mandement, hier overgegeven, om welcke zake te volbringen die voors. rentmeester binnen zijne bedrive twee diversche dachvairden gehouden ende bescreven heeft binnen der stede van Middelburch bij de voors. twee zijne placcaten, dairof den eenen dach diende opten XXVIII^{en} dach der voors. maent van septembry ende den anderen opten III^{en} dach van octobri dair naistvolgende. Dit oic breeder blijckende bij den voors. twee placcaten die men hier oic overlevert. Dairomme hier hem betaelt bij zijne cedulle onder zijn signet, inhoudende quittancie, van den voors. twee placcaten gedregen te hebben, 28 s. gr., f. 8 lb. 8 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 74, f. 86v-87.*

Denzelven [*Jan Hugenz.*] van dat hij ommegedregen ende gecondicht heeft over al Bewesterschelt, ten plaetsen gecoustumiert, een open mandement mijns voors. genadichs heeren, gegeven onder zijn signet ter relacie van den stedehouder ende raide van Hollant upten XXX^{en} dach van septembri anno XIIII^{C} LXXXI, inhoudende dat de voors. rentmeester [*Anthonis Jansz. van Wissenkerke*] trecken zoude ter plaetsen dair men publicacien ende geboden geplogen heeft te doene ende aldair bevelen vanwegen mijns voors. genadichs heeren alle zijne edele, vassalen, leenmannen ende manmannen ende ondersaten up zekere verbuerte ende peynen, int zelve mandement begrepen, dat zij elc bijsonder onder dach ende nacht ende zonder die een na den anderen te verthoeven, commen zouden binnen der stede van der Goude bij mijnen heere den stedehouder generael om mit him te trecken ende te doene tgunt dat hij himluyden ordineren zoude jegens die van Utrecht, Amersfoirde, den burchgrave van Montforde ende andere huere adherenten, alst breeder blijct bij der voors. placcaet, hier overgegeven. Dairomme hier hem betaelt bij zijne cedulle onder zijn signet alsvoeren 14 s. gr., f. 4 lb. 4 s. – *Ibidem f. 87v.*

1068 1481 SEPTEMBER 28, ZIERIKZEE

N.B. Aartshertog Maximiliaan had tegen 24 september ook het houden van een vierschaar te Zierikzee gepland, zie nr. 1076.

b Den vorscreven Clais Jacobsz. [*bode*] van dat hij ommegedragen ende vercondicht heefft over al Beoisterschelt vors. ten plaetsen gecoustumeert eenen placaet van den voern. rentmeester [*Pieter Hugenz.*] in date den XXV^{en} dach in septembri anno LXXXI, mencie makende dat alle ridderen, edelen, goede steden ende platte landen commen off zenden zouden binnen der stede van Ziericxee een vrydaghe XXVIIIe dach van septembri vors.

doe naestcomende, omme ten meesten oirboir ende prouffijte van den lande omme te slaen over al Beoisterschelt hoirluyder porcie van II^{M}V^{C} gewapende die mijn genadige heere beveelt him terstond gezonden te zijn in zijnen dorpe van den Hage onder zijnen standairt aldair omme mit mijnen heere den stedehouder generael ende andere van den raide van Hollant te trecken ter plaetssen ende alzoe men himluyden ordonneren zoude, alst breeder verclairt staet in den vorscreven placaet, die men hier overlevert. Dairomme hier betaelt den vorscreven Clais Jacobsz. over zijnen gewoenlicken arbeyt bij zijne cedule onder zijnen zeghele, inhoudende quictancie, de somme van 7 s. gr. als costumelic is, f. in ponden deser rekeninghe 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 889, f. 39-39v.*

1069 1481 OKTOBER 2, MIDDELBURG
Zie ook voorgaand nr.

b Denzelven Clais Jacobsz. [*bode*] van dat hij ommegedragen ende gecondicht heefft over al Beoisterschelt ten plaetsen gecoustumeert, eenen placaet van den vorn. rentmeester [*Pieter Hugenz.*] in date XXIX in septembri anno LXXXI mit een mandement van mijnen genadigen heere onder tzeghel van Holland, inhoudende alzo ter vors. lester dachvaert zeer cleyne menichte van edelen ende steden Beoisterschelt geweest hadden, zodat zij niet eyntlicx geraemt en hadden aengaende der voirscreven tauxacie, dat dairomme dezelve dachvaert gecontinueert ende verleyt was totten II^{en} dach toe van octobri, savonts in der herberge binnen der stede van Middelburch omme sanderen dages mit dien van Bewesterschelt te doen de vorscreven tauxacie ende te trecken onder den standairt als vorscreven staet ende alzoet breeder verclaert staet in den vorscreven placaet ende mandement, die men hier overlevert. Dairomme hier betaelt den vors. Clais bij zijne quitancie daeran gehecht, 7 s. gr., f. in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 889, f. 39v.*

d Pieter Boot van dat hij bij den voors. rentmeester [*Anthonis Jansz. van Wissenkerke*] gesonden is geweest uyt Middelburch tot hier in den Hage ende vandair voirt ter Goude mit een zijn beslote letteren, gaende an mijnen heeren den stedehouder generael ende raide van Hollant, dairmede hij hemluyden beteykent tguent dat hij gedaen hadde mitten edelen ende steden van Zeelant ende oic die finale antwoirde die zij gegeven hadden uptie tauxacie van der II^{M}V^{C} ruyters van oirloge over de voors. steden ende platte landen, mitgaders van den voirs. edelen om mijnen voors. genadichs heere te dienste te commen, elc na grootheyt van huere leene, jegens die van Utrecht, Amersforde, den burchgrave van Montforde ende andere huere adherenten. Dairomme hij uuyt was tijt van negen dagen, tot 12 groten sdaichs alsvoeren, alst blijct bij cedulle, geveriffiert onder thanteyken van den voors. greffier van Hollant, in date van den XII^{en} dage in octobry anno XIIII^{C} LXXXI, inhoudende quitancie, die men hier overlevert. Dairomme hier de voors. IX dagen ten prise voors., fac. 2 lb. 14 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 74, f. 88-88v.*

1070 1481 OKTOBER 25, SCHOONHOVEN

b Den voirs. Jan Hugezone [*bode*] van dat hij ommegedregen ende gecondicht heeft over al Bewesterschelt ten plaetsen gecoustumiert eenen placcaet van Aelbrecht Janszone van Wissenkerke, stedehouder van den voors. rentmeester [*Anthonis Jansz. van Wissenkerke*], in date van den XX^{en} dage in octobri anno XIIII^{C} LXXXI, inhoudende dat alle prelaten, baenridtsen, edele, vassalen, leenmannen ende mansmannen, die gedeputeerde van den steden, platte landen, scouten ende scepenen over al Bewesterschelt voors. trecken zoude in persoene of zeynden huere gedeputeerde volcommelic gelast binnen der stede van Schoonhoven upten XXV^{en} dach derzelver maent van octobri bij mijnen voors. heere den stedehouder general van Hollant, savons in der herberge, om an te hoeren tguent dat hij hemluyden dan te kennen gegeven zoude hebben roerende den wederstoot die hij ende die

luyden van wapenen gehadt hadden van die van Utrecht mit hueren adherenten, die zoe groot niet en was als de quaetwillende van mijnen voors. genadigen heere dat voirtgestelt hadden, alzoe dit breeder blijcken mach bij den voirs. placcaet ende bij beslote letteren van den voirs. stedehouder, dairan ghehecht, gescreven an den voors. rentmeester, bij denwelcken hem bevolen was dat alzoe te doene, die men hier overlevert. Dairomme hier hem betailt bij zijn cedulle onder zijn signet alsvoeren 14 s. gr., f. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 74, f. 88v-89.*

e Audit Jennin Louis la somme de cinquante quatre solz dudit pris pour le VIII[e] jour dudit mois de novembre IIII[xx]I et dudit lieu de Bruxelles porter lettres closes de mondit seigneur en fourme de placcart aux rentmaistres de Bewesterscelt et Beoisterscelt en Zellant, par lesquelles il leur mandoit faire mecter sus les deux mil cinq cens combattans que les Estas dudit Zellande avoient accordé et quilz les ordonnassent d'aler et tirer devers monseigneur le lieutenant de Hollande pour, soubz lui et par son commandement et ordonnance, exploittier la guerre contre le seigneur de Montfort, ceulx dUtrecht et leurs aderrans. Et autres lettres a messeigneirs de Ravestein et de la Veere estans lors oudit Zellande pour la semblement matiere. Et ce en prest et paiement a luy fait pour ce par sa quictance cy rendue ladite somme de 54 s. – *ADN, B 2124, f. 155v.*

1071 1481 NOVEMBER 21, MIDDELBURG

b Den voern. Jan Hugenz. [*bode*] van dat hij bij laste van den voors. rentmeester [*Anthonis Jansz. van Wissenkerke*] ommegedragen ende gecondicht heeft over al Bewesterschelt ten plaetsen gecoustumeert eenen zijnen placcaet in date van den XIIII[en] dage in novembri anno XIIII[C] LXXXI, mitgaders copie van eenen placcaet mijns voors. genadichs heeren in date van den II[en] dage derzelver maent van novembry dairan gehecht, bij ende uuyt machte van denwelcken de voors. rentmeester bevolen hadde die reyse voir al allen edelen, vassalen, leenmannen, mansmannen, burchmeesters van den goeden steden, gedeputeerde van de platten landen, bailliuwen, scouten, scepenen ende ondersaten over al Bewesterschelt voors., dat zij commen of zeynden zouden huere gedeputeerde binnen der stede van Middelburch up en woensdage den XXI[en] derselver maent van novembri, avonts in de herberge om des anderen daischs[a] goets tijts voer de noene eendrachtelic upgestelt ende gefurniert te hebben de porcie van Bewesterschelt in de II[M]V[C] vechtende, ende wegen te vinden ende sluten hoe ende in wat manieren men die ommeslaen ende tauxeren soude ten minsten quetsen van den lande, zonder dairvan te zijne in eenige gebreke, achtervolghende de voirgaende placcate dairop geexpediert ende vercondicht, ofte anders de voors. rentmeester zoude hebben moeten procederen bij executie upte onwillige na der taxacie die dairup gemaict hadde geweest ende na den last hem dairup gegeven bij den voors. placcaet mijns genadichs heeren, alzoe dit breeder blijcken mach bij den voorn. placcaet ende copie dairan gehecht, hier overgegeven. Dairomme hier hem betaelt bij zijne cedulle onder zijn signet, inhoudende quitancie, 14 s. gr., in ponden deser rekeninge 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 74, f. 89v.*

Den vorscreven Clais Jacobsz. [*bode*] van dat hij ommegedragen ende gecondicht heefft over al Beoisterschelt vors. ten plaetzen gecoustumeert eenen placaet van mijnen vors. genadigen heere in date den II[en] in novembri anno LXXXI mit eenen placaet van den vorn. rentmeester [*Pieter Hugenz.*] in date den XVI[en] in novembri anno vors., aeneen gehecht, inhoudende dat alle edelen ende goede steden vorscreven commen off zenden zouden bynnen der stede van Midelburch en woensdach XXI[e] dach van novembri vors., savonts in der herberghe omme sanderen daghes te doen de tauxacie van den vors. II[M]V[C] vechtende knechten ende een yghelic zijn porcie van dien up te stellen off bij gebreke van dien, men zoude bij executie moeten procederen up de onwil[l]ighe, navolgende de bevelen van

mijnen vors. genadigen heere, alst bet ende breder verclaert staet in de vorscreven placaeten, die men hier overlevert. Dairomme hier betaelt den vorscreven Clais Jacobsz. over zijn gewoenlic salaris ende arbeyt als costumelic is, bij zijnre cedule onder zijn zeghel daeran gehecht, inhoudende quijtancie, de somme van 7 s. groten , f. in ponden deser rekenninghe 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 889, f. 40.*

c Die II[e] maent Adriaen Willemsz. Die eerste weke [*18-24 november*]. – – – Adriaen Willemsz., burgemeester, van II reysen in Middelburch ter dachvaert van mijns heren[1] zaken ende up die ordinancie van tcoorn, tsamen 4 s. gr. – *ZA, Stadsarchief Veere, Stadsrekening 1481-1482, f. 5v.*

a *Aldus hs.*
1 De heer van Veere.

1072 1481 TUSSEN NOVEMBER 25 EN DECEMBER 1, MIDDELBURG

c Die II[e] maent Adriaen Willemsz. – – – Die II[e] weke [*25 november-1 december*]. – – – Mijnen heere den bailiu, die deken [*mr. Robert Danchel*] ende Adriaen Willemsz., burgemeester, van tsamen in Middelburch ter dachvaert te trecken upt stuc van den ordinancie van den coorn, tsamen verteert 12 s. gr. – *ZA, Stadsarchief Veere, Stadsrekening 1481-1482, f. 5v.*

1073 1481 TUSSEN 2 EN 8 DECEMBER, MIDDELBURG

c Die II[e] maent Adriaen Willemsz. – – – Die III[e] weke [*2-8 december*]. – – – Mijne heere de bailiu, Adriaen Willemsz., burgemeester, ende Adriaen Pieterss. van in Middelburch te reysen om tfait van Utrecht, verteert 12 s. gr. – *ZA, Stadsarchief Veere, Stadsrekening 1481-1482, f. 6.*

e *31 december, Brugge. – Aartshertog Maximiliaan schrijft aan de heer van Montigny, stadhouder: bedankt hem voor de brieven die de dienaar Rombout [van Boneem] heeft gebracht en voor hetgeen deze mondeling heeft overgebracht. Schrijft onder meer over de verlenging van de betaling van de gewapenden, waarover de aartshertog de steden van Holland afzonderlijk aanschrijft met het oog op een dagvaart, en over bezendingen naar Zeeland* (En tant quil touche la continuation du paiement des gens de guerre de pardela, nous en escripvons a chacune de noz villes en particulier afin que a la journee que leur ferez savoir et a laquelle envoyons de noz gens et brief, ilz puissent venir chargiez pour y donner responce final sans retraite. Pour le fait de Zeelande, nous y envoions le seigneur de Joingny et maistre Guillaume Hautain, notre secretaire, pour practiquier quilz nous servent contre lesdits du Trecht. – *Druk: Dagvaarten Holland, IV, p. 371 onder nr. 320.*

31 januari 1482, resolutie van de vroedschap van Leiden. – Om toirloge dat jegenwoirdelic is, dat den lande zeer costelic ende zwairlic valt te onderhouden, soe is overdragen dat men die palen van den lande besetten sel ten besten dat men mach ende dat men oick tot Leyden C ruyteren sel leggen ten costen van den lande. Ende dat men voirt gheen dagen noch dachvairden houden en sel, tenzij dat die Zeelanderen mede ter dachvairt comen ende gescreven worden. Ende alsoe zij mede in den oirloge gheconsentiert hebben ende dairin niet gecontribueren, soe sel men mit recht op hemluyden procederen om te betalen tgene dat zij nae horen taxe sculdich zijn te geven[1]. – *RA Leiden, SA I nr. 382, f. 120-120v.*

7 september 1483, resolutie van de vroedschap van Leiden. – Item is bij Jan Conincxz., burgemeester, upgedaen van dat mijn genadige heere den hertoge well merct ende bevoelt, al ist zoe dat die van Utrecht dit oirloge gesustineert ende gehouden hebben, dattet uut hemluyden allien niet en is mar uut den hertoge van Cleve ende om dan toirloge een

goet eynde te maken ende dat voirtan tlant in vreden bliven mach, dairom zijn genaden in meninge is den hertoge van Cleve te versoecken ende begheert dairom te hebben XV^{C} reysegers ende III^{M} voetknechten den tijt van twie maenden etc. Hierop is overdragen dat, alsoe die Zeelanders mede int oirloge van Utrecht geconsentiert hebben ende hem des ontvallen ende dair niet toegedaen en hebben, dan toirloge is gevoirt bij den ses steden [*van Holland*] ende bij den plattenlande [*van Holland*], dat men mitten anderen steden spreken sel ende mijn genadigen heere duechtelic antwoirden ende zijnre genaden tevreden setten dat men hierin niet en mach doen dan bij den Staten van den landen van Hollant, Zeelant ende Vrieslant, ende dat die dairover geroepen worden alst behoirt. – – –. – *Ibidem f. 145.*

28 september 1483, gedeelte van een resolutie van de vroedschap van Leiden naar aanleiding van de onvrede van aartshertog Maximiliaan over hetgeen de steden van Holland hem willen toestaan voor zijn strijd met de jonker van Kleef. – Ende dat mijn genadige heere den lande [= *Holland*] justicie doen sel opten Zeelanderen van den costen van der oirloge die op die van Utrecht geschiet zijn ende dairof een corte expedicie doet hebben. – *Ibidem f. 148.*

1 Tijdens een reis naar aartshertog Maximiliaan in Brussel eind oktober-begin november 1481 hadden de afgevaardigden van de hoofdsteden van Holland al mandementen verkregen 'up die steden ende landen van Zeelandt ende oeck up die edelen van Hollant ende Zelandt, dat sij terstondt angesiens sbrieffs hem bereyden souden te dienen in dese tegewoerdige wapeninge tegen die rebellen van Utrecht soe dat behoerde, die edelen up die verbuernisse van haere lenen ende die steden up sekere swaerre peynen ende dat bij redelijcker execucye peyn stadt houdende niet tegenstaende enighe appellacie ofte excepcije die sij dair tegens doen souden mogen' (*Dagvaarten Holland*, IV, p. 353 onder nr. 305c).

1074 1482 APRIL 3-5, DEN HAAG

Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 335. Voor deze dagvaart, gewijd aan de consequenties van het bericht van het overlijden van hertogin Maria van Bourgondië, werden, naast de edelen en steden van Holland, uit Zeeland opgeroepen dertien met name genoemde edelen en de steden Kortgene, Domburg, Westkapelle, Middelburg, Veere, Vlissingen, Brouwershaven, Zierikzee, Tholen, Reimerswaal en Goes.

1075 1482 APRIL 13-20, DEN HAAG

Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 337. Voor deze dagvaart, gewijd aan de oorlog met Utrecht en de rekening van de bewapening, werden, naast de edelen en steden van Holland, uit Zeeland opgeroepen de rentmeesters van Beooster- en Bewesterschelde, de abt van Middelburg, vijftien met name genoemde edelen en de steden Tholen, Reimerswaal, Goes, Zierikzee, Brouwershaven, Kortgene, Middelburg, Veere, Westkapelle, Domburg en Vlissingen.

[1076 1482 APRIL 15, MIDDELBURG]

N.B. Deze vierschaar is niet doorgegaan omdat aartshertog Maximiliaan niet eerder dan op 8 juni 1482 in Zeeland kwam (Kesteloo, 'Stadsrekeningen' II, p. 141; ZA, Rekenkamer I B-O nr. 75, f. 109; NA, Rek. Rek. nr. 177, f. 85-85v).

b *Bode van Beoosterschelde met een plakkaat van Maximiliaan d.d. 1 september 1481 dat er op 15 september te Middelburg en op 24 september te Zierikzee vierschaar gehouden zal worden. – ZA, Rekenkamer I B-O nr. 889, f. 38v.*

Bode van Bewesterschelde met een plakkaat van Maximiliaan d.d. 10 september 1481 dat de vierschaar van 15 september is uitgesteld tot 15 oktober. – Ibidem nr. 74, f. 86-86v.

Bode van Bewesterschelde met een plakkaat van Maximiliaan d.d. Antwerpen 11 oktober

1481 dat de vierschaar van 15 oktober is uitgesteld tot 15 november. – Ibidem nr. 74, f. 88; nr. 889 f. 39v.

Bode Bewesterschelde met een plakkaat van Maximiliaan d.d. Brugge 6 maart 1482 dat de vierschaar uitgesteld is van 15 november tot 22 maart te Middelburg. – Ibidem nr. 75, f. 107 en nr. 890, f. 33v.

Bode Bewesterschelde met een plakkaat van Maximiliaan d.d. Brugge 17 maart 1482 dat de vierschaar is uitgesteld tot 15 april. – Ibidem nr. 75, f. 107-107v en nr. 890, f. 33v.

1077 1482 APRIL 20-MEI 6, (LILLE) GENT
Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal Wellens, Etats généraux p. 448-450 nr. 22; Blockmans, Handelingen 1477-1506, I, p. 215-217 nr. 151; Dagvaarten Holland, IV, nr. 338. Op 4 april werden de abt van Middelburg, zeven met name genoemde Zeeuwse edelen en de steden van Zeeland en Holland opgeroepen om op 22 april bij aartshertog Maximiliaan in Lille te komen. De bijeenkomst van de Staten-Generaal vond plaats in Gent. Onderwerp van bespreking was het verzoek van Maximiliaan hem te aanvaarden als voogd van zijn kinderen Filips en Margaretha. Volgens de reisdeclaraties van de Hollandse deelnemers betuigden zij rouwbeklag wegens de dood van hertogin Maria en verzochten zij Maximiliaan naar Holland te komen om een einde te maken aan de oorlog met Utrecht.

1078 1482 MEI 11-25, DEN HAAG
Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 343. Voor deze dagvaart, gewijd aan de huldiging van aartshertog Maximiliaan als voogd van zijn kinderen, werden, naast de edelen en steden van Holland, uit Zeeland opgeroepen 33 met name genoemde edelen en (op 8 mei om op 11 mei te komen) de steden Vlissingen, Westkapelle, Domburg, Brouwershaven, (op 13 mei om terstond te komen) Brouwershaven, Vlissingen, Tholen, Reimerswaal en Goes.

1079 1482 TUSSEN 12 EN 18 MEI, MIDDELBURG
c Die VIIIe maendt Adriaen Willemss. – – – Die IIe weke [*12-18 mei*]. – – – Mijn heere den bailiu, de scout ende burgemeester van in Middelburch ter dachvaert te reysen, verteert mit costen ende scuythuyer 6 s. 8 gr. – *ZA, Stadsarchief Veere, Stadsrekening 1481-1482, f. 16.*

1080 1482 MEI 27, MIDDELBURG
b Denzelven [*Jan Huge Sculocxz., bode*] van dat hij ommegedregen ende gecondicht heeft over al Bewesterschelt alsvoeren eenen placcaet mijns voirs. genadichs heeren, gegeven in den Hage den XXI^{en} dach van mey anno XIIII^{C} LXXXII, gaende an den voirs. rentmeester [*Anthonis Jansz. van Wissenkerke*], mencie makende dat dezelve rentmeester doen uuytroepen, bevelen ende publieren zoude van zijnre genaden wegen tot allen plecken in Bewesterschelt voirs. dair men gewoenlijc ware publicatien te doene, dat alle edele ende leenmannen van Zeelant comen ende wesen zouden binnen der voirs. stede van Middelburch des maendaechs doe naestcomende, den XXVII^{en} derzelver maent van meye, om aldair mitten gedeputeerden van den steden van Zeelant ende oic de gedeputeerde mijns voirs. genadichs heeren, die hij aldair ten zelven dage zeynden zoude, te communiquieren ende spreken up die twee materien in denzelven placcaet geroert, te weten up zijne recepcie ende ontfange in Zeelant,^{1} ende hoe ende in wat manieren dat men voirtvaren zoude mitter oirloge wesende tusschen hem over deen zijde ende die van Uutrecht mit hueren adherenten over dander zijde, alzo dit breeder blijcken mach bij den voirs. placcaet hier overgegeven.

Dairomme hier hem betailt bij zijne cedule, dairan gehecht onder zijn signet, inhoudende quijttancie, alsvoeren, 14 s. gr., f. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 75, f. 107v-108.*

Den voirn. Lamijn [Elyaensz.] van dat hij noch ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterschelt vors. een andere placaet van mijnen genadigen heere in date den XXI[en] dach van meye anno LXXXII, mentieye makende dat alle prelaten, ridderen, edelen ende leenmannen van Zeelant commen ende wezen zouden in de vors. stede van Middelburch upten XXVII[en] dach van meye vors. om aldaer mitten gedeputerden van him ende van anderen steden te communiquieren ende te spreken up twee materien, te wetene up zijne genade receptie ende huldinge[a], ende op tbeleyde van den oirloge jegens die van Utrecht, alst breeder verclaert staet in den vors. placaet, die men hier overlevert. Dairomme hier betaelt den vors. Lamin bij zijne cedule onder zijn marque, inhoudende quictancie, daeran gehecht, de somme van zeven s. groten, als gewoenlic is, f. in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 890, f. 34.*

d Heinricke Jacopsz., bode, de somme van 32 stuvers omme bij ordinancie van de voirs. commissarissen[2] gedregen te hebben brieven van denzelven commissarissen an mijnen voirs. genadigen heere, bij denwelcken zij hem adverteerden van den antwoirde, hemlieden gedaen bij den Staten van Zeelant ende andere, dair gheen noot en was breeder declaracie gedaen te zijne, alzo dit blijct bij een andere cedule van den voirs. heere Pieter Lanchals in date van den II[en] dage van wedemaent anno LXXXII, die men hier overlevert, inhoudende dat mits derzelver cedule de voirs. 32 stuvers geleden zouden zijn in des voirs. rentmeesters rekeninge, dairt behoeren zoude. Dairomme hier uuyt machte van dien de voirs. 32 stuvers, f. in ponden voirs. 32 s. – *Ibidem nr. 75, f. 108v.*

Pieter Arentsz., bode, van dat hij gereyst heeft zes dagen mit besloten brieven van den commissarissen an alle de edele ende Staten van Zeelant, bij denwelcken zij hemlieden signifierden de uuytstellinge ende verlanghinge van der dachvaert te Middelburch, alzo dit blijct bij cedule off ordinancie onder thandteyken van heeren Pieter Lanchals in date van den laetsten dach in meye anno LXXXII, doe ter tijt een van den voirs. commissarissen, die men hier overlevert. Dairomme hier hem betailt de voirs. zes dagen, tot 12 groten sdaechs, bij zijne quittancie onder zijn handtgescrifte gescreven onder in dezelve ordinancie, 6 s. gr., f. in ponden voirs. 36 s. – *Ibidem nr. 75, f. 108.*

1 Aartshertog Maximiliaan werd na de dood van zijn vrouw Maria van Bourgondië gehuldigd als voogd van zijn zoon Filips, de toekomstige graaf van Zeeland.
2 In het voorgaande worden geen namen genoemd.

1081 1482 JUNI 7-8, 12, MIDDELBURG

b Den voirs. Jan Huge Sculocxz. [*bode*] van dat hij ommegedregen ende gecondicht heft over al Bewesterschelt ten plaetsen gecostumeert eenen placcaet van den voirs. rentmeester [*Anthonis Jansz. van Wissenkerke*], gegeven onder zijnen zegel den VI[en] dach van junio anno XIIII[C] LXXXII, mencie makende hoe dat mijn voirs. genadige heere bij eenen zijnen besloten brief, gescreven in zijne stede van Bruessel den derden dach van junio anno LXXXII, den voirs. rentmeester ontbiedende ende bevelende was dat hij terstont, den voirs. brief gesien, zoude doen condigen over al Zeelant de comste van denzelven mijnen genadigen heere, bevelende van zijnre genaden wege den edelen van Zeelant ende elcken bijsonder, dat zij upte verbuerte van huere leenen ende andere huere goeden ende gevallen te hebben in zijnre genaden eeuwige indignacie, commen ende wesen zouden binnen zijne stede van Middelburch, ten dage begrepen in denzelven besloten brief, twelcke was des vrindaechs doe naistcomende [*7 juni*], ende desgelijcx de gedeputeerde van den steden ende andere, reputerende de drie Staten van den voirs. lande van Zeelant, om hem te ontfangene

ende antwoirde te geven up tinhouden van den voirs. brieve, dairinne oic begrepen was van der porcie van den volcke van oirloge die zij behoirden upgestelt te hebben jegens die van Uutrecht, alzo dit breeder blijcken mach bij den voirs. besloten brief ende placcaet dairan gehecht, die men hier overlevert. Dairomme hier hem betailt bij zijne cedule onder zijn signet dairan gehecht, inhoudende quijttancie, als costumelijc is, 14 s. gr., f. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 75, f. 109.*

Michiel Wittezoon van dat hij oick ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterschelt een beslotenen brief van mijnen genadigen heere in date den derden dach van junio anno LXXXII mit een placaet van den vorn. rentmeester [*Pieter Hugenz.*] in date den VI^en^ dach derzelver maent, mentye makende dat alle baenridsen, vassalen, edelen, ambochtsheeren ende leenmannen mit die gedeputerde van den goeden steden over al Beoisterscelt vors. wezen zouden te Middelburch opten VII^sten^ dach van derzelver maent van junio om mijn vors. genadige heere tontfangen ende him antworde te geven aengaende de portye van den oirloge van Utrecht, alst bet ende breeder verclaert staet in de vors. beslotenen brieven van mijnen vors. genadigen heere, die men hier overlevert. Daerom hier betaelt bij quitancie van den vors. Michiel als costumelic is 7 s. groten Vlaems, 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 890, f. 34-34v.*

Denzelven Jan Hugez. [*bode*] van dat hij ommegedregen ende gecondicht heeft over al Bewesterschelt alsvoren eenen anderen placcaet van den voirs. rentmeester [*Anthonis Jansz. van Wissenkerke*] in date van den VIII^en^ daghe in junio anno XIIII^C^ LXXXII, mencie makende hoe dat upten zelven VIII^en^ dach van junio mijn voirs. genadige heere gecomen was in propren personen binnen zijne stede van Middelburch, in meyninge aldair gevonden te hebben tsamen vergadert de Staten van Zeelant om ontfangen ende gehult geweest te zijne ende die antwoirde te hebben van der porcie van den volck van oirloge die zij behoirden te stellen jegens die van Uutrecht, al na tinhouden van den voirgaende placcaten doe onlancx dairup bij denzelven rentmeester gesonden. Bevelende dairomme ende ontbiedende bij denzelven placcaet van mijn voirs. genadichs heeren wege ende uuyt zijnre genaden bevele, hem mondelinge dairup gedaen, den voirs. Staten upte verbuernisse van hueren leenen ende andere goeden ende te vallen in zijnre genaden eeuwige indignacie, dat zij terstont ende zonder eenich vertreck, alle excusacien besijden stellende, comen ende wesen zouden binnen der voirs. stede van Middelburch zo zij alre haestelijcxt ende neerstelijcxt zouden konnen ende mogen bij mijnen voirs. genadigen heere om te doene tguent dat voirs. was, alzo dit breeder blijcken mach bij den voirs. placcaet, hier overgegeven. Dairomme hier hem betailt bij cedule onder zijn signet, dairan gehecht, inhoudende quijttancie alsvoren, 14 s. groten, f. 4 lb. 4 s. – *Ibidem nr. 75, f. 109-109v.*

Den vors. Michiel [*Wittez., bode*] van dat hij alsvoeren ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterscelt vors. ten plaetsen gecoustumeert een placaet van den vorn. rentmeester [*Pieter Hugenz.*] in date den VIII^en^ dach in junio XIIII^C^ LXXXII, mencie makende hoe dat mijn vors. genadige heere up den vors. acht dage gecommen was in propre persoonen bynnen zijne stede van Middelburch, meynende aldaer gevonden thebbene den Staten van den lande om gehult ende ontfangen te worden ende voirt te hebben antworde van den portye van den volke van oirloge die zij behoirden te stellen jegens die van Utrecht, zoe en wasser nochtans aldaer nyement ofte mijnsten zeer cleyne menychte van denzelven Staten gevonden. Waeromme zoe was vanwegen mijns vors. genadichs heeren wederom zeer scarpelic onboden ende bevolen dat elcx bijzonder upte verbuernisse van hueren leennen ende anderen goeden ende zonder eenich vertreck, alle excusatie bezijden stellende, commen ende wezen zouden terstont bij him in de vors. stede van Middelburch ter cause vors., alst blijcken mach bij den vors. placaet, hier overgelevert. Dairomme hier bij quitancie van den voirn. Michiel de somme van 7 s. gr. Vlaems, f. 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 890, f. 34v.*

– – – Item de voirs. commissarissen [*mr. Richard uyten Hove en Guy de Baenst*] hadden

twee boden uuytgesonden, bij namen Symon Servaesz. ende Pieter Jansz., mit zekere beslote letteren an den edelen die ter eerster dachvaert nyet en waren, dairomme dat se gecontinueert was, ende waren uuyt elc vier dagen, fac. acht dagen onder loopende ende thuys comende, tot 12 groten sdaechs alsvoeren, f. 8 s. gr. – – –. – *Ibidem nr. 75, f. 110*[2].

Den voirs. Jan Hugez. Sculocx [*bode*] betailt bij ordinancie van den gecommitteerden up tstuck van der financie mijns voirs. genadichs heeren de somme van zes scellingen groten om tot diversche stonden vergadert te hebben de edele ende gedeputeerde van den steden van Zeelant binnen der voirs. stede van Middelburch, roerende de huldinge van mijnen voirs. genadigen heere in Zeelant, alst blijct bij cedule of ordinancie, geveriffiert onder thandteyken van den voirs. Nycolas de Gondeval, een van den voirs. gecommitteerden, den voirs. XIII[en] dach van junio anno LXXXII, die men hier overlevert. Dairomme hier de voirs. 6 s. grote, f. 36 s. – *Ibidem f. 110*.

– – – Item de voirs. commissarissen [*mr. Richard uyten Hove en Guy de Baenst*] hadden noch gesonden eenen anderen bode, genoempt Cornelis Hugez Sculocx, mit zekere huere andere beslote letteren an mijnen voirs. genadigen heere, roerende die continuacie van der dachvaert van de edelen, die gecontinueert was XIIII dagen, ende was uuyt den tijt van achte daghen, tot 12 groten sdaechs alsvoeren, f. 8 s. gr. – – –. – *Ibidem f. 110*[1].

Danckaert Pietersz., prochiaen in den Mare in Zuytbevelant, van dat hij ommegedregen ende gecondicht heeft over al Bewesterschelt ten plaetsen gecostumeert eenen placcaet van den voirs. rentmeester [*Anthonis Jansz. van Wissenkerke*] in date van den V[en] dach van junio anno XIIII[C] LXXXII, dairan gehecht eenen besloten brief van mijnen voirs. genadigen heere comende an denselven rentmeester, dairmede de voirs. mijn genadige heere bevelende ende ordinerende was den voirs. zijnen rentmeester dat hij zulcke diligencie dede dat de Staten van Zeelant waeren binnen der stede van Middelburch des woensdaechs doe naistcomende [*12 juni*] sonder faulte, want zijne genade geconcludeert ende gesloten waeren dan daer te wesen om ontfaen te zijne, alst breeder blijct bij den voirs. placcaet hier overgegeven. Dairomme hier hem betailt bij zijn cedule onder zijn handtgescrifte daeran gehecht, inhoudende quittancie als costumelijc is, 14 s. groten, f. 4 lb. 4 s. – *Ibidem f. 113*.

c Den voirn. rentmeester [*Pieter Hugenz.*], die bij scrijven ende ontbieden van mijnen heeren de commissarijsen mijns genadichs heeren, geordinert omme die Staten van Zeelant te verdachvaerden, gereyst is geweyst van Ziericxee voirn. tot binnen der stede van Middelburch bij den voirs. commissarijsen tot eener generale dachvaert aldair gehouden in de maent van junio anno LXXXII om te communiquieren up tstuck van mijns voirs. genadichs heeren huldinge ende wappenijnge van Uutrecht, dairomme hij was varrende, merrende ende thuys keerende den tijt van XIIII geheelen dagen, alst dat blijct bij certifficacie van denzelven commissarisen geteykent bij heere Pieter Lanchals, een van denzelven commissarisen, upten XIII[en] dach derzelver maent van junio anno LXXXII voirs., die men hier overlevert. Dairomme hier over de voirn. XIIII dagen tot 4 s. gr. sdaechs alsvoeren, maken in ponden deser rekenijnge de somme van 14 lb. 14 s.[b] – *Ibidem nr. 1072, f. 39-39v.*

Zie voor de aanwezigheid van Jan van Kruiningen, heer van Pamelen en burggraaf van Zeeland, hierna nr. 1087.).

a *Door andere hand gewijzigd uit:* ontfange.
b *Gewijzigd uit* 16 lb. 16 s., *omdat volgens een marginale aantekening van de Rekenkamer de dagvergoeding van de rentmeester bij binnenlandse reizen maar 3 s. 6 d. mag bedragen.*
1 De datum van de declaratie is 13 juni.

1082 1482 JUNI 24-27, DEN HAAG
Vgl. Dagvaarten Holland,IV, nr. 351. Volgens de reisdeclaraties van de gedeputeerden van de hoofdsteden van Holland werd deze dagvaart bijgewoond door afgevaardigden van de gemene steden van Holland en Zeeland. Hij was gewijd aan de beveiliging ter zee tegen de Fransen. Omdat er van Middelburg, Goes en Reimerswaal geen gedeputeerden kwamen, werden er geen besluiten genomen.

1083 1482 NA JUNI 26, MIDDELBURG
b Den voorn. Cornelis Adriaensz. [*bode*], die opten XXVI[en] dach van derselver maent van junio gereyst is mit zekere besloten brieven van mijnen heeren van den Raide an den steden van Reymerswale, der Goes ende van den Zoutenlande, inhoudende dat zij terstont, aengesien sbriefs, huere gedeputeerde zeynden zoude tot Middelburch omme alsdoe dair aen te hoeren ende te doen alle tguent dat dat gerechte van derselver stede alsdan opdeden ende verordineerden. In welker reyse hij uutgeweest ende gevaceert heeft den tijt van negen geheele dagen[a], alst blijct bij cedele van den Hove, onder thandteycken van Willem van Zwieten, greffier, hier overgelevert, begrijpende affirmacy ende quijtancie, f. ten prijse voorn. 2 lb. 14 s. – *NA, Rek. Rek. nr. 177, f. 86.*

a *In margine de aantekening:* Loquatur optie menichte van den dagen, gemerct dat dese reyse geschiet is int hoichste van den somer.

1084 1482 JULI 8-10, DEN HAAG
Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 354. Voor deze dagvaart, gewijd aan de bewapening ter zee tegen de Fransen en de bescherming van de koopvaarders en haringvissers, werden, naast de grote en kleine steden en de kustdorpen van Holland, uit Zeeland opgeroepen Reimerswaal, Goes en Middelburg.

1085 1482 JULI 15-20, DEN HAAG
Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 355. Volgens de reisdeclaratie van de Haarlemse afgevaardigde was hij met die van de 'andere' steden bijeen om de ordonnantie vast te stellen op de bewapening ter zee en op het lastgeld van de haring en van de andere goederen, uit zee binnenkomend. Hij moest wachten op de komst van de gedeputeerden van Middelburg, Goes en Reimerswaal.
De ordonnantie werd door het Hof van Holland op 19 juli vastgesteld op naam van aartshertog Maximiliaan. Van de twaalf schepen zou Zeeland er vier uitreden (Middelburg, Reimerswaal en Goes samen een hoofdschip met 300 gewapenden, Zierikzee een schip met 150 man, Veere met toebehoren een schip met 200 man en nog een klein schip met 60 man).
c Die X[e] maendt Adriaen Willemszons. – – – Die III[e] weke [*14-20 juli*]. – – – Adriaen Pieterss. van in Hollant te trecken ter dachvaert upt fait van den scepen van oirloge uut te maken 2 s. gr. sdaechs, ende Gerardin, der stede bode, mit hem oic X dagen, 12 gr. sdaechs, f. tsamen 30 s. gr. – *ZA, Stadsarchief Veere, Stadsrekening 1481-1482, f. 22.*

1086 1482 JULI 30, ZIERIKZEE[1]
b Jan Gillisz. van Huesdem van dat hij desgelijcx ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterscelt ten plaetsen gecoustumert een beslotenen brief van mijnen heere den stadhouder ende anderen heeren van den Rade mijns genadichs heeren vors., gecommittert ten zaken zijnen landen van Hollant, Zeelant ende Vrieslant, mit eenen placaet van den voirn. rentmeester [*Pieter Hugenz.*] in date den XVII[en] dach van julio anno LXXXII, mentie makende dat allen edelen, ambochtsheeren, burchmeesters ende scepenen van den goeden

steden, dorpen ende ingeseten van Beoisterscelt vors. wezen zouden upten XXX[e] dach van derzelver maent van julio, savonts in de herberge om sanderdachs goets tijts te spreken ende communicieren mitter vors. stede van Ziericxee up stuck van der wapenijnge upt zee ende om die penningen te vinden daermede men de vors. scepen ende wapenijngen toereeden zoude ten minsten coste ende meeste oirboir van denzelven laende, elc na zijn advenant, alst bet ende breeder verclaert staet in de vors. placquaet, die men hier overlevert. Dairomme hier als costumelic is bij quitancie van denzelven Jan Gillisz. 7 s. gr., de somme van 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 890, f. 34v-35*.

1 Deze plaats van bijeenkomst verondersteld gezien de inhoud van het in de tekst genoemde plakkaat.

1087 1482 AUGUSTUS 19-21, MIDDELBURG

b Jan Hugez. Sculocx, bode mijns voirs. genadichs heeren in Zeelant, van dat hij ommegedregen ende gecondicht heeft over al Bewesterschelt in Zeelant ten plaetsen gecostumeert eenen placcaet mijns voirs. genadichs heeren, gegeven in zijne stede van Brugge den XVI[en] dach van augusto anno XIIII[C] twee ende tachtich, mencie makende dat alle prelaten, baenridtsen, edele, leenmannen, goede steden ende ondersaten van Zeelant wesen zouden binnen zijne stede van Middelburch in Zeelant upten maendach XIX[en] derzelver maent van augusto, volcomelijck gelast, om aldair mit mijnen voirs. genadigen heere te besoingneeren, spreken ende concluderen up tstuck van zijnre genaden huldinge ende ontfange in Zeelant, van zijnre bede ende anders zijne nootzaken tanderen tijden upgedaen, zonder des in gebreke te wesen up alzo vele zij duchtende waren zijnen toren, alzo dit breeder blijcken mach bij den voirs. placcaet, hier overgegeven. Dairomme hier hem betailt bij zijne cedule onder zijn signet ende an tselve placcaet ghehecht, inhoudende quijttancie als costumelijc is, 14 s. gr., f. in ponden deser rekeninge 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 314, f. 128v*.

Den voirn. Jan Gillisz. [*bode*] van dat hij ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterschelt ten plaetsen gecoustumeert alsvoeren een placaet van mijnen genadigen heere vors. in date den XVI[en] in augusto anno LXXXII, mentye makende dat alle prelaten, baenraetsen, edelen, leenmannen ende goede steden over al Beoisterscelt wezen zouden upten XIX[e] dach der vors. maent bynnen der stede van Middelburch in Zeelant om aldaer met mijn vors. genadige heere te besoingneren, spreken ende concluderen up stuck van zijnen huldinge ende ontfange in zijne vors. lande, van zijnder bede ende andere nootsaken tanderen tijden upgedaen, alst verclaert staet in de vors. placaet die men hier overlevert. Dairomme hier betaelt alsvoeren bij quitancie van denzelven Jan 7 s. gr., de somme van 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 890, f. 35*.

c Den voirn. rentmeester [*Pieter Hugenz.*] van dat hij oick gereyst is geweest van Ziericxee tot Midelburch in de maent van augusto anno LXXXII bij mijnen genadigen heere, doe aldaer wezende, met die gedeputerde van der stede van Ziericxee ende andere van den lande van Zeelant, omme te communicquieren eenige zaken die mijn vors. genadige heere uptie tijt zeere ter herte hadde, alzoe blijcken mach bij brieven van Heynrick Jansz. van Wissenkerke, hier overgelevert, ten welken dachvaert den vors. rentmeester gevaceert heeft den tijt van vier dagen, geheynt XXI dage in augusto anno LXXXII vors., alst blijct bij den vors. brieve, onder geteykent bij P. Lanchals. Dairomme uuyt machte van dien over de vors. IIII dagen, tot 3 s. 6 d. gr. sdaechs, f. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 890, f. 32-32v*.

Den[a] heere van Pamele, burchgrave van Zeelant, van dat hij bij ontbieden van mijnen voirs. genadigen heere gecommen was van Bruessel te Middelburch in Zeelant aengaende mijns voirs. genadichs heeren huldinge, ende van dat hij tot andere twee reysen bij zijnre genaden bevele ter dachvaerden gecommen was in Zeelant aengaende diezelve huldinge,

dairomme hij uuyt was touvende, varende ende keerende tsamen den tijt van achte geheele dagen, tot zes vrancken van 32 groten Vlaems tstuck elcx daechs, die den voirs. rentmeester [*Anthonis Jansz. van Wissenkerke*] geordineert zijn den voirs. burchgrave te betalen – – –. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 75, f. 103v.*

Jan Beyersz. van Vocxdale, schout van den hoogen ban, denwelcken de voirs. rentmeester [*Anthonis Jansz. van Wissenkerke*] betailt heeft bij ordinancie van den gecommitteerden van der demeyne ende financie mijns voirs. genadichs heeren zijne vacacien van zesthien dagen, tot vier scellingen groten sdaechs, van dat hij tot twee reysen getogen is geweest tot Reymerzwale aengaende tconsenteren van der bede ende dat hij oick tot drie reysen toe geweest heeft in Middelburch aengaende de huldinge van mijnen voirs. genadigen heere, om welcke vijf reysen hij uuyt was den tijt van den voirs. zesthien dagen, alst blijct bij certifficacie van den voirs. gecommitteerden, geveriffiert onder thandteyken van heer Pieter Lanchals, ridder, een van den voirs. gecommitteerden, den XXI^en^ dach van augusto anno XIIII^C^ twee ende tachtich, die men hier overlevert, mitgaders ordinancie onder in dezelve certifficacie onder tselve handteyken, bij derwelcker den voirs. rentmeester geordineert is de voirs. XVI dagen ten prijse voirs. te betalen. Dairomme hier dezelve XVI dagen ten prijse alsvoren, 19 lb. 4 s.
Dezelfde reizen worden vergoed aan Jacob Laurensz., voorspraak, die hiervoor twaalf dagen op pad was. – ZA, Rekenkamer I B-O nr. 314, f. 126-126v.

e Ende is te weten dat upten XX^en^ dach van augusto anno XIIII^C^ LXXXII, nadat upten zelven dach mijn voirs. genadigen heere binnen zijne stede van Middelburch in Zeelant ontfangen ende gehult hadde geweest bij die van Zeelant, was in zijnre genadiger presencie een vonnisse gewesen bij zekere zijne leenmannen van Zeelant ende dat bij monde ende uuytsprake van Anthuenis van Bruelis, een van den voirs. leenmannen, bij denwelcken geconfirmeert, geratiffiert ende geapprobeert was alsulck vonnisse als bij den prelaet, baenridtsen, ridderscippen ende edele van Zeelant upten lesten dach van augusto anno een ende tachtich tot Reymerzwale gewesen hadden gezijn[1], dairof int lange mencie gemaict is in de intitulacie van des voirs. rentmeesters [*Anthonis Jansz. van Wissenkerke*] naeste voirgaende rekeninge van dit rentmeesterscip, om tselve zijnen volcomen effect te sorteren naer uuytwijsen van den vonnisbrieve dairvan wesende. Behouden dies dat de ombejaerde kinderen van wijlen mijnre genadiger vrouwe de hertoginne van Oisterijck, zaliger gedachten, gebruycken, heffen ende ontfangen zouden alle tguent dat mijnre voirs. genadiger vrouwe bij den voirs. vonnisse toegewesen hadde geweest, twelke was eenen groten van den gemete sjaers, tvrye medegaende[b].

Voert zo was daerenboven upten zelven XX^en^ dach van augusto mijnen voirs. genadigen heere bij vonnisse ende uuytsprake alsvoeren toegewijst ende liberalic gegeven twee groten van den gemete bij der breede, tvrije medegaende, over al Zeelant, nyet bijsondert noch uuytgesteken dan alleene dat bij previlege vry ware van heerevairtgelde, omme die te doen ontfangen indient zijnre genaden geliefde een jaer lanck geduerende, mit condicien dat indien mijn voirs. genadige heere de voirs. 2 groten bij der breede dede ontfangen, dat alsdan tlant van Zeelant vry ende ombelast zoude zijn ende blijven van alsulcke oirloge als die van Hollant doe ter tijt dagelijcx hantierende waeren tegens die van Uutrecht mit huere adherenten. Ende indien mijn voirs. genadige heere de voirs. 2 groten bij der breede nyet en dede ontfangen, zo zoude alsdan tvoirs. lant van Zeelant blijven staende up zijn goet recht, alzo dit volcomelicker ende breeder blijcken mach bij eenen openen brief van den voirs. leenmannen, bij namen heere Lodewijck van Brugge, grave van Wincestre, heere van den Gruythuyse, prince van Steenhuyse, capiteyn generael van Brugge, heere Jacop bastaert van Borsselen uuyter name van mijnen heere van der Vere, heere Lodewijck van Scheyngen, ridders, Anthuenis van Cats, Jan van Renisse van Baer, Anthuenis van Bruelis ende Danckaert Bettez. van Schellacht in date van den voirs. XX^en^ dage in augusto anno

XIIII^C twee ende tachtich, dairof men copie auctentijck hier overlevert mitgaders oic van den voirs. eersten vonnisse gegeven te Reymerzwale den voirs. lesten in augusto een ende tachtentich, alzo de voirs. rentmeester bij zijn voirs. IIIIe rekeninge gelast was dairof copie auctentijck over te bringen voer tsluyten derzelver zijnre rekeninge. – – –.
– ZA, Rekenkamer I B-O nr. 314, f. 1-2; ibidem nr. 1072, f. 1 (kortere versie).

20 augustus. – Eed, door Maximiliaan van Oostenrijk als vader, momboir en voogd over zijn beide kinderen gedaan binnen Middelburg aan de prelaat, edelen, leenmannen, goede steden en onderzaten van het land van Zeeland. – GA Middelburg, nr. 150, op perkament (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 534.

1483 mei 29. – Maximiliaan en Filips, aartshertogen van Oostenrijk, verklaren de Staten van Zeeland vrij en onbelast van alle kosten van de oorlog met Utrecht, overeenkomstig het vonnis van leenmannen van Zeeland d.d. 20 augustus 1482. – Afschrift: ZA, Rekenkamer I B-O nr. 322, f. 1-1v. – Regest: Fruin, Rekeningen, p. 249, nr. 209.

a *De gehele post is doorgehaald. In de marge tekende de Rekenkamer aan: 1)* Loquatur opten prijs van den dachgelden ende oick dat den prijs van denselven dagen gestelt in de voirs. cedule schijnt in rasure te wesen. Oick wair hij wel sculdich sulke ende gelijke reysen te doin buyten coste of laste van mijnen genadigen heere, gemerct dat hij een vassal is gelijc anderen in Zeelant die van gelijke vacatien niet gewoenlic en zijn enige dachgelden te hebben ten laste van den heere; *2)* Duerslagen om dieselve redene wille ende is de rentmeester die voirs. cedele weder gelevert.
b twelke ... medegaende *met andere hand toegevoegd.*
1 Zie nr. 1066.

1088 1482 SEPTEMBER 12, GOES
b Den voirs. Jan Hugez. Sculocx [*bode*] van dat hij ommegedregen ende gecondicht heeft over al Bewesterschelt ten plaetsen gecostumeert eenen placcaet van den voirs. Aelbrecht Jansz., bailliu van Middelburch ende stedehouder van den voirs. rentmeester [*Anthonis Jansz. van Wissenkerke*], gegeven onder zijnen zegel den VIII^en dach van septembri LXXXII, mencie makende dat alle prelaten, baenridtsen, vassalen, edele, leenmannen, burgermeesteren, scepenen, raide van Middelburch, Reymerzwaele, Goes, Veere, Westcappele, Domburch, Vlissinge, scouten, scepenen ende ondersaten over al Bewesterschelt voirs. geweest zouden hebben binnen der stede van der Goes den XI^en dach van septembri voirs. doe naistcomende omme aldair angehoort te hebben tupdoen van den commissarissen, die aldair gesonden waeren uuyten Raide van Hollant nopende den last die tlant van Hollant doe hadde ende sustineerde van den hertoge van Cleve ende die van Uuytrecht mit hueren adherenten int beleggen van der stede van Yselsteyne, die men haestelijc terstont ende sonder delay ontset doen moeste of anders tgeheel lant van Hollant hadde gescapen geweest gedestrueert te zijne, alzo dit breeder blijcken mach bij den voirs. placcaet, hier overgegeven. Dairomme hier hem betailt bij cedule onder zijn signet dairan gehecht, inhoudende quijttancie als coctumelijc is, 14 s. gr., f. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 75, f. 111v.*

Den voirs. Heinrick Jansz. van Wissenkercke [*plaatsvervanger van de rentmeester*], dewelcke bij ordinancie van meester Jacop van Almonde, commissaris geordineert van mijn heeren van den Raide in Hollant, gesonden hadde bij nachte eenen propren bode van Middelburch tot Ziericxzee, die tot Arnemuyden een scip huyeren moeste, mit beslote letteren aen mijn vrouwe van Ravesteyn, an de stede van Ziericxzee ende an den rentmeester van Beoisterschelt [*Pieter Hugenz.*], hemluyden beteykenende dat een generale dachvaert geraempt was bij den Staten van Zeelant te Goes den XII^en dach in septembri LXXXII angaende dat beleg dat de hertoge van Cleve mit die van Uuytrecht gedaen hadden voer Yselsteyn, omme ontset aldair gedaen te hebben. Dairomme de voirs. Heinrick betailde denzelven bode voer zijn salaris, moeyte ende arbeyt 5 s. gr., f. hier 30 s. – *Ibidem f. 112.*

Den voirn. Jan Gillisz. [*bode*] van dat hij noch ommegedragen ende gecondicht heeft alsvoeren eenen placaet van den voirn. rentmeester [*Pieter Hugenz.*] in date den IX[en] in septembry anno LXXXII, mentye makende dat alle baenraetsen, ridderen, vassalen, edelen, leenmannen ende maensmannen wesen zouden bynnen der stede van der Goes upten XI[en] dach van derzelver maent van septembri, savonts in der herberge om sanderendachs te hoeren tgent dat de commissarijzen van mijnen voirn. genadigen heere hemluyden te kennen geven zouden aengaende die groote zwaere lasten die tgeheel lant van Hollant doe hadde ter cause van den hertoge van Cleve, die van Utrecht ende hoere adherenten int beleggen van der goede stede van Yselsteyne, die van noode was hastelic ende zonder delay gesuccureert ende ontzet gedaen te worden. Dairom begherende hulpe ende bijstant te hebben van den lande van Zeelant, alst breeder verclaert staet in de vors. placaet, die men hier overlevert. Dairom hier bij quitancie als costumelic is 7 s. gr., de somme van 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 890, f. 35-35v.*

c Den[a] voirn. rentmeester [*Anthonis Jansz. van Wissenkerke*] van dat hij tot versoucke van meester Jacop van Almonde uuyten name van den Rade van Hollant ende des gemeents lants van Hollant een dachvaert bescreven gehadt heeft van den Staten van Zeelant binnen der stede van der Goes, aldaer geopent ende geroert werdt van den belegghe der Cleefsche voer Yselstain ende van der hulpe die men den Hollanders doen zoude totter oirloge die zij voerende waeren tegens die van Uuytrecht ende Cleve, welcke dachvaert gehouden hadde geweest binnen derzelver stede van der Goes den XII[en] dach van septembri anno LXXII, dairomme de voirs. rentmeester vaceerde ende uuyt was den tijt van drie dagen, tot twee vrancken ten prijse voirs. sdaechs, alst blijct bij certifficacie onder thandteyken van den voirs. meester Jacop in date van den XVII[en] dage in septembri int voirs. jaer LXXXII, die men hier overlevert. Dairomme hier de voirs. III dagen ten prijse voirs., f. 4 lb. 16 s. – *Ibidem nr. 75, f. 104-104v.*

Den voirn. rentmeester [*Pieter Hugenz.*] van dat hij noch bij scrijven van meester Jacob van Almonde, raedt ende commissaris alsvoeren, gereyst heift tot binnen der stede van der Goes tot eene andere generale dachvairt, aldair gehouden alsoot blijcken mach bij brieven van denzelven meester Jacob, gescreven up Onser Vrouwendach nativitas [*8 september*] anno LXXXII, gecertiffiert ende geteykent bij hem ende P. Lanchals, dair hij vacierde gaende, maerende ende keerende twee geheele dagen, die maecken ten prise[b] van 3 s. 6 d. gr. sdaechs 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 1072, f. 39v.*

d Jan van den Polle, clerc van desen rentmeester [*Pieter Hugenz.*], van dat hij bij bevele van Anthonis Jansz. van Wissenkerke, rentmeester van Bewesterschelt, ende zijnen meester uutgeweest ende gevaceert heeft int reysen van Ziericxee tot bynnen der stede van Brugge omme mijnen genadigen heere te adverteren van tguent dat bij den edelen ende steden van Zeelant gedaen ende gesloten was in de dachvaert die bij himluyden gehoeden was ter Goes in Zeelant upten XI[en] dach der maent van septembri anno LXXXII ende daerof hij antwordt bij gescrifte van mijnen vors. genadigen heere ontfinck; waer hij bleef achte geheele dage, daerinne begrepen twee dagen voir zijn wederomme keeren van Brugge [*naar*] Ziericxee vors., tot 20 groten Vlaems sdachs, die him betaelt zijn geweest bij desen rentmeester uut machte van eenre cedule van mijnen heeren van der Financien, gescreven II dagen in octobri anno LXXXII, onder geteykent bij P. Lanchals, hier overgelevert. Dairomme hier bij quitancie van denzelven Jan de somme van 4 lb. – *Ibidem nr. 890, f. 32v-33.*

e *12 september. – De Staten van Zeeland, ter dagvaart binnen Goes vergaderd, verbieden de uitvoer van koren, meel en brood zonder toestemming van de daartoe benoemde personen, op verbeurte van die goederen, een boete van vijf schellingen voor elk achtste deel, en de ban van tien jaar, zowel voor kopers en verkopers als voor schippers en arbeiders. – GA Middelburg,*

Register 'Bijsonderheden meest concernerende de negotie', nr. 19 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 537.

Betaelt meester Jan [*van den Briele*], den secretarius, van dat hy tot Mechelen geschict is geweest aen mijn heere den cancelier omme vernyewet te hebbene de ordinancie van den koren, gemaect bi den lande van Zeeland, ende was uut VIII dagen, tot 2 s. 6 gr. sdaechs, facit 20 s. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1482 (verloren gegaan in 1940) – Druk: Unger, Bronnen Middelburg II p. 378.*

a *De gehele post is doorgehaald. In de marge heeft de Rekenkamer aangetekend: 1)* Loquatur omdat dese reyse angaet tstuck van den oirlogen van Utrecht etc., twelke angaet tgemeene lant van Hollant ende niet mijnen genadigen heere; *2)* Duerslagen om dieselve redene wille ende is den rentmeester sijne cedele wedergelevert.

b *Hierna is doorgehaald:* voirs. *De volgende woorden zijn met andere hand toegevoegd. Het eindbedrag is verbeterd uit 2 lb. 8 s., omdat volgens de Rekenkamer de rentmeester bij binnenlandse reizen geen dagvergoeding van 4 s. mag genieten.*

1089 1482 NA SEPTEMBER 17, MIDDELBURG

b Den voirn. Jan Hugez. Sculocx [*bode*] van dat hij ommegedregen ende gecondicht heeft over al Bewesterschelt ten plaetsen gecostumeert eenen placcaet van den voirs. rentmeester [*Anthonis Jansz. van Wissenkerke*], gegeven onder zijnen zegel den XVII^en^ dach van septembri anno XIIII^C^ LXXXII, mencie makende dat alle prelaten, baenridtsen, edele, capiteynen, bailliuwen, burchmeesters, scepenen ende raiden van den goeden steden, scouten, scepenen ende gemeen ingesetenen van den plattenlande over al Bewesterschelt voirs. gecomen ende geweest zouden hebben in persone binnen der stede van Middelburch omme tsamen te hebben gecommuniquiert, gesproken, geraempt ende gesloten hoe men de Franchoisen wederstaen ende tlant bescermen zoude, dairvan de voirs. rentmeester geadverteert was vanwegen mijns voirs. genadichs heeren dat dezelve Franchoyzen van nyeus vergadert waeren in meerder machte te watere ende te lande dan zij noch geweest hadden, beduchtende dat zij te watere hadden willen uploop doen up tlant van Zeelant, want zij in huere scepen die in grooten getale waeren geladen hadden spaden, scuppen, hauweelen ende pijcken om upslach te doene, die dijcken te ruineren ende die sloten over te lopen, zo men zeyde, alzo dit breeder blijcken mach bij den voirs. placcaet, hier overgegeven. Dairomme hier hem betailt bij cedule onder zijn signet, dair gehecht, inhoudende quijttancie, als costumelic is 14 s. gr., f. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 75, f. 12-112v.*

1090 1482 OKTOBER 9-DECEMBER 15, AALST

Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal Wellens, Etats généraux p. 452-454 nr. 25, Blockmans, Handelingen 1477-1506, I, p. 250-256 nr. 175, en Dagvaarten Holland, IV, nr. 365, waaraan ook de termini zijn ontleend.

b Den voirn. Jan Gillisz. van Huesdem [*bode*] oick van dat hij ommegedragen heeft over al Beoisterscelt ten plaetsen gecoustumert eenen beslotenen brief van mijnen genadigen heere met eenen placaet van desen rentmeester [*Pieter Hugenz.*] in date den IIII^en^ dach in decembri[1] anno XIIII^C^ LXXXII vors., mentye makende dat alle prelaten, edelen ende andere luyden van den Staten van den lande van Zeelant terstont zenden zouden hueren gedeputerden in de stede van Aelst om mitten anderen van den Staten van allen mijns vors. genadichs heeren landen, aldaer wesende, te besoingnieren up die materien van Vranckerijck ende oick up die cours van den munten in allen de vors. landen, alst breeder verclaerst staet in de vors. brieven ende placaet, die men hier overlevert. Dairomme hier betaelt den vors. Jan Gillisz. bij zijne cedule onder zijnen zegelen, inhoudende quitancie,

dairan gehecht, de somme van 7 s. groten als costumelic is, f. in ponden deser rekening 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 890, f. 35v.*

c Betaelt Adriaen Jacopszoon, burchmeester, tot 4 s. gr. sdaechs ende meester Jan, de secretaris, tot 3 s. gr. sdaechs van dat zij gesonden hebben geweest ter dachvaert general binnen der stadt van Alst bij den gemenen Staten van alle mijns genadichs heeren landen om te communiqueren ende te spreken van den paeyse ende thuwelick mer joncvrouwe de hertoginne van Oystenrijck, van Bourgoignen etc. ende den dalphin van Vranckerieke ende anders gelast. Ende waren uuyt elx XII daghen, facit tzamen 4 lb. 4 s. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1482, f. 34v (verloren gegaan in 1940).*
De burgemeesters van Middelburg reisden blijkbaar via Mechelen naar Aalst:

Item II stoepen wijns gepresent den borghemeesteren van Middelborch, ghehaelt in den Molenyser XV octobris, comt 3 s. 9 d. – *ARA Brussel, Rekenkamer nr. 41.268 (stadsrekening Mechelen 1481-1482), f. 149.*

e *14 december, resolutie van de vroedschap van Leiden*. Item van den costen die men doen sel bij den ambassaten die over sullen reysen in Vrancrijck om den paeys ende hilike van onse genadige joncfrouwe ende den dolphijn. Ende van den costen die men doen sel om onse genadige joncfrouwe van Oestenrijc ende van Bourgongen te brengen in Vrancrijck, ende van den costen van hore camere te forneeren ende te stofferen nae hore behoren. Item ende van den aliancie te maken mitten Vlamingen, Brabanderen ende Henewieren etc. Hierop is bij den gerechte ende vroescip overdragen, alsoe dese sake den Zeelanderen soe wel angaet alst tlant van Hollant ende Westvrieslant, die hierop niet gescreven noch dairover geropen en zijn, ende dit een grote sake is dair buyten den gemeen landen niet toebehoirt gedaen te wesen, soe en consentiert men van der stede wegen in deser materie niet voir den tijt dat men mitten Zeelanderen ende denghenen diet mede ancleven van desen lande dairover geropen ende gehoirt zijn, ende dat dan hier weder over te brengen om breder dairop te bespreken ende te sluyten. – *RA Leiden , SA I nr. 382, f. 136-136v.*[2]

1 Dit lijkt op een verschrijving voor 'septembri'. De afgevaardigden van het Hof en de steden van Holland vertrokken op respectievelijk 9 september (Hof), 12 november (Haarlem, de afgevaardigde keerde bij Den Haag terug) en 4 september (Amsterdam).
2 Deze resolutie hangt samen met een dagvaart van de Hollandse steden waarop over genoemde onderwerpen, na de terugkeer uit Aalst, werd overlegd (*Dagvaarten Holland*, IV, nr. 381).

1091 1482 VOOR NOVEMBER 30, DEN HAAG
Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 376. Aldaar niet gedateerde oproepen van de steden van Holland en Zeeland (Tholen, Veere, Middelburg, Vlissingen, Westkapelle, Domburg, Goes, Reimerswaal, Zierikzee, Westenschouwen, Haamstede, Brouwershaven, Dreischor, Bommenede en Kortgene) en van de kustdorpen van Holland voor overleg over de bewapening ter zee. Men moest de gedeputeerden van Vlaanderen antwoord geven op hun voorstellen. Deze dagvaart is misschien in de tijd van de andere bijeenkomsten over de bewapening ter zee in 1482 te plaatsen (zie de nrs. 1082, 1084 en 1085).

1092 1482 DECEMBER 30, REIMERSWAAL
c Ghereist [*mr. Gerrit van Gronsselt*] bij bevele van mijnen voirs. heere [*Wolfert van Borsele*] upten XXX^en^ dach van december anno LXXXII van Remerswale, daer mijn voirs. heere in de dachvart was, nae Berghen ende Antwerpen – – –. – *ZA, Heeren van Veere voorl. nr. 126, f. 1.*

1093 1483 JANUARI 25-MAART 13, GENT

Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal Wellens, Etats généraux, p. 454-455 nr. 26, Blockmans, Handelingen 1477-1506, I, p. 263-264 nr. 182 en Dagvaarten Holland IV, nr. 388, waaraan ook de termini zijn ontleend. Volgens Wellens waren de onderwerpen van bespreking het vredesverdrag met Frankrijk, de reis van prinses Margaretha van Oostenrijk naar Frankrijk, de staat van de aartshertogen Maximiliaan en zijn zoon Filips, en de munt.

b Jan Huge Sculocxz., bode mijns voirs. genadichs heeren, van dat hij ommegedreghen ende gecondicht heeft over al Bewesterscelt ten plaetsen gecostumeert eenen placcaet van den voirs. rentmeester [*Anthonis Jansz. van Wissenkerke*] in date van den XV^en^ dage in februario anno XIIII^C^ LXXXII na scrijven sHoifs van Hollant, gaende aen de prelaet, edele ende gedeputeerden van den Staten van Zeelant in Bewesterschelt voirs., inhoudende dat terstont ende zonder eenich vertreck, den voirs. placcaet gesien, deselve Staten trecken souden bij mijnen voirs. genadigen heere binnen zijne stede van Ghendt om mitten anderen Staten van zijne landen, die doe aldaer vergadert waren, te communicquieren ende spreken up zekere materien, om dewelcke zij aldaer versaemt waren, alzoe dit breeder blijcken mach bij den voirs. placcaet ende bij beslote lettren mijns voirs. genadichs heeren, gescreven in deselve zijne stede van Ghendt den XIIII^en^ van februario voirs., daeraen gehecht, comende an den voirs. rentmeester, bij denwelcken hem bevolen was de voirs. Staten mit alre haast te doen trecken binnen der voirs. stede van Ghendt, die men hier beyde overlevert. Daeromme hier hem betaelt bij zijne cedulle, an denselven placcaet ende beslote lettren gehecht, onder zijn signet, inhoudende quijttancie, als costumelijc is de somme van 14 s. gr., f. in ponden deser rekeninge 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 76, f. 127.*

c Betaelt Adriaen Poppezoon, den burchmeester, ende meester Jan, der stadt secretaris, van dat zij bij der wet geordineert waeren tot Gendt op eene general dachvaert bij den Staeten van den landen op diversche saken aengaende minen genadigen heere ende zijne landen. Ende waeren uuyt VII dagen, die burchmeester tot 4 s. gr. sdaechs ende meester Jan tot 3 s. gr. sdaechs. Ende de burchmeester verleyde van eene missive commende van minen voirn. genadige heere aen die stad van Middelburch 5 s. gr., facit 2 lb. 14 s. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1483, f. 32 (verloren gegaan in 1940).*

1094 1483 MAART 10-11, MIDDELBURG

N.B. In Den Haag werd rond dezelfde tijd een dagvaart van de Staten van Holland over dit onderwerp gehouden (Dagvaarten Holland, IV, nr. 399).

b Denselven Jan Hugez. [*bode*] van dat hij ommegedregen ende gecondicht heeft over al Bewesterscelt voirs. ten plaetsen gecostumert eenen anderen placcaet van den voirs. rentmeester [*Anthonis Jansz. van Wissenkerke*], in date van den V^en^ dage van merte int voirs. jaer LXXXII naer scrijven sHoifs van Hollant, gaende aen den prelaet, edele ende gedeputeerde van den steden alsvoren[1], inhoudende dat deselve Staten comen ende zijn souden binnen der stede van Middelburch upten X^en^ dach der voirs. maent van merte daeran, om conclusie te nemen up de pointen hierna volgende, te weten: in den eersten upte overleveringe van der dochter mijns voirs. genadichs heeren in Vranckerijck mitten costen daertoe behoerende, navolgende den traite van den paise; tweeste om te maken ende concluderen den staet van mijnen voirs. genadigen heere ende van mijnen heere den hertoge Philips, zijne zone, ende daertoe te contribueren; ende tderde upten loop van der munte mit dat daeraen cleven mochte. Ende dat gedaen zijnde, te zeynden gelast binnen der voirs. stede van Ghendt huere gedeputeerde om mitten anderen Staten van anderen landen, die aldoe daer vergadert waren of zijn zouden, overeen te dragen wes men daerof doen zoude, zonder eenich vertreck te nemene, alzoe dit breeder blijcken mach bij den voirs. placcaet hier overgegeven, mitgaders eenen anderen besloten brief mijns voirs. genadichs heeren, gescreven in zijne voirs. stede van Ghendt den eersten dach van merte

anno LXXXII, daeraen gehecht, bij denwelcken den voirs. rentmeester bevolen was de voirs. Staten te doen vergaderen upten pointen voirs. Dairomme hier hem betaelt bij zijne cedulle an denselven placcaet ende beslote lettren gehecht, gegeven onder zijn handtgescrifte, inhoudende quijttancie alsvoren, 14 s. gr., f. in ponden voirs. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 76, f. 127-127v.*

d Den voirs. Jannes Weilbrecht, clerck van den voirs. rentmeester [*Anthonis Jansz. van Wissenkerke*], de somme van twintich scellingen groten Vlaems over zijne vacacien van thien geheele dagen om te hebben gedragen bij zijnre ordinancie ende bij wete van den gecommitteerden up tstuck van der voirs. financien zekere zijne beslote lettren an mijnen voirs. genadigen heere binnen zijnre stede van Ghendt, hem daermede signifierende tguent dat hij bij zijnre genaden bevele gebesoingnieert hadde mitten Staten van Zeelant, daerof de dachvaert gehouden hadde geweest binnen der voirs. stede van Middelburch den XI^en^ dach van merte doe lestleden; ende om tverbeyt te hebben binnen der voirs. stede van Ghent na de antwoirde mijns genadichs heeren up des voirs. rentmeesters beslote lettren, welcke somme van 20 s. gr. de voirs. rentmeester hem betailt heeft alst blijct bij ordinancie van den voirs. gecommitteerden, gegeven te Brugge onder thandteyken van den voirs. heere Nycolas de Gondeval den voirs. XVI^en^ dach van april anno LXXXIII na Paesschen. Dairomme hier de voirs. 20 s. gr., f. in ponden deser rekeninge 6 lb. – *Ibidem f. 121v.*

1 Zie vorig nr.

1095 1483 APRIL 17, MIDDELBURG

b Heynrick Jacobsz., gezworen bode ende exploictier van den camere van den Raide in Hollant, van dat hij bij bevele van den voirn. rentmeester [*Pieter Hugenz.*] ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterschelt voors. ten plaetsen gecostumeert eenen placaet van Anthonis Jansz. van Wissenkerke, rentmeester van Bewesterschelt, in date den XIIII^en^ dach van april anno XIIII^C^ LXXXIII naer Paesschen, gaenden an den eersten gezworen bode, dairup versocht ende uut crachte van denwelcken hij vanwegen mijns genadichs heeren bevolen daer gehadt heeft den edelen ende steden Beoisterschelt voirs. dat zij hem vergaderen ende vinden zouden binnen der stede van Middelburch up donderdage daer eerstcommende [*17 april*] omme zonderlinge zaicken die dezelve zijne genaden himluyden alsdan te kennen geven zoude, alzoe dit breeder verclaert staet in den voirs. placaet, dat men hier overlevert. Dairomme hier betaelt den voirn. Heynric over zijne sallarijs ende gewoenliken arbeyt als coustumelic is, bij zijne cedule onder zijn zegel daeran gehecht, inhoudende certifficacie ende quijctancie, de somme van 7 s. groten, maken in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 891, f. 30v-31.*

1096 1483 APRIL 26-VOOR MEI 10, GENT

Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal ook Wellens, Etats généraux p. 455 nr. 27 en Dagvaarten Holland, IV, nr. 412, waaraan ook de termini zijn ontleend. Wellens vermeldt de aanwezigheid van afgevaardigden namens Zeeland. De dagvaart was gewijd aan: 1) bezegeling van de zoen met Frankrijk; 2) de kosten van het (levens)onderhoud van de aartshertogen Maximiliaan en zijn zoon Filips; 3) de kosten van de reis van aartshertogin Margaretha van Oostenrijk als bruid naar Frankrijk; 4) de munt.

a *20 maart 1484. – De Drie Leden van Vlaanderen dringen bij de magistraat van Middelburg aan op handhaving van de ordonnantie op de munt. – Orig.: GA Middelburg, Register Brieven aen de stadt 1406-1499, nr. 88 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris nr. 555.*

26 maart 1484. – De consuls van de kooplieden van de Portugese natie te Brugge dringen bij de magistraat van Middelburg aan op uitvoering van de besluiten omtrent de koers van het geld, genomen in de vergadering dienaangaande gehouden te Gent door gedeputeerden uit Brabant, Holland, Zeeland en Vlaanderen, waarop bepaald is, dat het geld in al die landen dezelfde koers zal hebben. Hoewel in die zin overal publicatie is gedaan, wordt te Middelburg nog altijd een hogere koers berekend. – Orig. of gelijktijdig afschrift: GA Middelburg, Register Brieven aen de stadt 1406-1499, nr. 90 Fransch (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris nr. 556.

26 maart 1484. – Overeenkomstige brief van de kooplieden van de Spaanse natie te Brugge. – Ibidem nr. 91 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris nr. 557.

1097 1483 APRIL 30-MEI 1, BRUGGE

Vgl. Dagvaarten Holand, IV, nr. 413, gebaseerd op Blockmans, Handelingen 1477-1506, I, p. 277 nr. 191, waaraan ook de termini en de plaats van bijeenkomst zijn ontleend. Volgens de stadsrekeningen van Damme, Oostende en Nieuwpoort was dit een bijeenkomst van de kuststeden van Holland, Zeeland en Vlaanderen, op verzoek van eerstgenoemden. De Hanzeaten hadden het verzoek gedaan geen kaakharing te maken vóór 25 juli.

c Item gegeven Cornelis Danckerts. om in Vlandren te trecken met de gemeene steden van Hollant om te spreken van den tonne harincx te maken, fac. 8 s. 7½ gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 205 (burgemeestersrekening Westkapelle 1482/1483)*[1].

1 Geplaatst bij de uitgaven in maart 1483.

1098 TUSSEN 1483 JUNI 1 EN 1484 MEI 31, DEN HAAG

Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 463. In een oorlogsrekening van de Staten van Holland, waarvan het boekjaar loopt van 1 juni 1483 tot 31 mei 1484, is een oproep opgenomen van de steden Middelburg, Kortgene en Zierikzee om hun gedeputeerden naar Den Haag te zenden om daar met de andere steden te helpen sluyten ende traicteren de welvaert van der wapenijnge angaende.

In een andere ongedateerde oproep wordt de steden Goes, Reimerswaal en Tholen gevraagd hun gedeputeerden naar Den Haag te zenden bij de andere daar aanwezig gedeputeerden.

1099 1483 JULI 19-24, DEN HAAG

Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 422. Voor deze dagvaart, gewijd aan de bespreking van de met Danzig gesloten overeenkomst, werden, naast de hoofdsteden van Holland, ook opgeroepen Reimerswaal, Middelburg, Zierikzee en Goes.

1100 1483 JULI 23-27, BRUGGE

c Item noch ghetoghen [*mr. Gerrit van Gronsselt*] bij bevele als boven[1] van der Veer na Brugghen, daer die van Ziericxzee oic wesen soude, ghelijc zij waren, tegens den Enghelschen vanweghen ende voir die van Bruershaven roerende van zekere nemijnghen upter zee den Enghelschen ghedaen, om te spreken van composicie etc. upten XXIII dach van julio anno LXXXIII ende weder ghecommen ter Veer upten XXVII dach derselver maent, fac. V daghen, 20 s. gr. – *ZA, Heren van Veere voorl. nr. 126, f. 1.*[2]

1 Van Wolfert van Borsele, heer van Veere.
2 Zie ook nog Smit, *Bronnen Engeland* I, 2 p. 1226 nr. 1996 voor overleg tussen Veere en Zierikzee over deze zaak in de week van 28 maart-4 april 1484.

1101 1484 MAART 12, DEN HAAG

b Henrick Jansz., bode van der Camer voors. [*van het Hof*], dewelke gereyst is mit sekeren besloten brieven an den steden van Middelburch, Vlissinghe, Westcappel, Cortkene, Brauwershaven, Ziericxee ende der Veer, inhoudende dat zij upten XII^en^ dach van maerte senden zouden hoere gedeputeerde in den Hage ter dachvairt omme te spreken ende te sluyten van den traictaet ende zoene tusschen desen lande ende den Oisterlingen. In welke reysse hij uuyt was onder varen, merren ende keeren den tijdt van XI dagen gelijc dat blijct bij der cedel, geteykent bij des greffiers handt, die men hier overlevert 3 lb. 6 s. – *NA, Staten van Holland voor 1572, nr. 1604, f. 104-104v.*

Jacop Jacopsz., gezworen bode van der Camer van den Rade voors., dewelke gereyst is mit zekere besloten brieven an den steden van der Thole, Reymerszwale ende Goes, inhoudende dat zij hore gedeputeerde senden souden in den Hage ter dachvairt den XII^en^ in maerte omme te tracteren ende te sluyten up stuck van der soene tusschen desen landen ende den Oosterlingen. Ende was uuyt acht dagen gelijc dat blijct bij den cedel, geteykent bij Wijngaerden ende bij meester Bartout [*van Assendelft*], die men hier overlevert 2 lb. 8 s.[a] – *Ibidem f. 108v.*

a *In de marge hierbij:* Bij den voers. cedel in date Xe maerte LXXXIII, begripende quitantie.

1102 1484 APRIL 26-MEI 2, DEN HAAG

Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 459. Voor deze dagvaart, gewijd aan de verlenging van het bestand met de Hanze,[1] *werden, naast de Hollandse steden, uit Zeeland opgeroepen Middelburg, Zierikzee, Veere, Vlissingen, Kortgene, Brouwershaven, Goes en Tholen.*

c Die VIIIe maendt Adriaen Pierssons. Die I^e^ weke [*2-8 mei*]. – – – Adriaen Pierss., burgemeester, van te trecken in den Hage ter dachvaert up tstuc van den Oosterlingen, dair hij om uut was IX dagen, tot 2 s. sdaechs, ende Bekercke van denselven IX dagen 12 gr. sdaechs, f. tsamen 27 s. gr. – *ZA, Stadsarchief Veere, Stadsrekening 1483-1484, f. 22.*

1 Dit is het onderwerp dat in de bodelonen van het bezorgen van de beschrijfbrieven wordt genoemd. Van de reisdeclaraties van de gedeputeerden van de Hollandse steden noemt die van Amsterdam wel dit onderwerp en die van Leiden niet (noemt Hollandse onderwerpen).

1103 1484 MEI 7-8, GOES

b Jan Hugez. Sculocx, bode mijns voirs. genadichs heeren binnen Bewesterscelt in Zeelant, van dat hij ommegedregen ende gecondicht hadde over al Bewesterscelt ten plaetsen gecostumeert eenen placcaet van Aelbrecht Jansz. van Wissenkerke, stedehouder van dit rentmeesterscip, in date van den V^en^ dage in meye anno XIIII^C^ LXXXIIII onder zijnen zegel, mencie makende dat alle prelaten, edele ende steden over al Bewesterscelt comen ende wesen zouden binnen der stede van der Goes den VIII^en^ dach van meye doe naistcomende om aldaer aengehoort te hebben tgunt dat hemluyden vanwegen mijns voirs. genadichs heeren aldaer geopent ende te kennen gegeven soude hebben, achtervolgende tbevel den voirs. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] daerup gedaen bij beslote letteren van mijnen heeren den stedehouder ende raide van Hollant, Zeelant ende Vrieslant, gescreven hier in den Hage den lesten dach van april anno LXXXIIII, daerof copie aent selve placcaet gehecht is, onder thandteyken van den voirs. Aelbrecht, alst breeder blijct bij denselven placcaet ende copie, die men hier overlevert. Daeromme hier hem betaelt voer zijnen sallaris ende loon, bij cedulle gegeven onder zijn signet ende aent selve placcaet gehecht, inhoudende quijttancie, als costumelijc es, 14 s. gr., f. in ponden deser rekeninge 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 83, f. 135.*

Michiel Wittez. van dat hij bij bevele alsvoeren over al Beoisterscelt voirs. ten behoirlicken plaetsen ommegedragen ende gecondicht heeft eenen placaet van den voirn. rentmeester [*Pieter Hugenz.*] in date II dage in meye anno LXXXIIII, daeran gehecht was eenen besloten brieff van den Raidt van Hollandt in date den lesten in aprille daer te voeren, inhoudende dat de voirs. rentmeester uut scrijven ende bevele van mijnen heeren de stedehouder generael ende raiden van Hollandt, him gedaen bij den voirs. beslotenen brieff, liete weten ende ontboet allen edelen ende steden in zijn quartier dat zij wesen ende him vinden zouden upten VII dach van meye voirs. doe eerstcommende, savonts in der herberge binnen der stede van der Goes omme tsanderen daechs te anhoeren tgeent dat men himluyden vanwegen mijns genadichs heeren updoen ende te kennen geven zoude, alst breeder verclaert staet in den voirs. placaet, dat men hier overlevert, mitsgaders den voirs. besloten brieff daeran gehecht. Daeromme hier betaelt den voirs. Mechiel over zijnen salarijs bij zijne cedule daeran gehecht, inhoudende quijctancie, de somme van 7 s. gr., f. in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 892, f. 33v.*

c Die VIIIe maendt Adriaen Pierssons. – – – Die IIe weke [*9-15 mei*]. – – – Adriaen Pierss., burgemeester, van ter Goes ter dachvaert te trecken, gelijc dat in Hollant gesloten was[1], up tstuc van den Oosterlingen; ende was uut ende Bekercke mit hem II dagen, tsamen 3 s. gr. sdaechs, f. 6 s. gr. – *ZA, Stadsarchief Veere, Stadsrekening 1483-1484. f. 22v.*

1 Zie voorgaand nr.

1104 1484 MEI TUSSEN 9 EN 15, MIDDELBURG

c Die VIIIe maendt Adriaen Pierssons. – – – Die IIe weke [*9-15 mei*]. – – – Meester Cornelis Jacobsz. ende Pieter Willemsz., burgemeester, van twee reysen in Middelburch te reysen ter dachvaert up tstuc van Walcheren te houden sonder vreemde ruteren, verteerd 10 s. gr. – *ZA, Stadsarchief Veere, Stadsrekening 1484-1484, f. 22v.*

1105 1484 MEI 17, GOES

b Denselven Jan Hugez. [*bode*], van dat hij bij laste ende ordinancie van den voirs. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] ommegedregen ende gecondicht heeft over al Bewesterscelt ten plaetsen gecostumeert eenen zijnen placcaet, gegeven onder zijnen zegel den IX^en^ dach van meye XIIII^C^ LXXXIIII, gaende aen allen prelaten, edele ende goeden steden over al Bewesterscelt voirs., mencie makende van eenre dachvaert ter Goes dienende upten VIII^en^ dach derzelver maent van meye, dat zij alle bescreven waren bij den placcaet geroert int naeste voirgaende artikel[2]. Ende want deselve dachvaert gecontinueert hadde geweest tot des maendaechs den XVII^en^ derzelver maent van meye doe naistcomende, mits der cleyne menichte van den edelen aldaer gecomen wesende, soe was de voirs. rentmeester vanwegen mijns voirs. genadichs heeren hem allen anderwerf ontbiedende ende die reyse voer al dat zij ten voirs. XVII^en^ dage in meye comen ende wesen souden binnen der voirs. stede van der Goes om aldaer aengehoort te hebben tguent dat hemlieden vanwegen als voren geopent ende te kennen gegeven zoude zijn nopende groottelijc tproffijt ende welvaert mijns voirs. genadichs heeren ende zijne landen van Hollant, Zeelant ende Vrieslant, alzoe dit breeder blijct bij denselven placcaet ende bij beslote letteren van mijn heeren den stadthouder generael ende raide van Hollant, daermede den voirs. rentmeester bevolen was de voirs. eerste dachvaert te houden, tsamen aneen ghehecht ende die men hier overlevert. Dairomme hier hem betaelt bij zijne cedulle, oic aen denzelven placcaet ende beslote letteren gehecht, onder zijn signet, inhoudende quijttancie, als costumelijc is, 14 s. gr., f. in ponden voirs. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 83, f. 135-135v.*

c Die VIIIe maendt Adriaen Pierssons. – – – Die IIIe weke [*16-22 mei*]. – – – Adriaen Pierss., burgemeester, van ter Goes te reysen ter dachvaert ende voirt te Brugge an mijnen heere [*van Veere*], ende was tsamen uut VII dagen, f. tot 3 s. sdaechs 21 s. gr. – *ZA, Stadsarchief Veere, Stadsrekening 1483-1484, f. 23*.

1 Zie voorgaand nr.

1106 1484 JUNI TUSSEN 6 EN 25, GOES

c Die IXe maendt Pieter Willemszons. – – – Die IIe weke [*6-12 juni*]. – – – Meester Cornelis Jacobsz., licenciaet, van te Gent te trecken bij mijnen heere [*van Veere*] bij ordonnancie van den bailiu ende wet, ende van Gent wederomme ter Goes in de generaele dachvaert, ende vandaen hier ter Veere, ende terstont wederomme te Brugge, ende vandaen bij bevel van mijnen heere te Brucele ter dachtvaert ende an Philippe monseigneur de Ravestein, ende was al tsamen uut XX dagen, 3 s. gr. sdaechs, f. 3 lb. gr. – *ZA, Stadsarchief Veere, Stadsrekening 1483-1484, f. 24*.

1107 1484 JUNI TUSSEN 6 EN 25, BRUSSEL

c Die IXe maendt Pieter Willemszons. – – – Die IIe weke [*6-12 juni*]. – – – Adriaen Pierss., burgemeester, van te Brucele in de generale dachvaert van den lande van Zelant te trecken bij mijnen geduchten heere den hertoge van Oistenrijck, daer hij om uut was mit een knecht XIII dagen, f. tot 3 s. gr. sdaechs, f. 39 s. gr. – *ZA, Stadsarchief Veere, Stadsrekening 1483-1484, f. 24v*[1].

1 Zie voor de reis van mr. Cornelis Jacobsz. namens Veere naar Brussel voorgaand nr.

1108 1484 JUNI TUSSEN 13 EN 19, MIDDELBURG

c Die IXe maendt Pieter Willemszons. – – – Die IIIe weke [*13-19 juni*]. – – – Adriaen Pierss., burgemeester, ende meester Cornellis Jacobsz. van II reysen in Middelburch ter dachvaert te reysen om tstuc van ruters die mijn genadigen heere in Walcheren hebben wilde; verteert in deselve II reysen 10 s. gr. – *ZA, Stadsarchief Veere, Stadsrekening 1483-1484, f. 24v*.

1109 1484 SEPTEMBER 29, MIDDELBURG

b Den voirs. Jan Hugez. [*bode*] van dat hij bij laste van denselven rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] ommegedregen ende gedaen condigen heeft over al Bewesterscelt ten plaetsen gecostumeert eenen placcaet mijns voirs. heeren, gegeven in zijne stede van Antwerpen onder zijnen name ende signet, verwapent mit zijne wapenen in absentie van zijnen zegel, den XXI^en^ dach van septembri duyst CCCCLXXXIIII, mencie makende dat de voirs. rentmeester soude doen vergaderen den Staten van Zeelant om te wesen in zijne stede van Middelburch den XXIX^en^ dach van der voirs. maent van septembri binnen den avonde, aldaer mijn voirs. genadige heere selve wesen zoude om den voirs. Staten gethoont ende geopent te hebben zekere zaken zijnen voirs. lande grootelijcx nopende ende aengaende, alst blijct bij den voirs. placcaet, hier overgegeven. Daeromme hier hem betaelt bij zijn cedulle an den voirs. placcaet gehecht onder zijn signet, inhoudende quijttancie als costumelijc is, 14 s. gr., f. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 83, f. 137-137v.*

Den voirn. Mechiel Wittez. [*bode*] van dat hij bij bevele alsvoeren ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterschelt voirs. ten plaetsen gecoustumeert eenen placaet van mijnen voirs. genadigen heere, in date XXI dage in septembre anno LXXXIIII voirs., inhoudende dat de Staten van Zeelant int bedrijff van Beoisterschelt wesen zouden den

XXIX^en^ dach van dier maent binnen der stede van Middelburch, savonts in der herbergen, aldaer mijn voirs. genadige heere bij der hulpe Gods alsdan wesen zoude omme denzelven Staten te toogen ende te openen enige zaicken him ende zijne voirs. landen grotelic nopende, alst bet ende breeder verclaert staet in den voirs. placaet, dat men hier overlevert. Daeromme hier betaelt den voirn. Mechiel alsvoeren bij zijne cedule, inhoudende quijctancie, 7 s. gr., maken in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 892, f. 35.*

c Die XIIIe maendt Pieter Willemszons. – – – Die IIe weke [*26 september-2 oktober*]. – – – Adriaen Pierss. ende Pieter Willemss., burgemeesters, van in Middelburch te trecken doe die hertoge dair gecomen was, verteert 4 s. gr. – *ZA, Stadsarchief Veere, Stadsrekening 1483-1484, f. 30v.*

1110 1484 OKTOBER NA 3-12, MIDDELBURG

N.B. Tijdens deze dagvaart/vierschaar moeten de leenmannen aan de hertog hebben voorgelegd, dat zij een herziening van de keur wilden omdat in de bestaande teveel onduidelijkheden voorkwamen. Dit wordt althans gememoreerd in de preambule van de nieuwe keur, verleend op 1 april 1496. Vanaf 1484 waren vanwege de Staten van Zeeland bij deze herziening betrokken Guy de Baenst, Adriaan Jacobsz., Reymer Willemsz. en Klaas Wolfertsz. (Fruin, Keuren van Zeeland, p. 191-192).

a *Boden Bewest- en Beoosterschelde met plakkaat van hertog Maximiliaan d.d. 29 april 1484 [Mechelen 19 april 1484!] dat degenen die tot de vierschaar behoren op de in het plakkaat genoemde datum in Middelburg moeten komen. [binnen 6 weken na datum]. ZA, Rekenkamer I B-O nr. 83, f. 141v-142; ibidem nr. 892, f. 33v.*

Boden Bewest- en Beoosterschelde met plakkaat van hertog Maximiliaan d.d. Brussel 6 juni 1484 dat de vierschaar is uitgesteld tot 1 juli (Middelburg). – Ibidem nr. 83, f. 135v-136; ibidem nr. 892, f. 34.

Boden Bewest- en Beoosterschelde met plakkaat van hertog Maximiliaan d.d. Brussel 20 juli 1484 dat de vierschaar is uitgesteld tot 1 september (Middelburg). – Ibidem nr. 83, f. 136-136v; ibidem nr. 892, f. 34-34v.

Boden Bewest- en Beoosterschelde met plakkaat van hertog Maximiliaan d.d. Brussel 31 augustus 1484 dat de vierschaar is uitgesteld tot 1 oktober (Middelburg). – Ibidem nr. 83, f. 136v; ibidem nr. 892, f. 34v-35.

Boden Bewest- en Beoosterschelde met besloten brief van hertog Maximiliaan, waarin deze zijn komst in Zeeland bekend maakt, met opdracht om op 19 september 1484 ter vierschaar te komen. – Ibidem nr. 83, f. 137.

Den voirn. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], dewelcke in de maent van octobri anno XIIII^C^ LXXXIIII bij bevele mijns voirs. genadichs heeren verleit ende betaelt heeft gehadt de costen hierna verclaert nopende zijnder genaden comste in Zeelant ende zijne nyeuwe bede van dertichduysent ponden van 40 gr. voer drie jaren etc. Te wetene eerst hadde de voirs. rentmeester gesonden Jacotijn Wetart, zijnen clerck, bij mijnen voirs. genadigen heere uuyt Middelburch tot binnen der stede van Antwerpen om te wetene of zijnen edelen persoon comen soude binnen Middelburch voirs., dewelcke uuyt was varende, lettende ende wederkeerende tot Middelburch voirn. den tijt van XIII geheele dagen, tot 20 d. gr. sdaechs, f. 21 s. 8 d. gr. Vlaems. Item de voirs. rentmeester hadde noch gesonden bij bevele alsvoren zekere boden tot drie reysen mit zekere beslote lettren ende andere placcaten an den vassalen, edele ende ambochtsheeren van Zeelant, hemluyden daermede beteykenende mijns voirs. genadichs heeren comste in Zeelant, daeraf de voirs. rentmeester affirmeerde

betaelt te hebben ende bij quijttancie van Jacop Cornelisz., hier overgegeven, de somme van 36 s. gr. – – –. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 327, f. 108v-109.*

b Denselven Jan Hugez. [*bode*] van dat hij bij laste als voren ommegedragen ende gedaen condigen hadde over al Bewesterscelt ten plaetsen gecostumeert eenen anderen placcaet mijns voirs. genadichs heeren, gegeven in zijne stede van Middelburch onder zijn handteyken alleene den III^en^ dach van octobri anno XIIII^C^ LXXXIIII, mencie makende dat alle prelaten, leenmannen, ambochtsheeren ende steden van zijnen lande ende graefscepe van Zeelant upte verbuerte van hueren ambochten ende leenen zonder eenich vertreck comen zouden in zijne stede van Middelburch om aldaer angehoort te hebben tgunt dat hemluyden vanwegen mijns voirs. genadichs heeren te kennen gegeven ende geopent zoude zijn, alst blijct bij den vors. placcaet, hier overgegeven. Dairomme hier hem betaelt bij zijne cedulle an den voirs. placcaet gehecht onder zijn signet, inhoudende quijttancie alsvoeren, 14 s. gr., f. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 83, f. 137v.*

Denselven Jan Hugez. van dat hij bij laste alsvoren ommegedragen ende gedaen condigen hadde over al Bewesterscelt ten plaetsen gecostumeert gecostumeert eenen anderen placcaet mijns voirs. genadichs heeren, oic gegeven in zijne stede van Middelburch den V^en^ dach van octobri anno XIIII^C^ LXXXV^a^, mencie makende dat hoewel mijn voirs. genadige heere bij zijne andere oepenen brieven van placcate binnen corten dagen daer te voren ontboden hadde te comen allen prelaten, leenmannen, ambochtsheerscippen ende steden van Zeelant in zijne stede van Middelburch om angehoort te hebben tguent dat deselve mijn genadige heere hemluyden zoude hebben doen openen ende te kennen geven, dat dies nyet jegenstaende overmits dat vele ende diversche menichte van hemluyden was van des gedaen te hebben in gebreken geweest, daerof hem zeer verwonderde, so was hij hemluyden wederomme ontbiende ende bevelende zeer scerpelijc upte verbuerte van huere ambochten ende leenen dat ter stont, den voirs. placcaet gesien, zij treden zouden zonder eenich vertreck binnen zijne voirs. stede van Middelburch om angehoort te hebben tguent dat mijn voirs. genadige heere doen openen ende te kennen geven soude, alst blijct bij den voirs. placcaet, hier overgegeven. Daeromme hier hem betaelt bij zijn cedule an den voirs. placcaet gehecht, onder zijn signet, inhoudende quijttancie alsvoeren, 14 s. gr., f. 4 lb. 4 s. – *Ibidem f. 137v-138.*

c *Blijkens certificatie van 15 oktober 1484 reisde Pieter Hugenz., rentmeester van Beoosterschelde, naar aartshertog Maximiliaan in Antwerpen, omdat hij de vierschaar niet langer kon uitstellen. Met de mannen van Beoosterschelde keerde hij terug naar Middelburg om daar de vierschaar bij te wonen. Hij was 26 dagen onderweg. – ZA, Rekenkamer I B-O nr. 892, f. 32v-33. Vgl. ook ibidem nr. 83, f. 126v-127, 127v/2, 128v/1, 131/2, 131v/2.*

Die XIIIe maendt Pieter Willemszns. – – – Die IIIe weke [*3-9 oktober*]. – – – Pieter Willemss., burgemeester, van in Middelburch te trecken V dagen ende Adriaen Pierss. II dagen om bij de vierschaere aldair te wesen alsoe die gedeputerde van al die steden van Bewesterscelt daer scarpelic ontboden waeren; elc 2 s. gr. sdaechs, f. tsamen 14 s. gr. – *ZA, Stadsarchief Veere, Stadsrekening 1483-1484, f. 31.*

e Te wetene is dat in den jare XIIII^C^ een ende tachtich mijnen genadigen heere den ertshertoge geconsentert was bij den Staten van Zeelant eene bede van verthien groten steen schietende van den ghemete over al Zeelant, den ambochtsheerscepen aldair huer vry behoudende, zes jaeren lanck gedurende, dat eerste zeste jaer daeraf verschenen sinte Jansdage decollacio [*29 augustus*] anno XIIII^C^ een ende tachtich, ten welken tijde oick geconsentert was bij denselven Staten noch viere ende eenen halven groten van den gemete bij der breede, tvrye medegaende, de vors. zes jaeren lanck geduerende ende verschinende alsvoren, te wetene eenen groten ende acht miten van den gemete voir wijlen mijne genadege vrouwe

der hertoghinne van Oistrijck etc. ende hueren tween kindren, item noch eenen groten van den gemete voir mijne ghenadege vrouwe de douagiere hertoghinne van Bourgongen etc., ende die andre twee groten vier miten van den ghemete tot oirboir prouffijte van den lande van Zeelant om die te werden bekeert in des vors. lants oorboir, alzo dit te vullen verclairt staet in de vierde rekeninge van der bede Bewesterscelt Anthonis Janssons van Wissenkerke, des voirs. rentmeesters [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] voirsate in officie.

Ende naderhandt, te weten opten twaelfften dach van octobry XIIII^{C} viere ende tachtich, so is bij den prelaet, ridderscepe ende gemeene edele slants van Zeelant geconsentert ende toegewesen mit vonnisse van mannen binnen der stede van Middelburch mijnen genadigen heere als vader, manbour ende rechtvaerdich administrateur van mijnen genadigen heere, mijnen heere de hertoge Phelips zijnen zone, geconsentert over tgheheele landt van Zeelant eene nyeuwe bede van dertichduysent ponden van veertich groten Vlaemscher munte tpondt om die betaelt te zijne binnen drie jaeren, deen achter dandre volgende, te wetene 10.000 elcx jaers, dat eerste dorde jaer daeraf gevallen ende verschenen sinte Jansdage decollacio [*29 augustus*] int vors. jaer viere ende tachtich, ende also voort van jare te jare tot sinte Jansdage decollacio toe anno zeven ende tachtich excluus, ten welken tijde alle de vors. beden zouden tsamen geexpirert ende ghehent zijn. Ende dat omme de voirs. mijnen genadigen heere in den name alsvoeren te bate ende te hulpe te commen tot zijnen grooten, zwaren, treffelicken costen die hij doe dagelijcx moeste doen int bewaren van zijnen edelen persoon ende zijnen landen jegens eenege zijne quaetwillende.

Om welke thienduysent ponden voir de voirs. drie jaeren jaerlix te vercrigene ende in te winnen de voirs. prelaet, tghemeene ridderscip ende edele van Zeelant consenterden opten selven dach bij wille ende goetduncken van mijnen vorn. genadigen heere boven denselve veerthien groten steen schietende ende vierde ende eenen halven groten bij der breede noch te legghen de vors. drie jaeren lanck geduerende elcx jaers andre vier groten twaelf miten bij der breede up elck gemet lants, liggende int vors. lant van Zeelant ongeprevilegert, dewelke 4 groten 12 miten de vors. mijn genadige heere zoude doen inwinnen ten versoucke van zijne rentmeesters bij den burchgrave ende mannen van Zeelant bij berijde ende anders, also hij dede ende doet inwinnen zijne vors. andre lopende beden na costume des vors. lants van Zeelant ende zo men hadde van gelijcken geplogen. Dies zouden de vors. edele als ambochtsheeren mogen betalen den vors. rentmeesters elck int zijne mit leveringe ten tijden daertoe gestelt, hem overgegeven, mit geestelicke geprevilegierde persoonen, edele luyden ende poorters lande gecostumeert gevonden ende liggende binnen hueren voirs. ambochte na huerluyder ouden costumen.

Behouden dies dat denzelven mijnen genadigen heere alzoe gelieven zoude te consenteeren den voirs. prelaet, gemeenen ridderscepe ende edele van Zeelant dat wes boven de voirs. 10.000 lb. van 40 gr. spruytende ter cause van den voirs. leste vier groten twaelf miten op elc gemet bij der breede tsjaers overscieten soude, dat zij dat overscot ende die penningen souden mogen geven ende converteren bij de meeste menichte van den gevolge hemlieden zekere zijnre genaden officiers ende dienaers in huesscheden ende voirt in oirboere ende proffijte van den voirs. lande, dairtoe hemlieden soude gelieven ende goetduncken, belovende denzelven dairoff te doen expedieren zijne genaden openen bezegelde brieven tot proffijte van denghenen die de voirs. edelen dairtoe noemen zouden, bij dewelcke de voirs. rentmeesters souden dairoff mogen rekenen hier in der Camere van der Rekeninge. Ende dat al achtervolgende der ouder costumen van zijnen edele voirvaders hertoge Phelips ende Karel zaliger gedachten.

Alzo dit breeder blijct ende verclaert staet in zekere acte, begrijpende tvoirs. vonnisse, gescreven onder thantteycken van meester Adriaen Adriaensz. van Hamerstede, notarius van den bloede van der hoger vierscare mijns voirs. genadichs heeren, upten dach ende int jaer voirscreven, daeroff men copie auctentijck hier overlevert. – – – . – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 327, f. 1-1v; ibidem nr. 1074, f. 1-1v. (kortere versie).*

Op 14 oktober ging mr. Gerrit van Gronsselt in opdracht van de vrouwe van Veere naar Middelburg, daer mijn voirs. ghenadighe heer was, om te spreken den voirs. heer van Nassou ende Molenbeys ende te vernemen etc.*; de volgende dag ging hij met de deken van Veere weer in opdracht van dezelfde naar Middelburg* om te spreken van mijns heeren [*Wolfert van Borsele*] zaken met diversche persoenen etc. *Op 22 oktober ging mr. Gerrit naar Zierikzee, waar Maximiliaan ook was.*
– ZA, Heren van Veere voorl. nr. 126.

Vergoeding voor de heer van Pamele, burggraaf van Zeeland, voor het houden van de vierschaar 14 dagen lang in Middelburg, betaald per 24 oktober 1484. – Ibidem nr. 1074, f. 45.

a *Lees* 1484.

[1111 1484 OKTOBER TUSSEN 10 EN 16, DEN HAAG]
c Die XIII[e] maendt Pieter Willemszons. – – – Die IIII[e] weke [*10-16 oktober*]. – – – Jacob Corneliss. van Scellacht van in den Hage ter dachvaert te reysen up stuc van den Oisterlingen dair die burgemeesters van der Veere up grote peyne gedachvaert waeren,[1] ende was uut mit Toenen de bode VII dagen, tot 2 s. sdaechs, f. tsamen 14 s. gr. – *ZA, Stadsarchief Veere, Stadsrek. 1483-1484, f. 31v.*

1 Hier kan sprake zijn van een dagvaarding (voor het Hof van Holland) en niet van een dagvaart. In het Hollandse *bronnen*materiaal is geen vermelding te vinden van een bijeenkomst in deze week in Den Haag gewijd aan de Hanze. Wel zond Amsterdam op 13 oktober uit naam van de hoofdsteden van Holland aan Danzig de akte over, waarin aartshertog Maximiliaan de verlenging van het bestand met twee jaar bekrachtigde (*Dagvaarten Holland*, IV, p. 578 onder nr. 480e).

1112 1484 OKTOBER 21-1485 BEGIN MAART, ANTWERPEN
Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal Wellens, Etats généraux p. 455-456 nr. 28 en Dagvaarten Holland, IV, nr. 485, waaraan ook de termini zijn ontleend. De dagvaart was gewijd aan de onrust in Vlaanderen, met name de eis van Vlaanderen om het bewind over aartshertog Filips te hebben, en aan de muntzaken. Aartshertog Maximiliaan verzocht bijstand tegen Vlaanderen.
c Betaelt Aelbrecht Janszoon van Wissekerke ende Pieter de Bock, burchmeesters, van dat zij gesonden waeren tAntwerpen bij mijnen genadigen heere ter dachvaert tot Bergen ende van dair voert tAntwerpen, daer vergadert waren de Staten van alle mijns genadichs heeren landen. Den baeljou voirs. was ut XIIII dagen, tot 5 s. gr. sdaechs, ende de burchmeester voers. XII dagen, tot 4 s. gr. sdaechs; comt tzamen ter sommen van 6 lb. 15 s. 6 gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1484, f. 36v (verloren gegaan in 1940).*

1113 1484 VOOR NOVEMBER 18, MIDDELBURG
c Den voirn. rentmeester [*Pieter Hugenz.*], die bij bevele ende uut scriven van mijnen voirs. genadigen heere gereyst is van der stede van Zierixzee tot in Middelburch omme aldaer te hoeren enige zaicken die mijn genadige heere gelast hadde den abt van Middelburch, Anthonis ende Heynrick van Wissenkercke omme ter dachvaert te doen vergaderen den gemeenen Staten van den lande ende himluyden te openen enige zaicken, die mijn voirs. genadige heere gelast hadde den voirs. abt ende andere etc., in welcke reyse de voirs. rentmeester uutgeweest ende gevaceert heeft den tijt van drien dagen, alst blijct bij den voirn. besloten brieff in date XVIII in novembri anno LXXXIIII, onder inhoudende certifficacie van heeren Jan, abt van Middelburch, van de voirs. drie dagen, die men hier

overlevert. Hier over de voirs. III dagen tot 3 s. 6 d. gr. sdaichs, maken in ponden deser rekeninge 3 lb. 3 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 892, f. 33*.

1114 1484 DECEMBER 1-2, ONZE-LIEVE-VROUWE-ABDIJ TE MIDDELBURG

b Denselven Jan Hugez. [*bode*] van dat hij bij laste alsvoeren ommegedregen ende gedaen condigen hadde over al Bewesterscelt ten plaetsen gecostumeert eenen andere placcaet, gegeven onder den zeghel van den voirs. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] den XXIIII^en^ dach van novembri anno XIIII^C^ LXXXIIII, mencie makende dat alle de edele ende goede steden over al Bewest ende Beoisterscelt in Zeelant des woensdaechs den eersten in decembri doen naistcomende, des avonts in de herberge, comen of zeynden zouden huere gedeputeerde vulcomelijc gemachticht binnen der voirs. stede van Middelburch, om des anderen daechs voer de noene tsamen in Onser Vrouwenclooster aldaer aengehoort te hebben tguent dat hemluyden vanwegen mijns voirs. genadichs heeren bij zekere zijne commissarissen, daertoe geordineert, geopent ende te kennen gegeven zoude zijn nopende zekere zaken mijnen voirs. genadigen heere ende zijnen landen treffelijcken aengaende, alst breeder blijct bij den voirs. placcaet, hier overgegeven. Daeromme hier hem betaelt bij zijn cedulle an den voirs. placcaet gehecht onder zijn signet, inhoudende quijttancie alsvoeren, 14 s. gr., f. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 83, f. 138-138v*.

Den voirn. Lievijn Sceynck van dat hij alsvoeren ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterschelt voirs. ter plaetsen gecoustumeert eenen placaet van den rentmeester [*Pieter Hugenz.*] in date XXIIII dagen in novembri anno voirs., inhoudende dat alle edelen ende goeden steden over al Beoisterschelt voirs. wezen zouden den eersten dach van decembri doe eerstcommende binnen der stede van Middelburch, omme sanderen dages in Onser Vrouwenclooster aldaer an te hoeren tgeent dat zekere commissarijsen mijns genadichs heeren himluyden openen ende proponeren zouden noopende zekere zaicken, mijnen genadigen heere ende zijnen landen treffelicken aengaende ende die onlanx daer te voeren in eene generale dachvaert tot Andwerpen[1] geopent hadden geweest etc., alst bet ende breeder verclaert staet int voirs. placaet, dat men hier overlevert. Daeromme hier betaelt den voirn. Lievijn over zijnen arbeyt als coustumelic is bij zijne cedule onder zijn marck, inhoudende quijctancie, daeraen gehecht, de somme van 7 s. gr., maken in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 892, f. 35v*.

1 Zie hiervoor.

1115 1484 DECEMBER (21-22) 27-28, REIMERSWAAL-GOES

b Denselven Jan Hugez. [*bode*] van dat hij bij laste van Aelbrecht Jansz. van Wissenkercke, stedehouder van den voirs. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], ommegedregen ende gedaen condigen hadde over al Bewesterscelt ten plaetsen gecostumeert eenen placcaet, gegeven onder den zegel van den voirs. stedehouder den XVII^en^ dach van decembri anno XIIII^C^ LXXXIIII, mencie makende dat alle prelaten, baenridtsen, ridderen, edele, burchmeesters, scepenen ende raedt van den goeden steden van Bewesterschelt wesen zouden den XXI^en^ dach van derzelver maent van decembri binnen der stede van Reymerzwale om aldaer angehoort te hebben tgunt dat mijn voirs. genadige heere hemluyden aldaer openen ende te kennen geven soude of doen geven, alst breeder blijct bij den voirs. placcaet, hier overgegeven. Daeromme hier hem betaelt bij zijn cedulle, an den voirs. placcaet gehecht onder zijn signet, inhoudende quijttancie alsvoeren, 14 s. gr., f. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 83, f. 138v*.

Den voirn. Mechiel [*Wittez.*] van dat hij bij bevele alsvoeren over al Beoisterschelt voirs. ten behoirlicken plaetsen ommegedragen ende gecondicht heeft eenen placaet van den

voirn. rentmeester [*Pieter Hugenz.*] in date XVII dage in decembre anno LXXXIIII voirs., daeran gehecht was eenen besloten brieff van mijnen genadigen heere in date XIII dage in decembre daer te voeren, inhoudende dat alle edelen, leenmannen, goede steden over al Beoisterschelt voirs. wesen ende him vinden zouden upten XXI dach van dier maendt binnen der stede van Reymerzwale omme sanderen dages te anhoeren tgeent dat mijn voirs. genadige heere offt eenige van zijnen wegen himluyden updoen ende te kennen geven zouden, alst breeder verclaert staet int voirs. placaet ende besloten brieff, die men hier overlevert. Daeromme hier betaelt den voirn. Mechiel over zijnen arbeyt ende salarijs als coustumelic is bij zijne cedule onder zijn handteyken, inhoudende quijctancie, daeran gehecht, de somme van 7 s. gr., maken 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 892, f. 36.*

Denselven [*Jan Hugez.*] van dat hij bij laste van den voirs. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] ommegedregen ende gedaen condigen hadde over al Bewesterscelt alsvoeren eenen zijnen placcaet in date van den XXII^en^ dage in decembri duyst CCCCLXXXIIII, mencie makende dat de drie Staten van Zeelant comen ende wesen zouden up sinte Jansdach evangeliste, den XXVII^en^ der voirs. maent van decembri, binnen der voirs. stede van Reymerszwale, des avonts in der herberge om des anderen daechs voer de noene gecommuniquiert, gesloten ende een finale antwoirde gegeven te hebben up zekere zaken, die upten II^en^ dach derzelver maent bij zekere zijne commissarissen daertoe geordineert binnen der stede van Middelburch in een dachvaert geopent ende geproponeert hadden geweest, alst blijct bij den voirs. placcaet, hier overgegeven. Daeromme hier hem betaelt bij zijn cedulle, an den voirs. placcaet gehecht onder zijn signet, inhoudende quijttancie alsvoeren, 14 s. gr., f. 4 lb. 4 s. – *Ibidem nr. 83, f. 139.*

Den voirn. Mechiel [*Wittez., bode*] van dat hij alsvoeren ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterschelt voirs. ten behoirlicken plaetsen eenen placaet van den voirn. rentmeester [*Pieter Hugenz.*] in date XXIII dage in decembre anno LXXXIIII voirs., mencie makende dat overmits die cleene menichte die geweest hadden ter dachvaert geroert int naeste voirgaende article, dat daeromme alle edelen ende steden Beoisterschelt voirs. wesen zouden den XXVII dach van dier maent binnen der stede van der Goes, omme sanderen dages te anhoeren tgeent dat men himluyden te kennen geven zoude van mijns genadichs heeren wegen, alst bet ende breeder verclaert staet int voirs. placaet, dat men hier overlevert. Daeromme hier betaelt den voirn. Mechiel over zijne arbeyt ende salarijs als coustumelic is bij zijne cedule onder zijn handteyken, inhoudende quijctancie, daeran gehecht, de somme van 7 s. gr., maken in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 892, f. 36.*

1116 1485 JANUARI 17-20, REIMERSWAAL-GOES

b Denselven [*Jan Hugez., bode*] van dat hij bij laste als voeren ommegedregen ende gedaen condigen hadde over al Bewesterscelt ten plaetsen gecostumeert eenen anderen placcaet, gegeven onder den zegel van den voirs. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] den XV^en^ dach van januario anno XIIII^C^ LXXXIIII naer scrijven sHoifs van Hollant, mencie makende dat alle prelaten, baenridtsen, ridderen, edele, burchmeesters, scepenen ende raedt van den goeden steden in Bewesterscelt voirs. comen ende wesen zouden binnen der stede van Reymerzwale den XVII^en^ dach van januario voirs. om aldair angehoirt te hebben tguent dat mijn heere de stedehouder van Hollant hemluyden vanwegen ende uuyter name van mijnen voirs. genadigen heere geopent ende te kennen gegeven soude hebbben, alst blijct den voirs. placcaet, hier overgegeven. Daeromme hier hem betaelt bij zijn cedulle an den voirs. placcaet gehecht, onder zijn signet, inhoudende quijttancie als voren, 14 s. gr., f. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 83, f. 139-139v.*

Lievijn Sceynck van dat hij bij bevele van desen rentmeester [*Pieter Hugenz.*] ommegedragen ende gecondicht over al Beoisterscelt ten behoirlicken plaetsen een placcaet van desen

rentmeester in date XVI dagen in januario anno LXXXV na beloip sHoefs van Utrecht, dairan gehecht was een beslotenen brief van mijnen genadigen heere in date XI in januario voirs., inhoudende dat alle edele ende goede steden over al Beoisterscelt wesen off hoere gedeputeerde seynden zouden maendage doe eerstcomende, XVII dach van dier maent, savonts in der herberge binnen der stede van Reymerswale, bij mijnen heere den stedehouder generael van Hollant, Zeelant ende Vrieslant ende andere gedeputeerde mijns genadichs heren, omme an te hoeren tgeent dat men himluyden aldair van zijnre genaden wegen nopende de welvairt van den lande updoen ende te kennen geven zoude, gelijc dat breder verclairt staet int voirs. placcaet ende beslotenen brief, die men hier overlevert; daeromme hier betailt den voirn. Lieven Sceynck over zijnen sallarijs ende gewoenlicken arbeyt als coustumelic is bij zijne cedule onder zijn merck, daeran gehecht, inhoudende certifficacie ende quitancie, die sommme van 7 s. groten, f. in ponden deser rekenijnge 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 893, f. 36v.*

c Den voirn. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], denwelcken mijn voirs. genadige heere lyet weten bij zijne beslote letteren, gescreven in zijne stede van Mechelen den XV^en^ dach van januario anno LXXXIIII, dat zijne genaden gecomen waeren te Mechelen, in meeninge te trecken in zijne stede van Antwerpen, van daer te Bergen ende te Reymerzwale, hem lastende ende bevelende dat hij over dach ende nacht derzelver zijnre genaden liet weten of de Staten van Zeelant te Reymerzwale vergadert waren ende mijn voirs. genadige heere zoude hem daer terstont gevonden hebben; ende of de voirs. Staten daer nyet en waren, zoe beval hij hem zeere ernstelijc dat hij terstont die daer ontbieden soude te comen ende te wesen ende dat de voirs. rentmeester terstont bij zijnre genadige trecken soude om deselve geadverteert te hebben van den dage dat de voirs. Staten daer wesen zouden ende oick mit sijnre genaden te spreken. Ende dien obedierende de voirs. rentmeester reysde van Middelburch tot Reymerzwale ter voirs. dachvaert, dewelcke daer te voren geweest hadde tot twee dachvaerden binnen der stede van der Goes, ende voirt van Reymerzwale tot Antwerpen bij mijnen voirs. genadigen heere om hem geadverteert te hebben van tguent dat in deselve dachvaerden gedaen ende gesloten hadde geweest. Ende de voirs. rentmeester, nadat hij daer een zekeren tijt getoeft hadde bij mijnen voirs. genadigen heere, reysde hij weder bij zijnen bevele tot Bergen ende tot Reymerzwale ende van Reymerzwale weder tot Berghen, verbeydende aldaer de dachvaert die gecontinueert hadde geweest tot Reymerzwale, voer alle welcke reysen deselve mijn genadige heere hem toegetauxeert hadde zijne vacacien van acht ende twintich gehele dagen, alst blijct bij de voirs. beslote letteren, geteykent bij mijns voirs. genadichs heeren handteyken ende thandteyken van meester Geeraert Numan, zijnen secretaris, ende onder geveriffiert bij zijnen voirs. greffier van der Financie tot zijnre ordinancie den XXIX^en^ dach in januario anno LXXXIIII, die men hier overlevert. Daeromme hier de voirs. XXVIII dagen, tot twee vrancken sdaechs alsvoren, f. 38 lb. 16 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 83, f. 129.*

Opten XVII^en^ dach van januario gesonden Janne Coelgenens. ende Zweer Nagel [*stadssecretaris*] ter Goes ter dachvaert aldair bescreven, ende wairen ute elc met eenen knechte III dagen, sdaighs elc 6 s., f. 36 s. Br[abants]. – *RHC Bergen op Zoom, Oud-archief nr. 249 (stadsrekening Tholen 1485), f. 93.*

1117 1485 JANUARI 24-FEBRUARI 3 (VOOR 23), REIMERSWAAL-GOES-THOLEN-BERGEN OP ZOOM

b Denselven [*Jan Hugenz., bode*] van dat hij uuyt laste als voeren ommegedregen ende gedaen condigen hadde over al Bewesterscelt ten plaetsen gecostumeert eenen anderen placcaet, gegeven onder den zegel van denzelven rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] upten XX^en^ dach van januario anno XIIII^C^ LXXXIIII naer scrijven sHoifs van Hollant, mencie

makende dat alle de prelaten, baenridtsen, ridderen, edele, burchmeesters, scepenen ende raedt van den goeden steden over al Bewesterscelt voirs. comen of zenden souden huere gedeputeerde in de stede van Reymerzwale den XXIIII[en] derzelver maent, des avonds in der herberge om aldaer des anderen daechs goets tijts voer de noen gecommuniquiert ende gesloten te hebben tgunt dat hemluyden uuyter name van mijnen voirs. genadigen heere geopent ende te kennen gegeven zoude zijn, alst blijct bij den voirs. placcaet hier overgegeven. Daeromme hier hem betaelt bij zijn cedulle an denselven placcaet gehecht onder zijn signet, inhoudende quijttancie als voren, 14 s. gr., f. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 83, f. 139v.*

Den voirn. Lievijn Sceynck van dat hij bij bevele alsvoeren over al Beoisterscelt voirs. ten behoirlicken plaetsen omgedragen ende gecondicht heeft een placcaet van den voirn. rentmeester [*Pieter Hugenz.*] in date XX dagen in januario anno voirs., daeran gehecht was een besloten brieff van mijnen voirs. genadigen heere in date XVIII in januario voirs., inhoudende dat alle vassallen ende goede steden over al Beoisterscelt voirs. wesen souden den XXIIII[en] dach van dier maent, savonts in der herberge binnen der stede van Reymerswale, aldaer mijnen voirs. genadigen heere in zijnen eedelen persone wesen zoude omme alsdan an te hoeren tgeent dat men himluyden van zijnre genaden wegen updoen soude etc., alst breder verclairt staet int voirs. placcaet ende beslotenen brieve, die men hier overlevert. Daerom hier betailt den voirn. Lievijn Sceynck over zijn sallarijs ende gewoenlicken arbeyt als coustumelic is bij zijn cedulle onder zijn marck, inhoudende certifficacie ende quitancie, daeran gehecht, die somme van zeven scellingen gr., maken in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 893, f. 36v-37.*

Den voirs. Jan Hugez. [*bode*] de somme van zes ende dertich scellingen, tot 2 gr. Vlaems elcken scellinc, van dat hij gedregen hadde over al Bewesterscelt zekere beslote letteren mijns voirs. genadichs heeren an de prelaten ende edele van Zeelant, mencie makende van zijnre genaden comste in zijne stadt van Reymerzwale. Noch betaelt Jan Jansz. ende Gillis Pietersz. de somme van twee ende dertich scellingen ten prijse voirs. van dat zij gegaen hadden over al Zuytbevelant an den edelen ende steden, hemluyden beteykenende den dach dat mijn voirs. genadige heere geweest zoude hebben zonder eenich delay in zijne voirs. stadt van Reymerzwale, alst blijct bij andere cedulle of ordinancie, comende an den voirs. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], gegeven onder thandteyken van den greffeir van der Financie, meester Gillis Scolijn, den XXVIII[en] dach van januario anno XIIII[C] LXXXIIII, die men hier overlevert, inhoudende dat de voirs. rentmeester die voirn. partijen betalen soude ende men soude hem die passeren in zijne rekeninge, daert behoirde, belopende deselve twe partijen ter somme van 3 lb. 8 s. van 40 groten; daeromme hier uuyt machte van derzelver ordinancie ende bij huerlieder quijttancie, hier oic overgegeven, de voirs. 3 lb. 8 s. – *Ibidem nr. 83, f. 140-140v.*

c Den voirn. rentmeester [*Pieter Hugenz.*], die bij bevele ende laste van mynen voirs. genadigen heere heeft helpen houden mit Henrick Janss. [*van Wissenkerke*], rentmeester van Bewesterscelt[a], vyf diversche dachvairden tot Reymerswale, Goes ende Berghen, omme aldair mitten drien Staten van Zeelant te communiquieren up zekere saicken ende begeerten myns voirs. genadichs heeren, ende sonderlinge omme him te onde[r]wysen dat zij senden zouden zekere gedeputeerden in Vlaenderen mit die van Hollant om alle zaicken te helpen brengen tot eenen goeden payse ende vrede, ende oic omme te vinden duechdelicke manieren hoe men tlandt van Zeelant soude mogen bescudden ende beschermen jegens deselve van Vlaenderen, ende oic omme die bede die doe loip hadde te continueren drie jaeren lanck naedat zij expireren soude, in welke reyse die voirs. rentmeester geaffirmeert heeft gevaceert te hebben XXIX dagen, die mijn voirs. genadige heere wilt gepasseert hebben in zijne rekeninge in der manieren als dat gewoenlic is van doene, alsoe dit blijct bij cedulle onder thandteyken van meester Nicolas de Rutere, audiencier ende secretaris

van der Financie, geteykent bij bevele myns voirs. genadichs heeren te Bergen upten Zoem den VII^en^ dach van februario anno LXXXIIII, die men hier overlevert; dairomme hier die voirs. XXIX dagen tot 3 s. 6 d. gr. sdaechs alst coustumelic is, maken 30 lb. 9 s. – *Ibidem nr. 893, f. 34v.*

d Denselven Jacotijn [*Wetaert*] van dat hij bij bevele van den voirs. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] gereyst heeft gehadt uuyter voirs. stede van Middelburch tot binnen der stede van Reymerzwale bij den Staten van Zeelant om te weten huerlieder antwoirde van der dachvaert die zij daer gehouden hadden, om daerof voert te adverteren mijnen voirs. genadigen heere tot in zijne stede van Mechelen ende Antwerpen, om te hebben gerecouvreert zekere deschargen ende acquijten nopende zekere sommen, daerinne zijn voirs. meester geobligeert was tegens die van Antwerpen. Daeromme hij gevacquiert hadde, lettende, besoingnierende ende daerinne begrepen zijn wederkeeren te Middelburch den tijt van XXIII gheheele dagen, alst blijct bij andere cedulle, geveriffiert onder thandteyken van den voirs. Gondeval den XXIII^en^ dach van februario anno LXXXIIII, die men hier overlevert. Dairomme hier de voirs. XXIII dagen ten voirs. prijse van 20 gr. sdaechs alsvoeren, f. 11 lb. 10 s. – *Ibidem nr. 83, f. 132v.*

e Item upten III^en^ dach van sporcle anno XIIII^C^ LXXXIIII na beloop sHoifs van Hollant zo wert binnen der stede van der Tholen tot versoucke van mijnen voirs. genadigen heere den coninck als vader, voicht ende momboir van mijnen genadigen heere hertoge Philips, zinen zone, omme zekere lasten zijnder genaden doe upgecomen, bij den prelaet, edelen ende steden van Zeelant eendrachtelijc geconsenteert eene nyeuwe bede van 14 gr. up elc gemet tsteen scietende, behouden den ambochtsheeren huer vry ende die geprevilegierde gebruyckende huere previlegien, welverstaende dat die de leste bede gegeven te Reymerswale upten lesten dach van augusto anno XIIII^C^ LXXXI voirs. betaelt hadden mit halven schote, in de voirs. nyeuwe bede van 14 gr. tsteen scietende nyet hooger noch breeder belast en[b] zouden zijn den tijt van drie jaeren lanc geduerende, ingaende ende beghinnende sinte Jansdage decollacio [*29 augustus*] XIIII^C^ LXXXVII doen eerstcomende ende eyndende sinte Jansdage decollacio anno LXXXIX incluz daerna volgende, al upte condicien ende achtervolgende den vonnisse van den voirs. bede, gewesen te Reymerswale anno LXXXI voirn., alzo dit breeder ende volcomelijcker blijct bij zekre acte daeraf gemaict ende geteikent bij meester Jan de Loef, secretaris mijns voirs. genadichs heeren, in date van den voirs. III^en^ dage van sporcle anno LXXXIIII voirscreven naer scrijven shoifs van Hollant, die men hier overlevert. – – –. – *Ibidem nr. 329, f. 1v.*

a *De w verbeterd uit o hs.*
b *Hs.*: ende.

1118 TUSSEN 1485 FEBRUARI EN 1486 FEBRUARI[1], GOUDA

c – – – Gescenct die stede van Zericxzee ende der Goes VIII mengelen wijns. – – –. – *GA Gouda, Oud-archief nr. 1148, f. 12v.*

1 Termini van de Goudse rekening.

1119 1485 APRIL 25, MIDDELBURG

b Jannes[a] Willebrecht, clerck van den voirn. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], de somme van 3 lb. ten voors. prijse van dat hij uuter voors. stede van Middelburch in der voors. maent van april gereyst is tot Bergen upten Zoom bij mijnen voors. heere de cancellier ende die andere commissarissen mijns voors. genadichs heeren om eenige materien, secreet

vandaen wederkerende in Zeellant mit twee brieven van placcate mijns voors. genadichs heeren, gaende an de twee rentmeesters van Zeellant ten eynde dat zij souden doen versamen die Staten van denzelven lande in der voors. stede van Middelburch den XXV^en^ dach derzelver maent van april. Ende dairna terstont gereist te Bergen voors. om aldair te gaen halen mijn voors. heere de cancellier ende andere commissarissen, aldair wesende, himluyden adverterende dat zij van den voors. Vlamijngen geen vreese en hadden ende dat die van Zeellant van derzelver tijt luyden geordonneert hadden om die te wederstaen. Voor alle de voors. vacacien den voirn. rentmeester geappointiert heefd mit zijnen voors. clerck, dairinne begrepen de cost van eenen bode die hij gesent hadde van Middelburch voors. tot Ziericxee bij den voors. rentmeester van Beoisterschelt in Zeellant, Pieter Hugezoon, mit een van de voors. brieven van placcate, om de somme van 3 lb., munte voors., dairom hier bij zijn quitancie de voirs. somme van 3 lb. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 340, f. 6v.*

Den voirn. Lievijn Sceynck [*bode*] van dat hij bij bevele alsvoeren[1] ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterscelt voirs. ten behoirlicken plaetsen eenen placcaet van mijnen voirs. genadigen heere in date XVII in aprille LXXXV naer Paesschen, mitsgaders een placcaet van den voirn. rentmeester [*Pieter Hugenz.*] in date XXII in aprille voirs., daeran gehecht, inhoudende dat alle edelen ende goede steden van Beoisterscelt voirs. wesen souden den XXV^en^ dach derselver maent binnen der stede van Middelburch omme aldair an te hoeren tgeent dat bij den commissarijsen ende gedeputeerde mijns voirs. genadichs heeren, die alsdan daer wezen souden, himluden geopent ende voir ogen geleyt zoude worden roerende die subvencie lest bij mijnen voirs. genadigen heere in Zeelant begeert, alsoe dit bet ende breder verclairt staet in de voirs. placcaten, die men hier overlevert; dairomme hier betaelt den voirn Lievijn over zijn sallarijs ende gewoenlicken arbeyt als coustumelic is, bij zijnen marck dairan gehecht, inhoudende certifficacie ende quitancie, die somme van 7 s. gr., maken 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 893, f. 37-37v.*

c Den voirn. rentmeester [*Pieter Hugenz.*], die bij scrijven van mijnen heere de canchellier, den heere van Berghen, den heere van Bersselen[1] ende Guy de Baenst, commissarijsen mijns genadichs heeren, in dat stuc gereyst is geweest van der stede van Ziercxee tot binnen der stede van Bergen bij him ende vandaen bij hoirluder ordonnancie mit himluyden getrocken tot Middelburch ter dachvaert aldaer gehouden, in welke reyse hij geaffirmeert heeft an handen des voirs. cancelliers uutgeweest ende gevaceert te hebben, daerinne begrepen zijn keeren, zeven dagen, alst blijct bij de beslotenen brieven van die commissarijsen in date den XXI^en^ dach van aprille, geveriffiert onder thandteyken van den voirs. canchellier den VIII^en^ dach van meye anno LXXXV, die men hier overlevert; maken die voirs. VII dagen, tot 3 s. 6 d. gr. sdaechs als coustumelic is, 7 lb. 7 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 893, f. 34v.*

1 Beerzele.

1120 1485 MEI 4-5, MIDDELBURG

b Jax Cornelisz. ende Symon Servaesz., bode, de somme van 36 s. ten voors. prijse van dat hij uuyter voors. stede van Middelburch in Zeellant voors. gebrocht hebben besloten brieven van mijnen voors. heere den cancellier ende andere mijn heeren die commissarissen aen allen den edelen van Zuytbevelant ende Borsselen, bij dewelcke zij himluyden ontboden vanwegen mijns voors. heeren dat zij quamen den vijfsten dach van meye ter dachvairt, wesende tot Middelburch voors., die verleyt was mit desen totter naister dachvairt die geweist hadde den XXV^en^ dach van april zij alle dair nyet geweest en hadden, ende dit bij voorwairde oick mit himluyden gemaict. Betaelt bij huere quitancie de somme van 36 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 340, f. 7.*

Den voirn. Lievijn Sceynck [*bode*] van dat hij bij bevele omgedragen ende gecondicht

heeft over al Beoisterscelt voirs. ten behoirlicken plaetsen een placcaet van den voirn. rentmeester [*Pieter Hugenz.*] in date XXIX dagen in aprille LXXXV, inhoudende dat mits die cleynne menichte van den edelen ende steden die doe lest geweest hadden ter dachvaert in Middelburch, dat daerom zijluden ende elcx bijzonder wederom wesen zouden woonsdachavont XIIII[en] in meye[2] doe eerstcomende binnen der stede van Middelburch, omme sanderen dages an te hoeren tgeen dat men himluden updoen ende te kennen geven zoude van mijns voirs. genadichs heeren wegen etc., alst breder verclairt staet int voirs. placcaet, dat men hier overlevert; dairomme hier betailt den voirn. Lievijn over zijn sallarijs ende gewoenlicken arbeyt als coustumelic is bij zijne cedule onder zijn marck, inhoudende certifficacie ende quitancie, dairan gehecht, die somme van 7 s. gr., maken 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 893, f. 37v.*

c Denselven rentmeester [*Pieter Hugenz.*], die bij scrijven van den voirs. commissarijsen anderwerf gereyst is van Ziericxee tot Middelburch bij denselven commissarijsen ter dachvaert aldaer gehouden, daeromme hij gevaceert heeft gaende, comende ende kerende bij affirmacie alsvoeren VIII gehele dagen, blijckende bij besloten brieven van de voirn. commissarijsen in date den lesten in aprille, geveriffiert onder thandteyken van den voirs. canchellier den VIII[en] dach in meye anno LXXXV voirs., die men hier overlevert. Dairomme hier de voirs. acht dagen, tot 3 s. 6 d. sdaechs, maken 8 lb. 8 s. – *Ibidem nr. 893, f. 35.*

a *De gehele post is doorgehaald, omdat certificatie en kwitantie ontbraken.*
1 Van rentmeester Pieter Hugenz.
2 14 Mei viel in 1485 op een vrijdag. Bedoeld zal zijn 4 mei.

1121 1485 MEI 17-18, MIDDELBURG

a *9 mei 1485, Oudenaarde. – Aartshertog Maximiliaan van Oostenrijk gelast Hendrik Jansz. van Wissenkerke, rentmeester van Bewesterschelde, ervoor te zorgen dat onverwijld strenge ordonnanties worden gemaakt tot bescherming en verzekering van de landen van Zeeland, aangezien niet behoorlijk de hand is gehouden aan vroegere verordeningen van de Staten van Zeeland en van het eiland Walcheren. Vlaamse rebellen en andere vijanden hebben zich opnieuw met macht van schepen en volk van oorlog op de Zeeuwse stromen vertoond. – Origineel: GA Middelburg, nr. 155 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 570.*

b Den voirn. Lievijn Sceynck [*bode*] van dat hij bij bevele alsvoeren ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterscelt voirs. ten behoirlicken plaetsen een placcaet van mijnen voirs. genadigen heere in date den XI[en] dach van meye anno LXXXV voirs., inhoudende dat omme deswillen dat mijns voirs. genadichs heren rebelle ondersaten van Vlaenderen persevereerden in huere vermaledide quaetheyt, binnen IIII of V dagen dair te voeren intreit gedaen ende gecomen waren in ende up zijnen stroom van Zeelant, beroevende ende nemende dondersaten van dien ende andere die scepen van den vreemden coipluden voir Arnemuyden, dairinne dat node was voirsien te wesen, dat dairomme alle edele ende goede steden wezen souden den XVII[en] dach van dier maent voir der noene binnen der stede van Middelburch gemachtich omme te adviseren, ramen ende sluyten uptie provisie, resistencie ende bewaernisse van den voirs. lande, versekeringe van den rebellen ende bevrijdenisse van den stroom etc., alst breder ende bet verclairt staet int voirs. placcaet, dat men hier overlevert. Dairomme hier betailt den voirn. Lievijn over zijn sallarijs als coustumelic is bij zijne cedule, inhoudende certifficatie ende quitancie onder zijn marck dairan gehecht, die somme van 7 s. gr. Vlaems, maken in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 893, f. 37v-38.*

d Jan Hugenz., boode van mijnen voors. genadigen heere, de somme van 7 lb. 10 s. ten prijse voors. om van Middelburch gedragen te hebben sekere besloten brieven van mijnen voors. heere den cancellier ende andere zijn commissarissen an mijnen voors. genadigen heere, wesende mit zijnre wapenijnge tot Oudenairden ende dairomtrent, bij dewelcke zij him adverteerden van huer devoir in Zeellant van de antwoirde van de Staten van denzelven lande, in twelcke hij vaceerde thien dagen, tot 6 s. sdaichs, die hij gewoenlick is te nemen ende te hebben van de voors. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], elcx sdaichs, maicken 3 lb. ende die hij betaelt van een paert te huere dat mijn voors. heere de cancellier him ordonneerde te nemen om de meerder diligencie te doen mit zijnen cost in al 4 lb. 10 s., maicken de voors. 7 lb. 10 s. munte voors. Dairom hier de voors. somme van 7 lb. 10 s.[a] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 340, f. 8.*

e *18 mei, Middelburg. – Maximiliaan en Filips, aartshertogen van Oostenrijk, benoemen Hendrik Jansz. van Wissenkerke, hun raad en rentmeester van Bewesterschelde, tot de ontvangst van een kapitale omslag, tot welks heffing* die Staeten ons lants van Walcheren hebben [besloten] upten dach van huyden omme die beschuddenisse ende bewairnisse van dien.
– *Afschrift (door mr. Cornelis de Jonghe en G. Goes, naar het origineel* wesende aen tliaeche mitten acquyten deser rekeninghe*): ZA, Rekenkamer I B-O nr. 340, f. [i]v.*[1] – *Regest: Fruin, Rekeningen, p. 253, nr. 229.*

a *De gehele post is door de Rekenkamer doorgehaald.*
1 De rekening betreft niet alleen Walcheren, maar volgens de taxatie ook Borsele, Zuid-Beveland beoosten en bewesten Yerseke, Noord-Beveland en Wolphaartsdijk.

1122 1485 MEI 25, JACOBIJNENKLOOSTER TE ZIERIKZEE
b Den voirn. Lievijn Sceynck [*bode*] van dat hij [bij] bevele alsvoeren ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterscelt ten behoirlicken plecken een placcaet van mijnen voirs. genadigen heere in date XIX in meye voirs., inhoudende also ter dachvaert sanderendages te voeren gehouden in Middelburch nyemant van den edelen, ambochtsheren ende steden van Beoisterscelt voirs. geweest hadden om te hebben geandwoirt[a]tgeent dat bij mijnen heere den cancellier, den heere van Bergen ende van Borssele[1] ende andere himluden van mijns voirs. genadichs heren wegen geopent geweest soude hebben roerende die fortifficacie van den lande van Zeelant ende te wederstane die rebelle van Vlaenderen, die him vermetende waren dagelicx upslach ende intret te doen in denselven lande, dair van node in voirzien ware; dat zijluden dairomme wezen souden den XXV[en] dach der voirs. maent binnen der stede van Zierickxee voir der noene in der Jacopijnencloester bij den voirn. rentmeester [*Pieter Hugenz.*] omme aldair tsamen ten bewijse[b] van denselven rentmeester te advijseren, ramen ende sluyten hoe men ten minsten quetse ende meesten oirboir van den lande soude mogen fortiffieren ende starc maken tvoirs. lant van Beoisterscelt ten bescudde van den ondersaten van dien ende van der intret van de rebelle van Vlaenderen, alst bet ende breder verclairt staet int voirs. placcaet, dat men hier overlevert; dairomme hier betailt den voirn. Lievijn over zijn sallarijs als coustumelic is bij zijne cedule onder zijn marck, inhoudende certifficacie ende quitancie dairaen gehecht, de somme van 7 s. gr., maken 2 lb. 2 s. – *Ibidem f. 38-38v.*

a *Hs.*: geand'oirt.
b *Lees*: bijwesen.
1 Beerzele.

1123 1485 JUNI 2, GOES
b Denselven Lievijn Sceynck [*bode*] van dat hij bij bevele van den voirn. rentmeester [*Pieter Hugenz.*] ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterscelt voirs. ten gewoenlicken

plaetsen een placcaet van mijnen voirs. genadigen heere in date XXVIII dagen in meye anno LXXXV, mencie makende dat overmits dat die rebelle van Vlaenderen dagelicx him pijnen uploip ende intarde[1] te doen in Zeelant, sonderlinge in den eylande van Valcheren[a], dair zij alsdoe tot eenige plecken geroeft ende gepilleert hadden, ende ommedat te wederstane dat dairomme die drie Staten van Zeelant int bedrijf van Beoisterscelt hoere gedeputeerde senden zouden binnen der stede van der Goes een donredage doe eerstcomende [*2 juni*] omme terstondt ende mitter haest te slutene ende gesamentlic overeen te dragene ende een eyntlic antwoirdt te geven hoe ende bij wat middele men de voirs. van Vlaenderen wederstane ende weeren soude ende om dat te doen gelt ende penningen te gecrijgen ten minsten quetse van den lande etc., alst bet ende breder verclaert staet int voirs. placcaet, dat men hier overlevert. Dairomme hier betailt den voirn. Lievijn over zijn sallarijs als coustumelic is bij zijne cedulle onder zijn marck, inhoudende certifficacie ende quitancie, daeran gehecht, die somme van 7 s. gr., maken in ponden deser rekenijnge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 893, f. 38v.*

a *Aldus hs.*
1 Intrede.

1124 1485 JUNI 15, MIDDELBURG

e *15 juni. – De Staten van Zeeland stemmen op zekere voorwaarden toe in de betaling van een bede van 20.000 lb. van 40 groten, welke som gevonden zal worden door een kapitale omslag over het platteland.*

Upten vijftiensten dach van junio int jair dusent vierhondert vijve ende tachtich, so was bij den Staten van Zeellant mijns herde geduchten ende genadigen heere den eertshertoge van Oesterijc, hertoge van Bourgongen etc., als vader, momboer ende rechtvairdich administrateur van oic mijnen herde geduchten ende genadigen heere, mijnen heere den hertoge Philips, zijne zone, tot zijnen ernstigen versoucke gegeven ende geconsenteert bij de Staten van Zeellant de somme van twintichduysent ponden ten prijse van 40 groite Vlaemscher munte voir eens zuver gelts, om die terstont te doen ontfangen over al Zeellant, te weten bij zijnen rentmeester van Bewesterschelt Heinrick Jansz. van Wissenkercke de tweedelen van den voirs. twintichduisent ponden[1] ende dat ander dardendeel bij zijnen rentmeester van Beoesterschelt Pieter Hugenz., elc in zijn bedrijf nair uutwijsen van eenre tauxacie van den prochien ende platten lande van Zeellant dair up gemaict ende geordineert bij denselven Staten, die van woirde te woirde hiervoeren transscreven staet[2]. Ende so wes de voirs. tauxatie meer bedragen mach dan de voirs. twintichduysent ponden ten prijse voirs., dairof ende van tsurplus vandien sullen de voirs. rentmeesters elc van zijnen ontfange gehouden zijn goede rekeninge ende bewijs te doene tot proffijte van den voirs. lande ende steden van Zeellant voir den gedeputeerde die dairtoe van des voirs. lants weegen geordineert sullen worden. Des zullen de voirs. rentmeesters elcx int zijne den voirs. lande mogen betalen mitten resten die himluden gebreken sullen mogen van den onwilligen ende gebreckelicken, makende nietmin in huerluder voirs. rekeninge vol ontfang van tvoirs. surplus ende nemende wederomme in uutgeven die voirs. resten. Sullen oic die voirs. rentmeesters elc int zijne mogen nemen in uutgeven van denselven rekeningen, die zij van tvoirs. surplus doen sullen, huerlieder behoirlicke wedden, mitgaders alle redelicke costen van execucien, reysen ende bodeloonen die zij dairomme gedaen ende verleit sullen hebben, mits dat mijnen voirs. genadigen heere geconsenteert is zuver gelt also voirs. is.

Aldus gedaen te Middelburch in Zeellant bij den voirs. Staten.

Ende in oirconde ende kennisse van deesen heb ic, Adriaen Adriaensz. van Hamerstede, notaris van den bloede ende van der hoger vierschare mijns voirs. genadichs heeren binnen zijnen voirs. lande van Zeellant, ter begeerte ende oick bij laste van den voirs. Staten mijn hanteicken hieronder gestelt upten dach ende int jair voirs.

– Afschrift (gelijktijdig): ZA, Rekenkamer I B-O nr. 340, f. [iv]v.[3] *– Regest: Fruin, Rekeningen, p. 253, nr. 231.*

1 De rekening van Hendrik Jansz. van Wissenkerke is dit nr. 340.
2 Zie de noot bij de akte van 18 mei hiervoor vermeld.
3 Op f. 1 heeft de Rekenkamer aangetekend dat het afschrift van de commissie moet worden gewaarmerkt. Dat is naderhand gebeurd.

1125 1485 NA DE ZOMER[1], GOES

c Betaelt den burchmeester Adriaen Poppenzone ende meester Adriaen Adriaenszone over dat zy gesonden waren ter Goes op de dachvaert omme te sprekene metten anderen steden van Zeelant omme van hemlieden te hebben recompensacie van costen, gedaen te watere ende te lande omme de Vlamingen, onze vianden, te wederstane in den zomer LXXXV; adhuc up deselve dachvaert geweest twee quartiermeesters omme by hueren rekeninge by te leggene de voernoemde costen, ende waren al tzamen uut elcx drie dagen, den voernomden burchmeester tot 4 s. gr. sdaechs, meester Adriaen tot 3 s. gr. sdaechs, elck van den quartiermeesters 2 s. 6 gr.; adhuc in deselve dachvaert een maeltijt gesconcken den gedeputeerden van den anderen steden, van 15 s. gr.; coemt al tzamen ter somme van 2 lb. 11 s. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1485 (verloren gegaan in 1940). – Druk: Unger, Bronnen Middelburg II p. 384. – Vermeld: Kesteloo, 'Stadsrekeningen Middelburg' 2, p. 147.*

Item op die dachvaert ter Goes van vijf daeghen ende halven, een burchmeister ende een scepenen, 22 s. gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 206 (burgemeestersrekening Westkapelle 1485/1486).*[2]

e Betaelt Govaert Oertszone over dat hy gesonden was by oerdinancie van der wet an den anderen steden van Zeelant metten ottroye ende de execucie van den 12.000 Rijnsche guldens tot 40 gr. tstuck, geconsenteert ende gegonnen van mynen genadigen heere der stede van Middelburch ter cause van den voerscreven costen, ende was uut V dagen, tot 12 gr. sdaechs; doen deselve Govaert de eerste ter Goes voren gesonden was, gehuyrt eenen zweenhals, 2 s. gr.; adhuc van 2 dagen, coemt tzamen 9 s. gr. – *Ibidem. – Druk: alsvoren.*

13 december 1485. – Burgemeester, schepenen en raad van de stad Middelburg verklaren van de stad Reimerswaal ontvangen te hebben 100 lb. groten Vlaams, zijnde haar aandeel in de kosten van de oorlog tegen de Vlamingen. – Origineel (volgens Fruin 'met het geschonden zegel ten zaken der stad in groene was'): GA Reimerswaal nr. 41 (verloren gegaan in 1940). – Regest: Fruin, Archief Reimerswaal, p. 41, nr. 85.

Kesteloo vermeldt dat Middelburg, behalve voornoemd bedrag van Reimerswaal, blijkens de stadsrekening in 1486 nog de volgende bedragen ontving: van Zierikzee 200 pond, van Goes 100 pond, en in 1488 van Oudelande 5 pond 16 schellingen 10 penningen, van Bakendorp 1 pond 19 schellingen 4 penningen en van Baarland 4 pond 16 schellingen 4 penningen. – Vermeld: Kesteloo, 'Stadsrekeningen Middelburg' 2, p. 147.

Item ter dachvaert by den rentmeester in Middelburch gheweest om die quitancie te haelen van die stede van Westceppellen, 3 s. 10 gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 206 (burgemeestersrekening Westkapelle 1485/1486).*[3]

1 Deze dagvaart moet na die van 2 juni (nr. 1123) (en voor 13 dcember 1485) gehouden zijn, omdat nu wordt afgerekend hetgeen tevoren is besloten.
2 Deze post is binnen de rekening misschien in december 1485 te dateren.
3 Deze post is binnen de rekening msschien in januari 1486 te dateren. Het is niet zeker of genoemde kwitantie betrekking heeft op hetgeen Middelburg te goed had vanwege de onkosten van de Vlaamse oorlog.

1126 1486 FEBRUARI, MIDDELBURG

c Item ter dachvaert gheweest in Middelburch, 4 s. 4 gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 206 (burgemeestersrekening Westkapelle 1485/1486).*

1127 1486 FEBRUARI, VLISSINGEN

c Item van twe waghenhuere om heere Pauwels [*van Borsele*] metten ghedeputeerde toet Vlischinghe te voeren ende wederomme te bringhen 8 s. gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 206 (burgemeestersrekening Westkapelle 1485/1486).*

1128 1486 MAART 1, DEN HAAG

Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 551. Voor deze dagvaart, gewijd aan de beveiliging ter zee 'ende andere saicken', werden, naast de steden en kustdorpen van Holland, uit Zeeland opgeroepen Reimerswaal, Sint-Maartensdijk, Tholen, Goes, Middelburg, Zierikzee, Vlissingen, Brouwershaven, Westkapelle, Kortgene, Veere, Zoutelande en Domburg.
N.B. Het is niet zeker dat deze dagvaart is doorgegaan omdat er van de gedeputeerden van de Hollandse steden geen reiskosten zijn overgeleverd.
Op 5-9 april kwamen de steden van Holland in Den Haag bijeen op een dagvaart, die onder meer gewijd was aan de beveiliging ter zee (Dagvaarten Holland, IV, nr. 557). Dezelfde steden werden opgeroepen voor een dagvaart, die van 2 tot 8 mei in Den Haag plaatsvond en gewijd was aan hetzelfde onderwerp; ook de gedeputeerden van Vlaanderen, Brabant en van Filips van Kleef zouden aanwezig zijn. In april en mei reisden afgevaardigden van de Staten van Holland naar Van Kleef in Brussel om van hem een instructie te krijgen voor de bescherming van de koopvaarder en de haringvisser (idem nr. 562 en p. 690 onder nr. 573e). Van 23 tot 31 mei kwamen de Hollandse edelen en steden opnieuw bijeen voor overleg over de uitreding van oorlogsschepen samen met Zeeland (idem nr. 565).

1129 1486 MAART 15-16, MIDDELBURG

a Den voirn. Goessen Jansz. [*bode*], die opten VI^en^ dach der voirn. maent van maerte gereyst is mit zekere besloeten brieve an den rentmeester van Beweesterscelt in Zeelant[1], inhoudende dat hij dachvert houde ende commukeeren mitten steden ende Staten van Zeelant den XV^en^ dach van deser maent angaende die veylicheit van der zee. Ende tguent dat zij dair besoingneren zullen daervan te senden alhier in den Hage hoere rapport etc. Dairom hij uut was den tijt van zes dagen mits dat hij twee nachten onder wegen op dat water lach, alst blijct bij cedele van den voirn. meester Bertoult [*van Assendelft*], hier overgelevert, facit 36 s. – *NA, Archief Staten van Holland vóór 1572 nr. 1705, f. 29.*

b Jan Hughe Sculocxz., bode mijns vors. ghenadichs heeren des ertshertoghen van Oistrijck, hertoge van Bourgognen etc., van dat hij uut laste van den vors. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] ommegedragen ende ghedaen condeghen heeft over al Bewesterscelt ten plaetsen ghecostumert eenen placcaet, gegeven onder den zeghele van denzelven rentmeester den X^en^ dach in maerte duyst vierhondert vijf ende tachtich na scriven sHoofs van Hollant, mencie makende dat alle de ghedeputerde van den goeden steden in Bewesterscelt commen ende wesen zouden wonsdaechs XV^en^ in maerte vors. binnen der stede van Middelburch om des andren daghes daeran tsamen ghecommuniquiert ende gesproken te hebben up die veilicheit van der zee ende andre saken die de vors. rentmeester vanwegen mijns vors. heeren doe hem allen te kennen ghegeven zoude hebben, alst breeder blijct bij den vors. placcaet ende oick bij besloten letteren van mijnen heeren den stadhoudere ende raedsluyden van Hollant, him daerup ghescreven in den Haghe den VII^en^ dach van maerte int voirs. jaer LXXXV, die men hier beide overlevert. Daeromme hier den vors. Jan betaelt

bij zijne cedulle an den vors. placcaet ende besloten letteren gehecht onder zijn signet, inhoudende quittancie, als costumelic is, 14 s. gr., fac. in ponden deser rekeninge 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 84, f. 112.*

Soeteman Cornelisz. van dat hij bij bevele van desen rentmeester [*Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoesterscelt ten behoirlicken plaetsen eenen placaet onder den segele van Heynric Jansz. van Wissenkercke, rentmeester van Bewesterscelt, in daten den X^en^ dach van maerte anno LXXXV, dairan gehecht eene copie van eenen besloten brief van mijnen heere den stadthouder generael ende den raide van Hollant in daten den VII^en^ dach in mairte anno voors., inhoudende dat dese voors. rentmeester liete weten ende ontbode allen den edelen ende steden in zijn bedrijf dat sij wesen ende him vinden souden den XV^en^ dach van maerte doen eerstcommende, savonts in de herberge binnen der stede van Middelburch omme tsanderdaechs te communickquieren ende spreken up die veyllicheyt van der zee ende andere saken, als breeder verclairt staet in den voors. placcaet, die men hier overlevert, mitsgaders de coopie van den voors. beslotene brief dairan gehecht. Dairomme hier betaelt den voors. Soeteman Cornelisz. over zinen salarijs ende gewoenlijcken aerbeyt als costumelijck is bij certificacie, inhoudende quijttancie, de somme van 7 s. groten Vlaems, maken in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 898, f. 32.*

c Den voeirs. rentmeester [*Pieter uyten Wijngaarde, rentmeester van de bede*] van dat hij uut bevele van onsen voers. genadigen heere den coninc gereist is bij II reysen van der voors. stede van Ziericzee tot in Middelburch ende Goes omme aldaer mitten voeirs. Staten tslans van Zeelant te communikeren up tstuck van zekere bede angaende der orlogen ende den harincman ter zee te veilichen, dairomme hij uute was ende vaceerde VIII dagen tijts, alst blijcken mach bij der certifficacien van den greffier van der Financien in date XI in meye LXXXVI, die men hier overlevert. Dus hier voer de voers. VIII dagen tot 5 s. 4 gr. sdaechs, maken in ponden deser rekeninge 12 lb. 16 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1083, f. 42v-43.*

d *Zie voor het verslag dat van deze dagvaart in Den Haag wordt uitgebracht volgend nr.*

1 Hendrik Jansz. van Wissenkerke.

1130 1486 MAART 28-30, GOES

b Jacop Cornelisz. van dat hij van den vors. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] gedragen hadde zekere besloten brieven an mijnen vors. heere den stedehouder ende raedslieden van Hollant anghaende tghunt dat dezelve rentmeester gedaen hadde in de dachvaert te Middelburch gehouden, daerof int naeste voirgaende article breeder mencie ghemaict is[1], nopende de veilicheit van der zee ende de leeninghe van zesduysent die mijn vors. ghenadige heere doe onlancx beghert hadde an de steden van Zeellant, ende oick van dat hij andere besloten brieven wederomme ghedragen hadde van den voirs. stedehouder ende raide an alle die edelle van Zeelant vors., inhoudende dat zij weder trecken zouden ter dachvaert gestelt ter Goes des dinxendaechs naer Paesschen [*28 maart*] doe naestcommende, daervoren den vors. Jacop onder varende, marrende, besoignierende ende keerende, also die edele in grooten ghetale waren wel van XXIX persoonen daer hij al toe wesen moeste over nacht ende dach, bij den Hove van Hollant toe ghetaxert was den tijt van XIII dagen, tot 12 groten sdaechs, welcke Hof den vors. rentmeester ordinerde ende beval denselven Jacop te betalene, alst blijct bij cedule oft ordonnancie, gegeven onder thandteeken van Floris van Wijngaerden, greffier van den vors. Hove, den XX^en^ dach in maerte duyst IIII^C^ LXXXV secundum cursum curie, die men hier overlevert, inhoudende dat de vors. Jacop hem bekent hadde wel vernoucht ende betaelt van der vors. reyse. Daeromme hier de vors.

zijne vacacien van derthien dagen ten prise vors., fac. 3 lb. 18 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 84, f 112-112v.*

c *Zie voor de aanwezigheid van rentmeester Pieter uyten Wijngaarde voorgaand nr.*

Item ter dachvaert gheweest ter Goes een burchmeister ende een scepenen vier daeghen ende halven, 18 s. gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 206 (burgemeestersrekening Westkapelle 1485/1486).*

e Den voirs. Jan Hugez. [*bode*] van dat hij bij laste van den vors. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] ommeghedragen ende gedaen condeghen heeft over al Bewesterscelt ten plaetsen ghecostumert eenen andren placcaet, gegeven onder den zeghel van denzelven rentmeester den II[en] dach in april duyst vierhondert zes ende tachtich naer Paesschen, mencie makende hoe dat upten XXX[en] dach van maerte doe lestleden binnen der stede van der Goes geordinert ende ghesloten hadde gheweist bij de ghemeene Staten van Zeellant, aldair tot eene generale dachvaert zijnde, dat niement wie hij ware van doe voirtan eenege lammeren snijden noch doden en zouden, noch oick eeneghe lammeren vercopen om ghevoert te zijne buyten den lande van Zeellant ende dat upte verbuerte van den lamme oft lammeren ende noch up een peyne van vijf scellingen groten Vlaemscher munte voir elc lam, also ghesneden, ghedoot of uuten lande ghevoert te verbueren, zowel bij den cooper ende vercoper als bij denghenen die de vors. lammeren snijden, dooden of uuyten vors. lande levende voeren souden etc. Oick mede dat van diere tijt voort geen nette bouven, spechaelders, rebauden noch rabautstregen, wijf noch man, oudt zijnde XVI jaren of daerboven ende beneden den LX jaren, ghesondt van live ende van leden, machtich zijnde huer broot te winnen, niet meer binnen Zeellant wandelen gaen noch verkeren en souden upte peyne van die eerste reyse al genomen tsine dat zij an huerlieder lijf dragen of hebben zouden ende daertoe met huerlieder een oore gespikert te zijne bij den officier, scout ende scepenen van den plecke oft andre persoonen an een staeck ende die tweede reyse op huer rechterhandt. Ende dat niemant wie hij ware boten noch delven en zoude in niements landt omme visch of paelinc daeruuyt te halen upte verbuerte van der spade ende van 20 gr. Vlaems, van alle welcke boeten ende verbuerten mijn voirs. ghenadige heere zoude hebben die een helft ende de anbringers dandre helft, also dit breeder blijckende bij denzelven placcaet, die men hier overlevert. Daeromme hier hem betaelt bij zijne cedulle onder zijn signet daeran ghehecht, inhoudende quittancie, als costumelic is, 14 s. gr., f. 4 lb. 4 s. – *Ibidem f. 112v-113.*

1 Zie voorgaand nr.

1131 1486 MEI, MIDDELBURG

c Item gheweest ter dachvaert in Middelburch, te coste met die waghenhuere 4 s. 3 gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 206 (burgemeestersrekening Westkapelle 1485/1486).*

1132 1486 MEI, MIDDELBURG

c Item gheweest in Middelburch ter dachvart, te coste met die waghenhuere 2 s. 2 gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 206 (burgemeestersrekening Westkapelle 1485/1486).*

1133 1486 MEI, GOES

c Item ter dachvaert gheweest ter Goes met een burchmeister ende scepenen vier daghen, 16 s. gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 206 (burgemeestersrekening Westkapelle 1485/1486).*

1134 1486 MEI, DEN HAAG
N.B. Misschien zijn de afgevaardigden van Westkapelle aanwezig geweest op de dagvaart, die van 2 tot 8 mei in Den Haag plaatsvond. Daarvoor waren de steden van Holland opgeroepen om met gedeputeerden van Vlaanderen, Brabant en van Filips van Kleef [Zeeland wordt niet genoemd] te overleggen over de beveiliging ter zee (Dagvaarten Holland, IV, nr. 562).

c Item gheweest ter dachvaert in den Haeghe met een burchmeister ende een scepenen seven daeghe, 28 s. gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 206 (burgemeestersrekening Westkapelle 1485/1486).*

1135 1486 JUNI (17) 23- , GOES

b Denselven Jan Martinsz. [*bode*] van dat hij bij laste als voren ommeghedreghen ende ghecondicht hadde over al Bewesterscelt ten plaetsen ghecostumert eenen andren placcaet, gegeven onder den zeghel van den voirs. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] den XI^en^ dach van junio duyst vierhondert LXXXVI, gaende an allen den prelaten, baenritsen, ridderen, edele, vassalen, ambochtsheeren, leenmannen, burchmeesters ende scepenen van den goeden steden ende andere, representerende de drie Staten van Zeellant, inhoudende dat achtervolgende zekere andre besloten letteren des vors. conincx[1], gescreven in zijne stat van Dordrecht den IX^en^ van junio vors., bij dewelke mijn vors. ghenadeghe heere den vors. rentmeester bevelende was hem allen ende elken bijsondre te bescriven tot eene generale dachvaert te wesen den XVII^en^ dach der vors. maent van junio binnen der stede van der Goes, daer zijne ghenaden doe wesen zouden. Ende was dairomme dezelve rentmeester hem allen latende weten, ontbiedende ende bevelende van des vors. conincx wege ende up alle tghunt dat zij hem duchtende waren zij niet en lieten zij of huere ghedeputerde zouden zijn ten voirn. daghe aldaer, snavonts in de herberghe om des andren daches daeran volghende te anhooren tghuent dat zijne ghenaden hemlieden zoude hebben doen openen ende proponeren. Ende dat zij daervan niet waren in ghebreke, want dezelve rentmeester meende hem voor zijne ghenaden metten absenten te ontsculden, daervan hij hemlieden adverterde, alst blijct bij den vors. placcaet ende bij copie van den vors. besloten letteren, daeran ghehecht, die men hier overlevert. Dairomme hier him betaelt bij cedulle onder zijn handteeken, oick daeran ghehecht, inhoudende quittancie als voeren, 14 s. gr., f. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 84, f. 114-114v.*

c Pieter Huygenz., onlancx rentmeester van Beoisterscelt in Zeelandt, over sijne vacacien ende dachgelden van zeven geheele daghen, tot 3 s. 6 d. groten sdaechs, die hij uutgeweest ende gevacheert heeft bij bevele van onsen voirs. alregenadichsten heere den coninck over een reyse bij hem gedaen in der maent van junio anno XIIII^C^ LXXXVI lestleden van Ziericxee tot binnen der stede van der Goes, aldaer hij gebesoingiert heeft mitten Staten van Zeelant up stuck van der subvencie ende nyeuwe begeerte van vijftichduysent ponden tot 40 gr. Vlaems tpont bij den voirs. coninck begeert van die van Zeelant voirs. – – –[2]. – *Ibidem nr. 1086, f. 39A-39Av.*

Item ende alsoe ons conijnck daernae ter Goes quam ende de voirs. meester Gerijt [*van Gronsselt*] verstaen hadde ghelijc de mare ghinc dat mijn voirs. heere[3] dair bij hem was, soe tooch hij derwaerts upten XVII^en^ dach der voirs. maent van junio met Pieter Willemsz., burgemeester[4]; ende alzoe mijn voirs. heere dair niet en was, zoe quam hij wederom thuys.
Item daernae noch ghereyst bij ontbieden van mijnen voirs. heere ter Goes met mijn heere den bailliu [*van Veere*] upten XXIII dach derselver maent, dair de voirs. burgmeester de cost dede. Ende vandair ghereyst met Jan Mist, met mijnen voirs. heere ende den coninck nae Hulst. – – –. – *ZA, Heren van Veere nr. 126, f. 8.*

1 Aartshertog Maximiliaan was onlangs tot Rooms-koning gekozen en gekroond.

2 Zie voor het vervolg volgend nr.
3 Aartshertog Filips van Oostenrijk.
4 Van Veere.

1136 1486 JUNI 28-JULI 1, BERGEN OP ZOOM

b Den voirn. Jan Hughez. [*bode*] van dat hij bij laste van den vors. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] ommeghedregen ende doen condeghen heeft over al Bewesterscelt ten plaetsen ghecostumert eenen anderen placcaet, ghegheven onder den zeghel van den vors. rentmeester den XXV^en^ dach van junio duyst vierhondert zesse ende tachtich, mencie makende hoe dat opten XVIII^en^ dach van der vors. maendt van junio doe laestleden, achtervolghende zekere generale dachvaert aldair ghehouden ten vors. daghe, mijn vors. ghenadige heere de coninck hadde doen openen ende te kennen gegeven zekere saken zijnder ghenaden grootelix angaende, welke dachvaert ghecontinuert ende ghedelaiert was van zijner ghenaden weghe tot opten XXVIII^en^ dach van der vors. maent van junio, des avonts in der herberghen, binnen der stadt van Berghen upten Zoom, ontbiedende ende bevelende mits dien allen prelaten, baenridsen, ridderen, edelen, vassalen, ambochtsheeren, leenmannen, burchmeesteren ende scepenen van den goeden steden ende andre, representerende de drie Staten des lants van Zeellandt vors., up al dat zij den vors. onsen coninck duchtende zijn, niet en laten zij en commen of zenden huere ghedeputerde vulcommelicke ghemachticht ten vorn. daghe omme des andren daghes daeran te gheven eene goede finale andwoirde up tghene dat zijne ghenaden an hemlieden begheert hadde, zonder daeraf in ghebreke te zijne, alzoo dit breeder blijcken mach bij denzelven placcaet die men hier overlevert. Daeromme hier him betailt bij zijne cedulle onder zijn signet daeran ghehecht, inhoudende quittancie, als costumelic is, 14 s. groten, fac. in munte deser rekeninge 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 84, f. 114v-115.*

c Noch den voern. rentmeester [*Pieter uyten Wijngaarde*] van dat hij om tzelve stuc als boven int precente articule gescreven is[1], gereist is tot Bergen up den Zoom, daerin hij vaceerde ander VII dagen, alst blijct bij certifcacien in date den II^en^ dach van julio anno LXXXVI van mer Pieter Lanchals, die men[a] hier overlevert. Daeromme hier voer de vooers. VII dagen ten voernomden prijse 11 lb. 4 s. – *Ibidem nr. 1083, f. 43.*

– – –[2] Ende noch boven desen soe heeft deselve Pieter Huygenz. [*voormalig rentmeester van Beoosterschelde*] gevachieert uut bevele ende ordonnancie van mijnen voirs. genadigen heere den coninck tot Bergen upten Zoom int sluyten van der voirs. bede den tijt van zes geheele dagen ten prise als boven, welke XIII dagen den voirn. Pieter Huygenzoen geordineert sijn betaelt te werden bij desen rentmeester [*Pieter uyten Wijngaarde*], alst blijct bij eenre certifficacie van den gecommitteirden van der Financien in daten, deerste van den VII dagen, XXIII dagen in junio XIIII^C^ LXXXVI, ende oick bij der cedele van die gecommitteerde up tstuck van denselven demeynen ende financien in daten II in julio anno LXXXVI, geveriffiert onder thandteyken van G. Scholin, greffier van der Financien, tsamen hier overgelevert. Dairom hier uut machte van dien den voirs. Pieter Huygenzoen betaelt de voirn. twee reysen bij hem tot tween stonden gedaen, beloopende XIII dagen ten prise als boven, f. in ponden van deser rekeninge de somme van 13 lb. 13 s. – *Ibidem nr. 1086, f. 39Av.*

e Item noch zoe is opten eersten dach van julio XIIII^C^ LXXXVI bij overeendragen ende eendrachtigen gevolge van den Staten van Zeelant onsen voirs. genadigen heere gegonnet et geconsenteert om te vervallen zijnen lasten de somme van 40.000 lb. van 40 groten voir eens over al Zeelant, om dairoff betaelt te werden in der manieren hiernaer verclaert. Te weten dat onse genadichsten heere de coninck voir tjaer LXXXVI zonder meer hebben ende ontfangen zal van elc last harincx, versch ende anders, van den buyssen vaerende

uuyten lande van Zeelant 6 s. groten Vlaems ende van den buyssen die uuyt Vlaenderen off uuyt Hollant mit haringe in Zeelant comen ende arriveren souden ende aldair hair last braken, die souden geven ende genieten alsulc ende deselve vryheit als die van Zeelant in Vlaenderen oft in Hollant arriverende geven ende genieten souden. Dewelcke 6 s. gr. Vlaems op elc last harincx geextimeert waeren ter somme van 7000 lb. van 40 grote, die onse voirs. genadige heer de conincx an him nam tot zijne fortune in gewinne ende in verlies[b]. Soedat derzelven zijne genaden noch reste ende gebrack de somme van 33.000 lb. van 40 grote, die geassigneert, ommegestelt ende geleyt waeren over tgemeen lant van Zeelant ende op de gemeten soe hierna volcht. Ende dit boven den 23 grote Vlaems doe loop hebbende op elc gemet alsvoeren; noch 4 grote tsteen schietende op tgemet, den edelen huer vry behoudende, ende twee groten van den gemete, tvrye medegaende, beyde verschenen decollacio Johannis [*29 augustus*] anno LXXXVI voirs., dairoff den eenen groten van den gemet bij der breede commen soude tot proffijte van onsen voirs. genadigen heere den coninck ende den anderen groten bij der breede tot proffijte van denzelven edelen van Zeelant ende nyement anders omme die te contribueren ende te dispenseren in den oirboir van denzelven lande. Dairtoe deselve edelen souden mogen stellen ende ordineren alsulcken ontfanger oft ontfangers als hem believen soude. Dewelcke 4 gr. tsteen schietende ende den eenen groten van den gemet bij der breede voir onsen voirs. genadigen heere den coninck geextimeert waeren, bedragende over al Zeelant 11.000 lb. van 40 grote. Dairomme hier voir mijnen voirs. genadigen heere voir tjaer verschenen decollacio Johannis anno LXXXVI, tijt deser rekeninge, de voirs. 4 gr. tsteen schietende ende den voirs. eenen groten van den gemet bij der breede. Ende als van den anderen groten van den gemete bij der breede voir den voirs. edelen, verschenen int voirs. jaer LXXXVI, tijt deser rekeninge, dairoff zal de rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] den voirn. edelen rekeninge doen apert ende bisonder alsvoeren. Dairomme hier niet.

Item ende want aen den voirs. 40.000 lb. van 40 grote voir eens mijnen voirs. genadigen heere doe noch gebraken te bewijsen de somme van 22.000 lb. van 40 groten voir eens, soe was up die tijt geconsenteert te leggen up tlant van Zeelant noch 4 gr. tsteen schietende ende noch twee grote van den gemete bij der breede, te betalen binnen twee jaeren doe toecommende, verschinende decollacio annis LXXXVII ende LXXXVIII. Den eenen grote van den twee grote bij der breede altijt gaende ten oirboir van den lande van Zeelant dair ende alzo de edelen van Zeelant dat ordineren souden. Ende dit al boven de 14 grote tsteen schietende denzelven onsen genadichsten heere den coninck bij den voirs. Staten van Zeelant ende mit vonnisse van mannen toegeleert ende gegeven binnen zijne stede van der Tholen, den tijt van drie jaeren lanc geduerende, teerste jair dairoff verschinende sinte Jansdage decollacio anno LXXXVII buten den tijde deser rekeninge. Dairomme hier niet.

Noch boven al desen, om dieswille dat onse voirs. genadichste heere de coninck op die tijt nootlic was te hebben gereede penningen van der voirs. geconsenteerde bede ende dat deselve Staten van Zeelant bevoelden dat zijne genaden de voirs. penningen zoude moeten halen tot coste, dairtoe zij geen wegen en wisten omme de voirs. penningen te verschieten ende te verleggen, soe leyden zij ende consenteerden op die tijt zijne magesteit boven de voirs. somme van 40.000 lb. bovengenoempt noch eenen groten Vlaems van den gemet bij der breede over al Zeelant voir eens, verschenen ten voirs. sint Jansdage decollacio [*29 augustus*] anno LXXXVI voirs., tijt deser rekeninge, die geextimeert waeren bedragende 3000 lb. van 40 grote tpont of meer.

Ende was tverstaen van den voirs. Staten van Zeelant dat elc van zijnen gemeten gelden zouden na uuytwijsen der mannen vonnissen lestwerven dair te voeren gegeven binnen der stede van der Tholen van den voirn. 14 grote tsteen schietende van den gemet, twelck was van den voirn. drie jaeren uuyt geduerende ten halven scote. Ende souden die edele gestaen mit leveringe doende mit geestelicke geprevilegierde persoonen, edelen ende poorteren naer ouder costumen. Ende men soude deselve nyeuwe bede inwinnen op dat noot waere

met alsulcken rechte als men vanoudts gecostumert ende geplogen hadde van doene na den rechte ende costume van Zeelant, alzo dit breeder ende volcomelicker blijct bij zekere acte dairoff gemaict ende geteykent bij meester Adriaen Adriaensz. van Hamerstede, clerc ende notaris van den hoger vierscare mijns voirs. genadichs heeren in Zeelant, in date van den voirs. eersten dach van julio anno LXXXVI voirs., die men hier overlevert. – – –. – *Ibidem nr. 328, f. 1-1v; ibidem nr. 1084, f. 1-1v.*

a *Hs.*: nen.
b *In de marge heeft de Rekenkamer de volgende twee aantekeningen hierbij geplaatst: 1)* Men seegt dat een genaemt Jan van der Eyke van Bruessel, ontfanger van den Espargne, commisie gehadt heeft van den ontfange van desen 6 s. gr. Vlaems op elc last haerincs; *2)* Soe zij deselve Jan ontboden te comen of te seynden thoonen hier in der Cameren de voers. zijne commissie om dairbij te mogen weten wair hij sculdich is dairaf te rekenen.
1 Zie hiervóór nr. 1129.
2 Zie voor het voorafgaande voorgaand nr.

1137 1486 JULI, VEERE

c Item gheweest ter Vere den burchmeister met den stiermans van Westcappellen om myn heere [*van Beveren*] te spreken doe Roemeyn tSint tOmaes voer, te coste met die waghenhuere 8 s. 6 gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 206 (burgemeestersrekening Westkapelle 1485/1486).*

1138 1486 AUGUSTUS 11-12, MIDDELBURG

N.B. Van 26 juli tot 26 augustus reisden gedeputeerden van de Staten van Holland naar Rooms-koning Maximiliaan in Brugge om van hem gedaan te krijgen dat de oorlogsschepen zee konden kiezen voor de beveiliging van de koopvaarder en de haringvisser tegen de Fransen (Dagvaarten Holland, IV, nr. 577).

b Den voirn. Jan Hughe Scullocxz. [*bode*] van dat hij bij laste als voren ommegedraghen ende ghedaen condegen hadde over al Bewesterscelt ten plaetsen gecostumert eenen andren placcaet, ghegheven onder den zegel van denselven rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] den IX^en^ dach in augusto duyst IIII^C^ LXXXVI, gaende an allen den prelaten, baenritsen, ridderen, edele, vassalen, ambochtsheeren, le[e]nmannen, burchmeesteren ende scepenen van den goeden steden ende andre, representerende de drie Staten slants van Zeellant, als int naeste voirghaende article, inhoudende hoe dat mijn vors. ghenadige heere de coninck bij zijne andre besloten letteren, gescreven onder zijn handteeken, mitsgaders thandteeken van meester Anthonis Vlaminck, zinen secretaris, in zijne stede van Brugghe den VIII^en^ van augusto vors., den vors. rentmeester bevelende was dat hij terstont dien anghesien hadde gedaen publieren overal binnen den bedrive van zijnre officie, dat de vors. van den Staten alle commen ende wesen zouden binnen der vors. stede van Middelburch of huere ghedeputerde den XI^en^ dach der vors. maendt van augusto, snavonts in de herberghe, bij zekere zijne commissarissen vulcommelic gelast ende gemachticht, omme aldaer anghehoort ende ghesloten te hebben tghunt dat zij hemlieden doe daer openen ende te kennen gheven souden, achtervolghende ende naer uuytwijsen zekere instructie die dezelve commissarissen daerof hadden van den vors. coninck anghaende de toereedinghe van den scepen van oorloghen ende den harinckman te helpen ter zee. Ende daeromme achtervolghende ende obedierende ten bevele die de vors. rentmeester van des voirn. conincx weghe voort ontbiedende ende bevelende was, biddende van den zijnen te achtervolghene tghuent dat vors. is, hemlieden signifierende dat zo was ter vors. dachvaert gesloten of gheordonnert zoude zijn bij denghenen van den Staten, die daerup ghecommen ende vergadert zouden zijn, dat die absenten ghehouden zouden zijn dat te vulcommen ende van waerden te houden, al naer inhouden van den vors. letteren ende instructie, alst

blijct bij den vors. placcaet die men hier overlevert. Daeromme hier him betaelt bij zijne cedulle onder zijn signet daeran ghehecht, inhoudende quittancie als voren, 14 s. gr., f. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 84, f. 115-115v.*

Den voorn. Zoeteman Cornelisz. [*bode*] van dat hij bij bevele alsvoren[1] ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterscelt voors. ten behoirlijcken plaetsen eenen placcaet van desen rentmeester in daten den IX[en] dach van ouste anno LXXXVI, dairan gehecht was eene copie van eenen besloten brief van mijnen genadigen heere, dairof Heynric Janss. van Wissenkercke den principalen brief behouden heeft, in daten den VIII[en] dach van ouste anno LXXXVI, dat de Staten van Beoesterscelt wesen souden den XI[en] dach van ouste doe eerstcommende binnen der stede van Middelburch, des avents in de herberge omme des anderdages dairan ten anhoirne tguent dat sekere commissarijse mijns voors. genadichs heeren openen ende updoen souden roerende ende angaende de toereedinge van den scepen van oirloge ter zee tot bewairnisse ende bescudde van den voors. lande ende visschers, als bet ende breeder verclairt staet int voors. placcaet, dat men hier overlevert. Dairomme hier betailt den voors. Zoeteman alsvoeren bij certificacie, inhoudende quijttancie, de somme van 7 s. groten, maken in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 898, f. 32-32v.*

c Item gheweest ter dachvaert in Middelburch, verteert met de waghenhuere 5 s. gr. 7 gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 206 (burgemeestersrekening Westkapelle 1485/1486).*

Item gheweest ter dachvaert in Middelburch om te spreken van die scepen van oerloghe, te coste met die waghenhuere 4 s. 4 gr. – *Ibidem.*

Item gheweest ter dachvert in Middelburch doe Heynric Zwaven daer was om te spreken van die scepen van oerloghe, te coste met die waghenhuere 4 s. gr. – *Ibidem.*

d Jacotin Wetaert, clerc van den vors. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], van dat hij ghereist heeft van der stede van Middelburch tot binnen der stede van Brugghe uuyter name van den vors. rentmeester die ontbooden was te commen mit heere Clais van Reymerswale ende Heinrick de Zwave, ridderen, bij mijnen heere den cancellier ende den ghecommitterden up tstick van den demeynen ende financie des Rooms conincx om antwoorde te bringen van der dachvaert, ghehouden in de stede van Middelburch, roerende hoe men vinden zoude ghereede penningen omme met alder errensticheit ende dilligencie toe te reeden scepen van oorlogen ter zee tot bewaernisse van den harincman. Daeromme hij uuyt was varende, lettende ende wederkeerende te Middelburch, mits dat de vorn. heere Heinrick de Zwave gesonden was bij den vors. conick te Rijsselle omme zijnre genaden tadverteren van derzelver andwoirde, binnen welken tijde den vors. Jacotin bevolen was te verbeiden de comste van denzelven heere Heinrick om te weten de beliefte van den vors. coninck ende daeraf tadverteren ter stont den vors. rentmeester, zijnen meester, ende den steden van Middelburch, Goes ende Reymerswale mitten steden in den quartier van Beoisterscelt, alst blijct bij cedulle of ordonnancie, gegeven ten bureele van der vors. Financie bij ordonnancie van den vors. gecommitterden den VII[en] dach in septembri int jaer duyst IIII[C] LXXXVI onder thandteeken van den greffier van der vors. Financie Gillis Scolin, die men hier overlevert, den tijt van vijfthien gheheel dagen, tot 20 groten Vlaems sdaechs, bij quittancie, oick van den vors. Jacotin, hier oick overghegheven, f. 7 lb. 10 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 84, f. 108v-109.*

Denzelven Jacotin Wetaert van dat hij gereyst heeft van der stede van Middelburch tot binnen der stede van Ghendt, mit him dragende de somme van duysent ponden van 40 gr. Vlaems tpondt die gepractiquiert waren van die van der stede van der Goes in anticipacien up huerluyder porcie van der nyeuwer bede doe onlancx geconsenteert bij den Staten van Zeelant. Ende van dat de voirs. Jacotin reysde van der stede van Ghendt, volgende mijnen vors. genadigen heere, te Brugge omme ordonnancie ende bevel te hebben van zekeren

materien ende zaken die mijn vors. genadige heere zenden wilde den voirs. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] ende andren zijnen gedeputeerden, wesende tot eender dachvaert gehouden in de voirs. stede van Middelburch up tfait van den harinckman ende anders. Int welke de voirs. Jacotin uuyt was ende vacierde varende, reysende ende besoingnerende, daerinne begrepen zijn wederkeeren, den tijt van zes ende dertich geheele dagen, alst blijct bij cedule van Alart Coopman, trezorier van der oorloge, onder zijn handteeken in date van den XVIII^en^ dage van septembre anno LXXXVI, hier overgegeven. Daeromme hier uuyt machte van dien de voors. zes ende dertich daghen, tot twee scellinge grooten Vlaems elcx daechs uuyt machte van der acte hiervoren overgelevert, fac. bij des voors. Jacotins quijttancie, die men hier oick overlevert, in ponden deser rekeninge 21 lb. 12 s. – *Ibidem nr. 328, f. 89v-90.*

1 Van rentmeester Pieter uyten Wijngaarde.

1139 1486 VOOR SEPTEMBER 20, GOES

c Den voirn. rentmeester [*Pieter uyten Wijngaarde*], die bij bevele ende uut scriven van mijn heere den stadthoudere generael van Hollant, Zeelant ende Vrieslant gereyst is geweest van der stede van Zierixzee totter stede van der Goes omme aldair te anhoirne zekere saken die mijn genadige heere gelast hadde den voors. mijnen den stadthoudere ende andere sine gedeputeerde up te doene den State van den lande van Zeelant, also breeder verclairt staet in den voors. beslotene brief, in welcke reyse de voorn. rentmeester uute geweest ende gevaceert heeft varende, marrende ende wederomme keerende den tijt van drie geheele dagen, alst blijct bij den voors. beslotene brief in daten den XX^en^ dach van septembri anno LXXXVI, die men hier overlevert, onder inhoudende certificacie van meester Rijchart uuten Hove, een van den gecommitteerden. Dairomme hier over de voors. drie dagen, tot 5 s. 4 d. groten Vlaems elcx daechs alsvoren, maken in ponden deser rekeninge 4 lb. 16 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 898, f. 30-30v.*

1140 1486 SEPTEMBER 20-24, BRIELLE

Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 587. Op deze dagvaart waren de gedeputeerden van de edelen en de zes hoofdsteden van Holland en de gedeputeerden van de steden van Zeeland bijeen voor overleg over de betaling van de beveiliging van de zee. Stadhouder Jan van Egmond kondigde ook zijn komst aan. Twee raadsheren van het Hof van Holland droegen daar voor dat die wapenijnge van der zee gefalliert is bij gebreke van payemente ende bij toedoen van den Staten van de landen ende niet bij gebreke van *de Rooms-koning. In het geding was de betaling van zes grote Spaanse schepen met ruiters, die ingehuurd waren om de beveiliging uit te voeren.*

b Den vors. Symon Servaesz. [*bode*] van dat hij bij bevele van den vors. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] gereist heeft mit zekere besloten letteren van mijnen vors. heeren van der stede van Middelburch an heere Floris die bastaert van Borsselle, riddere te Cortkeene, an heere Clais van Reymerswale tot Lodijck ende an Anthonis Janss. van Wissenkerke, des vors. rentmeesters broedere, te Couwerve, mit welke brieven mijn vors. genadige heere hemlieden bevelende was dat zij reysen zouden binnen der stede van den Briele tot eener dachvaert die men aldaer houden zoude bij den Staten van Hollandt, Zeelant ende Vrieslant den XXII^en^ dach van septembre anno XIIII^C^LXXXVI, daer deselve Symon omme uuyt was varende ende keerende tsamen den tijt van vijf geheel dagen, tot 12 d. gr. elcx daghes, die him betaelt zijn bij den vors. rentmeester, alst blijct bij des vors. Symons quittancie, inhoudende affirmacie dat zo geschiet zijnde, die men hier overlevert. Daeromme hier de vors. vijf dagen ten prijse vors., f. 5 s. gr., fac. in ponden deser rekeninge 30 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 84, f. 117.*

1141 1486 SEPTEMBER 29-30, GOES

b Den vors. Jan Hughez. [*bode*] van dat hij bij laste van den voirn. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] ommeghedragen ende doen condeghen heeft over al Bewesterscelt ten plaetsen gecostumert eenen zijnen andren placcaet onder zijnen zegele in daten XXIIII dagen in septembri duyst IIII^C LXXXVI, bij denwelken de vors. rentmeester ontbiedende ende bevelende is van des vors. conincx weghe den drien Staten van Zeellant int bedrif van zijner officie, dat zij commen ende wesen souden of zenden huere ghedeputerde des machtich zijnde binnen der stede van der Goes den XXIX^en dach van der vors. maendt van septembri, des avonts in de herberghe omme des andren dages daeran te anhoiren dat hemlieden gheopent zoude werden bij zekere commissarissen des vors. conincx up de pointen van zekere instructie, die denzelven commissarissen gegeven was bij mijnen heere den stadthouder generael van Hollant, Zeellant ende Vrieslant, den heere van Egmonde, ter dachvaert ghehouden in den Briele opten XXI^en dach van der vors. maent doe voorleden bij mijnen vors. heere den stadthoudere mitten andren commissarissen ende ghedeputerde des vors. conincx, wanende aldaer te vinden de[a] Staten van Hollant, Zeellant ende Vrieslant voirn., tot welker dachvaert niemendt en was van den vors. Staten van Zeellant, ende alsdan ter vors. dachvaert denzelven commissarissen up al eene goede andwoorde te geven. Ende dit uuyt laste ende ordonnancie den vors. rentmeester daerup gedaen bij mijnen vors. heere, bij zekere zijne besloten letteren, gegeven in den Briele den XXII^en dach van derzelver maendt van septembri, alst blijct bij den vors. placcaet. Daeromme hier den vors. Jan Hughez. betaelt bij zijne cedule oick daeran ghehecht, onder zijn signet, inhoudende quittancie, als costumelic is, 14 s. gr., fac. in munte deser rekeninge 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 84, f. 115v-116.*

Den voorn. Zoeteman Cornelisz. [*bode*] van dat hij bij bevele alsvoren[1] ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoesterscelt voors. ten behoirlijcken plaetsen eenen placcaet van desen rentmeester [*Pieter uyten Wijngaarde*] in daten den XXIII^en dach van septembri anno LXXXVI, dairan gehecht eenen besloten brief van mijnen heere den stadthouder generael ende raide van Hollant in daten den XXI^en dach van septembri anno voors., inhoudende dat alle de edelen ende Staten van Beoesterscelt voors. wesen souden den XXIX^en dach van septembri doe eerstcommende binnen der stede van der Goes, aldair te anhoirne tguent dat sekere commissarijse mijns voors. genadichs heeren himlieden updoen souden nopende sekere zaken angaende mijnen genadigen heere ende zinen lande ende dairof dair tevoeren eene dachvaert geweest hadde in den Briele, mair mits dat de Staten van Hollant ende Vrieslant aldair niet en quamen, soe en was aldair bij den voors. commissarijse geene openinge noch proposicie gedaen, als bet ende breder verclairt staet int voors. placcaet, dat men hier overlevert, ende den voors. besloten brief, hiervoeren overgelevert is up darticle van der voyage van derselver dachvairt[2]. Dairomme hier betaelt den voors. Soeteman alsvoeren bij certificacie, inhoudende quijttancie, de somme van 7 s. groten Vlaems, maken in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 898, f. 32v.*

a *Hs.*: te.
1 Van de rentmeester.
2 Van rentmeester Pieter uyten Wijngaarde.

1142 1486 OKTOBER 14, DEN HAAG

N.B. De grote en kleine steden van Holland kwamen van 29 september tot 1 oktober in Den Haag bijeen ter bespreking van hetzelfde onderwerp (Dagvaarten Holland, IV, nr. 588).

b Roelof Aerntszoen, bode voirn., die gereist is upten V^en dach van octobri anno XIIII^C LXXXVI mit zekere beslotenen brieven van mijnen here den stedehouder ende raide van Hollant uuyter Hage an den steden ende edelen, te weten Middelburch, Veere, Cortkene, Domburch, Westcapel, Zoutelande, heeren Adolf van Cleve ende van der Marcke, der

stede van Vlissingen, den heere van Beveren, Jacob van Domburch ende Bauwen van der Waerde, inhoudende dat zij commen ende hoere gedeputeerde in den Hage seynden souden upten XIIII^en^ dach derselver maent doe eerstcommende omme andtwoerde te geven upte begeerte van mijnen aldergenadichsten heere angaende die betalinge van zes Spaensche scepen van oirloge ende of men die ter zee soude laten vaeren dan niet. In welcke reyse hij uut was den tijt van thien geheele dagen tot 12 gr. sdaechs, alst blijct bij der cedulle onder thandteiken van Willem Willemsz. voirn., inhoudende affirmacie ende quijtancie, hier overgelevert, valet 3 lb.
Heinrick Janszoen, bode voirn., die upten selven dach ende mit gelijcke beslotenen brieven gereist is uuyter Hage an den edelen ende steden, te weten Ziericxee, Brouwershaven, Anthonis van Cats, Jan van Hodenpil, Joost van den Abeele, Witte van Haemstede, Joost van Haemstede, Anthonis van Hoivliet ende Cornelis van Sabbingen, inhoudende als tnaeste voirgaende artickel. In welcke reyse hij uuyt was den tijt van zeven dagen tot 12 groten sdaechs, alst blijct bij der cedulle, onder thandteiken van Cornelis de Bruyne ende Willem Willemszoen voirn., inhoudende affirmacie ende quijtancie, hier overgelevert, valet 2 lb. 2 s.
Willem Janszoen, bode voirn., die gereist is upten selven dach ende mit gelijcke beslotene brieven uuyter Hage an den edelen ende steden, te weten heren Jan Ruychrock van den Werve, Jan van Renisse, heren Loedewijc van Scheyngen, Cornelis van Scheyngen, Pieter van Scheyngen, Raesse van Cruningen, heeren Joost van Cruningen, heeren Claes van Remmerzwale, Jacob van Couwerve, heren Jan van Oesteynde ende Claes van Remmerzwale, an den steden van der Goes, Remmerzwale, Sinte Maertinsdijck ende der Tholen, inhoudende als tweetste voirgaende artickel. In welcke reyse hij uuyt was den tijt van acht geheele dagen tot 12 groten sdaechs, alst blijct bij der cedulle, onder die handteikens als boven, inhoudende affirmacie ende quijtancie, hier overgelevert, valet 2 lb. 8 s. – *NA, Rek. Rek. nr. 182, f. 84v-85.*

d Denzelven Jacotin Wetaert [*klerk*] van dat hij – – –. Voort van dat dezelve Jacotin bij ordonnancie van mijnen voirs. genadigen heere gereist is van der voirs. stede van Andtwerpen mit heere Geert van Abbenbrouck, riddere, ende meester Rijckaert uuyten Hove overal in den steden van Zeelant, zowel Beoost als Bewesterschelt, om mit himluyden te helpen practicquieren an die van den voirs. steden de somme van 6000 lb. van 40 gr. tpondt omme daermede te betalen eenige scippers, Spaignerts, die mit drie scepen lange daer te voren gearresteert geweest hadden bij ordonnancie van mijnen voors. genadigen heere voir Aernemude om zijner genaden te dienen in zijne oorloge ende wapeninge ter zee tegens den Francoysen. Ende omme die difficulteyt die de vors. van den steden van Zeelant maecten int accorderen van derzelver leeninge van 6000 lb., de voors. Jacotin was haestelic wederomme gezonden bij den voirs. heere Gheert van Abbenbrouck ende meester Rijcquart uten Hove bij mijnen vors. genadigen heere in de stede van Brusel ende moeste dezelve Jacotin om der diligencie ende haesticheits wille een scip alleene hueren van der Goes tot Antwerpen, daervoeren hij betaelde 6 s. gr. Ende tAntwerpen zo nam hij een huerpaert, daermede hij uuyt was, rijdende vandaer te Brussel ende wederomme keerende, mit dat hij daer toufde vier dagen, daervoeren hij betaelde 4 s. gr. Ende reysde van Antwerpen bij den voirs. heere Gheert ende meester Rijckaert, die hij vant binnen der stede van Reymerzwale, ende daerna keerde mit himluyden wederomme te Brussel bij mijnen voors. genadigen heere omme huerluyder rapport te doene van dat zij gebesoingniert hadden – – –. In alle welke reysen de voirs. Jacotin uuyt was ende vacierde varende, reysende, besoingnerende ende wederkeerende van den VI^en^ dage van octobre tot den XX^en^ dage van decembre daerna volgende – – –. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 328, f. 90-90v.*

1143 1486 DECEMBER 14, MIDDELBURG

a Jacop Cornelisz. van dat hij bij laste van den vors. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] ghetooghen hadde gheweist uuuter vors. stede van Middelburch tot binnen der stede van Brussel, draghende an den vors. coninck zekere besloten letteren van denzelven rentmeester, inhoudende zekere lasten die zijne genade hem gegeven hadde bij zijne brieven van credence ende instructie omme ghebesoigniert te hebben met alle de steden van Zeellant, daervan men daer gheen breeder mencie ghemaict en wilde hebben. Daeromme hij uuyt was varende, lettende ende keerende tot Middelburch den tijt van thien gheheel dagen, tot 12 groten sdaechs als voren, alst blijct bij andre cedule of ordonnancie, gegeven onder thandteeken van den vors. greffier[1] den IIII^en^ dach in decembry XIIII^C^ LXXXVI ende bij quittancie van denzelven Jacop daerup dienende, die men beyde hier overlevert. Daeromme hier de vors. X dagen ten prijse voirs., fac. 3 lb. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 84, f. 116-116v.*

b Denselven Jacop Cornelisz. [*bode*] van dat hij bij laste van denselven rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] ommeghedragen ende gecondicht hadde over al Bewesterscelt eenen andren placcaet, gegeven onder den zegel van den voirs. rentmeester den VIII^en^ dach van decembry duyst IIII^C^ LXXXVI, bij denwelken de vors. rentmeester ontbiedende ende bevelende was van sconincx wege den lieden van den drien Staten van Zeellant, wonende int bedrijf van zijnder officie, dat zij commen ende wesen zouden binnen der vors. stede van Middelburch upten XIIII^en^ dach van decembry vors. om anghehoort te hebben zekere saken die de vors. coninck zeere ter herten hadde ende dewelke hij hemlieden zoude doen verclaren ende open doen bij zijne ghedeputerde die hij ten selven daghe aldaer seinden zoude. Ende dat de vors. rentmeester ten zelven daghe daer ware in zinen persoon. Ende dit uut laste ende ordonnancie, him daerup gegeven bij zekere zijne besloten letteren, ghescreven in zijne stede van Brussel den VI^en^ dach der vors. maendt van decembry, alst blijct bij den vors. placcaet ende besloten letteren daeran ghehecht ende hier overghegheven. Daeromme hier him betaelt bij zijne cedule oick daeran ghehecht onder zijn handteeken, inhoudende quittancie, als costumelick is, 14 s. gr., fac. 4 lb. 4 s. – *Ibidem nr. 84, f. 116v-117.*

Den voorn. Zoeteman Cornelisz. [*bode*] van dat hij bij bevele alsvoeren ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterscelt ten behoirlijcken plaetsen eenen placcaet van desen rentmeester [*Pieter uyten Wijngaarde*] in daten den XII^en^ dach van decembre anno LXXXVI, dairan gehecht eenen besloten brief van mijnen genadigen heere in daten den VI^en^ dach van de cembre anno voors., inhoudende dat de drie Staten van Beoesterscelt voors. wesen souden den XIIII^en^ dach van decembre doe eerstcommende binnen der stede van Middelburch omme te anhoirne tguent dat zekere gedeputeerde mijns voors. genadichs heeren himlieden updoen zouden, als dat bet ende breeder verclairt staet int voors. placcaet, dat men hier overlevert, ende den voorscreven beslotene brief, overgelevert is up darticle van der voyage van derselver dachvairt[2]. Dairomme hier betaelt den voors. Zoeteman alsvoeren bij certificacie, inhoudende quijttancie, de somme van 7 s. groten, maken in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 898, f. 32v.*

c Den voorn. rentmeester [*Pieter uyten Wijngaarde*], die bij bevele ende uut scriven van mijnen genadigen heere voors. gereyst is geweest van der stede van Zierixzee tot in de stat van Middelburch omme aldair te anhoirne zekere saken die mijn voors. genadige heere gelast hadde sekere sine gedeputeerde up te doene den Staten van den lande van Zeelant, als breeder verclairt staet in den voors. beslotene brief, in welcke reyse de voors. rentmeester uute geweest ende gevaceert heeft varende, merrende ende wederomme keerende den tijt van VII geheele dagen, blijckende bij den voors. beslotene brief in daten den VI^en^ dach van decembri anno LXXXVI, die men hier overlevert, onder inhoudende certificacie geteykent

bij meester Rijchairt uuten Hove. Dairomme hier de voors. VII dagen, tot 5 s. 4 d. groten Vlaems elcx daechs alsvoeren, maken in ponden deser rekeninge 11 lb. 4 s. – *Ibidem nr. 898, f. 30v.*

1 Mr. Gillis Scollin.
2 Zie volgende tekst.

1144 1487 JANUARI 22-25, GOES

b Jan Hugez. Scullock, bode mijnre vors. genadige heeren, van dat hij uut laste van den vors. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] ommegedregen ende gecondicht heeft over al Bewesterscelt ten plaetsen gecoustumert eenen plackaet, gegeven onder den zegele van den vors. rentmeester den XIIII^en^ dach van januario anno XIIII^C^ LXXXVI na scriven sHoofs van Hollant binnen den tijde deser rekeninge, mencie makende dat alle edele ende gedeputerde van den goeden steden over al Bewesterscelt commen oft zenden zouden huere gedeputerde volcommelicke gemachticht binnen der stede van der Goes des maendaechs XXII^en^ dach van der vors. maent van januario, des avonts in de herberge om des andren daechs daeran te anhoren tgont dat men hemlieden vanwegen mijnre vors. genadigen heeren bij zekere zijne commissarissen, die oick alsdan daer wesen zouden, opdoen ende te kennen geven zoude, alst breeder blijct bij den vors. placcaet ende oick bij besloten letteren van mijnen vors. genadigen heere den coninck, gescreven te Brussel den IX^en^ dach van derselver maent van januario anno LXXXVI vors., die men hier beide overlevert. Daeromme hier den vors. Jan Hugez. betaelt over zijnen sallaris ende gewoenlicken aerbeit als costumelic is de somme van 14 s. gr. Vlaems, daerof hij hier in den Camere him bekent heeft betaelt zijnde ende oick van allen andren bodeloonen ende reysen toten IIII^en^ dage van octobry anno LXXXVII inclus, fac. in ponden deser rekeninge 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 85, f. 66.*

Soetman Cornelisz. van dat hij bij bevele van desen van desen rentmeester [*Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterschelt ten behoirlicke plaetsen een placaet van desen rentmeester in daten den XVII^en^ dach van januario anno LXXXVI, dairan gehecht was eenen besloten brieff van mijnen genadigen heere in daten den IX^en^ dach van januario anno voors., inhoudende dat de drie Staten van Beoisterscelt voors. wesen souden den XXIII^en^ dach van januario doe naistcommende binnen der stede van der Goes om an te hoeren tguent dat zekere gedeputeerde mijns voors. genadichs heeren hemlieden updoen zouden, als dat bet ende breeder verclairt staet int voors. placcaet, dat men hier overlevert, ende den voors. besloten brieff. Dairomme hier betaelt den voors. Zoetman blijckende bij certifficacie, inhoudende quitancie, de somme van 7 s. groten, maken in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 899, f. 30v.*

c Jacotin Wetaert, clerck van den vors. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], van dat hij uut bevele ende scriven van mijnen vors. genadigen heere den coninck ende bij ordonnancie van den vors. rentmeester mits zijne ziecte gereist heeft van der stede van Middelburch tot binnen der stede van der Goes bij Jan van der Eyken, rentmeester van der Espareigne, ende Jan Facx, garderobe van mijnen vors. genadigen heere den coninck, die aldaer vergadert waren mitten Staten van den vors. lande om te anhoren tgont dat men denselven Staten opdoen ende te kennen geven zoude vanwegen des vors. conincx ende de andworde van denselven Staten daerop dienende. Int welke de vors. Jacotin uut was ende vacierde den tijt van acht geheele daghen, mits dat eenege van den edelen ende gecommitterde van den vors. lande niet en quamen ten beteykende dage ter vors. dachvaert, zodat hij ende de vors. commissarissen mijns vors. genadichs heeren boven genoomt daerna touven ende verbeyden moesten, alst blijct bij den voirs. besloten letteren mijns vors. genadichs heeren, gescreven in zijne stadt van Audenerde den XIX^en^ dach van januario

anno XIIII^C LXXXVI, getekent bij mijnen vors. genadigen heere ende bij zijnen secretaris, meester Anthonis le Flameng, onder geveriffiert bij den vors. Jan van der Eyken, een van den vors. commissarissen, onder zijn handteeken den XXVIII^en dach in januario anno LXXXVI vors., die men hier overlevert, belopende de vors. VIII dagen tot twee scellingen groten Vlaems elcx daechs 16 s. gr. Vlaems. Daeromme hier bij eene quittancie generale van den vors. Jacotin overgegeven op des vors. rentmeesters naeste voirgaende rekeninge in gelijck capitele folio XXXIX, daermede hij him bekent vernoucht ende vuldaen van allen zijnen vacacien, reysen ende dachgelden toten XXV^en dage van januario anno XIIII^C LXXXVII vors., de vors. 16 s. groten, fac. in ponden deser rekeninge 4 lb. 16 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 85, f. 64.*

Item Ghijs, des voirs. meester Gerijts [*van Gronsselt*] dienaer, ghesonden ter Goes in de dachvaert, daer de voirs. meester Gerijt bij bevele van mijnen heere [*aartshertog Filips van Oostenrijk*] met Lansken ghereyst zoude hebben, alzoe zij mits de nevele niet reysen en mochten, met eenen brieve an Claeys Piersz. om den dach te bewaren ende antwoirde te brenghen etc. upten XXIII dach in januario ende des anderen dages wederom ghecomen ter Veer; gegeven 1 s. 8 gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 126, f. 9.*

1145 1487 JANUARI 27, BERGEN OP ZOOM

c Item Ghijs noch ghesonden[1] te Bredae met eenen brieve an Jan Meusz. ende in zijne absentie an Herman Brant, burgemeester [*van Veere*], alzoe de voirs. meester Gherijt [*van Gronsselt*] den dach te Berghen niet ghehouden en hadde bij den heeren gheraemt mits den yse, ende dat om te Berghen te vergaderen alzoe twater open was, up tstuck van der confiscatie, upten XXVII dach van januario int selve jaer; ende hem ghegheven alsoe hij vier daghen uuyt was 3 s. gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 126, f. 9-9v.*

1 Zie voorgaand nr. laatste tekst.

1146 1487 FEBRUARI 11-12, DEN HAAG

Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 601. Steden van Holland werden opgeroepen voor overleg met de steden van Zeeland en daarin te communichieren ende wege te vinden die scepen van oirloge ter zee te moghen brengen in tijts omme die coipluyden int voirjaer te beschermen, ende int naejaer die harinckscepen, [tot] den meesten profijt ende oirbair van den voirn. lande dat men sal connen ende mogen. *Op 12 februari nam men het besluit drie oorlogsschepen uit te rusten, elk bewapend met 120 man. Amsterdam zou de schepen op gemenelands kosten kopen en uitrusten met wapentuig* dienende totten scepen van oirloge. *De steden van Holland nodigden de steden van Zeeland in een Haagse herberg en schonken hun een gelag.*

1147 1487 MAART 19-21, DEN HAAG

Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 609, alwaar alleen een tekst is opgenomen waaruit blijkt dat gedeputeerden van Leiden op deze dagvaart aanwezig zijn.

b Den voirn. Jacob Barentsz. [*grafelijke bode*], die opten VII^en in mairte anno voirs. gereyst is mit zekere dachvertbrieven an die van der gerechte van der steden van Middelburch, Vlyssinghen, Westcappelle, den heere van der Veer, Domborch, Brouwershaven ende Souttelande, inhoudende dat zij ter dachvert commen souden bij den anderen steden, roerende den scepen van oirloge mit dat dairan cleeft. Daerom hij uuyt was den tijd van elff dagen tot 12 gr. sdaechs, alst blijct bij cedele van den voirn. meester Bertoult [*van Assendelft*], hier overgelevert, begrijpende quitancy, facit 3 lb. 6 s.
Den voirn. Wouter Claisz. die opten dach ende maent voirn. oick gereyst is haestelicke

mit gelijcke dachvertbrieven an den steden ende die van den gerechte van den Tholen, Reymerswale, der Goes ende Sinte Mertinsdijck, inhoudende ende roerende de voirn. materie. Daerom hij uuyt was oick thien dagen tot 12 gr. sdaechs, alst blijct bij cedele van den voirn. meester Berthoult, hier overgelevert, begrijpende quitancy, facit 3 lb.
Den voirn. Clais Ariaensz. alias[a] Clais Quamgereeden [*grafelijk bode*], die opten dach ende maent voirn. oick gereyst is mit gelijcke dachvertbrieve in den steden van den Briele, Goedereede, Brouwershaven, Ziercrixie ende Cortkenne, inhoudende ende aengaende de voirn. materie. Daeromme hij uuyt was vaerende, lettende ende keerende den tijd van acht dagen tot 12 groten sdaechs, alst blijct bij cedele van den voirn. meester Bertoult, hier overgelevert, begrijpende quitancy, facit 2 lb. 8 s. – *NA, Staten van Holland voor 1572 nr. 1706, f. 44-44v.*

Tekst van de beschrijvingsbrief van de heer van Beveren als heer van Veere, Vlissingen, Westkapelle, Zoutelande en Domburg:

Geboirtege mogende ende vrome zeere lieve ende geminde neve ende heere. Wij gebieden ons zeere tuwaerts. Ende u believe te weten hoe dat onlancx leden diversche dachvaerden alhier bij den gedeputeerden van den steden van Hollant, Zeellant ende Vrieslant gehouden zijn geweest omme te veylegen ende te beschermen den coopman harincman deser landen, maer tot noch toe vertogen is. Mids welken wij overmerckende dat dese zake grote haeste begeert ende van grote noode is mit alre dilligencie daerinne te concluderen, hebben geordonneert ende bevolen den voorsz. steden van Hollant, Zeelland ende Vrieslant voorsz. hare gedeputeerde alhier in den Hage te zeynden upten maendach XIX[en b] dach van deser jegenwordiger maent van maerte naestcomende, tsavonts in der herberge. Ende want, geboortege mogende ende vrome zeere lieve geminde neve ende heere, dese zake u ende uwen ondersaten van der Veere, Vlissingen, Westcappel, Zoutelande ende Domburch mede angaet, so ist dat wij van ons aldergenadichsten heeren wegen tegenwordich an u scriven, begeeren ende versoucken van den onsen dat ghij upten voors. XIX[en c] dach van maerte mede coomt oft uwe gedeputeerde alhier zeynt om mit aller dilligencie de voorsz. zake ende materie tot eenen effecte te helpen brengen ende daerinne te concluderen alzo daertoe dienen ende behooren sal nae de wille ende meeninge van onsen voorsz. aldergenadichsten heeren, gelijck wij mede gescreven hebben te doene de voorsz. steden die hare gedeputerde alsdan hier hebben sullen. Geboertege mogende ende vrome zeere lieve ende geminde neve ende heere, hierinne doende als wij des ende alle goets wel betrauwen, dat kenne den Almachtegen Zoon Gods die u spaerende beware in salegen gesonden lijve.

Gescreven in den Hage upten zesten dach van mairte anno LXXXVI.

[*Afzender:*] Die grave van Egmonde, tot Bair, stadthouder generail ende anders die raide mijns alregenadichsten heere den Roomschen koninck ende onsen heere zinen zoon, eertshertogen van Oostenrijck, gestelt ten zaken van Hollant, Zellant ende Vrieslant al uwe.

J. de Nesse

– *Orig.: ZA, Heren van Veere voorl. nr. 414. – Druk: Ermerins, Heeren van Vere, p. 175 bijlage o.*

a *Hs.*: alers.
b maendach XIXen *verbeterd uit:* donderdach XVen.
c *Verbeterd uit:* XVen.

1148 1487 MAART 29-30, GOES

b Den voirn. Goesen Jansz. [*grafelijk bode*], die opten XXIII[en] dach der voirn. maent van meerte gereyst is mit zekere besloten brieven van mijne heere den stedehouder generael, den raide van Hollant ende van den gedeputeerden van den zes groiten steden [*van Holland*]

an den rentmeester van Beoisterschelt ende Bewesterschelt in Zeelant, inhoudende dat zij vergaderen alle den Staten van Zeelant binnen der stede van der Goes den XXIX^en^ dach der voirn. maent up tstuck van den scepen van oirloge, dan of men generael saulfconduyt verwerven sal, ende dat zij daerna seynden zekere gedeputeerden alhier in den Hage omme trappoert daervan te doen. Daerom hij uuyt was vaerende, merrende ende keerende den tijd van zeven geheele dagen tot 12 gr. sdaechs, alst blijct bij cedele van den voirn. meester Bertoult [*van Assendelft*], hier overgelevert, begrijpende quitancy, facit 2 lb. 2 s. – *NA, Staten van Holland voor 1572 nr. 1706, f. 44v-45.*

Adriaen Cornelisz. van dat hij ommegedragen ende gedaen condegen heeft over al Bewesterscelt vors. ten plaetsen gecostumert eenen placcaet van Aelbrecht Janssz. van Wissenkerke, stedehouder van den vors. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], in zijn absencie gegeven onder zijnen zegele den XXVII^en^ dach in merte anno XIIII^C^ LXXXVI na scriven sHoofs van Hollant, mencie makende dat alle prelate, edele, burchmeesters ende scepenen van den goeden steden ende andre, representerende de drie Staten over al Bewesterscelt vors., commen of zeinden zouden huere gedeputerde volcommelicke gemachticht binnen der stede van der Goes des donderdaechs XXIX^en^ dach van derselver maent van merte, des avonts in de herberge omme des andren daechs daeran goets tijts voir de noene te anhoren dat men himlieden te kennen geven zoude bij den gecommitterden der stede van Middelburch angaende der wapeninge ter zee tot bescudde van den coopman ende harinckman, als breeder blijct bij den vors. placcaet ende oick bij beslotene letteren van mijne heere den stadhoudere generael ende mijne heeren van den Raide van Hollant, Zeellant, residerende hier in den Hage, in date van den XXII^en^ dage van merte vors., die men hier beide overlevert. Daeromme hier denzelven Adriaen Cornelisz. betaelt over zijnen sallaris ende aerbeit als costumelic is bij zijne quittancie, gehecht an den vors. placcaet ende besloten letteren, de somme van 14 s. gr. Vlaems, fac. in ponden deser rekeninge 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 85, f. 66v.*

Den voirn. Zoetman [*Cornelisz., bode*] van dat hij bij bevele van desen rentmeester [*Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterschelt ten behoirlicke plaetsen een placcaet van desen rentmeester in daten den XXVI^en^ dach van maerte anno LXXXVI, dairan gehecht eenen besloten brieff van mijnen heere van Egmondt, stadthouder generael van Hollant, Zeellant ende Vrieslant, in daten den XXII^en^ dach van derzelver maent van maerte anno voors., inhoudende dat de drie Staten van Beoisterscelt voors. wesen zouden den XXIX^en^ dach van derzelver maent van maerte in de stadt van der Goes, ende dat up een peyne van hondert pondt groten Vlaems te verbueren jegens onsen aldergenadichsten heere den Roomsschen conijnck, omme de uuytreedinge van wapenijngen ter zee ter bescermenisse van den coopman ende harincman deser landen voors. oft dat men verwerven mochte een generael saveconduit, als dat bet ende breeder verclairt staet int voors. placcaet, dat men hier overlevert, ende den voors. besloten brieff. Dairomme hier betaelt den voors. Zoetman Cornelisz. alsvoeren bij certificacie, inhoudende quitancie, de somme van 7 s. groten Vlaems, maken in ponden deser rekenijnge 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 899, f. 30v-31.*

c Item ter dachvart gheweest ter Goeis mit een burchmeister ende een scepenen drie daegehen 12 s. gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 207 (burgemeestersrekening Westkapelle 1486/1487).*

1149 1487 APRIL 29-MEI 6, GOES

b Den vorn. Jan Hugez. [*bode*] van dat hij uut laste ende bevele van den vors. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] ommegedragen ende gecondicht heeft over al Bewesterscelt vors. ten plaetsen gecostumert eenen plackaet van mijne vors. genadigen heeren, gegeven te Middelburch in Zeelant den XXVI^en^ dach van april anno XIIII^C^ LXXXVII naer Paesschen,

mencie makende dat alle de prelaten, baenritsen, ridderen, edelen, burchmeesteren, scepenen ende rade van allen den steden ende andre, representerende de drie Staten van Zeelant, commen of zenden zouden huere gedeputerde volcommelick gemachticht binnen der stede van der Goes des sondaechs, lesten dach van der voirs. maent van april, des avonts in de herberge omme des andren daechs daeran te anhoren tghone dat men himlieden opdoen ende te kennen geven zoude bij mijnen heere van Bevere ende van der Vere ende andre commissarissen mijnre vors. genadigen heeren die alsdan daer wesen zouden, angaende der welvaert van mijnen vors. genadigen heeren ende allen hueren landen ende heerlicheden, alst breeder blijct bij denselven placcaet, die men hier overlevert. Dairomme hier den vors. Jan Hugez. betaelt over zijnen sallaris ende gewoenlicken aerbeit als costumelick is 14 s. gr. Vlaems, daerof hij him oick hier in der Camere bekent heeft betaelt zijnde alsvoeren, fac, in ponden deser rekeninge 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 85, f. 66v.*

Den voirn. Zoetman [*Cornelisz., bode*] van dat hij bij bevele van desen rentmeester [*Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterschelt ten behoirlicken plaetsen een placcaet van mijnen genadigen heere den Roomschen conijnck in daten den XXVI[en] dach in april anno LXXXVII, onder den hanteyken van mijnen genadigen heere voors. ende onder thanteyken van meester Gerard Numan, secretaris mijns voors. genadichs heeren, inhoudende dat alle prelaten, baenroedsen, ridderen, edelen, vassalen ende leenmannen, bailliuwen, scouten, burchmeesters, scepenen ende raiden, presenterende de Staten van Beoisterscelt voirs., wesen zouden den lesten dach van derzelver maent van april in de stadt van der Goes omme aldair an te horen tghuent dat uuyter name van onsen aldergenadichsten heere den Roomschen conijck opengedaen zal worden bij den heere van Bevre ende van der Veere ende oick bij andere commissarissen die aldair ter voors. dachvairt waeren, als dat bet ende breeder verclairt staet int voors. placcaet, dat men hier overlevert. Dairomme hier betaelt den voorseide Zoetman alsvoeren bij certificacie, inhouden[de] quitancie, de somme van 7 s. groten Vlaems, maken in ponden deser rekenijnge 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 899, f. 31.*

c Den voirn. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], die bij ordinancie ende bevele van mijnen heere van Bevere, van der Vere etc. ende mijnen heere den abt van Sinte Bertins gedaen ende betaelt heeft diversche partijen van reysen ende voyagen zowel bij hem als bij zinen clercken ende anderen diverschen personen tot eener dachvaert gehouden ter Goes bij den voirs. heeren ende den voirn. rentmeester den XXIX[en] dach van april anno XIIII[C] LXXXVII omme te practiquieren eene nyeuwe bede, in der manieren hiernaer verclaert. Te weten eerst Jacotijn Wetaert, des voirs. rentmeesters clerck, van dat hij gereyst heeft van der stede van Middelburch bij mijnen voirs. genadigen heere den coninck int clooster te Boudeloo ende te Beveren in Vlaenderen omme te hebben die instructien ende lettren van credencien dienende ter voirs. dachvaert, dairvoeren hem toegetauxeert es zowel voer zijne vacacien van vier geheele dagen als voir andere diversche costen van huyerpeerden ende sciphuyere bij hem gedaen omdat de zake haest begheerde, alst blijct bij eenen pappiere daer dat ende de andere partien begrepen in dit articule hiernaer, breeder inne verclaert staen, onder de handteykenen van mijnen voirn. heere van Bevere ende van mijnen heere den abt van Sinte Bertins voirs. in date van den XXII[en] dage van meye anno XIIII[C] LXXXVII, dat men hier overlevert, de somme van 17 s. gr. Vlaems.
Item de voirs. rentmeester heeft betaelt Jan Mist, scipper, wonende ter Vere, van dat hij hem mit allerhaesten voerde van der voirs. stadt van der Vere totter stadt van der Goes, dairvoeren de voirs. rentmeester hem betaelde overmits den quaden weder ende grooten storm, alst blijct bij den voirs. pappiere, hiervoeren overgelevert, de somme van 6 s. gr. Vlaems.
Item de voirs. rentmeester heeft gesonden bij ordinancie van den voirs. heeren eenen genaempt Coppin de Bruyne mit zekeren hueren lettren tot Ziericxzee aen den burchmeesters ende scepenen van derzelver stadt, inhoudende dat zij terstondt comen zouden binnen der

voirs. stadt van der Goes, daervoren denselven Coppin betaelt es geweest mits dat hij eenen zwijnhals alleene hueren moeste die hem daer voerde, alst blijct bij den voirn. pappiere, hiervoeren overgelevert, de somme van 3 s. 4 gr.
Item de voirs. rentmeester heeft betaelt eenen genoempt Cornelis Adriaensz. die gesonden was van der voirs. stadt van der Goes tot Middelburch voirs. aen den burchmeester Adriaen Poppenz., alst blijct bij den voirs. pappiere, de somme van 2 s. gr. Vlaems.
Item de voirs. rentmeester heeft insgelijcx gesonden eenen anderen bode te Reymerswale aen die van der voirs. stadt, alst blijct bij den voirs. pappiere, daervoren hem betaelt 2 s. gr.
Item de voirs. rentmeester heeft noch betaelt bij ordinancie ende wete van den voirs. heeren van gesonden te hebben diversche lettren aen den ambochtsheeren van denselven lande, alst blijct bij den voirs. pappiere, de somme van 15 s. gr. – *Ibidem nr. 329, f. 85v-86.*

Item de voirs. rentmeester heeft betaelt van te doen dragen diversche besloten lettren van denselven mijnen genadigen heere aen den baenraedsen, ridderen, leenmannen ende goeden steden over al Bewesterscelt, alst blijct bij den voirs. pappiere, de somme van 14 s. gr. Vlaems.
Item de voirs. rentmeester heeft noch betaelt van gesonden te hebben gelijcke besloten lettren van mijnen voirs. genadigen heere aen heren Jan ende Jacop van Cats, ridderen, ter Goude in Hollant, dairmede men hemlieden beteykende de compste van denzelven mijnen genadigen heere in Zeelant, de somme van 10 s. gr. Vlaems. – – –[1]. – *Ibidem f. 86.*

– – –[2]. Ende de voirn. rentmeester heeft zelve in persoone gevaceert ter voirs. dachvaert acht geheele dagen, tot twee vrancken ten prise van 32 gr. Vlaems tstuc elcx daechs, f. 2 lb. 2 s. 8 d. gr. Vlaems. Belopen alle de voirscreven partijen, alst blijct bij den voirs. pappiere, tsamen ter somme van 4 lb. 8 s. gr. Vlaems, f. in ponden deser rekeninge 26 lb. 8 s. – *Ibidem f. 86.*

Item de voirn. rentmeester heeft zelve gevaceert ende uutgeweest in eene reyse bij hem gedaen van der stede van Middelburch tot binnen der voirs. stadt van der Goes bij den Staten, aldaer vergadert wesende, den tijt van drie geheele dagen tot twee vrancken ten prise alsvoren elcx daechs, alst blijct bij den voirs. pappiere, f. 16 s. gr. – *Ibidem.*

Den voirn. rentmeester, die bij ordinancie ende expressen bevele van mijnen voirs. genadigen heere den coninck betaelt heeft de partien van reysen ende voeyagen hierna gespecifiert, alst blijct bij eenen anderen pappiere geteikent mitter edeler handt van denzelven mijnen genadigen heere in date van den XXV^en^ dage in meye anno LXXXVII voirs., hier overgelevert.
Te weten eerst de voirn. Jacotijn Wetaert [*klerk van de rentmeester*] voir zine vacacie ende dachgelden van XIIII gehele dagen, die hij uut was ende vaceerde int reysen van der voirs. stadt van der Goes tot binnen der stadt van Bruecele bij mijnen voirs. genadigen heere mit zekere lettren van credencien van den voirn. heere van Bevere ende van mijnen heere den abt van Sinte Bertins, ziner genaden beteykenende tgoene dat zij gebesoingneert hadden ter dachvaert bij hemlieden gehouden in de voirs. stadt van der Goes, alst blijct bij den voirs. pappiere. F. de voirs. XIIII dagen tot 2 s. gr. elcx daechs de somme van 28 s. gr. Vlaems. – – –. – *Ibidem.*

Posten van de betaling van daggelden voor het bijwonen in de maand mei 1487 van de bijeenkomst, waarop Rooms-koning Maximiliaan de bede van drie groten op het gemet bij de brede verzocht in Middelburg en Goes, worden verantwoord voor mr. Adriaan Simonsz. van Brouwershaven, advocaat en voorspraak van de hoge vierschaar (12 dagen) en mr. Adriaan Adriaansz. van Hamerstede, notaris van de hoge vierschaar (15 dagen). – ZA, Rekenkamer I B-O nr. 328, f. 85-85v.

1 Zie voor het vervolg onder c.
2 Hieraan vooraf gaan de posten onder b.

1150 1487 KORT NA MEI 16, MIDDELBURG

a *16 mei, Zierikzee. – Pieter Hugenz., gewezen rentmeester van Zeeland Beoosterschelde en thans burgemeester van Zierikzee, schrijft aan de rekenmeesters in Den Haag dat het hem niet mogelijk is in eigen persoon over zijn rekeningen te komen spreken, o.a. omdat hij* nu ter dachvairt reysen moet binnen der stede van Middelburch. *Daarom zendt hij zijn klerk Johannes van den Polle. – Origineel: ZA, Rekenkamer I B-O nr. 896. – Regest: Fruin, Rekeningen nr. 251.*

1151 1487 JUNI 13-14, DEN HAAG

Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 627. Volgens de reisdeclaraties van de gedeputeerden van Leiden en Gouda waren de steden van Holland en Zeeland bijeen voor overleg over het uitreden van oorlogsschepen.

1152 1487 JUNI 16-19, MIDDELBURG

a Item de voirs. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] heeft betaelt den voirn. Cornelis Adriaensz. van gedragen te hebben zekere zijne besloten lettren an mijnen voirn. genadigen heere binnen der stede van Brugge, dairmede hij zijner genaden beteykende dat de Staten van Zeelant zijnen edelen persoon verwachten binnen der voirs. stadt van Middelburch,[1] alst blijct bij den voirs. pappiere, de somme van 4 s. gr. Vlaems. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 329, f. 86.*

b Den vorn. Jan Hugez. [*bode*] van dat hij uut laste ende bevele van den vors. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] ommegedragen ende gecondicht heeft over al Bewesterscelt ten plaetsen gecostumert eenen andren plackaet van mijnen voirs. genadegen heere den Rooms coninck, gegeven te Brugghe den IX^en^ dach van junio anno XIIII^C^ LXXXVII, mencie makende dat alle de prelaet, baenritsen, ridderen, edelen, burchmeesteren, scepenen ende raide van allen den steden ende andre, representerende de drie Staten van Zeelant over al Bewesterscelt vors., commen oft zenden zouden huere gedeputerde des vrindaechs daernavolgende, XVI^en^ dach van der vors. maent van junio[2], binnen der stede van Middelburch, des avonts in de herberge omme des andren daechs daeran te anhoren andwoorde opte begeerte die mijn vors. genadige heere de coninck onlancx daer tevoren den vors. Staten hadde gedaen doen, alst breeder blijct bij denzelven placcaet, die men hier overlevert. Daeromme hier den vors. Jan Hugez. betaelt over zijnen sallaris ende gewoenlicken aerbeit als costumelic is, bij zijne quittancie onder zijnen name, gehecht an den vors. placcaet, de somme van 14 s. gr. Vlaems, f. in ponden deser rekeninge 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 85, f. 66v-67.*

Den voirn. Zoetman [*Cornelisz., bode*] van dat hij bij bevele alsvoren [*van rentmeester Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedregen ende gecondicht heeft over al Beoisterscelt ten behoirlicken plaetsen eenen placcaet van mijnen genadigen heere den Roomschen conijck in daten den IX^en^ dach in junio anno LXXXVII, onder tsegel van mijnen genadigen heere voors. ende onder thanteyken van meester Gerardt Numen, secretaris mijns voors. genadichs heeren, inhoudende dat alle prelaten, baenridsen, ridderen, edelen, ambocheeren, leenmannen, bailliuwen, scouten, burchmeesters, scepenen ende raeden, presenteren[de] de Staten van Beoisterschelt voors., wesen zouden den XVI^en^ dach van derzelver maent van junio voors. in de stede van Middelburch om aldair andwoirde te geven ende met vonnesse te wijsen de begheerte van onsen genadigen heere voors., als dat breeder ende bet verclairt staet in den voors. placcaet, dat men hier overlevert. Dairomme hier betaelt den voors. Zoeteman alsvoeren bij certifficacie, inhoudende quitancie, de somme van 7 s. groten, maken in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 899, f. 31v.*

Jacop Cornelisz. van dat hij gereyst es geweest van der voirs. stede van Middelburch tot binnen der stede van Zierickzee mit zekere beslote lettren, hem gegeven bij meester Anthonis de Witte, secretarius mijns voirs. genadichs heeren, dairmede men ontbiedende was den rentmeester van Beoisterscelt Pieter uuten Wijngaerde ende den burchmeesters ende scepenen van derzelver stede van Zierickzee, dat zij comen zouden binnen der voirs. stede van Middelburch bij mijnen heere van Wierre omme te aenhooren dat men hemlieden updoen ende te kennen geven zoude, daervoeren denselve Jacop Cornelisz. betaelt es geweest bij den voirs. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] over zinen loon ende aerbeit, alst blijct bij zine quitancie hier overgegeven, de somme van 2 s. gr. Vlaems, f. in munte voirscreven 12 s. – *Ibidem nr. 329, f. 86v.*

Jan Hugez. Sculock van dat hij gereyst heeft van der voirs. stede van Middelburch tot binnen den steden van der Goes ende Reymerswale mit zekere besloten lettren van mijnen voirs. genadigen heere den coninck, hem gegeven bij meester Anthonis de Witte, zijnen secretarius, dairmede men ontbiedende was den burchmeesteren ende scepenen van den voirs. steden dat zij comen of zenden zouden huere gedeputeerde binnen der voirs. stede van Middelburch bij mijnen heere van Wierre ende den voirs. meester Anthonis omme te aenhooren dat men hemlieden updoen ende te kennen geven zoude vanwegen mijns voirs. genadichs heeren, dairvoeren denzelven Jan Hugez. betaelt es geweest bij den voirs. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] over zinen loon ende aerbeit, alst blijct bij zine quitancie hier overgegeven, de somme van 2 s. gr. Vlaems, f. in munte deser rekeninge 12 s. – *Ibidem f. 87.*

Item de voirs. rentmeester heeft noch betaelt Jan Hugez., bode mijns voirs. genadichs heeren, bij zijner ordinancie over zine vacacien van acht dagen van dagelijcx vergadert te hebben de Staten van den voirs. lande vergadert te wesen in Middelburch, tot 12 gr. elcx daechs, alst blijct bij den voirs. pappiere, f. 8 s. gr. Vlaems. – *Ibidem f. 86v.*

c Den voirn. Jan Beyersz. van Vocxdal, die uut scriven van onsen genadege heere voers. gereyst is van Ziericzee tot in Middelburch om aldaer bij vermane van him als scoute van den hoogen banne ende van der hooger vierscare ende bij manne vonnisse onsen aldergenadichsten heere den Roomschen coninck toegewesen ende geleyt wardt eene nieuwe bede van drien groten up tgemet bij der breede, twee jaren lanck geduerende, daerom hij uutgeweest ende gevaceert heeft varende ende marrende den tijt van thien geheele dagen, blijckende bij certifficacie onder den hanteycken van onsen aldergenadichsten heere den Roomschen coninck in date den XIX dach in junio anno XIIII^{C} LXXXVII binnen tijde deser rekeninge, die men hier overlevert. Dairomme hier de voeirs. X dagen tot 4 s. groten Vlaems elcxs daechs, maken in ponden deser rekeninge 12 lb. – *Ibidem nr. 1084, f. 39v.*

Posten voor de betaling van daggelden voor het bijwonen in de maand juni 1487 van de bijeenkomst, waarop Rooms-koning Maximiliaan voor twee jaar de bede van drie groten op het gemet werd toegestaan, worden verantwoord voor mr. Adriaan Simonsz. van Brouwershaven, advocaat en voorspraak van de hoge vierschaar, en mr. Adriaan Adriaansz. van Hamerstede, notaris van de hoge vierschaar, beiden voor tien dagen. – ZA, Rekenkamer I B-O nr. 328, f. 85-85v.

d Den voirn. Jacotijn Wetaert [*klerk*] van dat hij gereyst is geweest bij ordinancie ende bevele van mijnen heere van Wierre ende van meester Anthonis de Witte van der voirs. stadt van Middelburch tot binnen der stadt van Brugge bij mijnen voirs. genadigen heere den coninck om zine genaden te adverteren van tgoene dat deselve mijn heere van Wierre, meester Anthonis de Witte ende de voirn. rentmeester gebesoingnieert hadden upte commissie hemlieden geordineert omme te besoingnieren mitten Staten van den voirs. lande van Zeelant. Dairomme de voirs. Jacotijn uut was ende vaceerde varende ende keerende den

tijt van vier geheele dagen, alst blijct bij cedule geexpedieert ten bureele van der Financie mijns voirs. genadichs heeren onder thandteyken van Gillis Scolijn, greffier van derzelver Financie, in date van den X^en^ dage in junio anno XIIII^C^ LXXXVII, die men hier overlevert. Dairomme hier uut machte van dien bij quitancie, overgegeven in des rentmeesters naeste voirgaende rekeningen van dit rentmeesterscip up gelijcke partie f.^O^ LXXXVIII om de reden dairinne verclairt, de voirs. IIII dagen ten prijse van 2 s. gr. Vlaems elcx daechs, f. in ponden deser rekeninge 2 lb. 8 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 329, f. 86v-87.*

Den voirn. Jacotijn Wetaert van dat hij noch gereyst es geweest bij ordonnancie van mijnen voirn. heere van Wierre ende meester Anthonis de Witte van der voirs. stede van Middelburch tot binnen der voirs. stede van Brugge bij mijnen voirs. genadigen heere den coninck omme zine genaden te adverteren van eenigen saken die zij gebesoingneert hadden mitten steden van Zeelant, dairomme deselve Jacotijn uut was ende vaceerde varende ende keerende den tijt van zes geheele dagen, alst blijct bij cedulle geteykent bij mijnen voirn. heere van Wierre ende meester Anthonis de Witte in date van den XXVII^en^ dage in junio anno XIIII^C^ LXXXVII, die men hier overlevert. Dairomme hier uut machte van dien bij quijtancie, overgegeven in des voirs. rentmeesters naeste voirga[e]nde rekeninge van dit rentmeesterscip f.^O^ LXXXVIII, de voirs. VI dagen ten prise van 2 s. gr. Vlaems elcx daechs, f. in ponden deser rekeninge 3 lb. 12 s. – *Ibidem f. 87.*

e *Uit de aanhef van de rekening van de tweejarige bede van 3 groten Vlaams op het gemet bij de brede:*
Ende boven al desen zo es gesloten ende toegewesen mit vonnisse van mannen der graeflicheyt van Zeelant voirs. onsen voirs. genadigen heere den Roomschen coninc bij consente van den Staten van den voirs. lande van Zeelant, te weten bij den prelaet, baenreheeren, ridderscippen, edelen ende goede steden desselfs lants boven den beden hiervoren verclairt, eene andere nyeuwe bede van 3 groten Vlaems up elc gemet bij der breede over al Zeelant dat ten vollen schote staet, schotbaer zijnde tsjaers, den tijt van twee jaeren lanc geduerende ende nyet langer, dairof dat eerste IIe jaer verscheen sinte Jansdage decollacio [*29 augustus*] anno LXXXVII, tijt deser rekeninge, ende dat lesten IIe jaer sal verschinen sinte Jansdage decollacio anno LXXXVIII naistcomende, behoudelic dies dat mijn voirs. genadige heere binnen den voirn. twee jaeren tvoirn. lant van Zeelant noch die ingeseten van dien nyet meer belasten en sal van eenige ander bede, dienst of lasten noch geene ruyters cnechten binnen den voirs. lande zenden den voirs. tijt van twee jaeren geduerende. Ende zouden die edele gestaen mit leveringe doende mit geestelijcke geprevilegierde personen, edele ende poerteren naer ouder costume.

Welcke nyeuwe bede men inwinnen zoude bij den burchgrave ende mannen van Zeelant naer oude costume ende usancie van denzelven lande, alzo dit oic breeder ende volcomelijcker blijct bij zekere acte daeraf gemaict ende geteekent bij meester Adriaen Adriaensz. van Hamerstede, clerc ende notarius van der hoger vierschare mijns voirs. genadichs heeren in Zeelant, in date van den XIX^en^ dage van junio anno XIIII^C^ LXXXVII, die men hier overlevert. – – –. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 329, f. 1v; ibidem nr. 1085, f. 1-1v.*

– – –[3] Oick mede van dat de voirs. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] gereist is geweest den XXI^en^ dach van julio anno LXXXVII van der stede van Middelburch tot binnen der stede van Mechelen bij mijnen voors. genadigen heere den conijnc bij zijne expresse ordonnancie ende bevelen, omme te weten hoe men soude mogen practiquieren an de Staten van Zeelant eene bede van eene grooten up elc gemet bij der breede omme daermede te recompenseren eenige dorpen ende prochien alsoe wel in Walcheren als in Zuutbevelant, denwelken bij den ruyteren van oirlogen, die in de voirs. maendt van julio gezonden waren in Bertaengen, groote ontallige costen gedaen waren, bij den meesten deel van himluyden weygerende waren te betalen de loipende bede ende oic de nyeuwe bede

van drie groten up tgemet bij der breede, onlancx daer tevoeren mijnen voors. genadigen heere geconsenteert ende toegewesen. Daeromme de voirs. rentmeester geordonneert was te trecken over al de prochien ende plecken daer dezelve ruyters gelegen hadden, omme eene ygeliken te taxeren zijne porcie van der scade die hij gehadt hadde ende daeraf te doen betalen van der bede voirs. of maniere te vinden daertoe te practicquieren den voirs. eenen grooten up elc gemet bij der breede. Voort mede dat de voirs. rentmeester durende den tijt dat de vors. bede van den drie grooten up elc gemet bij der breede geaccordeert ende geconsenteert was omdat mijn voirs. genadige heere de conijnck him behelpen wilde mitter zelver nyeuwer bede ende die doen anticiperen den steden van Zeelandt, gereist is geweest mit mijnen heere den argentier Hugo du Mont overal an den steden van Bewesterschelt omme die penningen van dien te heffen ende ontfangen ende himluyden dairaf te geven zijne quitancien ende obligacien etc. – – –, omme alle welke zaken de voirs. rentmeester vacierde zichtent den XXI[en] dach van der voirs. maent van julio toten XXII[en] dage van der maent van septembre dairna volgende – – –. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 328, f. 86-86v.*

1 Rooms-koning Maximliaan is in juni 1487 niet naar Zeeland gekomen.
2 16 juni viel in 1487 op zaterdag.
3 Hieraan vooraf gaat de reis naar Brussel over de dagvaart inzake de haringvissers, zie hierna nr. 1154.

1153 1487 JULI 25-AUGUSTUS 3, BRUGGE

Vgl. voor deze dagvaart, bijeengeroepen op initiatief van Ieper en gewijd aan de beveiliging van de zee, met name van de haringvissers, Blockmans, Handelingen 1477-1506, I, p. 415-416 nr. 280, overgenomen bij Dagvaarten Holland, IV, nr. 635. Aan Vlaamse zijde namen in elk geval deel de Leden [Brugge], Gent, Ieper en het Vrije van Brugge en de steden Biervliet, Damme, Lombardsijde en Nieuwpoort. In de reisdeclaraties van hun afgevaardigden is sprake van overleg met gedeputeerden van Holland en Zeeland. Van Goedereede is bekend dat het een afgevaardigde zond.

1154 1487 AUGUSTUS 8-19, MIDDELBURG

N.B. Deze dagvaart is een voortzetting van de voorgaande. Vgl. verder voor deze bijeenkomst van de steden van Holland, Zeeland en Vlaanderen en de kuststeden op initiatief van Filips van Kleef de teksten bij Blockmans, Handelingen 1477-1506, I, p. 417-418 nr. 281. Volgens de Vlaamse bronnen waren de Vlaamse gedeputeerden onderweg van 8 tot 19 augustus. Van de Vlaamse steden namen in elk geval Biervliet, Damme, Nieuwpoort en Oostende deel.

a *16 augustus. – De regering van Zierikzee geeft aan die van Middelburg te kennen, dat zij het onnodig vindt gedeputeerden te zenden ter dagvaart, de volgende dag te Middelburg te houden tussen de gedeputeerden van Vlaanderen, Holland en Zeeland over de beveiliging van de zee tot bevordering van de haringteelt; naar haar oordeel is de haringman tevreden met alleen saufconduit, zonder meer hulp van het land te begeren. – GA Middelburg, Register 'Brieven aen de stadt 1406-1499', nr. 109 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 590.*

c Item gheweest ter dachvart mit burchmeister ende scepenen in Middelburch om te spreken van die scepen van oirloghe, te coste mit die waghenhuure 6 s. 6 gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 207 (burgemeestersrekening Westkapelle 1486/1487).*

In Holland volgde men het verloop van de dagvaart in Middelburg:
Item die voirs. burgermeester [*Adriaan van der Boechorst, burgemeester van Leiden*], die upten dach voirs. [*8 augustus*] gegeven heeft enen notabelen man, die van tgemeen lands

wegen gesent worde tot Middelburch in Zeelant ter dachvairt doir scrijven van Phillippe monsseigneur van Ravesteyn ende die van Vlaendren ende die van Zeelant, die dair mede wesen souden, roerende hoe dat men die zee veyligen soude om den harinckman ende coepman ter zee te mogen generen ende vrij mede veylich te varen gelijck die andere steden van den gelijcken verleyden 4 s. groten, facit 32 s. – *RA Leiden, SA I nr. 560, f. 129.*

Op 10 augustus reisden twee Leidse burgemeesters ter dagvaart naar Den Haag, waar ook het volgende gebeurde: Voort soe worde meester Huge die Grote, pensionarijs van Delf, gedeputeert van den gemeen steden wegen om te trecken in Zeelant om te vernemen wat men dede tottet wapenijnge upte zee etc. – *Ibidem f. 119-119v.*

d Jan Hugez. Scullock over zijne vacacien ende dachgelden van achte geheele dagen die hij uute geweist ende gevaciert heeft int reysen van der vors. stede van Middelburch alhier in den Hage mit zekere besloten letteren van den vors. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] an mijnen heere den stadthoudere ende andre mijnen heeren van den Raide, residerende in den Hage vors., roerende de bewaernisse ende beschudde van den visschers ende anders, daerof men dachvaert gehouden hadde binnen der vors. stede van Middelburch bij den Staten van Vlaenderen, Hollant ende Zeelant, alst blijct bij eener cedulle geteikent bij meester Lucas van Teylingen, auditeur van deser Camere den XXII^en^ dach van oust anno XIIII^C^ LXXXVII ende bij quittancie van den vors. Jan Hugez. daeran gehecht, die men hier overlevert, belopende deselve VIII dagen tot 12 groten sdaechs in ponden deser rekeninge 2 lb. 8 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 85, f. 65.*

Den vorn. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] van dat hij gereist is van der stede van Middelburch tot binnen der stede van Bruessel omme mijnen voirs. genaden den conijnc te adverteren van zekere dachvaert, gehouden in de voirs. stede van Middelburch bij den Staten van den landen van Vlaenderen, Hollant, Zeelant ende Vrieslant, roerende de bewaernisse van den visschers ende harijncman, daerup zij vergadert hadden geweest tot diverschen stonden, omme te weten van mijnen voirs. genadigen heere of men scepen van orloge daeromme toereeden zoude of dat men saufconduiten verwerven zoude van den conijnc van Vranckerijck. Oick mede – – –[1]. – *Ibidem nr. 328, f. 86.*

1 Hierop volgt de reis van de rentmeester op 21 juli over de bede, zie hiervóór nr. 1152.

1155 1487 SPTEMBER 27-OKTOBER 7, BERGEN OP ZOOM

Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 644. Voor deze dagvaart werden, naast de edelen en steden van Holland, uit Zeeland opgeroepen negen met name genoemde edelen en de steden Goes, Zierikzee, Reimerswaal, Middelburg en Veere. Gedeputeerden van de laatste vier steden waren in elk geval in Bergen aanwezig. De dagvaart was gewijd aan het verzoek van gecommitteerden van Rooms-koning Maximilaan en aartshertog Filips om een grote bede als in de tijd van hertog Karel. Om dit verzoek kracht bij te zetten, verscheen Filips in persoon op de bijeenkomst.

1156 1487 OKTOBER (8) 15, MIDDELBURG

b Denselven Jan Hugez. [*bode*] van dat hij ommegedregen ende gecondicht heeft over al Bewesterscelt vors. ten plaetsen gecostumert eenen plackaet van Anthonis Janssz. van Wissenkerke als stedehoudere op dien tijt van den vors. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], zijnen broeder, gegeven onder zijnen zegele den VI^en^ dach van octobry anno XIIII^C^ LXXXVII, mencie makende dat alle de prelaet, baenritsen, ridderen, edelen ende gedeputerde van den steden over al Bewesterscelt vors. commen ende vergaderen zouden binnen der stede van Middelburch des maendaechs daernavolghende [*8 oktober*], des avonts

in de herberge om des andren daechs daeranvolgende te anhoren traport dat men himlieden doen zoude ende te kennen geven roerende tghone dat vanwegen mijns vors. genadichs heeren des conincx ende mijnen heere den ertshertoge van Oistrijck, zijnen zone, onlancx daer tevoren den Staten van Hollant, Zeelant ende Vrieslant te Bergen opten Zoom open gedaen ende te kennen gegeven was, welke dachvaert verleit was toten XV^en^ dage van der vors. maent van octobry daernavolgende, alst breeder blijct bij den vors. placcaet ende bij eenen beslotenen brief van den gecommitterden mijnre vors. genadige heeren daeran gehecht, die men hier overlevert. Daeromme hier den vors. Jan Hugez. betaelt over zijnen sallaris ende gewoenlicken aerbeit als costumelick is bij zijne quittancie, gehecht an den vors. placcaet ende besloten brieven, de somme van 14 s. groten Vlaems, fac. in ponden deser rekeninge 4 lb. 4 s. – – –. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 85, f. 67-67v.*

Den voirn. Zoetman [*Cornelisz., bode*] van dat hij bij bevele alsvoeren [*van rentmeester Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterschelt ten behoirlicken plaetsen eenen placcaet van desen rentmeester in daten den VI^en^ dach van octobre anno LXXXVII, dairan gehecht eenen besloten brieff geteykent mitten hanteyken van mijn heere van Ravestain in daten den IIII^en^ dach van octobre voors., inhoudende dat de drie Staten van Beoisterschelt voors. wesen zouden den VIII^en^ dach van derzelver maent van octobre doe naistcommende binnen der stede van Middelburch om an te hooren dat bij de moghende heere van Ravestein ende andre, gecommitteert van sconijncx wegen, opengedaen zoude worden, als dat bet ende breeder verclaert staet int voors. placcaet ende oick in den besloten brieff voors., hieran gehecht, die men tsamen hier overlevert. Dairomme hier betaelt den voors. Zoetman alsvoeren bij certifficacie, inhoudende quitancie, de somme van 7 s. gr. Vlaems, maken in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 899, f. 31v-32.*

1157 1487 OKTOBER 16-18, DEN HAAG

Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 646. Voor deze dagvaart, gewijd aan het vaststellen van een antwoord op het verzoek om een zesjarige bede als in de tijd van hertog Karel, werden, naast de edelen en steden van Holland, uit Zeeland opgeroepen dertien met name genoemde edelen en de steden Middelburg, Vlissingen, Kortgene, Veere, Westkapelle, Domburg, Zoutelande, Zierikzee, Reimerswaal, Brouwershaven, Goes, Tholen en Sint-Maartensdijk.

De reisdeclaratie van de gedeputeerden van Leiden vermeldt dat de Zeeuwen niet aanwezig waren (wat, gezien de voorgaande dagvaart, niet onbegrijpelijk is). De steden van Holland vergaderden drie dagen lang om tot het besluit te komen dat zij twee weken later weer bijeen zouden komen. Daarna zouden zij naar Zeeland reizen voor overleg met de Zeeuwen en vandaar naar Bergen op Zoom om afzonderlijk hun antwoorden in te brengen:

Ende als die steden [*van Holland*] bij malkander waeren, soe en wouden zij hoir mont als van dien niet openen om elck tsijn te seggen eer ende voir den tijt dat zij alle hoir leden van den lande bij hem hadden, te weten die Zeelanders, die dair niet en waeren. Ende worde soe verde gesproken bij middele dat dese dachvairt uutgestelt worde den tijt van XIIII dagen om dan te wesen in den Hage ende elck sijne lasten ende gebreken dair hij in is te kennen te gheven, ende alsdan mit malkander up te reysen in Zeelant om mitten Seeuschen steden communicacie te houden ende te beraden, ende alsdan weder vandaen te trecken tot Bergen an tZoem om aldair elck int sijne, soewel die grote steden als die cleyne steden, bij te brengen dat elck in den sijnen medegegeven sel wesen. Dair alle die steden om bleven leggen III dagen lanck eer zij dese uutstellinge soeveer conden brengen, ende dair veel te doen was eer men dairtoe comen conde (*RA Leiden, SA I nr. 560, f. 123v-124*).

Het overleg met de Zeeuwen vond niet plaats. De Hollandse gedeputeerden reisden in november via Dordrecht naar Antwerpen om daar hun antwoorden aan de vorst over te brengen (Dagvaarten Holland, IV, nr. 650).

[1158 1487 OKTOBER 31, BERGEN OP ZOOM]
N.B. Het is niet zeker dat deze dagvaart heeft plaatsgevonden. In de eerste helft van november vond in Antwerpen de dagvaart plaats, waar de Hollanders hun antwoord kwamen brengen. Volgens de volgende nummers zijn de Zeeuwen daar ook geweest.

b Denselven Jan Hugez. [*bode*] van dat hij ommegedregen ende gedaen condegen heeft over al Bewesterscelt vors. ten plaetsen gecostumert eenen placcaet van den vors. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], gegeven onder zijnen zegel den XXV^en^ dach van octobry anno XIIII^C^ LXXXVII, mencie makende dat alle de prelaet, baenritsen, ridderen, edelen, burchmeesteren, scepenen ende raide van den goeden steden ende andre, representerende de drie Staten over al Bewesterscelt vors., commen of zenden zouden huere gedeputerde volcommelicke gemachticht binnen der stede van Bergen opten Zoom den lesten dach van der vors. maent van octobri daernavolgende, omme aldaer te anhoren mijns vors. genadichs heeren des conincx wille, meeninge ende begherte, die men himlieden aldaer opdoen ende te kennen geven zoude, alst breeder blijct bij den vors. placcaet ende bij eenen besloten brief van den vors. mijnen genadigen heere den coninck, gegeven in zijne stede van Dendremonde den XXIII^en^ dach van octobri vors., gehecht an den vors. placcaet, die men hier overlevert. Daeromme hier den vors. Jan Hugez. betaelt over zijnen sallaris ende gewoenlicken aerbeit als costumelick is bij zijne quittancie, gehecht an den vors. placcaet, de somme van 14 s. gr. Vlaems, fac. in ponden deser rekeninge 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 85, f. 67v.*

Den voirn. Zoetman [*Cornelisz., bode*] van dat hij bij bevele alsvoeren [*van rentmeester Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterschelt ten behoirlicken plaetsen eenen placcaet van desen rentmeester in daten den XXVI^en^ dach van octobre anno LXXXVII, dairan gehecht was eenen besloten brieff van mijnen genadigen heere in daten den XXIII^en^ dach van derzelver maent van octobre anno voors., inhoudende dat de voors. drie Staten van Beoisterschelt voors. wesen zouden den lesten dach van maerte[a] doe eerstcommende binnen der stede van Bergen om an te horen dat men himluyden van sconijncx wegen opendoen ende te kennen geven zal, als dat bet ende breeder verclairst staet int voors. placcaet ende oick in den besloten brieff dairan gehecht, die men tsamen hier overlevert. Dairomme hier betaelt den voors. Zoetman alsvoeren bij certificacie, inhoudende quitancie, de somme van 7 s. groten Vlaems, maken in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 899, f. 32.*

a *Lees wel* '[de] maand' *of iets dergelijks.*

1159 1487 NOVEMBER 6-20, ANTWERPEN
Vgl. Dagvaarten Holland IV, nr. 650, alwaar geen sprake is van de gelijktijdige aanwezigheid van Zeeuwse gedeputeerden. Hun aanwezigheid blijkt uit het volgende nr.

1160 1487 NOVEMBER 23-BEGIN DECEMBER, MIDDELBURG

b Den voirn. Zoetman [*Cornelisz., bode*] van dat hij bij bevele alsvoeren [*van rentmeester Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterschelt ten behoirlicken plaetsen eenen placcaet des voors. rentmeesters wege in daten den XXII^en^ dach van novembre anno LXXXVII, dairan gehecht eenen besloten brieff van mynen genadigen heere in daten den XX^en^ dach van derzelver maent van novembre, inhoudende dat die van Ziericxzee ende die van der Tholen wesen souden den XXIII^en^ dach van derzelver maent van novembre binnen der stede van Middelburch om aldair antwoirde te geven den gecommitteerden ons voors. aldergenadichsten heeren up tghuent dat himluyden upgedaen ende te kennen gegeven is geweest bij zekere gecommitteerde onlancx binnen der stadt van Andtwerpen angaende onsen aldergenadichsten heeren den Roomschen conijnck ende

hertoge Philips, zijne zoone, als dat bet ende breeder verclairt staet int voors. placcaet ende oick in den besloten brieff dairan gehecht, die men tsamen hier overlevert. Dairomme hier betaelt den voors. Zoetman alsvoeren bij certificacie, inhoudende quitancie, de somme van 7 s. gr. Vlaems, maken in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 899, f. 32-32v.*

d Den voirn. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] is bij bevele van den gecommitteerden up tstuck van den demeynen ende financien mijns alregenadichste heeren des Roemschs conincx ende deertshertoge Philips, zijnen zoon, gereist geweest van Middelburch tot in der stede van Mechelen omme mit himluden te communiqueren ende te sprekene hoe men best in Zeellant een nyeuwe bede practiseren of tenminsten hoe men soude mogen anticipatie van den steden ende plattelande van Zeellant gecrijgen om die luyden van oirloge betalinge te doen. Waromme de voirn. rentmeester voirt bij dieselve van der Financie gesonden worde an de steden van Bewesterschelt om himluden antwoirde dairof te brengen, in welcke reise den voirn. rentmeester uut was varende, marrende ende kerende, gemerct dat hij dairomme te Mechelen wat verthouven moste eer hij van den voirs. heeren oirlof gecrijgen conste, den tijt van XXIII geheele dagen, dairinne begrepen drie dagen voir zijn wederkeren, alst blijct bij der cedule van den voirs. heeren van der Financie gegeven XVI dagen in december anno XIIII^{C} LXXXVII onder thanteicken van heeren Thiery le Bege, ridder, die men hier overlevert, dewelcke vergeten zijn te stellen in rekeninge dair se behoiren ende oic in geen voirgaende rekeningen anders dan in deese gestelt en is; beloopende ter somme toe van 30 lb. 13 s. 4 d.[a] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 333, f. 81.*

a *Het oorspronkelijke bedrag van 55 lb. 4 s. is gecorrigeerd, omdat volgens een marginale aantekening van de Rekenkamer de Andriesgulden van 36 stuiver vervangen is door een van 20 stuiver.*

1161 1488 JANUARI 31-FEBRUARI 12, BRUGGE

Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal Wellens, Etats généraux p. 458 nr. 30 en Blockmans, Handelingen 1477-1506, I, p. 440-441 nr. 295, waaraan ook de termini zijn ontleend. De vergadering is niet effectief doorgegaan wegens de gevangenschap van Rooms-koning Maximiliaan. Afgevaardigden van Holland zijn niet aanwezig geweest, in tegenstelling tot andersluidende berichten (zij waren in de loop van januari uit Brugge vertrokken, zie Dagvaarten Holland, IV, nr. 654, en keerden niet terug wegens de ijsgang, zie nr. 664).

b Jan Hugez. Sculock, gezworen bode mijns voors. genadigen heeren in hueren lande van Zeelant, van dat hij ommegedragen ende doen condigen heeft over al Bewesterschelt ten plaetsen gecostumert eenen plackaet van Aelbrecht Jansz. van Wissenkerke als stedehouder van den voorn. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], gegeven onder zijnen zegele den XXVI^{en} dach van jannuario anno XIIII^{C} LXXXVII naer tscrijven sHoifs van Hollant, mit zekere besloten brieven van mijnen voors. aldergenadichsten heere den Rooms conijnck in daten van den XVIII^{en} dage van der voors. maent van januario, mit welcken plackaet na tbevel van den voors. brieven de rentmeester bescreven was te wesen ende mit hem te doen comen den prelaet, edelen ende anderen notabelen goeden luyden van den voors. lande van Zeelant binnen der stadt van Brugge den lesten dach van derzelver maent van januario omme te adviseren mit allen den anderen Staten van allen mijnre voors. genadiger heeren landen van harwaertsovere, die ten voors. dage bescreven waren oick daer te zijne, bij wat middele men soude mogen comen ter conclusie van den pays tusschen mijnen voors. aldergenadichsten heeren ende hueren landen ende den conijnck van Vranckerike ende zijnen landen, alst breeder blijct ende verclaerst staet in den voors. plackaet ende besloten brieven daeran gehecht, die men hier overlevert. Daeromme hier denzelven Jan Hugenz. betaelt over zijnen sallaris ende gewoonliken arbeit als costumelic is, bij zijne quitancie

gehecht an den voorn. plackaet, de somme van 14 s. grooten Vlaems, facit in ponden deser rekeninge 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 86, f. 70.*

c Betaelt meester Jan Danckartszone, pencionaris, van dat hij gesonden was te Brugge bij onsen ghenadigen heer den Roomschen coninck omme hem te bidden omme verdrach van de publicatie te doene aengaende dat men die van Ghent niet vitailleren en zoude. Ende was uuyte VIII dagen. Ende al noch zoo was dezelve gesonden te Brugge toter dachvaerde generale geordineert bij onsen vorschreven genadigen heere. Ende was uuyte XIII dagen, tot 3 s. gr. tsdaechs, comt tsamen als 3 lb. 3 s. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1488 (verloren gegaan in 1940), f. 36v.*

e *5 februari. – De gedeputeerde van Ieper schrijft op deze datum vanuit Brugge aan het bestuur van zijn stad, dat* die van Risele, Duay, Hollant, Zeelandt ende eeneghe uut Brabant, die zyn hier, maer het en es niement die weet of haer dese dachvaert onderhouden zal, anders dan dat wy bemoeden dat ja. – *Diegerick, Correspondance p. 39.*

1162 1488 FEBRUARI 24-EIND MAART, MECHELEN-GENT-BRUSSEL

Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal Wellens, Etats généraux p. 459-462 nr. 31, Dagvaarten Holland, IV, nr. 670 en Blockmans, Handelingen 1477-1506, I, p. 447-450 nr. 299 en p. 451-456 nr. 301, waaraan ook de termini zijn ontleend. Onderwerpen van bespreking waren de gevangenschap van Rooms-koning Maximiliaan in Brugge en een eventuele vrede met Frankrijk. Vanuit Mechelen vertrokken er bezendingen naar Gent.

c Betaelt Pieter Janszoon de Cock van Opijnen, burchmeester, van dat hij gesonden was te Mechelen ter dachvaert bij onsen genadigen heer hertoge Philips, ende was uuyten XXIII dagen, tot 4 s. gr. tsdaechs; ...[a] heeft denzelven betaelt in dezelve reyse Raesse Jacobszoon van Zierixee, tot hulpe van zijne coste van dat hij gesonden was tot Ghent ter dachvairt bij ordonnantie van den Staten van den gemeenen landen tot Gent, de somme van 12 s. gr. Comt tsamen als 5 lb. 4 s. gr.
Betaelt meester Cornelis Heyndricxzoon ende Jan Symonszoon van Grijpskerke over dat zij gesonden waren tot Gent ter dachvart tot bescrivene van onsen genadigen heer den Roomschen coninc. Ende waren uuyte onder hem beyden XXIII dagen, te wetene meester Cornelis Heyndricxzoon tot XVI dagen ende Jan Symonszoon tot VII dagen ende elcx tot 3 s. gr. tsdaechs; ende zij hadden te coste van schiphuere extraordinaris 2 s. gr., facit tsamen 3 lb. 11 s. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1488 (verloren gegaan in 1940), f. 37.*

Betaelt meester Jan Danckartszoon, der stede pensionaris, over dat hij gesonden was bij oerdinantie van de wet te Mechelen ende te Brusselen in de Vasten anno LXXXVII ter dachvaert doe de Staten van alle de landen daer verdachvaert waren. Ende was ut XXIII dagen, tot 3 s. gr. sdaegs, facit 3 lb. 9 s. – *Ibidem f. 44.*

Item IIII stopen gepresent den heeren van Middelborch [gehaelt int dMoelenyser], 9 s.
Item IIII stopen gepresent den heeren van Zijericzee ut supra, 9 s. – *SA Mechelen, Oud archief B I nr. 163, f. 155v.*
Item II stopen gepresent die van der Tholen ut supra [gehaelt in den Drake], 4½ s. – – –
Item II stopen gepresent die van Rommerswalen, gehaelt int Sterre ut supra, 4 s. 6 d. – – –
Item II stopen gepresent die van der Goeez ut supra, 4 s. 6 d. – *Ibidem f. 156.*

d Doe [*2 maart*] ghesonden Jan van Diest met brieven van der vergaderinghe van den Staten te Ghend in Zeelant, in Hollant an de wethouders van diversche steden ende an particuliere heeren aldaer. Ende was uut, mids dat hij ter Sluus ghearresteert was ende vandaer ghevoert

te Mechelen, IX daghen te 2 s. gr. sdaechs, comt 18 s. – *SA Brugge, Stadsrekening 1488, f. 120/121. – Druk: Blockmans, Handelingen 1477-1506, I, p. 453.*

a *Eén woord onleesbaar.*

1163 1488 MAART 3-4, MIDDELBURG

b Symon Servaessone van dat [hij] ommegedragen ende gecondicht heeft over al Bewesterschelt voors. ten plaetsen gecostumeert eenen plackaet van den voorn. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], gegeven onder zijnen zegele den XXVII^en^ dach in februario anno XIIII^C^ LXXXVII na tscrijven sHoifs van Hollant, mencie makende hoe dat onlancx daer te voeren zeker tidinghe gecomen was dat men in Ingelant gereet maecte vele scepen van orlogen ende sonderlinge onder ander XVI groote scepen, in meeninge in te nemen eenige steden ende plaetsen herwaertsover ende sonderlinge de steden van der Vere, den Briele, Goedereede ende ander. Ende omme daerjegens te voirziene, dat alle ridderen, edelen, burchmeesteren, scepenen van den goeden steden ende ander, representerende de drie Staten van den lande over al Bewesterschelt voors., commen oft zenden huer gedeputeerden, vulcommelicken gemachticht binnen der stede van Middelburch des maendaechs daerna volgende, den III^en^ dach van maerte, des avonts in der herberge om des anderdages daeran gesaemdelick te ramen ende te spreken toter bewaernisse ende bescudde van den voors. lande, alst breeder verclaerst staet in den voors. plackaet, hier overgelevert. Daeromme hier denzelven Symon betaelt over zijnen salaris ende gewoonlicken arbeit als costumelic is bij zijne quitancie, gehecht an den voorn. plackaet, de somme van 14 s. gr. Vlaems, facit in ponden deser rekeninge 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 86, f. 70v.*

d Jacotin Wetart, des voors. rentmeesters [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] clerck, over zijne vacacien ende dachgelden van gereyst te hebben mit aller diligencie van der stede van Middelburch bij mijnen voors. genadigen heere den eertshertoge binnen zijner stede van Mechelen ende bij mijnen heeren van zijnen Groeten Raide mit zekeren letteren van credencie van den voors. rentmeester, omme zijne genaden te adverteren van der materie ende conclusie die de Staten van Zeelant genomen hadden ter dachvaert, onlancx daer te voren gehouden in de voors. stede van Middelburch, roerende de bewaernisse van den lande van Walcheren, mitgaders van gereyst te hebben van der voors. stede van Middelburch binnen der stede ende casteelen van der Sluus bij mijnen heere Phelips van Cleven om aldaer uuter name van den voors. rentmeester te besoingneren aengaende derzelve materie, voor welcke twee reysen ende voyagen den voors. Jacotin toegetauxeert zijn, daerinne begrepen voor elck voyage zijn wederkeeren, den tijt van achtien geheele dagen, alst blijct bij der cedule van der gecommitteerden op tstuck van der voors. Financie, geveriffyert bij meester Tybault Barradot, een van denzelven gecommitteerden, onder zijn handteiken den VIII^en^ dach van maerte anno XIIII^C^ LXXXVII, die men hier overlevert. Daeromme hier de voors. achtien dagen tot 2 s. gr. Vlaems elcx daechs, achtervolgende der acte denzelven Jacotin gegeven opten taucx van zijnen vacacien ende dachgelden overgelevert op des voors. rentmeesters IIIIe rekeninge van der bede van dit rentmeesterscip folio LXXXIX, bij zijne quittancie hier oic overgelevert, f. in ponden deser rekeninge 10 lb. 16 s. – *Ibidem f. 65-65v.*

1164 1488 APRIL 7-8, GOES

b Den voorn. Jan Hugez. Sculock [*bode*] van dat hij ommegedregen ende doen condighen heeft over al Bewesterschelt voors. ten plaetsen gecostumeert eenen placcaet van den voorn. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], gegeven onder zijnen zegele den II^en^ dach van april anno XIIII^C^ LXXXVII voor Paesschen, mit eenen besloten brieff

van mijnen aldergenadichsten heere den hertoge Philips van Oostenrijck, hertoge van Bourgongen etc., in daten van den lesten dage van maerte daer tevoren, angehecht, mencie makende dat de Staten van den voors. lande van Zeelant commen oft zenden zouden huer gedeputeerde van[a] der stede van der Goes des maendaechs in die helige Paesschedagen [*7 april*], des avonts in der herberge om des anderdaechs daeran te nemen conclusie ende slot van dies te doene zoude wesen ter dachvaert die des woensdachs daeran wesen soude te Gendt[1] upte poincten ende articulen die opgedaen waren ter dachvaert, onlancx daer te voren gehouden te Bruessel[2], als breeder ende volcomeliker verclaerst staet in denzelven placcaet ende beslotenen brieff, hier overgelevert. Daeromme hier denzelven Jan Hugez. betaelt over zijnen sallaris ende gewoonlicken arbeyt als costumelic is, bij zijne quijtancie hangende an den voorn. placcaet, de somme van 14 s. gr. Vlaems, facit in ponden deser rekeninge 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 86, f. 71.*

Den voirn. Zoeteman Corneliszoon [*bode*] van dat hij bij bevele alsvoren [*van rentmeester Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterschelt voirs. ten behoirlijcken plaetsen eenen placcaet van deesen rentmeester in daten den V^e^ dach van aprille anno LXXXVII voir Paesschen, daeran gehecht eenen besloten brief van mijnen genadigen heer in daten den ...[b], inhoudende dat alle die eedele ende Staten van Beoisterschelt weesen zouden den VIIe dach van der maent van aprille binnen der stede van der Goes om aldaer guede conclusie ende slot te nemen up de pointen ende articulen die ter laetster dachvairt daer tevoeren binnen Bruesel bij den voirn. Staten van alle den lande mijns genadichs heeren geroert ende geopent waren, om met dier conclusie gesamentlijc te trecken binnen der stede van Gendt, alzo dat geconcipeert ende begrepen was aldaer te weesen des woenshdaechs in de Paessche dagen [*9 april*], alzo dat beth ende breder verclaert staet in den voirs. placcaet, die men hier overlevert. Daerom hier betaelt den voirn. Zoeteman Cornelisz. over zijn salaris ende ghewoenlijcke aerbeyt als costumelijc is, bij certificatie inhoudende quitancie, de somme van 7 s. gr. Vlaems, maken in ponden deeser rekeninghe 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 900, f. 30.*

c Den voorn. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] van dat hij uuyt scrijven ende bevelen van mijnen genadigen heere den eertshertoge Phelips die Staten van Bewesterscelt heeft doen vergaderen den voorn. VIII^en^ dach van aprill anno LXXXVIII naer Paesschen binnen der stede van der Goes, aldaer den voors. rentmeester gesonden waeren zekeren articulen, te Bruesselen geraemt bij den gemeenen Staten van allen den landen van harwaertsover om die verlossinge van mijnen genadigen heere den Rooms conijnck, die te Brugge gevangen lach, ende oick roerende den pays van Vrancrijck ende denzelven landen van harwaertsover, ter welcker dachvaert de voors. rentmeester in persone vaceerde zekeren tijt, mits dat die gecontinueert was overmits de cleyne menichte van den edelen aldaer vergadert wesende. Ende van dat de voorn. rentmeester daerna tooch van Middelburch tot Mechelen bij mijnen voorn. genadigen heere den eertshertoge, zijnder genaden te adverteerne van derzelver dachvaert, daer hij zekeren tijt lach eer hij gehoort mochte wesen, mits den grooten ende lastigen zaken die mijn voorn. genadige heere ende die van zijnen Grooten Raide voorhanden hadden. Ende noch van eenigen anderen voiagen die de rentmeester gedaen hadde daer te voeren, daerof hij geene certifficacie ofte cedulle gehadt heeft, voor alle welke reysen ende voyagen gevaceert bij den voorn. rentmeester als voors. is him toegeleit ende getaxeert zijn te hebben bij den gecommitteerden op tstuck van der financie mijnre voors. genadiger heeren vier ende twintich geheele dagen, alst blijct bij cedule, geteikent bij Gillis Scolin, griffier van der voors. Financie, in daten van den XXVIII^en^ dage in aprill anno XIIII^C^ LXXXXVIII, die men hier overlevert. Daeromme hier de voors. XXIIII dagen tot 8 s. gr. Vlaems elcx daechs, naer inhout van den eersten articule van desen capitle hier voren ende uuyt machte van der acte aldaer geroert, beloopende tsamen in ponden deser rekeninghe 57 lb. 12 s. – *Ibidem nr. 86, f. 65.*

d Den voorn. Jacotin Wetaert over zijne vacacien ende dachghelden van gereyst te hebben van der voors. stede van Middelburch bij mijnen voors. genadigen heere den eertshertoge ende bij mijnen heeren van zijnen Grooten Rade binnen der voors. stede van Mechelen om zijne genade te adverteren van der andwoorde die de Staten van den voors. lande van Zeelant gegeven hadden op tstuck van der dachvaert geordonneert ende gehouden binnen der stede van der Goes, den VIII^en^ dach van der maent van aprille anno XIIII^C^ LXXXVIII naer Paesschen. Ende oick van zijner genaden geadverteert te hebben van den ruycheden die eenige luyden van oirlogen himlieden dagelicx vervorderen te doene opten stroom tusschen der Honte ende Vlissingen ende principalicke een genaemt Dierick van Wittenhorst, capiteyn van zekeren Duutschen knechten, om daerop te vercrighen provisie dat zij hemlieden verdragen souden van zulcken saken. Oick mede om gesoliciteert te hebben bij mijnen voors. genadigen heere den ertshertoge ende den gecommitteerden op tstuck van der voors. Financie eenige zaken dienende op tstuck van des vors. rentmeesters officie, voor welcke reyse ende voyage den voors. Jacotin toegetauxeert zijn daerinne begrepen zijn wederkeeren tot Middelburch, den tijt van XVI geheele daghen, alst blijct bij cedulle gegeven onder thandteiken van den voorn. meester Tybault Barradot, een van den vors. gecommitteerden, den XX^en^ dach in april anno XIIII^C^ LXXXVIII naer Paesschen, die men hier overlevert, mitsgaders des voors. Jacotins quijtancie daeran gehecht. Daeromme hier de voors. zesthien daghen ten prijse van 2 s. gr. Vlaems elcx daechs als voren, facit in ponden deser rekeninge 9 lb. 12 s. – *Ibidem f. 65v.*

a *Aldus hs. voor* in.
b *Niet ingevuld.*
1 Zie volgend nr.
2 Zie nr. 1162.

1165 1488 APRIL 9-MEI 16, GENT

Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal Wellens, Etats généraux p. 462-464 nr. 32 en Blockmans, Handelingen 1477-1506, I, p. 458-463 nr. 304, waaraan ook de termini zijn ontleend. De dagvaart was gewijd aan de uitlevering van Rooms-koning Maximiliaan en aan de vrede met Vlaanderen en Frankrijk. Holland was op deze bijeenkomst afwezig, zie Dagvaarten Holland, IV, nr. 678.

b *10 april.* – Upten X^en^ dach in april anno LXXXVIII waren ontboden ende vergadert de gemeente up der stedehuys upt stuc van den articulen bij die van Ghendt overgegeven in der dachvaert onlancx tot Mechelen ende Bruesselen gehouden, rakende den generalen pays tusschen Vranckerijc ende dese landen ende oic den persoen van den Roomschen coninc van den arreste van zijnen persoen tot Brugge van den merctganc. Ende hebben geconsenteert mede te doene dat Remmerswale ende andere steden van Zeellant eendrachtelic doen. Present van de wet, II burgers – – – [*volgen 43 namen*]. Ende consenteerden oic dat die gedeputeerde die te Gendt ter dachvaert reisen sullen, sdaigs vor huer dachgelden hebben sullen 7 s. gr. sdaigs tsamen. Ende bij alsoe zijluyden in dese reise gevangen ende gemolesteert worden, dat sal die stede uuytvechten. – *GA Goes, Stadsarchief nr. 676, f. 217 (oud 197).*

c Betaelt meester Jan voornoemt [*Danckertszoon*] over dat hij gesonden was te Gendt ter dachvaert naer Paesche anno LXXXVIII, ende was ut LVI dagen, tot 3 s. gr. sdaechs, facit 8 lb. 8 s. gr.

Betaelt meester Jan Danckertszoon, pensionaris der stede van Middelburch, bij ordonnantie van de wet ende den raedt, alsoe den vornoemden meester Jan uuytgesonden geweest is van der stede wege te Gendt ter dachvaert, dair hij bleven was voir de deliverantie van onzen genaden den Roomschen coninck, ende dair hij dair lange lach zonder eenige tidinge

van huys te hebbene mids doirloege diewelke oprees tusschen den keysere ende die van Vlaenderen, zoedat de vorschreven meester Jan hem vervorderd omme vandanen te comene al heymelicke ende wert gevangen van die van Gendt ende coste voir zijn ranchoen ende anders hem te losse de somme van 41 lb. 14 s. 5 gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1488 (verloren gegaan in 1940), f. 44.*

e *Ca. 25 april, Gent. – De gedeputeerden van Ieper, aanwezig te Gent, schrijven aan hun stadsbestuur dat* ghisteren ontrent den VII hueren in den avond quamen van der Sluus binnen deser stede van Ghendt de ghedeputerde van den Staten van Brabandt, Henegauwen, Zeeland ende Namen, alle meest te waghene. De baillieu van Ghendt ende vele van de Fransoysen trocken te perde ten ghemoete van den vors. Staten. Vele lieden waren blyde, ende zeiden hemlieden allen zeer wellecomme zynde. – *Druk: Diegerick, Correspondance, p. 162-165.*
Zie voor de tekst van de instructie van voornoemde Staten en de gedeputeerden van Valenciennes, op 25 april te Gent overhandigd aan de Staten van Vlaanderen, ibidem p. 176-179, voor het verslag van de besprekingen de brief d.d. 27 april van de gedeputeerden van Ieper aan hun stadsbestuur, ibidem p. 170-175, en voor de antwoord-propositie van mr. Willem Zoete, pensionaris van Gent, op zondag 28 april uit naam van drie van de Leden van Vlaanderen gedaan op de propositie gehouden door mr. Pieter, pensionaris van Romerswale, *uit naam van de heren van den bloede en de gedeputeerden van de Staten van Brabant, Henegouwen, Zeeland en Namen en de steden Valenciennes, Lille, Douai, Oudenaarde c.s., ibidem Annexes p. XXXI-LXV letter G.*

*12 mei, Gent. – Afgevaardigden van de drie Staten van Brabant, van Waals en Nederlands Vlaanderen, Henegouwen, Zeeland (*Jan Jacobzone Penneman *namens de prelaat van Middelburg; ridder* Lodewijc van Praet *namens de heer van Ravenstein; ridder* Daniel van Herseele *namens de heer van Beveren;* Jan Viercloes, Mr. Jan Danckaertzone *en* Mr. Cornelis Hendricxzone, *gedeputeerden van Middelburg;* Cornelis Wissez., Mr. Cornelis Boem, Dieric Corneliszone *en* Clais Jacopzone, *gedeputeerden van Zierikzee;* Jan Diericzone *en* Pieter de Grave, *gedeputeerden van Reimerswaal;* Pieter Symoenzone *en* Jan Gabrielzone, *gedeputeerden van Goes;* Guy Janszone *en* Heindric Janssone, *afgevaardigden van Tholen*, representerende de drie Staten van den graefscepe van Zeeland*) en Namen sluiten een alliantie. Daarin onder meer de bepalingen: amnestie voor allen die overtredingen hebben begaan voor het sluiten van deze alliantie; om de goede betrekkingen met Frankrijk te onderhouden zullen de gewesten zich houden aan de vrede van Arras uit 1482; gedurende de minderjarigheid van Filips zullen zijn domeinen worden beheerd door Maximiliaan als voogd, samen met de prinsen van den bloede en in overleg met de Staten (in Vlaanderen door de prinsen van den bloede en door een Raad, met instemming van de Staten en Leden); de prinsen van den bloede en de leden van de Raad zijn verantwoordelijk voor het welzijn van Filips op de plek die de Staten uitkiezen; stukken betreffende de justitie en de financie zullen op naam van Maximiliaan worden uitgevaardigd (in Vlaanderen op naam van Filips, na advies van de prinsen van den bloede en de Raad); de instemming van de Staten is nodig voor het veranderen van de waarde van de munten en voor het verklaren van de oorlog; de Staten-Generaal zullen, gedurende de minderjarigheid van Filips, jaarlijks op 1 oktober bijeenkomen, afwisselend in een stad van Brabant, Vlaanderen en Henegouwen, te beginnen op 1 oktober 1488 te Brussel. Met ratificatie door de koning van Frankrijk. –Afschr.: (gelijkt.) SA Gent, Reeks 93 nr. 7 (Register G of Eerste Swarte boeck), f. 61-63v. – Druk: Verzameling van XXIV. origineele charters, privilegien en keuren van de provincie van Vlaenderen van de XIII.e, XIV.e, XV.e, en XVI.e eeuw, zoo in de archieven van het Land van Waes, als ter greffie van d'heeren schepenen, en in de archieven der stad Gend berustende (Gent 1787-1788), nr. 17. – Regesten: Van Duyse, Inventaire analytique ... de Gand p. 267-271 nr. 762; Juste, Histoire des Etats-Généraux II, p. 170-175 nr. IV.*

16 mei, Brugge. – Rooms-koning Maximiliaan sluit een verdrag met de drie Leden van Vlaanderen Gent, Brugge en Ieper, na besprekingen tussen Adolf van Kleef, heer van Ravenstein, Filips van Kleef, de heer van Beveren en bovengenoemde afgevaardigden van de Staten van Brabant, Henegouwen, Zeeland en Namen enerzijds en de Staten van Vlaanderen anderzijds. De drie Leden zullen Maximiliaan vrijlaten; de markgraaf van Baden en hertog Christoffel van Beieren zullen in gijzeling gaan in Brugge, Filips van Kleef in Gent; de soldaten van Maximiliaan zullen uit de Nederlanden vertrekken; amnestie voor Brugge en de drie Leden en Vlaanderen naar aanleiding van de gevangenschap van Maximiliaan; deze doet afstand van de voogdij over Vlaanderen, dat geregeerd zal worden uit naam van Filips gedurende diens minderjarigheid met advies van de drie Staten van dat gewest; Maximiliaan zal de door Frankrijk in 1482 in Arras aangeboden vrede, aanvaarden. Bezegeld door de afgevaardigden van Brabant, Vlaanderen, Henegouwen, Zeeland (dezelfde personen als bovengenoemd) en Namen[1]*. – Afschr.: (gelijkt.) SA Gent, Reeks 93 nr. 7 (Register G of Eerste Swarte boeck), f. 58v-60v; (vidimus door de abten van St.-Bavo en St.-Baudeloo en door de magistraat van Gent d.d. 19 mei 1488) GA Tholen, charters nr. 233. – Druk: Verzameling van XXIV. origineele charters, privilegien en keuren van de provincie van Vlaenderen van de XIII.e, XIV.e, XV.e, en XVI.e eeuw, zoo in de archieven van het Land van Waes, als ter greffie van d'heeren schepenen, en in de archieven der stad Gend berustende (Gent 1787-1788), nr. 18. – Regesten: Van Duyse, Inventaire analytique ... de Gand p. 271-274 nr. 763; Juste, Histoire des Etats-Généraux II, p. 175-179 nr. V.*

1 In de aankondiging van de bezegeling verklaart Maximiliaan dat hij, behalve degenen die daadwerkelijk hebben bezegeld, ook de prelaten, edelen en steden van Luxemburg, Gelre, Holland en Zutphen en de stad Mechelen heeft uitgenodigd te zegelen.

1166 1488 NA MEI 26, ZIERIKZEE

b Den voeirn. Zoeteman Cornelisz. [*bode*] die alsvoeren [*in opdracht van rentmeester Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedraghen ende gecondicht heeft een placcaet van desen rentmeester in daten den XXVI in meye anno LXXXVIII, daerinne gehecht eenen gesloten brief van mijnen genadigen heere den Roomschen conijnck in daten den XXVIen dach in meye anno voeirs., inhoudende dat alle de edelen ende luyden van den drie Staten van Beoisterschelt voeirs. wesen zouden den ...[a] dach van ...[a] doe eerstcommende binnen der stede van Ziericzee, aldaer te hoeren tguendt dat desen rentmeester van sconijncxs wegen himliede openen ende te kennen geven soude, als dat breeder verclaert staet in den voeirs. placcaet ende oick breeder daeroff mencie maect den besloten brieff, geteyckent mitten hanteycken van onsen aldergenadichsten heere den Roomschen coninck, die men hier overlevert. Daromme hier betaelt den voirs. Zoeteman alsvoren de somme van 7 s. groten Vlaems, maken in ponden deser rekenijnghe 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1085, f. 38v.*

a *Niet ingevuld.*

1167 1488 JUNI 6-8, MIDDELBURG

b Denzelven Jan Hugez. Sculock [*bode*] van dat hij ommegedregen ende doen condigen heeft over al Bewesterschelt ten plaetsen gecostumeert eenen plackaet van den voors. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], gegeven onder zijnen zegele den XXIXen dach in meye anno XIIIIC LXXXVIII, mit eenen besloten brieve van mijnen voors. aldergenadichsten heere den conijnck daeran gehecht, in daten van den XXVIen dage van der voors. maent van meye daer te voeren, mencie makende dat alle prelaten, baenridsen, ridderen, edelen, leenmannen, ambochtsheeren, burchmeesters, scepenen ende raide van den

goeden steden ende ander, representerende de drie Staten van den lande van Zeelant over al Bewesterschelt voors., commen ende vergaderen souden binnen der stede van Middelburch des vriendaechs den VI[en] dach van der navolgende maents junio, des avonts in der herberge om des anderdaechs daeran te anhoeren tgoent dat men himluyden opdoen ende te kennen gheven soude ende daerop te concluderen ende sluten, zoo dat behoort, alst breeder ende volcomeliker verclaerst staet in den voors. placcaet ende besloten brieve daeran gehecht, hier overgelevert. Daeromme hier denzelven Jan Hugez. betaelt over zijnen sallaris ende gewoenlicken arbeit als costumelic is, bij zijne quitancie gehecht an den voorn. plackaet, de somme van 14 s. gr. Vlaems, f.c. in ponden deser rekeninge 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 86, f. 71-71v*.

Den voirn. rentmeester [*Pieter uyten Wijngaerde*], die gereyst is van Ziericxee tot Middelburch omme te sprekene mitten hogen ende mogenden heeren mijn heere van Ravesteyn, mijn heere van Beveren ende van der Vere ende oick mit Heynrick Jansz., rentmeester van Bewesterschelt, dat de begeerte van den coninck bij den voirs. rentmeester open gedaen int bedrijf van zijnder officie, beter gedaen ware eene gemeene dachvairt geleyt omme van dien communicacie te houden ende tsamen te spreken, alsoe dat gedaen ende geaccordeert werdt om beters wille. Ende van dien zijne placcaten heeft doen loopen in date den VI[e] dach in junio anno LXXXVIII in Middelburch te zijne, alst blijct bij des voirs. rentmeesters placcaet, dij denwelken de voirn. rentmeester uutgeweest ende gevaceert heeft varende, lettende ende wederomme keerende den tijt van III geheele dagen. – – –[1]. – *Ibidem nr. 1085, f. 37*.

Den voeirn. Zoeteman Cornelisz. [*bode*] van dat hij bij bevele alsvooren [*van rentmeester Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterschelt voeirs. ten plaetsen gecostumeert een placcaet van desen rentmeester in daten den dorden dach van junio anno LXXXVIII voeirs., inhoudende dat alle de edelen[a] ende Staten van Beoisterschelt voeirs. wesen zouden den zesten dach van junio voeirs. binnen der stede van Middelburch ende dese dachvairt gestelt bij den hoogen ende mogenden heere mijn heere van Ravestain, mijn heere van der Veren ende van Beveren, Heynrick Janss., rentmeester van Bewesterscelt, ende bij desen rentmeester ende dat omme de gemeene Staten van al Zeelant tsamen te concludeeren ende te sluten in de marterie[b], begrepen in den besloten brieff, overgegeven upt voeirgaende naeste article[2], ende oick om onsen genadigen heere te bet te mogen communiceren tot zijnre genaden begeerte ende meenijnge. Daeromme hier betaelt den voirn. Zoeteman bij zijne cedule alsvooren de somme van 7 s. grooten Vlaems, maken in ponden deser rekenijnghe 2 lb. 2 s. – *Ibidem f. 38v*.

a *Hs.*: elen.
b *Aldus hs.*
1 Zie voor het vervolg volgend nr.
2 Zie nr. 1166.

1168 1488 JUNI 12, MIDDELBURG

a – – –[1] Item den voirn. rentmeester [*Pieter uyten Wijngaarde*], die ter selver dachvairt geweest is ten dage dairup geaccoordeert ende voeren genoemt is, ende ontfangen heeft eenen besloten brief, geteykent mitter edelre handt van onsen alregenadichsten heere den Roomsch conijnck in date den XXIX[en] dach in meye anno LXXXVIII, ende was eenen brief van credencie sprekende upten greffier van der Financien Gillis Scholin, bij dewelke de hij last hadde mitten voirs. rentmeester te spreken navolgende zijnen laste, alst blijct bij den voirs. brieve hier overgelevert. Item den voirn. rentmeester die om dese sake gecommen is van Ziericxee tot Middelburch, mits dat deselve sake noch niet geeyndt en was ende vandaen weder thuys heeft moeten reysen ende een ander nyeu placcaet gemaict in date

den XII^en^ dach van junio wederomme te Middelburch te zijne, alst blijct bij den placcaet dairvan wesende etc. – – –[2]. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1085, f. 37.*

b Denzelven Jan Hugez. Sculock [*bode*] van dat [hij] ommegedragen ende doen condigen heeft eenen anderen plackaet van den voorn. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], gegeven onder zijnen zegele den VIII^en^ dach in junio XIIII^C^ LXXXVIII, mencye makende dat overmits der cleyner menichte van den edelen ende anderen Staten vergadert wesende opten zelven dach ende des daechs daer te voeren binnen der voorn. stede van Middelburch opte begeerte ende verzouck van tgene dat mijn voors. aldergenadichsten heere de conijnck heysschende was den voors. lande, achtervolgende den tractate van den payse onlancx te voeren gemaect in Vlaenderen, dezelve dachvaert verbeyden ende continueerden op des donredaechs daerna volgende, XII^en^ dagen van der voors. maent van junio, omme alle tsamen gesaemdelick daerop te concluderen ende sluyten ende eene goede fijnale andtwoorde te geven. Ontbiedende ende bevelende daeromme vanwegen mijnre voors. genadiger heeren dat nyement in gebreke en zij ter zelve te comen, alst breeder ende volcomeliker verclaerst staet in denzelven plackaet, hier overgelevert. Daeromme hier denzelven Jan Hugez. betaelt over zijnen sallaris ende gewoonlicken arbeyt als costumelic is, bij zijnre quitancie gescreven onder an de merge van den voors. plackate, de somme van 14 s. grooten Vlaems, fac. in ponden deser rekeninge 4 lb. 4 s. – *Ibidem nr. 86, f. 71v.*

Den voeirn. Zoeteman [*Cornelisz., bode*] van dat hij bij bevele alsvooren [*van rentmeester Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterschelt voeirs. ten plaetsen gecostumeert eenen placcaet van desen rentmeester in daten den IX^en^ dach van junio voers., inhoudende dat alle de edelen ende Staten van Beoisterschelt voeirs. den XII^en^ dach van junio voirs. binnen der stede van Middelburch wesen zouden, welken[a] dach de rentmeesters geboden waren als gecommitteert van sconijncxs wegen mits de groote menichte van den edelen, die ten voeirs. dage, genareert in voeirgaende naeste article[3], in gebreke waren ende ter voers. dachvaert niet en quamen noch eene andre placcaet te laten loopen elck int bedrijff van zijnder officie, ende dat een voeir al; ende oick mits dat mijn heere den prelaet van Middelburch, den hoogen ende mogenden heere mijn heere van Ravestain ende mijn heere van Bevere dese zaicken alleene up himlieden niet nemen en wilden, mits dien de voeirs. dachvaert uutegestelt toten voeirs. XII^en^ dage alsvooren, alzo dat breeder verclaert staet in den voeirs. placcaet, die men hier overlevert. Daeromme hier betaelt den voeirseyden Zoeteman Corneliszone bij zijnre cedule alsvooren de somme van 7 s. grooten Vlaems, maken in ponden deser rekenijnge 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 1085, f. 38v.*

a *Hs.*: weken.
1 Zie voor het voorafgaande voorgaan nr.
2 Zie voor het vervolg vlgend nr.
3 Zie voorgaand nr.

1169 1488 JUNI 19-20, MIDDELBURG

b Denzelven Jan Hugez. Sculock [*bode*] van dat hij ommegedragen ende doen condigen heeft over al Bewesterschelt voors. eenen anderen plackaet van den voors. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], gegeven onder zijne zegele den XVII^en^ dach van junio anno XIIII^C^ LXXXVIII voorn., mencie makende hoe dat mijn voors. aldergenadichste heere de conijnck gesonden hadde zekere zijne gecommitteerden omme mitten Staten van den voors. lande gesaemdelick te communiqueren ende sluyten op tstuck, daerof onlanck daer te voren dachvaert gehouden was in Middelburch voors., ontbiedende ende bevelende daeromme vanwegen mijnre voors. genadiger heeren allen den voors. Staten ende edelen ende elcken zonderlinge te commen oft te zeynden huere gedeputeirde, volcomelicke gemachticht, binnen der voors. stede van Middelburch des donredaechs daerna [*19 juni*],

goets tijts voor de noene, om alsdan terstont antwoort te geven van den 6000 ponden van 40 gr. tpont, die mijn voors. aldergenadichste heere den Rooms conijnck begeert hadde te hebben van den voors. lande, als breeder ende volcomelicker verclaert staet in den voors. plackaet, hier overgelevert. Daeromme hier denzelven Jan Hugez. betaelt over zijnen salaris ende gewoonlicken arbeit als costumelic is, bij zijne quitancie gescreven onder an de merge van denzelven plackate, de somme van 14 s. gr. Vlaems, f. in ponden deser rekeninge 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 86, f. 72.*

Den voeirn. Zoeteman Cornelisz. [*bode*] van dat hij bij bevele alsvoeren [*van rentmeester Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedreghen ende gecondicht heeft over al Beoisterschelt ter plaetsen gecostumeert eenen placcaet van desen rentmeester in daten den XVIII^en^ dach van junio vorengenomdt, inhoudende dat alle de edele ende State van Beoisterschelt voirs. wesen zouden den XX^en^ dach van junio voeirs. binnen der voers. stede van Middelburch omme aldar dengenen, die van sconijncx wegen daertoe geordonneert zijn zouden, fijnale conclucie ende antwoerde te gevene aengaende den 6000 lb. van 40 groten daer tevoren van voeirs. sconincx wegen begeert, zonder daeroff meer scrijvens te verwachtene, alzo dat breeder blijct bij den voeirs. placcaet, die men hier overlevert. Daeromme de voirs. Zoeteman betaelt bij zijne cedule alsvooren de somme van 7 s. groten, maken in ponden deser rekeninghe 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 1085, f. 39.*

c – – –[1] Item den voirn. rentmeester [*Pieter uyen Wijngaarde*], die noch omme deselve sake gecommen is van Ziericxee tot Middelburch mits dat die noch geeyndt noch tot effecte gecommen en was, ende vandaene weder thuys heeft moeten reysen ende noch een ander nyeu placcaet gemaict in date den XX^en^ dach in deselve maent van junio van gelijcken weder in Middelburch te zijne, alst blijct bij den voirs. placcate dairvan wesende. – – –. – *Ibidem f. 37.*

d Den voorn. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] over zeker voyagen bij him gedaen ende betaelt anderen personen ter cause van den 6000 lb. van 40 groten die mijne voors. genadige heere de conijnck begheerde te hebben van den lande van Zeelant, achtervolgende den tractate gemaect te Brugge in Vlaenderen, daerup diversche dachvaerden gehouden waeren binnen den voors. lande van Zeelant, in der manieren hiernaer verclaerst, alst blijct bij eenen pappiere onder die handteikene van mijnen heere van Bergen ende Gillis Scolin, griffier van der Financie voors., in daten van den XXIX^en^ dage in junio anno XIIII^C^ LXXXVIII, daer dezelve reysen ende voiagen inne gespeciffieert staen, hier overgelevert. Eerst betaelt Jan Hugez. Sculock, gezworen bode Bewesterschelt voors., van gereyst te hebben van den voors. stede van Middelburch tot Dendremonde in Vlaenderen bij mijnen voors. genadigen heere den conijnck mit zekere besloten letteren van den voors. rentmeester, daermede zijnre genaden adverteerde dat nauwelic der pijne waerdich en was om zoo cleynen somme te bidden ende de Staten van den lande te vergaderen, dat zijne magesteit op dien tijt niet doen en wilde. Daeromme de voors. Jan Hugez. uut was varende, merrende ende wederkeerende den tijt van thien geheele dagen, alst blijct bij den voors. pappiere, hiervoeren overgelevert, ende bij des. voors. Jan Huge is quitancie, dienende oick op twee andere partijen, begrepen in dit article hierna, tot 12 d. gr. elcx daechs, f. 10 s. gr. Vlaems[a]. Item den voorn. rentmeester die gereyst heeft tot tween reysen van der voors. stede van Middelburch ter Vere bij mijnen heere van Beveren, van der Vere etc., om te weten tot wat dagen ende waer men die dachvaert houden soude ter cause van den voors. 6000 ponden, ende vandaer voort an eenigen edelen van den lande ende tot Reymerzwale ende Goes omme die wetten aldaer tadverteren ende mit duechden te onderwijsen dat zij hemlieden vougen wilden totten verlegge van denzelven penninghen, in alle welke reyse de voors. rentmeester uuyt was ende vaceerde den tijt van achte geheel dagen, alst blijct bij den pappiere voeren geroert, tot 8 s. gr. Vlaems elcx daechs als voeren, f. 3 lb. 4 s. gr. Vlaems.

Item de voorn. rentmeester heeft noch gereyst bij scriven van mijnen heere van Bergen opten Zoom om mit him ende mit heere Wolffanck, hertoge in Beyeren, ende anderen gecommitteirden te communiqueren op zekere poincten mijnen voors. genadigen heere den conijnck angaende, daeromme hij uut was den tijdt van zes geheele dagen, alst blijct bij den pappiere, voeren verclaerst, tot 8 s. groten elcx daechs als voren, facit 2 lb. 8 s. gr Vlaems.
Item de voors. rentmeester heeft noch betaelt den voorn. Jan Hugez. Sculock van gereyst te hebben van der voors. stede van Middelburch tot Bergen opten Zoom tot drie reysen bij den voors. heere Wolffanc, hertoghe in Beyeren, ende mijnen voors. heere van Berghen mit besloten brieven, daermede de Staten van Zeelant den voors. heeren adverteerden dat zij hemluyden zeer cortelinge eene goede finale andtwoorde zeynden zouden roerende den voors. 6000 ponden, daeromme den voors. Jan Hugez. uut was den tijt van negen geheele dagen, alst blijct bij den pappiere ende des voors. Jan Hugez. quijtancie, verclaerst hiervoren, tot 12 d. grooten elcx daechs, fac. 9 s. gr. Vlaems.
Item de voors. rentmeester heeft noch betaelt den voors. Jan Hugenz. Sculock van gereyst te hebben van Middelburch ter Vere, vandaer tZiericxzee, te Reymerzwale, te Cruningen, ter Goes, Cortkene ende anderen diverschen plaetsen, om te doen teykenen de acte, die de prelaet ende edelen van Zeelant gegeven hadden den steden van denzelven lande, daermede zij beloefden hemluyden betalinge te doen hebben van den voors. 6000 ponden van den penningen, comende van der eerster bede die men consenteren soude, daeromme dezelve Jan Hugez. uut was ende vaceerde den tijt van XI geheele dagen, alst blijct bij den voors. pappiere ende des voors. Jan Hugez. quijtancie, hiervoeren overgelevert, tot 12 gr. sdaechs, facit 11 s. grooten Vlaems.
Ende de voorn. rentmeester heeft zelve noch gereyst van den voors. stede van Middelburch tot binnen der voors. stede van Bergen, mit hem voerende de penningen verleyt bij de voorn. steden van Zeelant, om die te geven den voors. hertooch Wolffanc in Beyeren, daer hij omme uut was varende ende verwachtende expedicie ende wederomme keerende den tijt van XV dagen, alst blijct bij den pappiere, voeren geroert, tot 8 s. gr. elcx dages als voeren, f. 6 lb. gr. Vlaems.
Ende voor zeker oncoste gedaen extraordinaerlic tot bewaernisse ende bescudde van zijnen persoen ende verzekertheit van den penningen die de voors. rentmeester medevoerde, zo was hem van noode te hueren een scip, well geartilliert mit engienen ende gestoffeert van ruyteren jegens de rebelle van Vlaenderen ende hueren adherenten, daervoeren hem getauxeert is alst blijct bij den pappiere voorscreven de somme van 3 lb. gr. Vlaems.
Beloopende alle de partien voeren verclaerst de somme van 16 lb. 2 s. groten Vlaems, f. in ponden deser rekeninge 96 lb. 12 s. – *Ibidem nr. 86, f. 66-66v.*

a *In de marge heeft de Rekenkamer hierbij aangetekend:* Bij den voirs. qoyer dienende op dese ende andere partien hierna soewel voir den rentmeester als voir den anderen boden hierna al begripende in desen artikel, begripende die V partien hieronder. Ende hoewel de sommige reysen hierinne begrepen gedaen zijn binnen den bedrijve van zijne officie, nochtans soet geschiet is om saicken extraordinaris niet concernerende zijnen dienst transeat hic.

1 Zie voor het voorafgaande voorgaand nr.

1170 1488 NA JULI 4, GOES

c – – – Oic mede [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] om van der voirs. stadt van Bergen ghereyst te hebben ter voirn. stadt van der Goes omme de dachvaert te helpen houden upte begheerte van den voirs. 30.000 lb. Insgelijcx oick van tot diverschen stonden gereyst te hebben van der voirs. stede van Middelburch tot in de stadt van der Vere bij mijnen heere van Bevere om aldaer mit hem te besoingnieren ende communicquieren up tstuck van derzelver bede ende anderssins, int welcke doende varende van der eender stadt ter andere, besoingnierde ende wederomme keerende de voirs. rentmeester certiffiert ende affirmeert in zijnder consciencie gevaceert te hebben den tijt van achtte[a] geheele dagen,

beghinnende den vierden dach van der maent van julio ende eyndende den XXI^en^ dach van der maent van julio daerna volgende – – –. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 329, f. 89v.*

e Den voirn. rentmeester [*Pieter uyten Wijngaarde*], die getogen is uut scrijven van Heynrick Jansz., rentmeester van Bewesterschelt, alst blijct bij zijne brieve geteykent mit zijns selfs handt den VI^en^ dach in julio anno LXXXVIII, van Ziericxee tot Bergen up den Zoom bij den mogenden heeren hertoge Christoffels ende Wolffanc in Beyeren, de heere van Bergen, de greffier van der Financien Gillis Scholin ende de voirs. rentmeester van Bewesterschelt, aldair zijnde als commissarisen geordineert vanwegen onser alregenadichsten heeren den Roomsch conijck omme te practiquieren in zijnen landen van Zeelant een bede van 30.000 lb. van 40 groten Vlaims tpont. Aldair gesloten was dat de voirs. rentmeester van Bewesterschelt trecken soude bij den voirn. conijnck, hem te kennen geven ende an zijnre genaden begeren van svoirs. landts van Zeelants wegen dat hem beliefde tselve zijn landt zuver te houden van volke van oirloige dairinne te zeynden ende dat den harinckman veylich ter zee mochte varen visschen. Ende dat doende souden him een tamelicke bede accorderen, in welke voyage de voirs. rentmeester gevaceert heeft VI dagen. – – –[1]. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1085, f. 37v.*

a *Lees*: achttien.
1 Zie voor het vervolg nr. 1174.

1171 1488 JULI 11-12, MIDDELBURG

b Denzelven Jan Hugez. Sculock [*bode*] van dat hij ommegedregen ende doen condigen heeft over al Bewesterscelt voors. ten plaetsen gecostumeert eenen plackaet van Aelbrecht Jansz. van Wissenkerc, des voors. rentmeesters [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] broeder ende stedehouder van der hooger justicie, onder zijnen zegele in date van den VIII^en^ dage van julio anno XIIII^C^ LXXXVIII, mencie makende hoe dat mijne heere Philips van Cleven zeere cortelinge daer te voeren gesonden hadde an den burchmeesteren, scepenen, raidt, notabelen, poorters ende gemeenen ingeseten van den voors. stede van Middelburch zijne opene bezegelde brieven in vorme van plackate, bij denwelcken hij hemluyden sommeerde ende niet min versochte dat zij anschau hebbende opten eedt, gedaen bij hueren gedeputeerden van tonderhouden tractaet van den payse ende opte infractie ende inbreke van dien, zij hemluyden verclaren souden binnen VIIIe dagen na datum van dien vrienden ende welwillende van den voors. lande van Vlaenderen mit meer anderen poincten ende articulen begrepen in denzelven brieven, dewelcke van Middelburch daerop nyet en dorsten noch en wilden concluderen, gemerct dat daeran hinck de geheele welvaert ende destructie van den voors. lande, zonder daerop te hebben tadvis ende goetduncken van den gemeenen State van den voors. lande. Ontbiedende daeromme ende bevelende den voors. gemeenen Staten ende elcken sonderlinge vanwegen mijnre voors. genadiger heeren te commen oft te zenden huere gedeputeirde volcommelic gemachticht binnen der voors. stede van Middelburch des vriendaechs daerna volgende, den XI^en^ dach van der voors. maendt van julio, des avonts in der herbergen om des anderdaechs daeran gesaemdelick te concluderen ende sluyten tot oirboir, proffijt ende welvaeren van denzelven lande, als breeder ende volcomelicker verclaert staet in denzelven plackaet, die men hier overlevert. Daeromme hier den voors. Jan Hugez. betaelt over zijnen sallaris ende gewoonlicken aerbeyt als costumelic is bij zijner quijtancie, gescreven onder an de merge van denzelven plackaet, de somme van 14 s. gr. Vlaems, facit in ponden deser rekeninge 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 86, f. 72-72v.*

1172 1488 JULI 17, MIDDELBURG

b Denzelven Jan Hugenz. Sculock [*bode*] van dat hij ommegedragen ende doen condigen heeft over al Bewesterscelt voors. ten plaetsen gecostumert eenen plackaet van den

voors. Aelbrecht Janssone, stedehoudere van den voors. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], gegeven onder zijnen zegele den XIII[en] dach van der voors. maent van julio anno XIIII[C] LXXXVIII, mencie makende hoe dat omme dieswille dat den meestendeel van den edelen ende oick eenige van den steden over al Zeelant niet en quamen noch sonden huere gedeputeirde volcomelic gemachticht zoo dat behoort ter dachvaert cortelinge daer te voeren gehouden binnen der stede van Middelburch voors. omme gesaemdelick te concluderen ende sluyten op eenige zaken, daer genouch anhijnck de geheele welvaert van den voors. lande, de voors. dachvaert gecontinueert ende uuytgestelt was tot des donderdaechs daerna volgende, den XVII[en] dach van der voors. maent van julio. Ontbiedende daeromme ende bevelende vanwegen mijnre voors. genadiger heeren allen edelen ende anderen van den Staten van den voors. lande ende elcken sonderlinge te commen oft zenden huer gedeputeirde ter voors. dachvaert op gehouden te zijne als overhoirige ende rebelle ingesetene ende ondersaten van den voors. mijnen genadigen heeren ende hueren voors. landen van Zeelant, als breeder ende volcomeliker verclaerst staet in denzelven plackaet, die men hier overlevert. Daeromme hier den voors. Jan Hughenz. betaelt over zijnen sallaris ende gewoonlicken aerbeyt als costumelic is, bij zijne quijtancie gescreven onder an den merge van denzelven plackate, de somme van vierthien schellinge grooten Vlaems, facit in ponden deser rekeninge 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 86, f. 72v-73*.

1173 1488 JULI 20-23, DEN HAAG

Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 696. Voor deze dagvaart, gewijd aan het verzoek van Rooms-koning Maximiliaan om een lening van de Staten van Holland van 50.000 Rijngulden en aan de beveiliging van de binnenlandse stromen, werden, naast de edelen en steden van Holland, uit Zeeland opgeroepen 23 met name genoemde edelen en de steden Goes, Reimerswaal, Tholen, Sint-Maartensdijk, Zierikzee, Brouwershaven, Middelburg, Veere, Vlissingen, Zoutelande, Westkapelle, Domburg en Kortgene.

a Item noch heeft die stede [*van Rotterdam*] verleyt een reyse die Johannes Allertsz., haer clerc, dede up sinte Jansavond LXXXVIII lestleden [*23 juni*] mit Wouter Cornelisz., stierman, bij overdrachte van den Staten van Hollant ende Vrieslant[1], dewelke eerst togen ande stede van Sciedam, sprekende ende roerende van den harynckvaert. Ende die stede van Schiedam sende een man met hem ten Briel ende die stede van den Briel sendede oick een man met hemluyden tot Zerijcxee, Brouwershaven, Midelburch, ter Vere ende andersins, al roerende van der[a] harijncvaert. Daerup die Zeelanders in den Hage ter dachvaert quamen bij consente van mijnen heere van Ravesteyn, die heere van Beveren ende heere Jan van Cats. – – –. – *NA, Staten van Holland voor 1572, nr. 1679 (rek. Rotterdam), f. 6v*.

Die stede van Schiedamme voirs. heeft verleyt van een reyse gedaen by Heynrick Janssz. op sinte Jansavondt [*23 juni*] midsomer anno LXXXVIII, aldair mede zijn geweest Jannes Allaertz. ende Wouter Cornelisz. van Rotterdamme, by ordimancie[b] van den Staten van Hollant ende Vrieslant, dwelcke gereyst zijn ten Briele ende voirt vandair tsamen tot Zerixse, Brouwershaven, Middelburch, ter Veerre ende andersins in Zeelant angaende die harinckvaert. Dairop die Zeelanders tsamen in den Haghe zijn gecomen ter dachvaert bij consente ende onthiet van mijnen heere van Ravesteyn, die heere van Beveren ende heeren Jan van Kats. In welke reyse Heynrick Janssz. mitten anderen van Rotterdamme uut geweest heeft den tijt van XIII dagen tot vijf scelling groot sdaechs. – – –. – *NA, Staten van Holland voor 1572, nr. 1680 (rek. Schiedam), f. 4v-5*.

Op sente Jansdach [*24 juni*] gesonden Peter Thoeniss. tot Zierixee om heymelic te vernemen hoe dat stont metten Zeeusschen steden ende of zij scepen van oirloghen uutmaken zouden. Dairvoire hem betailt 7 s. 6 d. – *RHC Bergen op Zoom, Oud-stadsarchief Bergen op Zoom nr. 250.2 (stadsrekening 1488-1489), f. 192v*.

1 juli. – – –. Item up tgene dat die heeren van den Rade gescreven hebben om scepe toe te maken die geleyden mogen die vitalie die men in den oirloge behoift, ende die de coopluyden ter zee veyligen mogen dat zij vry ende veylich mogen varen ende reysen etc. Hierop is overgedragen ende gestemmet dat men spreken sel mitten heeren van den Rade om den Seeuschen[c] steden te bescriven ter dachvairt te comen, alsoe zij sitten opten stromen, om te verstaen wat zij dairin doen willen. Ende dat men vervolgen sel aen onsen alregenadichsten heeren om lijsens[2] te vercrigen dat men opter zee enen ygelic hemselven beschermen mach, ende dat men voirt dairin doen sel bij den meeredeele van den steden. – – –. – *RA Leiden, SA I nr. 382, f. 231.*

19 juli. – – – Up tgene dat bij den burgermeester als Adriaen van der Boichorst mitten anderen gedeputeerde[d] die in der dachvairt gehouden in den Hage als Willem van der Does, burgermeester, ende Aernt Pietersz. reporteert ende upgedaen is van – – –; item van die brede zee te veyligen ende van die wateren ende stromen binnen slants te veyligen etc. Hierop is overdragen – – –. Item als van den brede zee te veyligen om den haringeman ende den coopman te reysen, ende desgelijcx mede van den wateren ende stromen binnen slands, dair die poorteren ende ondersaten van desen lande grotelic beschadicht worden etc. Alsoe die Zeelanderen nu jegenwoirdelic up dese selve sake ende materie ter dachvairt bescreven zijn, soe sel men dair van der stede wegen van Leyden mede in doen bij den anderen grooten ende clienen steden van desen lande soeals dair bij dien voir den gemeenen besten geordineert sel worden tot welvaren van den gemeenen landen. – – –. – *Ibidem f. 232v-233.*

c Item upten XX[en] dach in julio anno LXXXVIII reysde Adriaen voirs. [*van der Boechorst*] mit Willem van der Does in den Hage ter dachvairt – – –. Ende oick soe hebben die Staten van Hollandt, Zelandt ende Vrieslandt up dese selven tijt een concept ende raminge gemaict hoedat men die stromen ende wateren binnenslands veyligen ende bescermen soude voir die Vlamingen ende andere quaetwillende, ende oick die brede zee voir den harincman ende coopman te veyligen. Ende waeren uut III dagen; gegeven van cost, wijn, belesier, anval van gasten ende wagenhuyr tsamen 12 lb. payments. – *GA Leiden, SA I nr. 561, f. 92.*

Upten XXII[en] in julio waeren in den Haech Claes Pijnszoon, meester Huych de Groot om te spreken van tgeen dat mijn heere van Camerijc sdaechs te voeren upgedaen hadde, mair dair en worde niet veel in gedaen want die edele van Hollant ende Zeelant waeren bij malcander om een concept te maicken tot bewairnisse van der zee ende oick van den stroom binnen slants. Ende dair waeren mede onsen scout ende heere Cornelis van Dorp om te spreken van dieselve saick, verteert 3 lb. 15 s. 8 d. – *NA, Staten van Holland voor 1572, nr. 1647 (rek. Delft), f. 4-5.*

e Item de voirs. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] heeft betaelt eenen bode, comende uuten Hage, voir zijn voyage van dat hij hem brachte den XXIIII[en] dach van der voirs. maent van julio zekere ordinancie, gemaict bij mijnen heere den stadthoudere ende anderen mijnen heeren van den Raide mitten gedeputeerden van den Staten van Hollant, Zeelant ende Vrieslant, die daeromme vergadert hadden geweest in den Hage voirs., up tstuck van der harinctheelt, omme te adverteren den Staten van den voirs. lande van Zeelant, alst blijct bij den pappiere hiervoren geroert, den somme van 4 s. gr. Vlaems. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 329, f. 89v.*

a *Hs.*: nogmaals van der.
b *Aldus hs.*
c *Hs.*: Seeuschem.
d *Hs.*: gedeputeerte.

1 De Staten van Holland wijdden al eerder dagvaarten aan het uitrusten van oorlogsschepen om de haringvissers en de kooplieden te beveiligen tegen de Vlamingen, op 9-10 juni en 1 juli (*Dagvaarten Holland*, IV, nrs. 690 en 694).
2 Licentie.

1174 1488 JULI 22-24, GOES

N.B. Ook aan de Staten van Holland werd een bede gevraagd. Op hun dagvaart van 10-11 juni werd besloten de zaak uit te stellen tot 20 juni om dan met de 'Zeelanders' te overleggen. Op 16-19 en 24-25 juni is inderdaad opnieuw door de Hollanders vergaderd; van aanwezigheid van Zeeuwen is niet gebleken (Dagvaarten Holland, IV, nrs. 691-693).

b Item de voirs. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] heeft noch betaelt eenen genaempt Boudin Heinricxz., wonende ter Goes, voir zijne reyse die deselve rentmeester hem dede doen den XVIII^en^ dach van der voirs. maent van julio bij mijnen voirs. genadigen heere, wesende te Bouchoute, ziner majesteyt adverterende hoe dat de dachvaert roerende ziner genaden begeerte van 30.000 lb. geleyt was ter Goes, biddende zijner majesteyt, indien dat eenichsins mogelijc ware, daer te willen zine, mit meer anderen zaken, breeder verclaert int voirs. pappier, hiervoren geroert, dairvoeren denselven Boudin betaelt es geweest de somme van 9 s. gr. Vlaems.

Item de voirn. rentmeester zandt den XXII^en^ dach van der voirs. maent van julio den voirs. Jan Hugez. [*bode*] mit zekere zijne lettren aen den voirn. heere van Berghen omdat deselve heere van Bergen comen zoude ter voirs. dachvaert ter Goes mitten hertoge Christoffle ende anderen commissarissen daer wesende van mijns voirs. genadichs heeren wege upte begheerte van der voirs. bede, daervoren denzelven Jan Hugez. betaelt es geweest, mits dat hij reysde te paerde bij dage ende bij nachte, alst blijct bij den voirs. pappiere ende bij desselfs Jan Hugez. quitancie, overgegeven hiervoren in dit article, de somme van 6 s. gr. Vlaems. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 329, f. 89-89v.*

Denzelven Jan Hugez. [*bode*] van dat hij ommegedregen ende ghedaen condigen heeft over al Bewesterschelt voirs. eenen anderen placcaet van den voirn. rentmeester, gegeven onder zijnen zegel den XIX^en^ dach van julio anno XIIII^C^ LXXXVIII, mencie makende van een dachvaert te houden binnen der stede van der Goes des woensdaechs na datum van denselven placcaet [*23 juli*] omme mijnen voirs. genadigen heere eene goede finale antwoirde te geven up zine begheerte van den 30.000 lb., die hij begheerde te hebben van den voirs. lande van Zeelant om hem daermede te behelpen in zijne groote nootzaken ende zware lasten die hij doe up handen hadde ter cause van zijne wapeninge, die hij voirt mit mijnen aldergenadichsten heere den keysere van Rome, zijnen vader, zonder eenich langer delay of vertreck te nemen, alst breeder blijct ende verclaert staet in den voirs. placcaet, die men hier overlevert. Dairomme hier denselven Jan Hugz. betaelt over zijnen sallaris ende gewoonlijcken aerbeit als costumelick es bij zijne quijtancie, gescreven onder an de marge van denzelven placcaet, de somme van 14 s. gr. Vlaems, f. in ponden deser rekeninge 4 lb. 4 s. – *Ibidem f. 91v.*

Den voeirn. Zoeteman Cornelisz. [*bode*] van dat hij bij bevele alsvooren [*van rentmeester Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterschelt ter plaetsen gecostumeert eenen placcaet van desen rentmeester in daten den XX^en^ dach van jullio voeirs., inhoudende ende naer tscriven dat Henynrick Janss., rentmeester van Bewesterschelt, tot Bergen upten Zooem zijns^a^ perssoens mitten heere van de Bergen geweest ende gecommitteert mitten mogenden hertoge Volffanck van Beyeren, die aldaer gecommitteert gesonden was van onsen aldergenadichsten heere den Roomschen conijnck me[t] zekere commissie van sconijncxs wegen te practickieeren eene bede van 30.000 lb. van 40 groten, bij denwelken de voeirnoemde hertoghe van Beyeren, mijn heere van Bergen ende Heinrick Janss., rentmeester van Bewesterschelt, gevaceert ende ordonneert hebben

eene g[e]nerale dachvaeirt dat alle de edele ende Staten van den lande van Zeelant wesen souden ter Goes den XXII[en] dach van derzelver maent van jullio, anders niet wetende dan onsen genadeghen heere den Roomschen coninck in persoone ende ter selver dachvairt zijn, alzo dit breeder blijct bij den voeirs. placcaet ende bij den voeirs. mijscive gezonden van Heinrick Janss., rentmeester van Bewesterschelt, an desen rentmeestere, die men hier overtlevert. Daeromme betaelt den voeirseyden Zoeteman bij zijne cedule inhoudende alsvooren, de somme van 7 s. grooten Vlaems, maken in ponden deser rekenijnghe 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 1085, f. 39*.

c – – –[1] Item de voirn. rentmeester [*Pieter uyten Wijngaarde*], die naderhant bij bevele van onsen alregenadichsten heere den Rooms conijnck vors., alst blijct bij zijne genaden brieven, getogen is van Zierixee ter Goes omme aldair mitten voirs. Heynrick Jansz., rentmeester Bewesterschelt, te besoingieren naer wille ende scrijven ons voirs. conijncx, dair zij zeer[b] lange gebleven zijn, dat uut scrijven ende sonderlinge bevel ons voirs. alregenadichsten heere den conijnck een dachvairt geraemt ende geordineert was bij den hogen ende mogenden heeren hertoge Christoffels ende Wolfanck van Beyeren, mijn heere van Bergen, de heere van Sympy, de greffier van der Financien ende Heynrick Janssone voirs., alst blijct bij zijnen brieven an den voirs. rentmeesters gesonden, inhoudende dat deselve rentmeesters placcaten ende publicatien zouden doen over tbedrijf van hoirlieder officy dat niet anders wetende de genade van der conijncklicke magesteyt wesen soude in persone ter Goes den XXII[en] dach in julio LXXXVIII om des anderen dages proposicie ende begeerte te doene an den Staten van Zeelant van der somme van 30.000 lb., alst blijct bij den placcaten dairof gemaict. Ende mits dat de conijnck ten dage voirs. dair niet geweest is, zoe hebben de commissarisen voirs. selve de proposicie gedaen, als dairtoe gecommitteert ende last dairof hebbende, in welke voyage de voirn. Pieter, rentmeester, gevaceert heeft den tijt van VIII dagen. – – –[2]. – *Ibidem f. 37v*.

d – – – Ende om van der voirs. stadt van der Goes gereyst te hebben binnen der voirs. stede van Bergen bij den hertogen Christoffle ende Wolfganc van Beyeren mit zekere instructie denselven rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] gegeven bij den Staten van den voirs. lande van Zeelant om tinhouden van dien te kennen te geven denzelven mijnen genadigen heere, welcke hertogen den voirs. rentmeester mit hemlieden leedden tot binnen der stede van Antwerpen, hem gelovende te geleyden vry ende vranck bij denzelven mijnen genadigen heere, van welcker stadt van Antwerpen de voirs. rentmeester vertooch mitten zelven hertogen ende reysde in de voirs. stede van Hulst, dair hij zeer rudelic getracteert was van den volcke van den voirn. hertogen ende van den garnisonne van derzelver stadt, die hem dreygende waren, zeggende dat zij hem behouden zouden ter tijt totdat zij al vernoucht ende betaelt zouden zijn van tgoene dat mijn voirs. genadige heere hemlieden sculdich was, *zodat de rentmeester niet verder durfde te reizen maar in het geheim terugkeerde naar Bergen op Zoom*. – *Ibidem nr. 329, f. 88v-89*.

a *Hs.*: zuijs.
b *Hs.*: zee.
1 Zie voor het voorafgaande nr. 1170.
2 Zie voor het vervolg volgend nr.

1175 1488 JULI 31-AUGUSTUS 1, MIDDELBURG

b Denselven Jan Hugez. [*bode*] van dat hij ommegedregen ende doen condigen heeft over al Bewesterscelt voirs. ten plaetsen gecostumeert eenen anderen placcaet van den voirs. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], gegeven onder zinen zegel den XXVI[en] dach van julio anno XIIII[C] LXXXVIII, mencie makende dat de dachvaert, gehouden ter Goes den

XXIIII[en] dach van der voirs. maent van julio anno LXXXVIII, uutgestelt ende verleit was tot des donderdaechs daerna volgende [*31 juli*] binnen der voirs. stede van Middelburch, des avonts in der herberge omme des anderdages daeran goets tijts voer de noene mijnen voirs. genadigen heere den coninck, die in meyninge was zelve in persoone ter voirs. dachvaert te wesen, eene goede ende finale antwoirde te geven upte begheerte van mijnen voirs. genadigen heere aengaende de voirs. 30.000 lb. zonder eenich delay of vertreck langer te nemen, alst blijct bij den voirs. placcaet, die men hier overlevert. Dairomme hier denselven Jan Hugez. betaelt over zijnen sallarijs ende gewoonlijcken aerbeyt als costumelijc es bij zijne quijtancie, gescreven onder an de marge van denzelven placcaet, de somme van 14 s. gr. Vlaems, f. in ponden deser rekeninge 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 329, f. 91v.*

Den voern. Zoeteman Cornelisz. [*bode*] van dat hij bij bevele alsvooren [*van rentmeester Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterschelt ter plaetsen gecostumeert[a] eenen placcaet van desen rentmeestre in daten den XXVII[en] dach van jull[i]o voers., inhoudende alzoe onlancxs dachvaeirt geweest hadden in de stat van der Goes ende aldaer bij zeekre gedeputeerde, genareert in voeirgaende naeste article[1], opengedaen ende begeert was uuter name van onsen aldergenadichsten heere den Roomschen conijnck eene bede van 30.000 lb. van 40 groten, alsoe dat blijct bij den voeirs. placcaet. Ende mitsdien dat vele ende groote menichte van den edelen niet en comparreerden te dien daghe alzoe zij sculdich waren van doene, die voeirseyde dachvaeirt verlynget ende verleyt van dien dage tot upten laetste dach van derzelver maent van jullio ende dat binnen der stede van Middelburch, om aldaeir ende te dien daghe fijnale antwoerde te geven van de voirs. 30.000 lb. ende oick van der sommacie den voeirs. van den Staten gesonden daer tevooren, alzo dit breeder blijct bij den voers. placcaet, die men hier overlevert. Daerom betaelt den voirs. Zoeteman bij zijne cedule, inhoudende alsvooren, de somme van 7 s. gr. maken in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 1085, f. 39.*

c – – –[2] Item de voirn. Pieter uuten Wijngairden, rentmeester, is noch getogen van Ziericxee tot Middelburch ter cause van sekere brieven die onsen voirs. alregenadichsten heere zandt an beyde de voirn. rentmeesters, aldoe noch zijnde ter dachvairt ter Goes, nair tinhouden van denwelken zij thoonijnge deden die edelen ende Staten des voirs. landts van Zeelant, die oick noch aldair waren zoe hiervoeren geroert is, van zekere brieven van sommacien, die gesloten waren in den voirn. brief van den rentmeesters. Ende omme dat de sommacie inhilt andwoirde bij den Staten van Zeelant gesonden te zijne te Bergen buyten den meten van Zeelant, was de dachvairt van der andwoirde ende oick up tfijnale van den 30.000 lb. geleyt te Middelburch upten lesten dach van julio, meynende dat de conijnck dan dair selve in persone geweest soude hebben, alst blijct bij den placcate dairup geexpedeert ende copie van den vors. brieve, in welke voyage de voirn. rentmeester gevaceert heeft den tijt van VI dagen. – – –[3]. – *Ibidem f. 37v.*

Den voirn. rentmeester Heynrick Jansz. [*van Wissenkerke*], die bij wete van mijnen heere van Bergen upten Zoom ende Gillis Scolijn, greffier van der Financie mijns voirs. genadichs heeren, gedaen ende betaelt heeft diversche partijen van reysen ende voyagen zedert den II[en] dach van der maent van julio anno LXXXVIII totten XII[sten] dage van der maent van ouxst daerna volgende ter cause van der nyeuwer bede, die mijn voirs. genadige heere begheerde te hebben van den Staten van Zeelant, ende anderen zaken aengaende der bewaernisse van denselven lande, in der manieren hiernaer volgende.
Te weten eerst den voirn. Jan Hugez. over zine vacacien ende dachgelden van gereyst te hebben hem tweeder van der voirs. stede van Middelburch, deen over al Noirtbevelant ende Borsselen ende dander over al Zuytbevelant, om den rentmeester te zoucken, dewelcke up reyse was om te Hulst te varen, hem dragende zekere lettren van sommacien die mijn heere Philips van Cleven gesonden hadde den burchmeesters, scepenen ende raidt der voirs. stadt van Middelburch, – – –.

Item den voirn. rentmeester over zijne vacacien, costen ende dachgelden van gereyst te hebben van der voirs. stadt van Middelburch den II[en] dach van der voirs. maent van julio binnen der stadt van der Goes bij den grave van Solre, aldaer wesende, die last hadde den voirs. rentmeester van mijns voirs. genadichs heeren wege eenige zaken te zeggen ende [te] kennen te geven, dairaf gheenen noot en es breeder verclaers te maken. – – –. – *Ibidem nr. 329, f. 88v.*

a *Hs.*: gecostumumeert.
1 Zie voorgaand nr.
2 Zie voor het voorafgaande voorgaand nr.
3 Zie voor het vervolg nr. 1179.

1176 1488 AUGUSTUS 1-6, DEN HAAG

Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 697. Deze dagvaart is een vervolg op die van 20 juli, zie hiervoor. De Staten van Holland kwamen weer bijeen voor overleg over de lening aan Rooms-koning Maximiliaan. Met de Zeeuwen zou overlegd worden over de beveiliging van de stromen, waarvoor een concept-ordonnantie was opgesteld. De Zeeuwen kwamen echter niet.

b Roelof Aerntszoen, bode voirn., die upten XXIII[en] dach van derselver maent [*juli*] gereist is mit zekeren beslotene brieven van mijnen heere den stadthouder generael ende raide van Hollant uuyter Hage an den rentemeesteren van Bewesterschelt ende Beoesterschelt in Zeelant, inhoudende dat zij dachvaert bescrijven ende houden zouden up stuck van der uuytmakinge van den scepen binnen ende buyten slants. In welcke reyse hij uyt was onder vaeren, marren ende keeren den tijt van zes geheele dagen tot 12 gr. sdaechs, alst blijct bij der cedulle onder thandteiken van meester Jacob van Barry voirn., inhoudende affirmacie ende quijtancie, hier overgelevert, valet 36 s. – *NA, Rek. Rek. nr. 184, f. 82v.*

31 juli. – Item op die ordinancie die geraemt is bij den Staten van den landen van Hollant, Zeelant ende Vrieslant om die wateren ende strome binnen slands te veyligen ende mede om die scepen van oirloge uut te maken in die groote ende brede zee, gelijcken als die cedelen dairop geordineert ende geraemt dat uutwijsen ende verclaeren die hier gelesen zijn etc., is bij den gerechte ende vroescip gestemmet ende overdragen als van den stromen binnen slands, dat men dairof spreken[c] ende doen sel bij den Staten van den landen, soe men dat voir tbeste dairin sel mogen doen. Ende als van die brede zee te veyligen, dat men dairof sel vervolgen aen onsen genadigen heere om oirloff te mogen hebben ende consente dat elc mocht varen op zijn gewin ende verliese, twelc dat beste voir tlant dienende is. Ende indien des niet geschien en mochte, noch mijn heere niet consentieren en woude, dat men dan van die uutredinge van den scepen doen sel bij den Staten van den landen van Hollant, Zeelant ende Vrieslant. – *RA Leiden, SA I nr. 382, f. 233v-234.*

c Item upten I[en] dach van augusto anno LXXXVIII reysde Adriaen van der Boechorst mit Heynrick Paedse, burgermeester, ende Dirck Dircxz., scepen, in den Hage om antwoirdt te brengen den voirs. commissarisen, want hem met de leste antwoirde niet en genoechde ende oick die Staten van Zeelandt niet in den Hage gecomen en waeren als sij gelooft hadden ende wij thuys togen om beter ende breder consent te gecrigen. Ende waeren uut I dach, verteert mits cost, wijn ende wagenhuyr, tsamen 3 lb. payments. – *RA Leiden, SA I nr. 561, f. 92.*

Upten eersten dach in augusto waeren in den Hage Claes Pijnsz., meester Huge de Groot ende Harper van Foreest om mijn heere van Camerijck ende die andere commissarijsen antwoert te geven van de peticie van 50 duysent, mair die stede begeerde een uuytstel totter coemste van Zeelanders, want zij geloeft hadden bij die steden van Hollant te commen

in den Haich den anderden dach in augusto een antwoerdt te brengen van tconcept dat geordonneert was van ter zee te vaeren buyten ende binnen slants. Aldus en wordt doe niet gedaen. Ende dair quamen bij onsen scout Claes die Waert ende Michiel Pouwelszoon, verteert 3 lb. 2 s. 8 d.
Upten derden dach in augusto waeren in den Haech Clais Pijnszoon, meester Huych die Groot ende Harper van Foreest om antwoerdt te geven van de peticie voirs., mair het werdt noch vertogen want die Zeelanders noch niet gecommen en waeren want sommige steden maicten hoir onschult, seggende soud men niet ten harinck vaeren of soud men den stroom binnen slants niet gebruycken, soe en soud men mijn heere niet mogen believen, verteert 32 s. 8 d.
Upten IIII^en^ dach in augusto anno LXXXVIII waeren dieselve persoonen vors. in den Hage om antwoert te geven, mair dair en worde niet gedaen, verteert 34 s. 8 d.
Upten IIII^en^ ende V^en^ dach van augusto waeren in den Hage meester Huge de Groot om te helpen ordineeren die provisie upter Maze. Aldair men twee dagen verbeydende was na den Zeelanders, comt 20 s. – *NA, Staten van Holland voor 1572, nr. 1647 (uitgaven van de stad Delft), f. 5-5v.*

1177 1488 AUGUSTUS 4, MIDDELBURG

b Denzelven Jan Hugez. Sculock [*bode*] van dat hij ommegedragen ende doen condigen heeft over al den eylande van Walcheren voors. eenen plackaet van den voors. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], gegeven onder zijnen zegele den II^en^ dach van ougste anno XIIII^C^LXXXVIII, mencie makende hoe dat bij mijnen heere den prelaet van Onser Vrouwenclooster in Middelburch, mijnen heere van Bever, van der Vere etc., ende mijner vrauwe van Ravestain mitgaders die van der stede van Middelburch, geordonneert was eene dachvaert gehouden te werden binnen der voors. stede van Middelburch des maendachs daerna volghende [*4 augustus*] goets tijts voor de noene mitten anderen leenmannen, schouten ende scepenen van allen den prochien, dijcgraven, gezwoernen ende hueren clercken, om gesaemdelick te concluderen ende sluyten totter bewaernisse ende bescudde van den voors. lande van Walcheren. Ontbiedende daeromme ende bevelende eenen ygelicken ende elcken sonderlinge te commen in persone ten voors. daghe, alst breeder ende volcommelicker blijcken mach bij denzelven plackaet, die men hier overlevert. Daeromme hier den voorseiden Jan Hugenzone betaelt over zijnen sallaris ende gewoonlicken arbeit als costumelick is, bij zijne quijtancie gescreven onder an de merge van den voors. plackaet, de somme van 5 s. grooten Vlaems, facit in ponden deser rekeninge 30 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 86, f. 73-73v.*

e *13 september 1488. – De bode van de rentmeester van Zeeland Bewesterschelde bezorgt een plakkaat van deze datum*[1] *over geheel Walcheren, waarin wordt geklaagd over de slechte betaling van de 4 d. groten Vlaams per gemet, die voor de betaling van ruiters zouden worden geheven. De rentmeester gelast, mede namens de heer van Beveren en anderen van de Staten van Walcheren, degenen die in gebreke zijn hun porcie te betalen aan de klerken van de Wateringen. – Ibidem nr. 87, f. 72-73.*

3 maart 1489. – Dezelfde bezorgt een plakkaat van deze datum over geheel Walcheren, waarin eraan wordt herinnerd dat de Staten van Walcheren de kosten van de ruiters, die vóór Kerstmis 1488 waren gelegerd te Vlissingen, Zoutelande en Arnemuiden, welke kosten door bepaalde personen waren voorgeschoten, hadden omgeslagen over alle parochies en dorpen. Alle schouten en schepenen die hun porcie nog niet hebben betaald, worden gelast dit alsnog te doen in handen van mr. Adriaan van Hamerstede, rentmeester van de vrouwe van Ravenstein. – Ibidem f. 72-72v.

1 *Tussen plakkaten van 2 april 1489 en 3 januari 1489.*

1178 1488 AUGUSTUS 6-7, MIDDELBURG

b Denselven Jan Hugez. [*bode*] van dat hij ommegedragen ende doen condigen heeft over al Bewesterschelt voirs. ten plaetsen gecostumeert eenen anderen placcaet van den voirs. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerken*], gegeven onder zinen zegel den V^en^ dach van ouxst anno XIIII^C^ LXXXVIII voirs., mencie makende dat alle prelaten, baenraedtsen, ridderen, edelen, leenmannen, ambochtsheeren, burchmeesters, scepenen ende raiden van den goeden steden ende andere, representerende de drie Staten van den lande van Zeelant voirn. over al Bewesterschelt voirs., alle excusacien achtergelaten, comen in persoone of tenminsten zeynden huere ghedeputeerde volcomelijc gemachticht binnen der voirs. stede van Middelburch den VI^en^ dach van der voirs. maent van ouxste, des avonts in der herberge, omme terstont mijnen voirs. genadigen heere den coninck finale antwoirde ende conclusie te geven van tgene dat bij denzelven Staten van Zeelant geraempt, gesloten ende overeengedragen was ter lester dachvaert gehouden binnen der voirs. stede roerende den 30.000 lb. die zijne genaden hadde doen begheren te hebben van den voirs. lande van Zeelant, alst breeder verclaert staet in denselven placcaet, hier overgegeven. Dairomme hier denselven Jan Hugez. betaelt over zijnen sallarijs ende gewoonlijcken aerbeit als costumelijc es bij zijne quijtancie, gescreven onder aen de marge van den voirs. placcaet, de somme van 14 s. gr. Vlaems, f. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 329, f. 91v-92*.

Den voeirn. Zoeteman Cornelisz. [*bode*] van dat hij bij bevele alsvooren [*van rentmeester Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterschelt ter plaetsen gecostumeert eenen placcaet van desen rentmeester in daten den VII^en^ dach van ougsto anno LXXXVIII, inhoudende hoe dat eens deels van den Staten van Beoisterschelt thuyswairde gereyst waren, princepalicke die van Ziericzee, ende nochtans uut scriven van onsen aldergenadichsten heere den Roomschen conijnck den voirs. bevolen was staetwijs te blijven tot binnen der stede van Middelburch tot de comste van onsen aldergenadichsten heere den Roomschen conijnck, nietjegenstaende thuys gereyst zijn ende ter cause van dien de voeirs. hebben noch eens moeten bescriven ende eeneghe zenden die copie van den besloten brieve gezonden van den coninck voeirs., alzo dit breeder blijct bij den voeirs. placcaet ende oick bij den beslotenen brieff, die men hier overlevert. Daeromme betaelt den voeirs. Zoeteman bij zijne cedule, inhoudende alsvoeren, den somme van 7 s. groten, maken in ponden deser rekenijnge 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 1085, f. 39v*.

e Luuc Janssone over zijne vacacien ende dachghelden van zeven geheele daghen die hij uuytgeweest ende gevaceert heeft int reysen van der voors. stede van Middelburch tot in den Hage an mijnen heere den stadthouder ende mijnen heeren van den Raide in Hollandt mit zekeren besloten lettren van den voors. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], daermede hij hemluyden adverteerde van den Staten van Zeelant angaende der toereedinghe van den scepen van oirloge tot bewairnisse ende bescudde van den visschers ende harijnckman[1], alst blijct bij cedule ende certificacie van Gillis Scolin, greffier van der Financie mijnre voors. genadiger heeren, gegeven onder zijn handteiken in daten van den IX^en^ dage van ougst anno XIIII^C^ LXXXVIII, die men hier overlevert. Daeromme hier den voors. Luuck betaelt bij zijne quitancie onder thandteyken van Pieter Lievijns, der stede clerck van Middelburch, daertoe gebeden, daeran gehecht, de voors. VII dagen tot 12 gr. Vlaems elcx sdaechs, f. in ponden deser rekeninge 42 lb. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 86, f. 66v-67*.

1 De bode van Bewesterschelde bracht een plakkaat van Rooms-koning Maximiliaan rond, uitgevaardigd te Middelburg op 14 augustus 1488, waarin de vissers opgedragen werd zich gereed te maken voor de haringvangst en waarin Maximiliaan toezegde oorlogsschepen voor de beveiliging tegen de Fransen en andere zeerovers te zullen uitrusten (ZA, Rekenkamer I B-O nr. 86, f. 73).

1179 1488 AUGUSTUS 17, MIDDELBURG

a – – –[1] Item omdat ter voirs. dachvairt de conijnck selver in persone te Middelburch niet en is geweest, soe en was die fijnale conclusie van den voirs. 30.000 niet volbracht ende is dese voirn. rentmeester [*Pieter uyten Wijngaarde*] getogen van Ziericxee tot Middelburch uuyt scrijven van Heynrick Janss. voirn. ende brachte mit him den schout van den hoogen banne om die bede van den voirs. 30.000 lb., geaccordeeert in presencie van onsen voirs. alregenadichsten heere den conijnck, die dair in persone was, gewesen te sijne mit mannen vonnisse alsoe dat behoirt ende gedaen was, alst blijcken mach bij den brieven van dien, in welke voyage de voirs. rentmeester vaceerde mitten anderen gedeputeerden den tijt van XVIII dagen. – – –. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1085, f. 37v.*

b Den voirn. Jan Hugez. [*bode*] over zijne vacacien ende dachgelden van drie geheele dagen, die hij uutgeweest ende gevaceert heeft bij expressen bevele van mijnen voirs. genadigen heere int reysen van der voirs. stede van Middelburch tot binnen der stede van Ziericxzee om die gedeputeerde van derzelver stadt mit alder ernsticheyt ende diligencie te doen comen bij zijner ghenaden majesteyt binnen der voirs. stede van Middelburch, alst blijct bij cedulle onder thandteyken van Gillis Scolijn, greffier van der Financie mijns voirs. genadichs heeren, in date van den XXI^en^ dage van ouxst anno XIIII^C^ LXXXVIII ende bij des voirs. Jan Hugez. quijtancie dairaen gehecht, die men hier overlevert. Dairomme hier de voirs. III dagen tot 12 gr. elcx daechs, f. in munte deser rekeninge 18 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 329, f. 90.*

e *17 augustus. – De Staten van Zeeland stemmen in tegenwoordigheid van de Rooms-koning en met vonnis van de leenmannen op zekere voorwaarden toe in de betaling van een bede van 29.000 lb. van 40 groten gedurende één jaar, welke som zal worden gevonden door heffing van 10 groten bij de breedte van elk gemet.*

Upten XVII^en^ dach in augusto in jaer MCCCC LXXXVIII, zo was bij den ghemeenen Staten tslants van Zeelandt binnen der stede van Middelburch in de jegewoerdicheyt van onsen aldergenadichsten heere den Romsch coninck als vader, momboer ende voucht van oick mijnen genadigen heere hertoghe Philips, zijnen zone, ertshertoghe van Oisteryck, hertoge van Bourgongen etc., geaccordeert mit vonnisse van mannen der gravelicheyt van Zeelant gewijst boven de beede nu loop hebbende, eene andere nyewe beede van 23.000 ponden tot 40 gr. Vlaems tpondt tzinder genaden behouf ende noch 6000 gelijcke ponden tot behouf van den steeden van Zeelandt, die dezelve steden onlancxs tzinder voors. genaden eedele begeerten by maniere van anticipacien verscoten hebben, tzamen bedragende 29.000 gelijcker ponden.

Omme dewelke betaelt te wordene gestelt ende geslegen zijn tot 10 gr. munte voorn. up elck gemet bij der breede, tvrye medegaende, over al Zeelant ten vollen scote een jaer lanck geduerende, twelke verschynen sal tsinte Jansdaghe decollatio [*29 augustus*] anno XIIII^C^ LXXXIX naestcomende, omme deselve 10 gr. munte voors. ende bij der breede ontfanghen te wesene bij den rentmeesters Beweest ende Beoisterschelt elck int tzyne tot profijte van mijnen voors. genadigen heere den Roomsch conijnck ende den eedelen ende den steden voors., waerof deselve rentmeesters zijnder genaden, den eedelen ende denselven steden gehouden werden elck van zijnen ontfange goede rekenijnge, betalinge, bewijs et reliqua te doene.

Welke 10 gr. munte voorn. bij der breede de voors. Staten denselven mijnen genadighen heere geconsenteert hebben tot zijnder ernsthegher bede ende eedele begheerte in der vougen alsvooren omme deselve zyne genaden te helpenne ende te baten te comenne in zijne presente zware nootlijcke lasten. Welverstaende dat alle deghene die in dese laetste beede noch loopende ten halve schote gestaen hebben, niet hogher noch breeder in dese jegewoerdighe beede van 10 gr. bij der breede voors. gelast wesen en zullen.

Voort zo wart bij denselven vonnisse geseit, uutghesproken ende gewijst expresselicke dat men de voors. beede ende penninghen inwinnen sal metten rechte van berijden bij den burchgrave ende mannen van Zeelandt, mits te mogen betalen mit leveringen van geestelicke, geprevilegierde ende mit poorters al naer ouder gewoenten ende costumen daerof onderhouwen.

Ende om dieswille dattet te vermoeden is dat mijne voors. genadighe heere de coninck de voors. 23.000 ponden sal moeten halen ende gecrijghen tot fynanchien, zo hebben de voors. Staten noch gesloten ende tot voerderinghe van den coninck geaccordeer[t] dat zeesse persoonen van den prelaet, ridderscip ende eedele tslants van Zeelandt, te wetenne mijn heere de prelaet van Middelburch, mijn heere van Ravestein, mijn heere van Bevres, heere Florijs van Cortkeene, heere Clays van Reymerswale ende Vincent van Renissen, zekerheit doen sullen voor deen helft van den voors. 23.000 ponden. Des zo zullen de clercken ofte ontfanghers van den anderen eedelen, niet zynde van den getale van den voors. zeesse persoonen ende die de voors. beede ontfanghen sullen, die sullen comen ende hemlieden voor huere heerscippen verbinden up heerlijcker executien voor den rentmeester daert behoert, vooren ende eer dat sy comen sullen in eenighen ontfanck, omme de voors. zeesse persoonen tontheffenne, daerof quijte ende scadeloes te houdenne. Ende die steden zullen hem verbinden voor die ander helft, mits oick belovende deene dandere te quijtene van allen lasten ende griefven die hem ofte yement van hemlieden daerof overcomen mochte.

Ende dit al mit condicien ende modificacien hiernaer verclaerst. Te wetene dat mijne voors. aldergenadichste heere gelove dat hij tvoors. landt van Zeelandt dit toecommende jaer bijsondere vrij ende ongelast houden sal van allen oirloghen te watere ende te lande ende van allen lasten, duerlydennen ende merren van volke van oirloghen sonder eysschene. Ende oft gebuerde dat zijnder genaden geliefde eenighe volck van oirloghen duer ofte tot eenigher plecken van Zeelandt te zendenne, zo sal hij hemlieden passepoorten doen gheven, hemlieden bevelende tot eender zekere plecke, in deselve passepoorte geexprimeert, te arriveerenne. Ter welker ende tot neghene andere zylieden gehouden werden payselick ende hueschelick te lydenne, mits wel betalende, sonder eenighe vyolencie enichsins te doene. Ende oft geviele dat zyleden huerleder voorgenoemde passepoorte mishuysseerden ofte tot eenighe ander plecke, int tselve passepoort niet begrepen, arriveerden, aldaer eenighe violencie ende oppressie doende ofte perpetrerende, so sullen de officiers, ambochtsheeren, dijcgraven, rentmeesters, bailliuen, scouten, burchmeesteren ende scepenen elck int tsine eerst gereet zijnde daert gebuert mit clockslaghen ende anders by vergaderinghen ende goeder discrecien van huerleder ghemeenten die moghen renvoyeren ende van den violencien, crachten ende oppressien bij hemlieden geperpetreert daer tstick gevalt, corrigeeren ende punieren sonder dies misgrippich te zyne nu ofte tot eenige toecommenden tijden jegen onsen aldergenadichsten heere voorn. in eeniger manieren.

Ende sal oick de voors. coninck mits dese nyewe beede voors. tzynen laste gehouden zijn te veyleghene ende te vryene de zee voor den harincman, vischers ende andere dit loopende jaer ende dese jegewoirdeghe teilt geduerende, omme twelke de voors. harinckman gehouden wart indien hij deselve zee vredelick ende paysivelick ombescaet gebruyct, den coninck voors. te ghevenne van elck last harijncks zeven scellingen gr. munte voorn. Ende oft gebuerde datter eenighe menichte van visschers, te wetenne X of XII harijnckbuussen of daerboven, gevanghen wierden, dies God verbyede, zo en sal niement van hemlieden ofte dandere gevischt hebbende in enich lastghelt gehouden zijn te betalenne, maer zullen alle daerof vry ende ontslegen zijn ende blyven.

Zal insghelijckx mits desen mijne aldergenadichste heere de coninck voorn. tlandt ende de inghelande van Zeelandt vry ende ongelast houden van allen assignacien die zyne majesteyt gedaen heift ofte noch doen mochte eenighen volke van oirloghen, capiteynen ofte andere op tvoors. landt ofte particuliere plecken ofte persoonen van Zeelandt bysonder den voors. tijt geduerende, alle andere voorgewijsde vonnissen van beeden in huere weerden ende vyguere blivende.

Begherende mit alder oetmoedicheden an mynen aldergenadichsten heere ende zyne conincklicke majesteyt voorn. dese presente subvencie danckelic te willen nemenne, deselve accepteerende ende vonnisselick te doen wysene by mannen in der voughen, up de condicien ende modificacien boven verclaerst, mits dese jegewoerdighe acte auctorizeerende ende roboreerende mit zynen eedelen handteyken daeronder stellende.

Aldus gedaen ten jare ende dage als boven, daerbij mede ende over waren ter presencien van mynen aldergenadichsten heere den Romsch coninck voorn., mijn heere de prelaet van Middelburch, de gedeputeerde van mijn heere van Ravestein, mijn heere Boudewin de bastart van Bourgongen, mijn heere van Beveren, heere Floris bastart van Borssellen, heere van Cortkene, heere Clays van Reymerswale, Vincent van Renissen, heere Lodewijck van Schenghen, de gedeputeerden van den steden van Zeelandt ende meer ander mannen der graeffelicheit van Zeelant voorn.

[*Ondertekend:*] Maxi[miliaen] R.

[*Ondertekend:*] A.A. a Hamerstede.

– Origineel: ZA, Rekenkamer I B-O nr. 331, los voorin. – Regest: Fruin, Rekeningen, p. 258, nr. 262.

3 september 1488, Antwerpen. – Rooms-koning Maximiliaan, aartshertog van Oostenrijk, vergunt de regering van Middelburg lijfrenten tot een bedrag van 50 lb. Vlaams te mogen verkopen, tegen de penning negen, tot betaling van de bede en andere noodzakelijke schulden. – Origineel (met aanhangend klein zegel in rood was, in absencie van onsen grooten segele*): GA Middelburg, nr. 164 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 598.*

9 september, resolutie van de vroedschap van Leiden. – – – Want mijn heere den stedehouder ende rade van Hollant zeere beclagende zijn van dese jegenwoirdige harinckteelte dat die te niete gaen soude, dat men noch wel doen wil ende uutzien datter enige vredescepe toegemaect ende geschict worden om den harinckman te veyligen opt pontgelt ende lastgelt, want die heere van Beveren toemaect uut sijne marsche ende nacie III scepe van oirloge om zijn hari[n]ckluyden te veyligen, ende gemerct datter leggen drie scepe van Denemarken die men wel gecrigen soude ende datter oick noch enen man genaemt Neele Coenenz. een scip van oirloge rede heeft leggen totten offsteken toe, dus dat die ses grote steden [*van Holland*] die hant dairan houden dat die harinckvairt toe mach gaen ende bij hemluyden niet belet noch gehindert en wordt, dat groot afterdeel desen lande in soude brengen etc. Hierop is overdragen bij den gerechte ende vroescip op dat men noch een snaptgen halen mach van der harinckvairt, dat men dairin doen sel bij den meeredeel van den ses grooten steden. Ende dat opt lastgelt ende pontgelt sonder enich gelt van der stede wegen te verschieten, mar dat men sulke sorge dairin drage van enige scepen an te nemen dat die landen vorder in ghenen oirloge, schaden noch lasten en comen, ende dat men oic besien sel wat dat die gedeputeerde die in Zeelant gesent zijn, wat dat die overbrengen sullen. – *RA Leiden, SA I nr. 382, f. 239.*

Upten VI^en^ dach in novembri [*1488*] zoe worde gesonden Pieter Claes Coebelszoon mit een burgemeester van Goederee tot Ziericxzee om aldair te ondertasten of men eenige manieren mochte vinden die Zeelanders mitten Hollanders te adjuncteeren ende vereenigen, mede die harincman ende coipman te veyligen mitgaders der zee. Uut geweest XXIIII dagen, ende heeft tot twee reysen sekere notabele van Ziericxzee die maeltijden gesceynct, comt mit cost ende veerscat tesamen 22 s. 13 s. – *NA, Staten van Holland voor 1572, nr. 1647 (rekening van de oorlogsonkosten van Delf), f. 2.*

24 augustus 1492. – Gillis Scolin, griffier van de Financie, geeft een verklaring omtrent de wijze waarop de Staten van Zeeland in 1488 hebben toegestemd in een bede van 6000 lb.,

hoe die som door de verschillende steden is geleend, en hoe zij begrepen is in de bede van 10 groten bij de breedte.

Je Gilles Scolin, greffier des Finances du roy nostre sire et de monseigneur larchiduc dAustrice etc. son filz, certiffie a tous quil appartiendra que tantost apres la delivrance et eslargissement de la personne du roy nostre dit seigneur de sa ville de Bruges, et lui estant en sa ville de Malines en la fin du mois de may lan mil IIII^{C} IIII^{xx} et huit, la ou estoit arrivé lempereur son pere a tout grande puissance de gens de guerre pour prendre et faire la vangance des injures faictes au roy son filz par aucuns ses rebelles et desobeissans, subgetz de Flandres etc., je fus commis et ordonné depar le roy daller en son pays de Zeelande et dy faire assembler les Estas dudit pays pour recouvrer deulx en deniers comptans jusques a la somme de six mil livres du pris de quarante groz monnaie de Flandres la livre, a quoy le roy estimoit monter la porcion dudit pays de Zeelande de la somme de cinquante mil livres dudit pris, a lui accordee par les depputez des Estas de ses pays de pardeca estans en sadicte ville de Bruges, pour son eslargissement dicelle sa ville et pour le payement des gens de guerre qui estoient ou pays de Flandres pour le secourir et tirer hors de ladicte ville de Bruges, et aussi pour practiquier et recouvrer par emprunt de pluiseurs nobles et autres notables personnes dudit pays de Zeelande certaines grandes sommes de deniers, pour de tous lesdits deniers faire payement aux ducz Christofle et Wolfang de Baviere, sur les gaiges et soldees de eulx et de leurs gens de guerre quilz avoient ammenez ou service du roy; et a ceste fin furent envoiez avec moy dudit lieu de Malines oudit pays de Zeelande les maistre dostel et canselair desdits ducs Christofle et Wolfang. Et que apres pluiseurs difficultez, faictes [a] lesdits des Estas de non estre tenu payer ladicte somme de six mil livres, au moins pour les causes ne par la maniere que le roy la demandoit, pour vuydier lesquelles difficultez et aussi pour remonstrer les grandes charges, povreté et affaires dudit pays, lesdits des Estas ordonnerent de chacune des cincq villes dudit pays ung depputé pour aller avec moy pardevers le roy, estant lors avec ledit empereur son pere en leur camp a Everghem lez Gand, la ou le roy ordonna expressement que lesdits de Zeelande paieroient ladicte somme de six mil livres comptant, ou en deffaulte de ce lon les y contraindroit par la main forte etc. En ensuyant laquelle ordonnance incontinent apres le rapport fait par lesdits depputez et moy a ceulx desdits Estas, pour ce assemblez en la ville de Middelbourg, iceulx des Estas pour complaire et faire service au roy accorderent payer ladicte somme de six mil livres; et en effect la paierent comptant en briefz jours apres en ladicte ville de Middelbourg en ma presence es mains desdits maistre dostel et canselair desdits ducz Christofle et Wolffang de Baviere pour les causes cy dessus declarees, dont ilz me baillerent acquit au prouffit de Allard Coopman, tresorier des guerres du roy, et jen baillay acquit aux rentmaistres dudit pays assavoir en deux descharges levees par Loys Quarre, lors receveur general de toutes lesdits Finances, le XXVIe jour de juing lan mil IIII^{C} IIII^{xx} et huit, lune sur Henry Janssone de Wissenkerke, receveur de Bewestersschelt, de la somme de 3725 lb., et lautre sur Pietre uten Wingaerde, receveur de Beoistersschelt, de la somme de 2275 livres, qui reviennent a ladicte somme de six mil livres. De laquelle somme de six mil livres lesdits receveurs baillerent acquit a ceulx desdits cinq villes, qui a la requeste desdits des Estas presterent comptant icelle somme de 6000 lb., assavoir comme il me semble et revient a memoire par ceulx des villes de Middelbourg et Zierickxee 4000 lb., par ceulx de la ville de la Goes 1000 lb., par ceulx de la ville de Reymerswalle 600 lb. et par ceulx de la ville de la Tholen 300 lb., qui font ensemble ladicte somme de six mil livres. Laquelle somme de six mille livres a esté depuis comprinse et assize du consentement du roy en ung ayde qui lui fut accordé par lesdits des Estas de Zeelande en ladicte ville de Middelbourg ou mois daoust oudit an IIII^{xx} huit, assavoir de la somme de vingt mil livres et trois mil livres pour le frait quil pourroit avoir pour recouvrer lesdits 20.000 livres a Finance, pour ce quil lui estoit besoing davoir argent comptant pour subvenir a ses affaires; lesquelles

parties de 23 mil livres et 6000 livres cydessus declarees, qui reviennent ensembles a la somme de 29.000 lb., fut estimee par ceulx desdits Estas a dix groz sur chacune mesure de terre par la largeur[b].
Tesmoing mon seing manuel cy mis le XXIIII[e] jour daoust lan mil IIII[C] IIII[xx] et douze; [*ondertekend:*] G. Scolin.
– *Origineel: ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1508. – Regest: Fruin, Rekeningen, p. 264, nr. 293.*

a *Hier ontbreekt wel het woord* par.
b *largent* hs.
1 Zie voor het voorafgaande nr. 1175.

1180 1488 AUGUSTUS (12) 23-NOVEMBER 10, ANTWERPEN-MECHELEN
Zie voor deze bijeenkomst (en de datering) van de Staten-Generaal Wellens, Etats généraux, p. 464-466 nr. 33, Blockmans, Handelingen 1477-1506, I, p. 473 voor de geringe Vlaamse vertegenwoordiging, en Dagvaarten Holland, IV, nr. 700. Gedeputeerden van Delft en Leiden vertrokken op 12 augustus naar Antwerpen, waar zij te horen kregen dat het begin van de dagvaart was uitgesteld tot 23 augustus.

c Den voirn. rentmeester [*Pieter uyten Wijngaarde*], die bij bevele ende uuyt scrijven van mijnen genadigen heer den Romschen coninck gereyst is van Zierixzee tot binnen der stede van Antwerpen ende de voirs. rentmeester scerpelijcken bevolen was met hem te bringen de gedeputeerde van den eedelen ende steden van zijnen quaertiere binnen der voirs. stede van Antwerpen om aldaer te tracteren van eenen generalen payse[1], in welcke reyse de voirn. rentmeester uute geweest ende gevaceert heeft varende, merrende ende weederomme keerende den tijt van XVI dagen, alzo dat breder blijct bij den besloten brief die men hier overlevert in daten den XII[en] dach van ougst anno LXXXVIII, onder inhoudende certificacie van meester Thiebaudt Barradoth, financhier mijns ghenadichs heeren voirs. Hier over de voirs. XVI dagen tot 5 s. 4 d. groten elcx sdaechs, maken in ponden deeser rekenijnge 25 lb. 12 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 900, f. 29.*

Betaelt Pieter Jacopszoon Biscop van dat hij gesonden was voir Kersmisse mitten meester Cornelis Jacopszoon tAntwerpen ter dachvairt. Ende was uuyt IX dagen, 3 s. des daechs, facit 27 s. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1489, f. 36 (verloren gegaan in 1940).*

Betaelt Adriaen Poppezoon van den Hayman, baillou van Middeelburch, over dat hij gesonden was tAntwerpen bij onse genadigen heer den Roomschen coninck ter dachvaert. Ende was uuyte XXIIII dagen, tot 5 s. gr. tsdaechs. – *Ibidem f. 41.*

Betaelt meester Cornelis Jacobszoon over dat hij gesonden was met Domis Clayszoon ter dachvaert bij oerdinantie van de wet tot Antwerpen ende Mechelen. Ende was ut XXX dagen , tot 3 s. gr. sdaechs, facit 4 lb. 10 s. gr. – *Ibidem f. 42.*

Betaelt meester Cornelis den quartiermeester over dat hij gesonden was tot Antwerpen ter daechvaert met Pieter Biscop. Ende was ut IX dagen, tot 3 s. gr. sdaechs, facit 27 s. gr. – *Ibidem f. 44.*

Betaelt denzelven [*Domis Clayszen*] over dat hij gesonden was tAntwerpen bij den anderen Staten van den lande ter dachvairt. Ende was uuyte XXI dagen, tot 3 s. gr. tsdaechs, facit 3 lb. 3 s. gr.
Betaelt denzelven over dat hij gesonden was te Mechellen omme an te horene wat men dair doen zoude mitten anderen Staten van den lande. Ende was uuyte XX dagen, tot 3 s. gr. tsdaechs, facit lb. gr. – *Ibidem f. 45v.*

1 Met Frankrijk.

1181 1488 SEPTEMBER 29-30, MIDDELBURG

b Denzelven Jan Hugenz. Sculock [*bode*] van dat hij heeft doen ommedragen ende condigen over al Bewesterschelt ten plaetsen gecostumeert eenen plackaet van den voors. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], gegeven onder zijnen zegele den XXVI^en^ dach van der voors. maent van septembri anno XIIII^C^ LXXXVIII, mencie makende hoe dat zekere tijdinge gebracht waren dat de Fransoysen ende ander vianden ende rebelle, ondersaten van mijnen voors. genadigen heeren, himluyden gereet maecten omme mit menichte van luyden ende scepen van oirlogen upslach te doene in eenigen landen ende plecken hueren genaden toebehoerende, daerof tvoors. landt van Zeelant naestgelegen is. Ontbiedende daerom ende bevelende vanwegen mijner voors. genadiger heeren bij medegeven van eenigen van den Staten van den voors. lande, allen edelen ende anderen, representerende de drie Staten des voors. landts, te comen oft te zenden huere gedeputeerde volcomelic gemachticht binnen der voors. stede van Middelburch des maendaechs, XXIX^en^ dach van der voors. maendt van septembre, des avonts in de herberge omme des anderdages daeran goets tijts voor de noene gesaemdelick te spreken, communiquieren ende sluyten tot bewaernisse ende bescudde van den voors. lande, als breeder ende vulcomeliker verclaerst staet in denzelven plackaet, die men hier overlevert. Daeromme hier den voors. Jan Hugez. betaelt over zijnen sallaris ende gewoenlicken aerbeyt als costumelic is, bij zijne quijtancie gescreven onder an de merge van denzelven plackate, de somme van 14 s. grooten Vlaems, facit in ponden deser rekeninge 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 86, f. 74-74v.*

Den voirn. Zoeteman Corneliszoon [*bode*] van dat hij bij bevele alsvoren [*van rentmeester Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterschelt voirs. ten behoirlijcken plaetsen eenen placcaet van deesen rentmeester in daten den XXVIII^en^ dach in septembry anno LXXXVIII, daeran ghehecht eenen besloten brief van Heynrick Janssz., rentmeester van Bewesterschelt, in daten den XXVI^en^ dach van septembry anno LXXXVIII, inhoudende dat onsen aldergenadichsten heer den Roomschen coninck heeft laten weeten den rentmeester van Bewesterschelt Heynrick Jansz. bij monde van zijnen heraut genaemt Sallons, dat de voirs. rentmeesters eene generale dachvaert oirdoneren zouden binnen den lande van Zeelant aengaende tbesit van denzelven lande voirs. of de Franchoysen of hoir aderrenten eenige descent[a] doe wilden up tselve landt voirs., in wat middele men die best zoude wederstaen, als beth ende breder verclairt staet in den voirs. placcaet ende den voirs. besloten brief, die men hier overlevert. Daerom hier betaelt den voirn. Zoeteman Corneliszoon over zijn salairis ende gewoenlijcke aerbeyt als costumelijc is bij certificacie, inhoudende quitancie, de somme van 7 s., maken in ponden deeser rekeninge 2 s. 2 lb. – *Ibidem nr. 900, f. 31-31v.*

a *Tussengeschreven in plaats van het doorgehaalde* desinte.

1182 1488 OKTOBER 3, MIDDELBURG

b Denzelven Jan Hugez. Sculock [*bode*] van dat hij ommegedraghen ende doen condigen heeft over al Bewesterscelt voors. ten plaetsen gecostumeert eenen plackaet van mijnen voors. aldergenadichsten heere den conijnck, gegeven in zijne stede van Antwerpen den XXV^en^ dach van septembry anno XIIII^C^ LXXXVIII, mit eener copie van eenen besloten brieve van mijnen voors. aldergenadichsten heere den conijnck in daten van den voors. XXV^en^ dage in septembre daeran gehecht, mencye makende dat de Staten van den voors. lande van Zeelant commen ende vergaderen zouden binnen der voors. stede van Middelburch den derden dach van der maent van octobre daerna volgende, om te anhoeren dat hemluyden alsdan aldaer upgedaen zoude werden vanwegen mijnre voors. genadiger heeren bij hueren gecommitteerden die ten zelven dage daer wesen souden, als breeder ende volcomelicker blijcken mach bij denzelven plackaet ende besloten brieff, daeran gehecht, hier overgelevert. Daeromme hier den voors. Jan Hugez. betaelt over zijnen salaris ende gewoonlicken arbeyt

als costumelick is, bij zijne quitancie hangende an den plackaet voorscreven, de somme van 14 s. gr. Vlaems, f. in ponden deser rekenijnge 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 86, f. 74.*

Den voirn. Zoeteman Corneliszoon [*bode*] van dat hij bij bevele alsvoren [*van rentmeester Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterschelt voirs. ten behoirlijcken plaetsen eenen placcaet van onsen aldergenadichsten heer den Roomschen coninck, bezegelt ende geteykent 'Per regem', in daten den XXVe dach van septembry anno LXXXVIII, inhoudende dat voirn. rentmeester terstont, den voirs. placcaet ghesien, ontbieden ende bescrijven zoude de Staten van den lande van Zeelant te commen ende te vergaderen binnen der stede van Middelburch den dorden dach van octobre doe naestcomende om te hooirne ende te verstaene tgene dat hemlieden vanwegen mijns aldergenadichs heeren upgedaen ende ghesent zoude worden, als beth ende breder verclaert staet in den voirs. placcaet die men hier overlevert. Daeromme hier betaelt den voirn. Zoeteman Corneliszoon over zijn salaris ende gewoenlijcke aerbeyt als costumelijc is, bij certificacie inhoudende quitancie, de somme van 7 s. gr. Vlaems, maken in ponden deeser rekeninge 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 900, f. 31v.*

c Den voirn. rentmeester [*Pieter uyten Wijngaarde*], die bij bevele ende uuyt scrijven van onsen genadigen heer gereyst is van Zierixzee tot binnen der stadt van Middelburch ende den voirs. rentmeester scarpelijcken bevolen was te helpen soluciteeren in de zaken mijnen genadigen heer hertoge Philips aengaende, welcke reysen den voirn. rentmeester uute geweest ende gevaceert heeft varende, merrende ende wederkerende den tijt van achte gheheele dagen, alzo dit breder blijct bij eenen besloten brief, geteykent metten hanteykene van onsen genadigen heer den Romschen coninck in daten den IX^en^ dach in octobre anno LXXXVIII, onder geverifiert bij meester Thiebaudt Barradoth, financhier mijns genadichs heeren voirs. Hier over de voirs. VIII dagen tot 5 s. 4 [d.] gr. sdaechs, maken in ponden deeser rekenijnge 12 lb. 16 s. – *Ibidem f. 29.*

Den voorn. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] van dat hij bij ordonnancie ende bevelen van Jacques Mailliaerder, sciltknape, ende Ypolite Berthoz, meester van der Camere van den penningen van mijnen genadigen heere den eertshertoge Philips, als gecommitteerde om van den Staten van Zeelant te vervolgene de somme van 5200 lb. van 40 gr. Vlaems tpondt die mijn genadige heere de Rooms conijnck eysschende was om de volcominge van den 29.000 lb., zijner genaden geconsenteert onlancx daer tevoeren bij den voors. Staten van Zeelant, gereyst heeft tot diverschen stonden bij den heere van Bevere ende elders daert behouflic ende van noode was, in welcke zake de voors. rentmeester overmits diversche dachvaerden daerup gehouden vele extraordinaire costen doen moeste omme daerof eene finale antwoorde ende conclusie te hebben, daervoren de voors. commissarissen den voorn. rentmeester toegeleyt ende getauxeert hebben tsamen vier ende twintich geheele dagen, alst blijct bij cedulle van den voorn. Jaques Mallaerdet ende Ypolite de Bertolz onder huerlieder handteyken in daten van den XII^en^ daghe van octobry anno LXXXVIII, die men hier overlevert. Daeromme hier uuyt machte van dien de voors. XXIIII dagen ten prise van 8 s. gr. Vlaems elcx daechs, achtervolgende der acte geroert int naeste voirgaende articule, facit in ponden deser rekeninghe 57 lb. 12 s. – *Ibidem nr. 330, f. 81v.*

1183 1488 NOVEMBER 17-23, BERGEN OP ZOOM

N.B. Dat er in Bergen op Zoom een dagvaart is gehouden met de Staten, blijkt uit de vermelding onder nr. 1185.

c Den voirn. rentmeester [*Pieter uyten Wijngaarde*], die bij bevele ende uut scrijven van mijnen genadigen heere den Romschen coninck gereist is van Zierixzee tot binnen der stede van Bergen upten Zoom, daer onse genadige heere den Romschen coinick in parsone was ende

den voirs. rentmeester scerpelijcken tot tween reysen ontboden ende bevolen was om zeker ende zonderlinge saken die onse genadige heer voirs. metten voirs. rentmeester te doene hadde, in welcke reyse de voirn. rentmeester uuyte geweest ende gevaceert heeft den tijt van zesse geheele dagen, alzo dat breder blijct bij twee besloten brieven, geteykent metten hanteykene van onsen aldergenadichsten heer den Roomschen coninck voirs., deerste in daten den XVII^en^ dach in novembry anno LXXXVIII ende dander XXIIIe in derselver maent ende jair, onder geverifiert bij meester Thiebaudt Barradoth, financhier mijns genadichs heeren voirs. Hier over de voirs. zesse dagen tot 5 s. 4 [d.] elcx sdaechs, maken in ponden deeser rekenijnge 9 lb. 12 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 900, f. 29.*

1184 1488 NA NOVEMBER 18, DELFT

Vgl. Dagvaarten Holland, IV nr. 713. Tijdens een langdurige oorlogsdagvaart in Delft werden op 18 november Zierikzee en Middelburg opgeroepen bij de steden van Holland voor de reductie van Rotterdam. Twee dagen later nam jonker Frans van Brederode met andere Hoeken de stad Rotterdam in. Op 24 november werden vervolgens nog Zierikzee, Brouwershaven en vier met name genoemde edelen opgeroepen. Twee dagen later gingen er niet nader gespecificeerde dagvaartbrieven uit naar de steden en edelen van Zeeland.

1185 1488 DECEMBER 14, GOES

b Denzelven Jan Hugez. Sculock [*bode*] van dat hij ommegedragen ende doen condigen heeft over al Bewesterschelt voors. ten plaetsen gecostumeert eenen anderen plackaet van mijnen voors. genadigen heere, gegeven in huere stede van Antwerpen den X^en^ dach in decembri anno XIIII^C^ LXXXVIII, mencie makende dat de voors. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] mit aller haest zoude commen ende vergaderen binnen der stede van der Goes de drie Staten van den voors. lande van Zeelant over al Bewesterschelt voors. in den grootsten ende notabelsten getale als dat mogelic ware des sondaechs daerna volgende, den XIIII^en^ dach van der voors. maent van decembri, omme aldaer mit die van Beoisterschelt, die daer oick ontboden waren, te ramen ende communiquieren opten materie, de gedeputeerden van den voors. lande onlancx wesende te Bergen upten Zoom bij mijnen voors. aldergenadichsten heere den conijnc opengedaen; oeck mede op tgoent dat men hemluyden ter voors. dachvaert bij zekeren gedeputeirden mijnre voors. genadiger heeren opgedaen ende gezeit zoude werden, die ter zelver dachvaert wesen zouden, als breeder ende vulcommelicker verclaerst staet in denzelven plackaet, die men hier overlevert. Daeromme hier den voors. Jan Hugez. betaelt over zijnen sallaris ende gewoonlicken arbeyt als costumelic is bij zijne quijtancie, gehecht an denzelven plackaet, de somme van 14 s. gr. Vlaems, facit in ponden deser rekeninge 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 86, f. 74v-75.*

Den voirn. Zoeteman Corneliszoon [*bode*] van dat hij bij bevele alsvoren [*van rentmeester Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterschelt voirs. ten behoirlijcken plaetsen eenen placcaet, bezegelt onder tsingnet van wapenen mijns genadichs heren, in daten den IX^en^ dach in december anno LXXXVIII, inhoudende dat de voirs. rentmeester met alre ernst zoude doen vergaderen de drie Staten van den quaertier van Beoisterschelt voirs. in den grootsten ende notabelsten getale als dat mogelijc wart in de stede van der Goes up in sondage doe eerstcomende, den XIIII^en^ dach in dezelve maent van december voirs., om aldaer te ramen ende te communiceeren up de materien den gedeputeerden van Zeelant onlancx opengedaen in presencie van onsen coninck tot Bergen upten Zoom ende oick up tguendt dat men ten voirs. dage den voirs. gedeputeerden van mijns genadichs heeren wege noch te kennen geven zoude, geconcludeert ende gesloten zijnde, met malcanderen die conclusie te bringen bij den gecommitteerden van

sconinckx weegen daer zijnder genaden zijn sal, als beth ende breder verclaert staet in den voirs. placcaet, die men hier overlevert. Daerom hier betaelt den voirn. Zoeteman Corneliszoon over zijn salaris ende gewoenlijc aerbeyt als costumelic is bij certificacie, inhoudende quitancie, de somme van 7 s. gr. Vlaems, maken in ponden deeser rekeninge 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 900, f. 32.*

c Den voorn. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] van dat hij gereyst heeft van der voors. stede van Middelburch tot binnen der stede van der Goes bij mijnen heere van Bergen ende bij meester Lodewijck Roelants, als gecommitteerde mijns voors. aldergenadichsten heeren, omme te communiquieren ende spreken mitten drie Staten des lants van Zeelants van zekeren zaken ende materien denzelven mijnen genadigen heere angaende ende den pays ende welvaren van allen hueren landen ende goetwilligen ondersaten tot eener dachvaert aldaer gehouden den XIIII^en^ dach in decembre anno XIIII^C^ LXXXVIII, tot welcker dachvaert cleyne menichte van den edelen des voors. lants gecomen waren, waerbij het van noode was die uut te stellen ende continueren tot upten XX^en^ dach van derzelver maent daeran volgende binnen der voors. stede van der Goes, des avents in der herberge omme des anderdages daeran gesaemdelick te concluderen ende sluyten opte zelve materie, welcken tijt geduerende de voors. rentmester ter Goes bleeff liggende, ontbiedende ende bescrivende allen edelen die ter voors. eerster dachvaert nyet en waren. In welcke reyse ende dachvaerde de voors. rentmeester uut was ende vaceerde den tijt van XII geheele dagen. Ende bovendien zo verleide de voorn. rentmeester bij oirdonnancie ende bevelen van den voorn. heere van Bergen ende meester Lodewijck Roelants in anderen diverschen zaicken derzelver dachvaert aengaende de somme van 3 lb. gr. Vlaems, alsoe dit blijcken mach bij cedule geteykent bij mijnen voorn. heere van Berghen ende bij meester Lodewijck Roelants den XXIIII^en^ dach van decembre anno XIIII^C^ LXXXVIII, die men hier overlevert. Daeromme hier de voors. XII daghen tot acht s. grooten sdaechs, facit 4 lb. 16 s. groten ende de voorn. 3 lb. gr. Vlaems bij him verleyt als voeren, comt tsamen 7 lb. 16 s. groten, facit in ponden deser rekenijnge 46 lb. 16 s. – *Ibidem nr. 86, f. 68v.*

Den voorn. Jacotin Wetaert [*bode*] van dat hij bij ordonnancie ende bevelen van mijnen voorn. aldergenadichsten heere den Rooms conijnck gereist is geweest – – –, van welcker stede van Antwerpen mijn voors. aldergenadichsten heere de conijnck denzelven Jacotin wederomme zant bij den Staten van den voors. lande van Zeelant, vergadert wesende binnen der voors. stede van der Goes, ende bij mijnen heere van Bergen ende meester Lodewijc Roelants ter zelver dachvaert zijnde mitten voors. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], gecommitteert omme te communiquieren ende besoingieren mitten voors. Staten naer inhout van zeker instructie ende lasten den voors. Jacotin gegeven ende gelast te zeggen ende daerof te verbeyden huer antwoorde, om die te rapporteirne ende beteykene mijnen voors. aldergenadichsten heere den conijnck in den lande van Hollant, daer hij doe was, te weten binnen der stede van Leyden[1] – – –, in welcke reysen ende vacacien de voors. Jacotin uut was ende vaceerde van den V^en^ dage van der maent van novembri anno XIIII^C^ LXXXVIII binnen tijde deser rekeninge toten III^en^ dage van der maent van januario volgende – – –. – *Ibidem f. 69v.*

d Adriaen Boudijnsz. ende Luuc Jansz. tsamen de somme van 10 s. gr. Vlaems over huer voyage ende salaris van gedragen te hebben mijnen voors. aldergenadigen heere den Rooms conijnck zekere lettren van den voorn. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], te weten de voors. Adriaen des voors. rentmeesters lettren, gescreven ter Goes, roerende de materie van der dachvaert aldaer gehouden bij mijnen heere van Berghen, meester Loys Roelants ende den voorn. rentmeester aengaende eenige secrete saken ende de voors. Luuck van gedragen te hebben den voors. mijnen genadigen heere den conijnck zeker obligacie van den voorn. rentmeester, daermede hij verbindende was in zijnen propren ende privé

name, welke somme van 10 s. groten munte voorscreven hemluyden getauxeert is geweest bij den gecommitteerden op tstuck van der voors. Financie, alst blijct bij cedulle van Gillis Scolin, griffier van derzelver Financie, onder zijn handteycken in daten van den XIX^en^ dage in decembri anno XIIII^C^ LXXXVIII, die men hier overlevert. Daeromme hier de voors. 10 s. gr. Vlaems, facit in ponden deser rekeninge 3 lb. – *Ibidem f. 68-68v.*

1 Rooms-koning Maximiliaan was op 31 december in Leiden aanwezig bij een bijeenkomst van de Staten van Holland, zie *Dagvaarten Holland*, IV, nr. 721.

1186 1488 DECEMBER 20-21, GOES
N.B. Deze dagvaart is een vervolg op voorgaande, omdat toen de edelen in klein getal opkwamen. Zie voorgaand nr. onder c.

1187 1488 DECEMBER 27-29, BERGEN OP ZOOM
b Maertijn Gillissone de somme van vijff scellingen grooten Vlaems over eene reyse bij him gedaen van der stede van Bergen upten Zoom mit zekeren besloten lettren van mijnen voors. aldergenadichsten heere den conijnck tot binnen der stede van der Goes an den Staten van Zeelant, doe aldaer vergadert wesende, daermede himluyden ontboden was dat zij terstont comen souden binnen der stede van Bergen bij mijnen voors. aldergenadichsten heere, alst blijct bij cedule, geteykent bij den voors. griffier van der Financie den voorn. XXVII^en^ dach in decembre anno XIIII^C^ LXXXVIII, die men hier overlevert. Daeromme hier de voors. 5 s. gr. Vlaems, facit in ponden deser rekeninge 30 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 86, f. 69.*

c Opten XXIX^en^ gesconcken den gedeputeirden van Middelburch, den gedeputeirden van den prelait van Middelburch, den gedeputeirden van Reymerswale, Gois ende Tholen elken III gelten Rijns wijns, maict XV gelten ten prijse als voir [*18 gr.*], maict 33 s. 9 d. – *RHC Bergen op Zoom, Oud-archief Bergen op Zoom nr. 250.2, f. 127v.*

1188 1489 JANUARI 7-8, REIMERSWAAL
b Dezelve [*Jan Hugenz. Sculock, bode*] van dat hy ommegedragen heeft een placquaet van mijnre genadigen heeren over alle den lande van Bewesterschelt ter plaetsen gecondicht daer men van ouder costume gewoenlic es die te publieren, van den voorn. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] gegeven onder zinen seghele drie daghen in januario XIIII^C^ LXXXVIII na den loop sHoofs van Hollant, an alle prelaten, baenraedsen, ridderen, ambochtsheeren, eedelen, leenmannen, burchmeesteren, scepenen ende rade van den goeden steden ende andere, representerende de drie Staten van den lande van Zeellant over al Bewesterschelt, inhoudende alsoe mijn alregenadichste heere den Rooms coninck deselve rentmeester scerpelic gelast ende bevolen hadde dezelve Staten te verdachvaerden te comen ter plecken ende ter plaetsen die hem ghenoemt soude wesen by zinen herault van wapene, genaemt Lucembourch, ende dat opte materie daer zylieden omme cortelinghe bescreven hadden geweest te commen ende te wesen bi den majesteit mijns voors. ghenadichs heeren des Rooms conincx, gelijck al dit bliken mochte bi den besloten brieve van denzelven mynen voorn. ghenadighen heere an denselven placquaet ghehecht vanweghen alsvoren, hemluyden ende elcx bisonder ontbiedende ende bevelende op alle tguent dat zine genaden duchtende waren, te commen of te zenden huere ghedeputeerde, vulle macht macht hebbende ende vulcommeliken ghemachticht alst behoort, binnen der stede van Reymerswale des woensdaghes daernaest volgende, den VII^en^ dach des voors. maent van januario, snavonts in de herberghe om des anders daghes goets tijts voer de noene ghesamenlick dairop andwoorde te geven na gelegentheit der saken, soedat mynen ghenadighen heere den

Rooms coninck des tevreden ware. Welverstaende indien yemant van hemluden ten voors. daghe aldair niet en quame ende dairaf gebreckelic ware, men die houden soude als overhorighe ondersaten, ende van wairden te houden al tgoene dat bi dengheennen die terselver dachvaert werden geconcludeirt ende gesloten soude werden, ghelijck ende in alre manieren of zij in persone tegenwoordich ende voor ogen waren; gelijck dit blijct bi denselven placquaet, hier overgegeven. Daeromme hier denselven Jan Hughenz. gegeven over zine sallaris ende gewoenliken aerbeyt alst coustumelic es bi der oude ordinantie 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 87, f. 73-73v.*

c *Kesteloo vermeldt op het jaar 1489 onder meer:*
In 1489 ging de stads pensionaris met de gedeputeerden van de Staten van Zeeland naar den Roomsch koning, 'om 't land van Zeeland te mogen blijven uit den oorlog' en later nog ter dagvaart van de Staten, om te spreken van de defensie van het land. – *Vermeld: Kesteloo, 'Stadsrekeningen Middelburg' 2, p. 149.*

1189 1489 NA JANUARI 10, VILVOORDE

b Soeteman Cornelisz. [*bode*] van dat hij bij bevele van desen rentmeester [*Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedraghen ende gecondicht heeft over al Beoisterscelt ten behoerlijcken plaetsen een placcaet van desen rentmeester in daten den X[en] dach van januario anno LXXXVIII na den loop sHoofs, daeran gehecht eenen besloten brief van den Rooms coninck in daten den VIII[en] dach van januario voers., inhoudende hoe dat de hertoghe van Zassen, stadhouder generael, tot versoucke van die van Brusel, Loven ende andere Leden van Vlaendren ende bij rade van den heeren van den Groeten Rade, geaccordeert heeft eene dachvaert ende die gehouden te worden in de stede van Vilvoerde, om te besongieren upt fayt van den payse mitten anderen gedeputeerden van anderen landen, oick aldaer geordineert te zijne[a], also dat beth ende breeder verclaert staet in den voers. placcaet ende besloten brieve[b], die men hier overlevert. Daerom hier betaelt den voors. Zoeteman over zijn solarijs ende gewoenlijcke arbeyt als costumelijc is bij certifficacie, inhoudende quictancie, de somme van 7 s. gr. Vlaems, maken in ponden deser rekeninghe 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 901, f. 28.*

c *Kesteloo vermeldt over de stadspensionaris van Middelburg op het jaar 1489 onder meer:*
Hij toog ook met de gedeputeerden van de Staten naar den hertog van Saxen 'om consent te krijgen van te zenden aan die van Vlaanderen, om stil te zitten zonder oorlog'. – *Vermeld: Kesteloo, 'Stadsrekeningen Middelburg' 2, p. 149.*

a mitten ... te zijne *met andere hand toegevoegd.*
b ende besloten brieve *met andere hand toegevoegd.*

1190 1489 FEBRUARI (10) 17-MAART 3, REIMERSWAAL

Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 725. Aldaar zijn deels dezelfde posten opgenomen, omdat daaruit duidelijk het onderwerp van de vereniging van Holland en Zeeland en de aankomst in Zeeland van de Hollandse gedeputeerden vóór de oproep van de Zeeuwen blijken. Het is echter onduidelijk in hoeverre het hier en of twee dagvaarten betreft.

c Denselven[a] rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] by ordonnancie ende ontbieden van myne alreghenadichsten heere ghereyst ende gheweest van Middelburch ter dachvaert als die Staten van Zeellant mynen alren ghenadichsten heere finale ende eene duechdelike andwoorde gheven souden, verclarende huer uterste meeninghe, seggende wat deselve Staten van advyse waren te doene of zy die quaetwillende Vlaminghen sustineren souden van vitaellie, ende voort dat de voorn. coninc de loopende bede van Zeellant noch begherende

was gecontinueert te hebben, wairomme de voorn. rentmeester van denselven Staten weghen bi de coninclike majesteit tot Gorchem ghesonden was omme de voors. dachvaert te doen continueren ende verlegghen ende verclaringhe van den Roomsschen coninc te hebben wat zine eedele geliefte zijn soude daerinne gedaen te hebben ende te zine, mit veel meer andere diverssche dachvaerden die de voors. rentmeester toot Berghen, toot Reymerswale, ter Goes, ter Vere ende alders gedaen heeft,[1] varende, lettende ende kerende, ende mits dat sorghelic reysen van Rotterdamme, daer die vianden inne waren, ende meer knechten mit hem hadde dan hij plach, den tijdt van XL geheele daghen by appointement mit hem gemaect bi den gecommitteerden op tstuck van der financie ende demeyne, gelijc dat blijct bi der certifficatie gegeven onder dhanteyken van den greffier derselver Financie VI dage in maerte anno XIIII^C^ LXXXIX na den loop sHoofs van Hollant,[2] die men hier overlevert, toot 8 s. gr. sdaechs, f. over de XL dagen 96 lb. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 87, f. 69v-70*[3].

Opten X^en^ dach in februario anno voors. Dirick Claeszoon een reyse gedaen in Zeellant tot Reymerswale omme mitten gedeputeerden van den anderen groiten steden deser lande communicacie te houden mitten gedeputeerden van den steden van Zeellant ende eendracht ende broederscip te maken ende houden alsoe dat van ouden tijden ende aen beghin derselver lande geweest heeft, ende noch nae alle redelicheden onverbrokelicke begheert te zijne. – – –[4] Ende was uuyt onder vaeren, merren ende keeren XXXV dagen, dairenbinnen verteert aen wagenhuyer, sciphuyer ende bellechier, 26 lb. licht. – *NA, Staten van Holland voor 1572, nr. 1660 (rekening van de oorlogsonkosten van Amsterdam), f. 8-8v*.

Den rentmeester Pieter uuyten Wijngaerde, die bij bevele ende uut scriven van mijnen genadigen heere den Rooms coninck gereyst is van Cericzee tot binnen der stede van Remmerzwale, in welcke reyse de voern. rentmeester uute geweest ende gevaceert heeft den tijt van vier daghen, alzoe dat blijct bij eene besloten brief die men hier overlevert, in daten den XVI^en^ dach van februario anno LXXXVIII, onder geteykent 'Per regem', onder inhoudende certifficacie van meester Thibault Barradot. Daerom hier over de voors. vier daghen tot 5 s. 4 groten sdaechs, maken in ponden deser rekenijnghe 6 lb. 8 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 901, f. 26v*.

Upten XVII^en^ dach in februario reysden Harper van Foreest, meester Huyge de Groot, Pieter Claes Coebelsz. ter dachvairt tot Remmerzwale mitten anderen steden van Hollant omme mitten Zeelanders vereeninge te maicken. Ende die dachvairt wort XIIII dagen verlengt, ende worde verleyt ter Goes. Ende Harper van Foreest reysde weder mitten anderen steden van Hollant tot Mechelen om aldair mitten Engelschen te traicteeren, angaende die coipmanscip van onsen landen. Ende hij quam weder vandaen ter Goes, uut geweest XXXII dagen, verteert 52 lb. 3 s. – – –[5]. – *NA, Staten van Holland voor 1572, nr. 1647 (rekening van de oorlogsonkosten van Delft), f. 8v.*

b Denzelven Jan Hughenz. [*bode*] van dat hij zekere cedulen, hem gegeven van den voorn. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], gedraghen heeft, gegeven onder svoors. rentmeesters seghele in daten van den XXV^en^ dach van februario anno XIIII^C^ LXXXVIII na den loop sHoofs van Hollant, omme te verdachvaerden de Staten van den voors. lande van Zeellant over al Bewesterschelt te wesen des donredaghes daernaest volgende [*26 februari*] te Reymersvale, snavonts in de herberge om des anderendaechs daeran voor den noene te anhorene tgoene dat men hemluyden aldair opdoen ende te kennen geven soude achtervolgende den scriven ende bevelen van mynen voorn. genadigen heere den coninck, blikende by sinen besloten brieff gehecht an der voors. cedule, die men hier tsamen overlevert. Dairomme denselven bode betaelt zine gewoenlike sallaris 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 87, f. 73v*.

c Den voirn. meester Cornelis [*de Jonge*], die opten XXIIII^en^ dach in februario anno LXXXVIII gereyst is van Dordrecht tot Reymerswale ter dachvaert optie tijt aldaer gescreven, roerende die vereeninge van Hollant ende Zeelant, welcke dachvaert doe ter tijt wordt uuytgestelt toten XVI^en^ in maerte. Ende was uuyt achte dagen. Ende opten XIIII^en^ in maerte reysde de voirn. meester Cornelis weder van Dordrecht tot Reymerswale[6] optie selve dachvaert. Ende was uuyt zeven dagen, maict XV dagen, blijckende bij cedele, hier overgelevert, beloipende ten prijse voirn. 36 lb. licht. – *NA, Staten van Holland voor 1572, nr. 1605, f. 286-286v.*

a *De gehele post is doorgehaald. In de marge heeft de Rekenkamer aangetekend:* Dese voyage es gestelt in de rekeninge anno XC van de demeynen; dairomme hier duerslagen. *De reiskosten komen echter niet voor in het volgende inventarisnummer.*
1 Zie voorgaande nummers.
2 Omgerekend naar de Paasstijl zou deze datum 6 maart 1490 zijn. Rooms-koning Maximiliaan was op 22 februari 1489 nog in Gorinchem (ZA, Rekenkamer I B-O nr. 331 f. 74, een oorkonde op zijn naam en op die van zoon Filips) en vertrok kort daarna naar het Duitse Rijk. Ook de vermelding van de kwestie met de Vlamingen wijst op een datering februari-maart 1489.
3 Hendrik van Wissenkerke declareert ook dat hij 'toot veele ende diverssche dachverden in Zeellandt, ghehouden uuyt laste van mynen alreghenadichsten heere den Roomsschen coninck, gheweest heeft binnen Bewesterschelt', waarvoor hij blijkens een certificatie van 24 maart 1490 veertien dagen is weggeweest en 33 lb. 12 s. ontvangt (ZA, Rekenkamer I B-O nr. 87, f. 69v).
4 Dirk Klaaszoon vertrok van Reimerwaal naar de dagvaart van de Staten-Generaal te Mechelen en was in totaal 35 dagen uit Amsterdam.
5 Herper van Foreest vertrok van Reimerwaal naar de dagvaart van de Staten-Generaal te Mechelen en vandaar naar Goes en was in totaal 32 dagen uit Delft.
6 Gezien de hierna volgende dagvaart nr. 1194 moet hier Goes worden gelezen.

1191 1489 MAART 8-15, MECHELEN

Vgl. voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal Wellens, Etats généraux, p. 467 nr. 34, Dagvaarten Holland, IV, nr. 726 en Blockmans, Handelingen 1477-1506, I, p. 447-450 nr. 299, waaraan ook de datering is ontleend. Volgens de reisdeclaraties van de Hollandse gedelegeerden was het onderwerp van bespreking de handel met Engeland ('intercours'), nu er een alliantie tussen dat land en de Bourgondische landen was gesloten.

b Den voern. Zoeteman [*Cornelisz., bode*] van dat hij bij bevele als boven [*van rentmeester Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedraghen ende gecondicht heeft over al Beoisterscelt voers. ten behoerlijcken plaetsen een placcaet van desen rentmeester in daten den XXVI^en^ in februario anno LXXXVIII na den loop sHoofs, daeran gehecht eenen besloten brief van den hertoghe van Zassen in daten den XXIII^en^ in februario voers., inhoudende hoe dat bij onse genadige heeren vernomen ende in der waerheyt geadverteert geweest hadde bij vele brieven ende scriftueren die onlancx gevonden geweest hebben up twee boden, dat die van der stadt van Brusel ende de gedeputeerden van den Leden van Vlaendren begonden te veranderen haere prepoost ende souden zijn goet te bekeren in de georsamheyt van mijnen genadigen heere den Rooms coninck ende onsen genadigen heere zijn zone, gemarct de nyeumaren van den inneminge[a] van Sint Omaers, ten eynde dat deselve van den Staten van Zeelant zeynden souden hoere gedeputeerde in goeden notabelen getale bij den voirs. hertoge van Sassen binnen der stede van Mechelen tot sekeren dage, in denselven brief verclaert, om aldair te besoingieren uptie materien in denselven brieve geroert[b], also dat breeder verclaert staet in den voers. placcaet ende besloten brieve[c], die men hier overlevert. Daerom hier betaelt den voers. Zoeteman over zijn solarijs ende gewoenlijcken arbeyt als costumelijc is bij certifficacie ende quictancie, oick hier overgegeven[d], als boven de somme van 7 s. groten Vlaems, maken in ponden deeser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 901, f. 28-28v.*

c Betaelt Domaes Claisze ende Pieter Lievensze over dat zij gesonden waren te Mechelen ter

dachvaert ende die aengaende de sake van onsen poerteren die uyt der stede bij ordinantie van onsen genadighen heer den Roomsen cooninck gesonden geweest zijn. Ende waren ute te wetene Domes Claisze XV dagen ende Pieter Lievensze XIIII dagen, elcs tot 4 s. gr. tsdaechs, facit 5 lb. 16 s. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1489 (verloren gegaan in 1940), f. 37.*

a inneminge *met andere hand tussengevoegd in de plaats van:* inwinghe.
b ten eynde ... geroert *met andere hand toegevoegd.*
c ende besloten brieve *met andere hand toegevoegd.*
d oick hier overgegeven *met andere hand toegevoegd.*

1192 1489 MAART 9, MIDDELBURG

b Denselven [*Jan Hugenz. Sculock, bode*] van dat hy ommegedraghen heeft ende doen condigen over al Bewesterschelt ten plaetsen gecoustumeert eenen placquaet van den voorn. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], gegeven onder zinen zegele den IIIIe dach van maerte anno XIIII^C^ LXXXVIII na den loop sHoofs van Hollant, aen allen prelaten, baenraedsen, ridderen, edelen, leenmannen, burchmeesteren, scepenen ende rade van den goeden steden ende andere, representerende de drie Staten van den voors. lande, inhoudende alsoe onlancx zekere dachvaert ghehouden hadde gheweest binnen der stede van Reymerswale bi den Staten ende ghedeputeerden van Hollant, Zeellant ende Vrieslant, om antwoorde te gevene den gecommitteerden van mynen voorn. genadighen heere opte punten ende articulen aldair openghedaen ende verclaerst, welke dachvaert verleyt ende gecontinueert was te wesen binnen der stede van der Goes des manendaghes den XVI^en^ dach der voors. maent[a], snavons in de herberghe, sodat deselve rentmeester toot versoucke ende medegheven van myn heere van Ravestain, van Beveren[b] ende anders van den Staten slands van Zeellant de voors. Staten van Bewesterschelt ende elken bisonder vanweghen mijns voors. alreghenadichsten heeren ontbiedende was te commen ende te wesene alle huere ghedeputeerde, vulcommeliken gemachticht, binnen der stede van Middelburch des manendaghes IXe daghen derselver maent van maerte, snavonts in de herberghe om des anderendaechs daeran goets tijts voer de noene tesamen te communiquieren ende sluten op deselve sake ende materie, soe dat oirbaerlicxt wesen soude toot prouffite, welvaren ende bescudde van den lande, ghelijck al dit int langhe ende te vullen breeder in denselven placquaet verclaerst staet, dat men hier overlevert. Dairomme hier uuyt machte van dien gegeven den voors. bode 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 87, f. 73v-74.*

a der voors. maent *door andere hand toegevoegd in plaats van:* binnen der stede van der Goes.
b van Beveren *met andere hand toegevoegd.*

1193 1489 MAART 16, MIDDELBURG?

e *16 maart. – De bode van de rentmeester van Zeeland Bewesterschelde bezorgt een plakkaat van deze datum over geheel Walcheren, waarin bekend wordt gemaakt dat de Staten en gouverneurs van Walcheren hebben besloten* alsoe omme dieswille dat grotelicx van node was te voirsiene totter bewaernisse van denselven voors. lande teghens die vianden ende quaetwillende van dien, – – – dat elck van den prochien van denzelven lande ghereet maken ende senden terstont ende sonder enich vertreck alsulke menichte van mannen, werachtighe personen, geabilleert ende gewapent soedat behoort tot coste van elke van den voors. prochien, binnen der stede van Vlissingen omme aldair te bliven ende deselve stede te bewaren totter tijdt dat anders daerinne voorsien ende geordonneert soude worden, *en waarin opdracht wordt gegeven dit besluit uit te voeren. – ZA, Rekenkamer I B-O nr. 87, f. 71v.*

1194 1489 MAART 16-24, GOES

Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 729: bericht aan Haarlem, Leiden, Gouda en Dordrecht over een dagvaart in Goes en daar gedeputeerden naar toe te zenden.

b *N.B. Vgl. ook de oproep onder voorgaand nr. De dagvaart van de Staten van Bewesterschelde was een voorbereiding op de onderhavige bijeenkomst.*

Den voern. Zoeteman [*Cornelisz.*] van dat [hij] bij bevele als boven [*van rentmeester Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedraghen ende gecondicht heeft over al Beoisterscelt ten behoerlijcken plaetsen een placcaet van desen rentmeester in daten den V^en^ dach van maerte anno LXXXVIII naer scrijven sHoofs, inhoudende alsoe onlancx zekere dachvaert gehouden is geweest binnen der stede van Remerswale bij den Staten ende gedeputeerden van Hollant, Zeelant ende Vrieslant, om andwoerde te geven den gecommitteerden van onsen genadigen heeren uptie pointen ende articulen aldaer upgedaen, welcke dachvaert verleyt ende gecontinueert was te wesen binnen der stede van der Goes des maendaechs XVI^en^ in maerte voers., alsoe dit breeder verclaert staet in tzelve placcaet, die men hier overlevert. Daerom hier betaelt den voers. Soeteman over sijn solarijs ende arbeyt alsvoeren de somme van 7 s. gr., maken in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 901, f. 28v.*

c Den voern. rentmeester [*Pieter uyten Wijngaarde*], die uut scriven ende bevele van zekere mijns genadichs heeren brieven geordonneert was te bescrivene de edelen ende Staten van den quartier van Beoisterscelt te wesen teenen zekeren daghe binnen der stede van Remmerswale om mitten anderen van den voers. Staten te besongieren in de zaken die daer upgedaen conden[a] worden, ende dat bij haere gebreke de zake niet achter en bleve, also dat breeder ende beth verclaert staet in den voers. brief van onsen genadigen heeren in daten den V^en^ dach maerte anno LXXXVIII, ende dese rentmeester aldaer oec bevolen wort daer zelve te zine ende alle zijne nernsticheyt te doene om dese voers. dachvaert gehouden te worden binnen der stadt van Remmerswale, maer indien de voers. rentmeester dochte de voers. dachvaert daerbij verachtert te worden of dat de voers. van den Staten aldaer niet commen en wilden, soe soude men die houden ter Goes, mits welcken de voers. rentmeester heeft gevaceert tot tween diverschen stonden den tijt van achte daghen, alsoe dat breeder blijct bij den voers. besloten brief in date den V^en^ dach van maerte anno LXXXVIII[b], onder geteykent Numan ende geveriffiert mit H. Cambracensis ende L. Roelants upt uutwesen van den dagen, hier overgegeven[c]. Daeromme hier over de voers. achte daghen, tot 5 s. 4 gr. sdaechs, maken in ponden deser rekeninge 12 lb. 16 s. – *Ibidem nr. 901, f. 27.*

Upten VIII^en^ in maert sijn meester Huych [*de Groot*] ende Pieter Claesz. wederomme gereyst ter Goes omme aldair te verspreken van der vereininge tusschen den Hollanders ende Zeelanders. Uutgeweest XII daghen, verteert mit cost, veerscat ende bellesier; comt 47 lb. 12 s. 6 d. – *NA, Staten van Holland voor 1572, nr. 1647 (rek. van de oorlogsonkosten van Delft), f. 8v.*

Zie voor de aanwezigheid van raadsheer mr. Cornelis de Jonge en Herper van Foreest uit Delft nr. 1190.

e Denzelven Jan Hughensz. [*bode*] van dat hy ommegedragen ende heeft doen condighen een placquaet van desen voorn. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] over al Bewesterschelt, in daten van den XXIIII^en^ dage in maerte anno XIIII^C^ LXXXVIII, an allen scouten, scepenen ende inghesetenen van den bedrive voors., inhoudende alsoe omme dieswille dat diverssche ruteren ofte ribaulden als spechaelders ende diergeliken dagelicx gaende ende converserende op die tijt binnen den lande van Zeellant mit diverssche wapenen, bi dewelke die inghesetene ende ondersaten van denselven lande grotelic belast worden, sodat daeromme vanweghen mijns alderghenadichsten heeren deselve rentmeester by laste ende bevele van den Staten des lants van Zeellant, terselver tijt vergaert wesende binnen

der stede van der Goes, de voorn. scout, scepenen ende ingheseten over al Bewesterscelt ontboet ende liet weten dat indien zy of yemant van hemluden alsulke ruteren, ribaulden ende spechaelders vonden binnen den voors. lande, zy die duechdeliken onderwisen ende seggen wouden dat sy uten voors. lande trecken ende reysen wouden sonder enich vertrec oft delay, ende indien zij dairaf in gebreke waren, geconsentert ende gesloten waren bi den Staten voors. dat ghemene van den voors. lande ende toot elker prochie deselve ruteren, ribaulden souden moghen vercrachtighen, vanghen ende ghevanghen leveren in den handen van den heere van der naester stede omme daeraf justicie te doene terstont sonder vertreck ende dairtoe bedvinghen mit rechte als dat behooren soude. Voort hoe dat noch terselver tijdt dachvaert ghesloten was dat men van dier tijt voortan gheenrehandere maniere van grane, te wetene tarwe, rogge oft ander graen, gewassen binnen den voors. lande, uten selven lande voeren en soude opte verbuerte van dien, mitsgaders de scepen ende goet dairinne wesende. Voort dat ghesloten was ter voors. dachvaert dat men in elke prochie de wake houden soude by daghe ende by nachte ghelijck zij gheordonneert was, opte boete bi derselver prochien daertoe ende op ghestelt, ghelijc al dit breder verclaerst staet in denselven placquaet, die men hier overlevert. Dairvan de voorn. Jan Hughensz. betaelt sine gewoenlike sallaris 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 87, f. 71-71v.*

2 april. – De bode van de rentmeester van Zeeland Bewesterschelde bezorgt een plakkaat van deze datum, waarin wordt gelast, alsoe bi den ghemeenen Staten over al Zeellant geordonneert ende ghesloten was dat men sekere menichte van ruteren ende luden van oorloghe annemen ende onderhouden soude tot bescudde ende bewaernisse van denzelven lande ende den inghesetenen vandien, die betaelt zullen wesen bi denselven inghesetenen, dairtoe elke prochie gestelt ende ghetauxeert was hoevele zij dairaf gelden ende betalen souden, alst blijct in den pappier an denselven plackaet ghehecht, *aan de schouten en schepenen over geheel Walcheren de benodigde gelden voor één maand, à raison van 12 d. gr. per man per dag, binnen vier dagen te komen brengen. – Ibidem f. 72v.*

a conden *met andere hand tussengevoegd in de plaats van:* sullen.
b in date ... LXXXVIII *met andere hand toegevoegd.*
c upt ... overgegeven *met andere hand toegevoegd.*

1195 1489 MEI 3-9, DEN HAAG
Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 734, ook voor de volgende nummers. Behalve de rekening van Veere zijn er geen andere bronnen voor deze dagvaarten.
c Noch denselven [*Jan Willemsz., burgemeester*] gevaceert in de weke endende IX^{ste} in meie VII dagen ende was gesonden bij mijnen heere [*van Veere*] in den Hage bi de andere steden, die aldaer vergadert waren up de toereedinge van de scepen van oirlooge voir den hari[n] cman, ende verteert 5 s. sdaechs alsoet costelic was om [te] reisen ende hij veele om sciphure ende scuuthure geven moeste om diens wille dat de sake haest behoufde, facit tsamen 35 s. – *ZA, Stadsarchief Veere, Stadsrekening 1489, f. 53*[1].

1 Zie verder volgende nrs.

1196 1489 NA MEI 9, MIDDELBURG
c Ende also desen dach up deselve materie[1] gecontinueert werdt van den Hage in Middelburch, so vaceerde dese burchmeester [*Jan Willemsz.*] dair noch V daigen ende verteert 15 s.[a] – *ZA, Stadsarchief Veere, Stadsrekening 1489, f. 53v.*

a 15 s. *is doorgehaald. In de marge is door een andere hand toegevoegd:* Habeat deze reyse als hij tsavonts altijts weder thuys was sdaichs 2 s. gr., f. voir de voirs. V dagen de somme hieronder gecorigiert 10 s. gr.
1 Zie voorgaand nr.

1197 1498 NA MEI 9, GOES
c Ende so desen materie wederom ten ende van dese vijf dagen[1] verlecht was ter Goes, so vaceerde dese burchmeester [*Jan Willemsz.*] daer een dach ende verteert mits een zwaenhals die hij gehuert om 2 s. 6 d., f. 5 s. – *ZA, Stadsarchief Veere, Stadsrekening 1489, f. 53v*[2].

1 Zie voorgaand nr.
2 Zie verder nr. 1201.

1198 1489 MEI 15-16, GOES
b Jan Hughensz. Sculock, gesworen bode mijns alreghenadichsten heeren over alle Bewesterschelt, van dat hy ommegedraghen ende doen condigen heeft een placquaet van den rentmeester voorn. [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] in daten van den XI dage in mey anno XIIII^C^ LXXXIX, gegeven onder zinen zeghele, aen allen prelaten, baenraedsen, ridderen, leenmannen, ambochtsheren, burchmeesteren, scepenen ende rade van den goeden steden ende andere, representerende de Staten slandts van Zeellant over alle Bewesterschelt voors., inhoudende alsoe de ghecommitteerde van den voors. landen onlancx wesende te Mechelen ter begheerten van mynen alregenadichsten heeren den coninck gegonnen, gegeven ende gheconsenteert es mynen ghenadighen heere den eerstshertoge Phillips de somme 3000 ponden ten prise van 40 groten Vlaems tpont, te betalen terstont in gereden penningen, daer sekere gedeputeerde omme ghecommen waren, meynende die alle ghereet te vinden, soe wast dat deselve rentmeester vanweghen als boven de voors. Staten ontboet ende liet weten te commen oft te senden huere gedeputeerden vulcommeliken gemachticht binnen der stede van der Goes des vridaghes XVe daghen der voors. maent van meye, snavonts in de herberghe om des anderen daghes gesamentlick te horen trappoort van den gedeputeerden slants van Zeellant van den stucken dairaf zy van den voors. Staten last hadden de hertoghe van Sacxen ende van den Groten Rade van desselves lants weghen te kennen te gevene, om te concluderen ende te sluten hoe ende in wat manieren dat men die voors. somme van 3000 lb. ommestellen ende leggen soude ten minsten laste van den voors. lande ende van den ingezeten vandien, ghelijc dit breder ende vulcommeliker in denselven placquaet verclaerst staet, die men hier hier overlevert. Dairvan de voorn. Jan Hugez. betaelt zine gewoenlike sallaris ende loon de somme van 14 s. groten Vlaems licht payment, de Andriesgulden 3 s. 4 d. gr., valent in zwaer payment deser rekeninge 31 s. 1 d. portie in proportie ende die hij hier verhaelt alsoe de rentmeester die versuymt heeft te stellen in zijn rekeninge van den demeyne de anno LXXXIX. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 332, f. 81*.

1199 1489 MEI 19-20, MIDDELBURG
b Denzelven Jan Hughensz. [*bode*] es gheweest mit eenen openen besegelden brieff, gescreven bi den voorn. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] onder zijn handteiken den XVIIe dach van meye anno LXXXIX, an den heeren ende personen te weten heeren Claes van Reymmerswale, ridder, joncker Adriaen van Cruningen, heer Jan van Oestende, riddere, Ector van Cruninghen, Claes van Reymerzwale, bailliu van Reymerswale, heer Lodewijc van Scengen, riddere, Vincent van Renisse, heer Jan van de Werve, bailliu ter Goes, Cornelis van Scenghen ende Boudin van den Waerde, inhoudende dat zy commen souden ter dachvaert binnen Middelburch des dinxendages dairna volgende [*19 mei*], snavonts in de herberghe

om des anderen daghes dairan mitten Staten van den lande van Zeellant ghesamentlick te concluderen ende te sluyten soe dat behoren soude opte materie van den dachvaert onlancx gehouden ter Goes, verleyt ende ghecontinueert op een woensdaghe doe naestcommende binnen Middelburch, gelijck denselven brief dat inhout breder verclaerst, die men hier overlevert. Dairvan den voors. bode betaelt voir hem ende anderen die hy mede ghesonden heeft in derselver reyse in diversche plaitsen mit gelike brieven, alsoe den tijdt cort was, den voors. gewoenlike sallaris ende loen van 14 s. groten Vlaems, f. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 332, f. 81v.*

c Jan Hannemans, clerck van den voors. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], over zijne vacacien ende dachgelden van vijfthien geheele dagen die hij uutgeweest ende gevaceert heeft van gereyst te hebben van der stede van Middelburch in Zeelant tot binnen der stede van Mechelen mit zekeren brieven van credencie van den voors. rentmeester an mijnen voorn. genadigen heere den eertshertoge Philips, an den hertoge van Zacxen ende an mijnen heeren van den Grooten Rade, roerende der antwoorde van zekere dachvaert gehouden in Middelburch voors. bij den Staten van Zeelant ter cause van eenre bede, die mijn voors. genadige heere de eersthertoge van hemlieden hadde doen begeren te hebbene om tstuck ende beleedt van zijnen dagelicxen costen ende anderssins, alst blijct certificacie van den gecommitteerden up tstuc van den financien mijnre voorn. genadigen heeren, gegeven onder thandteiken van meester Tybault Barradot, een van den voors. gecommitteerden, den VII[en] dach van junio anno XIIII[C] LXXXIX, die men hier overlevert. Daeromme hier uuyt machte van dien de voors. XV dagen ten prise van twintich penningen grooten Vlaems elcx daechs bij der quijtancie van Rombout Hannemans voor ende uter name van der wedue ende arfname van den voors. wijlen Jan Hannemans, die men hier overlevert, f. in ponden deser rekeninge 7 lb. 10 s. – *Ibidem nr. 330, f. 82*.

1200 1489 JULI 7-8, MIDDELBURG

a *3 juli. – Hendrik Jansz. van Wissenkerke, raad en rentmeester van Zeeland Bewesterschelde, roept de Staten van Bewesterschelde op om, ter voorbereiding van een dagvaart op 14 juli in Den Haag (zie volgend nr.), op 7 juli ter dagvaart in Middelburg te compareren.*

Hendrick Janssone van Wissenkercke, raat mijnes genaedigen heeren des Rooms coninx ende des ertshertogen[a] van Oostenrijck sijnen soone, hertoge van Bourgondien, ende haeren rentmeester van Bewesterschelt in Zeelant, allen prelaten, baenrotzen, ridderen, edelen, leenmannen, burgmeestere, schepenen ende raede van den goeden steden ende andere representerende den drie Staeten over al Bewesterschelt voors., saluijt.
Alsoo die graeve van Egmonde, heere tot Bair, stedehouder generael, ende mijne heeren van den raade mijnre voors. genadichsten heeren gecommitteert ten saaken haerer landen van Hollant, Zeelant ende Vrieslant, mij geschreven, geordonneert ende bevolen hebben ulieden ende elcken sonderlinge te doen vergaederen tot seker plaetze ende in sulcken getaele als gewoonelijck es omme te raemen ende concluderen opt stuck van te veijligen den harinckman ende coopman ter zee, ende daernaer te senden uwe gedeputeerde bij den Staeten van Hollant ende Vrieslant volcomelijck gemachticht den XIII dach van deser tegenwoordiger maent van julio in den Haege, omme des anderendaechs daeraen in de voors. materie te procederene ende voort te gaene alsoo naer gelegentheijt der saaken daertoe dienen ende behooren sal, gelijck ulieden dat volcomelijck blijcken mach bij de copie van denselven besloten brieve hieraen gehecht. Soo eest dat ick ulieden ende elcken sonderlinge vanwegen mijnen voors. genadichsten heeren ontbiede ende laete weten, biddende seer vriendelijck van mijnentwege, dat ghij comt of sent uwe gedeputeerde volcomelijck gemachticht soo dat behoort op dijnxzendage naestcomende, den VII dach van deser voors. tegenwoordiger maent van julio, des avonts in der herberge binnen der stede

van Middelburch, omme des anderendaechs daeran goets tijdts voor de noene gesaemdelijck upte voors. materie rijpelijck te delibereren ende concluderen, ende daernaer te senden uwe gedeputeerde ter voors. dachvaert in den Haege, ende hieraf te doene in geenen gebreke en sijt. Want ick mij met den absenten verantwoorden sal.

Gegeven onder mijnen segel hierup gedruckt den III dach van julio voornoemt anno XIIII^{C} negen ende tachtich.

– Afschrift: (17e eeuw) ZA, Inv. Van Borssele van der Hooge nr. 57, f. 8 (met een afbeelding van het zegel)[b].

b Denselven Jan Hughensz. [*bode*] heeft ommegedraghen ende doen kondighen over al Bewesterschelt ten plaetsen gecoustumeert een placquaet van den voors. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], gegeven onder zinen seghele drie dagen in julio anno XIIII^{C} LXXXIX, aen allen prelaten, baenraedsen, ridderen, eedelen, leenmannen ende burchmeesteren, scepenen ende rade van den goeden steden ende andere, representerende de drie Staten slandts van Zeellant over allen den voors. bedrive, inhoudende alsoe die grave van Egmont, heer toot Bair, stedehouder generael, ende mijn heeren van den Rade mijns voors. ghenadiger heeren ghecommitteert ten saken huere landen van Hollant, Zeellant ende Vrieslant, denselven rentmeester bevolen ende bescreven hadden ende bevolen de voorn. Staten ende elken sonderlinghe te doen vergaderen toot zekere plaetsen ende in zulken getale als gewoenlic es omme te ramen ende te concluderen op tstuck te veilighen den harincman ende coopman ter zee ende dairna te senden huere gedeputeerde bi den Staten van Hollant ende Vrieslant, vulcommelic gemachticht, den XIII der voors. maent van julio in den Haghe omme des anderen daghes in de voors. materie te procederen ende voort te gane alsoe na gelegentheit der saken dairtoe dienende ende behoerende, zoe dat vulcommeliken bliken mach bi der copie van der voors. besloten brieve an der voors. placquaet gehecht gehecht. Waeromme dezelve rentmeester de voorn. Staten ende elken bisondere ontboet ende liet weten vanweghen mijnre ghenadigher heeren dat zy comen of zenden souden huere gedeputeerden vulcommeliken gemachticht alst behoorde des dinxendaghes doe naestcommende, VII daghen derselver maent, snavonts in de herberge binnen Middelburch, omme gesamenlic opte voors. materie ripeliken te delibereren ende concluderen ende dairna te senden huere gedeputeerde ter voors. dachvaert in den Haghe, ghelijck dit blijct bi den voorn. placquaet, die men hier overlevert. Daervan de voors. Jan Hughensz. voer zine gewoenlike loen ende sallaris gegeven 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 332, f. 81v-82*.

a *Hs.*: ertshogen.
b *In de marge:* Dit, de volgende, met veel meer diergelijcke stucken siet onder mijn oude chartres in originali.

1201 1489 CA. JULI 13, DEN HAAG

Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 743. Zie ook voorgaand nr. Tijdens de oorlogsdagvaart te Delft, gehouden van 17 juni tot 4 juli (Dagvaarten Holland, IV, nr. 740), werden op 28 juni onder meer Tholen, Reimerswaal, Goes en de edelen van Zeeland opgeroepen voor overleg over de beveiliging ter zee van de visser en de koopman. Op 30 juni werden dagvaartbrieven, zonder opgave van onderwerp, gezonden aan de steden en edelen van Zeeland.

b XIIIe [*juli*] derselver [*Klaas Adriaansz., bode*] gereyst in den Hage omme te vernemen offer yemande van den eedelen ende steden uuyt Zeeland ter dachvaert aldaer gecomme waeren. Him gepasseert ende betaelt eenen dach, 6 s. licht. – *NA, Staten van Holland voor 1572 nr. 1605, f. 372v.*

1202 1489 VOOR JULI 16, GOES EN REIMERSWAAL

b Jan Hugez. Sculock, gezworen bode mijnre voors. genadiger heeren in Bewesterscelt in Zeelant, over zijne vacacien ende dachgelden van twee ende twintich geheele dagen die hij geoccupeert heeft van tot diverschen ende menigen stonden gedragen te hebben over al den lande van Zeelant, zoewel Bewest als Beoisterschelt, diversche brieven van mijnen heere van Camerijck, van mijnen heere van Bevere ende van den voors. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] an die van den steden ende an de ambochtsheeren van den voors. lande van Zeelant om hemlieden te doen comen tot zekeren dachvaerden, gehouden tot verzoucke ende begeerte van mijnen voorn. genadigen heeren den ertshertoge Philips in zijnen steden van der Goes ende Reymerswale, ter cause van zeker bede die zijnre genaden hadde doen begeren thebbene van den voors. van Zeelant om zijne oirdinare costen, alst blijct bij cedulle gepasseert ten bureille van der voors. Financie den XVI^en^ dach van julet anno XIIII^C^ LXXXIX onder thandteiken van Gillis Scolin, greffier van derzelver Financie, die men hier overlevert. Daeromme hier uuyt machte van dien den voors. Jan Hugez. betaelt de voors. XXII dagen tot 12 d. gr. elcx daechs bij zijne quijtancie, hier overgelevert, fac. in ponden deser rekeninge 6 lb. 12 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 330, f. 82*.

e Den voorn. Jan Hannemans, clerck van den voorn. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], van dat hij gereyst is geweest van der voors. stede van Middelburch tot binnen der stede van Mechelen, mit hem voerende de somme van 3000 lb. van 40 gr. Vlaams tpondt die de Staten van Zeelant gegonnen ende gegeven hadden mijnen voorn. genadigen heere den eertshertoge Philips tot conduite ende beleede van zijnen dagelicxen costen ende om daerof te vercrigen van den ontfanger generael Loyz Quarre tot behouff van den voors. rentmeester descharge ende acquijt souffisant – – –[1]. – *Ibidem f. 82*.

1 Namelijk een certificatie van 16 juli.

[1203 1489 JULI 23, MECHELEN]

N.B. Deze bijeenkomst van de Staten-Generaal is niet doorgegaan blijkens het vermelde onder nr. 1208.

a *8 juli.* – Maximiliaan van Oostenrijk gelast Middelburg tegen den 23^en^ juli twee gedeputeerden ter dagvaart naar Mechelen te zenden, om er met de overige steden van zijn landen afdoende maatregelen te beramen om een einde te maken aan de groote ongeregeldheden op het stuk van de munt.
– *GA Middelburg, Register 'Brieven aen de stadt 1406-1499', nr. 117 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 604.*

1204 1489 JULI 30-31, MIDDELBURG

b Denselven Jan Hughenz. [*bode*], die noch ommegedraghen ende doen condigen heeft over alle Bewesterschelt een placquaet van den voorn. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], gegeven onder zinen zeghele XXVII daghen in julio anno XIIII^C^ LXXXIX, aen allen prelaten, baenraedsen, ridderen, eedelen, leenmannen, ambochtsheren, burchmeesteren, scepenen ende rade van den goeden steden ende andere, representerende de drie Staten van den Zeellant over al Bewesterschelt, inhoudende alsoe onlancx toot eene generale dachvaert gehouden in Hollant bi den gedeputeerden van den Staten van Hollant, Zeellant ende Vrieslandt aengaende de bewaernisse ende tbescut van den coopman, visscher ende harincman ter zee teghens den toecoemenden teelt sekere punten ende articulen gheconcipeert ende begrepen sijn, alsoe dat overgebracht was bi denghenen die terselver dachvaert van des voors. landts van Zeellants weghen gheweest hadden[1], soe was by enighen van den Staten svoors. lants van Zeellant ten daghe ende date van den voorn. placquaet

gheraemt ende ghesloten een dachvaert te houden bi den gemeenen Staten van den voors. lande van Zeellant binnen der stede van Middelburch des vridaghes dair naestcommende [*31 juli*] omme gesamentlic te concluderen ende te sluten opte selve materie ende oeck op eenige andere saken grotelic aengaende der welvaert van denselven lande, ghelijc men hemluyden alsdan bet ende vulcommeliker segghen ende te kennen gheven soude. Wairomme deselve rentmeester hemluden ende elcx bisondere ontboet vanweghen mijns voors. genadiger heren dat zi in persone commen of zenden souden huere gedeputeerde volcomelic gemachticht te Middelburch voors. des donredaghes den XXX[en] dach der voors. maent van julio omme gesamentlic op de voors. materie te concluderen ende sluten etc., ghelijkck al dit breder ende vulcommeliker verclaerst staet ende bliken mach in denselven placquaet, die men hier overlevert. Daervan de voors. Jan Hughensz. betaelt zine gewoenlike loon ende sallaris 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 332, f. 82-82v.*

1 Zie voor deze dagvaart nr. 1201.

1205 1489 AUGUSTUS, GOES

c Denselven Jan Hughensz. [*bode*] die by ordonnancie van mynen heer stedehoudere ende rade van Hollant geordonneert es betaelt te worden van dat hy uuyt Zeellant van der dachvaert, die ter Goes gehouden was aengaende der scepen toeredinghe ter zee, gecommen ende ghereyst es in den Haghe, daer hy om uuyt was den tijt van dortien geheelle dagen, toot zestien groten Vlaems sdaghes, f. 17 s. 4 d. groten Vlaems over de voors. dertien daghen, alst blijct bi der cedule, gegeven in augusto int jaer XIIII[C] neghen ende tachtentich, die men hier overlevert. Ende uuyt crachte van dien denselven Jan Hughensz. betaelt de voors. XIII daghen ten prise alsvooren 5 lb. 4 s. –*ZA, Rekenkamer I B-O nr. 332, f. 82v-83*.

1206 1489 AUGUSTUS, LEIDEN

Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 742, gehouden van 11 juli tot 28 september: in Leiden waren de edelen en steden van Holland verzameld in verband met de oorlog tegen jonker Frans van Brederode, die Rotterdam had ingenomen, en de heer van Montfoort, die zich meester had gemaakt van Woerden. Daarnaast reisden gedeputeerden van Goedereede naar Leiden onder meer voor overleg om den visscher ende den coopman te bewaren *en* van dat water te veyligen bynnen den lande ende daerbuten.

c Denselven [*Jan Willemsz., burgemeester*] noch gevaceert up de materie van hiervore[1] te Leien in den oustmaendt, gevaceert noch negen dagen dair de dachvaert gecontinueert was van der Goes, ende verteert aldoe int gaen, marren ende commen tot 5 s. sdaechs, 45 s. gr.[a] – *ZA, Stadsarchief Veere, Stadsrek. 1489, f. 53v.*

a tot ... gr. *is doorgehaald. In de marge is door een andere hand toegevoegd:* Habeat overmids dat desen reyse buyten slants was mit den licht ghelt 3 s. gr. sdaichs. Comt voir de voirs. IX dagen 27 s. gr. ende de somme hieronder daermit gecorigiert 27 s. gr.

1 De bewapening ter zee, zie hiervóór nrs. 1195-1197.

1207 1489 SEPTEMBER 7-9, MIDDELBURG

a *30 augustus, Mechelen. – Albrecht van Saksen, stadhouder-generaal van de Nederlanden, geeft de rentmeester van Zeeland Bewesterschelde opdracht de Staten van zijn district ter dagvaart bijeen te roepen.*

Aelbrecht hertoge van Saxssen etc., stadhouder generael mijns genadichste heeren des Rooms conincx ende ons neven, sijns soens, in haeren landen van herwartsover.

Lieve besondere. Wij ontbieden, lasten ende bevelen u seer ernstelijck vanwegen mijns voors. genaedichsten heeren ende versoecken van den onsen dat ghij terstont desen onsen brief gesien doet vergaederen in der stadt van Middelborch die Staeten van den lande van Zeelant int quartier van Bewesterschelt, om met die van Beoosterschelt, die wij oock gelast hebben aldaer te doen comen, te ramen ende te doen sluijten eendrachelijck op de betaelinge ende onderhoudenisse van seshondert knechten, die wij aldaer senden sullen ter bewaerenesse ende beschermenesse van den voors. lande jegens de rebelligen ende vianden mijns voors. genadigen heeren; hierinne doende alle neersticheijt, lieve besondere. Godt sij met u.

Geschreven te Mechelen den XXX dach van oust anno LXXXIX.

[*Ondertekend:*] Numan

– Afschrift: (17e eeuw) ZA, Inv. Van Borssele van der Hooge nr. 57, f. 8-8v[1]; ibidem nr. 58, f. 54 (met de datum 31 augustus; aldaar het adres: Onsen lieven besondere Hendrick Janssoone van Wissekercke, rentmeester van Bewesterschelt in Zeelant*). – Druk: Van Grijpskerke, 'T Graafschap p. 152.*

3 september. – Hendrik Jansz. van Wissenkerke, raad en rentmeester van Zeeland Bewesterschelde, roept de Staten van Zeeland op om op 8 september ter dagvaart te komen. Tekst van de beschrijvingsbrief:

Hendrick Janssoone van Wissenkercke, rait mijner genadigen heeren des Rooms coninx ende des eertshertogen van Oostenrijck sijnen sone, hertoge van Bourgondien etc., ende haeren rentmeester van Bewesterschelt in Zeelant, allen prelaten, baenrotzen, ridderen, edelen, leenmannen, burgemeesteren, schepenen ende rait van den goeden steden ende andere, representerende de drie Staeten van den lande van Zeelant overal Bewesterschelt, saluijt.

Alsoo hooge ende vermogende prince de hertoge van Saxen, stadhouder generael mijnre voors. genadigen heeren in hueren landen van herrewarsover, mij ontboden ende laten weten heeft dat hij jegenwoordich sent binnen den voors. lande VI^{C} luijden van ooreloge tot bewarenesse ende beschudde van denselve lande, mij ordonnerende ende bevelende ulieden gesamentlijck te vergaederen ende doen comen binnen der stadt van Middelburch om mit die van Beoosterschelt, die oock beschreven sijn, hier te wesen, gesamentlijck te ramen ende sluijten eendrachtelijck up de betalinge ende onderhoudenisse van de VI^{C} ruijteren van oorlogen, soo ulieden dat blijcken mach bij denselven brieven hieraen gehecht.

Soo eijst dat ick vanwegen als vooren ulieden ende elcken sonderlinge ontbiede ende late weten ende bidde seer vruntlijck van mijnen wegen dat ghij comt ofte seijnt uwe gedeputeerde volcomelijck gemachticht soo dat behoort hier binnen der voors. stadt van Middelburch in maendage VII dach der tegenwoordiger maent naestcomende, des avonts in de herberge om des anderendaechs daeran gesamentlijck te communiceren ende sluijten op deselve materie sonder daeraf in gebreke te sijne, hierinne soo doende dat geene faute daeran en sij. Want ick mij met den absenten verantwoorden sal.

Gegeven onder mijnen segele hierop gedruckt den III dach in september anno XIIII^{C} negen ende tachtich.

– Afschrift: (17e eeuw) ZA, Inv. Van Borssele van der Hooge nr. 57, f. 8v[1]; ibidem nr. 58, f. 53-53v. – Druk: Van Grijpskerke, 'T Graafschap p. 152-153.

b Denselven Jan Hughensz. [*bode*] heeft noch ommegedraghen ende gecondicht een placquaet van den voorn. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], gegeven drie dagen in octobre[a] XIIII^{C} LXXXIX, aen allen prelaeten, baenraedsen, ridderen, eedelen, leenmannen, burchmeesteren, scepenen ende rade van den goeden steden van Bewesterschelt, inhoudende alsoe die hertoghe van Sacxen, stedehouder generael mijns voorn. genediger heeren, den voorn. rentmeester ontboden hadde ende laten weten dat hy jegenwoordeliken sende binnen

den voors. lande VI^{C} luden van oorloghen toot bewaernisse ende bescudde van denselven lande, ordinerende denselven rentmeester die voors. Staten ghesamentlick te vergaderen ende te doen commen binnen der stede van Middelburch om mit die van Beoesterschelt, die oeck bescreven waren aldair te wesen, gesamentlic te ramen ende te sluten eendrachteliken op die betalinghen ende onderhoudenisse van den voors. VI^{C} ruteren van oorloghe, ghelijck dat bliken mach bi denselven brieff an den voors. placquaet ghehecht, soedat achtervolgende dien de voorn. rentmeester vanwegen alsvoren deselve Staten ontboet ende liet weten dat zy commen oft zenden souden huere gedeputeerde, vulcommeliken gemachticht alst behoorde, binnen de voors. stede van Middelburch des manendaghes VII daghen van der voors. maent van septembre om ghesamenlic te communiquieren ende sluten op deselve materie, mit meer andere conditien breder in denzelven placquaet verclaerst, die men hier overlevert. Dairomme denselven bode gegeven voor zinen loon alsvoren 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 332, f. 83-83v.*

Den voern. Zoeteman [*Cornelisz., bode*] van dat hij bij bevele als boven [*van rentmeester Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedraghen ende gecondicht heeft over al Beoisterscelt een placcaet van desen rentmeester in daten den VI^{en} dach van septembri anno LXXXIX, daeran gehecht een brief van den hertoge van Zassen, stadhouder generael, in daten den XXX^{en} in ougst anno voers., inhoudende van desen rentmeester scarpelijcken gescreven ende bevolen wort te doen vergaderen in Middelbourch de Staten van den quartier van Beoisterscelt, daer die van Bewesterscelt oeck bevolen waeren te comen, om te ramen ende sluyten up de betalinghe ende onderhoudenisse van zesse hondert knechten die in den lande van Zeelant gesonden soude worden tot bewaernisse ende onderhoudenisse van den voers. lande jegens de rebelle vyanden mijns genadichs heeren[b], alsoe dat blijct bij denzelven placcate ende besloten brieve vors.[c], die men hier overlevert. Daerom betaelt den voers. Soeteman over zijn solarijs ende gewoenlijcke arbeyt als costumelijc is bij certifficacie ende quictancie als boven, de somme van 7 s. groten Vlaems, maken in ponden deser rekeninghe 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 901, f. 29.*

7 september. – Hendrik Jansz. van Wissenkerke geeft de bode Sculock opdracht een aantal edelen, dat blijkbaar niet op de tegen 7 september uitgeschreven dagvaart is gecompareerd, alsnog te dagvaarden om op 9 september ter vergadering te komen.

Jan Huges. Sculock, geswooren bode mijnre genadigen heeren des Rooms coninx ende der eertshertogen Phijlips sijnen sone in hueren lande van Zeelant. Ghij sult verdachtvaerden of doen verdachvaerden bij anderen in uwe absentie uijt laste mij gegeven van eenigen van den Staeten van Bewesterschelt te comen in persoone of te senden haer gedeputeerde, vulcomentlijck gemachticht soe dat behoort, de heeren ende persoonen hiernaer verclaert, te weten: de heere van Cruijningen, heere Joos van Cruijningen, heere Claijs van Reijmerswale, Willem van Reijmerswale, Claijs van Reijmerswale, bailliu aldaer, jonckheer Colaert Vilain, heere Jan van Oostende, heere Jan van de Werve, Cornelis Danielssoon, heere Lodewijck van Schengen, Vincent van Renesse ende Hendrick van Craelingen, rentmeester van Borsselen, hier in Middelburch in woonsdaege naestcomende [*9 september*] goets tijdts voor de noene om te concluderen opte materie aengaende de betalinge van den VI^{C} gesellen van ooreloge die de hertoge van Saxzen jegenwoordelijck gesonden heeft in Zeelant tot bewaerenesse ende beschudde van denselven lande. Ende van den antwoorde die sij u doen sullen, daeraf sult ghij raport doen up uwen eet den anderen gedeputeerden ende edelen die alsdan hier vergaedert sullen wesen, sonder fraude.

Gegeven onder mijn hantteijken hieronder gestelt den VII dach in september anno LXXXIX.

[*Ondertekend:*] H. Wissenkercke

– *Afschrift: (17e eeuw) ZA, Inv. van Borssele van der Hooge nr. 57, f. 8v*[1]*; ibidem nr. 58, f. 53. – Druk: Van Grijpskerke, 'T Graafschap p. 153-154.*[2]

Denselven Jan Hughensz. [*Sculock*], die ghereyst es gheweest mit eenen openen brieff, ghescreven bi den voorn. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] onder zijn handteiken den VII[e] dach van septembre anno XIIII[C] LXXXIX, om uuyt laste denselven rentmeester dairaf gegeven by enighe van den Staten van Bewesterscelt te verdachvaerden in persone te commen of te senden huere gedeputeerde, vulcommeliken macht hebbende zoe dat behoort, die heeren ende personen te weten de heer van Cruningen, heer Joos van Cruningen, heer Claes van Reymersvale, Willem van Reymersvale, Claes van Reymmersvale, bailiu aldair, joncker Colairt Vilain, heere Jan van Oestende, heer Jan van de Werve, Cornelis Danielsz.[d], heer Lodewijck van Scengen, Vincent van Renisse ende Heynrick van Cralinghen, rentmeester van Borssellen, binnen der voors. stede van Middelburch des woensdaghes dair naestcommende [*9 september*] omme te concluderen opte materie aengaende de betalinghe van den VI[C] ghesellen van oorloghe die de hertoghe van Sassen terselver tijdt gesonden hadde in Zeellant tot bescudde ende bewaernisse van denzelven lande, gelijck dat breeder blijct bi der voors. brieff, die men hier overlevert. Dairvan de voorn. Jan Hugez. gegeven voor hem ende voer andere die mit hem reysden in andere diverssche plaetsen mit gelike brieven dat gewoenlike sallaris ende loen, de somme van 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 332, f. 83v.*

e Den voern. Zoeteman [*Cornelisz., bode*], die bij bevele alsvoeren [*van rentmeester Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedragen ende gecondicht heeft een placcaet van den hertoge van Zassen in daten den XI[en] dach van novembri anno LXXXIX, daeran gehecht eenen besloten brief van den hertoge voers. in daten den X[en] van denzelve maent voers., onder geteykent Lettin, inhoudende omme dieswille dat groetelijc van nooden was de landen, steden ende plecken wesende in de onderdanicheyt ende subjectie van onsen aldergenadichsten heeren des Rooms conincxs ende van den ertshertoghe Philips, zijnen zone, te bewaeren ende te doen bewaeren jegens zijne vianden ende anderen rebellen ondersaten ende quaetwillende, daertoe deselve hertoge van Sassen gestelt was dat te diene, soe werde bevolen desen rentmeester [*Pieter uyten Wijngaarde*] eenen ommeslach ende taxacie te doene over al Zeelant om de betalinge van den ruytere daermede te doene[e], also dit al beth ende int lange verclaert staet in denzelven placcaet ende de voers. besloten brieve[f], die men hier overlevert. Daerom betaelt den voers. Zoeteman over zijn solarijs ende gewoenlijcken arbeyt als costumelijc is bij certifficacie ende quictancie, hier overgegven, als boven de somme van 7 s. groten, maken in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 901, f. 29v.*

a *Lees*: septembre.
b mijns ... heeren *met andere hand toegevoegd.*
c ende ... vors. *met andere hand toegevoegd.*
d *Verbeterd uit:* Danckaertsz.
e daertoe ... doene *met andere hand toegevoegd.*
f ende de ... brieve *met andere hand toegevoegd.*
1 Zie noot b bij nr. 1200.
2 Bij Van Grypskerke, Het hoog-adelyk en adelryk Zeeland, p. 156 noot 1 op verkorte wijze met de datum 14 september.

1208 1489 OKTOBER 30-NOVEMBER 23, MECHELEN-LIER-BREDA

Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal Wellens, Etats généraux p. 467 nr. 35; Dagvaarten Holland, IV, nr. 748.

b Den voern. Zoeteman [*Cornelisz.*], die alsvoeren [*in opdracht van rentmeester Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedraghen ende gecondicht heeft een placcaet van desen rentmeester in daten den XXVIII[en] in septembri anno LXXXIX, daeran gehecht eenen besloten brief van den Rooms coninck in daten den XXIIII[en] van dezelve maent, inhoudende alzoe onlancx dachvaerden gehouden geweest zijn, daer de Staten van den landen geordonneert ende zeer

scarpelijcken bevolen waeren te comen om mitten anderen gedeputeerden van den Staten van allen den landen te besongieren ende adviseren upt fayt van der munten hebbende loop binnen den landen[1], dairof die dachvaert doe te nyeten ginck om den redenen in denselven brieve verclaert, wairomme desen rentmeester bij denselven brieve anderwarf bevolen werdt denselven Staten huere gedeputeerde te doen seynden binnen Mechelen ten dage in denselven brieve verclaert[a], alzoe dit breeder ende beth verclaert staet in denzelven placcaet ende besloten brieve voirs.[b], die men hier overlevert. Daerom betaelt den voers. Zoeteman over zijn solarijs ende gewoenlijcken arbeyt als costumelijck is bij certifficacie ende quictancie, hier overgegeven, als boven de somme van 7 s. groten Vlaems, maken in ponden deeser rekeninghe 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 901, f. 29v.*

c Den voorn. rentmeester Pieter uuyten Wijngaerde, die uuyt bescriven ende bevele van den hertoghe van Sacxen, stadthouder generael, gereyst is van Zierickzee tot binnen der stede van Breeda om aldair te helpen besongieren upt stuck van der munten, bij denwelcken hij uuytegeweest ende gevaceert heeft varende, marrende ende wederomme keerende den tijt van vijfthien daghen, blijckende bij den voors. besloten brief, onder geverifiert upt uutwesen van den dagen onder den hanteyken van G. Scolijn, griffier van der Fynancien, in daten den XXIIII[en] dach van december anno LXXXIX, die men hier overlevert. Daeromme hier de voors. XV daghen, tot 5 s. 4 gr. sdaechs, maken in ponden deser rekenynghe 24 lb. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1087, f. 40.*

Betaelt denzelven [*mr. Jan Danckartsz., pensionaris*] over dat hij gesonden is geweest ter dachvaert te Lieren angaende de munte. Ende was uuyte VIII daghen zonder knecht, tot 2 s. 6 gr. tsdaechs, facit 20 s.
Betaelt meester Jacop Willemsze, pensionaris, over dat hij gesonden was ter dachvaert te Mechelen, te Lieren ende te Breda angaende de ordonnantie van der munte. Ende was uuyte XXVI daghen, tot 4 s. gr. sdaechs, facit 5 lb. 4 s. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1489 (verloren gegaan in 1940), f. 41v.*

e *24 december. – Plakkaat op de reductie van de munten met den aankleve van dien, afgekondigd op Kerstavond.*[2]
De koers van een aantal gouden en zilveren munten wordt aanmerkelijk verlaagd; b.v. de goudgulden wordt gebracht van 63 op 42 stuivers enz., de leeftochten en koopmanschappen worden met twee derden van den prijs verminderd, de dagloonen worden besnoeid enz. – Regest: De Stoppelaar, Inv. Middelburg p. 159 nr. 607 naar het "Register: Muntsaken no. 12, groot 52 bladzijden schrift" (verloren gegaan in 1940) en met de aantekening: 'Vergelijk Reijgersberg II, bl. 325'.

a dairof ...verclaert *met andere hand toegevoegd.*
b ende ... voirs. *met andere hand toegevoegd.*
1 Zie nr. 1203.
2 Het plakkaat zelf dateert van 14 december en is uitgevaardigd te Breda, zie *Dagvaarten Holland*, IV, p. 923-924 nr. 748e.

1209 1489 NOVEMBER 15-16, MIDDELBURG
a Den voirn. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] van dat hij bij ordonnancie ende bevele van mijnen heeren die gecommitteirde op tstuck van den demeynen ende financien mijnre voirs. genadigen heeren gereyst is van der stede van Middelburch tot binnen der stede van Mechelen om mit hemlieden te spreken ende communiquieren van zekeren zaken, zoewel mijnen voirs. genadigen heeren ende hueren landen angaende als om te wetene hoe men zoude mogen practiquieren eene nyeuwe bede voir mijnen genadigen heere den ertshertoge Philips, in welke reyse de voirs. rentmeester uuyt was varende, merrende ende

wederomme keerende den tijt van twintich geheele dagen, alst blijct bij certifficacie van den voirs. gecommitteirden gegeven onder thandteyken van mijnen heere van Berghen, heere van Walhain, den VIII^en^ dach van octobri anno XIIII^C^ LXXXIX, die men hier overlevert. Dairomme hier uuyt machte van dien de voirs. XX dagen tot 8 s. groten Vlaems elcx daechs achtervolgende der acte, denselven rentmeester gegeven op de vermeersinge van zijnen reysen ende dachgelden, overgegeven op zijne IIIIe rekeninge van der bede f.^O^ ultimo, facit in ponden deser rekeninge 48 lb. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 331, f. 74v.*

b *7 november, Lier. – De Raad van Rooms-koning Maximiliaan draagt Hendrik Jansz. van Wissenkerke op de Staten van Zeeland bijeen te roepen, omdat de afgevaardigden van deze Staten, die op een bijeenkomst van de Staten-Generaal over de munt aanwezig waren, niet tot een besluit konden komen.*

Tres chiers et especial amy. Pour ce que les deputez de Zeellande, envoyez pardeca pour le fait des monnaye nont voulu prendre conclusion en icelles, obstant quilz estoient en trop petit nombre, lon leur a acordé retraitte jusques au XXIIIe de ce mois, pourveu que ce pendant ilz communiqueront ce que a este fait esdite monnaye en ceste ville aux autres de Zeellande, ausquelz a ceste fin escripvons eulx assembler en quelque lieu de pardela, que leur signifferez et par ensemble apres avoir oy lesdites deputez communiqueront sur ladite matiere et renvoyeront audit jour en cestedite ville leursdites deputez a plain chargiez de ladite conclusion, a peine que le facent ou non, lon procedera avant en ladite conclusion selon la plus grande opinion de ceulx que y seront. Nous vous requerons et neantmoins mandons de par le roy, nostre seigneur, et monseigneur larchiduc que incontinent cestes veues vous faites assembler en la ville de Midelbourg ou autre que adviserez les deputez des Estas dudit Zellande a la fin dessusdit et ce fait les sollicitez de communiquier sur ladite matiere et renvoyer incontinent lesdits deputez a ladite journee telement que par leur deffault il ny ait empeschement en ladite conclusion. Nous escripvons aussi a ceste fin aux seigneurs de Ravesteyn et de Bevres a fin quilz envoyent a ladite assemblee. Si ne vueilliez en ce fere faulte ou delay, car la chose desire haste. Et a tant, tres chiers et especial amy, Nostre Seigneur vous doivt ce que desirez.

Escript a Liere le VII^Me^ jour de novembre.

[*Met de dienstaantekening:*] J., chambellier etc., et les autres gens du commun Conseil du roy, nostre seigneur. S. de monseigneur bien vrers.

Lefevre.

– Origineel: ZA, Rekenkamer I B-O nr. 336 (zie Lantsheer en Nagtglas, Zelandia illustrata I, p. 91-92; met een brief namens aartshertog Filips d.d. Breda 5 november 1489, houdende kennisgeving van de commissie gegeven aan de heer van Tourlon en Johan de Bregilles voor het verkrijgen van de bede).

11 november. – Tekst van de beschrijvingsbrief:

Heynrick Janssone van Wissenkerke, raide mijns genadichs heeren des Roms conijnck ende des ertshertoogen Philips, zijnen zone, ende hueren rentmeester van Bewesterschelt in Zeelandt, allen prelaten, baenraidtsen, ridderen, edelen, leenmannen, burchmeesteren, scepenen ende raide van den goeden steden ende anderen, representerende de drie Staten van den lande van Zeelandt over al Bewesterscelt ende elcken zonderlincghe, saluyt.

Alsoe zeker gecommitteerde van onsen voirs. aldergenadichsten heere den ertshertooge gezonden zijn by mijnen heere ende vrouwe van Ravestain ende mijnen heere van Beveren omme mit hemluden mitgaders den anderen Staten van den voirs. lande ende my te practiqueren de porcye van denzelven lande van der somme van 72.000 lb. van 40 groten tpont, beloopende dezelve porcye 5000 der voirs. ponden, die onse voirseide aldergenadichste heere de Rooms conijnck ende die van zijnen Grooten Raide geordonneert hebben bij maniere van beden jairlijcx betaelt te werden toter onderhoudenesse ende beleede van den

state van den ordinairen ende extraordinairen costen van onsen voirs. aldergenadichsten heere den ertshertooghe, zijnen zone, alsoe dat blijct bij zeker besloten lettren van mijnen voirs. aldergenadichsten heere den ertshertooge, hieran gehect.

Soe eyst dat ic bij laste ende medegeven van mijnen voirn. heere ende vrouwe van Ravestain ende van mijnen heere van Bever ulyeden ende elcken zonderlincge ontbiede ende laete weten vanwegen mijner voirs. genadiger heeren ende bidde zeere vrendelicke van mijnentwegen dat ghij comt oft zendt uwe gedeputeerde, vulcommelic gemachticht zoe dat behoort, hier in Middelburch in zondage naestcommende, den XV^en^ dach van deser jegerwordiger maent van novembri, des avonts in der herbergen om des anderdages deran goets tijts voir de noene gesaemdelijk te concluderen ende sluyten hoe ende in wat manieren dat men in de voirs. zaicke procederen zal.

Ende omme alsdan oick gesaemdelick te communiquieren op tstuck van der munte, dairaf onlancx dachvaert gehouden is geweest te Lyere bij den gemeenen Staten van den landen van haerwaertsover, dairaf men generale conclusie maken ende overgeven zal den XXIII^en^ dach van deser voirs. maent naestcommende, gelijck my dat oick alsoe bevolen is te doene, blijckende bij den brieven oick hieran gehect, omme dairaf eene goede ende finale andwoorde te geven zonder eenich vertreck of delay dairop te nemen.

Welverstaende, indien yement van ulyeden dairaf in gebreke is ende niet en comt oft zeyndt zijne gedeputeerde als voirs. is ende de zaicke voirscreven midsdien niet verleyt ende uuytgestelt en werde oft tot geenen effecte en comme, men zal die absenten overzenden in ghescrifte onsen voirs. aldergenadichsten heere den ertshertooghe omme mit hemluyden te verandwoorden, dairmede de presente hemluyden onsculdigen zullen. Dus nyement en zij dairaf in gebreke op al dat ghij mijner voirs. genadiger heeren thorne ende indignacie verduchtende zijt.

Gegeven onder mijnen zegele hierop gedruct den XI^en^ dach van novembri anno XIIII^C^ negene ende tachtich etc.

[*Onderaan in andere hand:*] Hieraf moet Jan H[eynricks]z. betaelt zijn.

– Origineel (geen adres): ZA, Rekenkamer I B-O nr. 336 (zie Lantsheer en Nagtglas, Zelandia illustrata I, p. 91).

Den voirn. Zoeteman [*Cornelisz., bode*], die alsvoeren [*in opdracht van rentmeester Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedraghen ende gecondicht heeft een placcaet van desen rentmeester in daten den XII^en^ dach van novembri anno LXXXIX, daeran gehecht eenen besloten brief van mijn heere den cancellier ende die andere raedsluyden in daten den VIII^en^ dach van novembri anno LXXXIX, onder geteykent Le Fevre, inhoudende hoe dat de gedeputeerde van Zeelant tot diversche stonden gesonden tot Liere in Brabant up stuck van der munten, die aldaer geene conclusie en hebben willen nemen overmids dat die ter voers. plaetsen in cleyne menichte vergadert waeren, was geaccordeert vertreck ende uuytstel totten XXIII^en^ dach van de voers. maent van november, behoudelijc dat zij tusschen dien communiquieren souden mitten anderen van Zeelant ende daernae weder te senden hoere gedeputeerde bij den voirs. van den Raide ter plaetse ende ten dage in denselven brieve verclaert[a], alsoe dit beth ende breeder verclaert staet in tselve placcaet ende besloten brieve[b], die men hier overlevert. Daerom betaelt den voers. Zoeteman over zijn solarijs ende gewoenlijcke arbeyt als costumelijc is bij certifficacie ende quictancie, hier overgegeven, als boven de somme van 7 s. groten Vlaems, maken in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 901, f. 30.*

c Den voirn. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] van dat hij bij ordonnancie ende bevelen van mijnen heere van Treslong, camerlinck, ende Jan van Bregilles, sciltknape ende pannetier van mijnen voirs. genadigen heere den ertshertoghe Philips, als commissarisse ende gecommitteirde mitten voirs. rentmeester om te practiquieren an de Staten van Zeeland de somme van 5000 lb. ten prise van 40 gr. Vlaems tpondt bij maniere van bede, drie jair lanc

geduerende tot proffijte van mijnen voirn. genadigen heeren den ertshertoge, gereyst heeft tot diverschen stonden bij mijnen heere van Bevren, van der Vere etc. ende elders dair dat den voirs. commissarissen orboirlicxst dochte te wesenne om te spreken ende besoingieren van derselver materie mit eenige van den edelen van denselven lande, int welke doende de voirs. rentmeester uutgeweest ende gevachiert heeft den tijt van VIII geheele daghen. Ende bovendien zo heeft de voirs. rentmeester gegeven ende betaelt bij ordonnancie van den voirs. commissarissen de somme van 6 lb. ten prise van 40 gr. Vlaems tpond alsvoeren van gedragen ende doen dragen te hebben bij huerlieder ordonnancie diversche beslotene brieven van mijnen voirs. genadigen heere den ertshertoge an den ridderen, edelen over al Bewesterschelt, dairmede hemlieden bevolen was dat zij in persone commen zouden ter dachvaert gehouden om der voirn. zaike, alsoe dit blijct bij certifficacie van den voirs. commissarissen gegeven onder huerlieder handteyken den XXVI^en^ dach van novembre anno XIIII^C^ LXXXIX, die men hier overlevert. Dairomme hier uuyt machte van dien de voirs. VIIIe dagen tot 8 s. groten Vlaems elcx daechs achtervolgende der acte geroert int IIe voirgaende article, facit 19 lb. 4 s. ten prise van 40 gr. tpont, belopende de voirs. twee partyen tsamen ter somme van 25 lb. 4 s.[1] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 331, f. 75*.

Den voorn. rentmeester Pieter uuyten Wijngaerde, die uuyt diversche beschryvinghe van onsen genadigen heere den ertshertoghe Philips van Bourgongen etc. gereyst is van Zierickzee tot in Middelburch om aldair te helpen besongieren met zekere gedeputeerde mijns genadichs heeren voors. an den Staten van den lande zekere somme van penningen aengaende de 5000 ponden, den voors. mijnen genadigen heere geaccordeert VII jaeren, die bij den Roomsch coninck ende zijn heeren van den Raede alsoe geordonneert waeren, alsoe dat breeder blijct bij brieven geteykent metter eedelder handt van den ertshertoghe voors., bij denwelcken hij uuyttgeweest ende gevaceert heeft varende, merrende ende wederomme keerende te weten tot twee reysen omme ende wederomme den tijt van dorthyen daghen, blijckende bij certifficacie ondergeteykent in de voors. missive bij Louys de Terloy, ridder, ende Jan de Brygillin in daten den XXVI^en^ dach in november anno LXXXIX, die men hier overlevert. Daeromme hier de voors. XIII daghen, tot 5 s. 4 gr. Vlaems sdaechs, maken in ponden deser rekenijnghe 20 lb. 16 s. – *Ibidem nr. 1087, f. 39v*.

e Als van den 15.000 lb. voors., mijnen voors. genadigen heere den ertshertooge Phillips geconsenteert bij den voors. Staten van Zeellant over tgemeen lant van Zeellant voors. upten voors. XXV^en^ dach van november anno LXXXIX om die betailt te werden van den voors. vijff groten bij der breede, tvrye medegaende, alsvoeren verclairt is[2], dairoff tquartier van Bewesterschelt voors. te gelden heeft die tweedeel, beloopende 10.000 lb. ten prijse voors., te betalen binnen den voors. drien jaeren, teerste derde jair dragende 3333 lb. 6 s. 8 d. verschenen decollacio Johannis [*29 augustus*] anno XC voors., die de voors. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] betailt heeft in handen van den meester van den pennijngen Ypolite de Bertholz bij zijne lettre van ontfanghe, overgelevert up des rentmeesters rekenijnge den Staten van Zeellant gedaen van den vijff groten van den gemet bij der breede voors. van den jaere verscheenen decollacio Johannis anno XC alsvoeren, dairoff men textrait auctentijck van derselver betalinghe hier overlevert. Dairom hier van de voors. 3333 lb. 6 s. 8 d. verscheenen alhier niet. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 332, f. 1v*.

Uit het opschrift van de rekening van de rentmeester-generaal Jan heer van Kruiningen van de bede, ten behoeve van de aartshertog Filips verschenen 1491 en 1492:
– – – ende dit van der porcie Bewesterschelt voirs. in de vyftienduysent ponden van viertich groten Vlaems tpont, mijnen aldergenadichste heere deertshertoghe voirn. toegeleyt by den Staten van Zeellant over tgemeene lant aldair den XV^en^ dach in novembri anno XIIII^C^ LXXXIX binnen zijner stede van Middelburch, om die betaelt te woirden van den vyf groten van den gemete by der breede, tvrye medegaende, ende ommegheslagen woirden upten lesten dach van julio anno XIIII^C^ tnegentich by den voirn. Staten vergadert zijnde binnen

den tholhuyse van Yersickeroirt, dairof tsurplus van den voirs. vyf groten geemployert ende besteedt zoude woirden by advysen van denzelven Staten tot betalinghe van den penningen die eenigen edelen ende steden van Zeellant om de deffence van den lande verscoten ende geleent hadden ende men hem noch sculdich was te rembourseren, ende anders dair zijt assigneren ende bewijzen zouden ten affairen ende zaiken van den lande, gelicke dit blict by der act dairvan wezende – – –. – *Ibidem nr. 346, f. 1.*

a ende daernae ... verclaert *met andere hand toegevoegd.*
b ende besloten brieve *met andere hand toegevoegd.*
1 Bode Jan Hugenz., die het plakkaat van de rentmeester van 11 november in Bewesterschelde heeft rondgebracht, krijgt hiervoor 4 lb. 4 s. (ibidem nr. 332, f. 83v-83).
2 In het voorgaande staat een parafrase van het vonnis van 31 juli 1490, zie op die datum.

1210 1490 APRIL 20-MEI 1, GOES-BERGEN OP ZOOM-MIDDELBURG

b De voorn. Jan Hughensz. [*bode van Bewesterschelde*] es ghereyst mit eenen placquaet van minen alregenadichsten heere den Rooms coninck, gegeven XXVI dagen in maerte anno XIIII^{C} LXXXIX voor Paesschen, inhoudende alsoe denselven minen ghenadighen heere gesloten was sekere sine ghenaden gedeputeerde te senden in Zeellant om den Staten aldair enighe saken te segghen ende te begheeren, so was mine voorn. genadige heeren dairomme denselven rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] lastende ende bevelende bi denselven Staten dat hy terstont die prelaten, edelen ende andere luden van den Staten ende steden van den voors. lande van Zeellant in Bewesterscelt te laten weten ende bevelen dat sy quamen ende waren in der stede van der Goes des dinxendaghes na Quasimodo daernaest volgende [*20 april*], om aldair an te horen tguent dat hemluden van des voors. Rooms coninx weghen bi den ghedeputeerden verclaert ende verclaert[a] soude wesen, achtervolgende twelken den voorn. rentmeester bi den voors. Jan Hughensz. heeft gedaen dachvaerden de voors. prelaten, edelen, steden ende andere over al Bewesterschelt te commen ende te wesen binnen der stede van der Goes op die conditien, breder in denselven placquaet verclaerst, dairomme hier overgelevert. Van welke reyse te doene den voorn. Jan Hughensz. betaelt sine ghewoenlike voors. sallaris ende loon van 14 s. groten alsvoren, f. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 88, f. 71v.*

Den voern. Zoeteman [*Cornelisz., bode van Beoosterschelde*], die alsvoeren [*in opdracht van rentmeester Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedragen ende gecondicht heeft een placcaet van mijnen genadigen heere den Rooms coninck ende den ertshertoge, zijn zone, in daten den XXVI^{en} dach in maerte int jaer duust vierhondert LXXXIX voer Paesschen, inhoudende also onse alregenadichsten heere voers. gesloten waeren te zenden zekere gedeputeerde in den lande van Zeelant om de Staten aldaer enige saken van haere genaden weghe te segghen ende te begeeren, was bevolen desen rentmeester terstont die edele ende andere van den Staten ende steden te laten weten ende bevelen dat zij wesen ende commen souden in haere genaden stede van Goes tot dijsendaechs naer Quasimodo doe eerstcommende [*20 april*], om aldaer an te hoeren tguent dat hemlieden van huere genaden wege ende bij huere gedeputeerde verclaert ende begeert zoude worden, also dit al bet verclaert staet in den voers. placcaet, dat men hier overlevert. Daerom betaelt den voers. Zoeteman alsvoeren de somme van 7 s. gr. Vlaems, maken in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 902, f. 31.*

Den voorn. Zoeteman, die alsvoeren ommegedraghen ende gecondicht heeft over al Beoesterschelt ten plaetsen gecostumeert enen placcaet van desen rentmeester [*Pieter uyten Wijngaarde*] in daten den XVII^{ten} dach van april duyst vierhondert ende tnegentich, inhoudende alsoe desen rentmeester een placcaet van onsen aldergenadichsten heeren den Roomsch coninck ende van den ertshertoghe ontfangen hadde, bij denwelcken hem zeere

scarpelicken bevolen wordt te doen vergaderen binnen der stede van der Goes de Staten van den quartiere van Beoesterschelt, dair die van Bewesterschelt oick bevolen waren te comen, upten XXI[ten] dach van de voors. maent van april om aldair eenighe saken an te hoeren die bij zekere gedeputeerde van ons aldergenadichste heeren weghe opengedain ende begeert soude worden, alsoe dit breeder blijct bij den voors. placcaet, die men hier overlevert. Daerom betaelt den voorn. Zoeteman bij zijne cedulle, inhoudende alsvoeren, de somme van 7 s. groten, maken in ponden deser rekenijnge 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 1088, f. 41*.

c Den voorn. rentmeester Pieter uuyten Wijngaerde, die gereyst is van Ziericxzee tot Goes ende van der Goes in Middelburch bij den gedeputeerden mijns genadichs heeren, genoemt in de cedulle dienende up dit articule die men hier overlevert, geteykent metter hanteyken van H. du Mont in daten den XXVII[en] dach van april duyst vierhondert tnegentich, bij denwelcken het blijct dat hij uute geweest ende gevaceert heeft varende, merrende ende wederomme keerende den tijt van zesse daghen, alsoe dat breeder blijct bij de voors. cedulle. Daerom hier de voors. zesse daghen, tot 5 s. 4 gr. elcx sdaechs, maken in ponden deser rekenijnge 9 lb. 12 s. – *Ibidem f. 39v*.

Denselven rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] es weder by ordonnancie ende bevele van de voorn. ghecommitterden up tstuck van der demeyne ende financie ghereyst van Middelburch ter Goes om aldaer een generael dachvaert te helpen houden mit sekere commissarissen van sRooms conincx wegen gesonden, te weten mijn heer Boudijn de bastaert van Bourgoingen, heer Claude Carondelet, president van Lucemburch, Hughe du Mont, tresorier, ende Gillis Scolin, greffier van der voors. Financie, omme te practiquieren eene nyeuwe bede, dewelke dachvaert ghecontinueert worde den tijt van VIII daghen ende dat by ghebreke van den cleinen ghetale van den edelen van Zeellant, die ter eerster instantie absent waren, dewelke den voorn. rentmeester geordonneert waren van nyeus te bescrivene ende messagieren dairomme te senden, twelc hij alsoe dede. Mitsgaders andere costen van voyagen bi denselven rentmeester betaelt by ordonnancie van den voorn. commissarissen, dairvoren deselve rentmeester in messagerien betaelt heeft de somme van twee ponden groten Vlaems. Ende de voorn. rentmeester heeft gevaceert omme de voors. dachvaert te helpen houden mitten voorn. commissarissen den tijt van VIII gehele daghen, alst blijct by huere certifficatie, gegeven onder thanteiken van den voors. greffier Gillis Scolin den lesten dach van aprille anno XIIII[C] XC, die men hier overelevert, toot 8 s. groten sdaechs, f. 3 lb. 4 s. groten Vlaems, f. tsamen mit de voors. 2 lb. groten ter somme van 24 lb. 16 s. – *Ibidem nr. 332, f. 79bis*.

Den voorn. rentmeester [*Pieter uyten Wijngaarde*], die gereyst is bij bevele ende ordonnancie van mijn heere Boudijn bastaerd van Bourgoingnen, mishieur Claude Carondelet, president van Lutsenburch, H. du Mont, tresorier van den Fijnancien, ende G. Scolijn, griffier, gecommitteert ende geordonneert bij den Roomsch coninck om te begeren eene nyeuwe bede van den Staten van den lande van Zeellant tot Berghen, daer de Staten van den voors. lande vergadert waren om te doene proposicie up de begeerte van den voors. gecommitterden. Ende binnen achte daghen dairnair de voors. rentmeester is noch wederomme gecommen in Middelburch, daer de voors. Staten van den voors. lande van Zeellant hoer andtwoerde gegeven hebben zulcke, dat wanneer onsen genaden heere den Roomsch coninck ende den ertshertoghe quaem in Zeelant, zij souden huere genaden sulke andwoirde geven dat hoere genaden huerer tevreden souden wesen[b], als beth ende breeder verclaert staet in eene cedulle dienende up dit articule in daten de eersten dach van mey anno XC, die men hier overlevert, geteykent onder thanteyken van den tresorie van der Fijnancien H. du Mont, een van den gecommitteerden mijns genadichs heeren in de zake voorn., bij denwelcken hij uuyte geweest ende gevaceert heeft in dese twee voors. voyagen den tijt van achte daghe ten prijse alsvoeren sdaechs ter somme van 12 lb. 16 s. – *Ibidem nr. 1088, f. 39v*.

a *Aldus hs.*
b quaem ... wesen *met andere hand toegevoegd in de plaats van* zake hadden harer tevreden te wesen.

1211 1490 JUNI 9-10, MIDDELBURG
N.B. Deze dagvaart is wegens de geringe opkomst voortgezet onder volgend nr.
b Den voorn. Jan Hughensz. [*bode*] es ghereyst gheweest mit eenen anderen placquaet van minen voorn. alreghenadichsten heere den coninc, gegeven VII daghen in junio anno XIIII^{C} XC, inhoudende om dieswille dat denselven minen alderghenadichsten heere verstaen hadde dat zine ondersaten ende andere coopluden daghelicx grotelic bescadicht worden opter zee van enighe vianden ende rovers die hem opter zee hilden ende daer zine ghenaden begheerden inne te voersine ende remedieren ter versekertheyt ende beschermenisse van den voors. ondersaten ende coopluden ende totter onderhoudenisse ende welvaert van der coopmanscipe zijnre landen ende heerlicheden, sine ghenaden dairomme ontbiedende ende bevelende was den voorn. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] zeer scerpelic dat hy terstont ende mit alle naersticheden soude doen vergaderen over alle sine voors. bedrive ende quartier van Bewesterschelt de Staten van den voors. lande, hemluden gebiedende ende bevelende van desselves mijns ghenadichs heeren weghen te wesen des woensdaechs snavonts doe naestvolgende [*9 juni*] binnen der stede van Middelburch, omme des anderendaghes dairan te communiquieren mitten admirael van der zee ende andere ghecommitteerde die mine voorn. ghenadighe heere aldair tegenwoordelic sende ende hemluden de materie vorder opdoen ende te kennen geven souden, soedat achtervolgende dien dese rentmeester bi den voors. Jan dede vergaderen de Staten van Bewesterschelt ten voors. daghe te comen ende te wesen achtervolgende de brieven van placquate, die men hier overlevert. Van welke reyse te doene den voorn. Jan Hughensz. betaelt sine voors. gewoenlike sallaris ende loon van 14 s. groten Vlaems, fac. in munte deser rekeninge 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 88, f. 71v-72.*

Den voorn. Zoeteman [*Cornelisz., bode*], die alsvoeren [*in opdracht van rentmeester Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedragen ende gecondicht heeft een placcaet van den Rooms coninck in daten den VII^{en} dach in junio duust vierhondert tnegentich, onder gesegelt metten cleynen zegle ende geteykent Lefevre, inhoudende omme dies wille dat de cooplieden dagelicx grotelic gescadicht zijn upter zee van den vianden ende zeeroevers die him upter zee houden, daer onse aldergenadichste heere inne remedieren wille ter versekerheyt ende bescarmenisse van zijnen genadigen ondersaten ende cooplieden ende totten onderhoudenisse ende welvaert[a] van den cooplieden van zijnen landen ende heerlicheden, mits welcken hij beveelt den voern. rentmeester dit te vercondigen ende te laten weten de Staten van den quartiere van Beoisterscelt te zijne upten woensdach savons naer daten des voers. placcate [*9 juni*] in Middelbourch, omme des ander dages daeran te communiquierne mitten admirael van der zee ende ander gecommitteerden die ten voers. daghe van ons genadichs heere wege voers. gesonden soude worden, also dit al bet ende breeder verclaert staet in den voers. placcaet, die men hier overlevert. Daeromme betaelt den voers. Soeteman alsvoeren de somme van 7 s. gr. Vlaems, maken in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 902, f. 31.*

a *Hs.*: wervaert.

1212 1490 JULI 1-2, MIDDELBURG
b Den voorn. Jan Hughensz. [*bode*] heeft ommeghedraghen ende doen condighen over al Bewesterschelt eenen placquaet van den voorn. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], gegeven onder sinen segele XVII dagen in junio anno XIIII^{C} XC, aen allen

prelaten, baenraedsen, ridderen, leenmannen, burchmeesteren, scepenen ende rade van den goeden steden ende andere, representerende de drie Staten over alle den voors. lande van Bewesterschelt voors., inhoudende alsoe terselver tijdt sekere dachvaert gehouden hadde gheweest binnen der stede van Middelburch by enighe van den Staten van den voors. lande omme te communiquieren mit heer Cornelis van Berghen, admiriael van der zee, ende andere ghecommitteerde mijns voors. ghenadichs heeren die terselver dachvaert geweest hadden, roerende die bescermenisse ende veilicheit van den coopluden ende ondersaten van den lande haerwaertsovere, die daghelicx grotelic bescadicht worden opter zee van eenighe mijns genadichs heeren vianden ende zeerovers die hem opter zee hilden, welke dachvaert om die cleine menichte van den Staten van den voors. lande, die terselver dachvaert waren, ende sonderlinghe van den edelen ende enighe steden, ghecontinueert ende verleit was binnen der voors. stede van Middelburch van dien daghe in XIIII dagen, den eersten dach van der toecoemender maent van julio, snavonts in de herberghe omme des anderen daghes dairan gesamentlic te concluderen ende sluten opte selve sake ende alsdan dairaf eene goede ende finale antwoorde te gheven. Soe was deselve rentmeester toot versoucke ende medegheven van den gecommitteerden, die ter voors. dachvaert geweest hadden, hemluden ende elken bisondere vanweghen mijns alreghenadichsten heeren ontbiedende dat zy ende eenen ygeliken van[a] himluyden coomen of zenden souden huere gedeputeerde, volcoomelick gelast ende gemachticht soe dat behoorde, ten voirs. dage binnen der voirs. stede om gesamelic te concluderen opte voirs. zaike ende een finale andwoorde daerup te gevene ende voert up die condicien, breeder verclaert in denselven plackaet die men hier overlevert. Daeraf den voirn. Jan Hugez. betaelt zijn voirs. loon ende solarijs van 14 s. grote alsvoeren, f. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 88, f. 72-72v*.

a *Hier begint een andere hand.*

1213 1490 JULI 21-31, (THOLEN) BERGEN OP ZOOM-REIMERSWAAL-YERSEKEROORD

a Jan Datysches, die bij bevele ende uuyt scrijven van den heeren van den Fijnancien gereyst is van Andtwerpen in den Haghe om desen rentmeester [*Pieter uyten Wijngaarde*], dair wesende, te laten weten die conclusie genomen bij den heeren van den Raede ende Fijnancien up die dachvaert, die men houden soude in Zeellant van eene toecomende bede, alsoe dat breeder blijct bij zekere brieven uut den Fijnancien in daten den XVIII[en] dach van julio anno XC, die men hier overlevert, die oick specificeert den voorn. Jan Datysches gevaceert te hebben gaende ende keerende den tijt van zesse daghen, tot 8 stuvers sdaechs. Daerom hier bij der voors. cedulle, onder geteykent mitten hanteykene van H. de Mont ende metten hanteykene van G. Scolijn in daten alsvoeren, begrijpende[a] quijtancie ende confirmacie van den voorn. zesse daghen, die men hier overlevert, tot achte stuvers sdaechs, maken in ponden deser rekenijnghe 2 lb. 8 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1088, f. 39*.

b *11 juli, Antwerpen. – Rooms-koning Maximiliaan en Filips, aartshertogen van Oostenrijk, dragen Hendrik Jansz. van Wissenkerke, raad en rentmeester van Zeeland Bewesterschelde, op de Staten uit zijn ambtsgebied op te roepen voor een bijeenkomst op 21 juli te Tholen.*

Bij den Rooms coninck ende Philips, eertshertogen van Oostenrijck, hertogen van Bourgondien, van Brabant, van Limburch etc., graeven van Vlaenderen, van Artois, van Bourgondien, van Henegouwen, van Hollant, van Zeelant etc.
Onsen lieven ende getrouwen raat ende rentmeester van Bewesterschelt in Zeelant Hendrick Janssone van Wissenkercke, saluijt. Wij ontbieden ende bevelen u seer ernstelijck dat ghij beschrijft ende doet vergaderen die prelaet, edelen ende andere van den Staeten ons lants van Zeelant int quartier van Bewesterschelt ende sonderlinge den notabelsten van den

edelen ende vassallen van denselven quartiere binnen onser stede van der Tholen op die XXI dach van deser jegenwoordiger maent van julio, savons te vooren in de herberge omme des anderen daechs voor den noene een tijdelijcke antwoorde te doen den persoene van ons eertshertoge op de bede aen hen onlanx begeert ende versocht van onsentwege, ende voort om de voors. bede bij den voors. edelen ende vasallen ons aen te wijsen als ijgelijcken saken gewonelijck es doene[lijck]. Des te doene geven wij u volcomen macht ende sonderlinge bevel, ontbiedende bevelen allen onsen justicien, officieren ende ondersaten dat se u dit doende naerstelijck verstaen ende obedieren, want ons alsoo gelieft.

Gegeven in onse stadt van Antwerpen den XI dach van julio int jaer onses Heeren I^{M} IIII^{C} tnegentich ende srijx van ons coninc int V jaer.

Bij den coninck ter relatie van de rade. [*Ondertekend:*] Numan.

– *Afschrift: (17e eeuw) ZA, Inv. Van Borssele van der Hooge nr. 57, f. 9*[1].

Denzelven Jan Hughezoon [*bode*] is gereyst geweest mit eenen plackaet van mijnen alregenadichsten heeren den conijnck ende hertoge Phillips, zijnen zoon, gegeven XI dagen in julio anno XIIII^{C} ende XC, inhoudende ende bevelende desen rentmeester te bescrijven ende te doen vergaderen die prelaten, edelen ende andere van den Staten slands van Zeellant int quartier van Bewesterschelt ende sonderlinge die notabelste van den edelen ende vassalen van denselven quartiere binnen der stede van der Tholen up den XXI^{en} dach van der voors. maent van julio, savonts in de herberge omme des anderen daichs voir die noene een eyntlick antwoirde te doene den persoen van onsen voirs. genadigen heere deertshertoge upte beede, an himluyden onlancx begeert ende versocht van desselfs mijns genadichs heeren wegen. Ende voort om dezelve beede bij den voors. eedelen ende vassalen denzelven mijnen genadigen heere an te wijsen alst in gelijcken saicken gewoenlic was van doene. Soedat achtervolgende dien den voirn. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] bij den voors. Jan Hughez. dezelve Staten ten voors. daege te wesen in de voors. stede van der Tholen heeft doen verdachvaerden ende vergaderen achtervolgende de voors. brieff van plackate, die men hier overlevert. Van welcker reyse te doene de voirn. Jan Hugez. betaelt zijn voors. gewoenlicke wedden ende sallaris van 14 s. groten Vlaems alsvoeren, f. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 332, f. 85*.

Den voorn. Zoeteman [*Cornelisz., bode*] van dat hij bij bevele alsvoeren [*van rentmeester Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedragen ende gecondicht over al Beoesterschelt ten plecken gecostumeert eenen placcaet van onsen aldergenadichsten heeren den Roomsch Coninck ende den ertshertooghe, zijnen zone, inhoudende dat bij dien desen rentmeester zeere scarpelicken bevolen worde de eedelen ende andre de Staten van den lande van Zeellant int quartier van Beoesterschelt te bescrijvene de notabelste van den eedelen ende vassalen te zijne upten XXI^{ten} dach van de maent van julio binnen der stede van der Tholen om des anderdaechs voer de noene eene eyndelicke andworde te geven den persoon van ons ertshertoghe up de bede an hemlieden onlancx begeert ende versocht, ende voerts diezelve bede bij den voors eedelen ende vassalen te wijsen alst in gelijcke sake gewoenlic is, alzoe al dit breeder blijct bij den voors. placcaet, die men hier overlevert. Daeromme betaelt den voors. Zoeteman bij zijne cedulle inhoudende alsvoeren, de somme van 7 s. groten Vlaems, maken in ponden deser rekenijnge 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 1088, f. 41v*.

Jan Hughensz. Sculock, bode, van dat hij gheweest heeft bi den Staten van Zeellant toot Reymmersvale ende toot Berghen, duerende den tijt dat men sprac van der bede alsnu gheconsenteert, omme die Staten daghelicx te doen vergaderen ende die bootscippen te doene daert die Staten belieft. Wairomme hy uuyt was den tijt van X daghen, toot 16 groten sdaechs, f. 4 lb. – *Ibidem nr. 332, f. 80v*.

Den voirn. Jan Hugez. Scuylock, die bij bevele ende oirdinancie van desen rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] tot diverssche reysen getoigen is geweist over al de

steden van Bewesterscelt omme himluden te doen vergaderen huere gedeputeerde ten tolhuyse voeren ende eer men die nyeuwe beede consenteeren soude in Zeelant ende dat men naer twijsen van derselver nyeuwer bede van den steden begerende was prest[2] ende anticipacien gedaen te hebbene up rekeninge van dat se upte nyeuwe bede sculdich worden zouden, dairomme de voirn. Jan Hugez. uutgeweist heeft varende, lettende ende weder thuys keerende den tijt van achte geheele dagen, tot 16 d. grote Vlaems elc sdaechs, breeder verclaert staet bij der oirdinancie van den greffier van der Financie, Gillis Scolin, in date van den XXVI[en] dach in augusto anno XC, die men hier overlevert, beloopende in ponden deser rekeninge 3 lb. 4 s. – *Ibidem nr. 88, f. 72v*.

De voorn. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] heeft by advise van enighe van den edelen van Zeellant enen properen bode, genoemt Joest Bogairt, gesonden van Middelburch in Zeellant toot Mechelen bi den cancellier, hem adverterende dat die principale edelen van Zeellant ende steden aldair bescreven woude sijn ter dachvaert te comen, dairomme minen heere den cancellier sant toot Hoochstraten an mynen ghenadighen heere deertshertoghe Phillips omme die besloten lettren te doen teikenen. Dairomme de voorn. bode uuyt was varende, lettende ende tot Middelburch kerende den tijt [van] VIII daghen, toot 16 groten sdaechs, f. 10 s. 4 gr., blijkende bij cedule geteykent bij F. Hauwel, secretaris, VI in april XCI na Paesschen[3], f. 3 lb. 2 s.
De voorn. rentmeester heeft by advyse van den edelen van Zeellant an minen ghenadigen heere de eertshertoghe Phillips enen bode gesonden, genoemt Joest Bogairt, zijnre ghenaden adverterende dat de dachvaert van den Staten van Zeellant gheleet was ter Tholen ende dat aldair sterf[4], wairomme de edelen begherende waren dat men dien dach continueren soude op eenen anderen dach ende die dan legghen toot Reymmersvale, also gedaen wort. Wairomme de voorn. bode uuyt was varende, lettende ende weder thuys kerende den tijdt van zes dagen, tot zestien groten sdaechs, f. 8 s. groten Vlaems, blijkende bij cedule geteykent bij Jacob Clamp, overgegeven, begrippende quitancie, f. in munte deser rekeninghe de somme van 2 lb. 8 s. – *Ibidem nr. 332, f. 79bisv*.

c De voorn. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] by ordonnancie ende bevele van den eertshertoghe Phillips ghetogen van Middelburch toot Reymersvale ende ter Tholen ter dachvaert omme te helpen practiquieren de nyeuwe bede, daer de eerste dachvaert of uuytghestelt wort eenen sekeren tijt ende gheleit wort toot Reymmersvale, dewelke dachvaert aldair geduerde eenen sekeren tijdt mits dat hertoghe Phillips, grave van Zeellant, gherne die Staten van den voors. lande van Zeellant toot Berghen by hem gehadt hadde, mer die bede wort begrepen toot Reymersvale. Ende van Reymmersvale so waren die Staten bevolen te comen toot Berghen, als zij tmeeste deel deden, daer de rentmeester mede bevolen was te volghen, soedat de bede opt tolhuys gewesen wort in presentie van deertshertoge Phillips, vele heren van sinen Rade ende van der Financie, dewelke heeren van der Financie bevolen den voorn. rentmeester te comen tot Bergen om den staet van der nyeuwer bede te maken ende andere saken mit hem te spreken als hoe men best van den steden van Zeellant practiqueren soude een nyeu prest opte selve bede. Wairomme de voorn. rentmeester uuyt was varende, lettende ende kerende den tijt van XX daghen, toot 8 s. groten sdaechs, f. 32 lb. – *Ibidem nr. 332, f. 80*.

Den voirn. rentmeester Pieter uuyten Wijngaerden die uuyt bescrijven van onsen genadigen heere den eertshertoghe van Oistenrijck, hertoge Phillips van Bourgoengen etc., gereyst is van Ziericxee tot Bergen upten Zoom ende vandanen tot Reymerzwale ende tot Yersickeroirt, dair men de dachvairden ghehouden heeft angaende[b] de beede mijns genadichs heeren begheert van den Staten van den lande van Zeellant, ende dairnair weder gecommen tot Bergen bij den heere van Nassou ende andere van den Raide ende van de Financien om te maicken den staet van den voors. rentmeester van derselver beede ende besongierende in andere saicken, tvoors. officy angaende, alsoe dat blijct bij zekere brieven, geteykent

mit der edelder handt van onsen genadigen heere voors. in daten den XII[en] dach van julio anno XC, bij denwelcken blijct dat hij uuytgeweest ende gevaceert heeft varende, marrende ende wederomme kerende den tijt van twijntich daghen, blijckende bij certifficacie onder thandteyken van H. du Mont upt uutwesen van den daghen, gescreven uptie merge van denselven brieven in daten den VII[en] dach van ougst anno XIIII[C] tnegentich, die men hier overlevert. Dairom hier de voors. XX daghen, tot 5 s. 4 gr. sdaichs, f. 32 lb. – *Ibidem nr. 1088, f. 39v*.

Meester Adriaen van Hoghestain, advocaet van der hogher vierscaren in Zeellant, voor sine vacatien ende dachgelden van XX geheele daghen toot 4 s. groten sdaechs, van dat hij onledich ende gheweest es mitten prelaet, ridderscippen, edelen ende den anderen van den Staten in Zeellant ten dachvaerden onlancx ghehouden by sekere commissarissen, eerst binnen der stede van der Goes, Middelburch ende Reymmersvale, dair minen alreghenadichsten heere den Rooms coninck ende den eertshertoghe, zinen sone, heeft doen begheren ene bede van 15 groten tsteen schietende ende enen groten bi der brede, dewelke hem geconsenteert sijn gheweest den tijt van drie jaren lanc geduerende bi den voors. Staten ende toegewesen by vonnisse van mannen opten lesten dach van julio anno XC in tegenwoordicheit desselves hertoghen up zinen ghenaden tolhuys van Yersickeroirt – – – ; 24 lb. – *Ibidem nr. 332, f. 79bis. Dezelfde uitgave wordt verantwoord voor mr. Adriaan Adriaansz. van Hamerstede, klerk van de hoge vierschaar. – Ibidem f. 79bisv*.

e *31 juli, tolhuis [bij Yersekeroord]. – De Staten van Zeeland stemmen in tegenwoordigheid van de aartshertog van Oostenrijk en de Rooms-koning met vonnis van de leenmannen op zekere voorwaarden toe in de heffing van 15 groten steenschietens en 6 groten bij de breedte van elk gemet gedurende drie jaren, onder bepaling dat de opbrangst van 15 groten steenschietens en 1 groot bij de breedte zal zijn ten behoeve van de Rooms-koning en de aartshertog, en die van 5 groten bij de breedte ten behoeve van de Staten, die daaruit de de bede van 15.000 lb. van 40 groten eens, de aartshertog bij besluit van de Staten d.d. 25 november 1489 geconsenteerd, zullen betalen*.

Upten laetsten dach in julio anno tnegentich de Staten van Zeelant, wel ende vulcommelicke betrouwende de presenteliker genaden van hueren natuerlicken heere ende aerfachtege princhе den ertshertoge van Oistenrijcke, hertoge van Bourgongen, grave van Zeelant, dat hij bij beleede van zijnen edelen Raide hemlieden tvoirs. landt ende ingesetene van Zeelant als een goet heere onderhouden ende bescermen zal voir alle griefven, oppressien ende lasten gelijck ende alsoe onse aldergenadichste heere de Roomsch conijnck, zijnen edelen vadere, uuyt zekere zonderlincge heymelicke redenen zijnder majesteyt dairtoe porrende tot hiertoe gedaen heeft. Dies zij derzelver zijnder majesteyt dancken ende dairvan eeuwege memorie hebben zullen, gemerct dat hij hemluyden van tselve alsoe te doene, zijne edele handteyken ende zegel van overlancge ende aldair laetstwerf voir zijn vertrecken binnen zijnder stede van Dordrecht tot zijnder wedercomsten toe belooft ende toegeseyt heeft alsoe tselve landt tonderhoudene.

Soe was bij eendrachtigen gevolge van denzelven Staten bij den tholenhuyse in Zeelant in de edele presencie van den ertshertoghe voirs., den Roomsschen conijnck onsen aldergenadichsten heere ende zijnder presentelicker majesteyt geaccordeert ende bij mannen van Zeelant vonnesselick gewijst eene nyeuwe bede ende subvencie van vijfthien groten steen scietens up elc gemet lants ende zes groten bij der breede, tvrye medegaende, up elc gemet over al Zeelant ten vollen schote staende elcks jairs, dese naeste drie jaren lanck geduerende, behouden eenen yegelicken zijns rechts. Wairaf teerste jair wesen ende verschijnen zal tsinte Jansdage decollatio [*29 augustus*] naestcommende ende alsoe voirt toet den anderen twee sint Jansdaghe decollatio dairan eerstvolgende. Omme dezelve 15 groten tsteen scietende ende 6 groten bij der breede in der vougen alsboven ontfancgen ende opgebuert te wordene bij den rentmeesters Bewest ende Beoisterschelt elck in tzijne,

die dairof gehouden werden goede rekenijnge, bewijs et reliqua te doene den voirs. Staten ende lande tallen tijden, des versocht zijnde.

De voirs. 15 groten tsteen scietende ende eenen groten bij der breede de nairvolgende modificacien haere vulcommen effect sorterende alleenlick bekeert te wordene tot prouffijte van den Roomsschen conijnck ende ertshertoge voirs. Ende de voirn. 5 groten bij der breede, tvrije medegaende, bekeert te wordene in de vernouginge ende betalinge van den vijfthien duust ponden tot 40 groten tpont, den voirs. ertshertoge toegeleyt bij denzelven Staten upten XXV^en^ dach van novembry anno LXXXIX binnen zijner stede van Middelburch ende dewelcke alsnu zijnder genaden behooren toegewijst te wordene. Ende tsurplus van de 5 groten bij der breede temployerene bij advise van denzelven Staten toet betalincghe van den penningen die eenige edele ende steden van Zeelant omme de deffencie van den lande verschoten ende geleent hebben ende men hemlieden noch sculdich is te rembourserene, ende anders dair zijt assigneren ende bewijsen zullen omme die affairen ende zaicken van den lande.

Welcke nyeuwe bede, vonnisselick gewijst alsboven, men inwinnen zal mitten rechte van beryde bij den burchgrave ende mannen van Zeelant, mits mogende betalen mit leverincgen van geestelicke geprevilegierde, mit edele ende mit poirters nair ouder costumen.

Welverstaende dat overmids dese nyeuwe bede ende subvencie achtervolgende de lettren, bezegelthede, handteykenen ende belooften van den Roomsschen conijnck ende anders de voirs. drie jaren lanck geduerende, tvoirs. lant van Zeelant vry ende onbelast wesen zal ende bliven van allen oirloogen te watere ende te lande, inschelijcx van allen merren ende verachterlick duerlijden van volcke van wapenen. In zulcker voucgen dat tselve landt van Zeelant geduerende de voirs. tijt ofte voir tingaen vandien in eenige oirlooge of tot eenige toereedincge van scepen buyten oft binnen slants hem keeren ofte betrecken moeste, het waire omme te wederstaene den conijnck van Denemercke ofte zijnen uutliggeren ofte andere quaetwillege, dair eenige steden alrede of ontzeyt zijn ofters anders omme de advertissementen, brieven ende missiven an diversschen edelen ende steden van denzelven lande gezonden van den stedehouder, van den Raide van Hollant, van den admirael van der zee, ende omme zekere uuytloopen, hostiliteyten ende dreygementen by zomege quaetwillege up tlandt van Zeelandt alreede geattempteert, overmids dewelcke vele van den ingelanden van desen lande begonst hebben te ruymene, ende wel te bemoedene es dagelicx noch meer ende meer uuyt vreesen ruymen zullen, latende de dijcken ongemaect ende ongerepareert tot irreparable destructie van denzelven lande, dat in dien gevalle de voirs. 15 groten tsteen scietende ende eenen groten bij der breede in der vougen alsboven geheellick ende alleenlick bekeert zullen werden ten onderhoudene, conservacie ende deffencien van den lande van Zeelandt zonder dezelve penningen eenichseynts te bekeerne toter betalincge van derzelver bede.

Ende dat men negeene beryden noch ander vonnissen omme dese bede te lichtene, tontfangen of in te winnene doen noch pronuncieren en zal noch eenige penningen lichten voir ander tijt dat de Staten des voirs. lants van Zeelant versekert zullen zijn onder den groten zegel van tgoene dat de voirs. staet ende in der voucgen alzoe zij dat begeert hebben.

Maer de voirs. 5 groten bij der breede in der vougen alsboven altijts bekeert te wordene ten zaicken ende in de affairen alsboven verclairst staet.

Welverstaende dat men den voirs. rentmeesters de handelincge hebbende van den voirs. 5 groten bij der breede, in huerlieder rekenijnge vandien ende wairvan zij ende elck van hemluyden gehouden wort goede zekerhede te doene den Staten ende tlandt voirs., negeene betalincge passeren noch lijden en zal dan alleenlick degene die zij bewijzen zullen bij lettren van deschargen van den prelaet, ridderscap ende edele van Zeelant alsoot behoort.

Voirts meer behoudelick dat voirs. landt van Zeelandt den voirs. tijt van drie jairen lanck geduerende ongelast zijn ende bliven zal van eenige andere beden ofte subvencien, ordinaris of extraordinaris, te contribuerene ofte te gevene in eeniger manieren.

Is oick hierinne mede ondersproken dat de edele, die noch resten ende te hove tachter zin van den schote van den jaire negene ende tachtich, dat zij oft huerlieder clercken zullen mogen te hove betalen mit penningen tot zulcken prijse als de penningen loop hadden ende gancbaer waeren ten dagen doen zij gevielen ende verschenen.

Hier hebben bij, mede ende over geweest mijn heere de prelaet van Middelburch, de gedeputeerde van mijnen heere van Ravestain, mijn heere Boudewijn de bastart, mijn heere van Beveren, mijn heere van Arnemuden, mijn heere van Cruningen, heere Floris van Cortkeene, heere Clais van Reymerswale, Willem van Reymerswale, heere Jan van Oistende, Anthonis van Cats, heere Jacob van Cats, Joos van Haemstede ende meer ander edele, de gedeputeerde van der stadt van Middelburch, de gedeputeerde van der stat van tZiericzee, de gedeputeerde van der stadt van Reymerswale, de gedeputeerde van der stat van der Thollen, de gedeputeerde van der stat van der Goes, dewelcke my als notarius ende clerck van der hooger vierschairen belast ende bevolen hebben deze cedulle te handteykenen in voirme van eender acte. Al twelcke ic gedaen hebbe ter begeerten van den Staten des lants van Zeelandt ten dage ende jaire als boven.

– Afschrift: (gelijktijdig; door A.A. a Hamerstede, klerk van de hoge vierschaar) ZA, Rekenkamer I B-O nr. 336; (naar het voorgaande afschrift) ibidem nr. 1508 (opschrift: Copie*). – Regest: Fruin, Rekeningen, p. 261, nr. 279. – Vgl. de intitulaties van de 1e rekening: ZA, Rekenkamer I B-O nr. 332, f. 1-1v, en nr. 1088, f. 1-1v.*

De voorn. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] heeft by bevele van den Staten van Zeellant ghesonden van Reymmersvale te Middelburch om te hebben tprincipael vonnisse bi denselven Staten van der bede XCI, dairomme de bode uuyt was den tijt van III daghen, toot 16 gr. sdaechs, f. 48 gr. ghemerct den dieren tijt van veerscatte ende anders. Dairomme dese 4 scellinghen groten Vlaems, fac. 24 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 332, f. 79bisv-80.*

De aanhef van de eerste rekening van heer Jan heer van Kruiningen van de ontvangst en uitgaven van de bede van Bewesterschelde, vervallen 29 augustus 1492, verwijst naar voorgaand vonnis:

Ende is te weeten dat upten lesten dach van julio anno XIIII^C XC^O bij den ghemeenen Staten van Zeellant, doe vergadert wesende bij den tolhuyse van Yersickeroirt, mijnen genadigen heere den eertshertooge, doe dair jegenwoordich wesende in persoone, geconsenteert is geweest tot behouff van den Roomsch coninck, zijnre genaden vader, bij vonnisse van mannen van Zeellant een nyeuwe beede ende subvencie van 15 g. tsteenschietens up elck gemet lants ende 6 g. bij der breede, tvrye medegaende, oick up elck gemet over al Zeellant ten vollen schoote staende, elcx jairs, drie jaeren lanck geduerende, behoudelick een ygelick zijns rechts, dairaff teerste jair wesen ende verschijnen soude tot sinte Jansdaghe decollacio [*29 augustus*] doe naistcoomende ende alsoe voort totten anderen tween sinte Jansdagen decollacio dairan eerstvolgende, om dieselve 15 grooten tsteenschietens ende 6 grooten bij der breede in der vougen als boven ontfangen ende upgebeurt te werden bij den rentmeesters Bewest- ende Beoosterschelt, elck int zijne, die dairaff gehouden zouden wesen goede rekeninge, bewijs ende reliqua te doen den voors. Staten ende landen tallen tijden des versocht zijnde, die voirs. 15 g. tsteenschietens ende eenen grooten bij der breede de navolgende modificacie hair effect sorteriende alleenlick bekeert te werden tot proffijte van den Roomsch coninck ende ertshertooge voors., ende de voirn. vijff grooten bij der breede, tvrye medegaende, te werden bekeert in den vernougingen ende betalingen van den 15.000 lb. van 40 g. Vlaems tpont den voors. ertshertooge toegeleyt bij denselven Staten upten XXV^en dach van november anno LXXXIX° binnen zijnre stede van Middelburch, ende tsurplus van den voors. vijff grooten bij der breede te employeren bij advijse van denselven Staten tot betalinghe van den penningen die ennijge edele ende steden van Zeellant om die deffencie van den lande verschooten ende geleent hadden ende men hem noch schuldich was te rembourseren, ende anders dair zijt assingneren ende bewijsen souden om die affairen

ende saken van den landen. Welck nyeuwe beede, aldus bij vonnisse gewijst, men soude inwinnen mitten rechte van berijde bij den burchgrave ende mannen van Zeellant ende men soude moogen betalen mit leveringhe van geestelicke geprevilegierde, mit eedele ende mit poorters nair ouder coustumen, wel verstaende dat overmits dese nyeuwe beede ende subvencie achtervolgende den beloften bij den Roomsch coninck gedaen den voors. lande bij brieven onder zijn eedele handteyken ende andersins de voors. drie jaeren lanck geduerende tvoirs. lant van Zeellant vry ende onbelast wesen ende blijven zoude van allen oorlogen ter water ende te lande, desgelijcx van allen marren ende verachterlicke duerlijden van volck van wapen, in sulcker vougen dattet voirs. lant van Zeellant geduerende den voors. tijt off voor tingaen van dien in ennijge oorlooge off toeredinge van sceepen buyten off binnen slants him bekeeren of betrecken mosten, het waere om te wederstaen den coninck van Dennemarcken, zijne uytleggeren ofte andere quaetwillende, dair ennijgen steden alreede off ontzeyt waeren, oft anders om den advertissement bij den stedehouder ende rade van Hollant ende oick den amirael van der zee, ghedaen den ghemenen lande van Zeellant, van ennijgen heymelicke uploopen ende dreygementen, zoedat veel van den ingelanden van denselven lande begonst hadden te ruymen ende oick gescepen was meer te doen ende die dijcken ongemaict ende ongereparert te laten liggen tot distructie van den lande, dat in dien gevalle die voors. 15 g. tsteenschietens ende eenen grooten bij der breede in der vougen als boven geheelick ende alleenlick bekeert souden werden totter onderhoudenisse ende conservacie ende deffencie van denselven lande, zonder die penningen enichsins te bekeren totter betalinghe der voors. beede; ende dat men geen berijde noch andere vonnissen om dese beede te lichten, te ontfangen ende inne te winnen doen noch pronunchieren en soude voor ander tijt dat die Staten voors. versekert zouden wesen van tgueent dat voors. staet, mair de voors. vijff grooten bij der breede in der vougen als boven altijts bekeert te werden ten saken ende in den affairen als boven verclairt staet. Al dit mit meer andere condicien ende voorwairden, breeder blijckende bij der acte dairaff gepasseert bij den voors. Staten van Zeellant in date als boven, onder thandteyken van meester Adriaen van Hamersteede, notarius van der hooger vierschaere van Zeellant, dairaff copie auctentijck overgelevert is upte intitulacie hier voeren. Aldus hier voor mijnen voors. genadigen heeren de voors. beede verscheenen Bewesterschelt voors. decollacio Johannis [*29 augustus*] anno XIIII^{C} XC^{O} de voors. 15 g. tsteenschietens ende eenen grooten bij der breede, ende is dat I^{e} IIIe jair, beloopende tsamen de voors. schooten onse voors. genadige heere de Roomsch coninck, verscheenen Bewesterschelt voors. ten voors. sinte Jansdaghe decollacio anno XC^{O}, tijt deser rekeninge, te weeten 15 g. van den gemeete tsteenschietens ende eenen grooten van den gemeete bij der breede, twelcke is gelijcke somme als in de intitulacie deser rekeninge hiervoeren verclairt staet. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 342, f. 1-1v (opschrift:* Verclaringe van den voors. beeden, hoe, wair ende tot wiens proffijte die geconsenteert zijn geweest, ende die jaeren die zij te gedueren hebben*).*

1490 augustus 29. – Rekening van heer Jan van Kruiningen, van Heenvliet, Pamele enz., ridder, kamerling enz., door hem als tresorier-generaal van Zeeland gedaan van de vijf groten van het gemet over heel Zeeland, voor de tijd van drie jaren, ingaande Sint Jans dage decollatio 1490 [29 augustus], door de Staten van dat gewest op 31 juli te voren op het tolhuis te Yersekeroord vonnesselic ommegeleijt ende gestelt, *tot betaling zowel van de 15.000 lb. van 40 gr. per stuk, door de Staten aan de aartshertog geconsenteerd op 25 november 1489 binnen zijn stad van Middelburg, tot remboursement van zekere gelden door enige heeren, edelen, goede steden en personen geleend in de jaren 1488 en 1489 om daarmee de ruiters en krijgsknechten te betalen. – GA Middelburg, Register 'Rekening 1490', gedeeltelijk op papier en perkament (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 617.*

a *Hs.:* brijpende.
b *Verbeterd uit:* allengerende.
1 Zie noot bij nr. 1200.

2 Lening.
3 De uitgaven blijken ook uit een blad papier, geverifieerd in augustus 1490.
4 Dat wil zeggen dat daar de pest heerste.

1214 1490 NA JULI 31, MIDDELBURG

N.B. De datering van deze dagvaart is onzeker. Aangenomen mag worden dat de in de tekst genoemde nieuwe bede de bede is, die geconsenteerd is op 31 juli 1490. De onderhavige rekening van Hendrik Jansz. van Wissenkerke, rentmeester van de beden vervallen per 29 augustus 1490, bevat posten die op dagvaarten betrekking hebben vanaf mei 1489.

b Denselven rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], die oick binnen den tijde deser rekeninge bij ordonnancie van den heere van Beveren, heere Boudin de bastaert, Hughe du Mont ende Gillis Scolin, commissarissen gheordonneert omme te practiqueren anticipatie van den Staten van Zeellant opte nyeuwe bede, gesonden heeft enen bode mit zine besloten letteren an de steden van Reymmersvale ende Goes, die uuyt was drie daghen toot 16 groten sdaechs, facit 4 s. groten. Ende de voorn. rentmeester sant enen anderen bode mitten letteren van den tresorier Hughe du Mont ende den greffier an den rentmeester Beoesterschelt, dat hy commen soude te Middelburch ter dachvaert ende mit hem bringhen soude de ghedeputeerde van der stede van Zieriсsee ende ter Tholen, dewelke bode uuytgheweest heeft den tijt van III daghen, toot 16 groten elcx daghes, f. 4 s. groten. Comen tsamen dese partien ter somme van 2 lb. 8 s.

De voorn. rentmeester, die oick bij ordonnancie van den voirs. commissarissen gesonden heeft huere besloten letteren an de stede van Reymersvale ende Tholen, hemluden adverterende van huere negligentie ende verbuernisse by hemluden ghedaen van dat se ter dachvaert gheen ghedeputeerde en hadden, hemluden adverterende van sconincx weghen de last die elc stede anticiperen soude ende dat se maendach avont in Middelburch mit huere goede antwoorde wesen souden. Wairomme deselve bode uuyt was IIII daghen tot 16 groten sdaechs, f. 32 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 332, f. 80.*

1215 1491 MAART 2-3, MIDDELBURG

a Den voern. Zoeteman [*Cornelisz.*], die alsvoeren [*in opdracht van rentmeester Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedragen ende gecondicht heeft een placcaet van desen rentmeester in daten den X[en] dach van septembri anno LXXXIX, daeran gehecht eenen besloten brief van den Rooms coninck in daten den VI[en] van septembri voors., inhoudende hoe dat onlancx die prelaet, edele ende andere van den lande van Zeelant bij vonnesse, gegeven in den Groeten Raedt, tot voerdeele van toonders[a] ter cause van zekere verdiende dachgelden uptie reformacie van der kuere van Zeelant, gecondempneert waren mitten wettelicken costen van den processe in sekere somme, in denselven brief verclaert, lastende ende beve[le]nde bij dien desen rentmeester dairof tadverteren de voirs. gecondempneerde[b], alzoe dit breeder verclaert staet in de voers. plackaet, die men hier overlevert. Daerom hier betaelt den voers. Zoeteman over zijn solarijs ende gewoenlijcke arbeyt als costumelic is bij certifficacie ende quictancie, hier overgegeven, als boven de somme van 7 s. groten Vlaems, maken in ponden deeser rekeninghe 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 901, f. 29v.*

b Denzelven Jan Hughensz. [*bode*] heeft ommegedragen ende doen condighen over alle Bewesterschelt ten plaetsen ghecoustumeert een placquaet van den voorn. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], gegeven onder zinen segele XX daghen in februario anno XIIII[C] XC naer scriven sHoofs van Hollandt, aen allen prelaten, baenraedsen, ridderen, edelen, ambochtsheeren, burchmeesteren, scepenen, raden van den goeden steden ende anderen, representerende den Staten van Zeellandt over alle Bewesterschelt, inhoudende alsoe in voerleden jaren bi den ghemeenen Staten svoors. lants van Zeellandt geordonneert

hadden gheweest zekere heeren ende commissarissen totter verifficacie van den kueren van Zeellandt omme te weten in wat manieren dat mine voorn. ghenadighe heere zine voorn. vierschare soude moghen houden in den voors. lande van Zeellandt, welke heeren ende commissarissen dairmede onledich gheweest ende een langhe tijt ghevaceert hebben, van welke vacatien zij niet en conden betaelt worden, zoedat zij denselven Staten hebben doen verdachvaerden voor minen heere den cancellier ende anders mine heeren van den Groten Rade, mit meer andere zaken etc., dairinne soe verre geprocedeert is dat deselve Staten by contumatien verwonnen zijn gheweest de voorn. vacatien ende dachgelden te betalene in zulker manieren als getauxeert was by minen heeren van den Groten Rade; ende bovendien de goeden, die enige edelen ende inwonenden van desen lande liggende hadden in Brabant te bode ghestelt waren te vercopene realic ende by faite, so wel voor de voors. vacatien ende dachgelden als van de costen dairomme gedaen ende noch[c] te doen, omme alle welke saken rechtelic te wederstane ende te belettene, by enighe van den voors. Staten van Zeellandt gheraemt worde een dachvaert te houdene binnen der stede van Middelburch des donredaechs drie daghen in maerte doen naestcommende.

Soe wast dat deselve rentmeester alle ende elken van hemluden sonderlinge ontbiedende was vanweghen mijns ghenadiger heeren dat zy niet en lieten zy en quamen oft zenden huere gedeputeerde, vulcomelic ghemachticht soe dat behoort, binnen der stede van Middelburch des woensdages twee daghen van der voors. maent van maerten, des snavonts in der herberghen omme des daghes dairan goets tijts voor de noene ghesamendelick te concluderen ende te sluten wat men in de voors. sake doen soude. Ende omme voort tenselven daghe ghesamenlic te sluten wair ende hoe men de penninghen, commende van den vijf groten van den gemete bi der breede gheaccordeert, drie jaren lanc loop hebbende over al Zeelandt, gheven ende distribueren soude toot oorboir ende prophite van denselven lande boven de 5000 lb. van 40 groten tpont die minen alreghenadichsten heere ende prince de eertshertoghe Phillips jaerlicx dairaf hebben moste de voors. drie jaren lanc geduerende. Welverstaende indien eenich van hemluden in ghebreke ware te commen ofte te senden zine gedeputeerde vulcommelic ghemachticht als voors. is, dat men die soude houden als gheconsenteert hebbende in al tgoene dat ten voors. dage gesloten ende gheconsenteert soude worden ende ghelijck of zy jegenwoordich in persone dairby mede an ende over waren, alst blijct bi denselven brieven ende placquaet die men hier overlevert. Dairof den voorn. Jan Hughensz. betaelt zijne voors. gewoenlike loon ende sallaris van 14 s. groten alsvoren, f. in munte deser rekeninghe 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 89, f. 49v-50.*

a toonders *met andere hand toegevoegd in de plaats van*: eenighe.
b gecondempneert ... gecondempneerde *met andere hand toegevoegd*.
c *Hs.*: moch.

1216 1491 VOOR MAART 14, ANTWERPEN

Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 811. Deze dagvaart was belegd door de Staten van Brabant, Holland en Zeeland. Op 26 februari ging er een bode naar aartshertog Filips om hem op de hoogte te brengen (en om goedkeuring te vragen?) (Dagvaarten Holland, IV, p. 1002 ad nr. 810d). De Leidse gedeputeerde was uit van 25 februari tot 14 maart. Volgens zijn reisdeclaratie kwamen de Zeeuwen pas tegen het einde van zijn verblijf ter dagvaart:

c Item upten XXV[en] dach van februario anno XCI soe reysde heere Florijs van Alcmade, ridder, burgermeester, mit zijne knechten van der stede wegen tot Antwerpen mitten anderen gedeputeerden van den steden van Hollandt bij de State van den lande van Brabant, aldair dat Karel Grenier eens omme gesonden was geweest, roerende omme die stroemen binnenslants geveylicht te mochten worden voir die van der Zluys. Alzo die Staten van den lande van Zeelant aldair mede bescreven waeren te comen ter voirn. dachvairt, mer niet en quamen voir int leste van der dachvert, alzo als dat op die tijt dairinne niet gedaen en

worde bij gebreke van den Zeelanders, mer dair wert een ander dachvairt uuyt geraemt bij die Staten van den lande van Brabant. – – –. – *RA Leiden, SA I nr. 562, f. 136.*

1217 1491 MAART 14-15, MIDDELBURG

b Denzelven Jan Hughensz. [*bode*] heeft doen condighen ende ommeghedragen een plackaet over alle Bewesterscelt ten plaetsen ghecoustumeert van desen voorn. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], gegeven onder zinen segelen V daghen in maerte anno XIIII^{C}XC naer scriven sHoofs van Hollandt, aen allen prelaten, baenraetsen, ridderen, ambochtsheren, burchmeesteren, scepenen ende rade van den goeden steden ende anders, representerende de drie Staten slants van Zeellandt over alle Bewesterschelt voors., inhoudende alsoe dachvaert, gehouden te Middelburch des donredages den derden dach van der voors. maent van maerte doen laetsleden, verleyt ende gecontinueert was bi den Staten dier terselver dachvaert gheweest hadden tot den XVe dach van den voors. maent van maerte doe naestcommende, ende dat overmits der cleyne menichte van den edelen ende oick van enighen ghedeputeerden van den goeden steden die ter voors. dachvaert waren, wairby denselven rentmeester bi den voors. Staten, aldair vergadert zijnde, gheordonneert ende ghelast was hemluden dairof te adverteren, zoedat dairomme deselve rentmeester vanwegen mijnre voors. ghenadiger heeren hemluden ende elken sonderlinghe ontboet dat zij niet en lieten zij en quamen of zenden huere gedeputeerde vulcommeliken ghemachticht soe dat behoort binnen der voors. stede van Middelburch des manendaechs XIIIIe daghen van der voors. maent van maerte doen naestcommende, snavonts in der herberge om des anderendaghes goets tijts voor den noene gesamenlic te concluderen ende te sluten op deselve saken ende materien ende omme voort mit malcanderen te communiquieren van enighen anderen saken, groteliken aengaende twelvaren van den voors. lande, alsoe al dit breeder ende mit meer conditien in denzelven placquaet begrepen verclaerst staet, dat men hier overlevert. Dairomme denselven bode betaelt 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr 89, f. 50.*

1218 1491 MAART 29-30, MIDDELBURG

b Denzelven Jan Hughensz. [*bode*] es ghereyst gheweest over alle Bewesterscelt voors. mit eenen openen placquaet ten plaetsen gecoustumeert mijns alreghenadichsten heeren des Roomsschen conincx ende eertshertoge Phillips, zine sone, gegeven XXIIII daghen in maerte anno XIIII^{C}XC voer Paesschen, gaende an desen rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], inhoudende ende denzelven ontbiedende dat hy van stonden an bescriven zoude ende doen vergaderen in der stede van Middelburch den prelaet, edelen ende andere, representerende de Staten slants van Zeellandt int quartier van Bewesterschelt voors., upten XXIX^{en} dach van maerte anno XIIII^{C}XC doen naestcommende, snavonts tevoren in der herberghen om des anderendaghes te anhoren tgene dat dezelve mine ghenadighe heeren hemlieden doen zegghen soude ende verthonen bi deghuene die huere ghenade alsdan by hemluden zenden souden. Achtervolgende tguent dat voors. es, soe heeft deselve rentmeester bi den voorn. Jan Hughensz. die voors. Staten den dach doen beteikennen ende vergaderen nair uuytwisen denselven mandamente dat men hier overlevert, van twelke te doene den voors. bode betaelt zine voors. ghewoenlicke loon ende sallaris 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 89, f. 50-50v.*

e Joos van den Bomgarde over zine vacatien van acht gheheele daghen die hij uuyt gheweest heeft omme van desen rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] ghedraghen te hebben sekere brieven van andtwoorde up de dachvaert, die onlancx beteikent was ghehouden te worden in der stede van Middelburch bi den prelate, eedelen ende andere, representerende de Staten slandts van Zeellandt, alst blijct bi der cedule ghegeven onder thanteiken van

...[a] Hauweel VI daghen in aprille anno XIIII^C XCI na Paesschen, die men hier overlevert. Dairomme hier denselven betaelt 16 groten sdaechs voor zine voors. reysse, belopende tsamen 2 lb. 8 s.[b] – *Ibidem nr. 333, f. 83*.

a *Open plaats in hs.*
b *Verbeterd uit* 3 lb. 4 s., *omdat volgens een marginale aantekening van de Rekenkamer de bodes van het Hof van Holland maar recht hebben op 12 groten per dag.*

1219 1491 MAART 29-30, ZIERIKZEE
b Den voern. Zoeteman [*Cornelisz.*], die alsvoeren [*in opdracht van rentmeester Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedragen ende gecondicht heeft een placcaet van den Rooms coninck ende Philips, ertshertoge van Oistenrijck, in daten den XXIIII^en dach van maerte duyst vierhondert tnegentich voer Paesschen, onder gesegelt mitten cleynen zeghel ende geteykent bij Numan[a], inhoudende dat onse genadige heere den Rooms coninck ontbiedt ende beveelt zeer scarpelijcken desen rentmeesters van Scouden an te doen bescrijven ende vergaderen in de stede van Ziericzee die edelen ende andere, representerende de Staten slants van Zeelant van den quartiere van Beoisterscelt voers., upten XXIX^en dach van derselver maent, savonts te voeren in de herberge om sanderdages te anhoeren tguent dat van ons genadichs heeren weghe verthoint ende te kennen gegeven sal worden bij dengenen die aldaer gesonden zullen worden, also dit al beth blijct bij den voers. placcaet, die men hier overlevert. Daerom hier betaelt den voers. Zoeteman over zijne solarijs ende gewoenlijcke arbeyt, bij zijn certifficacie inhoudende quitancie[b] alsvoeren, de somme van 7 s. groeten Vlaems, maken in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 903, f. 28*.

a onder gesegelt ... Numan *met andere hand tussengeschreven*.
b bij zijn ... quitancie *met andere hand tussengeschreven*.

1220 1491 APRIL 15-21, MIDDELBURG
b Den voorn. Jan Hughensz. [*bode*] is ghereyst mit eenen openen placquaet van den voorn. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], ghegeven XII daghen in aprille anno XIIII^C XCI naer Paesschen, gaende an allen prelaten, baenraedsen, ridderen, eedelen, leenmannen, burchmeesteren, scepenen ende raide van den goeden steden ende andere, representeerende de Staten slants van Zeellandt over alle Bewesterschelt, inhoudende alsoe heer Boudin de bastart van Bourgoingen ende mijn heere van Bevere, van der Vere etc., in corten daghen haerwaerts gheweest hebben ter Sluus by heeren Phillips van Ravestain om mit hem te spreken ende te tracteren van eenen goeden payse ende appointemente tusschen minen voorn. ghenadigen heeren, hueren landen ende heerlicheden ende denselven heer Phillips, dairtoe zij alle huer uterste vermogen ghedaen hadden, mer bevonden denselven heer Phillips in sulcker oppinnen, dat zij tot gheenen effecte huere meeninghe bringhen en conden, mits welken den voorn. rentmeester ghelast was by mijnen heere van Ravestain, by mijnen heere Boudewijn de bastaert ende minen heere van der Vere den voorn. Staten ende elken sonderlinghe ende voort allen anderen inghesetenen ende inwonenden van den voorn. lande van Zeellandt dairaf te adverteren ende te beteikenen een dachvaert tot Middelburch des vridaechs daernaest volgende [*15 april*], wairomme den voorn. rentmeester eenen ygheliken van hemluden ende elcx bisonder ontboet, laste ende beval van mijns voors. ghenadichs heeren weghen commen oft senden souden huere ghedeputeerde vulcommelick ghemachticht ter voors. dachvairt, alsoe al dit volcommeliker verclaerst staet in denselven placquaet, die men hier overlevert. Dairomme hier denselven bode betaelt voor zine wedden

ende sallaris zine ghewoenlic loen, te weten 14 s. groten, f. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 333, f. 83v.*

e Deselve [*Jan Hugenz. Sculock, bode*] is ghereyst mit een ander placquaet van den voors. rentmeester, gegeven XXII dagen in aprille anno XIIII^{C}XCI na Paesschen, aen allen edelen, ambochtsheeren, scouten, scepenen ende andere ingesetenen van den lande over alle Bewesterscelt, alsoe sdaechs voor de daten van denselven placquaet dachvaert gehouden was van denselven voors. Staten binnen der stede van Middelburch, vergadert ten redeliken getale omme te accorderen, te concluderen ende te sluten totter bewaernisse ende bescudde van den voors. lande ende den ingesetenen van dien tegens die van der Sluus, soe wast dat deselve Staten den voors. bode gheordonneert hadden omme te publiceren hare finale conclusie in denselven placquaet gehouden als dat een ygelic warachtich persoen zijnde hem versien soude van wapenen te sinen live na zinen staet ende dat hij gaen soude ter lantwere als men de clocke sloughe, alsoe al dit vulcommeliker in denselven placquaet verclaerst staet, dat men hier overlevert. Dairomme hier denselven bode betaelt voer sinen ghewoenliken arbeit van zine reise over alle Bewesterscelt voors. ter cause alsvoren de somme van 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 333, f. 83v.*

1221 1491 MEI 25-JUNI 28, MECHELEN

Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal: Wellens, Etats généraux, p. 467-468 nr. 36; Dagvaarten Holland, IV, nr. 814; Blockmans, Handelingen, p. 573-577 nr. 403, waaraan ook de termini zijn ontleend. Wellens vermeldt geen aanwezigheid van Zeeuwen. Vóór de vergadering van de Staten-Generaal overlegden Hollandse gedeputeerden in Mechelen over de rol van Zeeland bij de strijd om Sluis. De generale bijeenkomst was door aartshertog Filips belegd voor overleg over de munt en zijn strijd met Filips van Kleef. Tijdens deze vergadering zetten de Staten van Brabant, Holland en Zeeland hun overleg voort (zie eerder nr. 1216) over een gezamenlijk verzet tegen Sluis, van waaruit Van Kleef de stromen onveilig maakte. Holland, in het bijzonder Leiden, wilde duidelijkheid over de participatie van de Zeeuwen.

a Item soe ben ick, Willem Heerman voirs., opten XXVI^{en} dach in aprille gereyst mit Claes Jansz. in den Hage ende ben weder gecomen den lesten dach derselver maent ter cause van zekere lasten die den lande van Zeelandt dragen souden moeten ter cause van den oirloge van der Zluys, dairop begeerden te communiqueren mitten lande van Hollandt ende dan een dachvairt dairop te ramen tot Mechelen van zekere scepen te houden op die costen van den lande van Hollandt. Ende hebbe verteert an cost, wagenhuyer, bellechier, anval van gasten die somme van 33½ Rins gulden 5 placken, facit 20 lb.[a] – *RA Leiden, SA I nr. 562, f. 158.*

30 april, resolutie van de vroedschap van Leiden. Up tgene dat heeren Florijs van Alcmade, burgermeester, upgedaen heeft van den punten die tot Mechelen in der dachvairt den Staten van den landen te kennen gegeven zijn, alse dat men mitten Vlamingen, Brabanderen ende Zeelanderen van slands wegen van Hollant ter zee brengen souden etc.[1] Soe is bij den gerechte ende vroescip overdragen ende gestemmet indien die andere landen ende die Zeelanderen schepen uutmaken ende ter zee brengen, als geseyt is dat zij doen sullen, ende dat die gemeene steden groot ende clien mitten plattenlande van Hollant ende Vrieslant, dat die stede van Leyden dan dairin mede doen sel bij den anderen gemeenen groten steden als een lit van den lande. – *RA Leiden, SA I nr. 382, f. 296v.*

21 mei, resolutie van de vroedschap van Leiden. Om die reductie te doen up die van der Sluys ende van den sloten aldair om die te brengen tot obediencie ende onderdanicheyt van onsen alregenadichsten heere den Roemschen coninck ende onsen heere hertoge Phillips sijnen zoen, dairtoe dat geraemt is te watere te leggen XIIII^{C} mannen ende voir die betalinge van dien ende andere oncosten die men doet ter zee, andere van te lande,

als om die huere van den scepen, artellerien, pulveren ende andere, die somme van 7700 gulden de maent, dairin gelden souden tquartieren van Antwerpen, tsHertogenbossch, Mechelen, Bergen ende Bredae 2200 gulden, die van Zeelant gelijke 2200 gulden, ende die van Hollant ende Vrieslant 3300 gulden, welke raminge bij den Hove van Hollant ende bij den Staten ende steden van Hollant verandert is up beter ordinancie die onder den Hove is etc. Hierop is overdragen ende gestemmet bij den gerechte ende vroescip dat men doen sel bij den anderen edelen, Staten ende steden van desen landen na den instructie dairop bij den Hove, Staten ende steden geaccordeert ende gemaect is. Ende dattet lant van Zeelant hem sullen houden mitten lande van Hollant ende Vrieslant een te wesen ende hem verclaren vriende off vianden te wesen des Roemschen conincx ende hertoge Phillips zijnen zoen, onsen heere, ende dat men voirt in den saken doen sel bij den meeredeel van den steden ende Staten van den lande.
Item om die reyse te doen bij mijnen genadigen heere aengaende die wapeninge voirs. mitter instructie dairop gemaect, is overdragen datten die van der gerechte enen dairtoe schicken ende ordineeren sullen. – *Ibidem f. 298.*

b Denselven Jan Hughensz. [*bode*] es ghereyst mit eenen openen plackaet van den voorn. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] aen allen prelaten, baenraedtsen, ridderen, edelen, burchmeesteren, scepenen ende rade van den goeden steden over alle Bewesterschelt voors., inhoudende alsoe hy opten XX[e] dach van meye anno XCI ontfangen hadde enen besloten brief, commende van minen alreghenadichsten heere den coninck ende eertshertoge Phillips, zinen sone, bi denwelken hem zeer scerpelic[b] gheweest was dat hy eenen ygeliken van den voorn. Staten bisondere soude laten weten ende te kennen geven hoe dat deselve mine ghenadige heere geordonneert hadden een generale dachvaert binnen huere stede van Mechelen upten XXV[e] dach van der voors. maent van meye aengaende de onderhoudenisse van der munte, ende dat deselve Staten van den voorn. lande van Zeellandt of huere gedeputeerde, die tot Breeda waren in den jare LXXXIX[2], trecken zoude binnen der voors. daghe toot Mechelen terselver dachvaert omme aldair mitten selven Staten ende ghedeputeerden van den landen te besoingieren ende te helpen raden ende voersien ter onderhoudenisse van derselver ordonnancie van der munte alsoet dan gheraemt ende overeenghedragen soude worden. Soe wast dat deselve rentmeester vanweghen mijnre voors. ghenadiger heeren hemluden ende elken sonderlinge ontboot, lastede ende beval dat zy niet en lieten zy en quamen oft sonden huere gedeputeerde vulcommelick ghemachticht ter voors. dachvaert om aldaer gesamenlic te concluderen ende sluten roerende ende nopende tstuck van der munte, hoe ende in wat manieren dat men in de voors. sake procederen soude etc. Voort soe liet hy hem weten vanweghen als boven dat een ygelic, ambochtsheere, scout, scepenen, elke in zijn quartier up tplattelandt vonden enige ribaulden oft spechaelders, die den ondersaten van denselven landen overlast doen wilden, dat zij die vanghen souden ende die ghevangen bringen in zinen handen omme dairvan alsulke justitie te doene als men van rechts wegen behoort naer gelegentheit der sake, alsoe al dit in denselven placquaet verclaerst staet, die men hier overlevert. Dairomme hier denzelven betaelt zijn ghewoenlike sallaris ende loen de somme van 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 89, f. 51.*

c Den rentmeester Pieter uuyten Wijngaerde, die bij bevele ende uut scrijven van mijnen genadigen heere den Rooms coninck gereyst is van Ziericzee tot binnen der stede van Mechelen, dair hij bij denselven mijnen genadigen heere ontboden was te commen ende aldair te wesen upten XX[en] dach van der maent van junio[c] anno XCI, om an te hoeren tgeent dat vanwegen mijns voers. genadichs heeren angaende tstuck van der munte, dairomme die Staten van den lande bevolen was dan dair weder te wesen, geseyt ende verclaert soude worden[d]. In welcke reyse de voern. rentmeester uute geweest ende gevaceert heeft den tijt van twaelff daghen, also dat blijct bij eenen besloten brief die men hier overlevert, in daten den XI[en] dach van junio anno XCI, onder geteykent Numan, inhoudende verifficacie ende[e]

1491

certifficacie upt uutwesen van den dagen onder thanteyken[f] van meester Thibault Barradot. Daeromme hier over de voers. twaelf daghen, tot 5 s. 4 groeten Vlaems tsdaechs, maken in ponden deeser rekeninghe 19 lb. 4 s. – *Ibidem nr. 903, f. 26v.*

d Item opten XXIX[en] dach in meye soe ben ick te weten Heynrick Florijsz. mit Clais Jacopsz. van Mechelen gereyst tot Leyden om aldair voir de vroescip te rapporteren ende te openen tbeveel van mijnen genadigen heere den eertshertoge etc., roerende die reductie van den zloten ende stede van der Zluys dair op die tijt die dachvairt of gehouden was. Ende alzo wij bevonden in een artijkel van onsen instructie die ons bij den Staeten van den lande [*van Holland*] medegegeven was, inhoudende dat wij dair niet in doen en souden buuyten de andere landen ende sonderlinge dat die Zeelanders hem openlijck souden verclaeren vyanden van heeren Phillips van Cleve, niet alleen mit woerden mer mitter daet etc., twelck zij niet alzo en hebben willen doen mer die heere van der Veere ende heere van Pamelen loveden voir die Zeelanders dat zij hoir paert[g] ende porcie te borde souden brengen, ende dat zij niet alleen en souden dienen mit penningen mer mitter lijve. Ende alzo dat boven onse last was soe begeerden wijt te rapporteren. Ende wij waeren uuyt II dagen, wij verteerden 8 s. 6 d. groten, facit 3 lb. 8 s. – *RA Leiden, SA I nr. 562, f. 251v.*

6 juni. –Vergaderinghe van den gemeenten upten VI[en] dach junii anno XCI mitter wet, dair dat communicacie gehouden was of men besegelheit geven sal upte begeerte van hertoge Philips, onse prince, ende zijnen Raidt omme eendrachtelic te helpen contribueren mit Brabant, Hollant ende Zeellant omme die sloten ter Sluys ende Philips monseigneur van Ravestein ende zijne adherenten te helpen bringen tot onderdanicheit mit crachte of anderssins of mit gevouge. [*volgen de namen van de schout, burgemeesters, schepenen, rentmeesters, gemeente en de dekens van de gilden*]. – *GA Goes, Stadsarchief nr. 676, f. 205v (oud 189v).*

7 juni, resolutie van de vroedschap van Leiden. Op tgene dat Heynric Florijsz., scepen, overgebrocht ende opgedaen heeft van die reductie te doen op die stede ende slote van der Sluyse etc. ende dat die heeren van der Veere ende die heere van Cruynningen ende van Pamelen hem obligieren willen indien die landen van Hollant mitten anderen landen willen treden in den oirloge indient niet gesoent en worde, dat die Zeelanderen als dan hem declarieren sullen vianden te wesen etc. Hierop is overdragen ende gestemmet dat men bliven sel bij der instructie die hiervoren overdragen is bij den gemeen Staten van den lande, ende dat oick alvoren die gevangen poorteren van Leyden die te Grevelingen opten slote voir den tollen gevangen sijn ontslegen sullen wesen eer dat men in enigen saken yet consenteren of doen sel.
Item van den brieve van verbanden die men geven soude van den oirloge te continueeren totdat die van der Sluys ende slote van der stede voirs. gereduciert zijn ende ter soene gebrocht, als die copie inhout die dairof gelesen is om dat te bezegelen etc. Hierop is gestemmet ende overdragen dat men in der zegelinge niet doen en sal dan nae inhouden der instructie van den landen dairop gemaect ende dat die Zeelanderen elke stede mede zegelen sullen. – *RA Leiden, SA I nr. 382, f. 299.*

e *11 juni. – Plakkaat tot strenge handhaving van hetgeen op de laatste dagvaart te Mechelen is besloten omtrent de munt; de 20e e.k. zal hierover opnieuw een dagvaart te Mechelen worden gehouden. – Afschrift (verloren gegaan in 1940): Register: Brieven aen de stad 1406-1499 nr. 124. – Regest: De Stoppelaar, Inventaris Middelburg nr. 624.*

a *In hs. verbeterd uit:* 45 lb., *met in de marge de aantekening* gemodereert dese reyse op *(volgt bedrag).*
b *Hierna ontbreekt een woord als* bevolen *o.i.d.*
c *Vermoedelijk een schrijffout voor mei.*

d dair hij bij ... worden *met andere hand toegevoegd*.
e verifficacie ende *met andere hand toegevoegd.*
f upt uutwesen ... thanteyken *met andere hand toegevoegd*.
g *part, deel.*
1 Holland zou acht schepen uitreden en Brabant zes. Het aandeel van de Zeeuwen is niet bekend.
2 Zie nr. 1208.

1222 1491 JUNI 19-21, MIDDELBURG

b Denselven Jan Hughensz. [*bode*] es ghereyst over alle Bewesterschelt mit eenen anderen openen brieve van placquate van minen alreghenadichsten heere des Rooms konincx ende eertshertoghe Phillips, zinen sone, gegeven XIe daghen in junio anno XIIII^C^ XCI, gaende an desen rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], denselven ontbiedende ende lastende dat hy terstont scriven soude ende doen vergaderen in der stede van Middelburch den prelaet, edelen ende andere, representerende den Staten slandts van Zeellandt in den bedrive van zijnre officien upten XIXe dach van der voors. maent van junio, snavonts in de herberghe om des anderendaghes dairan goets tijts voer den noene te aenhoerenen tgoent des hem by mijns genadiger heeren commissarissen ende gedeputeerden, die ten voors. daghe aldair wesen souden, upgedaen ende begheert zoude worden achtervolgende tguent dat voors. es. Soe heeft de voorn. rentmeester denselven Jan Hughensz. gesonden omme de voors. Staten te verdachvaerden ende den voorn. dach te beteikenen, ghelijc hy dat gedaen heeft naer uuytwisen denselven placquaet, die men hier overlevert. Dairof him es betaelt zine gewoenlike loon ende salaris 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 89, f. 50v*.

c Dese rentmeester [*mr. Cornelis Jacobsz. van der Vere*] gevaceert tot Middelburch mit mijnen heere van Bevere den XX junii ter dachvaert om twee groote te anticiperen ende te leggen up toecomenden scot om de ruters mede te betalen, ende was uut twee dagen, ft. 6 s. – *ZA, Heren van Veere nr. 158 (rekening van de rentmeester van Veere 1491), f. 56*.

[1223 1491 JUNI 19, ANTWERPEN]

Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 825. Voor deze dagvaart, gewijd aan (de verlenging van) het bestand met de Hanze, werden Middelburg, Zierikzee, Reimerswaal en Goes opgeroepen om samen met de steden van Holland overleg te hebben met Danzig. Het is niet gebleken dat deze dagvaart daadwerkelijk heeft plaatsgevonden.

1224 1491 JULI 5, GOES

N.B. Op 29 juni-1 juli, 5-8 en 12-14 juli en 3-13 augustus kwamen de steden van Holland, West-Friesland en Voorne in Den Haag bijeen voor overleg over de uitreding van oorlogsschepen tegen Sluis respectievelijk over de beveiliging ter zee voor de haringvissers en de kooplieden (Dagvaarten Holland, IV, nrs. 827, 829 en 832). Uit de Hollandse bronnen is niet gebleken dat er Hollandse gedeputeerden naar Goes zijn gereist noch dat er met de Zeeuwen is samengewerkt bij de beveiliging van de zee.

a *Op 28 juni vertrokken bodes vanuit Den Haag naar de grote en kleine steden van Holland, West-Friesland en Voorne met brieven*, inhoudende hoe dat mijnen genadigen heere willen ende bevolen hebben dat den landen van Hollant ende Vrieslant, den Brabanders ende oick den Zeelanders elcx huere andeel van scepen ende luyden scycken ende gereet houden den IIII^en^ dach van julio doe naestcommende binnen der stede ende havene van der Goes, ende die des niet en doen, huere genaden sullen dairinne voirsien zoedat men sal marcken dat de saeke huere genaden ter harten gaet, *en de oproep daarvoor op 29 juni ter dagvaart in Den Haag te komen. – NA, Rek. Rek. nr. 187, f. 69-69v.*

b Den voorn. Jan Hughensz. [*bode*] es ghereyst mit eenen anderen placquaet van den voors. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], gegeven II dagen in julio anno XIIII^{C}XCI, aen allen prelaten, baenraedsen, ridderen, edelen ende leenmannen over alle Bewesterschelt voors., inhoudende alsoe by ordonnancie derselver mijnre alreghenadichste heeren was gheordonneert sekere dachvaert gehouden te worden binnen der stede van der Goes des dinxendaechs doen naestcommende, vijff dagen van der voors. maent van julio, aldair wesen souden die gedeputeerde mijns voors. genadichs heeren, die gedeputeerde van den Staten van Brabant ende van Hollandt mitten gedeputeerden van den steden van Zeellandt omme te communiqueren ende te sluten totter welvaert ende bewaernisse van den voors. lande van Zeellandt. Ende ommedat de sake hemluden ende elken sonderlinghe aenghinck, soe was deselve rentmeester geordonneert ende bevolen hemluden te laten weten ende te beteikenen dat zij commen ende wesen souden in persone off huere gecommitteerde te sendene vulcommelic ghemachticht soe dat behoorde binnen der voors. stede van der Goes, mit meer andere conditien, in denselven placquaet begrepen, dat men hier overlevert. Dairomme hier den bode betaelt ter cause alsvoren 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 333, f. 84*.

1225 1491 JULI 19, MIDDELBURG

N.B. Van de aanwezigheid van afgevaardigden van Holland en Brabant op deze dagvaart is niet gebleken.

b Den voorn. Jan Hughensz. [*bode*] es noch ghereyst by bevele ende ordonnancie van den voorn. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*] achtervolgende zine opene brieven ende cedule, gegeven XIIII dagen in julio anno XIIII^{C}XCI, aen allen prelaten, baenraedsen, ridderen, edelen, burchmeesteren, scepenen ende rade van den goeden steden ende andere, representerende de Staten slants van Zeellandt over alle Bewesterschelt in derselver cedulle verclaerst, hemluden seggende ende te kennen gevende hoe dat mijn heere van Bevere, van der Vere etc. denselven rentmeester ten selven dage ontboden ende laten weten hadde als dat de gecommitteerde van den Staten van Brabant ende van Hollandt wesen souden te Middelburch des manendages doe naestcommende [*18 juli*], snavonts in der herberghe om des anderen daghes dairan mitten voors. Staten te communiqueren ende te sluten op de sake ende materie dairof onlancx dachvaert ghehouden hadde gheweest binnen der stede van Middelburch, alsoe al dit breeder verclaerst staet [in der cedule], dewelke men hier overlevert. Soedat achtervolgende dien de voors. Jan Hugensz. verdachvaert heeft alle denghenen die in derselver cedulen verclaerst staen in persone of tot huerluder woenstede alsoet behoorde over alle Bewesterschelt gheseten; dairof hem betaelt zine ghewoenlike sallaris ende loon na oude coustumen de somme van 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 333, f. 84v.*

1226 1491 AUGUSTUS 1-10, MECHELEN

c Desen rentmeester [*mr. Cornelis Jacobsz. van der Vere*] gevaceert prima augusti tot Mechelen X dagen mit den anderen gedeputeerden van Zeelant om aldaer te vervolgene dat toecomende scodt soude mogen geimploiert worden tot betalinge van de luden van oirloogen die men in Zeelant upgestelt hadde tot defencie van de lande. Item oic om den eedt te doene vanwegen mijns scherens van Beveren ende tmandement te brengen vant tamiraelscip; tot 3 s. sdaechs, f. 30 s. gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 158 (rekening van de rentmeester van Veere 1491), f. 56v*.

e Govairt Arentszoon betaelt drie scellingen groten Vlaems van gedragen te hebben in absentie van Jan Hughezoon, de bode, zekere briefkins over al Walcheren, roerende die bewaernisse ende bescermenisse van denzelven lande, geordonneert bij den heeren van

Ravestain, Beveren, Gruythuysen, mitgaders de stede van Middelburch ende andere, dat men clockslach doen zoude indien zij eenige vianden vernamen up slach te willen doene ende dat elck persoen himselven dairtegens ter rechter lantweere stellen zoude, alst blijct bij cedulle van den voirn. Govairt in date van den XIIII^en^ in septembre anno XCI, inhoudende quitancie, die men hier overlevert. Dairomme de voirn. 3 s. gr., f. 18 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 88, f. 74*[1].

1 Deze post is opgenomen in de rekening over 1490.

1227 1491 SEPTEMBER 26, MIDDELBURG

b Denselven Jan Hughensz. [*bode*] es noch ghereyst gheweest mit eenen anderen placquaet van den voorn. rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], gegeven onder zinen segele XXII dagen in septembri anno XIIII^C^XCI, aen allen prelaten, baenraedsen, ridderen, edelen, ambochtsheren, leenmannen, burchmeesteren, scepenen ende rade van den goeden steden ende andere, representerende de Staten slants van Zeellandt over alle Bewesterscelt voors. ende an elken sonderlinghe, inhoudende alsoe by overdragen van minen heere den prelaet van Middelburch, mijn heere ende vrauwe van Ravestain, minen heere van Beveren, van der Vere etc., den burchmeesteren, scepenen ende rade van den steden Middelburch ende Ziericzee een dachvaert gemaect was te houden in Middelburch des manendaghes doen naestcommende, XXVI dagen der voors. maent van septembri, om mit hemluden te ramen ende te communiquieren hoe ende in wat manieren dat men soude mogen vinden ende furnieren de penninghen totter betalinghen van den ruteren in denselven lande ten fine dat men die betalen mochte ende te doen vertrecken ende voort meer andere saken aengaende twelvaren van den voors. lande. Soe wast dat de voorn. rentmeester uuyt laste ende bevele van minen voorn. heeren ende van elken sonderlinghe te bescriven den Staten slants van Zeellandt etc., alsoe al dit breeder ende vulcommeliker in denselven placquaet gheroert ende verclaerst staet. Tinhouden van welken de voorn. bode heeft ommegedraghen ende gepubliceert over allen plaetsen gecoustumeert binnen den bedrive svoors. rentmeesters; dairof hem betaelt zine ghewoenlic loen ende sallaris, de somme van 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 333, f. 85-85v*.

c Gereist dese rentmeester [*mr. Cornelis Jacobsz. van der Vere*] tot Middelburch an de gedeputeerde van de lande, aldaer ter dachvaert vergadert sijnde, om te weten eer ende voir mijn heere van Beveren daer comen wilde, of silieden vulle macht hadden om up de materie van der dachvaert te concluderen; facit 3 s. gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 158 (rekening van de rentmeester van Veere 1491), f. 57 (tussen posten van 20 september en 9 oktober)*.

1228 1491 NA OKTOBER 9, MECHELEN

c Gevaceert tot Middelburch dese rentmeester [*mr. Cornelis Jacobsz. van der Vere*] IXe octobris om die van der wedt aldaer te seggene dat silieden hair gedeputeerde mit mijn voirscreven heere[1] tot Mechelen senden soude up de materie van der voirscreven dachvaert, dar mijn heere omboden was te comen.[2] Item ende om te weten wairom dat silieden mit hairlieden bollewercken up Arnemude mijns scheerens ondersaten ofgescloten hadden etc.; ende gevaceert een dach 3 s. – *ZA, Heren van Veere nr. 158 (rekening van de rentmeester van Veere 1491), f. 57*.

1 Van Beveren en Veere.
2 Zie voorgaand nr.

1229 1491 OKTOBER 26-NOVEMBER 9, GOEDEREEDE
Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 840. Op 24 oktober werden vijf van de Hollandse hoofdsteden opgeroepen op 29 oktober in Goedereede te zijn met hun gedeputeerden in eenen notablen getale ter Goedereede omme aldair communicacie te houden van zekere saeken der welvaert der lande angaende ende oirloige. *De gegevens over deze gezamenlijke dagvaart van de steden van Holland en Zeeland komen alleen uit Hollandse bronnen. Die van Leiden zijn het uitvoerigst:*

a Item upten XXVIII^en^ dach in octobri anno XCI reysde Jacop van Bosschuyssen mit eenen knecht in den Haghe ter dachvairt – – –. Ende worde weder een dachvairt geraemt upten II^en^ dach in novembri dairom te houden ter Goederede, daer mijn heere den stedehouder was ende die steden bescreven hadde, aldair die Zelanders mede wesen souden. Ende was uuyt III dagen; gegeven van cost, wijn, wagenhuyer, belesier ende anval van gasten, tsamen tsamen 6 lb. 5 s. 4 d. – *RA Leiden, SA I nr. 562, f. 154v-155.*

c Item upten II^en^ dach in octobri[1] anno XCI reysde Cornelis van Zonnevelt, secretarijs ons genadichs heeren, ende Dirck Dircksz., scepen, van der stede wegen van Leyden ter Goederreede ter dachvairt roerende ende angaende die vereninge van Hollant ende Zeelandt ende hoe men die stroom veyligen soude om den vyanden te wederstaen. Ende waeren uuyt mit enen knecht in vaeren, merren ende keeren den tijt van VIII dagen; gegeven van cost, wagenhuyer, scipvrachten, wijn, bellechier ende anval van gasten tesamen in als 24 Rins gulden, facit an ponden te 30 gr., 32 lb. – *RA Leiden, SA I nr. 562, f. 169.*

1 Hier moet vermoedelijk 'novembri' worden gelezen, gezien ook de datum waarop de Leidse gedeputeerden hun verslag uitbrengen in de Leidse vroedschap.

1230 1491 NOVEMBER 15-23, NOVEMBER 26-DECEMBER 5, GEERVLIET
Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 841. De gegevens over deze gezamenlijke dagvaart van de steden van Holland en Zeeland komen alleen uit Hollandse bronnen. Die van Leiden zijn het uitvoerigst:

b *14 november, resolutie van de vroedschap van Leiden.* – – –. Van der dachvairt die gehouden is ter Goederede, dair Cornelis van Zonnevelt ende Dirc Dircxz. ter dachvairt geweest hebben van der stede wegen van Leyden, die hoir repoorte upgedaen hebben voir den gerechte ende vroescip tot dien eynde om die strome te veyligen binnen slands, dairof die Hollantsche steden als Dordrecht, Delff, Leyden, Aemsterdam ende Goude uutmaken souden IIII scepen van oirloge, die van den Briel mitten lande van Voren II scepen, ende die van Zeelant III scepe in sulker manieren als die voirs. gedeputeerde dat int lange verclairt ende opgedaen hebben etc. Hierop is bij den gerechte ende vroescip overdragen ende gestemmet hoewel die stede van Leyden zeer bezwairt ende belast is ende niet en vermogen, soe sel nochtant die stede van Leyden om die strome te veyligen, ende dat men varen ende keren sel mogen, soe sel men doen van der stede wegen van Leyden[a] bij den anderen steden van Hollant. – *RA Leiden, SA I nr. 382, f. 306v-307.*

c Item upten XV^en^ dach in novembri anno XCI reysden Cornelis van Zonnevelt ende Dirck Dircxz., scepen, van der stede wegen ter dachvairt bij mijnen heere den stedehouder ende steden van Hollant ende Zeelant tot Geervliet roerende die uutmakinge van IX scepen van oirloge over Hollant ende Zeelandt. Ende overmits dat die van Ziericxzee gheen volcomen macht en hadden dairin te concludeeren, soe worde die dachvairt uutgestelt VIII^en^ dagen lanck. Ende waeren uut mit enen knecht in varen, merren ende keren den tijt van IX dagen, gegeven van cost, wagenhuyeren, scripvrachten, wijn, belensier ende anval van gasten tesamen 4 lb. 10 s. groten. – *RA Leiden, SA I nr. 645 (Bijlagen tot de tresoriersrekeningen 1481-1497).*

Item upten XXVI^en^ dach in novembri anno XIIII^C^ XCI soe reysden Cornelis van Zonnevelt

ende Dirc Dircxz., scepen van Leyden, mit een knecht van der stede wegen van Leyden wederomme te dachvaert[b] tot Gheervliet bij mijn heere den stedehouder generael ende raide van Hollant, aldaer dat die anderen steden van Hollant als Dordrecht, Delff, Amsterdam, Goude, Rotterdam ende Schiedamme mitten steden van Zellant als Middelburch, Ziericxcee, Reymerswale, der Goes ende die stede van der Tholen mede te dachvaert bescreven waren roerende ende angaende die verenicheyt van Hollant ende Zellant, ende oick die uuytmakinge van negen scepen van oirloge die de voirs. steden van Hollant ende Zellant uuytmaken sullen omme te wederstaen heeren Phillips van Clef ende omme die stroem te velligen ende die vianden te wederstaen. Welke voirs. dachvaert tot begerte van den vors. steden van Zellant uuytgestelt woorde den tijt van XIIII dagen, ommedat die voirs. steden van Zellant omme mitten eedelen van Zellant hieroff een dachvaert te houden ende een entelick antwoirde ende conclusie mit hemluyden hieroff te nemen ende die te brengen bij mijnen voirs. heere den stedehouder generael ende die voirs. steden van Hollant, omme alsdaen entelick mitten voirs. steden van Hollant van tguent dat voirs. is te concluderen etc. In welcke voirs. reyse die voirs. Cornelis ende Dirc Dircxzoen uuytgeweest hebben onder varen, marren ende keren den tijt van tien dagen, verteert mit wagenhuyer, sciphuyer, montkoest, bellescier ende mit groeten aenvael[c] van gasten die somme van 30½ Rijnsgulden. – *Ibidem.*

d – – –.[1] Item up trepoort dat Cornelis van Zonnevelt mit Dirc Dircxz. overgebrocht hebben van der dachvairt gehouden tot Geervliet ende ten slote van dat mijn heere den stedehouder begeert XIIII dagen souds, ende of die Zeelanders niet wel en wouden hoe dat men dan soude doen om den strome te veyligen etc. Hierop is gestemmet ende overdragen alsoe men geen raet en weet om gelden te gecrigen dairmede men mijn heere den stedehouder sijn begeerte volcomen soude mogen na den lasten ende schulden van den lande, dat men bliven sel opt oude ende doen bij den anderen steden, ende ymmer te bliven uut den oirloge. – – –. – *RA Leiden, SA I nr. 382, f. 308-309.*

e *Kesteloo vermeldt:* Volgens de [*stads*]rekening van 1492 werd de pensionaris van Middelburg den 28 December 1491 naar Mechelen gezonden om eene nieuwe commissie voor den heer van Beveren, als admiraal, om de stroomen de beveiligen met vier heuden uit Brabant, vier uit Holland en vier uit Zeeland, dewijl de oude commissie 'was op het stadhuis van de ratten gegeten'. – *Vermeld: Kesteloo, 'Stadsrekeningen Middelburg' 2, p. 150-151.*

a *Hs. hier nogmaals* doen.
b *Hs*: dachwaert.
c *Hs:* aenwael.
1 In het voorafgaande wordt een reis van 7 december vermeldt. Daarom moet dit een verslag van de tweede reis van de Leidse gedeputeerden naar Geervliet zijn.

1231 1491 DECEMBER (3) 8-16, DEN HAAG

Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 843. Voor deze dagvaart, gewijd aan de munt, werden, naast de steden van Holland, uit Zeeland opgeroepen om op 3 december in Den Haag te komen de abt van Middelburg, de heren van Ravenstein en Beveren-Veere, en de steden Middelburg, Veere, Kortgene, Vlissingen, Westkapelle, Domburg, Zierikzee, Brouwershaven, Sint-Maartensdijk, Goes, Reimerswaal en Tholen. Behalve die van de rentmeester van Veere zijn er geen andere reisdeclaraties van deelnmers overgeleverd. Hij verbleef in Den Haag van 8 tot 16 december.

b *17 november. – Beschrijvingsbrief aan schout, burgemeesters en gerecht van Middelburg om tegen 3 december gedeputeerden te zenden naar Den Haag, waar ook de andere Staten dezer landen zullen bijeenkomen om een definitieve beslissing te nemen over de munt. – GA Middelburg, Register 'Brieven aen de stadt 1406-1499', nr. 126. – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 638.*

Dese rentmeester [*mr. Cornelis Jacobsz. van der Vere*] gereist tot Middelburch den XXV^{ste} van novembri mit een instructie van der munte die hier gesonden was bi die van Hollant om, die gesien, in den Hage ter dachvart dairup comen etc., om deselve instructie die van Middelburch te toogen ende van hem te weten of silieden ter dachvart senden souden; ende gevaceert I dach, ergo hier 3 s. – *ZA, Heren van Veere nr. 158 (rek. van de rentmeester van Veere 1491) f. 58v.*

c Desen rentmeester [*mr. Cornelis Jacobsz. van der Vere*] VIII^{a} decembris gereist in den Hage ter dachvairt up stic van der munte voirscreven, ende gevaceert ter cause van dien negen dagen tot 3 s. sdaechs, f. 27 s. – *ZA, Heren van Veere nr. 158 (rek. van de rentmeester van Veere 1491) f. 58v.*

1232 1491 DECEMBER 10, GOES

b De voorn. bode [*Jan Sculock*] es noch ghereyst mit eenen openen placquaet van den grave van Egmonde, stedehoudere generael van Hollandt, gegeven drie dagen in decembri anno XIIII^{C} XCI, gaende an desen rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], inhoudende terstont naervolgende derzelven ouder costumen te bescrijvene alle die edele geseten onder den rentmeesterscepe van Bewesterscelt die begeerden geroupen te wesen, te commen ende te wesen binnen der stede van der Goes opten X^{en} dach van decembry voors., savonts in de herbergen, aldair zij vinden souden die gedeputeerde van den steeden van Zeellandt omme mitten zelven te communiquieren ende finalicken te sluten op tguene dat meester Jacob Willemsz., pencionnaris van Middelburch, hemluden opdoen ende te kennen geven zoude. Ende die conclusie genomen wesende den voorn. heeren over te bringene binnen der stede van Geervliet,[1] gelijck al dit breeder ende vulcommelicker verclairst staet in denzelven plackaet, dat men hier overlevert. Dairomme hier denzelven boode betaelt voor zijne gewoenlicke sallaris ende loon 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 333, f. 85v-86.*

1 Zie nr. 1230. Deze dagvaart zou dus na 10 december nog voortgezet zijn.

1233 1491 DECEMBER 28-29, MIDDELBURG

b Denzelven Jan Hughez. [*bode*] es noch gereyst mit eenen openen placquaet van onsen alregenadichsten heeren den Rooms conijnc ende eertshertoge Phillips, zijnen zone, gegeven te Mechelen XI dagen in decembry anno XIIII^{C} XCI, gaende an desen rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], inhoudende dat hij terstont bescrijven soude van huerder genaden wegen die prelaet, eedele ende andere van den [Staten] slandts van Zeellandt binnen Bewesterscelt geseten te commen ende te vergaderen binnen der stede van Middelburch opten donderdach XXIX dagen van der voors. maent, savonts tevoeren in der herberge om des anderen daghes te anhorene tgoene dat bij de commissarissen, die ter zelver tijdt wesen zoude, hemluden vanwegen alsvoeren opgedaen zoude worden etc., breeder verclairst in dezelve placquaet, die men hier overlevert. Soedat achtervolgende dien de voirn. Jan Hugez. alle die voors. van den Staten in Bewesterscelt die boetscappe ende wete gedaen heeft alst behoirt, dairvan denzelven betaelt zijne gewoenlicke loon ende sallaris van 14 s. gr., f. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 333, f. 86.*

Den voern. Zoeteman [*Cornelisz., bode*], die alsvoeren [*in opdracht van rentmeester Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedragen ende gecondicht heeft een placcaet van den Rooms coninck ende hertoghe Philips, zijn zoon^{a}, in daten den XII^{en} in decembri anno XI, onder geteykent Numan, inhoudende hoe dat dese voern. rentmeester scarpelijcken bevolen wort dat hij terstont bescrijve den edelen ende den andere lieden van den Staten slants van Zeelant binnen Beoisterscelt geseten, te comen ende te vergaderen in zijne stede van Middelbourch upten donderdach XXIX^{en} dach van der voirs. maent van decembre, savonts

te voeren in de herberge te zijne omme des anderdaghes daeran te hoeren tguent dat bij den commissarijssen ons voirs. genadichs heere[b], die alsdan aldaer wesen sullen, van hoere genadichs wegen[c] upgedaen sal worden, alsoe dit beth verclaert staet in den voers. placcate, die men hier overlevert. Daerom hier betaelt den voers. Zoeteman bij zijne certifficacie, inhoudende quitancie, hier oick overgegeven[d] alsvoeren 7 s. groten Vlaems, maken in ponden deeser rekeninghe 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 903, f. 29v.*

a ende ... zoon *met andere hand tussengeschreven.*
b ons ... heere *met andere hand tussengeschreven in de plaats van*: sconincx.
c van ... wegen *met andere hand tussengeschreven.*
d bij zijne ... overgegeven *met andere hand tussengeschreven.*

1234 1492 JANUARI 24-25, MIDDELBURG

b Soeteman Cornelisz. [*bode*], die bij bevele van desen rentmeester [*Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedragen ende gecondicht heeft een placcaet van den Roomsch coninck ende Philips, ertshertoge van Oistenrijck, in daten den XIII[en] dach van januario duyst vierhondert een ende tnegentich, inhoudende dat onsen genadigen heere den Rooms coninck ontbiet ende beveelt zeer scarpelijcken desen rentmeester dat hij bescrive alle deedele ende andere, ghepresenteren[de] de Staten slancx[a] van Zeelant over al Beoisterschelt, te comen ende te vergaderen in de stede van Middelburg upten XXIIII[e] dach van de maent van januario voers., des avonts in de herberghe om des anderdages een eyndelic antwoirde te gheven up de begeerten, onlancx gedaen van ons genadichs heeren weghe, roerende de versekerthede ende bescuddenisse van den lande, alsoe dit al beth blijct bij den voers. placcate, twelc men hier overlevert. Daeromme hyer betaelt den voers. Zoeteman over zijne gewoenlijcke solarijs ende arbeyt, alst blijct bij zine certifficacie, inhoudende quictancie, de somme van 7 s. gr. Vlaems, maken in ponden deser rekeninghe 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 904, f. 28v.*

a *Aldus hs.*

1235 1492 FEBRUARI 8-MAART 23/APRIL 4, MECHELEN

Zie. voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal ook Wellens, Etats généraux p. 468-472 nr. 37, Dagvaarten Holland, IV, nr. 853 en Blockmans, Handelingen 1477-1506, I, p. 587-592 nr. 409, waaraan ook de termini zijn ontleend. De dagvaart was gewijd aan de onrust in Vlaanderen, de terugkeer van aartshertogin Margaretha van Oostenrijk uit Frankrijk en de betaling van de hertog van Saksen.

c Betaelt den burchmeester Thomas Claeszoon over dat hij ghesonden is geweest te Mechelen ter dachfaert aldaer alle die Staten van alle den landen vergaerd gheweest hebben. Ende was uuyt den tijt van X daghen, tot 5 s. sdaechs, facit 2 lb. 10 s. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1492 (verloren gegaan in 1940), f. 42v.*

Betaelt meester Jacop [*Willemsz.*], der stede pensionaris, over dat hij gesonden is geweest te Mechelen ter dachfaert omme te tracteeren mijnen heere Philippus van den peyse, mitdsgaders die van der Sluys ende die van Gendt, in welcke dachfaert hij ut was de tijt van tseven ende twintigh daghen, tot 4 s. sdaeghs, facit 5 lb. 8 s.
Betaelt den burchmeester Pieter Janszoon de Cock van Opijnen over dat hij ghesonden is geweest tot Mechelen, aldaer alle die ghemeene landen vergadert waren omme te tracteeren myt mijn heer Philips van Cleve. Ende was ut IX daghen, tot 5 s. tsdaechs, facit 2 lb. 5 s. – *Ibidem f. 43v.*

Item II stoopen wijns gepresent den stadhouder van den abt van Middelborch 3 s. 9 d. – – –. – *SA Mechelen, Oud archief B I nr. 167, f. 158v.*
Item IIII stoopen gepresent die van Zierickxee, gehaelt ut supra, 7 s. 6 d. – *Ibidem.*
Item IIII stoopen wijns gepresent die van Middelborch, gehaelt ut supra, 7½ s. – – –
Item II stoopen wijns gepresent die van Rummerswale ut supra, 3 s. 9 d.
Item II stoopen wijns gepresent die van der Goes ut supra, 3 s. 9 d. – – –
Item II stoopen wijns gepresent die van der Tolen, gehaelt ut supra, 3 s. 9 d. – – –. – *Ibidem f. 159.*

e Betaelt denzelven burchmeester Thomaes Claeszoon over zekere penninghen die hij verschoeten heeft doen die hoestagiere gesonden waren ter Sluys ten tijde als die dachfaert ghehouden was tot Mechelen, aldair dat ghesloten was bij de ghemeene Staten van den lande als dat die ghemene stede van den lande de penninghen verschieten zouden; daeraf de stadt van Middelburch haer aendeel bedroecht de somme van 13 s. 4 gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1492 (verloren gegaan in 1940), f. 42v.*

1236 1492 APRIL 7-9, MIDDELBURG

b Jan Huugezoone Sculock, gezworen bode Bewesterscelt voors., van ommegedragen te hebben ende gedaen condighen over al Bewesterscelt vors. eenen plackaet van mijnen voorn. genadigen heeren in daten van den XXVIII[en] dage van maerte anno XIIII[C] XCI voor Paesschen, met eenen plackaet van den voorn. wijlen Aelbrecht Janssoon [*rentmeester Bewesterschelde*] onder zijnen zegele in daten van den II[en] dage van aprille daerna volgende, mencie makende dat die Staten van denzelven lande over al Bewesterschelt vors. commen zouden oft zenden huere gedeputeerde, vulcommelicke gemachticht zoot behoort, binnen der stede van Middelburch den VII[en] dach van der vors. maent van aprille, des avonts in de herberghe om des anderdaegs daeran goets tijts voor den noene gesaendelic[a] te communiquieren, accorderen ende sluyten up de zake ende materie die hemluyden bij den gecommitterden mijnre vors. genadiger heeren upgedaen ende geseit zoude werden angaende der bede van twee gouden Andriesgulden up elc huus ende eerdstede, onlancx daer tevoren begeert van allen den gedeputeerden van allen den landen herwaertsovere, breeder verclaerst in den voors. plackaten hier overgelevert. Daeromme hier denzelven Jan Hugez. betaelt over zijnen salaris ende gewoonlicken aerbeit als costumelic es bij zijne quitancie, gescreven onder an de marge van den plackaet van den vorn. wijlen Aelbrecht Janss., de somme van 14 s. gr. Vlaems, f. in ponden deser rekeninge de somme van 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 341, f. 14-14v.*

Zoeteman Cornelisz., gecommitteert van desen rentmeester [*Pieter uyten Wijngaarde*], die bij bevele van denzelven rentmeester ommegedragen ende gecondicht heeft ten behoerlijcken plaetsen overal int quartier van Beoisterschelt een placcaet van mijnen genadigen heere in daten van den XXVIII[e] dach van maerte anno XIIII[C] XCI voir Paesschen mit een hanteyken van den voirn. rentmeester in daten den V[en] dach van april daeran volgende, mencie makende dat de Staten van denzelven lande over al Beoisterschelt voirs. comen souden oft zenden huere gedeputeerde volcomelick gemachticht zoe dat behoert binnen der stede van Middelburch den achsten dach van de voirs. maent van aprille, des avonts in de herberge om des anderdaghes dairan goets tijts voir de noene gesaemdelijck te communiqueren, accorderen ende sluyten up de zake ende materie die hemlieden bij den gecommitteerden mynre voirs. genadiger heeren upgedaen ende geseyt soude worden aengaende der bede van den twee gouden Andriesgulden up elck huys ende heertstede, onlancx dair tevoeren begeert van allen den gedeputeerden van allen den landen harwartsover, breeder verclaert in de voirs. placcaten, hier overgelevert. Dairomme hier betaelt denzelven Zoeteman over zijne solarijs ende gewoenlijcke arbeyt de somme van 7 s. groten Vlaems, f. in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 1093, f. 6v-7.*

a *Aldus hs. voor* gesaemdelic.

1237 1492 APRIL 14, MIDDELBURG

b Denzelven Jan Hugenz. [*bode*] over zijne vacacien ende dachgelden van thien geheele dagen, bij hem ute geweest ende gevaceert bij ordonnancie van den gecommitterden mijnre vors. genadiger heeren geroert int naeste voorgaende article[1], omme den meesten deel van den edelen, die ter vors. dachvaert niet en waeren, van stonden an te doen commen binnen der voors. stede van Middelburch, mids dat die edelen aldaer in zeere cleenen getale waren, alst blijct bij eenre lettren van ordonnancie onder thandteyken van den voorn. wijlen Aelbrecht Janssone [*rentmeester Bewesterschelde*], mit eenre andere lettre van ordonnancie van heere Dierick le Begge, ridder, een van den voors. gecommitteerden, onder zijn handteyken in daten van den XVI[en] dage van aprille anno XCI voors. voor Paesschen, daeran gehecht, tsamen hier overgelevert. Daeromme hier den voors. Jan Hugenz. betaelt over de voors. X dagen, tot twaelf penningen groten elcx daegs, bij zine quitancie gescreven onder an de maerge van den vors. lettre van heere Dierick le Begge, de somme van 10 s. gr. Vlaems, fac. in munte deser rekeninge 60 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 341, f. 14v-15.*

Denzelven[a] Zoeteman Cornelisz. [*bode Beoosterschelde*] vuer zijne vacacien ende dachgelden van vijf geheele daghen, bij him uute geweest ende gevaceert bij bevele van desen rentmeester [*Pieter uyten Wijngaarde*] ende bij scrijven van den rentmeester van Bewesterschelt mits dat den meesten deel van den edelen ende oick eenighe van den cleynen steden int voirs. quartier van Beoisterschelt ter voirn. dachvaert niet en waeren, die van stonden an te doen comen binnen der voirseyder stede van Middelburch. Ende alsoe betaelt den voirn. Zoeteman voir de voirs. vijf daghen, tot 12 groten sdaechs, maken vijf scellinghe groten, f. in ponden deser rekeninge 30 s. – *Ibidem nr. 1093, f. 7-7v.*

c Den[b] rentmeester Pieter uuten Wijngaerden, die scarpelijcken bescreven ende bevolen wordt te comen binnen der stede van Middelburch mitten gedeputeerden van der stede van Cericzee des saterdages voir Palmen [*14 april*] goets tijts voir de noene ende alle onscult achtergelaten, alsoe dit beth ende breeder blijct bij de voirn. cedulle in daten des donderdaghes voir Palmen anno XCI voir Paesschen, die men hier overlevert. Ende mits desen bevele dese rentmeester uute geweest ende gevaceert heeft den tijt van vier geheele daghen, tot 5 s. 4 groten sdaechs, maken in ponden deser rekeninge 6 lb. 8 s. – *Ibidem f. 7v.*

e Die voirn. Wouter Willemsz. [*grafelijke bode*], die upten XIX[en] dach in aprille voirs. gereyst is mit zekere besloten brieven van mijnen voirs. heere den stedehouder ende raide an den steden van Leyden ende der Goude, inhoudende hoedat de Zeellanders zekere gereetscappe toemaken van volcke, scepen ende artillerie tegens die van der Sluys ende eendrachtelic geconsenteert is bij den eedelen ende steden van denzelven lande. In welcke reyse hij uuytgeweest heeft onder vaeren, marren ende keeren den tijt van drie geheele dagen tot zes stuvers sdaichs, alst blijct bij cedulle van den voirs. Hove, onder thandteycken van den voirs. Duyst Pietersz. ende Mechiels, hier overgelevert, begrijpende affirmacie ende quijtancie, valent 18 s.
Hetzelfde bericht werd door een bode ook aan Dordrecht en Delft gebracht. – NA, Rek. Rek. nr. 188, f. 77v-78.

a *De gehele post is doorgehaald. In de marge de volgende aantekeningen van de Rekenkamer: 1)* Loquatur bij gebreke van behoirlick bethoon ende quitancie dairup dienende ende oick bij gebreke van tscrijven van den rentmeester Bewesterschelt, geroert in den text; *2)* Duerslagen om derselver redenen wille.

b *De gehele post is doorgehaald. In de marge merkt de Rekenkamer eerst op dat de dagvergoeding te hoog is voor binnenlandse reizen (mag maar 3 s. gr. zijn) en daarna dat Pieter een eenmalige tegemoetkoming voor alle vacaties heeft ontvangen.*

1 Opgenomen bij voorgaand nr.

1238 1492 APRIL 16-21, MECHELEN

c Gereist [*mr. Cornelis Jacobsz. van der Vere*] den XVI[sten] van april tot Mechelen mit de andere gedeputeerden van de lande an den hertooge van Sassen om hem te vertoogen in wat manieren hem die van Zeelant voir de twee guldens up de heertstede geaccordeert hadden de 20 duust guldens, ende gevaceert VI dagen, ft. tot 3 s. sdaechs 18 s. gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 159 (rekening van de rentmeester van Veere 1492), f. 55-55v.*

1239 1492 APRIL 24-26, MIDDELBURG

b Denzelven [*Jan Hugenz. Sculock, bode*] noch de somme van vierthien scellingen groten Vlaems van ommegedragen ende gedaen condigen te hebben over al Bewesterscelt vors. ten plaetsen gecostumeert eenen anderen plackaet van den vorn. rentmeester [*Albrecht Jansz. van Wissenkerke*] onder zijnen zegele, in daten van den heligen Paeschdach, XXII[en] in aprille anno XCII, mencie makende van der dachvaert te houden binnen der stede van Middelburch den XXVI[en] dach van derzelve maent om te anhoren tgone dat bij den gecommitteerden mijns heeren van Zacxen upgedaen ende te kennen gegeven zoude werden angaende den 20.000 gouden Andriesgulden, daerup ter leste dachvaert, gehouden in Middelburch eensdeels bij raminghe geaccordeert ende gesloten was, breeder verclaerst in denzelven plackaet, hier overgelevert. Daeromme hier bij des vors. Jan Huugezone quitancie, gescreven onder an de marge van den vors. plackaet, over zijnen salaris ende gewoonlicken aerbeit als costumelicken es, de vors. 14 s. groten Vlaems, f. in ponden deser rekeninge de somme van 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 341, f. 15-15v.*

De voirn. Zoeteman Cornelisz. [*bode Beoosterschelde*], die alsvoeren [*in opdracht van rentmeester Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedragen ende gecondicht heeft ten behoerlijcken plaetsen een placcaet van desen rentmeester onder zijn hanteyken den XXIIII[sten] in april anno XCII naer Paesschen[a], menci makende van de dachvaert te houden binnen der stede van Middelburch den XXVI[e] dach van dezelve maent, om an te hoeren tguendt dat bij den gecommitteerden sheeren van Zacxen upgedaen ende te kennen gegeven soude worden aengaende den 20.000 gouden Andriesgulden, daerup ter letster dachvaert gehouden in Middelburch eens deels bij raminge geaccordeert ende gesloten was, breeder verclaert in denzelven placcaet, die men hier overlevert. Ende mitsdien betaelt denzelven Zoeteman over zijn salarijs ende gewoenlijcke arbeyt de somme van 7 s. groten, maken in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 1093, f. 7v-8.*

c Gevaceert [*mr. Cornelis Jacobsz. van der Vere*] den XXIIII[sten] van april tot Middelburch ter dachvaert, dar heere Joes de Baenst ende Jan van Maetssein als commissarisen gecomen waren om dese penningen van 20.000 gereedt te heffen om de toereedinge van den armee voir der Scluus. Ende also de steden geen vulcomen last en hadden anders de penningen te geven dan op condicie gelijcxe den hertoge van Sassen geconsenteert waren, so namen silieden hair vertrec om up den eersten van meie wederom te comen ende last dairaf te brengen; ende gevaceert een dach, ft. 3 s. – *ZA, Heren van Veere nr. 159 (rekening van de rentmeester van Veere 1492), f. 55v.*

a *De datum is gecorrigeerd uit 22 april, Eerste Paasdag.*

1240 1492 MEI 1, MIDDELBURG

b Denzelven Jan Hugezone [*bode*] noch de somme van viertien scellingen groten Vlaems van ommegedragen ende gedaen condigen te hebben over al Bewesterscelt vors. ten plaetsen gecostumeert eenen anderen plackaet van den vors. rentmeester [*Albrecht Jansz. van Wissenkerke*] onder zijnen zegele, in daten van den XXVI[en] dage van aprille anno XCII, mencie makende dat bij gebreke der cleyner menichte van den edelen die niet en waeren ter leste dachvaert, geroert int naeste voorgaende article[1], dezelve dachvaert verleyt ende gecontinueert was tot des dicendaegs eersten dach van der maent van meye daerna volgende, om alsdan eyntlick te besoingnieren in dezelve zake zonder langer oft meer uutstels te nemen, breeder verclaerst in denzelven plackaet, hier overgelevert. Daeromme hier bij des vors. Jan Hugez. quitancie, gescreven onder an de marge van den vors. plackaet, als costumelic es de vors. 14 s. gr. Vlaems, f. in ponden deser rekeninge de somme van 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 341, f. 15v.*

Den voirn. Soeteman [*Cornelisz., bode*], die alsvoeren [*in opdracht van rentmeester Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedragen ende gecondicht heeft ten behoerlijcken ende gewoenlijcken plaetsen een placcaet van desen rentmeester onder zijn hanteyken den XXVI[en] dach van april anno XIIII[C] XCII, mencie makende alsoe bij enighe van den Staten vergadert wesende binnen der stede van Middelburch up huydent om te communiqueren ende upt consent gedaen van den 20.000 Andriesgulden, ende mits der cleynder menichte van den edelen die ter dachvaert waeren, zoedat men de taxacie ende ommezettinge van denzelven 20.000 niet en connen oft moghen doen, waerbij dezelve dachvaert verleyt ende gecontinueert was tot des dijsendaechs doe naestcomende, den eerste dach van meye, des avonts daer tevoeren te wesen in de herberge in Middelburch, om alsdan gesamentlijck omme te setten ende scatten hoevele elke prochie daerof geven ende contribueren sal, alsoe dit beth ende breeder blijct bij denzelven placcate twelc men hier overlevert. Dairomme hier betaelt den voirn. Zoeteman voir zijn salarijs ende arbeyt de somme van 7 s. gr., f. 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 1093, f. 8.*

Gesonden een boode tot Middelburch up Meyedach om te weten of de steden aldair wederom gecomen waren, also mijn heere van Bevere selve up dien dachvart wesen wilde, ende hem betaelt 12 gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 159 (rekening van de rentmeester van Veere 1492), f. 55v.*

e *2 mei[2]. – De aanhef van de rekening van de weduwe en erfgenamen van Albrecht Jansz. van Wissenkerke van de ontvangst van 20.000 Andriesguldens wijst erop dat deze bede is* geconsenteert bij den Staten van Zeelant in der maent van meye anno XIIII[C] XCII totten onderhoudenisse van den belegge van der stede van der Sluys, om die ontfanghen te werden over al tlant van Zeelant zoewel over allen den steden als over den prochyen ende dorpen van den plattenlanden etc., te weten bij desen rentmeester van Bewesterscelt Aelbrecht Janszoon voirs. de twee deelen, ende dit al naer uuytwijsen eenre cedel van tauxacie gestelt up die voirs. steden, prochien ende dorpen van den plattelanden, die gemaect ende geordonneert es geweest bij denselven Staten, dit blijckende bij denselven quoyere geteyckent bij mijnen heere den prelaet van Middelburch, heere Phillips van Bourgoingnen, heeren Claes van Reymerswale, Jan van Oisteynde, Vincent van Renesse, Aernt van Cruninghen ende Andries van Cruninghen, overgegeven opten ontfanck hierna – – –. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 341, f. 1.*
Een overeenkomstige passage komt voor in de rekening van Pieter uyten Wijngaarde over de ontvangst van 1/3 deel van deze bede over Beoosterschelde. – Ibidem nr. 1093, f. 1.

1492. Rekening tusschen de stad Middelburg ter eenre en de kinderen en erfgenamen van Aelbrecht Janszone van Wissenkerke, in zijn leven rentmeester van Bewesterschelt in Zeeland ter andere zijde, van al hetgeen de stad schuldig en ten achteren is ter cause van

haar aandeel in de taxatie der 20.000 Andriesguldens van 24 stuivers 't stuk, bij de staten van Zeeland geconsenteerd aan den hertog van Saksen tot onderhoud van de "wapeninge ende belegge voir der Sluijs". – *Regest: De Stoppelaar, Inv. Middelburg p. 170 nr. 641 met als bron 'Register: Nieuwerkerke, papier'. Dit register is in 1940 verloren gegaan.*

1 Zie voorgaand nr.
2 Volgens Fruin, Rekenkamer I B-O nr. 341.

1241 1492 MEI 22-23, MIDDELBURG
b Den voern. Zoeteman [*Cornelisz., bode*], die alsvoeren [*in opdracht van rentmeester Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedragen ende gecondicht heeft een placcaet van desen rentmeester in daten den XXI^en^ dach van meye anno XCII, inhoudende dat dese rentmeester zeer scarpelijcken gescreven ende bevolen wort bij zekere besloten brieven van den principaelsten van den Staten slans van Zeelant, dat hij van onse alregenadichste heeren weghe bescriven soude de Staten van den quartiere van Beoisterschelt te zijne in Middelburg des dijssendaechs, den XXII^en^ dach der voers. maent van meye, des avonts in de herberge om des anderdages goets tijts voer de noene gesamenlijck te spreken, te communiquieren ende te sluyten hoe ende in wat manieren dat men soude moghen resisteren ende wederstaen die van der Sluys ende hueren adherenten, indien zij eenigen upslach meer doen wouden binnen den lande van Zeelant, also dit beth verclaert staet int voers. placcaet, dat men hyer overlevert. Daerom hyer betaelt den voers. Zoeteman over zijne solarijs ende gewoenlijcke arbeyt alsvoeren de somme van 7 s. groten Vlaems, maken in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 904, f. 28v-29.*

1242 1492 MEI 28-29, MIDDELBURG
c Gevaceert [*mr. Cornelis Jacobsz. van der Vere*] twee dagen mit de Staten van Zeelant smanendages voir Assensoensdach [*28 mei*] tot Middelburch om mit hemlieden, mit den prelaet, mijn heere van Ravestein een acte te maken ende die te laten teekenen van deselve Staten van de consenteringe van de 20.000 die tlandt van Zeelandt den hertoge van Sassen geconsenteert hadden ter wapeninge van der Scluus. Ende also de eedelen ende die steden die niet teekenen en wilden, mijn heere van Beveren en haddese eerst geteekent, so bracht deselve rentmeester die bij mijnen heere van Bevere ter Vere ende geteekent van hem sijnde, sandt wederom bij eenen bode tot Sobburch ende tot Middelburch an den rentmeester van Zeelant om die vorts geteekent te wordene, ende gaf den bode 12 gr. Ft. tsamen 7 s. gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 159 (rekening van de rentmeester van Veere 1492), f. 56. – Druk: Ermerins, Heeren van Vere ... Bourgondien p. 15.*

1243 1492 JUNI 12, MIDDELBURG OF VEERE
b Den voirn. Jan Hughez. [*bode*] van ommegedragen ende gedaen condigen te hebben overe al Bewesterschelt voirs. ten plaetse gecostumeert eenen anderen plackaet van den voirn. rentmeester [*Albrecht Jansz. van Wissenkerke*] in daten van den X^en^ dage van junio XIIII^C^ XCII, mencye makende dat alle edele, ambochtsheeren ende leenmannen up de verbuerte van hueren leenen ende voirt alle burchmeesteren ende scepenen van den goeden steden overe al Bewesterschelt voirs. commen zouden in personen binnen der stede van Middelburch ten lancsten des dicendaechs XIe dach van derzelve maent[1], goets tyts voir de noene, om te anhoren die begheerte van mijnen heere den hertoghe van Zacxen ende terstont dairup te communicquieren ende antworden na der gelegentheit der zaken, breeder verclaerst in denzelven plackaet, hier overgelevert. Dairomme hier den voirs. Jan Hughez. betaelt overe zinen salaris ende gewonlijcken aerbeyt als costumelick es by zine quitancie,

gescreven onder an de marge van den voirs. plackaet, de somme van 14 s. gr. Vlaems, fac. in ponden deser rekeninghe de somme van 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 94, f. 71v.*

Den voern. Zoeteman [*Cornelisz., bode*], die alsvoeren [*in opdracht van rentmeester Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedragen ende gecondicht heeft een placcaet van desen rentmeester in daten den XI[en] in junio anno XCII, inhoudende dat dese rentmeester zeer scarpelijcken gescreven ende bevolen wart bij zekere besloten brieven van den hertoghe van Zassen, stadhouder general onser genadigen heeren landen, dat hij van onse alregenadichste heeren wegen bescriven soude den edelen, vassalen, leenmannen onder al tquartyer van Beoisterschelt, dat die wesen souden in Middelburg of ter Vere bij den voers. hertoghe ende stadhouder generael des dissendaechs upten dorden Sinxedach [*12 juni*] goets tijts voer de noene, om an te hoeren tgene dat bij den voers. hertoghe ende stadhouder generael aldaer upgedaen ende te kennen gegeven sal worden, ende dat up de verbuerte van haeren lenen, alsoe dit claerder blijct bij den voers. placcate, dat men heyer overlevert. Daerom hyer betaelt den voers. Zoeteman over zijne solarijs ende gewoenlijcke arbeyt alsvoeren de somme van 7 s. gr. Vlaems, maken in ponden deser rekeninghe 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 904, f. 29.*

De[a] voirn. Soeteman Cornelisz., die alsvoeren ommegedragen ende gecondicht heeft ten behoerlijcken ende gewoenlijcken plaetsen een placcaet van desen rentmeester [*Pieter uyten Wijngaarde*] onder zijn hanteyken den XI[en] dach van junio anno XIIII[C] XCII, mencie makende alsoe desen rentmeester zeer scarpelijcken gescreven ende bevolen wordt bij den rentmeester van Bewesterschelt Aelbrecht Janz., die gelast was ende zeer scarpelijcken bevolen bij den hartoghe van Sassen, stadthoudere generael sconincxs van Romen ende des ertshertoghe Philips dat dese rentmeester terstondt met alre diligencie bescrijven soude de Staten van den quartiere van Beoisterschelt te zijne binnen der stede van Middelburch oft van der Vere des dijsendaechs nair datum van desen placcate, des avonts in de herberge om des anderdages an te hoeren twelc men opendoen ende te kennen geven soude, alsoe dit beth ende breeder blijct bij denzelven placcate van desen rentmeester ende bij den brief van missive die men hier overlevert, dienende oick hiernae upte reyse van desen rentmeester. Ende alsoe hier betaelt denzelven Zoeteman voir zijn gewoenlijcke salarijs ende arbeyt de somme van 7 s. groten, maken 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 1093, f. 8v-9.*

e De[b] voirn. rentmeester [*Pieter uyten Wijngaarde*], die betaelt heeft zekere partien van penninghen in eene voyage bij hem gedaen mit Jan du Loo, tresorier ende gecommitteert toten ontfange van der wapeninge ende belegghe van der Sluys, twelck van noede was ende wesen moeste mits dat nyemant betalinge doen woude van de taxacie van den voirn. 20.000 Andriesgulden die ommegestelt ende getaxeert waeren upte steden ende dorpen over al Zeelant. Ende alsoe dese rentmeester mit alder neersticheyt die hy doen conde, tot gheender betalinge gecomen oft gecrijgen en conste, ende dese rentmeester die in geender manieren consenteren en woude dat int voirn. quartier van Beoisterschelt enighe ruyteren oft knechten comen souden ende begeerde liever zelver gevanghen te zijne dan duer hem enighe ruyteren int voirs. quartier gecomen souden hebben, soe heeft de voirn. hertoge van Zassen als stadthoudere generael geconsenteert den voirn. tresorier Jan du Loo tot allen plaetsen te reysen mit desen rentmeester, met hemlieden nemende eenighe van der wet van Cericzzee. Ende dit aldus blijct – – –, beginnende van den VII[en] daghe van junio anno XCII totten XXIIII[en] daghe van dezelve maent – – –. – *Ibidem f. 9v-10.*

a *Deze post was eerst door de Rekenkamer afgekeurd wegens gebrek aan bewijsstukken, maar is daarna goedgekeurd.*
b *Deze post is door de Rekenkamer afgekeurd en doorgehaald.*
1 In 1492 viel 11 juni op een maandag.

1244 1492 JULI 7-11, ZIERIKZEE

b Den voern. Zoeteman [*Cornelisz., bode*], die alsvoeren [*in opdracht van rentmeester Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedragen ende gecondicht heeft een placcaet van den hertoghe van Zassen, stadhouder general, in daten den VIII[en] dach van jullio anno XIIII[C] XCII, inhoudende dat de voers. hertoghe als stadhouder generael hadde doen beleggen de stede ende casteelen van der Sluys omme die veylicheyt ende versekertheyt van den cooplieden ende inwonenden zoe wel binnen den lande geseten als anderen, ende also deedelen, vassalen ende leenmannen gehouden waeren te dienen in allen saecken ende sticken aengaende de bewaernisse ende bescudde van den voers. lande, soe beveelt, last ende ontbiet den voers. stadhouder general van ons genadichs heeren wegen, dat de voers. eedele, vassalen ende leenmannen wesen soude in persoon oft zenden haere gedeputeerde volcommelic gemachticht bij hem binnen der stede van Zierxee, up de verbuernisse van haeren lenen ende voort arbitralick gecorrigiert te zijne tot exemple van allen anderen, des woensdaechs naer datum van den mandemente [*11 juli*], des morgens goets tijts voer de noene in de herberge, omme terstont te weten ende oeck te kennen te geven hoe ende in wat manieren dat een yegelic van den voers. edelen, vassalen ende leenmannen in de voers. wapeninge van der Sluys dienen sal ende daer te zijne in geenen gebreke, alsoe dit al beth ende int lange verhaelt staet in den placcate die men hyer overlevert. Daerom hier betaelt den voers. Zoeteman voer zijne gewoenlijcke solarijs ende arbeyt alsvoeren de somme van 7 s. groten Vlaems, maken in ponden deeser rekeninghe 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 904, f. 29-29v.*

Gesonden aldoe een boode bij mijnen heere van Beveren int Swin, hem beteekende de begeerte ende vortstel van den hartoge van Sassen, om sijn goede geliefte daeraf te wetene ende die van sijne wege ten dage dienende ter dachvart te dragende; ende hem betaelt 3 s. 6 gr. Ergo hier 3 s. 6 gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 159 (rekening van de rentmeester van Veere 1492), f. 57v.*

c De[a] voirn. rentmeester [*Pieter uyten Wijngaarde*], die uut scrijven van den rentmeester van Bewesterschelt Aelbrecht Janss. desen rentmeester gescreven heeft uut laste ende bevele van den hertoghe van Zassen, stadthoudere generael sconincxs van Romen ende des ertshertoghe zijns zoons, dat hy bescrijven, ordoneren ende bevelen soude mit zekere zijne placcaten de leenmanen van den quartiere van Beoisterschelt; ende om zekere ende sonderlinge zaken van noede was desen rentmeester tot dier dachvaert in persone te wesen, soedat dese rentmeester ter selver dachvaert geweest ende gereyst is ende daeromme uute geweest ende gevaceert heeft den tijt van zesse geheele daghen, alsoe dat blijct bij ordonancie van den voirn. rentmeester van Bewesterschelt onder zijn hanteyken, twelc men hier overlevert. Alsoe hier voir de voirn. VI daghen ten prijse alsvoeren, maken in ponden deser rekeninge 9 lb. 12 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1093, f. 9v.*

Gevaceert dese rentmeester [*mr. Cornelis Jacobsz. van der Vere*] den sevensten[b] dach van julio tZericzee bi den hertoge van Sassen ende den Raet van Hollant up[c] de materie van den dienst die de eedelen van Zeelant in de sietge[1] van der Scluus in persoen doen souden, ende vorts up de thien duust de maendt die de hertoge van Sassen up die van Zeelant begeerde gedurende de sietge van der Scluus, dairup na diversche audiencien doe gehadt die van Zeelant tsamen eendrachtelic scloten ende begeerden dilaij van ses dagen om weder te Middelburch bij malcanderen te vergaderen ende hem entelicke antworde te geven. Ende gevaceert vijf dagen, tot 3 s. sdaechs, ft. 15 s. gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 159 (rekening van de rentmeester van Veere 1492), f. 57.*

8 juli, Zierikzee. – Albrecht van Saksen, stadhouder-generaal in deze landen van herwaartsover, vergunt aan de regering van Middelburg op het lichaam der stad te mogen verkopen voor 120 lb. Vlaams 's jaars aan lijfrenten, voorts op de huizen der inwoners een redelijke omslag

te mogen stellen, de bestaande accijnsen te mogen verhoogen en nieuwe te mogen heffen op koren, laken en andere artikelen naar goedvinden, ten einde in staat te zijn de 6000 Andriesguldens te betalen, die zij beloofd heeft binnen twintig dagen te zullen geven tot hulp en bijstand der wapening van Sluis, en ook nog andere schulden te voldoen, daar die stede groote somme van penningen meer sculdich ende ten achteren es jaerlicx, dan zy incommende renten heeft.
– Origineel (met aanhangend kleinzegel en contrazegel in rood was): GA Middelburg, nr. 167 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 649.

13 juli, Zierikzee. – De hertog van Saksen, stadhouder-generaal, komt met burgemeesters en gedeputeerden der stad Reimerswaal overeen dat de stad tot de betaling der troepen, liggende voor Sluis, binnen een maand 4000 Andriesguldens geven zal, en scheldt aan de stad de 'mesusen' kwijt die door sommige ingezetenen zijn begaan.
– Origineel: Oud-archief van de stad Reimerswaal nr. 41 (verloren gegaan in 1940). – Regest: Fruin, Archief Reimerswaal, p. 43-44, nr. 96.

a *De gehele post is doorgehaald. In de marge de volgende aantekeningen van de Rekenkamer: 1)* Loquatur bij gebreke van taxacie ende oick dat de voirs. besloten brief niet en begrijpt dat dese rentmeester aldaer reysen soude, mar alleen zijne placaten angaende de leenen uuyt te senden; ende oick upten pris van zijn dachgelden; *2)* Duerslegen om derselver redenen wille.
b *Verbeterd uit:* negensten.
c *Verbeterd uit:* up de excusatie.
1 Siège, beleg.

1245 1492 JULI 15-16, MIDDELBURG-SOUBURG-MIDDELBURG

b Den voern. Zoeteman [*Cornelisz., bode*], die alsvoeren [*in opdracht van rentmeester Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedragen ende gecondicht heeft een placcaet van den hertoge van Zassen, stadhouder general, in daten den XII^en^ dach van jullio duyst IIII^C^ XCII, inhoudende alsoe ter dachvaert gehouden binnen der stede van Ziericxzee den XI^en^ der voers. maent van jullio metten edelen, vassalen, aldaer vergadert wesende vanwegen onsen voers. alregenadichsten heeren, bevolen hebben eenen yegelicken van hemlyeden ende voort alle andere eedele ende vassalen van den voers. lande ghereet te wesen om te dienen in der armee en den belech van der Sluys ende aldaer te wesen den XXI^en^ dach der voers. maent van jullio sonder daerof in gebreke te zijne, ende dat alle de voers. Staten tesamen bij mallecandderen vergaderen souden den XV^en^ dach der voers. maent, des avonts in de herberge binnen der stede van Middelburch, om des anderdages voer de noene te communiquieren ende sluyten dat ter voers. dachvaert begeert is geweest van den voers. lande geduerende tbeleg van den voers. van der Sluys ende niet langer, zoewel van den steden als van den plattenlanden, bedragende thyen dusent Andriesgulden, tot 24 st. tstick, elcke maent[a], daerof de voers. antwoirde bringen souden in den voers. belech van der Sluys ten voirn. XXI^en^ dage der maent voers. van jullio. Indien daerof van hemlieden yemant in gebreke waere, daertegens te procederen ende doen procederen als degene die de geboden van den voers. hertoge als stadhouder van den K.M. ende den ertshertoge Philips overhoerich geweest zijn, also dit int lange beth verclaert staet in den voers. placcate, die men hyer overlevert. Daerom betaelt den voers. Zoeteman voer zijne gewoenlijcke solarijs ende arbeyt alsvoeren de somme van 7 s. groten Vlaems, maken in ponden deser rekeninghe 2lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 904, f. 29v-30.*

c Gereist [*mr. Cornelis Jacobsz. van der Vere*] tot Middelburch mit de Staten van de lande up de materie tZericzee upgedaen. Ende also de Staten ende bijsonder de edelen niet al ten dage dienende compareerden ende mits oic dat sijlieden naderhant al vergadert sijnde niet eendrachtich en waren om in dese materie te sclutene ende den hartoge antworde te

geven, so reisede men tot Sobburch bij mer vrouwe van Ravestein ende vandair weder tot Middelburch ende scloten de Staten tsamen dat sij selve in Swin reisen souden om aldair den hartoge van Sassen antwoirde te geven bij mijnen heere van Beveren sulc als silieden der mijnen voirscreven heere van Beveren overeendragen souden. Dairtoe dat silieden stelden een corten dach om tot Vlissingen te wesen ende vandair over te varen. Ende aldoe gevaceert IIII dagen, ft. 12 s. gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 159 (rekening van de rentmeester van Veere 1492), f. 57v.*

a *In de marge heeft de Rekenkamer hierbij de volgende opmerkingen gemaakt: 1)* Sij geweeten off de voors. 10.000 sint Andriesguldens geconsenteert zijn geweest ende wie tbewint dairaff gehadt heeft. Et ideo loquatur; *2)* De rentmeester heeft geaffirmeert dat hij niet en weet hierna gevolcht is, alsoe de dachvaert gehouden tot Middelburch, aldair men dat sal moogen verneemen an Heynrick Jansz. van Wissenkercke, doe rentmeester aldaer. Soe zij dat alsoe gedaen.

1246 1492 BEGIN AUGUSTUS, VLISSINGEN
N.B. Zie voorgaand nr.

c Achtervolgende dese[1] is naderhant dese rentmeester [*mr. Cornelis Jacobsz. van der Vere*] nair Vlissingen gereist ten prefixen dage om mit de Staten bij mijnen heere van Beveren in Swin te reisen ende aldair den hartoge van Sassen upten heesch te antwoirden, bij hem gedaen up die van Zeelant, also mijn heere desen rentmeester ontboden hadde om bij hem te comen int Swin. Ende also deselve Staten geadverteert waren dat de hartooge van Sassen nair Sint Omeers vertogen was, so bleven silieden te Vlissingen ende sonden een bode an mijn heere van Bevere om te weten sijn avijs ofse comen wilden of verbeiden de wedercomste van den hertoge voirscreven, all welke avijs ontfangen hebbende van mijn heere van Beveren de Staten voirscreven voirtogen elc int sijne ter tijt toe dat silieden weder ontboden soude worden. Ende gevaceert aldoe vier dagen, ft. 12 s. – *ZA, Heren van Veere nr. 159 (rekening van de rentmeester van Veere 1492), f. 57v-58.*

1 Zie voorgaand nr. onder c.

1247 1492 BEGIN AUGUSTUS, HET ZWIN
Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 871. Uit Hollandse bronnen is niets bekend over deze dagvaart.

b Ende also mijn heere van Bevere sekere quantiteit van brieven sandt an desen rentmeester [*mr. Cornelis Jacobsz. van der Vere*] om die voirts te bestellen an alle de stierlieden van Hollant, Zeelant ende Vrieslant om te comen int Swin bi den hartoge van Sassen ende bij mijn voirscreven heere van Bevere ende avijs aldair te nemen hoe silieden te haringe varen soude, so sandt dese rentmeester ter cause van dien een bode in Hollant, Vrieslant ende Beoesten der Schelt mit de brieven voirscreven, ende hem betaelt. – *ZA, Heren van Veere nr. 159 (rekening van de rentmeester van Veere 1492), f. 58.*

Gesonden aldoe een andere bode mit gelijcke brieven van den hartoge van Sassen adherescerende an de stierlieden van Vlissingen, Soutelande ende Wescappelle up selve stic. Ende hadde oic deselve bode last int wederom comen te spreken mit mijn heere van den Gruuthuse ende den prelaet van Middelburch of de edelen van Seelant bi den hartoge van Sassen reisen soude, also tot Middelburch dairaf tidinge gecomen was. Ende hem betaelt 12 gr. – *Ibidem f. 58v*[1].

1 Deze twee posten zijn geplaatst tussen reizen gedaan op 31 juli en 2 augustus.

1248 1492 AUGUSTUS CA. 61, HULST

Kesteloo vermeldt het volgende op grond van de stadsrekening van Middelburg uit 1492:

c De stads pensionaris ging naar den hertog van Saxen te Hulst, met de gedeputeerden van Zeeland, om antwoord te geven, aangaande de som van *f* 10.000, die hij iedere maand van het land van Zeeland geëischt had, zoolang het beleg van Sluis zou duren. Bovendien had hij van de stad Middelburg nog 12.000 Andriesguldens van 4 ß geëischt, welke men echter tot de helft verminderd kreeg, door bemiddeling van den 'deken van Mijsen' en den 'doctoor mitten baerde', die daarvoor £ 33 : 6 : 8 van de stad kregen. De helft van de som was bestemd voor den 'oirloghe vander Sluys' en de andere 'totte wapeninghe'. – *Vermeld: Kesteloo, 'Stadsrekeningen Middelburg' 2, p. 151.*

1 Hertog Albrecht van Saksen was in elk geval op 6 augustus in Hulst (Poelman, *Bronnen Oostzeehandel* I, 2 nr. 2932).

1249 1492 AUGUSTUS 17, GOES

c Dese rentmeester [*mr. Cornelis Jacobsz. van der Vere*] gereist den XVII^ste^ van den oustmaendt ter Goes ter dachvaert up de materie ende heesch van vier duust de maendt die die van Zeelant geordoneert waren te betalen gedurende dese sietge van der Scluus. Item vandair gereist tot Reijmerswale – – – [1]. – *ZA , Heren van Veere nr. 159 (rekening van de rentmeester van Veere 1492), f. 59-59v.*

1 Hierna volgt een reis naar Reimerswaal om met de dijkgraaf, gezworenen en edelen van Zuid-Beveland te overleggen over de Schoordijk.

1250 1492 SEPTEMBER 2-7, GOES

c Gereist [*mr. Cornelis Jacobsz. van der Vere*] ter dachvaert ter Goes den tweeste van septembri mit de gedeputeerde van mer vrouwe van Ravestein ende mit Wouter, capitein van de ruters die onder mijn heere van Bevere in Swin liggen, om aldair te vertogen de Staten van de lande de executorie geexpediert van den hartoge van Sassen jegens die van Zeelant indien sij de vier duust de maendt terstondt niet reedt en gaven; mitsgaders oic hemlieden seggende dat de ruters tot drie of vierhondert sterck toe up IJersekedamme ware om de penningen te executeeren. Ende also de voirscreven vier duust bij alle de Staten geconsenteert waren ende silieden discordeerden in de manire van die ten minsten laste van de lande te vinden, so reise de steden haestelic wederom thuus, biddende de eedelen aldair te willen bliven tot silieden wederom qwamen ende andere last brochten om int vinden van dese penningen mit de eedelen te accorderen. Ende ter cause van dewelke dese rentmeester dar bleef om hangende desen tijt de taxacie te helpen maken van de dorpen ende plattelande die eenijgelijc geven soude in dese vierduust voirscreven; ende gevaceert VI dagen, ft. 18 s. – *ZA, Heren van Veere nr. 159 (rekening van de rentmeester van Veere 1492), f. 60-60v.*

d Gesonden aldoe van der Goes een bode in den Agger an den schout, hem beteekende de tax ende porcie van die van den Agger om die terstondt bij hem omgesclegen te worden ende ter Goes te brengen ten ende dat de ruters dair niet en qwame; ende hem gegeven 12 gr. – *Ibidem f. 60v.*

1251 1492 SEPTEMBER 10, ?

c Gevaceert [*mr. Cornelis Jacobsz. van der Vere*] den X^ste^ van septembri mit die andere Staten van de lande van Zeelant om aldair te spreken in wat manire men noch vier duust soude mogen vinden up Seelandt voir de tweeste maendt ten minste quetse van de lande. Ende

gevaceert I dach, ft. 3 s. gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 159 (rekening van de rentmeester van Veere 1492), f. 60v*.

e Gereist [*mr. Cornelis Jacobsz. van der Vere*] den XX[sten] van septembri te Dort mit Marten de timmerman om aldair caijhout te coopen ende drie muelesteenen voir de water- ende wintmolen van der Veere. Item vandar vorts gereist in den Hage om te sprekene van mijns scheerens [*van Beveren en Veere*] wege te steden van Hollant ende den stedehouder van dat silieden souden willen cesseren mit de rechtvorderinge ende willen ontsclaen mijns scheerens penningen die silieden hadden doen arresteren te Aemsterdamme onder Jan Pieterss. ende Sijmon Claiss., mits dat mijn heere hemlieden betalen wilde tgene dat hij hemlieden tachter was van de lastgelde van den teelt een ende tnegentich up de penningen die comen soude van den harincman in de teelt jegenwoirdich. Item vorts om te induceren Sijmon Pieterss. dat hij soude willen comen bij mijnen heere van Bevere ende commissie te willen nemen van de penningen te ontfangen van den harincman in Hollant ter cause van harlieder orlof die sij hebben van mijn heere van Sassen om te mogen saufconduiten halen in Vrankerijcke. Ft. mit vijf schellingen 6 groten die ic vor Marten voirscreven costen betaelde boven de vacantien van negen dagen tot 3 s. sdaechs, 32 s. 6 d. – *ZA, Heren van Veere nr. 159 (rek. van de rentmeester van Veere 1492), f. 61-61v.*

Dirck Allaertz. voirs.[1] heeft een reyse gedaen in Zeelant bij ordinancie van den gemenen steden om te vernemen hoe ende in wat manieren men soude wapeninge ter zee doen in den jaeren XCII ende wat die steden van Zeelant dairtoe souden willen doen. Aldair Dirck om uut is geweest den tijt van ses dagen, maken tot vijf scelling groot sdaechs, 9 lb. – *NA, Staten van Holland voor 1572, nr. 1680 (Schiedam), f. 4.*

1 Secretaris van Schiedam.

1252 1492 OKTOBER NA 22, BIJ HEER VAN BEVEREN

b Den voern. Zoeteman [*Cornelisz., bode*], die alsvoeren [*in opdracht van rentmeester Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedraghen ende gecondicht heeft een placcaet van desen rentmeester met eenen besloten brief van den hertoge van Zassen, stadhoudere general, in daten den XXII[en] dach van octobri, onder geteykent Barry, inhoudende dat dese rentmeester zeere scarpelijcken gelast ende bevolen wart vanwegen der K.M. ende den ertshertoge terstont ende sonder vertreck bescriven soude de Staten van Zeelant in zijne jurisdictie geseten tot eenen alsoe corten dage als hem mogelic waere te zijne bij den persoone van den heere van Beveren, tot sulcken plecke als deselve heere van Beveren dat ordonneren soude, omme an te hoeren tguent dat deselve heere van Beveren achtervolgende zijne instructie openen ende te kennen gheven soude, ende daerof te wesen in geenen gebreke, alsoe dit beth blijct bij den voers. besloten brieve ende placcate, dye men hyer overlevert. Daerom hyer betaelt den voers. Zoeteman voer zijne gewoenlijcke solarijs ende arbeyt alsvoeren de somme van 7 s. groten Vlaems, maken in ponden deser rekeninghe 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 904, f. 30-30v*.

1253 1492 OKTOBER (26) 31-NOVEMBER 2, MIDDELBURG

Denzelven Jan Hughez. [*bode*] van ommegedragen ende gecondic[h]t te hebben over al Bewesterschelt voirs. eenen anderen plackaet van Heynric Janssonne van Wissenkercke, des voirs. rentmeesters [*Albrecht*] broedere ende stedehoudere, in daten van den XXIIII[e] daghe van octobry anno XIIII[C] XCII, mencye makende dat die drie Staten des voirs. lants van Zeellant commen oft zenden zouden huere gedeputteerde, vulcommelicke gemachticht zo dat behoirt, binnen der voirs. stede van Middelburch des maendaechs XXVIII[en] dach van derzelve maent van octobre[1], des avonts in der herberghe om des anderdaechs dairan te

anhooren tgone dat men hemlieden vanweghen mijnre voirs. genadiger heeren te kennen geven ende updoene zoude roerende eenigen zaken der welvaert van den voirs. lande ende den onderzaten van dien grotelicken aengaende, bredere verclaerst in denzelven plackate, hier overgelevert. Dairomme hier denzelven Jan Hughez. betaelt overe zijnen salaris ende gewoonlijcken aerbeit als costumelic es by zine quitancie, gescreven onder an de maerge van den voirs. plackaet, de somme van 14 s. groten Vlaems, maken in ponden deser rekeninghe de somme van 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 94, f. 72-72v.*

Den voern. Zoeteman [*Cornelisz., bode*], die alsvoeren [*in opdracht van rentmeester Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedragen ende gecondicht heeft een placcaet van desen rentmeester, in date XXIIII in octobri[a], met eenen besloten brief van den koninck ende den ertshertoge in daten den XX[en] dach van derselver maent octobri anno XCII, onder geteykent Numan, inhoudende dat de rentmeester met alle zijne nernsticheyt bescriven ende soude doen vergaderen binnen der stede van Middelburch alle de eedelen ende andere luyden van den Staten slans van Zeelant binnen den bedrijve van zijnder officie geseten upten XXVI[en] dach der voers. maent van octobri, savons in de herberge om sanderdaechs te anhoeren tguene dat hemlyeden van ons genadichs heeren weghe upghedaen ende te kennen gegeven sal worden, roerende eenighe saecken den welvaert van den lande ende ondersaten groetelick aengaende, alsoe dit beth blijct bij den voers. besloten brieve ende placcaete, twelck men hyer overlevert. Daerom betaelt den voers. Zoeteman voer zijne gewoenlijcke solarijs ende arbeyt alsvoeren de somme van 7 s. groten Vlaems, maken in ponden deeser rekeninghe 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 904, f. 30*[b].

Den voern. Zoeteman [*Cornelisz.*], die alsvoeren ommegedragen ende gecondicht heeft een placcaet van desen rentmeester in daten den XXVIII[en] dach van octobre anno XCII, inhoudende alsoe dese rentmeester zeere scarpelijcken gescreven ende bevolen hadde de Staten van den quartiere van Beoisterschelt te zijne den XXVI[en] dach van deser selver maent in Middelburg, alsoe dat blijct bij den placcate hyervoeren int naetste article, zoe en hebben de voers. van den Staten ten voeren daghe niet ghecompareert, zoedat de voern. dachvaert ten voers. daghe bij gebreke van den voers. Staten niet geeynt en was, maer was gecontinueert totten laetsten daghe der voers. maent van octobre, zoedat dese voers. rentmeester van nieus heeft moeten bescriven de voers. Staten ende scarpere bevelen doen van ons genadichs heeren weeghe, also dat blijct bij denzelven placcate, twelc men hyer overlevert. Daerom betaelt den voers. Zoeteman voer zijne gewoenlijcke solarijs ende arbeyt alsvoeren de somme van 7 s. groten Vlaems, maken in ponden deeser rekeninghe 2 lb. 2 s. – *Ibidem f. 31.*

c Gevaceert [*mr. Cornelis Jacobsz. van der Vere*] den XXVIII[c] van novembri[d] te Middelburch ter dachvaert up de materie van de 14.000 die Gillis Colijn, griffier van der Financie, hiesch van die van Zeelant ter cause van den oirloge die hartooch Philips doen soude uut Sint Omars mit de cueninck van Ingelant up de Franscoisen; ende waren die Staten van Zeelant gedachvairt te comen ter cause van dien bij hartoge Philips den V[sten] van novembri tSint Omers. Ergo hier 3 s. gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 159 (rekening van de rentmeester van Veere 1492), f. 61v.*

Gereist [*mr. Cornelis Jacobsz. van der Vere*] tot Middelburch den tweesten van novembri om te verwachten aldair mijn heere van Bevere, van Brugge comende, ende hem te adverteren van der dachvart voirscreven also deselve mijn heere in de voirscreven dachvart hadde doen seggen bij Oesten [*van der Mote*], clerc van Heynric Janss., dat men de Staten vergadert houden souden binnen Middelburch om sonderlinge saken die hij mit hemlieden te spreken hadde. Ergo hier ende gevaceert een dach, ft. 3 s. gr. – *Ibidem.*

a in date ... octobri is *met andere hand toegevoegd.*

b *Een overeenkomstige post is op f. 30v-31 doorgehaald. In de marge heeft de Rekenkamer daarbij aangetekend:* Loquatur bij gebreke van tvors. placcaet, certificacie ende quictancie dairup dienende. Oick zoe is deselve partye geleden an dander zijde van tnaiste blat hiervoeren upt hooft geteykent met +. Deurslagen om derselver redenen wille.
c *Verbeterd uit:* IIsten.
d *Lees:* octobri.
1 In 1492 viel 28 oktober op een zondag.

1254 1492 NOVEMBER 6-9, MIDDELBURG

b Den voern. Zoeteman [*Cornelisz., bode*], die alsvoeren [*in opdracht van rentmeester Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedraghen ende gecondicht heeft eenen placcaet van desen rentmeester in date III^en^ novembri anno XCII[a], met eenen besloten brief van mijn heere van Beveren, ghesonden met sijnen secretarijs genaemt Bartelmeeus Scolijn, die oeck an desen rentmeester scrijft, last ende bevel hebbende van den voers. heere, zijnen meester, dat dese rentmeester terstont met alder narnsticheyt soude bescriven de Staten van den lande van Zeelant int bedrijf van zijnder officie te wesene des dijssendaechs avonts naer daten des voers. heeren ende secretarijs brieven [*6 november*] in Middelbourch ende dat dese voers. rentmeester hyerinne diligencie ende nernsticheyt doen soude, alsoe dit al beth blijcken mach bij den voers. placcate ende besloten brieven. Daerom hyer betaelt den voers. Zoeteman voer zijne gewoenlijcke solarijs ende arbeyt alsvoeren de somme van 7 s. gr. Vlaems, maken in ponden deser rekeninghe 2 lb. 2 s.[1] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 904, f. 30v.*

c Gevaceert [*mr. Cornelis Jacobsz. van der Vere*] tot Middelburch den achste van novembri mit mijn heere van Bevere, die begeerde 8000 up die van Zeelant ter cause van den paijs ter Scluus etc., darup de stede begeerde dijlaij om dairup har raport te doene ende wederom den XII^sten^ van novembri har antwoirde te doene. Ende gevaceert ter cause van dien twee dagen, 6 s. gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 159 (rekening van de rentmeester van Veere 1492), f. 61v-62.*

a in date ... XCII *met andere hand tussengeschreven.*
1 Deze post komt ook voor op f. 31-31v, met de passage om bijeen te komen op 7 november, maar is daar door de Rekenkamer doorgehaald.

1255 1492 DECEMBER 6-7, 14-15, MIDDELBURG

b Jan Hugezone Sculock, gezworen bode mijnre voorn. genadiger heeren Bewesterscelt, van dat hij ommegedragen ende gecondicht heeft over al Bewesterscelt vors. ten plaetsen gecostumeert eenen plackaet van desen rentmeester [*Jan van Kruiningen*], gegeven onder zijn signet in absencie van zinen zegele in daten van den II^en^ dage van decembri anno XIIII^C^ XCII, mencye makende dat die Staten van den vors. lande van Zeelant wesen ende vergaderen zouden binnen der stede van Middelburch des vriendaechs VIIe dach van derzelve maent om te anhooren tgone dat men denzelven Staten updoen ende te kennen geven zoude vanwegen mijnre vors. genadiger heeren, alst breedere verclaerst staet in denzelven plackaet, hier overgelevert. Daeromme hier denzelven Jan Hugez. betaelt over zinen salaris ende gewoonlicken aerbeit als costumelic es bij zine quitancie, gescreven onder an de marge van denzelven plackaet, de somme van 14 s. gr. Vlaems, maken in munte deser rekeninge 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 96, f. 125-125v.*

Den voern. Zoeteman [*Cornelisz., bode*], die alsvoeren [*in opdracht van rentmeester Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedragen ende gecondicht heeft een placcaet van desen rentmeester, in daten den IIII^en^ dach van decembri anno XCII, inhoudende dat desen rentmeester

zeer scarpelijcken bescreven ende bevolen was bij brieven van den hertoghe van Zassen, stadhouder general, te bescriven ende te doen vergaderen de Staten van den quartiere van Beoisterschelt te zijne in Middelburg upten VI^en^ dach van de voers. maent van decembre, des avonts in de herberghe om des anderdages daeran te hoeren bij heeren Joost de Baenst ende mester Clays Pottelberge de openinghe ende meeninghe van onsen genadigen heere, geopent ende te kennen gegeven soude worden, also dit blijct bij den voers. placcate, dat men hyer overlevert. Daerom betaelt den voers. Zoeteman over zijne gewoenlijcke solarijs ende arbeyt alsvoeren de somme van 7 s. gr. Vlaems, maken in ponden deser rekeninghe 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 904, f. 31v.*

Den voern. Zoeteman [*Cornelisz.*], die alsvoeren ommegedragen ende gecondicht heeft eenen placcaet van dese rentmeester [*Pieter uyten Wijngaarde*], in daten den X^en^ dach van decembri XCII, inhoudende alsoe dese rentmeester zeer scarpelijcken gescreven ende bevolen hadde de Staten van den quartiere van Beoisterscelt te zijne den zesten dach der voers. maent in Middelburg, des avonts in de hebberghe[a] om des anderdages daeran openinge te hoeren bij monde van heer Joost de Baenst ende meester Clays Pottelberge, die van onsen genadigen heeren weghe daertoe gecomitteert waeren. Ende alsoe vele van den voers. Staten aldaer ten voern. daghe niet geweest noch gecompareert en hadden, bij gebreke van dien de voern. dachvaert waeren gecontinueert mits scarpelen bevelen tot des v[r]yedaechs daeran commende [*14 december*], daer men mitten absenten verantwoirden soude, alsoe dit beth blijct bij den voers. placcate, twelck men hyer overlevert. Daerom hyer betaelt den voern. Zoeteman over zijne gewoenlijcke solarijs ende arbeyt alsvoeren de somme van 7 s. groten Vlaems, maken in ponden deeser rekeninghe 2 lb. 2 s. – *Ibidem f. 32.*

c Gevaceert den XV^sten^ dach van decembri anno deser rekeninge bi desen rentmeester [*mr. Cornelis Jacobsz. van der Vere*] tot Middelburch ter dachvart, dar heere Joes de Baenst commissaris was om te hebben antworde van de steden up de acht duust die de edelen van dese lande den achste van novembri naestvoirgaende consenteerde ter cause van den payse van der Scluus, dewelke de steden voirnoemt dese dachvart accordeerde. Ende gevaceert een dach tot 3 s. sdaechs, ergo hier 3 s. – *ZA, Heren van Veere nr. 159 (rekening van de rentmeester van Veere 1492), f. 62.*

a *Aldus hs.*

1256 1492 NA DECEMBER 20, DEN HAAG

N.B. Het is niet duidelijk op welke dagvaart van de Staten of steden van Holland hier wordt gedoeld.

b Den voirn. Roelof Hermansz. [*grafelijk bode*], die opten XX^en^ dach van der voirs. maent van decembri gereyst is mit zekeren besloten brieve aen den vijf steden in Zeelant, te weten Middelburch, Zierickxee, der Goes, Reymerswale ende der Tholen, inhoudende dat zij haere gedeputeerde seynden souden alhier in den Hage om mitten anderen steden te communiceren als dezelve brieve dat inhielden. Ende was uut XVIII dagen, blijckende bij ordinancie, hier overgelevert, begripende quitancie, f. tot 12 gr. sdaechs, 5 lb. 8 s. – *NA, Staten van Holland voor 1572, nr. 1714, f. 68v.*

1257 1493 JANUARI 7, MIDDELBURG

c Den rentmeester Pieter uten Wijngaerde, die bij bevele ende uut scriven van den Rooms coninck ende den ertshertoge, zijnen zone, ende bij ordonnancie van den heere van Beveren, de heere van Cruningen ende G. Scolin, commissarien in der dachvaert, dienende te Middelburch den VII^en^ dach van januario anno XIIII^C^ XCII na den loep sHooffs van Hollant[a], gereyst is van Ziericzee tot Middelburch om te spreken mit de voors. commissarijsen, die van

hem namen zijn advijs uptie sake ende materie angaende de voors. dachvaert[b]. In welcke reyse de voern. rentmeester uute geweest ende gevaceert heeft tot twee diversche stonden ten tijt van twaelf dagen, also dat int lange blijct bij den voers. besloten brief dye men hyer overlevert, in daten den XXVII[en] dach van decembri duyst CCCC twe ende tnegentich, onder geteykent Le Candrelier, onder inhoudende certifficacie van den commissarijs van der Fynancie G. Scolin, in daten den XXVII[en] in januario anno XCII daeran, upt uutwesen van den voors. dagen. Daerom hyer over de voers. twaelf dagen, tot 5 s. 4 gr. Vlaems sdaechs, maken in ponden deser rekeninge 19 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 905, f. 29v*.

a dienende ... Hollant *is door een andere hand tussengeschreven*.
b spreken ... dachvaert *is door een andere hand tussengeschreven in de plaats van* het doorgehaalde: converseren ende aviseren mitten voern. commissarien aengaende zekere dachvaert aldaer bij onsen voers. genadigen heere geleyt aengaende de welvaert van den voern. onsen genadigen heeren ende oeck de welvaert van den lande van Zeelant.

1258 1493 FEBRUARI 1, MIDDELBURG

c Den rentmeester [*mr. Cornelis Jacobsz. van der Vere*] gevaceert tot Middelburch mit Gillis Colijns, greffier, om tsamen uutter name van mijns scheerens van Beveren name als commissarijs van ons genadichs scheerens wege te heeschen den edelen van Zeelant thien duust croonen om den achtergelaten dienst van den edelen voirscreven voir der Scluus, ende om aldoe te heeschen 14 duust van de lande van Zeelandt om te betalen tgarnisoen van Atrecht. Ende also de voirscreven Staten scloten desen dachvart te continueren tot den eersten dach van marte doe comende om bij middelen tijde bij onsse genadige heere te reisen ende de eedelen ende steden ten prefixen dach niet en qwamen, so vaceerde dese rentmeester dar twee dagen tot sdaechs 3 s., ft. 6 s. gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 160 (rekening van de rentmeester van Veere 1493), f. 55v*[1].

1 Deze post gaat vooraf aan de reis opgenomen onder het volgende nr.

1259 1493 FEBRUARI 25-MAART 2, MIDDELBURG-VEERE

b Denzelven Jan Hugezone [*bode*] van dat hij ommegedragen ende gecondicht heeft over al Bewesterschelt ten plaetsen gecostumeert eenen plackaet van desen jegewordigen rentmeester [*Jan van Kruiningen*], gegeven onder zinen zegele in daten van den XIX[en] dage van februario anno XIIII[C] XCII naer scriven sHoofs van Hollant, mencye makende dat die gemene Staten des vors. lands van Zeelant commen ende wesen zouden binnen der stede van Middelburch des dicendaechs XXVI[en] dach van derzelve maent van februario omme met mallicanderen te communiquieren ende spreken van den zaicken ende materien, begrepen in denzelven plackaet, hier overgelevert. Daeromme hier denzelven Jan Hugez. betaelt over zinen salaris ende gewoonlicken aerbeit als costumelic es bij zine quitancie, gescreven onder an de marge van denzelven plackaet, de somme van 14 s. gr. Vlaems, maken in munte deser rekeninge 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 96, f. 126*.

Soeteman Cornelisz., die bij bevele van desen rentmeester [*Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedragen ende gecondicht heeft een placcaet van desen rentmeester in daten den XXIII[en] dach van februario duyst vierhondert twee ende tnegentich, inhoudende alsoe tot diversche stonden dachvaerden gehouden zijn upte begeerten, tevoeren begeert bij zekere commissarien van onsen aldergenadichsten heeren, is desen rentmeester bij denzelven commissarien zeer scarpelijcken gescreven ende bevolen dat hij eens voer al bescriven soude de dryen Staten binnen den quartiere van Beoisterschelt te zijne in Middelburch des maendaechs naer Groete Vastenavont, den XXV[en] dach in februario anno voers., des avonts in de herberge om des anderdages daeran te gevene absolute antwoirde den voern.

commissarien van tgene des zij gesloten soude hebben upten begeerten an hemlyeden tot diversche stonden gedaen aengaende de 24.000 croenen, alsoe dit int lange ende beth verclaert staet in denselven placcaet, dye men hyer overlevert. Daerom hyer betaelt den voers. Zoeteman over zijne solarijs ende gewoenlijcke arbeyt de somme van 7 s. groten Vlaems, maken in ponden deser rekeninghe 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 905, f. 31v*.

c Gevaceert dese rentmeester [*mr. Cornelis Jacobsz. van der Vere*] den eersten van marte mit Gillis Colijns tot Middelburch upte materie van de 10 ende 14.000 uuter name van mijn heere van Bevere, die commissaris was in dese materie van ons genadichs scheeren wege, ten welken dage meester Pieter de Grave als gedeputeert mitten baliu van der Goes van den edelen wege, die up dese materie tot Mechelen gesonden geweest hadden, compareerden ende dede har raport. Ende was desen dach verleit tot sanderen dages, ende vandaen wederom verleit ter Vere, dar mijn heeren Boudewijn van Cruningen, van Arnemuide ende andere gedeputeerde van de lande qwamen om up de voirscreven materie ende van de moierneringe[1] piet te spreken ende tsamen hemlieden te verbinden voir notarius ende getuigen om tsamen jegens die van tSericzee te procederen. Ende was weder dese dach gecontinueert den sevenste van maerte ter Goes; ft. ergo hier vacacien van II dagen ft. 6 s. – *ZA, Heren van Veere nr. 160 (rekening van de rentmeester van Veere 1493), f. 56*.

e *27 februari, resolutie van de vroedschap van Leiden.* – Item is geconsentiert bij den gerecht ende vroescip dat men een aliancie ende eendrachte maken sel mitten lande van Zeelant ende tlant van Zeelant mitten lande van Hollant soe alst van ouds pleecht te wesen. – *RA Leiden, SA I nr. 382, f. 344*.

1 Moernering.

1260 1493 MAART 7-10, GOES

c Gevaceert desen rentmeester [*mr. Cornelis Jacobsz. van der Vere*] ter Goes upten sevenste van marte, dair de voirscreven heeren[1] waren mitt de steden[a] van Zeelant al up de voirscreven 10 ende 14 duust. Ende was eendrachtelic gescloten dilaij up de comste van onsse genadige scheerens comste te lande, ende was uut mit dat onweder was int gaen ende comen IIII [dagen], ft. tot sdaechs 3 s., ergo tsamen 12 s. gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 160 (rekening van de rentmeester van Veere 1493), f. 56*.

a *Hs.*: desten.
1 Zie voorgaand nr.

1261 1493 APRIL 13-MEI 1, MECHELEN

Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal Wellens, Etats généraux p. 472-475 nr. 38, Dagvaarten Holland, IV, nr. 907 en Blockmans, Handelingen 1477-1506, II, p. 636-642 nr. 438, waaraan ook de eindtermijn is ontleend.

b Denzelven Jan Hugezone [*bode*] van dat hij ommegedragen ende gecondicht heeft over al Bewesterscelt voors. ten plaetsen gecostumeert eene anderen plackaet van desen jegewoordigen rentmeester [*Jan van Kruiningen*], gegeven onder zinen zegele in daten van den XXVIII^{en} dage van maerte anno XIIII^{C}XCII voor Paesschen, met eenre lettre van mijnen heere den hertoge van Zacxsen in daten van den XX^{en} dage van derzelve maent van maerte daeran gehecht, mencye makende dat die gemeene Staten des vors. lands van Zeelant wesen zouden binnen der stede van Mechelen up den eersten zaterdach naer die hoochtijt van Paesschen vors. [*13 april*] omme aldaer eendrachtelick ende gesaemderhandt te besoingnierne metten Staten van allen den anderen landen ende heerlicheden mijnre

vors. genadiger heeren up den zaicken ende materien, begrepen in denzelven plackaet ende besloten lettren, hier overgelevert. Daeromme hier denzelven Jan Hugezone betaelt over zinen salaris ende gewoonlicken aerbeit als costumelic es bij zine quitancie, gescreven onder an de marge van denzelven plackaet, de somme van 14 s. gr. Vlaems, maken in munte deser rekeninge 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 96, f. 126-126v.*

Den voern. Zoeteman [*Cornelisz., bode*], die alsvoeren [*in opdracht van rentmeester Pieter uyten Wijngaarde*] ommegedragen ende gecondicht heeft tallen gewoenlijcken plaetsen een placcaet van desen rentmeester, in daten den tweesten Paesschedach [*8 april*] anno XCIII, inhoudende also desen rentmeester zeer scarpelijcken gescreven ende bevolen is bij zekere besloten brieven van den hertoge van Zassen, stadhouder generael, in daten den XX^en^ dach van maerte anno XCII, dat hij van onse genadigen heeren weghe bescrijven soude de Staten van den quartiere van Beoisterscelt te zijne in de stadt van Mechelen mitten Staten van allen den anderen landen ende heerlicheden onses genadichs heeren upten eersten saterdach naer den hoogetijde van Paesschen [*13 april*] omme eendrachtelijcken te versien upten staet ende onderhoudenisse van onsen genadigen heere den ertshertooge mit dat daer ancleeft, te communiquieren upt stuck van den payse van Vranckerijck, daer men jegenwoirdelijcken inne onledich ende besoingierende is, de frontieren van den lande van Artois, Henegouwe ende elders te bestellene, ende oeck te communiquieren upt stuck van de betalinge van allen den dyenst van den luyden van oerloge, ende andere nootsaken ende materien der eere ende proffite van den ertshertoge ende twelvaeren van allen den landen ende heerlicheden, also dit int lange verclaert staet in den voers. placcate ende besloten brief, dye men hyer overlevert. Daerom hyer betaelt den voers. Zoeteman voer zijne gewoenlijcke solarijs ende arbeyt alsvoeren de somme van 7 scellingen groten Vlaems, maken in ponden deser rekeninghe 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 905, f. 31v-32.*

c Betaelt den burchmeester Pieter Janszoon de Cock van Opijnen over dat hij tot Mechelen ter dachfaert geweest es. Ende heeft uuytgheweest VI daghen, tot 5 s. tsdaechs, facit 30 s. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1493 (verloren gegaan in 1940), f. 45v.*

Betaelt meester Jacop Willemszoon, der stede pensionaris, over dat hij gesonden es geweest tot Mechelen in de dachfaert generael, aldaer de Staten van den lande gheproponeert was dat zij die staet van onsen genadighen heer helpen maecken soude ende daertoe gheven ende betaellen ende insghelijcs op den stuck van den pays van Vranckerijcke. Ende was uuyt den tijt van XI daghen, tot 4 s. gr. tsdaechs, ende voir de scrijfture van de propositie 5 s. gr.; facit 11 lb. 4 s. 10 gr. – *Ibidem f. 46. – Vermeld: Kesteloo, 'Stadsrekeningen Middelburg' 2, p. 152.*

Op 18 april werd aan de gedeputeerden wijn aangeboden, gehaald in Royenborch:
Item X stoepen wijns gepresent den heere van Ravesteyn, gehaelt ut supra, 15 s. Brabants.
Item II stoepen wijns gepresent den heere van Borssele, gehaelt ut supra, 3 s. Brabants.
Item II stoepen wijns gepresent den proest van Middelborch, ut supra, 3 s. Brabants. – *ARA Brussel, Rekenkamer nr. 41.274 (stadsrekening Mechelen 1492-1493), f. 160; SA Mechelen, Oud archief B I nr. 168, f. 160.*
Eveneens werd wijn gehaald in het Moelenysere:
Item IIII stoepen wijns gepresent der stad van Middelborch, ut supra, 6 s. – – –. – *Ibidem f. 161.*
Item II stoepen wijns gepresent her Claes van Rummerswale, ridder, ut supra, 3 s.
Item IIII stoepen wijns gepresent den heeren van Ziericsee, ut supra, 6 s. – *Ibidem.*
Eveneens werd wijn gehaald in het Hert:
Item II stoepen wijns gepresent der stad van Rommerswale, ut supra, 3 s.
Item II stoepen wijns gepresent den heeren van der Tholen, ut supra, 3 s. – *Ibidem.*

Eveneens werd wijn gehaald in de Sterre:
Item II stoepen wijns gepresent mr. Peeter [*de Grave*], advocaet van den edelen van Zeelant, 3 s. – – –. – *Ibidem f. 161v*.
Item II stoepen wijns gepresent de stad van der Goes, ut supra, 3 s. – *Ibidem*.

1262 1493 MEI 12-14, 15-19, MIDDELBURG

b Denzelven Jan Hugezone [*bode*] van dat hij ommegedragen ende gecondicht heeft over al Bewesterscelt vors. ten plaetsen gecostumeert eenen anderen plackaet van desen jegewordigen rentmeester [*Jan van Kruiningen*], gegeven onder thandteyken van Oste van der Mote mids der absencie van den vors. rentmeester in daten van den VII[en] dage van meye anno XIIII[C] XCIII, met eenre besloten lettre van mijnen heere den hertoge van Zacxen in daten van den II[en] daghe van derzelve maent van meye daeran gehecht, mencie makende dat die Staten des vors. lands van Zeelant wesen zouden binnen der stede van Middelburch den XII[en] dach van der vors. maent omme gesaemdelic te communiquieren up de materien ende zaicken, begrepen in denzelven plackaet ende besloten lettren, hier overgelevert. Daeromme hier den vorn. Jan Hugezone betaelt over zinen salaris ende gewoonlicken aerbeit als costumelic es bij zine quitancie, gehecht an den vorn. plackaet, de somme van 14 s. gr. Vlaems, maken in ponden deser rekeninge 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 96, f. 126v*.

c Gereist dese rentmeester [*mr. Cornelis Jacobsz. van der Vere*] tot Middelburch XII in meye up de dachvairt van de drie hondert duust die de hartooge van Sassen in den dachvaert generael tot Antwerpen[a] geheescht hadde den XXVI van april[1], dar alle de Staten van alle de landen geweest hadden, om dairup bij die van Zeelant apart tot Middelburch gehouden te worden als nu XII[sten] van meie. Ende also die van Beoesterschelt ende oic eenighe eedelen ten prefixen ende bescreven dage niet en qwame, so was denselven dachvart bij mijnen heere van Cruningen tot twee reisen telken een dach uutgestelt om die van Beoesten ende dandere eedelen te verwachten. Ende also sij noch ten derden dage niet en qwamen, so was om hairlieden weder gescreven bij mijnen heere van Cruningen ende desen dach gecontinueert om up sanderendaechs nar Assensoensdach [*17 mei*] tot Middelburch te wesen. Sic vaceert III dagen, ft. tsamen 9 s. gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 160 (rekening van de rentmeester van Veere 1493), f. 56v*.

b Denzelven Jan Hugezone [*bode*] van gedragen te hebben diverssche besloten lettren van desen rentmeester [*Jan van Kruiningen*] an allen den baenraedsen, ridderen ende den meesten deel van den edelen Bewesterscelt, bij denwelcken die ontboden waren te commen binnen der stede van Middelburch omme metten anderen Staten van denzelven lande, mids der cleener menichte van dien vergadert ter dachvaert verclaerst int naeste voorgaende article, waerbij die utegestelt ende gecontinueert was toten XV[en] dage van derzelve maent van meye, eyntelic te communiquieren ende sluyten up den zaicken begrepen in denzelven placquaet. Daeromme hier denzelven Jan Hugezone betaelt over zinen salaris ende gewoonlicken aerbeit als costumelic es bij zine quitancie, hier overgelevert, de somme van 14 s. gr. Vlaems, maken in ponden deser rekeninge 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 96, f. 126v-127*.

c Gereist [*mr. Cornelis Jacobsz. van der Vere*] tot Middelburch ter dachvart sanderendaechs nair Assensioensdach [*17 mei*] up de voirscreven materie, dar in effect tot den hartooghes van Sassen behouf luttel of niet gedaen was, ende was gecontinueert tot XX van junio. Ende gevaceert een dach, ergo hier 3 s. gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 160 (rekening van de rentmeester van Veere 1493), f. 56v-57*.

Item reysde Govert Pietersz. XVI[en] dach in meye laetsleden in Middelburch om te sprekene

metten steden van Zeelant in een generael dachvaert, ende is uut geweest IIII dagen, 2 s. gr. sdaechs, f. 8 s. – *GA Tholen, Oud-archief Tholen nr. 181a, f. 3*.

d Gesonden een boode mit een brief ter Scluus an mijnen heere van Beveren, die dair mitten hartoge van Sassen was, hem adverterende van der dachvairt tot Middelburch gehouden van de 300 duust ende van tstic van Herman Roover, dien de baliu deser stede tot Berge gevolcht was; ende hem gegeven 12 gr. Ergo hier 12 gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 160 (rekening van de rentmeester van Veere 1493), f. 57*.

a *Lees wel:* Mechelen.
1 Namelijk 200.000 Rijnsgulden voor het onderhoud (de 'staat') van aartshertog Filips en 100.000 Rijnsgulden voor de oorlogvoering.

1263 TUSSEN 1493 MEI 13 EN 1494 MEI 13,[1] GOES

c Reysde Govert Piersz. ende meester Jan Yez. ter Goes ter dachvaert om metten steden te sprekene van den 6 dusent die geconsenteert waeren in Zeelant; daerom uutgeweest III dagen, f. 12 s., ende noch 8 stuvers f. gescent[a] metten anderen steden, f. te samen 13 s. 4 d. – *GA Tholen, Oud- archief Tholen nr. 181a, f. 3*.

a *Lees*: geschenkt o.i.d.
1 Termini van de onderhavige stadsrekening.

1264 1493 MEI 20/25-JUNI 22/JULI 2, MECHELEN

Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal Wellens, Etats généraux p. 475-478 nr. 39, Dagvaarten Holland, IV, nr. 909 en Blockmans, Handelingen 1477-1506, II, p. 646-650 nr. 441, waaraan ook de termini zijn ontleend. Wellens noemt nog als onderwerpen van bespreking de vorderingen van de hertog van Saksen en de muntproblematiek.

c Betaelt meester Jacob, der stede pensionaris, van dat hij gesonden es gheweest ter dachfaert tot Mechelen omme onsen genadighen heere andwoirde te brenghen op de 2 hondertduysent dien hij op alle de landen begheert heeft omme betaelinghe daermede toe doene die ruysteren van Atrecht, in welke reyse hij uuyt was de tijt van XVII daghen, tot 4 s. tsdaechs, facit 3 lb. 7 s. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1493 (verloren gegaan in 1940), f. 47v.*

1265 1493 JUNI 19-20, MIDDELBURG

b Denzelven Jan Hugezone [*bode*] van dat hij ommegedragen ende gecondicht heeft over al Bewesterscelt vors. ten plaetsen gecostumeert eenen anderen plackaet van mijnen vorn. heere van Cruningen, gegeven onder zijn signet in absencie van zinen zegele in daten van den XV^en^ dage van junio anno XIIII^C^ XCIII, met eenre lettre van mijnen vorn. genadigen heere des ertshertoge in daten van den X^en^ dage van derzelve maent daeran gehecht, mencye makende dat die Staten van den vors. lande van Zeelant vergaderen ende wesen zouden binnen der stede van Middelburch des donderdaechs XX^en^ dach van der vors. maent, omme gesaemdelick te concluderen ende sluten up den zaicken, begrepen in den vors. lettren ende plackaet, hier overgelevert. Daeromme hier denzelven Jan Hugezone betaelt over zinen salaris ende gewoonlicken aerbeyt als costumelic es bij zine quitancie, oick gehecht an de voorn. lettren ende plackaet, de somme van 14 s. gr. Vlaems, maken in munte deser rekeninge 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 96, f. 127-127v*.

Den voern. Zoeteman [*Cornelisz., bode*], die bij bevele van desen rentmeester [*Pieter*

uyten Wijngaarde] ommegedragen ende gecondicht heeft een placcaet van den heere van Cruningen als rentmeester, nieuwe geworden, in daten den XV^en^ dach van junio duyst vierhondert drie ende tnegentich, inhoudende also de gedeputeerde van den Staten van den voers. lande van Zeelant mitten Staten van den anderen landen onses genadichs heeren onlancx vergadert wesende binnen der stede van Mechelen, vertreck namen om huere antwoirde te gevene up de tweehondert dusent croenen, hemluyden onder andere saecken geheyst vanwegen ons genadichs heeren om die onderhoudenisse van zijnen state, soe waeren de voers. van den Staten zeer scarpelijcken bevolen te zijne binnen der stede van Middelburch des woensdaechs, den XIX^en^ in deselve maent van junio, des avonts in de herberghe om des anderdages daeran goets tijts voer de noene gesaemdelijck te concluderen ende sluyten uptie selve saecke ende begeerte ende alsdan te zenden haere gedeputeerde in meerderen[a] getale dan die te Mechelen waeren, alsoe dit al int lange ende breeder verclaert staet in den voers. placcate, daeran gehect eene copie van den brieve van den ertshertoge van Oistenrijck in daten den X^en^ in junio voors., dye men hyer overlevert. Daerom hyer betaelt den voers. Zoeteman voer zijne gewoenlijcke solarijs ende arbeyt alsvoeren de somme van 7 s. groten Vlaems, maken in ponden deser rekeninghe 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 905, f. 32*.

c Gereist dese rentmeester [*mr. Cornelis Jacobsz. van der Vere*] XX[a] van junio tot Middelburch bi den anderen Staten van den lande om aldair te communiceren up de bede van de hartoge van Sassen van 200 duust, gedaen up alle de landen, tenderende deselve dachvart ten fijne dat die van Zeelant hairlieder porcie dairaf consenteren souden, twelc men verleide om tot Mechelen te reisen bij mijnen heere van Bevere ende Cruningen dat die van Zeelant hem mede vinden souden. Item dese rentmeester – – –. Item dese rentmeester reisede vandair tErnemude – – –, ende hierover gevaceert II dagen, ft. tsamen 6 s. gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 160 (rekening van de rentmeester van Veere 1493), f. 58v*.

a *Door andere hand verbeterd uit*: minderen.

1266 1493 JUNI 25-JULI 18, MECHELEN-ANTWERPEN

Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal Wellens, Etats généraux p. 478-479 nr. 40, Dagvaarten Holland, IV, nr. 913 en Blockmans, Handelingen 1477-1506, II, p. 651-654 nr. 442, waaraan ook de termini zijn ontleend. Wellens noemt als onderwerpen van bespreking nog de muntproblematiek en de betaling van de troepen van Artois.

c Betaelt denzelven meester Jacop [*Willemszoon, pensionaris*], over dat hij ghesonden es geweest tot Antwerpen op de dachfaert generael omme aldaer andwoirde te brenghe van de zestichduysent croenen die onsen voirschreven genadighen heer begheert ende geheyst hadde. Ende was uuyt den tijt van neghentien daghen, facit 3 lb. 16 s. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1493 (verloren gegaan in 1940), f. 50. – Vermeld: Kesteloo, 'Stadsrekeningen Middelburg' 2, p. 157*[1].

1 Met de vermelding dat het geld bestemd was voor de ruiters van Arras of voor de ruiters van oorlog.

1267 1493 JULI 23-AUGUSTUS 2, THOLEN-BERGEN OP ZOOM-THOLEN

c Denselven rentmeester [*Hendrik Jansz. van Wissenkerke*], die bij eenen besloten brief van mijnen genadigen heere deertshertoge van Oestenrijc, van Bourgongen etc., gescreven in zijnre stede van Antwerpen den XVII^en^ dach van julio anno XCIII, gelast ende bevolen worde zeer ernstelicken dat hij comen ende weesen soude in der stede van der Tholen upten XXIII^en^ dach derselver maent, tot welcken dage ende plecken zijne genaden weesen souden

omme aldaer mitten prelaet ende ander edelen ende int bijweesen van den gecommitteerden der steden van Zeellant zijn genaden schot ende bede van dien lopende jaere ende toecomende te wijsen alst gewoenlicken is, sonder hiervan in gebreke te zijne, achtervolgende welck scrijven den voirn. rentmeester gereist is geweest uuten Hage in der voirs. stede van der Tholen ende voirt tot Bergen opten Soem bij den voirs. mijnen genadigen heere ende die van zijnre Financie om mit himluden te communiquieren van der continuacie van der bede van Zeellant ende andere saken, dairof men hier geen verhael maken en wil. Ende was hierom uut varende, lettende ende thuus kerende den tijt van XII geheele dagen, tot twee vrancken sdaechs him geordineert gepasseert te worden in zijn rekeninge mits alleen overgevende deese lettre sonder meer of ander ordinancie te behouven, achtervolgende den appointemente onder in denselven brief gescreven bij die van der Financie XXIX dagen in der voirs. maent van julio onder thanteicken van meester Tibault Barradot, hier overgelevert, belopende 19 lb. 4 s.[a] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 340, f. 13*.

Den voirgenoemden gecommitteerden Jan Pels is gereist geweist bij ordonnancie van mijnen vors. heere van Cruninghen, rentmeester, van Zierickxee den IX[en] dach van julio anno XCIII te Mechelen bij den heeren van der Financien om met hemlieden te communiquieren nopende de adjudicature ende continuacie van der bede in Zeelant ende andersins bij henlieden te soliciteerne zeekere andere grote zaken, mijnen genadigen heere grotelicx aengaende; vandaer metten vorn. heeren van der Financien getrocken te Andwerpen, vandaer te Berghen up den Zoom ende vandaer ter Thollen met mijnen aldergenadichsten heere de hertoge, vrauwe Margriete zijnder zustere, de hertoge van Zassen ende de heeren van der oirdre[1] ende van den Financien, aldaer mijne vorn. genadige heere bij den Staete van Zeelant geconsenteert was de vorn. adjudicatuere ende continuacie van der vorn. bede, ende daervan gesoliciteert zekere acten, in welken reyse de vors. Jan Pels gevaceert heift totten tweesten dach van augusto daernaer volgende, die maken XXV daegen, daerinne begrepen de voorn. twe dagen, sdaichs tot 30 gr. Vlaems sdaechs, mit zijn sciphuyere ende wagenhuyere. Dit blijckende bij een cedulle geteykent bij H. du Mont, begrijpende die voors. XXV dagen ende die tauxacie daeraf gereserveert mijn heeren van der Rekenijnge in Hollant in der manieren geaccostumeert, 18 lb. 15 s.[b] – *Ibidem nr. 1094, f. 42v*.

Eerst Jan Hughez. Sculock, gezworen boide mijns genadigen heeren in Bewesterscelt, betaelt thien scellingen groten over thien geheele dagen die hij gevaceert heeft binnen der stede van Bergen upten Zoom omme aldaer dagelicx vergadert te hebben gehadt de eedelen ende Staten van Zeelandt te raide te commen bij mijnen genadigen heere hertoge Phillips ende bij die van zijnen Raide. Desgelijcs oick in de stede van der Tholen in Zeelant, daer ter zelver tijt geconsenteert ende gevonnist es geweest bij die van den Staten van Zeelandt zekere bede voor mijnen voorn. genadigen heere van dien jaere ende andere partien voor die betalinghe van den volcke van oorloghe ende anderssins, nair uutwijsen der acte daervan wesende, alst blijct bij der cedulle gegeven in der stede van Bergen ten bureele van der Financien achte ende twintich dagen in julio anno XIIII[C] drie ende tnegentich, onder thandteycken van Gillis Scolin, greffier, die men hier overlevert. Daeromme hier de voors. 10 s. gr., facit 3 lb. – *Ibidem nr. 343, f. 140v-141*. – *Druk: Harthoorn, Rekening 1493/1494, p. 159*.

Heynrick Heynricxzone van Wissenkercke, notarius van der hooger vierschare in Zeelant, overe zine vacacien ende dachgelden van vier ende twintich geheele dagen tot 4 s. gr. Vlaems elcx daeghs, die hem getauxeert ende toegeleyt zijn ten bureele van der Financien mijnre vors. genadiger heeren van dat hij gereist es geweest van der stadt van Middelburch tot binnen der stadt van der Thollen ende vandaer tot binnen der stadt van Bergen ende wederomme ter Tholen omme aldaer te helpen vulcommen die continuacie van der bede, doe loop hebbende, ende anderen heysschen ende begeerten bij mijnen genadigen heere den ertshertoge gedaen den Staten van den lande van Zeelant, blijckende bij ordonnancie dien van der Financien onder thandteykin van Gillis Scolin, greffier van der vors. Financien,

in daten van den XXIX[en] dage van julio anno XIIII[C] XCIII, ende bij quitancie van denzelven Heynric Heynricxzoon daeran gehecht, tsamen hier overgelevert. Daeromme hier uut machte van dien overe de vors. XXIIII dagen tot 4 s. gr. Vlaems elcx daechs alsvoren belopende ter somme van 4 lb. 16 s. groten Vlaems, maken in ponden deser rekeninge 28 lb. 16 s. – *Ibidem nr. 96, f. 124v*.

Meester Adriaen van Hogenstain, advocaet van der hoger vierschaere van Zeelant, van dat hij getrocken ende gecommen es uuyten Haghe in de vors. maent van julio ter Thollen, van daer te Bergen ende van dair wederom ter Thollen, om aldair de vierschaere van Zeelant te helpen achtervolgen als advocaet van der continuacie van der bede van Zeelant, ende van zekere andere reysen bij hem gedaen tot diversche dachvaerden in Zeelant, daervoeren hem toegeleyt es geweist bij den heeren van der Financie voor al XXIIII geheel daegen tot 24 stuvers elcx daeghs, blijckende bij der ordonnancie onder sgreffiers van der Financie hanteken ende zijn quictancie, die men hier overlevert als betaelt de vors. XXIIII daeghen ten prijse als voeren; maken in ponden deser rekeninghe 28 lb. 16 s.[c]
Clais Lievensz., schout van der hooger vierschaere in Zeelant, is bij ordonnancie als boven gereyst in de vorscr. maent van julio van Zierickxee ter Thollen ende van der Thollen te Berghen up den Zoom ende van daer wederom ter Thollen mit mijnen genadigen heere hertoghe Philips ende vrauwe Maergriete van Oistenrijck, om aldaer de vierschaere te makene ende tvonnesse te manene der mannen der graefelicheyt van Zeelant nopende taenwijsen van der continuacie van der bede ende andere begerten die zijne genaden aen den vorscreven lande van Zeelant begherende was, ende voorts gedaen te hebben zekere andere reysen tot diversche dachvaerden gehouden in Zeelant up de begerten van mijnen vorn. genadigen heere, daervoeren hem toegeleyt es geweist bij den heeren van der Financie als boven te hebben oec XXIIII geheele daegen ten prijse van 24 s. sdaeghs, blijckende bij der ordonnancie onder thanteken van den officier van der Financie ende zijne quictancie, die men hier overlevert als betaelt de vorn. XXIIII dagen ten prijse vors., maken in ponden deser rekeninghe 28 lb. 16 s.[d] – *Ibidem nr. 1094, f. 42v-43*.

Gereist den XIII[sten] van julio desen rentmeester [*mr. Cornelis Jacobsz. van der Vere*] uut scriven van mijn heere van Bevere tot Antwerpen – – –. Item vandair tot Michelen gereist – – –. Item also mijn voirscreven heere desen rentmeester nadat hij van Arnemuden gesonden was, bij hem behilt om mit hem tot Berge ende ter Toolen in den dachvairt van die van Zeelant te reisen ende de acten te helpen maken ende te lichten van der continuacie van de bede van den voirleden jare hartooch Philippus gedaen van 15 gr. steen schietende ende 6 gr. over de breede, dien hartooge Philippus aldair consenteerde, so vaceerde dese rentmeester tsamen XXII dagen, ft. tot 3 s. sdaechs 3 lb . 6 s. – *ZA, Heren van Veere nr. 160 (rekening van de rentmeester van Veere 1493), f. 59v*.

Noch reysde Govert Piersz. te Bergen eer onse natuerlike prince hertoghe Philips ter Tolen quam, ende was uut II dagen metten bailiu, ende hebben met wagen huere verteert al te samen 6 s. – *GA Tholen, Oud-archief Tholen nr. 181a, f. 3*.

e *28 juli, Tholen. – Aartshertog Filips en zijn zuster accepteren de voorwaarden waaronder de Staten van Zeeland zich bereid hebben verklaard: de beden geaccordeerd in 1490 voor het lopende jaar te continueren; op te brengen een bede van 12.119 kronen; op te brengen ten behoeve van de aartshertog een bede van van 20.000 kronen en van zijn zuster 1000 kronen. Deze sommen zullen worden gevonden door een heffing van 15 groten steenschietende en 3 groten bij de breedte van elk gemet gedurende het jaar 1494.*

Up den XXVIII[en] dach van julio int jaer XIIII[C] drie ende tnegentich, mijn genadichste heere den eertshertoge Philips ende mijn genadichste vrauwe zijn zustere wesende binnen huerlieder stede van der Tholle, de Staten van Zeeland up tvertogen ende begeerte hemlieden gedaen van mynen voors. genadichsten heere ende vrauwe accordeerden in

de adjudicature ende aenwijsen van der continuacie van der lester bede, geconsenteert te Ysekerhoirt int jaer XC voir drie jaren[2], omme dit loopende jaer te heffene ende up te buerene Johannes decollacio [*29 augustus*] eerstcommende up de condicien, verbanden ende manieren als in de acte daerof zijnde int lange begrepen es betvoirt accordeirden te contribuerene over huerlieder porcie van den 80.000 croonen omme de betalinge van den lieden van wapenen liggende tAtrecht ende in andere plecken van frontieren ende elders ende die te doen rumene acht duust tweehondert zesse ende tzeventich der voors. croonen. Item huerlieder porcie van den 6000 croonen geaccordeert mijn heere den grave van Nassou tzijnder reyse omme den paeys van Vranckerijcke, bedragende zeshondert croonen. Item noch huerlieder porcie ende cote van den 22.000 goudin croonen daerinne myne voirs. heere van Nassou ende mijn heere van Walhain hemlieden verbonden hebben in Vranckerijcke ter cause van den voirs. paeyse, beloopende huerlieder porcie in croonen tot 24 stuvers stuck drie duust tweehondert drie ende veertich croonen. Makende tsamen twaelf duust hondert negenthien croonen ten voirs. prijse van 24 stuvers stuck, te betalene deen heelt binnen XIIII dagen eerstcommende ende dander heelt te Bamesse [*1 oktober*] dairnaer. Met voirwairde duechdelick ondersproken, wairt dat binnen middelen tijden de voirs. lieden van oirlogen niet en ruymden ende vertogen elck int zine, dat de voirs. van Zeeland ongehouden zullen zijn alleenlic van der tweeste payemente van den voirs. lieden van oirlogen.

Item insgelijcx accordeirden over huerlieder porcie van den 200.000 croonen ten prise als boven om tonderhouden van den staet van mynen voirs. genadichsten heere ende dat daeran cleeft twintich duust croonen te gelijcken prise voir tjaer XCIIII naestcommende ende up te buerene Johannes decollacio [*29 augustus*] alsdan, behouden de ruminge ende tvertreck van den voirs. volke van wapenen uuyten voirs. landen zonder eenige scade te doene in huerlieder vertrecken. Dat men ordene, policie ende justicie binnen den landen sette ende onderhoude, de munte regeleren, ende dat van nu toten heynde van den voirs. bede geen nyeuwe noch andere lasten of nyeuwicheden up tvoirs. landt gestelt of gebracht zullen werden, achtervolgende dies den staten van allen den landen binnen der steden van Mechelen ende Andwerpen bij mynen voirs. genadichsten heere, mijn heere den hertoge van Saxen ende mijn heeren van der ordene toegeseyt zijn.

Accordeirden noch mijn voirs. genadichste vrauwe tot harer eerste comste haerwaertsover duusent croonen ten prise voorscreven, die gevallen ende verschinen zullen Johannis decollacio XCIIII voors.

Omme alwelke penningen te vervallene ende te verhalene, es geadviseert ende gesloten up elck gemet steen schietens 15 groten ende drie groten bij der breede, tvrye medegaende, om daerup alvooren te hebbene die voirs. 20.000 croonen ten proffijte van myne voors. genadichste heere ende duusen derzelver croonen voor mijn voirs. vrauwe; ende voirts dies geaccordeert es ter reparacie van der kercke ende godshuyse van der abdye van Middelburch, ende oick de gratuiteten, sallarissen, reysen, wedden ende anders van eenege die den lande dienst gedaen hebben ter ordonnancie van den edelen. Welcke penningen men innen zal met zulke rechte ende execucie als wijlen innegehaelt es geweest de voirs. leste bede geaccordeert int voirs. jaer XC, behoudelick altijts dat de rentmeester van Zeeland sal muegen vulstaen met leveringe doende van denguenen die in deze betalinge vertreck of difficulteyt zouden willen maken.

Welcke giften ende accord mijn voirs. genadichste heere ende vrauwe ende elck zoeverre alst hem angaet, geaccepteert hebben ende accepteren metter condicien ende alzoe hierboven gespecifiert staet. Belovende mijne voirs. geduchtege heere de voirs. condicien te onderhouden ende doen onderhouden nair huer voirme ende inhouden.

Actum in de voirs. stat van der Tholle den dach ende jaer als boven in bijwesene ende presencie mijns voirs. genadichsten heere de eertshertoge, mijns heeren des hertogen van Saxen, stadhouder general, des grave van Nassou, heere tot Breda, stadhouder in Vlaendren, des princen van Chimay, des heeren van Walhain, van Berssele, ende meer andere van den

Rade, die oick belooft hebben te onderhouden ende doen onderhouden die condicien voirs.

Aldus ondergeteykent Philips ende bij den secretaris, my oick jegewoirdich Numan. – *Afschrift: (naar het origineel, door O. Mote) ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1513 voorin; (naar het origineel, door O. Mote) ibidem nr. 1515, f. [1]-[2] (opschrift:* Copie*). – Regest: Fruin, Rekeningen, p. 266, nr. 306.*

28 juli. – Uit de aanhef van de tweede rekening van heer Jan heer van Kruiningen, ontvanger van de beden van Zeeland geconsenteerd op 28 juli 1493:

Ende is te weten dat upten XXVIII^en^ dach van julio int jair XIIII^C^ XCIII mijnen genadigen heere die eertshertoge Phillips ende mijn genadige vrouwe zijn zuster, wesende binnen huerder stede van der Tholen, die Staten van Zeellant up tvertoeghen ende begeerte himluden gedaen van mijnen voirs. genadigen heere ende vrouwe accorderden in de adiudicatuere ende aenwijsen van den continuacie van der lester bede, geconsenteert te Yersickeroirt int jair XC voir III jaeren, omme dit lopende jair te heffen ende up te bueren Johannis decollacio [*29 augustus*] eerstcomende, up die condicien, verbanden ende maniere als in de acte dairof zijnde int lange begrepen is – – – [*namelijk de besteding en betaling van de door Zeeland geaccordeerde beden, waaronder 8276 kroon als bijdrage in 80.000 kroon voor gewapenden voor Arras en elders; 600 kroon als bijdrage in 6000 kroon voor de graaf van Nassau voor zijn reis* omme den pays van Vrancrijc*; 3243 kroon als bijdrage in 22.000 kroon voor diezelfde vrede; maken samen 12.119 kroon; 20.000 kroon als bijdrage in 200.000 kroon voor de staat van de landsheer over 1494,* behoudelicken die ruminge ende tvertreck van den voirs. volck van wapenen uuten voirs. landen sonder enige schade te doen in huer vertrecken; dat men oic ordene, policie ende justicie binnen den lande sette ende onderhoude, de munte reguleeren ende dat van nu totten eynde van der voirs. bede geen nyeuwe noch andere lasten of nyeuwichheden up tvoirs. land gestelt of gebrocht sullen worden, *etc.*]. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 343, voorin. – Dezelfde gegevens in ibidem nr. 348, f. 1-1v.*

Eerst Pieter van der Gracht van dat hij gedragen heeft over al de steden in Zeelant den II^en^ dach van augusto anno XCIII zeker brieven en billetten geteykent van mijnen heer van Cruningen, rentmeester generael van Zeelant, bij denwelcken hij elcken singniffierde huer porcie van der tauxacie van den 12.119½ cronen tot 24 stuvers tstuck, ende tot wat termijnen dat zij die betaelen souden; dairvan him bij den heeren van der Financie getauxeert is geweest de somme van tsestich stuvers tot twee groten tstuck, alst blijct bij der cedule gegeven onder dat handteyken van Huge du Mont, die men hier overlevert, ende mits dien him betaelt de voirs. 60 st., facit 3 lb.^e^ – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 348, f. 29.*

Reysde heer Joos van Blois metten burchmeester[en] te Reymerzwael om te spreken mijn heere van Pamlen angaende die taxacie van den steden ende plattelande angaende, daerop verteert was in al 6 s. – *GA Tholen, Oud-archief Tholen nr. 181A, f. 3.*

Denselven Jan Pels [*gecommitteerd ontvanger van Beoosterschelde*] is noch bij ordinancie van mijnen heeren van Beveren ende van Cruningen getrocken van Ziericxee den VI^en^ dach van octobri anno XCIII te Middelburch ende van dair tot Brugge, om aldair de tauxacie ende de smaldeelinge te maken van der porcie van den steden over al Zeelant omme de helft van den 12.119½ cronen laest mijnen genadigen heere geconsenteert bij den Staten van Zeelant; voirts van dair mit mijnen voirn. heeren getrocken te hebben te Mechelen ende bij huerluyder ordonnancie ende bevele gecolliciteert ende vervolcht bij mijnen heere ende canchellier seker brieven van commissie up ofte van der Mote ende Pels om over al Zeelant te recouvreren ende tontfangen alle alsulcke resten die tplatte lant ende dorpen over al Zeelant noch resten mochten ter cause van den twee laetste maenden van

den belegge van der Sluis, daervan wijlen Jan du Loot, saliger gedachten, de administracie plach te hebben, – – –. In welcke reyse hij vaceerde totten tiensten dach in novembri, daerinne begrepen twee dagen die hem getauxeert zijn geweest voir zijn wederkeeren, die maken tsamen XXXVI geheele dagen tot 12 stuvers elcx daechs, mit zijn sciphueren ende wagenhueren, alst blijct bij der cedule gegeven ten bureele VIII dagen in novembri anno XVIIII^{C} XCIII onder thanteycken van meester Tibault Barradot, die men hier overlevert; ende mits dien him betaelt die voirs. XXXVI dagen tot 12 stuvers sdaechs, facit 21 lb. 12 s.[3] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 348, f. 29v-30v.*

a *In de marge heeft de Rekenkamer de volgende aantekeningen geplaatst: 1)* Loquatur omdat dit voiaige niet en roert stuck van desen ontfange. Oick dat dieselve gedaen is lange tijt na der tijde deser rekeninge. Oick upten prijs van zijn dachgelden, want hij geen rentmeester en was; *2)* Gezien de verificacie upten voors. beslooten brief hier overgelevert, begrijpende tauxacie ende dat de rentmeester neemen soude dit voyage in zijn rekenijnge die anders geen rekenijnge te doen en heeft dan dese zoo men verstaet, ten waere van eenijghe bereden resten. Transeat hic uuyt machte vandien. *De opmerkingen onder 1 betreffen het feit dat deze uitgave is opgenomen in de rekening van H.J. van Wissenkerke van de omslag, in 1485 geheven voor de verdediging van Walcheren.*

b *In de marge tekende de Rekenkamer aan: 1)* Bij der voors. cedulle als in den text, hier overgelevert, sed *2)* loquatur upten prijs van den dachgelden. *3)* Hoewel men niet en bevijnt dat een clerck houdende de rekenijnge van dit rentmeesterscip meer te hebben plach voor zijn dachgelden dan 20 g. Vlaems sdaechs, nochtans angesien dat de voors. Jan Pels een stedehouder geweest is houdende de rekenijnge van den voors. heere van Cruyningen, latende geheelick ende al dairmede bewerden denzelven Pels, die alle de reysen gedaen heeft ter cause van tvoors. rentmeesterscip, zonder dat dezelve heere van Cruyningen dairoff eenige voyagen nemen sal tot laste van mijnen voors. genadigen heere, gelijck de voors. Jan Pels ter audacie deser rekenijnge gerelateert heeft, soe hebben de voors. van der Rekenijnge om der redene wille voors. (ende oick uuyt consideracie dat wijlen Heynrick Janszoen van Wissekercke ten tijden dat hij was stedehouder, houdende de rekenijnge van Anthonis Jansz., zijnen broeder, van trentmeesterscip Bewesterschelt te hebben plach van zijn dachreysen 3 s. grote Vlaems sdaechs, alst blyct bij zijn eerste rekenijnge van der demeynen van trentmeesterscip Bewesterschelt voors., f.° LXIIII LXV°) geordonneert dat de voors. Jan Pels hebben sal voor alle zijn voyagen bij him gedaen ter cause van dit rentmeesterscip binnen alder tijt dat hij dat bedient heeft onder de handt van den voers. heere van Cruyningen 30 g. Vlaems sdaichs, behoudelick dat de voors. heere van Cruyningen ter cause van tselve rentmeesterscip nergens geen voyagen nemen en zal tot laste van mijnen voors. genadigen heere; ende achtervolgende dien hier geleden voor tvoyage hier onder 30 g. Vlaems daichs, beloopende *(niet ingevuld). 4)* Nietmin zij wel toegesien dat de voors. heere van Cruyningen nergens geen voyagen geleden en werden in geene van zijne rekenijngen, zoewel in dit rentmeesterscip als oick int rentmeesterscip Bewesterschelt, ende oick voordacht na den tijt van zijn voors. leste rekenijnge niet meer te lijden voor de vacacien van den clerck houdende de rekenijnge dan 20 g. Vlaems sdaichs, zoe gewoenlick is.

c *In de marge tekende de Rekenkamer aan: 1)* De voirs. ordonnancie ende quitancie als in den text sijn hier overgelevert, sed *2)* Loquatur upten prijs van den dachgelden, die niet meer en zijn doende de rechtvorderinge van der beede dan 3 s. 4 d. g. sdaichs; ende en is de tauxaciden voors. ouden tauxacie. *3)* Om derselver redenen wille hier niet meer geleden dan 3 s. 4 d. g. sdaichs, beloopende 24 lb.

d *In de marge tekende de Rekenkamer aan: 1)* De voirs. quitancie is hier overgelevert, sed *2)* Loquatur upten prijs van den dachgelden. *3)* Om der redenen wille voors. hier niet meer geleden dan 3 s. 4 d. g. Vlaems sdaichs, beloopende 24 lb.

e *De gehele post gecancelleerd. In de marge heeft de Rekenkamer aangetekend: 1)* Loquatur, bij gebreke van behoirlic acquyt up alle die reyzen begrepen in desen capitele. *2)* Duerslagen om derzelver redene wille; nietmin zoe wanneer hij deuchdelic hieraf sal doen blycken, men sal him alsdan doen als na redene behoiren sal.

1 Leden van de orde van het Gulden Vlies, alle hoge edelen.

2 Zie nr. 1213.

3 De gehele post is doorgehaald, volgens een marginale aantekening van de Rekenkamer omdat het acquit ontbrak (zie onder nr. 1267 voor de gehele aantekening).

1268 1493 AUGUSTUS 8-31, MECHELEN

Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal Wellens, Etats généraux p. 480-481 nr. 41, Dagvaarten Holland, IV, nr. 917 en Blockmans, Handelingen 1477-1506, II, p. 657-660 nr. 445, waaraan ook de eindtermijn is ontleend.

b *18 juli, Antwerpen. – Rooms-koning Maximiliaan en aartshertog Filips van Oostenrijk dragen heer Jan heer van Kruiningen op de Staten van Zeeland te ontbieden voor een bijeenkomst van de Staten-Generaal op 8 augustus te Mechelen.*

[*Adres:*] Onse lieve ende getrouwe ridder, raat, camerling ende rentmeester van Bewest en Beoosterschelt in Zeelant, de heer van Cruijningen.
Bij den coninck ende eertshertoge Philips van Oostenrijck, hertoge van Bourgondien, Brabant ende graeve van Vlaenderen etc.
Lieve ende welgeminde. Wij ontbieden ende bevelen u seer ernstelijck dat ghij beveelt die van den Staeten van onsen lande [van] Zeelant dat sij haer gedeputeerden senden in goeden getale in onse stadt van Mechelen den VIII dach van oust naestcomende, om met die van den Staeten van ons andre landen die wij aldaer ontbieden te comen ten selven daege ons antwoorde te geven op ses pointen, die wij die van denselven Staeten, die onlanx geweest hebben ter laster vergaederinge die geweest es in dese onse stadt van Antwerpen, up hebben doen doen. Teerste etc. Soo en sijt des in geenen gebrecke. Lieve ende welgeminde, Godt sij met u.

Gegeven in onse stadt van Antwerpen den 18 dach in julio anno XIIII^{C} LXXXXIII.

[*Ondertekend:*] Numan.

– Afschrift (gedeeltelijk samenvatting): (17e eeuw) ZA, Inv. Van Borssele van der Hooge nr. 57, f. 9 (uittreksel).

1 augustus. – Heer Jan heer van Kruiningen, rentmeester-generaal van Zeeland, roept de Staten van Zeeland voor voornoemde bijeenkomst op.

Jan heere van Cruijningen, van Heemvliet, van Pamele etc., riddere, raet ende camerling mijnre genadige heere des Rooms coninx ende des eertshertogen Philips, sijns soons, ende huere rentmeester generael van Zeelant. Allen prelaten, baenrotzen, ridderen, edele, burgmeesteren, schepenen ende raade van den goeden steden ende andere representerende de drie Staeten slants van Zeelant voors., saluijt. Etc.

Gegeven onder mijn signet in absentie van mijnen segele den eersten dach van ooust anno XIIII^{C} LXXXXIII.

– Afschrift (gedeeltelijk samenvatting): (17e eeuw) Ibidem f. 9 (uittreksel).

Jan Huugezone Sculock, gezwooren bode mijns genadichs heeren in Bewesterschelt, van dat hij ommegedragen ende vercondicht heeft over al Bewesterschelt ter plaetsen gecoustumeert eenen openen placcaet van mijnen heere van Cruningen, rentmeester voirn., gegeven onder zijn signet den eersten dach van augusto anno XIIII^{C} XCIII, gaende an allen prelaten, baenradsen, ridderen ende edelen, buerchmeesteren, scepenen ende rade van den goeden steden, inhoudende alzo mijnen genadegen heere denzelven rentmeester geordineert hadde ende bevolen hemlieden ende elcx bijzondere te ontbieden ende bevelen dat zij zenden zouden huere gedeputeerde in goeden getale binnen der stede van Mechelen den VIII^{en} dach van der voirs. maendt van augusto om mit die van den Staten van den anderen landen mijns genadichs heeren, die oic alsdoe dair ontboden ende bescreven waren te comen, andwoirde te geven up zes punten die den Staten onlancx ter lester dachwairt ende vergaderinge binnen der stadt van Andworpen upgedaen ende begeert waren. Teerste angaende den 200 duysent gulden tot 24 stuvers den gulden ter onderhoudenisse van den state van mijnen voirn. genadegen heere den eertshertoge. Tweeste van den 20.000 derzelver guldenen om tonderhout van mijne genadeghe vrouwe mer vrauwe Margriete van Oostrijcke. Tderde om de betalinge van der scult van mijnen heere den hertoghe van Sassen. Tvierde van den

paymente ende betalinge van den lieden van oorloghe liggende up de frontieren van den lande. Tvijfte van den 22.000 gouden cronen belooft eenigen van Vranckerijcke bij den ambassadeurs die aldair geweest hadden ende den pays getracteerden om de welvairt van dien ende dairvooren eenege van den voirs. ambassadeurs hem verbonden hebben. Ende tsiste van stuc van der munte.

So wast dat denzelven rentmeester hemlieden ende elken zonderlinge vanwegen mijns voirs. genadichs heeren ontboet ende liet weten dat zij zonder des te laten huere gedeputeerde in goeden getale, volcommelicke gemachtich[t] alst behoirt, senden zouden binnen der voirs. stadt van Mechelen den voirs. VIII^en^ dach derselver maendt van augusto om andwoirde te geven up de voirs. zes punten sonder dairof in gebreke te zijne etc., gelijc dat breeder verclaert es in denzelven placcaet, die men hier overlevert. Ende midsdien den voirseide bode dairof betaelt zijn gewoenlic loon ende sallaris van viertien scellinge groote, maken in ponden deser rekeninge 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 348, f. 27-28.*

c Jan Pels, gecommitteert toten ontfange van den rentmeesterscippe van Beoesterschelt in Zeelant, van dat hij getrocken is geweest den VI^en^ dach van augusto anno XCIII van Zierickxee te Mechelen bij mijnen genadigen heere hertoghe Philips, de hertoge van Sassen ende de heeren van der Financien omme mit mijnen heer van Cruningen, rentmeester generael van Zeelant, te communiquieren, te ramen ende sluyten in de vergaderinge van den Staten van alle de landen mijns voirn. genadichs heeren up de ses pointen, denselven Staten geopent. Ende voirts – – –. In welcke reyse hij vaceerde onder vaeren, marren ende keeren den tijt van XVI dagen, dairinne begrepen twee daghen voir zijn thuyskeeren, mitgaders zijn schiphuer ende wagenhuer, dewelcke hem[a] toegetaxeert zijn bij der Financie, alst blijct bij der cedele gegeven ten bureele XIX dagen in augusto anno XCIII onder thanteycken van Huge du Mont, die men hier overlevert; ende mits dien hier den voirn. Jan Pels betaelt de voirs. XVI dagen tot 15 stuvers sdaechs, facit 12 lb.[1] – *Ibidem f. 29-29v.*

Betaelt meester Jacop, der stede pensionaris, over dat hij gesonden es gheweest te Mechelen ter dachfaert myt Loy Andries, den burchmeester, omme andwoirde te brenghe op tstuck van den munte ende omme te andwoirden den hertoghe van Zassen omme de soem van duysent croenen die de voirschreven hertoghe van Zacksen manuteneert die landen van onsen genadighen heer hem die schuldich zijnde. Ende was uuyt den tijt van XIII daghen, tot 4 s. tsdaechs, facit 2 lb. 12 s. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1493 (verloren gegaan in 1940), f. 50. – Vermeld: Kesteloo, 'Stadsrekeningen Middelburg' 2, p. 157.*

a Hen *hs.*
1 De gehele post is doorgehaald, volgens een marginale aantekening van de Rekenkamer omdat het acquit ontbrak (zie onder nr. 1267 voor de gehele aantekening).

1269 1493 SEPTEMBER 29, ZIERIKZEE

b Den voorn. Simon Jansz. [*bode*], die als vooren ommegedregen ende gecondicht heift een placcaet van Ector van Cruningen, sciltcnape, burgrave van Zeelant in absencie van den burgrave heere Jan van Cruninghe, riddere, in daten den XIX^en^ dach van septembris anno drie ende tnegentich, inhoudende dat alle edelen ende leenmannen van Beoisterschelt commen ende wesen zouden upten XXIX^en^ dach van der maend van septembri doe eerstcommende binnen der stede van Zieryxzee, omme aldaer upten zelven dach te helpen voorderen mijns ghenadichs heeren recht ende ghijsel te wordene van vijfthien grooten van der gemete steenschietens ende zesse grooten van der gemete bij der breede naer ouder costume, verschenen sinte Jansdage decollacio [*29 augustus*] anno drie ende tneghentich vors., alsoe dit breeder verclaerst staet ende blycken mach int vors. placcaet, dat men hier overlevert; daeromme hier betaelt den vors. Simon Jansz. voor zijn aerbeit ende gewoonlick sallaris als costumelick is bij zijner cedule inhoudende als vooren de somme van zeven

scellingen grooten, maken in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s.[a] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1094, f. 44v.*

a *In de marge tekende de Rekenkamer aan: 1)* Bij den voirs. placcate als in den text, sed *2)* Debet quitancie. 3) Hieraff gecort; blijfft als voeren 32 s.

1270 1494 FEBRUARI 22-23, DEN HAAG

N.B. Van de door de Staten van Holland in deze tijd gehouden dagvaarten is niet gebleken, dat de verlenging van het bestand met Danzig daar onderwerp van bespreking was. Volgens volgend nr. onder c zouden de Zeeuwen niet in Den Haag zijn gecompareerd.

b *10 februari, Den Haag. – Tekst van de beschrijvingsbrief:*

[*Adres:*] Eerbaeren voirsienigen ende wijsen den burgermeesteren ende gerechte der stede van der Vere, onsen bijsonderen goeden vrunden.

Die grave van Egmonde, heere tot Baer etc., stadhouder generael, ende anders die raide mijns aldergenadichsten heeren den Romschen coninck ende hertoge Philips, zijnen zoon, eertshertogen van Oistenrijck, hertogen van Bourgongen etc., gecommitteert ten saecke hoerer landen van Hollant, Zeelant ende Vrieslant.

Eerbaere bijsondere goede vrunde. Bij onsen aldergenadichsten heeren voirs. soe is geraemt een dachvaert gehouden te worden tusschen den genadigen dese huere landen voirs. aen deen zijde ende die van Danswijck an dandre ende dat tusschen Paesschen [*30 maart*] ende Pinsteren [*18 mei*] naestcommende binnen der stede van Mesondt[1] in Oestlant up die geschillen ende twisten die zijn ende lange jaeren gestaen hebben tusschen tusschen die van Danswijck ende dese landen. Ende alsoe van noode es tevoeren gecommuniqueert te wesen mit den Staten deser landen up de saeken voirs. aleer dat men sendt ter voirs. dachvaert, soe scrijven wij an u ende bevelen vanwegen ons aldergenadichsten heeren dat ghij uwe gedeputeerde sendt bij ons alhier in den Hage upten XXII[ten] [a] dach van deser maent, tsavonts in der herberge omme des anderen dages mitten Staten deser landen, die wij alsdan mede screven hebben, alhier te wesen geordoneert, geprocedeert ende gedaen te worden in den saeke voirs. als behoeren sal tot prouffijte van onsen aldergenadichsten heeren ende dese voirs. landen. Ende hiervan en zijt in geenen gebreeke. Eerbaeren bijsondere goede vrunde, God zij mit u.

Gescreven in den Hage upten X[en] dach in februario anno XCIII secundum cursum curie.

[*Ondertekend:*] J. Sevender.

– *Origineel: ZA, Stadsarchief Veere voorl. nr. 164-23. – Druk: Ermerins, Vere I p. 121 bijlage T.*

Den voirn. Jan Pot [*grafelijk bode*], die opten X[en] dach in februario anno voirs. gereyst is mit dachvaertbrieve aen die steden van Middelburch, Ziericxee, Reymerswale, Tholen ende der Goes om te commen alhier in den Hage ende te communiceren up tbestant mit die van Dansick ende den lande van Pruyssen. Ende was uut derthien dagen tot 12 gr. sdaechs, blijckende bij cedele van ordinancie ende quitancie, hier overgegeven, f. 3 lb. 18 s. – *NA, Staten van Holland voor 1572, nr. 1714, f. 70v.*

Den voirn. Wouter van Anxele [*grafelijk bode*], die opten XIII[en] dach in februario anno voirs. gereyst is mit zekeren brieven van tslants wegen tot Reymerswale, ter Tholen ende Goex, inhoudende dezelve brieve die dachvaert hier in den Hage bescreven. Ende was uut negen dagen, blijckende bij ordinancie, hier overgelevert, begripende quitancie, f. tot 12 gr. sdaechs 2 lb. 14 s.

Den voirn. Jan van Arcle, die opten zelven dach gereyst is mit gelijke brieve in den steden van Ziericxee, Brouwershaven, Middelborch, Vere, Vlissingen, Westcappelle ende Domborch,

inhoudende als voeren, blijckende bij ordinancie, begripende quitancie, hier overgegeven. Ende was uut thien dagen, f. tot 12 gr. sdaechs 3 lb. – *Ibidem f. 81v*.

a *Bovengeschreven boven het doorgehaalde:* XVden.
1 Dit zou Stralsund moeten zijn, zie Poelman, *Bronnen Oostzeehandel* I, 2 nr. 2963.

1271 1494 (NA MAART 9) MAART 18, MIDDELBURG

a Den voirn. Wouter van Anxele [*grafelijk bode*], die opten lesten dach derzelver maent [*februari*] gereyst is mit zekere brieve in Middelborch in Zeelant aen mijnen heere van Cruningen, inhoudende dat hij aldair soude doen bescriven die steden van Zeelant op tstuck van Dansick. Ende was uut negen dagen tot 12 gr. sdaechs, blijckende bij ordinancie ende quitancie, die men hier overlevert, f. 2 lb. 14 s. – *NA, Staten van Holland voor 1572, nr. 1714, f. 82*.

b Den voorn. Jan Hugenz. [*Sculock, bode*] van dat hij ommegedragen ende gecondicht heeft over al Bewesterscelt voors. ten plaetsen gecoustumeert eenen placcaet van desen rentmeester [*Jan van Kruiningen*], gegeven onder zijn signet VII dagen in maerte anno XCIII na den loop tsHoofs van Hollandt, mencie maickende dat die Staten van den voors. lande van Zeelandt wesen ende vergaderen zouden binnen der stede van Middelburch nae[1] Letare Jherusalem [*na 9 maart*] om des anderen daechs gesamentlic te concluderen ende sluyten up die memorie off instructie denzelven rentmeester gesonden van mijns genadichs heeren wegen, die men himluyden alsdan verthoonen ende proponeren soude, ende des dinxendaechs dairnae volgende [*18 maart*] huere gedeputeerde te zeynden in den Hage bij mijnen heere den stadthouder ende raide vulcommelick gemachticht mitten anderen gedeputeerden van Hollant ende Vrieslant, die alsdoe oic dair wesen zouden, alst breeder verclaert staet in denzelven placcaet, hier overgelevert. Dairom hier denzelven Jan Hugezoon betaelt over zijn sallaris ende gewoenlicker arbeyt als coustumelick es bij zijne quitancie de somme van 14 s. gr., f. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 97, f. 111v-112*.

Betaelt Lange Michiel van dat hij bi die van der wedt in absencie van desen rentmeester [*mr. Cornelis Jacobsz. van der Vere*] den sesten van marte gesonden was te Tornehem an mijnen heere van Bevere, hem adverterende van der verdachvaerdinge van die van Zeelant in den Hage up tbestant dat uutginck tuschen den Oestersche steden ende Hollant ende Seelant, om te weten sijne goede geliefte hieraf; ende desen boode bij handen van Clement [*Christiaansz.*], alsdoe burgemeester deser stede, betaelt 8 s. gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 161 (rekening van de rentmeester van Veere 1494), f. 54v*.

c Betaelt Jan Cornelisz. Lootman, burgemeester deser stede, twee schellingen groten van dat hij den XVIII[sten] dach van marte anno deser rekeninge ter dachvaert tot Middelburch geweest up de materie voirscreven, also die van Zeelant ter dachvaert in den Hage niet geweest en waren, bi denwelke silieden geboden waren bi den Hove van Hollant up deselve materie tot Middelburch; ergo hier 2 s. gr. – *Ibidem f. 54v*.

1 Hiervoor ontbreekt blijkbaar de dagaanduiding.

[1272 1494 MAART 18, DEN HAAG]

N.B. Op deze datum is uit Hollandse bronnen niet gebleken van overleg van de steden van Holland over Danzig. Wel wordt dit in het volgende nr. vermeld. Ook vertrok op 15 maart een delegatie van het gemene land van Holland naar Mechelen om daar onder meer te verwerven bestandsakten, akten van commissie voor de gedeputeerden die naar Stralsund zouden gaan en brieven met verzoek om geleide aan de bisschop van Münster (Dagvaarten Holland, IV,

nr. 942). De Zeeuwen zijn blijkens voorgaand en volgend nummer op deze datum niet in Den Haag geweest.

b Beernt Jacopsz., bode, die opten VIII[en] dach derzelver maent van meerte gereyst is mit zekere dachvaertbrieve aen die steden van Middelburch, Ziericxee, Reymerswale, Tholen ende der Goex om dezelve alhier te doen commen ende communiceren ende concluderen mit die van Dansick. Ende was uut elff dagen tot 12 gr. sdaechs, blijckende bij ordinancie ende quitancie, hier overgegeven, facit 3 lb. 6 s. – *NA, Staten van Holland voor 1572, nr. 1714, f. 72.*

1273 1494 APRIL 3-5, GOES

b Den voors. Jan Hugenz. [*Sculock, bode*] van dat hij ommegedragen ende gecondicht heeft over al Bewesterschelt voors. ter plaetsen gecostumeert eenen placcaet van mijnen voorn. genadigen heere in daten van den XXV[en] dage in mairte anno XCIII, mencie maickende dat die gemeene Staten des voors. lants van Zeelant commen ende wesen zouden binnen der stede van der Goes des donredaechs den III[en] dach van aprille doe eerstcommende, om des anderen daechs te anhoeren tguent dat in der saicke roerende die geschillen ende differentien van den landen van Hollant, Zeelant ende Vrieslandt ter eenre zijde ende die van Dansic, Pruyssen ende Lijflant ter andere gesloten was teender andere dachvaert, gehouden in den Hage des dinxendaechs voor Palmesondach doe lestleden [*18 maart*], dairof men himluyden rappoort doen soude. Ende om voort te anhoeren tguent dat bij zekere gecommitteirde mijns genadichs heeren, die oick alsdan binnen der voors. stede van der Goes wesen zouden, himluyden upgedaen ende te kennen gegeven zoude werden angaende trapport van mijnen heere van Walhem ende andere ambassadeurs, die oick onlancx wedergekeert waeren van mijnen genadigen heere den Rooms coninck, breeder verclaert in denselven placcaet, hier overgelevert. Dairom hier denzelven Jan Hugenz. betaelt over zijn sallaris ende gewoenlicker arbeit als coustumelick es bij zijne quitancie de somme van 14 s. groten Vlaems, f. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 97, f. 112-112v.*

Denzelven Jan Hugenz. es gereyst geweest ommedragende eenen oepenen placcaet van mijnen heere van Cruningen, burchgrave, gegeven XXV dagen in maerte anno XCIII, die den voorn. Jan Hugenzoone gecondicht heeft over al Bewesterscelt, houdende an allen prelaten, banroedzen, ridderen, edelen, burchmeesteren, scepenen ende raiden van den goeden steden ende andere, representerende die drie Staten slants van Zeelant, diewelcke bij denzelven placcate ontboden ende was laten weten van mijns genadichs heeren weghen dat zij niet laeten en souden te commen of te zenden huere gedeputeerde volcommelicken gemachticht zoe dat behoort binnen der stede van der Goes des doenredaechs den III[en] dach van aprille doe naestcommende, des savonts in der herberge omme des anderen daechs daeran voor die noene goets tijts te anhoeren tguent dat in der saicke onlancx daer tevooren up die ghescillen ende differenten tusschen den lande van Hollandt ende die Hantschesteden roerende zekere scaden bij himluyden gehadt, gesloten was in den Hage, ghelijck dairoff breeder blijckende es ende verclaringhe gedaen wordt in denzelven placcaet, die men hier overlevert. Dairom hier den voorn. boide betaelt zijn gewoenlic sallarijs van 3 lb. 4 s.[a] – *Ibidem nr. 343, f. 142v*[1]. – *Druk: Harthoorn, Rekening 1493/1494, p. 161.*

c Gevaceert bij desen rentmeester [*mr. Cornelis Jacobsz. van der Vere*] den derden van april ter Goes ter dachvaert up de materie van der recepcie ende huldinge van hertoge Philippus, also de heeren van Chymay ende van Walein van den Roemsch cueninck gecomen waren ende procuracien van hem up de voirscreven huldinge brachten indien hij tsint Jansdage nativitatis [*24 juni*] herwerts in tlant niet en ware; ende gevaceert drie dagen tot 3 s. sdaechs, ft. 9 s. – *ZA, Heren van Veere nr. 161 (rekening van de rentmeester van Veere 1494), f. 54v-55.*

d Gesonden een bode den sevensten van april tot Tornehem an mijnen heere van Bevere mitter copie van der procuracie voirscreven ende mitten raporte van den dachvairt ter Goes gehouden ende om van mijnen voirscreven heere te wetene entelic sijn goede geliefte up de materie van den Oestersche steden ende of die van Seelant in Oestlant hair gedeputeerde senden soude gelast ende mit wat laste mit die van Hollant. Item oic sandt men aldoe mijnen voirscreven heere de namen ende toenamen van der ouden costumers van de steden in Ingelant dar men mede soude doen blijcken van tgebruuck van der previlegien die dese stede aldair heeft. Ende desen bode betaelt 7 s. gr. – *Ibidem f. 55.*

a *Verbeterd uit* 4 lb. 4 s., *omdat van het daggeld van 21 groten maar 16 groten ten laste van de landsheer mogen worden gebracht.*
1 Het lijkt erop dat dit bodeloon twee keer is gedeclareerd.

1274 1494 APRIL 20-21, DEN HAAG
Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 947. Volgens Hollandse bronnen was er op dit tijdstip in Den Haag een dagvaart van de steden van Holland mitten Zeelanders, roerende die dachvaert die men in Oistlant ramen soude.
Van de delegatie die namens Holland en Zeeland in mei en juni in Stralsund onderhandelde met Danzig, maakten geen Zeeuwen deel uit (Dagvaarten Holland, IV, nr. 953).
c *Kesteloo vermeldt, onder verwijzing naar* Inventaris Middelburg no. 689, *onder 1494:*
Van stadswege gingen er in gezegd jaar ten dagvaart in den Haag 'aangaande zekere differenten, die geweest zijn t'anderen tijde tusschen die van Danzig, Pruisen en Lijfland, ter eene, en die van Holland ter andere zijde'. – *Kesteloo, 'Stadsrekeningen Middelburg' 2, p. 158.*

[1275 1494 NA JUNI 22, ?]
Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 958. Op 22 juni vertrokken bodes uit Den Haag naar de edelen en steden van Holland en de steden van Zeeland (Zierikzee, Middelburg, Reimerswaal, Veere en Goes). De steden kregen de opdracht 'zekere notabele persoenen' uit te kiezen die als gedeputeerden namens de Staten van Holland [en Zeeland] Rooms-koning Maximiliaan zouden verwelkomen bij zijn terugkeer in de Nederlanden. Of deze verwelkoming aldus heeft plaatsgevonden, is niet zeker: reisdeclaraties van afgevaardigden zijn niet overgeleverd. Wel zijn stadhouder Jan van Egmond en raadsheer mr. Jacob van Almonde op 24 juli afgereisd naar Maastricht, waar de koning toen was aangekomen (Dagvaarten Holland, IV, nr. 965). Andere Hollandse afgevaardigden reisden in juli naar Mechelen voor de verwelkoming (ibidem nr. 968).

1276 1494 AUGUSTUS 9-12, DEN HAAG
Vgl. Dagvaarten Holland, IV, nr. 969. Voor deze dagvaart, gewijd aan besprekingen met afgevaardigden van Keulen over de kwaliteit van de verpakking van haring (tonnen, zout e.d.), werden, naast de steden van Holland, uit Zeeland opgeroepen Zierikzee, Brouwershaven, Veere, Vlissingen en Westkapelle.

e *12 augustus. – Ordonnantie, waarin voorschriften worden gegeven voor de kwaliteit van de haringtonnen en het zout en voor het zouten, verpakken en keuren van de haring. Indien bij de uitvoering hiervan tekortkomingen worden geconstateerd, zullen op de zondag Trinitas*[1] *in 's-Hertogenbosch gedeputeerden van Dordrecht, Brielle en Rotterdam namens Holland en gedeputeerden van Veere voor de onderdanen van de heer van Beveren namens Zeeland samenkomen met gedeputeerden van Keulen en de Overlandse steden om ze te bespreken. –*

Orig.: (verloren gegaan in 1940) GA Middelburg, Oud-archief nr. 172. – Afschr. (16e eeuw): SA Keulen; SA Dordrecht, Oud-archief I nr. 543-2; GA Schouwen-Duiveland, stadsarchief Zierikzee, Oud-archief voorl. nr. 117, f. 144-144v; ibidem nr. 118, f. 127v-128; (17e eeuw) Kon. Bibliotheek, Hs. 78 G 86 f. 162-163v (oud f. 146-147v). – Druk: HUB, XI, p. 481 nr. 761. – Regest: De Stoppelaar, Inventaris Middelburg nr. 678; Van Dalen, Regestenlijst nr. 508.

Op 4 september vertrok een deurwaarder vanuit Den Haag mit zekere opene brieven van mandemente van den raide van Hollant ende quoyer dairan gehecht, roerende ende angaende die ordonnancie onlancx optie harijncktonnen, zout, harijnck ende anders gemaict bij eenijge van den Staeten deser landen tot versuecke van sekere gedeputeerde der stadt van Kuelen *om dit mandement af te kondigen in Den Haag, de Maassteden, de grote steden van Holland, de steden van West-Friesland en Waterland. Op 16 september reisde een tweede deurwaarder naar Zierikzee*[2]*, Brouwershaven, Middelburg, Veere, Vlissingen, Westkapelle, 'Zoetelande', Goes, Reimerswaal en Tholen om daar hetzelfde te doen. – NA, Rek. Rek. nr. 190, f. 81-81v.*

1 De eerste zondag na Pinksteren.
2 In Zierikzee werd het mandement op 20 september afgekondigd (aangetekend bij de Zierikzeese afschriften hiervóór vermeld bij 12 augustus).

1277 1494 OKTOBER 10, DEN HAAG

N.B. Vermoedelijk betreft dit een 'dagvaart' bij de Raad. Deelname van Hollandse steden is niet gebleken.

c Betaelt meester Symon ende Clement Cristiaensz., scepene ende burgemeesters, van dat sij den Xsten van octobri reiseden in den Hage ter dachvaert up de ordonnancie van den harincneringe als soute ende tonnen, ende verteert tsamen 30 s. gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 161 (rek. van de rentmeester van Veere 1494), f. 57.*

e Betaelt van der copie van derselver ordonnacie ende cuere van den haringe tonne ende soute voirscreven in handen van Clement ...[a]. – *Ibidem f. 57.*

a *Bedrag onleesbaar.*

1278 1494 OKTOBER 27, MIDDELBURG

N.B. Deze dagvaart werd uitgesteld tot 2 november en verplaatst naar Tholen, zie volgend nr.

b Den voorn. Jan Hugenz., boide, van dat hij oock omme drouch ende vercondicht heeft een open brief van mandemente ende placcaet van onse genadige heeren den Roomsch coninck ende eertshertogen Phillips zijnen zoone, gegeven onder de name van den voors. coninck ende tsignet den XXen dach van octobry int jaer duysent vierhondert XCIIII, inhoudende alzoe denzelven mijnen genaden heere den coninck corts in desen Nederlanden gecommen was om dieselve landen in handen van onsen voors. genaden heere deertshertogen Phillips te stellen, ende voort te doene alle tguene dat huere genaden landen ende ondersaten nut, proffijtelijcke ende oirbaerlick zijn sal, dewelcke achtervolgende dien gesloten hadden onsen genaden heere den eertshertoge voors. in den landen van Zeelant te doen ontfanghen, soe waeren huere genaden ontbiedende te doen vergaderen in der stede van Middelburch die prelaet, eedelen ende gedeputeerden van den steden desselfs huers landts van Zeelandt op en maendaghe doe naestcommende den XXVIIen dach der voors. maent van octobry, tot welcker stede ende daghe die voors. onse genaden heeren oick persoenlicken zijn zouden, omme des anderen daeges te procederen op die ontfangenisse van mijnen genaden heere deertshertoge mit dat daer toe behoeren sal; denwelcken prelaet, edelen ende

gedeputeerden der voors. steden slants van Zeelandt bevoelen worde tselve alzoe te doene zonder daervan in eenigen gebreke te zijne, alst blijct bij denzelven placcaet, die men hier overlevert. Dairomme hier den voorn. boide betaelt zijn gewoenlick loon ende sallarijs van 14 s. grooten, facit 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 343, f. 144. – Druk: Harthoorn, Rekening 1493/1494, p. 163-164.*

Pieter van der Graft van dat hij gereyst heeft over al Beoisterscelt mit eenen openen brief van mandemente ende placcaet van onsen genaden heeren den Roomsch coninck ende eertshertoge Phillips sijnen zone, gegeven onder den name van denselven coninck ende tsignet den XX^en^ dach van octobry int jaer CCCC XCIIII^O^, inhoudende alsoe deselve mijne genadige heere de coninck corts in desen Nederlanden gecommen was om deselve landen in handen van onsen voirs. genadige heere deertshertoge Phillips te stellen, ende voert te doene alle tguent dat huere genaden landen ende ondersaten nut ende oirboir sijn zoude, dewelcke achtervolgende dien gesloten hadden onsen genadige heere den hertoge voors. in den landen van Zeelandt te doen ontfangen, soe waren huere genaden ontbiedende te doen vergaderen in de stede van Middelburch die prelaet ende gedeputeerde van den steden desselfs huers lants van Zeelant up en maendage doe naistcomende den XXVII^en^ dach der voirs. maent van octobry, tot welke stede ende daghe de voirs. onse genaden heere oick persoenlicke sijn souden, omme des anderen daechs te procederen op die ontfangenisse van mijnen genadige heere deer[t]shertoge mit dat daertoe behooren soude; denwelken prelaet, edele ende gedeputeerde der voirs. steden tslants van Zeelandt gebiedende tselve alsoe te doene sonder daervan in enige gebreke te sijne, alst blijct bij den voirs. openen brief, die men hier metten quitancie dairop dienende[a] overlevert. Ende mitsdien de voirn. bode daeraff betaelt sijn gewoenlick loon ende sallaris van zeven scellingen groten, navolgende der quitancie gescreven onder in derselver copie, facit 2 lb. 2 s. – *Ibidem f. 149v-150. – Druk: alsvoren, p. 170-171.*

c Reysden Heynric Mathijsz. de Coninc ende Govert Pieters ter dachvert in Middelburch doe men sprac van der huldinge van hertoge Philips onser erfheere, ende waeren uut III dagen, f. 12 s. – *GA Tholen, Oud-archief Tholen nr. 181b, f. 3v.*

a *De passage* openen brief […] dienende *is boven de regel geschreven; daaronder staat doorgestreept* placcaet daer men hier copie auctentijck aff.

1279 1494 NOVEMBER 2-3, THOLEN

b Jan Hugez. Sculock, boide voorn. [*van Bewesterschelde*], van dat hij ommegedragen ende gecondicht heeft over al Bewesterscelt eenen placcaet van den voorn. rentmeester [*Jan heer van Kruiningen*], gegeven onder zijn signet XXIX dagen in octobry anno XIIII^C^ XCIIII, mencie maickende dat die gemeene Staten des voors. lants van Zeelant wesen zouden binnen der stede van der Tholen des sonnendaechs doe naestcommende [*2 november*] omme des anderen daechs daeran te verstaene alsoe wel ter huldinghe van mijnen voors. genadigen heere als tot anderen saken die himluyden alsdoe verclaert zoude werden, alst breeder blijcken mach bij denzelven placcaet, hier overgelevert. Dairom hier denzelven Jan Hugenzoone betaelt zijn sallaris ende gewoenlicken arbeyt als coustumelick es bij zijne quitancie de somme van veerthien scellinghen groten, facit 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 97, f. 112v.*

Denzelven Jan Hugenz., bode, die weder gereyst es mit eenen oepenen placcaet over al Bewesterschelt gegeven bij heere Jan van Cruningen etc., rentmeester voorn., XXIX dagen in octobry anno XCIIII onder zijn signet, houdende an allen prelaten, baenroedzen, ridderen, eedelen, leenmannen, burchgermeesteren, scepenen ende raide van den goeden steden ende andere representerende die drie Staten slants van Zeelant over al Bewesterschelt[b], alzoe

mijn voors. genadige heeren hemlieden onlancs gescreven ende bevoelen hadden te commen ende te wesen binnen der stede van Middelburch des maendaechs den XXVII[en] dach van der voors. maent van octobry omme te verstaen totter huldinghe ende ontfangenisse van mijnen voors. genaden heere deertshertoge van desen zijnen lande ende graefscip van Zeelandt, nietmin om zekere andere saken huere genaden overgecommen hemluiden niet mogelick en was ten voors. daghe te Middelburch te weesen, soe waeren huere genaden begerende dat die voors. drie Staten noch commen ende wesen zouden binnen der stede van der Tholen des sonnedaechs doe naestcommende [*2 november*], savonts in der herberge omme des anderen dages daeraen te verstaene alzoewel ter huldinghe voors. als tot anderen saicken die hemluyden aldaer verclaert zouden werdden, gelijck dit ten vollen breeder blijcken mach bij denselven placcaet, die men hier overlevert. Ende mitsdien den voorn. Jan betaelt zijn gewoenlick recht ende loon van 14 s. gr., facit 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 343, f. 144-144v. – Druk: Harthoorn, Rekening 1493/1494, p. 163-164.*

Den voirn. Simon Jansz. [*bode*], denwelken ghereyst is geweest mit eenen oepenen placcaet over al Beoosterschelt gegeven bij heeren Jan van Cruningen etc., rentmeester voorn., XXIX dagen in octobry anno XCIIII onder zijn signet, houdende aen allen prelaten, baenroedzen, ridderen, eedelen, leenmannen, burgermeisteren, scepenen ende raide van den goeden steden ende andere representerende die drie Staten slants van Zeelant over al Beoosterscelt, alzoe mijn voors. genadige heere himluyden ende elcx bijsonder onlancx gescreven ende bevoelen hadden te commen ende te wesen binnen der stede van Middelburch des maendachs den XXVII[en] dach van der voors. maent van octobry om te verstaen totter huldinge ende ontfangenisse van mijnen voorn. alre genadichsten heere den eertshertoge van desen zijnen landen ende graefscippe van Zeelandt, nietmin om zekere andere saicken huere genaden overgecommen himluyden niet moegelicken was ten voors. daghe te Middelburch te wesen. Soe waeren huere genaden begerende dat de voors. drie Staten noch coomen ende wesen zouden binnen der stede van der Tholen des sondaechs doe naestcommende [*2 november*], savonts in der herberge omme des anderen daechs daeran te verstaene alzoewel ter huldinghe voors. als tot anderen saicken die hemluyden aldaer verclaert zouden werden, gelijck dit ten vullen breeder blijcken mach bij denselven placcaet, die men hier overlevert. Ende mitsdien den voorn. Symon betaelt zijn ghewoenlick recht van 7 s. groten, facit 2 lb. 2 s. – *Ibidem f. 148v-149. – Druk: alsvoren, p. 169.*

c Den[c] voorn. rentmeester [*Jan heer van Kruiningen*], die ontfangen hebbende eenen besloten brief hem gesonden bij mijnen genaden heere deertshertoge gescreven XXVII dagen in octobry anno XCIII[I] an mijnen heere die prelaat van Middelburch, edele ende gedeputeerde van Zeelant, representerende de drie Staten slants vergadert tot Middelburch[d], inhoudende dat hoewel zij bij brieven van mijnen genaden heere den coninck ontboden hadde geweest te vergaderen binnen der stede van Middelburch des maendaechs den XXVII[en] dach van der voors. maent van octobry omme te verstaene ter receptie mijns genadichs heeren shertogen voors. in zijnen landen van Zeelandt, nietmin overmits zekere andere saicken mijnen genaden heere den coninck overcommen huere genaden niet mogelick en was te wesen in der voors. stede van Middelburch ten voirs. dage[e], ende dat hij mitsdien terstont angesien denselven brief commen zoude bij mijnen voors. genadigen heere binnen der stede van der Tholen omme aldaer te verstaene alzoewel tot huere genaden ontfange als tot anderen saicken die men him mitten anderen aldaer van zijnre genaden wegen verclairt worden[f] soude. In welcken brief naerdat hij gescreven was gelast worde desen rentmeester ende heere Joost de Baenst dat zij mit den voorn. ` ende andere van der voors. saicke int langhe spreken zouden vergadert zijnde binnen der voors. stede van der Tholen. In welcke reyse hij uut was reysende van Antworpen ter Tholen ende wederkerende den tijt van zes geheele dagen tot acht scellinghen gr. Vlaems sdaechs, beloopende 14 lb. 8 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 343, f. 137v. – Druk: Harthoorn, Rekening 1493/1494, p. 154.*

b over al Bewesterschelt *is boven de regel geschreven*.
c *De gehele post is doorgehaald. In de marge staan de volgende aantekeningen van de Rekenkamer: 1)* Loquatur om tinhouden van den arreste hiervoeren an dander zijde van dese blade gemencionneert ende dat dit geschiet is binnen tbedrijf van zijnre officie, ende oick bij gebreke van behoirlicken ordonnancie ende tauxacie van den vaccacien, ende oick dat hij niet sculdich en ware meer te hebben dan twee vrancken sdaechs navolgende der appostille gestelt up gelijcke reyse in des voirs. rentmeesters eerste rekeninge der bede Bewesterschelt folio CXXVII°; *2)* Duergeslagen om derselver redenen wille.
d *De passage* edele ende gedeputeerde […] tot Middelburch *is boven de regel geschreven.*
e ten voirs. dage *is boven de regel geschreven.*
f van zijnre genaden wegen verclairt worden *is boven de regel geschreven.*

1280 1494 NOVEMBER 6, REIMERSWAAL-BERGEN OP ZOOM-REIMERSWAAL

b Noch den voors. boide Jan Hugez. betaelt die somme van zestien scellingen groten Vlaems over zijne vacatien van zesthien geheele dagen[1] die hij onledich geweest heeft binnen der stede van Reymerswale om dagelicx vergadert te hebben de eedele ende Staten van Zeelant aldair vergadert zijnde te rade te commen bij mijnen genaden heere deertshertoge van Oostenrijck ende zijnen raide, omme de huldinghe ende onderhoudenisse van denzelven mijnen genaden heere als grave van Zeelant, na uutwijsen der acte daervan gemaect etc. Welcke XVI dagen den voorn. boide toegevoucht ende getauxeert es ten buerele van der Financien, alst blijct bij der cedulle gegeven zes dagen in novembry anno XCIIII onder thandteycken van Gillis Scolin, greffier, die men hier overlevert, beloopende tot 12 groten sdaechs ter voors. somme toe van 16 s. gr., facit in ponden deser rekenynge 4 lb. 16 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 343, f. 145. – Druk: Harthoorn, Rekening 1493/1494, p. 164-165.*

c Meester Adriaen van Hogesteyn, advocaet van der vierschaere in Zeelandt, van dat hij gecommen es uuyten Hage tot Reymerswale, van Reymerswale te Bergen opten Zoom, ende van Bergen wederomme te Reymerswale mit mijnen genadigen heere den eertshertoge van Oistenrijck, grave van Zeelant etc., omme aldair navolgende zijne genaden brieven onder andere jegenwoordich te wesen tot zijnen ontfange ende huldinge van zijnen voors. lande van Zeelandt, ende voorts om de vierscaere te helpen maicken van der bede aldair bij him begheert ende zijne genaden geconsenteert bij den drien Staten zijns lants van Zeelandt upten VI^en^ dach van der maent van novembry, dairvooren hem toegeseyt worde te hebben voor al XVIII geheele dagen ten prijse als gewoenlick es elck daechs, gelijck dit blijct bij der cedulle gegeven ten bureele van der Financien VII dagen in novembry anno XCIIII onder thandteycken van Gillis Scolin, greffier, die men hier overlevert. Ende mits dien denselven betaelt die voors. XVIII dagen tot XXIIII stuvers sdaechs, bij zijne quitancie gescreven onder in de voors. cedule onder zijn handteycken VI dagen in novembry anno XCV, beloopende ter somme van 21 lb. 12 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 97, f. 110v.*

Heynrick Heynricxz. van Wissenkercke, notarius van der vierscaere in Zeelant, van dat hij gecommen is van Middelborch in Reymerswale, van Reymerswale te Bergen upten Zoom, ende van Bergen wederomme te Reymerswale mit mijnen genadigen heere deertshertoge van Oistenrijck, grave van Zeelant etc. om aldair navolgende zijne genaden brieven onder andere jegenwoordich te wesen tot zijnen ontfanghe ende huldinge van zijnen voors. lande van Zeelandt, ende voorts om de vierscaere te helpen maicken van der bede aldair bij hem begeert ende zijne genaden geconsenteert bij den drien Staten zijns voors. lants van Zeelant upten VI^en^ dach der voors. maent van novembry, dairvooren him toegeseyt es te hebben voor al XVIII geheele dagen ten prijse alst gewoenlick es elcs daechs, gelijck dit blijct bij der cedulle gegeven ten bureele van der Financien VII dagen in novembry anno XCIIII onder thandteycken van Gillis Scolin, die men hier overlevert. Ende mits dien denzelven betaelt de voors. XVIII dagen tot XXIIII stuvers sdaechs, bij zijne quitancie in date XIIII

dagen in novembry anno XCIIII voors., beloopende ter somme toe van 21 lb. 12 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 97, f. 110v-111.*

Den voors. Oste van der Mote [*klerk*] betaelt voor zijn vacatien van zestien geheele dagen, die hem toegetauxeert zijn geweest voor een reyse van gecommen te wesen uuyt der stede van Middelburch in den steden van Bergen upten Soom ende Reymerswale ter dachvaert aldaer gehouden alzoewel om die huldinghe van mijnen genaden heere deertshertoge in zijnen voors. lande van Zeelandt als up die bede bij den Staten van denzelven lande mijnen voors. genaden heere gegeven ende geaccordeert, hierinne begrepen zijn wederkeren tot Middelburch, gelijck dat blijct bij cedulle gegeven ten burele van der Financien onder thandteycken van Gillis Scolin, greffier, VII dagen in novembry anno XCIIII, die men hier overlevert, facit tot twintich stuvers sdaechs 16 lb. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 343, f. 137v-138. – Druk: Harthoorn, Rekening 1493/1494, p. 154.*

Claes Lievinszoone, scout van den hoogen banne van Zeelandt, over zijne reyse omme gecommen zijnde van Zierickxee te Reymerswale van daer voort te Berghen upten Zoem ende van Berghen wederomme te Reymerswale mit mijn genadige heere deertshertoge omme aldaer navolgende zijnen genaden brieven onder andere jegenwoordich te wesen tot zijnen ontfanghe ende huldinge van zijnen voors. lande van Zeelant, ende vooromme de vierschaere te maken ende tvonnesse te manen van der bede aldaer bij hem begeert ende zijnre genaden geconsenteert bij drien Staten zijns voors. lants van Zeelandt upten VI[en] dach van novembry anno XCIIII, dairvoor hem toegetauxeert zijn in als in te hebben XVIII geheele dagen ten prijse als gewoenlick es elcx daechs, alst blijct bij der cedulle gegeven ten buerele van der Financien VII dagen in novembry anno XIIII[C] XCIIII onder thandteycken van Gillis Scolin, greffier, die men hier overlevert. Ende mitsdien hem daerof betaelt bij zijne quitancie gescreven onder in de marge van de voors. cedulle ende geteyckent den lesten dach van decembry anno voors. tot 24 stuvers sdaechs, dewelcke beloopen ter somme toe van 18 lb.[a] – *Ibidem f. 139v-140. – Druk: als voren, p. 157.*

Reysden de baliu Rasen van Blois, Heynric Mathijsz., Govert Pieters met I bode tot Bergen aengaende der huldinge van hertoge Philips, daer wij spraken metten heere van Berge; daerom verteert mette wagenhuere 5 s. – *GA Tholen, Oud-archief Tholen nr. 181b, f. 3v.*
Reysden Heynric Mathijsz. ende Govert Pieters ter huldinge van hertoge Philips te Reymerzwale als hij gehult wort, ende waeren uut IIII dagen; daerom verteert 16 s. – *Ibidem.*

e *6 november, Reimerswaal. – Filips, aartshertog van Oostenrijk, accepteert de voorwaarden waaronder de Staten van Zeeland zich bereid hebben verklaard hem te huldigen als graaf, onder meer betreffende de bede, de privileges, de keur en de gratiëring. De Staten zullen opbrengen een bede van 20.000 kronen per jaar gedurende twee jaren, welke som zal worden gevonden door de heffing van 15 groten steenschietens en 3 groten bij de breedte van elk gemet.*

Alzoe die luyden van den Staten van den lande van Zeelandt, vergadert in de stede van Reymerswale tot bescriven ende bevelen mijns harde geduchs heeren des eertshertoghen Phillips van Oostrijck, hertoghe van Bourgoingnen, van Brabant, grave van Vlaendren, van Artois, van Henegouwe, van Hollandt ende Zeelandt, up tvertooch ende begheerte gedaen doen vanweghen mijns voors. geduchtighen heere den voors. van den Staten van zijnen lande van Zeelant noopende zijnen ontfanck totten zelven zijnen lande van Zeelandt, te weten in der voorme ende maniere alzoe wijlen hertogen Phillips ende Karel saliger gedachten ontfangen ende gehult hebben geweest, ende dat zij hem zouden willen accorderen ende consenteren voor twee toecommende jaeren huerlieder andeel ende porcie van alzulcke bede als loop ende cours hadde ten daghe van den overlijden van den voors. hertoge Karel, omme hem te helpen te comene zijnen staet te onderhoudene, diversche juweelen

den huyse van Bourgoingnen toebehoorende te moogen lossen, ende andere lasten die hij te draghen heeft, ende dat zij oock zouden willen betalen over huerlieder porcie duysent croonen den ambassadeurs die ter begheerte ende versoucke van mijnen aldergenadichsten heere den Roomsch coninck omme den ontfanck van mijnen voorn. harde geduchten heere te voorderen tot zijnen landen, hebben geaccordeert ende geconsenteert te ontfangene ende te huldene mynen voorn. geduchten heere den eertshertoghe Phillips als huerlieder natuerlycken ende gerechten heere ende prince int voorn. landt ende graefschip van Zeelant inder voormen ende manieren als wijlen den voors. hertogen Phelips ende Karel bij hemluyden ontfangen ende gehult hebben geweest.

Ende ommedat bij dese voorme van ontfanghe ende huldinghe men zoude willen houden ende zeggen dat die previlegien geconsenteert den voorn. Staten van Zeelandt bij wijlen saliger gedachten myn vrouwe Marie, hertoghinne van Oostenrijck ende van Bourgoingnen, lest overleden, doot, te nyente ende gecasseert zoude zijn, nochtans omdat de voorn. previlegien inhouden ende begrijpen diversche goede ende redelicke puncten ende articlen ter vorderinghe van denzelven lande ende van den insetene van dien, soe hebben die voors. van den Staten versocht dat zij int geheel van denzelven previlegien zullen blijven gebruyckende als zij tot noch toe gedaen hebben, tot anderstont dat die bij deliberacie ende advise van den voorn. Coninclicker Majesteyt, wezende harwaertsovere bij mynen voorn. geduchten heere ende zijnen Groten Raide, ende in absencie van denzelven K.M. bij mijnen voorn. geduchtigen heere ende den voorn. van zynen Groten Raide, die gemodereert zullen worden ten wetene ende consente van den voorn. van den Staten, desgelycx dat zij zullen blijven gebruyckende van den ouder kuere van Zeelandt tot der tijt toe dat van der nyuwer kuere, die geconcipiert ende geadviseert es bij den commissarijssen die daertoe geordonneert hebben geweest, gedaen sal werden gelyck van den voorn. previlegien van vrou Marie voorn.; in dewelcke twee saicken, die grotelicx angaen niet alleenlick mynen voors. geduchtigen heere maer zijne voorn. landt van Zeelant, de voorn. van den Staten zouden hemluyden voegen in de moderacie ende correctie van dien, in zulcker wijs dat men bekennen soude dat zij redene voor hemlieden nemen zullen ende onderhouden willen die eere van mynen voors. geduchtigen heere ende twelvaeren van zijnen voorn. lande van Zeelandt, tzijnen oirboire ende proffijte.

Angaende de bede begeert ende hierboven verhaelt, de voorn. van den Staten consenteerden ende accordeerden gewillichlick mynen voorn. geduchtigen heere voor twee toecommende jaren, te weten vyftien groten up tgemet tsteenschietens ende drie groten bij der breede, tvrye medegaende, om dairup al vooren te hebben twintichduysent croonen tsjaers, twee jaeren lanck geduerende, ende dairaf deerste payemente vallen sal tsinte Jansdaghe decollacio [*29 augustus*] anno vive ende tnegentich, ten proffijte van mynen voors. geduchtigen heere, duysent croonen voor den voors. ambassadeurs, ende dies geaccordeert es om die reparacie van den goidshuyse van der abdye van Middelborch, ende oick die gratuyteyten, sallarysen, die reysen, wedden ende anders van eenige die den lande dienst gedaen hebben ter ordonnancie van den eedelen; welcke penningen men innen sal met alzulcken rechte ende executie als men gewoenlick es, behoudelick altijts dat de rentmeester van Zeelant zal mogen volstaen met leveringhe doende van denghonen die in dese betalinghe belet off difficulteyt zoude willen maicken, wel verstaende dat indien mynen voorn. geduchten heere eenigen van zijnen landen van Zeelant van nyeuwes gracie oft quytsceldinghe dade ter cause van den groten laste die zij hebben ter cause van hueren zwaren dyckaedgen omme tlandt te versekeren daer die vreese ende pericle inne gelegen is van te vervloeyen ende inne te gaene, of om andere merckelicke redenen daertoe porrende, dat dat wesen soude tzijnen laste.

Begerende voorts alzoet coustumelick ende gewoenlicken es van te geschiene ter eerste ende blyde Incomste van hueren heere ende prince, dat hem gelieve uuyt zijnder gracie te verghevene, te remitteerne ende te nyeten te doene alle tmesuz ende mesdaet ende oick de peynen ende verbuerte dairinne gevallen moogen zijn jegens hem, zijnder hoocheyt ende heerlicheyt, dieghuene die in voorleden tyden ende totten daghe van huydent

bereden hebben geweest bij den burchgrave tot versoucke van zijnen rentmeesters van Zeelant, welverstaende dat deghuene die noch niet betaelt ende voldaen en hebben die penningen daeromme dat zij bereden hebben geweest, gehouden werden te betaelen zijnen jegenwoordigen rentmeester binnen drie maenden naestcommende, oft anders zullen zij blijven in denzelven staet daer zij nu inne zijn, zonder te moogen gebruycken van der voors. gracie; ende zal die voors. rentmeester, om dat elcken diet angaet kennesse van desen zoude moogen hebben, gehouden zijn te doen condegen ende publieren over al Zeelandt dies voors. es, ende bovendien int particulier elcken scriven die hij bevinden sal int beryt sittende de voorn. gracie, ommedat zij te bet soude mogen commen hemluyden te quytene ende tontlastene.

Soe heeft myn voors. harde geduchten heere die eersthertoghe geaccepteert die voors. accorden gedaen bij den voors. van den Staten van Zeellandt, zoewel angaende zijnen ontfanck ende huldinghe naer der voormen ende manieren als wijlen de voors. hertoghen Phillips ende Karel ontfangen ende gehult zijn geweest, ende oick van der bede als vooren gescreven staet, mitgaders van duysent croonen toegeleyt den gedeputeerden boven genoemt. Ende angaende die voors. begeerte gedaen bij den voors. van den Staten van te mogen blijven gebruycken van den previlegien van wijlen mer voors. vrou Marie ende desgelijxc van der ander kuere ter tijt toe dat van der nyeuwer kuere, die geconcipiert ende begrepen es bij den commissarissen die hier voortijts daerup geordonneert zijn geweest, daerup gesloten sal worden als boven: hoewel myn voors. geduchte heere ende die heeren van zijnen Raide verstaen dat die previlegien van wijlen mer vrouwe te nyenten ende doodt zijn ende blijven zullen, nietmin myn voors. geduchten heere heeft geconsenteert ende es tevreden dat zoe wye ambochtsheerlicheyt hebbende binnen Zeelandt dat up den prince versterven mach, ende sterft zonder manhoir van zijnen lyve achter te laeten, daeraf zal gedaen ende geuseert worden naer uutwysen den previlegie.

Ende angaende alle andere puncten ende articlen van der ouder kuere, es myn geduchte heere oick tevreden ende consenteert dat die voors. van den Staten dairof gebruycken zullen tot an der stont dat die voors. nyeuwe kuere geconcipiert ende geraemt bij den voors. commissaryssen met advise van der K.M., harwaertover wesende bij mynen geduchten heere ende den luyden van zijnen Groten Raide ende dengeenen van den Staten die zij alsnu daertoe ordonneren ende deputeeren zullen, gesloten ende geaccordeert sal wesen, twelcke gescien sal binnen drie maenden ten lancsten, binnen welcken tijde mynen voors. geduchten heere den voors. gedeputeerden van den Staten sal laten weten bij zijnen rentmeester of zijnen brieve den dach die daerup genoomen sal worden. Ende oft binnen dien tijde bij gebreke der K.M. myns geduchts heeren ende den heeren van zijnen Raide die voors. nyeuwe kuere niet geconcludeert ende gesloten en worde, zoe zullen die voors. van den Staten ongehouden zijn die voors. nyeuwe kuere te accepteren; ende of oock zulck gebreck als vooren geviele bij den voors. van den Staten, zoe zullen zij vervallen zijn in de voors. nyeuwe begrepen kueren, ende die achtervolgen in der manieren als die bij der K.M. mynen geduchten heere ende zijnen Groten Raedt begrepen es ende gesloten sal zijn. Ende indien die van den Staten voors. vinden eenighe zaicken dienende ter welvaert van mynen voors. geduchten heere ende van zijnen ondersaten van Zeelandt, zullen die in gescrifte overgeven ende myn voors. geduchte heere zal dairinne versien alzoot behoiren sal ende in der manieren dat diezelve van den Staten des moogelick tevreden zullen wesen.

Ende als van der begeerte gedaen angaende der quytsceldinghe van den berijdinghe boven verhaelt, myn voors. geduchten heere, achtervolgende der ouder gewoente in gelijcken saicken onderhouden bij zijnen voorvaderen, heeft tot zijnder blyder Incomste ende huldinghe van zijnen lande van Zeelandt uuyt zonderlinghe gracie geremitteert ende te nyenten gedaen al tmesuz ende mesdaet ende alle civile bruecken ende peynen dairinne jegens zijn genaden gevallen mooghen wesen, die in voorleden tijden ende totten daghe van hedent bereden hebben geweest bij den burchgrave ter begeerte van den rentmeester

van Zeelandt, met condicien dat dieghuene die niet betaelt ende voldaen en hebben die penningen daeromme dat zij bereden hebben geweest, gehouden worden te betaelen den rentmeester jegenwoordich binnen drie maenden eerstcommende; ende of eenige in gebreke waere huere voors. scult te betaelen binnen den voors. drie maenden, die en zullen van desen gracien niet gebruycken maer zullen in den state blijven dat zij zijn; ende ten eynde dat elck dese gracie kundich wesen moogen, die voors. rentmeester sal dat voors. es bij zijnen placcaten doen kundigen ende publieren over al Zeelant, ende oick laten weten denghenen die int beryt zitten, ten eynde dat zij commen betaelen ende hem ontlasten.

Actum te Reymerswale den VI[en] dach in novembre int jaer duysent vierhondert vier ende tnegentich, ter presencien van mynen heere den prince van Chimay, myn heere van Carency, die heere van Bergen, eerste camerlinck, die heere van Bersselen, den proosten van Maestricht ende van Ludich, ende meer anderen van den Raide.

Aldus geteyckent Phillips, ende bij den secretaris Numan.

– *Afschrift (naar het origineel, door P. Sauvaige): ZA, Rekenkamer I B-O nr. 344, f. 1-2v (opschrift:* Copie van der acte bij dewelcke geconsenteert es die bede van den jaren deser rekeninghe*). – Regest: Fruin, Rekeningen, p. 269, nr. 324.*

a *Gewijzigd uit* 21 lb. 12 s. *In de marge staat onder andere de volgende aantekening van de Rekenkamer:* Hier niet meer geldende dan XX stuvers sdaechs, navolgende der appostille ende om redenen verclaert up gelijcke reyse in des rentmeesters leste rekeninghe van der bede Beoesterschelt foliis XLII ende XLIII°, ende de somme hieronder dairnair gecorrigeert.

1 De zestien dagen (en de achttien dagen van de volgende declaraties) betreffen ook de werkzaamheden voor de twee voorgaande dagvaarten.

1281 1494 DECEMBER 1, MECHELEN

b Denzelven Jan Hugenz., boide, es gereyst mit eenen oepenen placcate van den voorn. rentmeester [*Jan heer van Kruiningen*] gegeven onder zijnen signette XVI dagen in novembry anno XCIIII over al Bewesterscelt gaende an den drie Staten slants van Zeelandt, inhoudende alzoe mijnen genadigen heeren deertshertogen denzelven rentmeester bevoelen ende geordonneert hadde die van den voors. Staten te laeten weten dat zij huere gedeputeerde zouden zeynden binnen der stede van Mechelen den eersten dach van decembri doe naestcommende bij mijnen heere den cancellier omme mit hem ende den anderen heeren ende luyden van den Groten Raide te besoingieren up tstuck van der nyeuwer kuere van den voors. lande van Zeelandt, achtervolgende der acte onlancx daerup gemaect etc.[1] Soe was den voorn. rentmeester van wegen ons voors. genadigen heeren diezelve van den drie Staten ontbiedende dat zij huere gecommitteerde volcommelick gemachticht zoet behoort zeynden zouden binnen der voors. stede van Mechelen den voors. eersten dach van decembry doe naestcommende om te besoingieren up tstuck van der voors. nyeuwer kuere, sonder daerof eenichsins in gebreke te zijne, gelijck dat blijct bij den voors. placcate, die men hier overlevert. Ende mitsdien dezelve Jan de boide dairof betaelt zijn gewoenlick loon ende sallarys van 14 s. gron., facit 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 343, f. 145-145v. – Druk: Harthoorn, Rekening 1493/1494, p. 165.*

1 In de akte van 6 november, opgenomen bij voorgaand nr.

1282 1495 FEBRUARI 5-6, MIDDELBURG

b Jan Hugenzoon Sculock, bode voorn., die gereyst es geweest mit eenen oepenen placcaet van den voorn. rentmeester [*Jan heer van Kruiningen*] gegeven XXV dagen in januario anno XCIIII na den loop tsHoofs van Hollandt over al[a] an den drien Staten slants van Zeelandt, inhoudende alzoe mijn genadige heere denzelven rentmeester bevoelen ende

gelast hadde die van den voors. Staten te ontbieden ende laten weten dat zij in persoone commen souden of zeynden huere gedeputeerde binnen der stede van Middelburch tot eenen redelicken ende betamelicken daghe omme te communiceren ende voort te procederen mitten commissarissen ende gecommitteerden mijns genadichs heeren[b] die alsdan binnen Middelburch wesen zouden up tstuck van der reformacie van der kuere van Zeelant, dewelcke men ten zelven dage overgeven soude omme te visiteren soe dat behoert. Zoe waest dat achtervolgende dien denzelven rentmeester van mijns voors. genadigen heeren weghen denzelven van den drien Staten ontbiedende was dat zij in persoone commen of huere gedeputeerde volcommelicken gemachticht zoet behoort zeynden zouden binnen der voors. stede van Middelburch des donderdaechs den vijfsten dach van der toecomender maent van februario, savonts in der herberge om des anderen daechs daeran goets tijts voor die noene gesamentlick te visiteren ende oversien de voors. nyeuwe kuere ende daerup te communiquieren, accorderen ende sluten mitten commissarissen ende gecommitteerden voors., zonder daervan in gebreke te zijn etc., gelijck dat breeder blijcken mach bij den voors. placcate ende missive lettere van mijnen genadigen heere daeraen gehecht, die men hier tsamen overlevert. Ende mitsdien denzelven boide dairof betaelt zijn gewoenlick loon ende sallaris van 14 s. gr., facit 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 343, f. 145v-146. – Druk: Harthoorn, Rekening 1493/1494, p. 165-166.*

Denselven Pieter van der Gracht, bode voirn., die gereyst is geweest mit een open placcaet van den voirn. rentmeester [*Jan heer van Kruiningen*] gegeven XXV dagen in januario anno XCIIII^{O} na den loop tsHoefs van Hollant over al Beoisterscelt gaende aen den drie Staten tslants van Zeelant, inhoudende alsoe mijnen genadeghen heere denselven rentmeester bevolen ende gelast hadde die van den voirs. Staten te ontbieden ende laten weten dat zij in persone coomen zouden of seynden huere gedeputeerde binnen der stede van Middelburch tot eenen redelicken ende tamelicken dage omme te communikieren ende voert te procederen mitten commissarissen ende gecommitteerden die alsdan binnen Middelburch wesen zouden up tstuck van den reformacie van der kuere van Zeelant, dewelke men ten selven dage overgeven zoude omme te visiteren soe dat behoort. Soe heeft achtervolgende dien de voirn. rentmeester die drie Staten ontboden dat zij in persoene coomen of huere gedeputeerde volcommelick gemachticht zoet behoort seynden souden binnen der voirs. stede van Middelburch des donredaechs den V^{en} dach van der toecomende maent van februario, tsavons in de herberge om des anderen daechs daeran goets tijts voor die noene gesamentlick te visiteren ende oversien die voors. nyeuwe kuere ende dairop te communikieren, accorderen ende sluyten mitten commissarissen ende gecommitteerden voirs., zonder daervan in gebreke te sijn etc., gelijck dat breeder blijken mach bij den voors. placcaet ende copie van den[c] missive lettere van mijnen genaden heere daeraen gehecht, die men tsamen hier overlevert. Ende mitsdien denselven bode daeraff betaelt sijn gewoenlick loon ende sallaris van 7 s. gr., navolgende der quitancie gescreven onder in den placcaet, facit 2 lb. 2 s. – *Ibidem f. 150-150v. – Druk: als voren, p. 171.*

a *Volgt doorgestreept* Bewesterscelt gaende.
b mijns genadichs heeren *is boven de regel geschreven.*
c copie van den *is boven de regel geschreven.*

1283 1495 FEBRUARI 5-NA 9, DEN HAAG

Vgl. Dagvaarten Holland, V, nr. 6. Voor deze dagvaart, gewijd aan de ordonnantie op de haringtonnen, werden, naast de visserssteden van Holland, uit Zeeland opgeroepen Bouwershaven, Zierikzee, Middelburg, Veere, Reimerswaal, Vlissingen en Westkapelle. De eerste oproepen om op 5 februari ter dagvaart te komen werden op 26 januari rondgebracht; op 9 februari vonden nog oproepen plaats.

1284 1495 MAART 4-5, MIDDELBURG

b Denzelven Jan Hugez. Sculock, boide, is weder gereyst mit eenen anderen placcaet van den voorn. rentmeester [*Jan heer van Kruiningen*] gegeven XXII dagen in februario anno XCIIII na den loop tsHoofs van Hollandt [*1495*] over al[a] gaende an den drien Staten slants van Zeelandt, inhoudende alzoe die commissarissen mijns voors. genadichs heeren wesende binnen der stede van Middelburch begonnen hadden te besoingieren up tstuck van der kuere van Zeelant mit eenighe van den gecommitteerden in den name van den voors. drien Staten die aldaer vergadert hadden geweest in cleenen getaele, ende zonderlinghe van den eedele, waerbij geene eyntlicke conclusie daerup genoomen noch gesloten en hadde geweest, ende want die leste continuacie van der eyntlicker conclusie dairup te nemen wesen zoude binnen den X[en] van maerte doe naestcommende, soe was denzelven rentmeester van mijns genadichs heeren wegen denzelven van den drie Staten ontbiedende dat zij zonder des te laeten in persoone commen zouden of huere gecommitteerde vulcommelick gemachticht zeynden alst behoorde binnen der voors. stede van Middelburch upten Asschelewoensdach IIII[en] dach van der voors. maent van maerte doe naestcommende omme des anderen daechs gesamentlick ende eyntlick te sluyten upt stuck van der voors. nyeuwer kuere, mit meer andere redenen breeder verclaert in denselven placcaet, die men hier overlevert. Ende mitsdien den voorn. boide hier betaelt zijn gewoenlick loon van 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 343, f. 146. – Druk: Harthoorn, Rekening 1493/1494, p. 166.*

Den voirn. Pieter [*van der Gracht, bode*] is weder gereyst mit een ander placcaet van den voirn. rentmeester [*Jan heer van Kruiningen*] gegeven XXII dagen in februario anno XCIIII[O] na den loop tsHoefs van Hollant over al Beoisterscelt gaende aen den drie Staten tslants van Zeelant, inhoudende alsoe die commissarissen mijns genaden heeren wesende binnen der stede van Middelburch begonnen hadden te besoingnieren up tstuck van der kuere van Zeelant mit enige van den gecommitteerden in den name van den voirs. drie Staten die aldaer vergadert hadden geweest in cleenen getale, ende sonderlinge van den edelen, waerbij gheen eyntelicke conclusye daerop genomen noch gesloten en hadde geweest. Ende want die leste continuacie van der eyntelicker conclusye daerop te nemen wesen soude binnen den X[en] van merte doe naistcomende, soe was denselven rentmeester van mijns voors. genaden heeren wegen denselven van den drie Staten ontbiedende dat zij souden die gedeputeerde volcomelick gemachticht zeynden alst behoorde binnen der voirs. stede van Middelburch upten Asselwoensdach den IIII[en] dach van der voirs. maent van merte doe naistcomende om des anderen daechs gesaemlick ende eyntlick te sluyten up tstuck van der voirs. nyeuwer kuere, mit meer andere redenen breeder verclaert in denselven placcaet, die men hier overlevert. Ende mitsdien den voirn. bode betaelt sijn gewoenlick loon ende sallaris van VII s. groten, alst blijct bij der quictancie gescreven onder int selve placcaet, facit 2 lb. 2 s. – *Ibidem f. 150v. – Druk: als voren, p. 171-172.*

e Meester Jacob Pijnszoon, advocaet fiscael mijns genadichs heeren in zijne Camere van den Raide in Hollant, die bij bevele ende ordonnancie van mijnen heere de stedehouder generael ende raide van Hollant gereyst is uuyter Hage upten XXI[en] dach van mairte anno voors. bij onsen alregenadichsten heeren omme huere genaden te adverteren ende te kennen te geven dat eenige hem poochden omme die jurisdictie van Zeellant te sepereren van den lande van Hollant ende sekere andere saicken huere genaden angaende. In welcke reyse die voors. meester Jacob uuytgeweist ende gevaceert heeft vaerende, marrende ende kerende den tijt van negen geheele dagen, tot 24 stuvers sdaichs die hem bij den voors. Hove toegetauxeert zijn alzoot buyten slants was, belopende ter somme van 10 lb. 16 s. van 40 grote Vlaems tpont, blijckende bij certifficacie van den voors. Hove onder thandteyken van Ysbrant Pieterszoon, secretaris van den voors. Hove, in date van den eersten dach van apprille anno XIIII[C] XCIIII secundum cursum curie Hollandie, begrijpende affirmacie ende quitancie, hier overgelevert. Dairomme hier de voors. somme van 9 lb.[b] – *NA, Rek. Rek. nr. 191, f. 85v.*

a *Volgt doorgestreept* Bewesterscelt.
b *Dit bedrag is veranderd uit het oorspronkelijke 10 lb. 16 s. In de marge hierbij staan de volgende aantekeningen van de Rekenkamer: 1)* Loquatur bij gebreke van verclaringe wair mijn genadige heere was [in de tekst stond oorspronkelijk: wesende binnen der stede van ..., hetgeen is doorgestreept] ende oick upten prijs van den dachgelden, die zijn binnen slandts 16 s. ende buyten slants 20 s.; *2)* Habeat mair 20 s. sdaichs als van een reyse buyten slants navolgende den ouden taux alsvooren beloepende ende die somme hieronder dairna gecorrigiert.

1285 1495 APRIL 7-10, DEN HAAG
Vgl. Dagvaarten Holland, V, nr. 10. Voor deze dagvaart werden Zierikzee, Middelburg, Goes, Tholen en Reimerswaal ontboden om met de steden van Holland en West-Friesland te overleggen over de sake van Dansijck, *de overlast van jonker Ide die zeeroverij begaat en* die packinge van den harinck, zout, tonnen ende anders.

1286 1495 APRIL 13-14, MIDDELBURG
b Den voorn. Jan Hugenz. [*bode*] es noch gereyst geweest mit eenen oepenen placcate van den voorn. rentmeester [*Jan heer van Kruiningen*], gegeven VII dagen in april anno XCIIII voor Paesschen, over al Zeelant[a] gaende aen allen baenredzen, ridderen, edelen ende ambochtsheeren ende leenmannen over al Zeelant, inhoudende alzoe denzelven rentmeester bij mijnen genaden heere ende zijne oepene bezegelde brieven geordonneert ende gelast was terstont ende sonder vertreck alle den voors. edele huere heerlicke goeden, leenen ende ambochten te stellen in deszelfs mijns genadichs heeren handen mitten proffijten, baten, vervallen ende incommingen daerof comende ende tot regimente van dien te stellen, ende te committeren goede, notable ende gegoede mannen naer uutwijsen van den voors. oepenen bezegelden brieve, soe wast dat denzelven rentmeester vanwegen alsvooren diezelve edele ende elcken zonderlinghe ontboet dat zij niet laeten en zouden te commen in persoone of te zenden huere gedeputeerde vulcommelic gemachticht binnen der stede van Middelburch des maendaechs den XIII[en] dach van der tegenwoordiger maent van aprille doe naestcommende, tsavonts in der herberge omme sanderdaechs daeran te aenhoeren de cause van der voors. handtstellinghe ende dairup samentlick te communiquieren etc., alst breeder verclaert staet in den voors. placcaet, die men hier overlevert. Ende daerof hier den voors. boide betaelt zijn gewoenlick loon ende sallarys van veertien scellingen groten, facit 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 343, f. 146v-147. – Druk: Harthoorn, Rekening 1493/1494, p. 167.*

Den voorn. Symon Janszoone [*bode*] es noch ghereyst geweest mit eenen oepenen placcaet van den voorn. rentmeester [*Jan heer van Kruiningen*], gegeven zeven daghen in april int jaer vier ende tnegentich voor Paesschen, over al Beoisterschelt ghaende aen allen baenroedzen, ridderen, eedelen, ambochtsheeren ende leenmannen over al Zeelant, inhoudende alzoe denzelven rentmeester bij mijnen genadigen heere ende zijnen oepenen bezegelden brieven geordonneert ende gelast was terstont ende zonder vertreck alle der voors. eedele huere heerlicke goeden, leenen ende ambochten te stellen in deszelfs mijns genadichs heeren handen mitten proffijten, baten, vervallen ende incomminghen daervan commende ende tot regemente van dien te stellen ende te committeren goede, notabele ende gegoede mannen naer uutwijsen van den voors. oepenen bezegelden brieve. Soe wast dat denzelven rentmeester van wegen als vooren dezelve eedele ende elcken zonderlinghe ontboot dat zij niet laeten en zouden te commen in persoone of te zeynden huere gedeputeerde vulcommelicken gemachticht binnen der stede van Middelburch des maendaechs den dertiensten dach van der tegenwoordiger maent van aprille doe naestcommende des avonts in der herbergen omme sanderdaechs daeran te aenhoeren de cause van der voors. hantsluytinge ende daerup gesamentlic te communiquieren etc., alst breeder verclaert staet

in den voorscreven placcaert, die men hier overlevert. Ende dairoff hier den voors. boide betaelt es zijn gewoenlick loon ende sallarys van zeven scellingen grooten Vlaems, facit 2 lb. 2 s. – *Ibidem f. 149-149v. – Druk: als voren, p. 169-170.*

a Zeelant *is in de marge toegevoegd; volgt doorgestreept* Bewesterschelt.

1287 1495 APRIL 21-28, MIDDELBURG

b Jan Hugenz. Sculock, boide, van dat hij gereyst es geweest mit eenen oepenen placcate van den voorn. rentmeester [*Jan heer van Kruiningen*], gegeven onder zijn signet upten heiligen Paeschavont [*18 april*] anno XCIIII, over al Bewesterschelt ende an den drien Staten slants van Zeelant, inhoudende alzoe mijn genadige heeren die coninck ende hertoge Aelbrecht van Zassen denzelven rentmeester bevoelen hadden diezelve drie Staten samentlicken te doen vergaderen binnen der stede van Middelburch om himluyden te kennen te geven zekere saicken der gemeenre welvaert of verderfnisse van denzelven lande angaende, soe wast dat den voors. rentmeester vanwegen alsvoeren die voors. drie Staten ontbiedende was dat zij zonder des te laten in persoone commen zouden of eenige gedeputeerde volcommelicken gemachticht zenden zouden alst behoorde binnen der stede van Middelburch voors. des dinxendaechs in de heilige Paeschdagen doe naestcoomende [*21 april*] omme des anderen daechs daeran te anhoeren die begeerte van den voorn. coninck, ende dairup mit mallcanderen te communikieren ende sluyten etc., breeder verclaerst in den voors. placcaet, die men hier overlevert. Ende mitsdien hier den voors. boide betaelt es zijn gewoenlick loon ende sallarys van 14 s. gr., facit 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 343, f. 147-147v. – Druk: Harthoorn, Rekening 1493/1494, p. 167-168.*

Denzelven Symon Jansz. [*bode*] van dat hij gereyst is geweest mit eenen oepenen placcaet van den voorgenoemden rentmeester [*Jan heer van Kruiningen*], gegeven onder zijn signet upten heiligen Paeschavont anno XIIII[C] vier ende tnegentich, over al Beoosterschelt ghaende an den drien Staten slants van Zeelandt, inhoudende alzoe mijnen aldergenadichsten heeren den Roomsch coninck ende hertoge Aelbrecht van Zacxen denzelven rentmeester bevoelen hadden die voorn. drie Staten samentlicken te doen vergaderen binnen der stede van Middelburch omme hemluyden te kennen te gevene zekere saicken der ghemeenre welvaert of verderfnisse denzelven lande angaende. Soe wast dat denzelven rentmeester van weghen alsvooren de voorscreven drie Staten ontbiedende was dat zij zonder des te laetene in persoone commen zouden off eenighe gedeputeerde vulcommelick ghemachticht zeynden alst behoorde binnen der stede van Middelburch voorscreven des dinxdaechs in de Paeschdagen doe naestcommende omme des anderen daechs daeraen te anhoeren de begeerte van den voorn. coninck, ende dairup te communikieren ende te sluyten etc., als dat breeder verclaert werdt in den voors. placcaet, die men hier overlevert. Ende mitsdien hier de voors. boide betaelt zijn gewoenlick loon ende sallarys van 7 s. gr., facit 2 lb. 2 s. – *Ibidem f. 149v. – Druk: als voren, p. 170.*

c *Zie voor de reis van de afgevaardigden van Tholen volgend nr.*

e Denzelven Oste van der Mote [*klerk van de rentmeester*] de somme van thien [pont] tot veertich groten Vlaems tpondt, alzoewel over zijn sciphuyere ende wagenhuere als zijn costen ende moyenisse van gesonden geweest hebbende upten Paeschavont [*18 april*] anno XCV van weghen den Staten van Zeelant tot Mechelen van mijnen genadigen heere de eertshertoghe ende den hertoghe van Zassen, roerende die achtduysent ponden die men eysschende was bij anticipacien up die bede XCV, alst blijct bij der cedulle gegeven onder thandteycken van Phillips van Bourgoingnen XXV dagen in april anno vijf ende tnegentich, die men hier overlevert. Ende mitsdien hem betaelt de voors. 10 lb. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 344, f. 21v-22.*

Eerst Jan Hugenz. Sculock, gezwoeren boide myns genadichs heeren in Bewesterschelt, van dat hij ommegedragen ende vercondicht heeft over al Bewesterschelt ter plaetsen gecoustumeert eenen placcaet van mynen heere van Cruningen, rentmeester voorn., gegeven onder zijnen signette XXX daghen in julio anno XCV, gaende an allen ambochtsheeren of hueren rentmeesteren ende clercken, inhoudende alsoe die gemeen Staten van Zeelandt, vergadert zijnde binnen Middelburch upten XXVIII^en^ dach van aprille doe lestleden, om te beletten ende verhoeden dat alzulcke luyden van wapenen als leggende waeren in Brabant in wille duer Zeelandt te reysen mit den heere van Jorck, ende die grote scaden die zij den lande gedaen zouden hebben, mijnen voorn. genadigen heere tot zijnen versoucke ende begeerte geconsenteert hadden te leenen ende tanticiperen de somme van 8000 ponden tot veertich groten Vlaems tpondt, up rekenijnge van der bede verschijnende tsint Jansdaghe decollacio [*29 augustus*] int zelve jaer, in alre manieren breeder in denzelven plackaert verclaert etc., soe was den voorn. rentmeester van mijns voors. genadichs heeren weghen dezelve ontbiedende terstont zonder des te laeten alle diligencie te doene, elck in zijn ambocht ende bedrijff, om te innen ende tontfangen van den ondersaten ende meest gegoede persoonen de somme begrepen in een briefkin dat hemlieden bij den voors. bode gegeven worde, ende diezelve somme brengen zouden of zeynden binnen der stede van Middelburch in des voors. rentmeesters contoir binnen achte daghen dairnae, sonder langer vertreck, of bij gebreke van dien zulcke executie dairup te volghen ende gedaen te worden, als breeder te vollen al int langhe den voorscreven plackaet begrepen heeft, die men hier overlevert, daerof den voorn. boide betaelt es over zijn gewoenlick sallaris ende loon 14 s. groten, facit 4 lb. 4 s.[a] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 344, f. 24[II]v-25[II].*

a *In de marge tekende de Rekenkamer aan: 1)* Loquatur op dese ende die vijf naeste navolgende partien, overmits dien dat na tconsenteren van deser bede mijn genadige heere behoirt die somme van derselver bede suver ende vry te hebben, sonder zijnen last. *2)* Transeat, gemerct die cleynicheyt van der saicke.

1288 TUSSEN 1495 APRIL 28 EN MEI 13[1], MIDDELBURG

N.B. De eerste reisdeclaratie zal betrekking hebben op de dagaart van voorgaand nr.

c Reysden Heynric Mathijsz. ende Govert Pietersz. ter dachvert int Middelburch roerende van sekere anticipacie die hertoge Philips begeerde te hebben in ofcortinge van den scote dat te Reymerszwale geconsentert wert; daerom uutgeweest IIII dagen, f. 16 s.
Noch eens gereyst up datselve stuc deselve Heynric Mathijs ende Go[vert] Piersz. ende sijn uutgeweest III dagen, f. 12 s. gr. – *GA Tholen, Oud-archief Tholen voorl. nr. 181B, f. 4.*

1 Resp. de datum van het besluit van de Staten in voorgaand nr. genoemd en de eindtermijn van de rekening van Tholen.

1289 1495 MEI 12, MECHELEN

e *12 mei, Mechelen. – Indiening bij de heer van Champvans en Solre van de bezwaren van de steden Middelburg, Zierikzee en Reimerswaal tegen de nieuwe keur van Zeeland.*
Daaraan voorafgaand zijn op 30 april door Jan van Couwenberge, deken van Abbenbroek en vorstelijk secretaris, de bezwaren van onder meer Zierikzee verzameld. Op verzoek van Zierikzee zijn de handelingen op schrift gezet en de door deze stad overhandigde oorkonden en afschriften overgeschreven:

Voor mij Jan van Couwenberghen, deken van Abbenbrouck ende secretaris van mijnen genadigen heere, zijn gecommen die van den gerechte van Zericxzee ende hebben mij gepresenteert een acte, daeroff d'inhouden hijernaer volget:

Op den dach van heden, XXIII^ten^ van maerte anno vierentnegentich voor Paesschen, soo

es bij mijnen heere van Campvans, ridder ende cancelier, ende andere luijden van den Grooten Rade van den Roomsschen coninck ende mijnen genadigen heere, ten versoucke van de steden van Middelburgh, Zierickzee ende Reijmerswaele geordonneert ende gecommitteert meester Jan van Couwenberghen, secretaris, om te collationeren ende te extraheren alle alsulcke lettren, titulen ende munimenten roerende hoeren rechten, keuren, previlegien ende costumen als daermede sij hemluijden behulpen sullen willen tegens den Edelen van den Lande van Zeelandt ende anderen op die keuren van den platten lande, ten eersten donresdage na Quasimodo eerstcommende [*30 april*], denwelcken dach hemluijden daeromme ende omme den voorschreven keuren te accorderen ende vereenighen bescheijden es geweest. Gedaen den dach ende jaere alsboven. Aldus geteijckent Le Fevre.

Versouckende bij den voorschreven van Zierickzee aen mij naervolgende derselver acte te willen ontfanghen, extraheren ende excopieren allen alsulcken titlen, lettren ende munimenten als sij produceren souden willen tegens die geconcipieerde keuren van den Lande van Zeelandt, om die onderhoudenisse ende bewaernisse van heuren particulieren keuren, rechten, previlegien, costuijmen ende oude hercommen die sij seggen te hebben.

I

Item, Ende de presentatie van de voornoemde acte alsoo gedaen, soo hebben de voornoomde van Zierickzee geseijt ende verclaert dat sij puer exempt sijn van der lantkeure – – –

De gedeputeerden van Zierikzee overhandigen vervolgens een kohier met afschriften van 43 oorkonden, in opdracht van de vorst door Bruninck van Boschuysen gekopieerd uit de registers van Holland. Zij vertonen ook diverse originele oorkonden door verschillende graven voor Zierikzee uitgevaardigd, die in opdracht van de gedeputeerden voor het grootste deel door Van Cauwenberge geïnsereerd worden.

[*f. 235*] XXXVI

Item die van Zierickzee produceren dese voornoomde confirmatien om te toogen, dat alle die graven van Zeelant [*f. 235v*] hebben willen onderhouden der voorn. van Zierickzee in allen heuren keuren, rechten, privilegien, costuymen ende oude hercommen ende sonderlinge de eertshertoge Philips, die hen van deser uren gesworen heeft de selve haren keuren, rechten, privilegien, coustuymen, oude hercommen ende liberteitten daeroff sij gebruyckt hebben bij tijden van wijlen hertoghen Philips ende Kaerle in der lester ontfangenisse van den lande van Zeelandt in Reymerswaele, twelcke men bij t'maecken van der nieuwer keure niet en behoort te revocerene ende mach sonder den consent van hemlieden, off dat zij die verbeurt hadden.

XXXVII

Au'jourdhuij IIII de maij anno IIII^{xx} XV sont venuz et comparuz pardevant moy en ceste ville de Malines le deputez de la ville de Zierickzee et illec ont produyt en mes mains ung acte, dont la teneur s'ensuyt:

Comme au'jourdhuy XII^{a} de may l'an mil IIII^{C}IIII^{xx} et quinze les commis et deputez des villes de Zeelande, assavoir de Middelburch, Zierickzee et Reijmerswaele ayent remonstré que jacoit que puis aucunes annees il a pleu au Roy nostre Seigneur a la requeste des Nobles dudit pays de Zeelande maintenans la keure du plat pays estre moult obscure et confuse, ordonner certains commissaires [*f. 236*] pour esclarcir icelle obscurité et que soubs ombre de ce iceulx commissaires ayent advisé et conceu par maniere de keure certains nouveaux articles, dont copie non autenticque a esté puis nagueres presentie a iceulx desdites villes comme interessez, lesquels en la visitant ayent trouvé plusieurs points et articles repugnants a leur anchiens droits, keures, privileges, franchises, libertez et coustumes, et en facon telle que selle estoit ainsi passee elle ne seroit dicté la keure du plat pays mais des villes de Zeelande, lesquelz toutevoyes long temps au paravant la confection de toutes keures du plat pays et de feu de tresnoble memoire le conte Guillaume Roy des Rommains, ont eu leur particulier keure soubs son seau real, et depuis confirmee par les contes dudit pays de

Zeelande, dont l'on a usé jusques a ceste heure. Et jasoit que pour ce les commis desdites villes sentans que les bourgeois d'icelles seroient par ladite nouvelle keure fort grevez, prejudicez et interessez, pour eviter toutes divisions et proces, ayent par plusieurs foys eu communication avec lesdits Nobles de Zeelande et leurs commis, tellement que iceulx Nobles pour les remonstrations et raisons de ceulx desdites villes et condescendans aucunement a droit et equité se soyent en pluspart departy et deportiez des nouvellitez mises avant par ladite nouvelle keure et jusques [*f. 236v*] a quatre points ou articles seulement qui s'ensuyvent, assavoir primo:

Que les dijckes des heritages appartenans aux bourgeois desdites villes previlegiez se pourront faire sans par le dijckgrave ou heemraeden faire faire la sentence aux proprietaires, ce que par ceste maniere par la faulte ou negligence des censiers ou fermiers l'on leur fourgangnerent leurs terres et possessions sans les appeler;

Secundo, que ceulx desdites villes priviligiees ne pourront faire convenir leurs debteurs pour debtes et actions personnelles pardevant juges ecclesiasticques;

Tertio, que ceulx desdites villes priviligiees pourront estre arrestez par tout le pays de Zeelande;

Quarto, que ceulx desdites villes priviligiees comme dict est, ne pourront faire donations et transports de leurs biens, terres ou heritages sinon es lieux et pardevant les justices ou a leurs biens sont gijs.

Et sur lesquels quatre points seulement, lesdits Nobles et villes tant en communiquant ensemble comme par lentreparler d'aucuns du Grand Conseil du Roy nostre Seigneur et de mon tresredoubté seigneur monsieur l'archiduc soient demeuré en different. Et outre ce, que ausdites villes a fin de non prejudicier a leurs droits, keures, privilegies, franchises et coustumes ensemble a leur exemption de toutes keures du plat pays par article expres d'icelle, ait par appoinctement de mesdits seigneurs du Grand Conseil esté ordonné faire leur production de leursdits droits, keures, privilegies, franchises, coustumes, exemptions et autres munimens es mains d'aucuns comissaires a ce ordonnez. A quoy ilz ayent furny et assez comme ils esperent pour demourer en la possession de leursdits droits, keures, privilegies et coustumes. Touttesfoys lesdits Nobles de Zeelande, de ce non contens, mais desiderants de tant plus troubler et circumvenir lesdites villes, ont par aucuns non ayans commission ne puissance a ce fait faire, ont souffert exhiber puis nagueres une autre nouvelle keure, contenant au dehors de ladite primiere keure, dont leur a esté baillee la copie, plus de cincquante points et articles, de la substance desquels lesdits Nobles se sont es communications sur ce euez pardevant departiz. Outre ce elle est faicte en language autre que dudit pays et y est icelluy language miz et apposé si couvertement et obscurement que bonnement n'a esté possible de bien entendre ny respondre par lesdits de ville en dedens le temps a eulx assigné a faire leur production, laquelle comme dict est par ledict appoinctement ne se debvoit faire que sur lesdits quatre points. Pour ausquels avoir furny ceulx desdites villes entendoient et entendent devoir demourer en touts leurs droits, keures, privileges, costumes, franchises et exemption de ladite keure du plat pays par article expressement avis en icelle comme dict est.

Pourquoy lesdits deputez desdites villes, craindans que soubz umbre des choses dessusdites ou autres l'on les vuille circumvenir en leurdite production ou autrement les asservir ausdits Nobles et plat pays par concluir les points desdites nouvelles keures sur lesquels ils naurroient produit leurs droits, tiltres et munimens, ce que sans au long les ouyr, seroit a leur grande prejudice, interest et perpetuel destruction. Et afin que ceulx desdites villes que sans estre maintenus en leursdits droicts, keures, pivileges, franchises et costumes octroyez et confermez par les contes de Zeelande, ne pourroient plus secourir au affaire de mondit seigneur, a quoy faire elles ont tousiours esté prestés, ne soient spoliez de leursdits droits, privileges, franchises et coustumes, lesdits deputez de villes dessusdites entant que mestier seroit et que l'on le vouldroit aucunement prejudicier par aucuns desdits nouvaux points ou autres en leursdits droits, keures, privilegies, franchises et coustumes, requerans estre

au long oyez a lencontre desdits nouvaux articles, ont cedit jourdhuy protesté et protestent pardevant monseigneur de Champvans et de Solre, cancellier du Roy et de mondit seigneur, que s'aucune chose se face en iceulx ou autres a leur desceu et eux non oyz comme dict est, que ce ne leur tourné peut ou daue tourner a aucun prejudice. Requerans de ladite protestation avoir acte pour le produyre en leur proces verbal faict sur ladite production et eulx en autrement en ayder la ou et quant besoing sera, lequel acte leur a esté accordé tel que dessus.

Fait a Malines les jour et an dessusdites. Ainsi signé Le Fevre. Requerant ledit acte vouloir enserer en cest present proces verbal pour leur valoir ce que raison, ce que leur ay accordé. Fait le jour et an dessusdits. Onder dese copie stont: Gecollationneert tegens d'originel proces verbael bij mij De Cauwenberge onderteeckent.

– Afschrift [van de akte opgemaakt op verzoek van Zierikzee]: (17e eeuw) ZA, Handschriftenverzameling nr. 1140, f. 209-238.

De Stoppelaar, Inventaris, nr. 696 vermeldt een afschrift dat mogelijk van het Middelburgse exemplaar gemaakt is en de bezwaren van Middelburg tegen de keur inhoudt: (gelijkt., op perkament) GA Middelburg, nr. 174; ibidem, Guldenregister f. 241v (beide verloren gegaan in 1940).

a *Gezien de in de vorige alinea genoemde datum is een van beide data onjuist door een klerk overgeschreven.*

1290 1495 MEI 31, DEN HAAG

Vgl. Dagvaarten Holland, V, nr. 16. Voor deze dagvaart, gewijd aan de zaak van Pruisen en de koning van Polen (= Danzig) en de ordonnantie op de verpakking van de haring, werden, naast de edelen en steden van Holland, uit Zeeland ontboden Brouwershaven, Zierikzee, Reimerswaal, Goes, Middelburg, Vlissingen, Westkapelle, Zoutelande, Domburg, Veere en Kortgene.

e Den voirn. Clais Keyser [*bode*], die upten II^en^ dach in junio anno XCV mit zekere beslotenen brieven van den stedehouder generael ende raide van Hollant gereist is an der stede van der Veere, inhoudende dat zij huere gedeputeerde senden souden tot sHertogenbossche om aldair te communiceren mit die stede van Colen ende andere Duytsche steden up Beloken Pixteren doe naistcommende [*14 juni*], roeren[de] die pactijnge ende zoutijnge van den harinck, ende dat zij spreken souden die van Vlaendren van derzelver saicke ende hoere rapport dairof overbringen. Ende dit overmits dat zij in gebrecke geweist waeren ter dachvairt te commen in den Hage aldair zij mede bescreven waeren. In welcke reyse hij uuytgeweist heeft onder vaeren, marren ende keren den tijt van vijf gheheele daghen, tot zes stuvers sdaichs, alst blijct bij cedulle van den voorseiden Hove onder handteyken van den voorseide Jan van Zevender ende Cornelis van Zonnevelt, hier overgelevert, begripende affirmacie ende quitancie; valent 30 s. – *NA, Rek. Rek. nr. 191, f. 104v.*

1291 1495 NA JUNI 19, DEN HAAG

Vgl. Dagvaarten Holland, V, nr. 18. Op 19 juni werden enkele Hollandse steden naar Den Haag ontboden omdat daar afgevaardigden van Keulen waren aangekomen voor overleg over de verpakking van de haring. Gedeputeerden uit Zeeland waren in elk geval bij het eindresultaat betrokken:

e *23 juni, zonder plaats. – Rooms-koning Maximiliaan en aartshertog Filips beoorkonden de ordonnantie op de haringtonnen, het zouten en het verpakken van haring, welke stadhouder-generaal en het Hof vastgesteld hadden* bij advyse ende goetduncken van onsen eedelen ende gedeputeerden van onsen steeden van onsen voirs. landen van Hollant, Zeelant ende Vrislant, *waarbij ook* daerover geroupen [waren] dieghene die mitter voers. coipmanscipe

ende neerynge ommegaen ende even verre dattet angaet den tonnen. *De ordonnantie was al op 12 augustus 1494* geraemt ende geordonneert[1] *en is_thans* geconcludeert ende gesloten.
Art. 32 betreft de planning van een jaarlijkse bijeenkomst van belanghebbenden in Den Haag:
Item is voert geordonneert dat men alle jaire, soe lange alst noodt is, seynden ende comen zal binnen den Hage upten sonnendach Trinitate[2] zekere gedeputeerde uuyten lande van Hollant ende van den steden weghen van Dordrecht, Briele ende Rotterdamme, ende uuyt Zeelant zekere gedeputeerde van der Veere ende voer den ondersaten van den heere van Beveren, aldair zij vinden zullen zekere gedeputeerde van der stadt van Coelen ende andere overlantsche steden, omme aldair malcanderen te kennen te gheven van den gebreken die an beyden zijden bevonden sullen wezen angaende tguent dat voers. is, ende andere. – *Orig.: SA Keulen. – Afschr. NA, Hof van Holland, 1e memoriaal Sandelin f. 351-354*[3]. – *Druk: Kuske, Quellen II p. 697-702 nr. 1395. – Regest: HUB, XI, nr. 843.*

1 Zie nr. 1276.
2 De eerste zondag na Pinksteren.
3 Met de datum 24 juni.

1292 1495 JUNI 21-EIND JULI, (MECHELEN) LEUVEN
Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal Wellens, Etats généraux p. 481 nr. 42, Dagvaarten Holland, V, nr. 20, en Blockmans, Handelingen 1477-1506, II p. 710-711 nr. 486. Zij vermelden een bijeenkomst in Leuven, die op 21 juni begon, duurde tot eind juli en gewijd was aan de muntproblematiek. Wellens vermeldt geen Hollands-Zeeuwse deelname. Een dergelijke vergadering was ook al voor 17 mei te Mechelen gepland voor de steden van Brabant, Vlaanderen en Holland, zie Dagvaarten Holland, V, nr. 13.

a Den voirn. Jan van Arckel [*bode*], die upten XIII[en] dach in junio anno voors. mit zekere beslotenen brieven van den stedehouder ende raide van Hollant gereyst is uuyten Hage an den steden van Ziericxzee ende Middelburch, inhoudende dat zij huere gedeputeerde zenden souden in den Hage in eenen sekeren getale omme dairuyt te kiesen zekere notable mannen ende die te seynden bij onsen aldergenadichsten heeren omme mit zijnre genaden te besongieren op stuck van der munte. In welcke reyse hij uuytgeweist heeft onder vaeren, marren ende keren mits onweder ende storme den tijt van negen geheele dagen, tot zes stuvers sdaichs, alst blijct bij cedulle van den voors. Hove onder thandteyken van den voors. Jan Michielszoon, hier overgelevert, begrijpende affirmacie ende quitancie; valent 2 lb. 14 s. – *NA, Rek. Rek. nr. 191, f. 105v.*

b *13 juni. – Beschrijvingsbrief vanwege Rooms-koning Maximiliaan en aartshertog Filips aan de regering van Middelburg om haar gedeputeerden te zenden ter dagvaart welke op 21 juni gehouden zal worden te Mechelen met de officieren van de munt en de gedeputeerden der overige landen en steden. – GA Middelburg, Register 'Brieven aen de stadt 1400-1499', nr. 161 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 699.*

Advies van de officieren van de munt om te dienen op de dagvaart betreffende die zaak. – GA Middelburg, Register 'Muntsaken', nr. 34b, twee stukken zonder dagtekening (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 700.

1293 1495 AUGUSTUS 3-4, MIDDELBURG
b Jan Hugenzoon Sculock, gezwoeren boide in Bewesterscelt, van dat hij ommegedragen ende gecondicht heeft over al Bewesterschelt voors. ten plaetsen gecoustumeert eenen placcaet van desen rentmeester [*Jan heer van Kruiningen*] gegeven onder zijn signet den lesten dach

van julio anno vijf ende tnegentich, ghaende an allen prelaten, banradsen, ridderen, eedelen, burchmeesteren, scepenen ende raide van den goeden steden ende andere representerende die drie Staten slants voors., inhoudende alzoe die gedeputeerde van mijns voors. genadichs heeren landen onlancx, vergadert wesende up tstuck van der munte[1], onder himluyden geraemt hadden twee concepten voorsien hebbende totter ongeregeltheyt van dien, dairof de copie an den voors. placcaet gehecht es, om wederomme te zijn bij denzelven mijnen genadigen heere den achtsten dach van der toecommender maent van augusto ten eynde van een eyntlick slot ende conclusie dairinne te nemen, waeromme mijnen voors. genadigen heere denzelven rentmeester gelast ende bevolen hadde dezelve van den Staten in Zeelant gesamentlick te doen vergaderen om te communiquieren up die voors. twee concepten. Soe was mitsdien denzelven rentmeester van mijns voors. genadichs heeren wegen himluyden ontbiedende dat zij commen off zenden zouden huere gedeputeerde, gemachticht alst behoirt, binnen der stede van Middelburch des maendaechs den III^en^ dach van der maent van augusto om des anderen daechs daeran gesamentlick te communiquieren, accorderen ende sluten up die voors. twee concepten, ende dat zij alsdan zekere gedeputeerden schicken zouden bij mijnen voors. genaden heere upten voors. VIII^en^ dach van augusto[2], alst breeder verclaert staet in denzelven placcaet, hier overgegeven. Dairomme hier denzelven Jan Hugenz. betaelt over zijn sallaris ende gewoenlicken arbeyt als coustumelicken es 14 s. gr., facit 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 98, f. 128v-129.*

1 Zie voorgaand nr.
2 Van het doorgaan van deze bijeenkomst is niet gebleken. Zie volgend nr.

1294 1495 SEPTEMBER (18) 22-1496 JANUARI 14, BRUSSEL

Zie voor deze bijeenkomst van afgevaardigden van de steden van alle Bourgondische gewesten Wellens, Etats généraux p. 481-482 nr. 43, Dagvaarten Holland, V, nr. 29 en Blockmans, Handelingen 1477-1506, II nr. 492. Volgens Wellens begon de vergadering op 8 augustus, eindigde zij eind maart 1496 en was zij gewijd aan de muntproblematiek. Op 9 september ontboden stadhouder en Raad de steden van Holland en Zierikzee, Veere, Goes, Middelburg en Reimerswaal om op 18 september te Mechelen te zijn of op een andere plaats waar de vorst dan zou wezen.

b *8 september. – Beschrijvingsbrief vanwege de stadhouder-generaal en de de raden van rooms-koning Maximiliaan en aartshertog Filips aan de regering van Middelburg om, evenals de andere steden, haar gedeputeerden op 18 september te zenden naar een nader aan te wijzen plaats, ten einde dan definitief een besluit te nemen over de ordonnantiën op de munt. – GA Middelburg, Register 'Brieven aen de stadt 1400-1499', nr. 164 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 705.*

e Desen rentmeester [*mr. Cornelis Jacobsz. van der Vere*] van dat [hij] twee dagen deen an dandere gevaceert heeft, daeraf de eerste was XXI^sten^ van januario XCVI v[an Utrecht] tot [Middelburch] om van die van der wedt aldaer te wetene hoe men de nijwe ordonancie van der munte aldoe uutgeroupen in eenige artikelen al verstont ende useerde om te scuene[1] de peynen van dien, also si in eenige artikelen zeer duurster[2] overgegeven was. Ende voorts bij mer vrouwe van Ravestein gereist om entelic te wetene haer opinie wat men van den edelen wege in ... teren soude tot Brucelle bij onsse genadigen heere, daer de Hollanders verwachtende waren de vorscreven opinie van die van Zeelant up stuc van Danseke ende Pruse; 6 s. gr. Ergo hier 6 s. gr. – *ZA, Heren van Veere voorl. nr. 162 (rekening van de rentmeester van Veere 1496), f. 42v.*

1 Schuwen.
2 Duister.

1295 1495 DECEMBER 28-29, MIDDELBURG

b Jan Hugenzoone Sculock, boide in Bewesterschelt, heeft ommegedragen ende gecondicht over all Bewesterschelt voors. ter plaetsen gecoustumeert eenen placcaet van den voors. rentmeester [*Jan heer van Kruiningen*] gegeven onder zijn signet vier ende twintich dagen in decembri anno vijf ende tnegentich, ghaende an den drien Staten slants van Zeelandt, inhoudende alzoe him mijnen genaden heere onlancx mondelinghe gelast ende bevoelen hadde tot versoucke van eenighen uuyt Hollandt, doe bij zijne genaden wesende, eene generaele dachvaert te doene houden mit die voors. Staten van Zeelandt up Alderkinderendach [*28 december*] doe eerstcommende omme himluyden aldaer te tooghen eenen beslooten brief mit eene copie dairinne besloten an mijnen voors. genadigen heere gesonden bij die van Danzicke voor ende uuter name van die van Pruyssen ende Lijflant ter eenre zijde,[1] ende die van Hollandt, Zeelandt, Vrieslandt ter andere, ten eynde dat indien die voors. van Zeelant tzelve eenichsints anginck zij tsamen daerup communiquieren mochten ende daernae huere gedeputeerde zeynden in Hollandt na den heiligen Drieconingendach [*6 januari*] doe naestcommende. Soe was denzelven rentmeester himluyden van mijns genadichs heeren wegen ontbiedende te commen of te zenden binnen der stede van Middelburch des maendaechs Alderkinderendach doe naestcommende om des anderen daechs dairan goets tijts te zien ende hooren lesen dezelve brieven ende up tinhouden van dien gesamentlick te communiquieren ende sluyten zoe dairtoe dienen ende behoeren zoude, dat gedaen wesende, dairna hure advis ende conclusie over te zeynden bij huere gedeputeerde in Hollandt voors., mit meer andere punten in den voors. placcaet breeeder verclaert, die men hier overlevert. Ende mitsdien dairof den voorn. Jan Hugez. betaelt zijn gewoenlick sallarijs van 14 s. gr., facit 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 98, f. 130v-131.*

Jan Hugenzoone voorn. van dat hij ommegedragen ende vercondicht heeft eenen anderen oepenen placcaet van den voorn. rentmeester [*Jan heer van Kruiningen*] over al Bewesterschelt ten plaetsen gecoustumeert gegeven onder zijn zegel den XXIIII^en^ dach van decembry anno vijf ende tnegentich, ghaende an allen prelaten, baenroedzen, ridderen, edelen, burchmeesteren, scepenen ende raiden van den goeden steden ende andere representerende die drie Staten slants van Zeelandt, bij denwelcken den voorn. rentmeester van mijns voors. genadichs heeren weghen himluyden ontboden ende liet weten dat zij niet laten en zouden huere gedeputeerde te zeynden volcommelick gemachticht binnen der stede van Middelburch des maendaechs Alderkinderendach den XXVIII^en^ der voors. maent van decembry omme des anderen daechs daeran te zien ende hoeren lesen eenen besloten brief ende eene copie dairinne besloten mijnen voors. genadigen heere gesonden bij die van Danswijck, voor ende uuyter name van die van Pruissen ende Lijflandt ter eenre zijde, ende die van Hollandt, Zeelant ende Vrieslant ter andere, ende up tinhouden van dien gesamentlick te communiquieren ende te sluyten zoe daer toe dienen ende behoeren zoude, om dairnae huer advys ende conclusie over te zeynden mit hueren gedeputeerden in Hollandt ter dachvaert die aldaer gehouden zoude werden upte voors. materie, van groter importune wesende etc., alzoe dit breeder blijcken mach ende verclaert wort in den placcaet die men hier overlevert. Ende mitsdien dairof betaelt den voorn. boide zijn gewoenlick sallaris van 14 s. groten, facit 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 344, f. 26v-27.*

d Meester Jan Heynricxz. alias de Blinde betaelt zijn vacacien van twalif geheele dagen, dairinne begrepen vier dagen voor zijn wederkeren, alsoet quaet te reysen was, bij him uutgeweest reysende was van der stede van Middelburch tot in den Hage bij mijnen heere de stedehouder generael ende raide van Hollandt, Zeelant ende Vrieslandt mit zekere beslotene brieven roerende ende angaende dat geschil wesende tusschen die van Hollandt, Zeelant ende Vrieslant an deen zijde ende die van Pruissen ende Lijflant an dandere zijde, dair onlancx dachvaert of gehouden was in Zeelandt, omme up dezelve saicke te communikieren mit die van Hollandt, alst blijct bij der cedulle gegeven bij der Camere van

den Raide in Hollant onder thandteycken van Jan Michielszoon, secretaris, IX dagen in januario anno XIIII^C XCV stilum cursum curie [*1496*], die men hier overlevert, mitgaders quitancie van den voors. meester Jan, beloopende tot 12 groten sdaechs ter somme toe van 3 lb. 12 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 99, f. 136-136v.*

a *In de marge de volgende aantekeningen van de Rekenkamer: 1)* Loquatur, aengemerct dat dese partie van bodeloene der beden niet aen en cleeft*; 2)* Transeat gemerct die cleynicheyt van der partie. *De eerste opmerking van de Rekenkamer is zeer terecht, aangezien het bodeloon ook al in de gewone rentmeestersrekening was opgevoerd. Zie de voorgaande post.*

1 In haar brief van 19 oktober 1495 berichtte de stad Danzig aan aartshertog Filips haar zienswijze op de onenigheid met de gedeputeerden van Holland op de dagvaart te Stralsund. De stad vernieuwde het verzoek om het geschil te laten beslechten door een scheidsrechterlijke uitspraak van de Wendische steden, door beide partijen aan te wijzen en achtte de steden Utrecht en Keulen hiervoor ongeschikt vanwege hun verre ligging (*Hanserecesse* 1477-1530, III, nr. 317; Poelman, *Bronnen*, nr. 2995).

1296 1496 JANUARI 13-18, DEN HAAG

Vgl. Dagvaarten Holland, V, nr. 44. Voor deze dagvaart, gewijd aan het overleg over een recente brief van Danzig (zie voorgaand nr.) werden, naast de edelen en steden van Holland, uit Zeeland ontboden zes met name genoemde edelen en de steden Tholen, Goes, Reimerswaal, Zierikzee, Middelburg, Veere, Vlissingen en Brouwershaven.

a *2 januari, Den Haag. – De graaf van Egmond, stadhouder-generaal, verzoekt vanwege aartshertog Filips van Oostenrijk dat schout, burgemeesters en gerecht van Middelburg acht dagen na Driekoningen [13 januari] hun gedeputeerden ter dagvaart in Den Haag willen zenden om er met de andere Staten van Holland, Zeeland en West-Friesland een antwoord op te stellen op de brief van de raadsmannen van Danzig aan de aartshertog geschreven over de geschillen tussen deze landen en de stad Danzig, en dit antwoord ter verdere bezorging aan de heer ter hand te stellen. – Regesten: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 689 (ad '2 januari 1494/5'); Schäfer, Hanserecesse 1477-1530, III, nr. 312; Poelman, Bronnen I, nr. 2998.*

e *Op 31 januari antwoordde aartshertog Filips Danzig na zijn overleg met de Staten (Hanserecesse 1477-1530, III, nr. 319; Kernkamp, Baltische archivalia, p. 202; Poelman, Bronnen, nr. 3000).*

1297 1496 FEBRUARI 5-13, BRUSSEL

Vgl. Dagvaarten Holland, V, nr. 51. Behalve uit de volgende posten blijkt deze dagvaart uit de reisdeclaratie van de gedeputeerde van Dordrecht. Die vermeldt als inhoud alleen dat de afgevaardigde naar de hertog van Saksen reisde.

b Desen rentmeester [*mr. Cornelis Jacobsz. van der Vere*] van dat [hij][a] twee dagen deen an dandere gevaceert heeft, daeraf de eerste was XXI^sten van januario XCVI v[an Utrecht] tot [Middelburch] om van die van der wedt aldaer te wetene hoe men de nijwe ordonancie van der munte aldoe uutgeroupen in eenige artikelen al verstont ende useerde om te scuene[1] de peynen van dien, also si in eenige artikelen zeer duurster[2] overgegeven was. Ende voorts bij mer vrouwe van Ravestein gereist om entelic te wetene haer opinie wat men van den edelen wege in ... teren soude tot Brucelle bij onsse genadigen heere, daer de Hollanders verwachtende waren de vorscreven opinie van die van Zeelant up stuc van Danseke ende Pruse; 6 s. gr. Ergo hier 6 s. gr. – *ZA, Heren van Veere voorl. nr. 162 (rekening van de rentmeester van Veere 1496), f. 42v.*

Gesonden den sesten van februario een properen bode tot Brucelle an den deken van der Vere mit instructie om den dachvaert aldaer van mijns scheeren [*van Beveren*] wege te

bewaren mitten anderen deputeerden van Hollant ende Zeelant jegens die van Dans[eke][a]. Ende was doe bij onsse genadige heer gescloten te sendene sekere sijn besclotene brieven an die van Danseke tenderende ten fijne van een bestant of [dach]vaert te leggene tot Cuelen; ende den bode 7 s. gr. – *Ibidem f. 43.*

a *Hier en op de volgende plaatsen door vochtschade tekstverlies, dat grotendeels aangevuld kon worden.*
1 Schuwen.
2 Duister.

[1298 1496 FEBRUARI 24, LONDEN]
Vgl. Dagvaarten Holland, V, nr. 56. Het handelsverdrag ('intercursus') tussen Engeland en de Bourgondische landen Vlaanderen, Brabant, Holland, Zeeland, Mechelen en Voorne, werd voor Zeeland medebezegeld door Middelburg, Zierikzee en Veere (*druk: Rymer, Foedera V, 4 p. 82-87 (Latijn); regest: Smit, Bronnen Engeland II, 1 nr. 96).*

1299 1496 APRIL 5-20, NAMUR-BRUSSEL
Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal ook Wellens, Etats généraux, p. 482-483 nr. 44; Blockmans, Handelingen 1477-1506, II nr. 512 en Dagvaarten Holland, V, nr. 62. De dagvaart was gewijd aan het vertrek van aartshertog Filips naar zijn vader Maximiliaan in het Duitse Rijk.

b *27 maart. – Beschrijvingsbrief vanwege aartshertog Filips van Oostenrijk aan de magistraat van Middelburg om zijn gedeputeerden te zenden naar de dagvaart die op 8 april ter plaatse zal worden gehouden, waar hij dan aanwezig zal zijn met de prelaten, edelen en gedeputeerden van de goede steden van zijn landen en heerlijkheden van herwaartsover. – Origineel (met signet op papier): GA Middelburg, Register 'Brieven aen de stadt 1406-1499', nr. 176 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 723.*

1300 1496 APRIL 22-25, MIDDELBURG

a *1496 april 1, Brussel. – Aartshertog Filips van Oostenrijk verleent Zeeland een keur. – Origineel (met in de initiaal P een afbeelding van Filips): GA Middelburg (ten tijde van Kluit nog aanwezig, sindsdien verloren geraakt). – Afschriften: de originele kopie, Mechelen 26 juni 1496, alsmede een afschrift op papier, getiteld* De keure van Zeelant ende tdebat vanwegen de steeden van Zeelant daerop jegens gedaen, *gebonden in het Register 'Keure van Zeeland': ibidem (verloren gegaan in 1940). – Druk: (incunabel) te Antwerpen, bij Govaert Bac, tussen 3 juli 1496 en 1499 (Koninklijke Bibliotheek van België Albert I, Kostbare Werken, Inc. A 1426; Fruin, Keuren van Zeeland, p. 191-246. – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 725.*
Op dezelfde dag gaf aartshertog Filips opdracht aan Jan heer van Kruiningen en Heenvliet, ridder van het Gulden Vlies, burggraaf en rentmeester-generaal van Zeeland, mr. Richard van der Capellen, raad en rekestmeester van de vorst, en mr. Jan van Cauwenberge, deken van Abbenbroek, pastoor van Reimerswaal en vorstelijk secretaris, om de nieuwe keur in Zeeland af te kondigen en bij vernieuwing van besturen ('wetten') de eed op de nieuwe keur te laten afleggen. – Druk: Fruin, Keuren van Zeeland, p. 247-249.

c Gevaceert [*mr. Cornelis Jacobsz. van der Vere*] drie dagen mit mijn heere van Beveren den XXII[sten] dach van april in Middelburch als men de wetten van Middelburch vermaecte ende de bilietten maecten van dandere wetten van de steden van Zeelant, ende was oic al[dair] [a] de cuere gepubliceert van Zeelant, facit mit drie groote gegeven een bo[de] die een brief brochte uuten Hage van Aelbrecht van Loo roerende mijns voirscreven scherens affaeren

tsaemen 9 s. 3 gr. Ergo hier 9 s. 3 d. – *ZA, Heren van Veere voorl. nr. 162 (rekening van de rentmeester van Veere 1496), f. 43.*

e *De onder a genoemde gecommitteerden* zijn getogen eerst in de stadt van Middelburch ende aldaer den XXIIII[sten] dach van aprille int jaer dusent vierhondert zess ende negentich na Paesschen, ter plaetsen daer men die hooge vierschare gewoenlijck es te houdene, hebben in presencien van den heere van Ravesteyn, Baudewijn bastaert van Bourgongnen, den heere van Beveren, van der Vere etc., grave van Grantpré, Hector van Cruyningen, Vincent van Renisse ende anderen edelen oft hoiren gedeputeerden, ende die gedeputeerden van den steden ende Staten van Zeelant, te deser causen aldair bescreven ende vergadert, gepublieert ende gecondicht die kuere hiervooren gescreven, dewelcke kuere mitsgaders dinhouden ende publicatie van dier de voorscreven Staten in allen reverencien ontfangen hebben, kennende by den voorscreven edelen die voorscreven kuere in der ontvangenisse van onsen voorscreven genadegen heere toot Reymerswale bezworen geweest te hebbene.

Ende dat gedaen, zoo hebben wy hemlieden van desselfs mijns genadichs heeren wegen bevolen navolgende derselver kuere dlandt van Zeelandt zoo in politien zoo in justicien van deser kueren[b] voorts te regeren, totten welcken bevelen zy gewillichlyken ende terstont geobedieert hebben.

Ende des ander daechs daerna, te wetene den 25[sten] van aprille in den voorscreven jare, zoo hebben wy anderwerf gepublieert de voorscreven kuere in tstadhuys te Middelburch voorscreven, doende de voorscreven bevelen. Ende den XXVIII[sten] dach van der voorscreven maent oick daernaer zoo hebben wy de voorscreven kuere gepublieert op der stadthuys van Ziericxzee. Ende den XXIX[sten] dach van der voorscreven maent ende jaere noch daerna zoo hebben wy insgelijcks gepublieert de voorscreven kuere in de stadt van Reymerswale, met zulcke convocacie ende solempniteyten in desen doende als men in zulcken saicken gewoenlick es te observeren, doende de voorscreven bevelen ende andere saicken daertoe hoorende.

Gedaen den dach ende jaer als boven.

– *Druk: Fruin, Keuren van Zeeland, p. 248-249.*

a *Hier en op de volgende plaats door vochtschade tekstverlies.*
b hueren *in de editie Fruin.*

1301 1496 (MEI 15) JUNI 3-26, CALAIS

N.B. Uit Holland zijn vermoedelijk geen afgevaardigden aanwezig geweest. Op 13 mei behandelde de vroedschap van Leiden het verzoek om gedeputeerden te sturen. Dat werd afgewezen omdat men het te kort dag vond. Bovendien wist men niet dat er een overeenkomst was gesloten. Ten slotte moesten de gewesten die voorrang hadden vóór Holland, eerst zegelen (Dagvaarten Holland, V, nr. 69). Vgl. Blockmans, Handelingen 1477-1506, II nr. 519: de bijeenkomst werd gehouden van 3 tot 26 juni en er is geen vermelding van aanwezigheid van Hollandse of Zeeuwse afgevaardigden.

a *27 april, Namur. – Aartshertog Filips van Oostenrijk verzoekt de regering van Middelburg om de met de koning van Engeland gesloten tractaten, allianties en handelsverdragen te ratificeren. – Orig. (met signet op papier gedrukt): GA Middelburg, Register 'Brieven aen de stadt 1406-1499', nr. 175 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 731.*

b *27 april, Namur. – Dezelfde gelast de regering van Middelburg om naar de dagvaart die op 15 mei te Calais zal worden gehouden, waar met afgevaardigden van de koning van Engeland zal worden onderhandeld over de stapel en andere de zaken de handelsbetrekkingen betreffende, niet alleen haar gedeputeerden te zenden, maar ook enige notabele kooplieden van de stad.*

– Orig. (met signet op papier gedrukt): GA Middelburg, Register 'Brieven aen de stadt 1406-1499', nr. 174 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 732.

d *28 mei. – Dezelfde beveelt de regering van Middelburg, die in gebreke is gebleven ook enige kooplieden naar de dagvaart in Calais te zenden, dit alsnog te doen. – Orig. (met signet op papier gedrukt): GA Middelburg, Register 'Brieven aen de stadt 1406-1499', nr. 182 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 737.*

e *2 september. – Dezelfde gelast de regering van Middelburg om het haar toegezonden tractaat en handelsverdrag, met de koning van Engeland gesloten, met het stadszegel te bezegelen, waarna het aan de gedeputeerden van de koning zal worden overhandigd op een dagvaart die daartoe te Calais zal worden gehouden. – Orig. (met signet op papier gedrukt): GA Middelburg, Register 'Brieven aen de stadt 1406-1499', nr. 207 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 761.*

1302 1496 MEI 18-19, MIDDELBURG

b Jan Hugezoon voorn. [*Sculock, bode*] heeft ommegedragen ende gecondicht over al Bewesterscelt ter plaetsen gecostumeert eenen placcaet van den voorn. rentmeester [*Jan heer van Kruiningen*], gegeven onder zijn signet XIII dagen in meye anno XCVI, gaende an den drien Staten slants van Zeelant, inhoudende alzoe bij den stedehouder generael ende den heeren van den Raide van Hollandt, Zeelant ende Vrieslant geordonneert hadden denzelven rentmeester terstont die voors. drie Staten te doen vergaderen omme te communiquieren up tinhouden eenre copie van den brief gescreven bij die van Danzick an mijnen genadigen heere, die in een besloten brief voort an die voors. stedehoude[r] ende raide gesonden was, soe was denzelven rentmeester achtervolgende dien vanwegen myns genadichs heeren bevelende te commen off te zeynden huere gedeputeerde binnen der stede van Middelburch des woensdaechs den XVIII^en^ dach van der voors. maent van meye, omme des anderen daeges gesamentlick te communiquieren ende sluyten upter voors. materie zoe dairtoe dienen ende behooren zoude, ende dairna huer advys over te zeynden mit hueren gedeputeerden in Hollandt, gelyck al tselve breeder verclaert wordt in den voors. brieve van placcate, die men hier overlevert; ende mits dien dair of den voorn. Jan Hugenzoon betaelt zijn gewoenlick sallaris van 14 s. groten bij zijne quitancie, gescreven onder in den voors. placcaet, facit 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 99, f. 138v-139.*

c Gevaceert [*mr. Cornelis Jacobsz. van der Vere*] den XIX^sten^ van meie ter dachvaert tot Middelburch up de materie van den antwoorde van die van Danseke up hertooge Philips brieven, hemlieden daer tevoren gesonden, roerende de geschillen uutstaende tusschen Hollant, Zeelant ende Danseke; gevaceert I dach, ft. 3 s. gr. – *ZA, Heren van Veere voorl. nr. 162 (rekening van de rentmeester van Veere 1496), f. 44.*

e Denzelven Jan Hugenzoon es gereyst geweest uuyt der stede van Middelburch tot in den Hage mit eenen besloten brieff van Oste van der More, clerck, houdende de rekenijnge van desen rentmeester int bedrijff van Bewesterscelt van der date den XXII^en a^ dach van meye anno XCVI an mijnen heere den stedehouder ende raide van Hollandt, angaende de voors. dachvaert tusschen die van Dansicke an deen zijde ende die van Hollant, Zeelant ende Vrieslant an dandere, gelijck dat blijct bij den voors. brieve, in welcke reyse hij uut was varende, marrende ende wederomme kerende mits den quaden tormente van wedere den tijt van negen geheelen daghen tot twaleff groten him betaelt bij zijne quitancie, hier overgelevert mitten voors. besloten brief, inhoudende affirmacie, beloopende ter somme toe van 2 lb. 14 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 99, f. 139.*

a *Verbeterd uit* XIXen.

1303 1496 JUNI 29, DEN HAAG
N.B. Zie Dagvaarten Holland, V, nr. 75. Daar is niet gebleken dat er Hollandse steden in Den Haag op genoemde datum aanwezig zijn geweest.

a *20 juni. – Beschrijvingsbrief vanwege aartshertog Filips aan de regering van Middelburg om alsnog tegen woensdag over acht dagen [29 juni] haar gedeputeerden naar Den Haag te zenden om er met gedeputeerden van de Staten van Holland en West-Friesland en met die van de andere steden van Zeeland te spreken over de zaak van Danzig. Mochten zij in gebreke blijven te verschijnen en zou ten gevolge daarvan deze landen schade worden berokkend, dan zal men die op de ingezetenen van Middelburg verhalen, en voorts zal door de procureur-generaal tegen hen worden geprocedeerd* als tegens denghenen die overhoorich syn de bevelen mijns genadichs heeren. – *Orig. (met signet op papier): GA Middelburg, Register 'Brieven aen de stadt 1406-1499', nr. 187 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 741.*

b Den voirn. Jacob Barentsz. [*bode*], die upten XXI[en] dach van junio anno voirs. mit zekere beslotenen brieven van den stedehouder generail ende raide van Hollant gereist is uuyter Hage an den steden van [der] Goes, der Tholen ende Remmerswale, inhoudende dat zij huere gedeputeerde zeynden in den Hage van en woensdage doe in achte dagen [*29 juni*], savonts in der herberge, bij den anderen gedeputeerden van den steden van Hollant ende Vrieslant die aldair mede bescreven waeren ten zelven dage, omme mit malcanderen te communiceren ende te spreken die saicke ende materie tusschen desen lande ende die van Dansick mit huere adherenten. In welcke reyse hij uuytgeweest heeft onder vaeren, marren ende keeren mits dat hij vier dage onderwege lach bij gebreke van winde tsamen den tijt van zeven geheele dagen, tot zes stuvers sdaichs, alst blijct bij cedulle van den voirs. Hove onder thandteicken van den voirs. Vranck van Nesse, hier overgelevert, begrijpende affirmacie ende quijtancie; valent 2 lb. 2 s.
Den voirn. Jan van Arckel [*bode*], die upten voirs. dach mit gelijcke beslotenen brieven gereist is uuyten Hage an den heere van Cruningen, an den steden van Zierickzee, Veere ende Middelburch, inhoudende ende roerende gelijcke saicken hierboven breeder verclaert. In welcke reyse hij uuytgeweest heeft onder vaeren, marren ende keeren mits dat hij twee dagen in den Korendijck leggen moste van storm van winde tsamen den tijt van achte geheele dagen, tot zes stuvers sdaichs, alst blijct bij cedulle van den voirs. Hove onder thandteicken van den voirs. Jan Michielsz., hier overgelevert, begrijpende affirmacie ende quijtancie; valent 2 lb. 8 s. – *NA, Rek. Rek. nr. 192, f. 127-127v.*

c *Kesteloo vermeldt:*
In 1496 werd de baljuw [*van Middelburg*] naar den Haag gezonden, ter zake der verlenging van het bestand tusschen de Wendsche steden en die van Holland, Zeeland en [West-] Friesland. – *Kesteloo, 'Stadsrekeningen Middelburg' 2, p. 158.*

1304 1496 JULI 12-13, BRUGGE
Blockmans, Handelingen 1477-1506, II nr. 525 vermeldt een dagvaart waarbij aanwezig waren de steden van het Westkwartier van Vlaanderen, van Holland en Zeeland betreffende de uitrusting van konvooischepen.

1305 1496 JULI 16-17, MIDDELBURG
Deze dagvaart werd eerst uitgesteld tot 28 juli en vervolgens tot 4 augustus, zie volgende nrs.

b Den voors. Jan Hugenzoone [*Sculock*], boide, heeft weder ommegedragen ende vercondicht over al Bewesterschelt ter plaetsen gecoustumeert eenen placcaet van den voors. rentmeester

[*Jan heer van Kruiningen*], gegeven onder zijn signet vijff dagen in julio anno XIIII^{C} XCVI, gaende an den drie Staten slants van Zeelant, inhoudende alzoe mynen genaden heere denzelven rentmeester gelast hadde bij zijne brieven himluyden te seggen ende verclaren eenighe saicken van zynre genaden wegen, dat hij dairop zoude doen houden een dachvaert binnen der stede van Middelburch upten XVI^{en} dach van julio anno XCVI, achtervolgende twelck was den voorn. rentmeester bij den voors. placcate van myns genadichs heeren wegen ontbiedende den voors. Staten te commen of te zeynden huere gedeputeerde gemachticht alst behoirt binnen der voors. stede van Middelburch den voors. XVI^{en} dach van julio, om sanderdaechs daeran te aenhoeren tguent dat himluyden bij den commissarissen die aldaer wesen zouden geseyt ende opgedaen soude worden, gelijck breeder dat in denzelven placcaet verclaert es, die men hier overlevert; ende mits dien hierof den voorn. Jan betaelt zyn gewoenlick sallaris van 14 s. groten, bij zynre quitancie gescreven onder in den voors. placcaet, facit 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 99, f. 139v.*

1306 1496 JULI 27-30, MIDDELBURG

b Jan Hugez. Sculock voorn. [*bode*] is weder gereyst ommedragende ende vercondigende over al Bewesterscelt ter plaetsen gecoustumeert eenen placcaet van den voors. rentmeester [*Jan heer van Kruiningen*], gegeven onder zyn signet XIX dagen in julio anno XIIII^{C} XCVI, gaende an den drie Staten slants van Zeelant, inhoudende alsoe die dachvaert doe onlancx geleyt upten XVII^{en} dach der voors. maent van julio om zekere redenen wille verstelt ende gecontinueert was totten XXVIII^{en} dach derzelver maent, zoe was denselven rentmeester die voors. Staten ontbiedende te commen of te zeynden binnen der voors. stede van Middelburch des woensdaechs den XXVII^{en} dach, om des anderen daechs te anhoeren tguent dat men himluyden bij den commissarissen vanwegen myns genadichs heeren updoen ende te kennen geven soude etc., breeder ten vollen verclaert in den voors. placcaet, die men hier overlevert mit quitancie van den voorn. Jan Hugez.; ende uyt crachte van dien hem betaelt den gewoenlicken sallaris van 14 s. g., facit 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 99, f. 140.*

d Jacop van der Moere, duerwaerder van wapenen mijns genadichs heeren voors., betaelt voor zijne vacacien van vier geheele dagen tot twalef stuvers sdaechs die hij uutgeweest heeft reysende mitter haest uuyter stede van Middelburch des saterdaechs den eersten dach van julio[a] anno XCVI in der stede van Antworpen bij desen rentmeester [*Jan heer van Kruiningen*] om him tadverteren die continuacie van der dachvaert, gedaen overmits dabsentie van eenigen van den Staten van den lande ende anders, gehouden tot Middelburch tot donredaghe toe doe naestcommende, in welcke dachvaert den voors. rentmeester ende meester Joost Quevin, heere van Olssene, raidt ende meester van der Requesten, commissarissen waeren, gelijck dit blijckende es ende begrepen in de cedulle mit noch twee andere voyaigen hierna verclaerst, gegeven XIIII daghen in augusto anno XIIII^{C} XCVI onder thandteycken van den voorn. meester Joos Quevin, die men hier overlevert mit quitancie van den voors. Jacop, beloopende mitgaders zijn wederkeren ende costen extraordinaris van sciphuyere ende wagenhuyere die hij doen moeste al hierinne begrepen, ter somme toe van 2 lb. 8 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 99, f. 131v-132.*

a *Aldus hs.; 1 juli viel in 1496 echter op een vrijdag. Ook gezien de datum van de voort te zetten dagvaart heeft de scribent zich vergist. De in de tekst genoemde donderdag zou dan 4 augustus kunnen zijn.*

1307 1496 AUGUSTUS 3-4, MIDDELBURG

b Denzelven Jan Hugenzoone [*Sculock, bode*] heeft noch mit eenen placcaet van den voors. rentmeester [*Jan heer van Kruiningen*] gereyst geweest ende die vercondicht ter plaetsen gecoustumeert over al Bewesterschelt, gegeven onder zyn signet dertich dagen in julio anno

XCVI, gaende an den voors. drie Staten slants van Zeelandt, inhoudende alzoe himluyden upten voors. XXX^en^ dach een dachvaert beteyckent was ende tmeestedeel van himluyden in gebreke hadden geweest te commen of te zeynden, mits welcken deghene die daer tegenwoordelick ende present waren in deselve saicke niet en hebben willen noch dorven besoingieren om der cleinder menichte van himluyden ende oick die absencie van den heere van Beveren, doe wesende tAntworpen omme te besoingieren mitten grave van Nassou in anderen groten nootlicken affairen myns genadichs heeren, soe was dezelve dachvaert gecontinueert ende uutgestelt tot donderdaechs doe naestcommende [*4 augustus*], up hope ende meyninghe dat myn voors. heere van Beveren alsdan in persoone dair wesen zoude, waerbij denzelven rentmeester die voors. van den Staten ordineerde ende beval vanwegen myns voors. genadichs heeren bij denzelven placcaet dat zij niet en lieten zij en quamen oft zenden noch huere voors. gedeputeerde volcommelick gemachticht binnen der stede van Middelburch des woensdaechs doe naestcommende, den III^en^ dach van der maent van augusto, om des anderen daechs daeran gesamentlick te communiquieren, accorderen ende sluyten up tgene dat by den commissarissen aldaer wesende upgedaen ende te kennen gegeven was van myns genadichs heeren wegen, zonder langer vertreck, want de zaicke zeere nootlicken ende haestich was, mit meer andere condicien ende punten in denselven placcaet verclaert, die men hier overlevert mit quitancie van denselven Jan Hugez.; ende uuyt crachte van dien him betaelt zyn gewoenlic sallaris van 14 s. g., f. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 99, f. 140-140v.*

Jan Willemszoon, dienre van den voors. rentmeester [*Jan heer van Kruiningen*], betaelt zoewel voor zijn vacacien van drie geheele dagen tot zes stuvers sdaechs die hij geweest es reysende uuyter stede van Middelburch des donredaechs snochtens den IIII^en^ dach van augusto in der stede van Zierickxee om tadverteren die van Zierickxee haestelick te commen tot Middelburch zonder vertreck of delay, als voor de huyere van eenen scepe, overmits dattet getijde gegaen was, tsamen de somme van dertich stuvers, alst blijct bij der voors. cedulle overgelevert up tnaeste voorgaende article. Ende mits dien hier de voors. somme van 30 s. – *Ibidem f. 132.*

Jan Hugezoon Sculock, bode van den lande, oic betaelt zoewel voor zijn vacacien van drie geheele dagen tot zes stuvers sdaechs van dat hij gesonden es geweest haestelick bij ordonnancie van den voors. Staten uuyt der voors. stede van Middelburch upten voors. donredach tsavonts in der stede van Zierickxee, mit him dragende in gescrifte die declaracien up tguent dat voor den Staten geproponeert[a], gethoont ende begheert was van mijns genadichs heeren wegen, omme daer op te zeynden huerlieder gedeputeerde volcommelick gelast mit tguent dat dairof te doen zoude wesen van huerder zijde, als voor zijn costen extraordinaris van sciphuyere ende anders, beloopende tsamen 27 stuvers, alst blijct bij der voors. cedulle overgelevert upt IIe voorgaende article, f. 27 s. – *Ibidem f. 132-132v.*

c Gevaceert [*mr. Cornelis Jacobsz. van der Vere*] tot drie reizen toe int beginsel van ougst tot Middelburch up den heesch van meester Joos Covij[n...][b] als commissaris van 6000 cronen, die onsse genadige [heere][b] begeerde up die van Zeelant om die te hebben in Almaenge, daer hij doe was,[1] ende dilaierde dese dachvaert tot drie dagen toe om de absentie van die van tZericzee; ft. 9 s. gr. – *GA Veere, Heren van Veere voorl. nr. 162 (rekening van de rentmeester van Veere 1496), f. 44v.*

a *Gewijzigd uit* geproposeert.
b *Tekstverlies door vochtschade.*
1 Volgens volgend nr. was de 6000 kroon nodig voor de ontvangst van Filips' aanstaande echtgenote in de Nederlanden en de reis van zijn zuster Margaretha als toekomstige bruid naar Spanje.

1308 1496 OKTOBER 24, THOLEN-BERGEN OP ZOOM

Deze dagvaart werd voortgezet in Middelburg op 20 november, zie volgend nr.

b Jan Corneliszoon geseyt den Datum, van dat hij gereyst is ende ommegedragen heeft over al Bewesterschelt ten plaetsen gewoenlick vercondicht een placcaet van den voors. rentmeester [*Jan heer van Kruiningen*] gegeven twintich daghen in octobry anno XIIII^C XCVI onder zijn signet, gaende an den drien Staten slants van Zeelant, inhoudende alzoe mijnen genaden heere denzelven rentmeester bevoelen hadde die voors. van den Staten tontbieden te commen bij zijnre genaden binnen der stede van der Tholen den XXIIII^en dach der voors. maent om aldair zijnre genaden te consenteren die porcie van den voors. lande van der bede, onlancs daer te vooren begeert totter ontfangenisse mijnre genadiger vrouwe, zijnre zuster, soe was achtervolgende dien desen rentmeester die van den Staten ontbiedende van deszelfs mijns genadichs heeren wegen dat zij commen ende gemachticht zenden zouden binnen der voors. stede van der Tholen des maendaechs dair naestvolgende, twelck was den voors. XXIIII^en dach van octobry, om te volcommen den wille ende begeerte van mijnen genaden heere etc., mit meer andere punten in denzelven placcaet begrepen, die men hier overlevert; ende den voors. Jan Sculock[a] mits dien dairof betaelt zijn gewoenlick sallaris van 14 s. groten bij der quitancie gescreven onder in denzelven placcaet, facit 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 99, f. 141-141v.*

Den voors. Jan Cornelisz.[b], boide, van dat hij[c] ommegedragen heeft ende vercondicht eenen oepenen placcaet van den voorn. rentmeester [*Jan heer van Kruiningen*], gegeven onder zijn signet twintich dagen in octobry anno XCVI over al Bewesterschelt, gaende an den drien Staten slants van Zeelandt, inhoudende alzoe mijnen voors. genadigen heere denzelven rentmeester gescreven ende bevoelen hadden himluyden te laeten weten dat zij commen zouden bij denzelven mijnen genadigen heere binnen der stede van der Tholen den XXIIII^en dach der voors. maent van octobry om aldaer zijne genaden te consenteren ende accorderen die voors. porcie van den voors. lande van Zeelandt van der bede, onlancx begeert totter ontfangenisse van mijnre genaden vrouwe de eertshertoginne ende voor mijner genader vrouwe zijnder zustre. Soe was achtervolgende dien den voors. rentmeester van weghen mijns voorn. genadigen heeren diezelve drie Staten ontbiedende ende bevelende dat zij commen ende zeynden zouden huere gedeputeerde van den steden binnen der voors. stede van der Tholen des maendaechs den voors. XXIIII^en dach van octobry om te volcommen die wille ende begeerte van mijnen voors. genadigen heere, gelijck dat breeder in denzelven placcaet verclaert es, die men hier overlevert. Ende mitsdien denselven bode dairaf betaelt zijn gewoenlic sallaris van 14 s. gr., f. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 344, f. 28v.*

Denselven Jan Pels ['*gecommitteert ten rentmeesterschippe van Beoesterschelt*'] betaelt zijn reyse ende voyage van dat hij den XVI^en dach in octobri XCVI reysde uut der stede van Zierickxee tot Mechelen bij den gecommitteerden up tstuc van mijns genadichs heeren financien ende aldair brochte 400 lb. tot 40 gro. Vlaems tpont, die hij bij zijnre ordinancie leverde Jan Natureel, meester van mijns voirs. genadichs heeren penningen. Item van dair voirt bij ordinancie van mijnen genadigen heere, die alsdoe eerst den XXI^en dach van derselver maent uut Duytslant gecomen was, getogen an enige steden in Zeelant ende sekere edele int quartier van Beoesterschelt om himluden den XXIIII^en dach derselver maent van octobri te doen vercondigen binnen der stede van Bergen mitten anderen gedeputeerde van Zeellant ende andere aldair vergadert te besoingieren up sekere leeninge die mijnen voirn. genadigen heere begerende was ande steden over al Zeellant up de toecomende bede die eerst zijne genaden aldair geconsenteert souden worden ter vitailleringe der schepen van den Spangairden die mijn voirs. genadige vrouwe Margriete over in Spaengen voeren souden, in welcke reyse den voirn. Jan Pels varende, reysende, merrende, soliciterende ende wederomme thuuskerende zedert den voirs. XVI^en dach van octobri totten II^en dach in novembri dairnaest volgende, maken tsamen mits twee dagen dairinne begrepen voir zijn wederkeeren den tijt van XVII geheele dagen, ende dit achtervolgende der cedule gegeven

ten bureele van der Financien den lesten dach van octobri anno XCVI onder thanteicken van Huge Dumont, die men hier overlevert. Belopende tot vijftien stuvers sdaechs, ter somme toe van 12 lb. 15 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 344, f. 24 [I]-24 [I]v.*

c Meester[d] Adriaen Symonsz.[e] van Hogestain, raedt mijns genaden heeren ende zijnen advocaet van Zeelant, betaelt zijne vacacien ende reysen die hij bij ordonnancie ende bevele van mijnen voors. genadigen heere geweest is binnen der stede van Bergen, dair hij die Staten bescreven heeft, welcke dachvaert gecontinueert worde tot den XX[en] dach van der maent van novembry anno XCVI, ende dat hij oick mit mijnen genaden heere gereyst heeft tot Middelburch tot zijnder blijder incomste ende huldinge, ende voort uuyt bevel alsvooren gereyst totter dachvaert te Breda die uutgestelt worde van denselven XX[en] dach totten anderden dach van decembry, in welcke dachvaert de voors. meester Adriaen gevaceert heeft den tijt van twee ende veertich geheele dagen tot 4 s. gr. Vlaems sdaechs, alst blijct bij der cedulle gegeven ten buereele van der Financie thien dagen in decembry anno XIIII[C] XCVI onder thandteycken van Hughe Dumont, die men hier overlevert mitter quitancie van den voors. meester Adriaen, beloopende ter somme toe van 50 lb. 8 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 99, f. 134.*

Den voorn. Oste van der Mote [*klerk van de rentmeester*] betaelt zijn dachgelden ende vacatien van twalef geheele dagen, daerinne begrepen zijn wederkeren, die hem toegetauxeert ende geaccordeert zijn van gecommen te wesen uuyt der stede van Middelburch tot in der stede van Bergen upten Zoom ter dachvaert daer die Staten van den voors. lande ontboden waeren omme te consenteren ende te accorderen die bede van zesduysent croonen tot 24 stuvers tstuck, onlancx den Staten van Zeelandt geeyscht van mijns genadichs heeren weghen omme te furnieren die costen van tvertreck van vrouwe Margriete, zijne zustre, uuyt desen lande in Spaengnen. Uuyt welcke dachvaert de voors. Oste met hem brochte eenige staten ende pappieren om te weten hoe men met alder haest zoude mooghen vercrijghen de voors. penningen, int welck men niet besoingnieren en conde, overmits andere grote nootlicke affairen roerende tvertrecken voors. ende anders, alst blijct bij der cedulle gegeven ten buereele van der Financien den lesten dach van octobri anno XCVI onder thandteycken van Huge Dumont, die men hier overlevert. Daeromme hier dezelve XII dagen tot vijftien stuvers sdaechs, beloopende ter somme toe van 9 lb. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 344, f. 22.*

Den voors. Jan Corneliszoon alias den Datum betaellt zijn vacacien van achte dagen tot zes stuvers sdaechs die him toegetauxeert zijn bij die van der Financie over dat hij gereyst es in der stede van Bergen upten Zoom ter dachvaert dair die Staten slants van Zeelandt ontboden waren om te consenteren ende accorderen die bede van zesduysent croonen, onlancx van mijns genadichs heeren wegen geeyscht ten furnemente van den costen om tvertrecken mijnre vrauwen Margriete zijn zustre uuyt desen landen harwaertsover tot in Spangen, in welcke dachvaert den voors. Jan Corneliszoone tot veele stonden geordonneert was die voors. Staten te vergaderen, want men niet veele dairinne besoingieren en mochte overmits andere grote besicheiden die aldaer overquamen etc., blijckende bij der cedulle gegeven ten bureele van der voors. Financien opten lesten dach van octobry anno XIIII[C] XCVI onder thandteycken van Huge Dumont, die men hier overlevert mit quitancie van den voorn. Jan Corneliszoon, beloopende ter somme toe van 2 lb. 8 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 99, f. 142-142v.*

Zie voor de aanwezigheid van de advocaat van de hoge vierschaar in Bergen op Zoom volgend nr.

Gevaceert [*mr. Cornelis Jacobsz. van der Vere*] XIIII dagen mit heeren Jan van Nijwenhove in de maendt van octobri tot Mechelen bij [mijnen][f] heere van Beveren, ende vandair tot Bergen ende Antwerpen gelegen om dies wille dat onsse genadige heere aldoe tot Lire

sijn gesellinne de princesse van Spaengen trouwede, ende was gebesongiert tot Bergen up de bede van Zeelant; tot 3 s. sdaechs, ft. 2 lb. 2 s. gr. – *ZA, Heren van Veere voorl. nr. 162 (rekening van de rentmeester van Veere 1496), f. 44v.*

In Bergen op Zoom was ook de stadhouder aanwezig en enige raadsheren, maar geen afgevaardigden van de steden van Holland (Dagvaarten Holland, V, nr. 95).

e Jan Willemszoon betaelt zijn vacacien van vier geheele dagen tot zes stuvers sdaechs, mits zijn wederkeren dairinne begrepen, die him toegetaxeert ende geaccordeert zijn bij die van der Financien overmits den storm ende tempeeste die geweest hadde in de reyse bij him commende van Middelburch in der stede van Bergen upten Zoom mit eenige staten ende papieren die Osten, des voors. rentmeesters [*Jan heer van Kruiningen*] clerck, vergeten hadde, om te weten hoe men mit allen haesten recouvreren mochte den zesduysent croonen, onlancs den Staten slants van Zeelandt geeyscht van mijns genadichs heeren wegen, ende daermede te furnieren die costen van den vertreck mer vrauwe Margrieten zijnre zustre uuyt desen lande in Spangnen, dies men niet en mochte besoingieren overmits andere grote besicheyt in der Financien wesende, alst blijct bij der cedulle gegeven ten bureele van der voors. Financien den lesten dach van octobry anno XIIII^{C} XCVI onder thandteycken van Huge Dumont, die men hier overlevert mit quitancie van den voors. Jan Willemszoon, belopende ter somme toe van 24 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 99, f. 141v-142.*

a *Aldus hs.*; *lees* Jan Cornelisz.
b Cornelisz. *staat boven de regel geschreven; daaronder staat doorgestreept* Hugenz.
c *Volgt doorgestreept* noch.
d *In de marge tekende de Rekenkamer aan: 1)* Is bij gebreke van der ordonnancie mijns genadichs heeren ende oick dat de cedulle onder thandteyken van H. Dumont in den text geroert hier overgegeven niet en begrijpt ordonnancie up dese betalinge, mer alleenlic certificacie uptie affirmacie gedaen bij den voorn. meester Adriaen, up zijne voorn. vacacien; *2)* Het is die eenige deser Cameren wel kenlic dat de voorn. wijlen meester Adriaen dese reysen gedaen heeft, die een goet getruwe diennaer is geweest ende gestorven in den dienst van mijnen genaden heere, luttel achterlatende wairbij dit qualicken up him te verhalen waere, gemerct dat hij zijne wedewe gelaten heeft mit luttel goets ende belast mit veel kinderen, ende alsoe hier virsekere consideracie, transeat uut machte der voirs. cedulle.
e Symonsz. *is boven de regel geschreven.*
f *Tekstverlies door vochtschade.*

1309 1496 NOVEMBER 20-21, MIDDELBURG

b Jan Hugez. Sculock, boide voorn., die ommegedragen ende vercondicht heeft over al Bewesterscelt ten plaetsen gecoustumeert eenen placcaet van den voors. rentmeester [*Jan heer van Kruiningen*], gegeven onder zyn signet XIIII dagen in novembry anno XIIII^{C} XCVI, gaende an den drien Staten slants van Zeelant, inhoudende alzoe mynen genaden heere den voors. rentmeester geordineert hadde dieselve van den Staten te doen vergaderen upten XX^{en} dach derselver maent omme an te hoeren tguent dat men himluyden seggen ende te kennen geven soude, soe was overmits dien denzelven rentmeester vanwegen deszelfs myns genadichs heeren ontbiedende die van den Staten voors. te commen of te zeynden huere gedeputeerde binnen der stede van Middelburch des sondaechs die was den voors. XX^{en} dach van novembri, om des anderen daechs dair an te hoeren tguent dat men himluyden bij den gecommitteerden myns voors. genadichs heeren updoen, seggen ende te kennen geven souden, breeder ten vullen blyckende bij den voors. placcate die men hier overlevert; ende mits dien dairvan den voors. Jan Hugezoon betaelt zijn gewoenlick sallaris van 14 s. g., bij zijn quitancie gescreven onder in denselven placcaet, f. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 99, f. 142v.*

c *Zie voor de aanwezigheid van mr. Adriaan Simonsz. van Hogestein, advocaat van de hoge vierschaar, voorgaand nr.*

1310 1496 DECEMBER 2-17, BREDA

Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal Wellens, Etats généraux p. 483-484 nr. 45 (alwaar onjuist in november gedateerd); Dagvaarten Holland, V, nr. 102; Blockmans, Handelingen 1477-1506, II, p. 766-767 nr. 536. Onderwerp van bespreking was het verzoek om een bede voor de strijd tegen de hertog van Gelre.

c *Zie voor de aanwezigheid van mr. Adriaan Simonsz. van Hogestein, advocaat van de hoge vierschaar, hiervoor nr. 1308.*

Betaelt Domas Claiszoon, burghemeester, over dat hij ghesonden is gheweest te Bergen opten Zoom bij minen ghenadighen heere ende vandaer te Breda, zijn ghenadich ghevolget tot Breda omme an te horen tghene dat mijn ghenadigen heer de Staten van zinen landen te kennen gheven zoude, met meer andere zaken ghelast zijnde van der stede weghen. Ende was ute XXI daghen, tot 5 s. gr. tsdaechs, facit tzamen 5 lb. 5 s. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1496 (verloren gegaan in 1940), f. 67.*

1311 1497 JULI 24-28, THOLEN-BERGEN OP ZOOM-YERSEKEROORD

b Den voorn. Jan Hugenz. [*bode*] is gereyst mit eenen oepenen placcaet van den voorn. rentmeester [*Jan heer van Kruiningen*], gegeven onder zijn signet XVI dagen in julio anno XCVII, over al Bewesterschelt ghaende an den drie Staten slants van Zeelandt, inhoudende alzoe mijnen voors. genadigen heere denzelven rentmeester ontboden ende bevoelen hadde himluyden gesamentlick te doen vergaderen binnen der stede van der Tholen van dien dach in VIII^en^, die doe was den XXIIII^en^ dach van der voors. maent van julio, om ten zelven daghe te anhooren tguent dat van deszelfs mijns genadichs heeren wegen himluyden geseyt ende verclaert soude worden. Soe was achtervolgende dien denzelven rentmeester diezelve van den drie Staten ontbiedende dat zij commen ende huere gecommitteerde volcommelick gemachticht zenden zouden binnen der voors. stede van der Tholen den voors. XXIIII^en^ dach van julio om des anderen daechs tanhoeren tghuent dat den zelven mijnen genaden heere himluyden aldaer zoude doen zeggen ende te kennen geven, gelijck dat blijct bij den voors. placcaet ende oick die copie van den voors. besloten brief van mijnen genadigen heere daeran gehecht, die men hier tsamen overlevert. Ende mitsdien denzelven bode dairof betaelt zijn gewoenlick loon ende sallaris van 14 s. gr., ft. 4 lb. 4 s.[a] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 344, f. 29-29v.*

Eerst Jan Huygenzoon Scout, gezworen bode mijnes genadichs heeren in Bewesterscelt, van dat hij ommegedragen ende vercondicht heeft over al Bewesterscelt ter plaetsen gecoustumeert eenen plackaet van mijnen heere van Cruningen, rentmeester voirn., gegeven XVI dagen in julio anno XCVII, gaende an allen prelaten, baenren, ridderen ende edelen, burgermeesteren, scepenen ende raide van den goeden steden, inhoudende alzoe mijnen voirn. genadigen heere denselven rentmeester bevolen hadde himluyden gesamentlick te doen vergaderen binnen der stede van der Tholen den XXIIII^en^ dach van der voirs. maent van julio, om aldair tanhoeren tguent dat himluyden van mijns voirs. genadichs heeren wegen geseyt ende verclairt sal worden, soe wast dat denselven rentmeester himluyden ontboot ende beval dat zij comen ende seynden souden binnen der voirs. stede van der Tholen des sondaechs den XXIII^en^ dach derselver maent om sanderdaechs dair an te hoiren tguent dat mijnen voirs. genadigen heere himluyden soude doen seggen ende verthonen, alzoe dit breeder blijcken mach ende verclairt wort in den voirs. plackaet die men hier overlevert; ende mits dien dairof betaelt den voirs. bode zijn gewoenlick sallaris ende loon van 14 s. groten, f. 4 lb. 4 s. – *Ibidem nr. 345, f. 49.*

Eerst Pieter van der Graft, bode in Beoesterschelt, van dat hij ommegedragen ende vercondicht heeft over al Beoesterschelt ten plaetsen gecoustumeert eenen gelijcken placcaet van mijn heere van Cruningen, rentmeester voirn., gegeven XVI dagen in julio anno XIIII^C XCVII, als hiervoeren in Bewesterschelt verclairt staet, folio XLIX, gaende an allen prelaten, baenrodzen, ridderen, edelen, burgermeesteren ende schepenen ende raden van den goeden steden, inhoudende dat zij comen ende wesen souden binnen der stede van der Tholen den XXIIII^en dach der voirs. maent, alsoe dit breder blijcken mach bij denzelven placcaet, die men hier overlevert; ende mits dien dairof betaelt den voirs. Pieter van der Graft zijn gewoenlic sallaris ende loon 7 s. groit, f. 2 lb. 2 s.[b] – *Ibidem f. 55.*

c Jan Hugenzoon, bode in Zeelant, betaelt zijn dachgelden ende vacacie van twaelf geheele dagen, daerinne begrepen zijn wederkeren, reysende uuyt der stede van Middelburch in der stede van Bergen om aldaer tot veel stonden hebbende gedaen vergaderen die Staten slants van Zeelant upt stuck van den accorde der nyeuwer bede doe ter tijt mijnen genadigen heere geconsenteert, alst blijct bij der cedulle gegeven in der Financien opten XXVIII^en dach van julio anno XIIII^C XCVII onder thandteyken van Hughe Dumont, die men hier overlevert mit quitancie van den voors. Jan Hugez. gescreven onder in derzelver cedulle, tot 12 groten sdachs, 3 lb. 12 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 100, f. 179.*

Osten van der Mote voorn. [*klerk van de rentmeester*] betaelt zijn dachgelden ende vacacien van XII geheele dagen, daerinne begrepen zijn wederkeren, reysende uut der voors. stede van Middelburch in der stede van Bergen, mit hem dragende die staten van des voors. rentmeesters [*Jan heer van Kruiningen*] ontfanghe, om bij dezelve te besoingieren mitten Staten van Zeelant upt accort van der nyeuwer bede, doe mijnen genaden heere geaccordeert, alst blijct bij der cedulle gegeven ten burelle van der Financien XXVIII dagen in julio anno XCVII onder thandteyken van Huge Dumont, die men hier overlevert, ende mits dien hier de voors. twaelf dagen tot thien stuvers sdaechs, beloopende ter somme toe van 6 lb. – *Ibidem f. 174.*

Heinrick Heinricxz. van Wissenkercke, notaris van der hoger vierschaere slants van Zeelant, betaelt ende voldaen van dat hij reysende es geweest uut der stede van Middelburch ter Tholen, van der Tholen te Bergen upten Zoem, ende van Bergen wederomme upten tholhuse van Yersickeroirt mit mijnen genadigen heere deertshertoge van Oistenrijck, van Bourgoingen etc., om aldaer naevolgende zijne genaden brieven jegenwoirdich te wesen ende de vierschaere te helpen maken van der bede bij hem begeert ende zijnre genaden bij drien Staten tsvoors. lants van Zeelant upten XXVII^en dach van julio anno XCVII geconsenteert, daervoeren hem toegeleyt woren darthien geheele dagen ten prise van 24 stuvers elx sdaechs als gewoenlick is, gelijck dat blijct bij der cedule gepasseert ende gegeven ten burele van der Financien XXIX dagen der voors. maent van julio onder thandteyken van Gillis Scholin, greffier derzelver Financien, die men hier overlevert, begrijpende quytancie van den voors. Heynrick, beloopende ter somme toe van 15 lb. 12 s. – *Ibidem f. 174v.*

Eerst meester Adriaen van Hogestain, advocaet van der hooger vierscaere slants van Zeelandt, van gecommen zijnde uuyter Hage ter Tholen, vandaen tot Bergen upten Zoom ende wederomme ten tolhuyse van Yersickeroirt mit mynen genadigen heere deertshertoge, om aldaer navolgende zijne genaden brieven jegewoordich te wesen ende de vierschaere te helpen maken van der bede bij him begeert van den drien Staten svoors. lants van Zeelandt, upten XXVII^en dach van julio anno XCVII, voor welcke reyse him in als toegeleyt zijn te hebbene derthien geheele dagen tot 24 stuvers sdaechs, alst blyct bij der cedulle gegeven ten bureele van der Financie XXIX dagen in julio anno XCVII onder thandteycken van Gillis Scolin, greffier, die men hier overlevert, begrijpende beneden in de marge van derzelver cedulle quitancie van den voorn. meester Adriaen, beloopende 15 lb. 12 s.[c] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 345, f. 35.*

Jan Pels, gecommitteert ten rentemeesterscippe van Beoesterschelt in Zeelant, betaelt zijn vacacien ende dachgelden van dat hij den XVII[en] dach van julio anno XCVII[d] bij ordinancie van mijnen genadigen heere reysde over al tquartier van Beoisterscelt mit meester Adriaen van Brouwershaven, advocaet van der hoger vierschare in Zeelant, om die van der Financie [e] tinformeren ende in gescrijfte over te seynden alle die nyeuwe bedijcte landen ende polderen liggende in denselven quartier mit die groote van dien, ten eynde dat die bij mijnen genadigen heere bereden ende te schote gebrocht mochten worden, dairvan zij last hadden huer rapport te doen des sonnendaechs den XXIII[en f] dach derselver maent ter Thollen in Zeelant, aldair mijnen genadigen heere bescreven hadde alle de Staten van Zeelant bij hem te wesen etc., vandair zij vertogen bij zijne genaden te Bergen upden Soem, dair hij alle die voirs. Staten deden commen omme te concipieren[g] ende te accorderen[h] de nyeuwe bede zijne genaden geconsenteerd ten tolhuyse tYersickeoirt den [i] dach derselver maent, ende dairvan gesolliciteert hebbende sekere acte ende andere saicke zijnre genaden grootelicx angaende. In welcke reyse den voirn. Jan Pels uuyt was ende vaceerde varende, reysende, mer[r]ende, solliciterende ende weder thuys kerende van den voirs. XVII[en] dach in julio anno XCVII totten V[en] in augusto dairnaevolgende, beyde de dagen incluz, maicken tsamen twin[ti]ch geheele dagen, ende dit achtervolgende der cedule gegeven onder thanteycken van Huge du Mont, tresorier in der Financie, die men hier overlevert inhoudende affirmacie, belopende tot 15 stuvers sdaechs ter somme toe van 15 lb.[j] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 345, f. 44.*

Clais Lievinszoon, schout van den hogen banne slants van Zeelant, die gereyst is geweest uuyt Ziericxee ter Tholen, vandair te Bergen upten Soom[k] ende van Bergen wederom ten tolhuyse van Yersickeroirt mit mijnen genadigen heere den eertshertoge van Oistenrijck, grave van Zeelant etc., om aldair navolgende sijne genaden brieve jegenwoirdich te wesen die vierscaere te maicken ende tvonnisse te manen van der bede bij hem begeert ende zijnre genaden geconsenteert bij den drie Staten svoirs. lants van Zeelant upten XXVII[en] dach van den voirs. maent van julio, denwelcken Clais dair voiren toegetaxeert zijn te hebben van als derthien geheele dagen ten prijse van 24 stuvers elcx sdaechs als gewoenlick is, blijckende bij der cedule gegeven ten bureele van der Financie den XXIX[en] dach van der voirs. maent van julio anno XCVII onder thanteycken van Gillis Schelin, griffier, die men hier overlevert, begrijpende quytancie van den voirs. Clais Lievinszoon, beloopende ende him betaelt 15 lb. 12 s.[l] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 345, f. 45.*

Gereist Govert Piersz. ende Jan Michielsz. tot Bergen als hertooge Philips daer was, daerom uuitgeweest van der stede wegen II dagen, 8 s. – *GA Tholen, Stadsarchief nr. 184, stadsrek. 1497/1498, f. 5.*

e *27 juli, tolhuis te Yersekeroord. – Aartshertog Filips accepteert de voorwaarden waaronder de Staten van Zeeland zich bereid hebben verklaard op te brengen een bede van 24.000 lb. per jaar gedurende vier jaren, welke som gevonden zal worden door de heffing van 15 groten steenschietens en 3 grote bij de breedte van elk gemet.*

Up tvertooch ende versouck gedaen vanweghen ende in de presencie van ons genadichs heeren des eertshertogen van Oostenryck, hertoge van Bourgoingnen, van Brabant, grave van Vlaendren, van Hollant, van Zeelant etc., den luyden van den drien Staten des landts ende graefscips van Zeelant, vergadert tzynen scryven binnen zijner stede van der Tholen ende by him ende tzynen ontbieden gecommen binnen der stede van Berghen upten Zoom, dezelve myn genadich heere naer te kennen geven de groote costen ende lasten dairinne hij was ende die hij geleden hadde ter cause van der oorlogen ende divisien, oick omme tonderhouden van zijnen staet ter causen van zijn reysen in den Duytschen landen, omme eerlicken ende naer betaemte te zeynden myn vrouwe de princesse van Castille, zyn zustere, in Spaengnen, ende anders tot desen daghe toe, ende dat dezelve van Zeelandt him niet

verghift en hadden ten annemen van zynen ridderlicken ende huwelicken state, begerende ende versouckende dairomme an denzelven Staten dat zij hem zouden willen gheven ende consenteren voor alle dies voors. es tot eender bede de somme van dertichduysent croonen van acht ende veertich grooten Vlaems munten tstuck elcs jaers, den tyt van zes jaeren lanck geduerende ende deen den anderen volgende, teerste jaer wesende ende verschynende te sinte Jansdaghe decollacio [*29 augustus*] nu naestcoomende; zoe es hedent XXVII^en^ in julio veerthienhondert zeven ende tnegentich tzynen huyse van den tholl van Yersickeroirt, grondt ende up de erve van Zeelandt, denzelven mynen genadichsten heere by den voorn. luyden van den Staten van Zeelandt liberaelick, willichlick ende eendrachtelicken gegonnen, gegeven ende geconsenteert voor alle de begheerten, verthoonen ende consideracien boven verhaelt, de somme van vier ende twintichduysent ponden van veertich grooten munte als vooren elck pondt, die thebbene ende tontfangene zuver ende net, boven alle gracien ende quytscheldingen totten daghe van hedent toe by hem gedaen dien van Scouwen ende anderen die men bevindt, beloopende alsnu tusschen den viere ende vyffduysent gelycker ponden elcs jaers, den tyt van viere jaeren lanck geduerende, daerof teerste vierde jaer wesen ende verschynen sal ten voorn. sinte Jansdaghe decollacio [*29 augustus*] naestcommende, dewelcke somme van 24.000 ponden men nemen ende heffen sal schotgewyse, te wetene te leggen vyftien groten tsteenscietens ende drie grooten by der breede up elck gemet in Zeelandt ten vollen schote staende, ende die geexecuteert ende gheinnet zullen worden ten costen van denzelven mynen genadigen heere, ende naer coustume ende alzoe men gewoonlick es; ende indien datter van den voors. schote van vyfthien grooten tsteenschietens ende drie grooten bij der breede yet overt, dat sal men besteden ende employeren in de affairen ende prouffyten van den lande, ter ordonnancie van den eedelen, ende alzoe dat oick coustumelick ende gewoenlicken es, behoudelicken dies ende welverstaende indien dezelve myn genadich heere duerende den tydt van deser zelver bede eenighe gracie oft quytsceldinghe meer dede, dat dat wesen sal tsijnen coste ende laste ende niet ten laste van den voors. lande, naer tverclaers van der lester voorgaende acte van der lester bede in daten van den zesten in novembry int jaer vier ende tnegentich, ende behoudelicken oock dat duerende de voors. vier jaeren tselve landt van Zeelandt ende alle de ondersaten ende inwonende van dien vry, quyte ende ongehouden wesen zullen van alle andere beden, scoten, lasten ende subvencien, in wat manieren ende uuyt wat zaecken dat men die zoude mooghen heesschen oft begheren, ten waete uuyt saecken van meerder oft groter oirloigen, gedelibereert ende geslooten by mynen genadigen heere ende den Staten van allen zynen landen.

Actum ende aldus geconsenteert ende gegeven ter plaetsen int jaer ende upten dach als boven.

Aldus geteyckent Philips, ende bij den secretaris Numan.

Ende hieronder staet gescreven:

Ten zelven daghe ende plaetse ende naer coustume in gelycken onderhouden es den voorn. mynen genaden heere, daer present wesende, by vonnesse van den eedelen deszelves landt van Zeelandt, verclaert ende uuytgesproken bij Jacop van Cruninghen, toegewesen de bede ende subvencie daerof hierboven in den vormen up de reservacien ende condicien, begrepen in dezelve acte.

My present, geteycken Ingelraven.

– Afschrift (door L. Teylinghen, naar de kopie door J. Ingelraven): ZA, Rekenkamer I B-O nr. 345, f. 1-1v (opschrift: Copie*); (naar de kopie door J. Ingelraven naar het origineel) ibidem nr. 1517, f. [1]-[2] (Opschrift:* Copie*). – Regest: Fruin, Rekeningen, p. 273-274, nr. 350.*

Franchois van der Mote voors. noch betaelt zijn dachgelden ende vacacien van XII geheele dagen, daerinne begrepen zijn wederkeren, reysende uuter stede van Middelburch over al den lande van Borsselen ende Zuytbevelant om bij expressen^M^ ordonnancie van mijnen genaden heere te recouvreren enige pennijngen om te bekeren int fait van den costen,

zoewel ordinarijs als extraordinarijs, gedaen in der stede van Bergen, alst blijct bij der cedulle gegeven in der voors. stede van Bergen XXVIII dagen in julio anno XCVII^{o} onder thandteyken van Huge Dumont, die men hier overlevert, ende mits dien hier de voors. XII dagen tot 10 stuvers sdaechs, beloopende ter somme toe van 6 lb. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 100, f. 174-174v.*

a D*e gehele post is doorgestreept. In de marge staan de volgende aantekeningen van de Rekenkamer: a)* Dese voyage is geschiet buyten ende na den tijde van dese rekeninge, alsoe hier doerslagen; *b)* Ende sal die selve voyage mogen nemen daer dat behoirt.
b *In de marge tekende de Rekenkamer aan: a)* Bij der copie van mijns genadichs heeren beslotenen brieve ende den placcaten als in den text; sed *b)* debet certifficacie van zijn voirs. exploit mit quitancie.
c *In de marge tekende de Rekenkamer aan: a)* De voirs. cedule als in den text mit quitancie is hier overgelevert, sed *b)* Loquatur opten prijs van den dachgelden, die men bevijnt bij voirgaende rekeningen niet meer wesende dan 20 s. sdaechs. *c)* Gesien hier ten burele de voirn. cedulle van der Financie, begripende taxacie als in den text; transeat hic.
d *Verbeterd uit* XCIX *hs*.
e *Hier boven de regel twee onleesbare woorden toegevoegd hs.*
f *Verbeterd uit* XIIIen *hs.*
g *Later ingevuld in een open gelaten ruimte hs.*
h *Verbeterd uit* octroyeren *hs*.
i *Opengelaten ruimte niet ingevuld hs.; in de marge de aantekening* Verclaere den dach.
j *In de marge tekende de Rekenkamer aan:* Bij der voers. cedule als in den text, hier overgelevert; ende lijdt dit hier ten prise ende in der manieren als van Osten van der Mooten hiervoeren, f.º XXXVI, XXXVII°.
k *Hs.:* Soon.
l *In de marge tekende de Rekenkamer aan:* Bij der voers. cedule ende quitancie als in den text; ende lijdt dit hier ten prise als in den text, mits der tauxacie van de voers. van de Financie, ende sonder te trecken in consequencie.
m expressen *is boven de regel geschreven; daaronder staat doorgestreept* scharpen.

1312 1497 AUGUSTUS 28-SEPTEMBER 5, LIER-BRUSSEL

Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal Wellens, Etats généraux p. 484-485 nr. 46, Dagvaarten Holland, V, nr. 134, en Blockmans, Handelingen 1477-1506, II, p. 781-786 nr. 542, waaraan ook de eindtermijn is ontleend. Volgens Dagvaarten Holland ontboden de stadhouder en Raad niet alleen de edelen en steden van Holland om naar Lier te komen, maar ook de abt van Middelburg, de heer van Kruiningen, de vrouwe van Ravenstein en de steden Goes, Reimerswaal, Tholen, Middelurg, Zierikzee en Veere. De heer van Beveren-Veere wordt daarbij dus niet genoemd.

a Tekst van de beschrijvingsbrief van Filips van Bourgondië, heer van Beveren, Veere, Brouwershaven, Vlissingen enz.:

Geboirtighe mogende ende vrome byzundere lieve heere. Wij gebieden ons mit goeder herten tot uwer eedelhede ende derselver scrijven ende versoucken wij achtervolgende den bevelen ons terstont gedaen bij beslotenen brieven van onsen genaden heere dat derselver uwer edelheyt reysen ofte uwe gedeputeerde seynden bynnen die stadt van Lyere in Brabant den XXVIII^{en} dach van deser maent omme an te hoiren verclaren zekere saycken zijnre genaden ende zijnen genaden landen groitelijcken angaende, dair alsdan bescreven wesen ende vergaderen zullen die van den Staten van alle zijnen genaden landen, omme voirt dairup te helpen sluyten ende ordonneren alzoe ter materie dienen zal. Geboirtighe mogende ende vrome bijzundere lieve heere, indien u yet van ons gelieft dairtoe zullen uwe eedelhede ons goetwillich vinden. Dat kenne God die u wille bewaren gesont.

Gescreven in den Hage upten XVIII^{en} dach in augusto anno XCVII.

[*Afzender:*] Die grave van Egmonde, heere tot Bair etc., stedehouder generael ende anders

die raide ons genaden heere des eertshertogen van Oistenrijck etc., gecommitteert ten saycken zijnre landen van Hollant, Zeelant.

F. de Wyngerden

– *Origineel: ZA, Heren van Veere voorl. nr. 428.*

b Den voirn. Jan Huygenzoon [*Scout*], bode, van dat hij noch ommegedragen ende vercondicht heeft eenen anderen openen plackaet van den voirn. rentmeester [*Jan heer van Kruiningen*], gegeven onder sijn signet XX dagen in augusto anno XCVII, over al Bewesterscelt, gaende an den drien Staten slants van Zeelant, inhoudende alzoe mijnen voirs. genadigen heere geadviseert was te doen vergaderen die luijden van den Staten van alle zijne landen van harwairts over binnen sijnre stede van der Lijere den XXVIII[en] dach van der voirs. maent van augusto, om himluijden te doen seggen ende verclaren sekere saicken grotelicx zijne genaden ende sijnen voirs. landen angaende, soe was den voirn. rentmeester, achtervolgende den bevele him hierof gedaen bij denselven mijnen genadigen heeren, betreckende die van den voirs. Staten dat zij comen souden ten voirs. dage binnen den voirn. stede van der Lijere om tanhoeren tguent dat himluijden van mijns voirs. genadichs [heeren] wegen geseijt ende verclairt soude worden, gelijck dit breeder in denselven placcaet verclairt is die men hier overlevert; ende mits dien den voirs. Jan als bode betaelt zijn gewoenlick recht ende sallaris van 14 s. groten, f. 4 lb. 4 s.[a] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 345, f. 49-49v.*

Denselven Pieter van der Graft [*bode van Beoosterschelde*], van dat hij noch ommegedragen ende vercondicht heeft over al Beoesterschelt ten plaetsen gecoustumeert eenen gelijcken placcaet van deesen rentmeester [*Jan heer van Kruiningen*], gegeven XX dagen in augusto anno XCVII, als hiervoeren in Bewesterschelt verclairt staet, folio XLIX, gaende an den drien Staten slants van Zeellant, inhoudende dat zij comen ende wesen souden binnen der stede van der Liere upten XXVIII[en] dach van der voirs. maent van augusto, alsoe dat breder blijcken mach bij den voirs. placcaet, die men hier overlevert; ende mits dien dairof betaelt den voirs. bode zijn sallaris ende loon 7 s. groit, f. 2 lb. 2 s.[b] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 345, f. 55.*

c Betaelt meester Cornelis Heynricxzoon over dat hij geweest heeft bij ordonnantie van de wet te Brussele mit meester Jan van Nyevella – – –. Oick mede zo heeft de voirschreven meester Cornelis bij scrijven van der wet last gehadt te bewarene den dachvart gehouden bij onsen genadigen heer met den Staten van allen zijnen landen van herwerts over nopende toirloge van die van Geldren; ende was gehouden denzelven dachvairt in de voirschreven stede van Brussele upten lesten dach van augusto anno XCVII ende heeft tsamen uutgeweest XX dagen, tot 4 s. gr. sdaechs, facit 4 lb. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1497 (verloren gegaan in 1940), f. 67v.*

a *In de marge tekende de Rekenkamer aan: a)* Bij den voirs. placcate mitten beslotenen brieven mijns genadichs heeren aen desen rentmeester te desen zaken gescreven, hier overgegeven. *b)* Nietmin debet quitancie van den bode mit oic certifficacie dat dexploit gedaen is geweest.

b *In de marge tekende de Rekenkamer aan: a)* Bij den voirs. placcaet, sed *b*) debet certifficacie ende quitancie, als voeren *(verwijzend naar de voorgaande post, geciteerd onder nr. 1311 hierboven).*

1313 1497 SEPTEMBER 12-13, MIDDELBURG

b Jan Huijgenzoon Schoilok voirn. [*bode*], van dat hij ommegedragen ende vercondicht heeft over al Bewesterscelt eenen anderen placcaet van heeren Jan van Cruningen, ridder etc., als burchgrave ende rentemeester voirn., ter plaetsen gecostumeert, gegeven VII dagen in septembry anno XCVII, gaende an den drie Staten [a] van alle mijns genadichs heeren landen van harwairts over onlancx vergadert hadden geweest bij zijnre genaden, dair himluyden verthoont ende te kennen gegeven worde die differencie ende rebellicheyt van den lande

van Gelre, begerende om die te wederstaen te hebben in gereden penningen die somme van vijftichduijsent croonen tot 24 stuvers tstuck, ende dat om de betalinge van de luijden van den oirloge geordineert upt frontieren van denselven landen voir zes maenden tijts, belopende dairof de porcie van den voirs. landen van Zeelant 5172½ cronen, up welcke saicke die van den Staten dach gegeven worde een eyntelick antwoirde te geven ter plaetsen dair mijnen genadigen heere ten selven dage wesen soude; soe was den voirn. rentmeester ontbiedende die voirs. Staten van Zeelant te comen ende gedeputeerde te seynden binnen der stede van Middelburch des dincxdaechs den XII[en] dach van septembry voirs., om des anderen daechs gesamentlick te communiquieren ende te sluijten yp dieselve saicke, alzoe dit breeder blijcken mach ende verclairt wordt in den voirs. placcaet, die men hier overlevert; ende mits dien dairof betaelt den voirs. bode sijn gewoenlick sallaris van 24 s. groten, f. 4 lb. 4 s.[b] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 345, f. 52-52v.*

a *De kopiist zal hier een passage hebben overgeslagen vanwege een saut du même au même; weggelaten lijkt iets als* slants van Zeelant, inhoudende alzoe alle de Staten.

b *De hele post is gecancelleerd, en in de marge de aantekening:* Want dit ende die andere twee voyaghen hiernair niet aen en gaen den ontfanck deser bede, mer de bede van den lande ende oerloighe van Gelre, dairof in dese rekeninge gheen mencie noch ontfanck gemaect en werdt, mer dairof de rentmeester schuldich is rekeninge appart te doene, in dewelke hij dieselve voyaghen sel moghen nemen; soe werden die hier doerslagen ende zijn him deselve placcaten dairomme wedergegeven.

1314 1497 SEPTEMBER 19-OKTOBER 15, BRUSSEL

Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal Wellens, Etats généraux p. 486-488 nr. 47, Dagvaarten Holland, V, nr. 141, en Blockmans, Handelingen 1477-1506, II, p. 786-790 nr. 543, waaraan ook de termini zijn ontleend.

c Betaelt meester Cornelis Heynricxzoon over dat hij bij ordonnantie van der wet gesonden is geweest mit meester Jan de Nievella, pensionaris, ter dachvaert tot Brussele omme die andwoirde te doene van der stede wege angaende de begeerte van onsen genadigen heer nopende der oirloge zijner lande van Geldren; ende heeft uutgeweest XXII dagen, tot 4 s. gr. tsdaegs, facit 4 lb. 4 s. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1497 (verloren gegaan in 1940), f. 68v.*

Betaelt meester Cornelis Heynricxzoon ende Dommis Claiszoon over dat zij bij ordonnantie van wet gesonden zijn geweest tot Brussele aldair alle de lande vergadert zijn geweest, dairof meester Cornelis Heynricxzoon uuyt is geweest XIIII dagen ende Dommis Claiszoon tot XVII daghen, elcx tot 4 s. gr. tsdaechs, facit tsamen 6 lb. 4 s. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1497 (verloren gegaan in 1940), f. 69v.*

Item XXVII septembry den heeren van der Goest ende van der Veren IX ghelten Rijnswijn, elck te 5 stuvers, valent 11 s. 3 d. grooten. – *ARA Brussel, Rekenkamer nr. 30.943 (stadsrekening Brussel 1497-1498), f. 40v. – Vermeld: Wellens, Etats généraux p. 487.*
Item den heeren van Middelborch XXVII septembry drije gelten Rijnswijns, elck tot 5 stuvers, valent 3 s. 9 d. grooten.
Item den heeren van Sirixee alsdoen drije gelten Rijnswijns, elck ghelte tot vijff stuvers, valent 3 s. 9 d. grooten. – *Ibidem.*

1315 1498 JANUARI 2-3, MIDDELBURG

b Jan Hugenzoon Schuloc, boode voirn., van dat hij ommegedragen ende vercondicht heeft eenen[a] anderen plackaet van den voirn. rentmeester ende groot-tresorier [*Jan heer van Kruiningen*] over al Bewesterschelt ter plaetsen gecostumeert, gegeven onder sijn signet den XXVI[en] dach van decembrij anno XCVII, gaende an den drien Staten van Zeelant,

inhoudende dat onlancx bij den gemeenen Staten van alle den landen van harwaerts over mijnen genadigen heere geconsenteert waren vijftichduysent ponden tot 40 gr. Vlaems tpont voir tfait van Gelre, te betalen tot tween termijnen, deen helft tot Kersmisse doe lestgeleden ende dander helft tot Paesschen dairnaestvolgende. Ende hoewel denselven mijnen genadigen heere desen rentmeester geordonneert ende bevolen hadde den termijn van Kersmisse voirs. terstont tontfangen ende die te Brussel te seynden, soe en wist hij niet in wat manieren men dat ontfangen zoude, want noch dieselve penningen niet ommegeleet noch gestelt en waren; was dairommme dieselve van den drie Staten vanwegen mijns genadichs heeren voirs. ontbiedende te comen ende gedeputeerde te seijnden binnen der stede van Middelburch des dincxdaechs den II[en] dach van den toecommenden maent van januario, om des anderen daechs te communiqueren ende sluyten hoe ende in wat manieren men dieselve penningen vinden ende furnieren soude ten minsten coste van den lande, alzoe dit breeder blijcken mach ende verclairt wordt in den voirs. placcaet die men hier overlevert; ende mits dien dairof betaelt den voirs. bode zijn gewoenlick sallaris van 14 s. gr., f. 4 lb. 4 s.[b] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 345, f. 52v.*

e Eerst Jan Willemsz., des voors. rentmeesters [*Jan heer van Kruiningen*] dienre, betaelt zijn dachgelden ende vacacien reysende van Middelburch in der stede van Bruessel mit zekere besloten brieven inhoudende eenige dingen angaende de dachvaert van den Staten slants van Zeelant, gehouden upt stuck van huerder porcie van den vijftichduysent ponden van 40 grooten, mijnen genaden heere geaccordeert bij den Staten van alle zijne landen totter betalinghe van den luyden van oirloghe wesende in Gelrelant onder mijn heere van Sassen; int welcke doende, verbeidende zijn andwoirde, hij vaceerde XII geheele dagen, daerinne begrepen vier daghen voor zijn wederkeeren, alst blijct bij der cedule gegeven ten bureele van der Financie den X[en] dach van januario anno XIIII[C] XCVII, die men hier overlevert mit quitancie van den voorn. Jan Willemsz., tot twalef grooten sdaechs, beloopende 3 lb. 12 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 101, f. 136v.*

a *Hs.*: ende.
b *De post is gecancelleerd. De reden daarvan is vermeld bij de voorafgaande post; zie nr. 1313 hierboven, noot b.*

1316 1498 JANUARI 17-18, MIDDELBURG

b Huybrecht Heynricxzoon, oick bode, van dat hij ommegedragen ende vercondicht heeft eenen openen placcaet van mijnen heere van Cruningen, tresorier ende rentmeester voirn., over al Bewesterscelt ten plaetsen gecostumeert, gegeven onder zijn signet den XIII[en] dach van januario anno XCVII, gaende an den voirs. drie Staten [*van Zeeland*], inhoudende dat hoewel die porcie slants van Zeelant in der bede van vijftienduijsent ponden van 40 gr. Vlaems tpont, mijnen genadigen heere onlancx bij den gemeenen landen van harwairdsover gegont ende geaccordeert, bedrouch die somme van 5172 lb. 10 s., ende bij middelle van eenigen gestelt was up 4000 derselver ponden, deen helft te betalen Kersmisse XCVII ende dander helft Paesschen dairna volgende, dat nochtans ter lester dachvaert geraemt up die betalinge van derselver porcie ten vollen niet gedelibereert en was bij den voirs. Staten van Zeelant omme dieselve penningen betalen, ingaderen ende ontfangen soude, soe was denselven rentmeester, achtervolgende danderde gebot him bij mijnen genadigen heere dairup gedaen te solliciteren die betalinge van der voirs. porcie van 4000 ponden te geschien van desselfs mijns genadichs heeren wegen, gebiedende denselven van den Staten terstont in parsoene te commen binnen der voirs. stede van Middelburch des woensdaechs doe naestcommende den XVII[en] dach van der voirs. maent van januario, om des sand[er] daechs gesamelick te comen communiqueren ende sluyten hoe ende in wat manieren dat men die penningen ende porcie van 4000 van den platten lande vinden ende verco[u]vreren

souden ten minsten coste ende laste van denselven lande ende ingeseten van dien etc., mit meer andere condicien ende punten, breeder al int lange verclairt in denselven placcaet, die men hier overlevert; ende mits dien den voirn. Hubrecht dairof betaelt bij sijne quitancie, gescreven onder in de marge van den voirs. placcaet, tgewoenlick loon ende sallaris van 14 s. gr., f. 4 lb. 4 s.[a] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 345, f. 52v-53.*

Pieter van der Gracht om bij bevele van desen rentmeester [*Jan heer van Kruiningen*] gedregen ende gecondicht te hebben over al Beoisterschelt ten behoorlicken plecken een opene placcaet van mijnen heere van Cruyningen in daten van den XIII[en] daghe van januario anno zeven ende tnegentich naar tscriven sHoefs van Hollant [*1498*], bij denwelken hij beval van wegen mijns voorn. genaden heeren den Staten van den lande van Zeelant te vergaderen den voors. XVII[en] dach van den voors. maent van januario binnen der stede van Middelburch om aldaer hemluyden te kennen te geven hoe dat mijn voorn. genadige heere onlancx an hemleden hadde doen begeeren te hebben de betalinge van der porcie van denzelven lande in de 50.000 ponden van 40 groote Vlaems tpont, zijne genaden geconsenteert om doorloge van Gelre, beloopende dezelve porcie 5172 lb. 10 s. munten voors., daerof bij middele van mijnen heere van Bevere zij niet meer betalen en zullen dan 4000 gelijcke ponden, ende dat tot twee termijnen, te wetene deen helft tot Kersmisse doe lestleden ende dander helft te Paesschen doe naestcommende, tot welke dachvaert de gedeputeerde van mijn vrouwe van Ravesteyn ende van mijnen voorn. heere van Bevere met eenighe van den anderen eedelen die in cleene getale waeren, versochten an den gedeputeerden van den steden dat zij de 2000 lb. verschenen te Kersmisse uuytreyken ende verleggen wilden zonder prejudicie van yemens rechte, zoewel huerluyder deel ende porcie als voor de porcie van den platte lande, totter betalinghe van den twee ende leste termijnen verschenen te Paesschen doe naistcommende, binnen welken tijde de ghemeen Staten van Zeelant tsamen communicqueren zouden hoe ende in manieren men dezelve geheele porcie ende pennijnghen vinden ende ommestellen zoude ten minsten coste ende laste van den voors. lande ende van den ingeseten vandien, ende dat een ygelijck als dan weten mochte wat ende hoe vele hij dairinne gelden ende contribueren zoude, ende bij alzoe yement van den voors. steden meer verleyt ende uutgegeven hadde in de betalinghe van der voors. eerste payemente dan zijne rechte porcie ofte taux bedrouge in de betalinghe van den geheele somme, dat men die daerof rembourssseren ende vervougen mochte.

Daerof die eedelen den voors. steden presenteerden acte in voorme van versekerthede te geven gelijck men hier voortijts gedaen hadde, want men in absencie van mijnen voirn. genadigen heere binnen den voors. lande van geenrehande ommesettinghe van pen[n]ijngen doen en mochte naer inhoudt den rechten ende keure van Zeelant, met vele meer andere redenen ende worden die daertoe geseyt waeren, daerup die gedeputeerde van den steden naerdat zij gesaemdelick daerof gesproken hadden andwoorden ende deden zeggen onder andere vele worden ende verhalen dat een yegelijc van hemlieden geerne betalen zouden huer porcie ende taux van den voors. eersten payemente, beloopende voor Middelburch, Zierickxee, Remerswalen, Thollen ende Goes mitten anderen smalle steden duysent der voors. ponden, ende en waeren van geenen sinnen yet meer te geven noch te verleggen, daer een yegelijc vertoech zoe datter geen smale conclusie aldoe genomen en waeren hoe men die porcie van den voors. platte lande vinden ende furtieren zoude.

Soe beval hij hemluyden van wegen als boven den vors. XVII[en] daghe van derzelver maent van januario te vinden binnen der vors. stede van Middelburch, des avonts in de herberghe om des ander daechs daeran goets tijts voor de noene tsamen te communiquieren ende sluyten hoe ende in wat manieren dat men de pennijngen van der gerechter porcie van den platte lande in de voors. 4000 lb. vinden ende recouvreren zoude ten minsten coste ende laste van den voors. platte lande ende van den ingeseten vandien, zoedat geene noot en waere die te doen innen ende recouvreren bij arreste ende vanghinge van den ingeseten vandien ofte bij constrainxte ende bedwanghe van den luyden van oirloogen, dat God verhoeden

moste, mits dat mijn voorn. heere van Zassen dezelve pennijngen terstont hebben moste om de betalinghe van zijnen luyden van oorloogen onderhouden in Gelderen, dit blijckende bij der voors. placcate hier overgegeven. Daeromme hier betaelt den voors. Pieter van der Gracht over zijn sallarijs ende gewoenlick arbeyt alst costumelick es de somme van 7 s. gr. Vlaems, maken in ponden dese rekenijnghe 2 lb. 2 s.[b] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 913, f. 76v-78.*

c Gereist Govert Piersz. tot Middelburch ter dachvaert tot twee reisen, daerom uuitgeweest XII dagen, f. 24 s. – *GA Tholen, Oud-archief Tholen voorl. nr. 184, f. 5.*[1]

a *Deze post is gecancelleerd. De reden daarvan is vermeld bij een voorafgaande post; zie nr. 1313 hierboven, noot b.*
b *Deze post is gecancelleerd. In de marge tekende de Rekenkamer aan:* Loquatur, omdat dit voiaige angaet tstuck van der bede als voeren, ende behoirde te staen in de rekeninge derselver bede. Duerslagen bij den redenen als voeren.
1 Deze post heeft betrekking op kosten gemaakt tussen 13 mei 1497 en 13 mei 1498.

1317 1498 MEI 30, MIDDELBURG

b Denzelven[a] Pieter van der Gracht [*bode*], die noch als vooren ommegedregen ende gecondicht heeft over al Beoisterschelt ter plaetsen gecostumert een placcaet van mijnen voorn. genaden heere mit een placcaet van mijnen heere van Cruyningen in datum van den XXVI[en] dach van meye anno XCVIII, bij denwelcken hij van wegen mijns voorn. genaden heeren beval den Staten van den lande van Zeelant te vergaderen binnen der stede van Middelburch up in woensdaghe XXX[en] dach van den voors. maent van meye, des avonts in de herberge om des anderen daghes goets tijts voor de noene gesaemdelick te communiqueren, accordeeren ende sluyten up de betalinghe van den 2000 lb. van 40 gr. Vlaems tpondt die mijnen voorn. genadige heere bewesen hadde zijnen oomen den hertoghe van Sassen voor den termijn verschenen te Paesschen doe lestleden, als breeder verclaert staet in mijns voorn. genadichs heeren placcaet dat men metten placcate van mijnen voorn. heere van Cruyningen daerup dienende hier overgelevert. Daeromme hier betaelt den voors. Pieter van der Gracht over zijn sallarijs ende gewoenlic arbeyt alst costumelick es de somme van 7 s. gr. Vlaems, maken in ponden deser rekenijnge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 913, f. 78v-79.*

e *7 september, Brussel. – Aartshertog Filips van Oostenrijk geeft Middelburg toestemming om voor 600 lb. van 40 groten Vlaams jaarlijkse lijfrenten ten laste van de stad te mogen verkopen* den penninck negene of daerboven te tween lyven of den penninck zevene of daerboven te eenen lyve, *ten einde daaruit een som van 6000 gulden te vinden, waarvan 2000 gulden voor de hertog van Saksen, 3000 gulden bij anticipatie op de pacht van de tol te Yersekeroord, aan de aartshertog geaccordeerd, en 1000 gulden als aandeel in de bede, gedaan bij de aartshertogin.*
– Origineel (met aanhangend grootzegel en contragel in rood was): GA Middelburg, nr. 187 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 805.

a *Deze post is doorgestreept. In de marge tekende de Rekenkamer aan:* Loquatur, omdat dit voiaige noopt die bede als voeren. Duirslagen om de redenen alsvoeren.

1318 1498 JUNI 13, DEN HAAG

Vgl. Dagvaarten Holland, V, nr. 171. Voor deze dagvaart, gewijd aan het aflopen van het bestand met Danzig en de Oostzeesteden en het aanhouden door Danzig van koopwaar van Hollanders en Zeeuwen, werden, naast de edelen en steden van Holland, uit Zeeland

opgeroepen de abt van Middelburg, zeven met name genoemde edelen en de steden Goes, Reimerswaal, Tholen, Middelburg, Veere, Zierikzee, Vlissingen en Brouwershaven.

1319 1498 AUGUSTUS 8-18, BRUSSEL

Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal Wellens, Etats généraux p. 488-489 nr. 48, Dagvaarten Holland, V, nr. 174 en Blockmans, Handelingen 1477-1506, II, p. 808-813 nr. 556, waaraan ook de eindtermijn is ontleend.

Voor deze bijeenkomst riep de Raad van Holland naast de edelen en steden van Holland, uit Zeeland op de abt van Middelburg, acht met name genoemde edelen en de steden Goes, Reimerswaal, Tholen, Zierikzee, Brouwershaven, Veere, Middelburg en Vlissingen. De dagvaart was gewijd aan de problematiek van de munt en aan het verzoek van een bede van 60.000 schilden voor het onderhoud van aartshertogin Margaretha van Oostenrijk.

a *Tekst van de beschrijvingsbrief van Veere:*

[*Adres:*] Eerbaeren ons bijsonderen goeden vrunden den bailliu, scout, burgermeesteren ende scepenen der stede van der Veere.

Die Raide mijns genadichs heeren den eertshertoge van Oistenrijck, hertoge van Bourgogne etc., gecommitteert ten saicke zijnre genaden landen van Hollant, Zellant ende Vrieslant. Eerbaere bijsonder goede vrunde. Wij ontbieden, lasten ende bevelen u naer inhoudt van den brieven die wij terstont van onsen voors. genadigen heeren ontfangen hebben, gescreven den XI^en^ dach van deser maent, dat ghij uwe gedeputeerde zeyndt bij onsen voors. genadigen heeren ter dachvaert den VIII^en^ dach van augusto naestcommende tot zulcken plecke als zijnre genaden alsdan wesen zullen, dair mede bescreven zijn alsdan te wesen alle die van den Staten van alle zijnre genaden landen omme an te hoeren tguent dat zijnre genaden alsdan zullen willen doen zeggen ende verclaeren, zijnre genaden groitelicken angaende ende oick die welvaert van alle zijnre genaden landen ende heerlicheeden. Eerbaere bijsonder goede vrunde, hiervan en zijt in gheene gebrecke. Onsen Heeren God zij mit u.

Gescreven in den Hage upten XVI^en^ dach in julio anno XCVIII.

F. de Wyngerden

– Origineel: ZA, Stadsarchief Veere, Oud-archief voorl. nr. 164-30. – Druk: Ermerins, Vere I p. 142 bijlage BB.

1320 1498 SEPTEMBER 16-OKTOBER 15/20, ANTWERPEN-BRUSSEL

Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal Wellens, Etats généraux p. 489-491 nr. 49, Dagvaarten Holland, V, nr. 185 en Blockmans, Handelingen 1477-1506, II, p. 814-817 nr. 558, waaraan ook de termini zijn ontleend. De dagvaart was gewijd aan de problematiek van de munt en aan het verzoek van een bede van 60.000 schilden voor het onderhoud van aartshertogin Margaretha van Oostenrijk.

c Betaelt meester Jan van Nyevela, der stede pensionaris, over dat hij bij ordonnantie van de wet gesonden is geweest tot Bruessel – – – ende is voirt van danen gecomen mitten anderen gedeputeerden in de generale dachvairt tot Andwerpen angaende de munte, in welcke reyse hij gevaceert heeft XXXV dagen, tot 4 s. gr. tsdaechs, facit 7 lb. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1498 (verloren gegaan in 1940), f. 71v.*

e *25 september. – De gedeputeerden van Middelburg ter dagvaart in Antwerpen schrijven aan de regering van hun stad over enkele aldaar behandelde zaken, onder andere: de hertog is pas aangekomen; tweemaal zijn de Staten al vergaderd geweest, zonder dat men op het stuk van de munt tot een besluit is kunnen komen. – GA Middelburg, Register 'Brieven aen de stadt 1406-1499', nr. 237 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 806.*

1321 1498 DECEMBER 14-1499 JANUARI 6, BRUSSEL
Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal ook Wellens, Etats généraux, p. 491-492 nr. 50, Dagvaarten Holland, V, nr. 190 en Blockmans, Handelingen II, p. 819-822 nr. 561, waaraan ook de termini zijn ontleend.
Voor deze dagvaart, gewijd aan de muntproblematiek en de vrede met Frankrijk, riepen stadhouder en Raad van Holland naast de edelen en steden van Holland, uit Zeeland op de abt van Middelburg, zeven met name genoemde edelen en de steden Zierikzee, Veere, Middelburg, Reimerswaal, Goes, Kortgene en Brouwershaven.

1322 1499 JANUARI 25-27, GOES
c Ghereyst Heyndrick Mathijsz. ende Govert Piersz. den XXV^en^ dach in januario ter Goes ter dachvaert om te spreken metten steden ende met den edelen aengaende die vier dusende die onse genadighe heere gheconsenteert waren in zine stede van Brussele aengaende van de oorloghe van Gelre; uuytgeweest elcs III daghen, des daechs 2 s., f. 12 s. – *GA Tholen, Oud-archief Tholen nr. 185, f. 5.*

Zie voor de aanwezigheid van gedeputeerden van Middelburg in Goes hierna nr. 1324.

1323 1499 NA JANUARI 27, GOES
c Ghereyst noch Heynrick [*Mathijsz.*] ende Govert [*Piersz.*] ter Goes aengaende deselve verleide dachvaert. Daerom uuytgeweest elcx III daghen, des daechs alsboven [*2 s.*], f. 12 s. – *GA Tholen, Oud-archief Tholen nr. 185, f. 5.*
Reysde Govert Piersz. ter Goes noch aengaende dezelve dachvaert ende dairom uuytgeweest eenen dach, facit 2 s. – *Ibidem.*

1324 1499 JANUARI 31-MAART 7, BRUSSEL-ANTWERPEN
Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal Wellens, Etats généraux p. 492-493 nr. 51, Dagvaarten Holland, V, nr. 198 en Blockmans, Handelingen 1477-1506, II, p. 823-826 nr. 563, waaraan ook de termini zijn ontleend. De dagvaart was gewijd aan de munt en aan het verzoek van aartshertog Filips om geld voor zijn oorlogen tegen Frankrijk en Gelre. In Antwerpen was ook Rooms-koning Maximiliaan aanwezig, die de Staten een bijdrage vroeg voor zijn voorgenomen heervaart tegen de Turken. Een samenvatting van zijn brief aan alle edelen en steden van de Nederlanden is opgenomen in een voorbodenboek van Zierikzee:
– – –, zendende anno XCIX in januario eenen besloten brieff aen alle die edelen ende steden van herwaertsover, bij denwelcken onder andere groote zaecken hij verclarende was hoe dat hij gedeclareert hadden ende noch declareerde dat zijn meeninghe ende wille was dat egeen gescheijdenisse oft separatie zijn en zal van den goeden ende landen van den tween huijsen van Oostenrijcke ende van Bourgoingen noch gesepareert en zullen in eewigen tijden die een van den anderen, aengesien dat zij op een bloedt vervallen ende gestorven zijn. Begerende voort overmidts vele diensten zijnen zone ende landen bewezen, hem bijstandt, hulpe ende raedt te doene ende geven om uuijt den Franschoijsen handen te trecken zulcke landen ende plaetsen als zij zijnen zone onthielden, om Gelderlandt te bedwingen, ende tot zijn vaert op Turckijen. – *Aant. (eind 16e eeuw): GA Schouwen-Duiveland, Oud-archief van Zierikzee, voorl. nr. 117, f. 159v-160.*

c Betaelt meester Cornelis Heynricxzoon, den burchmeester, ende Jan Corneliszoon voor dat zij bij ordonnantie van de wet gesonden zijn geweest ter Goes – – –, tot Brussel bij den Staten van allen den landen. Ende hebben uuytgeweest elcx eenen dach, den burchmeester tot 5 s. gr. ende Jan Corneliszoon tot 4 s. gr., facit 9 s. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1499 (verloren gegaan in 1940), f. 65v.*

1325 1499 APRIL 7-9, MIDDELBURG

b Eerst Jan Willemszone, bode Bewesterscelt in Zeelant, van dat hij ommegedragen ende vercondicht heeft over al Bewesterschelt[a] ten plaetsen gecostumeert eenen plackaet van desen rentmeester [*Jan heer van Kruiningen*] gegeven den II[en] dach van april anno XIIII[C] negen ende tnegentich naer Paesschen gaende an allen prelaten, baenraedsen, ridderen, edelen, burchmeesteren, scepenen ende raide van den goeden steden ende andre representerende die drie Staten slants van Zeelant, inhoudende hoe dat dezelve rentmeester bij mijnen genaden heere ernstelicken gescreven ende bevolen was terstont die voirs. drie Staten te doen bescrijven ende vergaderen teenen zekeren dage voir Beloken Paesschen doe naestcommende [*7 april*] binnen der stede van Middelburch omme aldaer te communicquieren ende verhalen tgunt dat ter lester dachvaert binnen der stede van Andwe[r]pen[b] geschiet was ende daerup concipieren een goede conclusie ende andwoirde over te bringen in der naester generale dachvaert, die men houden zoude tot sHertogenbossche upten eersten maendach na sondach Misericordias Domini [*15 april*]. Soe was de voirs. rentmeester hemluyden ontbiedende vanwegen alsvooren dat zij in persoone commen oft zenden zouden huer gedeputeerde binnen der stede van Middelburch des zondachs den VIII[en] dach van der voirs. maent van aprille omme des anderen daechs te communicquieren ende te concluderen upter voirs. materie etc., blijckende bij denzelven plackaet, die men hier overlevert. Ende midsdien denzelven bode betaelt zijn gewoenlick loen ende sallaris, te weten voir Bewesterscelt XIIII s. groten[c], achtervolgende zijne quictancie gescreven onder in den zelven plackaet, facit 4 lb. 4 s.[d] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 102, f. 129v-130.*

Denselven Pieter van der Graft [*bode*], die noch ommegedragen ende vercondicht heeft eenen anderen plackaet van den voirs. rentmeester [*Jan heer van Kruiningen*], gegeven onder zijn signet den II[en] dach van april anno XCIX, [e] inhoudende dat zij comen ende wesen souden binnen der stede van Middelburch upten VII[en] dach der voirs. maent van aprille, om gesamentlick aldair te communiquieren ende concluderen up sekere materie, dair in de leste dachvaert, onlancx gehouden tot Antwerpen, ofgesproken was om dairup een eyntelick antwoirde te geven sonder langer vertreck, achtervolgende denselven placcaet die men hier overlevert; ende mits dien den voirs. bode betaelt tvoirs. loon van 7 s groten, f. 2 lb. 2 s.[f] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 345, f. 57v-58.*

c Reysde Heynrick Mathijsz. ende Govert Piersz. tot Middelburgh ter dachvart om te spreken met die steden van Zeelant aengaende van de tsestich dusende die onse genadighe vrouwe begeerde over al haer landen ende mede van den resten van de oorloghe van Ghelre van de vier duusende Rinssche gulden. Dairom uuytgeweest elcs vier daghen, des daechs als boven [*2 s.*], f. 16 s. – *GA Tholen, Oud-archief Tholen voorl. nr. 185, f. 5.*[1]

a Bewesterschelt *is boven de regel geschreven; daaronder staat doorgestreept* Bewest ende Beoisterscelt.
b Andwepen *hs*.
c *Volgt doorgestreept* ende voir Beoisterscelt 7 s. groten, maken tsamen 21 s. groten.
d *Gewijzigd uit* 6 lb. 6 s.
e *Hier is wel een zinsnede vergeten als* gaende an den drien Staten slants van Zeeland.
f *In de marge tekende de Rekenkamer aan: a)* Bij den voirn. placcaet, hier overgelevert, mit oic copie van mijns genadichs heren beslotenen brieven. *b)* Nietmin debet certifficacie ende quitancie opt exploit, als voeren.
1 Tussen reizen gedaan op 25 januari en 14 april.

1326 1499 APRIL (11) 14-16, GOES

b Dezelve Jan Willemszone [*bode*] heeft noch ommegedragen ende vercondicht overal Bewesterscelt[a] ter plaetsen gecostumeert eenen plackaet van den voirs. desen rentmeester

[*Jan heer van Kruiningen*] gegeven onder zijn signet XI dagen in april anno vierthienhondert negen ende tnegentich naer Paesschen, gaende an den voirs. drie Staten slants van Zeelant, inhoudende alzo ter lester dachvaert binnen Middelburch gehouden bij gebreke ende absencie van alle de ghemeene edelen of tmeeste deel van dien, ende oick van eensdeels die gedeputeerde van den steden, men verthouft hadde te spreken ende communicquieren van der zaken aldaer upgedaen tot upten XI[en] dach van der voirs. maent van aprille, aldaer hemluyden bij zekere commissarissen upgedaen ende verthoont worden eenige pointen, soe was noch overmits der absencien van den meesten deel van den anderen degene die daer vergadert waeren die dachvaert uuytgestelt ende gecontinueert zonder yet daerup te concluderen tot maendage die eerstcommende [*15 april*] om alsdan binnen der stede van der Goes mit him allen daerup ende up andre zaken den voirs. lande ende den gemeenen ingeseten van dien gesamentlic te communicquieren. Waeromme de voirs. rentmeester hemluyden ontboot te commen ende te wesen ten zelven dage binnen der voirs. stede van der Goes des zondaechs den XIIII[en] dach van der voirs. maent van april om eyntlicken des anderen daechs te concluderen ende den voirn. commissarissen een goede andwoirde te geven up alle zaken, breeder al int lange verclaert in den voirs. plackate, die men hier overlevert met quictancie van den voirn. Jan Willems zone, gescreven beneden in de marge van den voirs. plackate. Ende midsdien hem betaelt voir zijn gewoenlick loen ende sallaris 14 s. groten, facit 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 102, f. 130v-131.*

Den voirn. Pieter van der Graft [*bode*], van dat hij ommegedragen ende vercondicht heeft over al Beoesterschelt[b] ten plaetsen gecoustumeert een placcaet van desen rentmeester [*Jan heer van Kruiningen*], gegeven onder sijn signet XI dagen in aprille anno XIIII[C] XCIX naer Paessen, gaende an den drien Staten slants van Zeelant, inhoudende dat zij comen ende wesen souden binnen der stede van der Goes den XIIII[en] dach van der voirs. maent, om gesamentlick te communiquieren, concluderen ende sluyten up die saicken himluyden bij eenige commissarissen van mijns genadichs wegen onlancx dair te voeren upgedaen ende denselven commissarissen een goede ende eyntelicke antwoirde te geven, in sulcken als den voirs. placcaet breder al int lange verclarende is, die men hier overlevert; ende mits dien denselven bode dairof betaelt zijn gewoenlick loon ende sallaris van 7 s. groten, f. 2 lb. 2 s.[c] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 345, f. 58.*

c Reysde Govert Pierss. ende Heyndrick Mathijsz. den XIIII[en] aprilis ter Goes ter dachvart om te spreken metten steden van Zeelant aengaende van der peticien ende begheerten van onsen genadighen heere, ende zijn uuytgeweest elcs drie daghen, des daechs als boven [*2 s.*], f. 12 s. – *GA Tholen, Oud-archief Tholen voorl. nr. 185, f. 5v.*

a *Hiervoor staat doorgestreept* Bewest ende.
b *Hiervoor staat doorgestreept* Bew.
c *De hele post is gecancelleerd. In de marge de aantekening:* Want dese partie niet aen en gaet desen bede, mer der bede totten orlogen van Gelre geconsenteert, welcke partie hij makende ontfanck van denselven bede van Gelre deselve partie sal mogen nemen in uutgevene; ergo hier doerslagen.

1327 1499 APRIL 17-MEI 18, BRUSSEL

Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal Wellens, Etats généraux p. 493-494 nr. 52, Dagvaarten Holland, V, nr. 211 en Blockmans, Handelingen 1477-1506, II, p. 829-830 nr. 565, waaraan ook de termini zijn ontleend. De dagvaart zou eerst rond midden april te 's-Hertogenbosch worden gehouden. Afgevaardigden van Leiden en Gouda reisden toen af naar deze stad, zie Dagvaarten Holland, V, nr. 208. De bijeenkomst was gewijd aan de munt en aan het beantwoorden van de petities van aartshertog Filips en Rooms-koning Maximiliaan voor de oorlogen met Frankrijk en Gelre en de heervaart tegen de Turken.

c Reysde Heynrick Mathijsz. ende Govert Pierss. tot Brusselle ter generael dachvaert van

den gheheel Staten van den landen aengaende van der munte ende ander peticien. Daerom uuitgeweest XXII dagen, des daechs als boven [*2 s.*], f. 2 lb. 4 s. – *GA Tholen, Oud-archief Tholen voorl. nr. 185, f. 5v*[1].

1 Volgt op een reis van dezelfden gedaan op 14 april.

1328 1499 NA JUNI 10, GOES

b Den voirn. Pieter [*van der Graft, bode*] heeft noch ommegedragen ende vercondicht over all Beoisterscelt ten plaetsen gecostumeert eenen openen placcaet van desen rentmeester [*Jan heer van Kruiningen*], gegeven X dagen in junio anno XIIII^{C} XCIX, gaende an den voirs. drien Staten van den lande, inhoudende dat zij comen ende wesen souden binnen der stede van der Goes om gesamentlicken te communiqueren ende sluijten hoe ende in wat manieren men best soude mogen ommeslaen eene somme van penningen voir mijnre genadiger vrouwe die hier toegeleijt was uuyter bede van 20.000 ponden, breeder int lange verclaert in denselven placcaet, die men hier overlevert; ende hierof den voirs. bode betaelt 7 s. gr., f. 2 lb. 2 s.[a] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 345, f. 58.*

e *1 oktober, resolutie van de vroedschap van Leiden.* – Item van den artikel aengaende die admiraelscip van der zee dat heere Philips van Bourgongen verworven heeft etc. Hierop is gestemmet bij den gerechte ende vroescip dat men mitten anderen steden ende mitten Zeelanderen hem mit rechte resisteren ende wederstaen sell. – *RA Leiden, SA I nr. 382, f. 511v-512v.*

a *De hele post is gecancelleerd. In de marge de aantekening:* Want dese partie aengaet der beden van mijnre genadiger vrouwen ende niet deser bede, soe sal dese rentmeester, doende rekeninge van den ontfange van derselver beden van mijnre genadiger vrouwen, dese partie aldaer moegen heysschen in uutgevene; ende alsoe hier geroyeert.

1329 1500 AUGUSTUS 12, MIDDELBURG

b Den voirn. Jan Willemszoen [*bode*] van dat hij noch ommegedragen ende verkundicht heeft over al Bewesterscelt ter plaetsen gecostumeert eenen openen placcaet van mijnen genadigen heere gegeven in zijne stede van Brussel den III^{en} dach van julio XV^{C}, inhoudende dat alle ridderen, edelen, leenmannen, mansmannen ende andere die gewoenlicken ende gehouden zijn mijnen voirs. genadigen heere in wapenen te dienen ofte volgen hem upstellen ende gereede maicken souden, elck na sijnen staet, natuere of gelegentheyt van sijnen leene, wel ende duechdelicken gewapent, gefurniert ende voirsien van alzulcken getale van volcke als dat behoirt, om alzoe wapenschouwinge te doene den XII^{en} dach van augusto doe naistcomende in der stede van Middelburch of dair ontrent, gelijck dat breeder verclairt wort in den selven placcaet die men hier overlevert, mitgaders quitancie van den voirs. bode; ende mits dien him dair of betaelt zijn gewoenlick loon ende sallaris van 14 s. gr., facit 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 103, f. 111.*

De voors. Pieter van der Gracht [*bode*], die noch als voeren ommegedregen ende gecondicht over al Beoisterschelt ter plaetsen gecostumeert een placcaet van mijnen genaden heere in datum van den derden dach van julio anno XV^{C}, bij denwelken hij beval van mijns voorn. genaden heeren wegen alle ridderen, eedele mannen, der mannen mannen ende andere die gewoonlick ende gehouden zijn zijnre genaden in wapenen te dienen[a] ende yegelick naer zijnen staet ende die natuere oft gelegentheyt van zijnen leenen, wel ende deuechdelic gewapent, gerust ende voorsien van alsulken getale van volk als dat behoort, om alsoe wapenschauwinghe te doene den XII^{en} dach van augusto doe naestcomende binnen der stede

van Middelburch of daer omtrent voor den voors. grooten tresorier [*Roelant le Fèvre*] ende andere mijns voorn. genaden heeren commissarissijssen, die daertoe geordonnert zouden werden, ende de voors. wapenschauwinghe gedaen zijnde, dat zij wederom thuyswaert trecken ende hem aldaer houden al gereet ende gerust om zijne genaden te dienen in wapenen tot allen tijden als van noode wesen zal ende zijne genaden hem dat ontbieden zullen, up peyne van heur voors. leenen ende achterleenen jegens zijne genaden te verbueren, mit veel meer andere redenen begrepen in den voors. lettere van placcate, hier overgelevert; daeromme hier in uutgeven dat men den voors. Pieter van der Gracht betaelt heeft over zijn arbeyt ende gewoenlick sallarijs alst costumelic is de somme van 7 s. g. Vlaems, maken in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 913, f. 81-81v.*

a *De woorden* ende gehouden – – – te dienen *in de marge bijgeschreven hs.*

1330 1500 AUGUSTUS 31, MIDDELBURG

b Jan Willemszoen voirn. [*bode*] van dat hij wederomme gedragen ende vercondicht heeft over al Bewesterscelt ter plaetsen gecostuymeert eenen openen placcaet van desen rentmeester [*Jan heer van Kruiningen*] gegeven onder sijn signet XX dagen in augusto XV^{C}, gaende aen allen prelaten, bandritzen, ridderen, leenmannen ende mansmannen, ende voirt an allen anderen die gewoenlick ende gehouden zijn mijnen genadigen heere te dienen of te volgen in wapene over al zijne landen ende dijckgraefscip van Zeelant ende elcken zonderlinge, inhoudende alzoe himluyden dach beteyckent hadde geweest den XII^{en} dach van der voirs. maent van augusto lestleden binnen Middelburg of dair ontrent om wapenscouwinge te doen voir eenige commissarissen van mijns genadichs heeren wegen die aldair wesen soude ende tmeestedeel van den voirs. eedelen aldus vergadert waeren, die commissarissen ten selven daige dair niet weesen en mochten om himluyden te kennen te geven die belieften van mijnen genadigen heere, soe was himluyden bij desen placcaet wederomme ontboden ende bevolen te commen ende te vergaderen binnen der voirs. stede van Middelburch den lesten dach van der voirs. maent van augusto, om naer inhout den voirs. eersten placcaet wapenscouwinge te doen ende voirt tanhoeren dat himluyden upgedaen sal worden sonder dairvan in gebreke te zijn, up zulcke poyne ende condicien breeder al int lange verclairt in den selven placcaet ende oick in eenre copie van mijns genadichs heeren besloten brieve dairan geecht, die men hier overlevert. Ende mitsdien hier of betaelt den voirs. bode zijn gewoenlick loon ende sallaris van 14 s. groten, naer uuytwijsen zijnre quitancie gescreven onder in den placcaet, facit 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 103, f. 111-111v.*

Tezelfdertijd ontbood de rentmeester van Beoosterschelde de Staten van Zeeland voor de dagvaart van 31 augustus, op grond van een brief van de landsheer gegeven te Brussel op 13 augustus. – ZA, Rekenkamer I B-O nr. 913, f. 82-82v.

d Ven[a] Adriaen Cornelisz. betailt die somme van vijf scell. g. Vlaems over sijn vaccacien ende dachgelden van vijff geheele dagen die hij uuyt was ende vaceerde reysende uuyter stede van Middelburch tot binnen der stede van Leyden in Hollant mit sekere besloten brieven van desen rentmeester [*Jan heer van Kruiningen*], dairmede hij mijnen genadigen heere adverteerde van der antwoerde gedaen bij den eedelen van Zeelant van den dienst die zij genadigen te hebben in der daechvaert gehouden binnen der voirs. stede van Middelburch den lesten dach in augusto dair te voeren, blijckende bij sijnre quitancie, inhoudende affirmacie, van den date VII dagen in september anno XV^{C}, die men hier overlevert. Facit 30 s.[b] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 103, f. 111v-112.*

a *Aldus hs. Te lezen als* Aan?

b *Deze post is doorgestreept. In de marge tekende de Rekenkamer aan: a)* Bij den voirs. quitancie, sed *b)* Debet ordonnancie ende verifficacie als voeren. *c)* Duerslagen als voeren. *De verwijzingen zijn*

naar de aantekeningen bij een doorgestreepte post op f. 111: a) Debet verifficacie ende ordonnancie opt uutwesen van den dagen. *b)* Duerslegen bij gebreke van dien.

1331 1500 SEPTEMBER 20-23, THOLEN-BERGEN OP ZOOM-YERSEKEROORD

b Denselven Jan Willemszoon, bode, van dat hij ommegedragen ende vercondicht heeft eenen anderen placcaet over al Bewesterschelt ten plaetsen gecoust[um]eert[a] van den voirn. rentmeester [*Jan heer van Kruiningen*], gegeven onder zijn signet den XVI[en] dach van septembri anno XV[C], gaende an den drien Staten slants van Zeellant, inhoudende alsoe mijnen genadigen heere bij zijnen besloten brieven, gescreven in den Hage den XIII[en] dach van der voirs. maent van septembri, denselven rentmeester zeer scarpelic ende ernstelic ontboden ende bevolen hadde, mits den redenen breder verclairt in denselven brieve, himluden te doen comen ende vergaderen binnen der stede van der Tholen des manendaechs den XXI[en] dach derselver maent om alsdan sonder enich vertreck of uutstel te gonnen ende consenteren die continuacie van der lopende bede voir den tijt ende termijn van V jaeren lang geduerende, beginnende ten dage dat de voirs. lopende bede eyndende ende expirerende was, sonder die enichsins te verminderen etc.; soe was dat denselven rentmeester vanwegen mijns voirs. genadichs heeren die van den Staten ontboot te comen ende te wesen in persone, ende die steden huer gedeputeerde sendende, binnen der stede van der Tholen des sonnendaechs doe naestcomende [*20 september*], savons in der herberge om des anderen daechs om deselve sake samentlic te communiquieren ende sluyten alst behoeren soude, gelijc dit al breder ende volcomelicke int lange verclairt wort bij denselven placcate, die men hier overlevert, mitgaders den besloten brief van mijnen genadigen heere hieran gehecht; ende mits dien den voirn. Jan Willemszoon dairof betaelt bij zijnre quijtancie, gescreven onder in de marge van denselven placcaet tgewoenlic loon ende sallaris van 14 s. groit, f. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 345, f. 54-54v.*

Den voirn. Pieter van der Graft, bode, van dat hij noch ommegedragen ende vercondicht heeft over al Beoisterscelt ten plaetsen gecostumeert eenen openen placcaet van desen rentmeester, gegeven onder sijn signet XVI dagen in septembrij anno XV[C], gaende an den voirn. drien Staten slants van Zeelant, inhoudende dat zij comen ende wesen souden binnen der stede van der Tholen des sonnendaechs doe erstcomende om gesamentlicken te communiquieren, concluderen ende sluijten upte begeerte van mijnen genadigen heere roerende de continuacie van der bede, gelijck dat breder in den voirs. placcaet verclaert wort, die men hier overlevert; ende dair betaelt den voirs. bode 7 s. gr., f. 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 345, f. 58.*

c Meester Jacop Ingelraven, secretaris myns genadichs heeren ende zijn greffier van der hooger vierschaere slants van Zeelant, over dat hij in de maent van [b] septembry anno XV[C] gereyst es van Middelburg ter Tholen, van der Tholen te Berghen upten Zoom, ende van daer wederomme ten tolhuyse van Yersickeroirt met mynen genadigen heere deertshertoge, omme aldaer navolgende zijne genaden brieven jegenwoordich te wesen, de acte van der bede die denzelven onsen genadigen heere geconsenteert is te maken, tvonnesse van den mannen dairup te scrijven ende te regystreren, naer coustume geconsenteert; dairvooren hem toegeleyt zijn te hebben voor al thien geheele dagen ten pryse van 24 stuvers sdaechs als gewoenlick is, gelijck dit blyct bij der cedulle gegeven ten bureele van der Financie XXIIII[en] dach van septembry anno XV[C], onder thandteycken van Gillis Scolin, greffier, die men hier overlevert, begrijpende onder in marge quitancie van den voorn. meester Jacop; ende mits dien denselven hier betaelt die voors. thien dagen, f. 12 lb.[c] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 345, f. 41-41v.*

Den voirn. Jan Pels [*gecommitteerde van het rentmeesterschap Beoosterschelde*] noch betaelt zijn dachgelden ende vacacien van dat hij bij ordonnancie ende bevele van mijnen genadigen heere deertshertoge ger[e]yst is geweest uuyt Zierickxee den XVIII[e d] dach van der maent

van septembrij anno XV^{C} tot in der stede van der Tholen, ende vandair te Bergen upten Soom mitten Staten van den landen van Zeelant, om aldair mit Osten van der Mote, des voirs. rentmeesters gecommitteerde in Bewesterscelt, te solliciteren die continuacie van der bede in Zeelant, aldair doe jegenwoirdelick loip hebbende, ende van daen hij reysde mit mijnen voirs. genadigen heere int tolhuyes tIersickeroirt, dair zijne genaden de voirs. continuacie him geaccordeert was; voirt soe is dieselve Jan Pels van daen wedergekeert tot Bergen voirs., solliciteren[de] aldair die acten van den voirs. accorde, ende dat gedaen hij wedergekeert is tot Ziericxee voirs. In welcke reijse den voirs. Jan Pels gevaceert heeft den tijt van seven geheele dagen, dairinne begrepen twee dagen die him toegetaxeert zijn geweest voir zijn wederkeren, gelijck dit blijct bij der cedule gegeven onder thanteycken van Gillis Schelin, griffier der voirs. Financie, die men hier overlevert; belopende tot 15 stuvers sdaechs ter somme toe van 5 lb. 5 s. – *Ibidem f. 45v-46.*

Clais Lievinszoon, schout van den hogen banne slants van Zeelant, betaelt ende voldaen van dat hij gereyst is geweest uuyt der stede van Ziercxee ter Tholen, van dair te Bergen upten Soem, ende van Bergen wederom upt tholhuijs van Yersickeroirt mit mijnen genadigen heere deertshertoge van Oistenrijck, grave van Zeelant etc., om aldair navolgende zijne genaden brieven jegenwoirdich te wesen om die vierschaere te maicken ende tvonnisse te manen van der bede bij him begeert ende zijnre genaden bij den drie Staten svoirs. lants van Zeelant upten XXIII^{en} dach van der voirs. maent van septembrij geconsenteert waren; dairvoiren hem toegeleyt zijn te hebben in als thien geheele dagen ten prijse van 24 stuvers elcx sdaechs alst gewoenlick is, gelijck dat blijct bij der cedule gegeven ten bureele van der Financie upten XXIIII^{en} dach van der voirs. maent van septembrij anno XV^{C}, onder thanteycken van Gillis Scolin, griffier, die men hier overlevert mitgaders quijtancie van den voirs. Clais Lievinszoon, gescreven onder in de merge van derselver cedule; ende mits dien hier die voirs. thien dagen, belopende ter somme toe van 12 lb. – *Ibidem f. 48-48v.*

Claes Lievinsz., schout van den hoogen banne van Zeelant, om bij ordonnantie van mijnen voorn. genaden heere gecommen te wesen van der stede van Ziericxee den XIIII^{en} dach van september anno XV^{C} ter Thollen, van daer te Bergen up den Zoom, ende van danen wederom ten tolhuyse van Yersyckeroort mit minen genaden heere den ertshertoge van Oistenrijck, grave van Zeelant, om aldaer naevolgende zijne genaden brieven jegenwoirdich te wesen, de vierscare te maken ende vonnesse te manen van der bede bij hem begeert ende zijne genaden geconsenteert bij den drie Staten van den voors. lande van Zeelant up den XXIII^{en} dach van derzelver maent van september, daervoeren de voors. Claes Lievisz. toegeleyt zijn geweest te hebbene voor al thien geheele daghen ten prijse van 24 stuvers sdaechs, blijckende bij der tauxacie gedaen ten buerele van der Fynancien ende zijne quytancie die men hier overlevert; de voors. thien dagen ten prijse als boven 12 lb.^{e} – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 913, f. 76-76v.*

e *23 september, Yersekeroord. – De Staten van Zeeland stemmen op verzoek van de aartshertog van Oostenrijk op zekere voorwaarden toe in de continuatie van de lopende bede van 24.000 lb. per jaar gedurende drie jaren, welke som gevonden zal worden door de heffing van 14 groten steenschietens en 3 groten bij de breedte van elk gemet.*

Up tvertooch ende versouck gedaen van wegen ende in de presencie ons genadichs heeren des ertshertogen van Oistenrijck, hertoge van Bourgoingnen, van Brabant, grave van Vlaenderen, van Hollant, van Zeelant etc., den luyden van den drien Staten des lands ende graefscips van Zeelants vergadert tzijnen scriven bynnen zijnder stede van der Tholen ende bij hem ende tzijnen ontbieden gecommen bynnen der stede van Berghen upten Zoom, dezelve mijn genadich heere naer te kennen geven die groote costen ende lasten die hij gehadt ende geleden heeft, zoewel omme tractaet ende appoinctement gemaect met hoogen ende mogende prince mijnen heere de hertoge van Sassen, die leste oorloge van

Ghelre, die tractaten van Vranckerijcke ende van Ingelandt, als omme gesonden thebbene halen ende haerwaerts over te bringen harde hooge ende edele princesse mijn vrauwe de princesse van Castille, oick omme tonderhouden van hueren staet, van den staet van onser genadeger vrauwen de ertshertoghinne zijnder geselnede ende van hueren kinderen ende anders, begeerende ende versouckende daeromme an denzelven Staten dat zij hem zouden willen gonnen ende consenteren de continuacie van der loopender bede voir den tijt ende termijn van vijf jaren lanck geduerende, beghinnende ten daghe dat de voirs. loopende bede eynden ende expireren zal, sonder de somme van der voirs. bede eenichsins te minderen, naerdien dat de voirn. drie Staten tsamen ende eendrachtelick communicacie ende rijpe deliberacie gehadt hadden, den voirn. onsen genadegen heere eerst oick verthoonende die aermoede van denzelven lande, de groote ende onverdragelicke lasten van der dijckaige den lande toecommende bij den vallen van den dijcken inlagen, bij den vervliegen van den duynen ende anders in diversschen manieren dat te lanck vallen zoude hier te verhalen, dien nochtans nietjegenstaende bij denzelven drien Staten, continueerende ende thoonende de goetwillicheit die zij altijts totten voirs. onsen genadegen heere gehadt hebben ende zo lancx zoe meer doen, hebben als hedent XXIII^en^ in septembry vijfthienhondert tzijnen huyse van der thol van Yersickeroort, grondt ende up de erve van Zeelant, denzelven mijnen genadegen heere liberalick, willichlick ende eendrachtelick gegonnen ende geconsenteert de continuacie ende verlanginge van der loopender bede voor drie jaren, beghinnende naer texpireren van der jegenwoirdeger loopender bede, beloopende elcx jaers tot vierentwintichduysent ponden van den prijse van viertich grooten Vlaemscher munten elck pondt, die te hebbene ende tontfangen boven alle gracien ende quytsceldingen tooten daghe van hedent toe bij hem gedaen die van Scauwen, den prelaet van Middelbourch ende anderen.

Welcke bede men nemen ende heffen zal scotsgewijse, te wetene te leggen 14 groote tsteenscietens ende drie groote bij der breede up elck gemet in Zeelant te vollen scote staende, ende die geinnet zullen worden ten coste van denzelven mijnen genadegen heere naer costume ende alzoe men gewoenlick es, ende betaelt tot drien termijnen in elck jaer bij gelijcker porcye sint Andriesdaghe lesten dach van novembry, den eersten dach in maerte ende te sint Jacops ende Christoffelsdaghe XXV in julio. Ende indien datter van den voirs. 14 groote tsteenscietens ende drie groote bij der breede yet overt, dat zal men besteden ende employeren in de affairen ende proffijten van den lande, ter ordonnancien van den edelen alzoe dat oick costumelick ende gewoenlick es.

Behoudelicken dies ende wel verstaende indien dezelve mijn genadich heere duerende den tijt van deser zelver bede eenege gracie oft quytsceldinghe meer dede, dat dan wesen zal tzijnen coste ende laste naer tverclaers van andre voorgaende acten van voorgaende beden. Ende behoudelick oick dat duerende de voirs. continuacie van drie jaeren tzelve landt van Zeelant ende alle de ondersaten ende inwoenende van dien vrij, quicte ende ongehouden wesen zullen van alle andere beden, scoten, lasten ende subvencien in wat manieren ende uuyt wat zaken dat men die zoude moghen heysschen oft begeeren, ten waere uuyt zaken van meerder oft grooter oorlogen ghedelibereert ende gesloten bij mijnen genadeghen heere ende den Staten van allen zijnen landen. Insgelijcx angaende de dienste te doene ter cause van den stervelicke leenen, anders dan bij der kuere ende previlegien bij mijnen genadeghen heere verleent ende bezwooren sculdich zijn van doene. Mijn genadich heere heeft hemluyden toegeseyt ende belooft dat hij dezelve keure overzien ende visenteren zal, ende hierinne alzoe doen dat zij ghene redene hebben en zullen dies enichsins te beclagen.

Actum ende aldus geconsenteert ende gegeven ter plaetsen ende int jaer alsboven. Aldus geteyckent Phs.

Aldus gedaen, geordonneert ende gepasseert bij mijnen genadegen heere den ertshertoghe in zijnen Raedt up tholhuys van Yersickeroort, den XXIII^en^ dach van septembry anno XV^C^ voirscreven. Aldus geteyckent Haneton.

– Afschrift: ZA, Rekenkamer I B-O nr. 350, f. 2-2v. – Regest: Fruin, Rekeningen, p. 280, nr. 388.

a *Voor de letters* um *slechts drie stokken geschreven hs.*
b *Hier* van *herhaald hs.*
c *In de marge de aantekening:* Bij der voors. cedule ende ordonnancie als in den text, begripende taxacie ende prijs van dachgelden. Nietmin ende zij voirtaen van gelijcke reysen van denselven meester Jacop niet meer geleden dan 20 s. sdaechs, soe zijn voirsaten in denselven dienst niet meer gewoenlick en zijn te hebben.
d *Verbeterd uit* XVIIen *hs.*
e *Deze post is doorgestreept. In de marge tekende de Rekenkamer aan:* Loquatur, omdat dit voiaige angaet tstuck van der bede, ende oick opten prijs van den dachgelden. Duerslagen om die redenen als voeren.

1332 1500 DECEMBER 17-27, BRUSSEL

N.B. Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal Wellens, Etats généraux p. 494-495 nr. 53, Dagvaarten Holland, V, nr. 257 en Blockmans, Handelingen 1477-1506, II, p. 880-882 nr. 600, waaraan ook de eindtermijn is ontleend. Onderwerp van bespreking waren het verzoek van aartshertog Filips om een bede van 100.000 Andriesgulden voor zijn voorgenomen reis naar Spanje en de muntproblematiek. De dagvaart werd wegens het slechte weer uitgesteld tot 4 januari 1501, zie volgend nummer.

b Jan Hugez., gezwoeren bode van desen rentmeester [*Pieter uuten Wijngaerden*] int quartier van Bewesterschelt in Zeelant, van dat hij ommegedragen ende vercondicht heeft over al Bewest ende Beoestscelt in Zeelant ter plaetsen gecoustumeren twee placcaten, elck in zijn quartier van dese rentemeester, onder zijnen zegel in daten den XII^en^ dach van decembri int jair XV^C^, inhoudende alzoe onse genadige heere den eertshertoge an dese rentemeester scerpeliken gescreven hadde bij zekere zijne brieven onder geteyckent mit zijne edele handt ende onder thanteycken van Hanneton, audiencyer, in daten den XXII van novembri int jair XV, inhoudende dat zijnre genaden geaviseert ende geconcludeert hadde te doen vergaderen die Staten van alle zijne landen te zijne in zijne stede van Bruessele den XVII dach van decembri doe naestcomende. Ende ten fyne dat dese rentemeester terstont signifieren ende adverteren soude die Staten van sijnen quartier ende himluyden ordineren ende bevelen van sijnre genaden wegen huer gedeputeerde himselven te vinden staetwijs in zijnen genaden jegenwoirdicheit binnen zijnen steden van Bruessel omme mitten anderen Staten zijnre andere landen gesamentlick an te horen ende wel verstaen tgeendt dat men van zijnre genaden wege seggen ende aldaer te kennen geven soude ende hieroff in gene gebreke te zijn, alzoe dit al bet ende breeder verclairt staet in den placcaten dwelck men hier overlevert mitten besloeten brieve van onsen genadigen heere hier voeren gehoert. Ende mitsdien denselven Jan Hugenz. betaelt de gewoenlicken loon ende sallarys, te wetenen voir tquartier van Bewesterschelt 14 s. gr. ende voir tquartier van Beoesterschelt 7 s. gr., die tsamen maken 21 s. gr. Vlaems, die maken in ponden deser rekeninge 6 lb. 6 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 107, f. 81.*

c *Zie voor de aanwezigheid van de pensionaris van Middelburg volgend nr.*

1333 1501 JANUARI 4-18, BRUSSEL

Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal Wellens, Etats généraux p. 495-498 nr. 54, Dagvaarten Holland, V, nr. 257 en Blockmans, Handelingen 1477-1506, II, p. 882-884 nr. 601, waaraan ook de eindtermijn is ontleend. Onderwerpen van bespreking waren die van voorgaand nr.

b Jan Willemszoen, bode voors., heeft ommegedragen ende vercondicht over al Bewesterscelt

in den plaetsen gecoustumeert eenen openen placcaet van deesen rentmeester [*Jan heer van Kruiningen*] gegeven XVII dagen in decembri anno XV^{C}, gaende an den drien Staten van Zeellant, inhoudende alzoe ter dachvaert onlancx dair tevoeren gehouden tot Bruessel nyemant van himluyden noch huere gedeputeerde aldair geweest en hadden overmits den ijsganck ende grote wateren van den doye, wairbij dezelve dachvaert verleyt was totten vierden dage van januario dairnaest volgende, soe was deese rentmeester achtervolgende tscrijven ende bevelen van mijnen genadigen heere die voors. van den Staten bevelende dat zij in goeden getale weesen zouden in propren persone binnen der voors. stede van Bruessel den voors. vierden dach van januario, zonder des te laten, up die indingnacien ende verbuerten breder in den voors. placcaet verclaert die men hier overlevert. Ende mitsdien den voors. bode zijn gewoenlic loon ende sallaris van 14 s. gron., bij zijne quytancie gescreven onder in den zelven placcaet, facit 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 103, f. 113v.*

c Betaelt bij ordonnantie van de wet meester Cornelis Heynricszoon, der stede pensionaris, ende meester Heynric Braem over dat zij gesonden zijn geweest tot Brussel om te compareeren in den generael dachvaert aldaer gehouden bij onsen genadigen heeren angaende de reyse van Spaingen ende oic om te furneren tproces van de brieven van marcque. Ende hebben uutgeweest elcs XXVIII dagen, tot 4 s. gr. tsdaechs, facit 11 lb. 4 s. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1501 (verloren gegaan in 1940).*

Alsdoen [*januari*] den gedeputeerden van den prelaet van Middelborch III gelten wijns, valent 3 s. gr. – *ARA Brussel, Rekenkamer nr. 30.946 (stadsrekening Brussel 1500-1501), f. 76.*
Item alsdoen den heeren van Middelborch III gelten wijns ten voirs. prijse, valent 3 s. gr. – *Ibidem f. 77v.*
Den heeren van der Goux alsdoen III gelten tenselven prijse, valent 3 s. gr.
Alsdoen den gedeputeerden van Rommerzwale I½ gelte wijns ten voirs. prijse, valent 1 s. 6 d. gr. – *Ibidem.*
Alsdoen den heeren van Zierickxee III gelten wijns ten voirs. prijse, valent 3 s. gr. – *Ibidem f. 78.*

1334 1501 FEBRUARI 3-4, MIDDELBURG

b Jan Willemszone, bode voirn. [*van Bewesterschelde*], die noch ommegedragen ende vercondicht heeft over al Bewesterscelt in den plaetsen gecoustumeert eenen openen placcaet van desen rentmeester [*Jan heer van Kruiningen*] gegeven XXVI [dagen] in januario anno XV^{C} nae scrijven sHoefs van Hollant, gaende an den drien Staten slants van Zeellant, inhoudende alsoe mijnen genadigen heere ter lester dachvairt gehouden binnen Bruessel begeert hadde de somme van hondertduysent gouden Andriesgulden voir eens up alle zijne voirs. landen om die te bekeren in zijne toecomende reyse van Spaengen, dairup die voirs. gedeputeerde betreck namen te antwoirden binnen eenre maent dairna volgende, soe was deesen voirn. rentmeester van wegen mijns voirs. genadichs heeren onbiedende ende bevelende die voirs. drie Staten van Zeellant dat zij comen of huere gedeputeerde souden senden binnen der stede van Middelburch den III^{en} dach in februario doe naestcomende, omme sanderdaechs dair an te communiquieren, accorderen ende sluyten upte voirs. materie, ende van tguent dat zij overdragen ende accorderen souden volcomen macht te geven den gedeputeerden dat zij tot dier cause senden souden bij mijnen voirs. genadigen heere ter sulcken plaetsen als hij weesen soude, om him een goede antwoirde dairof te geven, gelijc dit breder blijcken mach ende verclairt staet in den voirs. placaet die men hier overlevert. Ende mitsdien dairof betaelt den voirs. bode zijn gewoenlic loon ende sallaris van 14 s. groit, bij zijne quytancie gescreven onder in denselven placcaet, facit 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 103, f. 113v-114.*

c Desen rentmeester [*Willem Moensz.*] gevaceert vier dagen ter dachvaert tot Middelburch up de beede van 10 duust die onse genadige heere hiesch up Zeelant om zijn reyse van Spaenge; tot sdaechs 3 s. gr., ft. 12 s. gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 163 (rekening van de rentmeester van Veere 1501), f. 33.*[1]

Betailt meester Cornelis [*Jacobsz. van der Vere*] van twee dagen gevaceert te hebben tot Middelburch in de dachvaert van Spaenge, tot sdaechs 3 s. gr., ft. 6 s. gr. – *Ibidem.*

1 Deze en de volgende post tussen reizen gedateerd 2 februari en in het begin van mei.

1335 1501 FEBRUARI 11-MAART 1, GENT

Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal Wellens, Etats généraux p. 498-499 nr. 55, Dagvaarten Holland, V, nr. 262 en Blockmans, Handelingen 1477-1506, II, p. 885-889 nr. 603, waaraan ook de termini zijn ontleend. Onderwerpen van bespreking waren het beantwoorden van het verzoek van aartshertog Filips om 100.000 Andriesgulden voor zijn reis naar Spanje en de munt.

b *9 februari.* – Upten IX^en^ dach in februario anno XV^C^ ende een zijn vergadert geweest upt stedehuys – – –. Ende zijn eendrachtelick geaccordeert ende gesloten, dat hemluyden beter dunct ende proffijtelicken dat men om te fineren de bede die ons genadighe heere begheert heeft om zijn reyse te doen in Spaingien, te wetene hondert duyst gouwen Andries over alle zijn landen, deselve penningen soude leenen ende verschieten de portie van den edelen ende weder ontfanghen van der breede dan te ghevene, behoudelick dat men der stede daeraff behoirlicke versekertheyt gheven sal dat zij heur penninghen weder binnen drie of vier jaren ontfangen sullen. – *GA Goes, Stadsarchief nr. 676, f. 218v (oud 198v).*

c Betaelt Levin Hugezoon den burchmeester, meester Cornelis Heynricszoon ende Jan Adriaenszoon van Hamerstede over dat zij bij ordonnantie van de wet gesonden zijn geweest tot Gendt in den dachvairt generael gehouden bij mijn genadigen heere ende den Staten van allen zijnen landen nopende de bede bij zijnen genadigen begeert omme te reysen in Spaingen. Ende hebben uuytgheweest te wetene den burchmeester ende meester Cornelis Heynricszoon XXII dagen ende Jan Adriaanszoon XX dagen, den burchmeester tot 5 s. gr. sdaechs, meester Cornelis Heynricszoon ende Jan Adriaenszoon elcs tot 4 s. gr. tsdaechs, facit 13 lb. 18 s. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1501 (verloren gegaan in 1940).*

1336 1501 MEI 4-5, MIDDELBURG

b Dieselve Jan Hugenz. [*bode*], die alsvoeren omme gedragen ende gecondicht heeft over al Zeelant een placcaet van desen rentemeester [*Pieter uuten Wijngaerden*] in daten den XXVIII dach van der maent van april int jair XV^C^ ende een nair Paesschen, inhoudende alzoe onse genadige heere den eertshertoge scrijft an desen rentemeester bij zijne openen brieve onder geteyckent met zijne edele handt ende onder hanteycken van zijnen audienchier ende eerste secretaris Hanneton in daten den XXIII van april anno XV^C^ [ende een] nair Paeschen, dat hij van zijnre genaden wege den penningen van den lopenden bede over sijne genaden lande van Zeelant ommestellen ende gereet maken soude de porcie van den hondert duysent ponden van 40 groeten, zijnre genaden geconsenteert bij den Staten van alle sijne landen van harwartsover boven zijnen andere lopende bede tot den voyage van Spaengen, bedragende de porcie van de lande van Zeelant ter somme thienduysent driehondert ende veertich ponden van 40 groeten, die de voirs. onse genadige heere vallen ende verschijnen sullen sinte Jansdage doe eerstcomende [*24 juni*] ymmers dene helft. Ende alzoe de gedeputeerde van den edelen, steden ende landen tot diversche stonden vergadert hadden geweest om desen ommeslach te stellen ten meesten oirbaer ende ten minsten quetse

van den vors. lande ende fynalick niet geconcludeert off gesloten en hadden hoe ende wair men de voirn. penningen soude furnieren ende mogen vinden, al welke retardt ofte gebreck soude mogen gecomen hebben tot des vors. mijns genadichs heeren groten inconvenienten ende schade. Ende mits dien desen rentemeester scerpeliken alsvoeren geschreven ende bevolen wordt dat hij van des voirs. mijns genadichs heeren wegen scerpeliken ontbieden ende bevelen soude ende elken bijsonder up alle die indignacie die zijluyden zijnre genaden beduchtende souden mogen wesen, dat zij niet en lieten zij quamen off zenden haere deputeerde volcommelick gemachtich[t] ende sonder meer achter rugghe te trecken mits de menichfoudicheyt die deselve sake gehandelt, geargueert ende geanthiert hadde geweest, binnen der stede van Middelburch des dynsendaechs doe naestcomende, den IIII dach van meye, des avonts in die herberge om des anderen dages dairan goets tijts voir die noene gesamentlick antwoirde te geven ende fynalick te sluyten hoe ende waer men dese penningen furnieren ende heffen soude, alst breder es beth verclairt staet int selve placcaet ende openen brieff van mijn genadigen heere, die men tsamen hier overlevert. Ende alzoe denselven Jan Hugenz. betaelt voir zijn gewoenlick loon ende sallarys ende alzoe die vercondinge gedaen is over al Zeelant voir tquartier van Bewesterschelt 14 s. gr. ende voir Beoisterschelt 7 s. gr. Coomt tsamen ter somme van 21 s. gr. Vlaems, maken in ponden deser rekeninge 6 lb. 6 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 107, f. 82v-83.*

Eerst Aernt Claiszoon, om bij bevele van deesen rentmeester [*Klaas Aarndsz.*] gedragen ende gecondicht te hebben over al Beoesterschelt ten behoirlicken plaetsen eenen openen placcaet van den rentmeester voirs. in daten van den XXVIII[en] dach van april duyst V[C] ende een, dairan gehecht is eenen besloten brief[a] van mijnen genadigen heere, bij denwelcken brief hij last ende beval deesen rentmeester van zijnre genaden weegen mitten penningen van der lopender bede over zijn lant van Zeellant ommestellen ende gereet maken soude die portie van den hondertduysent ponden van veertich groit, zijnre genaden[b] geconsenteert bij den Staten van alle zijne landen van harwairtsover boven[c] zijne andere lopende bede tot die voyage van Spaengen, bedragende de porcie van den lande van Zeellant ter somme van 10.300 ende 40 ponden van 40 groten, die den voors. onsen genadigen heere doe vallen ende verschijnende waeren tsint Jansdage doe naestcomende deen helft; achtervolgende twelck denselven rentmeester geboot ende beval den drien Staten van Beoesterschelt ende elcker bijsonder dat zij niet laten en souden zij en quamen of en sonden huere gedeputeerde volcomelicken gemachticht binnen der stede van Middelburch des dincxdaechs doe naestcomende, den IIII[en] dach van meye, om des anderendaechs dairan goets tijts voir de noene gesamentlicken antwoirde te geven ende finalic te sluyten hoe ende wat men deese voirs. penningen furnieren ende heffen soude etc., gelijc dit breder in den voirs. placcaet ende besloten brief verclairt staet; dairom hier betaelt den voirs. Aernt Claisz. over zijn sallaris ende gewoenlicken arbeit als coustumelicken is de somme van 7 s. groit Vlaems, facit 2 lb. 2 s.[d]– *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 920, f. 40.*

a *In de marge:* copie.
b Genaden *boven de regel toegevoegd hs.*
c Bovenen *hs.*
d *De hele post is doorgestreept. In de marge tekende de Rekenkamer aan:* Dese ende de naeste navolgende partye wert hier duerslagen om der redenen wille ende als van gelijcken gedaen is upt naiste navolgende [*lees*: voirgaende] article; ende is de rentmeester de voirn. placcaten wedergelevert om die te stellen in de rekeninge van der bede, aldaer men him doen sal dat redene wert. *De bedoelde voorgaande post, op f. 39v, staat geciteerd onder nr. 1346. Dezelfde post, in andere bewoordingen, niet gecancelleerd, is ook opgetekend in ZA, Prelaat en Edelen nr. 142, f. 9; de dienaar, Gabriel van den Moer, ontvangt daar 4 lb. 4 s.*

1337 1501 VOOR MEI 16[1], SOUBURG

b *19 maart, Brugge. – Aartshertog Filips maakt de ambachtsheren, heemraden en onderdanen in Zeeland Bewester- en Beoosterschelde bekend dat hij de vierschaar zal spannen. Die*

voor Bewesterschelde zal beginnen op 27 april te Middelburg en die te Zierikzee voor Beoosterschelde op een nader bekend te maken tijdstip. Hij draagt de baljuws van de vijf hoofdsteden en de schouten op dit in alle parochies en op elke maalstand bekend te maken zoals gewoonte is. – Afschr. (18e eeuw): NA, Collectie Van der Spiegel nr. 532. – Druk: Lasonder, Hooge vierschaar, p. 138-139 nr. VII.

c Betailt meester Cornelis [*Jacobsz. van der Vere*] van eenen dach gevaceert int beginsel van meye lestleden tot Sobburch mit den anderen gedeputeerden van den lande bij mer vrouwe van Ravesteyn om te ramen ende te scluten up stick van der vierscare van Zeelant aldoe toecomende; ergo hier 3 s. gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 163 (rekening van de rentmeester van Veere 1501), f. 33.*

1 Zie voor de terminus ante volgend nr.

1338 1501 MEI 16-JUNI 6, MIDDELBURG

N.B. Aartshertog Filips was tussen de in de kop genoemde data in Middelburg, waar hij onder meer de vierschaar voorzat (Kesteloo, 'Stadsrekeningen', III, p. 391; Unger, Bronnen Middelburg, II, p. 597 en 599 nt. 11). De vierschaar werd uitgeroepen tegen 27 april (zie voorgaand nr.) en begon daadwerkelijk op 16 mei. Na het vertrek van Filips werd hij voorgezeten door Floris van Egmond, heer van IJsselstein, als stadhouder van de vorst, tot in juni en daarna voortgezet van september tot eind oktober (Lasonder, Hooge vierschaar, p. 138 en 140).

e Binnen den selven jare [*1502*[1]] quam hertoch Philips in Zeelandt ende sat tot Middelburch in d'Abdije ter hoogher vierschare met die mansmannen van Zeelandt, de welcke waren Anthonis Henricx van Wissenkercke, Joos van der Hooge, Jacob van Domburch, Pieter Block van Ysekendamme, Hendrick Willemsz. van Grijpskercke, Wisse Jacobsz. van Somerszee, Willem van Cats, Hendrick Crabel, Adriaen Poppensz. van der Hayman. Ende hertoghe Philips sat selve van half meye tot den ommeganck[2] van Middelburch toe in de Abdije te rechte om justicie eenen yeghelijcken te administreren, waer deur veel doodtslagers uyt 't landt van Zeelandt ruymden. Maer daer werter twee metten sweerde gheexecuteert in sijn presentie ende tegenwoordicheydt. – *Boxhorn, Croniick Zeelandt, II, p. 365; Van Grypskerke, 'T Graefschap, p. 122.*

17 mei. – De Staten van Zeeland consenteren aan aartshertog Filips in diens aanwezigheid een driejarige bede van 24.000 kroon per jaar, ter betaling van de schulden voortspruitend uit de overeenkomst met Albrecht van Saksen, uit de oorlog met Gelre en de traktaten met Frankrijk en Engeland.

Opt versoeck ende de begeerte gedaen van wegens ende in presentie ons genadichsten heere des eertshertogen van Oostenrijck, hertoge van Bourgondie, grave van Hollant ende Zeelant, den luijde van de drie Staten sijns lants ende graeffschaps van Zeelant tsijner schrijve ende ontbiede vergadert geweest hebbende binnen deser sijner stede van Middelburgh, tot dien eijnde dat deselve State continuerende ende volgende haere goede wille ende getrouwicheden die heure voorsaten ende zij altoos getoont ende bewesen hadden den voorsate van onse genadige heeren saliger memorie ende hem volgende oock tgeene andere sijne landen ende ondersaten gedaen hadden gelijck naer qualiteijt ende groote van haere wesen ende staten sijnder genaden souden willen geven, consenteren ende toeleggen eene bede, aide ofte subventie ter somme toe van 24.000 croonen, tot 4 s. gr. Vlaemscher munte elcke croone, sjaers, drie jaren langh geduerende, die jaerlijx heffende ende ontfangende suijver ende net, dat is boven alle commere ende lasten, omme metter selver somme hem te behelpen in de betalinge van de voorgaende schulden overgebleven tzedert het tractaet ende appoinctement gemaeckt met hooge ende mogende princen mijn

heere de hertoge van Saxen, die leste oorloge van Gelre, die tractate van Vranckrijck ende van Engelant, dewelcke alle niet hebben konnen betaelt worden uijt de leste bede die in Zeelant loop gehadt heeft, op den XXIII^en^ september sjaers 1500 sijn genaden toegestaen ende geaccordeert, oock omme te helpen dragen ander groote excessive kosten ende lasten, daer aff men geen verhael en doet om de kortheijt.

Naer dien dat de drie Staten slants van Zeelant tesamen eendrachtelijck communicatie ende rijpe deliberatie gehadt hadden, den voornoemden onsen genadigen heere eerst oock vertoonende de armoede van de lande van Zeelant, de kleene neeringe dier is ende de groote lasten ende dijckagie den lande toekomende door de groote storme des voorleden winters ende de vallen van de dijcken, inlage ende meer andere ongelegentheden, te lange om te verhalen, dies nochtans niet tegenstaende bij denselven drie Staten continuerende ende thonende de goetwillichheyt diese altoos tot de voors. onse genadige heeren gehadt hebben ende soo lange soo meer doen, soo is heden den 17de in meij 1502[3] liberalijck ende willichlijck overeengedragen ende geslooten bij de voorschreve luijde van den drie Staten slants van Zeelant, in presentie van ons genadichsten heeren voorsc., sijnde binnen deser sijner stede van Middelburgh, te consenteren, te accorderen ende bij vonnisse te wijsene naer de keure ende costume voor eene beede, aide ende subventie de somma van 24.000 guldens te prijse van 40 groten Vlaemsche guldens, ende dat elcke jaere ende de tijt van drie jaere langh gedurende, ende de een de andere volgende, daeraff teerste jaer wesen ende verschijnen sal te sint Jansdage decollatio nu naestkomende [*29 augustus*], ende die te hebbene ende te ontvangene boven alle gratie ende quytscheldinge aen die van Schouwe ende Noortbevelant gedaen, welcke bede men nemen ende heffen sal schotgewijse, te weten te leggen 13 gr. steenschieten en drie groote bij der b[r]ede op elck gemet in Zeelant te volle schote staende, die geexecuteert ende geinnet sullen worden naer costume ende alsoo men gewoonlijck is, ende indien datter van de voors. schote van 13 grote steenschietens en drie groot bij der b[r] ede ijet overt, dat sal men besteden ende emploijeren in de affaire ende tot proffijte van den lande ter ordonnantie van de edele alsoo dat oock costumelijck ende gewoonlijck is.

Behoudelijck dies ende veel verstaende indien deselve ons genadige heere duerende de tijt tot deser bede, gratie ofte quytscheldinge meer dede, dat dat wesen sal tsijnen costen ende lasten ende niet te laste van de voorschreve landen, maer het verclaere van de voorsc. consente ende acte ende behoudelijck dat durende de voorsc. drie jaeren tselve lant van Zeelant ende die ondersaete ende inwonende van die vrij, quyte ende ongehouden wesen sullen van alle andere bede, schote, laste ende subventie in wat maniere ofte in wat saeke dat men die eijschen ofte begeeren soude, ten waere uyt saeke van meerder oorloge gedelibereert ende gesloten bij mijnen genadigen heere ende de Staten van alle sijne landen, oock dat men deselve bede sal mogen betalen bij drie gelijcke termijnen als men de voorsc. leste bede betaelt heeft te betalen, ende oock dat de edele van deselve landen hebbende leenen verdragen wesen sullen ontslaen ende quyte wesen sullen andere te dienen dan sij bij de keuren ende privilegien van die schuldich sijn van doenen.

Actum ende aldus geconsenteert ende gegeven ter plaetse ende int jaer als boven.

– *Afschrift: (d.d. 2 augustus 1680, door notaris B. van Haeff, naar een* Register van verscheijde acten van beden, verheff van leenen, lijste van edelen van Zeelant en diergelijcke meer de Ridderschap en edelen van Zeelant rakende, uijt de originele gecopieert, folio 5*) ZA, Familiearchief Van Borssele van der Hooge nr. 105 (opschrift:* Acte van 24.000 guldens van 40 groote geconsenteert den VI^en^ in meij 1502*).*

e *3 juni, Onze-Lieve-Vrouwe-abdij te Middelburg. – Vonnis van de edelen van Zeeland waarmee bovengenoemde bede toegewezen wordt.*

Heden den derden dach der maent van junij int jaer duysent vijffhondert en twee[4] naer schrijven van den Hove van Hollant, soo is onsen genadichsten heere den eertshertoge van Oostenrijck, hertoge van Bourgondien, van Brabant, grave van Vlaenderen, van Hollant, van Zeelant etc., wesende sijnder edele persoon in Onser Lieve Vrouwen clooster binnen

sijner stede van Middelburgh als op de erven ende gronden van Zeelant, bij vonnisse van de edele desselfs lande van Zeelant toegewesene ende uytgesproken bij monde van Joost van der Hooge, een van denselven edelen, de bede van 24.000 ponden van den prijse van 40 groten Vlaemsche munte elcke pont die loop hebbende, te ontfangen ende te innen in op der forme, op de reservatie ende conditie begrepen in de acten hiervooren geschreven slaende[1], ende gegeven onder de naem ende hantteken van deselve onse genadichste heere.
Ondertekent Philips, ende van den secretaris Mij tegenwoordich Haneton, ende noch ondertekent Mij oock jegenwoordich als notaris ende griffier van de vierschare J. Ingelraeve.
– *Afschrift: (d.d. 2 augustus 1680, door notaris B. van Haeff, naar een* Register van verscheijde acten van beden, verheff van leenen, lijste van edelen van Zeelant en diergelijcke meer, de Ridderschap en edelen van Zeelant rakende, uijt de originele gecopieert, folio 5*) ZA, Familiearchief Van Borssele van der Hooge nr. 105.*

1 Volgens Boxhorn, overgenomen door Van Grypskerke. Het juiste jaar is echter 1501.
2 Vermoedelijk de processie van het Heilig Sacrament, die op Sacramentsdag (deze dag viel in 1501 op 10 juni) of de zondag daarvoor (6 juni in 1501) of daarna werd gehouden.
3 Ondanks de stellige bewoording moet hier 1501 worden gelezen. In 1502 verbleef aartshertog Filips in mei en juni in Spanje.
4 Zie voorgaande noot. De toevoeging van de stijl van het Hof van Holland lijkt een zeventiende-eeuwse invoeging.
5 *Lees* 'staende'. De erboven geschreven akte is die hiervoor is opgenomen.

1339 1501 JUNI 7, ZIERIKZEE

b Denselven Gabriel van den More [*bode*], die noch als voeren [*in opdracht van de rentmeester*] ommegedragen heeft gehadt over al Beoesterschelt ten plaetsen gecoustumeert eenen placcaet van deesen rentmeester [*Klaas Arendsz.*] in daten den VI^en^ dach in junio anno XV^C^ ende een, dairan gehecht is eenen besloten brief van mijnen heere den tresorier generael van alle mijns genadichs heeren Financien, Jeronimus Lauwerijn, bij welcken brief hij laste ende beval deesen voirs. rentmeester van mijns genadichs heeren wegen den voirs. placcaet te doen expedieren, inhoudende dat alle die edele ende Staten slants van Zeellant int quartier van Beoesterschelt, tsamen die geerfden van den onbereden polders, hem vinden souden upten VII^en^ dach van junio XV^C^ ende een bij mijnen voirn. genadigen heere binnen zijn stede van Zierickxee, om aldair te horen die begeerte die mijnen voirs. genadigen heere persoenlicken himluden soude believen te doen ende te kennen te geven, dit al breder blijckende bij den voirs. placcaet, hier overgegeven; dairom hier betaelt den voirs. Gabriel van den More over zijn sallaris ende gewoenlicken arbeit als coustumelicken is de somme van 7 s. groit Vlaems, facit 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 919, f. 36.*

e *Tijdens aartshertog Filips' verblijf in Zierikzee zal ook de vierschaar voor Zeeland Beoosterschelde zijn gespannen. Zij werd althans aangekondigd in de onder het voorgaande nummer vermelde oproepingsbrief. De vorst was in elk geval op 9 juni in Zierikzee, waar hij werd gehuldigd, en op 12 juni weer in Goes (Smit, Vorst en onderdaan, p. 607).*

1340 1501 JULI 13-15 EN LATER, MIDDELBURG

b Deselve Jan Hugenz. [*bode*] die als voeren [*in opdracht van de rentmeester*] ommegedragen ende gecondicht heeft over al Zeelant een placcaet van dese rentemeester [*Pieter uuten Wijngaerden*] in daten den IX dach van junio int jair duyst vijfhondert ende een, inhoudende alzoe onse genadige here den eertshertoge desen rentemeester zeer scerpeliken geordoneert ende bevolen heeft dat hij mit alre diligencie ende nairsticheyt bescryven ende ontbieden

zoude die Staten van den lande van Zeelant, ende dat om een zekere ende zonderlinge nootsakelicheyt zijnre genade hoecheyt ende den lande van Zeelant merckelicken angaende, te zijne in Middelburch des dynsdaechs doe eerstcomende den XIII dach van julio, des avonts in de herberge omme des ander daechs daeran mit malcanderen te communiquiren mit ende sluyten optie saicken voeren geantiert den voirs. genadige heere ende den lande van Zeelant angaende, alzoe dit al beth en breder blijct bij denselven placcate, twelc men hier overlevert. Ende alzoe denselven Jan Hugenz. betaelt voir zijn gewoenlike loon ende sallarijs als int naeste voirgaende article, mits dat dese publicacie ende vercondinge gedaen is over al Zeelant ten behoirlicken plaetsen, ende alzoe hier alsvoeren, 6 lb. 6 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 107, f. 83v-84.*

Den voirs. Gabriel van den More [*bode*], die noch als voeren ommegedragen heeft gehadt over al Beoesterschelt ten plaetsen gecoustumeert eenen anderen placcaet van deesen rentmeester [*Claes Aerntsz.*] in date van den XII^en^ dach van julio anno XV^C^ ende een, bij denwelcken hij beval vanwegen mijns voirn. genadichs heeren den Staten van den lande van Zeellant te vergaderen den XIII^en^ dach van der voirs. maent van julio binnen der stede van Middelburch, om aldair himluden te kennen te geven sekere sonderlinge nootsaken mijns voirs. genadichs heeren hoicheyt ende den lande van Zeellant merckelicken angaende, gelijc dit breder blijct bij den voirs. placcaet, hier overgegeven; dairom hier betaelt den voirs. Gabriel van den More over zijn sallaris ende gewoenlicken arbeit de somme van 7 s. groit, facit 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 919, f. 36-36v.*

c Betailt den voirs. meester Cornelis [*Jacobsz. van der Vere*] van dat hij in julio tot Middelburch mit den anderen gedeputeerden van den lande van Zeelant te dachvairt voir tot bescriven van onsen genadigen heere up de materie van de anticipacie van vijf duust die onse genadige heere up die van Zeelant begeerde, welcke dachvairt tot twee reysen uytgestelt was om de absencie van eenige steden ende edelen van Zeelant, die naderhant aldair quamen. Ende gevaceert tsamen drie dagen, ft. 9 s. gr. – *ZA, Heren van Veere voorl. nr. 163 (rekening van de rentmeester van Veere 1501), f. 34.*

1341 1501 SEPTEMBER 4-12, BRUSSEL

Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal Wellens, Etats généraux p. 499-503 nr. 56, Dagvaarten Holland, V, nr. 277 en Blockmans, Handelingen 1477-1506, II, p. 902-906 nr. 618. Onderwerpen van bespreking waren de reis van de vorst naar Spanje, de door hem verzochte beden, de munt en de aanstelling van een stadhouder.

b Deselve Jan Hugenz. [*bode*], die als voeren [*in opdracht van de rentmeester*] ommegedragen ende gecondicht heeft ten behoirliken plaetsen int quartiere van Bewesterschelt in Zeelant een placcaet van dese rentemeester [*Pieter uuten Wijngaarde*] in daten den XXV^en^ dach van ougtst int jair XV^C^ een, inhoudende alzoe onsen genadige heere den eertshertoge desen rentemeester geordonneert ende zeer scerpeliken bevolen heeft bij zijne besloeten brieve geteyckent mit zijnder edelden hant in date den XVII dach van ouigtst int voirn. jair XV^C^ een, ende signifiert hem dat zijnre genaden gedelibereert ende gesloeten is te doen vergaderen in zijne genade jegenwoirdicheyt die Staten van allen zijnen landen ende heerlicheden van harwairtsover te zijne upten IIII dach van de maent van septembri doe naestcomende dair zijne genade persoen dan wesen soude, ende aldaer himluyden doen seggen ende proponeren enige saicken zijnre genaden angaende, van denwelke desen rentemeester geadverteert ende geordonneert wordt bij den voirn. brieven van stonden an te doen vergaderen de Staten van den quartiere van Bewesterschelt, himluyden ordonnerende ende bevelen van des voirs. eertshertogens wege dat zij senden huere gedeputeerde in de tegenwoirdicheyt zijnre genaden wair d[i]e wesen zoude upten voirn. IIII dach van den voirn. maent van septembri omme gesamentlick mitten anderen Staten ende alle den anderen

landen die ten voirn. dage ons aldair bescreven zijn, ende dan an te horen tgeent dat men van des voirs. ons genadichs heeren wege himluyden seggen ende te kennen geven sal, tewelck al beth ende breeder verclairt staet in den voirn. placcate ende besloten brieve, dwelc men tsamen hier overlevert. Ende alsoe denselven Jan Hugenz. betaelt voir zijn gewoenlicke loon ende sallarijs de voirn. somme van 14 s. gr., facit 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 107, f. 84v.*

Den voirs. Gabriel van den More [*bode*], die noch als voeren ommegedragen heeft gehadt over al Beoesterschelt ten plaetsen gecoustumeert [b] in daten van den XXIII[en] in augusto anno XIIII[C] [c] ende een, bij denwelcken hij beval vanwegen mijns voirs. genadichs heeren den Staten van den lande van Zeellant te vergaderen den IIII[en] dach van septembris doe naestcomende ter plaetse of tot wat plaetse mijnen voirs. genadigen heere alsdan weesen soude, om aldair te hoeren sekere saken die men himluden van mijns voirs. genadichs heeren wegen openen ende te kennen geven soude, gelijc dit breder blijct bij den voirs. placcaet ende bij den besloten brief mijns voirs. genadichs heeren dairan gehecht, die men hier overlevert; dairom hier betaelt den voirs. Gabriel van den More over zijn sallaris ende gewoenlicken arbeit alst coustumelicken is de somme van 7 s. groit Vlaems, maken in ponden deeser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 919, f. 36v.*

c Betaelt den burchmeester Lievin Hugezoon ende Cornelis Claiszoon over dat zij bij ordonnantie van de wet gesonden zijn geweest tot Brusel in de dachfaert generael gehouden bij mijnen genadigen heer ende den Staten van allen zijnen landen nopende vertrecken van mijnen vornoemden heer nair Spaingen ende andere saicken aldair geopent. Ende heeft den vornoemden burchmeester uuytgeweest XII dagen, tot 5 s. gr. tsdaechs ende den vornoemden Cornelis Claiszoon tot XIII dagen, tot 4 s. gr., facit 5 lb. 12 s. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1501 (verloren gegaan in 1940).*

Betailt den voirs. meester Cornelis [*Jacobsz. van der Vere*] van dat hij in den ouxtmaendt anno dese rekeninge tot Brucelle ter dachvairt reysede tot bescriven van onsen genadigen heere up de materie van ons genadichs heeren vertrecken nair Spaenge ende up de bede van vijf groten over de bree. Ende alsoe dezelve dachvairt gecontinueert was om een ygelick achter ruck te reysen ende weder te comen in septembri, dair de voirs. meester Cornelis compareerde ende bewairde de dachvairt van mer vrouwens [*van Veere*] wege ende hem dairvore toegelecht [d] twintich dagen, tot sdaechs 3 s. groten, 3 lb. gr. Ergo f. 3 lb. gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 163 (rekening van de rentmeester van Veere 1501), f. 34v.*

a *Hs.*: zijnd'edeld'.
b *Hier zijn wel enkele woorden weggelaten, met een strekking als* eenen anderen placcaet van deesen rentmeester.
c *Aldus hs.* voor XV[C].
d *Hierna volgt, doorgehaald:* nair rate van den tijt tot discretie ende geliefte van mijn heere.

1342 1501 SEPTEMBER 24-NOVEMBER 8, BRUSSEL

Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal Wellens, Etats généraux p. 503-504 nr. 57, Dagvaarten Holland, V, nr. 280 en Blockmans, Handelingen 1477-1506, II, p. 907-910 nr. 620, waaraan ook de termini zijn ontleend.

c Betaelt bij ordonnantie van de wet Levin Hugezoon, den burchmeester, Jacop Adriaenszoon van Domburch ende meester Jan Clayszoon, scepenen, over dat zij gesonden hebben geweest tot Brussele in de dachvaert generael aldair gehouden bij onsen alder genadigen heer mit den Staten van alle zijne landen nopende zijn reyse van Spaingen ende de beden ende subventien begeert bij mijn vrouwe de ertshertoginne ende van vrouwe Margriete, de hertoginne van Savoyen, ende om andere saicken ende processen der stadt angaende.

Ende hebben uutgeweest te wetene de burchmeester ende Jacop van Domburch elcs XVI dagen ende meester Jan Clayszoon VIII dagen, den burchmeester tot 5 s. gr. tsdaechs ende Jacop van Domburch ende meester Jan Clayszoon elcs tot 4 s. gr. Ende noch bij denzelven betaelt in de voirschreven reyse de clercken van den audiencier over een copie van eenen supplicatie 12 gr., den camerlinc van mijn heer den cancellier 11 s. 1 gr., den greffier van eender acte 2 s. gr., meester Jan Auxtrues van eender supplicatie te maken 2 s. 2 gr., meester Christoffel Boudijnszoon van twee supplicatie te maken ende over een copie 3 s. gr., facit tsamen 9 lb. 6 s. 3 gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1501 (verloren gegaan in 1940).*

Zie voor de aanwezigheid van Mr. Cornelis Jacobsz. van der Vere, pensionaris van de vrouwe van Veere, voorgaand nr. onder c.

Alsdoen [*10 oktober*] den gedeputeerden van den prelaten van Middelborch ende Sinte Merttens tijpen[1] VI gelten ten selven prise, valent 6 s. gr. – *ARA Brussel, Rekenkamer nr. 30.947 (stadsrekening Brussel 1501-1502), f. 57v. – Vermeld: Wellens, Etats généraux p. 502*[2].
Alsdoen den gedeputeerden der vrouwen van Ravestein IIII½ gelten, tot 4 s. 6 d. gr. – *Ibidem f. 58.*
Alsdoen den heeren van Middelborch III gelten, tot 3 s. gr. – *Ibidem f. 59v.*
Alsdoen den heeren van der Veren III gelten, tot 3 s. gr. Alsdoen den heeren van Siericxe III gelten, tot 3 s. gr.
Alsdoen den heeren van der Goux III gelten ten voirs. prijse, valent 3 s. gr.
Alsdoen den heeren van Rommerswale III gelten, tot 3 s. gr.
Alsdoen den heeren van Westcappelle III gelten, 3 s. gr.
Alsdoen den heeren van Ouwenborch[3] I½ gelte, tot 1 s. 6 d. gr. – *Ibidem.*

1 Sint-Maartensdijk?
2 Geplaatst bij de bijeenkomst van de Staten-Generaal van 4-12 september. De laatst gedateerde post vóór 'alsdoen' is er echter een van 10 oktober, toen wijn werd geschonken aan de bisschop van Besançon.
3 Domburg? Misschien Oudenburg in Vlaanderen. Hierna volgen de Henegouwse steden, te beginnen met Mons.

1343 1501 OKTOBER 3-4, BERGEN OP ZOOM-TOLHUIS YERSEKEROORD

b Jan Willemsz., gezwooren bode Bewesterscelt, van dat hij overghedragen ende gecondicht heift over al Bewesterscelt ter plaetsen gecostumeirt een plackaet van den voorn. rentmeester [*Andries Andries*] in daten van den negen ende twintichsten dach van septembris vijftienhondert een, mentie makende dat de Staten van Zeellant vergaderen zouden binnen der stadt van Berghen upten Zoom den derden dach van octobris daeraen volgende, omme des anderen daechs te treckene ten tolhuyse aldaer in jegewoirdicheit van mijnen genadegen heere, te zien anwijsen de portie van Zeellant in de hondertduusent ponden, geaccordeirt voor de leste reyse van Spaengnen, blijckende bij den voorn. placate ende quictancie van den voorn. Jan Willemsz, hier overgelevert; daeromme hier hem betaelt over zijnen sallaris ende gewoonlicken aerbeyt als costumelicken es 14 s. g., maken in ponden deser rekeninghe 4 lb. 4 s.[a] – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 53, f. 24v.*

c Meester Jacop Ingelraven over zijn vacatien ende dachgelden van dat hij in octobre vijfthienhondert ende een gereyst es van Middelburch te Bergen upten Zoom ende up tholhuus van Yersickeroirt bij mijnen genadeghen heere, omme te maken dacte van dies doen ten tijde denzelven mijnen genadeghen heere bij den bede van Zeellant geconsenteert was, de somme van 12 s. g., alst blijct bij zijne quictancie; maken in ponden deser rekeninghe 72 s.[1] – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 53, f. 22.*

Claeis Lievinszoon van Cats, scout van den hoogen banne der vierschare van Zeelant, de somme van twintich scellingen groten Vlaems om de scout voirscreven gereyst thebben te Berghen upten Zoom ende vandaer ten tholhuyse van Yersickeroort, om aldaer vonnesse te maken van den drie groten van elcken gemete ten vollen schote staende, mijnen voirs. genadegen heere ende mijne genadege vrauwe, mijn vrauwe dertshertoginne, zijne geselnede, ende mer genadeger vrauwe mevrauwe de princesse van Castillen, by den Staten van den voirs. lande geaccordeert over ende om de betalinge van huerlieder porcye van den hondert duyst pont van 40 groten elck pondt, deselve mijne genadege heere over alle zijne genaden landen van haerwaertsovere geconsenteert om te helpen dragen de costen van zijn voyage van Spaignen ende van der continuacie van den spellegelde van mijne genadege vrauwe, dit al breeder blijckende bij lettere van ordonnancie onder thandteycken van den greffier van der Financien Gillis Scolijn in daten van den XXII[en] in januario XV[C] ende een, ende bij zijn quitancie daerup gescreven, hier overgelevert, beloopende ter voirs. somme van 20 s. groten Vlaems in ponden van 40 gr., fac. 6 lb. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 142, f. 7-7v.*

Denselven rentmeester [*Klaas Arendsz.*], die bij den voirs. heeren van der Financie betaelt heeft Clais Lievinsz. van Cats, schout van den hogen banne van Zeellant, zijn vacacien ende dachgelden van dat hij van mijns genadichs heeren wegen bescreven was den III[en] dach van der maent van octobri te zijn tot Bergen upten Zoom[b] ende van dane ten tolhuuse, om sanderendaechs vonnisse te manen van den drie groten van den gemete ten vollen schote staende, mijnen voirs. genadigen heere ende mijn vrouwe deertshertoginne, zijn gesellineede, ende mijne genadige vrouwe de princesse van Castillen bij den State van den voirs. lande geaccordeert over ende om die betalinge van huerluder porcie van den hondertduisent ponden van 40 groten Vlaems tpont, denselven mijnen genadigen heere over alle zijne genaden landen harwairtsover geconsenteert om zijn reyse van Spaengen ende van de continuacie van den spellegelde van mijne voirs. genadige vrouwe deertshertoginne, ende oic van huerluder porcie van den 30.000 gelijcker ponden mijn voirs. genadige vrouwe de princesse van Castillen bij den Staten van alle de voirs. landen geaccordeert, al dit breder blijckende bij certifficacie van denselven van der Financie, geteickent bij Gillis Scholin, greffier, in date den XXII[en] in januario XV[C] ende een, die men hier overlevert; bedragende de voirs. vacacien den tijt van vijf geheele dagen tot 24 stuvers elcx sdaechs, him getaxeert bij den voirs. heeren van der Financie, ende mits dien denselven betaelt bij quictancie gescreven in der voirs. certifficacie, maken in ponden deeser rekeninge 6 lb.[c]– *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 920, f. 39v.*

e *4 oktober. – Toewijzing van de bede aan aartshertog Filips in persoon, vermeld in de verantwoording van de rentmeester van Bewesterschelde van de ontvangst van de bedes.*

Rekeninghe Andries Andries, raedt mijns aldergenadichs heeren des ertshertogen van Oistenrijck, hertoghe van Bourgoingnen etc. ende zijn rentmeester generael zoewel van den scote, bede ende subvencien als van den gratuyteiten over al tquartier van Bewesterscelt in den lande ende graefscepe van Zeelant daertoe gestelt ende gecommitteert bij opene bezegelde brieven van commissie van mijnen voirn. genadegen heere in daten van den XX[en] dach van septembre anno XV[C] ende een die van woorde te woorde hier voeren transscreven staet omme tontfangen ende in te doen commen zijnre genaden bede, scot, subvencien ende gratuyteiten voirs. alsdoen verschenen ende dien noch verschijnen zouden int voirs. quartier van Bewesterscelt ende alzoo upten XXIII[en] dach van der maent van septembre anno vijfthienhondert mijnen voirn. genadegen heere geaccordeert ende ...[d] es geweest tzijnen tholhuyse van Yersickeroort bij die drie Staten slants van Zeelandt die die verlanginge van der bede doen loop hebbende voir drie jaeren, beghinnende naer dexpireren van der voirs. bede, beloopende elcx jaers vierentwintich duysent ponden ten prijse van viertich grooten Vlaems tpont, die te hebben ende tontfangen boven alle gracien ende quytsceldinghen bij zijnder genaden gedaen dien van Scauwen, den prelaet van Middelbourch ende andre tot

dien daghe toe, breeder verclaerst bij der acte daeraf wesende hier voeren oock transscreven ende aldaer copie auctentyck overgelevert. Dus wordt hier bij desen voirn. rentmeester verandwoirdt van der voirs. bede verschenen sint Jansdage decollacio [*29 augustus*] annis vijfthienhondert een, XV^{C} twee ende vijfthienhondert drie te wetene van den tweedeelen van dien voir tquartier van Bewesterscelt voirs. beloopende voir de voirs. drie jaeren achtenviertich duysent ponden munte voirscreven. Ende alzoe oick mijnen voirs. genadegen heere bij den Staten van allen zijnen landen van haerwaertsover noch boven de loopende beden geconsenteert es geweest hondert duysent ponden van viertich grooten voir zijn reyse van Spaengnen bedragende daerof de porcye van Zeelant thienduyst driehondert viertich gelijcker ponden omme welcke somme te vervallene mitsgaders noch 6204 lb die tvoirs. landt van Zeelant tachter was ter causen van mijnder genadeger vrauwe spellegelt haer geconsenteert voir drien jaeren ende zes termijnen, daerof tleste termijn verschen kersemesse XV^{C} een, bedragende elcx jaers 2068 lb., beloopende voir de voirs. drie jaeren ter voirs. somme van 6204 al munte als boven, welck spellegelt te wetene den meesten deel ter bede van den prelaet ende edelen van Zeelandt verschoten ende gedesbourseert hadde geweest bij den steden van denselven landen ende een deel genomen tot weesenghelde omme bij den voirs. steden daeraf betaelt te zijne van der eerster toecommender bede etc., ende voort omme te furneerene ende betaelne veele onversien costen die tvoirs. landt van Zeelant dagelicx te supporterene heeft zoe wel in anticipacien, processen als anderssins in diverssche manieren. Soe waeren bij mannen vonnesse in de presencie van mijnen voirs. genadegen heere upten IIII^{en} in octobre XV^{C} een ommegeslagen ende geleyt drie grooten up elck gemet in Zeelant staende ten vollen scote boven de vierthien grooten tsteen scietens ende drie grooten bij der breede hiervooren geroert ende dit voir den tijt van drie jaeren deen den anderen volgende, daerof deerste derde jaer verscheen decollacio Johannes [*29 augustus*] vijfthienhondert een gelijck de voirs. loopende bede. – – –. – *Afschrift: ZA, Rekenkamer I B-O nr. 350, f. 4-4v.*

Betaelt heer Pieter Sergeant, notarius, over diverssche instrumenten die hij gemaect heeft voir mijn heere den prelaet, de gemeene steden van Zeelant, de stede van Middelburch ende andere hemluiden adhererende, nopende dappellacie by hemluiden gedaen omme te eviteren ende te beletten alzulck interdict als by die van Cuelen alhier geleyt zoude mogen worden, ende dit zowel voir de stipulatien van dezelven instrumenten als voir zijn vacatien; in als by ordonnantie van der wet hem toegeleyt de somme van 30 s. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1501 (verloren gegaan in 1940). – Druk: Unger, Bronnen Middelburg II p. 413.*

Denzelven Jan Willemsz. [*bode*] van noch ommegedraghen thebbene een plackaet van Daneel van der Heyden, burchgrave van Zeellant, over al Zuyt-Bevelant ende Borsselen ter plaetsen gecostumeert, mentie makende dat alle ambochtsheeren commen ende wesen zouden ter Goes, hem aldaer verwachtende den X^{en} dach van octobre vijfthienhondert een voors., omme aldaer zijnen steen te makene van der bede van den voirnomden hondertduysent ponden ende van mijnre genadegher vrauwe spellegelt, blijckende bij den voorn. plackaete ende quictancie hier overgelevert; daerof hem betaelt es over zijnen gewoenlicken sallaris de somme van 9 s. g. Vlaems, maken in ponden deser rekeninge 54 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 53, f. 25-25v.*

22 oktober. – Prelaat en edelen van Zeeland stellen voor Andries Andries, rentmeester van Bewesterschelde, een staat vast van de beden verschenen in 1501-1503.

Bij state aldus gemaect bij den edelen van Zeelant, ende den vors. Andries Andries gegeven ende bevolen de partien hierin begrepen te betaelene, dewelcke men hem passeren sal in rekeninge mits bringhende betooch van den betalinghe.

Oirconden de namen ende hanteycken van zekeren edelen van den vors. lande hieronder gestelt den XXII[en] dach in octobre XV[C] ende een.
[*Ondertekend:*] Anne [van Bourgondië, vrouwe van Ravestein]; Jehan de Berghen; Pieter van der Cappelle, abet van onzer Vrouwen cloester in Middelbirch; [Jan heer van] Cruningen; B[auduin] bastard de Bourgoingne [heer van Fallais].
– *Origineel: ZA, Prelaat en Edelen nr. 54, f. 10. – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 72, nr. 19.*

a *In de marge: 1)* Dese viere eerste naervolgende partien en behoeren niet te commene ten laste van den prelaet ende edele van Zeelant, maer tot laste van onser aldergenadichste heere; ende daeromme loquatur. *2)* Naerdat mijn heere de prelaet ende edele hierof ghesproken zijn geweest, hebben geconsenteert in tpasseren van denselven vier partien voor dese reyse. *3)* Maer zij toegezien dat men in toecommenden tijden ende rekeningen van ghelijcken niet meer en stelle oft passere.
b *Hs.*: Zoon.
c *Het bedrag is doorgestreept. In de marge tekende de Rekenkamer aan:* Dese reyse is gedaen om tstuck van der bede int quartier van Beoesterscelt, aldaer dese reyse schuldich is genoomen te zijne. Daeromme dit hier duerslagen, ende is den voorn. rentmeester de voors. cedulle wedergelevert, om die te stellen in de voors. rekeninge van der bede, die hij noch te doen heeft.
d gecomitteert *is doorgehaald en erboven vervangen door iets onleesbaars (*geconsenteert*?)*.
1 Kesteloo, 'Stadsrekeningen Middelburg' 3, p. 391, vermeldt dat in 1501 een afgevaardigde van Middelburg naar Bergen op Zoom ging, waar aan de heer een bede van twee groten per gemet werd toegestaan voor zijn reis naar Spanje.

1344 1502 FEBRUARI 28-MAART 1, MIDDELBURG

b Phelips van den Brande, oick gezwooren bode Bewesterscelt, van dat hij ommegedragen ende ghecondicht heift over al Bewesterscelt voirs. ten plaetsen gecostumeirt een plackaet van den voornomden rentmeester [*Andries Andries*] in daten van den eenentwintischsten in februario anno vijfthienhondert ende een naer Hollant [*1502*], mentie makende dat alle de Staten van Zeellant commen ende vergaderen zouden binnen Middelburch upten lesten dach van der voornomder maend omme des anderen daechs te sluytene hoe men de portie van Zeellant in de hondertduusent ponden, geaccordeirt voor de reyse van Spaengnen, vinden mochte bij anticipatie, finantie oft anderssins, alst blijct bij den voornomden plackaete ende quictancie van den voornomden Phelips[a], hier overgelevert; daervooren hem betaelt es geweist by desen voirnomden rentmeester over zijnen sallaris ende gewoonlicken aerbeyt als costumelic es de somme van 14 s. g. Vlaems, maken in ponden deser rekeninge 4 lb. 4 s.[b] – *ZA, Prelaat en edelen nr. 53, f. 25v-26.*

Den voirs. Gabriel van den Moer, die oock ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoosterschelt voorscreven ten plaetsen gecostumeert een andere plackaet van den voirseiden rentmeester [*Klaas Arendsz.*] in daten van den XXII[en] van februario anno XV[C] ende een naer tscriven sHoofs van Hollant, mencie makende dat de Staten van den voirs. quartiere van Beoosterscelt hem vinden zouden den lesten dach van der voirs. maent binnen der voirs. stadt van Middelburch, om aldaer mit malcanderen te communiquieren ende finalick te sluyten waer men de porcie svoirs. lants van Zeelant in de bede van den voirs. 100.000 ponden, mijne voirscreven genadegen heere geconsenteert voir zijn voyage van Spaignen bij den Staten van alle zijne landen van herwaertsovere, te wetene ter cause van den lesten termijne ende betalinge van huere voirs. porcie van denzelven accorde terstont bij anticipacie, financie oft anderssins vinden zoude moghen, ten eynde deselve penningen te sendene mijnen voirn. genadegen heeren om zijn Genade daermede te behelpen in de voirs. voyage als anderssins in zijn zware affairen, dit al breeder ende int lange blijckende bij tvoirs. plackaet, die men hier overlevert; aldus deselve Gabriel betaelt voir zijn voirscreven aerbeyt ende costumelick loon de voirs. somme van 14 s. g. Vlaems, facit 4 lb. 4 s.[1] – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 142, f. 9-9v.*

a *De naam door een andere hand verbeterd uit* Jan Willemsz. *hs*.
b *In de marge tekende de Rekenkamer aan*: Deze naervolgende VI articlen raken den prelaet ende edele van Zeelant, ergo transeant.
1 Dezelfde post, in andere bewoordingen en korter, en betreffende een andere bode, is ook opgetekend in ZA, Rekenkamer I B-O nr. 920, f. 40-40v; de bode, Arend Klaasz., ontvangt daar 2 lb. 2 s. Uit die post blijkt eveneens dat de besprekingen pas op 1 maart zouden beginnen. Die hele post is doorgestreept; de reden van de cancellering wordt gegeven bij de voorgaande post op f. 40, hier gedrukt onder nr. 1336.

1345 1502 AUGUSTUS 3-6, MIDDELBURG

b Die voirn. Jan Huygenzoen [*bode*], die als voren ommegedraegen ende gethoent heeft tot alle behoerlicken plaetsen overal int quartier van Bewesterschelt een placaet van dese rentemeester [*Pieter uuten Wijngaerden*], dair an gehecht enen beslotenen brieff van den grave van Nassouwe stadthouder generael onder thanteycken van Haneton, audiencyer, in daten den XXI^en^ dach in julio anno XV^C^ twee etc., inhoudende ende expresselicke bevelende desen rentemeester dat hij bescriven zoude die Staeten van den quartier van Bewesterschelt te zijne binnen der stede van Middelburch ten III^en^ dage van toecomende maendt van augusto, den avonts in der herberge omme den anderen dages an te horen tgene des himluyden van wegen mijns voirs. genadichs heren ende bij zijne genade gedeputeerde die ten voirn. dage aldaer mede wesen zoude verclaert sal werden, alzoe dit al beth ende breeder blijct bij denselven placate ende besloeten brieff die men tsamen hier overlevert. Ende alzoe betaelt denselven Jan Huygenzoen voer zijn gewoentlicke sallarijs ende arbeyt als voren die somme van 14 s. gr. Vlaems, die maicken in ponden deser rekenijnge 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 108, f. 93.*

Denselven Aernt [*Klaasz., bode*], die noch ommegedragen ende vercondicht heeft over al Beoesterschelt eenen placcaet van deesen rentmeester [*Klaas Arendsz.*] in daten van den XXVI^en^ dach in julio anno XV^C^ II, gaende an den drie Staten slants van Beoesterschelt, inhoudende alsoe mijnen heere den grave van Nassouwen, stedehouder generael, den voirs. rentmeester scharpelicken bevolen hadde dat hij terstont soude doen bescrijven ende vergaderen upten III^en^ dach van der maent van augusto doe naestcomende binnen der stede van Middelburch, om te anhoeren enige saken die men van mijns voirs. genadichs heeren wegen bij sekere zijne genaden gedeputeerden aldair seggen ende te kennen geven soude; soe wast dat achtervolgende dien den voirs. rentmeester tselve alsoe gedaen heeft, gelijc dit breder al int lange verclairt staet in den voirs. placcaet, mitten missiven brief van den voirs. grave van Nassauwen dairan gehecht, die men hier tsamen overlevert; dairom hier betaelt den voirs. Aernt Claiszoon over zijn gewoenlic sallaris van 7 s. gro[i]t, facit 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 920, f. 41.*

c Denselven rentmeester [*Klaas Arendsz.*], die bij den voirs. heeren van der Financie betailt heeft Guillame Bardaille, zijnen clerc, zijn voyagen ende dachgelden – – – *(op 31 juli vijf dagen naar Antwerpen).* Insgelijcx naderhant noch betailt zijn voirs. clerc zijn vacacien ende dachgelden omme van der voirs. stede van Ziericxee den III^en^ dach in augusto anno XV^C^ II getrocken te weesen in zijn absencie tot in der stede van Middelburch ter dachvairt aldair doen wesende, omme te ramen wair men vinden soude de somme van 4600 lb. van 40 groten Vlaems tpont, voir die porcie van die van Zeellant in der contribucie van den penningen bij mijnen genadigen heere gelooft sekere grote heeren ende personagen omme den pais gemaict tusschen zijnen heere vader den roomsch coninc ende den coninc van Vranckerijc; in welcke reyse hij gevaceert heeft reysende, merrende ende wederomme thuus kerende tot Ziericxee den tijt van vier geheele dagen. Ende niet jegenstaende dat de leste voyagen dienen soude upte rekeninge de anno XV^C^ ende II, mits dien dat men deese mitte voyage van V dagen voir verhaelt in een gepasseert ende geteickent heeft, bedragende tsamen

de voirs. twee voyagen den tijt van IX gehele dagen, soe brinct men die hier in uutgeven, gelijc dat breder blijct bij certifficacie van den heeren van der Financie, geteickent bij Gillis Scholin, greffier, in date den V^en^ dach van septembris anno XV^C^ ende twee, die men hier overlevert; dairom hier over de voirs. negen dagen tot twaelf st. sdaechs, maken in ponden deeser rekeningen 4 lb. 10 s.[a] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 919, f. 35v.*

a *Het bedrag is verbeterd uit* 14 lb. 8 s. *In de marge tekende de Rekenkamer aan: 1)* Bij den voors. certificacie als in den text, hier overgelevert. Nietmin: loquatur, upten prijs van den dachgelden die men bevint bij voorgaende rekeningen niet meer bedragende voer des rentmeesters clerck dan 10 stuvers sdaechs, ende oick omdat de leste reyse geroert in dit artikel gedaen is geweest buyten ende na den tijdt van deser rekeninge, die schuldich waere genoomen te zijne in des rentmeesters naeste navolgende rekeninge. *2)* Hier niet meer geleden bij den redenen als voeren dan 10 stuvers sdaechs Vlaems; ende die somme daerna gecorrigeert als in voirgaende rekeninge.

1346 1502 SEPTEMBER 9-10, [MIDDELBURG?]

b Denselven Aernt Claiszoon [*bode*], van dat hij ommegedragen ende vercondicht heeft over al Beoesterschelt eenen placcaet van deesen rentmeester [*Klaas Arendsz.*] in date van den XX^en^ dach van augusto anno XV^C^ II, gaende an allen den drie Staten in den voirs. bedrijve, inhoudende alsoe den grave van Nassouwen, stedehouder generael, den voirs. rentmeester bevolen hadde die van den voirs. drie Staten te doen vergaderen upten darden dach van der voirs. maent van augusto, ende dat zij ten selven dage niet eyntlick en concludeerden upte sake himluden doe open gedaen, soe was dieselve dachvaert uutgestelt tot upten IX^en^ dach van septembri dair naestvolgende, wairomme noch den voirs. rentmeester weder himluden geboot te comen upten voirs. IX^en^ dage van septembri, savonts in der herberge om sanderdaechs gesamentlicken ende eyntlicken te sluyten upter voirs. sake etc., al breder ende int lange verclairt in den voirs. placcaet, die men hier overlevert; ende mits dien den voirs. Aernt dairof betaelt tgewoenlic loon ende sallaris van 7 s. groit, facit 2 lb. 2 s.[a] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 920, f. 41v.*

a *De hele post is doorgestreept. In de marge tekende de Rekenkamer aan: 1)* Loquatur bij gebreke van den placcate geroert in den text, daervan hier niet gebleken en is; *2)* Duerslagen om derselver redenen wille; *3)* Weder verhaelt tot proffijte van desen rentmeester bij sine naeste navolgende rekeninge, fol. XXXVIII. *Inderdaad staat de post woordelijk herhaald in ZA, Rekenkamer I B-O nr. 921, f. 38v, met verwijzing naar de opname in de voorgaande rekening, fo XLII, waar de post* geroyeert was bij gebreke dat men alsdoe denselven placcaet niet gevinden en conste.

1347 1502, MIDDELBURG

e *Dagvaart van Zierikzee en Veere met en te Middelburg, volgens het uittreksel van Kesteloo gehouden* op tstuck van der koire angaende de goudsmeden. – *Kesteloo, 'Stadsrekeningen Middelburg' 3, p. 347.*

1348 1503 JANUARI 24-26, MIDDELBURG

b Phelips van den Brande, gezworen bode Bewesterscelt in Zeelant, van dat hij ommegedragen ende vercondicht heeft over al Bewesterscelt ten plaetsen gecostumeert eenen openen besegelden placcaet van den voirn. rentmeester [*Andries Andries*], gegeven den IX^en^ dach van januario anno vijfthienhondert ende twee naer scriven sHoofs van Hollant [*1503*], gaende aen die drie Staten slants van Zeelant, bij denwelcken dese voirs. rentmeester uut machte van zekere beslotene brieven van mijnen heere den grave van Nassou, stedehoudere general, die hemluyden ontboot ende beval te commen binnen der stadt van Middelburch den XXIIII^en^ dach van der voirs. maent van januario, des avonts in der herberge om des ander

daechs daeran goets tijts voor de noene te anhooren tgunt dat bij den commissarissen, die alsdan aldaer gesonden waren van wegen mijns genadichs heeren, hemluyden updoen ende te kennen geven zouden, gelijck breeder ende vulcommelicker verclaert staet in den voirn. placcaet, die men hier overlevert. Daeromme hier denzelven Phelips betaelt over zijnen sallaris ende gewoenlicken aerbeyt als costumelick es bij quictancie onder in de marge van denzelven placcate gescreven de somme van 14 s. gr., maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 113, f. 124v.*

Denselven Arnt Claiszoen, die ommegedragen ende vercondicht heeft over al Beoesterscelt ten plaetsen gecostumeert eenen placcaet van desen rentmeester [*Klaas Arendsz.*] in date van den IX^en^ dach van januario anno XV^C^ II na den loip sHoofs van Hollant [*1503*], bij denwelcken hij van mijns genadichs heeren wegen ontboot ende bevel den drien Staten slants van Zeelant geseten in Beoesterscelt te comen in persone of huere gedeputeerden te seijnden volcommelicken gemachticht, zoe dat behoirde, binnen der stede van Middelburch des woensdaechs den XXV^en^ dach van der voirs. maent van januario savonts in der herberge, om des anderendaechs dairan tanhoeren goets tijts tgene dat men vanwegen mijns genadichs heeren bij zijnre genaden gedeputeerde aldair updoen ende verclaren soude, achtervolgende [t]scrijven van mijnen heere den grave van Nassou bij sijne missive an den voirs. placcaet ge[h]echt, die men hier tsamen overlevert; dairom den voirs. Airnt betaelt over zijn sallaris ende gewoenlicke loen die somme van 7 s. groten Vlaems, facit 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 921, f. 38v.*

c Guillame Bardaille, clerck houdende de rekeninge van den voirs. rentmeester Claeis Arentsz., over zijn vacacien ende dachgelden van drie geheele dagen die hij gevaceert heeft om van der stede van Ziericxzee, in absencie van den voirs. rentmeester zijnen meester, den XXIIII^en^ in januario anno XV^C^ ende twee na den loop sHoofs van Hollant [*1503*] getogen te wesen te Middelburch in Zeelant in de dachvaert alsdoe daer geleyt upten XXV^en^ dach van den voirs. maent van januario, om aldaer mitten Staten slants van Zeelant te anhooren tguent dat bij den gedeputeerde van mijnen heere de coninck geproposeert ende te kennen gegeven soude werden ter cause van zijn petitie ende bede van hondertduysent gouden Andries guldenen voor eens, te hebben uuyt allen mijns genadichs heeren landen van haerwaertsovere. In welcke reyse de voirs. Guillame gevaceert heeft reysende, merrende ende wederomme thuys keerende tot Ziericxzee de voirscreven drie geheele dagen tot 16 stuvers elcx sdaechs, alst blijct bij tvoyage ende ordonnancie daerinne de voirs. dachgelden gepasseert zijn onder thandteycken van den voirs. greffier van der Financien Gillis Scolin, die men hier overlevert; facit in ponden deser rekeninge de somme van 2 lb. 8 s.[a] – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 142, f. 7v-8.*

a *Dat de rentmeester zelf in de jaren 1501-1503 ook meermaals is verschenen op dagvaarten, te Middelburg en elders, blijkt uit een post uit dezelfde rekening:* Desen voirseiden rentmeester *[Klaas Arendsz.]* voor diverssche reysen ende vacacien bij hem gedaen in slands zaken tot diversschen stonden, zoewel in dachvaerden daer hij geene voyagen of genomen en heeft als anderssins, hier voor de jaren tijdt deser rekeninge voor Beoosterschelt voirs., de somme van ... *Het bedrag is niet ingevuld. In de marge tekende de Rekenkamer aan:* Loquatur metten vors. prelaet ende edelen. Mijn heere de prelaet ende edelen zijn hier af gespreken, ende bij hemlieden up tinhouden van desen article gehoort hebbende ende oick Guillame Bardaille, clerc van den vors. wijlen Clays Arentsz., es hemlieden toegeleyt ende daermede dat zij tevreden waren 40 lb. – *Ibidem f. 10-10v.*

1349 1503 FEBRUARI 12-26, MECHELEN

Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal Wellens, Etats généraux p. 507-508 nr. 60, Dagvaarten Holland, V, nr. 327 en Blockmans, Handelingen 1477-1506, II, p. 957-961 nr. 649, waaraan ook de eindtermijn is ontleend.

b Denzelven Phelips van den Brande [*bode*] van noch ommegedragen ende gecondicht te hebben over al Bewesterscelt ten plaetsen gecostumeert een ander placcaet van desen zelven rentmeester [*Andries Andries*], gegeven onder zijn signet den IIII^en^ dach van februario anno XV^C^ twee naer scriven sHoofs van Hollant [*1503*], mencye makende dat de drie Staten slants van Zeelant commen ende vergaderen zouden binnen der stadt van Mechelen upten XII^en^ dach van der voirs. maent van februario om aldaer mitten gedeputeerden van den anderen Staten van al den landen, die oick alsdoen daer wesen zouden, den Roomsschen coninck te accorderen hondertduysent gouden Andriesguldenen, gelijck te vollen verclaert staet in den voirs. placcaet, die men hier overlevert, mitgaders quictancie van den voirs. Phelips. Daeromme hier denzelven betaelt zijn gewoenlicken sallaris als costumelick es 14 s. gr., maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 113, f. 125-125v.*

Den voirn. Airnt Claiszoen [*bode*] heeft noch ommegedragen over al Beoesterscelt ter plaetsen gecostumeert eenen placcaet van desen rentmeester [*Klaas Arendsz.*] in date van den II^en^ dach van februario anno XV^C^ II secundum cursum curie [*1503*], gaende an den drien Staten slants van Beoesterscelt, bij denwelcken den voirs. rentmeester vanwegen mijns genadichs heeren himluyden ontboot ende beval te commen in parsoene of here gedeputeerde te sey[n]den in goeden getale volcomelicken gemachticht ende van als last hebbende, soe dat behoirt, binnen der stede van Mechelen des saterdaechs den XI^en^ dach der voirs. maent van februario, des savonts in der herberge om des sanderensdachs dairan gesamentlicken te sluyten, communiquieren ende taccorderen mitten voirs. Staten van alle den lande herwairtsover, die oick alsdan dair wesen souden, mijnen voirs. heere den conijnck die somme van hondertduysent gouden Andriesgulden voir eens, sonder de saicke langer te delayeren of achterugge te trecken, ten eynde dat mijnen voirs. heere den conijnck ende mijn voirs. genadige heere cause hebben mochte van himluyden te bedancken, achtervolgende tscrijven van mijnen heere den grave van Nassou bij sijne missiven brieven an den voirs. placcaet ge[h]echt, die men hier tsamen overlevert; ende mits dien den voirn. Airnt dairof betaelt tgewoenlick sallaris van 7 s. g., f. 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 921, f. 39.*

c Betaelt meester Michiel van Esteemde, der stede pensionaris, over dat hij bij ordonnantie van der wet gesonden es geweest tot Mechelen – – –. Ende heeft voirts laste gehadt om mit den burchmeester Lievin Hugezoon den generalen dachvairt te bewaren op de petitie van den honderd duisent Andriesgulden gedaen bij den Roomsche coninck over alle den landen. Ende heeft uuytgeweest tsamen XXVIII dagen, tot 4 s. gr. tsdaegs, facit 5 lb. 12 s. gr.
Betaelt den burchmeester Lievin Hugenzoon over dat hij bij ordonnantie van der wet gesonden is geweest tot Mechelen in de generale dachfaert op de petitie van hondertduysent Andriesgulden gedaen bij den Roomsche coninck over alle den landen. Ende heeft uuytgeweest XX daghen, tot 5 s. gr. tsdaechs, facit 5 lb. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1503 (verloren gegaan in 1940).*

1350 1503 NOVEMBER 15-19, MECHELEN
N.B. Vgl. voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal Wellens, Etats généraux p. 508-510 nr. 61, Dagvaarten Holland, V, nr. 354 en Blockmans, Handelingen 1477-1506, II, p. 971-976 nr. 661, waaraan ook de eindtermijn is ontleend.

b Dezelve Phelips [*van den Brande*] de bode heeft noch ommegedragen ende vercondicht over al Bewesterscelt ten plaetsen gecostumeert eenen openen plackaet van dese rentmeester [*Andries Andries*], gegeven onder zijn signet XXX dagen in octobry anno vijfthienhondert ende drie, gaende aen allen prelaten, baenraedsen, riddere, edele, burchmeesteren, scepenen ende rade van den goeden steden ende andere representerende die drie Staten slants van Zeelant, bij denwelcken dezelve rentmeester van mijns genadichs heeren wegen

hemluyden ontboet ende beval te commen ende te wesen in persoone of huere gedeputeerde vulcommelick gemachticht binnen der stede van Mechelen den XV^en^ dach van novembri doen naestcommende, des avonts in der herberge omme des anderen daechs daeran goets tijts voor de noene mitten anderen Staten van al den landen gesamentlicken te vergaderen bij den persoone van mijnen voirn. genadegen heere, ten eynde dat hij hem verblijden mochte met hemluyden ende zijlieden met hem van zijnre comste uuyt Spaengnen, breeder verclaert in denzelven plackaet, die men hier overlevert, mitgaders quictancie van den voirs. bode. Ende midsdien hem daerof betaelt tgewoenlick loon ende sallaris van 14 s. gr., facit 4 lb. 4 s – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 113, f. 129v-130.*

Denselven Aernt Claiszoon [*bode*] heeft ommegedragen ende vercondicht over al Beoesterschelt ten plaetsen gecoustumeert eenen openen placcaet van deesen rentmeester [*Klaas Arendsz.*] in date van den tiensten dage van novembri anno XV^C^III, gaende an den drien Staten in den voirs. bedrijve, inhoudende alsoe mijn heere den grave van Nassouwen, stedehouder generael, in zijnen besloten brieven, gescreven te Mechelen den XIX^en^ dach van octobri anno XV^C^III, hadde laten weten Andries Andries, rentmeester van Bewesterschelt in Zeellant, dat hij sdaechs te voeren ontfinc brieven van mijnen genadigen heere deertshertoge, gescreven te Olmen den XIIII^en^ dach van der voirs. maent, bij denwelcken onder andere dingen hij him ordonnee[r]de te doen vergaderen die Staten van alle zijnen landen van haerwairtsover upten XV^en^ dach van novembri binnen den voirs. stede van Mechelen, om die te sien ende hem te verblijden mit himluden ende zijluyden mit hem van zijnre coemste, ende dat bij[a] himluden des anderdaechs uutrechten soude dairna om te mogen vertrecken sonder langer himluden te houden, den voirs. rentmeester dairomme ordonnerende himluden tontbieden aldair te wesen ten dage voirs., gelijc hij sien mochte bij der copie van den voirs. besloten brieven an denselven placcaet gehecht; soe ist dat achtervolgende deesen denselven rentmeester vanwegen mijns genadichs heeren die van den drien Staten ontboot ende beval te comen ende te senden in persone uwe gedeputeerde volcomelicken gemachticht binnen der voirs. stede van Mechelen den voirn. XV^en^ dach van novembri doe naestcomende, om des anderendaechs dairan goets tijts mitten anderen Staten van alle den voirs. landen gesamentlic te vergaderen bij den persoon van mijnen voirn. genadigen heere, ten eynde dat hij hem verblijden mochte mit himluden ende zuluyden mit him van zijner coemste etc., alst blijct bij denselven placcaet, die men hier overlevert; ende mits dien den voirs. bode hierof betaelt zijn gewoenlic loon ende sallaris van 7 s. groit Vlaems, facit 2 lb. 2 s.[b] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 920, f. 43v-44.*

c Betaelt bij ordonnantie van den wet Lievin Hugezoon den burchmeester ende meester Cornelis Heynrickzoon over dat zij mit meester Michiel, der stede pensionaris, als tsamen gedeputeert zijnde gesonden zijn geweest tot Mechelen omme onsen genadigen heere mitten anderen Staten van den lande willecomme te heeten ende om te hooren zijne meeninge in de dachvaert aldair bescreven. Ende hebben uuytgeweest te weeten de voorn. Lievin Hugezoon, burchmeester, X dagen tot 5 s. gr. tsdaechs ende de voirschreven meester Cornelis IX dagen, tot 4 s. gr. tsdaegs, facit tsamen 4 lb. 6 s. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1503 (verloren gegaan in 1940). – Uittreksel: Kesteloo, 'Stadsrekeningen Middelburg' 3, p. 390.*

a *Aldus hs. voor* bij *(in de in de volgende noot genoemde herhaling van de post staat eveneens* bij*).*

b *De hele post is doorgestreept. Enkele posten eerder, op f. 42v, schreef de Rekenkamer de reden: 1)* Loquatur, omdat dese partye van reyse ende de naiste VIII artikelen hiernae gedaen zijn geweest buyten tijde deser rekeninge. *2)* Duerslagen om derselver redene wille; ende zijn de voors. rentmeester de voors. extraicten ende beslooten brieven wedergelevert, om die te stellen in zijn navolgende rekeninge, aldair men him doen sal dat redene wert. *Inderdaad is de post herhaald in ZA, Rekenkamer I B-O nr. 921, f. 40v.*

1351 1504 MEI 7-11, DEN HAAG

Vgl. Dagvaarten Holland, V, nr. 362. Voor deze dagvaart, gewijd aan de verlenging van het bestand met de Wendische steden en daarmee samenhangend het zenden van een afvaardiging naar Münster en het opstellen van een instructie daarvoor, werden, naast de steden van Holland, uit Zeeland opgeroepen Reimerswaal, Goes, Brouwershaven, Zierikzee, Veere, Vlissingen, Middelburg en Tholen.

1352 1504 MEI 15-16, MIDDELBURG

a Den voirn. Phelips van den Brande [*bode*] van ommegedragen ende vercondicht te hebben over al Bewesterscelt voirs. ten plaetsen gecostumeert een plackaet van mijnen voirn. genadigen heere in daten van den II^en^ dach van aprille anno vijfthienhondert drie voor Paesschen ende een plackaet van desen voirn. rentmeester [*Andries Andries*] in daten van den XXIX^en^ van derzelver maent, mencye makende dat alle die edele, leenmannen ende den mannen mannen, hebbende ende gebruyckende justicie hoge, middel of lage, ende andre die gewoenlick waren de wapeningen te hantieren ende te volgen, mitgaders oick alle dieghene die eenege renten hadden upte voirs. leengoeden, hemluyden upstellen ende gereedt maken zouden wel gerusticht ende toegemaect elck naer de gelegentheit ende natuere van hueren voirs. leenen ende gelijck huere voirsaten ter cause van dien geplogen hadden te doene om hemluyden te velde te toogen ende wapenscauwinge te doene, te wetene elck van den voirs. mannenmannen onder huerlieder leenheere daer zij huer achterleen houdende waren ende die andre leenmannen up hemzelven onder den officier elck int quartier daer huere voirs. leenen liggende waren, ende dit upten lesten dach van meye daernae volgende anno XV^C^ viere tot zulcker plaetse als bij den officier hemluyden beteyckent zoude worden, gelijck dit breeder blijcken mach bij den voirs. placcaten. Daeromme hier den voirs. Phelips betaelt over zijnen sallaris ende gewoenlicken aerbeyt als costumelicken es, blijckende bij zijne quictancie hier oick overgelevert, de somme van 14 s. groten facit 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 114, f. 135.*

Denzelven noch van ommegedragen ende vercondicht te hebben over al Bewesterscelt voirs. ten plaetsen gecostumeert een plackaet van mijnen voirn. genadige heere in daten van den XXVI^en^ in aprille anno XV^C^ viere, met een placcaet van desen voirn. rentmeester [*Andries Andries*], inhoudende anderwerf dat alle de edele leenmannen ende der mannenmannen hebbende justicie hooge, middel ende lage ende andre die gewone waren de wapeninge te hantieren, mitgaders alle dieghene die eenege renten heffen upte voirs. leenen, hem upstellen ende gereedt maken zouden van wapenscauwinge te doene ende hem te velde te toogen upten laetsten dach van meye dairan volgende int zelve jaer, alst blijct bij den voirs. placcaten hier overgelevert. Daeromme hier denzelven Phelips betaelt over zijnen gewoenlicken aerbeyt ende sallaris als gewoenlick es de somme van 14 s. groten Vlaems, blijckende bij zijn quictancie onderan tplackaet van denzelven rentmeester gescreven, maken 4 lb. 4 s. – *Ibidem f. 135v.*

b Den voirn. Phelips [*van den Brande, bode*] van noch ommegedragen ende vercondicht te hebben over al Bewesterscelt voirs. een plackaet van dese voirn. rentmeester [*Andries Andries*] in daten van den VI^en^ dach van meye anno XV^C^ viere, mencye makende dat alle prelaten, banraedsen, ridderen, edelen, ambochtsheeren, leenmannen, der mannen mannen ende andre die renten hebben ende heffen up eenige leengoeden, mitgaders die van den goeden steden ende andre representerende de drie Staten slants van Zeelant, commen oft zenden zouden huere gedeputeerde gemachticht alst behoirt binnen der stadt van Middelburch des woensdaechs XV^en^ dach van der voirs. maent van meye, des avents in de herberge omme des anderen daechs daeran goedts tijds voor de noene tsamen te communiquieren ende sluyten up tinhouden van den twee plackaten van

mijnen voirn. genadige heere, deene in daten van den II^en^ dach van april ende dander van den zessentwintichsten dach van der zelver maent, die men onlancx binnen Middelburch uutgelesen ende gecondicht hadde, roerende de wapenscauwinge die men doen zoude upten lesten dach van meye, alst blijct bij der voirs. placcate hier overgelevert. Daeromme hier denzelven Phelips betaelt over zijnen gewoenlicken aerbeyt ende sallaris als gewoenlicken es de somme van 14 s. groten Vlaems, blijckende bij zijne quictancie gescreven onderan tvoirs. plackaet, maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 114, f. 137v.*

Den voirs. Pieter van der Graft [*bode*] heeft noch ommegedragen ende vercondicht eenen placcaet van desen rentmeester [*Jan Pels*] in date van den IX^en^ dach van mey anno XV^C^ ende vier, gaende aen allen prelaten, banren, ridderen, eedelen, amboichtsheeren, leenmannen, der mannen mannen ende andere die renten hebben ende heffen op eenige leengoeden, mitgaders die van den goeden steden ende andere, representerende die drie Staten slants van Zeelant, ende inhoudende alzoe mijnen voirn. genadigen heere bij twee zijnre opene brieven van placcate onlancx binnen Zierickzee hadde doen kondigen dat hij bevolen ende geordineert hadde dat alle die eedele leenmannen ende der mannen mannen, hebbende justicie, hoige, middel ende laige, ende andere die gewoenlick zijn de wapene te volgen ende te hantieren, mitgaders alle diegeene eenige renten heffen upte voirs. leenen, hem upstellen ende gereet maicken souden, yegelick na den natuere van sijnen leene, om wapenscouwinge te doen ende him te velde te toegen upten lesten dach van der tegenwoirdige maent, ende dat upte verbuernis van hueren leenen; ende want van node was van deser saicke tsamen mit malcanderen te communiquieren ende advys te nemen wes tot deser materie dienen soude, soe was denselven rentmeester himluyden alle ende elcx bijsonder ontbiedende ende bevelende te commen of huere gedeputeerde te seijnden binnen der stede van Middelburch den XV^en^ dach der voirs. maent van mey, omme des anderendaechs dairan up tinhouden van den voirs. placcaet mitten Staten van Bewesterscelt te communiquieren ende te sluijten, gelijck dat breder bij den voirs. placcaet blijcken mach, die men hier overlevert; ende mits dien hierof betaelt den voirn. bode sijn sallaris ende loen van 7 s. groten, f. 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 923, f. 36v.*

1353 1504 MEI 15-JULI 28, MÜNSTER

Vgl. Dagvaarten Holland, V, nr. 364, waaraan ook de termini zijn ontleend. Op deze dagvaart overlegden afgevaardigden van Holland en Zeeland met die van de Wendische steden over de verlenging van het bestand tussen partijen.

b *30 april, Gent. – Aartshertog Filips wijst onder andere Joos van der Hooghe, burgermeester van Middelburg, en mr. Jacob Houtman, raad en pensionaris van Zierikzee, als gevolmachtigden aan voor onderhandelingen te Münster met de zes Wendische steden. – Druk: Hanserecesse 1477-1530, V nr. 2.*

c *Op de in Münster gehouden bijeenkomst van afgevaardigden van de zes Wendische steden met gedeputeerden van Holland, Zeeland en West-Friesland over de verlenging van het bestand tussen beide partijen, was vanwege Middelburg aanwezig burgemeester Joos van der Hooge. Voor zijn uit- en terugreis en verblijfskosten gedurende in totaal tachtig dagen en voor andere onkosten kreeg hij 46 pond uitbetaald. – Kesteloo, 'Stadsrekeningen Middelburg' 3, p. 391.*

1354 1504 JULI 20-27, MIDDELBURG

b Denzelven [*Philips van den Brande, bode*] van ommegedragen ende vercondicht te hebben over al Bewesterscelt voirs. ter plaetsen gecostumeert eenen plackaet van den voirn. rentmeester [*Andries Andries*] in daten van den II^en^ dach van julio anno XV^C^ v[ier]e, mencye makende dat alle prelaten, banraedsen, ridderen, edelen, burchmeesteren, scepenen

ende raiden van den steden Bewesterscelt ende andre representerende de drie Staten van Zeelant commen oft zenden zouden huere gedeputeerde gemachticht alst behoirt binnen der stadt van Middelburch upten XX^en^ dach van der voirs. maent omme des anderdaechs dairan voir de noene te anhooren al zulcke proposicie ende versouck als hemluyden van wegen mijns voirs. genadichs heeren upgedaen ende verclaert zoude worden volgende zekere zijnre genaden beslotene brieven an denzelven plackaet gehecht die men tsamen hier overlevert. Daeromme hier den voirs. Phelips betaelt voor zijnen sallaris als costumelicken es, blijckende bij zijne quictancie gescreven onderan tvoirs. plackaet, de somme van 14 s. groten, maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 114, f. 136.*

Eerst den voornomden Cornelis Oortsz. [*bode*] betaelt van dat hij ommegedregen ende vercondicht heeft over al Beoosterschelt voorscreven ter plaetsen ghecostumeert een ander placcaet, by desen voorseiden rentmeester [*Jan Pels*] geexpediert bij bevele ende tscriven van mynen voornomden genadigen heere, inhoudende dat de Staten van Zeellandt int voorseide quartier van Beoosterschelt hem vinden ende transporteren zouden upten XX^en^ dach van julio anno XV^C^ ende viere binnen der stede van Middelburch, omme aldaer mitten Staten van den quartiere van Bewesterschelt te anhooren alzulcke proposicie ande versouck als men vanwegen myns voorn. ghenadichs heeren bij zijne ghenaden gedeputeerde aldaer updoen ende verclaren zouden, dit al tsamen breedere blyckende by den voors. besloten brief van mynen voornomden genadigen heere ende by den voorseiden placcate in daten van den XXIX^en^ in junio anno XV^C^ ende viere, die men beede hier overlevert; ende mits dien den voorseiden Cornelis betaelt zyn sallaris ende loon gecostumeert van 2 lb. 2s.[a] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 925, f. 88-88v.*

c Guillame Bardaille, clerck houdende de rekeninge van den voirs. rentmeester Jan Pels, over zijn vacacien ende dachgelden van zeven geheele daghen die hij gevaceert heeft om den XXI^en^ in julio XV^C^ viere getrocken te wesen tot in de stadt van Middelburch bij ordonnancie van den voirs. rentmeester ende ten bescriven van mijnen heere den rentmeester van Bewesterschelt, Andries Andries, ende aldaer gebracht de grootte van Beoosterschelt voors. om daerup te ramen over de breede ende tsteenscietens mijns genadichs heeren bede, die zijn Genaden gedeputeerden, wesende binnen der voirs. stadt van Middelburch, van mijns voirscreven genadichs heeren wege geheyscht hebben ter dachvaert aldoe daer dienende. In welcke reyse de voirs. Guillame gevaceert heeft reysende, merrende ende wederomme thuys keerende tot Ziericxzee de voirscreven zeven geheel dagen tot zestien stuvers elcx sdaechs, alst blijct bij tvoiage ende ordonnancie daerinne de voirs. 16 stuvers sdaechs gelden ende getauxeert zijn onder thandteycken van mijn vrouwe van Ravestein, die men hier overlevert inhoudende quitancie; facit in ponden deser rekeninge de somme van 5 lb. 12 s.[b] – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 143, f. 8v-9.*

a *In de marge tekende de Rekenkamer aan:* Sij gevisiteert de rekeninge van desen jaere omme te weten off dese reysen ende partijen aldaer in uutgeven nyet genomen en zijn. *Deze post in de rekening over 1507-1508 is de eerste in een rubriek achterstallige bodelonen van voorgaande jaren, en blijkens verticale strepen in de marge geldt deze opmerking voor alle volgende posten in deze rubriek. Een post met dezelfde inhoud, in wat andere bewoordingen, staat opgetekend in ZA, Prelaat en Edelen nr. 143, f. 9v-10. Die post is gecancelleerd, en in de marge tekende de Rekenkamer aan:* Loquatur. *2)* Dese ende dandere twee naestvolgende partien zijn oec geroyeert ende duersleghen omme der redenen wille hier vooren gestelt folio zesse up andere partien rakende desen rentmeester. *3)* Ende zij toegesien dat men deser ghelijcke partien niet meer en passere in toecommende rekeningen tot laste van den lande. *Voor deze eerder in de rekening gegeven reden, zie hierna onder nr. 1356, noot b.*

b *Dat rentmeester Jan Pels in 1504 ook zelf op dagvaarten verscheen blijkt uit een post in dezelfde rekening, f. 11v-[12]:* Desen voirs. rentmeester *[Jan Pels]* voor diverssche reysen ende vacacien bij hem gedaen in slands zaken tot diverssche stonden, zoewel in dachvaerden daer hij geene voiagen of genomen en heeft als anderssins; hier voor tjaer tijdt deser rekeninge voor Beoosterschelt voors. de

somme van ... *(het bedrag is niet ingevuld). De post is gecancelleerd, met in de marge de aantekening door de Rekenkamer: 1)* Loquatur, om hierup te ordonnerene. *2)* Dese article is gestelt in de naest nairvolgende rekeninge van der bede van den jaren XV^{C} vive, zesse ende zevene; dairomme hier duerslegen.

1355 1504 AUGUSTUS 16-20, MIDDELBURG; AUGUSTUS 25, SOMMELSDIJK

b Denzelven [*Philips van den Brande, bode*] van noch ommegedragen ende vercondicht te hebben over al Bewesterscelt ten plaetsen gecostumeert een plackaet van denzelven rentmeester [*Andries Andries*] in daten van den XIIII^{en} dach van ougste anno XV^{C} viere voirs., mencye makende van een andre dachvaert gehouden van den voirs. Staten van Zeelant binnen der voirs. stadt van Middelburch den XVI^{en} dach van der voirs. maent van ougst up tgunt dat bij den commissarissen alsdoen upgedaen zoude worden van wegen mijns voirs. genadichs heeren nopende zijnre genaden bede ende begeerte, alst blijct bij zekere beslotene brieven van wegen desselfs mijns genadichs heeren ende bij den voirs. plackate, hier overgelevert. Daeromme hier den voirs. Phelips betaelt over zijn gewoenlicken zallaris ende aerbeyt de somme van 14 s. groten, blijckende bij zijne quictancie gescreven teynden tvoirs. plackaet, maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 114, f. 136v.*

De voornomde Cornelis [*Oortsz., bode*] van dat hij noch ommegedragen ende vercondicht heeft over al Beoosterschelt voorscreven ter plaetsen gecostumeert een andere placcaet, bij desen voors. rentmeester [*Jan Pels*] geexpedieert uuyt bevele ende tscriven van mynen voorn. genadigen heere, inhoudende dat dezelve van den Staten Beoosterschelt voors. hemluyden vinden ende transporteren soude binnen der voors. stadt van Middelburch upten XVI^{en} dach van augusto anno XV^{C} ende viere, omme mit die van den Staten Bewesterschelt te aenhooren tgene dat men vanweghen myns voornomts ghenadichs heeren bij zijne ghenaden gedeputeerden alsdan updoen ende verclaren zouden, breedere blyckende bij den vors. placcate in daten van den XIIII^{en} dach van ougst anno vyfthienhondert ende viere, daeran de voorseide besloten brief gehecht es, die men tsamen hier overlevert, niet jeghenstaende dat de voors. dachvaert rakende de bede van mynen voornomden genadigen heere, twelcke men nochtans hier voucht mits dat tzelve placcaet in der rekeninghe van der bede van denzelven jare vyfthienhondert viere niet getouceert en es, mits dien dat dezelve dachvaert gheschiet es voor tconsenteren van derzelver bede; aldus den voornomden Cornelis ter causen van dien betaelt zynen voorn. ghewoonlicken sallaris ende aerbeyt van 2 lb. 2s.[a] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 925, f. 88v-89.*

c Claes Lievinszone van Cats, schout van den hoogen banne der vierscharen van Zeelant, de somme van 2 lb. 8 s. g. Vlaems die hem toegeleyt ende ghegonnen zijn by den eedelen van Zeelant, om als schout voerscreven gheweest thebben ten dachvaerden ghehouden int consenteren van der bede van 30.000 ponden tsjairs, vier jairen lanck geduerende, mijnen ghenaden heere laetstewerf ghegeven zuver ende net te ontfangen, in welck dachvaerden hij onledich ende ghevaceert heeft XII dagen ten prijse van 24 stuvers sdaechs, die hem ghetauxeert ende geoerdonneert zijn gheweest bij den voirs. eedelen, alst blijct bij lettere van oirdonnantie onder de hanteken van mijnen heere den prelaet van Middelburch ende van mijnder vrauwe van Ravestain in date den lesten in october XV^{C} vier, ende by zijne quytancie dairup ghescreven, hier overgelevert; beloopende ter voirs. somme van 2 lb. 8 s. groten Vlaems in ponden deser rekeninge, facit 14 lb. 8 s.
Meester Cornelis Heinricxzone, advocaet des voirs. hooger vierscare van Zeelandt, oyck ghelycke somme van 2 lb. 8 s. g. Vlaems, die hem mede toegheleyt ende ghegonnen zijn bij den voers. eedelen van Zeelant om als advocaet voirs. insgelycx gheweest thebben ten voirs. dachvaerden als int voergaende article verclaerst staet, in welke doende hy gevaceert ende onledich geweest heeft XII dagen ten pryse ende hem getauxeert als voren, alst blyct bij lettere van oirdonnantie onder die hanteycken van mijn voirs. heere de prelaet ende van

mijn vrauwe van Ravestayn in date den laetsten dach in octobri XV^C viere, ende bij zijne quytancie dairup ghescreven, hier overghelevert; facit tsamen ter voirs. somme van 2 lb. 8 s. groten Vlaems, maken in ponden deser rekeningen 14 lb. 8 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 143, f. 6-6v.*

Meester Jacop Inghelraven, secretaris van den coninck ende zijn greffier van der hoogher vierschare in Zeellant, over zijne vacatien ende dachghelden van XII dagen tot 4 s. groten elcx daechs die hij gevaciert heeft ter dachvaert gehouden int consenteren van der bede, alst blijct bij ordonnantie ende quictancie hier overgelevert; beloopende 2 lb. 8 s. g., maken 14 lb. 8 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 55, f. 13.*

Meester Cornelis Jacopszone van der Vere, licentiaet in beyde den rechten, over zijne vacatien ende dachghelden van twaelf daghen tot 4 s. groten elcx daechs, die hij gevaciert heeft int consenteiren van der bede van viere jaren, beginnende decollatio Johannis [*29 augustus*] XV^C viere, alst blijct bij ordonnantie ende quictancie hier overgelevert, facit de somme van 2 lb. 8 s. g., maken 14 lb. 8 s. – *Ibidem f. 13v.*

e *20 augustus, Middelburg. – De Staten van Zeeland stemmen op verzoek van de gecommitteerden van de aartshertog op zekere voorwaarden toe in de betaling van een bede van 30.000 gulden per jaar gedurende vier jaren, welke som gevonden zal worden door de heffing van 15 groten steenschietens en 3 groten bij de breedte van elk gemet.*

Up tvertooch ende te kennen gheven, gedaen vanweghen ons genadichs heeren des ertshertoghen van Oistenrijck, hertoghe van Bourgoingnen, grave van Holland ende van Zeeland, bij hooghen edelen ende vroomen heere, heeren Phelips van Bourgoingnen, riddere van der oordene ende admirael van der zee, ende voirsieneghen ende discreten heeren meester Girard de Plaines, heeren de La Roche, raedt ende meester van requesten ordinaire des huys deszelfs ons genadichs heeren, ende Andries Andries, oock raedt ons genadichs heeren ende zijn rentmeester Bewesterschelt in Zeeland, alle drie tsamen commissarissen toot desen stucke, den luyden van den drien Staten des lands ende graefscip van Zeeland voors., toot dien eynde dat dezelve Staten continuerende ende volghende huere goede wille ende getrauwichede die huere voorsaten ende zij altijts gethoont ende bewesen hadden den voorsaten van onsen genadeghen heere zalegher memorien ende oock hem, volghende oock dies andere zijne landen ende ondersaten onlancx gedaen hadden, elck naer qualiteit ende grootte van hueren wesen ende state, zijnder genaden zouden willen gheven, consenteren ende toelegghen eene bede, ayde oft subventie ter somme toe van 32.000 croonen, toot 4 s. g. Vlaemsscher munten elcke croone, elcx jaers, zes jaeren lanck geduerende, die jaerlicx heffende ende ontfanghende zuver ende net, dats boven allen commeren ende lasten, ende alzoo hij zijne letste bede die in Zeeland loop gehadt heeft gehadt ende ontfanghen heeft, omme metter zelver somme hem te behelpene in de betalinghe van den groote, zware ende excessive costen die hij ghehadt ende gedregen heeft ter cause van zijn voyaige onlancx gedaen in Spaengnen ende andere landen, oock omme te helpen draghen andere grootte costen ende lasten, int langhe te kennen gegheven ende verthoont bij mijnen voorn. heeren de commissarissen, die daertoe allegierden veele redenen ende consideratien, daerof men gheen verhael en doet omme de cortheit; ende naerdat dezelve luyden van den Staten up dit zelve stuck tot tween reysen bescreven ende vergadert gheweest hebbende binnen deser stede van Middelbuerch veele spraecken ende communicacien ghehadt hebben, ende onderlinghe overgheleit de aermoede van den lande van Zeeland, de cleene neeringhe diere es, de grootte ende zware lasten van dijckaedgen ende anderssins diere zijn, ende bevonden dat de voors. letste bede lastich gheweest es voor tzelve land, oock naer tverthoon gedaen denzelven heeren commissarissen van diverssche nyeuwe lasten ende nyeuwicheden die gebuerden in Zeeland, grootelicx ten laste van den inwoonende ende ondersaten van denzelven lande, daerop dezelve van den Staten provisie

begheerden, ende op hope die thebbene, ende zonderlinghe uuyt liefde ende gonst die zij draghen ende hebben tooten zelven onsen genadeghen heere, als zij sculdich zijn van doene als goede ende getrauwe ondersaten,

soe es hedent XX^en^ in augusto anno XV^C^ ende viere liberalick, willichlick ende eendrachtelick overeen gedreghen ende ghesloten bij den voors. luyden van den drien Staten des voors. lands van Zeeland denzelven onsen genadeghen heere, alzoo zaen als zijnen edelen persoon huer vinden sal up die aerde ende grond van Zeeland ende ter plaetse daert zijnder ghenaden believen sal, te consenteiren, te accordeiren ende bij vonnesse toe te wijsen naer der kuere ende costume voor eene bede, ayde oft subventie de somme van dartichduysent guldenen van den prijse van viertich grooten munte alsboven elcke gulden, ende dat elcx jaers ende den tijd van vier jaeren lanck geduerende ende deen den anderen volghende, daerof teerste jaer wesen ende verschijnen sal te sint Jansdaghe decollatio [*29 augustus*] nu naestcommende, ende die oock hebbende ende ontfanghende zuver ende net ende boven allen lasten, gratien ende quictscheldinghen gedaen dien van Scauwen ende anderen, dewelcke somme van 30.000 guldenen oft ponden men nemen ende heffen sal scotsghewijse, te wetene te legghen vijftien grooten tsteenschietens ende drie grooten bij der breede, maect tsamen achtien grooten Vlaemsscher munten, op elck gemet in Zeeland ten vollen scote staende, ende die geexecuteirt ende geinnet zullen worden naer costume ende alzoo men gewoonlick es; ende indien datter van den voors. schote van 15 g. steenschietens ende drie grooten bij der breede yet overt, dat sal men besteden ende employeiren in de affairen ende toot proffijte van den lande, ter ordonnantie van den edelen, ende alzoo dat oock costumelick ende gewoonlick es;

behoudelick dies ende wel verstaende indien dezelve ons genadichs heere duerende den tijd van deser zelver bede gratie oft quictsceldinghe meer dede, dat dat wesen sal tzijnen costen ende lasten ende niet ten laste van den voors. lande, naer tverclaers van den voorgaende consente ende acte, ende behoudelicken oock dat duerende de voors. vier jaeren tzelve land van Zeeland ende de ondersaten ende inwoonende van dien vry, quicte ende onghehouden wesen zullen van allen anderen beden, schoten, lasten ende subventien, in wat manieren ende uuyt wat saicken dat men die zoude moghen eysschen oft begheeren, naer tuuytwijsen van der voors. voorgaende acte; oock dat men dezelve bede sal moghen betalen toot drie gelijcke termijnen als men de voors. letste bede betaelt heeft, ende oock dat den edelen van den lande hebbende leenen verdreghen wesen zullen, ontslaen ende quicte wesen anders te dienen dan zij bij der kuere ende privilegen van den lande sculdich zijn van doene.

Actum int jaer ende upten dach alsboven.

*– Afschriften: ZA, Prelaat en Edelen nr. 144 (gelijktijdig, op perkament, door J. Inghelraven, verloren gegaan in 1940); (naar het origineel door J. Inghelraven) ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1096, f. [*1]-[*2] (opschrift:* Copie*); (naar het voorgaande afschrift, door L. van Teilingen) ibidem nr. 351, f. 1-2; (17^e^ eeuw) ZA, Rekenkamer A nr. 456, f. 8-10. – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 73, nr. 20; idem, Inventaris, p. 285, nr. 416.*

25 augustus, Sommelsdijk. – De edelen van Zeeland wijzen in tegenwoordigheid van de aartshertog vonnis dat de Staten van Zeeland de bovengenoemde bede zullen opbrengen.

Achtervolghende taccord ende tbesoingnieren van mijnen heeren de commissarissen ons genadichs heeren metten Staten zijns lands ende graefscip van Zeeland, letstwaerf ende onlancx vergadert binnen zijnder stede van Middelbuerch, alzoo hiervooren verclaert es, soe es hedent XXV^en^ dach der maend van augusto int jaer XV^C^ ende viere onsen voors. genadeghen heere, wesende in zijnen edelen persoone int land ende parochie van Sommelsdijck, grond ende erve van Zeelland, bij den voors. Staten geconsenteirt ende geaccordeirt de bede van dartichduysent guldenen, ende die denzelven onsen genadeghen heere bij vonnesse van den edelen deszelfs lands van Zeeland toegewesen, verclaert ende

uuytghesproken bij monde van mijnen heere den grooten tresorier, heere Jheronimus Laurin, een van denzelven edelen, die thebbene, tontfanghene ende tinnen in der voormen up de reservatien ende conditien begrepen int voorn. verclaers hierboven gestelt.

Actum als boven.

Geteekent Philippus, ende bij den secretaris Haneton.

Mij jegewoordich, Jacob Inghelraven, greffier van der hooger vierschare.

*– Afschriften: ZA, Prelaat en Edelen nr. 144 (gelijktijdig, op perkament, door J. Inghelraven, verloren gegaan in 1940); (naar het origineel door J. Inghelraven) ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1096, f. [*2]-[*2v]; (naar het voorgaande afschrift, door L. van Teilingen) ibidem nr. 351, f. 2-2v. – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 73, nr. 21; idem, Inventaris, p. 285, nr. 417.*

Andries Andries, rentmeester van Bewesterschelde, declareert 360 lb. vanwege verschillende reizen door hem in de jaren 1501, 1502 en 1503 gemaakt in opdracht van de Staten van Zeeland, zowel in Brabant, Holland, Zeeland en elders, in diverssche dachvaerden die ten bescrivene van den K.M. ende oock anderssins gehouden hebben geweest, *waarbij hij speciaal melding maakt van een reis* in den Haghe in Holland in de maend van ougst XV^C viere, doen hij wederleyde de groote nieuwichede die men up tland van Zeellant bringhen wilde, te wetene zes grooten van elck vat biers dat men drincken zoude over al Zeellant, ende dat boven de lasten ende assijsen diere van tevooren up stonden, ende oock andere saicken die den prelaet ende edelen van denselven lande zeere touchierden, dairof geenen nood en es hier breede mentie te maken. – *ZA Prelaat en Edelen nr. 53, f. 23v-24.*[1]

a *De Rekenkamer wilde wel controleren of deze post in de rekening over 1507-1508 niet al eerder was gedeclareerd; zie de noot bij nr. 1354. – Een post met dezelfde inhoud, in deels andere bewoordingen, staat ook in ZA, Prelaat en Edelen nr. 143, f. 10-10v. Deze post is iets uitvoeriger over dat wat in de dagvaart ter sprake zal komen:* ... om aldaer mitten Staten van den quartiere van Bewesterscelt te anhoorentgoent dat men van nyeus vanwegen mijns genadichs heeren bij zijn Genaden gedeputeerde zijn Genaden bede angaende updoen ende te kennen geven zoude up de antwoirde die deselve Staten in de naeste voirgaende dachvaert de voirs. gedeputeerde gegeven hadden, daermede mijnen voorscreven genadegen heere niet wel tevreden en was ... Cornelis Oortsz. ontvangt hier 4 lb. 4s. *Deze post is gecancelleerd, vanwege eerder op f. 10 toegelichte redenen (zie eveneens hierboven genoemde noot).*

1 Het spreekt vanzelf dat ook Cornelis de Gheendt, pensionaris van *Prelaat en Edelen*, meestal ter dagvaart aanwezig was, hoewel dat uit de *bronnen* niet blijkt. In een ongedateerde post in ZA, *Prelaat en Edelen* nr. 55 (een rekening over 1504-1505), f. 15, is eenmaal sprake van een vervanger: 'Claes Lievinszone, bailliu van Ziericxzee, voor zijne vacatien van drie daghen die hij geoccupeirt was ter dachvaert binnen der stede van Middelburch voor ende uuyter name van den edelen, in absentie van Cornelis de Gheendt, alst blijct bij ordonnantie ende quictancie, tot 5 s. 4 d. g. daechs, facit 4 lb. 16 s.'

1356 1505 JANUARI 10-13/14, MIDDELBURG

b De voern. rentmeester Jan Pels de somme van 16 s. ende achte grooten Vlaems ende dat ter causen ende over zijn vacacien ende dachgelden van vijve geheel dagen die hij gevaceert heeft te Middelburch ten dachvaert aldaer diennende den X^en in januario XV^C vier bij bevel ende tscriven van mijnen voirs. genadige heer, omme aldair jegewordich te zijne ende van desselfs mijns genadichs heeren wegen met mijnen heer de rentmeester van Bewesterscelt Andries Andries te helpen openen de last van mijnen voern. genadigen heere, als breeder blijct bij de cedulle van tvoers. voiaige onder thanteecken van meester Jacop Ingelraven in date van den X^en in januario XV^C vier secundum cursum curie Hollandie, die men hier overlevert. Beloopen de voirs. 5 dagen ten prijse van 20 st. sdaechs als van oues costumelijcken es ter somme van 5 lb.[a] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1097, f. 13.*

c Denzelven rentmeester Jan Pels noch de somme van 16 s. groten Vlaems, ende dat ter cause

ende over zijn vacacien ende dachgelden van viere geheele dagen die hij gevaceert heeft te Middelburch ter dachvaert aldaer dienende den X^en^ in januario XV^C^ viere bij bevel ende tscriven van mijnen voers. genadegen heere, om aldaerjegewoirdich te zijne ende van desselfs mijns genadichs heeren wegen met mijne heere de rentmeester van Bewesterschelt, Andries Andries, te helpen openen de lasten van mijnen voern. genadegen heere, alst breeder blijct bij de cedulle van der voirs. reyse onder thandteycken van meester Jacop Ingelraven in date van den X^en^ in januario XV^C^ viere, die men hier overlevert; facit ten prijse als boven 4 lb. 16 s.[b] – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 143, f. 7-7v.*

a *Deze post is doorgestreept. In de marge tekende de Rekenkamer aan:* Loquatur bij gebreke van taxacie ende dat men egeene alsulcke reyse en bevynt genomen ofte gepasseert in eenige voirg. rekeninge. Duerslegen omme derselver redenen wille.

b *De post is doorgestreept, samen met voorafgaande en volgende posten. Bij een post op f. 6v tekende de Rekenkamer daarbij aan: 1)* Loquatur. *2)* Omme dies wille dat dese ende dandere zesse navolgende partien niet en raken den lande ende bij dien niet en behooren te commen ten laste van denselven lande; daeromme worden hier deselve duerslegen ende geroyeert, ghelijck men oec ghedaen heeft in des rentmeesters van Bewesterscelt rekeningen van den jaeren viere, foliis IX ende X, ende van den jaere vive, foliis XIIII ende XV. *3)* Ende zij toegezien dat men in toekomenden rekeningen derghelijcken partien oec niet meer en passere ter laste van denzelven lande.

1357 1505 JANUARI 10-29, [ANTWERPEN] BRUSSEL

Vgl. voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal Wellens, Etats généraux p. 510-512 nr. 62, Dagvaarten Holland, V, nr. 382 en Blockmans, Handelingen 1477-1506, II, p. 1004-1010 nr. 680, waaran ook de termini zijn ontleend. Tijdens deze dagvaart, die in Brussel plaatsvond, verzocht aartshertog Filips op 16 januari een bede van 400.000 Philippusgulden.

b Dezelve [*Philips van den Brande, bode*] noch ommegedragen te hebben een andre plakate van dese voirn. rentmeester [*Andries Andries*] in daten van den XIIII^en^ dach van december anno XV^C^ vier, bij denwelken hij bij ordonnancie van mijnen voirn. [heere] ontboden heeft de Staten van Zeellant int quartier van Bewesterschelt te begaderen binnen der stadt van Antwerpen upten X^en^ dach van januario dairan volgende om te communicquieren metten Staten van den anderen landen eenigen zaken die zijner genaden zeere ter herte hadde, alst blijct bij tvoirs. plakate ende quictancie, hier overgelevert. Dairomme hier de vors. Phelips betaelt voir zijn gewoonlicke aerbeyt de somme van 14 s. gr., maken 4 lb. 4 s.[1] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 115, f. 125v.*

Denzelven [*Cornelis Oortsz., bode*] noch betaelt van dat hij ommegedragen ende vercondicht heeft over al Beoosterschelt voorscreven ter plaetsen ghecostumeert een ander placcaet, bij desen voors. rentmeester [*Jan Pels*] geexpedieert uuyt bevele ende ten bescriven van mynen voorn. ghenadigen heere, inhoudende van den voorseiden van den Staten Beoosterschelt voorscreven dat zij hem vinden ende compareren zouden binnen der stadt van Andwerpen, volghende tscriven van mynen voornomden genadighen heere, upten X^en^ dach van januario anno vyfthienhondert ende viere naer tscriven van den Hove [*1505*], omme aldaer mitten anderen Staten van alle myns genadichs heeren landen van haerwaertsovere te anhooren zekere zaken zijner genaden grootelicx angaende ende zeere ter herten hadde, die men alsdan ulieden van myns voorscreven ghenadichs heeren weghen openen ende te kennen geven zoude, alst breedere blycken mach by den voors. placcate in daten van den XIII^en^ in decembri anno vyfthienhondert ende viere, ende bij den voorseiden besloten brieve daeran gehecht, die men tsamen hier overlevert; ende mits dien den voorseiden bode betaelt als vooren de voors. 2 lb. 2s.[2] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 925, f. 89-89v.*

1 Een post met dezelfde inhoud, zij het in kortere bewoordingen, staat ook in ZA, *Prelaat en Edelen* nr. 55, f. 11v. Die post is gecancelleerd; de Rekenkamer tekende erbij aan: 'Alsoe tinhouden van desen article negeenssins en raect den lande maer onsen aldergenadichsten heere, die de Staten

van Zeelant bescreef te commene bij hem tAndworpen, soe en behoort dese partie ten laste van den lande niet te commene, maer van onsen aldergenadichsten heere. Et ergo geroyeert.'

2 De Rekenkamer wilde wel controleren of deze post in de rekening over 1507-1508 niet al eerder was gedeclareerd; zie de noot bij nr. 1354. – Een post met dezelfde inhoud, in enigszins andere bewoordingen, staat in ZA, *Prelaat en Edelen* nr. 143, f. 10; Cornelis Oortsz. ontvangt hier 4 lb. 4 s. Die post is gecancelleerd, om redenen eveneens omschreven in de hierboven aangehaalde voetnoot.

1358 1505 FEBRUARI 7-16, MIDDELBURG

b Denzelven [*Philips van den Brande, bode*] van noch ommegedraghen te hebben een andere plackaet van den voorn. rentmeester [*Andries Andries*], bij denwelcken de Staten van Zeellant zijn bescreven geweest te Middelburch upten VII^en^ dach van februario XV^C^ viere up tstuck van der bede van 400 duust ponden, alst blijct bij den voors. plackaete ende quictancie hier overgelevert, de somme van 14 s. g., maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 55, f. 11v.*

Phelips van den Brande, bode ende dienare van mijnen heere de rentmeester van Bewesterschelt Andries Andries, voor zijn aerbeit van der stadt van Middelburch gebrocht thebben tZiericxzee een plackaet van der dachvaert geordonneert bij den edelen van Zeelant gehouden te werden binnen der voirs. stadt van Middelburch, upte begeerte gedaen ende geproponeert vanwegen mijns genadichs heeren den Staten van al den landen van haerwaertsovere nopende 400 duysent gouden Phelipps guldenen etc., alst breeder blijct bij een cedulle onder thandteycken van Anthonis Baveston inhoudende de betalinge van desen voiage, die men hier overlevert, bedragende 2 s. groten Vlaems; facit in ponden deser rekeninge 12 s. – *Ibidem nr. 143, f. 9.*

Den voorn. Cornelis Oortszone [*bode*] betaelt van dat hij noch ommeghedreghen ende vercondicht heeft over al Beoosterschelt voorscreven ter plaetsen oock ghecostumeert een ander placcaet van desen voors. rentmeester [*Jan Pels*], inhoudende dat die Staten van den quartiere van Beoosterschelt hem vinden ende compareren zouden binnen der stadt van Middelburch upten VII^en^ dach in februario anno vyfthienhondert viere naer tscriven van den Hove [*1505*], omme aldaer mit dien van den Staten van Bewesterschelt gesaemthelick te communicquieren, concluderen ende sluyten huere andwoorde die zy doen zouden mynen genadighen heere, daerup zy mitten Staten van allen den anderen landen in den laetsten dachvaert onlancx daer tevooren te Bruessele gehouden huer vertreck genomen hadden tot upten XXV^en^ dach van der voorseider maent van februario, dit alle tsamen breeder blyckende by den voorseiden placcate in daten van den V^en^ dach van der voorseider maent van februario anno XV^C^ ende viere naer tscriven sHoofs van Hollandt, die men hier overlevert; ende mits dien de voorseide Cornelis betaelt zijn voorseide loon ende sallaris van 7 s. g. Vlaems, facit 2 lb. 2s.[1] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 925, f. 89v.*

c Dezelve rentmeester [*Jan Pels*] de somme van 33 s. 4 g. Vlaems over zijn vacacien ende dachgelden van thien geheel dagen die hij gevaceert heeft om bij ordonnancie van mijnen genadigen heere van Zierycxee ten dachvaert van den Staten van Zeelant binnen Middelburch gecreech te wesen om aldair jegewoirdich te zijne bij den voirs. Staten ende met mijnen heer de rentmeester van Bewesterscelt Andries Andries om te helpen openen ende solliciteren de andwoirde ende conclusie van den voirs. Staten noopende de begeerte laets bij zijne genaden te Bruessel gedaen an alle de Staten van zijnen landen van haerwaertsover roeyende de 400.000 Philippus gulden die hij begeert hadde. In welcke doende de voers. rentmeester gevaceert heeft de voers. 10 dagen, blijckende bij tvoiaige onder thantteyken van den voirn. meester Jacop Ingelraven, die men hier overlevert ten prijse voirscreven die beloopen ter somme van 10 lb.[a] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1097, f. 13-13v.*

a *Deze post is doorgestreept. In de marge op f. 13 tekende de Rekenkamer aan:* Loquatur bij gebreke van taxacie ende dat men egeene alsulcke reyse en bevynt genomen ofte gepasseert in eenige voirg. rekeninge. Duerslegen omme derselver redenen wille. *Dezelfde post, in iets andere bewoordingen, staat ook in ZA, Prelaat en Edelen nr. 143, f. 7. Aldaar wordt de rentmeester 10 lb. 16 s. toegekend, voor vacatie van negen dagen. Ook die post is gecancelleerd, samen met een aantal andere; de door de Rekenkamer aangevoerde reden staat hierboven onder nr. 1356, noot b.*

1 De Rekenkamer wilde wel controleren of deze post in de rekening over 1507-1508 niet al eerder was gedeclareerd; zie de noot bij nr. 1354. – Een post met dezelfde inhoud, in enigszins andere bewoordingen, staat in ZA, *Prelaat en Edelen* nr. 143, f. 11. Aldaar wordt expliciet melding gemaakt van 'de voirs. peticie van 400 duysent Phelippus guldenen, hemluyden onder anderen zaken geheyscht vanwegen mijns voorscreven genadichs heeren'. In deze post ontvangt Cornelis Oortsz. 4 lb. 4 s.<n/>

1359 1505 FEBRUARI 10-11, DEN HAAG?

a *16 januari, Den Haag. – De graaf van Egmond, stadhouder-generaal, en de andere raden van de koning van Castilië etc. schrijven aan de magistraat van Veere, naar aanleiding van een verzoekschrift van de gemene kuipers van Veere en Vlissingen inzake een recente ordonnantie betreffende het hout waarvan haring- en zouttonnen vervaardigd moeten zijn (in die ordonnantie werd klaphout verboden en* Oisterssche scoeven, Maeshout oft andere gewatert hout *voorgeschreven), in welk rekest de kuipers verzoeken hun toe te staan* Letaus hout *te gebruiken:* – – – Ende want wij tegens onse voers. ordonnancie niet gaerne yet nyeus of ter contrarie appointieren en souden, wij en hadden u ende anderen dient aengaen mach daerup eerst gehoert, soe ist dat wij u jegenwoirdelijcken ontbieden, lasten ende bevelen vanwegen ons aldergenadichsten heere des conincx van Castille etc. dat ghij u gedeputeerde alhier bij ons sent in goeden competentelijck getale up sanderdaechs na den Grooten Vastelavont naestcommende [*10 februari*], tsavons in de herberge omme tsanderdaechs nopende der voers. materie ende upt versouck van den voers. supplianten mitten anderen gedeputeerden van den anderen steden der voers. landen van Hollant ende Zeelant, daervan wy enige tot dien eynde upten zelven dage bescreven hebben, te communikieren, ende dat gedaen, voerts daerup geappointiert ende geordonneert te worden zoe wij bevinden zullen des van noode ende oirbaerlijck zijnde ter onderhoudenisse ende welvaert van der voers. ambochte. Soe en zijt des in gheenen gebreke. Eerbare bijsonder goede vrunden, onse Heere God zij mit u.

Gescreven in den Hage upten XVI^en^ dach van januario anno XV^C^ ende vier secundum cursum curie Hollandie.

C. Boullin.

– *Origineel: ZA, Oud-archief van de stad Veere voorl. nr. 164-40.*

1360 1505 FEBRUARI 14, MIDDELBURG[1]

c Dezelve Jan Pels, rentmeester, noch de somme van 32 s. groten Vlaems over zijn vacacien ende dachgelden van acht geheele dagen, die hij geoccupeert geweest heeft om van den stadt van Ziericxzee den XIIII^en^ in februario XV^C^ viere getrocken ter dachvaert van Ziericxzee tot Middelburch, ten eynde aldaer jegewoirdich te zijne by den Staten van Zeelant om met mijnen heere de rentmeester van Bewesterschelt, Andries Andries, ende andere commissarissen mijns genadichs heeren te helpen openen ende solliciteren de last desselfs mijns voirscreven genadichs heeren, die aldaer verleyt was van den VII^en^ dach derzelve maent om up de conclusie doen verhaelt elcken thuys te trecken ende wederomme te commene tot desen dage om antwoirde te bringen up de begheerte, ende alsdan gesaemdelick te sluyten wat dat men mijnen voirn. genadegen heere geven zoude voor een antwoirde roerende de 400 duysent Philippus gulden die hij begeert hadde van alle de Staten van zijnen landen van haerwaertsovere etc., alst blijct bij tvoirs. voiage onder de handteyckenen van Ingelraven

ende Baveston, die men hier overlevert; facit 9 lb. 12 s.[a] – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 143, f. 8.*

a *De post is gecancelleerd, samen met een aantal andere; de door de Rekenkamer aangevoerde reden staat hierboven onder nr. 1356, noot b.*

1 De datering van deze dagvaart is mogelijk onjuist. In de post wordt verwezen naar de eraan voorafgaande dagvaart van 7 februari (hierboven nr. 1358), die blijkens de aldaar gevonden gegevens tot 15 of 16 februari zou hebben geduurd. Misschien is in de datering een V of X vergeten, en moet 19 of 24 februari worden gelezen.

1361 1505 MAART 5-21, BRUSSEL

Vgl. voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal Wellens, Etats généraux p. 512-514 nr. 63, Dagvaarten Holland, V, nr. 388 en Blockmans, Handelingen 1477-1506, II, p. 1011-1013 nr. 682, waaraan ook de termini zijn ontleend. De Staten van Zeeland wezen de bede toe op 5 oktober, zie hierna nr. 1365.

c Betaelt den burchmeester Lievin Hugezoon ende meester Jacop Bettenzoon over dat zij bij ordonnantie van der wet gesonden zijn geweest ter dachvaert generael tot Bruselle gehouden bij den ghemeenen Staten van den lande op de peticie van mijnen genadigen heeren van vierhondertduysent guldens begheert over al zijnen lande bynnen vier jaeren te betalen, die zijnder genaden geconsenteert zijn geweest. Ende hebben dezelve gewissenteert[1] de processen van der stede – – –. Ende hebben uuytgeweest elck XXIII daghen, den burchmeester tot 5 s. gr. ende meester Jacop tot 4 s. gr. tsdaechs, facit tsamen 10 lb. 7 s. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1505 (verloren gegaan in 1940). – Uittreksel: Kesteloo, 'Stadsrekeningen Middelburg' 3 p. 391. Aldaar ook de vermelding dat Zeeland 9412 gulden van 40 groten in de bede moest betalen, welk bedrag door bemiddeling van de vrouwe van Ravenstein werd geminderd tot de helft.*

Betaelt meester Jacop Bettezoon over dat hij bij ordonnantie van der wet als gedeputeerde gesonden es geweest tot Brussele in den dachvaert generael aldair gehouden bij onsen genadigen heere mitten Staten van alle zijne landen nopende de bede van 4 hondertduysent bij zijnder genaden begeert over al sijne landen tot hulpe van zijne reyse in Spaingen ende toter oirlogen van Ghelder. Ende heeft uuytgeweest XIIII dagen, tot 4 s. gr. tsdaechs, facit 2 lb. 16 s. gr. – *Ibidem.*

Claes Lievinszone, bailliu van Ziericxzee, over zijne vacatien van twintich daghen die hij uuyter name van den voors. Staten gevaciert heeft te Bruessele ter generaler dachvaert metten Staten van allen den anderen landen omme andwoorde te ghevene upte bede van den 400 duust ponden die de K.M. aen hem begeert hadde voor doorloge van Ghelre; item noch zes dagen die hij oock vacierde te Zoubbuerch ende ter Vere omme instructie te hebben upte zake voorscreven; maken tsamen XXVI daghen tot 5 s. 4 g. elcx daechs, facit 6 lb. 18 s. 8 groten, ende dat hij betaelt heeft voor dacte van tzelve accord 10 s. g., alst blijct bij ordonnantie ende quictantie hier overgelevert, beloopende ter somme van 7 lb. 9 s. 4 d. g., facit 44 lb. 16 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 55, f. 14.*

Denzelven [*mr. Cornelis Jacobsz. van der Veere*] noch over zijne vacatien van XIIII dagen die hij gevaciert heeft uuyter name van den Staten van Zeellant in de generale dachvaert gehouden van alden Staten van allen den landen van herwaertsover te Bruessele, tot 4 s. groten elcx daechs, alst blijct bij ordonnantie ende quictancie hier overgelevert, bedragende 2 lb. 16 s. groten, maken 16 lb. 16 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 55, f. 13v.*

Betailt meester Cornelis Jacopsz. van der Vere, licenciaet in beeden rechten, van dat hij drie dagen gevaceert heeft int wederomme comen van der dachvairt van Brucel om mijns heerens [*Lodewijk van Montfoort, heer van Veere*] saken tot Mechelen, Lueven ende Antwerpen

te expedieren; sdaechs drie s. gr., ft. tsamen 9 s. gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 164 (rekening van de rentmeester van Veere 1505), f. 30.*

e *11 maart 1505, Brussel. – De koning van Castilië verleent aan de Staten van Zeeland op hun verzoek kwijtschelding van de helft van hun quote in de bede van 100.000 gulden per jaar, hem door de Staten-Generaal geconsenteerd.*

Alsoe de gedeputeerde van den Staten van allen den landen van harwaertsovere, alhier vergadert binnen der stadt van Bruessele, mijnen genadichsten heere den coninck alsnu geaccordeert hebbende elck huere porcye van vierhondertduysent guldenen van viertich groten Vlaems elcken gulden, die te betaelne in vier toecommende jaren ende tot tween termijnen in elck jaer bij gelijcker porcye te betaelne elxc jaers hondertduysent derzelver guldenen, mijn voirs. genadich heere naer zekere remonstrancien hem gedaen vanwegen der Staten van zijn genaden lande van Zeelant van den grooten ende zwaren costen ende lasten die zij te dragen hebben, soe omme tonderhoudt van den dijcken als anderssins, mids welcken hem niet mogelick en ware huere geheele porcye ende andeel van den voirs. nyeuwen accorde ende consente te betaelne zijnder voirs. genaden, maer zouden gescepen zijn dezelve dijcken bij gebreke van onderhouden in te breken ende met allen te vergaen, daer uuyt commen zoude de geheele destructie van denzelven lande. Mijn voirs. genadich heere de coninck heeft den voirs. van Zeelant gegonnen ende geconsenteert, gont ende consenteert, dat die van den voirs. lande van Zeelant zullen quytte ende ontlast bliven van den rechte helft van huere porcye ende andeel van den voirs. 400 duyst guldenen, tot wat somme dat dezelve huere porcye beloopen mach, mids betalende alle jare die ander helft van derzelver huere porcye in handen van den rentmeesteren van Zeelant jegenwoirdich ende toecommende, die gehouden werden rekeninge ende bewijs dairof te doene tot sconincx behouf mitten anderen penningen van hueren ontfange. Welcke helft mijn voirs. genadich heere den voirs. van Zeelant bij goede ende rijpe deliberacie van raide quyctegescolden heeft ende alnoch scelt quycte bij desen, welverstaende nochtans dat de k. m. de voirs. geconsenteerde penningen zijnder genaden zal doen anwijsen ende tzijnen laste inwinnen naer de kueren, costumen ende oude gewoenten van den voirs. lande updats noodt zij.

Actum te Bruessel den XI^en^ dach in meerte XV^C^ ende viere.

Aldus ondergeteekent: Rousseau.

– *Afschriften, geïnsereerd in de oorkonde d.d 5 oktober (zie hierna onder nr. 1365): ZA, Rekenkamer I B-O nr. 352, f. 2; ibidem nr. 1097, f. 1-2. – Regest: Fruin, Inventaris, p. 286, nr. 421.*

1 Aldus hs voor 'gevisiteert'.

1362 1505 APRIL 2, MIDDELBURG

b Denzelven [*Philips van den Brande, bode*] van ommegedragen te hebben een andere plackaet van den voorn. rentmeester [*Andries Andries*], bij denwelcken de voors. Staten [*van Zeeland*] bescreven waren in Middelbuerch upten II^en^ dach van april XV^C^ vive naer Paesschen, alst blijct bij den voors. plackaete ende quictancie hier overgelevert, de somme van 14 s. g., maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 55, f. 11v.*

1363 1505 AUGUSTUS 10-13, MIDDELBURG

b Denzelven Phelips van den Brande [*bode*] van ommegedragen ende gecondicht te hebben ten plaetsen gecostumeirt over al Bewest- ende Beoisterscelt een plackaet van den voornomden rentmeester [*Andries Andries*], mentie makende dat de Staten vergaderen zouden binnen Middelbuerch den XI^en^ in ougst XV^C^ vive om dachvaert te houden up de handvesten ende previlegen van den lande; daervooren hij ontfaen heeft voor zijnen sallaris ende

gewoonlicken aerbeyt, alst blijct bij den voors. plackaete ende quictancie hier overgelevert, de somme van 6 lb. 6 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 55, f. 11v-12.*

Dezelve [*Cornelis Oortsz., bode*] van noch ommegedraghen ende vercondicht te hebbene over al Beoosterschelt ter voorn. plaetsen gecostumeert een andere placcaet van desen rentmeester [*Jan Pels*], inhoudende dat de voorseide van den Staten Beoosterschelt hem vinden zouden ter dachvaert binnen der stadt van Middelburch den XI[en] in augusto anno vyfthienhondert ende vive, omme aldaer mit die van Bewesterschelt te communicquieren ende sluyten up zekere zaken grootelicx toucerende ende angaende den gemeenen lande van Zeellandt ende zonderlinghe de previlegien ende handtvesten van dien, breedere blyckende bij den voors. placcate in daten van den V[en] in augusto anno XV[C] ende vive, die men hier overlevert; ende mits dien den voorseiden Cornelis betaelt de voorseide 7 s. g. Vlaems voor zyn gewoonlicken loon ende sallaris van 2 lb. 2s.[a] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 925, f. 90-90v.*

Hubrecht Heynricxz. voor zijne reyse van drie dagen die hij uuyt was te Heimvliet met zekere beslotene brieven van mijnen voornomden heere den rentmeester [*Andries Andries*] aen mijnen heere van Cruninghen aldaer, bij denwelcken hij ontboden was te commene ter dachvaert binnen des stadt van Middelburch ghehouden up zekere zaken den lande angaende nopende de previlegien van denzelven lande, tot 12 g. elcx daechs, blijckende bij zijne quictancie hier overgelevert; facit 18 s.[1] – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 55, f. 10v.*

c Jan Pels, rentmeester van Beoosterscelt in Zeellant voers. die van der stad van Zierycxee gereyst es den X[en] in augusto XV[C] vive ter dachvaert te Middelbourch van den Staten van Zeellant aldaer gehouden, om present ende jegewoerdich te zijn metten zelven Staten ende aldaer te communiqueren, ramen ende sluyten up zeker zaken mijnen genaden heer den lande van Zeellant ende den ingeseten van dien grootelijck aengaende, dairof geen noode en es hier meerder oft breeder declaracie te maken. In welcke reyse de voirseide rentmeester gevaceert heeft vier geheel daghen, breeder blijckende bij tvoers. voiaige onder thanteyken van meester Jacop Ingelraven in daets van den eersten in novembri XV[C] vive, die men hier overlevert, beloopende ter somme van 4 lb.[b] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1097, f. 14v.*

e Pieter Ingelbrechts, secretaris van der Goes, voor zijne vacatien ende dachghelden van achtien geheele dagen tot 4 s. groten elcx daechs, die hij uuyter name van den voors. Staten gevaciert ende gesolliciteert heeft te Mechelen ende te Bruessele tproces aldaer hanghende tusschen hemlieden ende den provisoren ende den anderen officieren van Utrecht in Zeellant nopende die exactien, ende oock int vercrijgen van een mandement van anticipatie upte voors. provisoren; beloopende tsamen met 9 s. g. die hij verleyt heeft om tvoirs. mandement, alst blijct bij ordonnantie ende quictancie hier overgelevert, ter somme van 4 lb. 1 s. groten, maken 24 lb. 6 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 55, f. 13v.*

Den voornomden Willem Courteheuze, duerwaerder van wapenen ordinaris ende commissaris geordonneert in dese saicke, ende Pietere Inghelbrechts zijn adioinct, over huerlieder vacatien ende dachghelden om zekere informatie bij hemlieden gemaect ende gedaen thebben tot verzoucke van den prelaet, edele, goeden steden ende andere inwoonende van Zeellant ende mijnen heere den procureur generael, angaende zeker proces dat zij hangende hebben in den Grooten Raedt als impetranten ter eender zijde ende provisoren, dekenen ende geestelicke officieren van mijnen heere den bisscop ende archidiaken van Utrecht residerende in Zeellant ter andere, spruytende uuyt occasien van zekeren edicte onlancx gemaneert concerneirende zeker accord ende concordaten over langhen tijd gemaect etc. Int welcke doende de voors. Willem gevaciert heeft 73 daghen tot acht scellingen grooten elcx daechs, facit 29 lb. 4 s. groten; item de voornomde Pieter Ingelbrechts adioinct tsestich geheele daghen tot vijf scellingen vier penningen grooten elcx

daechs, facit 16 lb. groten; beloopende de voors. twee partien tsamen ter somme van vive ende viertich ponden viere scellingen grooten, alst blijct bij ordonnantie ende quictancie hier overgelevert, maken de somme van 276 lb. 4 s.
Joos de Wint over zekere diensten ende dilligentien die hij tot verzoucke van den Staten van Zeellant gedaen heeft int vervolghen van denzelven processe van den gedinghe hangende in den Grooten Raed te Mechelen tusschen den voors. Staten ende de provisoren van der geestelicker jurisdictie van Zeellant nopende de groote exactien ende nyeuwicheden etc.; int welcke doende hij gevaciert heeft dertich geheele daghen tot 2 s. 8 g. elcx daechs, facit 4 lb. groten, alst blijct bij ordonnantie ende quictancie hier overgelevert, facit 24 lb. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 55, f. 14-14v.*

12 augustus, Den Haag. – Mandement, gegeven op verzoek van prelaten, edele heerscappen, steden ende alle de gemeene inwoenende ende landluden van Zeeland, metgaders den procureur generael, *tegen de provisor en dekens wegens hun afpersingen, excessen en misbruiken in de uitoefening van de hun toekomende judicatuur ten plattelande. – Origineel: GA Middelburg, nr. 204 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 919.*

Phillebert Barbier, duerwaerder van wapenen van mijnen voorn. genadeghen heere, over zijne vacatien van negen daghen die hij gevaciert heeft omme ter executie te legghene een mandement vercreghen bij die Staten van Zeellant upten provisoren, dekenen ende andere officieren van Utrecht over al Zeellant nopende zekere processen ende nyeuwicheden, tot 2 s. 8 d. groten elcx daechs beloopende, blijckende bij zijne quictancie hier overgelevert ter somme van 24 s. g., maken 7 lb. 4 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 55, f. 13.*

a *De Rekenkamer wilde wel controleren of deze post in de rekening over 1507-1508 niet al eerder was gedeclareerd; zie de noot bij nr. 1354.*
b *Deze post is doorgestreept. In de marge tekende de Rekenkamer aan:* Loquatur bij gebreke van ordonnancie ende taxacie alsvoeren. Duerslegen omme derselver redenen wille.
1 Deze post is vanwege het te bespreken onderwerp onder deze dagvaart geplaatst.

1364 1505 SEPTEMBER 14-17, MIDDELBURG

b Denzelven [*Philips van den Brande, bode*] van dat hij ommegedragen ende gecondicht heeft een plackaet van den voornomden rentmeester [*Andries Andries*] over al Bewesterscelt in Zeellant in daten van den X^en^ dach in septembre XV^C^ vive, bij denwelcken de Staten ontboden waren te commene ende vergaderen in Middelbuerch upten XIIII^en^ dach van der voors. maent up zekere zaken den lande angaende, blijckende bij den voors. plackaete ende quictancie, de somme van 4 lb. 4 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 55, f. 12.*

c Dezelve rentmeester [*Jan Pels*] die van der voirs. stadt van Zierycxee gecregen es den XIIII^en^ in septembri XV^C^ vive ter dachvaert van den Staten van Zeellant vergadert te Middelburch, om aldaer present ende jegewoerdich te zijn ende met hemluyden te communiquieren, ramen ende sluyten zeker nootsakelijcken affairen der voirseiden landen van Zeellant ende den ingeseten van dien grootelijcx aengaende, breeder blijckende bij tvoiaige onder dat hantteyken van meester Jacop Ingelraven in date den X^en^ in novembri XV^C^ vive, die men hier overlevert, inhoudende de vacacien van vier dagen ten prijse alsvoeren 4 lb.[a] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1097, f. 15.*

e *17 september. – Rekest van prelaat, edelen en steden van Zeeland tot het verkrijgen van* lettres de relief d'appel in forma avec les clauses d'inhibition et defence sur peine, *ter zake van de vrijdom van tol waarin zij zijn verkort door zeker ordonnantie, in de maand juli van dat jaar uitgevaardigd, volgens welke niemand in Holland, Zeeland en West-Friesland, vrij of onvrij, goederen en koopmanschappen het land mag uitvoeren langs Keulen, Wesel en Venlo, die men noemt* de hooghste mercten, *zonder tol te betalen. – GA Middelburg, Register 'Den*

grote Zeeusche thol', nr. 10 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 920.

a *Deze post is doorgestreept. In de marge tekende de Rekenkamer aan:* Loquatur als upte IIe partie hiervoeren. Duerslegen omme derselver redenen wille, alsoe men in geene voirg. rekeninge en bevynt gelijcke reysen genomen tot laste mijns genaden heeren.

1365 1505 OKTOBER 3-5, THOLEN-YERSEKEROORD

b Phelips van den Brande, gezwooren bode Bewesterscelt, van ommegedraghen thebbene een plackaet van den voorn. rentmeester [*Andries Andries*] in daten van den letsten dach van der voors. maent van septembre, bij denwelcken de Staten ontboden waren te vergaderen ten tholhuuse van Yersickeroirt upten III^en^ dach van octobre anno XV^C^ vive voors., om den coninck aen te wijsen de twee grooten bij der breede up tgemet voor dorloghe van Ghelre, alst blijct bij den plackaete ende quictancie hier overgelevert; de somme van 4 lb. 4 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 56, f. 15v.*

Den voorscreven Cornelis Oortsz. [*bode*] van dat hij noch inschelycx ommeghedreghen ende vercondicht heeft over al Beoosterschelt ter voornomder plaetsen ghecostumeert een andere placcaet van desen rentmeestere [*Jan Pels*], inhoudende dat de voors. Staten int bedryf van Beoosterschelt hem vinden ende transporteren souden binnen der stadt van der Tholen upten derden in octobri anno vyfthienhondert vive, omme aldaer mit die van den Staten van den quartiere van Bewesterschelt in jegewoordicheyt van mynen genadigen heere den coninck, die ooc alsdan daer wesen sal, ten minsten quetse ende coste van den voors. lande van Zeellant te mogen ommestellen schotswijse de penningen des porcie des voorseits landts van Zeellant in de bede van 400 duysent gulden, onlancx daer tevooren de voors. K.M. geaccordeert in den dachvaert te Bruessele bij den Staten van allen zynen landen van haerwaertsovere voor zijne toecommende reyse van Spaengnen ende anderssins voor de oorloghe van Ghelre, mit meer andere redenen begrepen ende verclaert int voors. placcaet in daten van den II^en^ inne octobri XV^C^ vive, die men hier overlevert, ende men hier voucht in uutgheven mits dien dat[a] dacte van den accoorde des porcye svoors. lands van Zeellandt expresselic inhoudt ende verclaert dat de voors. coninclicke Magesteit dezelve bede innen zal tot zynen costen, ghelyck dat breedere blyct by der voors. acte overgegeven up desen voors. rentmeester tweeste rekeninghe van der bede van Zeellandt van drie geheele jaren, folio [b] ; aldus mits dien de voorseide bede[c] hier betaelt zynen voors. sallaris ende loon van 2 lb. 2s.[d] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 925, f. 90v-91.*

c Claes Lievijns zone van Cats, schout van den hooghen banne des vierscaer van Zeellant, de somme van 16 s. g. Vlaems over de betalinge van zijn vacacien van vier geheel dagen die hij gevaciert heeft ter dachvaert geleyt omme te wijsen van den twee grooten op elck gemet bij der breede, laestwaerf toegeweesen der voirs. K.M. up zijn tolhuys te Yrsekerort etc., ten prijse van 14 s. daechs, blijckende bij tvoiaige van den voirs. Claes Lievijns zone onder thanteyken van den voirs. meester Jacop Ingelraven in date den XX^en^ in octobri XV^c^ vive, inhoudende quictancie, die men hier overlevert, 4 lb. 16 s.
Meester Cornelis Heinricx zone, advocat der voirs. hooger vierscare van Zeellant, gelijc 16 s. g. Vlaems oec over zijn vacacien ende dachgelden van vier geheel dagen ten prijse voerscreven die hij mede gevaceert heeft ter dachvaert geleyt omme toewijsen van den voirs. twee g. bij der [breede], blijckende bij zijn voirs. voiaige onder thanteyken van den voirs. Ingelraven in date den XX^en^ in octobri XV^C^ vive, inhoudende quictancie, die men hier overlevert, 4 lb. 16 s.
De voirs. rentmeester Jan Pels oec gelijcke 16 s. g. Vlaems over zijn vacacien ende dachgelden van vier geheel dagen ten prijse voerscreven die hij desgelijcx mede gevaceert heeft ter dachvaert geleyt omme toewijsen van den voirs. twee grooten bij der breeder, blijckende

bij zijn voiaige onder thanteeken van den voirn. Ingelraven in date van den XX^en^ in octobri XV^C^ vive, die men hier overlevert, 4 lb. 16 s.^e^ – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1097, f. 15-15v.*

Claes Lievinszone, scout van der hoogher vierschare van Zeellant, de somme van twee ponden acht scellinghen grooten Vlaems over zijne vacatien ende dachghelden van twaelf daghen, tot viere scellinghen grooten Vlaems elcx daechs, dat hij gevaciert heeft als scout voors. ter dachvaert gehouden doen de loopende bede geconsenteirt was, alst blijct bij ordonnantie ende quictancie hier overgelevert. Daeromme hier de voors. 2 lb. 8 s. gr., maken in ponden deser rekeninghe 14 lb. 13 s.
Meester Jacop Ingelraven, secretaris mijns genadichs heeren ende zijn greffier ende notarius van der voors. vierschare, de somme van twee ponden grooten Vlaems over zijne vacatien ende dachghelden van thien daghen, tot viere scellinghen groten elcx daechs, dat hij geoccupeirt was, te wetene de viere omme twijsen van den twee grooten up tghemet gewesen ten tholhuyse den V^en^ dach van octobre XV^C^ vive; item de drie omme taccord van der bede in Middelbuerch, ende dandere drie daghen int wijsen van der vors. bede, alst blijct bij zijne quictancie, hier overgelevert. Daeromme hier de voors. 2 lb. groten, maken 12 lb. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 57, f. 20.*

e *5 oktober, Yersekeroord. – De Staten van Zeeland wijzen de bede van Zeeland toe, die eerder aan de koning van Castilië was geconsenteerd.*

Hedent V^en^ dach der maent van octobre int jaer duyst vijfhondert ende vive, onse genadichste heere de coninck van Castillen, grave van Zeelant, wesende in zijnen edelen persoon up zijn tholhuys van Yersickeroirt, grond ende aerde van Zeelant, ende aldaer bij hem oick wesende tzijnen bescrivene de gedeputeerde representerende den drien Staten zijns lants ende graefscips van Zeelant, es in de jegenwoirdicheit van denzelven Staten ende volgende tconsent ende accord wat tijdts te vooren geschiet ende gedaen bij den voirs. Staten zijnder coninclicker magesteyt bij vonnesse van den edelen deszelfs lant van Zeelant toegewesen ende uuytgesproken bij monde van joncheere Jacop van Cruningen, een van denzelven edelen, twee groten Vlaemsscher munten up elck gemet bij der breede, tvrije medegaende, over al denzelven lande van Zeelant staende ten vollen scote, ende dat voir den tijdt van vier toecommende jaren, deen den anderen volgende, ende daerof teerste vierde jaer viel ende verscheen te sint Jansdage decollacio [*29 augustus*] lestleden, ende oick dat boven ende onvermindert de bede van vijfthien groten tsteenscietens ende andre drie groten bij der breede, lestwerf zijner genaden geaccordeert ende toegewesen binnen den landekin ende prochye van Sommelsdijck, oick erve ende grondt van Zeelant,[1] omme de voirs. twee leste groten bij der breede zijnder K.M. alsnu angewesen als voirs. es temployeren ende te besteden elcx jaers de voirn. vier jaren lanck geduerende in de betalinge van der helft van der porcye van den voirs. lande van Zeelant int accord van den vierhondertduysent guldenen van den prijse van viertich groten munte als vooren elcken gulden geconsenteert lestwerf derzelver zijnder K.M. bij alle zijne landen vergadert binnen zijnder stadt van Bruessel ende oick voir vier jaeren tijdts, alsoe dander helft van derzelver porcye van Zeelant in de voirs. 400 duyst guldenen omme zekere redenen ende consideracien bij der voirn. K.M. quycte gescolden es, tsurplus ende datter overt indien datter yet overt van den voirn. twee groten bij der breede temployeren ende te besteden in den zaken ende affairen van denzelven lande van Zeelant, ter ordonnancie van den voirs. edelen ende alzo dat costumelick ende gewoenlick es. Oick zal men dezelve twee groten doen inwinnen ten laste van onsen voirs. genadigen heere, al naer tverclaers van zekere acte gegeven den voirs. Staten van Zeelant van der quytscheldinge van den voirs. helft van der porcye van Zeelant in de voirs. vierhondertduyst guldenen daerof hiervooren mencye gemaect es, ende van derwelcker acte de teneur van woirde te woirde hiernaer volget.

(Volgt de oorkonde d.d. 11 maart 1505, afgedrukt hierboven onder nr. 1361.)

Actum int jaer ende upten dach alsboven. Aldus geteyckent Phs.

Aldus gedaen, gewesen ende gepasseert up tholhuys van Yersickeroirt in de presencie van onser genadigen heere den coninck van Castillen, grave van Zeelant, int jaer ende upten dach als vooren. Mij jegenwoirdich oick J. Ingelraven.
– *Afschriften: (door L. van Teilingen, naar een kopie door J. Inghelraven) ZA, Rekenkamer I B-O nr. 352, f. 1v-2; (door Dullekem, naar een kopie door J. Inghelraven) ibidem nr. 1097, f. 1-2 (opschrift:* Copie van der acte van den consente*). – Regest: Fruin, Inventaris, p. 287, nr. 426.*

Verantwoording van de ontvangst van deze bede door rentmeester Andries Andries:
Noch wordt hier ontfanck ghemaect bij desen voornomden rentmeester [*Andries Andries*] over de helft van der portie svoors. lants van Zeellant in de bede van den vierhondertduust ponden, ten prijse van viertich grooten Vlaems tpondt, die wijlen der K.M. van Castillen salegher memorien gheaccordeirt was in de maent van maerte anno vijfthienhondert viere bij den Staten van allen zijnen landen van herwaerts overe, alsdoen vergadert wesende binnen der stadt van Bruessele, soowel voor zijn reyse van Spaengnen als voor doirloghe van Gheldre, omme daerof betaelt te wordene binnen viere jaren ende tot twee termijnen elcx jaers bij ghelijcker portie, te wetene tsint Jansdage [*24 juni*] ende Kersmisse, daerof deerste termijn verscheen sint Jansmisse XV^{C} vive, omme dezelve helft van der portie van Zeellant te vervallene alzoo dandere helft bij tvoors. K.M. omme zekere redenen, verclaert in de acte hiervooren transscreven[2], quictghescolden heeft; soe was upten V^{en} dach van octobre int voors. jaer XV^{C} vive daernaervolghende up tholhuys van Yersickeroirt, gront ende erve van Zeellant, bij den Staten des voors. lants van Zeellant, die ten bescrijvene van den voornomden wijlen K.M. aldaer ghecommen ende vergadert waren, gheleyt ende ommegheslaghen twee grooten Vlaemscher munten up elck ghemet bij der breede, tvrye medegaende, over al denzelven landen van Zellant, staende ten vollen scote, ende dat voor den tijdt van viere jaren lanck gheduerende, ende deen den anderen volghende; ende daerof teerste vierde jaer viel sint Jan decollatio [*29 augustus*] vijfthienhondert vive doe lestleden, ende boven ende onvermindert de 15 groten tsteenscietens ende drie groten bij der breede geroert int naeste voorgaende article; ende wes van den voors. twee grooten overschieten zoude, dat zoude men besteden ende employeren in de affairen van denzelven lande van Zeellant ter ordonnantie van den voors. edelen ende alzoot costumelicken es; bedraghende dezelve helft van der portie van Zeellant elcx jaers 4653 lb. munte als boven, daerof de rentmeester Jan Pels voor tquartier van Beoisterschelt verandwoorden sal van duusentvierthien pondt drie scellingen acht penningen ten prijse voorscreven elcx jaers; dus blijft hier noch ten laste van den voornomden rentmeester voor tquartier van Bewesterscelt elcx jaers drieduust zeshondert achtendertich pondt zestien scellinghen vier penningen munte als vooren, daerof dat hij van teerste VIIIe termijn, verschenen sint Jansmisse XV^{C} vive, verandwoordt heeft van den gheheelen termijne, soowel over de portie van Beoist- als Bewesterscelt, in zijne naeste voorgaende rekeninge [f], belopende tzelve eerste termijn 2326 lb. 10 s.[3] Ende hij verandwoordt hiervoor twee gheheele naestvolghende jaren ende viere termijnen, verschenen Kersmisse anno XV^{C} ende vive, sinte Jansmisse ende Kersmisse anno vijfthienhondert zesse, ende sint Jansmisse anno XV^{C} zevene, tijdt deser rekeninghe als over tweeste, IIIe, IIIIe ende Ve VIIIe termijnen, beloopende hiervoor de voors. twee jaren ter somme van 7277 lb. 12 s. 8 d.[g]
– *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 352, f. 3v-4.*

a *De laatste letter bestaat slechts uit een stok Hs.*
b *Hier is ruimte opengelaten voor het niet ingevulde folionummer Hs.*
c *Aldus hs.; lees* bode.
d *De Rekenkamer wilde wel controleren of deze post in de rekening over 1507-1508 niet al eerder was gedeclareerd; zie de noot bij nr. 1354.*

e *Deze drie posten zijn doorgestreept. In de marge op f. 15 tekende de Rekenkamer aan:* Loquatur als upte II[e] partie hiervoeren. Duerslegen omme derselver redenen wille, alsoe men in geene voirg. rekeninge en bevynt gelijcke reysen genomen tot laste mijns genaden heeren.
f *Hier een ruimte opengelaten hs.*
g *In de marge de aantekening:* Zij Jan Pels, tegenwoerdich rentmeester, gedaen verantwoordinge daer van den reste, bedragende voor tquartier van Beoosterschelt 2028 lb. 8 s. 4 d. Hierof is verantwoordt in meeren omme bij zijne IIe ende leste rekeninge van der bede, folio V°.
1 Zie nr. 1355.
2 Zie de akte van 11 maart, opgenomen bij nr. 1361.
3 In ZA, *Prelaat en Edelen* nr. 55, f. 15v-16, een post waarin Andries Andries 2326 lb. 10 s. afdraagt als eerste termijnbetaling.

1366 1505 OKTOBER 3, BERGEN OP ZOOM
Als vervolg op deze bijeenkomst werd op 26-28 oktober een dagvaart in Middelburg gehouden, zie volgend nr.

c Betailt meester Jacop Houtman van dat hij uut bevele van mijnen heere [*Lodewijk van Montfoort, heer van Veere*] gereyst heeft upten III[e] octobris anno dese rekeninge opten dachvairt bescreven te Bergen, ende vandair an mijn heere van Cruningen gereyst omme van denzelven heere te gecrigene die helft van de penningen gecomen van de tweedeelen van den tiende gelegen in de Nisse etc.; tsamen gevaceert vijff dagen, sdaechs drie s. gr., facit 15 s. gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 164 (rekening van de rentmeester van Veere 1505), f. 30v.*

1367 1505 OKTOBER 26-29, MIDDELBURG

b Denzelven [*Philips van den Brande, bode*] van ommegedraghen te hebben een ander plackaet van den voorn. rentmeester [*Andries Andries*] in daten van den XX[en] in octobre XV[C] vive, bij denwelcken de Staten ontboden waren binnen Middelbuerch upten XXVII[en] dach van der voornomder maent van octobre om voorts te reysen naer Mechelen upten vierden dach van novembre daernaer volgende, alst blijct bij den voors. plackaete ende quictancie hier overgelevert, de somme van 4 lb. 4 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 55, f. 12-12v.*

c De voirs. rentmeester Jan Pels die van der stadt van Zierycxee gethooghen es den XXVI[en] in octobri XV[c] vive ter dachvaert van den Staten van Zeellant te Middelburch, om aldaer gesaemderhant te ramen en[de] sluyten wat andwoorde dat men de K.M. geven zouden ter generale dachvaert geleyt te Mechelen van alle de Staten van zijner K.M. landen den IIII[en] in novembri daeranvolgende, noopende de continuacie van den loopender beede in Zeellant naer dexpiracie van diere ander vier jaeren ende anderssins, breeder blijckende bij tvoiaige van dese vacacien onder thanteyken van den voirs. meester Jacop Ingelraven in date prima novembris XV[C] vive voers., die men hier overlevert, inhoudende de vacacien van vier geheel dagen ten prijse voerscreven, 4 lb.[a] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1097, f. 15v-16.*

Betailt denzelven [*mr. Jacob*] Houtman van dat hij eenen dach gevaceert heeft op sinte Symon ende Judendach [*28 oktober*] te Middelburch upten dachvairt, gesproten uut den dachvairt voirs. van Bergen; tot van den dach drie s. gr., facit ergo hier 3 s. gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 164 (rekening van de rentmeester van Veere 1505), f. 30v.*

a *Deze post is doorgestreept. In de marge op f. 15 tekende de Rekenkamer aan:* Loquatur als upte IIe partie hiervoeren. Duerslegen omme derselver redenen wille, alsoe men in geene voirg. rekeninge en bevynt gelijcke reysen genomen tot laste mijns genaden heeren.

1368 1505 NOVEMBER 4-12, MECHELEN

Vgl. voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal Wellens, Etats généraux, p. 514-516 nr. 64, Dagvaarten Holland, V, nr. 414 en Blockmans, Handelingen 1477-1506, II, p. 1024-1028 nr. 692, waaraan ook de termini zijn ontleend. De dagvaart was gewijd aan het verzoek van de aartshertog om verlenging van de lopende bede met drie jaar en aan het afscheid van de vorst wegens zijn reis naar Spanje.

c Betailt den voorn. meester Jacop Houtman [*pensionaris van de heer van Veere*] van dat hij gevaceert heeft tien dagen te Mechelen in den dachvairt die van Middelburch te Mechelen gecontinueert was op sekere begeren van den coninck; tot sdaechs 3 s. gr., facit 30 s. gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 164 (rekening van de rentmeester van Veere 1505), f. 30v*[1].

Den voornomden Cornelis de Gheendt [*pensionaris van Prelaat en Edelen*] voor diverssche voyaigen ende reysen bij hem gedaen uuyter name van mijnen heere den prelaet mitten edelen van Zellant ende van diverssche partien bij hem verleyt ende betaelt, zo in de leste dachvaert gehouden te Mechelen van den Staten van al den landen als int proces hangende in rechte te Mechelen tusschen den voors. van Zeellant ter eender zijde, die van Hollant, Pieter uuyten Wijngaerde ende andere ter andere, bedragende tsamen naer tverclaers van der ordonnancie ende quictancie hier overghelevert ter somme van 19 lb. 3 s. 2 gr. Vlaems, maken 114 lb. 19 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 56, f. 19*.

Betaelt den burchmeester Lievin Hugezoon ende meester Augustijn, der stede pensionaris, over dat zij bij ordonnantie van de wet gesonden zijn geweest tot Mechelen in de dachfaert generael aldair alle de Staten van den lande vergadert zijn geweest. Ende hebben uuytgeweest IX dagen, te wetene den burchmeester tot 5 s. gr. ende meester Augustijn tot 4 s. gr. – – –. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1505 (verloren gegaan in 1940)*.

Item III stoepen wijns gepresent den rentmeester van Zeelant, gehaelt ut supra [*in den Ingele*]; 5 s. 7½ d.
Item II stoepen wijns gespresent der stad van der Goes, gehaelt half in den Drake ende half in den Yngele; valent 3 s. 9 d.
Item II stoepen wijns gepresent der stad van Rommerzwale, gehaelt ut supra [*in den Hert*]; valent 3 s. 9 d.
Item II stoepen wijns gepresent den heeren van der Tolle ende die gehaelt ut supra [*in den Gulden Cop*]; valent 3 s. 9 d. – *ARA Brussel, Rekenkamer nr. 41.284 (stadsrekening Mechelen 1504-1505), f. 185-186*[2].

e Betailt denzelven meester Jacop [*Houtman*] van dat hij als hij gecomen was van der dachvairt van Mechelen reysde bij avyse van mijn heere den deken [*van Veere*] an mijn heere den prelaet te Middelburch om desselfs prelaets avys te hebben van de segelinge voir onsen coninck etc., dair hij over vaceerde eenen dach tot 3 s. gr., facit hier 3 s. gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 164 (rekening van de rentmeester van Veere 1505), f. 31*.

Den voirn. Phelips [*van den Brande, bode*] van dat hij noch ommegedragen ende gecondicht heeft over al Bewest ende Beoisterscelt een plackaet van der voirn. K.M. in daten van den XXVI[en] dach van octobre anno vijfthienhondert vive voirs., mencye makende dat alle degene die der voirn. K.M. in zijn toecommende reyse van Spaengnen wapenen zouden willen dienen, hemluden van stonden an upstellen ende reedt maken zouden ende aldus gereedt ende voorsien zijnde van wapenen, stocken ende andre geerescepen daertoe dienende ende behoorende, trecken ende hem vinden zouden sander daechs naer sinte Martinsdach doen naestcommende [*12 november*] in de stede van Middelburch in Zeelant om aldaer monstre ende wapenscauwijnge te doene ende te passeren voir die commissarissen die alsdan daer wesen zouden die hem inne scauen ende voirts ordineren zouden wes zij te doene zouden hebben, zoe angaende de wedden ende solt van denghenen die onthouden ende angenomen zouden worden in der manieren gecostumeert, breedere verclaert bij den

voirn. plackate, hier overgelevert. Daeromme hier den voirn. Phelips betaelt voir zijnen sallaris als costumelicken es de somme van 21 s. groten, alst blijct bij zijn quictancie, hier oick overgelevert, facit 6 lb. 6 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 115, f. 125v.*

1 Volgt op zijn reis van 28 oktober.
2 De wijn van Reimerswaal wordt op 31 januari (1506) met de herbergier afgerekend.

1369 1505 NOVEMBER 17-18, MIDDELBURG

c Meester Jacob Ingelraven, secretaris ons genadichs heeren des conincx van Castillen ende zijn griffier van der hoeger vierscaere in Zeelant, es bekennende dat Claes Lievensz. van Cats, raedt deszelfs conincx ende zijn scout van den hogen banne in Zeelant, geoccupeert heeft geweest ende gecompareert eerst ter dachvairt geleyt te Middelburch omme taccordt van der laetster bede aldair geconsenteert upten XVIII^en^ dach in novembri anno XV^C^ ende vijve laetstleden van den 25.000 ponden van 40 groten dair toe dezelve Claes zeyt gevaceert hebbende drie dagen, ende dairnair noch geweest es te Middelburch upten derden dach in januario oick laetsleden omme toewijsen van derzelver bede dairtoe hij zeyt gevaceert te hebben andre drie dagen, beloepende tsamen zes dagen achtervolgende dewelcke kennisse van den voirs. meester Jacob gedaen nair uuytwijsen zijnre cedulle in date XVI dagen in maerte XV^C^ ende vijve nae den loop sHoefs van Hollant onder zijn handteycken ende de quitancie dairup gescreven bijden voirn. Claes Lievensz. XVIII dagen in augusto XV^C^ ende negen, die men hier overlevert, denzelven betaelt de voirs. zes dagen tot 4 s. groeten sdaechs, facit in ponden deser rekeninge 6 lb. 6 s.[a]
Meester Cornelis Heyndricxz., advocaet van der hoegen banne in Zeelant, heeft oick geoccupeert geweest ende gecompareert eerst ter dachvairt geleyt te Middelburch omme taccord van der laetster bede, aldair geconsenteert upten XVIII^en^ dach van novembri XV^C^ vijve van der 25.000 ponden tot 40 gro. dairtoe dezelve meester Cornelis zeyt gevaceert te hebben drie dagen, ende dairnair noch geweest te Middelburch upten III^en^ dach van januario dair naestvolgende omme toewijsen van derzelver bede dairomme hij zeyt oick gevaceert te hebben ander drie dagen, commende tsamen zes dagen alst blijct bij der cedulle van kennisse die den voirn. meester Jacob Ingelraven, secretaris, dairof gegeven heeft XVI dagen in maerte anno XV^C^ ende vijve nae den loop sHoefs van Hollant onder zijn handteycken, die men hier overlevert, inhoudende up de marge gescreven quictancie van den voirs. meester Cornelis van der date XIII dagen in decembri XV^C^ ende negen. Ende mits dien denzelven betaelt de voirs. zes dagen tot vier scellingen groet sdaechs, facit in ponden deser rekeninge 6 lb. 6 s.[a] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1098, f. 7-7v.*

e *17 november, Middelburg. – Filips, koning van Castilië en aartshertog van Oostenrijk, geeft op verzoek van prelaat, ambachtsheren en steden van Zeeland, die bij hem hebben geklaagd over schendingen van de aan hun voorgangers verleende tolvrijheden, zijn eerste deurwaarder opdracht de stadhouder, het Hof en de Rekenkamer van Holland en Zeeland en de tollenaars te dagvaarden voor de Grote Raad te Mechelen. – Afschrift: ZA, Rekenkamer A nr. 452 (Copulaatboek I), f. 126-129.*

18 november, Middelburg. – De Staten van Zeeland stemmen op verzoek van de commissarissen van de koning op zekere voorwaarden toe in de betaling van een bede van 24.000 lb. per jaar gedurende drie jaren, welke som gevonden zal worden door de heffing van 14 groten steenschietens en 1 groot bij de breedte van elk gemet.

Up tversouck ende de begeerte gedaen vanwegen ende in de presentie ons aldergenadichsten heere des conincks van Castillen, grave van Zeeland, den luyden van den drien Staten zyns lands ende graefscips van Zeeland, tsynen scriven ende ontbieden vergadert geweest hebbende eerstwerf op thollenhuys van Yersekenoort ende daernaer binnen deser zyner stede van Middelbuerch, ten eynde dat men zoude willen consenteren ende accorderen

zynder konyncklycker Majesteyt voor den tyd van viere andere toecommende jaren, deene den anderen volgende, de continuacie van der loopender bede van dertichduysent ponden des jaers van den pryse van viertich groten Vlaemsscher munten elck pond, ende loop hebbende voor viere jaren, daerof dit loopende jaer van XV^{C} vive tweede vierde jaer es, zynder genaden lest gegeven ende toegewesen binnen der prochie ende heerlicheyt van Sommelsdyck, grond van Zeeland, beginnende alzoe dezelve continuacie van viere jaren ten expireren ende uuytgane van derzelver loopender bede, omme de penningen van derzelver gecontinueerde bede temploieren ende te besteden int rachat ende lossingen van den partien van zynen demeynen die men hadde onlancx moeten belasten ende bezwaren oft vercoopen, omme te furnieren ten grooten costen van zyn jegewoordich reysen in zyne conyncksrycken van Castillen, van Leon ende andere, naer veele spraken ende vriendelycke communicatien gehad ende geschiet in dese zaicke ende op tvoors. verzouck by bevele ende ordonnancie van der voors. K.M. tusschen eerwaerdegen vader in Gode mynen heere de bisscop van Atrecht ende edelen ende wysen heere Jheronimus Laurin, ridder, heere van Watervlyet ende tresorier generael, meester Girard de Playnes, heere van der Roche, raed ende meester van requesten ordinaris, ende Andries Andries, heere van Wackene, oock raed ende rentmeester van Bewesterschelt, als gedeputeerde vanwegen derzelver conyncklycker Majesteyt, ende den gedeputeerden van den voors. Staten van Zeeland, ende dat denzelven goeden heeren ghedeputeerden derzelver K.M. by den voors. gedeputeerden van den Staten verthoont ende int lange te kennen gegeven hadde geweest, eerst dat de bede van 30.000 ponden des jaers lestwerf gegeven ende geconsenteert in Sommelsdyck ende noch loopende als voors. es, ende oock de vijfduyst gelycker ponden diere noch zindert opcommen zyn voor viere jaren, ende voor een jaer langer loopen zal dan dezelve loopende bede, veele te zwaer ende te lastich vielen ende zyn den voors. lande ende ondersaten van Zeeland omme jaerlicx te vinden ende te betalen; ende voort dat hemuyden te kennen gegeven ende verthoont gesyn hadden de grootte aermoede van den steden, lande ende ondersaten van Zeeland, de cleene ende doode neeringhe, de groote ende zware costen ende lasten van dyckaigen, ende dat veele van den eylanden van Zeeland, als Walcheren, Noord Beveland, Scauwen, Duveland ende andere, in grootte dangiere stonden van ingane ende te bevloyen; oock de exhorbitanten ende onredelycke molestacien ende exactien die dagelicx den steden ende ondersaten van denzelven lande van Zeeland gebuerden by den tollenairs, provisoors ende dekens van den gheestelycken hove jegens ende contrarie huere kueren, rechten, previlegien ende goede oude costumen, ende daerof zy oeyt in vredelycker ende paysivelycker possessien geweest zyn, ende andere diverssche gebreicken die te lanck vallen zouden hier te verhalen ende men achterlaet omme dieswille, dat van als rapport gedaen wesende der K.M. by den bovengenoomden goeden heeren hemluyden van den Staten belooft es op al te voorsiene, als alreede eensdeels gebuert ende geschiet es, ende op hope dat van den anderen noch voorsien sal wesen;

soe es hedent XVIII^{en} dach der maend van novembre int jaer duyst vyfhondert ende vive by denzelven drien Staten des voors. lands ende graefscips van Zeeland, continueerende ende volgende de goede wille ende getrauwichede die huere voorsaten ende zy altyds gethoont ende bewesen hadden den voorsaten van zynder genaden van zaleger memorien ende oock derzelver zynder genaden, volgende oock dies andere zyne landen ende ondersaten onlancx gedaen hadden, elck naer qualiteyt ende grootte van hueren wesen ende state, derzelver conyncklycker Majesteyt gegonnen, gegeven ende geconsenteert, gonnen, geven ende consenteren liberalick, willichlicke ende eendrachtelicke eene nyeuwe bede van viere ende twintichduysent ponden van gelycken pryse van viertich groten Vlemsscher munten des jaers voor den tydt van drie toecommende jaren, deen den anderen volgende, beginnende teerste jaer nair texpireeren ende uuytgane van der voors. loopender bede van 30.000; dezelve bede van 24.000 alsnu geconsenteert thebben ende tontfangen jaerlicx boven allen gracien ende quytsceldingen totten dage van hedent toe by zynder genaden gedaen dien van Scauwen ende anderen, ende dewelcke bede men nemen ende heffen zal schotsgewyse, te wetene te

leggen vierthien groten steenschietens ende eenen groten by der breede up elck ghemet in Zeeland te vollen schote staende, ende die geinnet zullen worden ten costen van derzelver K.M., naer costume ende alzoe men van ouden tyden gewonlick es, ende nyet ten costen van den landen; ende dat oock in dezelve bede zullen bliven geldende ende contribuerende alle die steden ende plaetsen in Zeeland die daerinne gewoonlick zyn te gelden, ende die gelden in dezelve loopende bede van 30.000, ende betaelt toot drien termynen in elck jaer by gelycker portie, te wetene sint Andriesdage, lesten dach van novembre, den eersten dach in maerte, ende sint Jacobs- ende Christoffelsdaghe, XXV^en^ in julio.

Ende indien datter van den voors. vierthien groten steenschietens ende eenen groten by der breede yet overt, dat sal men employeren ende besteden in de affairen ende proffyten van den lande, ter ordonnancie van den edelen, alzoe dat oock costumelick ende gewoonlick es, behoudelick oock dies ende wel verstaende indien dezelve K.M. binnen den tydt van der voors. loopender bede van 30 duyst ende oock van deser nyeuwer bede eenege andere nyeuwe gratie oft quytsceldinghe meer dede dan ter date van desen loop hebben, dat dat wesen zal tzynen coste ende laste; ende oock dat duerende deze zelve twee beden, te wetene die nu loop heeft ende die loop hebben zal als voors. es, tvoors. land van Zeelande ende inwonende van dien vry, quycte ende ongehouden wesen zullen van alle andere beden, schoten, lasten ende subventien, in wat manieren oft uuyt wat saicken dat men die zoude mogen eysschen oft begeeren, ten ware uuyt saicken van meerder oft grootter saicken, als van oerlogen, gedelibereert ende gesloten bij derzelver K.M. ende den Staten van alle zyne landen van hairwaertsovere; oock dat dezelve K.M. zal denzelven Staten van Zeeland doen voorsien voor zyn reysen, oft bevelen den goeden heeren die in zyne absentie tregement hebben zullen van den landen van hairwairtsover doen voersien, op de andere pointen ende doleantien by hemluyden overgegeven ende daerop noch nyet voirsien en es, alzoe men bevinden zal naer rechte ende redene behooren te geschienne ende nair gelegenthede der saicken, ende alzoe tgoede ende geheel betrauwen es van denzelven Staten in zynder conyncklycker Majesteyt ende in den goeden heeren die hy tvoors. regement laten zal als voors. es.

Actum ende aldus geconsenteert ende gegeven int jaer ende opten dach als boven.

Geteyckent Phs., ende by den secretaris Haneton.

– Afschriften (waarop direct volgt het vonnis van leenmannen, hieronder gedrukt): (door J. Ingelraven, naar het origineel) ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1098, f. [2]-[4] (opschrift, f. [1]: Copie van der acte van der [bede] van 24.000 ponden van 40 g. tpond. – Copie*); ibidem nr. 354, f. 1v-2v (door J. de Jonge, naar de kopie door J. Ingelraven); ZA, Prelaat en Edelen nr. 62, f. [0]-1v (in de marge:* De copie autenticke van desen acten es hier overgelevert*); (17^e^ eeuw) ZA, Rekenkamer A nr. 456, f. 11-13v. – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 73, nr. 22; idem, Inventaris, p. 287, nr. 428.*

26 december, Brugge. – Op verzoek van de regering van Middelburg, die vanwege de reis van de koning naar Spanje, de beden en de onlangs geconsenteerde subventie niet bij machte is de kosten op te brengen voor de koop van de door haar verlangde vrijheid aan de tol te Yersekeroord voor alle koopwaar die te Middelburg wordt in- en uitgevoerd, verleent koning Filips de stad een octrooi tot het heffen van een accijns op koren, vlees, olie en wollen lakens, voor de tijd van twaalf jaar, op voorwaarde dat de daaruit voortvloeiende gelden uitsluitend zullen worden besteed tot de genoemde afkoop en noodzakelijke zaken. – Origineel (met aanhangend grootzegel en contrazegel in rood was): GA Middelburg, nr. 205 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 922.

26 december, Brugge. – Koning Filips geeft aan de regering van Middelburg toestemming om, ter voorziening van de hierboven genoemde uitgaven, op het lichaam van de stad te mogen verkopen tot een bedrag van 100 lb. groten Vlaams erfrenten de penning 16, en 400 lb. groten Vlaams, eensdeels tot twee lijven de penning 9 en het surplus op één lijf de penning 7, mits de meerderheid van de poorters en ingezetenen van de stad daarin toestemmen; alles onder

dezelfde voorwaarden als het voorgaande octrooi. – Origineel (met aanhangend grootzegel en contrazegel in rood was): GA Middelburg, nr. 206 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 923.

3 januari[1] *1506, Middelburg. – De edelen van Zeeland wijzen in tegenwoordigheid van de koning van Castilië vonnis dat de Staten van Zeeland de bovengenoemde bede zullen opbrengen.*

Hedent derden dach der maend van januario int jaer duyst vyfhondert vive naer tscriven van den Hove van Holland, soe es onsen aldergenadichsten heere den conynck van Castillen, grave van Zeeland, wesende zyne edele persoon in Onser Liever Vrauwenclooster binnen zynder stede van Middelbuerch, als op de erve ende grond van Zeeland, by vonnesse van den edelen deszelfs lands van Zeeland toegeweesen ende uuytgesproken by monde van joncheere Jacob van Cruningen, een van denzelven edelen, de bede van viere ende twintichduysent ponden van den pryse van 40 groten Vlemsscher munten elck pond die loop hebbende, tontfangen ende tinnen in der voormen op de reservacien ende condicien begrepen in de acte hiervooren gescreven staende, ende gegeven onder name ende handteyken van denzelven onsen aldergenadichsten heere den coninck ende van meester Phelips Haneton, zynen eersten secretaris ende audiencier.

Gedaen int jaer ende opten dach alsboven.

Ende aldus ondergescreven ende geteykent, my jegewoordich, J. Inghelraven.

– Afschriften (direct volgend op de hierboven gedrukte akte van consent): (door J. Ingelraven, naar het origineel) ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1098, f. [4] (opschrift: Ander copie*); (door J. de Jonge, naar de kopie door J. Ingelraven) ibidem nr. 354, f. 2v; ZA, Prelaat en Edelen nr. 62, f. 1v. – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 73, nr. 23; idem, Rekeningen, p. 287-288, nr. 429.*

Bewesterschelde kreeg in 1509 kwijtschelding van de betaling van deze bede:

Den gemeenen ingesetenen van den lande van Zeelandt int quartier van Bewesterscelt, denwelcken mijnen voirn. genadegen heeren den keysere ende den eertshertoge van Oistenrijck, prince van Spaignen etc., bij huere openen bezegelden brief gegeven bynnen der stadt van Bruessele den XXI[en] dach van decembre anno vijfthienhondertneghene lestleden, ende om den redenen wille hiernaer int lange gheroert ende oick in de voirs. brieven verclaerst, hebben quytgescolden ende geremitteert voer tjaer deser rekeninghe tvierendeel van der bede van 25.000[b] lb. van 40 gr. tpondt, geconsenteert bij tijde van wijlen de coninck van Castillen zaleger gedachten bij die van den Staten svoirs. lands van Zeelant, ende alsnu noch loop hebbende in denzelven lande, ende daerof hiervoren ontfanck gemaect es, beloopende tzelve vierendeel voer de voirs. van Bewesterschelt ter somme van viereduysent ponden munte voirscreven, welcke gracie ghededuceert ende afghecort zoude worden, zoewel up de vierthien grooten tsteenscietens als up tvrije van den ambochtsheeren, te weten drie groote ende eenen halven groote Vlaems up elck ghemet geheel scot gheldende, zoedat de voirs. van Bewesterscelt blijven zouden alleenlijck geldende ende betalende voir huere porcie van der voirs. bede ende schote van 24.000 lb. tsjaers voer tvoirs. jaer ende termijn van sint Jansdage decollatio [*29 augustus*] tijt deser rekeninghe thien grooten ende eenen halven tsteenscietens ende vijf groote ende eenen halven bij der breede, ende dit overmits de groote ende zware lasten die de voirs. van Bewesterscelt geleden ende gedragen hebben van den grooten ende zwaeren stormen, onwedere ende hooge vloeden van der zee, ghesciet in de maent van septembre doen lestleden up sinte Cosmus ende Damianus avent [*26 september*] an den dijcken van denzelven landen, die in diversschen quartieren innegegaen zijn, ende de reste overal zoe gescuert, gebroken ende verdorven dattet zelve landt in groote merckelicke vreese ende dangiere stonden, ende noch staen, geheel ende al te verdrincken ende te vergaen. Ende omme dezelve dijcken te repareren int voirs. quartier van Bewesterscelt, omme tlandt wel te verzekeren, zoude costen naer dextimacie die daerof gemaect es gheweest bij den commissarissen ende anderen van den lande die daer over geroupen hebben gheweest over

de hondertendeachtenveertichduysent guldenen, de landsluyden int zelve quartier aenziende de voerseide lasten ende dat zij niet machtich en zijn de voirs. dijcken in huere quartieren tonderhouden, hebben willen vertrecken in anderen landen. Omme welcke redene wille ende tvolck in tlandt te houdene de voirs. quytsceldinghe gedaen es, ende boven de voirs. quytsceldinghe hebben mijn voers. genadeghe heeren, omme den redenen begrepen in tvoirs. mandement, noch quytgescolden die van den westerderdendeel van Noortbevelandt de helft van huerlieder porcie van der voirs. bede van den 24.000 lb., zonderlinghe omdat zij vele meerder scaden geleden hebben dan anderen. ende niet zoe machtich en zijn huere dijcken te repareren als die andere van den voirs. quartiere van Bewesterscelt. Ende dit alleenelick voer djaer ende tijt deser rekeninghe, ghelijck al dit breeder ende ten volle verclaert staet in de voirs. openen brieven, geveriffiert upten rugge ende geteyckent bij thooft gouverneurs ende tresorier ghenerael van der Financien van mijnen voirnoomden genadegen heeren gelijck dat behoort, die men hier overlevert. Ende alzoe desen voirnoomden rentmeester hiervoeren vol ontfanck maect van den twee deelen van der voirs. bede van 24.000 lb. voer tvoirs. quartier van Bewesterscelt ende voer tjaer ende termijn verschenen sinte Jansdaghe decollacio [*29 augustus*] anno vijfthienhondert neghene, soe neempt hij hier weder in uuytgeven tvierendeel van der voirs. bede, daerof de voirs. van Bewesterschelt gracie ende quytsceldinghe hebben, ende daerof zijluyden gebruyck hebben naer tverclaers van den voirs. openen brieven, beloopende ter voirs. somme van 4000 lb.
Alzoe die ingelande ende geerfde van tvoirs. westerdordendeel in Noortbevelandt gracien ende quytsceldinghe hebben van der helft van huere porcie in de voirs. bede van 24.000 lb. ende hemlieden niet meer ghecort en es int naestvoirgaende article mitten anderen van den voirs. quartiere van Bewesterschelt dan alleenlijck een vierendeel, aldus wordt hier ghenomen in uuytgheven tandere vierendeel, daerof zij oick gebruyct hebben in der manieren int langhe verclaerst in de voirs. openen bezegelden brieven, hiervoeren overgelevert. Bedragende int geheel tvoirseide westerdordendeel tsteenscietens 3210 m. 53½ r., die tot drie groote twaelf mijten Vlaems van elcken ghemete, beloopende ter somme van 46 lb. 16 s. 3 gro., dattet zelve vierendeel bedraecht in de voirs. bede van den voirseiden 24.000 lb., facit in ponden deser rekeninghe 280 lb.[c] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 355, f. 10-11.*

a *De bedragen zijn gecorrigeerd uit 7 lb. 4 s.; in de marge staat daarover de aantekening dat het daggeld is teruggebracht naar 3 s. 4 d. gr.*
b *Aldus hs.*
c *In de marge:* Die groite van den gemeten zijn geveriffiert tegens de voirg. rekeninge van den heere van Cruningen, aldaer hij bij den gemete gerekent heeft. Ende de dorpen ofte prochien in dit westerderdendeel gelegen zijn Geersdijck, Wissenkercke, Zottelinckercke ende Campen, die aldaer hoiger steenschietens staen. Nietmin de rekeninge seyt dat alhier alleenlic genomen zijn de gemeten van den prochie onder denselven dijck van twesterderdendeel gelegen, sic transeat.
1 Volgens de (contemporaine) titels op de omslagen van de bederekeningen ZA, Rekenkamer I B-O nrs. 354 en 355 vond de toewijzing plaats op 3 maart. In ZA, Prelaat en Edelen nr. 63, f. 9v, is evenwel duidelijk sprake van de bede 'geconsenteert ende toegewesen bynnen der stadt van Middelborch upten derden dach van januario XV[c] vive'.

1370 1506 APRIL 9-17, MIDDELBURG-SOUBURG-MIDDELBURG

c Deselve[a] Jan Pels, rentmeester, die van der voirs. stadt van Zierycxee den IX[en] in apryl XV[c] vive voer Paesschen gecregen es te Middelbourch om dair in absencie van mijnen heere den rentmeestre van Bewesterscelt Andries Andries met Anthonis Baveston, zijn clerck, te ontfangen ende solliciteeren de andwoirde van den Staten van Zeellant noopende de betalinge van den porcie van denzelven van Zeelant in de 400 duysent Phs. gulden, geconsenteert de K.M. bij den Staten van allen zijnen landen van hairwaertsover om dorloge van Gelre ende zijn voiaige van Spaengnen, ende waer dat men de penningen van

den termijn van sint Jansmisse doe naestcommende vuer teerst termijn vinden zouden, om daermede alsdan betalinge te doene ende tlant van Zeelant tontlastene. In twelcke doende ende solliciteerende de voirs. Staten treckende te Zoubourch bij mijn vrouwe douagiere van Ravestein ende andersins verbeidende de antworde van den voirs. Staten ende huer conclusie de voirs. Jan Pels gevaceert heeft tsichtent den voirs. IX^en^ in april XV^C^ vive voerscreven totten XVII^en^ derselver maent, facit negen geheel dagen ten prijse alsvoeren, blijckende bij tvoirs. voiaige onder de hanteyken van meester Jacop Ingelraven ende van Baveston, die men hier overlevert, 9 lb. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1097, f. 17.*

a *Deze post is doorgestreept. In de marge tekende de Rekenkamer aan:* Loquatur alsvoeren, *wat verwijst naar de marginale aantekening op f. 15*: Loquatur als upte IIe partie hiervoeren. Duerslegen omme derselver redenen wille, alsoe men in geene voirg. rekeninge en bevynt gelijcke reysen genomen tot laste mijns genaden heeren.

1371 1506 JULI, MIDDELBURG

c Cornelis de Gheendt, pensionaris van den Prelaet ende Edelen van Zeellant, de somme van zeven ponden thien scellingen thien penninghen grooten Vlaems voor diverssche vacatien bij hem gedaen ende van partien bij hem verleyt in den name ende affairen van den voors. Prelaet ende Edelen – – –. Item over zijne vacatien ende dachghelden van XXV daghen, tot 5 s. 4 d. gr. sdaechs, dat hij gevaciert heeft ter dachvaert van den edelen ghehouden binnen der stede van Middelburch in de maent van julio XV^C^ zesse up tinhouden van den plackaeten van mijnen genadeghen heere ende daer tevooren gecondicht binnen den lande van Zeellant, inhoudende topstellen van zekeren luyden van oirloghen,[1] te wetene die edele ende ambochtsheeren van Zeellant, up de verbuerte van hueren leenen ende ambochten, ende omme achtervolgende de conclusie genomen ter voors. dachvaert te vertooghene mijnen heeren den stedehouder ende cancellier tgroot ongelijck dat men den voors. edelen ende ambochtsheeren van Zeellant verghende was, met meer andere redenen daertoe diennende, geroert in de letteren van ordonnantien daerof mentie makende, beloopende de voors. dachgelden de somme [van] 6 lb. 13 s. 4 d. gr. Ende noch bij hem betaelt omme brieven te verwerven van mijnen voors. heere den stedehouder aen den rentmeester van Bewesterscelt, bij denwelcken hem geordonneirt was alle procedueren bij hem begonnen ter cause van der voors. wapenscauwinghe af te doene zonder voordere te procedeirene; voor den wijn van den clerck 4 s. 2 d. gr. Beloopende de voors. partien tsamen – – –. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 57, f. 20v-21.*

1 De edelen en leenmannen waren op grond van hun leenbezit opgeroepen militaire dienst te bewijzen tegen Gelre, zie ook *Dagvaarten Holland*, V, nr. 446.

1372 1506 AUGUSTUS 22-31, MECHELEN

Vgl. voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal Wellens, Etats généraux p. 516-518 nr. 65, Dagvaarten Holland, V, nr. 449 en Blockmans, Handelingen 1477-1506, II, p. 1042-1046 nr. 702, waaraan ook de eindtermijn is ontleend. Op deze dagvaart vroeg de heer van Chièvres, stadhouder-generaal, geld voor het aannemen van 8000 voetknechten en 1500 ruiters en paarden voor het beschermen van de landsgrenzen, vooral tegen Gelre.

b Dezelve [*Philips van den Brande, bode*] noch van ommegedragen te hebben een andere plackaert van dese voorn. rentmeester [*Andries Andries*] binnen den bedrive van zijner officie in daten van den XIII^en^ dach van ougst anno vijfthienhondert zesse voors., bij denwelcken de voornoomde rentmeester volghende tscriven van mijnen voorn. heere van Chierves bescreven heeft de Staten van Zeellant te Mechelen up den XXII^en^ dach van der voors. maent om aldaer eenige verclaringe te hooren van wegen der voors. K.M. Daeromme

hier de voors. Phelips betaelt gelijcke somme van veerthien scellingen grooten, alst blijct bij den placcate ende quictancie, hier overgelevert, facit 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 116, f. 131v.*

Den voors. boode [*Cornelis Oortsz.*] van dat hy ommegedragen ende vercondicht heeft over al Beoesterschelt ter plaetsen als voeren eenen openen placcaet van desen rentmeester [*Jan Pels*] in date XII dagen in augusto anno XV^{C} VI, gaende an den drien Staten van Zeelant, inhoudende dat zij comen of zeynden zouden huere gedeputeerde volcomelicken gemachticht, zoe dat behoirde, binnen der stadt van Mechelen des saterdaechs den XXII^{en} dach der voors. maent, om an te hoeren tguent dat men himluyden ende die Staten van alle die landen van herrewairtsover alsdan updoen ende te kennen geven zoude, daerof die declaracie van dien van zeer groter inportancie was, breder ten vollen verclairt in denzelven placcaet, die men hier overlevert; ende mits dien den voors. bode daerof betaelt als voeren 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 924, f. 72.*

c Betaelt Toningen Poppezoon van den Hayman ende meester Augustijn, der stede pencionaris, over dat zij bij ordonnantie van de wet gesonden sijn geweest tot Mechelen, aldair vergadert waren alle de Staten van den landen van den conynck, omme te gheven andwoirde op de peticie ende begeerte gedaen bij mijne heere van Cyvers, stadthouder generael van allen den landen, in welcke reyse den vornoemden Adriaen [*Poppenz. van der Hayman*] gevaceert heeft XIIII dagen ende den voornoemden meester Augustijn XVII dagen, elck tot 4 s. gr. sdaechs, facit 6 lb. 4 s. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1506 (verloren gegaan in 1940).*

1373 1506 SEPTEMBER 9, MIDDELBURG

b Phelips van den Brande, gezworen bode Bewesterscelt, over zijnen sallaris ende gewoonlicken aerbeyt van dat hij ommegedraghen ende gecondicht heeft over al Bewesterscelt voors. ter plaetsen gecostumeirt een plackaet van desen rentmeester [*Andries Andries*] in daten van den derden dach van septembre anno XV^{C} zesse, bij denwelcken de Staten van Zeellant bescreven waren binnen der stadt van Middelburch upten IX^{en} dach van der voors. maent van septembre, omme met malcanderen te sluyten dandworde dienende up zekere propositie aldaer tevooren gedaen aen den Staten van al den landen te Mechelen vanweghen ende uuter name van den Roomsche coninck, alst blijct bij den voors. plackaet ende quictancie van den voornomden Phelips, hier overghelevert, uuyt macht van denwelcken hem betaelt es bij desen voornomden rentmeestere als costumelijcken es de somme van 14 s. g., maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 57, f. 16v.*

1374 1506 SEPTEMBER 20-OKTOBER 12, MECHELEN

Vgl. voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal Wellens, Etats généraux p. 518-519 nr. 66, Dagvaarten Holland, V, nr. 453 en Blockmans, Handelingen 1477-1506, II, p. 1047-1050 nr. 704, waaraan ook de termini zijn ontleend. De dagvaart was gewijd aan het op de been brengen van een leger tegen de hertog van Gelre.

c Betaelt meester Augustijn Cammade, pensionaris, over dat hij bij ordonnantie van de wet gesonden es geweest tot Mechelen de generalen dachvaert aldaer gehouden bij den Staten van den landen. Ende heeft uuytgeweest XIX dagen tot 4 s. gr., ende bij hem verleyt 2 s. gr., eene […][a] gesonden van Mechelen. Facit 3 lb. 18 s. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1506 (verloren gegaan in 1940).*

a *Onbeschreven ruimte hs.*

1375 1506 OKTOBER 15-31, MECHELEN

Vgl. voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal Wellens, Etats généraux p. 520-523 nr. 67 en Dagvaarten Holland, VI, nr. 1, waaraan ook de eindtermijn is ontleend. De dagvaart was gewijd aan de maatregelen te nemen in verband met de opvolging van aartshertog Filips en met de oorlog tegen Gelre. Voor deze dagvaart riepen stadhouder en Raad van Holland op 10 oktober naast de edelen en steden van Holland, uit Zeeland op de abt van Middelburg, vijf met name genoemd edelen en de steden Middelburg, Veere, Westkapelle, Vlissingen, Kortgene, Domburg, Goes, Tholen, Sint-Maartensdijk, Zierikzee en Reimerswaal.

b Dezelve [*Philips van den Brande, bode*] van noch ommegedraghen te hebben ten plaetsen gecostumeert een andere plackaert van den voorn. rentmeester [*Andries Andries*] in daten van den VIII^en^ dach van october anno vijfthienhondert ende zesse voors., bij denwelcken dese voorn. rentmeester volgende tscriven van mijnen heere van den Grooten Rade te Mechelen heeft over al binnen tbedrijf van zijner officie laten weten de drouve nyemare van den overlijden van wijlen de coninck van Castillen zalegher memorien, overleden den XXVI^en^ dach van der maent van septembre int zelve jaer, ten eynde dat men zijne obsequien, uutfvaert ende suffragen doen zoude ende bidden voor zijn ziele, ende voorts bescreven de Staten des zelves landts te Mechelen upten XV^en^ dach van der voors. maent van octobre bij mijn genadigen heere den eertshertoge, prince van Castillen etc., omme aldaer mitten anderen Staten van den anderen landen te helpen adviseren alle zaken nootsakelicke voor twelvaren van mijnen voorn. genadigen heere zijnen landen ende ondersaten. Daeromme hier de voors. Phelips betaelt uut machte van den voorn. placcate ende quictancie, hier overgelevert, gelijcke somme van 14 s., maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 116, f. 132.*

Denzelven bode [*Cornelis Oortsz.*] heeft ommegedragen ende vercondicht heeft ten plaetsen als voeren eenen placcaet van desen rentmeester [*Jan Pels*] van der date VIIIe dagen in octobri anno XV^C^ ende zesse, gaende an den drien Staten van Zeelant in den bedrijve van Beoesterschelt, inhoudende dat om te helpen administreren in alle saicken, van node zijnde twelvaeren ende behoudenisse van mynen voors. genadigen heeren ende zijn landen gelijck de saicken dat eijschen zouden zonder enich delay daerup te nemen, te comen in persone des donredaechs doe eerstcomende den XV^en^ dach van derzelver maent in der stede van Mechelen, ende aldaer gesamentlick mitten Staeten van alle de landen van herwairtsover te spreken, communiquieren ende adviseren in der saicke voers., als breder blijct by den voors. placcaet, die men hier overlevert; ende daerof betaelt den bode 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 924, f. 72-72v.*

c Desen voernoemden rentmeester [*Andries Andries*] over zijn vacacien ende dachgelden van viere ende viertich daghen die hij gevaceert heeft tot versoucke van den voirn. Prelaet ende Edelen van Zeelandt in twee dachvaerden daer alle de Staten van den lande van haerwaertsovere bescreven waren, te wetene deene ende deerste in de maent van octobre anno vijfthienhondert ende zesse voirs., corts naer toverlyden van den coninck van Castille saligher gedachten, – – –.[1] – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 57, f. 19v.*

Den voornomden Cornelis de Gheendt [*pensionaris van Prelaat en Edelen*] de somme van vierthien ponden thien scellinghen acht penningen grooten Vlaems over zekere voyaigen bij hem gedaen uuyt laste ende in de affairen van den voornomden Prelaet ende Edelen van Zeellant ende van zekere partien bij hem verleyt thuerlieder behouf, gelijck hiernaer volght. Eerst van dat hij gevaciert heeft ter generaler dachvaert van den Staten van allen den landen gehouden te Mechelen den XV^en^ dach van octobre XV^C^ zesse naer toverlijden van wijlen den coninck van Castillen, saleger memorien, aldaer int openbaer verclaert was mids tzelve overlijden, dat alle commissien geexpireirt waren ende dat nochtans justicie ende oock financie niet cesseiren en mochten noch stillestaen, daerop, naer zekere communicatie, gecontinueert was tot upten XXIX^en^ dach van derzelver maent,

mits zekere zwaricheyt alsdoen gedaen bij den gedeputeerden van den Staten van die van Vlaenderen ende van Artois niet gemachticht en waren omme tandwoordene, ende namen vertreck om thuuys te reysen ende rapport te doenne tot opten voors. XXIX^en^ dach van octobre ende dan finale andwoorde te commen doenne, alzoo zij deden. Ende was alsdoen eendrachtelicken geoppineirt up elck article aldaer overgelevert, uuytgesteycken tonderhouden van tweeduusent voetknechten voor drie maenden tijds, daerup men vertreck nam tot upten XVI^en^ van der maent van novembre daernaer volghende omme daerop tandwoordene. Ende omme vandaer voorts te diere cause gereyst te zijne binnen der stede van Middelburch ter dachvaert aldaer bij den Staten van Zeellant geassigneirt upten XIII^en^ van denzelven maent omme te concluderen up tonderhouden van den voors. II^M^ voetknechten, ende vandaer wederomme gereyst te zijne mitter conclusie aldaer genomen binnen der voors. stede van Mechelen ter dachvaert dienenende den voors. XVI^en^ dach, die mids der absentie ende spade commen van den Staten van Hollant, oock van den prelaten van Brabant, gecontinueirt ende onderhouden was tot upten XXIX^en^ dach van derzelver maent, dat alsdoen dandwoorde gegheven was, int welcke doende hij gevaciert heeft mids merrende, reysende ende wederkeerende den tijd van tweenviertich daghen, tot 5 s. 4 gr. sdaechs, facit 11 lb. 4 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 57, f. 21-21v.*

Betaelt Jan Symonsz. van Grypskerke over dat hij bij ordonnancie van de wet gesonden es geweest tot Mechele in de generale dachvaert aldaer gehouden bij den Staten van den lande. Ende heeft uuytgeweest XIIII dagen tot 4 s. gr. tsdaechs, facit 2 lb. 16 s. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1506 (verloren gegaan in 1940).*

Item XXXIX gelten Rijns wijns, V gelten maleveseyen ende twee gelten bastaerts gedroncken tOnser Liever Vrouwen brueders XVIII october XV^C^ VI ter dachvaert ende gehaelt – – –.
Item IIII stoepen wijns gepresent die van Rummerswale ende Briele, gehaelt ut supra, 6 s. 9 d.
Dezelfde hoeveelheid wijn werd geschonken aan de afgevaardigden van Zierikzee, Middelburg en Goes. Veere kreeg de helft. – ARA Brussel, Rekenkamer nr. 41.285 (rekening van de stad Mechelen), f. 185v.

e Item noch dat hij [*Cornelis de Gheendt, pensionaris van Prelaat en Edelen*] betaelt heeft voor eenen coffre bedect mit leder, mit yseren banden al omme gebonden, binnen gezoden wit ende gestoffeirt met lijnwaet alzoot behoort, mit tween steircke sloten daertoe diennende, ende omme eene yseren roede sluytende up de voors. sloten duer drie crammen ende noch met twee maelsloten, omme dien gestelt te zijne in de abdye van Middelburch ende daerinne men legghen ende sluyten sal alle privilegen, kueren, pappieren, registeren, handvesten ende anderssins raeckende den lande van Zeellant, de somme van 3 lb. 6 s. 8 d. gr. – – –. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 57, f. 21v-22.*

1 Voor het vervolg van deze post zie onder dagvaart nr. 1379.

1376 1506 NOVEMBER 13, MIDDELBURG

b Den voornomden [*Philips van den Brande, bode Bewesterschelde*] noch van ommegedragen te hebben over al Bewesterscelt ter plaetsen gecostumeirt den plackaet van desen rentmeestere [*Andries Andries*] in daten van den V^en^ dach van novembre anno XV^C^ zesse voors., bij denwelcken hij ontboet de Staten van den voors. lande te compareiren binnen der stadt van Middelbuerch den XIII^en^ dach van der voors. maent, omme te concluderen up eenighe saicken daer tevooren hemlieden ende den anderen Staten van den anderen landen geproponeirt geweist hadde te Mechelen van mijns genadichs heeren weghen, ende daerup finale andwoorde te draghen, alst blijct bij den voors. plackaet; ende hem bij desen

voornomden rentmeester[a] betaelt geweest over zijnen gewoonlicken sallaris, alst blijct bij zijne quictancie hier overgelevert, de somme van 14 s. g., maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 57, f. 17v-18.*

c *Zie voor de aanwezigheid van Cornelis van Geendt, pensionaris van Prelaat en Edelen, voorgaand nr. onder c.*

a *Hs.*: bij desen rentmeester voornomden rentmeester.

1377 1506 NOVEMBER 16-DECEMBER 10, MECHELEN
Vgl. voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal Wellens, Etats généraux p. 523-525 nr. 68 en Dagvaarten Holland, VI, nr. 6, waaraan ook de eindtermijn is ontleend. De begintermijn is ontleend aan de reis van Cornelis van Gendt. De dagvaart was gewijd aan de voogdij over de kinderen van aartshertog Filips, het gouvernement over de Nederlanden, antwoord op het verzoek om 2000 knechten extra en een anticipatie op de bede.

c *Zie voor de aanwezigheid van Cornelis de Geendt, pensionaris van Prelaat en Edelen, nr. 1375 onder c.*

Betaelt denzelven meester Augustijn [*pensionaris van Middelburg*] over dat hij bij ordonnantie van der wet gesonden es geweest te Mechelen in den dachvaert generael aldaer ende omme te solliciteeren tproces jegens dien van Westcappelen. Ende heeft uuytgeweest XIIII dagen ende in denselve reyse bij hem betalt omme te nemen zekere consultacie mit eenigen geleerden 4 s. gr., facit tsamen 3 lb. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1506 (verloren gegaan in 1940).*

e *20 december. – Pieter van der Capelle, abt van Middelburg, Anna van Bourgondië, vrouwe-douarière van Ravenstein, Duiveland etc., Boudewijn bastaard van Bourgondië, heer van Falais, Filips bastaard van Bourgondië, heer van Blaton, Anna van Borsele, vrouwe van Veere etc., Jan heer van Kruiningen en Heenvliet, en Adolf van Bourgondië, heer van Beveren, mede namens de andere edelen en ambachtsheren van Zeeland, benoemen mr. Cornelis Jacobsz. van Veere, Klaas Lievensz. van Cats, baljuw van Zierikzee, mr. Jacob van der Capelle en Cornelis de Gheendt, pensionaris van Prelaat en Edelen van Zeeland, tot hun gemachtigden ter auditie van de rekening van Andries Andries, heer van Wakken, raad en rentmeester generaal van Bewesterschelde.*[1] *– Afschrift (alle door pensionaris C. de Gheendt): ZA, Prelaat en Edelen, nr. 53, f. 1-2; ibidem nr. 55, voorin; ibidem nr. 56, voorin. – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 73-74, nr. 24.*

1 Afhoring van de rekeningen door deze gemachtigden geschiedde op 19, 21 en 23 december 1507 (zie Fruin, *Prelaat en Edelen*, regesten 28, 29, 30).

1378 1507 FEBRUARI 5-18, MECHELEN
c Den voirn. meester Eevert de Veere ende meester Jan van Duvevoirde, raidtsluyden van Hollant, die uuyt scrijven van mijnen heere den cancellier, presedent ende Groten Raide van ons genadichs heeren ger[e]yst zijn upten V^en^ dach van februario lestleden van hier uuyten Haege te Mechelen in de stadt omme aldair te communiceeren mit mijn voirs. heeren up zeker doeleancie ende beclachten gedaen bij die van Zeelant tegens desen Hove, die te wederleggen ende wederstaen, dairinne te solliciteeren ende besongieren, alzoe zij gedaen hebben. In welcke reyse de voirn. meesters Evert ende Duvenvoirde uuytgeweest ende gevaceert hebben onder vaeren, marren ende keeren elcx den tijt van XIIII geheele dagen, te weten elc huerer 24 stuvers[1], alst blijct bij cedulle van derzelver Camer onder

thanteyken van J. Beauvoir, begrijpende affirmacie ende quyctancie dairup dienende, die men hier overlevert; valet 33 lb. 12 s. – *NA, Rek. Rek. nr. 341, f. 158.*

e Item meester Jan van Cauwenberghe, oock secretaris mijns genadichs heeren, de somme van hondert ponden van viertich groten Vlaems tpondt, die hem oock toegeleit ende gegeven zijn voor zekere vacatien bij hem gevaciert in de affairen van denzelven lande van Zeellant soowel binnen der stede van Mechelen als binnen der stede van Middelbuerch in Zeellant omme zekere instructie ende scriftueren te makene ende visenteirene ende oock te corrigierene, dienende up de processen die tzelve landt van Zeellant hanghende heeft in den Grooten Raedt te Mechelen[2], daerinne begrepen drie daghen dat hij gevaciert heeft binnen der stadt van Reymerzwale aldaer hij gehaelt heeft de originale kuere van Zeellant die in de tresorye van der kercke aldaer gesloten was, ende die gebrocht ende gesloten in eene kiste binnen der abdye te Middelburch, alst blijct bij ordonnantie ende quictancie hier overghelevert, de voors. somme van 100 lb. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 57, f. 23-23v.*

1 In de tekst is het oorspronkelijke daggeld voor Duvenvoorde van 32 stuivers doorgehaald.
2 Tegen het Hof van Holland wegens het jus de non evocando, over welk proces deze rekening vele posten bevat.

1379 1507 MAART 18-APRIL 17, [NAMUR]-(BRUSSEL)-LEUVEN

Vgl. voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal Dagvaarten Holland, VI, nrs. 17 en 18. De dagvaart werd eerst te Namur beschreven door Rooms-koning Maximiliaan en door hem verplaatst naar Leuven. Te Brussel was vooroverleg gepland van de hoofdsteden van Zeeland. Onderwerp van bespreking waren de door Maximiliaan gewenste voogdij over zijn kleinkinderen, de aanstelling van Margaretha van Oostenrijk tot landvoogdes, de oorlog met Gelre en een anticipatie op de bede.

b Phelips van den Brande, ghezworen bode Bewesterschelt, van dat hij omgedraghen ende gecondicht heeft over al Bewesterschelt ten plaetsen gecostumeert een plackaet van mijnen voornomden genadigen heere in daten van den VIII^en^ dach van maerte anno vijfthienhondert zesse naer Hollandt, bij denwelcken hij de Staten van Zeellandt bescrijft te commene oft huere gedeputeerde te zenden binnen der stadt van Namen upten XXI^en^ dach van der voors. maent van maerte omme aldaer te anhooren tguent de Roomsschen conynck in zijn presencien zoude doen zegghen ende verthoonen, zoowel nopende tstick van zijner recepcien totter mambournye ende regemente van mijnen heeren zijnen kinderen, als van der provisie begheert ende nootzakelic voor tstick van Gheldre, ende daerup te concluderen zonder vertrect, alst blijct bij den voors. placcate, hier overgelevert. Ende es hem betaelt over zijnen sallaris ende gewoonlicken aerbeyt, blijckende bij zijn quictancie, hier overgelevert, de somme van 14 s. gr., maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 117, f. 119.*

Eerst Cornelis Oortszone, ghezworen dienare, van dat hij bij bevele van desen rentmeester [*Jan Pels*] ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoosterschelt ten behoorlicken plaetsen eenen openen brieve van placcate bij desen voornomden rentmeester, geexpedieert uut bevele ende tscriven van mijnen heere de cancellier ende luyden van den Grooten Rade mijns genadichen heeren, als blijct bij den voors. besloten brief gescreven te Mechelen den III^en^ in maerte anno XV^C^ zesse naer tscriven sHoofs van Hollandt, die men hier overlevert, bij welcken placcate ontboden ende bevolen wordt de Staten van Zeellandt int quartier van Beoosterschelt te commmene ende te compareren binnen der stadt van Namen den XXI^en^ dach van der voors. maendt van maerte, omme aldaer mitten Staten van alle de landen van haerwaertsovere, die oock alsdan daer wesen souden, te anhooren ende te verstaen onder andere zaken tghene dat hemluyden vanweghen mijns alderghenadichsten heeren, mijnen heere den roomsch coninck, in zijne jegewoordicheyt geseyt ende geopenbaert

zoude worden, zoowel tstick angaende van zijn ontfanghenisse van der voochdye ende gouvernemente van mijnen heeren zijne kinderen als van der provisie an hem versocht omme tstick van Gheldre, ten eynde aldaer in de zaken eyntelicken te concluderen etc., al dit breedere blijckende by den voors. placcate daeranne de voors. beloten brief gehec[h]t es, die men tsamen hier overlevert; ende mits dien daerof den voors. Cornelis Oortszone betaelt zijn ghewoonlicken sallaris ende aerbeytsloon als costumelick es de somme van 7 s. g. Vlaems, die maken in ponden deser voorseider rekeninghe van veertich grooten als voors. es 2 lb. 2.[a] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 925, f. 78v.*

Betaelt Colijn Helias, der stede messagier, over dat hij bij ordonnantie van de wet gesonden es geweest mit besloten brieven an de steden van Ziericzee, Reymerzwale ende Goes, omdat zij tsamen hem vinden zouden op eenen dach tot Brussele omme daer te communiceren mit mijn vrouwe van Ravesteyn nopende den generalen dachvaert. Ende heeft uuytgeweest XI dagen tot 12 gr. tsdaechs, facit 11 s. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1507 (verloren gegaan in 1940).*

c Denzelven Cornelis de Gheendt [*pensionaris van Prelaat en Edelen*] de somme van zeventhien ponden neghentien scellingen acht penninghen grooten Vlaems voor diverssche reysen ende vacatien bij hem gedaen alsvooren [*in opdracht van Prelaat en Edelen*] in der manieren hiernaer volghende. – – – Item noch voor zijne vacatien ende dachghelden van andere XXXI daghen die hij noch gevaciert heeft zowel ter generaler dachvaert van allen den landen bescreven te Namen van [den] Roomschs conincx weghen upten XVIII[en] in maerte anno XV[C] zesse voors., ende sichtent binnen der stadt van Luevene den XXIX[en] van derzelver maent up de huldinghen van mijnre vrauwe van Savoye ende oock up de dachvaert gehouden aldaer zowel up danticipatie die alsdoen begheert was ende verschijnen zoude sint Jansmisse XV[C] zevene ende teerste termijn van der loopender bede in Zeellant dat verschijnen zoude te Kerstmisse int zelve jaer, int welcke doende hij gevaciert heeft de voors. XXXI daghen ten prijse van 5 s. 4 d. gr. sdaechs, facit 8 lb. 5 s. 4 d. gr., alst blijct bij ordonnantie ende quictancie hier overgelevert. – – –. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 57, f. 22v.*

Twee reizen van rentmeester Andries Andries naar generale dagvaarten – – –,[1] ende dandere dachvaert gehouden te Luevene by myner vrouwe van Savoye in de maent van aprille daernaer volgende, dienende upte mambournye ende anticipacie van den termyn van der bede verschinende sint Jansmesse [*24 juni*] doen eerstcommende, ten pryse van acht scellinghen grooten elcx daechs, alst blyct bij ordonnancie hier overgelevert, beloopende voir de voirs. XLIIII daghen ter somme van 17 lb. 12 s. groten, maken in ponden seder rekeninghe 105 lb. 12 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 57, f. 19v.*

Betaelt den burchmeester Levyn Hugez. ende meester Jan Claysz., scepene, over dat zij bij ordonnantie van de wet gesonden zijn geweest op de dachvaert generael die bescreven was gehouden te worden te Namen ende dat daer geweest zoude hebben den Roomssche conynck, denwelcke dachvaert bij den absentie van denzelven conync gehouden es geweest tot Lovene. Ende hebben uuytgeweest elcs XIX dagen, den burchmeester tot 5 s. gr. tsdaechs ende meester Jan Claysz. tot 4 s. gr. tsdaechs, facit tsamen 8 lb. 11 s. gr.
Betaelt Colijn Helias, der stede messagier, over dat hij bij ordonnantie van de wet gesonden es geweest mitten voirschreven burchmeester Levijn Hugez. ende meester Jan Claysz. in denzelven dachvaert. Ende heeft uuytgeweest gelijcke XIX dagen tot 12 gr. tsdaechs, facit 19 s. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1507 (verloren gegaan in 1940).*

Betaelt den burchmeester Levijn Hugez. ende Jan Adriaenz. van Hamerstede, scepenen, over dat zij bij ordonnantie van de wet gesonden sijn geweest ter dachffaert generael gehouden bij vrouwe Margriete tot Lovene, aldaer zij gevaceert hebben elcx XIIII dagen, te wetene

den burchmeester tot 5 s. gr. tsdaechs ende Jan Adriaensz. tot 4 s. gr. Noch bij hemluyden verleyt de cock van mijne vrouwe van Ravesteyn 4 s. 2 gr. Facit tsamen 6 lb. 13 s. 2 gr. Betaelt Colijn Helias, der stede messagier, over dat hij gesonden es geweest mitten voirschreven burchmeester Levijn Hugez. ende Jan Adriaensz. totten vornoemden dachvaert. Ende heeft uuytgeweest XIIII dagen tot 12 gr. tsdaechs, facit 14 s. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1507 (verloren gegaan in 1940).*

a *In de marge tekende de Rekenkamer aan:* De quitancie van alle dese navolgende partijen, gescreven in een blat papiers, is hier overgelevert onder thanteyken van Martin Huysman, notarius.
1 Voor het begin van deze post zie onder nr. 1375.

1380 1507 APRIL 8, MIDDELBURG

b Dezelve [*Philips van den Brande, gezworen bode Bewesterschelde*] van noch ommegedraghen ende gecondicht te hebben als vooren een ander plackaet van desen selven rentmeester [*Andries Andries*] in daten van den III^en^ dach van aprille anno XV^C^ zesse naer de gewijde kerssen[1], mentye makende dat de Staten van Zeellant commen ende vergaderen zouden binnen der voors. stadt van Middelbuerch upten VIII^en^ dach van der voors. maent, ende met malcanderen te communiquieren ende ramen wat men best zoude moghen andwoorden ter minster quetse van den lande van Zeellant up danticipatie van der heelft van der bede die doen verschijnen zoude tsint Jansmisse [*24 juni*] naervolghende, hemlieden onder anderen geheescht bij mijnre genadigher vrauwe van Savoyen voor tbescudden van den landen van herwaertsovere, alst blijct bij den voors. plackaet; daeromme hier den voorn. Phelips betaelt over zijnen sallaris als costumelicken es, blijckende bij zijne quictancie hier overgelevert, de somme van 14 s. g., maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 57, f. 18-18v.*

c Betaelt meester Jacop [*Houtman*] noch van eenen dach te Middelburch gevaceert om daer mitten Staten te helpen ramen een andwoirde op de anticipacie begheert bij mijn genadige vrouwe van der helft van der bede vallende sint Jan [*24 juni*] XV^C^ VII; comt hier ergo eenen dach 3 s. gr. – *ZA, Heren van Veere nr. 165 (rekening van de rentmeester van Veere 1507), f. 30.*

1 De datering levert een probleem op: het paasjaar 1506 loopt van 10 april 1506 tot 2 april 1507, en er bestaat dus geen datum 3 april 1506. Bedoeld zal zijn 1507, gezien de vermelding van de landvoogdes Margaretha van Savoije, die in april 1506 nog niet met die functie bekleed was. Ook de chronologische volgorde van de posten in de rekening wijst op 1507. De aanvulling 'naer de gewijde kerssen' (na de wijding van de paaskaars, op Paaszaterdag) is ongebruikelijk; gebruikelijk is 'naar de stijl van het Hof van Holland' of een vergelijkbare uitdrukking.

1381 1507 MEI 27, MIDDELBURG

b Denzelven [*Philips van den Brande, gezworen bode Bewesterschelde*] noch van ommegedraghen ende gecondicht te hebben over al Bewesterscelt als vooren een andere plackaet van den voornomden rentmeester [*Andries Andries*] in daten van den X^en^ dach van meye anno XV^C^ zeven, bij denwelcken hij de voors. Staten van Zeellant bescreven heeft te Middelbuerch upten XXVII^en^ dach van der voors. maent, om antwoorde te sluytene up tghunt mijner genadegher vrauwe van Savoyen hemlieden hadde gedaen preponeren te Luevene daer tevooren, alst blijct bij den voors. plackaet, hier overgelevert; daeromme hier betaelt den voorn. Phelips als vooren gelijcke somme van 14 s. g., alst blijct bij quictancie hier overgelevert, facit 4 lb. 4 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 57, f. 18v.*

1382 1507 JUNI 4-6, DEN HAAG

Vgl. Dagvaarten Holland, VI, nr. 23. Voor deze dagvaart werden de leenmannen die verplicht waren te dienen op grond van hun leenbezit, opgeroepen om aan te komen horen wat men van hen verlangde. Naast de leenmannen uit de verschillende kwartieren van Holland, Utrecht en Brabant, werden uit Zeeland opgeroepen die uit het kwartier van Middelburg alsmede de abt van Middelburg en Joost van Kruiningen.

a Den voornomden Phelips van den Brande [*bode Bewesterschelde*] van noch ommegedragen te hebbene een plackaet van mijnen voorn. genadeghen heere in daten van den lesten dach van april anno vijfthienhondert ende zevene, inhoudende dat alle ondersaten van den quartiere van Bewesterschelt boven den achtien jaeren ende onder de tzestich jaren wesende mach stocken ende wapene te draghen, up peine van ouverhooricheijt van stonden an hem upstellen ende gereet maken zouden ende hem aldus gereet houden in haren huisen gewapent, getuycht ende voorsien van creeften[1], panchier[2] oft brygandinn[3], pycken, voetboghen, hantbussen, hantboghen metter trosse[4], zwaerden off langhe daggen[5], om tallen tijden ende wijlen als zij dies van zijner ghenaden weghen versocht souden werden te monsteren ende wapenschauwinghe te doene voor zulck hoot[6] ende capeteyn als daertoe gheordonneert soude werden, ende mitten zelven capitein te treckene jeghens de vianden die de voors. landen ende ondersaten zouden willen bescadeghen etc., alst blijct bij den voors. placcate, hier overgelevert. Daeromme hier de voornomde Phelips betaelt over zijnen gewoonlicken aerbeyt als costumelick es bij zijnen quictancie, hier oock overgelevert, de somme van 14 s. groten, maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 117, f. 119-119v.*

1 Borstharnas.
2 Harnas.
3 Soort maliënkolder.
4 Werplijn.
5 (Korte) degen.
6 Hoofd.

1383 1507 JUNI 6-9, MIDDELBURG

b Den voornomden Cornelis Oortszone [*bode Beoosterschelde*], die noch ommegedragen heeft over al Beoosterschelt voors. ter plaetsen ghecostumeert een andere placcaet van desen rentmeester [*Jan Pels*], geexpedieert bij bevel ende tscriven van mijnen genadegher vrauwe mevrauwe Margriete van Oostenrijck, hertoghinne van Savoyen etc., inhoudende dat de Staten van den quartiere van Beoosterscelt hemluyden vinden zouden binnen der stadt van Middelburch upten VI[en] dach van junio anno vijfthiene hondert ende zevene, omme aldaer mitten Staten van den quartiere van Bewesterschelt upten zelven dach mijne voornomde ghenadighe vrauwe in persoone te ontfanghen ende hulden, volghende tscriven van hueren voors. besloten brieven, dit al breedere blijckende bij den voors. placcate in daten van den II[en] in junio anno vijfthienhondert ende zevene, die men mitten voorseiden besloten brief daeran ghehecht tsamen hier overlevert; ende mits dien den voors. bode betaelt als voeren 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 925, f. 79-79v.*

e *9 juni, Middelburg. – Willem, hertog van Gulik en Berg, en dr. Sigismundus Ploech, deken van Onze Vrouwe te Antwerpen, gemachtigden van Rooms-koning Maximiliaan, de voogd van Karel, prins van Castilië, leggen aan de Staten van Zeeland de eed af, en de Staten doen desgelijks aan Margaretha van Oostenrijk, vertegenwoordigster van de Rooms-koning.*

– – –. Desen eedt ende huldiginge zijn gedaen geweest in de stadt van Middelborch bij den Staten van den lande ende graefscepe van Zeelant in de presencie van mijn genadige

vrauwe van Savoye ende van den anderen procureurs voirscreven den IX^en^ dach van Junio anno XV^C^ ende zeven.
– *Origineel (getekend* Haneton*): ZA, Prelaat en Edelen, nr. 9 (verloren gegaan in 1940). – Afschriften: ZA, Rekenkamer A nr. 452 (Copulaatboek I), f. 209; (door de notaris Haneton, verloren gegaan in 1940) ZA, Archief Reimerswaal nr. 19; (door notaris Pieter Duit, verloren gegaan in 1940) ibidem. – Regest: Fruin, Archief Reimerswaal, p. 46-47, nr. 112; Fruin, Prelaat en Edelen, p. 74, nr. 25.*

1384 1507 JULI 11-29, MECHELEN
Vgl. voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal Dagvaarten Holland, VI, nr. 26, waaraan ook de begin- en einddata zijn ontleend. In deze dagvaart werd verzocht om een haardstedeheffing van een Philippusgulden per haardstede.

b Denzelven [*Philips van den Brande, bode*] van noch ommegedraghen ende gecondicht te hebben een andere placcaet van den voornomden rentmeester [*Andries Andries*] over al Bewesterscelt voors. in daten van den IIII^en^ dach van julio anno vijfthienhondert zevene, bij denwelcken hij bescreven heeft de Staten van den voorn. lande te wesen ende vergaderen den XII^en^ dach van der voors. maendt van julio binnen der stadt van Mechelen omme aldaer den Staten van den anderen landen te anhooren tghunt dat mijne voornomde genadege vrauwe hemlieden zoude doen zegghen nopende de zaken ende affairen van den Roomsschen conijnck hueren vader ende mijnen heeren de kinderen, blijckende bij den voorn. placcate ende besloten brieven van mijner voornomder genadegher vrauwen daeruppe dienende, hier overghelevert. Daeromme hier de voornomde Phelips betaelt alsvooren bij zijndre quictancie, hier ooc overgelevert, gelijcke somme van 14 s. gr., maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 117, f. 119v-120.*

De voors. bode [*Cornelis Oortsz.*] heeft noch ommeghedregen ende vercondicht over al Beoosterschelt ter plaetsen voorscreven een placcaet van desen voorseiden rentmeester [*Jan Pels*], in zijne absencie onder thanteycken van zinen clercq geexpedieert bij bevele ende oock tscriven van mijnen voorseiden ghenadigen vrauwe, inhoudende dat de voorseide Staten van den voors. quartiere van Beoosterschelt hemluyden vinden ende compareren zouden binnen der stadt van Mechelen upten XII^en^ in julio XV^C^ ende zevene bij mijne voors. ghenadige vrauwe, omme aldaer mitten Staten van allen de landen van haerwaertsovere, die ooc alsdan daer wesen souden, te anhooren zekere zaken ende affairen grootelicx angaende den staet ende verzekerthede van den persoonen van mijnder alderghenadichsten heere, mijnen heere den roomsch coninck, ende van den ertshertoghe, onsen prince, die men dan zegghen ende proponeren zoude, als dit breedere blijct bij den voors. placcaet mitten besloten brief daeran gehecht in date tzelve placcaet van den V^en^ in julio anno XV^C^ ende zevene, die men tsamen hier overlevert; ende daerof betaelt den voors. bode zijn voors. ghewoonlick loon ende sallaris van 7 s. g. Vlaems, maken in ponden desere rekeninghe 2 lb. 2 s. 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 925, f. 79v-80.*

c Denzelven [*Cornelis de Gheendt, pensionaris van Prelaat en Edelen*] noch de somme van vierthien ponden vyf scellingen vyf groten Vlaems voor zekere vacatien ende dachgelden bij hem gevaciert vanweghen ende uuyter name van denzelven Prelaet ende Edelen van Zeellant, gelyck hiernaer verclaert staet. Te wetene eerst voor zyne vacatien ende dachgelden van XV gheheele daghen, by hem gevaciert ter generaler dachvaert van den Staten van allen den landen roerende den heessche van eenen Philippus guldenen up elcken vierstadt, tot 5 s. 4 d. g. sdaechs, facit 4 lb. g. – – –.[1] – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 57, f. 24v-25.*

Betaelt Jan Symonsz. van Grijpskerke over dat hij bij ordonnantie van de wet gesonden es geweest op de dachvaert generael die gehouden es geweest tot Mechelen nopende de begheerte daer gedaen aen den Staten van den gemeenen landen. Ende heeft uuytgeweest

XI dagen, tot 4 s. gr. tsdaechs, facit 2 lb. 4 s. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1507 (verloren gegaan in 1940).*

e Denzelven [*Philips van den Brande*] van noch ommegedraghen ende gecondicht te hebbene als vooren een andere placcaet van den voorn. rentmeester [*Andries Andries*] in daten van den XVI^en^ dach van ougst anno XV^C^ zevene, bij den welcken elceen geadverteert was van zekeren brieven die den voornomden rentmeester ontfaen hadde van mijner genadeger vrauwe, roerende dat de Roomsch coninck huer geadverteert hadde van zijnen state, ende onder anderen dat de electeurs[2] ende anderen princen, prelaten ende gedeputeerde van den Staten des Heylichs Rijcx, vergadert in de stadt van Constante, naer vele consultacien ende communicacien gehouden hem hadden gesaemtlicken geaccordeert een goede, groote ende notable bede, zoowel van volcke als van ghelde, om te voorsien ter verzekerthede van zijnen nootzaken ende des Heilichs Rijcx, bijsondere omme te gaen halen ende vercrijghen zijne keyserlicke croone te Roome, ten eynde dat elckeen God daerof dancke ende loven soude ende proccesien generale draghen, breedere blijckende bij den brieven van mijner voornomder ghenadegher vrauwe ant voors. placcaet gehecht, hier overgelevert. Ende es denzelven Phelips daer vooren betaelt de somme van 14 s. gr., maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 117, f. 120-120v.*

1 Voor het vervolg zie hierna onder nr. 1386.
2 De keurvorsten van het Duitse Rijk.

1385 1507 AUGUSTUS 13, MIDDELBURG

b Denzelven [*Philips van den Brande, bode Bewesterschelde*] van noch ommegedraghen ende gecondicht te hebben over al Bewesterscelt een plackaet van den voornomden rentmeester [*Andries Andries*] in daten van den VII^en^ dach van ougst anno voors. [*1507*], bij denwelcken de Staten van den voornomden lande ontboden waren binnen der voors. stadt van Middelburch upten XIII^en^ dach van der voors. maent up zekere saicken daer tevooren te Mechelen ter generaeler dachvaert hemlieden geproponiert, alst blijct bij den voors. plackaet, hier overgelevert; daeromme hier de voorn. Phelips betaelt als vooren bij zijne quictancie gelijcke somme van 14 s. g., maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 57, f. 19.*

Den voorseiden Cornelis [*Oortsz. bode*], van dat hij noch ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoosterschelt ter plaetsen ghecostumeert een andere placcaet van desen voors. rentmeester [*Jan Pels*], inhoudende dat de voorseide Staten van Zeellant int quartiere van Beoosterschelt hem vinden ende transporteren souden binnen der stadt van Middelburch upten XIII^en^ dach in augusto anno vijfthienhondert ende zevene, omme aldaer mitten Staten van den quartiere van Bewesterschelt gesaemtlic te concluderen ende sluyten huere andwoorde, die zij mijne ghenadighe vrauwe doen zouden in den name van den Roomsschen conijnck, up te kennen geven van der zaken die hemlieden ende den Staten van allen den landen van haerwaertsovere geproponeert ende gheheescht geweest hadde in de dachvaert doe onlancx te vooren te Mechelen ghehouden, daerof declaracie int tweede naeste voorgaende artijcle verclaert ende gescreven staet, daerup den voors. van den Staten doen huer vertreck namen omme daerup andwoorde te ghevene, dit breedere blijckende bij tvoors. placcaet, die men hier overlevert, in date van den X^en^ in augusto XV^C^ ende zevene; aldus ter causen van dien betaelt tvoors. bodeloon van 7 s. g. Vlaems, facit 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 925, f. 80-80v.*

1386 1507 AUGUSTUS 14-SEPTEMBER 9, MECHELEN

Vgl. voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal Dagvaarten Holland, VI, nr. 29, waaraan ook de begin- en einddata zijn ontleend. Op deze dagvaart werden de Staten verondersteld

antwoord te geven op de propositie van een bede van een Philippusgulden van elke haardstede.

c *Cornelis de Gheendt, pensionaris van Prelaat en Edelen, voor drie reizen ter Staten-Generaal* – – –.[1] Item noch over zyne vacatien van zeventhien daghen die hij noch gevaciert heeft binnen der voors. stadt van Mechelen, aldaer hij ter dachvaert was doe men andwoorde gaf up de pititie van den voors. Philippus guldenen up elck huus, die alsdoen verandert was in den heesch van tweehondertduust Philippus guldenen voor eens over alle de voors. landen, te betalene deen heelft te Baefmisse [*1 oktober*] ende dander heelft te Paesschen [*23 april 1508*], beede eerstcommende, daerup den voors. Staten gelast was thuus te treckene ende rapport te doene; ten voors. pryse van 5 s. 4 d. g. sdaechs, facit 4 lb. 10 s. 8 d. g. – – –. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 57, f. 24v-25.*

Betaelt Jan Symoensz. van Grijpskerke over dat hij bij ordonnantie van de wet gesonden es geweest tot Mechelen in den generaelen dachvaerte, aldaer gehouden bij den Staten van allen den landen op zekere groote subventien ende beden die onse genadighe vrouwe van Savoyen begeert heeft totten oirloge van Geldre ende toten andren lasten van den lande. Ende heeft uuytgeweest XI dagen, tot 4 s. gr. tsdaechs, facit 2 lb. 4 s. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1507 (verloren gegaan in 1940).*

1 Voor het begin van deze post zie nr. 1384, voor het einde nr. 1388.

1387 1507 AUGUSTUS 31-SEPTEMBER 1, MIDDELBURG

b Denzelven [*Philips van den Brande, bode*] noch van ommegedragen thebben met zijn drie een andere plackaet van denzelven rentmeester [*Andries Andries*] als vooren [*in Bewesterschelde*] in daten van den XXII^{en} dach van ougst anno XV^{c} zevene voors., bij denwelcken de voors. Staten ontboden waren te Middelburch upten discendach begrepen int voors. plackaet[1] omme te communiquieren up zekere groote saicken daer twelvaert van den vors. lande ende den insetenen van dien grootelicx in geleghen was, alst blijct bij denzelven plackaet; ende mitsdien denzelven betaelt over zijnen sallaris als vooren gelijcke somme van 14 s. g., alst blijct bij zijne quictancie hier overgelevert, maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 57, f. 18v-19.*

Denzelven bode [*Cornelis Oortsz.*] van dat hij noch ommegedreghen ende gecondicht heeft over al Beoosterschelt voorscreven ter plaetsen ghecostumeert een placcaet van desen rentmeester [*Jan Pels*], inhoudende dat de voors. Staten int quartier van Beoosterschelt hem vinden ende transporteren souden binnen der stede van Middelburch upten eersten dach van septembre anno vijfthienhondert ende zevene, omme mitten Staten van Bewesterschelt alsdan te concluderen ende sluyten ghesaemthelicken huere andwoorde, die zij mijner ghenadighe vrauwe doen zouden up tgene des hemluyden ende den Staten van allen den landen van haerwaertsovere geproponeert ende geheischt geweest hadde in de dachvaert doe onlancx te vooren te Mechelen ghehouden, daerof declaracie int IIIIe naeste voorgaende artijcle verclaert ende oock gescreven staet, daerup den voors. van den Staten doen huer vertreck namen omme daerup huere andwoorde te ghevene, welcke andwoorde int IIe naeste voorgaende artijcle ghesloten was; ende eer men dezelve gedaen heeft ghehadt zoo es de voorseide proposicie, int voorscreven IIIIe voorgaende artijcle verclaert, gemuteert gheweest tot lichtenisse van alle mijns voorscreven ghenadichs heeren landen, ten minsten quetse ende laste van denzelven lande, up welcke mutacie een andere andwoorde ghesloten ende gegeven es geweest, dit al breeder blijckende bij tvoorseide placcaet in daten van den XXIX^{en} in augusto vijfthienhondert zevene, die men hier overlevert; daeromme ter causen van dien betaelt de voors. bode zijnen voors. sallaris van 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 925, f. 81-81v.*

1 Het plakaat is uitgevaardigd op 22 augustus 1507, dat is een zondag. Het is mogelijk dat de daarin genoemde dinsdag de eerstvolgende, 24 augustus, is geweest, maar gezien de uit andere bron bekende dagvaart van 1 september lijkt de dinsdag een week later meer voor de hand te liggen.

1388 1507 SEPTEMBER 21-OKTOBER 2, ANTWERPEN-MECHELEN

Vgl. voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal Dagvaarten Holland, VI, nr. 35, waaraan ook de begin- en einddata en de vergaderplaats Antwerpen zijn ontleend. De dagvaart, gepland te Antwerpen en verplaatst naar Mechelen, was belegd om antwoord te geven op de propositie van een bede van een Philippusgulden van elke haardstede.

c *Cornelis de Gheendt, pensionaris van Prelaat en Edelen, voor drie reizen ter Staten-Generaal* – – –.[1] Item noch voor zyn vacatien ende dachgelden van andere achtien daghen dat hij gevaciert heeft omme dandwoorde te doene te Mechelen mitten anderen Staten up de voors. leste begheerte [*van 200.000 Philippusgulden*], beloopende ten voors. pryse van 5 s. 4 d. g. sdaechs 4 lb. 16 s. g. Ende dat hij noch betaelt heeft voor een vaetken mit XXV stoopen maleviseyen, die de voors. prelaet ende edelen hem ghelast hadden te coopen ende die van huerlieder wegen te presenteren meester Claes van Middelburch, raedt ordinaris etc.[2], ten pryse van 9 g. den stoop, facit 18 s. 9 g. Beloopende alle de voornomde partien tsamen, alst blijct bij ordonnantie ende quictancie hier overgelevert, ter voors. somme van 14 lb. 5 s. 5 g., maken in ponden deser rekeninge 85 lb. 12 s. 6 d. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 57, f. 24v-25.*

Item meester Jacop Houtman de somme van viere ponden grooten Vlaems voor zyne vacatien ende dachgelden van XV daghen tot 5 s. 4 g. sdaechs, dat hij gevaciert heeft uuyter name van den Prelaet ende Edelen van Zeellant bij mynre genadegher vrauwe van Savoyen omme de andwoorde te doenne van huerlieder weghen up de begeerte van tweehondertduusent Philippus guldenen, geheescht over alle de landen, alst blijct bij ordonnantie ende quictancie hier overgelevert; daeromme hier de voors. 4 lb. g., maken 24 lb.[1] – *Ibidem f. 26v.*

Betaelt Jan Symoensz. van Grijpskerke ende meester Jan Claysz. over dat zij bij ordonnantie van de wet gesonden zijn geweest tot Mechelen in de dachvaert generael omme van der stadt wege mitten anderen Staten van den landen huer andwoirde te doene op de begeerte van mijn vorschreven genadige vrouwen, welcke dachvaert noch gecontinuert werdt. Ende hebben uuytgeweest V dage, elcx tot 4 s. gr. sdaechs, facit 2 lb. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1507 (verloren gegaan in 1940).*

1 Zie voor deze reizen de nrs. 1384 en 1386.
2 En deken van Anderlecht.

1389 1507 OKTOBER 6, MIDDELBURG

b Dezelven [*Philips van den Brande, bode*] noch van dat hij ommegedragen ende gecondicht heeft over al Bewesterschelt voor een andere placcaert van den voornomden rentmeester [*Andries Andries*] in daten van den IIII^en^ dach van octobre XV^C^ zevene, bij den welcken hij volghende zekere beslotene brieven van mijner ghenadegher vrauwe van Savoyen bescreven ende ontboden heeft de Staten van Zeelandt binnen der stadt van Middelburch upten VI^en^ dach van der vors. maent omme aldaer te verstaen tghuent dat bij den ghecommitteerden ende gedeputeerde van mijne voorn. genadege vrauwe, die daer gesonden zouden worden, hemlieden te kennen gegeven ende verthoocht zoude werden, alst blijct bij den voors. brieven ende placcate, hier overgelevert. Daeromme hier de voors. Phelips betaelt gelijcke somme van 14 s. gr. bij zijn quictancie, overgelevert alsvooren, maken oock 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 117, f. 120v-121.*

Den voornoomden Cornelis [*Oortsz., bode*], die noch ommegedregen ende gecondicht

heeft over al Beoosterschelt vors. ter plaetsen gecostumeert een andere placcaet bij desen voorseiden rentmeester [*Jan Pels*] geexpedieert bij bevele ende scriven van mijnen voorseiden ghenadigher vrauwe mevrauwe Margriete van Oostenrijck, hertoghinne, inhoudende dat die van den Staten int voorseide quartier van Beoosterschelt hem vinden zouden binnen der stede van Middelburch opten VI^en^ dach van octobri anno XV^C^ ende zevene, omme aldaer mit die van den Staten van den quartiere van Bewesterschelt te anhooren tghene dat de gedeputeerde van mijnder voorseider genadige vrauwe, die bij huer bevel aldaer oock wesen zullen, geseit ende te kennen gegeven sal worden vanweghen des roomsschen coninck ende des ertshertoghe van Oostenrijck etc., dit breedere blijckende bij tvoorseide placcaet in daten van den IIII^en^ der voorseider maent van octobre anno XV^C^ ende zevene, daeranne de voorseiden besloten brief van mijnen voorn. genadigen vrauwe gehecht es, die men tsamen hier overlevert; ende mits dien hier ooc betaelt den voorseiden Cornelis zijnen ghewoonlicken sallaris van 7 s. groten Vlaems, f. 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 925, f. 82-82v.*

e *7 oktober. – Joost van Kruiningen, knaap, burggraaf van Zeeland in absentie van Jan, heer van Kruiningen en Heenvliet, ridder, roept alle ambachtsheren en leenmannen op om 21 oktober e.k. te Zierikzee te komen, waar hij 's heren steen zal maken van de bede van 15 groten steenschietens en 3 groten bij de breedte van elk gemet. – Origineel: ZA, Prelaat en Edelen nr. 32 (verloren gegaan in 1940). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 74, nr. 26.*

Denzelven [*Philips van den Brande*] van noch ommegedragen thebbene een plackaet van desen voirn. rentmeester [*Andries Andries*] in daten van den XXI^en^ dach van octobre anno voirs. [*1507*], inhoudende alzoo geaccordeert was bij den Staten van den voirs. lande te anticiperen ende verschieten den termijn van den scote verschenen sint Andries daghe [*30 november*] anno voirs., dat alle die ghijsel geworden waren commen oft zenden betalen ten comptoire tscot van hueren ambochten, leveringe ende ontfanck van den voirs. termijn, blijckende bij den voirs. plackaet ende quitancie, hier overgelevert, de somme van 4 lb. 4 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 58, f. 19v.*

1390 1507 NOVEMBER 9, MIDDELBURG

b Dezelve [*Philips van den Brande, bode*] van noch ommegedraghen ende met haeste van den tijde doen ommedragen ende condeghen twee placcaten, te wetene deen van mijnen voorn. genadigen heere naest den lesten dach van octobre XV^C^ zevene, bij denwelcken gheboden es geweest dat alle gearresteerde goeden ende coopmanscepe gearresteert binnen den landen van haerwaertsover toebehoorende eenighen coopluyden van Vranckerijck gedaen onder tdexele van ghelijcke arresten gedaen in Vranckerijcke up zekere coopmanscepen toebehoorende den ondersaten van desen lande, ter stont ende sonder vertreck upheffen ende lichten zouden ende dat elck hem wachten souden van ghelijcke meer te doene, up de peine geroert in de vors. placcate; ende dandre van den voors. rentmeestere [*Andries Andries*] in daten van den V^en^ in novembre anno voors., bij denwelcken de Staten van Zeellant ontboden waren upten IX^en^ van der voors. maent binnen der stadt van Middelburch omme eeneghen brieven te visenteren an huerlieden gescreven bij den Roomsschen conynck. Daeromme hier de voors. Phelips betaelt uut machte van dien ende zijn quictancie, hier tsamen overghelevert, gelijcke 14 s. groten, die maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 117, f. 121.*

1391 1507 NOVEMBER 22, MIDDELBURG

b Dezelve [*Philips van den Brande, bode*] van noch ommegedragen ende gecondicht te hebben een andere placcaet van den voorn. rentmeester [*Andries Andries*] in daten van den XIX^en^

dach van der voors. maent van novembre anno vijfthienhondert zevene, bij denwelken de Staten van Zeelandt ontboden hebben geweest te vergaderen binnen Middelburch upten XXII[en] dach van der voors. maent omme huere andwoorde te geven upten heesch ende begheerte daer te vooren gedaen bij den commissarysen aldaer te vooren gesonden van weghen mijner genadigen vrauwe van Savoye, ende daerof huer rapport te doene, alst blijct bij den voors. placcate ende quictancie, hier overgelevert. Daeromme hier uut machte van dien de voors. Phelips betaelt over zijn gewoonlicken aerbeyt gelijcke somme van 14 s. groten, maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 117, f. 121-121v.*

N.B. Wel niet in direct verband met de onderhavige bijeenkomst staat het kort daarna uitgevaardigde plakkaat betreffende de aanwezigheidsplicht van de ambachtsheren op de dagvaarten:
De voornomden Cornelis Oortsz., gezworen dienare, die noch ommegedraghen ende vercondicht heeft overal int voors. bedrijf van Beoosterschelt daer men gepleghen heeft publicacie te doenne, een ander placcaet van mijnen voorscreven ghenadighen heere, inhoudende dat van nu voert an alle die ambochtsheeren hebbende hondertvyftich ofte tweehondert gemeten vrys commende ende compareren oft zenden huerlieder ghedeputeerden volcommelicken ghelast tot allen dachvaerden ende tot alzulcken plaetsen binnen mijns ghenadichs heeren landen van Zeellandt als hemluyden bij desen rentmeesters placcate beteykent sal worden, up peyne ende verbuerte bij ghebreke van dien van den vryen van hueren ambochten voor een jaer, alzoo dicwils alst gebueren zoude, al dit breeder ende volcommelicken blijckende bij tvoors. placcaet in daten van den XXVII[en] in novembri anno vyfthienhondert ende zevene, daervan men copie auctentyck van dien hier overlevert, mits dien dat tprincipael placcat geexpedieert voor al Zeellant [a] Bewesterschelt ghebleven es; aldus hier daeromme betaelt den loon ende aerbeyt van den voors. Cornelis als vanouds gecostumeert es gheweest de somme van 7 s. groten Vlaems, maken als boven 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 925, f. 83-83v.*

a *Mogelijk is hier het voorzetsel* in *aan te vullen.*

1392 1507 DECEMBER 11-JANUARI 2, MECHELEN

c Meester Evert de Veer, raidt ordinarys van der Camer van den Rade in Hollant, ende meester Jacob Pijns, advocaet fischael, die uuyt ordonnancie van derzelver Camer gereyst zijn uuyten Hage upten XI[en] dach van december laestleden te Mechelen aen mijnen heeren den president ende Groten Raide omme te verantwoirden ende wederstaen zeker saicken ende beclachten voirtgestelt bij den Staten van Zeelant tegens desen Hove van Hollant ende anderen saicken ende affaeren himluyden gelast bij denzelven Raide. In welcke reyse zijluyden uuytgeweest ende gevaceert hebben onder vaeren, marren ende keeren den tijt elcx van XXIII geheele daegen, te weten meester Evert tot 24 st. ende meester Jacop Pijnsz. tot 20 st. sdaechs, alst blijct bij cedulle van derzelver Camer onder thanteyken van J. Beauvoir, begrijpende quyctancie, die men hier overlevert; valet 50 lb. 12 s. – *NA, Rek. Rek. nr. 341, f. 160.*

e Den voirn. Cornelis de Gheendt [*pensionaris van Prelaat en Edelen*] de somme van twaelf ponden achtien schellinghen thien penninghen grooten Vlaems voor zijne vaccatien ende partien bij hem verleyt, verschoten ende ghedaen in de affairen van den voorseiden lande, bij ordonnancie van den Prelaet ende Edelen van denzelven lande, ghelijck dat hiernaer volcht. Eerst voor zekere costen bij hem verleyt ten huuse van meester Claijs van Middelburch te Mechelen, daer jegewoirdich ende ter maeltyt waeren meester Phelips Wielandt, Gheert Gronsele, de deken van der Vere, meester Jacop Bettez., communicquierende mitten voirs. heeren diverssche zaicken ende affairen van denzelven lande, 7 s. 6 d. grooten.

Noch van dat hij betaelt heeft Jacop van den Moere, duerwaerdere, van ter executie gheleit thebbene zekere provisie vercreghen bij den Staten van den voirs. lande jeghens de thollenaren van Yersickeroirt, ende dat in materie van attemptate tot diversche plecken, aldaer hij gevaceert heeft zesthien daghen tot 2 s. 8 grooten sdaechs, facit 2 lb. 2 s. 8 grooten.[1] – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 58, f. 16-17.*

17 februari 1508. – Op verzoek van prelaat, edelen, ambachtsheren en steden van Zeeland verbieden Rooms-keizer Maximiliaan en aartshertog Karel van Oostenrijk de gecommitteerden tot de wachten van de tol van Yersekeroord, gevestigd te Middelburg, Arnemuiden, Vlissingen en elders, om hangende het appèl van de voornoemde Staten voor de Gote Raad de inwoners te belemmeren in hun vrije vaart van het ene eiland naar het andere, of om andere nieuwigheden in te voeren. – Afschriften: ZA, Prelaat en Edelen nr. 17 (verloren gegaan in 1940); ZA, Rekenkamer A nr. 452 (Copulaatboek I), f. 132-133. – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 75, nr. 31; Unger, Tol van Iersikeroord A p. 77 nr. 43.

1 Voor het vervolg van de verzamelpost waar deze passage deel van uitmaakt, zie onder nr. 1395. Het is niet zeker dat deze posten en het volgende plakkaat een direct verband hebben met de onderhavige dagvaart.

1393 1508 FEBRUARI 28-MAART 12, GENT

Vgl. voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal Dagvaarten Holland, VI, nr. 57. In deze dagvaart werden 10.000 voetknechten en 2000 paarden alsmede de tiende man verzocht voor de landsverdediging.

a Meester Cornelis Jacopsz., deken van der Vere, ende meester Jacop Bettezone de somme van acht pondt grooten Vlaems voor huere vacatien ende dachgelden van elcx twaelf dagen van dat zij uuyt laste van den Staten van Zeelant geweest hebben van Middelburch tAndwerpen bij myner genadeger vrauwe me vrauwe van Savoyen, omme dandwoorde te doene up de begeerte van den achthondert voetknechten voor drie maenden, alst blyct bij ordonnantie ende quictancie hier overgelevert; ende beloopende de voors. dachghelden tot zes scellingen acht penningen elcx daechs ter voors. somme van 8 lb. groten, maken 48 lb. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 58, f. 15v.*

b De voornomde Phelips van den Brande [*bode Bewesterschelde*] de somme van veerthien scellinghen grooten Vlaems over zijn sallaris ende gewoonlicken aerbeyt als vooren van dat hij openbaerlicken ommeghedreghen ende gecondicht heeft over al Bewesterschelt ten plaetsen gecostumeert een andere plackaert van den voorn. rentmeester [*Andries Andries*] in daten van den XV^en^ dach van februario anno XV^C^ zevene voors. naer Hollandt, bij denwelcken volghende zekere besloten brieven van mijner vrauwe van Savoye an denzelven plakaet ghehecht hij bescreven heeft de Staten int quartier van Bewesterschelt te vergaderen binnen der stadt van Ghendt upten XXVIII^en^ dach van der voors. maent van februario, alst blijct bij den voors. plackate ende quictancie, hier overghelevert. Daeromme hier de voors. 14 s. gr., die maken ghelijck 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 118, f. 118v-119.*

Den voorscreven Cornelis Oortsz. [*bode*] van dat hij noch ommeghedraghen ende vercondicht heeft over al Beoosterschelt ter plaetsen gecostumeert een ander placcaet by desen rentmeester [*Jan Pels*] gheexpedieert bij bevele ende tscriven van mijnen voorseiden ghenadighe vrauwe, inhoudende dat die van den Staten van den quartiere van Beoosterschelt hem vinden ende compareren zouden binnen der stadt van Ghendt ter dachvaert aldaer gheleyt bij derzelver mijnen ghenadigher vrauwe upten XXVIII^en^ dach van februario anno vijfthienhondert zeven secundum cursum Curie Hollandie, aldaer de Staten van alle mijns voors. genadichs heeren landen hemluyden oock vinden zouden om aldaer mit melckanderen int generale te anhooren zekere zaken concernerende grootelicx de staet

ende verzekerthede van mijnen voors. genadigen heeren ende twelvaren van den voors. landen van haerwaertsovere, die mijne voorseide genadege vrauwe uuyter name ende vanwegen der K.M. ende des ertshertoghe ulieden alsdan zal doen zegghen, exponeren ende vertooghen, dit al breeder blyckende by den voorseiden placcate in daten van den XV^en^ dage van februario anno XV^C^ ende zevene naer tscriven van den Hove, daeranne de voorseide missive van mijner voornomder ghenadeger vrauwe gehecht es, die men tsamen hier overlevert; ende mits dien den voors. Cornelis Oortsz., bode, betaelt als vooren 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 925, f. 82-82v.*

c Betaelt bij ordonnantie van de wet Lyevenz. den burchmeester, meester Jan Claysz. over dat zijlieden ghesonden zij[n] geweest ter dachvaert generael ghehouden is geweest tot Gent noepende de begeerte aldair ghedaen bij vrouwe Margryete; ende hebben wut geweest elcx XIIII daghen, te wetene den burchmeester tot 5 s. tsdaechs ende meester Claysz. tot [4] s. gr. tsdaechs, facit tsamen 6 lb. 6 s. gr. – *Kwartiermeestersrekening van Middelburg over 1508 (verloren gegaan in 1940).*

e *28 februari. – Margaretha van Oostenrijk, hertogin van Savoye, accepteert de voorwaarden waaronder de Staten van Zeeland zich bereid hebben verklaard op te brengen een bede van 6000 goudguldens voor de betaling van 500 voetknechten gedurende drie maanden, welke som voor een derde door de prelaat en edelen als vertegenwoordigende het platteland en voor twee derde door de steden zal worden opgebracht.*

Naer dat de drie Staten van den lande ende graefscepe van Zeellant tot diverschen stonden in goeden getale vergadert geweest hebben binnen der stadt van Middelburch ende tsamen gecommunicquiert op de begheerte onlancx anne hemlieden gedaen van wegen onser genadiger vrauwen mevrauwe de hertoginne van Savoye, in den name ende als daeraf last hebbende van onsen alder genadichsten heere den coninck ende eertshertoge van Oostenrijcke, prince van Castillen ende grave van Zeellant, nopende tbetalen bij den voirseyden drie Staten van Zeellant van achthondert vechtender mannen te voet voer den tijt van drie maenden, deen den anderen volgende, elcken man gerekent voir vier gouden Curvorsters gulden de maent, ende dat tot bescudde ende bescermen van den fronthieren van den lande van herwairtsovere,
dezelve Staten hadden mijnen heeren de commissarisen van mijnder genadigher vrauwen in dese zake diversche remonstrancien ende verthoonen gedaen van den grooten lasten ende zwaren beden ende subvencien die over vele jaeren ende noch up dese tijt in Zeellant loop gehadt hebben, die bedragen thien stuvers up elck gemet, zonder noch dijckgelt ende watergelt, dat wel alzoe vele ende meer beloopt up tgemet, soe dat te deser causen elck gemet lands in Zeellant jairlicx in laste dragen moet ten minsten twintich stuvers, ende in sommighen quartieren gelijck in Noortbevelant, Scauwen ende in Zuytbevelant daer dagelijcx groote grontbrexemen gebueren dertich stuvers up elck ghemet, ende datter nochtans binnen Zeellant meer dan XII oft XVI duusent ghemeten lands zijn die zoe vele in pachte niet en zouden konnen gelden, mits denwelcken nyet muegelick en ware tzelve landt van Zeellant meer te belastene ofte bezwaren op de ghemeten zonder tzelve geheel te bederven ende te doen vergaen ende bevloyen,
desgelijcx den grooten last ende cost van der toereedinghe van den scepen van oorlogen in den voorleden cheels toegemaict bij denzelven van Zeellant ende in zee gesonden tot bescudde ende bescermen van den armen visschers die ten haringe gevaren hebben ende oick van den coopman de zee hantierende jegens Jan Capproen ende andere zeeroovers, bedragende meer dan 12 duust croonen, daeraf den meestendeel bij denzelven van Zeellant ter grooter financien genomen es ende dairof men noch vele tachter ende sculdich es,
desgelijcx de anticipacie die zij hebben moeten doen van den eersten termijne van der loopender bede, twelck al comt tot groote onverdragelicke costen ende lasten van den

voirs. lande van Zeellandt ende van den armen ondersaten ende inwonende van dien, ende zonderlinge dat int consenteren van der loopender bede gedaen in augusto vijftienhondert viere, die zeere groot, zwaer ende lastich es, den voirs. ondersaten van Zeellant omme dat zij hemlieden te dier reysen zoe wel gequeten hadden belooft ende toegeseit es geweest dat zij duerende den tijt dat dezelve bede loop hebben zal vrij, quite ende ongehouden wesen zullen van allen anderen beden, scoten, lasten ende subvencien in wat manieren ende uuyt wat saken dat men die zoude mogen heesschen oft begheeren, alzoe dat breedere blijckt bij acte daeraf gewagende,
desgelijcx dat de kuere van denselven lande van Zeellant int XLVIe article van den eersten capittele inhaudt dat als die grave oft mambour scot, heervairt oft bede in Zeellandt hebben wille, soe zal hij commen upten Zeeusschen gront etc.

Ende nietemin alle desen niettegenstaende, de prelaten, edelen ende ambochtsheeren mitsgaders de gedeputeerde van den goeden steden van Zeellant, representeerende tsamen de drie Staten van denzelven lande van Zeellant, oick considererende de groote lasten ende affairen van mijnen voirseyden genadigen heeren de coninck ende den voirs. eertshertoge, ende dat dezelve begeerte es omme tbescudt van denselven lande van herwairtsovere, willende huere genaden altijts gelieven nair huer cleen vermueghen alzoo zij van allen tijden gedaen hebben ende hueren gebuers, bijstant ende hulpe doen ende bewijsen alzoe goede ondersaten onder eenen heere geseten sculdich zijn van doene, hoopende dat men hemlieden van gelijcken doen zoude indien men hemlieden uploop doen woude, hebben hedent XXVIII^en^ dach van der maent van februario int jaer XV^C^ ende zevene nair tscriven sHoofs van Hollant willichlicken ende eendrachtelicken geconsenteert ende geaccordeert, consenteren ende accorderen bij desen den voirs. onsen genadigen heeren, sonder prejudicie nochtans van den inhoudene der voirs. acten der loopende bede ende van den kuere int voirs. XLVI^en^ article int eerste cappittele, de betalinge van vijfhondert vechtender mannen te voet voer drie maenden, elcken man gerekent tot vier goudin gulden de maent, die eerst inne gaen ende beghinnen zullen den eersten dach van der toecommender maent van maerte, ende de betalinge van elcker maent zal verschinen den lesten dach van derselver maent ende niet eerdere, mits den grooten resten die men noch tachtere es van der voirseyde toereedinge van den scepen ter oorlogen ende oick mits der anticipacie gedaen alsvoeren, de penningen behouvende ter betalinge van den voirs. vijfhondert knechten voir de drie maenden alsvoeren te vinden ende theffen ter ordonnancie van den voirs. Staeten van Zeellant ten minsten coste ende grieve van den lande.

Behoudelick ende met condicie dat mijnen heere de prelaet, dedelen ende ambochtsheeren mitsgaders de steden van Zeellant ende elcken van hemlieden ontslaen, vrij ende quyte wesen zullen, mits betalende telcken lesten daghe van der maent de drie maenden geduerende als voirs. es huerlieder part, porcie ende cote in de betalinge van den voirs. V^C^ knechten, ende dat deene voir dandere niet executable en zal zijn.

Ende als van den smallen steden gelijck Vere, Vlissingen, Brauwershaven, Westcapple, Domburch, Sinte Martinsdijck ende Cortkene, die de heeren ende vrauwen van denselven sustineren vrij wesende bij coope ende anderssins van allen beden ende subvencien, dat huerlieder porcie, part ende cote in de betalinge van den voirs. V^C^ knechten, beloopende nair costume een gerechte zestedeel afslach ende cortinge wesen zal in de principale somme jegens onse aldre genadichsten heeren oft huerlieder ontfanger general, emmers dat de prelaet, edelen ende ambochtsheeren ofte dandere steden van Zeellant of deene van hemlieden daervoeren niet executable en zullen wesen, ende anders niet.

Oick dat indien binnen den voirs. drie maenden den voirs. lande van Zeellant eenigen oploop gedaen worde, dat God verhueden wille, dat in dien gevalle de penningen van dese consente commende geemployeert ende besteedt wesen zullen in de deffencie van denselven lande, ende anders niet. Ende indien oick binnen denselven tijde pays worde ende doorloge cesseerde, dat oock alsdan de voirs. betalinge cesseren zal.

Alle welcke remonstrancien ende verthooginge gehoort bij der voorn. onser genadiger

vrauwen mevrauwe van Savoyen in de name alsvoeren, dezelve mevrauwe bekennende de goede willicheyt van den voirseyden Staeten ende ondersaten des lands van Zeellant, heeft in presencie van die van hueren Rade daer dat waren mijn heere van Bergen, Chierve, president van Vlaendren ende andere, tvoorn. consent ende accordt van der betalinghe van den voirseyden vijfhondert vechtender mannen geaccepteert ende gheaenveneert up de condicien ende reservacien voeren verhaelt, belovende denzelven van den Staten die te onderhauden ende te doene onderhouden.

Ghedaen int jaer ende opten dach alsvoeren.

Ende geteyckent upten ploy Marguerite, ende bij den secretaris Haneton.

– *Afschrift (*Copie van der acte*): ZA, Rekenkamer I B-O nr. 361, f. 1-2 (*Dese voirgaende acte is gecollacionneert tegens de rekeninge die wijlen heere Andries Andries die van den lande van Zeelant gedaen heeft van desen tegenwoerdigen consente, gesloeten XVIIe in januario XV^{C} XI nae scrijven sHoofs van Hollant*). – Regest: Fruin, Rekeningen, p. 290, nr. 444.*

1394 1508 MAART 24, MIDDELBURG

b De voornomde Cornelis Oortszone [*bode*], van dat hij noch ommegedregen ende vercondicht heeft overe al Beoosterschelt ter plaetsen ghecostumeert een andere placcaet by desen voorseiden rentmeester [*Jan Pels*] geexpedieert by bevele ende tscriven van myner voorseider ghenadeger vrauwe der hertoginne, inhoudende dat alzoo die gedeputeerde van den Staten van den lande van Zeellant mitten Staten van den anderen landen onlancx vergadert ende ter dachvaert geweest hebbende binnen der stadt van Ghendt, daervan hiervooren in tII^{e} voorgaende artycle mencie ghemaect es, aldoe vertreck namen om op de proposicie hemluyden gedaen absolute andwoorde te ghevene tot upten IX^{en} dach van der maent van april naestcommende, dat alsdan den generaelen dachvaert wederomme in de voors. stadt van Ghendt ghehouden soude werden, ende dat van nooden was dat de voors. Staten van Zeellandt mit melckanderen spreken, communicquieren ende ramen zouden huere voorseide andwoorde, ende dat de voors. mijne ghenadige vrauwe dat oock alzoo beveelt bij huere voornomde besloten brieven, an desen voorseiden placcate gehec[h]t, zoo es bij desen voors. rentmeesters placcate, hier geexhibeert, bevolen vanweghen als boven die van den Staten van den voorseiden quartiere van Beoosterschelt dat zij hem vinden ende compareren zouden binnen der stadt van Middelburch upten XXIIII^{en} dach in maerte anno XV^{C} ende zevene naer tscriven van den Hove, omme volghende tscriven van myner voornomder genadige vrauwe brieven aldaer ghesaemthelickene te sluytene huere voors. andwoorde die zy doen zouden ten daghe boven verclaert, alst breedere blyct bij tvoors. placcaet hier overgelevert in daten van den XXI^{en} in maerte anno voors.; ende midts dien dezelve Cornelis betaelt zyn voors. loon van 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 925, f. 85-85v.*

c *Waarschijnlijk was de pensionaris Cornelis de Geendt aanwezig op deze dagvaart; zie onder het volgende nr. 1395.*

1395 1508 APRIL 9-21, GENT-MECHELEN

Vgl. Dagvaarten Holland, VI, nr. 64, een dagvaart te Gent, waaraan ook de eindtermijn is ontleend, en waarin eveneens sprake is van de 10.000 voetknechten en 2000 ruiters. Deze generale dagvaart wordt voor wat de Zeeuwen betreft aangekondigd in het voorgaande nr., een dito bijeenkomst te Mechelen wordt genoemd in het volgende nr. Het is onzeker of het hier dezelfde bijeenkomst betreft, welke is verplaatst, dan wel twee afzonderlijke vergaderingen; de twee afzonderlijke declaraties ingediend door pensionaris Cornelis de Geendt wijzen in de richting van de laatste mogelijkheid. Op deze dagvaart(en) werd van de Staten verwacht hun antwoorden in te brengen op hetgeen in de vorige bijeenkomst te Gent was gevraagd.

c De voornoomde meester Jacop Bettez. de somme van twee pondt acht scellinghen Vlaems [a] over zijne vacacien van neghen geheele daghen tot vijf scellinghen viere grooten sdaechs, die hij gevaceert heeft vanweghen van den voirs. Staten ter dachvaert ghehouden te Mechelen in de maent van aprille anno XV^{C} achte, alst blijct bij ordonnancie ende quictancie; daeromme hier de voirs. 2 lb. 8 s. grooten, maken 14 lb. 8 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 58, f. 15v-16.*

Item voir de vaccacien van den voirs. Cornelis [*de Gheendt, pensionaris van Prelaat en Edelen*] van achtien daghen dat hij gevaciert heeft zoewel te Middelburch als te Ghendt ten dachvaerden aldaer ghehouden op de heesschen gedaen van den X^{M} voetknechten ende II^{M} paerden, tot 5 s. 4 grooten sdaechs, facit 4 lb. 16 s. grooten.
Dezelve noch van dat hij noch gevaciert ter dachvaert te Mechelen, aldaer ontboden waeren van elcken lande drie personnaigen om te hooren tghuent dat dambassadeurs van den keysere hemlieden vertooghen zouden, ende aldaer ghesloten was dat men zenden zoude te Luxemburch bij den voirn. keysere drie personnaigen van elck landt, ende daer hij zijn rapport gedaen heeft den voirs. van Zeelandt; int welcke doende hij gevaciert heeft XX daghen ten prijse als vooren, facit 5 lb. 6 s. 8 d. grooten.
Item van twee boden die hij zandt van Mechelen te Middelburch, bij denwelcken hij screef an de voirs. van Zeelandt van zijn besoingnieren ende nyeumaren van den hove: 6 s. grooten.
Beloopende alle de voorn. partien tsamen ter voors. somme van 12 lb. 18 s. 10 d. grooten, alst blijct bij ordonnantie ende quictancie hier overgelevert, facit in ponden deser rekeninghe 77 lb. 13 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 58, f. 16-17.*[1]

Betaelt den burchmeester Lyeven Hughez. ende Jan Adryaensz. van Amerstede over dat zij bij ordennantie van der wet ghesonden zij[n] gheweest tot Mechelen – – –[2], en[de] zijn voerschrevenen van daene ghetrocken naer Gent ten dachvart generael angaende die petycie van 10.000 voetcnekten ende 2000 paerden; ende hebben uut [geweest] elcx X daghen, den burchmeester tot 5 s. gr. ende Jan Adryaensz. tot 4 s. gr. tsdaechs, facit tezamen 4 lb. 10 s. gr. – *Kwartiermeestersrekening van Middelburg over 1508 (verloren gegaan in 1940).*

a *Hier* Vlaems *herhaald hs.*
1 Voor het begin van de verzamelpost waar deze passage deel van uitmaakt, zie onder nr. 1392.
2 Heeft geen betrekking op een dagvaart.

1396 1508 MEI 5-7, MIDDELBURG

b De voornomde Phelips van den Brande [*bode*] de somme van veerthien scellinghen grooten Vlaems van dat hij noch gecondicht heeft ende doen condegen ende ommedragen een andere plackaet van den voornomden rentmeester [*Andries Andries*] in daten van den derden dach van meye anno vijfthienhondert achte, bij denwelcken volghende zekere besloten brieven van mijner voornomder vrauwe van Savoye an denzelven plackaet gehecht hij oock bescreven heeft binnen der stadt de Staten binnen zijnen bedrijve upten VII^{en} dach van der voors. maendt, omme te anhooren trappoort van huerlieder gedeputeerde die bij mijner voornomder vrauwe van Savoye geweest hadden, ende voorts te sendene te Namen upten vijfthiensten dach van derzelver maent drie goede persounagen van weghen van den voors. Staten, deen van der clergie weghen, dander van den edelen weghen, ende dandere van den steden, omme voorts te treckene naer Lucemburch met zekeren ridderen van der oordene[1] die daertoe geordonneert waren van slands weghen bij der K.M., alst breedere blijct bij tvoors. plackaet ende quictancie, hier overghelevert; daeromme hier de voorseide 14 s. grooten, maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 118, f. 119-119v.*

Denzelven Cornelis [*Oortsz., bode*] van dat hij noch inschelijcx ommegedregen ende vercondicht heeft over al Beoosterschelt voorscreven ter plaetsen gecostumeert een andere placcaet bij desen voors. rentmeester [*Jan Pels*] geexpedieert, ooc [bij] bevel ende tscriven

derzelver mynre voorn. genadeger vrauwe, inhoudende dat de voorn. van den Staten int bedryf van Beoosterschelt hemluyden vinden ende compareren zouden binnen der stadt van Middelburch opten vyfsten dach van meye, omme aldaer mit die van den Staten van den quartiere van Bewesterschelt te anhooren trappoort van den sommegen van hueren ghedeputeerden die onlancx daer tevooren by mynre voornomdere genadige vrauwe in de stadt van Mechelen geweest hadden, omme up tzelve rappoort mit eenen accoorde te ordonneren drie gedeputeerde van den notabelsten van onder hemluyden, te wetene een vanweghen van den prelaten ende clergien, dandere vanweghen van den edelen, ende tderde vanweghen van den goeden steden, dezelve gelast te treckene ende te wesen den XV^en van meye binnen der stadt van Namen, omme voorts mitten gedeputeerden van den Staten van allen den anderen landen ende sommege van den ridderen van der ordene ende andere die alsdan ooc daer wesen souden te trecken naer Luxemburch bij den keysere, die inschelycx daer wesen zouden etc., mit meer andere redenen begrepen int voorseide placcaet in daten van den III^en dach van meye XV^C ende achte, daeranne de voors. missive gehecht es, die men tsamen hier overlevert; ende daeromme betaelt als vooren 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 925, f. 85v-86.*

1 De leden van de orde van het Gulden Vlies.

1397 1508 MEI 15-VOOR JUNI 4[1], NAMUR-LUXEMBURG

N.B. Het voornemen tot de onderhavige dagvaart vindt men vermeld onder het voorgaande nr. Vgl. ook Dagvaarten Holland VI, nr. 74, waar niet blijkt dat er Hollandse gedeputeerden naar Namur of Luxemburg zijn afgereisd.

c Cornelis de Gheendt [*pensionaris van Prelaat en Edelen*] de somme van vive ende twintich pondt grooten Vlaems, die de voirs. Prelaet ende Edelen van den voirseiden lande van Zeellandt van huerlieder weghen hem geordonneirt hebben omme hem zelven te monteiren van drie goede paerden, hem toe te reeden ende cleeden alzoe dat behoort, ende te reysen mitten gedeputeerden van den anderen landen te Lucemburch bij den keysere van Roome, die aldaer ontboden waeren; ende dit boven de 12 lb. grooten die hij boven desen ontfaen heeft van den steden van den voirs. lande van Zeellandt. Daeromme hier de voirs. 25 lb. grooten, maken 150 lb. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 58, f. 16.*

1 Deze terminus ante quem is gebaseerd op volgend nr.

1398 1508 JUNI 7, MIDDELBURG

b Denzelven [*Philips van den Brande, bode*] van noch ommegedragen thebben een plackaet van den voirn. rentmeester [*Andries Andries*] in daten van den IIII^en dach van junio anno vijfthienhondert achte, bij denwelcken de Staten ontboden waren te commene ende vergaderen binnen der stadt van Middelburch upten VII^en van junio anno voirs., omme tanhooren tgunt Cornelis de Gheendt, die van slants wegen bij den Roomschen coninck gesonden was, rapporteren zoude, alst blijct bij den voirs. plackaet ende quitancie, hier overgelevert, de somme van 4 lb. 4 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 58, f. 19v.*

1399 1508 JULI 15, MIDDELBURG

b Denzelven [*Cornelis Oortsz., bode*] van dat hij noch ommeghedragen ende vercondicht heeft over al Beoosterschelt vors. ter plaetsen gecostumeert een ander placcaet bij desen rentmeester [*Jan Pels*] geexpedieert uut bevele ende tbescriven van mynen voornomden genadiger vrauwe, inhoudende dat de Staten van den quartiere van Beoosterschelt hemluyden vinden ende transporteren zouden binnen der stadt van Middelburch upten

XV^en^ dach van julio anno XV^C^ achte, omme aldaer mitten Staten van den quartiere van Bewesterschelt, die ooc alsdan daer wesen souden, te anhooren tgene dat hemluyden geseyt ende geproponeert soude worden vanweghen myns voors. ghemadichs heeren den keysere ende den ertshertoghe bij zekere huere ghenaden gedeputeerde, blyckende bij tvoors. placcaet in daten van den XI^en^ in julio anno vyfthienhondert ende achte, dat men mitten voors. besloten brief hier overlevert, daervan desen voorseiden bode betaelt es de voorseide 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 925, f. 87.*

1400 1508 JULI 16, ANTWERPEN

N.B. Deze dagvaart is misschien niet doorgegaan, zie onder e en de bijbehorende noot.

b Dezelve [*Philips van den Brande, bode*] noch de somme van veerthien scellingen grooten Vlaems over zijn sallaris van dat hij noch ommegedragen heeft over al Bewesterschelt voors. een andere plackaet van den vorn. rentmeester [*Andries Andries*] in daten van den IX^en^ dach van julio anno XV^C^ achte voors., bij denwelcken navolghende tscriven van mijnen voorn. genadige vrauwe van Savoye hij de gedeputeerden van den Staten int voors. quartier van Bewesterschelt heeft bescreven ende ontboden te vergaderen binnen der stadt van Andwerpen upten XVI^en^ dach van der voors. maent omme aldaer te hanhooren tghuent dat aldaer geproponeert zoude worden van weghen mijns voors. genadichs heeren, alst blijct bij den voors. plackate ende quictancie, hier overgelevert. Daeromme hier de voorseide somme van 14 s. g., maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 118, f. 120.*

e Den voorn. Cornelis de Gheendt [*pensionaris van Prelaat en Edelen*] noch van dat hij geweest heeft te Bruessele uuter name van den voirn. Prelaet ende Edelen om an der K.M. dexcusacie te doene van dat huerlieder gedeputeerde niet en hadden gecompareert binnen der stadt van Andwerpen, daer zij van zijnen wege bescreven waren up eenen zekeren dach up peyne voir geconsenteert te houdene tgunt hemlieden van zijnen Genaden weghen onlancx daer tevooren geheescht hadde geweest, ende anderen partien bij hem verleyt uuter name als vooren, alst blijct bij ordonnancie ende quitancie hier overgelevert, bedragende tsamen ter somme van 6 lb. grooten, maken 36 lb.[1] – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 58, f. 18-18v.*

1 Dat deze post onder deze dagvaart thuishoort is niet zeker, maar bij de andere Antwerpse dagvaart van dit jaar schijnt de pensionaris wel aanwezig geweest te zijn (zie hierna nr. 1407.

1401 1508 AUGUSTUS 1, MIDDELBURG

b Dezelve [*Philips van den Brande, bode*] noch van ommegedragen ende ghedaen ommedraghen ende condeghen te hebben een andere plackaet van den voornomden rentmeester [*Andries Andries*] in daten van den XXIX^en^ van der voors. maent van julio anno voors., bij denwelcken hij bescreven heeft de ghedeputeerde van den Staten van denzelven quartiere binnen der stadt van Middelburch upten eersten dach van ougst daer naervolghende, omme te visenteren zekere besloten brieven gescreven an de voors. van den Staten van der K.M., ende hem daerof andwoorde te scrivenen, alst blijct bij den voors. plackate ende quictancie, hier overgelevert. Daeromme hier de voors. 14 s. gr., maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 118, f. 120.*

De voornomde Cornelis Oortszone, bode, van dat hij noch ommegedregen ende vercondicht heeft ter voornomder gecostumeerden plaetsen van Beoosterscelt een andere placcaet van desen voorseiden rentmeester [*Jan Pels*], inhoudende dat dezelve van den Staten van den quartiere van Beoosterschelt bij bevele ende tscriven van myner voornomder ghenadiger vrauwe besloten brieven, gescreven an den rentmeester van Bewesterscelt, Andries Andries, denzelven lastende by denzelven brieven desen rentmeester daerof tadverteren dat dezelve

van den Staten Beoosterschelt voors. hem vinden ende transporteren zouden binnen der voors. stadt van Middelburch den eersten dach van augusto anno XV^{C} ende achte, omme aldaer mitten Staten van den quartiere van Bewesterschelt te visiteren thinhouden van den brieven die onsen genadigen heere den keyser an den voorseiden van den Staten gescreven hadde, omme daerup te concluderen, dit al breedere blyckende by tvoorseide placcaet in daten van den XXIX^{en} in julio XV^{C} achte, die men hier overlevert; ende daeromme dezelve Cornelis betaelt tzelve loon van 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 925, f. 87v.*

e *1 augustus. – Pieter van der Capelle, abt van Middelburg, Anna van Borsele, vrouwe van Veere, Duiveland etc., Boudewijn bastaard van Bourgondië, heer van Falais etc., Filips bastaard van Bourgondië, heer van Blaton etc., Adolf van Bourgondië, heer van Beveren etc. en Jan heer van Kruiningen en Heenvliet, mede namens de andere edelen en ambachtsheren van Zeeland, benoemen mr. Cornelis Jacobsz. van Veere, mr. Jacob van der Capelle, Cornelis de Gheendt, pensionaris van Prelaat en Edelen van Zeeland, en Willem bastaard van Heenvliet tot hun gemachtigden ter auditie van de rekening van Andries Andries, heer van Wakken, raad en rentmeester generaal van Bewesterschelde. – Origineel: ZA, Prelaat en Edelen nr. 48 (verloren gegaan in 1940). – Afschriften (alle door pensionaris C. de Gheendt): ibidem nr. 57, f. 1-1v; ibidem nr. 58, f. 1-1v; ibidem nr. 59, f. 1-1v. – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 75, nr. 33.*[1]

1 Afhoring van de rekeningen door deze gemachtigden geschiedde op 13, 19 en 20 januari 1509 (zie Fruin, *Prelaat en Edelen*, regesten nr. 34, 35, 36).

1402 1508 AUGUSTUS 10, MIDDELBURG

b Dezelve [*Philips van den Brande, bode*] noch van ommegedraghen te [he]bbene ende doen ommedraghen ende condegen over al Bewesterschelt ende Beoosterschelt ten plaetsen gecostumeert een andere plaekaert van den voornomden rentmeester [*Andries Andries*] in daten van den IIII^{en} dach van ougst anno vijfthienhondert achte voors., bij denwelcken den voorn. rentmeester de voors. gedeputeerde van Zeellant anderwerven ontboden ende bescreven heeft binnen der voors. stadt van Middelburch upten X^{en} dach van der voors. maent, omme te concluderen up de brieven van der voornomder K.M. an hemlieden gescreven, gelijck hier vooren int naeste voorgaende artycle gheroert staet, ende daeromme zij daer te vooren vergadert hadden gheweest upten eersten dach van der zelver maent ende alsdoen daerup niet gebesoingniert en hadden, overmits de cleene menichte van hemlieden, ende eyntelicken daerup te sluyten ende daerof mijne genadeghe vrauwe andwoorde te scriven, omme voorts der K.M. tadverteren gelijck dat al breedere verclaerst staet bij den voornomden plackate. Daeromme hier de voorn. Phelips betaelt over zijnen ghewoonlicken sallaris als gecostumeert es de somme van 21 s. gr., blijckende bij denzelven plackate ende quictancie, oock hier overgelevert, maken 6 lb. 6 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 118, f. 121.*

1403 1508 AUGUSTUS 20, MIDDELBURG (Zeeland?) EN AUGUSTUS 28-SEPTEMBER 5, MIDDELBURG (Vlaanderen)

b Dezelve [*Philips van den Brande, bode*] noch van ommeghedragen ende gecondicht te hebben ende doen condeghen een andere plackaet van den voornomden rentmeester [*Andries Andries*] in daten van den XVI^{en} dach van ougst anno vijfthienhondert achte, bij denwelcken hij de Staten van Zeellandt bescreven heeft binnen der stadt van Middelburch upten XX^{en} dach van der voors. maent uut machte van zekere brieven van den keysere omme te communicquieren met elckanderen hoe ende in wat manieren men soude moghen volcommen zijner ghenaden begeertte nopende de betalinghe van X^{M} voetknechten ende

tweedusent paerden ende voort te anhooren andere zaken geroert in de voors. brieven die bij zekere commissarijsen vertoocht zoude worden, alst blijct bij den voors. placcate ende quictancie, hier overgelevert. Daeromme hier de voornomde Phelips betaelt, mits dat tzelve plackaet gecondicht es over al Beoost ende Bewesterschelt, 21 s. grooten, maken 6 lb. 6 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 118, f. 121.*

c Meester Jacob Ruysch, raidt ordinarijs van der Camer van der Raide in Hollant, die bij beveel van onsen voirs. genadigen heere der K.M. in Hollant wesende vertogen is uuyten Hage upten XXVIII^en^ dach van augusto lestleden ende is gereyst mit heere Willem van Stave, ridder, tot Middelburch in Vlaenderen omme bij adressche van denzelven admirael van der zee, heeren Phillips bastairt van Bourgoengen, den Staten van Zeelant te remonstreren datse consenteeren zouden in die onderhoudenisse van thienduysent voetknechten ende tweduysent ruyteren te pairde over alle den landen van harwairtsover, ende dat nae advenant van hair poircie. In welcke reyse de voirn. meester Jacop Ruysch uuytgeweest onder vaeren, marren, besongieren ende keeren den tijt van negen daegen, tot twintich stuvers sdaechs, alst blijct bij de voirn. ordonnancie ende quyctancie dairup dienende onder thanteyken van B. dAssendelft, die men hier overlevert; valent 9 lb. – *NA, Rek. Rek. nr. 342, f. 163.*

1404 1508 SEPTEMBER 20-OKTOBER 16, OKTOBER 27-NOVEMBER 16, MECHELEN
Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal ook Dagvaarten Holland, VI, nr. 94, waar de termini zijn 9 september-15 oktober. De twee reizen van de Zeeuwse gedeputeerden zijn precies af te leiden uit de declaratie van meester Jacob Bettenz.

b Dezelve [*Philips van den Brande, bode*] van noch ommegedraghen ende gecondicht te hebbene ende doen ommedraghen ende condeghen ten plaetsen gecostumeert een andere plackaert van den voornomden rentmeester [*Andries Andries*] in daten van den vijfsten dach van septembre anno vijfthienhondert achte voors., bij denwelcken volghende het scriven van mijner voornomder genadegher vrauwe, mevrauwe van Savoye hij bescreven ende ontboden heeft de ghedeputeerde van den Staten van Bewesterschelt te vergaderen binnen der stadt van Mechelen upten XX^en^ dach van der voors. maendt van septembre om aldaer huere andwoorde te gevene upte peticie ende heesch hemlieden gedaen in huere leste congregacie ende vergaderinghe particuliere, alst om tguent dat mijne voornomde ghenadeghe vrauwe hemlieden woude doen zegghen ende verclaren eeneghe zaken die grootelicx raecten twelvaert van den landen van haerwaertsovere, blijckende bij den voors. plackate, hier overgelevert. Ende es daeromme den voors. Phelips betaelt voor zijnen sallaris ende ghewoonlicken aerbeyt alsvooren de somme van 14 s. gr. bij zijne quictancie, hier oock overghelevert, maken oock 4 lb. 4. s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 118, f. 121-121v.*

Dezelve Claes Claeszoon [*bode*] van dat hij ommegedragen ende gecondicht heeft ten behoirlijcken plaetsen eenen openen placaet van desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] in date van den VII^ten^ dach in septembri anno XV^C^ ende achte, inhoudende aen den drien Staten slants van Zeellant over al Beoesterschelt vanwegen mijns genadichs heeren des keyssers ende mijnder genadiger vrouwe Margriete van Oostenrijck ende van Bourgoingnen etc., dat zij commen souden in persoene ofte zenden huere gedeputeerde volcommelic gemachticht soe dat behoort binnen der stede van Mechelen upten XX^en^ dach der voerscreven maent van septembri, omme des anderen daegss dairan huer antworde te doen ende te geven den keysser, die aldaer tegewoerdelick wesen soude, up de peticien ende eysschen den Staten van alle die landen gedaen in die laetste congregacie ende verdachvaerdinge, ende oick tanhooren, declareren eenige andere saicken grotelijcxs aengaende twelvaeren van allen den landen van hairwairtsover, die men alsdan verclare, te kennen geven ende openbaren sal, gelijck dit breeder te vollen verclaert staet in den voirs. placaet ende den missiven brief van mijne voirscreven genadighe vrouwe dairan gehecht,

die men hier tsamen overlevert; ende mits dien hierof betaelt den voirscreven bode zijn gewoenlijck sallarijs ende arbeitsloon als coustumelijck is de somme van zeven scellinghen groote Vlaems, maeken in ponden deser rekeninghen 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 929, f. 88-88v.*

c Meester Jacop Bettez. over zijne vacacien ende dachgelden van zevenenveertich dagen tot 5 s. 4 g. elcx daechs, die hij uut laste ende ordonnancie van den Prelaet ende Edelen van Zeelant vors. gevaceert heeft, te weten van gereyst te zijne van der stadt van Middelburch den XXI^en^ dach van der maent van septembre anno XV^C^ achte ende gecommen te Mechelen ter generaler dachvaert aldaer bescreven, ende uuter name ende vanwegen als voren angehoort te hebben metten gedeputeerden van den Staten van den anderen landen tguent vanwegen der K.M. aldaer geproponneert was roerende de betalinge van zekeren ruteren van oorloghen, waerup de vors. gedeputeerde alsdoen geen last en hadden tandworden, maer namen vertreck toten XXVII^en^ dach van der maent van octobre daernaer volgende, ten welcken dage naerdat hij zijn rapport zijnen meesters gedaen heeft gehadt es wedergekeert gelast up de vors. peticie binnen der vors. stadt van Mechelen, aldaer hij was toten XVI^en^ dach van der maent van novembre daernaer volgende, alst blijct bij lettere van ordonnancie inhoudende declaracie van vijf andere gelijcke reysen, ende quitancie hier overgelevert; beloopende de vors. XLVII dagen ten prijse als voren ter somme van 12 lb. 10 s. 8 g., maken in ponden deser rekeninge 75 lb. 4 s.
Vincent van Renisse ende van Everingen over gelijcke vacacien van zeven ende veertich dagen tot 5 s. 4 g. elcx daechs, die hij gevaceert heeft uuter name ende vanwegen als voren in de vors. twee dachvaerden daerof int naeste voorgaende article int lange verclaert staet, alst blijct bij den voors. ordonnancie ende quitancie, hier overgelevert; belopende gelijcke somme van 12 lb. 10 s. g., maken oick 75 lb. 4 s.
Meester Jacop Houtman die in de vors. twee dachvaerden oick geweest heeft uuter name ende vanwegen als voren, ende aldaer gevaceert den tijt van veertich geheele dagen ten vors. prijse van 5 s. 4 groten elcx daechs, alst blijct bij der vors. ordonnancie, voren overgelevert, ende bij zijn quitancie, hier overgelevert; belopende ter somme van 11 lb. 14 s. 8 g., maken 70 lb. 8 s.
Davidt van den Werve over gelijcke vacacien ende dachgelden die hij oick gevaceert heeft in den name als voren de vors. twee reysen binnen der vors. stadt van Mechelen, te weten in deerste reyse twaelf dagen ende in de tweeste reyse zeventhien daghen, maken tsamen XXIX dagen; die ten vors. prijse van 5 s. 4 g. elcx daechs, facit 7 lb. 14 s. 8 g., alst blijct bij der ordonnancie voren geallegiert, ende quitancie hier overgelevert, maken in munte deser rekeninge 46 lb. 8 s.
Desen vorn. rentmeester [*Andries Andries*] de somme van twee pondt derthien scellingen vier penningen grooten Vlaems over zijn vacacien ende dachgelden van thien geheele daghen tot vijf scellingen vier grooten sdaeghs, die hij oic gevaceert heeft tot versoucke van den vorn. Prelaet ende Edelen ter lester dachvaert gehouden te Mechelen, om van der vorn. K.M. te helpen gecrigen quijtsceldinge van een dordendeel van der porcye svors. lants van Zeelant in de 70.000 lb. van 40 grooten, lest geaccordeert voor de betalinghe van den ruyteren van orloghen, alst blijct bij der vorn. ordonnancie, voren overgelevert; maken 16 lb.
Den vorn. Cornelis de Geendt [*pensionaris van Prelaat en Edelen*] over zijne vacacien van dertich dagen, die hij gevaceert heeft metten gedeputeerden ende ter eerster dachvaert daerof hiervoren mencye gemaect is, alst blijct bij den vors. ordonnancie ende quitancie tot 5 s. 4 grooten elcx daechs, facit 8 lb. grooten; maken 48 lb. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 59, f. 5v-7.*

Betaelt Jan Janssz. Vacht over dat hij [bij] ordonnantie van de wet ghesonden is geweest mit Francois van Wissenkerke tot Mechelen om aldair metten anderen gedeputeerden van Zeelant te bewaren den dachvaert generael aldair gehouden bij den gemeenen Staten

van allen den landen en[de] oic om te soliciteren lettren van avyse adderesserende an den rentmeester noepende tanbocht van der Nyewerkerke, gecoft tgegens heer Boudewijn de bastert; ende heeft uut geweest XX daghen, tot 4 s. gr. tsdaechs, facit 4 lb. gr.
Betaelt Fransois van Wissekerke over dat hij bij ordennantie van de wet gesonden is geweest mit Jan Janssz. Vacht ten dachvaerde generael tot Mechelen ende oick te soliciteren de brieven van avise gelijck voren gheseyt is; ende heeft uut geweest XXXII dagen, tot 4 s. gr. tsdaechs – – –.
Betailt Jan Symonsz. van Grijpskerke over dat hij bij ordennantie van de wet gesonden is geweest tot Mechelen omme mit Fransois van Wissenkerke om te bewaren den daechvaert generael ende oic omme te soliciteeren ende bewaeren den dach van rechte tgegens Tomas Bokelaer angaende proces van den brieve van mercke; ende heeft uut geweest XI daghen, tot 4 s. gr. tsdaechs, facit 2 lb. 4 s. gr. – *Kwartiermeestersrekening van Middelburg over 1508 (verloren gegaan in 1940).*

Item IIII stopen wijns gepresent den heeren van Syericxce ter vors. dachvaert [van den gemeynen lande gedaen in octobri XV^{C}VIII] ende die gehaelt ut supra [int Gulden Leeuken], valet 7½ s.

Dezelfde hoeveelheid wijn werd door de stad Mechelen ook geschonken aan de gedeputeerden van de steden Middelburg, Reimerswaal en Tholen en aan David van den Werve, Vincent van Renesse en de abt van Middelburg. Twee stopen kregen de twee advocaten van Zeeland gezamenlijk, de heer van Veere en de gedeputeerden van Goes. – ARA Brussel, Rekenkamer 41.287 (stadsrekening van Mechelen 1507-1508), f. 184-186.

1405 1508 OKTOBER 25, MIDDELBURG

b Dezelve [*Philips van den Brande, bode*] van noch ommeghedraghen te hebbene ende gecondicht ende doen condeghen ende ommedragen over al Bewesterschelt ten plaetsen gecostumeert een andere plackaet van den voorn. rentmeester [*Andries Andries*] in daten van den XXI^{en} dach van octobre anno vijfthienhondert ende achte voors., bij denwelcken volgende tscriven ende bevele van mijnen voornomder ghenadegher vrauwen van Savoye hij bescreven heeft de voorseide gedeputeerde van tquartier van Bewesterschelt te vergaderen binnen der stadt van Middelburch upten XXV^{en} dach van der voors. maendt, omme te anhooren trappoort van huerlieder gedeputeerde die ter dachvaert gheweest hadden te Mechelen, ende die wederomme aldaer te sendene gelast zoo dat behoort omme mijner voorn. genadeger vrauwe andwoorde te ghevene up de materie hemlieden daer te vooren gheproponeert, alst blijct bij den voorseiden plackatte, hier overgelevert. Daeromme hier de voornoomde Phelips betaelt overe zijnen ghewoonlicken sallaris als vooren de somme van 14 s. groote Vlaems, maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 118, f. 121v-122.*

1406 1508 OKTOBER 29-30, MIDDELBURG

b Den voirnoemde Claes Claeszoon [*bode*] heeft noch overgedragen over al Beoesterschelt ter plaetsen gecoustumeert een placaet van desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] in date van den XX^{ten} dach van octobri anno XV^{C} ende achte, gaende aen den drien Staten slants van Zeellant, inhoudende dat zij achtervolgen[de] tscriven van mijnen genadighen heere den keysser ende mijnder genadigher vrouwen, elcx bijzonder, niet laten en souden te commen in persoone binnen der stadt van Middelburch oft zenden hueren gedeputeerde volcomelijc gemachticht soe dat behoort upten XXIX^{ten} dach der voirs. tegenwordigher maent van octobri, des avonts in der herberghen goets tijts om des anderen daechs dairan huer antwoirde te geven den gedeputeerde up de materie himluyden geproponeert ter laetster dachvairt, ghehouden binnen der stede van Mechelen, ende hemlieden aldan

geapenbairt ende te kennen gegeven soude worden, alst breeder verclaert wordt in denselven placaet, die men hier overlevert mit den missiven brieve voirs. daeran gehecht; ende mits dien den voirs. bode daerof betaelt zijn loon ende sallarijs van 7 s. groot, facit 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 929, f. 89v.*

1407 1508 NOVEMBER 2-17, ANTWERPEN-MECHELEN

Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal ook Dagvaarten Holland, VI, nr. 101, waaraan ook de termini zijn ontleend. Aldaar is in de teksten in het midden gelaten of de bijeenkomst in Antwerpen of Mechelen plaats zou vinden.

b Phelips van den Brande, dewelcke uut laste ende bevele van den vorn. Prelaet ende Edelen gesonden es geweest van der stadt van Middelburch an Cornelis de Geendt hueren pencyonaris, alsdoen wesende te Bruessel of tEyngen[1], ende hem zeggen dat hij uter name van den vors. Prelaet ende Edelen gaen zoude ter dachvaert lest gehouden tAndworpen ende te Mechelen; ende es hem daerof betaelt bij desen vors. rentmeester 2 lb. 10 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 59, f. 7v.*

Betaelt Jan Janssz. Vacht over dat hij bij ordennantie van de wet gesonden is geweest tot Antwerpen totten dachvaert generael aldair gehouden bij den gemeenen Staten van de lande opte peticie van 70.000 gulden die de keyserlijke mayessteyt dede doen toet onderhoudenisse van de oirloege tegen de Gelderschen, twelke 70.000 gulden bij denzelven State der keyserlijken mayessteyt aldair geaccordeert hebben geweest, wel verstaende dat elcs zoude staen mit zij[n] porcie; ende heeft de voirschreven Jan Jansz. uut geweest XX daghen, tot 4 s. gr. tsdaechs, facit 4 lb. gr. – *Kwartiermeestersrekening van Middelburg over 1508 (verloren gegaan in 1940). – Uittreksel: Kesteloo, 'Stadsrekeningen Middelburg' 3 p. 393, aldaar met vermelding dat de secretaris van Rooms keizer Maximiliaan wegens de vermindering met 1/3 van het bedrag van de bede dat Zeeland zou moeten betalen, een uitkering kreeg van 23 pond 6 schellingen 8 penningen; daarvan kwam 1/6 deel voor rekening van Middelburg.*

Betaelt Jan Adriaensz. van Hamerstede over dat hij bij ordonnantie van de wet ghesonden is geweest tot Antwerpen in de generale dachvart aldaer gehouden bij den Staten van allen den landen om aldair antwoirde te gevene ter caucen van den ruteren cnechten bij mijne genadige vrouwe van Savoyen begeert heeft te onderhouden van den landen van Zeelant totten oirloghe van Gelren; ende heeft uut geweest IX daghen, tot 4 s. gr. tsdaechs, facit 36 s. gr. – *Ibidem.*

e *10 november, Antwerpen. – Keizer Maximiliaan en Karel, aartshertog van Oostenrijk, verlenen aan de Staten van Zeeland vrijstelling van een derde van hun quote in de bede van 70.000 lb., aan de keizer door de Staten-Generaal geconsenteerd, op voorwaarde dat de Staten het twee derde deel van hun quote zullen opbrengen.*

Maximiliaen, bij der gracien Gods ghecoren keyser, altijts vermeerder srijcx, coninck van Germanien, van Hongrien, van Dalmacie, van Croacie etc., ende Karel, bij derselver gracie eertshertoge van Oistenrijck, prince van Spaengnen, van den twee Cecillien, van Jherusalem etc., hertogen van Bourgoingnen, van Lorthr., van Brabant, van Stier, van Carinte, van Crain, van Limburch ende van Gelre, grave van Vlaendren, van Habsbourg, van Tirol, van Artois, van Bourgoingnen palsgraven ende van Henegauwe, lantgraven van Elsate, prince van Zwaven, marcgraven van Burgauv ende des Heilichs Rijcx, van Hollant, van Zeellant, van Phirt, van Kiburch, van Namen ende van Zuytphen grave, heeren van Vrieslandt, van den Windismarcke, van Portenauv, van Salins ende van Mechelen, onsen lieven ende getrouwen die hooft gouverneurs ende tresorier generael van onsen demeynen

ende financien, saluyt ende dilectie. Wij hebben ontfaen die oitmoedige supplicacie van den gedeputeerden van den Staten ons lands van Zeellant, inhoudende hoe overmits die groote ende zwaren costen ende lasten die zij supplianten ende de ghemeyne ingesetenen ons voirs. lands van Zeellant voirtijts gehadt hebben ende noch daghelicx liden moeten, zoe om tonderhaudt ende reparacien van den dijcken van den eylanden, die in grooten getale zijn ende die jaerlicx costen wel 90.000 guldenen van veertich grooten onser Vlaemscher munten den gulden of meer, ende oick om de reparacie ende makingen van den nyeuwen dijcken die men van nootswegen maeken moet tot zekerheyt ende vesticheyt van denzelven lande, daer gemeenlicken vallen die groote grontbrexem, alzoe dit jaer gebuert es in Scauwen, Duvelant ende andere eylanden van Zeellant, twelck beloopt tot groote ende zwaren sommen van penningen somtijts in eenen quartiere 8000, 10.000 ende somtijts min oft meer, sonder daer in te begrepen tverlies van der erve die men bij denselven nyeuwen dijcken uuytslaen ende verliesen moet,

voorts omme tgene dat zij betaelt ende gefurniert hebben de loepende subvencien van den jaeren viere, vive, sesse ende sevene, beloepende tsamen 100 ende 20.000 gelijcken guldenen oft meer, daeraf men noch groote sommen ende resten tachter es, rustende onder den scamelen luyden die men uuyten lande verdreven zoude hebben indien men de betalinge daer hadde moeten nemen ende executeren thueren gevallen termijnen,

oick mede omme de costen die zij gedaen hebben omme die toereedinge ende onderhauden van zekere scepen van oirlogen ter zee gesonden int jaer voerleden jegens eenen genoempt Jan Capproen, bedragende dezelve costen voer huer porcie meer dan 12.000 croonen, daeraf men nu ter tijt tmeeste deel sculdich es, zouden vele andere penningen die zij betaelt ende gefurniert hebben, zoe om den staet van ons Karel als om deser oirlogen van Gelre ende anderssins in vele ende diversche manieren, bedragende wel 26.000 guldenen oft meer,

ende boven al dien overmits dat opten XV^en^ dach van octobri lestleden bij der grooten vloetstorm ende onweder alsdoe wesende IX oft X polders oft landekins innegegaen ende bevloyet zijn, ende noch dat int voirs. landt an allen houcken ende hoylanden zulcke scaden gesciet zijn, zoe van bevloyngen als van brekinge ende dijckinge, dat men die niet repareren, beteren ende in hueren eersten staet bringen en zoude met hondertduusent gouden guldenen, die voirs. suplianten zijn zoe zeere verlast ende die gemeyne ingesetenen desselfs lands zoe veraermt dat hem niet mogelick en es die voirs. dijcken te reparerene noch onse bede ende subvencien te betalene, maer es te beduchten datter veel quartieren van denselven lande gehabandonneert zullen wesen ende bijdien vergaen ende geheel bevloyen, twelck commen ende keeren zoude tot onse groote scade, hinder ende achterdeele ende die geheele verderffenisse van den voirs. armen luyden, wordde bij ons daerop niet voorsien, alzoe zij zeggen,

ons daeromme oitmoedelick biddende zunderlinge dat ons gelieve hem quytsceldinge te doene van der helft van huere cote ende porcie van 70.000 ponden van veertich grooten tpont, die zij ons metten gedeputeerden van den Staeten van den anderen onsen landen van herwairtsovere alhier in onser stadt van Andwerpen jegewordelick daerom vergadert, geconsenteert hebben, ende dit zonder prejudicien van den kueren ende previlegien van Zeellant, zoe verre alst hen angaet, dat wij hieromme in denzelven lande in persoone niet geweest en hebben, hem voirt te gonnene ende consenterene dat zij voir die porcie van den anderen niet vervolget oft gepraemt en zullen worden, ende hem hierop verleenen onse opene brieven in behoirlicker vormen.

Soe eyst dat wij, die zaicken voirscreven overgemerct ende hierup gehadt u advis, denzelven supplianten genegen wesende tot huere bede ende supplicacie, hebben in den gevallen alsboven quytgescolden ende geremitteert, scelden quyte ende remeteren uuyt onse zonderlinge gracie mits desen onsen brieve teen derdendeel van zulcker zomme van penningen als zij ons sculdich zullen mogen wesen ter causen van huere cote ende porcie van den voirseyden 70.000 lb. munte voirscreven ons geconsenteert als voirs. es, omme ons daermede te helpen vervallen die groote ende zware lasten ende nootsaicken die wij

nu ter tijt te dragen hebben, zoe om die veede ende oorloge van Geldre als anderssins in diverschen manieren, mits bij denzelven supplianten betalende ende furnierende die andere twee deelen van derselver huerer porcie van den voirs. accorde in handen van onsen rentmeesters van Bewest ende Beoosterschelt, die gehauden worden rekenynghe, bewijs ende reliqua daerad te doenne tot onsen behouf mitten anderen penningen van hueren ontfange.

Ende voirts uuyt onser meerder gracie hebben den voorn. supplianten geconsenteert ende geaccordeert, consenteren ende accorderen mits desen, dat die ghene die huere voirs. cote ende porcie betaelt zullen hebben voir de porcie van den anderen niet gepraemt noch geexecuteert en zullen worden, ende dat dit jegewordich consent es ende wesen zal zonder prejudicie van den kueren ende previlegien voorscreven.

Ontbieden u daeromme ende bevelen mits desen onsen voirs. brieven dat bij u doende denzelven supplianten genyeten ende gebruicken van onser voirs. gracie ende quytsceldinghe gelijck ende in der vougen ende manieren als voirs. es, ghij hem houdt ende bij onsen voirseyden rentmeesteren van Bewest ende Beoosterschelt in Zeellant ende anderen onsen officieren dies behoiren zal doet houden vrij ende quyte ende ontlast van den derdendeele van huere quote ende porcie van der voirseyder bede van 70.000 lb. munte voirscreven die ons geaccordeert zijn, mits bij hem betalende ende furnierende dandere twee deelen zoe voirs. es. Denwelcken onsen rentmeesteren van Bewest ende Beoosterschelt ende anderen dient behoiren zal wij zelve bevelen mits desen dat alzoo te doenne, ende mits overbringhende desen onsen brief mitsgaders deugdelick bewijs van den voornoomden suplianten, bij denwelcken blijcke dat zij vrij ende quite gehauden zullen hebben geweest van den derdendeele van huere porcie van den voirscreven accorde van 70.000 lb. alleenlick, wij willen onsen rentmeesteren van Beweest ende Beoosterschelt ende anderen diet behoiren zal oick vrij ende ontlast gehauden hebben van alzulcker somme als tderdendeel van der porcie van den voirs. suplianten in de bede voirscreven bedragen zal hebben, ende dat hem die gepasseert ende afgecort worde in uuytgeven van hueren rekenynghen, mits oick doende rekenynge van den anderen twee deelen zoe voirs. es bij onsen lieven ende getrouwen die luyden van onser Rekenynge in den Hage, denwelcken wij bevelen oick mits desen dat alzoo te doene zonder eenige zwairheyt oft wederseggen ter contrarien, want ons alzoe gelieft, nyetjegenstaende eenige ordonnantien, restrictien, geboden oft verboden ter contrarien.

Ghegeven in onser stede van Andwerpen, den X^en^ dach in novembri int jaer ons Heeren duusent vijfhondert ende achte, ende van onsen rijcke van Germanien tXXIII^en^ ende van Hongrien etc.

Aldus ondergescreven bij den keisere ende mijnen heere den eertshertoge, die heere Chierves, hooft ende gouverneur, Roelandt de Fevre, heere van Themseke, tresorier generael van den Financien, ende andere jegewordich. Ende geteykent Per regem Pros, ende bij den secretarius Haneton.

Ende upten rugge: Thooft, gouverneurs ende tresorier generael van den Demeynen ende Financien van den keysere ende mijnen genadigen heere den eertshertoge van Oistenrijcke, prince van Spaengnen etc., consenteren alzoe verre alst in hem es dat tinhoudt int witte van desen volcommen zij gelijck ende in der manieren als mijnen voirs. heeren bevelen gedaen te zijne bij desen. Ghescreven bij thanteykin van den voirs. hooft gouverneurs ende tresorier generael, den XVII^en^ dach in novembri int jaer XV^C^ achte. Ende ondergeteyckent G. de Croy ende Le Fevre.

– *Afschrift: (door Houtman en Bardaille, naar* de rekeninge bij wijlen heer Andries Andries de Staeten gedaen, aldaer tselfde mandement mede gecopieert staet*) ZA, Rekenkamer I B-O nr. 361, f. 2-3v. – Regest: Fruin, Rekeningen, p. 290, nr. 447.*

1 Enghien of Edingen.

1408 1508 NOVEMBER 27, MIDDELBURG

b Den voirscreven bode Claes Claeszoon, die ommegedraghen ende vercondicht heeft eenen openen placaet van desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] over al Beoesterschelt ten plaetsen gecoustumeert in date van den XVIII^{ten} daege van novembri anno XV^{C} ende achte, gaende an den drie Staten slants voirs., inhoudende dat zij achtervolghen tscriven van mijnen genadighen heere den keysser dat zij ten XXVII^{ten} daeghe van derzelver maent commen ende compareren souden[a] binnen der stede van Middelburch of aldaer senden hueren gedeputeerde volcommelijc gelast, om eyntlijc te sluyten bij wat manieren men de porcie van den 70.000 ponden van 40 groote bij den Staten van allen den landen geconsenteert ter minster quetse terstont sal mogen vinden ende recouvreren om daermede te betaelen ende voldoen der voirs. keysserlijcker Majesteyt, mit meer andere warschuynge himluyden bij denselven placaet gedaen ende daerinne verclaert worden, ende hier overgelevert mit den missiven brieven van mijnen genadighen heere den keyser daeraen gehecht; ende mits dien van desen den voirs. bode betaelt zijn voirs. gewoenlijc loon ende sallarijs van 7 s. groote, facit 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 929, f. 90-90v.*

a Sonder *hs*.

1409 1509 JANUARI 10, MIDDELBURG

b De voornomde Phelips van den Brande [*bode*] van dat hij noch ommeghedraghen ende ghecondicht heeft ende doen ommedraghen ende condighen een andere placcaet van den voornomden rentmeester [*Andries Andries*] in daten van den tweesten dach van januario anno vijfthienhondert achte naer scriven sHoofs van Hollandt, bij denwelcken de voornomde rentmeester ontboodt de Staten van Bewesterscelt binnen Middelburch opten tX^{en} dach van dere voors. maent omme te communiquieren zekeren besloten brieven van den keysere die hij daer te vooren ontfaen hadde, omme voorts dandtwoorde die den voors. brief heysschende was den keysere te draghen binnen der stadt van Mechelen opten XV^{en} van derzelver maent, aldaer de voorseide Staten mitten Staten van al den anderen landen van haerwaertsovere ontboden waren ter causen voorscreven, alst blijct bij den voors. besloten brieven van placcate mitter quictancie van den voornomden Phelips, hier overghelevert. Daeromme hier de voorseide Phelips betaelt over zijn sallaris de somme van 14 s. gr., maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 119, f. 152v-153.*

1410 1509 JANUARI 15-FEBRUARI 12, (MECHELEN) BRUSSEL

Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal ook Dagvaarten Holland, VI, nr. 107, waaraan ook de termini zijn ontleend. Aldaar worden de edelen en steden van Holland opgeroepen om op 15 januari in Mechelen te zijn. Volgens de declaraties van de Hollandse afgevaardigden reisden zij naar Brussel.

b Den voirscreven Claes Claeszoon [*bode*] van dat hij ommegedragen ende vercondicht heeft eenen openen placcaet van desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] in Beoesterschelt ten gewoenlijcken plaetsen in date van den IIII^{ten} daghe van januario anno XV^{C} ende achte secundum cursum curie [*1509*], gaende aen den drie Staten van Zeellant, inhoudende dat achtervolgende tscriven van mijnen genadighen heere den keysser zij nyet laeten en souden te senden huere gedeputeerde volcommelijc gemachticht bij denzelven mijnen genaedigen heere de keyser upten XV^{ten} dach der voirscreven maent van januario, omme in dat doende oirsaicke te zijn van der welvairt, sekerheyt ende prospereteyt van den landen ende oick hem zelven, gelijc dat breeder verclaert is in den voirs. placcaet ende den missiven brief van den keysser, die men hier tsamen overlevert; ende mits dien hierof betaelt zijn den bode zijn gewoenlijcken loon ende sallarijs ende[a] 7 s. groot, facit 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 929, f. 91v-92.*

Hubrecht Piersz. briefdragere voir zijnen sallaris ende aerbeyt van dat hij ommegedragen hadde zekere besloten brieven vanwegen den voirs. rentmeestere [*Andries Andries*] ende van mijne heere de Prelaet ende Edelen van Zeelandt aen mijn heere van Cruninghen, heere Jan van Oistende ende mijn heere van Cortkene, bij denwelcken hemlieden ghescreven was te zeynden huere gedeputeerde ter generalen dachvaert te Mechelen om aldaer huerlieder antwoirde te helpen geven den keyser nopende de beden van den 500 duyst ponden ende 60.000 lb., de somme van 2 s. groten, alst blijct bij zijn quictancie hier overgelevert, maken 12 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 63, f. 16.*

c Betaelt bij ordonantie van de wet Franssoys van Wissenkerke over dat hij gereyst is geweest myt Jan Janssz. tot Mechelen in de dachfaert generael aldaer gehouden bij den Staten van den landen omme aldair andwoirde te gheven nopende de peticie gedaen bij den K.M. angaende de 500 duysent croenen over allen den landen; ende is van dane voirts getoghen tot Ghendt. Ende heeft uuytgeweest XXIIII daghen, tot 4 s. gr. tsdaechs, facit 4 lb. 16 s. gr.
Betaelt Jan Janssz. Vacht over dat hij bij ordonnantie van de wet gesonden es geweest tot twee reysen ter dachvaert generael bes[c]reven bij den keyser ende gehouden bij allen den Staten van den lande zowel tot Brussele, te Gendt ende ten lesten tot Andworpen op de peticie bij den voirschreven Staten de K.M. geconsenteert es binnen drie jairen te betalen 300 duusent croonen ende mijn vrouwe van Savoye 60.000 guldenen. Ende heeft oic binnen denzelven twee reysen gesolliciteert ende vercregen de brieven van octroye nopende tambocht van der Nyeuwerkerke in den Oisthouck onlancx bij den stadt gecocht jegens mijn heer Boudewijn de bastart van Bourgoingen, bij welcke octroye tzelve ambocht opter stadt gestelt wordt als een onversterflic ambocht. Ende heeft uuytgeweest in dezelve twee reysen, daerof in deene reyse Fransoys van Wissenkerke mit hem gevoucht was, tsamen LIII dagen, tot 4 s. gr. tsdaechs, facit 10 lb. 12 s. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1509 (verloren gegaan in 1940).*

e Symon van Indevelde, duerwaerdere ordinaris van den Grooten Raide te Mechelen, de somme van drie ende dertich scellinghen vier penningen groote Vlaems die de Staten van Zeelandt hem gegonnen ende gegeven hebben voer een schoenisse ende voer zijn moeyte ende aerbeyt van dat hij de ghedeputeerde van den voerseiden Staten van Zeelandt als zij te hove waeren ende aldaer eenighen zaken te solliciteren hebben gehadt tot noch toe altijt wel geaddresseert heeft ende hoopt noch altyt te doene, alst blyct by tvoirs. coohier ende quictancie, hier overgelevert; daeromme hier de voirs. 33 s. 4 groten, maken 10 lb. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 62, f. 18v.*

a *Aldus hs.*; *lees* van.

1411 1509 NA FEBRUARI 1, MIDDELBURG

b De voirnoomde Phelips van den Brande [*bode Bewesterschelde*] van noch ommegedragen ende gecondicht te hebbene ende doen ommedraghen ende condegen ten plaetsen gecoustumeert een placcaet van desen voirnomden rentmeester [*Andries Andries*] in daten van den eersten dach van februario anno vijfthienhondertachte naer tscriven sHoofs van Hollandt, bij denwelcken de voirn. rentmeestere achtervolgende tscriven ende bevel van mijne voirnoomde vrouw mevrouwe van Savoye bescreven heeft de Staten svoirs. lants van Zeelandt te vergaderen bynnen der stadt van Middelbourch, om met elckanderen te communicquieren zekere brieven bij der K.M. gesonden an den voirn. Staten nopende den heessch ende proposicie hemlieden onlancx daer te voeren gedaen bij den voirs. K.M., ende om metter antwoirde terstont te treckene bij den voirs. K.M., alzoe hij daernaer niet langer vertouven en wilde. Daeromme hier de voirnomde Phelips betaelt de somme van

eenentwintich scellinghen groote Vlaems, maken 6 lb. 6 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 354, f. 10.*

1412 1509 FEBRUARI 22-MAART 18, BRUSSEL-GENT

Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal ook Dagvaarten Holland, VI, nr. 109.

c Meester Jacop Bettez. de somme van zesse pondt derthien scellinghen viere penninghen groote Vlaems over zijn vacacien ende dachgelden van XXV geheele daghen tot 5 s. 4 groten sdaechs, die hij gevaceert heeft uuyt laste ende vanweghen den Prelaet ende Edelen van Zeelant ter generaler dachvaert gehouden te Brussele upten XXII[en] dach van februario anno XV[C] achte naer tscriven sHoofs van Hollandt, om taccord van den 500.000 croonen alsdoen geheescht by mynen genadegen heeren den keysere ende den eertzhertoghe van Oistenryck, prince van Spaignen etc., voer de betalinghe van den luyden van oorloghen die geleghen hadden int landt van Gheldre, ende oick voer de costen gedaen by myner genadeger vrouwe me vrouwe van Savoyen te Cameryck omme tmaken van den payse van Vranckerycke, welcke dachvaert zichtent verleyt heeft geweest binnen der stadt van Gendt, aldaer de voirs. materie verhaelt was, ende alsdoen namen de gedeputeerde van den Staten vertreck overmits dat zy upten voirs. heesch niet genouch gelast en waren, zoe dede oick de voirs. meester Jacop, alst blyct by een cohier van papiere inhoudende ordonnantie ende quictancie, hier overgelevert; daeromme hier de voirs. 6 lb. 13 s. 4 groten, maken 40 lb.
Meester Jacop Houtman de somme van zesse pondt twee scellinghen acht penninghen groote Vlaems over zijn vacacien ende dachgelden van XXIII daghen tot 5 s. 4 groten sdaechs, dat hy oick gevaceert heeft uuyter name ende vanweghen den Prelaet ende Edelen van Zeelandt ter dachvaert hiervooren geroert int naeste voirgaende article, alst blyct by tvoers. cohier hiervoren overgelevert ende quictancie hier oick overgelevert; daeromme hier de voirs. 6 lb. 2 s. 8 groten, maken 36 lb. 16 s.
Vincent van der Nisse[1] ende van Everinghen de somme van vyf pondt zeventhien scellingen drie penninghen groote Vlaems over zijn vacacien ende dachgelden van twintich dagen tot 5 s. 4 groten sdaechs, die hij oick gevaceert ende uuytgeweest es in de voirs. dachvaerden hiervoeren geroert, alst blyct bij tvoirs. cohier ende quictancie, hier overgelevert als voeren; daeromme hier de voirs. 5 lb. 17 s. 3 groten, maken 35 lb. 3 s. 6 d.
Cornelis de Gendt, pencionnaris van den Prelaet ende Edelen van Zeelant, de somme van thien pondt thien scellinghen zes penninghen groote Vlaems, te weten de 9 lb. 17 s. 4 groten over zijn vacacien ende dachgelden van zeven ende dertich daghen tot 5 s. 4 groten sdaechs, die hij oick uuytgeweest ende gevaceert heeft in den name ende vanweghen als vooren in de dachvaerden vooren verhaelt, ende oick aleer de voirn. meester Jacop van der Capelle, Vincent van der Nisse ende meester Jacop Houtman aldaer gesonden waren, alst blyct by tvoirs. cohier ende quictancie, hier oick overgelevert. Item de 9 s. groten die hy verleyt hadde om een messagier bij hem gesonden van van Brussele te Middelborch aen den voirn. prelaet ende edelen met zekere besloten brieven roerende taffsceyden van der eerster dachvaert, ende de 4 s. groten voer tscriven ende grosseren van diverssche articlen ende requesten van den Staten van Zeelandt wegen gemaect ende gepresenteert om de quytsceldinge te gecrigende van deen helft van huerlieder porcye in tghuent dat men ter cause van der voirs. begheerte consenteren zoude. Beloopende hier de voirs. drie partien tsamen ter voors. somme van 10 lb. 10 s. 6 d. groten, maken 63 lb. 3 s.[a] – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 62, f. 13-14.*

Zie voor de aanwezigheid in Gent van leden van het stadsbestuur van Middelburg voorgaand nr. onder c.

a *Bij deze laatste post tekende de Rekenkamer aan: 1)* Debet quitancien; *2)* Sindert es hier getoent geweest een rekeninghe particulier gemaect tusschen Anthonis Baveston ende wyllen den voers. Cornelis de Gendt, dezelve rekeninghe geteickent mit zynder handt, by derwelcker blyckt dat

hy betaelt ende voldaen es van deser ende van der eerster naervolgendender partie, van welcker particuliere rekeninghe hier copie autentick overgelevert es.

1 Renesse.

1413 1509 MAART 14, MIDDELBURG

b Phelips van den Brande, gesworen bode Bewesterscelt, van ommegedragen thebbene een placcaet van den voirn. rentmeester [*Andries Andries*] in daten van den VIII^en^ in maerte anno XV^C^ achte naer tscriven sHoofs van Hollandt [*1509*], bij denwelcken hij bescreef de Staten van Zeelandt te vergaderen binnen der stadt van Middelborch upten XIIII^en^ dach van der voers. maendt om te communiquieren ende sluyten wat antwoirde dat men den keysere ende me vrauwe van Savoye doen zoude up de peticie, bij huere genaden daer te voeren ghedaen den Staten van den lande binnen der stadt van Mechelen nopende de 500 duyst croonen ende de 60.000 croonen, alst blyct bij tvoirs. placaet ende quictancie, de somme van 14 s. groten, maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 63, f. 15.*

Claes Claesz. gezwoeren boede mijns genadichs heeren in Beoesterscelt, van dat hij ommegedragen ende vercondicht heeft eenen openen placaet bij ordonnantie ende uuyt verzoucke van mijnen heere den prelaet ende tenige van den meesten eedelen van Zeelant, geexpediert bij Andries Andries rentmeester van Bewesterscelt den VIII^en^ dach in maerte anno XV^C^ ende achte nae den loop sHoefs van Hollant, inhoudende hoe dat alle die edelen van Zeelant mitsgaders die burgmeesteren ende scepenen van den goeden steden desselfs lants commen ofte huere gedeputeerden zenden zouden binnen der stadt van Middelburch des woensdaechs den XIIII dach van der voirs. maent van maerte doe eerstcommende nae der publicacie van denzelven placate, omme mit malkanderen te communiqueren ende sluyten wat antwoirde dat men rapporteren zoude der K.M. upt consent van den 500.000 croenen, him gedaen bij die van Vlaenderen, ten minsten griefve ende quetse van den armen ondersaeten, gelijck al dit breeder ende ten vollen verclairt staet in denzelven placaet, die men hier overlevert; ende daeromme hierof den voirs. boede betaelt zijn gewoenlicke sallaris, blijckende bij een instrument inhoudende quitantie, hier overgelevert, beloepende ter somme van 4 lb. 4 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 145, f. 10.*

1414 1509 MAART 16-APRIL 5, ANTWERPEN

Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal ook Dagvaarten Holland, VI, nr. 113, waaraan ook de termini zijn ontleend. Van de eerder gevraagde 500.000 kroon wordt 300.000 geconsenteerd.

c De voirn. Cornelis de Gendt [*pensionaris van Prelaat en Edelen*] noch de somme van vyf pondt achtien scellinghen zeven penninghen groote Vlaems, te wetene de 4 lb. 16 s. groten over zijn vacacien ende dachgelden van achtien daghen tot 5 s. 4 groten sdaechs, die hij gevaceert heeft tAntwerpen uuyter name als voeren [*van Prelaat en Edelen van Zeeland*] om aldaer metten gedeputeerden van denzelven lande van Zeelant te solliciterene de gracie ende quijtsceldinghe in de porcye van denzelven lande in de begheerte voren geroert [*van 500.000 kronen*]. Item dat hij betaelt heeft in handen van den duerwaerders 5 s. 11 groten, ende voer dexpedicie van der acte van den voirs. van Zeelant van der qijtsceldinghe van tvierendeel van huerlieder porcye in de voirs. begheerte ende geconsenteerde penninghen 16 s. 8 groten. Beloopende de voirs. drie partien tsamen, alst blyct by tvoirs. cohier ende quictancie,[1] hier oick overgelevert, ter voirs. somme van 5 lb. 18 s. 7 groten, maken 35 lb. 11 s. 2 d. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 62, f. 14-14v.*

20 mei. – Vincent van Renesse en van Everingen, knaap, erkent van Andries Andries, rentmeester van Bewesterschelde, ontvangen te hebben 12 lb. 10 s. 8 d. gr. Vlaams, wegens zijn daggelden als gedeputeerde ter dagvaart te Antwerpen en Mechelen. – Origineel: ZA, Prelaat en Edelen

nr. 61 (verloren gegaan in 1940). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 76, nr. 38.

Zie voor de aanwezigheid van Jan Jansz. Vacht, afgevaardigde van Middelburg, hiervoor nr. 1410 onder c.

e *31 maart, Antwerpen. – Margaretha, hertogin van Savoye, verleent aan de gedeputeerden van de Staten van Zeeland in de vergadering van de Staten-Generaal te Antwerpen vrijstelling van een vierde van hun quote in de bede van 300.000 kronen, heden door de Staten-Generaal aan de keizer geconsenteerd, onder voorwaarde dat de Staten het drie vierde deel van de quote zullen opbrengen, terwijl de gedeputeerden hunnerzijds toestemmen in de betaling der quote in de bede van 60.000 gulden, aan de hertogin door de Staten-Generaal geconsenteerd.*

Alzoe de ghedeputeerde van den Staten van den lande van Zeellant, alsnu vergadert zijnde metten gedeputeerden van den Staten van den anderen landen van herwaertsovere in de stadt van Antwerpen, onser genadichster vrouwe de hertoghinne douagiere van Savoyen ende den luyden van den Heymelijcken Raide neffens huer wesende tegewoirdelijck verthoont ende te kennen gegeven hebben hoe, overmits vele ende diverssche groote ende zware lasten die zij in tijden voirleden menichfuldichlick gehadt ende geleden hebben ende noch lijden moeten, zoe ter causen van den reparacien van den dijcken die in diverssche plecken ingebroken ende overvloeyt zijn gheweest ende om die onderhoudenesse van dien, als om te vervallen die groote ende zware schoten ende beden die men in denzelven lande bynnen viere ofte vijf jaren herwaerts geschoten ende geheven heeft gehadt ende noch jegewoirdelijck heeft, ende anderssins hemlieden niet mogelijck en ware te furnieren noch te betalen huer porcye van den vijfhondertduysent croonen van achtenveertich grooten Vlaems tstuck nu onlancx begheert van wegen der key. m. ende ons genadichsten heeren des eertshertogen over alle huere voirs. landen van herwaertsovere, biddende daerom oetmoedelijck dat men aensien wilde hueren staet, lasten ende aermoede ende hem mids dien te laten ontstaen midts betalende die helft van huere voirs. porcye van den voirs. 500.000 croonen, ofte van alsulcker andere somme als bij den voirs. Staten int ghemeyne tot deser jegewoirdeger dachvaert gheconsenteert zal moghen worden.

Waerup mijn voirs. genadichste vrauwe bij advyse van den voirs. Raide den voirs. gedeputeerden van Zeelandt, verthoont hebbende de groote, zware ende lasteghe nootzaicken ende affairen der key. ma. ende ons voirs. genadichsten heeren, aensiende oick ende wel wetende dat de lasten van den voirs. lande van Zeelandt groot waren ende zulck als de ghedeputeerde van denzelven lande verthoont hebben, hemluyden geconsenteert heeft dat zij gracie ende quytsceldinghe hebben zullen van den vierendeele van huere gerechte portie in de somme van driehondertduysent croonen ten prijse alsvoeren, huyden der key. m. ende onsen genadeghen heere geconsenteert bij den ghemeenen Staten van allen den voirs. landen, omme daerof betaelt te wordene tot zes termijnen, daeraf den eersten termijn vallen ende verschijnen zal tot sint Jansmesse [*24 juni*] naestcommende anno XV^{C} negen, ende zoe voort van halven jaere tot halven jare bij ghelijcker porcye totter vuller betalinghe toe van der voirs. somme van 300.000 croonen. Behouden dat de voirs. van Zeelant dandere drie deelen van huerer voirs. porcye betalen ende furnieren zullen bynnen den voirs. drie jaren bij gelijcker porcye.

Welcke presentacie, gracie ende quytsceldinghe die voirs. van Zeelandt gheaccepteert hebben, bij protestacien gedaen, eerst van weghen mijns heeren des prelaets van Middelborch ende van eenighe van den edelen svoirs. lands van Zeelandt, zegghende ende verclarende dat zij verstonden ende meenden dat de prelaet, edele ende ambochtsheeren onstaen zullen, mids betalende ende furnierende voir ende in den name van tplattelandt van Zeelandt huerlieder gewoenlijcke porcye ende quote, te wetene een gerechte derdendeel in de voirs. porcye van den geheelen lande van Zeelandt, ende dat den eenen Staet voer den anderen niet betalen en zal, noch executable en zal wesen voer de porcye van den anderen, ten ware

oft de ghemeene Staten svoirs. lants van Zeellandt staetgewijs ende ghesaemderhandt anderssins daerinne veraccordeerden.

Ende van wegen van die van der stede van Middelbourch was gheseyt dat zij ontstaen wilden, mids betalende huere porcye ende quote, te wetene een zestendeel in de voirs. geheele porcye van Zeelandt, ende niet meer, ende dat den eenen Staet ofte stede voer des anders porcye niet executable en zal zijn.

Ende van wegen mijnder vrouwen van der Vere, die heeren van Bevere, van Berghen, van Cruninghen, joncker Joos zijn zone, die heeren van Cortkene ende van Ostende, die broeders van Haemstede, Olivier Ogier ende Jan de Silly over henzelven, heer Heyndrick van Borssele, Marten van den Weerde, ende meer andere ambochtsheeren in Zeelandt, metten steden van Ziericxee, Reymerzwale, Goes ende der Tholen, protesterende ter contrarien, ende dat men tzelve consent schieten ende heffen zoude over al Zeelandt schootschewijse naer de kuere, rechten ende costumen van den lande.

Op welcke protestacien mijn voirs. genadichste vrouwe den voirn. gedeputeerden van Zeelandt heeft doen zeggen ende verthoonen dat zij van desen hueren gescille onderlinghe appointieren ende overcommen zouden. Ende indien zijs niet eens geworden en consten, zoe zoude alsdan mijn voirs. genadichste vrouwe eenighe goede mannen ordonneren omme hen te onderwijsen tot eenighen goeden appointemente. Ende upten zelven dach hebben de voirs. gedeputeerde van den Staten van Zeelant ende up de protestacien alsvoeren geconsenteert onser voirs. genadeger vrouwe mer vrouwe der hertoghinne douagiere van Savoyen te betalen huerlieder gerechte ende geheele porcye van der somme van 60.000 gulden current, elcken gulden voir 40 grooten Vlaems gerekent, hueren genaden ten voirs. daghe geconsenteert bij den gedeputeerden van den Staten van allen den voirs. anderen landen van herwaertsover, te betaelne bynnen den voirs. drie jaren bij gelijcker porcye alsvoeren.

Actum tAntwerpen, den lesten dach in maerte anno XV^{C} ende achte voir Paesschen.

Aldus geteekent par imperatorem Margariete, ende bij den secretaris Haneton.

– *Afschriften: ZA, Rekenkamer I B-O nr. 355, f. 1-1v (*Gecollacionneert tegens een copie geteykent H. Scotte, bij mij [*ondert.*] J. de Jonge*); ibidem nr. 1098a, f. [1]-[2] (gecollationeerd naar het voorgaande afschrift). – Regest: Fruin, Rekeningen, p. 291, nr. 453.*

Verantwoording van de inning van de voorgenoemde beden in de rekening van rentmeester Andreis Andries:

Item mijnen voirs. genadegen heeren was noch geconsenteert bij den Staten van den landen van herwaertsovre int voirs. jaer van XV^{C} negen een andere extraordinaris bede van driehondertduysent croonen, omme daermede betalinghe te doene den luyden van oorloghen die gelegen hadden upte frontieren van Gheldre ende anderssins, daeraf de porcye van tgeheel landt van Zeelandt bedrouch 33.490 lb. 2 s. 8 d. van 40 groten, van welcke somme mijn voirs. genadeghen heeren omme zekere redenen, begrepen in de brieven daerup gemaect, quijtgescolden hebben tvierendeel; blyft noch 25.117 lb. 12 s. ten prijse als voeren, te betaelne bynnen drie jaeren ende tot zulcken termijnen als men de ordinare bede betaelt, daeraf deerste derde jaer verscheen decollatio Johannis [*29 augustus*] in den voirn. jaere XV^{C} negen, bedragende elcx jaers 8372 lb. 10 s. 8 d.; daeraf men cort tderde voer tquartier van Beoisterscelt, blijft voir de porcye van Bewesterscelt als over de tweedeelen, ende die de voirn. rentmeester mijnen genadegen heeren betaelt heeft: 5581 lb. 13 s. 10 d. ob.

Item mijnder genadeger vrauwen me vrauwe van Savoyen, regente ende gouvernante, was int selve jaer van XV^{C} negen geconsenteert bij den voirs. Staten van den landen van haerwaertsovre een bede van 60.000 lb. voer huer voyage van Camerycke, omme daeraf betaelt te wordene bynnen drie jaren, bij gelycker porcye verschinende ende tot alzulcken termijnen als int naest voergaende article int langhe gheroert staet, bedragende de geheele porcye van Zeelandt in de voers. bede elcx jaers 1860 lb. 11 s. 3 d. ten pryse als voeren, daeraf men cort voer Beoisterschelt tderde, facit 620 lb. 3 s. 9 d.; blijft voer de porcye van

Bewesterschelt, ende dat de voirs. rentmeester [*Andries Andries*] hier betaelt heeft: 1240 lb. 7 s. 6 d. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 63, f. 9v-10.*

1 Zie de in de rekening voorafgaande post, aangehaald onder nr. 1412 noot a. Aldaar ook de eveneens voor onderhavige post geldende opmerking van de Rekenkamer dat het door Cornelis de Geendt gedeclareerde bedrag al eerder was uitbetaald.

1415 1509 JUNI 20-23, GOES

b Phelips van den Brande, ghezworen bode Bewesterschelt in Zeelandt, van ommegedraghen ende gecondicht thebben over al Bewesterschelt voirscreven ter plaetsen gecostumeert een placcaet van den rentmeester Andries Andries in daten van den XII[en] dach van junio anno vijfthienhondert ende neghene, mencie maickende dat die Staten voirs. lants van Zeelandt vergaderen zouden binnen der stadt van der Goes upten XX[en] dach van junio int zelve jaer XV[C] negen, om aldaer te anhooren alzulcke proposicie ende versouck alsmen wegen mijnre genadeger vrouwe bij zekere huere genaden gedeputeerden aldaer updoen ende verclaren zoude nopende de zettinghe van der porcye ende cote des voirs. lants van Zeelandt, zoewel van der bede van den driehondertduysent croonen onlancx der K.M. ende mijnen ghenadegen heere geaccordeert bij den Staten van allen huere landen van herwaertsovere, als oick van den vijftichduysent croonen dezelve mijner genadeger vrouwe oick geaccordeert bij denzelven Staten, dit al breedere blijckende bij den voirs. placcate ende bij een missive van mijner voirs. genadegher vrouwe daeraen gehecht, die men tsamen hier overlevert. Aldus ter cause van dien ende bij quictancie van den voirs. Phelips van den Brande onder an tvoirs. placcaet gescreven, denzelven betaelt zijn gewoenlijck loon ende sallaris van vierthien scellingen groote Vlaems, maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 355, f. 12-12v.*

Den voirnoemde Claes Claeszoon [*bode*] heeft ommegedragen ende vercondicht over al Beoesterschelt eenen openen placaet van desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*], gegeven den XVIII[ten] dach van junio anno XV[C] ende neghen, gaende an den drien Staten slants van Zeellant, inhoudende dat zij achtervolgen[de] tscriven van mijne genadighe vrouwe niet laeten en souden te commen oft te senden huere gedeputeerde volcommelijcken gemachticht binnen der stede van der Goes den XX[ten] dach derzelver maent, omme aldair te sluyten bij wat manieren men die porcie des lants van Zeellant in der somme van driehondertduysent croonen, der keysserlijcker Majesteit ende den eertshertoghe geaccordeert als van den 50.000 mijnder [a] genaediger vrouwen ingelijcx, ter minster quetste [b], omme daermede te voldoene huerlieder porcie van den iersten jaere verschijnende den eersten dach van novembri doe naestcommende, gelijc tselve al tbreeder ten vollen blijcken mach bij denzelven placcaet, die men overgelevert mitten besloten brieve van mijnre voirs. vrouwe Margriete dairan gehecht; ende mits dien den voirs. bode betaelt zijn behoorlijck loon van 7 s. groot, facit 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 929, f. 93-93v.*

c De voirs. rentmeester Andries Andries die ten bescriven van mijner genadeger vrouwe van Savoye getrocken es van der stede van Middelbourch tot in de stede van der Goes ter dachvaert aldaer gehouden, om te besoingnieren mit die van den Staten van Zeelandt nopende dassiette ende betalinghe van den voirs. twee beden der K.M. ende mijner voirs. genadeger vrouwe doe onlancx geconsenteert, blijckende ende breeder verclaert in desselfs mijner voirn. genadiger vrouwe brieven van missive, daerin de voirs. rentmeester zoe gebesoingniert ende gedilligenteert heeft naer zijn vermoegen dat mijn voirscreven ghenadege vrouwe des wel te vreden geweest heeft. In welcke reyse hij ghevaceert heeft die hem gepasseert zijn den tijt van zesse geheele dagen, beloopende ter somme van 9 lb. 12 s. van 40 groten. Ende bovendien zoe heeft dezelve rentmeester betaelt een ghenaemt Pieter van Alkemaer, die derzelver mijner genadeger vrouwe andwoirde drouch van tbesoingnieren

des voirs. rentmeester, de somme van 36 s. Dit tsamen breedere blijckende bij den voirs. besloten brieven van missive, inhoudende ordonnancie in daten van den XXVII^en^ in junio XV^C^ negen, onder thandteicken van Verderue, die men hier overlevert, facit 11 lb. 8 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 355, f. 11v.*

De voirn. Cornelis de Gendt [*pensionaris van Prelaat en Edelen*] de somme van vyf pondt eenen scellinck viere penninghen groote Vlaems over zijn vacacien van vyfthien geheele dagen, by hem gevaceert als voren[1] ende noch anderen vier daghen ter dachvaert doen onlancx gehouden binnen der stede van der Goes, maken tsamen neghentien daghen tot 5 s. 4 groten sdaechs, alst blyct by der voirs. ordonnancie van den Prelaet ende Edelen voeren geroert, ende quictancie hier overgelevert; daeromme hier de voirs. 5 lb. 1 s. 4 groten, maken 30 lb. 8 s.[c] – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 62, f. 15.*

a *Hier het woord* vrouwer *hs.*
b *Hier ontbreken blijkbaar enkele woorden, zoals* sal mogen vinden.
c *De Rekenkamer tekende hierbij aan: 1)* By der voers. ordonnancie, sed: *2)* Debet quittancie. By der rekeninghe particulier, hiervoeren f.° XIIII° overgelevert upten partie van desen Cornelis de Gendt, blyckt dat hij van deser voldaen ende betaelt es.
1 De pensionaris was met mr. Jacob van der Capellen en mr. Jacob Houtman naar Den Haag getogen naar de landvoogdes en tresorier-generaal Roeland Le Fèvre, 'omme te solliciterene ende vervolgen dat de Staten van Zeelandt ontstaen zouden moghen mits betalende huerlieder porcye van der bede van 300 duyst croonen onlancx geconsenteert bij allen den landen ten drien termijnen binnen eenen jare, ende alzo men de ordinaris bede nu betaelt twelck alzoe geconsenteert was (ibidem f. 14v).

1416 1509 VOOR JULI 26, BERGEN OP ZOOM

N.B. Deze dagvaart, waarover geen andere vermeldingen zijn aangetroffen, zal hebben plaatsgevonden in de periode tussen de toekenning van de bede op 31 maart en de vaststelling van de wijze van heffing op 28-29 juli, vermoedelijk kort voor 26 juli als de landvoogdes en anderen zich in Bergen hebben verzameld voor de oversteek naar Tholen.

c De voirs. Cornelis de Ghendt [*pensionaris van Prelaat en Edelen*] de somme van twee pondt twee scellinghen acht penningen groote over zijn vacacien ende dachgelden van acht geheele daghen tot 5 s. 4 groten elcx daechs, die hij vanweghen den Prelaet ende Edelen van Zeelandt gevaceert heeft binnen der stadt van Berghen upten Zoom ter dachvaert aldaer bescreven om te concluderen up tvinden van der porcye van die van Zeelant in de 300 duyst croonen mijnen voirnomden genadegher heeren geconsenteert by alle de Staten van harwaertsovre, ende oick in de 60.000 lb. geconsenteert me vrouwe van Savoyen, om tvinden van welcke porcye van Zeelant geleyt was vyf groote by der breede voer eens ende teerste jaer ende voir andere twee volgende jaren 4 groten 12 [miten] up tghemet, alst blyct by ordonnancie ende quictancie hier overgelevert; daeromme hier de voers. 2 lb. 2 s. 8 groten, maken 12 lb. 16 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 62, f. 19.*

1417 1509 JULI 26-29, THOLEN-YERSEKEROORD

b Den voirs. Phelips van den Brande [*bode*] van insgelicx ommegedraghen ende gecondicht thebben over al Bewesterschelt voirs. ter plaetsen gecostumeert een andere placcaet van den voirs. rentmeestere Andries Andries in daten van den XXIIII^en^ in julio XV^C^ neghene, inhoudende dat de Staten van den voirseiden quartiere van Bewesterschelt hen vinden zouden upten XXVI^en^ dach der voirs. maent bynnen der stadt van der Tholen, om aldaer te ziene, anhooren, anwijsen ende jugieren de porcye ende andeel van den voirs. van Zeelandt in de voirs. twee beden int naestvoergaende article ghemencioneert, dit ten vollen blijckende bij tvoirseide placcaet ende bij een missive van mijner voirs. genadegher vrouwe metter quictancie van den voirs. Phelips van den Brande, die men tsamen hier overlevert. Ende

ter cause van dien denzelven Phelips betaelt tvoirs. sallaris van 14 s. groote Vlaems, maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 355, f. 12v.*

Den voirnoemde Claes Claeszoon [*bode*] van dat hij ommegedragen ende vercondicht heeft eenen placcaet van den voirs. desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*], gegeven XXIII^{ten} dagen in julio anno XV^{C} ende neghen, over al Beoesterschelt, gaende an allen prelaten, baenrodzen, ridderen, edelen, burgmeesteren, scepenen ende raide van den goeden steden, representeerende den drie Staten over al Beoesterschelt, inhoudende dat zij achtervolgende tscriven van mijnen vrouwe niet laeten en souden te commen in den persoone of zenden huere gedeputeerde volcomelic gelast alst behoort binnen der stede van der Tholen upten XXVI^{ten} dach van der voirs. maent van julio, omme aldaer te sien, anhooren, anwijsen ende jugeren die porcie ende andeel van der bede slants van Zeellant in de driemael hondertduysent croonen, doen onlancx mijnen genadighen heere geconsenteert bij die van den Staten allen hueren landen van haerwaertsover, alst blijckt bij denselven placaet die men mitgaders den missiven brieven tsamen daerof hier overlevert; ende mitsdien hier betaelt den voirs. bode zijn gewoenlijck loon ende sallarijs van 7 s. groot, facit 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 929, f. 94v-95.*

c Den voirn. rentmeester [*Pieter van der Moelen*] van dat hij geoccupeert is geweest ter dachvairt in den tolhuyse van Yersickeroirt om de toewijsinge der laetster bede van 5 groten upt gemet voir tI^{e} IIIe jair ende 4 groten 12 s. upt gemet voir twee andere naevolgende jaeren, geschiet upte XXIX^{en} dach van julio anno IX. In welcker reyse denzelven rentmeester gevaceert heeft den tijt van zes geheele dagen, alst blijct bij certifficacie van meester Jacop Ingelraven, secretaris des keysers ende des eertshertogen, gegeven onder zijn handteycken XIIII dagen in novembri anno XV^{C} ende negen, die men hier overlevert. Ende mits dien hier de voirs. zes dagen tot 3 s. 6 d. groet sdaechs, beloepende an ponden deser rekeninge 6 lb. 6 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1098a, f. 21.*

e *28 en 29 juli, Yersekeroord. – De Staten van Zeeland besluiten dat hun quote in de beden van 300.000 kronen en van 50.000 kronen, door de Staten-Generaal geconsenteerd aan respectievelijk de keizer en de aartshertog en aan de hertogin van Savoye, gevonden zal worden door een heffing van 5 groten bij de breedte van elk gemet gedurende één jaar en een heffing van 4 groten en 12 miten gedurende de twee daarop volgende jaren; in tegenwoordigheid van de hertogin wijzen de leenmannen van Zeeland vonnis dat de Staten die beden zullen opbrengen.*

Naerdat de drie Staten van den lande van Zeelant staetswijze vergadert gheweest hebben ende diverssche communicacien met elcanderen gehadt, omme te sluyten ende concluderen hoe ende in wat manieren dat men ten minsten griefve ende coste van den voirs. lande ende van den ondersaten ende inwonende van dien vinden zoude mueghen de penninghen van der porcie van den voirs. lande van Zeelant in de driehondertduyst croonen onlancx bij allen den landen van herwaertsovere geconsenteert der Key. Ma. ende onsen aldergenadichsten heere den eertshertoghe, desghelijcx in de vijftichduyst croonen bij denzelven landen ende ten zelven tijde geconsenteert onser genadegher vrouwe mevrouwe van Savoyen, dezelve twee partien te betalen bynnen drie jaeren, deen den anderen volgende, ende tot drie termijnen in elck jaer, alzoe men de ordinaire bede bynnen denzelven lande van Zeelandt betaelt, de voirs. van den drien Staten up alle zaicken wel ende rijpelijck ghelet hebbende, hebben huyden XXVIII^{en} in jullio vijfthienhondertneghene gheseit, gheaccordeert ende ghesloten omme zekere redenen hemlieden daertoe mouverende dat men voir dese reyse de porcye van den voirseiden lande van Zeelandt in de voirs. twee gheconsenteerde partien geheel vinden zal scotsgewijse ende bij der breede, ende dat men ter causen ende omme tvinden van denzelven leggen ende schieten zal voer deerste jaer van drien, te wetene voer tjaer verschinende Johannis decollacio [*29 augustus*] vijfthienhondertneghene eerstcommende, vijf

groote Vlaems up elck ghemet bij der breede ten vollen schote staende, tvrije medegaende, ende voer dandere twee jaren, te wetene Johannis decollacio thiene ende elfve, vier grooten twaelf mijten gelijcker munten up elck ghemet. Ende dat die van Scauwen ende andere die sichtent tconsenteeren van den voirs. twee beden gracie verworfven mogen hebben van ten halfven scote te stane oft anderssins, contribueren ende ghelden zullen in de voirs. vijf groote bij der breede voir teerste jaer ende in de vier grooten twaelf mijten bij der breede voir dandere twee jaren, ghemet ende ghemets gelijcke metten anderen quartieren van Zeelandt, sonder daerinne eeneghe gracie oft quytsceldinghe te ghebruyckene. Ende alzoe men naer de kuere ende previlegien van Zeelandt tzelve landt of de ghemeten daerinne liggende niet belasten en mach scotsghewijse, ten zij dat de gracie[a] oft mambour slands up den gront ende erve van Zeelandt in persoone zij, ende achtervolgende dien, ende omme tonderhouden van derzelver kuere, soe es mijn genadege vrauwe de eertshertoghinne van Oostenrijcke, hertoghinne van Bourgoingnen, douagiere van Savoyen, als hebbende de mambournye van onsen genadegen heere de eertshertoghe, ghecommen ten tholhuyse van Yersickenoort, gront ende erve van Zeelandt, aldaer als hedent XXIX^en^ in julio XV^C^ neghene in huere presencie gheleit, ommegeslaghen ende gewesen es bij mannen vonnesse ende monde van Willem van Cats, een van den voirseiden edelen, de voirnoomde vijf groote als voer teerste jaer ende voir de twee naestvolgende vier groote twaelf mijten up elck ghemet bij der breede over al Zeelandt staende ten vollen scote, omme daermede te betaelne ende te vervallene de porcye van den voirs. [lande van] Zeelandt in de voirs. twee beden. Met condicien indien datter yet overt van den voerseiden gheleiden penninghen bij der breede, dat de prelaet ende edele van Zeelandt daerof de disposicie hebben zullen tot huerer belieften ende naer ouder costumen, omme die temployerene tot proffyte ende in de affairen van denzelven lande.

Aldus onderteykent Marguerite, Haneton.

– *Afschriften: ZA, Rekenkamer I B-O nr. 355, f. 1v-2 (*Gecollacionneert tegens toriginal gescreven in een blat papiers, bij mij J. de Jonge*); ibidem nr. 1098a, f. [2]-[3] (gecollationeerd naar hetvoorgaande afschrift). – Regest: Fruin, Rekeningen, p. 292, nr. 456.*

Den voirs. rentmeester [*Pieter van der Moelen*] is van Zierickzee gereyst geweest ende gecompareert ter dachvairt te Mechelen voir den Hoegen Raedt jegens mijn vrouwe van der Vere ter cause van der gracie ende quytsceldinge van vier groten upt gemet die zij zeyde huer ende hueren ondersaeten ingeseten van Duvelant gedaen ende geconsenteert te weesen bij mijne voirs. genadige heere. In welcker occupacie hij vaceerde den tijt van vijf dagen, mits dairinne begrepen zijn wederkeeren, alst blijct bij certifficacie van der date VII dagen in septembri anno XV^C^ ende thiene, onder geteyckent van den procureur generael meester Jan Roussel, die men hier overlevert. Dairomme hier die voirs. vijf dagen tot 21 stuver sdaechs, beloepende ter somme toe van 5 lb. 5 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1098a, f. 20v-21.*

a *Lees* den grave *in plaats van* de gracie.

1418 1509 NOVEMBER 6, MIDDELBURG

b De voirn. Phelips van den Brande [*bode*] van dat hij ommegedragen heeft over al Bewesterschelt voirs. een andre placcaet van den voirnomden rentmeester [*Andries Andries*] in daten van den XXIX^en^ dach van octobre XV^C^ negen, bij denwelcken de Staten van Zeelandt bescreven waeren te Middelborch up den VI^en^ dach van novembre daeraen volgende om te communiqueeren up zekere zaken roerende grootelicx twelvaert van tvoirs. landt van Zeellant, alst blijct bij tvoirs. placcaet ende quictancie hier overgelevert; daervoeren de voirnoomde Phelips ontfaen heeft 14 s. groten, maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 63, f. 16.*

e De voirs. meester Jacop van der Capellen, meester Jacop Houtman, Vincent van der Nisse[1], Lieven van Cats ende Willem de bastaert van Heymvliet de somme van vive ende twintich pondt zes scellinghen acht penningen groote Vlaems over huerlieder vacacien ende dachgelden van elcx negenthien daghen tot 5 s. 4 groten elcx daechs, dat zijluyden uuyt laste ende bevele als voeren [*van Prelaat en Edelen van Zeeland*] mitten voirn. Cornelis de Ghendt [*pensionaris*] gereyst hebben van Middelbourch te Brusele by myner voirn. vrouwe van Savoyen omme by hemlieden te vervolghene ende te solliciterene gracie ende quijtsceldinghe van der bede doen loopende van den jare XV^C^ neghen voer zekere jaren, ende dat mits den stormen ende groote schaden gheschiet binnen den voirs. lande van Zeelandt by den hooge vloeden;[2] ende es hemlieden ter cause van dien elcx betaelt de somme van 5 lb. 1 s. 7 groten, alst blyct by der voirs. ordonnancie ende vyf quictancien hier overgelevert, beloopende ter voirs. somme van 25 lb. 6 s. 8 d. groten, maken 152 lb.
De voirn. Cornelis de Gendt de somme van zestien pondt thien scellinghen vier penningen groote Vlaems, te weten de 13 lb. 12 s. groten over zijn vacacien van eenenvijftich daghen tot 5 s. 4 groten sdaechs, beginnende den XVI^en^ van novembre anno XV^C^ neghene, dat hij van Middelborch schiet metten gedeputeerden int naeste voergaende article geroert ende gevaceert binnen der stede van Brussele omme de zaken voeren gheroert ende om te solliciteren de brieven van der voirs. gracie. Item 8 s. 4 groten dat hij bij ordonnancie van den voirs. gedeputeerden betaelt heeft voer tgrosseren tot drie oft viere stonden van der requeste van den Staten weghen gemaect ende mijnen voirn. vrouwe gepresenteert, roerende vele zaicken de voirs. materie aengaende. Item de 2 lb. 1 s. 8 groten die hij betaelt hadde de clercken van der Audiencie voer hueren sallaris van te hebben gegrosseert tmandement van tvierendeel van der porcye Bewesterscelt in de bede van den 24.000 lb., ende oick van een groot mandement inhoudende dordonnancie up tstuck van den dychaigen, ende noch 8 s. 4 groten die hij betaelt hadde den greffier van der Financien voer de verifficatie ende inregistreren van tvoirs. mandemente van der gracie ende quytsceldinghe. Blyckende al tsamen by der ordonnancie voeren gheroert ende quictancie hier overgelevert; daeromme dier de voirs. viere partien, beloopende ter somme van 16 lb. 10 s. 4 groten, maken 99 lb. 2 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 62, f. 20-20v.*

1 Renesse.
2 Gerefereerd wordt aan de storm 'up sinte Cosmas ende Damiaens avont ende dach [26-27 september] anno XV^c^ neghene' (ibidem f 19).

1419 1510 KORT NA JANUARI 12, MIDDELBURG
b Den voirn. Phelips van den Brande [*bode*] over dat hij ommegedragen heeft een andre placcaet van den voirn. rentmeestre [*Andries Andries*] in daten van den XII^en^ in januario XV^C^ negen, omme te vergaderen ende te doen commene bynnen der stede van Middelburch [a] ende tsamen te communiquierne up zekere mijns genadichs heeren openen brieven roerende de dyckaige van Zeellandt ende de quijtsceldingen van den vier grooten upt gemet, daervoren hij ontfaen heeft, alst blijct bij tvoirs. placcaet ende quictancie, de somme van 14 s. groten, maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 63, f. 17.*

a *De beschreven personen, functionarissen of Staten worden niet genoemd, maar gezien de te bespreken onderwerpen zal het de Staten van heel Zeeland betreffen.*

1420 1510 KORT NA APRIL 29, GOES
b Dezelve *[Philips van den Brande, bode*] van ommegedragen ende noch gecondicht te hebbene een andre placcaet van den voirnoomden rentmeester [*Andries Andries*] in daten van den XXIX^en^ in aprille anno XV^C^ ende thiene naer Paesschen, bij denwelcken Jacop

van Cruninghen, Vincent van Renisse, Willem de bastaert van Heymvliet ende anderen ambochtsheeren van der prochien van Baerlandt, Bakendorp, Coudorp, Oistende, Vinningen, Oidekinskercke ende Everinghe in Borsselen, mitsgaders scouten ende scepenen ende een deel van den meesten geerfden in de voirs. prochien, desgelijcx die ambochtsheeren van Ser-Heynricxkinderen, Wissenkerke, Heynkinssant, Ovezant, Baersdorp, Synoutskercke, Cloetinghe, Cattendyck, Wemelinghe ende Yersicke, oick scout ende scepenen ende een deel van den meesten geerfden van denzelven prochien, ontboden waeren te commene binnen der stadt van der Goes om aldaer met hemlieden te communiquieren up zekere brieven die mijn genadege vrauwe gescreven hadde aen den voirs. rentmeester om de voirs. prochien taccorderen van den ghescillen die zij hadden nopende tstick van der dijckaige; daervoeren hij ontfaen heeft, alst blijct bij tvoers. placcaet ende quictancie, de somme van 14 s. groten, maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 63, f. 17.*

1421 1510 JULI 25- , BRUSSEL

Vgl. voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal ook Dagvaarten Holland, VI, nr. 159. Aldaar een lang verblijf van een Hollandse delegatie in Brussel van 10 juni tot 31 juli, gebruikt om uitleg te geven aan het Hollandse standpunt over de vrede van Cambrai met Frankrijk en eventuele huwelijksplannen tussen de huizen van Habsburg en Gelre.

b Dezelve Claes Claeszoen [*bode Beoosterschelde*] heeft noch ommegedragen ende vercondicht een open placaet van desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] in date den XVIII^en^ dach van julio anno XV^C^ ende thiene, gaende aen den drien Staeten tslants van Zeelant over al Beoesterscelt, inhoudende dat zij achtervolgende tscrijven van mijne genadige vrouwe ordonneren zouden eenige notable personaigen ende dezelve volcomelick gelast zenden bij huerder genaden upten XXV^en^ dach van der voirs. maendt van julio omme metten anderen gedeputeerden tanhoiren eenige nootsakelicke zaeken die aldair getracteert ende gecommuniqueert zouden worden grotelicken angaende onsen genadigen heere den keyser ende den eertshertoge ende twelvaeren van hueren landen ende ondersaten, gelijck dit al ten vollen blijct bij denzelven placate die men hier overlevert mitten besloeten brieve van mijne voirs. genadige vrouwe dairan gehecht. Ende mitsdien denzelven bode betaelt zijn gewoenlicke sallaris van 7 s. groeten Vlaems, facit in ponden dese rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 930, f. 68.*

c Meester Jacop Bettez. van der Cappelle de somme van vier pont zeven scellingen groote Vlaems, te weten de 4 lb. 5 s. 4 groten over zijn vacacien ende dachgelden van zestiene geheele dagen tot 5 s. 4 groten sdaechs, dat hij uuytgeweest ende gevaceert heeft tot verzoucke ende vanwegen den prelaet ende edelen des lants van Zeellant, achtervolgende zekere besloten brieven die de rentmeester ontfaen hadde vanwegen me vrouwe van Savoye, binnen der stadt van Brussele ter dachvaert aldaer gehouden in de maent van julio lestleden anno XV^C^ thiene, roerende tconcept van eenen vriendelycken huwelyck ende accord oft pays tusschen ons heeren den keysere desen huyse van Bourgoingnen ter eender zijde ende heere Kaerle van Geldre ter andre, ende de 20 groten dat hij betaelt heeft over de copie van tconcept van den voirs. huwelick ende pays, alst blijct bij ordonnantie ende quictancie hier overgelevert; daeromme hier de voirs. 4 lb. 7 s. groten, maken 26 lb. 2 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 63, f. 14v.*

1422 1510 NOVEMBER 8-12, DEN HAAG

Vgl. Dagvaarten Holland, VI, nr. 170. Aldaar is sprake van een dagvaart, waarop de grote en kleine steden van Holland met 'enige van Zelant' bijeen waren voor overleg over de ontzegbrieven, die gouverneur en Rijksraad van Zweden aan Holland en Zeeland hadden

gezonden. Ook verscheen er een ambassadeur van de koning van Denemarken, die namens zijn vorst bijstand verzocht tegen Lübeck.

1423 1510 NOVEMBER 24-29, DEN HAAG

Vgl. Dagvaarten Holland, VI, nr. 171. Aldaar is sprake van een dagvaart, waar de edelen van Holland en de afgevaardigden van de steden van Holland en Zeeland en van Antwerpen overlegden over hun reactie op de ontzegbrieven uit Zweden en over hun antwoord aan de ambassadeur van Denemarken. Besloten werd tot een bezending aan de landvoogdes, voor welke bezending een instructie werd opgesteld.

Zie voor de bezending van 12 tot 24 december naar Mechelen en Brussel Dagvaarten Holland, VI, nr. 172. Aldaar geen vermelding van Zeeuwse deelname; zie ook volgende nrs.

1424 1510 DECEMBER 4-6, MIDDELBURG

b Jan Laureysz, oock ghezworen bode Bewesterschelt, van dat hij ommeghedraghen ende gecondicht heeft ende doen ommedraghen ende condighen over al Bewesterschelt ter plaetsen gecostumeert een andere placcaert van den voornomden rentmeestre [*Andries Andries*] in daten van den tweesten dach van decembre anno vijfthienhondert thiene, bij denwelcken achtervolghende zekere besloten brieven ghescreven an desen voornomden rentmeestre in daten van den etc. bij mijnen heeren de stadthouder generael, president ende anderen heeren van den Rade in Hollandt, roerende van den brieven van ontsegghen hemlieden gescreven bij den heeren ende raedsluyden srijcx van Zweeden, hij de Staten van Zeellant bescriven soude binnen der stede van Middelburch upten IIII^{en} dach van der voors. maent van decembre omme te communicquieren up de voors. brieven van ontsegge ende daerof rappoort te doene binnen der stat van Andwerpen an den gedeputeerden van den voors. van Hollant, die dezelve andwoorde aldaer verwachten zouden upten VII^{en} dach van der voors. maendt, inschelijcx ooc omme binnen der voors. stadt van Middelburch bij den voors. Staten te anhooren tghuent dat bij den commissarijsen oock aldaer gheproponeert zoude worden van weghen mijns voors. genadichs heeren, ghelijck al dit breedere verclaerst staet bij den voors. placcaete ende besloten brieven daeran gehecht, hier overghelevert. Dus hier den voorn. Jan Laureysz. betaelt over zijn sallaris, mits dat hij vier boden uuytsende om de cortheyt des tijts, blijckende bij zijn quictancie, de somme van 14 s. groten, maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 120, f. 170v-171.*

Den voirn. Claes Claeszoen [*bode Beoosterschelde*] heeft noch ommegedragen ende vercondicht heeft een open placaet van desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] in Beoesterscelt ten behoirlicken plaetsen in date den eersten dach van decembri anno XV^{C} ende thiene, gaende an de drie Staten van Zeelant, inhoudende dat zij achtervolgende tscrijven van mijnen genadige vrouwe zenden zouden huere gedeputeerden volcomelicken gemachticht binnen der stede van Middelburch upten V^{ten} dach der voirs. maent van novembre^{a}, tsavonts in der herbergen omme tsanderen daechs dairan mitten anderen gedeputeerden tanhoeren tgene des hem van weegen als boven bij zekere commissarijsen ende gedeputeerden upgedaen ende verclairt zoude worde angaende onsen genadigen heere den keyser ende den eertshertogen, gelijck dit al breder ten vollen verclairt staet in den voirs. placate ende missiven brief die men hier tsamen overlevert. Ende mitsdien hierof betaelt den voirs. boede zijn gewoenlicke sallaris ende loen van 7 s. groete, facit 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 930, f. 68v.*

Dezelve Claes Claesz. heeft noch ommegedragen ende vercondicht eenen openen placaet van desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] in Beoesterscelt ten behoirlicken plaetsen in date den derden dach van decembre anno XV^{C} ende thiene, gaende an de drie Staten tslants van Zeelandt, inhoudende dat achtervolgende een copie van eene missive gesonden

bij den stadthouder ende raede van Hollant an den rentmeester van Bewesterscelt ende een missive van Anthonis Baveston, stedehouder van den rentmeester van Bewesterscelt voirs., gesonden an desen rentmeester, zijluyden zenden zouden hoere gedeputeerden volcomelick gelast binnen der stede van Middelburch upten vierden dach van december voirs. anno X, tsavonts in der herbergen omme tsanderen daechs taccorderen mitten Staeten van Bewesterscelt nopende tstuck ende die ongetrouwicheyt van die van Zweeden, gelijck dit breeder blijcken mach bij den voirs. placate ende copien van den brieven van missiven die men hier overlevert. Ende mitsdien hierof betaelt den voirs. bode zijn gewoenlicke sallaris ende loen van zeven scellingen groete, facit 2 lb. 2 s. – *Ibidem.*

Jan Janszoen van Middelborch, die desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] eenen besloeten brief van Anthonis Baveston gebrocht hadde, dairinne dat besloeten was de copie van een brief die mijnen heere den stadthouder aen den rentmeester van Bewesterscelt gesonden hadde ommedat hij de Staeten van Zeelant zoude doen vergaderen ende met malkanderen te spreeken ende communiqueren roerende tontsegge tsrijcx van Zweeden. In welcke reyse hij vaceerde mits dairinne begrepen zijn wederkeeren twee dagen, alst blijct bij zijne quitancie ende bij den brief van den voirs. Anthonis die men hier tsamen overlevert. Ende mitsdien denzelven boede betaelt de voirs. twee dachgelden tot zes stuvers sdaechs de somme van 12 s. – *Ibidem f. 70.*

c Den voirn. rentmeester Pieter van der Moelen heeft gecompareert ter dachvaert geleyt te Middelborch up den IIII[en] dach van decembris anno XV[C] ende thiene, omme aldaer metten anderen van den Staeten te aenhoiren de peticie van mijnen heere van Nassou ende andere commissarien aldaer gesonden van wegen der Keyserlijcker Majesteit noepende de continuacie van der ordinaris bede van Zeelandt, ende oick mede omme metten zelven Staeten te helpen concluderen ende te ramenne wat andwoirde dat men mijnen voirs. heere van Nassau ende andere doen zoude up de voirs. peticie die zij gedaen hadden. In welcke reyse ende dachvaert naer dien dan de voirs. van den Staeten heur vertreck eens genomen hadde van andwoorde den voirn. rentmeester heeft gevaceert, overmits de groete voorst die toe was, mits daerinne begrepen zijn wederkeeren van XIII geheele dagen, alst blijct bij certifficacie van mijnen heere meerste Janne Carondelet, deken van Besanchon, onder zijn hanteycken XIII daegen in januario anno XV[C] ende elfve, die men hier overlevert. Ende mits dien hier de voirs. XIII geheele daegen tot 21 stuvers sdaechs, beloepen aen ponden deser rekeninge de somme van 13 lb. 13 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1098b, f. 14-14v.*

e Christiaen Janss. Scoelappre, wonende binnen der stadt van Middelburch, de somme van vier scellingen grooten Vlaems over zijn sallaris ende loon van zekere brieven van missive van den Staten van Zeelant gedregen thebbene van Middelburch tAndtworpen an den gemeenen Staten van Hollant ende Vrieslant, aldair vergadert wezende nopende tstick ende dachvaert van den ontzegghe van den gouverneurs ende raetsluijden slandts van Zweden; dairomme hier de voors. Christiaen betaelt, alst blijct bij ordonnancie ende quijtancie hier overgelevert, de voors. 4 s. groten Vlaems, maken 24 s.[1] – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 64, f. 27.*

a *Lees*: decembre.

1 De brief van de Staten aan de Hollandse afgevaardigden is mogelijk verzonden kort voor 12 december. Op genoemde datum reisde namelijk een Hollandse delegatie naar de landvoogdes in Mechelen-Brussel voor overleg over de 'Oosterse kwestie'. Het verblijf van de Staten van Holland te Antwerpen zal op doorreis hebben plaatsgevonden. Zie ook hierna 1427.

1425 1510 DECEMBER 9-16, MIDDELBURG

b Denzelven Claes Claesz. [*bode Beoosterschelde*] heeft noch ommegedragen ende vercondicht eenen openen placaet van desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] in date den VII[ten] dach

van decembri anno XV^{C} ende thiene, houdende an de drie Staeten van Beoesterscelt dat zijluyden achtervolgende tbevel van mijnen heere den grave van Nassouwe, mijnen heere van Beveren, mijnen heere den deeken van Besanchon ende Andries Andries, rentmeester van Bewesterscelt, als commissarijsen comen ofte huere gedeputeerden zenden zouden binnen der stede van Middelburch upten IX^{en} dach van der maent van decembri voirs., tsavonts in der herbergen omme tsanderen daechs mitten anderen Staeten tanhoeren die petitie die de voirs. commissarijsen doen zouden, ende oick om met elckanderen te communiqueren ende te sluyten wat antwoide dat men de commissarijsen up huerluyder petitie doen zoude, gelijck dit al breeder ende ten vollen verclairt staet in den voirs. placate die men hier overlevert. Ende dairomme den voirs. bode zijn behoirlicke sallaris geven van 7 s. groete, facit 2 lb 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 930, f. 69.*

c *Zie voor de aanwezigheid van Pieter van der Moelen, rentmeester van Beoosterschelde, voorgaand nr. onder c.*

d Jan Laureysz., gezwooren bode Bewesterscelt, de somme van vier scellingen grooten Vlaems over zijn loon ende sallaris van dat hij tot twee reysen toe tot laste ende bevele van mijnen heere de grave van Nassow tot versoucke van mijnen heere den prelaet van Middelburch geweest heeft te Brugge met zekere letteren van missive, adrescherende an mijnen heere den admirael noopende de dachvaert daeromme de voorseyde heere van Nassouw met anderen gedeputeerden van mijns voors. genadichs heeren wegen gecommen was te Middelburch; dairomme hier de voors. Jan Laureysz. betaelt, alst blijct bij ordonnancie ende zijn quijtancie hier oick overgelevert, de voors. 4 s. grooten, maken 24 s.[1] – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 64, f. 27-27v.*

e *15 december. – Pieter van der Capelle, abt van Middelburg, Filips van Bourgondië, heer van Blaton, admiraal van de zee etc., Adolf van Bourgondië, heer van Beveren etc. en heer Jan heer van Kruiningen en Heenvliet, mede namens de andere edelen en ambachtsheren van Zeeland benoemen Andries Andries, raad en rentmeester van Bewesterschelde, mr. Jacob van der Capelle, mr. Jacob Houtman en Jan Courteville de jonge, hofmeester van Filips van Bourgondië, tot hun gemachtigden ter auditie van de rekeningen van de erven van Klaas Arendsz., Pieter van der Moelen, beiden rentmeesters van Beoosterschelde, en de erven van Albrecht Jansz. van Wissenkerke, rentmeester van Bewesterschelde.[2] – Afschriften: (door J. Houtman) ZA, Prelaat en Edelen nr. 142, f. 1-1v; (door J. Bettenz. van der Capelle) ibidem nr. 145, f. 1-1v. – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 77, nr. 40.*

16 december, Middelburg. – De Staten van Zeeland stemmen op verzoek van de commissarissen van de keizer en de aartshertog op zekere voorwaarden toe hetzij in de betaling van een bede van 13 groten steenschietens en 12 miten bij de breedte van elk gemet gedurende drie jaren, hetzij in de continuatie van de bede van 24.000 lb. per jaar gedurende drie jaren.

Die drie Staten tslandts van Zeellant, ten bescrivene van mijnder ghenadigher vrauwen etc. staetsgewijse vergadert zijnde binnen der stadt van Middelburch, gehoort hebbende de proposicie hemlieden gedaen van weghen der K.M. ende onsen genadighen heere den ertshertoghe etc. bij hueren genaden commissarysen, te wetene mijn heere de grave van Nassouw, mijnen heeren van Beveren ende Montingny, mijnen heere den deken van Besancon ende den rentmeester van Bewesterschelt Andries Andries,[3] tenterende ende versouckende omme de groote lasten ende costen die mijn voorseide genadege heere te supporterene heeft, zoowel in tonderhouden van zijnen state als omme te lossene eenighe partijen van zijnder ghenaden demeynen die voor tvertrecken van tleste voyage van Spaengnen verset ende vercocht geweest zijn ende anderssins, dat de voorseide Staten van Zeellant consenteren wilden een nyeuwe bede van 30.000 ponden van veertich

grooten tsjaers, drie jaren lanck geduerende ende deen den anderen volgende, daerof teerste derde jaer verschinen zoude decollacio Johannis [*29 augustus*] int jaer XV^{C} elfve naestcommende.

Soo hebben de voorseide drie Staten up tvoorseide versouck ende begeerte int langhe tsamen gecommuniquiert, aldaer verhaelt ende overleyt zijn geweest de groote, zware lasten ende costen die zij over langhen tijt te draghene gehadt hebben, ende sunderlinghe binnen twee jaeren herwaerts omme tvermaken ende reparacien van hueren dijcken, die bij den grooten stormen ende quade weder dat gemaect heeft in onderhalfven jare herwaerts zoo geschuert ende gebroken waren dat die gecost hebben meer dan tweehondertduusent guldenen, alst bij der informacie die van mijns voors. genadichs heeren weghen daerup gedaen geweest heeft wel gebleken es, sonder noch daerin te rekenen de oncosten van vele dijcken die noch niet zoo hooghe ende dicke en zijn dat tlant daerbij versekert es van niet te bevloyene, dewelcke zij noch maken ende repareren moeten oft tvoorseide landt en zal niet versekert zijn van te verdrinckene, dewelcke dijcken noch groote sommen van penninghen costen zullen. Ende boven al de voorseide costen ende scaden die zij gehadt hebben, soo hebben zij noch verloren diverssche polderen die up sinte Cosmas ende Damianus avent ende dach [*26-27 september*] verdroncken ende bevloyden, daeraf een deel van den meesten alnoch verdroncken zijn, ende deghuene die weder ghedijct zijn en zullen in vele toecommende jaren niet zoo goet zijn als zij te vooren waren.

Sij hebben oock overleyt de loopende beden, te wetene de bede van der voors. K.M., de ordinare bede ende de bede van mijnder voorseider genadigher vrauwen. Alle welcke lasten zoo groot zijn dat hemlieden niet moghelicken en es langhe te moghen supporterene, tenzij dat bij der gracie Gods de dijckage wat betert.

Ende nochtans nietjeghenstaende al dies voors. es, overmerckende bij den voorseiden Staten de lasten van hueren natuerlicken prince ende grave van Zeellandt die hij te supporterene heeft, tooghende de goetwillichede die zij altoos tot hueren heeren gehadt hebben ende zoo lancx zoe meer hebben, hebben hem gegonnen, gegeven ende geconsenteert een bede van 13 groote tsteenscietens ende twaelf mijten bij der breede over al Zeellandt, zoowel Bewest als Beoosterschelt, up elck ghemet staende ten vollen schote, drie jaeren lanck geduerende ende deen den anderen volghende, inghaende ende beghinnende decollacio Johannis [*29 augustus*] XV^{C} elfve naestcommende, te betalene tot drie termijnen in elck jaer, gelijck men de loopende bede betaelt. Oft zij consenteren zijnder genaden de continuacie voor drie jaren van gelijcker bede van 24.000 lb. van veertich grooten elc pondt tsjaers, ende up dezelve condicien als den coninck van Castillen zalegher gedachten lest geconsenteert was voor zijn leste vertrecken naer Spaengnen. Welcke condicien int langhe verclaert zijn in zekere acte gemaect up tconsent ende accordt van der voors. leste bede, in daten van den XVIII^{en} dach van novembre vijfthienhondertvive, dewelcke bede in dien tijden bij mannen vonnesse zijnen genaden toegewesen was upten derden in januario int voorseide jaer. Van welken voorseiden twee beden zijn genaden kuere hebben zullen om deene te kyesene ende te accepterene.

Ende dit consent wordt gedaen up zekere condicien hiernaer volghende.

[*1*] Te wetene dat zijn ghenaden den voors. Staten zal doen onderhouden ende vulcommen tinhouden van der acte van der voorseider lester bede, daerinne de heeren van der Financien ende ooc van der Rekeninghe in den Haghe, zonderlinghe wijlen mer Jeronimus Lauwerijn, hemlieden vercort hebben. Want tconsent van der voorseider lester bede was gedaen up condicie dat indien mijn voorseide wijlen genadighe heere de coninck van Castillen eenighe gracie oft quytsceldinghe dede hanghende ende duerende de bede alsdoe loop hebbende ende oock die andere toecommende bede van drie jaren hiervooren geroert, meer dan hij ende zijn voorsaten ghedaen hadden voor den tijt dat dezelve bede geconsenteert was, dat die gracien oft quytsceldingen commen souden tzijnen laste ende niet ten laste van den voorseiden lande van Zeellandt, maer dat men hem die jaerlicx corten zoude up de voorseide 24.000 lb. Twelcke de voorseide wijlen mer Jeronimus Lauwerijn niet en heeft

willen doen in de groote van der prochie van Poortvliet, die hij jeghen den voorseiden wijlen coninck van Castillen gecocht hadde tot zekere cleynen prijse, want tscot van derzelver prochie bedrouch voor de jaren vijfthienhondertvive, VI ende VII^{c} elcx jaers 1128 lb. van veertich groten, daervooren hij maer en heeft willen corten elcx jaers in den staet van den rentmeester van Beoosterschelt dan 928 lb. Item tvoorseide scot van Poortvliet heeft bedreghen voor tjaer vijfthienhondertachte 959 lb. 3 d. van 40 groten, daervooren maer gecort en es in den staet van den voornomden rentmeester van Beoosterschelt 780 lb. van denselven prijse. Ende voor tjaer XV^{C} neghene bedrouch tvoorn. schot 1128 lb., daervoeren ooc maer gecort en es 780 lb. Bedraghende tsamen dat men min gecort heeft dant behoorde naer uutwijsen tconsent gedaen van der voors. bede ter somme van 1127 lb. 3 d. van 40 groten. Dewelcke somme de heeren van der Rekeninge den rentmeesters van Beoosterschelt nyet passeren en willen, maer willen hemlieden bedwinghen ontfanck daeraf te makene, twelcke gheen redene en es noch alzoo niet en behoort, want int consenteren van den voorseiden beden es expresselicken besproken geweest dat van al tghuent dat overen zoude van den penningen die geleyt ende ommeslaghen hebben geweest up tghemet, zoowel tsteenscietens als bij der breede, dat de prelaet ende edelen daeraf de distribucie hebben zouden omme die te employerene ten proffijte ende in de affairen van den lande, die groot zijn, ghelijck dat costumelick ende ghewoonlick es. Van al twelcke duechdelick blijct dat de voorseide beden anders niet geconsenteert en hebben gheweest dan up de voorseide condicien bij den acten van den voorseiden consenten. Daeromme versoucken, bidden ende begheeren de voorseide Staten van Zeellant dat mijn voors. ghenadeghe heere ordonnere den voorseiden heeren van der Rekeninge in den Haghe dat zij de voorseide partijen corten den voorseiden rentmeesters van Beoosterschelt up huerlieder porcye in de voorseide beden. Welcke partijen van Poortvliet mijn voorseide ghenadighe heere sal moghen doen recouvreren up de erfgenamen van den voorseiden wijlen mer Jeronimus Lauwerijn, oft alzoo hij te rade vinden sal.

[*2*] Item ende in ghevalle mijn voorseide ghenadighe heere kyest de 13 grote tsteenschietens ende twaelf mijten bij der breede, ende dat hanghende ende duerende dese bede men tvoorseide landt van Zeellant niet meer noch hoogher belasten en sal omme gheenreande zaken, ten ware omme de deffencie van denselven lande, gheaccordeert ende ghesloten bij den Staten van allen den landen van herwaertsovere.

[*3*] Item zoo verstaen oock de voorseide Staten dat niement voor den anderen verandwoorden en sal in deselve bede, ende dat de rentmeesters betalinghe zullen moghen doen met bereden resten ghelijck oft zij ghereet ghelt ghaven, alzoo dat oock van ouds costume gheweest heeft.

[*4*] Item dat oock in de voorseide bede contribueren ende ghelden zullen alle steden, plaetsen ende dorpen die ghewoonlicken zijn gheweest ende totten daghe van huydent daerinne gecontribueert ende gegolden hebben.

[*5*] Voort oock in den gevalle dat tvoorseide lant van Zeellant oorloghe annemen moeste bij ordonnancie van onsen voorseiden genadighen heere omme hemlieden te deffenderene, dat zij de penninghen commende van der voorseider bede zullen moghen employeren bij ordonnancie alsvooren in de betalinghe van den luyden van oorloghen.

[*6*] Item dat mijn voorseide genadige heere zal doen onderhouden de nyeuwe ordonnancie bij zijnder ghenaden onlancx ghemaect bij goeder delliberacien van die van zijnen Heymelicken ende Grooten Rade up tstick ende tonderhouden van den dijcken na der interpretacie zijndert up de voorseide ordonnancie bij den commissarysen van den voornoomden dijckagen gedaen, met condicie dat alle vriendelicke appointementen die ghemaect zijn gheweest eer de date van desen tusschen partijen die ter causen van den voorseiden dijckaige in gheschille geweest hebben, zullen stede houden ende van waerden bliven, ende alle processen die te diere causen geresen zijn ende noch rijsen mochten te nyeuten doen ofte anderssins. Daer zijn diverssche quartieren in Zuutbevelant die niet moghelicken waren huerlieder dijcken te onderhouden ende tvoorseide schot te betalen.

Ende up de condicien vooren verhaelt, ende anderssins niet, willen zij mijnen ghenadighen heeren gheerne ghelieven te ghevene deene oft dandere bede vooren gheroert, wel verstaende dat mijn voorseide genadighe heere oft mijn voors. genadighe vrauwe als regente ende gouvernante commen zullen upten gront ende erve van Zeellant, omme zijne oft huere genaden uuyter name van hem aen te doen wijsen naer oude costumen deen van den voorseiden twee beden.

Aldus gheraemt, geaccordeert, geconsenteert ende gesloten opten XVI^en^ dach der maent van decembre int jaer ons Heeren XV^C^ ende thiene.

– Afschriften: (door J. de Jonge, naar een kopie door VerdeRue) ZA, Rekenkamer I B-O nr. 356, f. [I]-1; (door Vincent Cornelisz., naar een copie auctenticque*) ibidem nr. 1098c, f. [1]-[2v]; ZA, Prelaat en Edelen nr. 65, f. 3-5v; (17e eeuw) ZA, Rekenkamer A nr. 456, f. 16-19v. – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 77, nr. 41; idem, Rekeningen, p. 293, nr. 462.*

26 april 1511. – Pieter van der Capelle, abt van Middelburg, Anna van Borsele, vrouwe van Veere, Duiveland etc., Filips bastaard van Bourgondië, heer van Blaton, Sommelsdijk, Souburg etc., Adolf van Bourgondië, heer van Beveren etc. en Jan heer van Kruiningen en Heenvliet, mede namens de andere edelen en ambachtsheren van Zeeland, benoemen mr. Jacob Houtman, mr. Jacob van der Capelle en Guillaume Bardaille tot hun gemachtigden ter auditie van de rekening van Andries Andries, heer van Wakken, raad en rentmeester generaal van Bewesterschelde, over de jaren 1508, 1509 en 1510.[4] – Afschriften (alle gecollationeerd door de gemachtigden): ZA, Prelaat en Edelen nr. 60, voorin; ibidem nr. 62, voorin; ibidem nr. 63, voorin. – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 77, nr. 42.

1 Een van de twee genoemde reizen zal mogelijk in verband staan met deze dagvaart, gezien de plaats van de post in de rekening en de genoemde personen van de graaf van Nassau en de admiraal Adolf van Bourgondië.

2 In de akte is sprake van overlevering van de rekening in handen van de prelaat, 'om voirts bij hem geleyt ende bewaert te wordene metten anderen rekeningen ende papieren den voirs. lande angaende, liggende int coffre staende in Onser Vrouwen cloester in Middelburch'. Afhoring van de rekeningen door deze gemachtigden geschiedde op 26 april en 9 december 1511 (zie Fruin, *Prelaat en Edelen*, regesten 43, 45).

3 Het was in deze periode dat Andries Andries een geschenk kreeg vanwege zijn verdiensten voor het land: 'De voornoomde rentmeester zelve de somme van hondert Phelippus gulden die hem bij den voors. Prelaet ende Edelen van Zeelant staetsewijse gegonnen ende gegeven zijn om een glas te doen maken in zijn nyew huys tAssenede, ende dit voor zekere zekere diensten die hij den voors. lande dagelicx doet' (ZA, Prelaat en Edelen nr. 64, f. 18).

4 Afhoring van de rekeningen door deze gemachtigden geschiedde op 20 januari en 20 maart 1512 (zie Fruin, *Prelaat en Edelen*, regesten 46, 47, 48).

1426 1511 JANUARI 2-3, MIDDELBURG

b De voornomde Jan Laureysz. [*bode Bewesterschelde*] van dat hij noch ommegedraghen heeft ende doen ommedraghen ende condigen over al Bewesterschelt voors. eene ander placcaert van den voorn. rentmeester [*Andries Andries*] in daten van den XXVIII^en^ dach van decembre anno vijfthienhondert tiene, bij denwelcken hij de Staten van Zeellandt heeft ontboden te commene ende te vergaderen binnen der stadt van Middelburch upten tII^en^ dach van der maent van januario daeran volghende omme des anderen sdaechs daeran goets tijts voor de noene te sluytene dandwoorde van den Handtssche steden, omme die mijner ghenadigher vrauwe mevrauwe van Savoye over te draghene binnen der stadt van Mechelen, omme voorts mitten gedeputeerden van die van Hollant die ooc aldaer wesen zouden te tracteren tgheschil van den voors. Hansschen steden, gelijck al dit breeder blijcke mach bij den voors. placcate ende zekeren besloten brieven van der voors. mijnre genadigher vrauwe daeran gehecht, hier overgelevert. Daeromme hier de voors. Jan Laureysz. betaelt voor

zijnen gewoonlicken sallaris uut machte van zijne quictancie, hier ooc mede overgelevert, de somme van 14 s. gr., maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 120, f. 172-172v.*

1427 1511 JANUARI 2-FEBRUARI 11, MECHELEN

Vgl. Dagvaarten Holland, VI, nr. 179, waaraan ook de termini zijn ontleend. Aldaar is sprake van een gezantschap bestaande uit afgevaardigden van de edelen van Holland, van de grote en kleine steden van Holland en Zeeland en van Antwerpen naar de landvoogdes om klachten over te brengen over de aanhouding van schepen en goederen door Lübeck.

c Meester Jacob Bettez. van der Cappelle ende meester Jacob Houtman de somme van derthien pont zesse scellingen acht penningen grooten over huerlieder vacacien ende dachgelden van viventwintich dagen tot 5 s. 4 d. groten elcx daechs, die elck van hemlieden gevaceert hebben tot versoucke ende vanwegen den Prelaet ende Edelen des landts van Zeelant achtervolgende zekere beslooten brieven gescreven an de voors. rentmeestre [*Andries Andries*] vanwegen mijnder vrouwen van Savoyen binnen der stadt van Mechelen, ter dachvaert aldair gehouden in de maent van januario XV^{C} thiene up zekere brieven gescreven aen die van Hollant, Zeelant ende Vrieslant bij den gouverneurs ende raedtsluyden van den coninckrijck van Zweden, alst blijct bij ordonnancie ende quijtancie van beede den voors. meester Jacobs, hier overgelevert; daeromme hier de voors. 13 lb. 6 s. 8 d. groten, maken in ponden deser rekeninge 80 lb.

Vincent van Renisse sciltknape de somme van zesse pont derthien scellingen vier penningen grooten Vlaems over zijne vacacien ende dachgelden van vive ende twintich geheele dagen tot 5 s. 4 groten sdaechs, die hij gevaceert ende oick uuyt geweest heeft met meester Jacob Bettez. van der Cappelle ende meester Jacob Houtman tot versoucke ende vanweghen den prelaet ende edelen van Zeelant achtervolgende tinhouden van den voorn. brieven binnen der stadt van Mechelen ter dachvaert aldair gehouden omme den redenen breedre verclaert int naestvoorgaende article hiervooren; daeromme hier uuyt machte van der ordonnancie ende quijtancie hier overgelevert de voors. zesse pont derthien scellingen vier groten, maken 40 lb. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 64, f. 19v-20.*

De voornoomde meester Jacob Houtman ende meester Jacob Bettez. van der Cappelle de somme van zesse pont acht scellingen grooten Vlaems over huere vacacien elcx van twaelf dagen tot vijf scellingen vier grooten elcx daechs, voor dat zij uuyt Walcheren in den couden harden wijntre anno XV^{C} thiene gereyst hebben uuyter name van den prelaet ende gemeenen edelen van Zeelant te Mechelen, aldair zij antwoorde gedaen hebben mijne genadige vrouwe me vrouwe van Savoye upte brieven herwairtsover gescreven bij den gouverneur ende raedtsluyden srijcx van Zweden, ende dit boven de vacacien die zij noch ter cause voorscreven gedaen hebben, alst blijct bij ordonnancie van den voorn. Prelaet ende Edelen ende huere quytancie dairup dienende; dairomme hier de voors. somme van zesse pont acht scellingen grooten, maken in ponden deser rekeninghe 38 lb. 8 s. – *Ibidem f. 20v.*

Betaelt bij ordonnantie van der wet de bode van de proserie over dat [hij] gesonden is geweest es tot Bruesele met eendre missive an mijn heere den audiencier nopende den onscult gedaen van den Staeten van dese lande die aldaar bescreven waeren ter dachvaert te commen nopende de gescillen geresen tusschen den conynck van Denemerken ende trijck van Zweeden; hem daervoeren betaelt over zijn arbeyt, sciphuere ende moyte de somme van 12 s. 6 gr. Vl.

Betaelt Pieter Remijn Sezin over dat hij bij ordonnantie van der wet gesonden es geweest ter dachvaert te Mechelen noopende tstick van Zweedenrijck. Ende heeft utgeweest XXIIII dagen, tot 4 s. gr. sdaechs, facit 4 lb. 12 s. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1511 (verloren gegaan in 1940).*

1428 1511 JULI 24-28, BERGEN OP ZOOM-YERSEKEROORD

b De voornoomde Jan Laureysz. [*bode Bewesterschelde*] van dat hij noch ommegedragen ende gecondicht heeft ende doen omdraghen ende condeghen ten plaetsen gecostumeert een placcaet van den voorn. rentmeestere [*Andries Andries*] in daten van den XXI^en^ dach van julio anno XV^C^ ende elfve, bij denwelcken hij achtervolghende tscriven ende bevel van mijne genadige vrauwe mevrouwe van Savoyen bescreven ende ontboden heeft de Staten van denzelven lande te commen ende wesen binnen der stadt van Berghen upten Zoom sdonderdaechs daernaer [*24 juli*], des avondts in de herberghe om des anderen daechs daeran te anhooren tghuent dat in de jegewoordichheyt van mijne voorseide genadighe vrauwe van wegen mijns vors. genadichs heeren aldaer verclaert soude worden nopende twijsen van der nyeuwe bede. Daervooren hem betaelt es voor zijn sallaris ende loon als costumelick es de somme van 14 s. grooten, alst blijct bij den voors. placcate, inhoudende quictancie, die men hier overlevert, maken de somme van 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 356, f. 56-56v.*

Den voorn. Cornelis [*Heyne Diddez., gezworen bode Beoosterschelde*] van dat hij ommegedregen ende gecondicht heeft over al Beoisterscelt ter plaetsen gecoustumeert een opene placcaet van den rentmeester in daten den XXIIII^en^ dach in julio XV^C^ XI, gaende aen de drie Staeten slandts van Zeelant, inhoudende dat zij achtervolgende den besloeten brief van mijne genadige vrauwe, hem gesonden, niet laeten en zoude te zenden hueren gedeputeerden volcommelic gelast binnen der stede van Berghen upten XXIIII^en^ dach van julio, omme aldair tanhoorne tguend dat hemluyden metten anderen Staeten van Zeelant verthoent zoude worden vanwegen des keysers ende des eertshertogen aengaende twelvaeren ende versekerheyt van hueren lande ende ondersaten, als breedere verclaert staet int voirs. placcaet ende besloe[te]n brief, hier overgelevert; ende midts dien betaelt denzelven bode zijn gewoenlic loon ende sallaris de somme van 7 s. g., maken in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 931, f. 78v.*

e *27 juli 1511, [Yersekeroord].*[1] *– Margaretha van Oostenrijk, regente en gouvernante, kiest uit de beide beden waartussen de Staten van Zeeland de keuze hebben gelaten, die van 13 groten steenschietens en 12 miten bij de breedte van elk gemet gedurende drie jaren, welke bede bij vonnis wordt toegewezen.*

Alzoo mijn ghenadighe heere kuere heeft oft zijne ghenaden hebben wille de continuacie van der bede van 24.000 lb., oft 13 groten tsteenscietens ende 12 mijten up elck gemet bij der breede, voor de bede hem bij den voorseiden Staten van Zeellant gegonnen ende gegeven voor den tijt ende up de condicien hiervooren verclaert, soe heeft mijne genadighe vrauwe als regente ende gouvernante gecoren de voorseide 13 grote tsteenschietens ende twaelf mijten bij der breede. Dewelcke als hedent XXVII^en^ in julio XV^C^ elfve bij vonnesse van mannen der voors. graefficheit van Zeellant ende bij monde van Willem van Cats, een van den edelen van denzelven lande, mijnen voors. genadigen heere aenghewesen zijn.

Aldus geaccordeert den XXVII^en^ dach july anno XV^C^ elfve.

Ende es ondergeteekent Marguerite, ende van den secretaris Verderue.

– *Afschriften: ZA, Rekenkamer I B-O nr. 356, f. 1-1v (*Gecollacionneert tegens eene copie geauctentiseert bij Verderue hier overgelevert, bij mij J. de Jonge*); ibidem nr. 1098c, f. [2v] (*Gecollacionneert tegens eene copie auctenticque bij mij Vincent Cornelisz.*); ZA, Prelaat en Edelen nr. 65, f. 5v-6. Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 78, nr. 44; idem, Rekeningen, p. 293-294, nr. 464.*

1 De toewijzing vond plaats in het tolhuis van Yersekeroord, blijkens ZA, Rekenkamer I B-O nr. 356 f. 2v.

1429 1511 AUGUSTUS 4-7, MIDDELBURG

b De voornoomde Jan Laureysz. [*bode Bewesterschelde*] van dat hij noch ommeghedraghen ende gecondicht heeft ende doen ommedraghen ende condeghen over al Bewesterschelt ten plaetsen gecostumeert een andere placcaet van den voornomde rentmeestere [*Andries Andries*] in daten van den lesten dach van julio int jaer XV^C^ ende elfve, bij denwelcken hij de Staten van den vors. lande van Zeellandt bescreven heeft te commene van weghen als vooren binnen der stadt van Middelburch sdicendaechs V^en^ dach van der maent van ougst naest commende, des avonts in de herberghe omme tsanderdaechs met elckanderen te communiquieren tinhouden van zekeren besloten brieven die de voors. rentmeestere ontfaen hadde van mijner voorn. genadiger vrauwe, blijckende bij den voorseiden placcate, hier overgelevert. Daeromme hier de voors. Jan Lauwereys betaelt alst blijct bij zijne quictancie de somme van 14 s. grooten Vlaems, die maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 356, f. 56v.*

c De voorn. rentmeester [*Pieter van der Moelen*] heeft gecompareert metten anderen Staeten van den lande van Zeelland up de dachvaert geleyt te Middelburch den IIII^en^ dach van augusto anno XV^C^ ende elfve, omme aldair metten voirs. Staeten te concluderen ende ramen up dandwoorde die de voirs. Staeten van Zeellandt geven zouden mijnen heere van Berssele ende mijnen heere den deken van Besancon, heer Jan Carondelet, als commissarissen aldair gesonden van wegen der Keyserlijcker Majesteyt ende eertshertoge, nopende de petitie van den 18.000 gulden die an hemluyden bij mijne genadige vrouwe gedaen hadde geweest te Bergen up den Zoem, dairtoe hij gevaceert heeft vier geheel dagen. Ende alzo de voorn. Staeten van Zeelland huer vertreck namen om andwoorde te gevene up den voirn. peticie, zoe heeft hij noch eens gecompareert te Middelburch up den XXV^en^ dach van der zelver maent van augusto, omme metten zelven Staeten andwoirde te gevene up den voirn. peticie, aldair dat der K. M. ende eertshertoge geconsenteert wert die somme van 10.000 gulden. In welcke reyse dezelve rentmeester noch vaceerde andere vier dagen, maken tsamen acht dagen, alst blijct bij den cedulle van kennisse die de voors. heer Jan Carondelet dairaf gegeven heeft den XIII^en^ dach van januario anno XV^C^ XI, die men hier overlevert, tot 3 s. 6 d. sdaechs, facit in ponden deser rekeninge 8 lb. 8 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1098c, f. 56.*

e Pieter van Nouweroye ketelaer, wonende te Middelburch, de somme van thien scellingen grooten Vlaems voor zijn vacatien van thien dagen tot 12 groten sdaechs, die hij gevaceert heeft van Middelburch binnen der stadt van Mechelen mit zekere belooten brieven van mijnen heere de grave van Nassow ende den anderen commissarisen mijns genadichs heeren, adrescherende an mijne genadige vrouwe mevrouwe van Savoije noopende huere besoingnieren ende continuatie van der bede van Zeelant; dairomme hier de voors. Pieter betaelt, alst blijct bij ordonnancie ende quijtancie die men hier oick overgelevert, de voors. 10 s. grooten Vlaems, maken 3 lb.[1] – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 64, f. 27v.*

1 Vanwege de positie van de post in de rekening alsmede het erin genoemde onderwerp van bespreking, is deze post onder de onderhavige dagvaart geplaatst.

1430 1511 AUGUSTUS 25-30, MIDDELBURG

b Dezelve [*Jan Laureisz., bode Bewesterschelde*] noch ghelijcke somme van veerthien scellinghen grooten Vlaems van dat hij ooc ommegedraghen ende ghecondicht heeft ende gedaen ommedraghen ende condighen over al Bewesterschelt voorseit ten plaetsen gecostumeert een andere plackaet van den voornoomden rentmeestere [*Andries Andries*] in daten van den XXII^en^ dach van ougst anno vijfthiene hondert ende elfve, bij denwelcken hij de Staten van denzelven lande van Zeellandt ontboden ende bescreven heeft te commene

binnen der voorseider stadt van Middelburch voorseit smaendaechs XXV^en van der voorseider maent van oust omme medt elckanderen ghesaemdelick te communicquieren ende sluuten zulcke andwoorde als daermede zij mijnere ghenadighe vrauwe wouden tevreden stellen roerende huere genaden brieven geroert up tnaeste voorghaende artijcle, alst blijct bij den voors. placcate, die men hier oock overlevert. Daeromme hier de voorseide Jan Laureysz. betaelt de voorseide somme van 14 s. g., maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 356, f. 57.*

Claes Claesz., ghezworen boode der graeflicheit van Zeelant int quaertier van Beoosterschelt, van dat hy omghedragen ende gecondicht heeft over alle Beoosterschelt voors. ter plaetsen gecoustuemeert een opene placaet van desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] in date den XXIII^en dach van augusti anno XV^C ende elfve, gaende aen den drie Staeten van Beoosterschelt voors., inhoudende dat zij achtervolgende den beslooten brief die mijne heere de rentmeester van Beweesterschelt uuyt bevelen van den prelaet ende meesten edelen van Zeelant gescreven hadde te commen oft zeynden ter dachvaert binnen Middelburch upten XXV^sten dach van augusto, omme tsanderdaechs tantwoorden up de begeerte die aen hemluyden gedaen geweest hadde angaende de 18.000 ponden van veertich groten Vlaems tpondt, achtervolgende tdelaye van drie weecken die by hemluyden ghenoomen geweest hadde, breeder verclaert in zelve beslooten brief, die ondergeteickent is metten hanteicken van Anthonis Baveston, ende metten zelve placaet, die men hier overlevert; dairomme hier betaelt den voorn. bode zijn ghewonnelijcken salarijs, alst blijct by zijn certifficacie inhoudende quictancie, die men hier overlevert, de somme van 4 lb. 4 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 147, f. 6.*

Deselve [*Jan Laureisz., gezworen bode Bewesterschelde*] noch die somme van drie scellinghen grooten Vlaems over zijn vacacien ende dachgelden van drie geheele daghen tot 12 grooten sdaechs die hij uutgeweest ende gevaceert heeft omme gereyst te zijne bij bevele van den voornoomden rentmeestere [*Andries Andries*] met zekere besloten brieven van mijnen heere de deken van Besancon, doen commissaris van weghen mijns voors. genadichs heeren wesende te Middelburch voorscreven, bij mijnen heere van Beveren te Beveren, bij denwelcken hij bescreven wierdt terstont te commen te Middelburch ter dachvaert, alst blijct bij een briefkin van kennesse onder thandteykin van mijnen voornoomden heere den deken, ende quictancie van den voornoomden Jan Laureysz., die men hier overlevert tsamen. Daeromme hier de voorseide 3 s. grooten, maken 18 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 356, f. 55v-56.*[1]

c *Zie voor de aanwezigheid van rentmeester Pieter van der Moelen voorgaand nr.*

Meester Jacob Ingelraven, notaris van de hooger vierscare in Zeelant, de somme van twintich pont van veertich grooten Vlaems tpont ter cause van gelijcke somme somme dairof hij metten prelaet ende edelen overgecommen ende geappointeert heeft voor zijn vacacien ende dachgelden van XXIII daghen, die bedragen tot 4 s groten sdaechs vier pont twaelf scellingen grooten, die hij gevaceert heeft ten dachvaerden ende vergaderingen van den Staten van den lande van Zeelant om tmaken ende expedieren van den acten van den consente gedaen bij denselven Staten; al dit int lange geroert in de lettre van ordonnancie dairof wesende, die alhier overgelevert wort met zijn quijtancie dairup dienende, inhoudende de voors. somme van 20 lb. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 64, f. 20.*

e *30 augustus. – De deken van Besançon, gemachtigde van de keizer, accepteert de voorwaarden waaronder de Staten van Zeeland zich bereid hebben verklaard een bede van 10.000 lb. op te brengen, welke som gevonden zal worden door de verkoop van rentebrieven.*

Die drie Staten tslands van Zeeland, ten bescriven van onser genadiger vrauwen etc. vergadert zijnde staedgewijse binnen der stede van Middelbuerch opten VII^en dach deser

loopender maend van oest, ghehoort hebbende de propositie ende begeerte hemluyden gedaen van wegen der k.m. ende onsen genadegen heere den ertshertoge bij hueren genadegen commissarissen, te wetene mijn heere van Bersselle ende mijn heere de deicken van Besancon, tenterende ende versouckende dat dezelve Staten wilden omme de grootte lasten ende costen die mijn vors. genadege heere te supporteerene ende te dragen heeft, zoewel ter causen vander oorloge van Gheldre als anderssins in diversschen manieren int lange bij denselven mijnen heeren de commissarissen verclaerst, consenteren de somme van achtienduysent ponden van viertich groten Vlaemsscher munten elck pond voor eens, te betalen binnen drie maenden, ten tween termijnen van zes weecken te zes weecken, naervolgende der begeerte van derzelver onser genadeger vrauwe aen hemluyden gedaen in de stad van Bergen opten Zoom opten XXVIII^en^ dach van julio letstleden. Op welcke begeerte de vors. van den Staten vertreck genomen hebbende van drie weecken tijds, om binnen middelen tijden met malickanderen te communicquieren ende een goede andwoorde te ramen. Volgende twelcke zij met elck anderen gesproecken ende gecommunicquiert hebben, ende hebben overgeleyt de grootte ende zware costen ende lasten die mijn vors. genadich heere nu te supporteeren heeft, sonderlinge dat zijn volck van wapene jegewoordelick te velde legget omme te reduceeren toot obeyssance zijne rebelle ondersaten van Gheldre.

Omme welcke redenen wille soe hebben zij nietjegenstaende alle de grootte zware lasten die tland van Zeeland te dragen heeft, zoewel ter causen van den loopenden beden, in onderhoud van hueren dijcken ende anders, oock de cleene neeringe diere tehans es tot veele plaetsen in Zeeland, dat God beteren moet, toogende de goedwillichede die zij altoos toot hueren heere gehad hebben ende zoo lancx zoo meer hebben, als goede ende getrauwe ondersaten sculdich zijn van hebben, denzelven onsen genadegen heere gegonnen, gegeven ende geconsenteert, gonnen, geven ende consenteeren voor dese reyse boven alle loopende beden de somme van thienduysent ponden van 40 gr., munten alsboven elck pond. Welcke somme die vors. van Zeeland nyet vervallen en mogen, tenzij bij vercoopinge van erfrenten, te lossen den penning XIIII oft XV. Ende omme daertoe te commen, soe hebben de prelaet ende edelen versocht aen den steden dat zij hemluyden daervooren verobligieren souden willen, op conditie van rembourssemente. Dewelcke vors. van den steden, omme mijnen vors. genadigen heere ende vrauwe te believen ende de saicke te voorderen, gemerct dat die haiste begeert, ende oock omme den vors. prelaet ende edelen te believen, hebben daerinne geconsenteert met conditien dat men hemluyden daertoe doet hebben octroy in forma. Ende dezelve 10.000 ponden te betalen binnen drie maenden van zes weicken te zes weicken als vors. es, ingaende ende beginnende ten dage dat men hemluyden de vors. octroyen leveren sal. Met conditie oock dat mijne genadege vrauwe voor sint Jansdage decollatio [*29 augustus*] int jaer XII naestcommende commen sal op den grond van Zeeland omme haer aen te doen wijsen de vors. bede van 10.000 ponden. Welcke consent ende accoord mijn vors. heere de deicken van Besancon geaccepteert heeft, onder de goede beliefte van mijnder vors. genadiger vrauwe.

Aldus gedaen, geaccordeert ende geconsenteert opten XXX^en^ dach van oeste int jaer ons Heeren duyst vijfhondert ende elfve.

Mij jegewoordich, J. Inghelraven.

– Afschrift (door J. Inghelraven): ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1099, f. [1]-[1]v. – Regest: Fruin, Rekeningen, p. 294, nr. 465.

Pieter Claisz., poirtere der stede van Ziericxzee, die up den lesten dach van septembre XV^C^ ende elfve bij bevele van mijnen heere den deken van Besancon, heer Jan Carondelet, gereyst heeft van Ziericxzee binder steden van Middelburch, omme te dragen an Andries Andries, rentmeester van Bewesterscelt, een beslotene brief inhoudende hoe dat de voirs. heer Jan gebesoingniert hadde met die van der wet van Ziericxzee aengaende die anticipacie die hij begeerende was van alzulcke 10.000 gulden die mijnen genadigen heere onlancx te

voeren geconsenteert geweest hadde bij den Staeten van Zeellant, ende van andere zaicken mijnen voorn. genadige heere aengaende, die desen rentmeester ombekent zijn. Dairomme betaelt den voorn. Pieter Clais in munte voirs. de somme van 15 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1098c, f. 59.*

31 augustus, 's-Hertogenbosch. – Rooms-keizer Maximiliaan en aartshertog Karel van Oostenrijk vergunnen de regering van Middelburg om op het lichaam van de stad te mogen verkopen jaarlijkse losrenten tot een bedrag van 555 lb. 11 s. 1 d. groten Vlaams, tegen de penning 14 of 16, uitmakende een som van 3333 lb. 6 s. 8 d., waarmee het aandeel voldaan zal moeten worden dat de Staten van Zeeland zullen voorschieten in de bede van 10.000 lb., door de drie Staten van het land geconsenteerd vanwege de oorlog met Gelre. – Origineel (met aanhangend grootzegel en contrazegel in rood was): GA Middelburg, nr. 217 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 983.

20 september 1514. – Burgemeesters, schepenen en raad van de stad Reimerswaal verklaren van de rentmeester van Bewesterschelde ontvangen te hebben 222 lb. 4 s. 5 gr. 8 miten Vlaams, welke som de stad op verzoek van Prelaat en Edelen in oktober 1511 had voorgeschoten in de bede van 1000 lb. – Afschrift: GA Reimerswaal nr. 2, f. 57 (verloren gegaan in 1940). – Regest: Fruin, Archief Reimerswaal, p. 48-49, nr. 123.

1 Het is niet duidelijk op welke dagvaart te Middelburg deze post betrekking heeft. De datum van de eerstvolgende rekeningpost is 21 juli.

1431 1511 SEPTEMBER 17, MIDDELBURG

b Dezelve Jan Laureysz. [*bode Bewesterschelde*] van dat hij noch ooc ommegedraghen ende gecondicht heeft over al Bewesterschelt voors. ten plaetsen gecostumeert den andere placcaet van desen voornoomden rentmeestere [*Andries Andries*] in daten van den XIIII^en^ dach van septembre anno vijfthienhondert ende elfve, mencye makende dat alzoo mijne aldergenadichste vrauwe mevrauwe van Savoye hem gescreven hadde dat zij, om tinduceren die van den lande van Vlaenderen te contribueren ende hem te voughen in de affairen van Ghelre mitten anderen landen van haerwaertsovere, voordacht hadde te senden eenighe ghedeputeerde svoors. landts an de Leden van den voors. lande van Vlaendren omme hemlieden van huere ghenaden wegen eenichsins goet vertooch te doene, ende hem te diere causen bevolen de voors. Staten van Zeellant te bescrivene ende doen verghaderen binnen der stadt van Middelburch omme met melckanderen gesaemtlicken ende eendrachtelicken te communicquieren up dezelve zake ende aldaer te deputeren twee ofte drie goede ende notable personnagen, ghelijck als mijne voorseide ghenadighe vrauwe dat geordonneert ende bevolen hadde, ende die bereet doen houden omme metten gedeputeerden van den lande van Brabant, Vlaenderen, Hollandt, Henegouwe, Mechelen ende anderen hemlieden te vinden bij den voors. Leden van Vlaenderen ende hemlieden te doen ende vinden bij den voors. Leden van Vlaenderen[a] ende zulck vertooch als vooren verclaerst staet tallen tijden als van huere genaden weghen hemlieden dat bevolen ende geordonneert soude worden, naer volghende tinhouden van huere voors. ghenaden brieven, alst blijct bij den voorn. placcate, hier ooc overgelevert. Daeromme hier den voorseiden Jan Laureyszone betaelt over zijn sallaris ende ghewoonlicken aerbeyt als costumelicken is, blijckende bij zijne quictancie, de somme van 14 s. groten, maken hier 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 121, f. 174-175.*

Den voorn. Cornelis [*Hein Diddez., bode Beoosterschelde*] van dat hij ommegedregen ende gecondicht heeft ter plaetsen gecoustumeert een oepene placcaet van desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] in daten van den XV^en^ dach van septembre anno XV^C^ XI, gaende aen de drie Staeten van Zeeland in Beoisterscelt achtervolgende eenen missive van Andries Andries, rentmeester van Bewesterscelt, gescreven aen desen rentmeester, inhoudende dat

zij of hueren gecommitteerden hemluyden vinden zouden binder stede van Middelburch swoensdaechs dairnaer volghende [*17 september*], omme thanhoirne wies hemluyden metten anderen Staeten van Zeelant verthoent zoude worden vanwegen des keysers ende mijns genadichs heeren, gelijck breedere verclaert staet in dezelve missive ende placcaet, hier overgelevert; ende midts dien betaelt denzelven zijn gewoenlic loen van 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 931, f. 79.*

a *Aldus hs.*

1432 1511 BEGIN NOVEMBER, GENT

N.B. Uit de Hollandse bronnen is deze bijeenkomst niet bekend.

c Vincent van Renisse, sciltknape, de somme van elf pont derthien scellingen zesse grooten, te wetene de thien pont derthien scellingen vier groote voor zijn vacacien van veertich daghen tot 5 s. 4 groten sdaechs, die hij gevaceert heeft uuyter name van den prelaet ende edelen van Zeelant, te weten de XX dagen ter dachvaert binnen der stadt van Gendt ten bescrivene van mijnder genadiger vrouwe me vrouwe van Savoye om metten Staten van den anderen landen, die aldair oick bescreven waeren, te helpen onderwijsen de drie Leden van Vlaendren dat zij hemlieden zouden willen vougen ende an hem antrecken tstuck van Geldre; ende de andre twintich dagen om the hove te vercrigene tmandement van der interpetracie ende ordonnancie gemaect upt stuck van den dijckagen. Item de zesthien scellingen acht grooten om tselve mandement te lossene, ende de drie scellingen zesse grooten die hij betaelt heeft een bode die tselve mandement gehaelt heeft, alst blijct bij een quohier inhoudende ordonnancie dienende up andre gelijcke partien hiernair, ende zijn quytancie hier overgelevert; dairomme hier de voors. somme van elf pont derthien scellingen zesse grooten, maken 70 lb. 1 s.

Meester Jacob van der Cappelle de somme van vier pont vijf scellingen vier grooten Vlaems over zijn vacacien van zesthien dagen tot 5 s. 4 gr. sdaechs, die hij oick gevaceert heeft in de name als boven ter voors. dachvairt, alst blijct bij tquohier up tnaeste voorgaende article overgelevert ende zijn quijtancie; dairomme hier de voors. vier pont vijf scellingen vier grooten, maken 25 lb. 12 s.

Meester Jacob Houtman de somme van zeven pont vier scellingen vier grooten Vlaems over zijn vacacien van XXVII dagen ten voors. prijse van 5 s. 4 g. sdaechs, die hij oick gevaceert heeft uuyter name als vooren ter voors. dachvairt, alst blijct bij tvoors. quohier ende quytancie; dairomme hier de voors. 7 lb. 4 s. 4 g., maken 43 lb. 6 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 64, f. 21-21v.*

De voornoomde rentmeestre [*Andries Andries*] de somme van tweendertich scellingen grooten Vlaems over zijn dachgelden tot 5 s. 4 g. sdaechs, die hij gevaceert heeft int beghintsele van der maent van novembre XV^{C} elfve mit meester Jacob Houtman binnen der stadt van Gendt, doen dandtwoorde aldair gegeven was up tversouck gedaen die van Vlaendren vanwegen mijne genadighe vrouwe, alst blijct bij tvoors. quohier hiervooren overgelevert; dairomme hier de voors. tweendertich scellingen grooten, maken in ponden deser rekeninge 9 lb. 12 s. – *Ibidem f. 22-22v.*

1433 1511 NOVEMBER 6-7, MIDDELBURG

b De voornoomde Jan Laureysz. [*bode Bewesterschelde*] noch van dat hij ommegedraghen ende gecondicht heeft ende doen ommedraghen ende condeghen over al Bewesterschelt voors. ten plaetsen ghecostumeert een andere placcaet van desen voornoomden rentmeester [*Andries Andries*] in daten van den tweesten dach van novembre anno duust vijfhondert ende elfve, bij denwelken hij bij scriven ende bevel van mijner genadiger vrauwe ontboden heeft de Staten van den lande van Zeellant voors. te commen binnen der stadt van Middelburch up

sdonderdaechs daeran VI^en van der voors. maent van novembre om des ander daechs daeran goets tijts voor de noene te deputeren van den eerlicxsten personnagen daertoe bequame wesende binnen der stede van Breda te zenden bij mijner voornoomder ghenadigher vrauwe mitten Staten van den anderen landen die oock aldaer bescreven waeren omme met huere ghenaden te communicquieren van den state ende affaire van Gheldre ende met hemlieden beraden wat men daermede doen zoude voor den toecommenden tijt, alst blijct bij den voornoomden placcate dat men hier overlevert. Daeromme hier den voors. Jan betaelt voor zijn sallaris als ghewoonlicken es de somme van 14 s. groten, maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 121, f. 176-176v.*

1434 1511 NOVEMBER 6-29, BREDA

Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal de voorgaande en volgende nrs. en Dagvaarten Holland, VI, nr. 216, waaraan ook de termini zijn ontleend. Volgens de reisdeclaratie van de afgevaardigde van Leiden werd de propositie op 23 november gehouden en werd aan Zeeland voor de bescherming van de grenzen voor een periode van vier maanden 4000 pond van 40 groten per maand gevraagd (aan Brabant 15.000, Holland en West-Friesland 22.000 pond).

b Van dat dezelve Cornelis [*Hein Diddez., bode Beoosterschelde*] ommegedregen ende gecondicht heeft een opene placcaet van desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] ter plaetsen gecoustumeert, in daten van den XXX^en in octobre XV^C XI, gaende aen de drie Staeten sland van Zeeland in Beoisterscelt achtervolgende eenen besloeten brief van mijne genadige vrauwe desen rentmeester gesonden, inhoudende dat zij of huere gecommitteerde van den notabelsten hemluyden vinden zouden binnen der stad van Breda den VI^en dach van novembre, omme metten anderen Staeten van den lande te communicquieren up tstick van der oorloge van Ghelre ende te doene als breedere verclaert staet in den voors. besloeten brief ende placcaet, hier overgelevert; ende midts dien betaelt denzelven bode zijn gewoenlic sallaris van 7 s. g., facit in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 931, f. 79v.*

c Heer Heyndrick van Borsele, riddre, bailliu van der Vere, de somme van vijf pont eene scellinck vier groote Vlaems over zijn vacacien van negenthien dagen tot 5 s. 4 g. sdaechs, die hij gevaceert heeft binnen der stadt van Breda uuyter name als boven [*van Prelaat en Edelen van Zeeland*] ter dachvaert aldair gehouden bij mijne genadige vrouwe, alst blijct bij tquohier ende quytancie hiervooren overgelevert; facit 30 lb. 8 s.
Davidt van den Werve sciltknape de somme van vijf pont eene scellinck vier groote Vlaems over zijn vacatien van gelijcke XIX dagen tot 5 s. 4 g. sdaechs, die hij gevaceert ter voors. dachvairt te Breda, alst blijct bij tvoors. quohier ende quytancie heier overgelevert; maken gelijcke somme van 30 lb. 8 s.

Betaelt Jan Janssz. den burchmeester over dat hij bij ordonnantie van der wet gescickt is geweest ter dachvaert generael te Breda omme aldaer an te hooren de begeerte van onsen genadige vrouwe nopende 4000 gulden de maent, IIII maenden lanck geduerende, die zij begeert heeft over tlant van Zeellant, in welcke reyse hij vaceert heeft XX daghen, tot 5 s. gr. sdaechs, facit 5 lb. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1511 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: Kesteloo, 'Stadsrekeningen Middelburg' 3, p. 393.*

1435 1511 DECEMBER 9-13, MIDDELBURG?

b De voornoomde Jan Laureysz. [*bode Bewesterschelde*] van dat hij noch ommeghedraghen ende gecondicht heeft over al Bewesterschelt voors. ten plaetsen ghecostumeert een andere placcaet van desen voornoomden rentmeestre [*Andries Andries*] in daten van den III^en dach

van decembre anno duust vijfhondert ende elfve, gaende an den voornoomden Staten van Zeellant, mencye makende dat alzoo huerlieder ghedeputeerde die ter lester dachvaert bij mijne ghenadighe vrauwe geweest hadden te Breda metten gedeputeerden van den Staten van den anderen landen die ooc aldaer geweest hadden, vertreck ghenomen hadden hueren meesters rappoort te doene van dies zij aldaer ghehoirt ende verstaen hadden nopende stick van Ghelre ende dat elck van hemlieden belooft hadde mijne voornoomde ghenadighe vrauwe andwoorde te bringhen binner der stadt van Liere oft ter plecke daer huere ghenaden wesen zoude, twelck hemlieden niet doenlick wesen en mochte sonder alvooren hierup te vergaderen ende dachvaert te houdene, hemlieden daeromme ontbieden ende bevelen van wegen mijns voors. ghenadichs heeren ende niet min versouckende van den zijnen dat zij commen zouden in persoone oft zenden huere gedeputeerde gelast zoo dat behoort sdicendaechs IX^en^ van der voors. maent van decembre, savonts in de herberghe omme tsander daechs gesaemthelic te communicquieren ende sluyten zulcke andwoorde als men doen zoude upte begheerte lest van hueren genaden wegen geproponeert binnen der stadt van Breda nopende tvoors. tstick van Ghelre, ende dat zij daerof in gheene gebreke wesen en souden, alst blijct bij den voorn. placcate die men hier overlevert. Ende daeromme hier den voors. Jan betaelt voor sijn sallaris ende gewoonlicken aerbeyt ende costume de somme van 14 s. groten, maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 121, f. 176v-177.*

De voorn. Claes Claeszoon [*gezworen bode van Beoosterschelde*] van dat hij noch omgedragen ende gecondicht heeft over alle Beoosterschelt ter plaetsen gecoustuemeert een placaet van desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] in date den V^sten^ dach van december anno XV^C^ ende elfve, gaende aen den drie Staeten van Beoosterschelt voors. achtervolgende tscrijven van mijnen heere de rentmeester van Beweesterschelt, Andrie Andries, inhoudende dat zij commen zouden in personen oft zeynden hueren gedeputeerden volcommelijcken gelast zoe dat behoort binnen der stadt van Middelburch den IX^sten^ dach van der voors. maendt van december, des avonts in den herberge omme des anderen daeges ghesamender handt te communiceeren ende te sluyten wat antwoorde dat men geven zoude mijnder genadige vrouwe up tbegeerte laetste van huere Genade wegen geproponeert binnen der stadt van Breda noopende tstuck van Ghelren, breeder verclaert int zelve placaet ende int brief van mijne voorn. heere de rentmeester van Beweesterschelt, die men hier overlevert; daerom betaelt denzelve boode voor zijn ghewonnelijcken salarijs, alst blijck mach bij zijn certifficacie inhoudende quictancie, die men oick hier overlevert, de somme van 4 lb. 4 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 147, f. 6v-7.*

c Den voorn. rentmeester [*Pieter van der Moelen*] heeft van Ziericxzee te Middelburch gereyst bij den prelaet ende edelen up den IX^en^ dach van december anno XV^C^ ende elfve omme denzelven te verthoene ende te kennen te geven hoe dat die burchgrave, scout, advocaet, notarius ende leenmannen der graefficheit van Zeelant Beoesterschelt nyet berijde en wouden die viere nyeuwen landen, te wetene Beoost Duvelant, Philipslant, Sompnierdijck ende Altecleene, sonder betaelt te weesen van tberijdt die zij gedaen hadde int jaer XV^C^ ende thiene, tijdt deser rekeninge, twelck dat dese rentmeester nyet doen en mochte sonder ordonnancie van den voorn. prelaet ende edelen; omme welcke ordonnancie te vervolgen, zulck als hiervoer fo.^O^ VI° overgelevert es, hij gevaceert heeft midts daerinne begrepen zijn weederkeere den tijdt van vijf dagen tot 4 s. g. sdaechs, facit 6 lb. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 146, f. 8.*

N.B. De onderhavige bezending zal korte tijd na de in de post genoemde stormvloed van 14 december 1511 hebben plaatsgevonden.

e De voornoomde Vincent van Renisse de somme van drie pont vierthien scellingen acht penningen grooten Vlaems over zijn vacatien ende dachgelden van vierthien dagen tot vijf scellingen vier groote sdaechs, die hij uuyt laste ende bevele van den Prelaet ende Edelen

van Zeelant uuytgeweest ende gevaceert heeft met meester Jacob Bettez. ende meester Jacob Houtman in de affairen van denzelven lande ter dachvaert bij mijne genadige vrouwe alsdoe wesende binnen der stadt van Lyere, omme te vercrigene quijtsceldinge van den 16.000 lb. van viertich grooten tpont onlancx dair tevoren begeert te Breda, overmids die groote scade gesciet binnen den voors. lande ter cause van den grooten stormen van wijnde ende hooge vloeden van der zee upten XIIII^en^ dach van decembre XV^C^ elfve, alst blijct bij ordonnancie van den voorn. Prelaet ende Edelen hier overgelevert, dienende up die andere nairvolgende articlen, ende quijtancie hier oic overgelevert; dairomme hier de voors. 3 lb. 14 s. 8 d. groten, maken 22 lb. 8 s.
De voornoomde meester Jacob Bettz. de somme van drie pondt vierthien scellingen acht penninghen grooten over zijn vacacien van gelijcke veerthien daghen tot vijf scellingen vier grooten sdaechs, die hij oick gevaceert heeft metten voornoomden Vincent van Renisse ende meester Jacob Houtman uuyter name ende ghelijck up tnaeste voorgaende aerticle geroert staet, blijckende bij der voors. quijtancie hier overgelevert; dairomme hier de voors. 3 lb. 14 s. 8 d. grooten, maken 22 lb. 8 s.
Meester Jacob Houtman de somme van vier pont vijf scellingen vier penningen grooten Vlaems over zijn vacacien ende dachgelden van zesthien geheele dagen tot 5 s. 4 g. sdaechs, dat hij oick uuytgeweest ende gevaceert heeft in de name ende ghelijck up tweeste naestvoorgaende aerticle geroert staet, alst blijct bij de voors. ordinnancie hiervooren overgelevert ende quijtancie; dairomme hier de voors. 4 lb. 5 s. 4 g., maken 25 lb. 12 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 64, f. 22v-23v.*

1512 januari 31. – Mandement, door de drie Staten van het land van Zeeland verkregen tegen Jacob Willemsz. en zijn medeplegers, als pachters van de tol te Yersekeroord, wegens exactiën door hen gepleegd door het vorderen van tolvrije personen van een recht dat door hen speldegeld wordt genoemd, en door kooplieden en onvrije inwoners van Zeeland tol te laten betalen voor artikelen die niet in het tarief zijn opgenomen. – GA Middelburg, Register 'Den grote Zeeusche thol', nr. 12 (verloren gegaan in 1940). – Druk: Unger, Tol van Iersekeroord p. 78-80 nr. 44 (met de datum 30 januari). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 993.

1436 1512 JANUARI 10, MIDDELBURG

c De voorn. rentmeester [*Pieter van der Moelen*] heeft noch gecompareert ter dachvaert geleyt binder stede van Middelburch upten X^en^ dach van januario XV^C^ XI, omme metten anderen Staeten te concluderen ende ramen up dandwoorde die deselve Staeten geven zouden den deken van Besancon ende den rentmeester van Bewesterscelt, Andries Andries, als commissarissen van mijns genadichs heeren wegen dairtoe gecommitteert, nopende die 18.000 gulden die mijne genadige vrouwe begeerende was up de bede van tjaer XV^C^ ende XII geanticipeert thebbene, dairtoe dezelve rentmeester vaceerde drie geheel dagen, alst blijct bij brieven van kennisse ende affirmacie van denzelven deken van Besancon, heer Jan Carondelet, onder zijn handteeken gegeven den XIII^en^ dach van januario anno XV^C^ XI, die men hier overlevert. Tot 24 stuvers sdaechs, facit in ponden deser rekeninge ter somme van 3 lb. 3 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1098c, f. 58.*

Denzelven Cornelis [*Heyne Diddez., bode*] van dat hij ommegedregen ende gecondicht heeft ter plaetsen gecoustumeert een oepene placcaet van desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] in daten van den II^en^ dach in januario XV^C^ XI naer tscriven sHoefs van Hollant, achtervolghende eenen besloeten brief an desen rentmeester bij mijne genadige vrauwe gesonden, gaende aen de drie Staeten slandts van Zeeland in Beoisterscelt, inhoudende dat zij of huere gecommitteerde hem vinden zouden binnen der stad van Middelburch den X^en^ dach van der voirs. maent, omme metten anderen Staeten slands eyntelijcken andwoirde te geven den gedeputeerden van mijnen genadigen heere, als breedere ende ten vollen verclaert

staet in den voirs. besloeten brief ende placcaet, hier overghelevert; ende midts dien betaelt denzelven bode zijn gewoenlic loen en sallaris van zeven scellingen groten Vlaems, facit in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 931, f. 80.*

1437 1512 FEBRUARI 12-13, MIDDELBURG

b De voornoomde Jan Laureysz. [*bode Bewesterschelde*] van dat hij noch ommegedraghen ende gecondicht heeft over al Bewesterschelt voorseit een ander plackaet van den voornoomden rentmeestere [*Andries Andries*] in daten van den V^en^ dach van februario anno XV^C^ elfve voors. naer tscriven sHoofs van Hollandt, bij denwelcken volghende zekere besloten brieven van mijnen voornoomden genadiger vrauwe mevrauwe van Savoye ant voors. placcaet ghehecht zij de Staten van Zeellant binnen zijnen bedrive bescreven heeft binnen der stadt van Middelburch upten XII^en^ dach van der voors. maendt van februario omme des anderen daechs daeran te ordonneren huere gedeputeerde ende die te senden te Mechelen up den XVI^en^ van derzelver maendt omme te anhooren tghuent dat zij in huere presencie zoude doen proponeren ende te kennen gheven nopende die eere, welvaert ende voorspoet van mijnen voornomden genadigen heeren, mitsgaders die commediacie ende bestervenisse van den lande ende ondersaten van dien, alst blijct bij den voorseiden placcate, hier overgelevert. Daeromme hier de voors. Jan Laureysz. betaelt voor sijn sallaris ende aerbeyt als costumelicken es, alst blijct bij zijn quictancie onder denzelven placcate gescreven, de somme van 14 s. grote, maken als vooren 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 122, f. 181v-182.*

1438 1512 FEBRUARI 16-MAART 6, MECHELEN

Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal voorgaand en volgend nr. en Dagvaarten Holland, VI, nr. 226, waaraan ook de eindtermijn is ontleend. In de op 23 februari gedane propositie werd 200.000 gulden gevraagd.

c Betaelt Pieter Remijn Sezijn over dat hij bij der ordonnantie van der wet gesonden is geweest tot Mechelen in de dachvaert generael omme tanhoerene de petitie van onse vrouwe, dewelcke begerende was over allen den landen de somme van tweehondertduysent ghulden ende tonderhout van 1400 paerden ende 6000 voetknechten, in welcker reyse hij gevaceert heeft XIX daghen tot 4 s. gr. sdaechs. – *Kwartiermeestersrekening van Middelburg 1512 (verloren gegaan in 1940).*

Tijdens deze dagvaart en die van 20 maart (zie nr. 1440) werden door de stad Mechelen vier stopen Rijnwijn gepresenteerd aan de rentmeester van Zeeland, aan den advocaet van den prelaten ende eedelen van Hollant[a] *en aan de gedeputeerden van Middelburg en Zierikzee. Twee stopen wijn kregen de gedeputeerden van Reimerswaal, Goes en Tholen. – ARA Brussel, Rekenkamer 41.291 (stadsrekening van Mechelen 1511-1512), f. 181v-183.*[1]

a *Aldus hs. ten onrechte voor* Zeelant.

1 In de marge de data 2 en 8 maart en 21 en 22 april, data waarop blijkbaar met de herbergiers is afgerekend.

1439 1512 MAART 14, MIDDELBURG

b Dezelve [*Jan Laureysz., bode Bewesterschelde*] van noch ommegedragen ende gecondicht thebbene als vooren eene andere placcaet van den voornoomden rentmeestere [*Andries Andries*] in daten van den IIII^en^ dach van maerte anno XV^C^ elfve voors. naer tscriven sHoofs van Hollandt, bij denwelcken de voors. rentmeestere bescreven heeft de Staten van Zeellandt Bewesterschelt te Middelburch upten XIIII^en^ dach van der voors. maendt omme des anderen daechs daeran goets tijts voor de noene te hooren resumeren ende verhalen

tguent dat ter generaler dachvaert daer te vooren gehouden te Mechelen gheproponeert hadde geweest, ende daerup te communicquieren ende sluuten een goede andwoorde, ende alsdan huere gedeputeerde wederomme te sendene volghelast bij mijner voornoomder ghenadiger vrouwe upten XX^en^ dach van derselvere maendt ter plaetsen daer sij alsdan wesen zoude, alst blijct bij den voorseiden placcate ende quictancie, hier overgelevert. Daeromme hier de voorseide Jan Laureysz. betaelt voor zijn sallaris gelijcke somme van 14 s. grooten, maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 122, f. 182-182v.*

Denzelven Cornelis Heyn Diddez. [*bode Beoosterschelde*] van dat hij gecondicht ende ommegedregen heeft ter plaetsen gecoustumeert een andere placcaet van desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] in daten den VI^en^ in maerte XV^C^ XI, gaende aen de drie Staeten Beoisterscelt voirs., inhoudende dat zij achtervolgende den scrivene ende missive van mijne voirs. genadege vrauwe nyet laeten en zouden te commen of zenden huere gedeputeerde volcommelijck gelast binder stede van Middelburch up den XIIII^en^ dach der voirs. maent, omme aldair metten anderen Staeten van Bewesterscelt te communiceren up tgene des hemluyden ter naester dachvaert geproponeert ende in gescrifte gegeven was, als breedere verclaert staet in tvoirs. placcaet ende missive van mijne voirs. genadege vrauwe, die men hier overlevert; ende midts dien betaelt den voirs. bode zijn gewoenlijck loen, facit 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 932, f. 59.*

1440 1512 MAART 20-APRIL 8, MECHELEN

Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal ook Dagvaarten Holland, VI, nr. 233.

c Meester Jacop Heissius, pentionnarijs van Prelaet ende Edelen van Zeellant, de somme van twintich ponden twaelf scellingen grooten Vlaems over zijn vaccatien ende dachgelden van tzeventich geheele dagen die hij ten tween reysen uuytgheweest ende gevaceert heeft vanwegen ende bij laste van den voornomden Prelaet ende Edelen, te wetene eerst van getrocken te zijne van Middelburch den XXII^en^ dach van maerte anno vijfthienhondert elfve ende gereyst te zijne naer Mechelen ter generaler dachvaert, dienende omme mijnder genadeger vrauwen andwoorde te ghevene up de peticie bij haer daer tevooren gedaen doen van tonderhoudt van zesseduysent voetknechten ende duysent mannen te peerde voor zesse maenden, ende tweehondertduysent guldenen in gereede penningen eens up alle de landen, aldair hij vaceerde totten VIII^en^ in april dairnaer volgende, maken achtien dagen tot vijf scellingen viere grooten sdaechs, facit viere pondt zesthien scellingen g.;[1] – – –. Item dat hij betaelt heeft den duerwaerders van der Camere van mijnen genadegen heeren ende van de den Secreten rade over huerlieder nieuwe jaer, bij laste als boven, acht scellingen viere penningen grooten. – – –. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 65, f. 28v-29.*

Betaelt bij ordonnantie van der wet Jan Jacopsz. den burchmeister, meester Jan van Cloetinghe, pensionaris, ende Pieter Remijn Sezijn over dat zij gesonden zijn geweest te Mechelen in de generael dachvaert aldaer alle de Staeten van den lande vergadert zijn geweest omme antwoerde te ghevene onse genadighe vrouwe nopende de petitie bij haer gedaen van 200.000 guldenen, 1400 paerden ende 6000 voetknechten, in welcken reyse zij gevaceert hebben elcs XVII daghen, te wetene den burchmeester tot 5 s. gr., meester Jan van Cloetinghe tot 3 s. gr. ende Pieter Remijn tot 4 s. gr. sdaechs. Gesconcken bij denselven in de voerschreven reyse den procureur generael meester Jan van der Straeten ende meer andere VIII poortkannen Rijnswijns, daervoeren 13 s. gr. 4 gr. – *Kwartiermeestersrekening van Middelburg 1512 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: Kesteloo, 'Stadsrekeningen Middelburg' 3, p. 395.*

Zie voor de mogelijke aanbieding van presentwijn door Mechelen aan de Zeeuwse afgevaardigden hiervóór nr. 1438 onder c.

1 Voor het volgende zie hierna onder 1442; alleen de betaling van de nieuwjaarsgift aan de deurwaarders, die wel tijdens de eerste reis zal zijn geschied, is nog onder de onderhavige dagvaart gebracht.

1441 1512 APRIL 19-20, MIDDELBURG

b De voorseide Jan Laureysz. [*bode Bewesterschelde*] van ommegedragen ende gecondicht thebbene als vooren een placcaet van den voornoomden rentmeestere [*Andries Andries*] in daten van den XIII^en^ dach van aprille anno vijfthienhondert twaelfve naer Paesschen, bij denwelcken desen voorn. rentmeestere achtervolghende tscriven van mijner genadiger vrauwe mevrauwe van Savoye ontboden ende bescreven heeft de Staten van Zeellant Bewesterschelt binnen der stadt van Middelburch sanderdaechs naer Quasimodo [*19 april*], des avonts in de herberge omme des anderdaechs daeran goets tijts voor de noene te anhooren tguent dat hemlieden van mijner voornoomdere genadiger vrauwe weghen verclaert ende verthoocht zoude worden nopende tconsenteren zoowel van 200 duust ponden als van tonderhouden van duusent paerden ende VI^M^ voetknechten voor zesse maenden ende daerup te sluuten een goede andwoorde, alst blijckt bij tvoorseide placcaet, hier overgelevert. Daeromme hier de voors. Jan Laureysz. betaelt als vooren gelijcke somme van 14 s. groten Vlaems, alst blijct bij zijn quictancie gescreven upte marge van den voors. placcate, maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 122, f. 182v-183.*

Denzelven bode [*Cornelis Heyn Diddez., bode Beoosterschelde*] van dat hij ommegedregen ende gecondicht heeft een andere placcaet van desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] in daten den X^en^ in april anno XV^C^ XI voer Paesschen [*1512*], gaende aen de drie Staeten Beoisterscelt, inhoudende dat zij commen of zenden zouden huere gedeputeerde volcommelijck gelast tsanderdaechs naer Quasimodo binder stede van Middelburch, aldair wesen zouden eenege gedeputeerde van onse genadege vrauwe om hemluyden metgaders den Staeten van Bewesterscelt te onderwijsene te consenteren naectelijck ende geheelijck huere porcie van den 200.000 lb., omme die onderhoudenisse van den voirs. duyst peerden ende zesduyst voetknechten, breedere verclaert in den missive van mijne genadege vrauwe ende [t]placcaet, hier overgelevert; betaelt denzelven bode zijn gewoenlijc loen van 7 s. g., f. 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 932, f. 59.*

1442 1512 APRIL 24-JUNI 14, BRUSSEL

Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal ook Dagvaarten Holland, VI, nr. 237. De vroedschap van Leiden bevestigde in haar besluit van 20 april dat Holland, West-Friesland en Zeeland zoals gewoonlijk samen 1/5 deel van de geconsenteerde som zullen betalen, waarvan Zeeland 1/3 deel voor haar rekening neemt.

c – – –;[1] ende [*Jacob Heissius, pensionaris van Prelaat en Edelen*] naerderhant van vertrocken te wesene van Middelburch voors. den XXIIII^en^ der voors. maent van aprille ende gereyst te Bruessele omme mijnre voors. genadege vrauwe mitten anderen Staten eene absolute andwoorde te dragene upte voorn. peticie van zesseduysent voetknechten, duysent peerden ende tweehondertduysent guldenen, alzoe huere genaden die eerste andwoorde van den Staten niet en beliefde, maer hadde hemlieden geordonneert thuys te treckene ende van nieuwes te communiquiren. Int welcke hij gevaceert heeft, mids tverwachten van den keyser, in wiens presentien de voors. andwoorde gegeven was, totten XIIII^en^ dach in junio daernaer volgende, twelcke zijn tweenvijftich dagen ten prijse als boven, comt derthien ponden zeventhien scellingen viere penningen grooten. – – –. Item voor een mandement van provisien jegens den provisoir ende deken van Walcheren, acht scellingen zesse penningen grooten. Item voor eene executoire jegens mijnen heere van Cruninghen, de wedewe ende erfgenamen van Jan Pels ende Claes Arentsz. omme te executeiren die resten die zij sculdich zijn bij slote van huere rekeningen van toverschot van den beden, gelijcke acht

scellingen zesse grooten. Ende noch betaelt eenen messagier gezonden van Bruessele te Middelburch ten tween reysen mit brieven an mijnen voors. heere den prelaet ende edelen, van thien dagen tot acht stuvers sdaechs, maken derthien scellingen vier penningen grooten. Beloopen alle de voornomde partien tsamen, alst blijct bij ordonnantien ende quictancie hier overgelevert, twintich ponden twaelf scellingen grooten, maken in ponden deser rekeninge 123 lb. 12 s.
Den voornomden rentmeester [*Andries Andries*] de somme van vijf ponden twaelf scellingen grooten Vlaems voor zijne vaccatien ende dachgelden van veerthien dagen tot acht scellingeen grooten sdaechs, om dat hij tot verzoucke van den voornomden Prelaet ende Edelen van Zeellant hem gevonden heeft te Bruessele, te wetene van den eersten van junio XV^{C} twaelfve, ten welcken tijden die van den Staten van Hollant deden den gedeputeerden van Zeellant verthoonen zekere saicken nopende den overgrepen ende emprinse die eenighe van Lubeke ende Amborch mit hueren adherenten gedaen hadden ende deden op die ondersaten van Hollant, verzouckende daeromme raedt ende assistencie aen die van Zeellant, alst blijct bij ordonnantien overgelevert up de partie van meester Jacop Heissius hiervooren; daeromme hier de voors. vijf pondt twaelf scellingen grooten, maken 33 lb. 12 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 65, f. 29-30.*

e Wernaert Duerinck, coopman Oisterlinck woonende ter Vere, de somme van acht ponden grooten die hij verleyt ende verschoten hadde in de reyse die hij bij ordonnantie van den voornomden Prelaet ende Edelen gedaen heeft mit Willem Lepele te Hamborch in Oostlant, omme aldaer te vernemene de saicke waeromme dezelve van Amborch ende huere adherenten genomen ende beschadicht hadden zekere scepen ende visschers toebehoorende den ondersaten ende inwoonende van Zeellant, ten eynde dat zij die wilden ontslaen costeloos ende scadeloos, gemerct dat de voors. van Zeellant geene oirloge jegens hemlieden en hadden, ende van als betooch te bringene van hueren meeningen, alst blijct bij ordonnantien ende quictancie hier overgelevert; daeromme hier de voors. 8 lb. g., die maken in ponden deser rekeningen 48 lb.
Den voornomden Wernaert Duerinck de somme van negen ponden grooten voor zijne vulle betalinge van zeventhien ponden grooten ter causen van zijnen vaccatien ende dachgelden van LXXXV geheele dagen te viere scellingen grooten sdaechs, die hij gevaceert heeft bij ordonnantien als boven omme de redenen int langhe verclaert int naeste voorgaende article, welcke LXXXV dagen ten voors. prijse van 4 s. g. sdaechs beloopen ter voors. somme van zeventhien ponden grooten, daerof men cort de voornomde acht ponden grooten die hij hiervooren ontfaen heeft; blijft noch negen ponden grooten die hem de voors. rentmeester [*Andries Andries*] betaelt heeft, alst blijct bij der voors. ordonnantie ende zijnder quictancie, facit in ponden deser rekeninghe 54 lb. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 65, f. 33v-34.*

24 mei. – Margaretha van Oostenrijk, landvoogdes, belooft aan de gedeputeerden van de Staten van Zeeland, die zich bereid hebben verklaard hun aandeel in de bede van 200.000 lb. eens met het onderhoud van 6000 voetknechten en 1000 paarden te voldoen, dat zij op generlei wijze tot het betalen van hun aandeel zullen worden gedwongen. – Origineel: ZA, Prelaat en Edelen nr. 33 (verloren gegaan in 1940). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 78-79, nr. 50.

1 Voor het voorafgaande, en de ene post in het midden, zie hierboven onder nr. 1440 onder c.

1443 1512 JULI 20-21, MIDDELBURG

b Deselve Jan Laureysz. [*bode Bewesterschelde*] noch van dat hij heeft ommegedragen ende gecondicht ten plaetsen voorscreven een andere placcaet van desen voornoomden rentmeestere [*Andries Andries*] in daten van den XII^{en} dach van der voors. maent van julio anno XV^{C} twelfve voors., bij denwelcken achtervolgende zekere besloten brieven van

mijner voornoomder genadiger vrauwe an de voors. placcaet gehecht de voors. rentmeestere bescreven heeft de Staten Bewesterschelt binnen der stadt van Middelburch upten XX^en^ dach van der voors. maent, des avonts in de herberghe omme des anderen daechs daeran goets tijts voor de noene te anhooren tguent hemluyden bij den gedeputeerden van mijner voornoomder genadiger vrauwe, die ooc aldaer wesen soude, hemlieden verclaert [ende] geseyt soude worden, alst blijct bij den voorseiden placcate, hier overgelevert. Daeromme hier de voorseide Jan Laureiszone betaelt over zijn gewoonlicken aerbeit als vooren, blijckende bij zijne quictancie, hier overgelevert, de somme van 14 s. groten, maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 122, f. 184.*

Betaelt Jan Willem Eeuwoutsz. van dat hij ommegedregen ende gecondicht heeft ter plaetsen gecoustumeert een placcaet van desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] in daten den XIII^en^ dach in jullio anno XV^C^ XII, gaende aen de drie Staeten Beoisterscelt, inhoudende dat zij commen of zenden zoude huere gedeputeerde den XX^en^ dach van der voirs. maent binder stede van Middelburch, omme te anhooren ende verstaene tguend des bij de gedeputeerde van mijne genadege vrauwe, die oick aldair wesen zouden, verthoent ende te kennen gegeven zoude werden, breedere verclaert int voirs. placcaet ende missive van mijne voirs. genadege vrauwe, die men hier overlevert; denzelven bode betaelt zijn gewoenlijck loen van 7 s. g., f. 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 932, f. 59v.*

1444 1512 AUGUSTUS 3, MIDDELBURG

b Den voirn. bode [*Cornelis Hein Diddez., bode Beoosterschelde*] van dat hij ommegedregen ende gecondicht heeft ter plaetsen voirs. een placcaet van desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] gaende aen de drie Staeten Beoisterscelt, in daten den XXIX^en^ dach van jullio XV^C^ XII, inhoudende dat zij hem vinden of zenden zouden huere gedeputeerde binder stede van Middelburch upten derden dach van augusto, omme aldair te anhooren tguendt des bij den gedeputeerde van mijne genadige vrauwe verthoent zoude werden, als breedere verclaert staet in tvoirs. placcaet ende missive van mijne voirs. genadige vrauwe, hier overgelevert; dairomme betaelt den voirs. bode zijn loen van 7 s. g., f. 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 932, f. 60.*

1445 1512 AUGUSTUS 16-23, BRUSSEL

c Den voornomden meester Jacop Heissius [*pensionaris van Prelaat en Edelen*] de somme van vijf pondt twaelf scellingen grooten Vlaems over zijne vaccatien ende dachgelden van eenentwintich geheele dagen tot vijf scellingen viere grooten sdaechs, die hij bij bevele van den voornomden Prelaet ende Edelen in de affairen van den voors. lande van Zeelant gevaceert heeft; eerst geweest heeft te Bruessele omme mitten gedeputeerden van den steden van Zeellant mijne genadige vrauwe mevrauwe van Savoye die excusatie van slands wegen te doene ende eene negative te ghevene up de peticie van den vierendertichduysent guldenen, den Staten van den voornomden lande daer tevooren gedaen vanwegen der K.M. ende mijnen genadegen heere bij monde van mijn heere den deken van Besancon, daerinne hij vacheerde van den XVI^en^ in ougst totten XXIII^en^ van der voors. maent;[1] – – –. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 65, f. 30.*

1 Voor het volgende zie onder het volgende nr.

1446 1512 AUGUSTUS 26-SEPTEMBER 2, BERGEN OP ZOOM-YERSEKEROORD

b Den voirs. bode [*Cornelis Hein Diddez., bode Beoosterschelde*] van dat hij ommegedregen ende gecondicht heeft ter plaetsen voirscreven een placcaet van desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] gaende aen de drie Staeten Beoisterscelt voirs., in daten den XXIIII^en^

in oegst XV^{C} XII, inhoudende dat zij hem vinden zouden of zenden huere gedeputeerde volcommelijck gemachticht up den XXVI^{en} in derzelve maent binder stede van Bergen, om aldair of in andere plaetsen van Zeelandt dair bij den gedeputeerde van mijne voirs. genadege vrauwe te geven goede ende vruchtbarige andwoorde up de begeerte gedaen bij den deken van Besancon, roerende de 35.000 ponden van 40 groten, als breedere verclaert staet in tvoirs. placcaet ende missive van mijne genadege vrauwe, die men hier overlevert; betaelt denzelven bode zijn gewoenlijc loen van 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 932, f. 60.*

c Den voornomden rentmeester [*Andries Andries*] voor zijn vacacien van achte dagen van twee ponden derthien scellingen viere penningen grooten tot 6 s. 8 d. g. elcx daechs, die hij gevaceert heeft omme gecommen te zijne van Middelburch te Berghen in de maent van ougst XV^{C} twaelfve ende te helpen beleedene taenwijsen van twee grooten twaelf mijten alsdoe geleit bij der breedde over al Zeellant voor den tijdt van twee jaeren, omme daermede te lossene de rente mitten achterstellen ende verloope van diere, vercocht tot verzoucke van den voorn. Prelaet ende Edelen bij den steden van Zeellant in octobre anno vijfthienhondert ende elfve, ter causen ende omme te vindene thienduysent guldenen die ter zelver tijdt mijnen genadegen heeren geconsenteert ende betaelt waren tot hulpe van der orloge van Gheldre ende belegge van Venneloo, ende omme te helpen communiceren een nieuwe bede van vijfthienduysent guldenen alsdoen geconsenteert voor eens, alst blijct bij ordonnantie van den voornomden Prelaet ende Edelen hier overgeleverdt; dairomme hier de voors. 2 lb. 13 s. 4 d. grooten, maken 16 lb. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 65, f. 28-28v.*

– – –;[1] item [*Jacob Heissius, pensionaris van Prelaat en Edelen*] corts daernaer, te wetene den XXVI^{en} van derzelver maent van ougst, es gereyst mitten voornomden prelaet ende edelen te Bergen upten Zoom, aldaer de Staten van Zeellant bij mijnder voorn. genadeger vrauwen ontboden ende bescreven waren omme hier eene vruchtbarege andwoorde te ghevene up de voornomde peticie van vierendertichduysent guldenen, alzoe huer die eerste andwoorde ende negative niet en beliefde, ter welcker dachvaert mijnre voors. genadeger vrauwe, wesende ten tolhuyse van Yersickeroort, geconsenteert was vijfthienduysent guldenen, te betalene te Kersmisse doe naestcommende, te wetene bij den steden de tweedeelen ende tplatte landt tderde; ende was oock ten zelven dage geleit ende gesloten twee grooten twaelf mijten up tgemet bij der breedde, omme daermede te rembourseren den voors. van den steden van der somme van thienduysent guldenen, bij hemlieden uuyter name van den Staten ende tot verzoucke van den voorn. prelaet ende edelen betaelt mijnder voornomden genadegen heeren int jaer voorleden omme te helpen vervallen die betalinge van den knechten ende luyden van oirlogen, up die tijdt ligghende voor Venneloo. Ende es voorts van Berghen gereyst tot Mechelen aen mijnen heere van Cruningen, hem vanwegen als vooren sommeirende dat hij upbringen ende betalen zoude binnen drie maenden naer de voors. sommatie de sommen ende resten die hij bij slote van zijnder rekeninge den lande van Zeellant sculdich es bleven van den surpluse ende overschote van den beden, bij hem ontfangen binnen den tijde dat hij groot tresorier van Zeellant was. In welcke reisen van Bergen ende Mechelen hij gevaceert heeft noch derthien dagen, die tsamen maken de voors. eenentwintich daegen, alst blijct bij ordonnantien ende quictancie hier overgelevert; daeromme hier de voors. vijf pondt twaelf scellingen grooten, maken 33 lb. 12 s. – *Ibidem f. 30-31.*

Betaelt Jan Jacopsz. ende Jan Symoensz. van Grijpskercke over dat zij bij ordonnantie van der wet gesonden zijn geweest te Berghen op den Zoom ter dachvaert generael, ende hebben utgeweest elcx XII daghen, tot 4 s. gr. sdaechs, facit 4 lb. 16 s. gr.– *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1512 (verloren gegaan in 1940).*

e *28 augustus. – De Staten van Zeeland stemmen op verzoek van landvoogdes Margaretha*

van Oostenrijk, en in haar tegenwoordigheid, op zekere voorwaarden toe in de betaling van een bede van 15.000 lb., van welke som de prelaat en edelen als vertegenwoordigende het platteland een derde zullen betalen en de steden twee derde.

Up huyden XXVIII^en^ in ougst anno XV^C^ ende twaelfve die drie Staten slands van Zeelant bij brieven van mijnder ghenadegher vrauwen die eertshertoghinne van Oosterijck, hertoghinne ende gravinne van Bourgoingnen, douagiere van Savoye, bescreven ende vergadert zijnde binnen der stede van Berghen upten Zoom omme huer een vruchtbarege andtworde te ghevene up de begheerte ende peticie onlancx daer te vooren van weghen der K.M. ende mijnen ghenadegen heere ghedaen van der somme van 35.000 ponden van 40 groten Vlaemscer munten tpont eens over al denzelven lande van Zeelandt, omme die te emploieren in de jeghenwoordighe oorloghe van Gheldre, ende naer zekere langhe communicacien hierup gehouden ende ooc diversche vertooghinghen mijnder voors. ghenadegher vrauwen ghedaen van den grooten ende zwaren lasten die tvoorn. lant te draghen heeft, zowel int repareren, hooghen ende dicken van hueren dijcken als anderssins, metgaders ooc dat int jaer voorleden der voors. K.M. ende mijnen ghenadeghen heere bij den voorn. Staten gheaccordeert was de somme van 10.000 ghelijcke ponden, dewelke die steden van Zeelant toot verzoucke van den prelaet ende edelen bij maniere van anticipacien derzelver K.M. ende mijnen ghenadeghen heere betaelden binnen drie maenden doe naestcommende, daeromme zij vercochten zekere losrenten tootter voors. somme, up ghelofte die hemluyden de voorn. prelaet ende edelen deden de voorn. renten te lossene binnen twee jaeren ooc doe naestcommende, ende hemluyden voorts te rembourssseren tverloop van dien met allen die oncosten, dewelke draghen zullen omtrent den 2000 der voors. ponden, comt tezamen 12.000, omme welke lossinghe ende rembourssement te doene nu jeghenwoordelic bij overeendraghen van denzelven Staten gheleyt ende ghescoten is 2 g. 12 t. Vlaems bij der breedde up elc ghemet lants staende ten vollen scote, voor den tijt van twee jaeren, naer inhout zeker acte dairof wesende.[1]

Desen al nietjeghenstaende dezelve van den Staten, considererende die groote afferen ende noodzaken van der K.M. ende mijnen voors. ghenadeghen heere, metgaders ooc dat zij tvoorn. lant verdreghen ende exempt ghehouden hebben van der contribucie ende zeker bede bij den Staten van den anderen landen van herwertsover terzelver cause gheconsenteert in de maent van meye lestleden, hebben in de jeghenwoordicheyt van mijnder voors. ghenadegher vrauwen, wesende ten tolhuuse van Yersickeroort, gront ende eerde van Zeellant, derzelver K.M. ende mijnen ghenadeghen heere liberalic ende ghewilleghelic gheaccordeert, boven de voorn. thienduust ponden bij hueren ghenaden ghegheven int jaer voorleden ende boven alle andere beeden noch loop hebbende binnen den voors. lande van Zeellant, de somme van vijfthiendusent ponden munte alsboven voor eens, dezelve somme te betaelne te Kersmesse naestcommende, daeraf die prelaet ende edelen van Zeelandt ghelden ende betalen zullen tderde deel van den penningen commende van den plattenlande, ende die steden van Zeelant die andere twee deelen.

Behouden ende welverstaende dat deen voor dandre niet ghelden en zal noch executable wesen dan elc voor zijn eyghin porcie. Ende ooc dat die steden die in zulcke ende ghelijcke extraordinaire beden pleghen vrij ende exempt te wesene, die zullen hierof vrij ende exempt bliven.

Ende want die ghedeputeerde van den steden van Ziericxzee, Reymerswale, Tholle ende der Goes int accorderen van der voors. bede van 15.000 ponden verclaerden ende sustineerden dat men alle maniere van extraordinairise beeden als dese es behoorde te legghene scotsghewijse bij der breedde, oft emmers indien tlant te zeere belast ware ende dat men die stellen wilde up de hoofden, zo behoorden die prelaet ende edelen te gheldene die eene helft, ende die steden van Zeelant die andre helft, niettemin zijn tevreden ende consenteren voor dese reyse ende zonder prejudicie van hueren rechte in toecommende tijde dat de voorn. bede ghegheven ende betaelt zal worden in der manieren als de voorn. prelaet ende edelen metter stadt van Middelburch die gheaccordeert hebben, te wetene

dezelve prelaet ende edelen het derde, ende die steden de twee deelen. Waerup mijne voors. ghenadeghe vrauwe, accepterende tvoors. accoort overdanckelic, gheordonneert heeft dat tverclaers van denzelven steden van Zierickzee, Reymerswale, Tholle ende der Goes ghestelt ende gheinsereert wesen zoude in dese jeghenwoordeghe acte, omme hemluyden daermede te behelpene daer ende alzoot behooren zal.

Actum ten daghe ende jaere alsboven.

Aldus gheteykent Marguerite, mij jegewoirdich Van den Damme.

– *Afschriften: ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1099, f. [3]-[3]v* (Dese copie is gecollacionneert jegens doriginale acte bij mij Heissius)*;(naar een kopie door J. Heissius) ibidem nr. 363, f. 1v (opschrift:* Ander copie van eendre acte van den accorde van een andere extraordinarise bede van 15.000 ponden van 40 grooten tpont*); (door J. Heissius, naar het origineel) ZA, Prelaat en Edelen nr. 67, f. 4v-5 (opschrift:* Andere copie van den accorde van vijftienduysent ponden, te betalene bij den prelaet ende edelen tderde ende die steden van Zeellant die andere twee deelen*); (17e eeuw) ZA, Rekenkamer A nr. 456, f. 22-23v. – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 79, nr. 52; Fruin, Rekeningen, p. 296, nr. 478.*

28 augustus 1512, Yersekeroord. – De edelen en leenmannen van Zeeland wijzen in tegenwoordigheid van de Margaretha van Oostenrijk vonnis dat zij de bede van 10.000 lb., die al bij anticipatie door de verkoop van rentebrieven is opgebracht, zullen opbrengen door de heffing van 2 groten en 12 miten bij de breedte van elk gemet gedurende twee jaren.[2]

Alzoe in de maent van ougst XV^{C} ende elfve lestleden up tversouck ende begeerte vanwegen der K.M. ende mijnen genadegen heeren onlancx daer tevooren gedaen aen de drie Staten slants van Zeelant, dat zij derzelver K.M. ende mijnen genadegen heere consenteren ende uuytreycken wilden de somme van 18.000 ponden van veertich groten Vlaems tpont omme die te employerene in de betalinge van den volcke van wapenen up die tijt wesende in den belegge voer Venlo, dezelve drie Staten, naer zekere communicacien hierup gehouden, ende considererende die groote ende zware lasten die de voirn. K.M. ende mijnen genadegen heere te dragen hadden ter zaken van denzelven belegge ende anderssins in de oirloge van Gelre, hadden boven alle loopende beden ende nietjegenstaende die menichfuldige lasten daerinne tlant van Zeelant belast was, zoe int repareren ende onderhouden van hueren dijcken als anderssins, derzelver K.M. ende mijnen genadegen heere liberalick geaccordeert ende binnen drie maenden naer tzelve accordt in gereede penningen betaelt in de stede van der voirs. begheerte van 18.000 lb. de somme van 10.000 derzelver ponden, omme die te bestedene ter usaige alsboven, ende omme deselve somme binnen den voirs. drie maenden bij maniere van anticipacie te betalen, zoe hadden die steden van Zeelant tot versoucke ende bede van den prelaet ende edelen, bij octroye van der voirn. K.M. ende mijnen genadegen heere, vercocht zekere erfrenten totter voirs. somme, te lossene den penninck 14 oft 15, met condicie dat de voirn. prelaet ende edelen van Zeelant denzelven van den steden hieraf remboursseren zouden, zoewel van den principale somme als van den verloope derzelver renten, binnen twee jaren doen naestcommende. Behouden oick dat mijne genadege vrauwe die ertshertoginne van Oistenrijck, hertoginne ende gravinne van Bourgoignen, douagiere van Savoye, regente ende gouvernante, commen zoude in persoone up den gront van Zeelant voor sint Jansdage decollacio [*29 augustus*] XV^{C} twaelve oick doe naestcommende, omme naer inhoudt der kuere van Zeelant de voirs. bede van 10.000 ponden, den keysere ende mijnen voirn. genadigen heere bij anticipacien betaelt zoe voirs. es, te wijsen ende te mogen schieten up tlant metten verloopen renten.

Ende het zoe zij dat de voirs. Staten van Zeelant, hierup vergadert zijnde in goeden getale, eendrachtelick geadviseert ende gesloten hebben omme de voirs. steden te remboursseren van den voirn. 10.000 lb. metten verloopen renten ende andere oncosten bij hemlieden uuyter name van den voirn. Staten betaelt, te schieten bij der breede up elck gemet landts staende ten vollen schote twee groten twaelf mijten tsjaers, voor den tijt van twee jaren.

Soe eist dat up huyden XXVIII^{en} deser maent van ougst XV^{C} twaelve in presentie ende

jegewoirdicheyt van mijnder voirs. genadeger vrauwe, die tot dien eynde ende achtervolgende huere voirs. gelofte gecommen es ten tholhuyse van Yersickeroort, grondt ende eerde van Zeelant, de voirs. 2 groten 12 t. gescoten ende geleyt zijn up elck gemet landts staende ten vollen schote over al Zeelant, ende bij den edelen ende mannen van denzelven lande bij monde van Willem van Cats, een van denselven edelen, uuytgesproken ende gewesen. De welcke geheven ende geinnet zullen worden ten coste van den lande binnen de voirs. twee jaeren, ende tot zulcken termijnen als men de ordinarisse bede ontfanckt, daerof deerste tweede jaer vallen ende verschinen zal tsint Jansdage decollacio als morgen naestcommende, ende tweede leste jaer te sint Jansdage decollacio XV^{C} XIII daeraenvolgende, omme metten voirs. penningen te doene tvoirn. rembourssement. Ende indien datter yet overt van den voirn. 2 gro. 12 t. up tgemet tsjaers, dat zal men employeren ende besteden inder affairen ende noodtzaken van den voirs. lande van Zeelant ter ordonnancie van denzelven Prelaet ende Edelen naer costume.

Actum ter plaetse, dage ende jare alsboven.

Aldus ondergeteyckent Marguerite, ende bij den secretaris, mij jegewordich G. van den Damme.

– *Afschriften: ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1099, f. [2]-[2]v* (Gecollationeert jegens toriginal bij mij G. van den Damme)*; ibidem nr. 363, f. 1* (Copie van eender acte van den consente van een extraordinarise bede van 10.000 lb. van 40 g. tpont. – Gecollacionneert tegens eene copie auctenticque gecollacionneert bij mr. Jacob Heyssius, hier overge[ge]ven)*; ZA, Prelaat en Edelen nr. 65, f. 6-7v; (*Andere copie van 2 g. 12 t. over de breede voer twee jaeren*) ibidem nr. 67, f. 2-3v (*Copie van der acte van den 2 g. 12 t. up tgemet over de breede voir de jaeren XV^{C} XII ende XIII*); ibidem 68, f. 2v-3v (*Copie van der acte van den 2 g. 12 t. up tgemet over de breede voir de jaren XV^{C} XII ende XIII*). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 79, nr. 51; idem, Rekeningen, p. 296, nr. 477.*

Anthonis Baveston, clerck van den voors. rentmeestere [*Andries Andries*], de somme van twintich scellingen grooten Vlaems over zijn vaccatien ende dachghelden van achte dagen tot twee scellingen acht penningen grooten elcx sdaechs, omme gecommen te zijne van Middelburch te Bergen ende aldaer gebrocht thebbene de somme van ellefhondert tzeventich pondt ten prijse van veertich grooten Vlaems tpondt, omme welcke somme gedistribueert te werdene bij ordonnantie van den voornomden Prelaet ende Edelen, alsdoen daer vergadert wesende, te wetene in handen van mijnder genadeger vrauwen me vrauwe van Savoyen de somme van duysent ponden voor zekere diensten die huere genaden den landen van Zeellant gedaen hadde, besonderlinge omme dieswille dat zoe gecommen was ten tholhuyse, aldaer in huere presencie aengewesen ende geleyt worden bij der breedde over al Zeellant de twee grooten twaelf mijten voor den tijdt van twee jaren omme daermede te lossene de rente mitten achterstellen vercocht bij den steden van Zeellant omme te vindene de thienduysent ponden mijnen genadegen heere geconsenteert totten oirloge van Geldre; item in handen van den gouverneur van Bresse hondertviventwijntich ponden; item in handen van den huissiers ende fourier van mijnder voornomder genadeger vrauwen dertich pondt; ende in handen van meester Gillis van den Damme, secretarijs, vijfthien ponden. Dairomme hier bij ordonnantie ende quictancie van den voornomden Anthonis de voors. 20 s. gr., maken 6 lb. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 65, f. 35v-36.*

Jennin de Peers de somme van drie scellingen viere penningen grooten over zijne vaccatien van twee geheele dagen tot twintich grooten sdaechs, die hij uuytgeweest ende gevaceert heeft uuyter name ende bij bevele van mijnen voornomden heeren den Prelaet ende Edelen van Zeellant, van gereyst te zijne van der stadt van Middelburch bij mijnen heere van Cruningen, die alsdoen te Cruningen was, omme hem als een van den principaelen edelen van Zeellant voors. te doen teekenen zekere obligatien die zij den steden van Zeellant gaven ter causen van thienduysent ponden, mijnen genadegen heere geconsenteert totter oirloghe van Gheldre ende belegghe van Venneloo, die zij verschoten omme daerof

gerembourseert te zijne binnen twee jaren;[3] daeromme hier de voors. drie scellingen viere penningen grooten, maken in munte deser rekeninghe 20 s. – *Ibidem f. 41v.*

17 september, Antwerpen. – Rooms keizer Maximiliaan en aartshertog Karel van Oostenrijk vergunnen de regering van Middelburg tot bestrijding van de kosten vanwege de noodzakelijke reparatie van stadspoorten, torens en muren, van het herstel van de dijken, alsmede van voldoening van het aandeel van de stad in de lopende beden, op het lichaam der stad te mogen verkopen lijfrenten tot één en twee lijven ten bedrage van 300 lb. groten Vlaams per jaar, ten prijze tot één lijf de penning acht en tot twee lijven de penning tien. – Origineel (met aanhangend grootzegel en contrazegel in rood was): GA Middelburg, nr. 219 (verloren gegaan in 1940. – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 1005.

3 februari 1513, Assenede. – Andries Andriesz., rentmeester van Zeeland Bewesterschelde, verzoekt zijn beminde gevare *meester Cornelis Klaasz., secretaris van Middelburg, op de stad te willen korten een som van 1200 gulden, welke zij hem nog schuldig is van haar aandeel in de laatste extraordinaris bede, die hij reeds meer dan drie weken geleden voor haar had betaald en waarvan voldoening hem al bij zijn vertrek uit Middelburg was beloofd; alsmede betaling van 25 gulden lijfrente ten behoeve van zijn zoon Adolf. Hij twijfelt niet dat men hem het geld zal betalen;* waert dat zy contrairie deden, my soude duncken dat zy hueren spot met my hilden; dat ic hope dat zy niet doen en zullen, want ic soude my wreken by justicien, waert in mynder macht. – *GA Middelburg, Register 'Brieven aen de stadt 1500-1529', nr. 42 (verloren gegaan in 1940. – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 1012.*

1 Voor het voorafgaande zie hierboven onder nr. 1445.
1 Over de toewijzing van deze bede zie onder nr. 1429.
2 De steden werden op tijd terugbetaald, zoals blijkt uit de rekeningen: ZA, *Prelaat en Edelen* nr. 67, f. 11v-13; ibidem nr. 68, f. 13v-15v.

1447 1512 OKTOBER 4, DEN HAAG

N.B. In het Hollandse bronnenmateriaal is deze dagvaart niet aangetroffen. Wel vergaderden de steden van Holland in de eerste helft van september over de dreiging van Lübeck, met name voor de haringvissers.

b Denzelven bode [*Cornelis Hein Diddez., bode Beoosterschelde*] van dat hij ommegedregen heeft ter plaetsen voirs. ende gecoustumeert een placcaet van desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] gaende aen de drie Staeten Beoisterscelt, in daten den lesten in septembre XV^{C} XII, inhoudende dat zij gaen of zenden zouden huere gedeputeerde ter dachvaert die men houden zoude up den vierden dach in octobre dairnaer volgende binnen den Hage in Hollandt, aengaende die vereenichede coopvaerders bijstant tusschen die Lubecksche ende den lande van Holland, Zeellant ende andere landen van harrewaertsovere, als breedere verclaert staet int zelve placcaet ende missive van mijne genadege vrauwe, die men hier overlevert; betaelt denzelven bode zijn loen als voeren, 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 932, f. 60v.*

1448 1512 NOVEMBER 27-28, MIDDELBURG

b De voornoomde Jan Laureysz. [*bode Bewesterschelde*] van dat hij ommeghedraghen ende gecondicht heeft over al Bewesterschelt ten plaetsen gecostumeert eene andere placcaet van den voornoomden rentmeester [*Andries Andries*] in daten van den XXII^{ten} dach van novembre anno XV^{C} XII voorseit, bij denwelcken de voornoomde rentmeestere achtervolgende tscriven van mijner voornoomder genadighere vrauwe an de voors. brieven gehecht bescreven ende ontboden heeft de Staten binnen Bewesterschelt te vergaderen binnen der stadt van Middelburch upten XXVII^{en} dach van der voors. maent om des anderdaechs daeran tsamen te sluutene omme te senden ter dachvaert te Mechelen upten eersten dach van decembre daeran volghende ende aldaer te anhooren mitten Staten van

den anderen landen eenighe die aldaer vertoocht soude worden grootelicke rakende de eere ende Staten van mijnen voornoomden ghenadigen heeren ende tghemeen welvaeren van den voors. lande, alst blijct bij den voors. placcate, hier overgelevert. Daeromme hier de voors. Jan Laureysz. betaelt overe zijnen gewoonlicken sallaris, alst blijct bij zijne quictancie, hier overgelevert, de somme van 14 s. groten, maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 122, f. 187v-188.*

1449 1512 VOOR DECEMBER 1, ZIERIKZEE

b Denzelven bode [*Cornelis Heyn Diddez., bode Beoosterschelde*] van dat hij ommegedregen ende gecondicht heeft een placcaet van desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] ten plaetsen gecoustumeert, in daten den XXIIII^en^ dach van novembre XV^C^XII, gaende aen de drie Staeten Beoisterscelt, inhoudende dat zij bijeen vergaderen zouden binder stede van Ziericxzee, omme te deputeren eenege van hemluyden in goeden ende notablen getale omme die te zenden binder stede van Mechelen den eersten dach van decembre naestcommende, omme aldair thanhooren tguent des hemluyden ende den anderen Staeten geseyt ende verthoent zoude worden vanwegen des keysers ende eertshertoge, als breedere verclaert staet int voirs. placcaet ende messive van mijnen genadegen vrauwe, die men hier overlevert; denzelven bode betaelt 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 932, f. 61.*

1450 1512 DECEMBER 1-19, MECHELEN

Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal ook Dagvaarten Holland, VI, nr. 261.

c Guillaume Bardaille, hoofmeester mijns heeren den admiraels, de somme van drie ponden viere scellingen grooten Vlaems over zijne vaccatien ende dachgelden van twaelf daghen, die hij bij ordonnantien van mijnen voorn. heere gevaceert heeft mitten voors. meester Jacob Heissius [*pensionaris van Prelaat en Edelen*] ter generaler dachvaert ghehouden te Mechelen up de begeerte bij mijnen genadegen heere gedaen an de voorseide Staten, van tonderhoudt van vijfduysent paeyen te voet omme die bewaernisse van den frontieren jegens de Gelderssche voor viere maenden, te wetene decembris, januarius, februarius ende maerte, beloopende in gelde voor de voors. viere maenden de somme van honderttwaelfduysent guldenen, ende voor tonderhoudt ende conduite van der artillerie voor denzelven tijdt vijftichduysent derzelver guldenen, beloopende tsamen honderttweentzestichduysent guldenen, breedere verclaert in de ordonnantie van den voornomden Prelaet ende Edelen; daeromme hier voor zijn voorseide vaccatien van twaelf dagen ten prijse van vijf scellingen viere penningen grooten sdaechs, facit 3 lb. 4 s. grooten, maken in ponden deser rekeninghe 19 lb. 4 s.

Den voornomden meester Jacop Heissius de somme van vijf ponden eenen scellinc viere penningen grooten voor zijne vaccatien ende dachgelden van negenthien dagen tot vijf scellingen viere penningen grooten sdaechs, die hij gevaceert heeft uuyt laste als boven te Mechelen ter generaelder dachvaert omme te aenhoorene ende rapporterene tguent dat aldaer ter zelver dachvaert den Staten van al den landen van herwaertsovere vanwegen der keyserlijcker majesteit ende mijnen genadegen heeren geproponeirt zoude wesen, ter welcker dachvaert was geheescht ende begeert an de voors. Staten dat zij zouden willen uuytreycken ende betalen voor den tijdt van viere maenden tijts, te wetene decembris, januarius, februarius ende maerte, vijfduysent paeyen te voet jegens de Geldersche, beloopende ter somme van honderttwaelfduysent guldenen te twintich stuvers den gulden, ende voor tonderhoudt ende conduite van der artillerien vijftichduysent derzelver guldenen, beloopt tsamen honderttweentzestichduysent guldenen; ende voort voor dat hij gesolliciteert heeft bij den heeren van der Finantien dexpedicie van zekeren advijse up tstuck van somegen dijckgraefscepen in Wacheren[a], alst blijct bij ordonnancie ende quictancie hier overgelevert. Dairomme hier de voors. 5 lb. 1 s. 4 d. g., maken in ponden deser rekeninge de somme van 30 lb. 8 s. – *ZA Prelaat en Edelen nr. 65, f. 32-33.*

Betaelt meester Jan van Clotinge ende Pieter Remijn over dat zij bij ordonnantie van der [wet] gesonden zijn geweest tot in de dachvaert generael die aldaer gehouden is geweest bij allen den Staeten van de lande omme assistencie te doene den hertoghe van Bruynzwijck, ende oick omme aldaer te solliciteren tproces tegens mijn vrouwe van Aremuyden ende tstuck van Jan Zoete. Ende hebben gevaceert te wetene de voirschreven meester Jan XVI daghen tot 3 s. gr. sdaechs ende de voirschreven Pieter XIII daghen tot 2 s. 8 gr. sdaechs. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1512 (verloren gegaan in 1940).*

Op deze dachvaert van den gemeynen landen actum XII decembris *werden door de stad Mechelen vier stopen Rijnwijn geschonken aan de gedeputeerden van Middelburg en de advocaat van Zeeland; twee stopen wijn kregen de gedeputeerden van Reimerswaal, Goes, Zierikzee, Veere en Tholen. – ARA Brussel, Rekenkamer 41.292 (stadsrekening van Mechelen 1512-1513), f. 190-191v.*

a *Aldus hs.*; *lees* Walcheren.

1451 1513 JANUARI 7-8, MIDDELBURG

b De voorseide Jan Laureysz. [*bode Bewesterschelde*] van noch ommegedraghen ende gecondicht te hebbene als vooren een ander placcaet van den voornoomden rentmeestere [*Andries Andries*] in daten van den XXX^en^ dach van decembre anno vijfthienhondert ende twelfve, bij denwelcken de voornoomde rentmeestere [*Andries Andries*] achtervolghende anderen besloten brieven van mijner voornoomder genadigher vrauwe hij ontboden ende bescreven heeft de Staten van Bewesterschelt binnen der stadt van Middelburch upten VII^en^ dach van januario daer naervolghende, des avondts in de herberghe omme des anderen daechs daeran goets tijts voor den noene te hooren trappoort van hueren gedeputeerden die ter dachvaert geweest hadden ter generaler vergaderinghe te Mechelen, omme alsdan daerup te communicquieren ende sluuten een goede finale ende vruchtbarige andwoorde naer de begheerte ende intencie van mijner ghenadigher vrauwe, ende voorts te ordonneren hueren gedeputeerde om upten XII^en^ dach van der voors. maent van januario te senden binnen der stadt van Mechelen mitten Staten van den voorseiden anderen landen andwoorde te doene mijner voorn. genadigher vrauwe upte voors. begheerte, alst blijct bij den voors. placcate, hier overgelevert. Daeromme hier den voorn. Jan Laureysz. betaelt over zijnen gewoonlicken sallaris ende aerbeyt alst costumelicken es, alst blijct bij zijne quictancie, hier overgelevert, de somme van 14 s. grooten, maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 122, f. 188-188v.*

Den voirn. Jan Willem Eeuwoutsz. [*bode Beoosterschelde*] betaelt van dat hij ommegedregen ende vercondicht heeft een opene placcaet van desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] in daten van den vierden in januario XV^C^ XII, gaende aen de drie Staeten van Beoisterscelt voirs., inhoudende dat zij hemlieden vinden of zenden zouden huere gedeputeerde binder stad van Middelburch up den VII^en^ dach van derselver maent, om aldair metten Staeten van Bewesterscelt te communiquieren ende deputeren eenege die ter dachvaert wesende te Mechelen van alle den landen up den XII^en^ dach van derzelver maent te rapporteren tguent dies zijlieden aviseren ende sluyten zouden, als breedere verclaert staet int zelve placcaet ende missive van mijne genadege vrauwe, die men hier overlevert; ende betaelt den bode zijn gewoenlijc loen van 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 932, f. 61v.*

1452 1513 JANUARI 12-FEBRUARI 12, MECHELEN

Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal ook Dagvaarten Holland, VI, nr. 271.

c Heere Philips bastaert van Bourgoingnen, admirael van der zee etc., de somme van honderttachtentich ponden ten prijse van veertich grooten Vlaems tpondt, voor zijn

vaccatien ende dachgelden van achtien geheele dagen tot thien guldenen tot twintich stuvers sdaechs, dat hij geoccupeert es geweest mit mijnen heere van Beveren tot verzoucke van den gemeenen Staten van Zeellant, onlancx te Middelburch vergadert, ende sommege van hemlieden gereyst zijn mit hem ter generaeler dachvaert van den Staten van allen den landen ghehouden ende bescreven binnen der stadt van Mechelen up den XII[en] dach van januario anno vijfthienhondert twaelfve, omme aldaer te vervolgen de quijtscheldinghen van der portie van den voors. van Zeellant oft ten minsten de helft van alsoe vele als huer andeel bedragen zoude moghen van dien heesschen onlancx daer tevooren vanwegen mijns genadichs heeren gedaen den voors. Staten van al den voors. landen, indien de voors. heesschen geconsenteert wierden, te wetene omme de bewaerenisse van der frontiere jegens de Gheldersche voor viere toecommende maenden, tonderhouden van vijfduysent payen te voet, beloopende in ghelde voor de voors. viere maenden honderttwaelfduysent guldenen tot twintich stuvers tstuck, ende voor tonderhout van der artillerie voor den zelven tijdt vijftichduysent guldenen, beloopende tsamen honderttweentzestichduysent guldenen; item ende zoeverre binnen desen middelen tijde geen bestandt oft paeys metten voornomden Gelderschen gemaect en wordt, soe begeerde mijn voornomde genadege heere up alle huere voors. landen voor den tijdt van den toecommenden zomere tonderhouden van thienduysent payen te voete mit zekere conditien, denzelven van den Staten daerup verclaert. Daerup hij ende mijn voors. heere van Beveren zoeverre gebesoingiert hebben dat zij vercreghen hebben quijtsceldinghe van der helft van alzoe vele als de portie van tvoors. landt van Zeellant bedragen sal mogen in den heessche boven geroert, ende daerof vercregen behoirlicke brieven, alst blijct bij ordonnantien ende quictancie hier overgelevert; daeromme hier de voors. somme van 180 lb.
Den voornomden heere van Beveren etc. de somme van honderttachtentich pondt ten prijse van veertich grooten Vlaems tpondt, over zijne vaccatien ende dachgelden van achtien geheele dagen tot thien guldenen van twintich stuvers tstuck sdaechs, dat hij gevacheert ende geoccupeert es geweest mit mijnen voors. heere den admirael tot verzoucke van den gemeenen Staten van Zeellant ter generaler dachvaert te Mechelen, omme aldaer te vercrijgen quijtsceldinge in der manieren ende gelijck int naest voorgaende aerticle int lange geroert staet, alst blijct bij der ordonnantie aldaer overgelevert ende quictantie hier oock overgelevert; daeromme hier de voors. somme van 180 lb. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 65, f. 34-35v.*

De voornomde meester Jacop Heissius [*pensionaris van Prelaat en Edelen*] de somme van acht pondt veerthien scellingen thien penningen grooten Vlaems, te wetene de acht ponden thien scellingen acht grooten voor zijne vaccatien ende dachgelden van tweendertich geheele dagen tot vijf scellingen viere penningen grooten sdaechs, die hij gevaceert heeft in den name ende vanwegen den voornomden Prelaet ende Edelen ter generaelder dachvaert te Mechelen, omme mijne genadege vrauwe andwoorde te gevene up den heesch ende peticie daer tevooren hemlieden ghedaen van tonderhouden van vijfduysent paeyen te voet omme de bewaernisse van den frontieren van den Geldersschen ende van den thienduysent paeyen te voet voor den zomer eerstcommende mitsgaders van vijftichduysent ponden voor die conduite van der artillerie, ende vier scellinghen grooten Vlaemscer munten die hij betaelt heeft in handen van Pieter Daelman; welcke twee partien beloopen, alst blijct bij ordonnancien ende quictancie hier overgelevert, ter voors. somme van acht ponden vierthien scellingen thien grooten, maken in ponden deser rekeninge 52 lb. 9 s. – *Ibidem f. 36-36v*.

Betaelt bij ordonantie van der wet Jan Janssen ende Pieter Remijn Sezijn over dat zij gesonden zijn geweest tot Mechelen in de dachfaert generael aldaer alle de Staten van den lande vergadert zijn geweest omme aldair andwoirde te gheven op de peticie gedaen bij mijnen genadighen vrouwe roerende de oirloghe van Geldre. Ende hebben uuytgeweest elcs XXVIII daghen, te wetene Jan Janssen tot 4 s. gr. tsdaechs ende den voirnoemden Pieter tot 2 s. 8 gr. tsdaechs. Noch bij denzelven verleyt – – –. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1513 (verloren gegaan in 1940).*

1453 1513 [CA. MAART-JUNI[1]], BRUSSEL

c Den voornomde meester Jacob Heissius [*pensionaris van Prelaat en Edelen*] noch de somme van zeven ponden derthien scellinghen twee penninghen grooten Vlaems, te wetene de vijf ponden eenen scellinck viere grooten over zijne vaccatien ende dachgelden van neghenthien geheele daghen ten voors. prijse van vijf scellinghen viere penningehen grooten sdaechs, die [a] uuyt laste ende bevele als boven [*van Prelaat en Edelen*] gereyst heeft te Bruessele mitte gedeputeerden van den steden van Zeellant omme mijne voornomde genadege vrauwe aldaer staetsgewijse te verthoogen ende te kennen te gheven zekere diverssche affairen ende nootsaicken den lande van Zeellant ende den ondersaten van dien aengaende, nopende zoewel dat groote ongelijck ende bescaedhede den voors. ondersaten ghedaen bij den ondersaten ende luyden van oirlogen van den coninck van Vranckericke als van desen jegewoirdeger theelt ende anderssins, breeder verclaert in zekere supplicatie der voorseyder mijnre genadeger vrauwe overgegeven, daerup hij metten voors. gedeputeerden eene andwoorde up elck poinct ende article verworven heeft; mitsgaders oock van gesolliciteert ende vercregen thebbene zoe in den Secreten Raedt als in den Raedt te Mechelen zekere provisien ende mandementen hiernaer verclaert, te wetene: voor dexpedicie van der andwoorde van mijnre voors. genadeghe vrauwe, geappostuleert bij meester Charles de la Verderue up elck article van der voorseide requeste, viere scellingen acht grooten; item voor eene executorie omme te executeren derfghenamen wijlen des heeren van Cruningen, die erfgenamen wijlen Jan Pels ende Claes Arentz. voor die resten die zij den lande bij slote van hueren rekeninghen sculdich zijn, acht scellingen zesse grooten; item noch betaelt voor een reliefvement van appeele van zekeren appoinctemente ghegheven bij die van den [b] Raide in Hollant up tdelven van den darijnck, tot voordeele van den ondersaten in tBadt ende anderen in Zuyt Bevelant ende tot prejudicien van der kuere van Zeellant, acht scellingen zesse grooten; item noch den clercken van den audiencier voor zekere copien van der requeste ende brieven boven geroert, viere scellingen grooten; item voor tinstrument van den appeele ghedaen van den voors. appoinctemente, gegheven bij die van Hollant aengaende den voorseyden darijnck, twee scellingen grooten; item voor eene provisie vercregen te Mechelen omme te doen dachvaerden meester Jaspar Lievinsz. ter causen van zekere injurien etc., zesse scellingen zesse penningen; ende van dat hij betaelt heeft den procureur van den voors. prelaet ende edelen van Zeellant, meester Franchois de la Derriere, ter causen van diversschen acten bij hem gelicht in de greffie van den voors. Grooten Raide, mitsgaders van der copie van den voors. meester Jaspars scriftueren ende anderen copien van munimenten bij den voornomden meester Jaspar ghedient int voorseide proces, zeventhien scellingen acht penningen grooten. Beloopende alle die voornomde partien tsamen, alst blijct bij ordonnantien ende quictancien hier overgelevert, ter voors. somme van zeven ponden derthien scellingen twee penningen grooten, maken in ponden deser rekeninge 45 lb. 19 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 65, f. 39-40v*.

Betaelt denzelven [*Jan Janssen en Pieter Remijn Sezijn*] bij ordonnantie als boven [*van der wet*] dat zij geweest hebben te Brucele omme te bewaeren de dachvaert mitten anderen Staeten, daer onse genadighe vrouwe te kennen gegeven was de scade die de Franchoysen den ingesetenen van desen lande ende den poorters van dese stadt gedaen hadden, ende nopende de bewaringhe van de bussen. Ende hebben gevaceert X daghen ten prijse als boven[2]. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1513 (verloren gegaan in 1940)*.

a *Hier ontbreekt wel het woord* hij *hs*.

b *Hier* grooten *doorgestreept hs.*

1 De plaatsing van de onderstaande posten in de rekeningen wijst erop dat deze ongedateerde dagvaart plaatsvond na die te Mechelen in januari-februari 1513 (voorgaand nr.). Het is twijfelachtig of onderstaand overleg tussen de Zeeuwse Staten en de landvoogdes plaatsvond in het kader van de Brusselse vergadering in mei-augustus over het bestand met Gelre, waaraan de Hollandse en

Brabantse Staten deelnamen (zie *Dagvaarten Holland*, VI, nr. 288). De vermelding van de (haring) teelt wijst wel op overleg in het voorjaar.
2 Zie voorgaand nr.

1454 1513 JUNI 22-23, MIDDELBURG
b Jan Laureiss., gezworen bode Bewesterscelt in Zeelandt, de somme van vierthien scellingen groten Vlaems van dat hij ommegedragen ende gecondicht heeft over al Bewesterschelt voirscreven ten plaetsen gecostumeert een plackaet van desen rentmeestere [*Andries Andries*], geexpedieert bij den bevele ende advise van den meestendeele van van den grooten edelen van Zeelandt, in daten van den XII^en^ dach van junio XV^C^ derthiene, inhoudende dat alle prelaet, baenraetsen, ridderen, edelen, burgmeesters, secepenen ende raede van den goeden steden ende andere representerende de drie Staeten slants van Zeelandt over al Bewesterschelt voirs. hemlieden vinden zouden up den XXII^en^ dach van der voirs. maent van junio binnen der stadt van Middelburch omme aldair te anhooren eenige saicken die grootelicx raecken tgemeene welvaert ende de conservatie van den voirs. lande van Zeelandt mitsgaders de ingesetene ende ondersaeten van diere, alst blijct bij den voirs. plackaet ende quitancie die men hier overlevert; daeromme hier de voirs. 14 s. g. Vlaems, de maecken 4 lb. 4 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 68, f. 23v-24.*

Claes Claesz., ghezworen boode der gravelicheit van Zeelant, van dat hy ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoosterscelt ter plaetsen gecoustuemeert een open placat van desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] in date den XXI^en^ dach van junio anno XV^C^ ende darthien, gaende aen den drie Staeten van Beoosterschelt voors., inhoudende dat zij achtervolgende den beslooten brief die mijne heere de rentmeester van Bewesterschelt uuyt bevele van den prelaet ende meest[en] edelen van Zeelant gescreven hadde commen zouden in personen oft zenden hueren gedeputeerden, gelast zoe dat behoort, ter dachvaert die geleyt was binnen der stadt van Middelburch upten XXII^en^ dach van junio voors., des avonts in den herberge omme des anderen dages daeraen taenhoeren tgene dat alsdan van desselfs landts van Zeelant wegen hemluyden verthoent ende te kenne [ge]geven zoude woorde ende omme daerup gesamendelijcke te communicqueeren ende te sluyten gelijck ter materie dienen ende behooren zoude, breeder verclaert int zelff[de] besloten brief, die ondergeteyckent is metten hanteicken van Anthonis Baveston, ende in dezelve placaet, die men hier tsamen overlevert; daeromme hier betaelt den voornoomde boode voor zijn ghewonnelijcken salarijs, alst blijct bij zijn certifficacie inhoudende quictancie, die men hier overlevert, de somme van 4 lb. 4 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 149, f. 11v-12.*

1455 1513 JUNI 28, MIDDELBURG
b Dezelve [*Jan Laureisz., bode Bewesterschelde*] noch de somme van vierthien scellingen groote Vlaems van dat hij noch ommegedregen ende gecondicht heeft over al Bewesterschelt voirscreven ten plaetsen gecostumeert een ander plackaet van den voirs. rentmeestre [*Andries Andries*], anderwerf geexpedieert uuyt bevele ende ordonnancie van den meestendeele van den voirs. grooten edelen van Zeelandt, in daten van den XXIII^en^ dach van der voirs. maent van junio XV^C^ derthiene voirscreven, inhoudende dat de voirs. van den Staeten van Zeelandt hemlieden vinden zouden upten XXVIII^en^ dach der voirs. maendt van junio binnen der voirs. stadt van Middelburch, midts dat zij in gebreke geweest hebben ter dachvaert geroert in de naeste voirgaende plackaet, ende dat up de peyne van een jaer renten van tvrye van huere ambochten van dengonen die in gebreke wesen zullen, omme te anhooren de voirs. saicken grootelicx rakende tgemeene welvaert ende conservacie svoirs. landts van Zeelandt mitsgaders de ingesetene ende ondersaeten van dien, alst breedere blijct by de voirs. plackaet ende quitancie hier overgelevert; daeromme hier de voirs. 14 s. g. Vlaems, facit 4 lb. 4 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 68, f. 24.*

De voorn. Claes Claesz. [*bode Beoosterschelde*] van dat hij noch o[m]megedragen ende gecondicht heeft over al Beoosterschelt ter plaetsen gecoustumeert een open placaet van desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] in date den XXVI^en^ dach van junio anno XV^C^ ende XIII, gaende aen den III Staeten van Beoosterschelt voors., inhoudende alzo dat ter laetster dachvaert gehouden tot Mi[d]delburch, geordonneert bij den prelaet ende meesten edelen van Zeelant, eenegen van den steden, edelen ende ambochtsheeren van den quaertier van Beoosterscelt voors. aldaer niet gecompareert en waeren, dat denzelven prelaet ende den meesten edelen voors. dezelve dachvaert gecontinueert hadden ende desen rentmeester van nyeuwx gelast ende geordonneert die voors. drie Staeten te bescrijven omme te commen ende te compareren binnen der voors. stede van Middelburch [a], tsavonts in der herberge omme tsanderdages daernaer metten anderen Staten van Zeelant taenhooren ende met elcken anderen te communiceeren van tgene des aldaer alsdan geproponeert ende te kennen [ge]geven zoude woorden van tslants wegen, ende dat elcken ambochtsheeren up privacie van zijn ambochtsheerlicheit, breeder verclaert int zelve placaet van den voors. rentmeester, die men hier overlevert; daerom hier betaelt de voorn. boode voor zijn ghewonnelijck salarijs, alst blijct bij zijn certifficacie inhoudende quictancie, die men oick hier overlevert, de somme van 4 lb. 4 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 149, f. 12-12v.*

a *Hier ontbreekt de datum van de dagvaart.*

1456 1513 JULI 28-29, MIDDELBURG

b De voorseide Jan Laureysz. [*bode Bewesterschelde*] van noch ommeghedraghen ende gecondicht te hebbene over al Bewesterschelt voors. ten plaetsen ghecostumeert een placcaet van den voorn. rentmeestere [*Andries Andries*] in daten van den XXIII^en^ in julio anno vijfthienhondert derthiene, bij denwelcken achtervolghende tscriven van mijne ghenadige vrauwe van Savoye hij bescreven heeft de Staten van Zeellant Bewesterschelt te commen ende compareren binnen der stadt van Middelburch upten XXVIII^en^ dach van der voors. maent van julio, des avonts in de herberghe omme des anderdaechs daeran goets tijts voor de noene tanhooren ende verstaen tguent dat hemlieden bij den gedeputeerden van mijner voornoomder vrauwe gheseyt ende verclaert soude worden, alst blijct bij den voors. placcate ende quictancie, hier overghelevert. Daeromme hier den voornomden Jan Laureysz. betaelt de somme van 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 123, f. 190.*

Denzelven bode [*Cornelis Heyn Diddez., bode Beoosterschelde*] van dat hij ommegedregen ende gecondicht heeft ter plaetsen gecoustumeert een placcaet van desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] in daten van den XXI^en^ in jullio anno XV^C^ XIII, gaende aen de drie Staeten Beoisterscelt, inhoudende dat zij commen ende compareren zouden of zenden huere gedeputeerde binder stede van Middelburch up den XXVIII^en^ dach derzelver maent, omme metten anderen Staeten van Zeelland tanhoorne tguendt dat hemluyden bij den gedeputeerden van mijnder genadige vrauwe geseyt ende geopent sal werden, als breedere verclaert staet int voirs. placcaet ende missive van mijne genadige vrauwe, hier overgelevert; dairaf betaelt den voirn. bode zijn gewoenlic loen van 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 932, f. 62v.*

1457 1513 AUGUSTUS 27-28, MIDDELBURG

N.B. Zie over deze dagvaart ook de tekst van het vonnis van de bede d.d. 4 november onder volgend nr.

a *18 augustus. – Keizer Maximiliaan en aartshertog Karel dragen Filips bastaard van Bourgondië, heer van Blaton, admiraal van de zee, op om in plaats van de aartshertogin van Oostenrijk de leenmannen van Zeeland te verzoeken om een toewijzing van de bede van 10.000 lb. – Origineel (volgens Fruin 'met het geschonden zegel van den keizer en den aartshertog in*

roode was'): ZA, Prelaat en Edelen nr. 27 (verloren gegaan in 1940). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 79, nr. 54.

b Dezelve [*Jan Laureisz., bode Bewesterschelde*] noch van ommegedraghen ende ooc gecondicht thebbene ende doen ommedraghen ende condeghen over al Bewesterschelt ten plaetsen gecostumeert een andere plakaet van den voorn. rentmeester [*Andries Andries*] in daten van den XXI^en^ dach van ougst anno XV^C^ XIII, bij denwelcken de voornoomde rentmeestere achtervolghende tscriven van mijner voornoomder genadeger vrauwe mevrauwe van Savoye bescreven heeft ende ontboden de Staten van Bewesteschelt binnen der stadt van Middelburch upten XXVII^en^ dach van der voors. maent van ougst, des avonts in de herberghe omme des anderdaechs daeran goets tijts voor de noene tanhooren ende verstaen tghuent dat men de voors. Staten van mijner voors. vrauwe weghen verclaert ende geseyt soude worden, alst blijckt bij den voors. plackate ende quictancie, hier overghelevert. Daeromme hier den voors. Jan Laureysz. betaelt over sijnen sallaris de somme van 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 123, f. 190-190v.*

Den voirn. bode [*Cornelis Hein Diddez., bode Beoosterschelde*] van dat hij ommegedregen ende gecondicht heeft een placcaet van desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] in daten van den voirs. XXI^en^ in augusto XV^C^ darthiene, gaende aen de drie Staeten Beoisterscelt, inhoudende dat zij commen of zenden zouden huere gedeputeerde binder stede van Middelburch den XXVII^en^ van derzelver maent, omme te anhooren ende verstaene tguent des hemluyden vanwegen des keysers ende eertshertoge verthoent zoude wesen, als breedere verclaert staet int voirs. placcaet ende zekere missive van mijne genadege vrauwe, die men hier overlevert; ende betaelt denzelven bode zijn gewoenlijc loen van 7 s. g., f. 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 932, f. 62v.*

1458 1513 NOVEMBER 2-4, MONSTER OP BORSELE

b De voirnoomde Jan Laureyszone [*bode Bewesterschelde*] van dat hij noch ommegedraghen ende gecondicht heeft ende doen ommedragen ende condeghen over al Bewesterscelt voers. ten plaetsen ghecostumeert een placcaet van desen voirnoomden rentmeestre [*Andries Andries*] onder zijn signet in daten van den XXVIII^en^ dach van octobre int jaer duyst vijfhondert derthiene, bij denwelcken desen voirn. rentmeestre achtervolgende tscriven ende bevel van mijner voirn. genadiger vrouwe bescreven heeft de Staten van Bewesterscelt dat zij commen ende hemzelven vinden zouden oft zenden huere gedeputeerde volcommelijck gelast bij huerer genaden persoon te Monstre in Borsselen sdonderdaechs II^en^ dach van der maent van novembre vijfthiene hondert derthiene[1] om huere voerseyde genaden te doen aenwijsen de twee grooten Vlaems die de Staten van Zeelandt mijnen voirnoomden genadigen heere onlancx daer te voeren geaccordeert hadden up elck ghemet bij der breedde ten vollen schote staende over al Zeelandt voerseit, bij maniere van gratuyteit, met meer andere redenen in denzelven placcate geroert, die men hier overlevert. Daeromme hier den voirnoomden Jan Laureyszone betaelt voer zijn sallaris ende costumelijck loon ghelijcke somme van veerthiene scellinghen grooten, maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 357, f. 136.*

De voorn. Claes Claesz. [*bode Beoosterschelde*] van dat hy ommegedragen ende ghecondicht heeft over al Beoosterschelt ter plaetsen gecoustumeert een open placaet van desen rentmeester in date den XXIX^en^ dach van october anno XV^C^ ende darthiene voors., gaende aen die drie Staeten van Beoosterschelt voors., inhoudende dat zij commen zouden in persoenen oft zenden hueren gedeputeerden volcomelijcken ghelast, zoe dat behoort, te Monster in Borsselen den tweede dach van november, tsavonts in den herbergen omme des anderen dages daeraen mijnder genadige vrouwe aen te wijsen 2 g. up elcken gemete naer die usancien, coustueme ende kuere van Zeelandt, ende bovendien noch taccorderen

ende huere Genade aen te wijsen 12 t. Vlaems up elk gemete bij der breede, blijckende bij denzelve placaet, die men hier overlevert; daeromme hier betaelt de voorn. boode voor zijn ghewonnelijck salarijs, alst blijct by zijn certifficacie inhoudende quictancie, die men oick hier overlevert, de somme van 4 lb. 4 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 149, f. 12v-13.*

c Item betaelt diversschen persoonen, scippers van hueden, bootsgezellen ende riemers van bardgen, de somme van ellef ponden twaelf scellingen drie grooten Vlaems omme bij bevele ende ordonnancie van den voorseiden Prelaet ende Edelen in de maent van octobre vijfthienhondert ende derthienne mijne g.[e] vrauwe, me vrauwe van Savoyen, mit scepen ende baergen te voerene van Asseneden in Borsselen in der prochie van Monstre in Zeellant, omme aldaer huere genaden te doen aenwijsen twee grooten bij der breedde ten vollen schote up elck gemet voor den tijdt van twee jaren omme te vervallen de betalinge van thienduysent guldenen van viertich grooten, onlancx daer tevooren geaccordeert bij den Staten van Zeellant, ende dezelve wederomme tAssenede te bringene, dit al breeder blijckende bij een blat pappiers, dairinne de partien al int lange van article tot article ghescreven staen, inhoudende ordonnantie, die men hier overlevert. Maken in ponden deser rekeningen de somme van 69 lb. 13 s. 6 d. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 65, f. 36v-37.*

e *4 november, Borsele. – De edelen en leenmannen van Zeeland wijzen in tegenwoordigheid van landvoogdes Margaretha van Oostenrijk vonnis dat de Staten van Zeeland de bede van 10.000 lb., bestemd voor de staat van de aartshertog van Oostenrijk en zijn zuster, zullen opbrengen door de heffing van 2 groten bij de breedte van elk gemet gedurende twee jaren.*

Alzoe in de maent van ougst lestleden up tverzouck ende begeerte onlancx daer te voeren gedaen den drien Staeten slandts van Zeellandt bij mijnen heeren van Montengy ende deken van Besancon, dairtoe gecommitteert ende gedeputeert van wegen mijns aldergenadichster vrauwen die eertshertoginne van Oistenrijcke, douagiere van Savoye, regente ende gouvernante etc., dat zij consenteren ende uutreycken wilden de somme van vijfthienduysent ponden van 40 gr. Vlaems tpont, omme die temployeren ende besteden in de betalinge van den ordinaryse costen ende onderhoudenisse van den state mijns aldergenadichste heere mijnen heere die eertshertoge van Oistenrijcke, prince van Spaengnen etc., ende van mijne genadige vrauwen zijn zuster ende nergens el, dezelve drie Staeten naer zekere communicatie hierup gehouden ende considererende die groote ende zware lasten ende afferen die mijn voirs. aldergenadichste heere daghelijcx te dragen heeft, hadden mijnen voirs. genadichste heere bij maniere van eene gratuyteyt extraordinaire ende boven alle andere loopende beden, zowel ordinaire als extraordinaire, die noch loop hebben binnen den voirs. lande van Zeelland, ende nyetjegenstaende die menichfuldige lasten dairinne tvoirs. landt van Zeellandt belast was ende noch es, zo int repareren ende onderhouden van hueren dijcken als anderssins, liberalijck gheaccordeert in de stede van der voirn. begeerte van vijfthienduyst ponden die somme van thienduysent derselver ponden, omme die te bestedene ter usaige alsboven, dezelve somme te betalene binnen twee jaeren tot zulcken dagen ende termijnen als men die ordinarisse beden betaelt, dairaf teerste jaer viel ende verscheen te sint Jansdage decollatio [*29 augustus*] oick lestleden. Ende omme deselve somme van thienduysent ponden te furnieren ende up te bringen, zo was bij den voirs. Staeten geaviseert ende gesloten te leggen ende te schieten up elck gemet landts bij der breedde liggende binnen den voirn. lande twee grooten Vlaems tsjaers voer den tijt van twee jaeren voirscreven. Behouden dat daerinne nyemant vrij ofte exempt wesen en zoude dan die ten halven schote bedijct zijn, dewelcke met halven schote gestaen zouden. Behouden oick dat mijne voirs. genadige vrauwe commen zoude up den gront ende eerde van Zeellandt voir den voirs. sint Jansdage decollatio lestleden, omme de voirs. thienduysent ponden te schieten ende wijsen naervolgende die previlegen, costumen ende gewoenten van denzelven lande. Ende voort dat zij denzelven Staeten vrij, quyte ende exempt houden

zouden van alle extraordinarisse beden die men hemlieden binnen den voirs. twee jaeren zoude willen heesschen.

Ende zichtent dese mijne voirs. genadige vrauwe, accepterende tvoirn. accordt over danckelijck, hadde deselve Staeten doen bescriven ende vergaderen binnen der stede van Middelburch up den avondt Johannis decollatio lestleden, aldair zij bij hueren gedeputeerden denzelven van den Staeten deden verzoucken dat zij de voirs. somme ende gratuyteyt betalen wilden teender reyse ende ten voirs. sinte Jansdage decollatio lestleden. Ende voirts overmidts dat zij voir denzelven sint Jansdage nyet en hadde in persoone mogen commen up den voirs. grondt van Zeelland, duer die groote noodsake die zij hadde in de zaken ende afferen van mijnen voirs. genadegen heere, dat deselve van den Staten huere voirs. compste continueren ende uuytstellen wilden eenen tijt van twee ofte drie maenden.

Waerup deselve van den Staten up al gelet ende gecommitteert, begeerende altijts mijnen voirs. genadigen heere ende vrauwe te believen naer huerlieder vermogen, hadden tevreden geweest dat tvoirs. eerste jaer verschenen te sint Jansdage decollatio laestleden, ende twelck men gewoenlic es te betalene binnen drie andere toecommende dagen ende payementen, geheel ende al betaelt worde ten eersten van den voirs. drien payementen. Behouden dat het tweeste jaer verschinende sinte Jansdage decollatio [*29 augustus*] anno veerthiene betaelt zoude worden metter voirs. ordinarisse bede, continuerende ende uuytstellende ooc die compste van mijnder voirs. genadige vrauwe den tijt van twee maenden ofte emmers tot sint Andriesdage [*30 november*] naestcommende, binnen welcken tijde zij gehouden zoude zijn te commen up den voirs. gront van Zeellandt omme te procederene ten wijsdomme van der voirs. bede ende gratuyten naer costume, oft bij gebreke van dien ware tzelve accord nul ende te nyenten.

Ende het zo zij dat mijne voirn. genadige vrauwe, accepterende alle tgene des voirs. es over danckelijck ende begeerende te dien hende te doen procederen ten voirs. wijsdomme ende te onderhouden die solempniteyten dairtoe behoirende, jegenwoirdelijck gecommen is in de prochie van Monstere in Borsselen, grond ende eerde van Zeellandt, zo eyst dat up huyden datum van desen, in presencie van mijne voirs. genadige vrauwe wesende in de voirn. prochie van Monstere, de voirs. twee gr. Vlaems tsjaers gescoten ende geleyt zijn up elck gemet landts bij der breedde over al den voirs. lande van Zeelland, ende bij den edelen ende mannen van denzelven lande bij monde van Lievin van Cats, een van denzelven edelen, uuytgesproken ende gewesen. Dewelcke gheheven ende geinnet zullen woorden ten coste van de lande buyten den voirs. twee jaeren tot zulcken termijnen ende ondere alzulcke andere condicuen ende voorwaerden als hierboven ende in tvoirs. accordt begrepen ende gespecifiert staen. Behouden oick dat indien dair yet overt van den voirs. twee gr. up tgemet tsjaers, dat zal men employeren ende besteden in de afferen ende noodsaken van den voirs. lande van Zeelland, ter ordonnancie van denselven Prelaet ende Edelen naer costume.

Ende alzo die gedeputeerde der stede van Ziericxzee over den landen van Schouwen den Staeten van Zeelland ten tijde van den accorde van der voirs. gratuyteyt ende bede van thienduyst ponden verthoenden, ende noch jegenwoirdelijck in presencie van mijne voorn. genadige vrauwe verthoent hebben, dat al eyst zo dat tvoirs. land van Schouwen ten halven schote nyet bedijct en is, zo staet dat nochtans ten halven schote bij zekere brieven van octroye die zij zichtent dairup vercregen hebben. Nyettemin zij zijn tevreden dese reyse in de voirs. gratuyteyt te contribueren ende gelden geheel schot met protestacien dat het zij zonder prejudicie van hueren voirn. brieven van octroye, verzouckende dairomme an mijne voirs. genadiger vrauwe hierup te willen verclaeren hueren goede meeninge ende geliefte.

Dezelve mijne genadige vrauwe, gehoirt tversouck van den voirs. van Ziericxzee, heeft verclaert ende verclaerst bij desen dat tconsent ende accord bij denzelven van Ziericxzee in deser zake gedaen nyet en es noch wesen en sal in prejudicie of achterdeele van hueren

voirs. brieven van octroye, maer dat deselve in andere zaken zullen bliven in huere macht, vigeur ende weerden.

Actum ter voirs. plaetsen, den IIII^en^ dach van novembris int jaer duyst vijfhondert ende darthiene.

– *Afschrift: ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1100, f. [1]-[1]v; (door pensionaris Heissius, naar het origineel;* Die principale acte es zedert hier overgelevert*) ZA, Prelaat en Edelen nr. 68, f. 3v-5v (Opschrift:* Ander copie van der acte van den 2 g. up tgemet over de breede voer de jaren XV^C^ XIII ende XIIII*). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 79-80, nr. 55; idem, Rekeningen, p. 297, nr. 484.*

1 2 november viel in 1513 op een woensdag; denkelijk is de dag na Allerzielen bedoeld.

1459 1513, ?

c Betaelt meester Jacop Heissius, pentionnaris van den edelen van Zeellant, by ordonnantie van der wet over zekere vervolghe, by hem onlancx gedaen tot verzoucke ende begheerte van burchmeesters ende scepenen van der steden van Zeelant an mijn genadige vrouwe van Savoyen, regente ende gouvernante, ende an die van den Secreten Raide omme provisie van justicie te gecrighene op ende jeghens de groote nyeuwicheyt, die meester Jan van den Bossche, thollenaere van Iersickeroort, dede ende committeerde, willende tholrecht nemen van den poorteren ende andere vrye ende geprevilegeerde persoonen van Zeellant van diversche goeden ende coopmanscepen, waervoeren hem by denzelven Staten van den steden toegeleyt is te betalene de somme van 10 lb. gr., daerof die portie van die van Middelburch beloept 3 lb. 6 s. 8 gr., die van Ziericzee 3 lb. 6 s. 8 gr., die van Reimerzwale, Goes ende der Tholen tsamen 3 lb. 6 s. 8 gr.; aldus hier voer de portie van die van Middelburch 3 lb. 6 s. 8 gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1513 (verloren gegaan in 1940). – Druk: Unger, Bronnen Middelburg II p. 438. – Vermeld: Kesteloo, 'Stadsrekeningen Middelburg' 3, p. 395.*

1460 1514 MEI 13-24, MECHELEN

Vgl. Dagvaarten Holland, VI, nr. 316, waaraan ook de termini zijn ontleend. In Mechelen werd overlegd over de verlenging van het bestand met de Wendische steden en over de samenstelling van de ambassade van Holland en Zeeland naar de dagvaart te Bremen. Zie ook hierna nr. 1462.

c Betaelt meester Erasmus, der stede pensionaris, over dat hij bij ordonnantie van der wet gesonden is geweest tot Mechelen in de dachfaert aldaer gehouden nopende de zes Wenssche steeden; ende heeft uuyt geweest IX daghen, tot 3 s. 4 gr. tsdaechs, facit 30 s. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1514 (verloren gegaan in 1940).*

1461 1514 MEI 19-20, MIDDELBURG

b Jan Laureyszone, gezwooren bode Bewesterscelt in Zeelant, van dat hij ommegedragen ende gecondicht heeft over alle de prochien van Bewesterscelt een plackaet van den voirnoomden rentmeestre [*Andries Andries*] in daten van den II^en^ dach van meye anno vijfthienehondert veerthiene, bij denwelcken dezelve rentmeestre achtervolgende tbevel van mijne genadege vrouwe mevrouwe van Savoyen etc. ontbiedt allen scoutten ende scepenen over al den voers. prochien binnen Bewesterscelt dat zij hem informeren wel ende duechdelijcken elck in zijn bedrijf van dies de provisoren ende dekenen van der gheestelijcker jurisdictie van Utrecht gecomposeert oft te laste geleyt hebben den ondersaten Bewesterscelt voerseit contrarie ende tegens de leste concordaten[1] gemaect tusschen den bisscop van Utrecht ende mijnen genadigen heere, ende tzelve bij goeden declaracie overbringhen zouden upten

XIX^en^ dach van der voerseyder maent van meye binnen der stadt van Middelborch om sanderdaechs metten Staten van Bewesterscelt, die oick alsdoen daer wesen zouden, alle dinghen rijpelijck over te ziene ten eynde instructie te gevene denghenen die ter dachvaert in den Haghe reysen zouden bij de gedeputeerde van mijne voirn. genadige vrouwe ende van den voirn. bisscop van Utrecht, omme alle zaken tot een goet effect te bringene, dit al breedere blijckende bij den voers. placcate ende quictancie, hier overgelevert. Daeromme hier de voers. Jan Laureysz. betaelt over zijn sallaris ende gewoenlijcken aerbeyt de somme van veerthiene scellingen grooten, facit 4 lb. 4 s.
Dezelve [*Jan Laureisz., bode*] noch van ommegedragen ende gecondicht thebbene ende doen ommedragen ende condigen over al Bewesterscelt ten plaetsen gecostumeert een placcaet van den voirn. rentmeestre in daten van den IIII^en^ dach van meye XV^C^ veerthiene voers., bij denwelcken de voirn. rentmeestre achtervolgende tbevel van mijne voirs. genadige vrouwe bescreven ende ontboden heeft de Staten van Bewesterscelt binnen der stede van Middelborch upten voirn. XIX^en^ dach van meye XV^C^ veerthiene, geroert int naeste voergaende article, om des anderdaechs daeran goets tijts voer de noene mitten scoutten ende scepenen van allen den prochien van Bewesterscelt, die oick upten zelven dach aldaer ontboden waren, alst blijct bij tvoers. voergaende article, met elckanderen te ramene ende sluyten een goede instructie up tongelijck ende composicien van den voers. dekenen, ten eynde dat de gedeputeerde van mijnder voers. genadiger vrouwe ter dachvaert in den Haghe daerof geadverteert moghen wesen volgende tinhouden van den voers. voergaenden article, oick blijckende bij desen voers. placcate metten quictancie, hier overghelevert. Daeromme hier den voerseyden Jan Laureyszone over zijnen sallaris als costumelijck es de somme van 4 lb. 4.s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 124, f. 144-144v.*

1 Vgl. De Stoppelaar, *Inventaris*, p. 251-252, nr. 938: 1508 juli 3, Mechelen. – 'Concordaat van keizer Maximiliaan en Karel van Oostenrijk met Frederik, markgraaf van Baden, bisschop van Utrecht en Philibert Naturel, proost en archidiaken van Utrecht, over de uitoefening der geestelijke jurisdictie in de drie consistoriën of kwartieren van Zeeland, te weten Walcheren, Zuidbeveland en Schouwen.' Hierin worden de grenzen der geestelijke en wereldlijke macht omschreven, en 'de tax vastgesteld van hetgeen provisor en deken in ieder kwartier zal mogen ontvangen voor citatiën, monitiën, absolutiën van ban, excommunicatiën, interlocutoire en andere sententien in zake van huwelijken, kinderbedden enz.'

1462 1514 MEI 26-27, MIDDELBURG

N.B. De in de tekst genoemde dagvaart te Bremen was eerst voorzien op 4 juni en werd na enkele keren uitstel uiteindelijk gehouden in september. Behalve afgevaardigden van Holland zouden ook gedeputeerden van Zeeland en van Antwerpen deelnemen. Uit het reces van de dagvaart blijkt niet dat in Bremen Zeeuwen aanwezig zijn geweest; blijkbaar heeft Zeeland zich laten vertegenwoordigen door Holland (Dagvaarten Holland, VI, nr. 326).

b Dezelve [*Jan Laureisz., bode Bewesterschelde*] noch van ommegedragen ende gecondicht thebbene over al Bewesterscelt voers. ten plaetsen gecostumeert een andre placcaet van den voirn. rentmeestre [*Andries Andries*] in daten van den XXII^en^ dach van meye anno XV^C^ veerthiene, bij denwelcken hij achtervolgende zekere beslotene brieven van mijne voirn. genadiger vrouwe aen den voers. placcate gehecht bescreven ende ontboden heeft de Staten van Bewesterscelt binnen der voers. stadt van Middelborch upten XXVI^en^ dach van der voers. maent van meye, des avonts in de herberge om des anderdaechs daeraen goets tijds voer de noene tsamen te communiquieren ende een eyndelijcke resolucie te nemene up de zaicke ende apparancie van der oirlooghe van den Weynsche steden ende die van Hollandt, Zeelandt ende Vrieslant, ten eynde te scickene huerlieder ghedeputeerde ter dachvaert die men te diere causen houden zoude te Bremen, omme aldaer mitten anderen ghedeputeerden van Hollandt, Zeelandt ende van Andworpen te besoingnieren up tstuck van den voerseyden Weynsche steden, tot reparacie ende continuacie van den bestande oft

finalle paeys etc., dit breedere blijckende bij den voers. placcate ende missive van mijnder voers. genadiger vrouwe die men tsamen hier overlevert mitten quictancie van den voers. Jan Laureyszone. Daeromme hier voer zijn voers. loon ende sallaris als costumelijck es de voers. somme van 14 s. groten, maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 124, f. 144v-145.*

1463 1514 JUNI 11-24, BRUSSEL

N.B. Over deze bijeenkomst zie ook Dagvaarten Holland, VI, nr. 319, waaraan ook de termini zijn ontleend.

c Den voirseiden rentmeester [*Andries Andries*] de somme van vier pondt zesse scellingen acht groten Vlaems over zijn vacatien van derthien geheele daghen tot viertich stuvers sdaechs, omme uuyt versoucke van den Prelaet ende Edelen gereyst te zijne van Middelburch te Bruessel in de dachvaert aldaer gehouden omme andwoorde te gevene up de begeerte gedaen bij die van Hollant nopende de convoyeerscepen, die zij versochten dat men toereeden zoude omme den visschers te beschermen ende den coopman te convoyeren, alst blijct by de ordonnancie van den voirs. Prelaet ende Edelen in naeste voirgaende article overgelevert;[1] die maecken 26 lb. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 68, f. 23-23v.*

Op deze dagvaart was de pensionaris Heissius aanwezig; zie de verzamelpost opgenomen onder volgend nr.

1 Verwezen wordt naar de verzamelpost opgenomen onder volgend nr.

1464 1514 JUNI, DEN HAAG

N.B. De kwestie van de geestelijke jurisdictie speelde ook tussen Holland en Utrecht, zie de resolutie van de vroedschap van Haarlem van 29 mei (Dagvaarten Holland, VI, nr. 318 onder b) en de niet nader gedateerde dagvaart uit 1514 (idem nr. 337).

c Meester Jacop Houtman ende de voirseide meester Jacop Heissius [*pensionaris van Prelaat en Edelen*] tsamen de somme van acht pondt ende vyf scellingen groote Vlaems, te wetene de 6 lb. 18 s. 8 g. gesaemder handt voor huerlieder vacacien ende dachgelden van elcx derthien geheele dagen te 5 s. 4 g. sdaechs, die zij uutgeweest ende gevaceert hebben van dat zij uuyt laste ende bevele van den voirs. Prelaet ende Edelen gereyst zijn geweest in den Hage ter dachvaert aldaer geleyt ende gehouden in de maent van junio XV^{C} vierthiene lestleden tusschen mijnen heere de bisscop, archidiakene ende domprost van Utrecht ter eender zijde ende den Staeten van Zeelant ter anderen, omme aldaer met mijne heere den president van Hollant, als daertoe geordonneert ende gecommitteert vanwegen mijner genadeger vrauwe mevrauwe van Savoye, te handelen, tracteren ende neder te leggene int vriendelicke, waert mogelick, alsulcken gescillen als stonden te rijsen ter saken van den excessen oft abusen die bij der eender of der anderen van den voirn. partien gedaen ende gecommitteert mochte wesen jegens ende contrarie den vriendelicken concordaten voortijts gemaect up de exercicie van der geestelicker jurisdictie binnen Zeelant, ende oick omme breeder verclaringe ende interpretacie thebbene up zomige articlen int voorn. concordaet begrepen, daertoe zij gevaceert hebben zoot voors. es elck derthien geheel dagen ten pryse voirs.; ende boven desen den voirnoomden Heissius alleene achtien scellingen vier groote, die hij verleyt hadde om tcopieren ende minuteren van zekere diverssche brieven dienende ter materie voirs. ende anderssins, dadvocaet meester Joos Heijukinsloot, die hemlieden geassisteert hadde, betaelt thebbene; ende de voornoomde meester Jacop Houtman noch 8 s. g. voor zijn vacacien ende dachgelden van twee dagen die hij binnentslants gedaen heeft boven de voirs. XIII dagen nopende deser materie. Comt tsamen ter voirs. somme van 8 lb. 5 s. g. Vlaems, alst breedere blijct bij de voirs. ordonnancie ende quitancie van den voirn.

Houtman ende Heissius, die men tsamen hier overlevert; daeromme hier de voirs. 8 lb. 5 s. g. Vlaems, facit 49 lb. 10 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 68, f. 21-22.*

e *Over de activiteiten van de pensionaris in deze en andere zaken zie de volgende ongedateerde verzamelpost in dezelfde rekening:*
Den voirnoemden meester Jacob Heissius de somme van twintich pondt thien scellingen thien groote Vlaems over zijn dachgelden van drie diverssche voyagen bij hem gedaen bij bevele ende ordonnancie van den voirs. Prelaet ende Edelen up diverssche dachvaerden nopende zekere groote difficile zaken ende affairen den lande ende Staten van Zeelant angaende, als oick anderssins in penningen bij hem betaelt ende gedesboursseert int vervolgen ende exercie der voirs. affairen: zoe omme tvervolch van der generaele provisie van justicie up ende tiegens die voirs. provisoors ende dekens van der geestelicker jurisdictie van Zeelandt ende allen anderen die hemlieden vervoordert hadden ende noch vervoorderen zouden willen het concordaet te transgresseren; als oick te solliciterene bij middele van mijne genadege vrauwe dat de coninck van Inghelant, wesende te Rijsele, de vyve oft VI^{M} Ingelsche knechten, die men zeyde int vertreck van Doornick geordonneert ende bevolen te wesen te commen in Zeelant omme voorts te zeylen naer Ingelant, eenen anderen wech nemen mochten ende dat tselve passaige gebroken waere, gelijck dat ghesciede; inschelijcx van dat de voirs. Heissius bij ordonnancie als boven gereyst heeft te Mechelen ende aldaer consultacie ende raedt gehouden heeft vanwegen de voirs. prelaet ende edelen met hueren advocaet ende procureurs oft noodt ende oirboir was dat zij hemlieden voegen zouden met Andries Andries, rentmeestre van Bewesterschelt in Zeelandt, ende die van den gerechte van Middelburch in zekeren processe die zij gesaemder handt hangende hadden in den Grooten Raedt als appellanten jegens die van den Raide ende de procuereur generael van Hollandt, ter cause van die eerste kennesse die elck van hemlieden pretendeerden thebbene van den delicten die men zeicht geperpreteert te zijne bij eenen Anthonis Pier Duyn, svoorseits rentmeesters gevangene; als oick andressins nopende de dachvaert van den convoyeerscepen te mogen toereeden omme den visschers ende coopluyden te moghen beschermen etc.; mit meer andere diverssche provisien, geimpetreert vanwegen als boven tot proffijte ende onderhoudenesse svoirs. landts van Zeelandt, dit al breedere blijckende bij de voirs. drie voyagen in drie blaren pappiers aneen gehecht al int lange gescreven, midts ordonnancie van den voirs. Prelaet ende Edelen daerinne de voirs. dachgelden ende vacatien van denzelven Heissius mitten partien bij hem gedesboursseert verclaert staen, midtsgaders zijn drie quitancien, tsamen hier overgelevert; daeromme hier de voirs. somme van 20 lb. 10 s. 10 g. Vlaems, in ponden deser rekeninge facit 123 lb. 5 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 68, f. 22-23.*

1465 1514 JULI 3-11, MIDDELBURG
b Dezelve [*Jan Laureisz., bode Bewesterschelde*] noch van ommegedragen ende gecondicht te hebbene ende gedaen ommedragen ende condighen over al Bewesterscelt voers. ten plaetsen gecostumeert een andre placcaet van den voirn. rentmeestre [*Andries Andries*] in daten van den XXVI^{en} dach van junio anno XV^{C} veerthiene, bij denwelcken de voirn. rentmeestre achtervolgende tscriven van mijne voirn. genadige vrouwe mevrouwe van Savoyen etc. bescreven heeft ende ontboden de Staten van Bewesterscelt binnen der stadt van Middelborch opten derden dach van julio vijfthienehondert veerthiene voers., des avonts in de herberge om des anderdaechs daeraen goets tijts voer de noene tanhooren ende verstaen tguent dat men de voers. Staten van mijnder voers. genadiger vrouwen weghen verclaren ende zeggen zoude, alst blijct bij den voers. placcate ende quictancie, hier overgelevert. Daeromme hier den voers. Jan Laureyszone betaelt voer zijn sallaris ende costumelijck loon naer ouder gewoonten de voers. 14 s. groten Vlaems, maecken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 124, f. 145.*

c Den voirn. rentmeester [*Pieter van der Moelen*] heeft gecompareert metten anderen Staten van Beoosterscelt ter dachvaerdt, geleydt te Middelburch upten derden dach van julio anno XV^C^ ende vierthiene, om aldaer metten anderen Staten te helpen raemen ende concluderen wat antwoirde dat men geven zoude mijn heere van Montengny ende heer Jan Karondelet, deken van Bysanchon, up alzulcke peticien ende bede van 32.000 croenen die zy vanwegen der keyserlijcke Mayesteydt ende eertshertoge begeert hadden over al tlandt van Zeelandt geduerende den tijt van drie jaeren lanck, aldaer dat mijnen voirn. heeren voir een jaer geconsenteert was de somme van 27.000 lb. van 40 groten Vlaems tpondt.[1] In welcke reyse dezelve rentmeester vaceerde, mits dien dat de voirn. Staten eens thuys reysen moesten om volcomen macht te hebben, den tijt ende termijn van negen dagen, alst blijct by brieven van kennesse ende affirmacie van den voirs. deken van Bijsanchon heer Jan Carondelet onder zijn hanteycken, gegeven den XI^en^ dach van der voirs. maendt van julio, die men hier overlevert, mits dien dat de voirn. rentmeester dezelve reyse nyet gestelt en heeft in uuytgeven daer dat hij ontfanck gemaict heeft van denzelven bede in zijn zevende leste rekeninge, tot vierentwintich stuvers sdaechs, qui valendt in ponden dezer rekeninge de somme van 10 lb. 16 s.[a] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 934, f. 48-48v.*

a *In de marge tekende de Rekenkamer aan: a)* Bij certificacie van mijnen heere den deken van Besancon hier overgelevert*; b)* Loquatur, alzoe dit voiaige behoirde gestelt te zijne in de rekeninge van der bede de anno XIIII*; c)* De rentmeester seyt dit vergeten te hebben te stellen in deselve rekeninge; zoe lijd dit hier, alzoet zijn leste rekeninge is.

1 Voor het vonnis van leenmannen betreffende deze bede zie volgend nr.

1466 1514 AUGUSTUS 25-31, BERGEN OP ZOOM-YERSEKEROORD

b Dezelve [*Jan Laureisz., bode Bewesterschelde*] van dat hij noch ommeghedraghen ende ghecondicht heeft een placcaet van den voirnoomden rentmeestre [*Andries Andries*] onder zijn signet in daten van den X^en^ dach van ougst anno vijfthiene hondert veerthiene gaende aen den Staten van den lande van Zeelandt, mencye maickende dat de voerseyde Staten hem vinden zouden upten XXV^en^ dach der voerseyder maent van ougst bynnen der stadt van Berghen upten Zoom omme des anderdaechs daeraen goets tijts voer de noene in huere jeghewoirdicheyt te aenwijsen dese jeghewoirdighe bede vijfthiene hondert veerthiene, mijnen voirnomden genadigen heere gheaccordeert bij den Staten svoers. landts van Zeelandt, breedere blijckende bij tvoerseyde placcaet ende quictancie van den voernoomden Jan Laureyszone daer ondere ghescreven, mit eenen beslotenen brief van mijnder voernoomder ghenadegher vrouwe daeraen gehecht, die men tsamen hier overlevert. Daeromme hier den voers. Jan betaelt over zijn costumelijck loon de somme van veerthiene scellinghen grooten Vlaems, maicken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 358, f. 19v-20.*

c Claeis Lievinsz. van Cats, schout van den hoogen banne, Vrancke van Borsselen, heere van Cortkene, Willem van Cats ende Guillame Bardaille, leenmannen der graeflicheyt, Gheleyn van Haefskercke, advocaet, Joos Thibault, greffier van der hooger vierschare van Zeelant, ende de voors. rentmeestere [*Andries Andries*] voor huerlieder vacatien ende dachgelden, elcx van ses geheele daghen ten pryse de eerste zes persoonen te 3 s. 4 d. groten sdaechs ende den voorn. rentmeestere te 5 s. 4 g. sdaechs, die zij uutgeweest ende gevaceert hebben ten tholhuyse van Yersickeroort omme aldaer den XXVI^en^ dach van ougst XV^C^ XIIII lestleden deselve bede XV^C^ vierthiene mijnen voirn. genadegen heere metter vierschaere in jegewoirdicheyt van mijne genadege vrauwe mevrauwe van Savoye etc. schotsgewyse gestelt ende angewesen thebbene, alst blijct bij ordonnancie geteickent bij mijne voors. genadege vrauwe ende van den audiencier meester Phelips Haneton, die men hier mitten voors. zes quitancien van den voorn. persoonen overlevert, beloopende ter somme van 45 lb. 12 s.[a] – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 69, f. 18-18.*

e *26 augustus, Yersekeroord. – De edelen en leenmannen van Zeeland wijzen in tegenwoordigheid van landvoogdes Margaretha van Oostenrijk vonnis dat de Staten van Zeeland de bede van 30.500 gulden zullen opbrengen door de heffing van 15 groten steenschietens en 3 groten bij de breedte van elk gemet.*

Alzoe in de maent van julio lestleden up tversouck ende begheerte den drien Staten tslands van Zeelandt, ten zelven tijde vergadert wesende binnen der stadt van Middelborch, gedaen bij mijnen heere van Montigny ende deken van Besanchon, daertoe ghecommitteert ende gedeputeert vanweghen mijnder ghenadiger vrouwe die eertshertoginne van Oistenrijcke, hertoghinne ende gravinne van Bourgoingnen, douagiere van Savoyen, regente ende gouvernante etc., dat aenmerckende die groote ende zware costen die de keyser ende mijn aldere genadichste heere deertshertoge, prince van Spaignen etc., te draghen hebben gehadt, zoe ter zaicken van der lester oirloghe van Gheldre als oick omme onlancx mijn vrouwe Marie geschict te hebbene in den rijcke van Hongherien, ende voorts te solempniseren thuwelijck van mevrouwe Ysabel mijns voers. genadichs heeren zusters, ende anderssins in vele ende diverssche manieren, zij wilden mijnen voers. genadigen heere tot onderhoudenisse van zijnen state accorderen ende uuytreycken die somme van twee ende dertichduyst croonen tsjaers den tijdt van drie jaren lanck gheduerende, bynnen ende duerende welcken tijde tvoers. landt van Zeelandt onghelast ende onghemoeyt bliven zoude van eenighe breedere bede oft penninghen te ghevene; dezelve van den Staten naer zekere communicatien hierup gehouden ende considererende die lasten ende affairen van mijnen voers. genadighen heeren zeere zwaer te wesene, hadden denzelven mijnen genadigen heere tot onderhoudenisse van zijnen voerseyden state oft omme andere zijne nootzaicken ende affairren te helpen vervallen boven zekere extraordinaire bede noch loop hebbende, ende nyettegenstaende die groote ende meenichfuldighe lasten die tvoernoomde landt van Zeelandt te draghen heeft gehadt, soe ter causen van den voerleden beden als het inbreken, maicken ende repareren van den dijcken metter jaerlicscher onderhoudenisse van dien, niettegenstaende oick die cleyne neeringhe mitten grooten verliesen die de ondersaten van Zeelandt gehadt ende gheleden hebben ter cause van der oirloghe wesende tusschen die twee coninghen ende dat noch dagelicx die schamele visschers berooft ende ghepilliert wordden van den schepen van oirloghen oft piraten die noch ter tijdt in de zee zijn, liberalijck gheaccordeert in de stede van der voers. begheerte van 32.000 croonen de somme van zevenentwintichduyst guldenen ten twintich stuvers tstuck voer een jaer allenlijck boven alle gracie ende quytsceldinghe gedaen, zoewel bij der Key. M. als bij wijlen den grave van Zeelandt, diverssche gheestelijcke persoonen, godshuysen, die van den lande van Scauwen ende andere, dewelcke jaerlicx beloopen tot grooten sommen van penninghen, daerbij dat dandere landen ende gronden schotbaer wesende te meer bezwaert zijn; ende boven desen hebben dezelve Staten noch gheaccordeert mijnen voers. genadighen heere bij maniere van gratuyteit, omme zijne beliefte daermede te doene, de somme van vijfhondert guldenen ende mijnder voirnoomder genadigher vrouwe de somme van drieduysent guldenen, bedragende tsamen ter somme van dertichduysent vijfhondert guldenen, al munte alsboven;

om welcke somme ende bede mitsgaders oick zekere andere lasten ende sculden daerinne tlandt van Zeelandt jegewoirdelijck belast es, zoewel omme de lossinghe van zekere renten bij sommeghe van den steden vercocht die noch loop hebben ten laste van den lande als andere upcommende lasten te vervallen ende furnieren, zoe hadden bij den voirn. Staten geraemt ende gheadviseert gheweest voer een jaer alleenlijck te schietene vijfthiene grooten Vlaems tsteenscietens ende drie grooten munte alsboven bij der breedde up elck ghemet landts staende ten vollen schote over al den voers. lande van Zeelandt, vallende ende verschinende sint Jansdage decollacio [*29 augustus*] nu eerstcommende, die geint zullen wordden tot coste van mijnen voirnoomden genadigen heere ende betaelt tot drien termijnen naer ouder costumen, ende dit boven noch andere twee grooten bij der breedde die int voers. toecommende jaer noch loop hebben zullen ter causen van den

10.000 guldenen, zijnder genaden geconsenteert int leste voerleden jaer tot hulpe van der onderhoudenisse van zijnen ordinarisse costen,

behouden ende welverstaende dat hangende desen tvoers. landt van Zeelandt ongehouden ende ontlast bliven zal van eenighe bede te consenteren oft te ghevene, omme wat zaicken het wesen mach, ende dat mijne voers. genadighe vrouwe voer den voirnoomden sint Jansdage decollacio commen zoude upten gront van Zeelandt omme de voirn. bede ende gheraemde penningen te doen wijsen, naer de kuere van den voers. lande, met condicien oick dat indien mijn genadige heeren yemande eenighe gracie oft quytsceldinghe deden boven deghene die huere genade ende huere genaden predicesseurs totten daghe van huydent toe gedaen hebben, dat die wesen zullen tot hueren ghenaden coste ende laste, ende nyet tot laste van den voors. lande van Zeelandt, behouden oick dat die rentmeesters die de voers. bede ontfaen zullen, zullen mogen betalinghe doen metten bereden resten, oick al naer ouder costumen.

Ende het zoe zij dat mijne voers. genadige vrouwe, accepterende tvoirnoomde accord metten condicien boven verclaert over danckelijck ende begheerende te dien eynde tonderhoudene die solempniteyten ende rechtvoerderinghen daerup dienende naer inhoudt den voers. kueren ende previlegien, jeghewoirdelijck ghecommen is in hueren persoone ten tolhuyse van Yrsickeroort, gront ende eerde van Zeelandt, soe eist dat up huydent datum van desen, in presencie ende jeghewoirdicheyt van mijne voers. ghenadighe vrouwe wesende ten voers. tolhuyse, de voers. 15 grooten tsteenscietens ende drie grooten bij der breedde voer een jaer alleenlijck verschinende ten voirnoomden sint Jansdaghe decollacio [*29 augustus*] naestcommende boven de voirnoomde twee grooten bij der breedde gheleyt int voerleden jaer als voers. es, gheschoten ende gheleyt zijn up elck ghemet lants staende ten vollen schote over al den voirnoomden lande van Zeelandt, ende bij den edelen ende mannen van denzelven lande bij monde van mijnen heere van Cortkene, een van den voers. edelen, uuytghesproken ende ghewesen, up alzulcke condicien ende voerwaerden als hierboven int langhe verclaert staen, behouden voort dat tghene datter overen zal van den voirnoomden vijfthiene grooten tsteenscietens ende drie grooten bij der breedde, dat zal geemployeert wordden in de lossinghe van den voers. renten ende voorts in de betalinge van den voirnoomden lasten ende affairren ende nootzaicken van den voirnoomden lande, ter ordonnancie van den Prelaet ende Edelen van denzelven lande, daerof die rentmeesters zoewel Beoist als Bewesterscelt hemlieden oft hueren gecommitteerden rekeninghe doen zullen ende nyement anders, oick naer ouder costumen.

Actum ter voers. plaetse, den XXVI[en] dach van ougst int jaer duyst vijfhondert ende veerthiene.

Aldus ondergeteykent Marguerite, Thybault ende Haneton.

– *Afschriften: (door J. de Jonge, naar* de originaele acte, hier overgelevert ende gedaen ant liaetse deser rekeninge*) ZA, Rekenkamer I B-O nr. 358, f. 1-2;(door Vincent Cornelisz., naar een kopie door Heissius) ibidem nr. 1100a, f. [1]-[1]v; ZA, Prelaat en Edelen nr. 69, f. 2v-4v (opschrift:* Copie van der acte van den 15 grooten tsteenscietens ende drie grooten by der breede voor een jair alleenlyck*). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 80, nr. 56 (ad '27 augustus'); Fruin, Rekeningen, p. 298, nr. 489.*

De voirn. rentmeester [*Pieter van der Moelen*] ees noch van binnen der stede van Ziericzee gereyst tot Loeven bij de heeren van der Financie, om te sluyten zijn staet van der voirn. bede van 27.000 lb. die verscenen waeren decollacio Johannis [*29 augustus*] anno XV^C ende vierthiene, mits dien dat een ygelijck hem bedwingen wilde om betalinge te hebben eer dat dezelve staet geslooten was. In welcke reyse hij vaceerde gaende ende commende den tijt van negen dagen, alst blijct bij zekere acte ende tauxatie gegeven ten bureele van der Financie den XXVII[en] dach van januario anno XV^C ende vierthiene onder thanteijcken van den tresorier Le Clerck, die men hier oick overlevert, om de redenen verclaert int voirgaende article[1] tot vier scellinck acht groten sdaechs, maicken in ponden dezer rekeninge de somme van 12 lb. 12 s.[b] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 934, f. 48v.*

a *In de marge tekende Rekenkamer aan:* Dese vacacien den lande te heysschen waere eene nyeuwicheit, ergo ende oick bij gebreecke van ordonnancie van Prelaet ende Edelen hier geroyeert.
b *In de marge tekende Rekenkamer aan: a)* Bij certificacie van Charles le Clerck, doen tresorier, hier overgelevert*; b)* Loquatur, alzoe dit voiaige geroyeert is in des rentmeesters VIIe rekeninge van der beden, folio IXo, om de redenen aldaer verclairt*; c)* Transeat uut machte van derselver certificacie. *N.B. De genoemde zevende rekening van rentmeester Pieter van der Moelen van de bede, over het jaar 1514, is niet meer voorhanden.*
1 Zie onder voorgaand nr.

1467 1514 SEPTEMBER 21-22, MIDDELBURG
b Dezelve [*Jan Laureisz., bode Bewesterschelde*] noch van ommegedragen ende gecondicht te hebbene ende gedaen ommedragen ende condighen over al Bewesterscelt voers. ten plaetsen gecostumeert een andre placcaet van den voornoomden rentmeestre [*Andries Andries*] in daten van den XVII^en^ dach van septembre anno vijfthienehondert veerthiene, bij denwelcken dezelve rentmeestre volghende tscriven van mijnder genadigher vrouwe voerscreven ontboden ende bescreven heeft de Staten van Bewesterscelt binnen der voers. stadt van Middelborch upten XXI^en^ dach van der voerseyder maent van septembre, des avonts in de herberghe om des anderdaechs daeraen goets tijds voer de noene tsamen te communiquieren up tinhouden van den voerseyden besloten brieven ende sluyten zulcke proffijtelijcke andwoirde als zij bevinden zouden ter materie dienende nopende tonderhoudt, proffijt ende welvaert van der coopmanscepe van den lande van haerwaertsovre, ende bijsondere van den zoute, dit al breedre blijckende bij der voers. lettre missive ende quictancie, hier overghelevert, up de marghe van den voerseiden placcate gescreven. Daeromme hier de voers. Jan Laureyszone betaelt zijn voers. loon, beloopende viere pondt, viere scellingen; ende bovendien den voers. Jan noch betaelt twintich stuvers voer zijn aerbeyt van zekere besloten brieven van den voers. rentmeestre naer thouden van der voers. dachvaert te Brussele aen mijne voerseyde genadighe vrouwe gedregen thebbene, bij denwelcken den voerseyden rentmeestre mijne voirn. ghenadighe vrouwe adverteerde van der conclusie van der voers. dachvaert, oick bij quictancie van den voers. Jan Laureyszone, facit tsamen 5 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 124, f. 145-145v.*

1468 1514 NOVEMBER 26-27, MIDDELBURG
b Dezelve [*Jan Laureisz., bode Bewesterschelde*] noch van ommegedraghen ende ghecondicht te hebbene ende doen ommedragen ende condighen over al Bewesterscelt ten plaetsen gecostumeert een andre placcaet van den voirn. rentmeestre [*Andries Andries*] in daten van den XXI^en^ dach van novembre anno vijfthienehondert veerthiene, bij denwelcken volgende tscriven van mijne genadige vrouwe van Savoyen hij bescreven heeft de Staten van Zeelant Bewesterscelt te commen ende compareren binnen der stadt van Middelborch upten XXVI^en^ dach van der voers. maent van novembre, des avonts in de herberghe om des anderdaechs daeraen goets tijts voer de noene tsamen te communiquieren ende te sluytene wat personnaigen dat zij ter generaler dachvaert van allen den landen geleyt te Brussele bij mijnder voirnomder genadeger vrouwe bij bevele van den keysere upten derden dach van decembre doen eerstcommende zenden zouden om aldaer metten Staten van allen den voers. anderen landen tanhooren zekere zaicken die hemlieden aldaer geproponneert zouden worden grootelicx aengaende de welvaert van mijnen voirn. genadigen heeren ende hueren landen ende ondersaten, dit al breedere blijckende bij der voers. lettre missive mitten voers. placcate, die men hier overlevert mitter quictancie van den voers. Jan. Te diere causen hem betaelt voer zijn voers. loon de voerseyde somme van 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 124, f. 145v-146.*

1469 1514 DECEMBER 3-1515 JANUARI 16, BRUSSEL

Deze bijeenkomst van de Staten-Generaal wordt vermeld in voorgaand nr. Zie ook Dagvaarten Holland, VI, nr. 334, waaraan ook de einddatum is ontleend. De dagvaart viel in twee gedeelten uiteen. Op deze bijeenkomst gaven gecommitteerden van keizer Maximiliaan te kennen dat deze de voogdij over prins Karel wilde opgeven wegens het op leeftijd komen van de prins, en dat hij voor zijn diensten 100.000 goudgulden wilde hebben. Volgens het verslag van de pensionaris van Haarlem stemde de 'admiraal' [Filips bastaard van Bourgondië] daarin toe namens Zeeland.

c Betaelt den burchmeester heer Jacob van Domburch, riddere, ende meester Erasmus, der stede pensionaris, over dat zij bij ordonnantie van der wet gesonden zijn geweest te Brucele in de dachvaert generael aldaer gehouden bij den Staeten van allen desen landen tot verzoucke van der Keyserlijcker Majesteyt angaende de huldinghe van onsen genadighen heer, aldair zij gevaceert hebben, te wetene de burchmeester tot XL [daghen], tot 5 s. gr. sdaechs, facit 10 lb. gr., den voirschreven meester Erasmus over XXXVIII daghen tot 3 s. 4 gr. sdaechs.

Betaelt den bailliu Eeuwairt Lievijnz. over dat hij bij ordonnantie van der wet mitten burchmeester heer Jacop van Domburch gesonden is geweest tot Mechelen ende tot Bruselle in de dachfaert aldair gehouden bij den Staten van allen desen landen tot versoucke van den Keyserlijcken Majesteyt nopende de huldinghe van onsen genadighen heer, aldair hij gevaceert heeft XXI daghen tot 5 s. gr. tsdaechs, facit 5 lb. 5 s. gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1514 (verloren gegaan in 1940).*

1470 1514 DECEMBER 20-21, MIDDELBURG

b Dezelve [*Jan Laureisz., bode Bewesterschelde*] noch van ommegedraghen ende ghecondicht te hebbene ende doen ommedraghen ende condeghen over al Bewesterscelt voirscreven ten plaetsen gecostumeert een andere placcaet van den voirnoomden rentmeestre [*Andries Andries*] in daten van den XVII[en] dach van decembre anno vijfthienehondert veerthiene, bij denwelcken de voirn. rentmeestre oick achtervolgende tscriven van mijnder voerseyder genadiger vrouwen bescreven heeft de Staten van Bewesterscelt voerscreven binnen der voerseider stadt van Middelborch upten XX[en] dach van der voers. maent van decembre, des avonts in de herberghe om des anderdaechs daeraen goets tijts voer de noene met elckanderen te communiquieren ende sluyten een goede finale ende absolute andtwoirde nopende huerlieder porcye in de hondertduysent gouden guldens, onlancx daer te voeren ende ter lester voergaender dachvaert gehouden te Brussele geheyscht van wegen mijns voerscreven genadichs heeren tot voorderinghe van zijne ontfangenesse, ten fine dat de voirnoomde rentmeestre mijne voirn. genadighe vrouwe mit alder dilligencie volgende tscriven van haer voers. genaden brieven hieraen gehecht adverteren mochte, als dit breedere blijct bij der voers. missive ende placcaet, hier overgelevert mitter quictancie van den voers. Jan Laureyszone. Ende daeromme hem betaelt voer zijn voerseyde loon ende sallaris als costumelijck es de voerseyde somme van veerthiene scellinghen grooten Vlaems, facit 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 124, f. 146-146v.*

1471 1515 MAART 30-APRIL 4, ONZE-LIEVE-VROUWE-ABDIJ TE MIDDELBURG

b Dezelve [*Jan Laureisz., bode Bewesterschelde*] noch van dat hij ommeghedraghen ende ghecondicht heeft een andere placcaet van den voernoomden rentmeestre [*Andries Andries*] onder zijn signet in daten van den vierentwintichsten dach van maerte vijfthiene hondert veerthiene naer tscriven sHoofs van Hollandt [*1515*], gaende aen den Staten svoerseits lants van Zeelandt, mencye maickende dat de voerseide Staten hem vinden zouden upten dertichsten dach van der voerseyder maent van maerte bynnen der stadt van Middelborch omme des anderdaechs daeraen goets tijts voer de noene mit malcanderen te ramen

ende eyntlijcken te sluytene waer men terstondt heffen ende vinden zoude de porcye van denzelven van Zeelandt int accordt van den hondertvijftichduysent ponden van veertich grooten, onlancx den keysere gheconsenteert bij den Staten van allen den landen van haerwaerts overe, voer tconsent bij hem ghedaen totter receptie van mijnen ghenadeghen heere totter heerlichede ende gouvernemente van elle zijne landen, breedere blijckende bij tvoerseyde placcaet ende quictancie van den voernoomden Jan Laureyszone daerondere aen ghescreven, mit eenen beslotenen brief van mijnen voernoomden ghenadighen heere daeraen gehecht, die men tsamen hier overlevert. Daeromme hier dezelve Jan betaelt zijn costumelijck loon van veerthiene scellinghen grooten Vlaems, maicken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 358, f. 20-20v.*

Den voirn. boode [*Cornelis Oortsz., bode Beoosterschelde*] van dat hij ommegedragen heeft over al Beoosterscelt een placcaet van dezen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] in date den XXVI^en^ dach van maerte anno XV^C^ ende vierthiene voir Paesschen, gaende an den drien Staten van Beoosterscelt, inhoudende dat zij achtervolgende tscrijven ende beslooten brief van mijnen genadigen heere commen oft zeijnden zouden huerluijder gedeputeerden bijnnen der stede van Middelburch opten II^en^ dach van dezer jegenwoirdige maendt van aprijl, omme metten anderen Staten van Bewesterscelt te ramen ende den ommeslach te doen op de steden ende landen voir huere porcie van der bede van de hondertvijftich duijsendt pondt, breeder verclaert in dezelven beslooten brief ende placcaet die men hier overlevert. Ende mits dien betaelt den voirn. boode zijn gewoenlijck loon ende salarijs, te wetene 7 s. groten, maicken in ponden dezer rekenijnge de somme van 2 lb. 2 s. – *Ibidem nr. 934, f. 50.*

e Meester Jacop Heissius, pencionnaris van den Prelaet ende Edelen van Zeelant, de somme van vijfthien pondt twee scellingen thien groten Vlaems, te wetene in een partie 4 lb. 10 s. 2 g. ende in een andere partije 10 lb. 12 s. 8 gr., ende dat ter cause van twee voyagen bij hem gedaen bij bevele ende ordonnancie van den voirnoomden Prelaet ende Edelen om zekere affairen den voirs. lande van Zeelant angaende, – – – als anderssins getogen te zijne in diverssche dachvaerden zoewel nopende de emancipacie van mijnen genadegen heere – – –, breedere blijckende bij de voorseide twee voyagen metter ordonnancie van den voirs. Prelaet ende Edelen, deen in daten van den vierden in april XV^C^ vierthiene ende dandere in daten van den XVI^en^ in februario XV^C^ vierthiene stijl van Hollandt [*1515*], met twee quitancien van den voirs. pencionnaris, tsamen hier overgelevert; daeromme hier de voirs. somme van 15 lb. 2 s. 10 g. Vlaems, die maecken in ponden deser rekeninghe ter somme van 90 lb. 17 s.[1] – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 69, f. 23-24.*

4 april, OLV-Abdij te Middelburg. – De Staten van Zeeland komen overeen dat de som van 12.093 gulden, zijnde het aandeel van het gewest in de 150.000 gulden die door de Staten-Generaal zijn toegestaan aan keizer Maximiliaan bij het neerleggen van de voogdij, door de steden zal worden voorgeschoten, mits de renten door prelaat en edelen betaald zullen worden en dezen ook de kosten van het octrooi tot verkoop van rentebrieven voor hun rekening nemen.

Alzoe upten lesten dach van maerte lestleden die rentmeester van Bewesterschelt Andries Andries uuyter name ende bij laste van mijnen genadigen heere die prince van Spaengnen, eertshertoge van Oistenrijck etc., versocht ende begeert hadde den drien Staten slands van Zeellant ten zelven dage hierup beschreven ende vergadert zijnde in de abdie binnen Middelburch, dat zij uuytreycken ende betalen wilden binnen den XV^en^ dach van meye naestcommende de somme van 12.093 lb. van 40 gr. Vlaems tstuck over huere porcie van 150.000 derselver guldenen, onlancx leden bij den Staeten van allen den landen mijns voirseyde genadichs heeren van herwairtsovere geconsenteert der K.M. tzijnen afsceyden der mombournyen, handelinge ende administracie van den persoon, landen

ende heerlicheden desselfs mijns genadichs heeren, up welck versouck ende begheerte naer zekere communicatien ende ramingen hierup gehouden bij den voornoomden Staeten, ende overmerckende dat nyet moghelick en was binnen zoe corten tijden de voornoomde somme te vindene up tplattelandt bij den gemeten, aengesien de kuere ende previlegien van denselven lande ende de solempniteiten ende lange dagen van betalingen die men in gelijcken zaicken gewoenlick es tonderhouden,

zoe hadden mijn heeren die prelaet ende edelen van denselven lande voer huere opinie ende den besten middele die zij hier up wisten te ramene, doen verclaren, versoucken ende exorteren den gedeputeerden van den steden, te wetene van Middelburch, Zierixee, Reymerzwale, der Tholen ende Goes, dat indien zij dese voornoomde somme van 12.093 guldenen den landen van Zeellant leenen wilden ende die furnieren ende betaelen binnen den voirseyde XV^en^ in meye naestcommende, de voornoomde prelaet ende edelen zouden hemlieden daeraf doen remboursseren, zoe van den principale als van den verloopen renten, indien zijre eenige omme vercoopen moesten, ende dit binnen twee toecommende jaeren, ende van den penninghen commende van den scoote van denzelven jaeren, ende hemlieden daeraf geven huer brieven van versekerthede in der voughen ende vormen als zij gedaen hadden van den 10.000 guldenen geaccordeert ende bij anticipacie betaelt totter oorloge van Gheldre ende belegge voer Venneloo. Oft indien dezelve van den steden eenigen beteren ende proffitelicker middel wisten, dat zij dien updoen ende verclaren zouden. De voornomde prelaet ende edelen wilden oick geerne daerup letten ende ramen. Waerup dezelve gedeputeerde van den steden begeerden vertreck van drie ofte vier dagen ende thuys te moghen reysen omme elck int zijne rapport te doene ende vulcommen last up al te bringen, dwelck alzoe geconsenteert was.

Welcke gedeputeerde, wedergekeert zijnde binnen der voirseyde abdyen up huyden datum van desen over huere finale andwoirde, hebben geseyt ende verthoont dat zoe wanneer die steden van Zeellant eenige penningen betaelen, leenen ofte verscieten, tzij in beden oft in anderen afferen van den lande ende graefscip van Zeellant, zoe behoiren ende zijn sculdich die smalle steden, te wetene Vere, Vlissingen, Brauwershaven, Cortkene, Domburch, Westcapple ende Sinte Martinsdijck, te stane ende geldene een vierendeel. Nyetmin dezelve gedeputeerde, omme mijnen ghenadigen heere ende oick den voirseyden prelaet ende edelen te believen, hadden last te verclaren ende verclaerden dat zij voer dese reyse tevreden zijn de voirs. somme uuyt te reyckene ende te betalene binnen den voornoomden vijftiensten in meye naestcommende, met protestacie dat het zij zonder prejudicie van hueren rechte jegens de voornoomde smalle steden angaende tvoornoomde vierendeel, ende met condicien oock alzoe zij dese voornoomede somme nyet en weten te furnieren dat met renten te moeten vercoopen dat de voornoomde prelaet ende edelen hemlieden zullen doen hebben ende bezorgen van mijnen voirseyden ghenadigen heere zonder huere cost brieven van octroye omme dezelve renten te vercoopene up den lichamen van den voirseyde steden van Middelburch, Zierixee, Reymerzwale, Goes ende der Tholen, te lossene den pennynck vijftiene oft zestiene. Ende daerenboven dat zij hemlieden zullen geven brieven van verzekertheden hemlieden van der voornoomde somme van 12.093 guldenen te remboursserene, mitsgaders oick van den verschenen renten ende alle andere costen die daerop zouden muegen comen van den pennyngen commende van der eerster bede die men mijnen voirs. genadigen heere consenteren zal ende van den eersten twee toecommende jaeren die verscinen zullen decollacio Johannis [*29 augustus*] XV^C^ XV ende XV^C^ XVI.

Ghehoirt eyntelicken bij mijnen voornoomden heeren prelaet ende edelen van Zeellant tvoirseyde verclairs, hebben tzelfve geaccepteert over danckelick ende gelooft de voorn. condicien te vulcommene in der manieren als boven, van al twelck de voornoomde gedeputeerde van den steden versocht hebben dese jegewordige acte die hemlieden bij mijnen voirs. heeren geconsenteert es.

Ghedaen den vierden dach in april int jaer duust vijfhondert ende vierthiene voer Paesschen nair tscriven sHoofs van Hollandt.

Ende ondergescreven mij jegewordich, ende geteyckent Heyssius.
– Afschrift: (naar een kopie door Jacob Heissius) ZA, Rekenkamer I B-O nr. 363, f. 2-2v (opschrift: Andere copie van noch een ander acte van den accorde ende consente van eene andere extraordinarise bede van 12.093 lb. 13 s. 2 d. ob. van veertich grooten tpont*); (door J. Heissius, naar het origineel) ZA, Prelaat en Edelen nr. 69, f. 4v-6 (*Copie van een ander acte van een anticipacie van een extraordinarijs bede van 12.093 lb*). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 81-82, nr. 66; idem, Rekeningen, p. 299, nr. 497.*

De voirnoomde meester Jacop Heissius de somme van negen pondt zeven scellingen ende twee groten Vlaems voor zijn vacacien ende dachgelden van dat hij tot diverssche reysen bij ordonnancie van denzelven prelaet ende edelen van Zeelandt gereyst heeft te hove bij mijnen genadegen heere omme van zijne Genade brieven van octroye te vercrigene die die voors. prelaet ende edelen hadden toegeseyt die van den steden van Zeelandt te besoorgene zonder hueren cost, omme uuyt crachte van diere by denzelven steden te mogen vercoopene zekere losrente omme daermede te betalene de porcye van die van Zeelandt int accordt van den 150.000 guldenen bij allen den landen gedaen den keysere ter cause van der emancipacie van mijnen voirs. genadegen heere; als anderssins gereist te zijne in de stadt van Brugghe bij mijnen heeren den amirael ende Beveren omme aldaer in gescrifte te stellene diverssche gebreken wesende binnen den lande van Zeelandt, ende die over te geven mijnen voors. genadegen heere ende zijnen Raedt, ende tappointement daerup te vervolgene voor de blijde incompste ende receptie van mijnen voors. genadegen heere in Zeelandt; als van penningen bij hem verleyt in daffairen van den voors. lande van Zeelandt, breedere blijckende bij twee bladeren pappiers daerinne de voirs. voyagen ende partyen int lange gescreven staen, ende ordonnancie van den voirn. Prelaet ende Edelen in daten van den VI^en^ in junio XV^C^ vijfthiene, met quitancie van denzelven Heissius, die men tsamen hier overlevert; daeromme hier de voirs. somme van 9 lb. 7 s. 2 g. Vlaems, die maecken in ponden deser rekeninge de somme van 56 lb. 3 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 69, f. 25v-26.*

21 april. – Karel, prins van Spanje, geeft aan de steden Middelburg, Zierikzee, Reimerswaal, Tholen en Goes octrooi om renten, losbaar tegen de penning 15 of 16, te verkopen tot een gezamenlijk bedrag van 12.093 lb., ten einde die aan de Staten van Zeeland voor te schieten. – Origineel (beide exemplaren volgens Fruin 'met het geschonden zegel van den prins in roode was'): ZA, Prelaat en Edelen nr. 41; GA Reimerswaal nr. 24 (beide verloren gegaan in 1940). – Afschrift: (gelijktijdig, op perkament, door notaris Haneton) GA Reimerswaal nr. 24. – Regest: Fruin, Archief Reimerswaal, p. 49, nr. 124; Fruin, Prelaat en Edelen, p. 82, nr. 68.

3 mei. – Andries Andries, rentmeester van Zeeland Bewesterschelde, verklaart van burgemeesters, schepenen en raden van Middelburg te hebben ontvangen een som van 4031 lb. van 40 groten Vlaams, geanticipeerd en voorgeschoten op de 12.093 lb. zijnde het aandeel van Zeeland in de bede van 150.000 lb., aan de koninklijke Majesteit geaccordeerd bij gelegenheid van de emancipatie van hertog Karel. – GA Middelburg, Guldenregister, f. 400 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 1033.

6 september 1516. – Burgemeesters, schepenen en raden van de stad Reimerswaal verklaren van Filips, bastaard van Bourgondië, admiraal en groot-tresorier van Zeeland, ontvangen te hebben 913 lb. 15 s., zijnde met de renten de helft van de som die door de stad was voorgeschoten in de 12.093 lb. die Zeeland aan de keizer heeft toegestaan bij de meerderjarigheid van de landsheer. – Afschrift: GA Reimerswaal nr. 2, f. 59 (verloren gegaan in 1940). – Regest: Fruin, Archief Reimerswaal, p. 50, nr. 130.

1517[2]. – Burgemeesters, schepenen en raden van de stad Reimerswaal verklaren van de elect

van Utrecht, groot-tresorier van Zeeland, ontvangen te hebben 860 lb. groten Vlaams, zijnde met de renten de helft van de som die door de stad was voorgeschoten in de 12.093 lb. die Zeeland aan de keizer heeft toegestaan bij de meerderjarigheid van de landsheer; daarmee is dit voorschot geheel afgelost. – Afschrift: GA Reimerswaal nr. 2, f. 66v (verloren gegaan in 1940). – Regest: Fruin, Archief Reimerswaal, p. 52, nr. 136.

1 In deze verzamelpost met reizen gedaan naar aanleiding van twee gedateerde ordonnanties behelst de hier geciteerde passage de enige activiteit in verband met een dagvaart.
2 In het afschrift waren dag en maand niet ingevuld.

1472 1515 MEI 8-9, MIDDELBURG

b Dezelve [*Jan Laureisz., gezworen bode Bewesterschelde*] noch van ommegedragen ende gecondicht te hebbene ende doen ommedragen ende condigen over al Bewesterscelt ten plaetsen gecostumeert een andere placcaet van den voirn. rentmeestre [*Andries Andries*], in zijn absencie onder thandteycken van zijnen ghecommitteerden clerck, in daten van den derden in meye XV^{C} vijfthiene, bij denwelcken de voirn. rentmeestre achtervolgende tscriven van mijnen voirn. genadigen heere bescreven ende ontboden heeft de Staten van Bewesterscelt upten VIII^{en} dach van der voers. maent van meye doe commende, des avonts in de herberghe om des anderdaechs daeraen te procederen ende besoingnieren totter huldinge ende receptie mijns voerscreven genadichs heeren, ende voorts te aenhooren tghuent dat hij hemlieden alsdan van zijnentweghe zoude doen zeggen ende verclaren, breedere blijckende bij den voers. placcate ende lettre missive daeraen gehecht mitter quictancie van den voers. Jan Laureysz., hier tsamen overgelevert. Daeromme hier denzelven betaelt zijn voerseyde costumelijck loon van 14 s. groten Vlaems, maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 125, f. 127v.*

Den voirn. boode [*Cornelis Oortsz., bode Beoosterschelde*] van dat hij ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoosterscelt in Zeelandt een placcaet van dezen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] in date den II^{en} dach van meye anno XV^{C} ende vijfthiene, gaende an den drien Staeten van B[e]oosterscelt in Zeelandt, daerme dat men hemluyden adverteert achtervolgende tscriven ende beslooten brief van mijnen voirn. genadigen heere hoe dat hij in meeninge es zeer corts in zijnre genaden landen te comen personelijck omme zijne blijde incomste te doen ende voirts te verstaen tot zijnder huldinge ende receptie an de heerlijcheyden van denzelven landen naer oude gewoente, breeder verclaert int voirs. placcaet ende missive, die men hier overlevert; ende daerof men betaelt heeft den voirs. boode zijn gewoenlijck loon ende salarijs, te wetene 7 s. groote, qui vaelendt in ponden dezer rekeninge de somme van 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 934, f. 50v-51.*

e De voorn. rentmeester Pieter van der Moelen es ten bescrijven van mynen heeren den prelaet ende edelen gecommen in persoene van Ziericxzee bynnen der stadt van Middelburch up den IIIIe dach van meye anno XV^{C} ende XV, met hem bringende allen zijne staeten ende rekeningen die hij noch te doene hadde om die te sien ende te visiteeren, ende die men up dien tijde noch in surceance stelde om zekere zaicken mijnen voorn. heere daertoe porrende, ende gelijck alle tzelve blijck mach bij den beslooten brief van meestere Jacob Heussius, die men hier overlevert; in welcke reyse dat de voorn. rentmeester vaceerde gaende, commende ende besongneerende zoe te Middelburch ende te Zouburch, mits daerinne begrepen zijn wederkeeren, den tijdt van IX geheele dagen tot 4 s. g. Vlaems sdaechs, qui faciunt in ponden deser rekeninge 10 lb. 16 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 150, f. 9v.*

1515

1473 1515 MEI 19-23, MIDDELBURG

c *Volgens Boxhorn, Chroniick Zeelandt II, p. 384, vond de huldiging van prins Karel op 22 mei plaats op het stadhuis van Middelburg, in aanwezigheid van magistraat en schutters van Reimerswaal en Goes. Kesteloo, Rekeningen Middelburg III, p. 396-400 parafraseert het uitvoerige verslag in de Middelburgse rekening van de gebeurtenissen, waaruit blijkt dat de intocht op 22 mei was, en dat op woensdag 23 mei 'binnen de abdij, in de zaal daar men de hoge vierschaar houdt', de huldiging door de Staten van Zeeland en de eedsafleggingen plaatsvonden.*

Tijdens deze dagvaart is gesproken over een door de vorst gevraagde bede van 100.000 goudgulden, zie onder het volgende nr.

e *19 mei, Middelburg. – Prins Karel bevestigt de privileges van Reimerswaal. – Origineel: ZA, Archief Reimerswaal nr. 12 (verloren gegaan in 1940). – Afschrift: ibidem nr. 4, f. 42 (verloren gegaan in 1940); (17e eeuw) ZA, Rekenkamer A nr. 454, f. 139-140. – Regest: Fruin, Archief Reimerswaal, p. 49, nr. 125.*

22 (of 23?) mei, Middelburg. – Prins Karel geeft puntsgewijs antwoord op de verzoeken die de Staten van Zeeland hem hebben gepresenteerd bij zijn inhuldiging als graaf van Zeeland.

Alsoe die prelaet, edelen ende andere, representerende de drie Staten des lants ende graefscippe van Zeellant, mynen aldergenadichsten heere den prince van Spaengnen, eertshertoge van Oostenrijcke etc., tzijnder blyde incompste in denzelven lande gepresenteert ende overgegeven hebben gehadt in gescrifte zekere pointen ende articulen, begerende ende versouckende daerynne te willen versien tot welvaert van den voorscreven lande ende van den ingesetenen van dien, in der vougen ende manieren hierna verclaert:

In den eersten, alzoe den voorscreven lande van Zeellant by mijns voorscreven genadigen heeren voorsaten gegeven ende verleent zijn geweest zekere statuten ende ordonnancien, naer dewelcke die ondersaten van denzelven lande henluyden behooren te vougen ende regelen zoe angaende der justicie als der pollicien van dien, ende bysonder by wylen coni[n]ck Philips van Castillien zaliger gedachte is gemaect geweest een niewe keure, in dewelcke sekere duysterheyt es in diverschen puncten ende articulen, ende datter zommege articulen zijn die wel van noode waren geaugmenteert ende andere gediminueert ofte gemodereert te zyne naer gelegentheyt der zaken, dat mynen genadichsten heere believen zoude te ordonneren ende committeren zekere notabele mannen ende personen, hem der voorscreven kuere verstaende, omme die te oversiene ende den gedeputeerden van den voorscreven toonderen te hooren op die gebreken daerinne wesende, om voorts, huerluyder rapport op al gehoort, by zynen Genade geconsenteert ofte geweygert te worden, ende dat die voorscreven keure mitdsgaders tgene desser toeghevoucht zoude wesen geconfirmeert, belieft ende gevesticht zy, als dat behoort.

2. Item dat myne voorscreven genadichste heere believet te confirmeren[a] die possessie van den ambochtsheerlicheden ende quade leenen van den voorscreven toonderen, zoewel tvrie als andere rechten; midtsgaders oock allen den gevolgden van dien als vogelrie, visscherie, malerie, opslach, veeren, passaygen, anwassen, uytgoorsen, ettingen binnen, boven ende buyten sdijcks, ende voorts alle tgene dat den voornoemden ambochten ende quade leenen behoort te volgen, ende daeraf zy gebruckt hebben over X, XX, XXX ofte veertich jaren tijts ende meer.

3. Item alzoe die provisoers ende dekens van der geestelijcker juredictie zoeveel nieuwicheden dagelicx committeren ende den scamelen ondersaten zoe zeere travalgeren ende verdrucken, dat zy dagelicx clagen ende zeggen meer quade costen te hebbene dan tscot ende bede verdraecht, daerop tanderen tyden diversche supplicatien midtsgaders oock den concordaten ende andere munementen by den toonderen geproduceert zijn geweest, dat mynen voorscreven genadichsten heere believe dezelve munimenten te doen oversien

ende behoorelicke provisie over al te doene, ende daerenboven te willen scryven ende doen solliciteren an den eerwaerdigen vader in Gode den bisscop ende archidiaken van Utrecht dat sy de voornoemde provesorien ende dekenien van Zeellant den voornoemden toonderen willen overlaten in redelijcken pachten den tijt van XII jaer lanck, om by denselven toonderen alle jare nieuwe provesoers ende dekenen te mogen stellen in de voorscreven juridictie, luden daertoe nut ende bequame, diewelcke dienen zullen op die rekeninge die zy den toenderen zullen doen van heuren ontfange, daeraf treckende huere salaris ende tamelijcke wedde die hem de voornoemde toonderen geven zullen; ende indien dan die voornoemde toonderen by de rekeninge van den voorscreven provesoers ende dekens tecort commen, dat alsdan de reste betaelt zal worden den voorscreven bischop ende archidiaken van Utrecht van den penninghen geordineert ende te ordonneren totten affairen ende nootsaken van den voorscreven lande.

4. Item angesien dat dagelicks groote questien ende gescillen rysen tusschen den ondersaten van Zeellant ende den vremden coopman ter eender zyde ende de tollenare van IJrsickeroort, die men heet de tol van Zeellant, ende zynen clercken houdende de wachten van dezelven tole ter anderen, ter causen van den ontfange van de taxacie van denzelven tolrechte, ende dat den voorscreven tollenare dicwils tolrecht nemen wilt van goeden toebehoorende partien die sustineren willen vry ende exempt te zyne ende andersins etc., dat mijn voorscreven genadichsten heere believen wille by zynen commissaresen, die hem believen zal daertoe te ordonneren, mitten voornoemden tollenaren, daerup gehoort die gedeputeerde van den voorsnoemden toonderen, te maken een ordonnancie ende instructie hoe ende in wat manieren ende van wat goeden men van nu voordan te recht van den voorscreven tolle betalen zal, ende hoevele, met verclaringhe wie daeraf vrie ende exempt zy of niet, ende dat deselve ordonnancie gescreven worde in een bordt in scone letteren, hangende in elcken van den voorscreven wachten, ten eynde dat elc coopman, zy ondersaet oft vremde, weten mach hoeveel hy sculdich is te betalen.

5. Item want den tol van der Honte, dwelck een let ende wachte is van den voornomden tolle van Zeellant, over langen tijt geweest ende noch is beleent ende verset in handen van die van Antwerpen, tselfde nochtans tegens privelegien van den lande van Zeellant, ende die omme een cleyne somme van penningen, welck pantscat ofte beleeninghe niet alleenlic en keert tot scade ende achterdeele van mynen voorscreven genadigen heere maer oock eensdeels tot destructie van denzelven lande, dat mynen genadigen heere believen daerinne te willen remedieren, tsy by lossinge van den voorscreven tol oft andersins, tot zynen ende den voorscreven toonderen meesten oirbore ende proffite.

6. Item alzoe die tollenare van Zeellant hem des, es zekeren tijt leden, vervoirdert hadden tol te nemen van den geprevilegierden personen, ondersaten van Zellant, van sekere specie van goeden gelijck als wynen, kalck, hout, colen, molensteenen, scaelgen, iser ende sulcke gelijcke goeden, die zy in Brabant ende te Mechelen coopen, seggende dat zy die behoorden te halen ten hoochsten marten, te wetene te Coelen, Wesel ende Venlo, hoewel nochtans de voornoemde Zeellanders den Brabanscen ende Mechelscen tol tot proffite van mynen genadigen heere betalen, zoe hadden hemluyden de voorscreven Staten des beclaecht in den Secreten Raidt mijns voorscreven genad[i]chsten heere ontrent der maent van decembri XV^{C} XIII, by denwelcken geordonneert ende gecommitteert waren meester Jan Rousel ende Dismas van Bergen, raden mijns voorscreven genadichsten heeren, midtsgaders Charles de Clerc, alsdoen tresorier van der Financie, omme de partien an beyden zyden te hooren op huere gescillen ende mijnder genadiger vrouwe de ertshertoginne, douagieren van Savoyen, ende denzelven van de Secrete Raide rappordt daeraf te doene; welcke partien gehoort by denzelven commissarisen ende huer rappordt gedaen hebbende, was by mijnder genadiger vrouwe ende den voorseyden van den Secreten Rade geordonneert dat die voornoemde tollenare van Zeellant cesseren ende aflaten zoude meer eenigen tol te nemen of exigeren van den voorscreven vrien ende gepreveligeerden persoonen ende te restituerene tgene des hy by namptissemente ontfaen hadde, midts obscrivende tvoornomde gepretendeerde

tolrecht, ter tijt toe dat by mijn voornoemden ghenadichsten heere, als hy tot zinen mondigen jaren gecommen zoude zijn, anders daerinne geordonneert zoude wesen; maer van denzelven appointemente werdt den voorscreven Staten acte geweygert, overmidts den vorscreven onbejaertheden mijns vorscreven genadichsten heeren. Ende hoewel dezelve tollenare zedert die tijt afgelaten ende den voornoemden appointemente geobediert heeft, nochtans diezelven van den Staten beduchten hemluyden dat die tollenaren van Zeellant die namaels wesen zullen, ignorerende tvorscreven appointement, souden van nieus willen den voorscreven ondersaten travelgieren, dewelcke nochtans wesen soude tongelijcke ende jegens recht; versouckende daeromme dat mijn genadichste heere believe den tollenare van Zeellant, jegenwoordich ende toecommende, te verbieden ende interdiceren den voornoemden vrye ende geprevilegierde personen meer te travelieren oft te mollesterene oft hueren goeden ter causen voorscreven.

7. Item want die van den Rade in Hollant kennesse genomen hebben ende noch dagelickx nemen willen int petitoir van ambochten, leenen ende [h]eerlicke goeden in Zellant gelegen, niet jegenstande de declinatorie ende trenvoy, versocht by partie voor burchgrave ende mannen van Zellant, wien de kennisse daeraf naer costume ende de naturen van allen leenrechten toebehoort, dat mijn genadigen heere believe daerin te remedieren omme de consequencie.

8. Item want notoir es dat het delven van den daringhe es de destructie ende verdervenisse van den lande van Zeellant, zoedat hier voortijts ende by der kuere, in[t] negenendertichste article van III capittelen, tselve derrinck delven expresselick verboden is up de peine van 100 ponden zwarte, te verbuerene tot mijns voorscreven genadichsten heere proffite; dat van nieus verboden worde derrynck uyt te slane, uyt wat landt ende erve het zy ofte wien dat toebehoort, liggende onder de kuere van Zeellant, op de peynen ende bruecken in dezelve kuer begrepen, ende dat oock dien van den Grooten Raden te Mechelen verboden zy, zoe den luden van der Rade in Hollant geweest is, eenige hantslutynghe te discernerene noch kennisse daeroup te nemen, zoe zy hier voortijts gedaen hebben, ten zy by betrecke in de tweetste instancie, ende anders niet. Ende voort, updat dondersaten ten platten lande te bet mogen gerieft ende versien worden van bernynghe, dat myne voorscreven genadichste heere accorderen ende consenteren wille dat elcke mogen planten up de heerwegen tjegensover zynen gront ende erve, ende thout daeraf commende bloten ende houden thueren proffite.

9. Ende want die pachtynghen van den dijckgraefscepen es oock die destructie van den lande ende tegens tgemeene welvaert, gemerckt dat elck pachten mach die wille ende meest daerom biedende, weder hy verstant heeft van der dijckage, nut ende bequame daertoe zy oft niet, al eyst oock dat hy in zijn berijt ende wateringhe niet te verliesen en heeft, dwelc genouch is tjegen tXXXI[e] articule van den eersten cappittele van der voorscreven kuere; dat totten voorscreven officien voordan gecommitteert worden luden van eeren ende van verstande, gegoet ende geerft in hueren bedrive van alsoe vele gemeten lants als tvoorscreven articule van der kuere begrijpt ende verclaert etc.

Mijn voorscreven genadichsten heere, gehoort hebbende in zijnen Raedt tversouck van den voorsnoemden toonderen ende naer visitacie gedaen van den punten ende articulen hiervooren verhaelt, heeft by goeden advise ende rype deliberatie van rade daerup geordonneert ende geaccordeert tgene des hiernaer volcht:

Eerst angaende den eersten articule, rorende de visitacien van den kueren, statuten ende ordonnancien van den voorscreven lande van Zeellant, dat die voornoemde toonderen verclaren zullen in welcke articule van de kuere zy eenighe duysterheyt oft zwaricheyt gevonden hebben ofte vinden, ende oock dewelcke articulen hen dunct van noode zyne geaugmenteert oft gediminueert te worden; ende dat geweten, mijn voorscreven genadichste heere sal daerinne adviseren ende ordonneren alst behooren zal.

2. Up tweeste articule, roerende de confirmacie van der possessie van den

ambochtsheerlicheden ende quade leenen van den voornoemden toonderen met hueren gevolge, mijn voorscreven genadichste heere confirmeert ende approbeert ende vesticht by desen dinhouden van dezelven articulen, zoeverre dat die voorscreven ambochsheeren daeraf paisivelic gebruickt ende geprescribeert hebben, ende dat niemant onder dexsel van dien egeene nieuwe lasten en sal mogen imponeren ofte opstellen.

3. A[n]gaende den III^en^ articule, roerende de provisoers ende dekens van der geestelijcker juridictie etc., myne voorscreven genadichste heere zal geerne sc[r]iven ende zijn beste doen an mynen heere van Utrecht dat hy hem ende die van den Staten van Zeellant daerinne believen wille zonder zijn scade, ende dat hy voordan ordonneren ende committeren willen totten voorscreven provisorien ende dekenien goede nottable mannen, nut en[de] bequame ende denzelven van den Staten [an]gename zijnde.

4. Up tvierde articule, mencie makende een ordonnancie ende instructie te doen om te weten hoe ende in wat manieren ende van wat goeden men voordan tol betalen zal etc., mijn voorscreven genadichste heere zal ordonneren commissarisen metten tollenare van Yersickeroo[r]t om die voorscreven ordonnancien ende instruc[t]ie te maken naer inhout van denselven article, ende zal daerinne voo[r]sien naer zijn beste vermogen.

5. Als angaende den V^e^ articule, roerende de lossinghe van den tol van der Honte etc., mijn voorscreven genadighe heere heeft gesocht ende noch souckt alle middelen om de voorscreven lossinge te doene, ende hoept tcorts dat te mogen doene.

6. Op tVI^e^ articule mijn voorscreven genadighe heere ordineert ende beveelt by desen den tollenare van Yersekeroort, tjegenwoordich ende toecommende, dat hy hem voordan verdrage eenich tolrecht meer te nemen oft te exigeeren van den vrie persoonen van Zeellant, naervolgende dinhouden van denselven articule.

7. Insgelijks up tVII^e^ articule ordineert ende beveelt den luden van zynen Rade in Hollant dat zy hem verdragen eenighe kennisse meer te nemen int petitoir van den ambochten, leenen, ende [h]eerlicke goeden in Zeellant ghelegen, maer laten die kennisse daeraf den burchgrave ende mannen van Zeellant, behoudelic dat dezelve burghgrave ende mannen gehouden worden den partien ordinarlic, goet, cort ende onvertogen rechte te doene tot hueren redelicken coste, ende dat zy voor elcken wettelijcken dach die zy houde[n] zullen niet meer en nemen van den partien dan 5 schellingen grooten Vlaems, die zy onder hen deilen sullen zoe hen goedt dyncken zal.

8. Up tVIII^e^ articule mijn voorscreven genadichsten heere verbiet midts desen eenen ygelijcken darrynck te delven oft uyt te slane, uyt wat lande, erve het zy oft wien dien toebehoort, liggende onder de kuere van Zeellant, up de peyne ende bruecke int negenendertichste articule van derde cappittel van der kuere begrepen; verbiedende ooc dien van zynen Grooten Rade te Mechelen ende van Hollant eenighe hantslutinghe meer te decerneren noch kennisse daerop te nemen in eeniger manieren, ten ware in de tweetste instancie. Ende opdat dondersaten van den platten lande te bet mogen gerieft ende voorsien worde[n] van berringe, mijn voorscreven genadichste heere consenteert by desen dat een ygelic zal mogen planten up de herweghen tegensover zynen gront ende erve, ende thout daeraf commende bloten ende houden tsynen proffite; ende zoe verre alst van noode zijn zal, doen expedieren opene brieven daertoe dienende.

9. Op tIX^e^ ende leste articule myne voorscreven genadichste heere navolgende dien zal voortan committeren totten officien van den dijcgraefscepen van Zeellant luden van eeren ende van verstande, gegoet ende geerft in hueren bedrive van alzoe veel gemeten lants als het tarticle van der kuere, mencie daeraf makende, begrijpt ende verclaert, ende dit by advise van den rentmeestere van Bewesterscelt.

Aldus geadviseert, geordineert ende gesloten by mynen voorscreven genadichsten heere in zynen Rade te Middelburch den XXIIe dach van meye anno XV^C^ XV.

Aldus ondergeteyckent: Cha[r]les, ende beneden van den audiencier: Haneton.

– *Afschrift: (17e eeuw, door notaris Petrus Sohyer, naar het origineel) Rekenkamer A nr. 452 (Copulaatboek I), f. 151-153 (opschrift:* Copie. Privilegien d'anno 1515 op diverssen pointen,

dienende tot ampliacie ende interpretacie van eenige articlen der keure van Zeellant*). – Druk: Boxhorn, Chroniick Zeelandt II, p. 613-619; Smallegange p. 363-367; Fruin, Keuren van Zeeland, p. 249-256, naar genoemd afschrift. – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 83, nr. 72. – Hier uitgegeven naar de editie van Fruin.*

22 of 23 mei. – Teksten van de huldigingseden afgelegd door Karel, prins van Spanje, als graaf van Zeeland en door de Staten van Zeeland:

[*Opschrift*]: Eedt van Prins Carel.
[*Vorst:*] Wy Carel, by der gratie Gods prince van Spangjen, eertshertoge van Oostenrijck, grave van Zeelandt, ghelooven ende sweeren op 't heyligh evangelium ende in onse ziele en[de] conscientie, dat wy als erfachtigh grave van Zeelandt sullen onsen ondersaten van denselven lande, gheestelijck ende weereltlijck, wesen goet ende ghetrouwe heere ende prince, ende dat wy hemluyden sullen laten ende doen ghebruycken ende onderhouden, soo wel binnen den ghesloten ende ghepriviligeerden steden als ten platten lande, alle hare privilegien, keuren, handtvesten, oude possessien, costuymen ende usantien alsoo ende naer der manieren als dieselve van Zeelandt daeraf ghebruyckt ende gheuseert hebben tot den overlijden van wijlen onsen lieven heere ende vadere, koninck van Castilien, zaligher memorien, lest overleden, ende oock gheduerende den tijdt van onse onbejaerdheden totten daghe van heden toe. Alsoo moet ons Godt helpen ende alle Sijn heyligen.
Aldus onderteeckent: Charles.

[*Land:*] Wy alle ghemeenelijcke ende elck van ons sonderlinghe ende voor hemselven ghelooven ende sweeren u, alderghenadighste heere Carel, prince van Spangjen, eertshertoghe van Oostenrijck etc., grave van Zeelandt, onsen natuerlijcken gheboornen ende erfachtighen heere ende prince, die hier in uwe ziele sweerende ende eedt ghedaen hebt, dat wy u voortaen sullen zijn goedt ende ghetrouwe ende in allen saecken onderdanigh ende ghehoorsaem, ghelijck goede ende ghetrouwe ondersaten schuldich zijn ende behooren te doen, navolghende den rechten ende privilegien van denselven lande. Alsoo moet Godt ons helpen ende alle Sijne heylighen.
Aldus onderschreven: Desen eedt ende huldinge zijn gheschiedt by den persoon van mijnen genadigen heere metten Staten van den lande van Zeelandt binnen der stede van Middelburch opten twee en twintichsten van mey anno 1515.
My oock teghenwoordigh, ende onderteyckent: Haneton.
– Origineel: ZA, Prelaat en Edelen, nr. 10 (verloren gegaan in 1940). – Afschriften: GA Reimerswaal nr. 4, f. 43 (verloren gegaan in 1940); (17e eeuw, door notaris Petrus Sohyer, naar het origineel) Rekenkamer A nr. 452 (Copulaatboek I), f. 211, 212 (opschrift: Den eedt van onsen aldergenadichsten heere den prince van Spaengien, eertshertoghe etc. – Den eedt van den Staten van Zeelant*); (17e eeuw) ibidem nr. 454, f. 140-140v (opschrift:* Copie. Den eedt van onsen aldergenadichsten heere den prince van Spaengien, eertshertoge etc. – Den eedt van den Staten van Zeelandt*). – Regesten: Fruin, Archief Reimerswaal, p. 49, nr. 126; Fruin, Prelaat en Edelen, p. 83, nr. 73 (ad 23 mei). – Druk: Boxhorn, Chroniick Zeelandt II, p. 384-385; Smit, Vorst en onderdaan, p. 598-599 nr. VI (ad 23 mei). – Hier uitgegeven naar de op Boxhorn gebaseerde editie van Smit, met enige normalisering.*

23 mei, Middelburg. – Prins Karel, binnen Middelburg gehuldigd als graaf van Zeeland, bevestigt bij zijn blijde inkomst de handvesten, privileges, keuren, rechten en goede costumen van de stad. – Origineel (met aanhangend zegel in rood was, met daarbij een afschrift op papier): GA Middelburg, nr. 222 (verloren gegaan in 1940). – Afschriften: ibidem, Privilegieboek III, f. 65v; ibidem, Guldenregister, f. 170v (beide eveneens verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 1035.

a *Hs.*: conformeren.

1474 1515 MEI 29, TOLHUIS YERSEKEROORD

e *29 mei, tolhuis van Yersekeroord. – Karel, prins van Spanje, accepteert de voorwaarden waaronder de Staten van Zeeland zich bereid hebben verklaard op te brengen een bede van 120.000 gulden, welke som gevonden zal worden door de heffing van 15 groten steenschietens en 4 groten bij de breedte van elk gemet gedurende een jaar, en van 15 groten steenschietens en 3 groten bij de breedte gedurende de volgende drie jaren; de edelen en leenmannen van Zeeland wijzen in tegenwoordigheid van de prins vonnis dat de Staten de bede zullen opbrengen.*

Alzoe onlancx leden mijn alderghenadichste heere die prince van Spaengnen, eertshertoge van Oistenrijck, hertoge van Bourgoingnen, grave van Zeelandt etc., wesende in persoone binnen zijner stede van Middelborch, hadden den Staten van zijnen voers. lande ende graefscepe van Zeelandt, hierup bescreven zijnde bynnen derzelver stede, gedaen versoucken dat aenmerckende diverssche groote affairen ende nootzaicken die zijnre ghenaden jeghenwoirdelijck te dragen heeft, zoewel ter zaicken van der receptie ende ontfanghe van zijnen landen ende heerlicheden, der lossinghe ende afquyctinghe van den lande van Vrieslandt, tvolcommen ende furnissement der hilicsche voerwaerde van vrouwe Ysabel, zijnre zustre, ende haer te scicken in den rijcke van Denemercken, als oick omme tonderhouden van zijnen state ende diverssche ambassadrien als anderssins in vele ende diverssche manieren, zij wilden zijnre voerseyden ghenaden accorderen over tvoerseyde landt van Zeelandt de somme van hondertduysent gouden guldenen eens, ende hem diezelve somme uuytreycken ende betalen bynnen viere jaeren naestcommende bij ghelijcker porcye; up welck versouck ende begheerte de voerseyde Staten hadden huer vertreck ghenomen tot up huyden datum van desen, ende eyntelijck naer zekere langhe communicacien ende raminghen hierup gehouden bij denzelven Staten ende diverssche vertooginghen bij hemlieden mijnen voers. genadigen heere gedaen van den grooten ende zwaren lasten die tvoers. landt van Zeelandt over langhe jaren gehadt ende geleden heeft, zoe ter causen van den extraordinairen beden, tgroote verlies die dondersaten van Zeelandt gehadt hebben ter cause van der oirlooghe die gheweest is tusschen de coninghen van Vranckerijck ende Inghelandt, intsgelijcx oick tverlies van diversschen polders die gheinundeert zijn, als oick die groote reparacien van den dijcken, dewelcke zoe lancx zoe meer zwaerder ende lastigher vallen in allen quaertieren van den voirnoomden lande, ghelijck tzelfde elcken wel notoir ende openbaer es; soe hebben de voernoomde Staten, nyettegenstaende al desen, maer aensyende daffairen van mijnen voers. ghenadighen heere groot te wesen als voerseit es, denzelven mijnen ghenadigen heere liberalijck gheaccordeert ende gheconsenteert te gheven, uuytreicken ende betalen in de stede van de voerseyde hondertduysent gouden guldenen de somme van hondert ende twintich duysent guldenen van veertich grooten Vlaems tstuck, te betaelne bynnen de voers. viere naestcommende jaren bij ghelijcker porcie, te wetene elck jaer dertichduysent derzelver guldenen, ende dit boven allen gracien ende quytsceldinghen hier voer tijden bij mijns voers. ghenadichs heeren voervaerderen ende hem gedaen diversschen gheestelijcken persoonen, godshuysen, die van den lande van Scauwen ende andere, dewelcke jaerlicx beloopen tot grooten sommen van penningen ende daerbij dandere landen ende gronden, scotbaer wesende, te meer bezwaert zijn; behouden ende welverstaende dat in dit voerseyde accordt van honderttwintichduysent guldenen begrepen zullen zijn de twaelfduysent drieendetnegentich gulden munte voerscreven over de porcie van den voerseyden lande van Zeelandt in de hondertvijftichduysent ghelijcker guldenen, onlancx der keyserlijcker majesteyt gheconsenteert bij allen den landen ter causen van der emancipacie mijns voerseits ghenadichs heeren.

Ende want die van den steden van Middelborch, Ziericxzee, Reymerzwale, der Tholle ende de Goes yerst tot ernstigher begheerte van mijnen voerseyden ghenadighen heere ende voort tot begheerte van den Prelaet ende Edelen van Zeelandt de voirnoomde somme van 12.093 guldenen mijnen voernoomden ghenadighen heere onlancx betaelt ende gheanticipeert hebben up condicien dat zij daerof gherembourssеert zouden wesen van den platten lande bynnen twee toecommende jaren, metgaders van den verloope

van den renten die zij daeromme bij octroye mijns voerseits ghenadichs heeren hebben moeten vercoopen, ende van alle dwelcke dezelve Prelaet ende Edelen hemlieden hebben moeten gheven huer brieven van verbande ende verzekerthede, zoe zal mijn voerseyde ghenadighe heere gehouden zijn denzelven van den steden te rembourseren van der voerseyder somme metten voernoomden verloopen renten bynnen denzelven twee yerste toecommende jaren van den penninghen commende van der voerseyder bede, verschinende in dezelve jaren, ende den voirnoomden Prelaet ende Edelen daerof ontlasten, quyte ende scadeloos te houdene jeghens de voerseyde steden, ende hemlieden huer voers. obligaciebrieven te doen wederkeerne, ten waere dat dezelve mijne genadighe heere zoe vele dede aen de voirnoomde steden bij nyeuwen contracte als dat zij tevreden waeren tvoerseyde rembourssement te laten doene bynnen den voirnoomden viere jaren, oick bij ghelijcker porcie oft anderssins, alzoe mijn voernoomde ghenadighe heere daerof met hemlieden alderbest zal konnen appointieren oft vereenighen, in welcken ghevalle dezelve mijne ghenadighe heere oick gehouden zal wesen den voirnoomden Prelaet ende Edelen te doen wederleveren huere voers. obligaciebrieven; behouden ende wel verstaende voort dat hanghende den voirnoomden viere jaren tijt van deser jegewoirdigher bede de voirn. Staten ontlast ende ongehouden blijven zullen van eenighe breedere bede oft subvencie te consenterene ofte te betalen, omme wat zaicken oft affairen het wesen zoude moghen, ende dat indient zoe gebuerde, des God verhoeden wille, tvoerseyde landt van Zeelandt in oirloghe quame bynnen den voerseyden tijde, dat in dien ghevalle die penninghen commende van der voerseyde bede ende loop gehadt hebbende duerende dezelve oirlooghe gheemployeert zullen werden in der deffencie ende beschermenesse van den voerseyden lande, ter ordonnancie nochtans van mijnen voerseyden ghenadigen heere; met condicien oick dat indien mijn voernoomde ghenadighen heere eenighe gracien oft quytsceldinghen meer dede dan diere nu ghedaen zijn, dat die wesen ende commen zullen tot zijnre ghenaden coste ende laste, ende nyet ten laste van den lande, ende daerenboven dat mijn voers. ghenadige heere de voirn. bede van 120.000 guldenen zal doen innen ende ontfanghen oick tzijnen coste, naer ouder costumen, ende insghelijcx dat die rentmeesters zullen moghen betalinghe doen metten bereden resten, oick naer ouder costumen. Ende het zoe zij dat omme dezelve bede ende somme van 120.000 guldenen, metgaders zekere andere lasten ende sculden daerinne tvoerseyde landt van Zeelandt jeghewoirdelijck belast es, ende andere upcommende lasten ende affairen te vervallen ende te furnieren, de voirn. Staten gheraemt ende gheadviseert hebben te schieten voer deerste vierde jaer vijfthiene grooten Vlaems tsteenscietens ende viere grooten munte alsboven bij der breedde, ende voer elck van den anderen drie naestcommende jaren ghelijcke vijfthiene grooten tsteenscietens ende drie grooten bij der breedde, up elck ghemet lants staende ten vollen schote over al den voerseyden lande van Zeelandt, daerof tvoirnoomde eerste vierde jaer vallen ende verschinen zal te sint Jansdaghe decollacio [*29 augustus*] naestcommende, behouden altijts de drie termijnen van betalinghe naer denzelven sint Jansdach ende dat deen voer den anderen nyet ghelden en zal, oick naer ouder costumen, ende alzoe voort van jare te jare ende van termijne te termijnen, de voirnoomde viere jaren lanck gheduerende, in alzoe verre nochtans alst mijn voers. ghenadighe heere believe tvoirnoomde accord onder de condicien ende voerwaerden voerscreven te accepteren over danckelijck, ende hierinne te onderhoudene die solempniteyten ende rechtvoerderinghe daerup dienende naer de kueren, previlegen ende oude costumen van denzelven lande.

Soe eyst dat mijn voers. ghenadige heere, accepterende tvoirn. accord onder de voerseyde condicien over danckelijck, ghelovende die te volcommen naer huere vorme ende inhouden, ende willende onderhouden de voernoomde solempniteyten ende rechtvoerderingen naer uuytwijsen der voirn. kuere ende previlegien, jeghewoirdelijck ghecommen es in persoone ten tolhuyse van Yrsickeroort, gront ende eerde van Zeelandt, aldaer in zijn presencie ende jeghewoirdicheyt de voirnoomde vijfthiene grooten tsteenscietens ende viere grooten bij der breedde voer dyerste vierde jaer, ende de vijfthiene grooten tsteenscietens ende drie

grooten bij der breedde voer elck van den drie andere jaren daernae volghende, ghescoten ende gheleyt zijn up elck ghemet lants staende ten vollen schote over al den voirnoomden landen van Zeelandt, ende bij den edelen ende leenmannen van denzelven lande bij monde van Willem van Cats, een van denzelven edelen, uuytgesproken ende ghewesen, up alzulcke condicien ende voerwaerden als hierboven int langhe verclaert staen; behouden voort dat tghene datter overen zal van den voernoomden vijfthiene grooten tsteenscietens, viere grooten ende drie grooten bij der breedde, dat zal gheemployeert worden in de affairen ende nootzaicken van den voirnoomden lande, ter ordonnancie van den voirnoomden Prelaet ende Edelen, daerof die rentmeesters zoewel van Beoist als van Bewesterscelt hemlieden oft hueren ghecommitteerden rekeninghe doen zullen, ende nyement anders, oick al naer ouder costumen.

Actum ter voerseyder plaetse, den XXIX[en] dach in meye int jaer ons Heeren duysent vijfhondert ende vijfthiene.

Aldus gheteyckent Charles, Haneton.

– Origineel: ZA, Prelaat en Edelen nr. 29 (verloren gegaan in 1940). – Afschrift: (door J. de Jonge, naar een kopie door Heissius) ZA, Rekenkamer I B-O nr. 364, f. 2-4; (door J. de Jonge, naar een kopie door Haneton) ibidem nr. 1103, f. [1]-[2]v (opschrift: Copie*); (naar een kopie) ZA, Prelaat en Edelen nr. 71, f. 3v-6v (opschrift:* Copie van der acte van dese voers. bede*); (17e eeuw) ZA, Rekenkamer A nr. 456, f. 46-49v (opschrift:* Acte van 120.000 lb. van 40 gr. tpondt, te betalene in vier jaren, teerste verschenen tsinte Jansdage decollatio [*29 augustus*] XV[C] XV[e], beloopende jaerlijcx 30.000 lb.*). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 83, nr. 74; idem, Rekeningen, p. 300, nr. 498.*

1475 1515 AUGUSTUS 28-31, MIDDELBURG

a Instructie[a] voir heere Jan Carondelet deken van Besancon, raidt ende meester van der Requesten van mijns genadigen heeren huyse des princen van Spaignen etc., ende heere Andries Andries, ridder, oick raidt ende zijn rentmeester Bewesterschelt in Zeellant, van tguent dat zij van mijns genadigen heeren wegen tegenwoerdelicken te doen sullen hebben in Zeellant.

Die voirs. deken ende rentmeester sullen[b] gaen in elken stede van denzelven lande apart als Middelburch, Ziriczee, Goes ende andere diet van noode wesen sal, ende denselven verthoenen hoe dat mijn genadigen heere achtervolgende de begeerte die zij hem gedaen hebben, bemerckende alsoe wel die groete scaede die hij, als oick zijne steden ende goede ondersaten van zijnen lande van Zeellant, hebben bij de versettinge van zijnen tholle van den Honte, ende noch van daige te daige zoe langes zoe meer gescepen zijn te lijden, tot geheele verderfnisse van denselven zijnen lande van Zeellant, heeft gesloeten deselve wachte ende tholle van den Honte te lossen ende wederomme in zijnen handen te nemen, omme dairaf te gebruycken als van zijne anderen wachten ende thollen van Zeellant.

Item om dieswille dat hiertoe groite penningen behouven ende dat mijn genadigen heere, omme de groite sculden ende achterwesen dair hij hemselver inne bevindt, ende oick om te furmeren zijne andere groite afferen die hem dagelicx upcommen, niet doenlic en is deselve lossinge mit gereeden penningen te doene sonder hulpe ende assistentie van zijnen ondersaten ende bijsonder van den voirs. steden van Zeellant die dair bij minst geinteresseert zijn ende oick minst beholpen souden wesen, heeft geadviseert, hoewel hij zijne demeynen niet gaerne en belast, mar omme te verhoeden de meeste scaede mitten minsten, overleggende tgroite prouffit dat hem ende zijnen ondersaten van zulken dairbij gescepen is te commen, te vercoipen upten ontfanck ende innecommen van zijnen geheelen tholle van Zeellant, ter lossinge den penning zesthien of ten minsten vijfthien, die somme van 3000 lb. van 40 gr. sjaers, omme mitten penningen dairaf commende te doene de lossinge van denselve Honte.

Ende alsoe men veel meer luyden vinden sal die renten coipen sullen willen upte selve

steden dan upte demeynen van mijnen genadigen heere, soe sullen de voirs. commissarissen versoucken an den voirs. steden van Zeellant dat zij omme te vorderen de voirs. lossinge tsegel van denselven steden leenen totter voirs. somme van 3000 lb. sjaers, ende hem te verbinden an de particuliere coipers die coipen sullen willen ter selver somme toe. Ende mijn genadigen heere sal hemluyden weder versekeren van gelijcke somme upt geheel innecommen van denselven tholle ter lossinge alsvoeren, ende dairvan allen selven steden geven alseckere versekertheyt als zij sullen begeren.

Item of de steden van der Goes, Remmerzwaele ofte eenige andere cleyne steden gheen geloif en hadden eenige renten voir huerluyder part te versegelen, in dien gevalle te onderwijsen de stede van Middelburch van tgroite achterdeel dat deselve stede alleen dairbij heeft, gemerct dat de huysen aldair de helft wel arger zijn in coip ende in huyere dan die plaegen te wesen, twelck mits dese lossinge alle daige beteren sal, ten eynde dat zij mitter stede van Ziriczee ende andere zoewel doen willen dat zij huer segel leenen ende de voirs. rentiers versekeren willen dat zij goet te doen sullen hebben, alsoe zij gheen gelt uuyt en rijcken ende wel versekert wesen sullen.

Die voirs. commissarissen sullen hierinne doen alle naersticheyt hem doenlic zijnde, ende mijnen genadigen heere van huerluyder besongnie adverteren met alder diligentie.

[*Andere hand:*] Soient faictes lettres de credence sur lesdits doyen, rentmaistre et chacun d'eulx ausdites villes de Middelbourg, Zierixe, Goes, Remerzwale et la Tholen.
– *Ontwerp: Koninklijk Huisarchief, A 11/ XI 26.*

b Dezelve [*Jan Laureisz.*] van noch over al Bewesterscelt voerscreven ommegedragen ende gecondicht thebbene ende doen ommedraghen ende condighen ten plaetsen gecostumeert twee andere placcaten beede in daten van den XVIII^en^ dach van ougst vijfthienehondert vijfthiene, deen – – –, ende dandere placcaet van desen voers. rentmeestre [*Andries Andries*] in daten als boven, bij denwelcken achtervolgende tscriven van mijns voirn. ghenadichs heeren brieven aen tvoers. placcaet gehecht dezelve rentmeestre bescreven ende ontboden heeft de Staten van Bewesterschelt bynnen der stadt van Middelborch upten XXVII^en^ dach van der voers. maent van ougst, des avonts in de herberge om des anderdaechs daeraen goets tijts voer de noene andwoirde te ghevene up zekere proposicie hemlieden daer tevoeren ghedaen van mijns voerseits genadichs heeren weghen bij den dekene van Besancon ende den voirnoomden rentmeestre, nopende dat de steden van Zeelandt huer zeghelen leenen zouden om up dezelve steden te vercoopene totter somme toe van vijfhondert ponden grooten Vlaems erfvelijcke losrente den penninck vijfthiene oft zesthiene, om de penningen daerof commende temployerene in de lossinge van mijns voerscreven genadichs heeren thol van der Honte, dit al breedere blijckende bij tvoers. placcaet. Aldus te diere causen betaelt den voirn. Jan Laureyszone voer de voers. twee placcaten die men hier tsamen overlevert mit twee zijn quictancien de somme van eenentwintich scellingen grooten Vlaems, mits dat de voers. twee placcaten hoewel dat zij van eender date zijn tot twee diverssche reysen gedregen zijn geweest, overmits dat de voers. placcaet van den hove te contoire gebracht wordt den lesten dach van ougst. Dus hier de voers. 21 s. groten Vlaems, maken 6 lb. 6 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 125, f. 128v-129.*

Den voirn. boode [*Cornelis Oortsz.*] van dat hij ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoosterscelt een placcaet van dezen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] in date den XXIII^en^ dach van auguste XV^C^ vijfthiene, gaende an den drien Staten van Beoesterscelt, inhoudende dat zij achtervolgende tscriven ende beslooten brief van mijnen genadigen heere commen oft huere gedeputeerde zeijnden zouden bynnen der stede van Middelburch upten XXVII^en^ dach van der voirs. maendt, snavonts tevoeren in de herberge omme sanderendaechs tanhoiren tgene dies bij zijnen genaden commissarijs, die alsdan daer wesen zal, geproponeert ende opengedaen zal worden angaende de leeninge van den steden segelen van Zeelandt, omme up dezelve steden te vercoopen totter somme

toe van vijfhondert ponden groote Vlaems erflijck losrenten tjaers den penning 15 oft 16, omme die penningen daerof comende te employeren in de lossinge van zijnen genaden tolle van der Honte, breeder verclaert int zelve placcaet ende beslooten brief, die men hier overlevert; ende mits dien betaelt den voirn. boode zijn gewoenlijck loon ende salarys, te wetene 7 s. groote, maicken in ponden dezer rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 934, f. 51v.*

e *31 augustus, Middelburg. – De Zeeuwse hoofdsteden consenteren de verkoop van erfrenten tot een bedrag van 500 pond groten ten behoeve van de aflossing van de tol van de Honte, maar gaan niet accoord met een bede van 20.000 goudgulden.*

Alzoe onsen genaedigen heere by zijne commissarisen, te weten die eersaem, wysen ende voorzienigen heere myn heere den deken van Besancon, raede ende meester van de Requeste ordinaris van den huysen ons voors. genaedigen heere, ende heer Andries Andriesz., ridd[er]e ende heere van Wackene, oick raedt deszelffs heere ende zijnen rentmeestere van Bewesterschelt in Zeelandt, gedaen begeren heeft aen den hooft ende principaele steden van Zeelandt te weten Middelburch, Ziericxzee, Remmerzwaele ende Goes, dat zy consenteren, geven ende accorderen wilden eens gereet de somme van twintichduysent gouden guldens, binnen twee ofte drie jaeren te betaelen tot hulpe van de lossinghe van den thol van de Honte, ende dat zy voorts surplen[1] datter gebreken zal omme diezelve lossinghe te doen, bedragende tsamen totter somme toe van vyffhondert pondt grooten tsjaers, te lossen den penninck vyffthyne ofte zesthijne, mynen genadigen heere renten vercoopen zal op zynen voors. thol oft andere domeynen, begerende dat zy daervooren zegelen zouden willen midts hebbende goede verseekerheyt daeraff indemptie, costeloos ende schadeloos ghehouden te werden; soo ist dat naer diversche communicatien ende ramengen bij de voors. commissarisen mette gedeputeerde van [de] voorn. stede tot diversche stonden daerop gehadt, de voors. gedeputeerde van den steden haer hantwoorde gegeven hebben in der manieren hiernaer volgende.

Ende eerst aengaende de twintich^{M} goude guldens: als dat die voors. steden zeer belast zijn ende cortelinge diversche costen ende lasten gehadt hebben zoewel in de affairen van onsen genadige heere als anderssins int anticipacien ende leeningen hem gedaen, dat hemluden nyet mogelick en es onsen genadigen heere hierinne te believen; maer aengaende die zegeltogden van vyffhondert ponden g. erffelijcke rente tsjaers, te lossen den penninck vyffthiene ofte zesthiene, gaven daerop ter antwoorde dat die voors. steden daervoiren zegelen zouden, te weten die van Middelburch voor de somme van tweehondert vyff ende tzeventich ponden grooten, die van Ziericxzee voor de somme van hondert vyff ende twintich ponden g. Vlaems, die van Remmerswaele voor vyftich ponden g. Vlaems ende die van der Goes voor de somme van vyftich ponden g. erffelijcke renten sjaers, te lossen den pennick vyfthiene ofte zesthiene, welverstaende ende op de conditien hiernaer volgende.

In den eersten dat mijnen genaedigen heere ofte zijne commissarisen zullen zoucken ende gewilligen den persoonen die de voorn. renten coopen zullen. Ten tweeden dat alle die penningen die commen zullen van de voors. erffelijcke renten geleverdt zullen werden in handen van heere Andries Andriessz. omme die terstondt ende zonder delaij geemployeert te werden in de lossinghe van den voors. thol van de Honte, ende nergens anders. Ten derden dat onsen genadigen heer ofte zynen rentmeester besorgen ende leveren zal alle jaere in handen van de gedeputeerde ofte tresoriers van den voors. steden de somme van twelffduysent guldens, omme die drieduijsendt guldens deerste jaer geemployeert te werden in de betalinghe van den verloope van de renten van den eersten jaere, ende die negenduijsent guldens geemployeert te werden in de lossinghe van hondert ponden g. sjaers, ende alzoe voort continuerende van jaere te jaere ter tyt thoe dat die voors. principaele rente van vyffhondert ponden grooten Vlaems sjaers mitten verloope van dien geheel ende all betaelt ende gelost zal wesen. Ten vierden dat onsen genadigen heere remedieren zall

die nieuwe wichte die thollenaers van Yersekeroot daegelicx doende zijn op ende jegens den poorters van de voors. steden, alst breeder blyct by tgene dat de voors. steden die voors. commissarissen in geschrifte gegeven hebben. Ten vyffden omme die voors. steden wel te verzekeren van tgundt dat dvoors. stadt op den voorn. tholl van Iersickeroot midt die wachte van dien bute ende op alle die domeijnen beden ende subvencien van onsen genadighen heere die zij schuldich zijn ofte worden zullen ende andersins begeren, dat zij hebben zullen verthyen ofte vyfthien dagen tyts omme hemluden te beraden hoe zy best hieraff verzekert zoude mogen wesen, ende alsdan die menute daeraff leveren in handen van den voors. rentmeester omme voorts gesonden te worden te hove, ofte in handen van [den] voors. heeren deken van Besancon; ende diezelve steden daeraff te besoorgen ende te doen hebben brieven van verbande ende verzekerheyt besegelt, onderteijkendt ende gepasseert by onsen heeren by die van de Financie ende daert behooren zal te passeren, midtsgaders octroy omme de voors. renten te vercoopen all zonder cost van de voors. steden, diewelcke steden nyet gehouden en zullen wesen eenige segeltochte te doene tenzy dat zy eerst in huere handen hebben die brieven van verzekerheyt ende octroy voors.

Actum tot Middelburch den lasten dach van augusty int jaer ons Heeren duijsent vijffhondert ende vijffthiene.

Aldus onderteijkendt J. Karondelet, A. Andries, Livijn Hugen, Corn. Corn. Livini, Jo. Jan Jacobss. ende voorts die van der Goes.

– Afschrift (1578, door de stadssecretaris van Goes, naar een authentiek afschrift van het origineel door Jan Hendriksz. Houck, gezworen stadssecretaris van Middelburg): GA Goes, Oud stadsarchief nr. 685, f. 3v-4 (opschrift: Copie*).*

Dezelve [*Jan Laureisz., bode*] betaelt voer zijn vacacien van twaelf dagen tot twaelf grooten sdaechs die hij uuytgeweest ende gevaceert heeft omme bij bevele van mijnen heere de dekene van Besancon ende van den voers. rentmeestre [*Andries Andries*] van Middelbourch getoogen te zijne tot in de stadt van Bruessele oft Berghene in Henegouwe mit zekere besloten brieven van den voers. deken ende rentmeestre aen mijnen genadigen heere, bij denwelcken zij mijnen voirn. genadigen heere lieten wetene ende adverteerden van huer besoingnieren van zijner genaden thol van der Honte, alst blijct bij ordonnancie geteickent Carondelet ende quictancie daer onderaen gescreven van den voers. Jan Laureysz., hier tsamen overgelevert. Beloopende de voers. twaelf dagen tot twaelf grooten sdaechs ter somme van twaelf scellingen grooten Vlaems, facit 3 lb. 12 s.

Dezelve noch betaelt de somme van zes scellinghen grooten Vlaems over zijn vacacien ende dachgelden van zes geheele dagen tot twaelf grooten sdaechs die hij uuytgeweest ende gevaceert heeft om van der stadt van Middelborch te trecken bynnen der stadt van Bruesele ende aldaer gebracht zekere papieren van der stadt van Middelborch ende andere brieven mijnen genadigen heere aengaende ende die gelevert in handen van den voers. deken van Besancon, alst blijct bij ordonnancie gheteyckent Carondelet mitter quictancie van den voers. Jan Laureyszone, hier tsamen overgelevert. Daeromme hier de voers. 6 s. groten Vlaems, maicken 36 s. *– ZA, Rekenkamer I B-O nr. 125, f. 130.*

19 oktober. – Prins Karel belooft de stad Middelburg dat de gelden voortspruitende uit de verkoop tegen de penning 15 van erfelijke losrenten door de stad, tot een bedrag van jaarlijks 3000 gulden, zullen worden besteed tot lossing van de tol van de Honte en van de wacht te Bergen op Zoom, die door zijn vader waren verpand. – Afschrift: GA Middelburg, Guldenregister, f. 400v (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 1045.

De stad Middelburg verkocht in 1516 uiteindelijk 500 lb. aan erfrenten, te lossen de penning 15, en ontving daarvoor 7500 lb. Er werd een gelijk bedrag gekocht ter begeerte van onse genadige heere op den tol van de Honte en andere domeinen. *– Kesteloo, 'Stadsrekeningen Middelburg' III, p. 404.*

29 oktober, Brussel. – Dezelfde belooft de stad Goes dat de gelden voortspruitende uit de verkoop van erfelijke losrenten door de stad, tot een bedrag van jaarlijks 50 pond Vlaams, zullen worden besteed tot lossing van de tol van de Honte en van de wacht te Bergen op Zoom, die door zijn vader waren verpand.

Kaerle, by der gratien Gods prince van Spaengien, van beden Sicillen, van Jh[e]r[usal]em etc., eertshertoge van Oistenryck, hertoge van Bargoingnen, van Lothrycke, van Brabandt, van Steijr, van Karinten, van Cram, van Limburch, van Luxenburch ende van Gelre, grave van Vlaenderen, van Habsburch, van Thirol, van Arthois, van Bargoingnen palsgrave ende van Henegouwe, lantgrave van Elsaetten, prince van Zwaeve, marcgrave van Burghgauw ende des Heijlichx Rijck, van Hollandt, van Zeelandt, van Phirt, van Kyburch, van Namen ende van Zuijtphen grave, heere van Vrieslandt, van der Windismarcx, van Portenau, van Salins ende van Mechelen, allen dengenen die onsen brieff zullen zien saluijt.
Alzoe wij onlancx by onsen lieven ende getrouwen raet ende meester van der Requesten ordinaris van onsen huyse meester Jan Carondelet, deken van Besancon, ende heer Andries Andriesz., riddre, heer van Wackene, oock onsen raet ende rentmeester van Bewesterschelt in Zeelandt, hebbende doen verthoonen den steden van onsen lande van Zeelandt hoe wij genegen ende in meninghe waeren te lossen onsen thol van de Honte metter wacht van Bergen op den Zoom, verset ende verpondt bij wylen onsen lieven heere vader de coninck van Castillien zaliger gedachten, te weten den thol van de Honte in handen ende tot behouff der Staeten ons landts van Brabandt ende onser stadt van Antwerpen voor dertichduijsent guldens van 40 g. tstuck, ende die wacht van Bergen in handen ende tot behouff des heeren ende der stadt van Bergen voors. [voor] 15.000 der voors. guldens, compt tsamen 45.000 derzelver guldens eens, dewelcke ons nyet mogelijck en was promtelijck te doen overmidts andre groote ende swaere costen ons overcommen, dezelve midts dien verzouckende dat zij in favere ende [c] contemplacie van ons op hemluden ende huere poorters zoude willen vercoopen ende consigneren zeker quantiteijt van erffelijcke lossrente den pennick XV[e] ofte XVI[e], commende totter voors. somme van vyff ende veertich [duysent] guldens munte voors., midts hemluden by ons gevende goede verzekerheyt hem daeraff te quiten ende ontheffen;
ende dat de burgemeesters, schepenen ende raden van ons stede van Middelburch, Ziericxzee, Reymerswaele ende Goes, hoorende tzelve versouck, antwoorde gegeven hadden dat zy om ons te believen in ons voors. versouck ende als goede ondersaten ons oirboir ende proffyt te vorderen[d], [e] hoewel zy nochtans in andre groote lasten ende renten verbonden stonden zoe ter cause van andre onse affairen als anderssins, tevreden waren op hem ende den poorteren van derzelver stede te vercoopen erffelijcke lossrente den penninck XV ofte XVI[e], zoe den coopers dat believen zoude, totter somme van drieduijsent guldens tsjaers, die te lossen met alsulcken gelde als nu cours ende ganck heeft binnen onsen lande ende heerlicheden, te weten den gouden Philips guldens ten prijse van 25 stuvers, den gouden Korvorsters gulden voor 28 stuvers den gulde gerekendt, ende andre penningen naer advenandt, des die van onse voors. stede van der Goes voir huere porcye presenteerden op hen te nemen ende te consigneren de somme van vyftich ponden g. Vlaems tsjaers, makende in ponden van 40 g. driehondert. Wel te verstaend ende op conditie onder andre dat die penningen commende van de vercoopinghe van dezelver renten bekeert zullen werden alleenelijck ter lossinghe van [den] voors. thol ende wachte, ende in egeen andre zaeken; dat wy den voors. vier steden ende elck van dien naer advenandt van zynder contributie zoude doen leveren de somme van twelff guldens tsjaers den tijt van vier jaeren, deen naer dandre volgende, altyt een maent eer elck paijement ende termijn van der voors. renten verschynen zullen, opdat men midts dien te bat lossen de porcye van de voors. renten, omme die by hemluden te employeren, te weten drijeduysent ter betalinghe van de principaele cours ende loop van den voors. renten, ende die reste zoe verre die haer zal ov[er]igen stre[c]ken ter lossinghe van een porcie ende deel van derzelver lossrente, soedat die ten eynde van vier jaeren ofte daerontrent geheelycken gequeten ende gelost zoude mogen wesen.

Des die een van de [f] voors. commissarissen ons rapport gedaen heeft, dewelcke gehoort ende dankelijck nemende die goetwillicheyt ende genamen dienst ende bysta[n]dt die onse steden ende elck van dien ons in desen gedaen ende bewesen hebbende, ende begerende midts dien van onsen wegen jegens hemluden ende bysonder jegens onse burgemeesters, schepenen ende raet onser voors. stede van der Goes in de naeme van de gemeene lichaeme derzelver onser stede te useren van goeder trouwe;

soe ist dat wy by goeden advyse ende deliberatie van den Rade gelooft hebben ende geloven by desen onse brieven voor ons ende onse naercommelingen op onse trouwe ende eere ende in princelijcke woorden, op tverbandt van alle onsen goeden die wij nu hebben ende naermaels zouden mogen gecrijgen, te emploijeren ende doen employeren [g] die penningen die commen zullen van der vercoopinghe der voors. renten totter geheele lossinghe van den voors. thol van de Honte ende wachte van Bergen, ende tot egeen andre zaeken, ende diezelve niet weder te belasten, versetten oft vercoopen emmer binnen de voors. vier jaeren ofte ter tijt thoe dat de geheele quitinghe ende lossinghe van de voors. renten metter achterstelle van dien gedaen zal werden; ende bovendien gelooven wy denzelven van onser voors. steden van der Goes vrij, quite ende ombeschadicht te houden ende doen houden van alle coste, schaden ende interesten die zij ofte huere naercommelingen int generael ofte particulier zoude moghen hebben in lijve ofte in goede, zoe ter cause van de principaele penninghen der constituitie van der voors. renten als van den verloope ende achterstelle van dien, indien daer eenighe gebuerden, met alle datter uuyt zoude moghen spruyten, tot huere meerder zekerheyt begerende met hemluden [h] te procederen ende ommegaen ter goeder trouwe.

Zoe hebben wy hemluden geconsenteert ende consenteren midts desen bij advijse als boven dat zij zullen mogen inhouden ende aen hemzelven affslaen jaerlicx ende totter geheelder afflossinghe van den voors. renten van vijftich pondt g. midt den verloop van dien aen alsulcken penningen als die voors. stadt van der Goes ons jaerlicx gelden[de] es, tzij ter cause van de domeijnen, beden ende subventien ordinnaris ofte extraordinnaris, geconsenteert ende die men zal mogen conseteren, hoe die genompt zijn ofte tot wat tyde die geconsenteert zullen wesen, die jaerlicx betaelen over huere poorters ende anderssins hoe dat zij, midts alleenelijck bij hem daeraff alle jaere huere rekeninghe houdende met onsen voorn. rentmeester heer Andries Andriesz. ofte andere onse rentmeester in der tyt wesende, van dat zy ons claer ende boven andre schulden ende lasten zoude mogen schuldich wesen, ten welcken doorgaende lasten wy by desen nyet prejudiceren en willen maer die houden in huere cracht ende weerde.

Ende wes bij derzelver rekeninghe bevonden zal wesen dat dat noch schuldich mogen wesen; consenteren ende ordineren dat zy tzelve zoude mogen inhouden, ende onsen voors. rentmeester, nu wesende offere alsdan zijn zal, hemluden daeraff quittantie geven zal. Ende indien dezelve reste nyet voldoen en mach naer advenandt van den voors. 12.000 guldens, soe zullen wy gehouden zijn van stonden aen die voors. reste op te leggen opdat die voors. lossinghe tot onsen achterdeele nyet verachtert en zijn, zonder van ons oft van die van onser Financie te verbeijden andre breeder ordonnantie, bevel ofte desarghe dan dese jegenwoordighe; allet met zulcken gelde ende tot zulcken prijse als zy zullen mogen geven ende betaelen, zoe voor tcours ende loop der voors. rente als omme die lossinghe ende quytinghe van dien.

Ende tot alle tijde als wij die lossinghe van den voors. rente gedaen zullen willen hebben, soe zullen wij gehouden wesen [i] den voors. van der Goes tzelve altyt te beteycken[en] ende laeten weten een halff jaer tevoiren zoe zy gehouden zullen zijn te doen den rentmeesters die dezelve renten gecocht zullen hebben; belovende voorts denzelven van der Goes hemluden te vryen ende volcommen die conditien ende voorwaerden voors. ende andere daerinne zij verbonden zijn ofte wesen zullen by huere brieven van vercoopinghe van der voors. renten, gelijck ende in alder voughen ende manieren oft diezelve conditien hierinne expresselijcken begrepen ende verhaelt waeren.

Behoudelijck ende welverstaende dat de voors. van der Goes jae[r]lycx gehouden zullen wesen van den voors. ingehouden ende ontfangen penningen quitantie te geven den voors. onsen rentmeester, tot ontlastinghe van deser onser geloste verbandt ende obligacie, welcke quitantie aldus by hemluden ghe[ge]ven wy willen gepasseert te worden onsen voors. rentmeester int uuytgeven van zijnder rekeninghe by die van onsen Rekencamer in den Haghe in Hollandt, denwelcken van onser Rekeninghe wy oick bevelen midts desen dat alzo te doene zonder eenighe zwaricheyt ofte wederseggen, midts by hem ter eerster payemente overbringende alleenelijck copie autententycque van dese onse brieven, ende telcken payemente quitantie van der voors. van der Goes, ende den laesten payemente ende lossinghe van der voors. rente desen originelen brieff metter lester quitantie, omme desen zelven brieff alsdan gecasseert te werden tot onser ontlastinghe als duechdelijck gequeten ende gelost.

Ende opdat die voors. van der Goes noch bat verseckert werden van den geloften ende conditien voors., soe geloven wij hem geen bede noch subventie ofte eenighe andre laste te versoucken ofte doen versoucken op hemluden noch opt landt van Zeelandt alzoe verre wij in gebreke waeren te volbringen tgundt des boven verhaelt staet int geheele ofte in deele, tot an der standt der voors. van der Goes geheelijck gequeten ende ontlast zullen wesen van de voors. rente metten achterstelle van dien; dese jegenwoordighe obligatie blyvende in huer cracht ende viguer totter voors. geheele quitinghe ende ontlastinghe, nyet jegenstaende eeniger ordinantie ofte restrinctien te contrarien, denwelcken wij denzelven van der Goes in desen nyet prejudiceren en willen dezelve ordonnantie niettemin blijven in andre zaeken in huere cracht ende weerde. Want ons alzoe gelieft.

Des toirconden hebben wy onsen zegele hieraen doen hangen. Gegeven in onser stadt van Brussele den XXIX dach octobris int jaer ons Heeren duysent vijffhondert ende vyffthiene.

Op de plijcke stondt: By mijnen heere de prince. De heer van Montigny, heere Nicasius Hackeneij, hooffden, meester Jan Ruffault, tresorier generael van der Financie, ende andre jegenwoordige. Ende was onderteyckendt wat leger: N. Pavitoir, ende besegelt met eenen rooden zegele in dobbelen steerte uuijthangende.

– *Afschrift (door de stadssecretaris van Goes, 1578): GA Goes, Oud stadsarchief nr. 685, f. 4v-6v (opschrift:* Copie*).*

a *In de marge*: F(iat).
b *Volgt doorgestreept:* doen vergaderen die stede van Middelburch.
c *Hier* ende *herhaald hs.*
d *Hs.*: worderen.
e *Hier* hoe *hs*.
f *Hier* van de *herhaald hs.*
g *Hier* ende doen employen *herhaald hs.*
h *Hier (het overtollige?)* in den *hs*.
i *Hier* die *hs*.
1 *Aldus hs.*; *lees* suppleren?

1476 1515 SEPTEMBER 24, ZIERIKZEE

b Den voirn. boode [*Cornelis Oortsz.*] van dat hij ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoosterscelt een placcaet van dezen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] in date den XX^en^ dach van septembry anno XV^C^ ende vijfthiene, gaende an den drien Staten van Beoosterscelt in Zeelandt, inhoudende dat zij achtervolgende tscriven ende beslooten brief van mijnen genadigen [heere] dat zij nyet laeten en zouden hemluijden te vinden upten XXIIII^en^ dach van derzelver maendt van septembry voirs. bijnnen der stede van Ziericzee, omme te deputeren eenige van hemluijden in goeden getale ende die te zeinden bij zijnder genaden ter dachvaert van Aelst den eersten dach van octobrij, omme hemluijden te doen

seggen ende communiqueren van eenige saicken die grootelijcken zijnder genaden toucheren ende hemluijden van gelijcke, breeder verclaert int voirs. placcaet ende missive, die men hier overlevert; ende mits dien betaelt den voirn. boode zijn gewoenlijck loon ende salarijs, te wetene 7 s. groote, maicken in ponden dezer rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 934, f. 52.*

1477 1515 SEPTEMBER 24-25, MIDDELBURG

b Dezelve [*Jan Laureisz., bode*] noch betaelt van over al Bewesterscelt voerscreven ommegedraghen ende ghecondicht thebbene ende doen ommedragen ende condighen ten plaetsen ghecostumeert een andere placcaet van den voirn. rentmeestre [*Andries Andries*], in zijn absencie onder thandteycken van zijnen gecommitteerden clerck, in daten van den XII^en^ dach in septembre XV^C^ vijfthiene, bij denwelcken de voirn. rentmeestre achtervolgende tscriven van mijne voirnoomde genadiche heeren besloten brieven aen tvoers. placcaet gehecht bescreven ende ontboden heeft de Staten van Bewesterscelt voerscreven bynnen der stadt van Middelborch upten XXIIII^en^ dach van der voers. maent van septembre, des avonts in de herberghe om des anderdaechs daeraen goets tijts voer de noene mit elcanderen te sprekene, adviseren ende deputeren zommeghe van hemlieden in goeden notablen getaele om te comparerene ter generaler dachvaert doe gheleyt bynnen der stede van Aelst upten eersten dach van der maent van octobre doe eerstcommende mitten Staten van allen den anderen landen tanhooren tghuent dat men hemlieden van weghen mijns voerscreven genadichs heeren alsdoen in zijn jegewoirdicheyt exposeren ende te kennen gheven zoude grootelijcx zijn Genade ende twelvaren van den lande aengaende, breedere blijckende bij tvoers. placcaet ende lettre missive die men hier overlevert mitter quictancie van den voirn. Jan Laureyszone; te diere cause denzelven betaelt zijn voers. loon van 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 125, f. 129-129v.*

1478 1515 CA. SEPTEMBER-OKTOBER 1, DEN HAAG

b Jan van Woerden, boede, die mit zekere besloeten brieven gereyst is geweest an Andries Andries, rentmeester van Bewesterscelt, inhoudende dat de dachvairt die bescreven was bij onsen genadegen heere angaende de provisoir ende deekens van Zeelant, duer begeerte van den biscop van Uuytrecht gecontinueert was totten eersten dach van octobri doen naestcommende; heeft gevaceert zeven dagen, tot zes stuvers sdaechs, alst blijct bij der cedulle die men hier overlevert, valet 2 lb. 2 s. – *NA, Rek. Rek. nr. 349, f. 160.*

Eeuwout Janszoen, boede, die zekere brieven van mynen genadegen heere gedragen heeft van Mechelen tot Middelburch an den abt ende prelaet aldair ende voirt an den biscop van Uuytrecht, inhoudende dat zij ter dachvairt commen zouden; heeft gevaceert thien dagen, tot zes stuvers sdaechs, alst blijct bij de cedulle die men hier overlevert, valet 3 lb. – *Ibidem f. 160v.*

c De voornoomde [*Jacob*] Heissius [*pensionaris van Prelaat en Edelen*] de somme van vijf ponden vier penningen groote Vlaems voor zijn vacatien ende dachgelden met zekere penningen bij hem verleyt omme bij ordonnancie van den voirnoomden Prelaet ende Edelen anderwaerf gereyst te zijne in den Haghe, ter dachvaert aldaer bij mijnen genadegen heere bescheyden, ende naderhant gecontinueert tusschen mijnen heere den bisscop ende archidiaken van Utrecht ende den Staeten van Zeelandt, omme bij mijnen heere den president van Hollandt als commissaris in dese saicke neder te leggen ende tappointieren int vriendelicke zeker geschillen die stonden te rysen ter causen van den voirs. excessen contrarie de concordaten ende andressins, alst breedere blijct bij tvoirs. voyage metter ordonnancie van den voirs. Prelaet ende Edelen, oick dienende up tnaeste naervolgende

article, in daten van den XXVI^en^ in septembri XV^C^ vyfthiene, ende quitancie van denzelven Heissius, tsamen hier overgelevert; daeromme hier de voirs. somme van 5 lb. 4 grooten Vlaems, die maecken in ponden deser rekeninge ter somme van 30 lb. 2 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 69, f. 27-27v.*

Heer Jacop van Domburch, riddere, de somme van twee pondt achtiene scellingen acht groote Vlaems, voor zijn vacatien ende dachgelden van dat hij bij ordonnancie van den voirs. Prelaet ende Edelen geweest heeft mitten voors. pencionnaris in den Hage ter dachvaert nopende de voirs. excessen van den voirs. provisoors, breedere verclaert int tweede voorgaende article up tvoyaige van den voirn. Heissius, breedere blijckende bij de voirnoomde ordonnancie in daten van den lesten in novembri XV^C^ vijfthiene, ende quitancie van den voirn. Domburch, tsamen hier overgelevert; daeromme hier de voirs. 2 lb. 18 s. 8 g. Vlaems, maecken 17 lb. 12 s. – *Ibidem f. 28.*

1479 1515 OKTOBER 1-17, AALST-BRUSSEL

b *Voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal zijn ook de drie Staten van Beooster- en Bewesterschelde geconvoceerd; zie de voorgaande nrs. 1476 en 1477.*

c Den voornoomden [*Jacob*] Heissius [*pensionaris van Prelaat en Edelen*] de somme van zesse pondt vijfthien scellingen twee grooten Vlaems voor zijne vacatien met zekere penningen bij hem verleyt, van dat hij bij ordonnancie van den voirs. Prelaet ende Edelen gereyst es te Mechelen, tAelst ende te Bruessele, zoe angaende tproces jegens den voors. Jan Borse als ter generaeler dachvaert geleyt bij mijnen voirnoomden genadegen heere binnen der voirs. stadt van Aelst ende daernaer gecontinueert te Brusele, nopende tstuck van der munte ende anderssins, blijckende bij tvoirs. voyaige mit ordonnancie van den voirs. Prelaet ende Edelen in daten van den V^en^ in novembry XV^C^ vijfthiene, ende quitancie van den voirs. Heissius, die men tsamen hier overlevert; daeromme hier de voirs. somme van 6 lb. 15 s. 2 grooten Vlaems, die maecken in ponden deser rekeninge ter somme van 40 lb. 11 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 69, f. 28-28v.*

Betaelt heer Lievijn Hugenz., riddere, burchmeester, ende meester Erasmus, der stede pensionaris, over dat zij bij ordonantie van der wet gesonden zijn geweest tot Bruselle in de generale dachfaert, aldair alle de Staten van den lande vergadert zijn geweest roerende de ordonnantie van de munte, aldair den burchmeester gevaceert heeft XV^en^ daghen tot 5 s. gr. tsdaechs ende den voirnoemden meester Erasmus XVII^en^ daghen tot 3 s. 4 gr. tsdaechs.[1] – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1515 mei 1-1516 april 30 (verloren gegaan in 1940).*

1 Gezien het vermelde onderwerp van bespreking nemen we aan dat deze rekeningpost betrekking heeft op de onderhavige dagvaart.

1480 1516 FEBRUARI 5-6, MIDDELBURG

b Denzelven [*Jan Laureisz., bode*] van dat hij noch ommegedragen ende gecondicht heeft over al Bewesterschelt voorn. ten plaetsen gecostumeert [e]en placcaet van den grooten tresorier van Zeellant [*Filips bastaard van Bourgondië*] geexpediert uuyt bevele van een lettre missive mijns genadichs heeren in daten tvoors. placcaet van den XXV^en^ januario XV^C^ vijfthienne naer tscrijven sHoofs van Hollant, bij denwelcken de voors. groote tresorier achtervolgende de voorseide lettre missive mijns voors. genadichs heeren ghehecht an tvoors. placcaet mitter translatie bescreven ende ontboden heeft de Staten van Bewesterschelt te commen binnen der stadt van Middelburch den vijfsten dach van der maent van februario, tsavonts in der herberge omme des anderen daechs mit elckanderen te spreken, sluyten ende deputeren zommege van hemlieden omme gelast te treckene ende te wesen up den

XII^en^ dach van der voors. maent van februario ter dachvaert generaele ter plaetsen aldair mijn voornomde genadege heere alsdan wesen zoude omme mitten Staten van den anderen landen te aenhoorne tghene dat men hemlieden van wegen mijns voors. genadichs heeren alsdan te kennen ende openbaren zouden, blijckende bij tvoors. placcaet, die men hier overlevert mitter quictancie van den voors. Jan. Daeromme hier tvoors. loon van veerthien scellingen grooten Vlaems, maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 141, f. 127v-128.*

De voorn. boode [*Klaas Klaasz., gezworen bode van Beoosterschelde*] van dat hy ommegedragen ende gecondicht heeft over alle Beoisterschelt in Zeelant een open placaet van dese tresorier in date van den lesten dach van januario anno vyfthienhondert ende vyfthien naer stijl van Hollandt [*1516*], gaende aen allen prelaeten, edelen, bailliuwen, burchmeesters, schout, scepenen ende raide van der goeder steden over alle Beoisterschelt, inhoudende dat zij achtervolgende tscriven ende beslooten brieven van mijnen genadigen heere commen oft zeynden zouden huerluyder gedeputeerden binnen der stadt van Middelburch upten vyfsten dach van den toecommende maendt, om des anderen daechs metten Staeten van Bewesterschelt, die oick alsdan daer vergadert zullen wesen, te disponeren ende deputeren eenige notabelen persoenen omme te reysen by mijn genadigen heere de prince van Spaengnen etc. ten voern. XII^en^ dach van den toecommender maendt, breeder verclaert in dezelve placaet, die men hier overlevert; ende midts dien betaelt den voorn. boode zijn ghewonnelijck loon ende salarijs, te wetene zeven scellingen grooten Vlaems, qui valent in ponden deser rekeningen 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 939, f. 40-40v.*

1481 1516 FEBRUARI 12-MAART 2, BRUSSEL

N.B. Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal ook het voorgaande en volgende nr.

b De voorn. boode [*Klaas Klaasz.*] van dat hy ommegedragen ende gecondicht heeft over alle Beoisterschelt ter plaetse gecoustuemeert eene open placaet van desen tresorier [*Filips van Bourgondië*] in date den XXVIII^en^ dach van januario int jaer XV^C^ ende vyfthien naer stijl van Hollandt [*1516*], gaende aen allen prelaeten, edelen, bailliuwen, schouten, burchmeesters, scepenen ende raide van der goeder steden, representerende de Staeten van Beoisterschelt in Zeelant, inhoudende dat zij achtervolgende tscrijven ende beslooten brieve van mijn genadichs heere nyet laeten zouden hem desponeren te commen oft zeynden bij zijn genade in goede ende notabel getaele upten XII^en^ dach van februario aldaer zijn genade alsdan wesen zoude, om taenhooren tguendt dies hemluyden ende anderen van den Staeten van zijn genaden wege verthoent ende gedeclareert zoude woorde, breeder verclaert int zelve placaet ende copie autentijck van den voorscreven beslooten brief, die men hier overlevert; ende daerof men betaelt heeft den voorn. boode zijn ghewonnelijcken loon ende salarijs, te weten zeven scellingen grooten Vlaems, qui valent in ponden deser rekeninge de somme van 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 939, f. 40.*

c Betaelt bij ordonnantie van der wet heer Jacob van Domburch, riddere, ende Wisse Jacobsz. van der Lisse over dat zij gheweest hebben in de dachvaert generael ghehouden te Brucelle. Ende hebben utgheweest XX daghen, te wetene de voirschreven burchmeester tot 5 s. gr. sdaechs ende Wisse Jacobsz. tot 4 s. gr. sdaechs. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1515 mei 1-1516 april 30 (verloren gegaan in 1940).*

d Betaelt eenen bode die alhier ghesonden es gheweest van den burchmeester heer Jacob van Domburch, wesende te Brusele in de dachvaert generael, mit besloetenen brieven adresserende an burchmeester ende schepenen. Ende heeft ghevaceert VIII daghen tot 8 stuyvers sdaechs, facit 10 s. 8 gr. – *Ibidem.*

1482 1516 MAART 4-5, MIDDELBURG

b Denzelven [*Jan Laureisz., bode*] van noch ommegedragen ende gecondicht thebbene over al Bewesterschelt voors. ten plaetsen gecostumeert een ander placcaet van den voors. grooten tresorier [*Filips bastaard van Bourgondië*] geexpediert uuyt tscrijven van zekere lettre missive mijns voors. genadichs heeren an tvoors. placcaet gehecht in daten tzelve placcaet van den XXV^en^ in februario XV^C^ vijfthienne naer tscrijven sHoofs van Hollant [*1516*], inhoudende dat de Staten van Bewesterschelt commen ende hem vinden zouden binnen der stadt van Middelburch den vierden dach van maerte doe naestcommende, savonts in der herberghe omme tsanderdaechs te aenhooren van hueren gedeputeerden die ter generaeler dachvaert van den Staten, onlancx te vooren te Bruessel gehouden, geweest hebben huer rapport van tghene des terzelver dachvaert geopent ende geproponeert is geweest van wegen mijns voorseides genadichs heeren hen daerup te beraden ende een eyntelijck conclusie daerinne te nemen ten eynde mijnen voornomden genadegen heere van diere tadverteren bij hueren gedeputeerden zulcx als zij daeromme bij hem zullen willen zenden ten dage van den vertrecke daerup genomen ende geordonneert, twelcke wesen zoude den XI^en^ der voors. maent van maerte, alst blijct bij tvoors. placcaet mitten quytancie van den voors. Jan, tsamen hier overgelevert. Dairomme hier de somme van vierthien scellinghen grooten Vlaems voor zijnen loon gecostumeert, die maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 141, f. 128-128v.*

De voorn. Claes Claesz. [*bode*] van dat hy ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterschelt ter plaetsen gecoustuemeert een open placaet van desen tresorier [*Filips van Bourgondië*] in date den laetsten dach van februario anno vyfthienhondert ende vyfthien nae den loop sHofs van Hollandt [*1516*], gaende aen den drie Staet[en] van Beoisterschelt, inhoudende dat zij achtervolgende tscrijven ende beslooten brieve van mijnen genadigen heere commen oft zeynden zouden huerluyder gedeputeerden binnen der stadt van Middelburch upten IIIIe dach der maendt van maerte, omme te aenhooren van hueren gedeputeerden die totten generael dachvaert geweest hadde huere rapport van tgene des ten zelve dage verthoent, geopent ende geproponeert is geweest van des voors. prince wegen, hem daerup te beraeden, ende een eyntelijcken conclusien daerinne te nemen, breeder verclaert in denzelve placaet ende copie autentijcke van den voors. beslooten brieve, die men hier overlevert; ende midts dien betaelt den voorn. boode zijn ghewonnelijcken loon ende salarijs, te wetene zeven scellingen grooten, maken in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 939, f. 41.*

1483 1516 MAART 12-30, BRUSSEL

N.B. Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal ook het voorgaande en volgende nr.

c Betaelt Wisse Jacobsz. van der Lisse ende meester Erasmus Cornelisz. over dat zij bij ordonnantie van der wet gheweest hebben tot Brucele in de dachvaert generael. Ende hebben utgheweest XX daghen, te wetene de voirschreven Wisse Jacobsz. tot 4 s. gr. sdaechs ende meester Erasmus tot 3 s. 4 gr. sdaechs. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1515 mei 1-1516 april 30 (verloren gegaan in 1940).*

De stadspensionaris van Middelburg ging ter dagvaart naar Brussel 'aangaande de begeerte, gedaan bij de K.M. aangaande 50.000 Philipsguldens, om te houden garnizoen op de palen van herwaarts over'. – *Kesteloo, 'Stadsrekeningen Middelburg' 3, p. 404.*[1]

1 Deze post kan ook op een van de andere bijeenkomsten in 1516 van de Staten-Generaal te Brussel betrekking hebben.

1484 1516 APRIL 2, MIDDELBURG

b Dezelve [*Jan Laureisz., bode*] van insgelijcx noch over al Bewesterschelt voors. ten plaetsen gecostumeert ommegedragen ende gecondicht thebbene een placcaet van den voors. grooten tresorier [*Filips bastaard van Bourgondië*] geexpediert uuyt bevele mijns voors. genadichs heeren in daten van den XXVIII^en^ dach van maerte anno vijfthienhondert ende zesthienne naer Paesschen, bij denwelcken de voors. groote tresorier uuyt bevele als vooren bescreven ende ontboden heeft die Staten van Bewesterscelt te commen binnen der stadt van Middelburch den tweesten dach van der maent van april, savonds in de herberge, omme deen mitten anderen te sprekene ende eyntelijck te sluyten eene goede finale andwoorde up de propositie onlancx hemlieden gedaen ter lester generaler dachvart gehouden binnen der stadt van Bruessele, ende omme van derzelver finale andwoorde mijnen voornomden genadege heere tadverteren ten dage van den vertrecke daerup genomen, twelcke wesen zoude den XIIII^en^ dach naer Paesschen [*5 april*] doe naestcommende, dit al breeder blijckende bij tvoorseide placcaet ende quytancie, hier overgelevert van den voors. Jan. Ende daeromme denzelven betaelt voor zijn voors. loon van veerthien scellingen grooten Vlaems, maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 141, f. 128v-129.*

1485 1516 APRIL 7-22, BRUSSEL

N.B. Deze vergadering van de Staten-Generaal wordt genoemd onder nr. 1487 hierna.

b Cornelis Oortsz., gesworen bode mijns genadichs heeren, van dat hij ommegedragen heeft aen de Staten over al Beoosterschelt eene besloten brief van Guilamme Bardaille van date van den vierden dach aprilis anno XV^C^ XVI naer Paesschen, inhoudende dat die van den drie Staten van den quaertiere van Beoosterschelt huere concent ende andtwordde gesloten hadden zulcx als zij van meyningen waren mijnen genadigen heere te doen ten dagen van den vertrecke daerop genomen ter generalle dachvaert onlancx te Bruessele gehouden, ende dat zij vertrecken zouden van Middelburch smaensdaechs naer datum van den voirs. brief [*d.i. 7 april*] omme bij mijnen genadigen heere te trecken, gelyck alle tzelve breeder blycken mach bij den voirs. beslotene brief die men hier overlevert; daeromme hier den voirn. bode betaelt zijnen gewonelycken sallarys, alst blyct bij zijnder quytancie ende certificacie, die gestelt es up den voirs. brief, belopende ter sommen van 4 lb. 4 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 152, f. 8v.*

c Lievin van Cats, schiltcnape, de somme van viere ponden vijf scellinghen viere grooten Vlaems over zijn vacacien ende dachgelden van zesthiene geheele daghen ten prijse van vijf scellingen viere grooten sdaechs, die hij gevaceert heeft van dat hij ten scriven ende begheerte van mijnen heeren den Prelaet ende Edelen van Zeelandt ghetoogen es uuyt Wolffaertsdyck smaendaechs den VII^en^ in april vijfthienehondert zesthiene, ende ghereyst bynnen der stadt van Bruessele omme aldaer met meester Jacob Heissius, pencionnaris van den voirnoomden Prelaet ende Edelen, te helpen solliciteren aen mijnen voirn. genadegen heere ende den luyden van zijnre Financie gracie ende quytsceldinge van der helft oft ten uuytersten van een derdendeel van der porcie van den lande van Zeelandt in de vierehondert duysent Philippus guldenen, onlancx daer tevoeren den voers. mijnen genadegen heere gheaccordeert bij den Staten van allen zijnen landen van herwaertsovere voer zijne reyse van Spaignen, dit al breedere blyckende bij ordonnancie van denzelven Prelaet ende Edelen hier overghelevert; int welcke doende reysende, lettende ende keerende de voers. Lievin van Cats ghevaceert heeft de voers. zesthiene geheele dagen ten pryse als boven, beloopende alst blyckt bij zijn quictancie, hier overgelevert mitten voers. ordonnancie, ter voers. somme van 4 lb. 5 s. 4 grooten Vlaems, die maken 25 lb. 12 s.

Meester Jacob Heissius, pencionnaris van den Prelaet ende Edelen, de somme van derthiene ponden zesse scellingen grooten Vlaems over zijn vacacien ende dachgelden van negenenveertich geheele dagen, daerinne begrepen viere scellingen acht grooten van

uuytgheleden ghelde voer copien van acten, ten pryse van vyf scellingen viere grooten sdaechs, die hij uuyt geweest ende gevaceert heeft zoewel mitten voerseyden Lievin van Cats als anderssins van dat hij uuyt bevele ende ordonnancie van den voers. Prelaet ende Edelen getoogen es van Middelburch bynnen der stadt van Bruesele, omme aldaer te helpen solliciteren mitten zelven Cats aen mijnen voirn. genadigen heere ende de luyden van zijnre Financie gracie ende quijtsceldinghe van der helft oft ten minsten van tderde van der porcie van den voers. van Zeelandt in de vierehondert duysent Philippus guldenen, mijnen voirs. genadigen heere geaccordeert als voeren voer zijn reyse van Spaignen, als anderssins tot noch drie diverssche reysen ter causen van der voers. quijtsceldinghe over ende wederomme tusschen Bruessele ende Middelborch gereyst te zijne, rapport doende van zijnen besoignieren, alst breedere blyct bij een blat papiers daerinne de voers. reysen al int langhe ghescreven staen, hier overgelevert mitte voers. ordonnancie van denzelven Prelaet ende Edelen, mitsgaders quictancie van den voerseyden pencionnaris; daeromme hier de voers. somme van 13 lb. 6 s. grooten, maecken 79 lb. 16 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 71, f. 23v-24v.*

Betaelt bij ordonnantie van der wet Wisse Jacobsz. van der Lisse ende meester Erasmus Cornelisz. over dat zij[a] gheweest hebben tot Brucele in de dachvaert generael omme antwoorde te doene op de begheerte van onsen genadighen heer ende te solliciterene der stede saicke. Ende hebben utgheweest XIIII daghen, te wetene de voirschreven Wisse Jacobsz. tot 4 s. gr. sdaechs ende meester Erasmus tot 3 s. 4 gr. daechs, facit 5 lb. 2 s. 8 gr. – *Kwartiermeestersrekening Middelburg 1515 mei 1-1516 april 30 (verloren gegaan in 1940).*

e *13 april, Brussel. – Koning Karel verleent aan de Staten van Zeeland vermindering van de helft van de eerste termijn van de extraordinaris bede vanwege zijn reis naar Spanje, alsmede van een vierde deel van de drie volgende termijnen.*

Aujourdhuy XIIIe davril lan mil cincq cens et seize apres Pasques, les deputez des Estats du pays de Zelande ont remonstré au roy nostre sire comment, a cause des grands charges que ceulx dudit pays avoyent a soustenir et supporter, impossible leur estoit de oultre layde courrant dernierement accordé audit pays, pouvoir furnir ou payer leur entiere cotte et portion de layde de quatre cens mille florins Phillipe, a payer en quatre annees avenir, nagueres requis par le roy sur tous ses pays pour les fraiz de son prochain voyage dEspaigne; en suppliant audit seigneur roy soy vouloir contenter desdits de Zelande en payant la juste moictié de ce a quoy montera leur portion de lacord que sera faict par les Estatz des aultres pays sur ladite derniere petition a eulx faicte par ledit seigneur roy pour le faict de sondit voyage dEspaigne. Sur quoij le roy, ouï lesdits deputez en ayant regard a leursdits remonstration, a consenty et accordé par ceste que iceulx de Zelande seront dechargé en payant pour la premier quatriesme annee dudit accord la moictié de leurdit portion, et pour les aultres trois annees que ilz payeront les trois quarts dicelle leur portion, leur quictant laultre moictié de ladite premiere annee et le quart de chascun desdits trois annees; leur ordonnant neantmoins consentir et accorder a lassemblee generale avecq les aultres Estatz de tous lesdits pays de pardeca leur cotte et portion desdits 400.000 Phillipe, ou daultant que par lesdits aultres Estatz en sera consenty a nostredit sire le roy, et quils nen payeront que ce que cydessus est declaré.

Lesquelz deputez ont derecheff monstré audit seigneur roy que ilz desiroyent dobeir a son bon plaisir, et que selon ce ilz feront ledit consentement pourveuque par icelluy consentement ilz ne seront plus avant liez ne obligez que ilz en avoyent la charge selon que dit est, et que ilz seront tenuz a en faire raport ausdits des Estatz pour par eux bailler au roy ou a ses commis endedans ung mois leur responce absolute[b] comme il appartiendra; a quoy aussi ledit segneur roy les a receu et admis, recoit et admet par ceste.

Ainsy faict a Bruxelles les jour et an dessusdit.

Soubs estoit escript: Charles, et plus bas: Haneton.

– Origineel: ZA, Prelaat en Edelen nr. 33 (verloren gegaan in 1940). – Afschrift: (17e eeuw) ZA, Rekenkamer A nr. 456, f. 55-56 (opschrift: Acte datermination de la portion de ceux de Zelande comprinse en ung accord general des Estatz de pardeca*). – Regest, Fruin, Prelaat en Edelen, p. 88, nr. 103.*

30 augustus, Brussel. – De koning geeft aan burgemeesters, schepenen en gerecht van Reimerswaal toestemming om de som van 1612 lb. 10 s., die de stad had voorgeschoten aan de Staten van Zeeland en die nu zal worden terugbetaald, niet te gebruiken tot aflossing van de renten van 17 lb. 18 s. 4 d. groten per jaar, losbaar tegen de penning 15 (uit de verkoop waarvan zij de voorgeschoten gelden hadden gevonden), maar tot betaling van haar aandeel in de bede van 400.000 Filipsgulden over alle landen van herwaartsover, en tot aflossing van enige renten ten laste van de stad, losbaar tegen de penning 10. – Origineel (volgens Fruin was 'het zegel van de koning, daervan wy gebruyct hebben duerende de tijt van onse princelickheyt, *verloren'): GA Reimerswaal nr. 24 (verloren gegaan in 1940). – Regest, Fruin, Archief Reimerswaal, p. 50, nr. 129.*

a *Hs.*: hij.
b *Hs.*: absolutie.

1486 1516 MEI 19, MIDDELBURG

b Denzelven [*Jan Laureisz., bode*] van noch over al Bewesterschelt voors. ten plaetsen gecostumeert ommegedreghen ende gecondicht thebbene een ander placcaet van den voors. grooten tresorier [*Filips bastaard van Bourgondië*] in daten van den IX^en^ in meye XV^C^ ende zesthiene, bij denwelcken hij bescreven ende ontboden heeft de Staten van Bewesterschelt te commen binnen der stadt van Middelburch up den XIX^en^ dach der voors. maent van meye, tsavonds in de herberge omme des anderen daechs met elckanderen te spreken, ramen ende sluyten waer men best vinden zoude die portie van die van Zeellant in de bede van 400.000 Phelippus guldenen, onlancx daer tevooren den coninck geaccordeert bij den Staten van allen zijnen landen tot voordernisse van zijne reyse van Spaengnen, ende anderssins sluyten een finalle andwoorde up andere saicken, ende van derzelver gedeputeerde der voors. Coninclicke Majesteit rapport te doene daert behooren zoude, dit al breeder blijckende bij tvoors. placcaet mitter quictancie van den voors. Jan, tsamen hier overgelevert. Dairomme hier zijnen voors. loon van veerthien scellingen grooten Vlaems, maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 141, f. 129.*

1487 1516 JUNI 5-9, ABDIJ TE MIDDELBURG

b Denzelven [*Jan Laureisz., bode*] van oock ommegedreghen ende gecondicht thebbene over al Bewesterschelt voorseyt ten plaetsen van ouds gecostumeert ene[b] andere placcaet van den grooten tresorier [*Filips bastaard van Bourgondië*], geexpediert uuyt bevele der Coninclicke Majesteyt, in daten van den XXX^en^ dach van meye XV^C^ zesthienne, bij denwelcken hij bescreven ende ontboden heeft de voors. Staten van Bewesterschelt te commen binnen der voorseide stadt van Middelburch den IIII^en^ dach van junio XV^C^ zesthienne, savonds in de herberge omme des anderdaechs te aenhooren zekere saicken die men hemlieden van wegen der voornomde C.M. te kennen gheven ende verclaren zoude, grootelicx zijnder Coninclicker Majesteit aengaende ende de welvaert van den voornomden lande van Zeellant, alst blijct bij tvoors. placcaet dat men hier overlevert mitter quictancie van den voors. Jan Laureyszone. Dairomme hier tvoors. loon van vierthien scellingen grooten Vlaems, maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 141, f. 129-129v.*

Den voorn. bode [*Klaas Klaasz.*] van dat hij ommegedragen ende ghecondicht heeft over alle Beoisterschelt ter plaetsen gecoustuemeert een open placaet van desen tresorier [*Filips*

van Bourgondië] in date den eersten dach van junio anno vyfthienhondert ende zesthiene, gaende aen den drie Staeten van Beoisterschelt, inhoudende dat zij achtervolgende tscriven ende beslooten brieve van mijnen genadigen heere commen oft zeynden zouden huerluyder gedeputeerden binnen der stede van Middelburch in woensdage IIII[e] dach van den voorscreven maent van junio, des avonts in den herbergen omme des anderen daechs taenhooren tguendt dies aldaer vanwegen der conijncklijcker Majesteit geproponeert zal worden, breder verclaert in denzelve placaet, die men hier overlevert; ende midts dien betaelt den voorn. boode zijn ghewonnelijck loon ende salarijs, te wetene zeven scellingen grooten Vlaems, maken in ponden desen rekeningen 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 939, f. 41-41v.*

e Meester Jacob Heyssius, pencionaris van den voorn. Prelaet ende Edelen van Zeellandt, de somme van zesthiene ponden zeventhien scellingen zes grooten Vlaems, over zijn vacacien ende dachgelden van achtenvyftich geheele daghen, daerinne begrepen dertich scellingen thiene grooten van verleyde penningen zoe aen boden, diversche copien ende anders, ten pryse te wetene de zessenvyftich dagen te vyf scellingen viere grooten sdaechs ende dandere twee dagen te viere scellingen grooten sdaechs, die hy tot viere diversche reysen ende voyaighen uuytgeweest ende gevaceert heeft by laste van den voorn. Prelaet ende Edelen, te wetene eerst van Middelburch in Borsselen den XI[en b] in junio XV[C] zesthien aen mynen heere van Montigny ende deken van Besancon, omme by hemluyden te doen expedieren ende teyckenen zekere brieven van acten nopende taccordt by den Staten van Zeellandt ten voorn. tyde gedaen van huere porcie in de 400.000 Philips guldenen etc., ende noch van de 6000 gouden guldenen by den voors. van Zeelandt geconsenteert totter lossinghe van zekeren plaetzen toebehorende den bisdomme van Uuytrecht etc.; – – –.[1] – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 72, f. 14v.*

9 juni. – De heer van Montigny en de deken van Besançon, commissarissen van de koning van Castilië, accepteren de voorwaarden waaronder de Staten van Zeeland zich bereid hebben verklaard hun aandeel op te brengen in de bede van 400.000 Filipsgulden, voor de eerste termijn met de helft, voor de drie volgende met een vierde verminderd, welke som voor een derde door Prelaat en Edelen als vertegenwoordigende het platteland, en voor twee derde door de steden zal worden opgebracht.

Upten vijfsten dach der maendt van junio anno vijfthienhondert ende zestiene, de drie Staten tslants van Zeelant bescreven ende vergadert wesende in der abdien binnen der stede van Middelburch, soe zijn aldaer gecompareert edele ende vermogende ende eerweerdige, wijse ende discrete heeren mijn heere van Montigny ende deken van Besancon als commissarissen bij onsen alder genadichsten heere den coninck van Castillen etc. hier up ten zelven dage gescickt, dewelcke nair zekere beslotene letteren bij hemlieden van wegen der voirnoemder Co. M. denzelven Staeten gepresenteert, inhoudende credencie up de voers. heeren commissarissen, hebben van wegen alsboven den voirn. Staeten onder anderen verthoont ende te kennen gegeven hoe dat in de maent van april lestleden die Staeten van allen den landen van haerwaersovere ten zelven tijde vergadert binnen der stede van Bruessel omme zijne Co. M. eene finale andwoirde te gevene upten heesch ende peticie van vierhondertduust Phelippusguldens voor eens, zekeren tijdt daer te vooren bij zijnder voirs. Co. M. geheyscht ende begeert up alle zijne voers. landen, dezelve somme te betaelene binnen vier jaren naestvolgende, ende dit omme te helpen vervallen die costen van zijnder toecommender reyse van Spaignen;

soe hebben die gedeputeerde svoors. landts van Zeelant der voirn. Co. M. versocht dat, aengemerct die groote ende zware lasten die tvoers. landt van Zeelant te dragen hadde, zoe ter cause van der loopender bede die zeer groot was als oick die lastige costen van dijckaedgen, oick die groote scaden ende verliesen die dondersaeten van den voirs. lande

geleden hadden bij quaden jaerscharen ende anderssins, dat zijnder Co. M. believen wilde den voirs. van Zeelant quite te scelden die rechte helft van huere cote ende porcye in de voors. 400.000 Phelippusgulden. Waerup de voirs. Co. M., considererende de voirs. lasten, consenteerde ende accordeerde den voirs. van Zeelant quyte te sceldene voir tyerste vierde jaer de rechte helft, ende voir elck van den anderen drie jaren een vierendeel van derselver huerer porcye. Welck consent de voirn. gedeputeerde nyet geaccepteert en hadden, maer hadden versocht daerof rapport te mogen doene omme der voirs. Co. M. oft zijnen gecommitteerden daerup eene finale andwoorde te geven binnen eender maent doe naestvolgende. Twelcke hemlieden bij derselver Co. M. oick geconsenteert was, hemlieden niettemin lastende ende ordonnerende dat zij ten dage van der andwoorde van allen den voirs. Staeten consenteren ende hemlieden vougen zouden mitten zelven Staeten, behouden dat zij daerof ongehouden ende ontlast bliven zouden onder de condicien boven verclaert.

Ende want den voors. tijdt binnen denwelcken die van Zeelant voirn. gelast was huere voirs. andwoorde te doene lange overleden was ende dat alle de andere landen gewillichlijcken geconsenteert hadden de begeerte van der voirnoomder Co. M., soe versochten dairomme de voirseide commissarissen aen denzelven Staten thebbene eene goede ende vruchtbare finale andwoirde nopende huere voirs. porcye van denzelven 400.000 Phelippusgulden, consenterende nyetmin van nyeux van wegen alsboven de voirs. gracie ende quytsceldinge, te wetene voor teerste vierde jaer die rechte helft ende voir elck van den drie anderen jaren een vierendeel in de voors. porcye. Welcke Staeten, tesamen gecommuniceert ende gesproken hebbende, hebben vertreck genomen tot up huydent datum van desen omme de voirs. finale andwoirde te gevene, overmits dat die gedeputeerde van den steden nyet geadverteert en hadden geweest up wat saicke zij bescreven ende ontboden waren, dewelcke binnen deser tijdt thuys gereyst zijn ende huer rapport gedaen hebben.

Ende eyntelijcken de voirn. Staeten wederomme tsamen gesproken ende gecommuniceert hebbende, considererende die groote nootsaken van der voirn. Co. M. ende nemende nyettemin over danckelick ende tot hueren proffijte de voirn. gracie ende quytsceldinge van der helft van tyerste vierde jaer ende van tvierendeel voor elck van den anderen drie jaren, hebben nietjegenstaende de voors. groote lasten die tlant van Zeelant te dragen heeft als voirs. es liberalick geconsenteert ende consenteren midts desen der voirs. Co. M. die andere helft van huere voirs. cote ende porcye voir tyerste vierde jaer ende voir elck van den anderen drie jaeren die driedeelen van derzelver huerer porcye in de voirs. somme van 400.000 Phelippusguldenen voor eens, behouden ende welverstaende dat de voirn. huere porcye nyet hoogere noch breedere getaxeert en sal werden nair advenant van der somme dan de voirn. van Zeellant getaxeert waren in de hondertvijftichduysent guldenen van 40 grooten tstuck lestwerf bij allen den voirs. landen geconsenteert ende betaelt der K.M. ter cause van der emancipacie svoors. conincx van Castillen. Welcke porcye in der manieren ende onder de condicien boven verclaert verschinen ende betaelt sal werden binnen den voors. vier jaren, te wetene tyerste vierde jaer, dwelcke es dit jegewoirdich jaer XV^{C} zesthiene, nu te sint Jansdaige decollacio [*29 augustus*] naestcommende, ende die andere drie jaren zullen verschinen ende betaelt worden alle jaere tot alzulcken dagen ende termijnen als de loopende bede verschijnt ende betaelt wordt.

Ende omme deselve partije ende penningen te furnieren ten dage ende termijne alsboven, soe es bij den voirn. Staeten geadviseert ende gesloten, gemerct dat nyet mogelick en es die te leggen ende heffen bij der breede noch anderssins schotsschewijze, dat die Prelaet ende Edelen van Zeelant uuyter name van den platten lande alle jaere betaelen zullen tderdendeel ende die steden van Zeelant die andere tweedeelen, behouden ende welverstaende oick dat deen voor dandere nyet gelden en sal noch executable wesen dan elck voir zijn eyghen porcye, ende inschelijcx dat die steden die hier voortijts jegens den grave van Zeelant vrij gecocht zijn ende in zulcke ende gelijcke taxatien plegen vrij ende exempt te wesene, vrij ende exempt hieraf bliven zullen.

Welck accordt ende consent mitten condicien ende voirwaerden voirs. de voirn. commissarissen uuyter name ende van wegen der voirs. Co. M. geaccepteert hebben over danckelick, waerof de voirs. Staeten versocht hebben denselven commissarissen hemlieden te willen verleenen dese jegewoirdege acte tot huere versekerthede, dewelcke zij hemlieden geconsenteert hebben.

Geteyckent met huere name ende handteyckenen. Actum den IX^en^ der voirs. maent van junio int jaer alsboven.

Aldus geteyckent: A. de Lalaing, J. Carondelet

– Origineel: ZA, Prelaat en Edelen nr. 29 (verloren gegaan in 1940). – Afschrift: (door J. de Jonge, naar een kopie door Heissius) ZA, Rekenkamer I B-O nr. 368, f. 1-2 (opschrift: Copie van der acte van den consente van den voirs. 400 duysent Phelippus guldenen*); (17e eeuw) ZA, Rekenkamer A nr. 456, f. 51-53v (opschrift:* Acte by derwelcke de drije Staten van Zeelandt accorderen huere porcie in de 4 duijsent Philips guldenen geconsenteert by allen den landen van herwaertsover, in dewelcke Prelaet ende Edelen uuyten name van het platte landt betalen een derdendeel ende de steden dander twee deelen, waeraff de smalle steden exempt ende vry sijn, als sulcx ghecocht tegens den prince ende daeraff sijnde in possessie, in date den IX^en^ junij XV^C^ XVIe*). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 88, nr. 105; idem, Rekeningen, p. 302, nr. 508.*

9 juni. – De heer van Montigny en de deken van Besançon, comissarissen van de koning van Castilië, accepteren de voorwaarden waaronder de Staten van Zeeland zich bereid hebben verklaard op te brengen een bede van 6000 goudgulden.

Alsoe onlancx, te wetene upten vijfsten deser maent van junio int jaer duust vijfhondert ende zestiene, mijn heeren van Montigny ende deken van Besanchon als commissarissen hiertoe gescickt ende gedeputeert van wegen onsen genadichsten heere den coninck van Castillen etc., verthoonden ende te kennen gaven van wegen der voirs. Co. M. den drien Staeten tslants van Zeelant, tenzelven dage bescreven ende vergadert wesende in der abdijen binnen der stede van Middelburch, hoe dat de voirs. Co. M. verstaen hebbende dat mijn heere de bisscop van Uuytrecht overmits die debilitacie van zijnen persoon zeere versocht was tvoirs. zijne beneficie ende bisdom te willen resigneren, soe hadde dezelve Co. M. met alder neersticheyt ende tot zijnen zwaren costen zulcx doen vervolgen ende solliciteren aen den voors. heere van Uuytrecht, alsdat de voirs. resignacie geschien zal tot proffijte ende voordeele van mijn heere den admirael heere Philippus van Bourgoingnen midts bij derzelver Co. M. onder andere condicien ende voirwaerden den voirs. heere van Uuytrecht uuytreickende ende betalende in gereede penninghen die somme van achtienduust gouden guldenen, omme daermede te lossene ende te quytene zekere huysen ende fortressen denzelven bysdomme toebehoorende ende bij den voors. heere van Uuytrecht omme zijne nootsaecken wille belast ende verzedt.

Ende want die affairen der voirnoomder Co. Ma. jegewoirdelick zoe groot ende lastich zijn, ende noch gescepen zijn vele lastiger te vallen overmits zijne reyse van Spaignen, dat hem nyet mogelick en is de voirnoomde somme mitten voirn. anderen geloften ende condicien te furnieren zonder helpe ende onderstant van zijnen goeden ondersaeten, soe hadde hij doen versoucken den Staeten van zijnen lande van Hollant ende Vrieslandt te willen uuytreicken ende betaelen van der voirs. somme van 18.000 gouden guldenen de twaelfduysent, daerup zijn Co. Ma. noch geene finale andwoorde gegeven en es geweest.

Versouckende daeromme de voirnoomde commissarissen alsvooren de leste begeerte oft peticie die de voirn. Co. M. den voirs. Staten van Zeelant doen wille voir zijnen voirnoomden vertrecke nair Spaignen, dat zij bij maniere van gratuiteyte uuytreycken ende betaelen willen die reste, te wetene zesseduysent derzelver guldenen, aenmerckende zunderlinghe die groote gerusticheyt, proffijt ende welvaert die bij derselver resignacien den voirnoomden van Hollant ende Zeelant, diewelcke onder den diocese van Uuytrecht geseten zijn, geschien

ende gebueren zal, ende in contrarien die groote onrusticheyt, oirloghe, uploopinghen, scaden ende verliesen die dezelve landen ende ondersaeten gescapen zouden zijn te lijden indien tvoirs. beneficie ende bisdom geresigneert ware tot proffijte van eenige heeren oft princen, vyanden oft quaetwillighe van derselver Co. M. ende zijnen voirs. landen. Dwelcke was principalick die redene die der voirs. Co. M. gemouveert hadde de voirs. sollicitacie te doen doene. Verclarende oock dat dezelve commissarissen dat de voirn. somme van achtienduust gouden guldenen nyet en es tot proffijte svoors. heeren damiraels, maer heeft de voirs. Co. M. gelooft zelve die uuyte te reyckene uuyt zijnen propren goeden tot proffijte svoors. bisscops van Uuytrecht, ter saicke van der voirn. lossinge. Up welck vertooch ende begheerte de voirs. Staten vertreck ende dach van raide genomen hebben tot up huydent datum van desen.

Ende eyntelicke naer zekere lange communicatie ende raminghe bij den voirn. Staeten hierup gehouden, soe hebben dezelve Staeten voer eene finale andwoorde denzelven commissarissen verthoont die groote ende zware lasten die tvoirs. landt van Zeelant te dragene heeft, zoe bij der loopender bede die zeer groot ende zwaer es, die lastige dijckaigen, met vele ende diverssche andere lasten, ende dat boven desen zij hadden up den staende voet der voirn. Co. M. geconsenteert zekere nyeuwe bede tot zijne voors. reyse van Spaignen, zulcx dat tvoirnoemde landt meer belast es dant verdragen oft wel verlasten mach, nietmin willende altijts de voirs. Co. M. believen nair huer vermuegen, hebben geconsenteert ende consenteren bij desen in de begeerte ende peticie der voirs. Co. M., up de condicien ende voirwaerden hiernaer verclaert.

Te wetene dat den Staeten van Zeelant yerst ende alvoeren duechdelijcken blijcken zal dat die Staeten van Hollant ende Westvrieslant geconsenteert ende betaelt zullen hebben die twaelfduysent gouden guldenen hemlieden geheyscht bij der voirs. Co. M. tot voorderinge van der voirs. lossinghe. Inschelijcx dat dezelve resignacie geschiet tot proffijte van mijnen voirs. heere den admirael. Ende voort dat indien dezelve van Hollant min gheven totter zelver lossinge dan de voirs. 12.000 gouden guldenen, dat die van Zeelant nair advenant ontslaen ende min geven zullen in de voors. 6000 gouden guldenen. Onder al welcke condicien ende poinct besundere de voirs. van Zeelant de voirn. 6000 gouden guldenen, ofte alsoe vele min als huere porcye bedragen sal, upbringen ende betaelen zullen binnen twee toecommende jaren bij gelijcker porcye tot alsulcken dagen ende termijnen als men de loopende bede betaelt.

Naer welck consent aldus gedaen de voirs. Staeten hebben den voirnoomden commissarissen doen verthoonen hoe dat thuerer kennesse gecommen es dat die voirnoomde C.M. zekere preparatie doet maecken omme te tauxeren tot zekere somme van penningen alle die goeden ende erfven bij den geestelicken persoonen vercregen binnen viertich jaren haerwaerts in den voirs. lande van Zeelant, zonder dairup vercregen thebbene zijne oft zijne voirvaderen brieven van octroye ende amortisacie. Waerup de voirseide Staten denzelven commissarissen adverteren dat de landen ende gronden van erfven in Zeelant gelegen van andere nature ende condicie zijn dan die gronden ende erfven in Brabant, Vlaenderen oft elders gelegen, want die principael bede ende subvencie van der C.M. getauxeert ende geheven wordt ende van allen tijden geheven es geweest up de voirs. gronden van erfven gemet gemets gelijcke, daerup oock geheven ende getauxeert worden die costen van der dijckaige, van hoofden, sluysen, zoewel ter zeewaerts als vele ende diverssche andere costen binnensdijcx, die zeere groot ende lastich zijn.

Nu al eist zoe dat de voirs. gronden commen in handen van cloosteren, collegien, kerckmeesters, helichgeestmeesters oft andere geestelicke persoonen, tzij bij coope, ghifte ende legacien van testamenten, bij ontfange van religioesen fondacien van missen, jaerghetijden, aelmoesenen oft anderssins, zoe bliven zij nochtans scotbaere ende contribuabel in alle de voirn. lasten ghelijck andere prophene landen ende erfven. Welcke lasten geprefereert ende realijck geexecuteert worden alsser gebreck valt van betalinge, al zouden daeromme de voirs. geestelijcke fondacien, messen, jaergetijden ende aelmoessenen

cesseren, gelijck alst wel dagelijcx gebuert dat de voirn. gronden geabandonneert worden voor de voors. prophane lasten.

Waerbij denzelven Staeten dunct ter correctie dat, indien de voirn. Co. M. overmits de voirn. tauxacie de voirs. landen zoude willen amortiseren ende exempteren van denzelven beden ende prophane lasten, dat tselfde wesen ende redonderen zoude nyet alleene tot zijns selfs prejudicie, alsoe verre alst zijne bede ende subvencie angaet, maer zoude wesen die geheele verderfnesse van den lande, gemerct dat alle die voors. lasten zonderlinge van dijckaige, waterpenningen ende anderssins zouden vallen tot laste van den anderen gronden, dewelcke dezelve lasten nyet en zouden connen verleesten, mair zoude zonder twijfele tlandt daer bij geabandonneert worden.

Ten anderen, al eist oick dat de Co. M. dezelve landen nyet en amortiseert, mair latende die van der condicie als zij nu zijn, ende tauxerende die nyetemin, tzij in twee oft drie jaren vruchten ofte tot eene zekere somme van penningen, zoe es al claer dat alle die geestelijcke fondacien, jairgetijden, messen, almoessenen ende andere weldaden gedaen ende gefondeert bij den goeden luyden tot lavenesse tot huere ziele, cesseren zullen ter tijt toe dat die voors. financie oft penningen wederomme bij successie van tijde in buerse gecommen zullen weesen, met meer andere inconvenienten die dairup staen te rijsen.

Ten derden, zoe worden dagelijcx die voors. gronden ende erfven gealieneert ende vercocht bij den voors. geestelijcke persoonen gelijck als doen die waerlijcke persoonen, ende als angaende die leenen ende heerlijcke goeden binnen den voorn. lande van Zeellandt gelegen, die en mogen nyet ghegeven noch gelegateert worden zonder eerst daerup octroy te vercrigene.

Versouckende dairomme de voorn. Staeten dat den voernoemde commissaryssen believe tot ontlastinge huerer consciencien dese saken te verthoonen der Co. M., omme voorts daerinne te doene naer zijne eedele discrecie. Welcke commissaryssen, accepterende in den name der voorn. Co. M. tconsent van den voirs. 6000 gouden guldenen onder den condicien boven verclaert over danckelijck, hebben verclaert dat noopende den voors. geestelijcke vercregen goeden zullen daerof goet rappoirt doen, verleenende up al denzelven Staten tot hueren versoucke dese jegenwoirdige acte.

Geteeckent met hueren namen ende handteickenen upten IX[en] der voors. maent van junio int jair alsboven.

Aldus ondergetekent: A. de Lalaing J. Carondelet[2]

– *Afschrift: (door J. de Jonge, naar een kopie door Heissius) ZA, Rekenkamer I B-O nr. 368, f. 2-4 (opschrift:* Andere copie van der acte van den accorde van 6000 gouden guldenen. – Gecollacionneert tegens eene copie geteykent Heissius, bij mij [*ondert.*] J. de Jonge*).* – *Regest: Fruin, Rekeningen, p. 302, nr. 509.*

De stad Middelburg zal 3000 goudgulden voorschieten ten verzoeke van Prelaat en Edelen, tot behoef van onze genadige here om daarmede te lossen eenige sloten en forteressen van het bisdom van Utrecht. – *Kesteloo, 'Stadsrekeningen Middelburg' 3, p. 404.*

24 oktober. – Jean Micault, onvanger-generaal van de koning, verklaart uit handen van de tresorier van Middelburg ontvangen te hebben 45.000 lb. van 40 groten Vlaams het stuk, a cause de trois mil livres de rente heritable au denier quinze, qu'a la requeste de roy ilz ont vendu sur le corps de ladicte ville, lesquelz le roy a assignez et ypothequez sur le tonlieu de Zeellande, ses appartenances et appendances et aux conditions et coutumes declairees ès lettres patentes sur ce expediees pour leur sceurté. – *Afschrift: GA Middelburg, Privilegieboek III, f. 70 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 1068.*

26 oktober. – Koning Karel verleent de stad Middelburg brieven van décharge en indemniteit ter zake van de 45.000 gulden, bij verkoop van erfrenten tot een bedrag van 3000 gulden per jaar, de penning 15, ten laste van de stad, aan hem voorgeschoten voor zijn reis naar Spanje en anderszins, tot zekerheid waarvan wordt verbonden en gehypothekeerd de tol van

Yersekeroord, voor zover de inkomsten ervan strekken, tot aflossing van zowel de hoofdsom als van de renten. – Afschriften: GA Middelburg, Privilegieboek III, f. 68; Guldenregister, f. 403 (beide verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 1069.

a ende *hs*.
b *Aldus hs.*; *te lezen als* IXen?
1 Voor het vervolg zie hierna onder nr. 1491.
2 Edelen en leenmannen van Zeeland bekrachtigden deze bede bij vonnis van 13 juli 1517; zie hierna onder nr. 1500.

1488 1516 JULI 27-28, MIDDELBURG

b De voornomde Claes Volkairtsz.[a] van noch ommegedregen ende gecondicht thebbene over al Bewesterscelt voors. ten plaetsen gecostumeert een placcaet van den voors. grooten tresorier [*Filips bastaard van Bourgondië*], geexpediert ten bevelen ende scrijven der voorseider C.M., in daten van den XXIIII^en^ in julio XV^C^ zesthienne, bij denwelcken hij bescreven ende ontboden heeft de voorseide Staten van Bewesterschelt te commen binnen der stadt van Middelburch in Zeellant up den XXVII^en^ dach der voors. maent van julio, des avonts in de herberge omme des anderdaechs mitten commissarijssen van den Coninclicker Majesteit alsdoen daer wesende tsamen te procederen te sluyten ende voorts te gaene up tvercoopen van zekere rente, ten eynde terstont te vinden hueren cote ende portie in de 400.000 Phelippus guldenen, geaccordeert bij den Staten van allen den landen zoe voorseyt es voor de reyse van Spaengnen, dit al breedere blijckende bij tvoors. placcaet mitter quictancie van den voors. Jan[b] die men tsamen hier overlevert. Dus hier betaelt tvoors. loon van 14 s. grooten Vlaems, die maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 141, f. 130.*

Den voorn. bode [*Klaas Klaasz.*] van dat hij ommegedragen ende ghecondicht heeft over alle Beoisterschelt in Zeelant een openen placaet van desen tresorier [*Filips bastaard van Bourgondië*] in date den XXVI^en^ dach van julio XV^C^ ende zesthien, gaende aen die drie Staeten van Beoisterschelt, inhoudende dat zij commen zouden up den XXVII^en^ dach deser jegenwoirdige maendt van julio binnen der stadt van Middelburch, om metten gedeputeerden van den quaertier van Bewesterschelt, die van gelijcke daer wesen zullen, tsamen besongneerende aengaende van den vercoopinge van den rente die zij geaccordeert hebben te doen up hemluyden om ghereede te vinden die pennijngen van hueren porcyen van den drie toecommende jairen van den vierhondertduysent Phillippus gulden, den voors. coninck geaccordeert bij allen den Staeten van alle zijnen landen van herwaertsover om zijn reyse van Spaengnen, breeder verclaert in denzelve placaet ende in den beslooten brief van Guillame Bairdaille, die men hier overlevert; ende midts dien betaelt den voorn. boode zijn ghewonnelick loon ende salarijs, te weten 7 s. g., maken in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 939, f. 41v-42.*

a Claes Volkairtsz. *boven de regel geschreven ter vervanging van* Jan Laureyszone.
b *Aldus hs.; vgl. de voorgaande noot.*

1489 1516 SEPTEMBER 10, MIDDELBURG

b Denzelven [*Jan Laureisz., bode*] van insgelijcx ommegedregen ende gecondicht thebbene over al Bewesterschelt voors. ten plaetsen gecostumeert een ander placcaet van den voorseiden grooten tresorier [*Filips bastaard van Bourgondië*] in daten van den vierden dach van septembre XV^C^ zesthienne, bij denwelcken hij uuyt bevele der Coninclicke Majesteit bescreven ende ontboden heeft de Staten van Bewesterschelt te commen binnen der voors. stadt van Middelburch den IX^en^ van der voorseider maent van septembre, des avonds in de herberge omme des anderdaechs mitten commissarissen der voors. Coninclicke

Majesteit anderwaerf aldaer gezonden tsamen te procederen, sluyten ende voorts te gaene up tvercoopen van den rente voor de portie van die van Zeellant int voors. accordt van 400.000 Phelippus gulden voor de reyse van Spaengnen, ende oock omme de coopers van der voors. rente te vindene, alst breeder blijct bij tvoors. placcaet mitter quictancie van den voors. Jan, tsamen hier overghelevert. Dairomme betaelt tvoors. loon van vierthien scellingen grooten Vlaems, die maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 141, f. 130v-131.*

Den voorn. bode [*Klaas Klaasz.*] van dat hij ommegedragen ende gecondicht heeft over alle Beoisterschelt een openen placaet van desen tresorier [*Filips van Bourgondië*] in date den zesten dach van septembry anno XV^{C} ende zesthien, gaende aen den drie Staeten van Beoisterschelt in Zeelant, inhoudende dat zij gaen oft zeynden zouden hueren gedeputeerden volcommelijck gelast binnen der stadt van Middelburch, des avonts in de herberge om des anderen daechs X^{en} dach van deser jegewoirdige maent van september met den anderen Staeten van Bewesterschelt, die oick ten zelve daige aldaer vergadert zoude zijn, te communiqueren up tstuck van den vercoopinge van den renten die zij geaccordeert hadden te vercoopen omme gereet te furneeren hueren quote ende porcyen van den 400 duyst Philippus gulden, den voors. conijnck geaccordeert om zijn reyse van Spaengnen, breeder verclaert in denzelve placaet, die men hier overlevert; ende midts dien betaelt den voorn. boode zijn ghewonelijck salarijs, te wetenen zeven scellingen grooten, qui valent in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 939, f. 42v-43.*

1490 1516 SEPTEMBER 15-16, MIDDELBURG

b Dezelve [*Jan Laureisz., bode*] van noch ommegedregen ende gecondicht thebben over al Bewesterschelt voors. ten plaetsen van ouds gecostumeert een andere placcaet van den voors. grooten tresorier [*Filips bastaard van Bourgondië*] in daten van den VIII^{en} dach van septembre XV^{C} zesthienne, geexpediert uuyt crachte van zekere lettre missive der voors. Coninclicke Majesteit an tvoors. placcaet mitter translatie gehecht, bij denwelcken hij bescreven ende ontboden heeft die Staten van Bewesterschelt te commen up den XV^{en} dach der voors. maent van septembre binnen der stadt van Middelburch, des avonds in de herberge omme des anderdaechs zomege van hemlieden te deputeerene omme voorts te treckene up den XX^{en} derzelver maent binnen der stadt van Andwerpen ter generaler dachvaert aldaer geleyt bij der voornomde Coninclicke Majesteit van zijn heeren van der Ordene[1] ende den Staten van allen zijn landen van herwaertsover omme aldaer mitten selven Staten, naerdat dezelve Coninclicke Majesteit de feeste van den Thoison gehouden sal hebben ende van alle zijne saicken gedisposeert, bij denzelven coninck te zien orlof nemen omme te voorderen zijne voors. reyse van Spaignen, dit al breedere blijckende bij tvoors. placcaet mitter voors. missive ende translatie daeran gehecht ende quictancie daer onderan gescreven van den voors. Jan, die men hier overlevert. Daeromme denzelven betaelt zijn voors. loon van 14 s. gr. Vlaems, die maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 141, f. 131.*

1 Orde van het Gulden Vlies of Toison d'Or.

1491 1516 SEPTEMBER 20-26, ANTWERPEN-BRUSSEL

N.B. Zie voor deze bijeenkomst van de Staten-Generaal ook voorgaand nr.

c *(Pensionaris Jacob Heissius)* – – –;[1] noch daernaer den XXIIII^{en} in septembre van Middelburch gereyst te Bruysele ter generaler dachvaert van den Staeten van allen den landen van herwaertsover, aldaer geleyt ende bescreven by der voorn. Co. M. up den XXVI^{en} derzelver maendt omme by den voors. oirlof te nemen aen dezelve Staeten van zijne reyse van Spaingnen, ende voorts hemluyden te verclairen zekere saicken grotelycx rakende ende aenclevende die ghemeene welvaert van denzelven zijnen landen etc.; eyntelyck nairdat

vanwegen derzelver Co. M. verclaert hadde geweest dat zijnre Genaden de voornoemde reyse van Spaingnen noch postponeren soude tot up de zomer, hadde geheyscht ende begeert geweest up alle dezelve landen de somme van vyftichduysent Philippus guldenen tsjaers den tyt van der orinaryse bede geduerende, omme daermede te helpen onderhouden tot bescermenisse van den lande tweehondert mannen van wapenen ende 400 archiers, lastende den voors. Staten zijnre Co. M. hierup een andtwoirde te bringen bynnen eenen sekeren tyde dairnair etc. – – –;[2] – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 72, f. 15-15v.*

De stadspensionaris van Middelburg ging in 1516 ter dagvaart te Brussel aangaande de begeerte gedaan bij de K.M. aangaande 50.000 Philipsguldens, om te houden garnizoen op de palen van herwaartsover. – *Kesteloo, 'Stadsrekeningen Middelburg' III, p. 404.*

1 Voor het voorafgaande zie onder nr. 1487. Weggelaten is een tussen beide geschreven post betreffende een reis van de pensionaris naar Mechelen in augustus, in verband met het proces dat het land aldaar voerde tegen Jan Willem Eeuwouts geheten Burse vanwege de rest van de rekening van wijlen zijn schoonvader Klaas Aarndsz, in leven rentmeester van Beoosterschelde.
2 Voor het volgende zie hierna onder nr. 1493.

1492 1516 OKTOBER 14-15, MIDDELBURG

b Denzelven [*Jan Laureisz., bode*] van noch ommegedragen ende gecondicht thebbene over al Bewesterschelt voors. ten plaetsen gecostumeert een andere placcaet van den voornomden grooten tresorier [*Filips bastaard van Bourgondië*] in daten van den XI^en^ dach van octobre XV^C^ zesthienne, geexpediert uuyt crachte van zekere lettre missive der voors. Coninclicke Majesteit ghehecht an tvoors. placcaet mitter translatie, bij denwelcken hij bescreven ende ontboden heeft de Staten van Bewesterschelt voors. te commen binnen der stadt van Middelburch den XIIII^en^ dach van der voors. maent van octobre, des avonts in de herberge omme des anderdaechs te hooren trapport van hueren gedeputeerden die onlancx daer te vooren ter generaler dachvaert gehouden binnen der stadt van Bruessele geweest hebben nopende zekere pointen up tzelve letten, ramen ende sluyten een goede andwoorde omme dezelve voorts te rapporteren der voors. Coninclicke Majesteit up den XX^en^ der voors. maent ter plaetsen dair zijne ghenaden alsdan wesen zoude etc., alst breeder blijct bij tvoors. placcaet mitter voorseider missive ende translatie daeran ghehecht, die men tsamen hier overlevert mitter quictancie van den voors. Jan. Dairomme denzelven betaelt zijnen voors. loon 14 s. gr. Vlaems, die maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 141, f. 131v.*

De voorn. Claes Claesz. [*bode*] van dat hy ommegedragen heeft over alle Beoisterschelt eene openen placaet van desen tresorier [*Filips bastaard van Bourgondië*] in date den XII^en^ dach van octobry anno XV^C^ ende zesthien, gaende aen de drie Staeten van Beoisterschelt, inhoudende dat zij achtervolgende tscriven van mijn genadigen heere comen oft zeynden zouden huerluyder gedeputeerden binnen der stadt van Middelburch upten XIIII^en^ dach van octobry voors. met den anderen Staeten van Bewesterschelt, die oick ten zelve [dage] aldaer vergadert zoude zijn, omme te hooren trapport van hueren gedeputeerden die geweest hadden ter dachvaert ende vergaderinge van den Staeten van allen den landen van herwaertsover, breeder verclaert in denzelve placaet ende copie van den voors. brieve, die men hier overlevert; ende midts dien betaelt denzelven boode zijn gewonnelick loon, te wetene zeven scellingen grooten, qui valent de somme van 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 939, f. 43.*

1493 1516 OKTBER 21, BRUSSEL

c – – –;[1] ende daernair den XXI^en^ in octobre es de voors. pencionnaris [*Jacob Heissius*] wederomme vertrocken van Middelburch te Bruysel ter generaler dachvaert, aldaer

tenzelven tyde geleyt omme der voorn. Co. M. andtwoirde te geven upten voors. heysch ende peticie van 50.000 Philippus guldenen sjaers; alst al breedere blyct by twee bladeren papiers daerinne de voors. reysen al int lange gescreven staen, mitter ordonnancie van denzelven Prelaet ende Edelen ende quytancie van denzelven pencionnaris, tsamen hier overgelevert; daeromme hier de voors. somme van 16 lb. 17 s. 6 g. Vlaems, die maken 101 lb. 5 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 71, f. 15v.*

1 Voor het voorafgaande zie onder nr. 1491.

1494 1517 FEBRUARI 24-25, MIDDELBURG

b Dezelve [*Hendrik van der Vondere*] noch van ommegedragen ende doen condigen thebbene over al Bewesterschelt ten plaetsen voirs. een andere plackaet van den voorseiden grooten tresorier [*Filips bastaard van Bourgondië*] in daten van den XIX^en^ van februario XV^C^ zestiene stijl van Hollandt [*1517*], geexpedieert uuyt machte van eene lettre missive der Co. M. aen tvoors. plackaet mitter translacie gehecht, bij denwelcken hij volgende de voors. missive ontboden heeft de Staten van Bewesterscelt te commen binnen der stadt van Middelburch den XXIIII^en^ der voors. maent van februario, des avonts in de herberghe omme des anderdaechs goedts tijdts voor de noene mit elckanderen te sprekene, sluyten ende tordonneren zekere notabel getal van hen omme dezelve voorts te scicken bij zijnder genaden ten voorseiden eersten daghe van maerte omme te hooren ende verstaen tguent dat hier alsdan geseyt ende verthoont zal worden van zijnder genaden wegen, zoewel angaende zijn reyse van Spaignen als anders die zijnder genaden grootelicx touchieren, blijckende bij tvoorseide plackaet ende de voors. lettre missive mit quitancie, tsamen hier overgelevert. Dus hier tvoors. loon van vierthien scellingen grooten Vlaems, maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 143, f. 126-126v.*

De voirn. Claes Claesz. [*gezworen bode van Beoosterschelde*] van dat hij ommegedragen ende gecondicht [heeft] over al Beoisterscelt eenen oepenen placcaet van messieur[a] Philips, bastaert van Bourgoingnen, tresorier in Zeellant, in date van den XX^en^ dage in februario anno XV^C^ XVI, gaende aen allen prelaten, edelen, bailliuwen, burgermeesters, scepenen ende rade van den goeden steden, ende anderen representerende de drie Staten slants van Zeellant over al Beoisterschelt, inhoudende dat zij achtervolgende tscriven ende besloetenen brieff van mijnen genadigen heere commen oft zeynden zouden up den XXIIII^en^ dach van der voirn. maent van februario binnen onser stede van Middelborch, omme te communiceren metten anderen Staten van Bewesterschelt, die oick aldair ten zelven dage vergadert zouden wesen, roerende tstuck van zijn toecommende reyse van Spaengnen ende andere, breeder verclaert in denzelven placcaet ende copie autentijck van den besloetenen brieve, die men hier overlevert; ende dairoff dat men betaelt heeft den voirn. bode voere zijnen gewoenlijcken salarijs, te wetene 7 s. groten, valent in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s.
Item betaelt Pauwels van der Mers van gebracht te hebbene van Middelborch te Ziericzee aen desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] de copie van den voirn. brieve van den coninck, naervolgende tscriven van Guillame Bardaille ende oick der quitancie van den voirn. Pauwels van der Mers, die men hier tsamen overlevert, de somme van 2 s. 6 groten, valent 15 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 940, f. 44v.*

a *Hs.*: mer *zonder afkortingsteken. Dezelfde contractie komt ook op andere plaatsen voor, steeds bij de naam van Filips van Bourgondië. Deze wat onregelmatige woordvorm wordt in uitgeschreven vorm ook wel elders gevonden in de Zeeuwse bronnen.*

1495 1517 MAART 1-14, BRUSSEL

c Den voorn. meester Jacob Heyssius [*pensionaris van Prelaat en Edelen*] de somme van vyf

ponden vyf scellingen acht grooten Vlaems over zijn vacacien ende dachgelden van XIIII geheele dagen, daerinne begrepen 31 s. grooten van uuytgeleyden gelde voor den coip van drie thonnen harincx metten oncosten, ten pryse van vyf scellingen viere grooten sdaechs, die hy uuytgeweest ende gevaceert heeft by laste als vooren [*van Prelaat en Edelen*] omme gereyst te zijne te Bruysele ter dachvaert van den Staten van Zeellandt, aldaer geleyt ende particulierlick bescreven by der Co. M. up den eersten dach van maerte XV^C^ zesthiene styl van Hollandt [*1517*] nopende dat zy wilden die bede van 30.000 guldenen tsjaers, zynder Co. M. geconsenteert tzynder blyder Incompste ende receptie in zijnen voors. lande van Zeellandt voir eenen tyt van vier jaeren, continueren ende verlingen voer eenen tyt van andere vier jaeren, beginnende ende ingaende ten expireren van den voorn. eersten consente, int welcke de voorn. pencionnaris reysende, lettende ende kerende gevaceert heeft de voors. XIIII daghen, breedere blyckende by ordonnancie van den voorn. Prelaet ende Edelen, hier overgelevert mitter quytancie van den voors. Heissius; daeromme hier de voors. 5 lb. 6 s. 8 grooten, die maken 31lb. 14 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 72, f. 15v-16.*

e *Op 4 maart verzocht koning Karel de Staten van Zeeland om verlenging van de bede van jaarlijks 30.000 gulden voor een periode van vier jaar. Zie hieronder nr. 1500.*

1496 1517 MAART 12-18, MIDDELBURG

b De voirn. Claes Claesz. [*bode*] van dat hij ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterschelt eenen oepenen placcaet van messieur Philips, bastaert van Bourgoingnen, tresorier van Zeellant, in date van den VII^en^ dage van maerte anno XV^C^ zestiene, gaende aen de drie Staten van Beoisterschelt, inhoudende dat zij achtervolgende tscriven van mijnen genadigen heere commen oft zeynden zouden hueren gedeputeerden binnen der stede van Middelborch upten XII^en^ dach van deser yegewoirdigen maent van maerte voirs. metten anderen Staten van Bewesterschelt, die ten zelven dage aldair vergadert zouden wordden, omme te hoiren ende verstaen tgunt dat hen bij zijnen gecommitteerden ende gedeputeerden geseydt ende geexposeert zal wordden, breder verclaert in dezelve oepenen placcaet ende copie van den brieve, die men hier overlevert; ende mits dien betaelt denzelven bode zijn gewoenlijck salarijs, te wetene 7 s. groten, valent in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s.
Item betaelt Philips Kaerle van gebracht te hebben van Middelborch tot Ziericzee aen desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] de copie van den voirn. brieve van den Coninck, naervolgende tscriven van Gillis van Borre ende oick der quitancie van den voirs. Philips Kaerle, die men tsamen hier overlevert, de somme van 2 s. groten, valent 12 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 940, f. 45.*

e *Op 18 maart consenteren de Staten van Zeeland de continuatie van de bede van jaarlijks 30.000 gulden voor een periode van drie jaar. De deken van Besançon gaat hiermee niet akkoord, en verlangt een nieuwe reactie. Zie hieronder nr. 1500.*

1497 1517 APRIL 24-25, MIDDELBURG

b Dezelve [*Hendrik van der Vondere*] noch van ommegedragen ende doen condigen thebbene als vooren een andere plackaet van denzelven tresorier [*Filips bastaard van Bourgondië*] in daten den derden Paeschdach XIIII^en^ in april XV^C^ ende zeventhiene, geexpediert uuyt machte van eene lettre missive der Co. Ma. die aen tvoors. plackaet mitter translacie gehecht es, uuyt welcken volghende de voirs. missive hij ontboden heeft de voors. Staeten te commene binnen der stede van Middelburch upten XXIIII^en^ der voors. maent van april, des avonts in de herberghe omme des anderdaechs goets tijdts voor de noene met elckanderen te spreken, sluyten ende tordonneren zekere getal van hemlieden omme deselve voorts te scickene bij zijnder genaden ten voors. lesten dage van april om te hooren ende

verstaen tguent dat huer alsdan mitten Staten van zijnen anderen landen geseyt sal worden van zijnder genaden weghen, blijckende bij tvoors. plackaet ende de lettren missiven mit quitancie, tsamen hier overgelevert. Dus hier tselve loon van 14 s. groten Vlaems, maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 143, f. 126v-127.*

De voirn. Claes Claesz. [*bode*] van dat hij ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterscelt eenen oepenen placcaet van messieur Philips, bastaert van Bourgoingnen, tresorier van Zeellant, in date van den XVIII^en^ dage in april anno XV^C^ XVII nae Paesschen, gaende aen allen prelaten, ridderen, edelen, amboichtsheeren, burgermeesters, scepenen ende rade van den goeden steden, ende anderen representerende de drie Staten slants van Zeellant over al Beoisterschelt, inhoudende dat zij achtervolgende tscriven van mijnen genadigen heere zouden vergaderen binnen der stede van Middelborch opten XXIIII^en^ dach van deser yegenwoirdiger maent van april, des avonts tevoeren in de herberge omme sanderdaichs metten anderen Staten van Bewesterschelt, die ten zelven dage aldair oick vergadert zouden zijn, te deputeren ennige van hen in goeden ende notabelen nombre ende getale omme te zenden bij zijnen genaden den lesten dach van derzelver yegewoirdiger maent van april, omme metten anderen Staten van zijnre genaden landen te hoiren ende verstaen tgunt dat hemluyden alsdan geseydt ende geexposeert zal wordden, breeder verclaert in denzelven placcate ende copie van den voirs. brieve, die men hier overlevert; ende mits dien betaelt denzelven bode zijnen gewoenlijcken salarijs, te wetene 7 s. groten, qui valent in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s.
Item betaelt Pauwels van der Mers van gebracht te hebbene van Middelborch tot Ziericzee aen desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] de copie van den voirn. besloetenen brieve, naervolgende tscriven van Gillis van Borre ende oick der quictancie van den voirs. Pauwels van der Mers, die men hier tsamen overlevert, de somme van twee s. groten Vlaems, valent 12 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 940, f. 45-45v.*

1498 1517 APRIL 30-MEI 15- , LEUVEN-GENT

b Dezelve [*Hendrik van der Vondere*] noch van een andere plackaet in daten van den XI^en^ in meye XV^C^ zeventhiene, van den voirnoomden grooten tresorier [*Filips bastaard van Bourgondië*] geexpedieert uuyt crachte van een lettre missive der voirn. Co. Ma. die aen tvoors. plackaet mitter translacie gehecht es, ende volgende de voors. lettre missive hij geordonneert heeft de voors. Staten dat zij zouden reysen in persoone oft zeynden huere gedeputeerde binnen der stede van Ghendt up den XV^en^ van deser jegewoirdeger maent van meye volcommelick gelast zijnder genade finale andwoorde te gevene aengaende de continuacie van zijnder loopender bede jegewoirdelick loopende in desen lande van Zeelandt etc., alst breedere blijct bij tvoors. plackaet ende de lettren missiven mit quitancie, tsamen hier overgelevert. Dus hier tvoirnoomde loon van vierthiene scellingen grooten Vlaems, die maecken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 143, f. 127.*

De voirn. Claes Claeszoene [*bode*] van dat hij ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterschelt eenen oepenen placcaet van messieur Philips, bastaert van Bourgoingnen, tresorier van Zeellant, in date van den XIII^en^ daghe van meye anno XV^C^ XVII, gaende aen allen prelaten, baenroetsen, ridderen, edelen, amboichtsheeren, burgermeesters, scepenen ende rade van den goeden steden, ende anderen representerende de drie Staten slants van Zeellant over al Beoisterscelt, inhoudende dat zij achtervolgende tscriven van mijnen genadigen heere commen oft zenden zouden hueren gedeputeerden binnen der stede van Ghendt upten XV^en^ dach van deser yegewoirdiger maent van meye, belast wesende om zijnder genaden te geven eyntelijck antwordde ende absolute roerende ende aengaende de continuacie van der bede yegenwoirdich loop hebbende in zijnder genaden landen van Zeellant, breeder verclaert in denzelven placcate ende copie van den voirs. brieve, die men

hier overlevert; ende mits dien betaelt denzelven bode zijnen gewoenlijcken salarijs, te wetene 7 s. groten, qui valent in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s.
Item betaelt Jan Pietersz. van gebracht te hebbene van Middelborch te Ziericzee aen desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] de voirn. copie van den voirn. besloetenen brieve van den coninck, naervolgende tscriven van Gillis van Borre ende der quitancien van den voirs. Jan Pietersz., die men hier overlevert, de somme van 2 s. groten, valent 12 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 940, f. 45v-46.*

c Denzelven pencionnaris [*Jacob Heissius, pensionaris van Prelaat en Edelen*] de somme van twaelf ponden zes scellingen thiene grooten Vlaems over zyn vacacien ende dachgelden van vivenveertich geheele dagen, daerinne begrepen zes scellingen thiene grooten van verleyden penningen voir copien van acten ende eenen bode te Mechelen gesonden, ten pryse van vyf scellingen viere grooten sdaechs, die hy tot twee diversche reysen ende voyaigen uuytgeweest ende gevaceert heeft by laste ende bevele als vooren [*van Prelaat en Edelen*] omme uuyt Middelburch den tweeden in meye XV^{C} zeventhiene gereyst te zijne ter generaler dachvaert van den Staten van allen den landen van herwaertsover, bescreven ende ontboden by der Co. M. te commen ter plaetzen daer zyne voors. Majesteyt weesen zoude upten lesten dach van april daer te vooren, omme aldaer te hoiren verclaeren ende proponeren zekere saken die dezelve zijne Mayesteyt grotelycx ter herten hadde, welcke dachvaert nairdat hy zekere tyt gelet hadde te Loeven gecontinueert was tot up den XV^{en} der voors. maent van meye in de stede van Gendt, aldaer hy by laste als boven [*van Prelaat en Edelen*] ten voors. XV^{en} van meye van Middelburch gereyst es omme de voorn. Co. M. volgende zijne begeerte oick eene finale andtwoirde te geven up de continuacie van der loipender bede van 30.000 guldenen voer viere andere toecommende jaren naer texpireren van derzelver bede, alst breedere blyct by een blat pampiers aldaer de voors. twee voyaigen al int lange gescreven staen, mitter ordonnancie van den voornoemden Prelaet ende Edelen ende quictancie van den voers. pencionnaris, tsamen hier overgelevert; daeromme hier de voors. 12 lb. 6 s. 10 grooten, maken 74 lb. 1 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 72, f. 16-16v.*

1499 1517 JUNI 16, GENT
De Staten van Zeeland consenteren de continuatie van de bede van jaarlijks 30.000 gulden voor een periode van vier jaar. Zie volgend nr. onder e.

1500 1517 JULI 9-13, MIDDELBURG
b Dezelve [*Hendrik van der Vondere*] van noch ommegedragen thebbene ten plaetsen als vooren een andere plackaet van dese rentmeestere [*Adolf Herdinck*] in daten den V^{en} dach van julio XV^{C} ende zeventhiene, bij denwelcken hij volgende eene lettre missive desselfs Co. Ma. mitter translacie an tvoors. plackaet gehecht ontboden heeft de Staten van Bewesterschelt te commene binnen der stede van Middelburch donderdage IX^{en} der voors. maent van julio, des avonts in de herberghe, alst blijct bij tvoors. plackaet ende de voors. lettren missiven mit quitancie, tsamen hier overgelevert. Daeromme hier tzelve loon van vierthien scellingen grooten Vlaems, maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 143, f. 127v.*

De voirn. Claes Claeszoene [*bode*] van dat hij ommegedraegen ende gecondicht heeft over al Beoisterschelt eenen oepenen placcaet van desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] in date van den VII^{en} daghe in julio anno XV^{C} ende XVII, gaende aen allen prelaten, baenroetsen, ridderen, edelen, amboichtsheeren, burgermeesters, scepenen ende rade van den goeden steden ende anderen, representerende de drie Staten slants van Zeellant over al Beoisterschelt, inhoudende dat zij achtervolgende tscriven van mijnen genadigen heere

zouden commen oft zenden hueren gedeputeerden binnen der stede van Middelborch up den IX[en] dach van julio, omme zeke[re] zaken zijnre genaden dairtoe roerende, breeder verclaert in denzelven placcate ende copie van den voirs. besloetenen brieve, die men hier overlevert; ende mits dien betaelt den voirn. bode zijnen gewoenlijcken salarijs, te wetene 7 s. groten Vlaems, qui valent in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 940, f. 46.*

e *13 juli, Middelburg. – De edelen en leenmannen van Zeeland wijzen in tegenwoordigheid van koning Karel van Castilië vonnis dat de Staten van Zeeland op zullen brengen de bede van 30.000 gulden per jaar gedurende vier jaren, welke som gevonden zal worden door de heffing van 15 groten steenschietens en 3 groten bij de breedte van elk gemet.*

Alzoe up den vierden dach der maent van maerte lestleden onse alder genadichste heere ende prince die coninck van Castillen, van Leon, van Grenade etc., eertshertoge van Oistenrijck etc., hadde den Staten van zijnen lande ende graefscepe van Zeellant, ten zelven tijde bescreven ende vergadert zijnde in zijne jegenwoirdicheyt binnen zijne stadt van Bruessele, doen versoucken dat aengesien zijne groote lasten ende affaire van herwaertsover ende van dewelcke zijne coninclijkce majesteyt begheerde te ordonneren ende disponeren voor zijn vertreck naer Spaengnen dezelve van Zeellant zouden willen die bede van dertichduysent guldenen tsjaers, lestwerf bij hemlieden geconsenteert voer eenen tijt van vier jaeren, continueren ende verlingen voor eenen tijt van andere vier jaeren, beghinnende ende ingaende ten expireren van de voirs. vier jaeren nu loop hebbende.

Up welck versouck ende begheerte de voirs. van Zeellant hadden huer vertreck genomen tot up den XVIII[en] dach der voirs. maent van maerte, ende naer sekere langhe communicatien ende ramingen bij den voirs. Staten hierup gehouden, hadden heure andwoirde gegeven mijnen heeren den deecken van Besancionals commissarys ter voirs. saicken ende andere affairen van den coninck, ten selven daghe ghesciet binnen der stede van Middelburch, inhoudende denselve andwoirde in effecte dat de voirs. van Zeellant der c. m. liberalick consenteerden de voirs. bede te continueren voer drie jaeren, beghinnende ende[a] expierrerene van der voirs. loopende bede. Maer de voorn. commissarys en hadde die nyet willen accepteren, overmits dat die nyet en was conforme den eysch van den coninck, lastende daeromme den voirs. Staten heure andwoirde daerop te doene der voirs. Co. M. teenen sekeren daghe daernaer.

Ende eyntelick, naer zekere breedere communicatie hierup gehouden bij den voirs. van Zeellant, dezelve considererende die affairen van der voirs. Co. M. groot te wesene ende begheerende als zij altijts gedaen hebben zijne eere, welvaert ende prosperiteyt, hadden up den XVI[en] der maent van junio oick lestleden, nyetjegenstaende die groote ende zware lasten die tlant van Zeellant zoe lancx zoe meer te draghen heeft in vele ende diversche manieren, derselver Co. M. wesende in zijnen huyse te Ghendt liberalick geconsenteert die continuacie van der voirs. bede van 30.000 gulden tsjaers voer eenen tijt ende termijn van andere vier jaeren, die beghinnen ende ingaen zullen ten expireren van den viere jaeren nu loop hebbende. Behouden ende wel verstaende dat zijne voirs. majesteyt voer zijn vertrecken naer Spaengnen oft emmer voer texpireren van derselver loopender bede commen zoude upden gront van Zeellant omme de voornoomde continuacie te wijsen naer de kuere ende previlegien van den voirs. lande.

Ende voirts onder alzulcke andere voirwaerden ende condicien als besproken ende verclaert staen in dacte van den accorde van deser voirs. loopender bede. Te wetene dat hangende de voorn. vier jaeren tijt van der voirs. continuacie die voirs. Staeten van Zeellant ontlast ende ongehouden blijven zullen van eenige breedere bede oft subvencie te consenteren ofte betalene, omme wat zaicken ofte affairen het wesen zoude moghen. Ende indient zoe gebuerde, des Godt verhueden wil, dat tvoirs. landt van Zeellant in oirlogen quame binnen den voirs. tijde, dat in dien gevalle die penningen commende van der voirs. bede ende loop gehadt hebbende duer dezelve oirloge geemploieert zullen worden

in de deffencie ende bescermenisse van den voirs. lande, ter ordonnancie nochtans van derselver Co. M. oft in zijne absencie ter ordonnancie van den luyden van zijnen oppersten Rade oft andere dient behoiren zal. Oick dat indien zijne majesteyt eenighe gracien ofte quytsceldinghen dede eenighen geestelicken persoonen ofte andere meer dan diere nu gedaen zijn, dat die wesen ende commen zullen tot zijnre majesteyts coste ende laste, ende nyet tot laste van den lande. Insgelijcx oick dat diezelve zijne majesteyt de voorn. bede sal doen innen ende ontfangen tzijnen coste, naer oude costume. Ende voirts dat die rentmeesters zullen moghen betalinghe doen metten bereeden resten, oick naer ouder costumen.

Ende het zoe zij dat omme de voirs. bede ende continuacie van 30.000 gulden tsjaers, beloipende voer de voirs. vier jaeren hondert ende twintichduysent guldenen van veertich grooten Vlaems tstuck, mitsgaders zekere andere lasten ende affairen die hangende den tijt van derselver continuacie den lande zouden mogen toecommen te furnieren ende vervallen, die voorn. Staten gheraempt ende geadviseert hebben te schieten elcx jaers voor den tijt van der voirs. vier jaeren vijftien grooten steenscietens ende drie grooten bij der breede, tvrie medegaende, up elck ghemet landts staende te vollen schoote over all den voirs. lande van Zeellant. Daeroff tvoorn. eerste vierde jaer vallen ende verschinen sal sint Jansdaghe decollacio [*29 augustus*] XV^{C} ende negentiene, behouden altijts de drie termijnen van betalingen naer denselven sint Jansdach, ende dat deen voer den anderen niet gelden en sal, oick naer ouder costumen. Ende alzoe voert van jare te jare, ende van termijne te termijne, de voirs. vier jaeren lanck geduerende, in alzoe verre nochtans alst der selver Co. M. gelieve tvoorn. accordt onder den condicien ende voirwaerden voirs. te accepteren over danckelick, ende hierinne te onderhouden de solempniteiten ende rechtvoorderinge daerup dienende, naer de kuere, previlegie ende oude costumen van denselven lande.

Soe eyst dat de voirs. Co. M., accepterende tvoirs. accordt onder den voorn. condicien over danckelick, gelovende die te volcommen naer heure voirme ende inhouden, ende willende hierinne observeren de voirs. solempniteyt, jegewordelick gecommen es in persoone binnen zijnder stede van Middelburch, gront ende aerde van Zeellant, aldaer in zijn presencie ende jegenwordicheyt de voorn. 15 grooten steenscietens ende drie grooten bij der breedde elcx jaers gescoten ende geleyt zijn up elck ghemet lands staende ten vollen scote over al de voorn. landen van Zeellant, ende bij den edelen ende leenmannen van denselven lande bij monde van den heere van Cortkene, een van denselven edelen, uuytgesproken ende gewesen, up alzulcke condicien ende voirwaerden als hierboven int langhe verclaert staen. Behouden voirts datgheene datter overen sal van den voirs. 15 grooten steenscietens ende drie grooten bij de breedde, dat sal geemployeert worden in de affairen ende nootsaicken van den voorn. lande ter ordonnancie van den Prelaet ende Edelen van denselven lande, daerof de rentmeesters zoewel Beoist als Bewesterscelt hemluyden oft hueren gecommitteerden rekenynghe doen sullen, ende nyemandt anders, oick al naer ouder costumen.

Actum ter voirs. plaetsen, den XIII^{en} dach in julio int jaer XV^{C} ende zeventhiene.

Aldus ondergeteyckent: Charles, ende bij den audiencier Haneton.

– *Origineel: ZA, Prelaat en Edelen nr. 29 (verloren gegaan in 1940). – Afschrift: (door Dammas, naar een kopie door Heissius naar het origineel) ZA, Rekenkamer I B-O nr. 369, f. 1-1v; (naar een kopie,* alhier overgegeven, gedaen in tlyace van den tegenwoerdige rekeninge*) ibidem nr. 1108, f. [1]-[2]v; ZA, Prelaat en Edelen nr. 75, f. 1-3 (opschrift:* Copie van der acte der voirs. bede van 30.000 lb.*); (17e eeuw) ZA, Rekenkamer A nr. 456, f. 61-63v (opschrift:* Acte van continuatie van de bede van 30.000 lb. van 40 gr. tpont tsjaers voor den tijt van vier jaeren, teerste gevalle te sint Jansdage decollatio [*29 augustus*] XV^{C} XIX; actum den XIII^{en} july XV^{C} XVII^{tich}*). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 90, nr. 114; idem, Rekeningen, p. 304, nr. 519.*

13 juli, Middelburg. – De edelen en leenmannen van Zeeland wijzen in tegenwoordigheid van de koning van Castilië vonnis dat de Staten de bede van 6000 goudgulden zullen opbrengen,

welke som gevonden zal worden door de heffing van 2 groten 12 miten bij de breedte van elk gemet gedurende een jaar en 1 groot 12 miten bij de breedte van elk gemet gedurende het volgende jaar.

Alzoe in de maent van junio vijftienhondert ende zestiene de drie Staten slants van Zeellandt tot ernstiger begeerte ende versoucke van onsen alder genadichsten heere den coninck omme zijne majesteyt te believen hadden nyetjegenstaende die groote ende zware lasten die tvoirs. landt van Zeellandt te dragen heeft, zoe ter saken van der loopender beede van dertichduysent guldenen tsjaers, insgelijcx van huere porcie in de vierhondertduysent Phelippusguldenen geconsenteert totter toecomender reyse van Spaingnen, als oick die groote lastige dijcken, derzelver Co. M. noch geconsenteert de somme van zesseduysent gouden Koirvorsters guldenen voer eens, omme die te employerene totten affairen van der resignacie des bisdoms van Uuytrecht, te betaelen binnen zekere jaren ende onder zekere condicien int lang begrepen in dacte van denzelven consente, ende onder andere dat de voors. Staeten van Zeellandt eerst ende alvoeren duechdelijck blijcken zoude dat die Staeten van Hollandt ende Westvrieslandt geconsenteert ende betaelt zouden hebben over huere porcie totter voors. affaire van Utrecht de somme van twaelfduysent gelijcker guldenen, daerof de voors. van Hollandt ende Westvrieslandt ten voors. tijden van der Co. M. wege versocht hadden geweest, mair en hadden daerup geene finale andtwoirde gegeven, gelijck als den voors. van Zeellandt dat verclaert ende te kennen gegeven waren bij mijnen heere van Montengnyende deken van Besancon als commissaryssen bij der voors. Co. M. hiertoe gescict, breedre blijckende bij der voors. acte in daten van den IX^{en} derzelver maent van junio XV^{C} zestiene.

Ende naederhandt, te weetene in de maent van maerte lestleeden, de voorn. Co. M. hadde bij monde van mijnen voors. heere den deken van Besancon denzelven Staeten van Zeellandt, hierup bescreven ende vergadert zijnde binnen deser stede van Middelburch, gedaen versoucken dat, aengemerct zijne groote affairen ende nootsaken, zij wilden de voors. somme van 6000 gouden guldenen van stonden aen upbringen ende verschieten bij manieren van anticipacie, behouden ende wel verstaende dat dezelve zijne mayesteit hemlieden geven zoude zijne brieven van verbande ende versekertheede, bij denwelcke zijnen mayesteit hemluyden geloven ende toeseggen zoude in coninclijcke woirden dat in alsoeverre die voorseiden van Hollandt ende Westvrieslandt nyet en betaelden ende furnierden huere voors. porcye van 12.000 gouden guldenen binnen zesse maenden doe naestcomende, in dien gevalle hij zoude denzelven van Zeellandt doen rembourseren ende restitueren de voorn. somme van 6000 gouden guldenen, tot alzulcken dagen ende termijnen alst hemluyden believen zoude.

Up welcke versouck de voors. van Zeellandt naer zekere lange communicacien daerup gehouden hadden nyetjegenstaende huere voors. groote lasten noch tevreden geweest omme de Co. M. altijs breeder te believen de voors. 6000 gouden guldenen up te bringen ende te verschieten bij maniere van leeninge, up de condicien voors. Ende voort alsoe die voors. Staeten van Zeellandt geene gereede penningen en wisten te vindene, die burgemeesters, scepenen ende raeden van den steeden van Middelburch, Zierycxee, Reymerzwaele, Tholle ende der Goes hadde tversouck van der voors. Co. M. ende oick van den Prelaet ende Eedelen van Zeellandt tevreeden geweest ende zijn alnoch jegenwoirdelijck tevreeden omme dezelve penningen te mogen furnieren, te vercoipene up de lichamen derzelver steeden, bij octroye nochtans van den Co. M. alzoe veele renten ter lossinge den penninck vijftiene alsser behouven zouden totter voors. somme van 6000 gouden guldenen. Behouden ende wel verstaende dat de voernoemde Prelaet ende Eedelen hemluyden geven huere brieven van verbande ende versekerthede hemluyden van denzelven 6000 gouden guldenen te doen rembourseren binnen twee toecommende jaeren bij gelijcker porcie, ende dit van den penningen die men te dier cause zoude moeten leggen bij der breede binnen denzelven lande van Zeellandt. Ende behouden oick dat dezelve van den steeden hemluyden rembourseren zullen mogen van den coursse ende verloipe van der voors. rente nair advenant

van den penninck vijftiene bij huers zelfs handen ende tvoors. cours deffalquieren van den voors. 6000 gouden guldenen tot laste van der voors. Co. M.

Ende het zoe zij dat omme denzelven Staeten te rembourssserene elck zijn part ende porcie in de voors. leeninge van 6000 gouden guldenen voor eens binnen den voors. twee jaeren, de voors. Staeten geraemt ende geadviseert hebben te schieten voor teerste tweede jaer twee grooten twaelf mijten Vlaems ende voor tweeste leste jaer eenen grooten twaelf mijten Vlaems bij der breede, tvrije medegaende, up elck gemet lants staende ten vollen schoote over al den voernoemden lande van Zeellandt, in alzoe verre nochtans als de voors. Co. M. believe tvoorseide accord ende presentacie onder den condicien alsvooren te accepteren over danckelijck, ende hierinne te onderhouden die solempniteyten ende rechtvordering hem dairup dienende nae der kuere ende previlegien van den voors. lande van Zeellandt.

Soe eyst dat up huydent datum van desen zijn voors. Co. M., weesende in persoone in de voors. zijne steede van Middelburch, gront ende eerde van Zeellandt, accepterende tvoors. accordt onder den condicien ende voirwaerden alsboven over danckelijck, gelovende die te volcommen nair huere vorme ende inhouden, de voors. twee grooten twaelf mijten Vlaems voir dyerste tweede jaer ende eene grooten twaelf mijten voor tweede leste jaer, in zijne presencie ende jegenwoirdicheyt geleyt ende geschooten zijn bij der breede up elck gemet lants staende ten vollen schoote over al den voors. lande van Zeellandt, ende bij den eedelen ende mannen van denzelven lande bij monde van den heere van Cortkeene, een van denzelven eedelen, uuytgesproicken geweesen. Dewelcke geheven ende geinneet zullen worden ten coste van den lande binnen de voors. twee jaren tot zulcker termijnen als men die ordinaryse beede ontfanct, daerof teerste tweede jair vallen ende verschijnen sal sint Jansdage decollacio [*29 augustus*] naestcomende, omme mitten voors. penningen te doene tvoors. rembourssement. Ende indien datter yet overt van den voors. twee grooten twaelf mijten ende eenen grooten twaelf mijten up tgemet, dat zal men employeeren ende besteeden in de affairen ende nootsaken van den voors. lande van Zeellandt, ter ordonnancie van den voornoemden Prelaet ende Eedelen, ende daerof die rentmeesters van Bewest ende Beoisterscelt hemluyden of hueren gecommitteerden rekeninghe doen zullen nair ouder costumen.

Actum te Middelburch voors. den XIII^{en} dach in julio anno vijftienhondert ende zeventhiene.

Ende ondergeteykent: Charles, ende bij den audiencier Haneton.

– Origineel: (door J. de Jonge, naar een kopie door Heissius) ZA, Prelaat en Edelen nr. 29 (verloren gegaan in 1940). – Afschrift: ZA, Rekenkamer I B-O nr. 368, f. 4v-5v (opschrift: Ander copie van acte nopende de anticipacie van den voorn. 6000 gouden guldenen by vercoipinge van rente tot laste der voors. Co. M.*); (naar het origineel, door G. Bardaille) ZA, Prelaat en Edelen nr. 73, f. 3v-5v (opschrift:* Copie van der acte van der bede van twee groten 12 t. ende 1 groten 12 t. geleyt up de breedde van elc gemet ten vollen scoote staende, te weten de 2 groten 12 t. up dit jaer XV^{C} zeventiene ende dandere 1 groten 12 t. up tnaervolgende jaer, boven de loopende ordinaris bede*); (17e eeuw) ZA, Rekenkamer A nr. 456, f. 58-60 (opschrift:* Acte van 6000 gouden guldins voor resignatie des bisdoms van Uuijtrecht, te betalen annis XV^{C} XVII^{tich} ende XVIII, geconsenteert den XIII^{en} july XV^{C} XVII*). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 90, nr. 113; idem, Rekeningen, p. 304, nr. 518.*

Item alsoe oick hier vooren ontfanck gemaect es van der somme van 6000 gouden guldenen die de voirs. C.M. geaccordeert waren bij den Staeten svoors. landts van Zeelandt te betalen binnen twee jaren, blijckende bij der acte hiervooren transscreven foliis II, III, voir daffairen van der resignacie des bisdoms van Uutrecht, ende corts daernaer de voirs. C.M. begeerende an den voirs. van den Staten deselve somme te willen leenen ende anticiperen gereet omme hem daermede te helpene, midts dat de voirs. resignacie haeste hadde, hebben dezelve van den Staten omme derzelver C.M. altijts te believene diezelve somme bij maniere van

leeninge ende anticipacie gefurneert, up condicie dat zij rente zouden mogen vercoopen den penninck vyfthiene, te lossene tot laste der voirs. C.M., ende dat bij octroye hemlieden bij der voirs. C.M. verleent, daerof men copie autentijcke hier overlevert, behouden oick dat men deselve van den Staten rembourssseren zoude zoewel van den principale als van den verloope derselver renten binnen twee jaren bij gelijcke porcie van den twee groten twaelf mijten, ende noch eene grote twaelf mijten die te dier causen ommegeleyt zijn up elck gemet landts by der breede over al Zeelant ten vollen schote staende, die verschinen zouden decollacio Johannis [*29 augustus*] XV^{C} XVII ende XV^{C} achtiene, alst breedere blijct by der tweeder acte van denzelven accoorde, oick hiervooren transscreven foliis IIII ende V, ons hier te dier cause over de rente van der somme van duysent derselver gouden guldenen by den prelaet van Onser Vrauwenclooster binnen Middelburch geleent ende geanticipeert, te wetene van die rente van dien voor teerste tweede jaer de somme van 93 lb. 6 s. 8 d. van 40 groten tpont, ende 46 lb. 13 s. 4 d. munte voirscreven voor tleste tweede jaer, verschenen decollacio Johannis XV^{C} achtiene, beede tot laste der voirs. C.M., breedere blijckende by der voors. tweeden ache[b] hiervoeren transscreven zoet voirs. es, ende oick by der quitancie van mijnen voirn. heere de prelaet hier overgelevert; daeromme hier de voirs. twee sommen verloopen renten, beloopende ter somme van 140 lb.
Die van der stede van Middelborch de somme van vierhondert twintich ponden van 40 groten Vlaems tpondt, voir de betalinge van tverloop van drieduysent gouden Coirvorsters guldenen, die zij in de maent van ougst XV^{C} XVII oick bij maniere van leeninge ende anticipatie gereet gefurniert hebben omme te furnieren de 6000 gouden guldenen, behouden dat zij daerof gerembourseert zouden worden binnen de voorn. twee jaeren bij gelijcker portie als zij geweest hebben, ende oick van tvoorn. verloip nair advenant van den penninck vijfthiene bij desen rentmeester [*Adolf Herdinck*], breedere blijckende bij huere quitancien hier overgelevert; daeromme hier de voors. somme van 420 lb.
Die van der stede van Ziericxzee de somme van tweehondert tachtentich ponden van 40 g. Vlaems tpont, voer de betalinge van tverloip van tweeduysent der voorn. gouden guldenen die zij in dezelve maent oick bij maniere van leeninge ende anticipatie gereet gefurniert hebben over tvolle furnissement van den voorn. 6000 gouden guldenen, behouden dat zij oick daerof gerembourseert zouden wordden als boven als zij geweest hebben, ende oick van tvoorn. verloip nair advenant den penninck vijfthien bij desen voorn. rentmeester, breedere blijckende bij huere quitancien hier overgelevert; aldus hier de voors. 280 lb.[1] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 368, f. 11v-12v.*

a *Aldus hs.*, *lees* ten.
b *Aldus hs.*, *lees* acte.
1 Terugbetaling aan de prelaat en aan Middelburg geschiedde inderdaad binnen twee jaar; zie ZA, Prelaat en Edelen nr. 73, f. 16-7, en idem nr. 74, f. 10v-12, alsmede, aan Middelburg, idem nr. 75, f. 14v-15; betaling aan Zierikzee staat in idem nr. 73, f. 18v-19.

1501 1517 AUGUSTUS 8, BRUSSEL

a Dezelve [*Hendrik van der Vondere*] van noch ommegedragen ende gecondicht thebbene ten plaetsen gecostumeert een andere plackaet der voorn. Co. M. in daten den XXIII^{en} dach van julio vijfthienhondert zeventhiene, inhoudende onder andere dat alle vassalen, leenmannen ende der mannenmannen ende andere die gewoenlick zijn die oorloge te volgene, up peyne van confiscatie ende verbuerte van hueren leenen ende achterleenen terstondt ende zonder delay hen upzetten alsoot behoort elck nair gelegentheyt van huer voors. leenen ende zoe hueren staet heyscht ende toebehoort ende hen bereyt houden om zijne genade te dienen als zij des vermaent zullen wesen totter bewaernesse ende beschermenesse van zijne genade landen ende ondersaten ende tot wederstande van zijnen vianden die heere Kaerle van Gelre zonder eenige sommacie oft ontsech onlancx gesonden heeft in Hollandt, breedere

blijckende bij tvoorseide plackaet mit quitancie, tsamen hier overgelevert. Dus hier tselve loon van 14 s. grooten, maken 4 lb. 4 s.
Dezelve van noch ommegedragen ende doen condegen thebbene ten plaetsen gecostumeert een ander plackaet desselfs Co. Ma. in daten den XX^en^ dach van septembre XV^C^ zeventhiene, inhoudende dat zekere appointement ende tractaet gemaect ende gesloten es tusschen zijne genaden ende heere Kaerle van Ghelre, overmidts welck appointement die stede van Aspren zijner genaden wedergegeven wordt ende allen gevangenen, scattingen ende brantscatten van beyden zijden vrijgeloft, ontslagen ende quite gehouden etc., alst breedere blijct bij tvoors. plackaet mit quitancie, tsamen hier overgelevert. Dus hier tvoors. loon van 14 s. grooten, maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 143, f. 128-128v.*

b Dezelve [*Hendrik van der Vondere*] noch van ommegedragen ende doen condeghen thebbene ten plaetsen als vooren een andere plackaet van den voirseiden rentmeestere [*Adolf Herdinck*] in daten van den XX^en^ dach van julio XV^C^ ende zeventhiene, geexpedieert uuyt machte van een lettre missive der voorn. Co. Ma. aen tvoors. plackaet mitter translatie gehecht, uuyt welcken hij ordonneert dat de voors. Staten zeynden zouden huere gedeputeerde in goeden notablen getale binnen der stede van Bruessele up den VIII^en^ dach van der maent van ougst daeran omme mitten gedeputeerde van den Staten van den anderen landen te hooren ende verstaen tguent dat bij zijne genaden commissarissen hen alsdan geseyt ende verthoont zal wordden ende es angaende om te obvierenende restitueren totten grooten ende ombegrijpelicken quaden gewelden, violencien, oppressien, moorden, brantscatten ende andere overlastingen neminge die heer Kaerle van Ghelre, zijn dienaere ende adherenten gedaen hebben ende daghelicx doen up zijne genade ondersaten in diversschen quartieren ende anders, breedere blijckende bij tvoorseide plackaet ende de lettren missiven mit quitancie, tsamen hier overgelevert. Dus hier tvoors. loon van vierthien scellingen grooten Vlaems, facit 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 143, f. 127v-128.*

De voirn. bode [*Klaas Klaasz.*] van dat hij ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterscelt eenen oepenen placcaet van desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] in date van den IIII^en^ dach van augusto anno XV^C^ XVII, gaende aen allen prelaten, baenroetsen, ridderen, edelen, amboichtsheeren, burgermeesters, scepenen ende rade van den goeden steden, ende anderen representerende de drie Staten slants van Zeellant over al Beoisterschelt, inhoudende dat zij achtervolgende tscriven van mijnen genadigen heere vergaderen zouden binnen der stat van Bruessele upten achten dach van deser yegewoirdiger maent van augusto, omme aldair metten anderen Staten van zijnre genaden landen, die oick ten zelven dage aldair vergadert zouden zijn, te hoiren ende verstaen tgeene dat bij zijne genaden commissarissen, dairaff last ende ordinancie hebbende, hemluyden alsdoen geseyt, geproponeert ende verthoont zal worden van zijnder genaden wegen, breder verclaert in denzelven placcate ende besloetenen brieve van den coninck, die men hier overlevert; ende mits dien betaelt den voirn. bode zijnen gewoenlijcken salarijs, te wetene 7 s. groten Vlaems, qui valent in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 940, f. 47.*

1502 1517 SEPTEMBER 28-29, MIDDELBURG

b Dezelve [*Hendrik van der Vondere*] van noch een andere plackaet ommegedragen te hebbene van den voirs. rentmeestere [*Adolf Herdinck*] in daten van den XXV^en^ dach van septembre XV^C^ zeventhiene, geexpediert uuyt crachte van eene lettre missive derzelver Co. M. aen tvoors. plackaet metter translatie gehecht, bij denwelcken hij geordonneert heeft dat dezelve Staten commen oft zeynden huere gedeputeerde binnen der voorn. stede van Middelburch tsmaendaechs daeran [*28 september*], tsavonts in de herberghe omme des anderen daechs daeran te adviseren ende sluyten de finale andwoorde up de peticie ende begeerte lest gedaen van zijne genade weghe in zijne stede van Middelburch[1] ende dat gedaen van stonden aen te reysen te Bruessele omme mitten Staten van den anderen

zijnen landen te geven de voorseide finale andwoorde, alst breedere blijct bij tvoirs. plackaet ende missive mit quitancie, tsamen hier overgelevert. Daeromme hier tvoors. loon van 14 s. grooten, maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 143, f. 128v.*

Cornelis Oortsz., gesworen bode der gravelicheyt van Zeelandt, van dat hij ommegedragen ende gecondicht heeft over alle Beoosterschelt ter plaetsen gecoustumeert een open placcaet van desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] in date van den XXVII[en] dach in septembris anno XV[C] ende zeventhiene, gaende aen de drie Staten van Beoosterschelt voirs., inhoudende dat zij achtervolgende den beslotene brief die Gillis van Boerre uuytten bevele van den Prelaet ende Edelen aen henluyden gescreven hadde coemen souden in persone oft zenden hueren gedeputeerden, gelast zoe dat behoirt, ter dachvaert die geleydt was binnen der stede van Mindelburch upten XXVIII[en] dach van septembre anno XV[C] ende XVII[e], breder verclaert in den voirs. beslotene brief ende placcaet, die men hier overlevert metter quitancie van den voirn. Cornelis Oortsz.; daeromme hier den voirn. Cornelis betaelt voir zijnen gewonelijcken salarys de somme van 4 lb. 4 s.[a] – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 153, f. 9v.*

a *De Rekenkamer tekende hierbij aan:* Zy vortan in gelicke bodeloon verclaert in den text den substancie van den placaet, omme te wetene oft gelicke loon behoirt te commen tot laste van Prelaet ende Edelen oft van der K.M.
1 Daarmee is blijkbaar de dagvaart van 9 juli (nr. 1500) bedoeld, want daar was de koning in persoon aanwezig.

1503 1517 SEPTEMBER 28-OKTOBER 10, BRUSSEL

b De voirn. bode [*Klaas Klaasz.*] van dat hij ommegedraeghen ende gecondicht heeft over al Beoisterscelt in Zeellandt eenen oepenen placcaet van desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] in date van den XXVI[en] dage van septembri anno XV[C] ende XVII, gaende aen de drie Staten van Beoisterschelt, inhoudende dat zij achtervolgende tscriven van mijnen genadigen heere commen oft zeynden zouden huerluyden gedeputeerden binnen der stat van Bruessele up den XXVIII[en] dach van deser yegewoirdiger maent van septembri, om metten anderen van den Staten van zijnen genaden landen te geven eyntelijcke antwordde up die peticie ende vraeghe dat hemluyden lestwerff gedaen geweest hadde van zijnre genaden wegen in zijnre stat van Middelborch, breder verclaert in denzelven placcaet ende copie van den voirs. brieve, die men hier overlevert; ende mits dien betaelt den voirn. bode zijnen gewoenlijcken salarijs, te wetene 7 s. groten Vlaems, qui valent in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 940, f. 47v-48.*

c Meester Pieter van Zuytpene, raedt myns vrouwen van der Vere, ende de voors. pencionnaris [*Jacob Heissius*] de somme van zes pondt vyfthiene scellingen acht grooten Vlaems over huere vacacien ende dachgelden elck van elfve geheele dagen, daerinne begrepen achtiene scellingen viere grooten van verleyde penningen by denzelven pensionnaris verleyt, ten pryse elck van vyf scellingen viere grooten sdaechs, die zy uuytgeweest ende gevaceert hebben by laste ende ordonnancie als vooren [*van Prelaat en Edelen*] omme uuyt Middelburch den lesten van septembre XV[C] zeventhiene gereyst te zijne in de generale dachvaert van den Staten van allen den landen van herwaertsovere, bescreven by mynen heeren van den Secreten Raede in de stede van Bruyssele, nopende den heysch ende peticie van der Co. M. gedaen in zijne stede van Middelburch onlancx voer zyn vertrecken nair Spaignen voor tonderhouden ende betaelen van 2000 peerden ende 6000 voetknechten voer een jaer boven alle loipende beden etc., ende voorts te spreken mit mynen heere van Montengny ende andere van der Financie aengaende tvoorn. placcaet int voergaende article geroert[1], alst breedere blyct by twee bladeren papiers aldaer de voors. voyaige al int lange metten verleyden penningen gescreven staet, mitter ordonnancie van den voernoemden[a] Prelaet

ende Edelen ende quytancie van den voors. meestre Pieter ende pencionnaris, tsamen hier overgelevert; daeromme hier de voors. 6 lb. 15 s. 6 grooten, maken 40 lb. 14 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 72, f. 17v-18.*

a *Hs.*: voernoemen.
1 Dit betreft een in Zeeland gepubliceerd plakkaat betreffende de registratie van grootte en waarde van de ambachten en leengoederen en hun gevolgen in Zeeland, alsmede de continuatie van die lenen, in welke zaak Wisse Jacobsz. van der Lisse op bevel van Prelaat en Edelen naar Den Haag was gereisd (t.a.p., f. 17).

1504 1518 JANUARI 14, MIDDELBURG
b Pauwels van der Mersch de somme van acht scellingen grooten Vlaems voor zijne dachgelden van acht daghen tot 12 gr. sdaechs omme van Middelburch in de maent van januario XV^{C} zeventhiene stijl van Hollant [*1518*] getrocken te zijne tZiericxzee mit brieven van desen voirnoemden rentmeestere [*Adolf Herdinck*] gaende aen den rentmeestere van Beoisterschelt [*Pieter van der Moelen*], ten eynde dat hij zoude ordonneren ende bevelen van wegen der Co. M. den steden ende plaetsen van zijn bedrijf die hen geneeren mitter coopmanscepe van den harinck ende zoute, dat zij hen vinden zouden te Middelburch bij den voirn. rentmeestere den XIII^{en} dach van der voirs. maent van januario omme tsanderdaechs mitten gedeputeerden van den quartiere van Bewesterschelt, hem oick geneerende mitter voors. coopmanscepe, tadvyserene wes men daerinne te doene zal hebben volgende tscriven van den voirn. Co. Ma. ende oick van die van den Raide in Hollandt, ende oick van brieven gedregen thebbene aen zomighe steden in Bewesterschelt van den voirseiden rentmeestere ten eynde dat zij hen te Middelburch vinden zouden ten voirnoemden daghe, breedere blijckende bij quitancie ende de voirs. besloten brieven van derzelver Co. M. ende die van den Raide in Hollant, tsamen hier overgelevert. Dus hier de voerseide 8 s. gr., maken 48 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 144, f. 122-122v.*

1505 1518 FEBRUARI 27, MIDDELBURG
b De voorn. bode [*Cornelis Oortsz.*] van dat hij ommegedraghen ende gecondicht heeft over al Beoosterscelt een open placcaet van desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] in date van den XXVI^{en} dach van februario anno XV^{C} ende XVIIe na den loop tsHoofs van Hollandt [*1518*], gaende an den drie Staeten van Beoesterschelt, inhoudende dat [zij] achtervolgende tscriven van mijnen genadigen heere commen oft zenden zouden hueren gedeputeerden volcomelick belast binnen der stadt van Middelburch upten XXVII^{en} dach der maendt van februario, omme aldaer metten anderen Staten van Zeelandt te hooren ende verstaen tgundt dat henlieden bij zynder genaden commissarissen gezeydt, verclaert ende verthoont zoude worden, breeder verclaert in denselven placcaet ende besloten brief, die men hier overlevert; ende mits dien betaelt den voorn. bode zijn gewoonlick loon ende sallarijs, te weten 7 s. groten Vlaems, die maicken in ponden deser rekeninghe 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 941, f. 35.*

1506 1519 MAART 1-2, MIDDELBURG
b Dezelve [*Daneel Pauwels, bode*] noch van overgedragen ende doen condegen hebben een plackaet van den voirnoemden rentmeestere [*Adolf Herdinck*] in daten van den XXVII^{en} dach van februario XV^{C} achtiene stijl van Hollant, geexpedieert uuyt crachte van eene lettre missive derzelver Co. M. aen tvoirn. plackaet gehecht, inhoudende onder andere dat de Staten van Bewesterschelt commen ende wesen zouden den eersten dach van maerte daeran volghende bynnen der stede van Middelborch omme des anderdaechs daeraen te besoingnieren ende aenhooren tguendt dat hem aldair van wegen der voirn. Co. Ma. geseyt

ende verclaert zoude zijn, breedere blijckende bij tselve plackaet mitter voors. lettre missive ende quitancie, tsamen hier overgelevert. Dus hier tvoers. loon [van] veerthiene scellinghen grooten, facit 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 145, f. 124v.*

1507 1519 MAART 29, BERGEN OP ZOOM

b Dezelve [*Daneel Pauwels, bode*] noch van ommegedregen ende doen condegen hebben over al Bewesterschelt voirs. ten plaetsen gecostumeert een andere plackaet van denzelven rentmeestere [*Adolf Herdinck*] in daten den XXVI^en^ dach van maerte XV^C^ achtiene voir Paesschen, geexpedieert uuyt crachte van eene lettre missive der voors. Co. M. aen tvoors. plackaet gehecht, inhoudende dat de voers. Staten van Zeelandt zeynden zouden huere gedeputeerde in goeden notablen getaele bynnen der stede van Berghen upten Zoom upten XXIX^en^ dach van der voirnoomder maent van maerte omme aldaer te hooren ende verstaen tghuendt dat hen bij zijnen genaden gedeputeerden alsdan geseyt ende verclaert zoude wesen, blijckende bij den voers. plackate mitter voors. missive ende quitancie, tsamen hier overgelevert. Daeromme hier tvoors. loon van 14 s. groten, facit 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 145, f. 125-125v.*

1508 1519 APRIL 7-8, REIMERSWAAL

N.B. Zie ook de vermeldingen van deze dagvaart onder nrs. 1512 en 1516.

b Dezelve [*Daneel Pauwels, bode*] noch van een andere plackaet van den voirnoemde rentmeestere [*Adolf Herdinck*] in daten den tweeden in april XV^C^ achtiene voer Paesschen, gheexpedieert uuyt machte van eene lettre missive der voirs. Co. M., inhoudende dat dezelve Staten zeynden zouden huere gedeputeerden den VII^en^ dach van der voirs. maent van april in de stede van Reymerzwale volghende dat mijn heere van Berghen ende andere commissarissen desselfs Co. M. denzelven rentmeester ontboden hadden, om te hooren tguent dat hen van zijnen genaden weghen bij den voirs. commissarissen verthoont zoude worden, blijckende bij tvoorseide placcaet mitter missive voirs. ende quitancie, tsamen hier overgelevert. Dus hier tvoors. loon van 14 s. groten, facit 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 145, f. 125v.*

Den voirn. bode [*Cornelis Oortsz., gezworen bode van Beoosterschelde*] van dat hij ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterschelt voirs. ende ten plaetsen gecoustumeert een open placcaet van desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] in date den IIII^en^ dach van apprille anno XV^C^ ende XVIII, gaende aen die drie Staten van Zeellant over al Beoisterschelt voirs., inhoudende dat zij achtervolgende tscryven van mijnen genadigen heere den coninck zenden huere gedeputeerden tot zulcken plaetsen ende daige als hen bij den heere van Bergen ende andere gecommitteerde desselfs mijns genadichs heeren betekent zoude wordden, breder blyckende bij denzelven placcate ende beslotenen brieve, die men hier overlevert; ende mits dien den voirnoemde bode betaelt zijnen gewoenelycken loon ende salarys, te weten 7 s. groten Vlaems, qui valent in ponden deser rekeninge de somme van 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 942, f. 39-39v.*

1509 1519 APRIL 27, MIDDELBURG

b Dezelve [*Daneel Pauwels, bode*] noch een andere placcaet van den voerseiden rentmeestere [*Adolf Herdinck*] in daten den XVII^en^ dach van april XV^C^ achtiene voor Paesschen [*1519*], inhoudende dat dezelve Staten volghende tbevel der voers. Co. M. zeynden zouden huere gedeputeerden bynnen der stede van Middelborch tsicendaechs in de Paeschdagen [*26 april*] doen naestcommende volcommelick gelast, omme tsanderdaechs daeran mit elckanderen te communiceren ende sluyten de finale andwoorde bij hen beloift te geven tsicendaechs nair Beloken Paesschen [*3 mei*] up de peticie ende begeerte die mijn heere van Berghen

ende meester Jeronimus van den Dorpe van weghen als vooren hen lest te Reymerzwale declareerden, blijckende bij tvoirs. plackaet mit quitancie, hier overgelevert. Daeromme hier tvoors. loon gecostumeert, facit 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 145, f. 125v-126.*

Cornelys Oortz., geswooren bode der gravelicheyt van Zeelandt, van dat hij ommegedragen heeft ende gecondicht over alle Beoosterschelt totten plaetsen gecoustumeert een open placcaet van desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] in date van den XXI[en] dach van aprille anno XV[C] ende XVIII voir Paesschen, gaende aen de drie Staten van Beoosterschelt voirs., inhoudende dat zij hem oft huere gedeputeerden vinden zouden tdissendaechs in de heylege dagen van Paesschen tot Middelburch omme tsanderdaechs metten anderen gedeputeerden van Bewesterschelt te concluderen de andtwordde die men der K.M. geven moeste tdissendaechs naer beloken Paesschen, breeder verclaert bij den voirn. placcate ende besloten brief van den rentmeester van Bewesterschelt, die men tsamen hier overlevert metter certifficacien inhouden quitancie; daeromme hier den voirn. bode betaelt voir zijn gewonelycke salarys de somme van 4 lb. 4 s.[c]
Anthonys Jansz. van dat hij van Middelburch brocht tot Ziericxzee den voirs. brief van den voirn. rentmeester van Bewesterschelt, achtervolgende de ordonnancie ende quitancie die gestelt zijn upten zelven brief ende gelevert up tvoirgaende article, de somme van 12 s.– *ZA, Prelaat en Edelen nr. 154, f. 11-11v.*

a *In de marge:* Roerende verdachverdinge van den Staten.
b *Hier ontbreken wel de woorden* als hen betekent zoude worden, *of andere van gelijke strekking.*
c *De Rekenkamer tekende hierbij aan:* Zij voirtan in gelicke bodeloon verclaert in den text de substancie van den placaet, omme te wetene oft gelicke bodeloon behoirt te commen tot laste van Prelaet ende Edelen oft van der K.M.

1510 1519 MEI 3, [BRUSSEL?]
N.B. Deze dagvaart wordt genoemd in het voorgaande nr.
b Den voirn. bode [*Cornelis Oortsz.*] van dat hij ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterschelt voirs. een open placcaet van desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] in date den XVIII[en] dach van aprille anno XV[C] ende XVIII, gaende aen die van den steden ende plaetsen binnen den voirs. quaertiere van Beoisterschelt, inhoudende dat zij achtervolgende tscryven van mijnen genadigen heere den coninck zenden huere gedeputeerden volcommelyck gelast bij mij[nre] vrouwen die eersthertoginne van Oistenryck, hertoginne van Bourgoingnen etc., ende den luyden van zijnen Heymelycken Raide neffens haer wesende, tot zulcken plaetsen ende daige [a], omme aldaer metten anderen gedeputeerden van desen landen dient raict eyntelyck te sluyten ende concluderen tot zulcken eynde als zij ontboden waren roerende den lastgelde, breder blyckende bij den voirs. placcate ende beslotenen brieve, die men hier overlevert; ende mits dien den voirn. bode betaelt zijnen gewoenlycken loon ende salarys, te weten 7 s. groten Vlaems, qui valent in ponden deser rekeninge de somme van 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 942, f. 39v.*

a *Hierna ontbreekt 'waar mijn genadige vrouwe alsdan wezen zal' of een vergelijkbare passage.*

1511 1519 MEI 24, BRUSSEL
b Dezelve [*Daneel Pauwels*] noch een andere placcaet van den voerseiden rentmeestere [*Adolf Herdinck*] in daten den XVIII[en] dach van meye XV[C] negenthiene, geexpediert uuyt crachte van een lettre missive der voers. Co. M. daeraf de copie getranslateert van den Walsche in Duytsche daeraen gehecht es, inhoudende dat de voors. Staten zeynden zouden huere gedeputeerde bynnen der stede van Bruessele den XXIIII[en] dach van derzelver maent van meye met volle macht om metten gedeputeerden van Brabant ende Hollant te

concluderen up tfait van den lastgelde, tzij bij den middelen hem alreede geopent, off zulck andere expedient dat alsdan geadviseert zoude worden voor tbeste, alst blijct bij den voors. plackate, hier overgelevert mitter voors. missive ende quitancie. Daeromme hier tvoors. loon gecostumeert, facit 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 145, f. 126.*

Den voirn. bode [*Cornelis Oortsz.*] van dat hij ommegedragen ende[a] gecondicht heeft over al Beoisterschelt ten plaetsen gecoustumeert een open placcaet van desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] in date den XX^en^ dach van meye anno XV^C^ ende negenthiene, gaende aen de drie Staten van Zeellant over al Beoisterschelt voirs., inhoudende dat zij achtervolgende tbevel ende scryven van mijnen genadigen heere den coninck aen den rentmeester van Bewesterschelt, Adolf Herdinck, omme te doen vergaderen de drie Staten van Zeellant in den bedryve van zijnder officien, dewelcke Adolf rentmeester voirs. gescreven heeft aen desen rentmeester, hem sindende de copie van desselfs mijns genadichs heeren beslotenen brieve, om insgelycx achtervolgende dyer den voirs. Staten van Beoisterschelt in den bedryve van zijnder officien te doen vergaderen metten anderen gedeputeerden van Brabant ende Hollant omme eyntelyck te concluderen up [t]stuck van den voirs. lastgelde alst behoiren zoude, ende voirts te compareren tot zulcker plaetsen ende daigen als in den voirs. placcate ende copie met des voirs. rentmeesters brieve, die men hier overlevert, breder verclaert ende gespecificeert staet; ende mits dien den voirn. bode betaelt zijnen gewoenlycken loon ende salarys, te weten zeven scellingen groten Vlaems, qui valent in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 942, f. 39v-40.*

1512 1519 MEI 30-31, MIDDELBURG

b Dezelve [*Daneel Pauwels, bode*] noch een andere plackaet van denzelven rentmeestere [*Adolf Herdinck*] in daten den XXV^en^ in meye XV^C^ negenthiene, inhoudende dat volghende tgene dat de commissarissen der voirnoomder Co. Ma., die onlancx geweest hebben te Reymerzwale, hem gheordonneert ende bevolen hebben van zijnen ghenaden weghen dat dezelve Staten zeynden zouden huere gedeputeerden bynnen der stede van Middelborch den naesten lesten van deser voirs. maent volcommelijck ghelast omme tsanderdaechs daeraen mit elckanderen te communiceren ende concluderen de finale andwoirde up de petitie ende begheerte van den 20.000 lb. van 40 groten, hen lest geheyscht te Reymerzwale bij denzelven commissarissen, blijckende bij tvoers. plackaet mit quitancie, tsamen hier overgelevert. Dus hier tvoers. loon gecostumeert, facit 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 145, f. 126-126v.*

Den voirn. Cornelys Oortz. [*bode*] van dat hij noch ommegedragen ende gecondicht heeft over alle Beoosterschelt ter plaetsen gecoustumeert een open placcaet van desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] in date den XXVII^en^ dach van meye anno XV^C^ ende XIX, gaende aen de drie Staten van Beoosterschelt voirs., inhoudende dat de dachvaert die geleyt was binnen der stadt van Middelburch verleydt was up maendach daernaer [*30 mei*] in de herberge omme sanderdaechs te concluderen eyntelycke andtwoirdde up de peticie van den 20.000 pondt van 40 groten Vlaems tpondt, breeder verclaert bij den voirn. placcate dat men hier overlevert metter certifficacien inhouden quitancie; daeromme hier den voirn. bode betaelt voir zijnen gewonelycken salarys 4 lb. 4 s.[a]– *ZA, Prelaat en Edelen nr. 154, f. 12-12v*

a *De Rekenkamer tekende hierbij aan*: Maer en zij vortan gelicke placaet in geen uutgeven gebracht dan up zijn jaer, volgende den datum van denselven placaet.

1513 1519 SEPTEMBER 10-11, MIDDELBURG

b Dezelve [*Daneel Pauwels, bode*] noch van een andere placcaet van denzelven rentmeestere

[*Adolf Herdinck*] in daten den VII^en^ dach van septembre XV^C^ negenthiene, gheexpedieert uuyt machte van een lettre missive van mijne voors. genadege vrouwe daeraen gehecht, inhoudende dat de voors. Staten wesen zouden bynnen der voors. stede van Middelburch den X^en^ dach van der voors. maent van septembre omme tsanderdaechs te anhooren tgene des hen bij den commissarissen die huere genaden daertoe geordonneert hadde verclaert ende te kennen gegeven zoude worden van hueren weghe, blijckende bij tvoirseide plackaet, missive ende quitancie, tsamen hier overgelevert. Daeromme hier tvoorseide loon van oudts gecostumeert, facit 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 145, f. 128.*

Betaelt Pauwels van der Merssche achtervolgende tscryven van Gilles van Borre, clerck van den comptoire van Bewesterschelt, de somme van 3 s. 4 groten Vlaems, ende dat van dat hij aen desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] brocht eenen beslotenen brief van tHoof om de Staten van Beoisterschelt te doen vergaderen binnen der stadt van Middelburch upten X^en^ dach van septembre, breder verclaert in den beslotenen brief van den voirn. Gilles ende de quitantie van denzelven Pauwels, die men hier tsamen overlevert; daeromme hier in uuytgeven de voirs. 3 s. 4 groten Vlaems, qui valent in ponden deser rekeninge de somme van 20 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 942, f. 42v.*

Den voirn. bode [*Cornelis Oortsz.*] van dat hij ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterschelt voirs. ten plaetsen gecoustumeert een open placcaet van desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] in date den VII^en^ dach van septembri anno XV^C^ ende XIX, gaende aen de drie Staten slants van Zeellant over al Beoisterschelt voirs., inhoudende dat zij achtervolgende tscryven van mijnen genadige vrouwe die eertshertoginne van Oistenryck, hertoginne ende gravinne van Bourgoingnen etc., commen oft zeynden zouden hueren gedeputeerden volcommelyck gelast binnen der stede van Middelburch upten X^en^ dach der voirs. maent van septembri, omme aldaer metten anderen Staten van Zeellant te hoiren ende verstaen tgene dat hen bij hare genade commissarysen geseyt, verclaert ende verthoent zoude wordden, breder verclaert in denzelven placcate ende beslotenen brieve, die men hier overlevert; ende mits dien den voirn. bode betaelt zijnen gewoenelycken loon ende salarys, te weten zeven scellingen grote Vlaems, qui valent in ponden deser rekeninge de somme van 2 lb. 2 s. – *Ibidem f. 41.*

1514 1519 NOVEMBER CA. 8-19, BRUSSEL

c Meester Jacob Heissius, pencionairis van den voorn. Prelaet ende Edelen van Zeellant, de somme van vier ponden twaelf scellinghen grooten Vlaems, te wetene de 3 lb. 4 s. grooten voer zijn vacacien ende dachgelden van twaelf geheele daghen te 5 s. 4 g. sdaechs die hij bij bevele van denselven Prelaet ende Edelen gevaceert heeft up de dachvaert gehouden te Bruessele in de maent van novembre XV^C^ XIX bij den heeren van den Secreten Raide ende van der Financie up tconcept ende maken van der nyeuwer ordonnancie van den thol van Zeellant ende anders dien angaende, ende dandere 28 s. g. ter causen van zeven gheheele daghen te 4 s. grooten sdaechs die hij corts daernaer binnen den lande van Zeellant gevaceert heeft tZierixee omme voer den gerechte aldaer exceptie declinatorie te nemen jegens derfgenamen van wijlen Jan Burse ter causen van der scult die dezelve Prelaet ende Edelen uuyter name van den lande int sterfhuys pretenderen thebbende ende anders dien angaende, ende van daer ter Goes omme hem tinformeren wat possessie die ondersaten aldaer ende van den anderen eylanden hebben up de exemptie ende vrydom van tholle ter causen van ossen, coyen, scapen ende diergelijcke die zij bringhen ten merck[t]en van den goeden steden oft van deen eylant in dandere zonder die te transpoorteren buyten den Zeeusschen stroom etc., breedere blijckende bij ordonnancie van denzelven Prelaet ende Edelen, hier overgelevert mit quitancie; daeromme hier de voirseyde 4 lb. 12 s. grooten, maken 27 lb. 12 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 74, f. 14v-15.*

e *15 september 1520, Brussel. – Koning Karel brengt, op verzoek van de regering van Middelburg en van de Staten van het land van Zeeland, voor de tijd van drie jaar veranderingen aan in enige artikelen van de ordonnantie die hij op 19 november 1519 heeft uitgevaardigd op het recht van zijn tol van Zeeland en op de fraudes. – Origineel: ZA, Prelaat en Edelen nr. 17 (verloren gegaan in 1940); GA Middelburg, nr. 261 (verloren gegaan in 1940). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 93, nr. 131. – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 1169.*

1515 1520 JANUARI 16-17, MIDDELBURG

b Daneel Pauwels, bode Bewesterschelt in Zeelant, de somme van veerthiene scellingen grooten Vlaems van dat hij ommegedragen ende doen condegen heeft over al Bewesterschelt voers. ten plaetsen gecostumeert een plackaet van den voirnoomden rentmeestere [*Adolf Herdinck*] in daten den X^en^ in januario XV^C^ negenthiene stijl van Hollant [*1520*], inhoudende onder andere dat de Staten van Zeelant wesen zouden den XVI^en^ van januario daeran volgende bynnen der stede van Middelburch omme des anderdaechs daeraen te ramen ende concluderen een finale andwoirde up de condicien nopende de nyeuwicheden van den thollenaers bij den voirn. Staten besproken int consenteren van der bede van 15.000 lb. van 40 gn. etc., breedere blijckende bij tselve placcaet, hier overgelevert mit quitancie. Dus hier de voirs. 14 s. groten. voer tloon van oudts gecostumeert. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 146, f. 118v.*

1516 1520 FEBRUARI 6, MECHELEN

e *6 februari, Mechelen. – Landvoogdes Margaretha aartshertogin van Oostenrijk accepteert de voorwaarden waaronder Prelaat en Edelen en de stad Middelburg namens de Staten van Zeeland zich bereid hebben verklaard op te brengen een bede van 15.000 gulden voor de koning en van 2000 gulden voor haar, welke sommen voor een derde door Prelaat en Edelen als vertegenwoordigende het platteland en voor twee derde door de steden zullen worden opgebracht.*

Alzoe upten VIII^en^ dach van april XV^C^ ende achtiene voer Paesschen lestleden bij hooghen, edelen ende mogenden ende den eersamen, wijsen ende discrete heeren mijn heeren van Berghen, riddere van der oirdene, raedt ende camerlinck der K.Ma., ende meester Jeronimus van den Dorpe, oick raedt ende meester van den Requesten ordinaris van zijnen huyse, als commissarisen bij der voirs. Co. Ma. hierop gheschickt ende gedeputeert binnen zijnder stadt van Reymerzwale, den Staten slands van Zeellant, ten zelven daghe ende plaetse bescreven ende vergadert zijnde, verzocht ende geheyst is geweest dat zij der voirs. Co. Ma. wilden uuytreycken ende betalen bij mannen[a] van gratuyteit ende bede extraordinaris de somme van twintichduysent guldenen te twintich stuvers den guldene eens in ghereede penninghen, ende dit boven alle andere beden noch loop hebbende binnen denzelven lande, omme daermede te moghen helpen vervallen, betalen ende furnieren diverssche groote costen ende lasten die de voorn. Co. Ma. te draghen hadde, zoewel ter zaicken van der onderhoudenisse van den luyden van oirloghen, liggende tot bescermenisse van den lande up de frontieren tegens Vrieslant ende Ghelderlant, diverssche ambassaderien die dezelve zijne majesteyt ter zaicken van der aflivicheyt van den keyser, zijnen grootvader zaliger memorien, heeft moeten schicken aen diverssche coninghen ende princen omme met hemluyden te vernyeuwen ofte doen continueren die aliancien die geweest hadden tusschen hemluyden binnen den levene van den voirs. zijnen grootvader, als anderssins in vele ende diverssche manieren, breeder ten voorn. daghe verhaelt bij monde van den voirs. meester Jeronimus van den Dorpe,

ende naer vele communicacien daerup gehadt tot diverssche stonden ende plaetsen, zoewel binnen der voirs. stede van Reymerzwale als oick te Middelburch ende ter Goes,[1] aldaer oick verhaelt ende overgeleyt zijn geweest die groote ende zware lasten die tvoirs.

lant van Zeellant te draghen heeft, zoewel ter saicken van der grooter ende lastiger beden nu loop hebbende als oick ter dijckaigen, dewelcke noyt zoe lastich en waeren als zij nu zijn in allen plaetsen van den voorn. lande, ende noch van daghe te daghe zoe lanck zoe meer argen ende bezwaren, gelijck als men dat bij experiencie overal zien mach, inschelijcx oick die zobere neeringhe ende coopmanscape die over zekere jaeren in denzelven lande gheweest heeft ende dewelcke oick van daghe te daghe declineert ende vergaet, daerof grootelijcx cause ende oirsaicke zijn die groote nyeuwicheden die de thollenaers van Yersickeroort ende van Zeellant over zekeren tijt gecommitteert hebben in den ontfanck ende upheve van den voirs. thol, zoewel jegens ende in projudicie van den gepreviligierden persoonen in Zeellant als den anderen ondersaten van denzelven lande, ende oick upten vremden coopman, die mits den voirs. nyeuwicheden van nu voirtaen die havenen van Zeellant schouwet ende vliet, tot geheele verderffenisse van denzelven lande,

soe eyst dat die Prelaet ende Edelen van den voirs. lande van Zeellant mitsgaders die van der stadt van Middelburch, considererende die nootsaicken ende affairen van der voorn. Co. Ma. zeere groot ende lastich te wesen, ende willende derzelver zijn Co. Ma. altijts believen nae hueren vermoghen, hebben nietjegenstaende alle de voirs. hueren lasten geconsenteert ende geaccordeert, ende mits desen consenteren ende accorderen liberalick der voorn. Co. Ma. de somme van vijfthienduysent guldenen te twintich stuvers tstuck eens, ende dit boven alle andere beden nu loop hebbende binnen denzelven lande, ende daerenboven noch tot proffijte van mijne genadige vrouwe van Savoye, in consideracien van zekere goede diensten bij haer den voirs. lande ghedaen ende die zij noch den voirs. lande doen mach, de somme van tweeduysent gelijcke guldenen, oick bij manieren van gratuyteit voor eens, dezelve twee sommen te betalen ten tween termijnen ende paymenten bij gelijcker porcie, daerof die een helft gevallen ende verschenen es te Kersmesse lestleden, ende sal die ander helft verschinen ende betaelt worden te Kersmesse XV^{C} twintich nu naestcommende.

Ende omme de voirs. twee sommen te furnieren ten termijnen alsboven, zoe es bij den voorn. Prelaet ende Edelen geadviseert ende gesloten, want niet mogelick en is die te leggen ende heffen bij der breedde noch anderssins schotgewijse, gemerct dat die ghemeten te zeere belast zijn, dat dezelve Prelaet ende Edelen uuyter name van den plattenlande uuytreycken ende betalen zullen tgerechte derdendeel van denzelven sommen ende consenten, ende die steden van Zeellant die ander twee deelen.

Behouden ende wel verstaende dat deen voer dander niet ghelden noch executabel wesen en zal dan elck voer zijn eygen ende gerechte porcie. Ende intschelijcx dat die steden die hier voirtijts tegens den grave van Zeellant vrijgecocht zijn ende in zulcke ende gelijcke consenten plegen vrij ende exempt te wesen, vrij ende exempt hierof blijven zullen. Behouden ende wel verstaende voert dat dit jegewordich consent zij zonder prejudicie van zekere ghelofte bij der Co. Ma. den voorn. Staten ghedaen int consenteren van der bede van 30.000 guldenen tsjaers ende der continuacie van diere, inhoudende dat hanghende den tijt van den voirs. accorde die voirs. Staten ontlast ende ongehouden blijven zouden van eeniger breeder beede oft subvencie te consenteren oft te betalen, omme wat saicken off affairen het wesen zoude moghen. Insgelijcx oick, alzoe die voorn. Prelaet ende Edelen metter voirs. stede van Middelburch bevinden bij der nyeuwer ordonnancie nu onlancx gepubliceert op tstuck van den tholle van Zeellant zommighe pointen daerinne niet volcommelick geremedieert en is, zoe sal de voorn. Co. Ma. oft die van zijnen edelen Raide daerinne doen verzien ende remedieren tusschen nu ende sint Jansmesse [*24 juni*] naestcommende als van rechts wegen daertoe dienen ende behoeren sal. Ende gelijck als bij der voorn. Co. M. hemluyden bij andere voirgaende acten dat beloeft es geweest, zulcx dat zij gheene cause hebben en mogen hemluyden in der redene meer des te beclaghene, alzoe in de voirs. dachvaerden ende communicacien noopende de voirs. peticie gehouden in Zeellant die voirs. van den steden gheene opinie gegeven en hebben conforme der conclusie ende consente van den voirs. Prelaet ende Edelen metter stede van Middelburch hierboven

verclaert, zoe sullen diezelve van den steden van huerer zijde up de voorn. peticie huer andwoirde moghen gheven daer ende alzoe hemluyden dat goetduncken zal.

Welcke andworde ende consent aldus gedaen van der zijde des voirs. prelaet, edelen ende steden van Middelburch, onder den condicien boven geroert, mijn genadige vrouwe die eertshertoghinne van Oistenrijck, hertoginne ende gravinne van Bourgoingnen, douagiere van Savoyen, regente ende gouvernante etc., bij advyse van mijn heeren van den Secreten Rade ende Financien neffens haer wesende, gheaccepteert heeft ende accepteert overdanckelick in den name ende tot behouf der Co. Ma. ende van haerzelven, zoe verre alst elcken aengaet, gelovende mits desen van wegen alsboven in goeder trouwen alle die voorn. condicien ende vorwaerden ende elck point bijsondere wel ende deugdelick te volcommene, ende huer effect te doen sorteren naer huere vorme ende inhouden. Waerof van wegen des voirs. Prelaet ende Edelen versocht es geweest te hebbene dese jegewordige acte tot huerer versekerthede, die hemluyden geconsenteert is geweest in desen vormen.

Actum te Mechelen den VI^en^ dach van februario anno XV^C^ ende negentiene.

Aldus onderteyckent: Marguerite, ende bij den audiencier Haneton.

– Origineel: ZA, Prelaat en Edelen nr. 29 (verloren gegaan in 1940). – Afschrift: (door J. de Jonge, naar een kopie door Heissius gehecht an tliaetse van der bede Bewesterscelt de anno XX*) ZA, Rekenkamer I B-O nr. 372, f. 1-1v ; (17e eeuw) ZA, Rekenkamer A nr. 456, f. 65-67v (opschrift:* Acte van 17.000 gulden geconsenteert int jaer XV^C^ XIX den VI^en^ february, de 15.000 de Co. Ma.^t^ ende dandere 2000 mevrouwe van Savoije voor een gratuiteijt*). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 92, nr. 125; idem, Rekeningen, p. 309, nr. 547.*

a *Aldus hs.*, *lees* manieren.

1 Over een dagvaart van de Zeeuwse Staten te Goes, die plaatsgevonden zou moeten hebben tussen 8 april 1519 en begin feburari 1520, is verder niets bekend.

1517 1520 MAART 24, MECHELEN

c Meester Jacob Heissius, pencionnaris van den voirnoemden Prelaet ende Edelen van Zeellandt, de somme van drie ponden viere scellinghen grooten Vlaems voer zijne vacatien ende dachgelden van twaelf geheele daghen te vijf scellinghen vier grooten sdaechs, die hij uutgeweest ende gevaceert heeft bij bevele van denzelven Prelaet ende Edelen van Middelborch te Mechelen, ende aldaer in de presencie van den heeren van der Financien ghelevert in handen van den gedeputeerden van den steden van Middelborch ende Zierickxee de brieven van versekerthede nopende tstuck van Denemarcke, nemende up den staenden voet by den voirnoemden pencionnaris van die van der voers. Financien de brieven van garante ende indempniteyte die dezelve K.M. den voers. Prelaet ende Edelen daerup gelooft ende toegeseyt hadde tot huerer versekerthede, breedere blijckende bij ordonnancie van denzelven Prelaet ende Edelen in daten den V^en^ dach in april XV^C^ neghentiene voer Paesschen [*1520*], hier overgelevert mit quitancie; dus hier de voers. 3 lb. 4 s. groten, maken 19 lb. 4 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 75, f. 18-18v.*

e *24 maart 1520. – Karel, gekozen rooms-koning, belooft Prelaat en Edelen van Zeeland te zullen vrijwaren van alle lasten en kosten die zijn veroorzaakt doordat zij zich borg hebben gesteld voor de steden Middelburg en Zierikzee in verband met de betaling van de 10.000 lb. per jaar gedurende zes jaren door de rooms-koning aan de koning van Denemarken, waarvoor deze steden borg zijn gebleven. – Origineel (volgens Fruin 'met het geschonden zegel van den koning in roode was', met op de rugzijde het interinement van de Raad van Financien d.d. 30 maart 1520): ZA, Prelaat en Edelen nr. 43 (verloren gegaan in 1940). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 92, nr. 126.*

20 maart 1521. – Burgemeesters, schepenen en raad van de stad Middelburg verklaren van burgemeesters, schepenen en raden van de staden Reimerswaal en Goes ontvangen

te hebben de door die steden bezegelde brieven, waarbij zij zich verbinden aan de steden Middelburg en Zierikzee te betalen hun aandeel in de 60.000 lb. groten Vlaams, welke som beide laatstgenoemde steden beloofd hebben te betalen aan de koning van Denemarken bij zijn huwelijk met Isabella van Oostenrijk. – Origineel (volgens Fruin 'met het geschonden zegel ten zaken der stad in groene was'): GA Reimerswaal nr. 41 (verloren gegaan in 1940). – Regest: Fruin, Archief Reimerswaal, p. 54-55, nr. 148.

21 maart 1521. – Adolf Herdinck, raad en rentmeester van Zeeland Bewesterschelde, belooft aan burgemeesters, schepenen en raad van de stad Reimerswaal – die aan de steden Middelburg en Zierikzee beloofd hebben hen te zullen bijstaan wanneer zij aangesproken mochten worden voor de betaling van 1000 lb.[1] *Vlaams per jaar gedurende zes jaren, waartoe zij zich verbonden hebben tegenover de koning van Denemarken voor de uitbetaling van het achterstallige gedeelte van de bruidschat van Isabella van Oostenrijk – dat hij geen uitbetaling zal doen alvorens aan de stad haar eventueel te maken onkosten vergoed zullen zijn. – Origineel (volgens Fruin 'met het zegel van den rentmeester in roode was'): GA Reimerswaal nr. 41 (verloren gegaan in 1940). – Regest: Fruin, Archief Reimerswaal, p. 55, nr. 149.*

1 Wel te lezen als 10.000 lb.

1518 1520 APRIL 24-MEI 19, DEN HAAG

c Den voirn. pencionnaris [*Jacob Heissius, pensionaris van Prelaat en Edelen*] de somme van zeven ponden vijf scellinghen viere grooten Vlaems, te wetene de 6 lb. 18 s. 8 groten voor zijne vacatien ende dachgelden van dat hij bij bevele van den voers. heeren [*Prelaat en Edelen*] getrocken es van Middelborch den XXIIII^en^ in april XV^C^ twintich naer Paesschen naer den Haghe, omme aldaer volghende zekere voirgaende appointement gegeven bij den heeren van den Secreten Raide ende Financien metten anderen van den Staten van Zeellant over te gheven in ghescrifte den luyden van der Rekeninghe aldaer alsulcke doleancien als den voorn. Staeten den voorn. heeren hadden gedaen ter zaicken van diverssche pointen ende articlen staende in de nyeuwe ordonnancie lest ghemaict ende ghepubliceert up tstick van den thol van Yersickeroort,[1] daerbij zij hem gevoelden grootelicx gegraveert, ende voorts daerup te vercrighen huer advis hoe ende in wat manieren men dezelve articlen alderbest zoude moghen corrigieren ende reformeren ten minsten grieve van der voers. K.M. ende meesten oerboere van den lande ende de gemeene welvaert; ende naerdat de voers. van der Rekeninghen de voirn. scrifturen gesien hadden ende oick vanweghen van den thollenaers ter contrarien appointierden dat meestre Jan Benninck, raidt in den Raide van Hollandt, reysen zoude in Zeellant ende hem aldaer met desen rentmeestre [*Adolf Herdinck*] informeren up zekere feyten voortgestelt by denzelven partyen, omme dezelve informacie ende huer advijs ghesien te moghen overscriven huerlieder advijs den voers. heeren van den Secreten Raide ende Financien.[2] Int welcke doende, midts de langhe delayen die de thollenaers namen eer zij huer antwoirde ende scrifturen overgheven wilden, dezelve pencionnaris gevaceert heeft tot up den XIX^en^ in meye daeranvolghende dat hij weder te Middelborch gekeert was, dwelck zijn XXVI geheele daghen, die tot 5 s. 4 groten sdaechs als vooren, facit de voers. 6 lb. 18 s. 8 groten. Ende dandere 6 s. 8 groten die heeft hij betaelt voer de copie van der nyeuwer instructie van der Leencamere van nyeux ingestelt ende gheinstitueert over al Hollandt, Zeellant ende Vrieslandt,[3] omme te ziene oft daerbij yet ghestelt oft gheordonneert ware in prejudicie van den burchgrave, leenmannen ende ambochtsheeren van Zeellandt, hueren ambochten ende quade Zeeussche leenen; breedere blijckende bij ordonnancie als vooren [*van Prelaat en Edelen*] ende quitancie, tsamen hier overgelevert. Daeromme hier de voers. 7 lb. 5 s. 4 groten, maken 43 lb. 12 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 75, f. 18v-19v.*

1 De ordonnantie op de Zeeuwse tol van 19 november 1519 (gegeven te Mechelen), editie: Unger, *Tol van Iersekeroord*, p. 81-108 nr. 47.

2 De actie van de Staten had succes. De moderatie van de ordonnantie op de Zeeuwse tol dateert van 15 september 1520 (gegeven te Brussel), editie: Unger, *Tol van Iersekeroord,* p. 116-121 nr. 48.
3 De ordonnantie op het Leenhof van Holland en Zeeland dateert van 20 maart 1520, editie: *Groot Placaet-boeck ... van de Staten Generael, ... Staten van Hollandt ...,* II, kol. 681-692.

1519 1520 JUNI 20- , BRUSSEL

b Dezelve [*Daneel Pauwels, bode*] van een andere plackaet van den voirs. rentmeestere [*Adolf Herdinck*] in daten den VII^en^ van junio XV^C^ twintich, gheexpediert uuyt crachte van eene lettre missive desselfs K.M. daeraen gehecht, inhoudende onder andere dat de voirn. Staten van Zeelant deputeren zouden eenighe goede ende notable persoonen in souffissanten getale omme te treckene ende hen te vindene bij zijne genaden den XX^en^ van deser maent in zijnder stadt van Bruessel omme metten Staten van zijnen anderen landen te hoiren ende verstaen dat hem alsdan van zijnder genaden wegen in zijnder jegerwoirdicheyt geseyt ende verthoont sal worden etc., breedere blijckende bij tzelve plackaet overgelevert metter missive ende quitancie. Dus hier de voirs. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 146, f. 119v.*

Betaelt denzelven Anthonis Janssone achtervolgende tscriven van Gillis van Borre, clerck van den comptoere van Bewesterscelt in Zeelandt, de somme van 2 s. groten Vlaems, ende dat van dat hij brochte eenen besloten brief van denzelven Gillis desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] van dat hij zoude doen vergaderen den XX^en^ dach van junio anno XV^C^ ende XX de Staten Beoisterscelt binnen der stadt van Bruessel, breeder verclaert in desselfs Gillis besloten brief ende quictancie van den voorn. Anthonis Janssone die men hier tsamen overlevert, daeromme hier in uuytgeven de voors. 2 s. groten, om valent in ponden deser rekeninge 12 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 943, f. 38v-39.*

Denzelven bode [*Cornelis Oortsz.*] van dat hij ommegedragen ende doen vercondigen heeft ter plaetssen als boven een opene placcaet van desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] in date den XX^en^ juny anno XV^C^ ende XX, inhoudende dat die Staten van Beoisterscelt hem vinden zouden binnen der stadt van Middelburch^a^ den XX^en^ dach derselver maendt bij den anderen Staten van Zeelandt, blijckende bij denzelven placcate, twelc men hier overlevert. Ende mitsdien hem betaelt voor zijn gewoonlicken sallaris gelijcke 2 lb. 2 s. – *Ibidem f. 36v.*

c Den voers. pencionnaris [*Jacob Heissius, pensionaris van Prelaat en Edelen*] de somme van viere ponden twee scellinghen grooten Vlaems, te wetene de 3 lb. 9 s. 4 groten voer zijn vacatien ende dachgelden van derthiene geheele daghen tot 5 s. 4 groten sdaechs als voeren, die hij bij bevele van den voirn. Prelaet ende Edelen ghevaceert heeft ter generaler dachvaert van den Staten van allen den landen van haerwaertsovere bynnen der stede van Brusele, aldaer geheyscht is geweest particulierlijck up den lande van Zeellant de somme van 40.000 gouden guldenen boven allen loopende beden, te betalen binnen twee jaeren bij ghelijcker porcye, ende voorts de continuacie van der ordinarisse bede van 30.000 lb. tsjaers voor eenen tijdt van zes jaeren, ende dandwoirde daerup te bringhene binnen drie weken etc.; de 8 s. groten voer den sallaris van eenen bode ghesonden te Dunkercke aen mijnen heere van Beveren, hem van als adverterende; de 2 s. groten voer eenen bode gesonden van Middelborch te Cruninghen aen den heere aldaer omme hem te doen bezeghelen de brieven van verzekerthede die hij metten voirn. prelaet ende anderen edelen gegeven hebben die van Middelborch ende Ziericxzee nopende tstuck van Denemarcke; ende dandere 2 s. 8 groten Anthonis Diericx duerwaerdere van dat hij gereyst is van Middelborch ter Vere, den thollenaers aldaer insinuerende de prorogatie van een maent vercregen bij den Staeten van Zeelandt nopende topscriven van den tholrecht van den poorteren eygen goeden houdende commanderien; breedere blijckende bij der ordonnancie van denzelven Prelaet ende Edelen

in daten den XXIIII^en van julio XV^C twintich, hier overgelevert mit quitancie. Daeromme hier de voers. 4 lb. 2 s. groten, maken 24 lb. 12 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 75, f. 19v-20.*

a *Aldus hs.*, *lees* Brussel.

1520 1520 AUGUSTUS 8-9, MIDDELBURG

b Dezelve [*Daneel Pauwels*] noch van een andere plackaet van den voirnoemden rentmeestere [*Adolf Herdinck*] in daten den VI^en in ougst XV^C twintich, inhoudende onder andere dat de Staten van Zeelant zeynden zouden huere gedeputeerde in Middelburch woensdage VIII^en dach van deser voirs. maent van ougst, tsavonts in de herberghe, volcommelick gelast omme tsanderdaechs met elckanderen te communiceren ende concluderen de finale andwoirde up de petitie ende begheerte hen lest gedaen te Bruessele van den 40.000 gouden guldenen te betalen in twee jaeren, mitsgaders oick de confirmacie van der loopender bede van 30.000 lb. van 40 groten tsjaers voer eenen tijdt van zes jaeren, breedere blijckende bij tselve plackaet, hier overgelevert mit quitancie; dus hier de voirs. 4 lb. 4 s – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 146, f. 120.*

Betaelt Pauwels van der Marcke achtervolgende tscriven van den voorn. Gillis van Borre 2 s. 6 groten Vlaems, ende dat van dat hij an desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] brochte eenen besloten brief van denzelven Gillis, mitsgaders een placcaet omme de Staten van Beoisterscelt te doen vergaderen binnen der stadt van Middelburch opten VIII^en augustii, blijckende bij den voorn. besloten brief ende quitancie van denzelven Pauwels, die men hier tsamen overlevert; daeromme hier in uuytgheven de voors. 2 s. 6 groten, qui valent in ponden deser rekeninghe 15 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 943, f. 39.*

De voorn. bode [*Cornelis Oortsz.*] van dat hij ommegedragen ende doen vercondighen heeft een opene placcaet van desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] in date den VII^en augusti XV^C ende XX, inhoudende dat vergaderen zouden de Staten van Beoisterschelt binnen der stadt van Middelburch den VIII^en dach derzelver maendt bij den anderen Staten van Zeelandt, blijckende bij denzelven placcate, twelc men hier overlevert; ende mits dien betaelt den voorn. bode voor zijnen behoorlicken sallarijs gelijcke 2 lb. 2 s. – *Ibidem f. 37.*

e Den voirnoemden rentmeestere [*Adolf Herdinck*] de somme van achtenviertich ponden van viertich grooten Vlaems tpondt voer zijne vacatien van dertich geheele daghen ten prijse als vooren sdaechs die hij gevaceert heeft bij bevele van der voirn. K.M. bynnen der stede van Bruessele omme de voerderinge van der andwoirde van der bede van 30.000 gouden guldenen, geaccordeert bij den Staten van Zeellandt derzelver K.M., als andere affairen, breedere blijckende bij ordonnancie in daten den XVI^en dach van septembre XV^C twintich, is geteyckent als boven, hier overgelevert. Dus hier de voirs. 48 lb. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 146, f. 117v.*

1521 1520 SEPTEMBER 7-20- , BRUSSEL

b Daneel Marka, jeghewoirdelick bode Bewesterschelt in Zeelant voirn., van ommegedragen ende doen condegen hebben ten plaetsen gecostumeert een andere plackaet van den voirseiden rentmeestere [*Adolf Herdinck*] in daten van X^en dach van septembre XV^C twintich, geexpediert uuyt crachte van eene lettre missive desselfs K.M. daeraen gehecht, inhoudende onder andere dat de voirs. Staten van Zeelant hem vinden zouden in goeden notablen getaele oft huere gedeputeerde bij zijne genaden den XX^en dach van deser maent ter plaetsen daer zijns genaden alsdan wesen zal, aldair hij oick de Staeten van zijnen anderen landen oick ontboden heeft om oirlof te nemen ende te doen declareren ende verthoonen zijne meeninghe ende wille hoe elck een hem zal reguleren duerende zijne

absencie, midts dat hij verstaet alsdan te vertrecken omme te gane nemen zijne croone taken etc, breedere blijckende bij tvoirnoemde plackaet ende missive, hier overgelevert mit quitancie. Dus hier de voirs. 4 lb. 4 s.
Item betaelt eenen bode van Ziericxzee om de voirs. missive van derzelver K.M. gebrocht thebbene van Ziericxzee, midts dat die gesonden was an den rentmeestere van Beoisterschelt. Ende dit volgende tscriven van der clerck, houdende zijn rekeninghe 12 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 146, f. 120-120v.*

Dezelve bode [*Cornelis Oortsz.*] van dat hij ommegedraghen ende doen vercondigen heeft een opene placcaet van desen rentmeester [*Pieter van der Moele*] in date den IX^en^ septembris anno XV^C^ ende XX^tich^, inhoudende dat men bevelen zoude den Staten van Beoisterschelt dat zij henluyden vinden zouden den XX^en^ derselver maendt metten anderen Staten van den lande van harwaertsover ter plaetssen daer de Coninclicke Majesteyt zijn zoude, blijckende bij denzelven placcate, dat men hier overlevert. Daeromme betaelt alsvooren gelijck 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 943, f. 37.*

c Den voirn. pencionnaris [*Jacob Heissius, pensionaris van Prelaat en Edelen*] de somme van zes ponden zeven scellinghen vier grooten Vlaems, te wetene de 6 lb. 2 s. 8 groten over zijne vacatien van drie ende twintich gheheele daghen ten pryse voers. [*5 s. 4 g.*] sdaechs, die hij uutgeweest ende gevaceert heeft bij bevele als vooren [*van Prelaat en Edelen*] van Middelborch te Bruessele omme aldaer metten anderen ghedeputeerden van Zeelandt den voirn. [...][1] – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 75, f. 20v.*

e *7 september, Brussel. – Rooms-koning Karel accepteert de voorwaarden waaronder de Staten van Zeeland zich bereid hebben verklaard tot continuatie van de bede van 30.000 lb. per jaar gedurende zes jaren, en voorts tot betaling van 30.000 goudgulden van 28 stuivers, welke laatste som gevonden zal worden door heffing van 3 groten bij de breedte van elk gemet gedurende twee jaren en door een omslag van 10.000 goudgulden over de steden en een omslag van 10.000 goudgulden over het platteland.*

Alzoe in de maent van junio lestleden onse aldergenadichste heere ende prince die ghecoren Roomsch coninck, toecommende keyser etc., den Staten van allen zijnen landen van herwaertsover tenzelven tijde bescreven ende vergadert zijnde binnen zijnder stadt van Bruessel heeft doen verthoonen ende te kennen gheven in zijne jegenwordicheyt hoe uuyt saicken van de groote, zware costen ende lasten die zijne Co. Ma. te draghen heeft gehadt duerende den tijt van zijne reyse van Spaengnen ende afwesen van desen landen, ende oick dieghene die hij noch dagelicx te draghen heeft, zoe ter saicken van zijnder electien, toecommende reyse van zijnder coronacie, insghelijcx omme zijne voirs. landen in payse ende vrede te houdene, als anderssins in vele ende diverssche manieren te lanck te verhalen, zijnder voirs. majesteyt niet wel moghelick en is zijne zaken ende affairen te beleeden ende de voorn. costen te vervallen zonder hulpe ende bijstant van zijnen voirs. landen ende goede ondersaten van herwaertsover, versouckende daeromme denzelven Staten elck int particulier hem te willen consenteren ende uuytreycken zekere somme van penningen bij maniere van bede ende subvencien extraordinaris, ende onder anderen dat die Staten van zijnen lande van Zeellant zijnder voirs. Co. Ma. zouden willen consenteren ende accorderen die somme van veertichduysent gouden guldenen eens, ende die upbringen ende betalen binnen twee toecommende jaeren bij gelijcker porcie, te wetene elcx jaers 20.000 derzelver gulden, alle dit boven die 30.000 ponden van 40 grooten Vlaems tpont in eene parthie ende noch 17.000 der voirs. ponden in eene andere partie die jegewordelick loop hebben binnen denzelven lande. Ende voorts dat dezelve van Zeellant zijnder voirs. Co. Ma. zouden willen van nyeux continueren de voorn. bede van 30.000 ponden tsjaers voer eenen tijt ende termijn van zes jaeren lanck geduerende, daerof teerste zeste jaer vallen ende verschijnen zoude te sint Jansdaghe decollacie [*29 augustus*] nu lestleden in

dit jaer XV^{C} twintich, wel verstaende dat den tijt dat dezelve 30.000 ponden tsjaers bij den voergaende continuacie noch te loopen heeft daerinne zoude begrepen zijn ende cesseren, lastende denzelven van den Staten zijnder Co. Ma. een andwoirde up dezelve begeerte te bringhene binnen drie weken doe naestvolgende.

Ende naer vele ende diverssche communicacien ende raminghen hierup gehouden bij den voorn. Staeten binnen den voorn. lande van Zeellant aldaer int langhe overleyt ende oick nu jegewordelick der voorn. Co. Ma. eensdeels verthoent zijn geweest die groote lasten ende aermoeden daer tvoirs. landt over vele jaeren inne is geweest ende noch is, zoe ter saicke van de groote, lastige beden als oick de dijckaigen, dewelcke noyt zoe swaer ende lastich en waeren als zij nu zijn in allen plaetsen van den lande, zulcx dat tzelve landt in diverssche quartieren staet in den handen Gods, in groote sorgen ende peryckele te bevloyen, ende dwelck indient gebuerde, des God verhueden wille, niet recuperabel en zoude wesen, gelijck dit elcken wel notoir is, intgelijxc oick die sobere neeringe ende coopmanscepe die over lange tijden in dezelve lande gheweest is ende dewelcke zoe lanck zoe meer declineert ende vergaet,

soe eyst dat die Prelaet ende Edelen van den voorn. lande mitsgaders die vander stede van Middelburch, Reymerzwale ende der Goes, considererende die nootsaicken ende affairen van derzelver Co. Ma. zeere zwaer ende lastich te wesen, aensiende oick dat de voirs. peticie is tot behouf van eene zonderlinghe uuytnemende zake, hebben up huyden datum van desen, nietjegenstaende alle huere voirs. lasten ende boven die twee andere beden hierboven verclaert, geconsenteert ende geaccordeert ende bij desen consenteren ende accorderen liberalick derselver Co. Ma. de somme van dertichduysent gouden gulden te 28 stuvers tstuck, dezelve somme te betalen binnen twee toecommende jaeren bij gelijcker porcie, te wetene elcx jaers vijftienduysent derzelver guldenen, die geinnet ende ontfaen zullen wordden tot coste van derzelver Co. Ma. naer oude costume.

Ende omme de voirs. somme ende bede up te bringhen ten minsten grieve van den lande, zoe is bij den voorn. prelaet, edelen ende die van den steden boven ghenoempt geadviseert ende gesloten dat men tderde van der voirs. bede, bedragende thienduysent gouden guldenen, vinden ende heffen zal schootschewijse ende daeromme leggen ende schieten bij der breedde, tvrie medegaende, drie grooten Vlaems tsjaers up elck ghemet lants staende ten vollen schote gelegen binnen den voirs. lande van Zeellant voor den voirs. tijt van twee jaeren lanck geduerende, ende zullen geheven ende betaelt worden metter loopender bede. Dies zoe en sal de voorn. Co. Ma. van den voirs. drie grooten up tghemet geene gracie oft quitsceldinghe doen, ten ware tzijnen eygen coste ende laste. Ende want nyet moghelick en es in eeniger manieren den voirs. ghemeten hoogher oft breeder te belastene, ghemerct dat ter causen van der voirs. loopender bede van 30.000 lb. tsjaers up dezelve ghemeten geleyt es vijftien grooten tsteenscietens ende drie grooten bij der breedde, comt nu tesamen met dese nyeuwe drie grooten eenentwintich grooten up elck gemet, zoe is voorts gheadviseert ende gesloten dat men die ander twee deelen, bedragende twintichduysent gouden guldenen, leggen ende heffen sal bij hooftpointinghen oft capitalen ommeslach, daerof tplattelant bij protestacien ende voer dese reyse gheven ende betalen sal die een helft ende zullen die steden van denzelven lande overmits huere armoede ontslaen oick voer dese reyse, mits betalende die ander helft, ende dit binnen de voirs. twee jaeren bij gelijcker porcie. Behouden ende wel verstaende dat deen voer dander nyet gelden noch executabel wesen en zal voerder dan elck voer zijn eygen porcie.

Ende als van den smallen steden, ghelijck Vere, Vlissinghen, Domburch, Westcappele, Brauwershaven, Cortkene ende Sinte Martinsdijck, dewelcke zeggen vrij te wesen bij coope ende anderssins van allen beden ende subvencien, die zullen hieraf vrij ende exempt blijven. Behouden ende wel verstaende voorts dat dit jegewordich consent ende capitalen ommeslach zij zonder prejudicie oft achterdeel van den kueren, previlegien ende oude costumen van den voirs. lande, ende dat van gelijcken niet meer en gebuere noch betrocken en sal worden in consequencie.

Ende als aengaende die van der stede van Zierixee, dezelve consenteren metten anderen Staeten van Zeellant in de thienduysent gouden gulden die men leggen sal schotschewijse, ende oick in de andere thienduysent gouden guldenen die bij den voirs. capitalen ommeslach gheleyt zullen worden over tplattelant, maer alzoe verre alst aengaet huere porcie van den thienduysent commende over den steden van Zeellant in denzelven capitalen ommeslach, bedragende voer huere porcie ende andeel 2500 gouden guldenen, zeggen dat overmits huer verlies ende groote aermoede daer zij jegewordelick inne zijn hemluyden niet moghelick en is dezelve huere porcie te vervallen, biddende daeromme dese huere weygeringe nyet te willen nemen in onweerden.

Ende noopende de continuacie van der voirs. loopender beden van 30.000 lb. tsjaers bij den voorn. Co. Ma. begheert ende versocht voer eenen tijt van zesse toecommende jaeren, wel verstaende dat den tijt die de voirs. bede bij der voergaende continuacie noch te gedueren heeft cesseren ende daerinne begrepen zijn zoude, die voirs. Staeten van Zeellant alle tesamen, begheerende altijts derzelver Co. Ma. te believen naer huere uuyterste vermoghen, hebben eendrachtelick ende liberalick geconsenteert ende consenteren oick bij desen derzelver zijnder majesteyt de voorn. continuacie van 30.000 lb. van 40 grooten Vlaems tpont elcx jaers voor den voirs. tijt van zes toecommende jaeren, daerof teerste jaer gevallen ende verscheenen es te sint Jansdaghe decollacie nu laestleden, gelijck als de voirs. Co. Ma. dat versocht ende begheert heeft. Alle dit nochtans onder alsulcke condicien, clausulen ende voorwaerden als besproken ende verclaert staen, zoewel in dacte van den eersten accorde van der voirs. 30.000 lb. in daten van den XXIX^{en} in meye vijfthienhondert vijfthiene, als van der continuacie van diere in daten van den XIII^{en} in jullio XV^{C} zeventhiene laestleden, welcke condicien ende voorwaerden huer effect sorteren zullen ghelijck of die alhier int langhe verhaelt ende ghespecificiert stonden.

Ende hoewel achtervolgende die kueren, privilegien ende oude costumen van den voorn. lande van Zeellant, besunder naer inhoudt van den XLVI^{en} articule van de yeersten cappitele derzelver kuere, derselver Co. Ma. behoort ende sculdich es in persoone te commen binnen den voirs. lande omme van nyeuws de voirs. 15 grooten tsteenscietens ende drie grooten bij der breedde geleyt totter voirs. bede van 30.000 lb. tsjaers ende voorts ander drie grooten bij der breedde tot furnissemente van den 10.000 gouden guldenen hierboven verclaert, compt tsamen 15 grooten tsteenschietens ende zesse grooten bij der breedde up elck ghemet lants staende ten vollen schote tsjaers voer die twee eerste jaeren, ende voer die ander vier jaeren gelijcke 15 grooten steenschietens ende drie grooten bij der breedde tsjaers, te doen leggen ende schieten ende met mannen vonnesse die te doen wijsen alst behoort, niettemin in ghevalle dat diezelve Co. Ma. overmits zijne groote nootsaicken ende affairen up den voirs. gront van Zeellant in persoone nyet gaen en mochte, zoe zijn de voirs. van der Staeten in dien gevalle tevreden dat die Co. Ma. aldaer zeynde mijn ghenadige vrouwe vrouwe Marguerite, eertshertoginne van Oistenrijck etc., zijn Co. Ma. moye, oft Don Fernande, eertshertoge van Oistenrijck, zijn broeder, omme uuyter name ende van wegen derzelver Co. Ma. te doen procederen ten voirs. wijsdomme ende ander solempniteiten in zulcken saicken gewoenlick, met condicien dat tselfde oick zij zonder prejudicie van den voorn. XLVI^{en} articule ende voer dese reyse alleenlick, ende dat mijn voirs. ghenadighe vrouwe oft Don Fernande commen ende de voorn. solempniteiten volbringhen sal voer Bamesse [*1 oktober*] naestcommende, oft bij gebreke van dien zullen de voirs. consenten geacht worden voer nul ende als niet geschiet.

Wel verstaende voorts dat indien boven dezelve twee consenten yet euvert van den penningen die als voirs. is geleyt zullen worden, zoewel tsteenschietens, bij der breedde, als bij den capitalen ommeslach, dat alle tselve bestaet ende geemployeert sal wesen in de andere affairen ende nootsaicken van der voirs. lande, ter ordonnancien nochtans van denzelven Prelaet ende Edelen, ende daeraf die rentmeesters van Beoist ende Bewesterscelt hemlieden oft huere gecommitteerden jaerlicx rekeninghe doen zullen, oick naer oude costume.

Alle welcke accordt ende consent onder den condicien voirs. de voorn. Co. Ma. geaccepteert heeft ende accepteert over danckelick, ghelovende in goeder trouwen ende in coninclijcke woorden bij desen alle de voirs. condicien ende vorwaerden te onderhouden ende te doen onderhouden ende vulcommen naer huere vorme ende inhouden, verclarende voorts in alsoe verre alst noot zij dat alle tgene des bij den voirs. twee consenten geschiet zoude mogen zijn jegens ende contrarie den kueren, costumen ofte oude gewoenten van denselven lande zij zonder prejudicie ende dat tselve niet betrocken en sal worden in consequencien in eenigher manieren. Ende alsoe verre alst aengaet die van der voirs. stede van Zierixee, dewelcke versoucken ontlast ende geexcuseert te blijven van huer porcie in den voirs. capitalen ommeslach over de steden, bedragende dezelve huere porcie 2500 gouden guldenen, die Co. Ma. sal hem doen informeren up hueren staet ende verlies, om daerup te hebben zulck regard alst naer redene behooren zal.

Aldus gedaen binnen der stede van Bruessel den VII^en^ dach van septembre anno XV^C^ ende twintich.

Ondergeteykent: Charles, ende bij den secretarys Haneton.

– Origineel: ZA, Prelaat en Edelen nr. 17 (verloren gegaan in 1940). – Afschriften: (door Dammas, naar een kopie door Heissius naar het origineel) ZA, Rekenkamer I B-O nr. 370, f. 1-2v; (door Damma,s naar een kopie door Blankaard naar het origineel) ibidem nr. 374, f. [1]-[2]v (opschrift: Copie van der acte van den consente van der voorn. bede van 30.000 gouden guldenen te 28 stuvers tstuck*); ibidem nr. 1109, f. *1-*4v; (naar een kopie* transcreven voer in deser rentmeesters rekeninge in den Hage gedaen van deser bede ordinaris XV^C^ XX, folys een ende twee*) ZA, Prelaat en Edelen nr. 76, f. 1-5 (opschrift:* Copie van der acte der continuacie van der bede van 30.000 lb. [*naderhand toegevoegd*] ende oick van 30.000 gouden guldens, te loip in twee jaeren*) ; (17e eeuw) ZA, Rekenkamer A nr. 456, f. 70-74 (opschrift:* Acte van der continuatie van de 30.000 guldenen tot 40 gr. den gulden voor den tijt van ses jaeren, waeraff het eerste verschenen sint Jansmisse decollatio [*29 augustus*] XX, mits dat den tijt van de voorgaende continuatie daerin begrepen cesserende was; ende noch van 30.000 guldenen te lichten binnen twee jaeren, elcken jaere 15.000 goude guldenen*). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 93, nr. 130; idem, Rekeningen, p. 310-311, nr. 554).*

1 Na f. 20 ontbreekt de rest van het hs.

1522 1520 SEPTEMBER 17-25, GOES-TOLHUIS YERSEKEROORD

a Guillame Bardaille de somme van twaelf ponden van 40 grooten tpont voer zijn vacacien ende dachgelden van thiene geheele dagen tot vierentwintich stuvers sdaechs die hij uuytgeweest ende gevaceert heeft zoe te Bruessel, Mechelen als Andwerpen, om te solliciteren den dach ende plaetse daer de voorn. K.Ma. off zijn broeder hen vinden zouden in Zeellant om taenwijsen van deser voorn. bede, breedere blijckende bij ordonnancie geteyckent A. de Lalaing ende Ruffault, hier overgelevert met quictancie. Daeromme hier de voirs. 12 lb. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 370, f. 6.*

b Dezelve [*Daneel Marka, bode*] van een andere plackaet van den voirnoemden rentmeestere [*Adolf Herdinck*] in daten den XV^en^ in septembre XV^C^ twintich, inhoudende onder andere dat de voirn. Staten van Zeelant zeynden zouden huere gedeputeerde bynnen der stede van der Goes in maendaghe XVII^en^ van deser maent van septembre ende aldaer te verwachtene ende te thouven ter tijdt toe dat zij van weghen des voirs. K.M. ontboden zouden worden omme te commene tot eenighen plaetsen in Zeelant ende aldaer in zijne jegewoirdicheyt oft in zijn absencie in jegewoirdicheyt van mijnen heere den ertshertoghe don Fernando oft van mijne genadege vrauwe te ziene ende hoiren wijsen de continuacie van der bede van 30.000 lb. van 40 groten. tsjaers voor den tijdt van zes jaren, ende oick van den 30.000 gouden guldenen voer eens te betalene binnen twee jaeren doen toecommende, zijnen

genaden onlancx daer te voeren geaccordeert etc., breedere blijckende bij tselve plackaet, hier overgelevert mit quitancie. Dus hier de voirs. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 146, f. 120v-121.*

Betaelt de voorn. Pauwels [*van der Marcke, bode*] achtervolghende tscriven van den voorn. Gillis [*van Borre, klerk*] 2 s. 6 groten Vlaems van dat hij an desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] brochte eenen besloten brief van denzelven Gillis in date den XV^en^ dach in septembri anno XV^C^ ende twintich, mitsgaders een placcaet omme de Staten van Beoisterscelt te doen vergaderen binnen der stede van der Goes tsmaendaechs daeran volghende [*17 september*], blijckende bij den voors. Gillis brieff ende quitancie van den voors. Pauwels, die men hier tsamen overlevert. Daeromme hier in uuytgeven de voirs. 2 s. 6 groten om valent in ponden deser rekeninge 15 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 943, f. 39.*

Dezelve bode [*Cornelis Oortsz.*] van dat hij ommegedraghen ende doen publiceren heeft ter plaetssen als boven een opene placcaet van dezen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] in date den XVI^en^ septembris XV^C^ XX^tich^, inhoudende dat men zoude doen vergaderen alle die Staten van Beoisterscelt binnen der stadt van der Goes upten XVII^en^ dach derselver maendt metten anderen Staten tslants van Zeelandt omme der voorn. C.M. te zien ende hooren wijsen de continuatie van de 30.000 lb. van 40 groten, ende oick die bede van 30.000 gouden guldens voor eens, blijckende bij denzelven placcate, welc men hier overlevert. Ende mits dien betaelt den voorn. bode voor zijn behoorlicken sallarijs 2 lb. 2 s. – *Ibidem f. 37-37v.*

25 september. – De edelen en leenmannen van Zeeland wijzen in tegenwoordigheid van aartshertog Ferdinand van Oostenrijk, gemachtigde van Rooms-koning Karel, vonnis dat de Staten van Zeeland op zullen brengen de bede van 15 groten steenschietens en 6 groten bij de breedte van elk gemet gedurende twee jaren en van 15 groten steenschietens en 3 groten bij de breedte van elk gemet gedurende vier jaren.

Up huyden XXV^en^ in septembri anno XV^C^ ende twintich, achtervolgende tinhouden der acten hierboven, soe is mijn genadige heere Don Fernande, eertshertoge van Oistenrijck etc., broeder van der Co. Ma. van den Romeynen, toecommende keyser etc., als te deser zaicken gecommitteert van wegen derzelver Co. Ma., gecommen in persoone ten tholhuyse van Yersickeroort, gront ende eerde van Zeellant, aldaer in zijne presencie ende jegewordicheyt die vijfthien grooten tsteenscietens ende zesse grooten tsjaers bij der breedde, tvrie medegaende, voer den tijt van twee jaeren. daerof teerste jaer gevallen ende verschenen is te sint Jansdaghe decollacie [*29 augustus*] nu lestleden, ende voort gelijcke 15 grooten tsteenscietens ende drie grooten bij der breedde tsjaers, tvrie medegaende, voir vier jaeren daeraenvolgende, daerof hierboven in de voirs. acte breeder mencie ghemaect es, gesloten ende geleyt zijn geweest up elck ghemet lants staende ten vollen schote gelegen binnen den lande ende graeflicheyt van Zeellandt, ende bij den edelen ende leenmannen derzelver graeflicheyt bij monde van Willem van Cats, een van denzelven mannen, ter maninghe van den schout uuytgesproken ende gheweesen vast ende ghestade, omme daermede te furnieren ende vervallen die consenten van den beden ende subvencien hierboven in dezelve acte geroert, onder den condicien ende vorwaerden daerinne begrepen ende verclaert.

Actum ten daghe ende int jaer alsboven.

Aldus ondergescreven, bij ordonnancie van den voirs. mannen, in absencie van den greffier, ende geteyckent: Heissius.

– *Origineel bijgeschreven op ZA, Prelaat en Edelen nr. 17 (verloren gegaan in 1940). – Afschriften: (afschrift door Dammas naar een kopie door Heissius van het origineel) ZA, Rekenkamer I B-O nr. 370, f. 2v; (door Dammas naar een kopie door Blankaard naar het origineel) ibidem nr. 374, f. [2]v opschrift: (opschrift:* Copie van der acte van den consente van der voorn. bede van 30.000 gouden guldenen te 28 stuvers tstuck*); ibidem nr. 1109, f.*

**4v; (naar een kopie* transcreven voer in deser rentmeesters rekeninge in den Hage gedaen van deser bede ordinaris XV^{C} XX, folys een ende twee*) ZA, Prelaat en Edelen nr. 76, f. 5 (opschrift:* Copie van der acte der continuacie van der bede van 30.000 lb. [*naderhand toegevoegd*] ende oick van 30.000 gouden guldens, te loip in twee jaeren*). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 93, 132; idem, Rekeningen, p. 310-311, nr. 557.*

Jan Danckaerdtsz. wyleneer dees rentmeesters [*Hendrik van den Werve*] gecommitteerde clerck, die welcke van Ziericxzee tot Middelburch gereyst es geweest binnen tyde deser rekeninge by den pencionnarys van den Prelaet ende Edelen van Zeellant, Guillamme Bardaille, omme te hebben bescheet oft die van Schackerloo, die hen alsdoen opposeerden, gecontribueert hadden in de capitale schattinge de anno XV^{C} VII; in welcke reyse hy vaceerde den tyt van drie dagen tot 12 scellingen van 2 grooten Vlaems den scelling sdaechs, faciunt 36 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 157, f. 11.*

1523 1521 JULI 15-AUGUSTUS, GENT

b Dezelve [*Daneel Marka, bode*] noch van ommegedragen ende doen condegen hebben een andere placcaet van desen rentmeestere [*Adolf Herdinck*] in daten den vierden dach van julio XV^{C} eenentwintich, gheexpedieert uuyt machte van een lettre missive van der voirs. K.M. aen tvoirn. plackaet gehecht, inhoudende dat de Staten van Zeellandt zenden souden huere gedeputeerde in goeden notablen getale in zijne stede van Ghendt den XV^{en} van deser maent omme metten Staten van zijnen anderen landen van haerwaertsovere te hooren ende verstaen des hem alsdan in zijne jegewoirdicheyt verclaert sal worden etc., breedere blijckende bij tselve placcaet, hier overgelevert mitter missive ende quitancie. Dus hier tvoers. loon van 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 147, f. 116.*

De voorn. Cornelis [*Oortsz.*], bode, dat hij ommegedragen ende gecondicht heeft ter plaetsen gecoustumeert een openen placaet van desen rentmeester [*Pieter van der Moelen*] in date den VI^{en} july XV^{C} XXI, gaende aen die van der stede Beoisterschelt, inhoudende dat zij commen ofte zenden zouden hueren gedeputeerden binnen der stede van Ghendt den XV^{en} dage derzelver maendt, blijckende bij denzelven placcate, die men hier overlevert; ende mits dien betaelt denzelven bode als boven 2 lib. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 944, f. 37v.*

c Den voirnoemden rentmeester [*Adolf Herdinck*] noch gelijcke viventsestich ponden twaelf scellingen van 40 groten voor zijne vacatien oick van eenenviertich geheele daghen die ten prijse als boven oick sdaechs die hij gevaceert heeft te hove, wesende tAndwerpen, Mechelen ende Ghendt, omme diverssche affeeren der voirn. K.M. angaende, zoewel van den 40.000 croonen geheyscht tlandt van Zeelandt voor eens, omme doorloghe van Vranckerijcke, als anderssins, breedere blijckende bij ordonnancie in daten VII^{en} in ougst XV^{C} XXI voers., geteyckent als vooren. Daeromme hier de voirs. 65 lb. 12 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 147, f. 115.*

Guillame Bardaille, pencionnaris van den voirnoemden Prelaet ende Edelen van Zeellandt, de somme van twaelf ponden achtiene scellingen grooten Vlaems, te wetene de 10 lb. 2 s. 8 groten voer zijne vacatien ende dachgelden van achtendertich geheele daghen te vijf scellinghen vier grooten sdaechs, die hij uut laste van denzelven Prelaet ende Edelen gevaceert heeft ten tween reysen te Gendt in de maenden van julio ende ougst XV^{C} eenentwintich, up de dachvaert aldaer gehouden van taccord van den 42.000 lb. van 40 groten; de 12 s. groten voer zijne dachgelden van drie daghen tot 24 stuvers sdaechs, die hij binnenslandts gevaceert heeft bij mijn heere van Cruninghen, omme van hem betalinghe te ghecrijgene van dies hij tlandt sculdich ende tachter es; de 16 s. 8 groten voor dexpedicie van tmandement van der wateringhe van Walcheren; ende dandere 26 s. 8 groten noch voor zijne vacatien van vijf daghen ten pryse van 5 s. 4 groten sdaechs, die hij oick gevaceert

heeft te Ghendt boven de XXXVIII daghen hiervooren, om dexpedicie van der acte van der voirs. bede; alst breedere blijct bij ordonnancie van denzelven Prelaet ende Edelen, hier overgelevert met quitancie. Daeromme hier de voers. 12 lb. 18 s. groten, maken 77 lb. 8 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 76, f. 24-24v.*

1524 1521 AUGUSTUS 24, BRUGGE (1522 SEPTEMBER 1, THOLEN)

e *24 augustus, Brugge. – Rooms-koning Karel accepteert de voorwaarden waaronder de Staten van Zeeland zich bereid hebben verklaard op te brengen een bede van 42.000 lb., van welke som Prelaat en Edelen de helft voor hun rekening nemen alsmede het aandeel van de kleine steden, welke aandelen gevonden zullen worden door een heffing van 4 groten bij de breedte van elk gemet gedurende een jaar en van 3 groten bij de breedte van elk gemet gedurende het volgende jaar; de rest zal over de steden worden gequotiseerd.*

Alzoe in de maent van julio lestleden onse alder genadichste heere ende prince die gecoren Roomsch keyser etc., den Staten van allen zijnen landen van herwaertsovere bescreven hebbende ende vergadert zijnde binnen zijnder stadt van Ghendt, heeft doen verthoonen ende te kennen geven in zijne jegewoirdicheyt hoe uuyt saicke van der groote oppressie, ongelijck ende cleynicheyt die de coninck van Vranckerijcke over langen tijden zijn K.Ma. gedaen hadde ende daghelicx dede bij trasicke, sinistre wegen, als onlancx hem aflopende ende nemende tconinckrijcke van Navarre ende anderssins in alsoe vele ende diverssche bedrieghelijcke, onverdraghelijcke manieren, alst eenen yegelijcken wel kenlick was, dat zijn voirs. majesteyt nyet moghelick en es geweest tselve langer te lijden noch supporteren, zijn eere ende landen bewarende zonder oirloghe jeghens den voirs. coninck van Vranckerijcke an te nemen, omme te keeren die groote overlasten die de voirs. Franssche coninck tongelijcke zijn majesteit gedaen hadde ende pretenderende was te doene, alsoe dat omme die toereedinghe van der voirs. oerloge zijn majesteyt groote, zware costen ende lasten te supporteren hadde ende hebben moeste den tijde geduerende van der voirs. oirloghe, ende oick anderssins in menichfuldige affairen zijnder majesteyt van dage te dage upcommende in vele manieren, zoedat zijnder voirs. majesteyt nyet wel moghelick en was zijne voirs. saicken ende affairen te beleiden ende de voorn. costen te vervallen zonder hulpe ende bijstandt van zijnen voirs. landen ende getrauwe ondersaeten van haerwaertsovere, versouckende daeromme denzelven Staten elck int particuliere hem te willen consenteren ende uuytreycken zekere somme van penninghen bij maniere van bede ende subvencie extraordinaris, ende onder andere dat die Staten van zijnen lande van Zeellant zijnder voirs. K.Ma. zouden willen consenteren ende accorderen een erve van bede extraordinaire van der somme van viertichduysent croonen tot vierentwintich stuvers tstuck eens, ende die upbringen ende betalen in gereede penninghen zonder eenige diminucie boven de dertichduusent ponden van 40 grooten Vlaems tpondt in eene partie, ende noch dertichduusent gouden guldenen in een andre partie, die jegewoirdelick loop hebben binnen denselven lande van Zeellandt, lastende denselven van den Staten zijnder K.Ma. een andwoorde up dezelve begheerte te bringhene binnen thien daghen doe naestcommende.

Ende naer vele ende diverssche communicatien ende raminghen hierup gehouden bij den voirn. Staten binnen den voorn. lande van Zeelant ende elders, aldaer int langhe overleyt ende oick nu jegewoirdelick der voorn. K.Ma. eensdeels verthoont zijn geweest die groote lasten ende aermoede daer tvoirs. landt binnen vele jaren inne es geweest ende noch meer is dan noyt, zoe ter saicken van den grooten, lastigen beden vooren verhaelt als oick der dijckaige, dewelcke noyt zo swaer ende lastich en waeren als zij nu zijn, ende vallen zoe lanck zoe meer in allen plaetsen van den lande, zulcx dat tselve landt in diverssche quartieren staet in den handen Godts, in grooten sorge ende perycle te bevloeyen, dwelck indient gebuerde, des God verhueden wille, nyet recuperabel en soude wesen, ghelijck elck wel notoir es, oick ter dier cause es tgemet over al Zeelant voirs. zoe belast van penninghen

omme tonderhoudt van den dijcken dat die rentiers int generael voortijts hebbende vijf oft zeshondert ponden van 40 grooten Vlaems tpondt tsjaers nu nauwelick heffende zijn hondert ende vijftich derzelver ponden, inschelijcx oick die sobre neeringhe ende coopmanscepe die over langen tijde in dezelve landen geweest es, ende dewelcke zoe lanck zoe meer declineert ende vergaet,

soe eyst dat die Prelaet ende Edelen van den voirn. lande mitsgaders die van der stede van Middelburch, Ziericxee, Reymerzwale ende der Goes, considererende de nootsaicken ende affairen van derselver K.Ma. zeer zwaer te wesen, aensiende oick dat de voirs. peticie is tot behouf van eene zonderlinge uuytnemende saicke als voeren de beschermenesse van den lande ende van den ingesetenen van dien van huere lijf ende goeden, hebben up huydent datum van desen nyettegenstaende alles huere voirs. lastyen ende boven die twie andre beden hierboven verclaert, geconsenteert ende geaccordeert, ende bij desen consenteren ende accorderen liberalick derselver K.Ma. in de stede van den voorn. viertichduusent croonen de somme van twee ende veertichduusent ponden van viertich grooten Vlaems tpondt, up de condicien hiernaer verclaert. Te wetene de twee ende dertichduysent ponden tot proffijte der voirs. K.Ma., ende de thienduusent ponden tot behouf van der toereedinge van zekere scepen van oirloghen, omme de veylicheyt van der zee ende beschermenisse van den visschers ten haeringe vaerende ende van den lande van Zeellandt, die frontiere es ter zee jegens de vianden, ter disposicie van den voirs. van den Staten, die voirs. somme van twee ende viertichduusent ponden te betalen gereet ende die te innen ende ontfangen tot coste van derselver K.Ma., nair oude costume.

Ende omme de voirs. somme ende bede up te bringhen ten minsten grieve van den lande, soe es bij den voirn. Prelaet ende Edelen geadviseert ende gesloten, hoewel zij in alle extraordinarisse beden nyet meer gehouden en zijn te betalen mitten plattenlande dan tderde ende de steden van Zeellant de tweedeelen, dat zij voor dese reyse zonder tselve te betrecken in consequencie, midts dat hemluyden eensdeels darmoede van den steden kenlick es, betalen zullen de helft ende de steden dander helft. Hebben voorts geadviseert ende gesloten, omme de voirs. K.Ma. te ghelieven ende secoureren in zijne nootlijcke affairen, dat zij voor dese reyse tdeel van denselven smalle steden, die zij seggen vrij te zijne bij coope ende anderssins van allen beden ende subvencien, welck deel bedracht vijfduusent tweehondertvijftich ponden munte vors., betalen ende tot huerlieder laste oick nemen zullen, ten eynde dat die voirs. somme van twee ende dertichsuusent ponden de K.Ma. geheelick upgebracht wordden, mit protestacie nochtans ende sonder tselve te bringen in consequencie.

Ende omme een deel van huere porcye te helpen betalen, zoe hebben zij geadviseert dat men schieten ende heffen sal schotsgewijse over al Zeellandt up elck gemet landts staende ten vollen schote over de breede, tvrije medegaende, voor den tijdt van twee jaeren, daerof teerste tweede jaer verschinen sal sint Jansdaige decollacio [*29 augustus*] XV^{C} tweentwintich, te wetene voor teerste tweede jaer vier grooten Vlaems ende voor tweede leste jaer drie grooten Vlaems, die geheven ende betaelt zullen worden mitter ordinaris loopende bede. Dies en sal de voirs. K.Ma. van den voirs. vier grooten ende drie grooten up tgemet gheene gracie oft quytsceldinge doen, ten ware tzijnen eyghen coste ende laste. Ende omme huer voirseide porcie ghereedt up te bringen, zijn tevreden renten te vercoopen ter lossinghe den penninck vijfthiene off zestiene tot laste van den verloope van dien, deen helft van de voirs. K.Ma. ende dander helft van den voorn. Prelaet ende Edelen, te lossen binnen twee jaeren.

Als angaende die van der stede van Middelburch, Ziericxee ende die van der Goes hebben geadviseert ende gesloten dat men tvoirs. accordt van twee ende veertichduusent ponden munte voirs. betalen sal, te wetene Prelaet ende Edelen mitten plattenlande tderde ende de steden de tweedeelen, zonder yet up tgemet te schieten, behouden dat zij sullen hebben den tijdt van twee jaeren omme huer porcie te betalen.

Ende als van die van Reymerzwale zijn van den advise ende hebben gesloten dat men de voirs. somme ende accoordt van 42.000 ponden vinden ende heffen sal over de breede

schotsgewijse, te betalen in zes jaeren, daerof sint Jansdaige decollacio XV^{C} twee ende twintich teerste zeste jaer wesen zal, midts schietende up tgemet over de breede voor deerste drie jaren elck jaer vier grooten Vlaems ende voor de drie leste zeste jaren elck jaer drie grooten Vlaems.

Dies en sal de voirs. K.Ma. van den voirn. geschoten penninghen gheen gracie oft quytsceldinge doen, ten ware tzijnen eygin coste ende laste. Ende omme tselve accordt gereedt te vinden, dat men bij octroye renten vercoopen sal ter lossinghe den penninck vijfthiene oft zestien, tot laste van den verloop van dien van den lande. Behouden ende wel verstaende dat in dit accordt deen voor dandre nyet ghelden noch executabel wesen en sal, voir dan, dan elck zijn eygen porcye.

Oick dat achtervolgende de kueren, previlegien ende andere costumen van den voorn. lande van Zeellant, bijsondere nair inhoudt den XLVI^{en} article van den eersten capitle derzelver kuere, de voirs. K.Ma. behoort ende sculdich es in persoone te commen binnen den voors. lande van Zeellant omme de gescoten ende geleyde penninghen up tgemet zijnder majesteyt met mannen ende vonnesse te doen wijsen alst behoort, nietmin in ghevalle dat de voirs. K.M. midts zijne groote nootsaecken ende affairen up den voors. gront van zijnen lande in persoone nyet commen en mochte, zoe zijn de voirs. van den Staten in dien ghevalle tevreden dat die K.Ma. aldaer zeynde mijn genadege vrouwe Marguerite, de ertshertoginne van Oistenrijck etc., zijn K.Ma. moeye, oft Don Fernande, ertshertoge van Oistenrijck, zijn broedere, omme uuyter name ende van weghen derzelver K.Ma. te procederen ten wijsdomme van den gheschoten penningen dienende up taccordt van deser bede up eenighe van den drie consenten vooren verhaelt ende deghene die de voors. K.Ma. believen sal taccepteren, ende voorts te doen de sollempniteiten in sulcker saicke ghewoenlick, met condicie dat tselfde oick zij zonder prejudicie van den voirn. XLVI^{en} article ende voor dese reyse alleenlick, ende dat mijne voirs. genadige vrauwe oft Don Fernande commen ende de voirn. sollempniteyten volbringen sal voor sint Jansdaige decollacio [*29 augustus*] XV^{C} twee ende twintich naestcommende, oft bij gebreke van dien zullen de voirs. geschoten penninghen ter cause van desen consente geacht worden voor nul ende als nyet geschiet, ende zoe vele als die bedragen mueghen afcortinge doen ende wesen sal van der porcie van den voirs. Prelaet ende Edelen van desen voors. accordt.

Wel verstaende voorts, indien yet oevert van den penninghen die als voirs. es geleyt sullen wordden over de breedde, dat tselfde bestaet ende geemployeert sal worden in de andere affairen ende nootsaicken van den voirs. lande, ter ordonnancie nochtans van denzelven Prelaet ende Edelen, ende daerof die rentmeesters van Bewesterschelt ende Beoisterschelt hemluyden oft huere gecommitteerde jaerlicx rekeninghe doen zullen, oick nair ouder costumen. Ende dat hangende den tijdt van deser ende de twee andere beden loop hebbende in Zeellant dezelve van Zeellant ontlast ende ongehouden blijven sullen van eenige breedere bede oft subvencie te consenteren oft te betalen.

Welck accordt ende consent van den 42.000 lb. van 40 grooten tpondt up tconsent van den voorn. Prelaet ende Edelen onder den condicien voirs. de voorn. K.Ma. gheaccepteert heeft ende accepteert over danckelick voor dese reyse, zonder tselve te trecken in consequencien ende sonder prejudicie van eenen yegelijcken, gelovende in goeder trouwen ende in conincklijcke woorden bij desen alle de voirs. condicien ende voorwaerden te onderhouden ende te doen onderhouden ende volcommen nair huere voirme ende inhouden, verclarende voorts in alsoe verre alst noodt zij dat alle tgene des bij den voorn. consente geschiet zoude moghen zijn jegens ende contrarie den kueren, costumen oft oude gewoenten van denselven lande zij sonder prejudicie ende dat tselve nyet betrocken en sal worden in consequentien in eenigher manieren.

Aldus ghedaen binnen der stede van Brugghe den XXIIII^{en} dach van ougst anno XV^{C} een ende twintich.

Ende ondergeteyckent: Charles, ende bij den secretaris Haneton.

– Origineel: ZA, Prelaat en Edelen nr. 29 (verloren gegaan in 1940). – Afschrift: (door

Dammas, naar een kopie naar het origineel door Blankaard) ZA, Rekenkamer I B-O nr. 375, f. 1-2v (opschrift: Copie van der acte van den consente der voirs. bede van 42.000 lb. van 40 groten voor eens*); (door G. Bardaille, naar de 'principale acte') ZA, Prelaat en Edelen nr. 78, f. 1-4 (zelfde opschrift); (17e eeuw) ZA, Rekenkamer A nr. 456, f. 86-89v (opschrift:* Acte van de 42.000 lb. van 40 gr. tpont, de 32.000 tot proffijte van zijne Ma.t ende de 10.000 tot toereedinghe van schepen van oorloghen tot beschermenisse van den visschers, alle tselve voor eens ende den conditien daerinne begrepen, in welck accord Prelaet ende Edelen obtineren jegens de steden ende geprefereert nijet tegenstaende hunne contrarie opinie*).*
– Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 95, nr. 141; idem, Rekeningen, p. 313, nr. 569.

1 september 1522, Tholen. – De edelen en leenmannen van Zeeland wijzen in tegenwoordigheid van aartshertogin Margaretha van Oostenrijk vonnis dat de Staten van Zeeland de bovengenoemde bede op zullen brengen.

Up huyden den eersten dach van septembre XV^{C} XXII, noch inhoudende der acte hierboven, soe es mijne genadige vrauwe mevrauwe Marguerite, ertshertoginne van Oistenrijck, regente ende gouvernante van wegen der K.Ma., gecommen in persoone binnen der stede van der Thollen, grondt ende eerde van Zeellandt, aldaer in huer presencie ende jegewoirdicheyt die 7 grooten te twee jaren, te wetene voor teerste tweede jaer vier grooten Vlaems ende voor tweede leste jaer drie grooten Vlems, daerof teerste tweede jaer gevallen ende verschenen es sint Jansdaige decollacio [*29 augustus*] XV^{C} tweentwintich lestleden, daerof hierboven in de voors. acte breedere mencie gemaect es, gheschoten ende geleyt is geweest schotsgewijse up elck ghemet landts staende ten vollen schote over de breede, tvrije medegaende, gelegen binnen den lande ende graeflicheyt van Zeellant, ende bij den edelen ende leenmannen derselver graeflicheyt bij monde van joncheere heere Joos van Cruninghen etc., een van denselven edelen, ter maninghe van den schout uuytgesproken ende gewesen es vast ende gestade, omme daermede te furnieren ende vervallen die consente van der bede ende subvencien hierboven in deselve acte geroert, onder de condicien ende voirwaerden daerinne begrepen ende verclaert. Ende overmits dat mijne voirs. genadege vrouwe zoe veel te doen hadde van wegen der K.Ma. in Hollant ende elders, zoe eyst bij den Staten van den lande van Zeelant gheconsenteert ende geaccordeert geweest, indien mijne voirs. genadige vrauwe nyet commen en mochte up de eerde ende gront van Zeellant voor sint Jansdaighe decollacio XV^{C} tweentwintich, dat zij soude mogen commen binnen thien of twaelf daghen nair den voirs. sint Jansdach decollacio, voor dese reyse alleenlijck, zonder prejudicie der nyeuwer kuere van Zeellandt ende sonder tselve te trecken in consequencie.

Actum ten daghe ende int jaer alsboven.

Aldus ondergescreven: Mij jegewoirdich, ende geteyckent: Blanckaert.

– Origineel bijgeschreven op ZA, Prelaat en Edelen nr. 29 (verloren gegaan in 1940). – Afschrift: (door Dammas, naar een kopie naar het origineel door Blankaard) ZA, Rekenkamer I B-O nr. 375, f. 1-2v; (door G. Bardaille, naar het origineel) ZA, Prelaat en Edelen nr. 78, f. 4-4v. – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 96, nr. 144.

Betaelt Jemyn Vrientschap, clerck van desen rentmeester [*Hendrik van den Werve*], van dat hy gereyst is van Ziericxzee naer Middelburch ten bevele van zynen meester omme aldaer ten comptoire te recouvreren de copie van den octroye, mitsgaders de copie van den mandemente van bedwange omme de steden van Zeellant te dwingen te vercoopen zeeker renten om te furnieren de bede extraordinarys van 42.000 lb., ende daernaer van Ziericxzee gereyst by de heeren van der Financie omme dexpedicie van denzelven octroye ende mandemente van bedwange, breeder blyckende by der ordonnancie van den tresorier Ruffault in date den II^{en} dach van maerte XV^{C} XXII stilo Hollandie [*1523*], die men hier overlevert, mitsgaders de quitancie van denzelven Jemyn; in welcke reyse dezelve Jemyn gevaceert heeft gaende, besoingnierende ende wederkeerende den tyt van twintich dagen

tot 2 s. grooten sdaechs, faciunt twee ponden grooten Vlaems, makende in ponden deser rekeninge 12 lb. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 946, f. 38-38v.*

20 september 1521, Brussel. – Koning Karel verleent de regering van Middelburg octrooi om op de stad lijfrenten te verkopen tot een bedrag van 300 lb. Vlaams per jaar, tot voldoening van haar aandeel in de onlangs door de Staten van Zeeland geconsenteerde bede van 42.000 lb. van 40 gr. Vlaams. – Origineel, met aanhangend grootzegel en contrazegel in rood was: GA Middelburg, nr. 268 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 1193.

24 oktober 1521, Brussel. – Dezelfde geeft de regering van Middelburg toestemming lijfrenten te verkopen ten bedrage van 300 lb. Vlaams per jaar, tot voldoening van het aandeel van de stad in de onlangs door de Staten van Zeeland geconsenteerde bede van 42.000 lb. van 40 gr. Vlaams. – Origineel, met aanhangend grootzegel en contrazegel in rood was: GA Middelburg, nr. 269 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 1195.

3 december 1524. – Burgemeesters, schepenen en raden van de stad Reimerswaal verklaren dat zij van Adolf Herdinck, rentmeester van Bewesterschelde, ontvangen hebben 17 lb. 10 s. groten Vlaams, zijnde de ten laste van de keizer komende helft van de rente van 350 lb., die door de stad is voorgeschoten in de extraordinaris bede die door de Staten van Zeeland in augustus 1521 was geconsenteerd. – Afschrift: GA Reimerswaal nr. 2, f. 87.[1] *– Regest: Fruin, Archief Reimerswaal, p. 57, nr. 160.*

1 In hetzelfde register stond op dezelfde plaats een dergelijke oorkonde van dezelfde datum, betreffende de ten laste van *Prelaat en Edelen* komende andere helft.

1525 1521 DECEMBER 20- , GENT

b Dezelve [*Daneel Marka, bode*] noch van een andere placcaet van denzelven rentmeestere [*Adolf Herdinck*] in daten den XIIII^en^ dach der voirs. maent van decembre, geexpedieert uuyt machte van een lettre missive van der voirn. K.M. daeraen gehecht, inhoudende dat de voirn. Staten van Zeelant zenden zouden huere gedeputeerde in goeden notablen getale bij zijne genade te Gendt upten XX^en^ dach van deser voerseiden maent om mitten gedeputeerden van den Staten van zijnen anderen landen te hooren ende verstaen des hen van zijnen genaden weghen verclaert zouden wesen, breedere blijckende bij tselve placcaet mitter missive, hier overgelevert, ende quitancie. Dus hier de voirs. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 147, f. 118v-119.*

Cornelis Oortsz., gezwooren bode mijns genadichs heeren des keysers in quaertier van Beoisterschelt, van dat hy ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterschelt ter plaetsen gecoustumeert een placcaet van desen rentmeester [*Hendrik van den Werve*] in date den XIIII^en^ decembris XV^C^ XXI, omme bij dien achtervolgende mijns genadichs heeren des keysers beslotenen brieven tordonneren ende bevelen den Staten van Zeellant in den quaertiere ende bedryve van Beoisterschelt hen te vinden ende compareren bij derzelver K.M. opten XX^en^ dach der voers. maent binnen zijnder genade stede van Gendt, breder blyckende bij denzelven placcate ende beslootenen brieve, die men hier overlevert; ende mits dien denzelve bode betaelt zijnen gewoenelycken salarys, te weeten 7 s. grooten Vlaems, makende in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 945, f. 34v.*

c Den voirn. [*Guillaume*] Bardaille [*pensionaris van Prelaat en Edelen*] de somme van twee ende twintich ponden vyf scellinghen grooten Vlaems, te wetene de 15 lb. 4 s. groten voer zijne vacatien ende dachgelden van zevenenvyftich geheele daghen tot vyf scellingen vier groten daechs als vooren, die hij uuyt laste van den voirn. Prelaet ende Edelen gevaceert heeft ten drien diverschen reysen te hove, de twee reysen te Gendt ende die derde te

Bruessel, te weten deen reyse te Gendt ter generaler dachvaert aldaer hem geseyt was dat de porcie van die van Zeellant bedrouch 50.000 lb. van 40 groten, ter cause van der begheerte van den 700.000 lb. munte voers. bij der voirn. K.M. ghedaen begheeren aen den Staeten van allen zijnen landen etc. – – –.[1] – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 76, f. 27.*

Den voirn. rentmeestere [*Adolf Herdinck*] de somme van achtentwintich ponden zesthien scellingen van veertich grooten tpont voor zijn vacatien van achthien gheheel daigen tot tweendertich stuvers sdaighs die hij ghevaceert heeft te hoove wesende te Gendt zoe ter zaeken van der bede alsdoen begeert van den lande van Zeelandt als oeck omme aldair ghedaen thebbene zijn staten van der demeyne ende bede ordinaris ende extraordinaris, blijckende bij ordonnancie in daten den XI^en^ in januario XV^C^ eenentwintich, gheteyckent Ruffault, hier overghelevert. Dairomme hier de voirs. 28 lb. 16 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 148, f. 100v.*

1 Voor het vervolg zie onder nr. 1527.

1526 1522 JANUARI 21, MIDDELBURG

b Dezelve [*Daneel Marka, bode*] noch van een andere placcaet van denzelven rentmeestere [*Adolf Herdinck*] in daten den XVI^en^ in januario XV^C^ eenentwintich stijl van Hollandt, inhoudende dat de voirnoemde Staten van Zeellandt wesen zouden bynnen der stede van Middelburch tsmaendaechs daeraen [*20 januari*], omme des anderen daechs daeraen te adviseren ende sluyten een finale andwoirde up de peticie ende begheerte lest gedaen van wegen desselfs K.M. bynnen der stede van Ghendt, ende voorts van daer varen te hove omme huere andwoorde te gheven, breedere blijckende bij tselve placcaet, hier overgelevert mit quitancie. Dus hier de voirs. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 147, f. 119.*

Betaelt Pauwels Pietersz., wijlen bode des rentmeesters van Bewesterschelt, Adolph Herdinck, van dat hij gecomen es van Middelborch tZiericxzee aen dezen rentmeester [*Hendrik van den Werve*], hem brengende eenen beslootenen brief van den voers. Hardinck roerende de dachvaert van den Staten van Zeellant te Middelbourg voers., breder blijckende bij den voers. beslootenen brief ende quytancie des voers. Pauwels, die men hier tsamen overlevert, in date den XX^en^ januarij XV^C^ XXI; daeromme hier in uuytgeven, mits bij den voergenompde Pauwels overmidts den onwedere vacerende den tijt van twee dagen, de somme van vyff scellingen grooten Vlaems, valent in ponden dezer rekeninge 30 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 945, f. 37v.*

Den voern. bode [*Cornelis Oortsz.*] van dat hy ommegedragen ende gecondicht heeft ten behoerlycke gecoustumeerde plaetsen een andere placcaet van desen rentmeester [*Hendrik van den Werve*] in date den XVIII^en^ january XV^C^ XXI stilo Hollandie [*1522*], omme bij dien achtervolgende des rentmeesters van Bewesterschelt, Herdincx, beslotenen brieven tordonneren ende bevelen den voers. van Beoisterschelt hen te vinden by die van Bewest opten XXI^en^ dach der voers. maent binnen der stede van Middelburch, omme aldaer tsamen met elckanderen te communiceren up de peticie van 50.000 lb. van 40 groten tpont bij der K.M. begeert ende ende gedaen, breder blyckende bij denzelven placcate ende beslotenen brieve, die men hier overlevert; ende mits dien den voers. bode betaelt de voers. 7 s. g. Vlaems, makende in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *Ibidem f. 34v.*

1527 1522 MAART 1, BRUSSEL

a Daneel Marka de somme van vyf ponden van 40 groten Vlaems tpondt voer zijne vacatien van thiene geheele dagen, die hij onlancx gevaceert heeft omme van Middelburch getrocken te zijne te Bruessele met brieven van den voirnoemden rentmeestere [*Adolf Herdinck*] aen den heeren van der Financie, bij welcke hij huer screef tot versoucke van den voers.

Prelaet ende Edelen dat die van den Staten van Zeellandt huere antwoirde nyet en mochten commen doen te hove van der peticie ende begheerte van den voirnoemden 50.000 lb. van 40 groten volghende dat hen geordonneert was vanweghen des voirs. K.M., maer dat zijt zeere corts doen zouden, breedere blijckende bij ordonnancie van den voirnoemden Prelaet ende Edelen, hier overgelevert met quitancie; daeromme hier de voers. 5 lb. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 76, f. 28.*

c *[Drie reizen van Guillaume Bardaille, pensionaris van Prelaat en Edelen, twee naar Gent en de derde naar Brussel, in totaal 57 dagen:]* – – –.[1] Dandere reyse te Ghendt[2] ende te Bruessele was ter zaken van taccord van der bede van 35.000 lb. van 40 groten, bij den voers. van Zeellandt geconsenteert in de stede van den voirs. 50.000 lb. Ende dandere 7 lb. 1 s. groten Vlaems zijn bij hem verleyt uuyter name als boven [*van Prelaat en Edelen*], te wetene de 6 lb. 2 s. 6 groten den voirn. meestre Francois de la Derriere voor zekere partyen bij hem verleyt, ende voer zijn moeyte int proces dat dezelve Prelaet ende Edelen hadden jegens wijlen Jan Boerse, ende noch hebben jegens zijn erfgenamen; de 14 s. 6 groten eenen bode van ghedregen thebben van Middelborch te Mechelen den voirs. meestre Francois tmandement van tweedde verdachvaerden van tdeffault ghedaen up den voers. erfgenamen; ende dandere 4 s. groten voor tcopieren ende grosseren van dacte van den penninghen geleyt by den commissarissen int quartier van Walcheren voor twee jaeren up tgemet; alst breedere blijct bij ordonnancie van denzelven Prelaet ende Edelen in daten den VI^en^ dach van maerte XV^C^ eenentwintich stijl van Hollandt [*1522*], hier overgelevert met quitancie. Daeromme hier de voers. XXII lb. 5 s. groten, maken 133 lb. 10 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 76, f. 27-27v.*

e *1 maart, Brussel. – Rooms-koning Karel accepteert de voorwaarden waaronder de Staten van Zeeland zich bereid hebben verklaard op te brengen een bede van 35.000 lb., welke som gevonden zal worden door een heffing van 4 groten bij de breedte van elk gemet gedurende vier jaren en bij anticipatie door de verkoop van rentebrieven tot een bedrag van 2333 lb. 6 s. 8 d.*

Alzoe in de maent van decembris lestleden de K.Ma., den Staten van allen zijnen landen van herwaertsover bescreven hebbende ende vergadert zijnde binnen zijnder stede van Ghendt, heeft doen verthoonen ende te kennen gheven in zijn jegewoirdicheyt hoe uuyt saicken van den grooten ende swaren costen ende lasten die zijn K.Ma. gehadt heeft in de oirloghe in den zomer lestleden, om hem te verweeren ende zijn landen ende ondersaeten te bescudden ende beschermen van den oploopen, scaden ende overlasten die de coninck van Vranckerijcke met groote menichte van volcks ende wapeninghen hem ghepijnt ende gevoirdert heeft te doen tegen zijn K.Ma. ende zijn landen ende ondersaeten voirscreven, zoedat diezelve K.Ma. tachter was de somme van vijfhondertduysent ponden van 40 grooten Vlaems tpondt, begheerende aen de voirs. Staeten hem te willen consenteren ende accorderen de voirs. somme van vijfhondertduysent ponden in een partye, ende in een andere partie de somme van tweehondertduysent croonen tot 24 stuvers tstuck, tot voirderinghe van zekere groote reyse der welvaert van hem ende zijn landen ende ondersaeten grootelicx angaende, versouckende aen de voirn. Staten huere porcie van den voirs. twee sommen gereedt te willen consenteren ende accorderen. Daervan men elck landt gaf een billet van huere quote ende porcie, alsoe dat tdeel van den voirn. lande van Zeelant in de voorn. twee beden bedraecht, alst blijct bij huerlieder billet, ter somme van 50.000 ponden van 40 grooten Vlaems tpondt eens, ende dat bij maniere van bede extraordinaris, ende die upbringhen ende betalen in gereede penninghen zonder eenige diminucie boven de 30.000 lb. van 40 grooten Vlaems tpondt in een partie; noch dertichduysent gouden guldenen in een ander partie die jegewoirdelick loop hebben binnen den lande van Zeelant voirscreven; ende noch twee ende veertichduysent ponden van 40 grooten tpondt in een ander partie,

lastende denzelven van den Staten hem daerop een goede andwoirde te brenghen binnen eender maent doe naestcommende.

Ende naer vele ende diverssche communicatien ende raminghen hierup gehadt bij den voirn. Staeten binnen den voirn. lande van Zeelant, ende aldaer int langhe overleyt die groote aermoede daer tselve landt over vele jaeren inne geweest heeft ende noch es, meer dan noyt, zoe ter saicken van den grooten lasten ende beden vooren verhaelt als oick in den dijkaigen, die noyt zoe zwaer en waeren alsoe zij nu zijn ende vallen zoe lanck zoe meer in allen plaetsen van denzelven lande, zulcx dat tselve in diverssche quartieren staet in grooter sorghe ende peryckele van bevloeyen, dwelck indient gebueerde, des God verhoede, nyet reparabel en ware, oick de sobere neeringhe ende coopmanscepe die over langhen tijdt in denzelven landen geweest is ende dewelcke zoe lanck zoe meer declyneert ende vergaet, ende bijsondere bij der jeghewoirdegher oirloghe van Vranckerijcke,

soe eyst dat mijn heere de Prelaet ende Edelen van den voirn. lande van Zeellant, considererende de nootsaicken ende affairen derselver K.Ma. zeer zwaer ende lastich wesende, hebben up huydent datum van desen, nyetjeghenstaende alle huere voirs. lasten ende boven de drie andere beden hierboven verclairt, geconsenteert ende geaccordeert, consenteren ende accorderen bij desen derselver K.Ma. in de stede van den voirn. 50.000 ponden van 40 grooten Vlaems tpont de somme van 35.000 derselver ponden, up de condicien ende in der manieren hiernaer verclaert.

Te wetene dat deselve somme van 35.000 lb. geheven ende betaelt sal worden tot proffijte derselver K.Ma., daervan de veerthienduusent ponden commen zullen tot proffijte van mijnen heere den bisscop van Uuytrecht up tgene dies de K.Ma. hem onlancx gegonnen ende gegeven heeft. Ende omme de voirs. somme van 35.000 lb. up te bringhen gereedt ende ten minsten laste ende grieve van den lande, soe es bij den voirn. Prelaet ende Edelen van den lande geadviseert ende gesloten te vercoopene up tlant van Zeelant losrenten den penninck vijfthiene totter somme toe van tweeduysent driehondert driendertich ponden zes scellingen acht grooten van 40 grooten tpondt, daeraf de drie Staeten svoirs. landts gehouden zullen wesen de coopers te ghevene huerlieder beseghelde brieven van versekerthede zulck als dat behoort. Ende indien men gheen coopers en vonde om deselve renten te coopen, zoe sal zijn K.Ma. den voirn. van den Staten verleenen brieven van provisien om eenige persoonen machtich zijnde int landt van Zeelant, alsoewel int plattelandt als elders, te verwilligen ende bedwinghen met goede manieren dezelve renten te coopen, deen meer dander min naer hueren staet ende rijckdom, totter voirs. somme toe van 2333 lb. 6 s. 8 d. van 40 grooten tpondt, welcke renten wesen zullen tot laste van den voirs. lande van Zeelant. Ende omme dezelve renten jaerlicx te betalen ende oick om de lossinghe van dien te doen, zoe hebben de voirs. Prelaet ende Edelen geadviseert ende gesloten tot minste grieve van eenen yegelijcken, overmits dat nyet moghelijcken en es jeghewoirdelicken tlandt meer te belastene, dat men naer dexpiracie van den vier grooten ende drie grooten bij der breede die cours hebben zullen tot furnissemente van der bede extraordinaris van 42.000 lb. van 40. grooten Vlaems tpondt, der voirs. K.Ma. bij den voirs. Staten van Zeellandt geaccordeert in den somer lestleden binnen zijnder stede van Brugghe, welcke vier grooten ende drie grooten expireren zullen sint Jansdaghe decollacio [*29 augustus*] XV^{C} vierentwintich, dat men alsdan heffen zal tschotsgewijse ende daeromme leggen ende schieten bij der breede up elck gemet landts over al Zeellandt staende ten vollen schote vier grooten Vlaems voor den tijdt van viere jaren lanck geduerende ende daeraeneen volghende, omme die penninghen daerof commende geemployeert te worden in de betalinge van der voirs. rente ende lossinghe van dien als voirs. is.

In welck consent ende accordt die van der stede van Middelburch, omme de K.Ma. altoos te believen, geconsenteert ende geaccordeert hebben. Behouden dat indien dat men gheen coopers vinden en conste, dat men die van Middelburch nyet en sal moghen bedwinghen meer te coopen dan voir tzestendeel dat huere porcye in de voors. bede bedraecht.

Ende angaende die van Ziericxzee, Reymerzwale ende der Goes, omme de voirn. K.Ma.

oick te gelieven, consenteren ende accorderen mede int voorn. consent ende accordt van mijn voirn. heeren de Prelaet ende Edelen van den voirn. lande van Zeellant, wel verstaende dat men huerlieder porters ende ingesetene nyet en sal mogen bedwingen eenighe renten te coopene, ende dat overmits huerlieder aermoede ende die groote lasten die zij te draghen hebben.

Oick dat achtervolghende de kuere, previlegien ende oude costumen van den voirn. lande van Zeellandt, besundere nair inhoudt van den 46^{en} article van den eersten capitle derselver kuere, de K.Ma. trecken sal binnen den voirn. lande van Zeellandt omme die geschoten ende geleyde penningen van vier grooten Vlaems over de breede van elck gemet landts staende ten vollen schote over al Zeellandt voer de voirn. vier jaren lanck zijnder voirs. K.Ma. met mannen ende vonnesse te doen wijsen a[l]st behoort. Ende in ghevalle zijn K.Ma. overmits zijn groote nootsaecken ende affairen up den grondt van zijnen voirn. lande van Zeellandt in persoene nyet commen en mochte, zoe sal zijn K.Ma. aldaer moghen senden in zijne stede mijn genadege vrauwe Marguerite, ertshertoginne van Oistenrijck etc., zijn K.Ma. moeye, off Don Fernande, ertshertoghe van Oistenrijck, zijn broedere, off yemandt van zijnen bloede, omme uuyter name ende van wegen derselver K.Ma. te procederen ten wijsdomme van den gheschoten penninghen dienende up taccordt van deser bede, ende voorts te doene de sollempniteyten in sulcken saicken gewoenlick, met condicien oick dat tzelve zij zonder prejudicie van den voirs. 46^{en} article ende voir dese reyse alleenlick, ende dat mijne voirs. genadege vrauwe off Don Fernande off yemant van zijnen bloede commen ende de voirs. sollempniteiten volbringen sal voor sint Jansdage decollacio [*29 augustus*] int voors. jaer XV^{C} vierentwintich naestcommende, oft bij gebreke van dien zoe sullen de voirs. geschoten penninghen ter cause van desen consente geacht worden voor nul ende als nyet geschiet.

Wel verstaende voorts, indien yet euvert van den penninghen die ter causen van desen geleyt ende geschoten zullen worden over de breedde, dat tselve besteedt ende geemployeert sal wesen in de andere affairen ende nootsaicken van den voorn. lande, ter ordonnancie nochtans van den Prelaet ende Edelen voirscreven, daerof de rentmeesters Bewesterschelt ende Beoisterschelt oft huere gecommitteerden jaerlicx rekeninge ende reliqua doen zullen, oick nair ouder costumen, ende dat de voirs. rentmeesters alsoewel Bewesterschelt als Beoisterschelt met bereden resten der K.Ma. zullen mogen betalen, ende dat hangende den tijdt van deser bede ende de drie andere beden boven verclairt loop hebbende in Zeelandt dezelve van Zeellant ontlast ende ongehouden zullen bliven van eenigher voorder bede oft subvencien te consenteren oft betalen, om wat saicken oft affairen dattet zij oft wesen mochte.

Ende oft zoe gebuerde, des God verhueden wille, dat midts dabsencie der voirs. K.Ma. tvoirn. landt van Zeellandt in eenigen dangiere quame van der oirloghe van den Franssoysen, Barthoenen oft andere hanghende den tijdt dat de beden hiervoeren verclaert ende dese jegewoirdeghe bede loop hebben sullen, dat in dien gevalle de penningen commende van den voirs. beden ende oick de bede ordinaris geemployeert zullen worden totter deffensie ende beschermenessen van den voirs. lande. Ende als van den tholle, van den rijsen, scorren, houdt, zincksteenen ende alle andere materien die men voort in den voors. lande van Zeellandt tot reparatie ende onderhoudenesse van den dijcken aldaer daervan de voirs. van den steden hem beclagen van den thollenaers ende andere die denzelven thol heffen ende ontfangen, ende voorts angaende die clachte die zij oick doen van dat men die ondersaeten ende inghesetene van denselven lande betreckt uuyten lande in deerste instancie zoe in den Raedt van Hollant als te Mechelen teghen ende contrarie der kuere etc., die voors. van den Staten van Zeellant zullen moghen presenteren ende overgeven der K.Ma. oft zijnen Raide huere supplicatie desen twee poincten angaende, ende die gesien hebbende zal zijn K.Ma. daerup ordonneren ende appointieren zoe hij te raide vinden sal, ende zulcx dat die voirs. van Zeellant redene hebben zullen des tevreden te zijne.

Welck consent ende accordt van 35.000 lb. van 40 grooten Vlaems voirs. over de condicien

voirscreven de K.Ma. geaccepteert heeft ende accepteert overdanckelick, gelovende in goeder trouwen ende in conincklijcke woorden bij desen alle de voirn. condicien ende voorwaerden te onderhouden ende te doen onderhouden ende volcommen nair huere voirme ende inhouden, verclarende voorts in alsoe verre dat noodt zij dat alle tgene des bij den voirs. consente gheschiet zoude moghen zijn jeghens ende contrarie der voirs. kuere, costumen ende oude gewoenten van denselven lande, zij sonder prejudicien ende dat tselve niet getrocken en sal worden in consequencien in eenigher manieren.

Aldus gedaen binnen der stede van Bruessele, den eersten dach van maerte XV^{C} ende eenentwintich.

Ende ondergeteyckent: Charles, ende bij den secretaris Haneton.

– Origineel: ZA, Prelaat en Edelen nr. 29 (verloren gegaan in 1940). – Afschrift: (door Dammas, naar een kopie door Blankaard naar het origineel) ZA, Rekenkamer I B-O nr. 376, f. [1]-[2]v; (door Bardaille, naar het origineel) ZA, Prelaat en Edelen nr. 80, f. 1-3v; (17e eeuw) ZA, Rekenkamer A nr. 456, f. 76-79v (opschrift: Acte van der bede van 35.000 pondt van 40 gr. tpont, opgebrocht van vercoopinge van renten, ende op den condicien naer verclaert*). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 95, nr. 142; idem, Rekeningen, p. 316, nr. 584.*

De voirs. [*Gillis van*] Borre noch de somme van zeventhiene ponden twalif scellingen van 40 groten voer zijn vacatien van XXII gheheel daigen ten prijse van zesthien stuvers sdaighs die hij ghevaceert heeft zoe wel te hoeve wesende te Bruesele als te Mechelen, Antwerpen ende te Gent omme taenwijsende van twee extraordinaris beeden, gheconsenteert der voirs. K.M. bij den voirn. Staeten van Zeelandt, deen van 42.000 lb. ende dander van 35.000 lb., al van 40 grooten, als oeck in de voirs. plaitssen ghesocht te hebbene coopluyden om rinten te coopene up dlandt van Zeelant, om dairmede te helpen furnieren gereedt de voirn. twee beeden, breeder blijckende bij ordonnancie in daten den VII^{en} novembre XV^{C} tweentwintich, gheteyckent A. de Lalaing ende Ruffault, hier overghelevert met quictancie. Dairom hier de voirs. 17 lb. 12 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 148, f. 102.*

Den voirn. pencionnaris [*Guillaume*] Bardaille ende Gillis van Borre tsamen de somme van acht ponden veerthiene scellinghen grooten Vlaems, te weten de voirnoemde Borre in een partie 2 lb. 16 s. groten voor zijne vacatien van veerthiene geheele daghen tot 4 s. groten sdaechs, die hij gevaceert heeft omme te Bruessel thebbene doen teyckenen dacte van den accorde van der bede extraordinaris van 35.000 lb. van 40 groten, oick van geoptineert ende vercregen thebben een octroy omme renten te moghen vercoopen omme de voers. somme gereet te furnieren, ende oick een mandement van bedwanghe omme diverssche persoonen int quartier van Zeellandt te bedwinghen renten te coopene indien zijt bij gevoeghe nyet doen en wilden, ende 22 s. groten bij hem betaelt voer dexpedicie van tvoirn. octroy ende mandement; ende den voors. Bardaille dandere 4 lb. 16 s. g. voer zijne vacacien van achtien geheele daghen te 32 stuvers sdaechs als voeren, bij hem gevaceert te Bruessele ende elders in Brabant omme coopers te vinden ter zaken als boven, ende anderssins in zekere affairen den voirnoemden lande van Zeellant angaende, alst blijct bij ordonnancie van den voers. Prelaet ende Edelen in daten den XVI^{en} dach van april XV^{C} eenentwintich voer Paesschen [*1522*]; daeromme hier de voors. 8 lb. 14 s. groten, maken 52 lb. 4 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 76, f. 28v-29.*

1 september, Tholen. – De edelen en leenmannen van Zeeland wijzen in tegenwoordigheid van landvoogdes Margaretha van Oostenrijk vonnis dat de Staten van Zeeland de bovengenoemde bede zullen opbrengen.

Up huydent den eersten dach van septembre XV^{C} twee ende twintich, nair inhouden der acte hierboven, soe es mijne genadege vrauwe mevrauwe Marguerite, ertshertoginne van Oistenrijck, regente ende gouvernante van wegen der K.Ma., gecommen in persoone binnen der stede van der Tholle, grondt ende eerde van Zeelant, aldaer in huer presencie ende

jegewoirdicheyt de vier grooten Vlaems voor den tijdt van vier jaeren lanck geduerende ende aeneen volghende, daerof teerste vierde jaer verschinen sal sint Jansdage decollacio [*29 augustus*] XV^{C} vierentwintich, daeraf in de voors. acte breedere mencie af gemaect es, gheschoten ende geleyt is geweest schotsghewijse bij der breede up elck gemet landts staende ten vollen schote gelegen binnen den lande ende gravelicheyt van Zeellandt, ende bij den edelen ende leenmannen derzelver graeflicheyt bij monde van joncheere Joos van Cruningen etc., een van denselven edelen, ter maninghe van den schout uuytgesproken ende gewesen es vast ende gestade, omme daermede te furnieren ende vervallen die consente van der beden ende subvencien hierboven in deselve acte geroert, onder den condicien ende voirwaerden daerinne begrepen ende verclaert.

Actum ten daghe ende int jaer alsboven. Mij jegewoirdich ende geteyckent: Blanckaert.

– Origineel: bijgeschreven op ZA, Prelaat en Edelen nr. 29 (verloren gegaan in 1940). – Afschrift: (door Dammas, naar een kopie naar het origineel door Blankaard) ZA, Rekenkamer I B-O nr. 376, f. [1]-[2]v; (door Bardaille, naar het origineel) ZA, Prelaat en Edelen nr. 80, f. 3v-4. – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 96, nr. 145; idem, Rekeningen, p. 317, nr. 590.

Den schout van der hoogher vierschare van Zeellandt, drie leenmannen, greffier ende den voirs. rentmeestre [*Adolf Herdinck*] tsamen de somme van vierenvijftich ponden zesthiene scellingen van 40 grooten Vlaems tpondt voor huer dachgelden, elck van acht geheele daghen, te wetene den voirn. scout, drie leenmannen ende greffier elck tot 21 stuvers sdaechs ende den voirn. renytmeestre tot 32 stuvers sdaechs, die zij ghevaceert hebben te Berghen upten Zoom ende ter Tholle ter zaicken van twee extraordinaris beden, deen van 42.000 lb. ende dandre van 35.000 lb., al van 40 grooten, bij den Staten van Zeellant der K.Ma. gheconsenteert in de maent van ougst XV^{C} eenentwintich ende maerte daeraenvolghende, breedere blijckende bij ordonnancie van mijne genadige vrauwe in daten den eersten dach van septembre XV^{C} ende tweentwintich, gheteyckent Marguerite, hier overghelevert, met huere quitancien. Daeromme hier de voirs. 54 lb. 16 s.[a] *– ZA, Rekenkamer I B-O nr. 376, f. 3.*

21 mei 1522, Brugge. – Rooms-keizer Karel V verklaart op verzoek van de regeerders en poorters van Middelburg dat, hoewel de stad bij de vorige bede met de drie Staten van Zeeland zich verbonden heeft voor de gehele betaling van de renten van de daartoe opgenomen gelden, zij in het vervolg noch in het consenteren noch in het zegelen gehouden zal worden voor meer dan haar zesde deel. – Origineel (eigenhandig ondertekend): GA Middelburg, nr. 271 (verloren gegaan in 1940). – Afschrift: ibidem, Guldenregister, p. 173 (eveneens verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 1200.

9 mei 1523. – Prelaat en Edelen verlenen brieven van indemniteit ten behoeve van de stad Middelburg voor de renten waarmee het land van Zeeland is bezwaard door de bede van 35.000 gulden, die op 1 maart 1522[b] *te Brussel door de Staten van Zeeland aan de keizer is geconsenteerd. – Afschrift: GA Middelburg, Guldenregister, f. 242 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 1229.*

10 juni 1523, Mechelen. – Rooms-keizer Karel V belooft Prelaat en Edelen van Zeeland, die zich garant hebben gesteld voor de afbetaling van de renten die op het land van Zeeland worden verkocht om de bede van 35.000 lb. op te kunnen brengen, dat hij zal bijspringen wanneer de heffing van vier groten op het gemet bij de breedte over vier jaar, dienende tot genoemde afbetaling, niet toereikend mocht zijn.

Kaerle, bij der gracie Godts gecoren Roomsch keijser, altijt vermeerder sRijcx, coninck van Germanien, van Spaengien, van Arragon, van Navarre, van beeden Cecillien, van Jherusalem, van Hongrije, van Dalmacie, van Croacie etc., ertshertoghe van Oostenrijck,

hertoghe van Bourgoignen, van Lothrike, van Brabant, van Stier, van Carinte, van Carmole, van Lemborch, van Luxembourg ende van Geldre, grave van Vlaenderen, van Hasbourg, van Arthois, van Tirol, van Bourgoigne palsgrave ende van Henegouwe, lantgrave van Elsate, prince van Zwave, marcgrave van Bourgauv ende des H. Rijcx, grave van Hollant, van Zeelant, van Phiert, van Kibourg, van Namen ende van Zutphen, [a] heere van Vrieslant, van der Windismarck, van Sclavonie, van Salins ende van Mechelen, allen dengenen die dese brieven sullen zien saluijt.

Alsoe den drijen Staten onses lants van Zeelandt om ons te believen ende ons in onsen grooten lasten ende affairen bij te staen ende te dienen, in de maendt van maerte in den jaere XXI lestleden een extraordinaris bede van vyffve ende dertich duijsent ponden van 40 grooten Vlaemscher munte tpont geconsenteert hebben, ende omme deselve somme in gereeden penningen te furneren ende die ons te betalen zekere erffelijcken lossen renthen den penninck om XVe over hemluijden ende tvoors. lant van Zeelandt vercocht hebben, ende daervoren met malcanderen Staetsgewijse rentbrieven van verband den coopers van de voors. renten bezegelt gegegeven ende gelevert hebben, overmits dien dat dien Prelaet ende Edelen van Zeelant den steden desselffs lant, dien met hen gezegelt hebben, geloeft ende toegeseijt hebben van huere zegeltocht vrij tontlast indempne te houden; ende overmits dien dat om de voors. renten te lossen ende te quijcten ende tverloop van denselven te betalen, wy henluijden geconsenteert hebben te leggen ende te stellen over al tlandt van Zeelant op elck gemet lants bij der breedde ten vullen schote staende voor vieren jaeren tijts jaerlijcx vier gr. Vlaemscher munte, waeraff deerste vierde jaer verschijnen sal up sint Jansdage decollationis [*29 augustus*] int jaer XXIIII^{tich} naestcommende, ende den voors. Prelaet ende Edelen toegeseijt dat indien sy van den ontfanck van de voors. vier grooten opt gemet bij der breedde den voors. tijt van viere jaeren nijet en gebruijcken, dat wy in dijen gevalle hemluijden waranderen ende gestaen sullen van faulte dien gebueren mochte, hoedanich deselve waere ende commen mochte, ende in dien gevalle hemluijden jegens den coopers van den voors. renthen, soe van huere principalen penningen van 35.000 ponden als van tverloop ende interest vandien;

doen te weten dat wy, willende useren ende gebruijcken ter goeder trouwen jegens den voors. Prelaet ende Edelen ons lants van Zeelant, wy hemluijden beloeft hebben ende in princelijcken woorden mits desen onsen brieve beloven oft gebuerde dat zij van den ontfanck van de voors. vier gr. opt gemet bij der breede den voors. tijt van vier jaren nijet en gebruijcten, dat wij in dien gevalle hemluijden waranderen ende gestaen sullen van de faulte die hen gebueren zoude, hoedanich deselve waere ende commen mochte, ende in dijen gevalle hemluijden tegens den coopers van der voors. renthe te quijtene ende indempneren soe van principalen penningen van vijff ende dertich M ponden als van den verloop ende interest van dien, ende voor alsoe vele als het gebreck waeraff wij ons sullen doen blijcken gedragen zouden sonder eenige fraulde, gelijck boven verclaert staet; ende daertoe tot hueren luijden meerder zekerheijt hebben hen geconsenteert ende consenteren bij desen dat sij selve bij huere gecommitteerde sullen mogen opbeuren ende heffen de voors. vijff ende dertich duijsent ponden ten termijnen als sy geaccordeert sijn geweest, met oock tverloop van der renthe daerom vercocht bij de voors. Staten om ons te gelieven ende furnieren gereet deselve penningen;

ontbieden daeromme ende bevelen onsen lieven ende getrouwen die stedehouder, president ende luijden van onsen Raede ende Rekeninge in Hollant, van Bewest- ende Beoosterschelt in Zeelant ende allen anderen onsen rechteren, justicieren wijen dit aengaen oft aenroeren sal mogen, hueren stedehouderen ende elcken van hemluijden bysonder soe hem toebehooren sal, dat wij den voorn. Prelaet ende Edelen onses voors. lants van Zeelant van dese onse belofte ende consente doen laeten ende gedoog[en] rustelijck ende vredelijck genijeten ende gebruijcken sonder hemluijden te gedoogen oft laten geschieden eenich hinder, letsel ofte moeijenisse ter contrarien; want alsoe [het ons] belieft.

Des toirconden hebben wy onsen zegel hieran doen hangen. Gegeven in onser stadt van

Mechelen den thienden dach van junij int jaer ons Heeren duijst vijffhondert drijentwintich, ende van onsen Rijcke te weten van den Roomschen ende Hongerijen etc. het sevenste ende van Spaengien etc. tnegenste.

Op de ploy stont gescreven: Bij den Keijser, de grave van Hoochstraete, hooft van de Financie, den heere van Neufville, ridder, tresorier generael, ende andere jegenwoordich; ende geteeckent: Du Blioul[c].

– *Afschrift: (17e eeuw) ZA, Rekenkamer A nr. 456, f. 81-82v (opschrift:* Copie van de brieve van indempniteijt die de Keij. Ma.[t] verleent heeft Prelaet ende Edelen nopende de voorgaende 35.000 lb. ende de renten daerop vercocht*)*.

a *In de marge tekende de Rekenkamer aan: a)* Hier es overgelevert een cedulle van mijne gnadige vrouwe mittet appointement ondergescreeven mitter handt van mijn heere den audiencier, als dat mijne gnadige vrouwe deselve cedulle geteeckent heeft ende wilt dat de edelen in de voors. cedulle genoompt betaelt zij van der somme van den 54 lb. 16 s. in den text geroert, zoe verre dat bij cedulle gelijcke costen tot laste van der Key. Ma. betaelt zijn geweest, et ideo *b)* Loquatur. Zedert heeft de rentmeester overgebrocht opene brieven van mandemente in date XVIe in october XV[c] XXIIII geverifiert in der Financien ende overgelevert upte rekeninge van den demeynen Bewesterscelt de anno XV[c] XXI folio CIIII[o], bij denwelcken geordonneert wert dese 54 lb. 16 s. hier te lijden in rekeninge; sic transeat.

b *De Stoppelaar:* '1523'.

c Du Bliout *hs*.

1 Voor het begin van desen post zie onder nr. 1525.

2 Blijkbaar reisde de pensionaris tussen de dagvaart eind december te Gent (nr. 1525) en de onderhavige te Brussel nog een keer naar Gent.

1528 1522 MAART 5-6, MIDDELBURG

b Dezelve [*Daneel Marka, bode*] noch van een andere placcaet van den voirn. rentmeester [*Adolf Herdinck*] in daten den II[en] in meerte XV[C] eenentwintich stijl van Hollant [*1522*], inhoudende onder andere alzoe zekere difficulteyten zijn ter zaeken van taccord der lester extraordinaris bede van 35.000 lb. van 40 groten, bij den Staten van Zeelandt der K.M. gheconsenteert, dat zij oft huer ghedeputeerde hem vinden zouden binnen der steden van Middelburch den V[en] dach der voirs. maindt van meerte om des anderen daighs daeraen met elckanderen te widieren de voirs. difficulteyten, breeder blijckende bij tselve placcaet, hier overghelevert met quitancie. Dairom hier de voirn. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 148, f. 104.*

Betaelt den voern. Pauwels Pietersz. [*bode van Bewesterschelde*] van dat hij gecommen es van Middelborch tZiericxzee aen dezen rentmeester [*Hendrik van den Werve*], hem brengende zeekere beslootenen brieven met zeeker copie van eender dachvaert dienende te Middelbourch daerinne besloten van den rentmeester Bewesterschelt, Herdinck, blyckende bij denzelven beslootenen brief ende quytancie desselfs Pauwels daerup gestelt in date den IIII[en] marcij XV[C] XXI styl als boven [*van het Hof van Holland, dus 1522*], die men hier tsamen overlevert; daeromme hier in uuytgeven twee scellingen grooten Vlaems, makende in ponden dezer rekeninge 12 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 945, f. 38.*

Den voern. bode [*Cornelis Oortsz.*] van dat hy ommegedragen ende gecondicht heeft alomme ten voers. plaetsen een placcaet van desen rentmeester [*Hendrik van den Werve*] in date den IIII[en] marcij XV[C] XXI, omme te doen vergaderen die Staten in den quaertiere van Beoisterschelt in Zeellant by die van Bewest upten V[en] dach der voers. maent binnen der stede van Middelburch, omme aldaer tsamen te communiceren up zeekere difficulteyten, eensdeels roerende als dat de K.M. nyet en wilde contribueren in de helft van den verloopen renten van den 35.000 lb. van 40 g. tpont, by die van Zeellant derzelver K.M. geaccordeert, ende ten anderen oeck als dat die K.M. in de acte van der consenteringe van denzelven

35.000 lb. nyet en wilde geinsereert hebben tpoint van sinckryse ende sincksteen etc., breder blyckende by denzelven placcate, dat men hier overlevert; ende mits dien den voern. bode betaelt de voers. 7 s. g. Vlaems, makende in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *Ibidem f. 35.*

e Den voirs. rentmeestere [*Adolf Herdinck*] de somme van driendertich ponden twalif scellingen van veertich grooten voer zijne vacatien van eenentwintich gheheele daighen ten prijse voirs. daighs die hij ghevaceert heeft te hove wesende te Bruesele zoe ter zaken om te doene zijnen staet van der bede van 35.000 lb., bij den Staten van Zeelandt gheconsenteert der voirs. K.M., als oeck om daffeeren van tbisscopdom van Utrecht ende van tquartier van Vrieslant, alst breeder blijckt bij ordonnancie in daten den XVII^en^ in april XV^C^ eenentwintich voer Paeschen, hier overghelevert. Dairomme hier de voirs. 33 lb. 12 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 148, f. 101.*

1529 1522 MAART 20, ?

b Dezelve [*Daneel Marka, bode*] noch van een ander placcaet van denzelven rentmeester [*Adolf Herdinck*] in daten den XI^en^ dach van derzelver maindt van meerte, inhoudende onder andere dat de voirs. K.M. corts ghedelibereert es te vertreckene in zijn coninckrijcken van Spaingnen ende uuyt dyen voer tvoirn. vertrecken begeert te communiquerene metten Staten van zijnen ghenaden lande van harwertsovere om hem te doen verclaerene den staet van zijnen genaeden affeeren ende andere ende dat zij hen uuyt dyen vinden zouden bij zijne ghenaden den XX^en^ dach van meerte daeraen, alst breedere blijckt bij tvoirn. placcaet ende een missive van zijne genaden, tsamen hier overghelevert met quitancie. Dairomme hier de voirs. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 148, f. 104v.*

Den voern. bode [*Cornelis Oortsz.*] van dat hy ommegedragen ende gecondicht heeft alomme ten voers. plaetsen een placcaet van desen rentmeester [*Hendrik van den Werve*] in date den XII^en^ marcij XV^C^ XXI, omme bij denzelven achtervolgende mijns genadichs heeren des keysers beslootenen brieven die Staten van Zeellant in den quaertiere van Beoisterschelt te bevelen hen te vinden opten XX^en^ dach derzelver maent bij zijne Majesteyt ter plaetsen daer alsdan zijne M. wezen zoude, omme henluyden te verthoenen den staet van zijnder M. affairen ende anders etc., ende henluyden te zeggen adieu overmits zijnder Majesteyt vertreck ende toecomende reysen van Spaegnien, breder blyckende bij denzelven placcate ende beslootenen brieve, die men hier overlevert; ende mits dien den voers. bode betaelt de voern. 7 s. grooten Vlaems, makende in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 945, f. 35v.*

1530 1522 JULI, BEVEREN, BRUGGE, MECHELEN, GENT EN ELDERS[1]

c De voirs. rentmeestre [*Adolf Herdinck*], Joos Cornelisz. woenende ter Veeren, Victor van der Sickele, bailliu van Vlissingen ende den voirs. [*Guillaume*] Bardaille [*pensionaris van Prelaat en Edelen*] tsamen de somme van drientwintich ponden negen scellingen vier groten Vlaems over huer vacacien elck van XXII gheheele daigen tot 32 st. sdaighs, die zij gevaceert hebben in de maindt van julio XV^C^ XXII soe te Beveren, te Brugge, te Mechelen, te Gendt ende elders omme te solliciterene metten gedeputeerden van Vlainderen ende van Hollandt tupset van zeker scepenen van oirlogen voer dbewaernisse ende bescermenisse van den visschers ten haeringhe vaerende voer den thielt XV^C^ tweentwintich voirs., alst blyckt bij ordonnancie van den voirs. Prelaet ende Edelen in daten den XXII^en^ in decembre XV^C^ XXII voirs., hier overgelevert met hueren quitancien; dairomme hier de voirs. XXIII lb. 9 s. 4 groten, maken 140 lb. 16 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 78, f. 31v-32.*

1 Het is zeer wel mogelijk dat de volgende post meer dan een dagvaart betreft, en dat niet in alle genoemde plaatsen werkelijk een dagvaart heeft plaatsgevonden; ook bilateraal overleg kan hier mede zijn bedoeld.

1531 1522 AUGUSTUS 12, MIDDELBURG

b Dezelve [*Daneel Marka, bode*] noch van een andere placcaet van denzelven rentmeestere [*Adolf Herdinck*] in daten den VIII^en^ in oughst XV^C^ tweentwintich, inhoudende dat de voirn. Staten van Zeelandt oft huere ghedeputeerde hen vinden[a] zouden den XII^en^ dach van oughst dairaen te Middelburch omme te hooren des hem van weegen desselfs K.M. als dan verclaert ende te kennen gegeven zoude worden, alst breeder blijckt bij tvoirn. placcaet ende een missive van mijn ghenaedighe vrouwe, tsamen hier overghelevert met quictancie. Dus hier de voirs. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 148, f. 105v.*

Den voern. bode [*Cornelis Oortsz.*] van dat hy ommegedragen ende gecondicht heeft alomme ten voers. plaetsen een placcaet van desen rentmeester [*Hendrik van den Werve*] in date den XIX^en b^ augusti XV^C^ XXII, bij denzelven achtervolgende mijnder genadiger vrouwen beslootenen brieven gesonden aen den rentmeester van Bewesterschelt, Herdinck, ende daer men hier copie af overlevert, ordonnerende ende bevelende die Staten in den quaertiere van Beoisterschelt in Zeellant hen te vinden oft te zenden huere gedeputeerde opten XII^en^ dach der voers. maent binnen der stede van Middelbourg bij den gedeputeerden der K.M. aldaer etc., breder blyckende by denzelven placcate ende copie, die men hier overlevert; ende mits dien den voern. bode betaelt de voers. 7 s. grooten Vlaems, makende in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 945, f. 36v.*

a *Hs.*: vanden.
b *Dit moet wel een vergissing zijn, mogelijk voor* IXen.

1532 1522 VÓÓR AUGUSTUS 21, BRUGGE

c Den voirs. Bardaille [*pensionaris van Prelaat en Edelen*], rentmeester [*Adolf Herdinck*] ende Giellame van Borre tsamen de somme van negenthien ponden zess scellingen acht groten Vlaems, te wetene de twee pont zesthien scellingen groten den voirn. Borre voer zijn vacacien van verthien gheheele daigen tot 4 s. groten sdaighs, die hij onlancx heeft ghevaceert omme van Middelburch ghereyst te zijne te Bruessele ende aldair gesolliciteert aen den heeren van der Financie dat mijn genadige vrouwe oft yemant van den bloede der K.Ma. hem vinden zoude up deerde van Zeellandt voer tsint Jansdaige decollatio [*29 augustus*] XV^C^ tweentwintich om taenwysen van twee extraordinaris beden, deen van den 42.000 lb. ende dander van den 35.000 lb. van 40 groten, van dies men te dyer causen heeft moeten leggen up tgemet bij der breedde om die te vervallen.[1] Denzelven Bardaille de 8 s. groten die hij verleyt heeft aen eenen boede die gecommen es van Bruesel te Middelburch, bringende een lettre van mijn genaedige vrouwe van non-prejudicie up mijn heer van Utrecht dat hij als een van den bloede desselfs K.Ma. tzelve soude doen. Hem noch ende den voirs. rentmeester tsamen de 13 lb. 17 s. 4 groten voer huer vacacien, elck van XXVI geheele daigen, die zij tsamen ghevaceert hebben om van Middelburch gereyst te zijne bij mijne heere den amirael te Beveren ende van dair te Bruesel bij mijne voirn. heere van Utrecht, om met hem te adviseren hoe men bet de visscers ten haeringe vaerende in de zee voer den thielt XV^C^ XXII bescermen soude muegen yegens den vianden met scepen van oirloegen die men in Vlainderen, Hollant ende Zeelant upstellen soude muegen; ende van dair getoegen ter dachvaert te Brugge dijen aengaende, ende vandair nair Dordrecht bij mijn ghenaedige vrouwe omme met huer ende den Hollanders dairaf oeck ghetracteert thebbene, ende anders. Ende den voirs. Bardaille noch dander 2 lb. 5 s. 4 groten die hij heeft ghevaceert in drie partyen ter saeken van tproces noepende die waterpenningen in

Walcheren van den 12 groten gheleyt up tgemet bij den voirs. commissarissen, alst breeder blyct bij twee bladeren papiers inhoudende ordonnancie van den voirs. Prelaet ende Edelen in daten den XVI^en^ dach van oigst XV^C^ XXII, hier overgelevert met quitancie. Dairomme hier de voirs. 19 lb. 6 s. 8 groten, maken 116 lb.[2] – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 77, f. 28v-29v.*

1 Zie voor de akten van acceptatie van deze beden de nrs. 1524 en 1527 onder e.
2 Uit deze verzamelpost, die inzicht geeft in de activiteiten van de pensionaris, blijkt dat hij o.a. aanwezig was op een dagvaart te Brugge die handelde over de bescherming van de haringvisserij; dat datum ante quem is afgeleid van het volgende nr.

1533 1522 AUGUSTUS 21 (SEPTEMBER 1), MIDDELBURG (THOLEN)

e *21 augustus, Middelburg. – Landvoogdes Margaretha van Oostenrijk accepteert de voorwaarden waaronder de Staten van Zeeland zich bereid hebben verklaard op te brengen het onderhoud van drie oorlogsschepen gedurende drie maanden, welke som gevonden zal worden door de heffing van 2 groten bij de breedte van elk gemet gedurende één jaar en van een lastgeld op de haring.*

Alzoe in de maint van ougst XV^C^ tweentwintich lestleden mijn aldergenaedichste vrouwe, mijn vrouwe van Savoije, regente ende gouvernante vanweegen der K.Ma., den Staten slants van Zeelant beschreven heeft te vergaderene binnen de stadt van Middelburch in Zeelant, aldair zij bij meester Everaert Vere, raidt ordinaris ende meester van den Requesten der voirs. K.Ma., als dairtoe gecommitteert, den voirn. van den Staeten heeft doen verthoenen ende te kennen geeven hoe dat de voirs. K.Ma. onlancx in Ingelant wesende bij zijn schoenoem ende vader de coenninck van Ingelant onder ander affairen ende aliance die zij met elckanderen communiceerden, gheaccordeert hebben dat om den visschers ten haeringhe ende andersins aen wederzijde te beschermene voer den thielt XV^C^ tweentwintich ende insgelicx tot bewairnisse van den landen aen beyde zyden, zij opstellen ende toereeden zouden tghetal van XXVIII oft XXX scepen van oirloegen, deen heelift bij den voirs. K.Ma. binnen zijne landen van herwersover ende dander heelift bij den voirn. coenninck van Ingelant, zoedat ter causen van dyen nair veele diverschen communicatien ende dachvaerden dairup gedaen houden bij mijne voirn. ghenaedighe vrouwe zoe te Bruesele, te Brugge als te Dordrecht in Hollant zoe veele gedaen es gheweest dat die van Vlainderen ghereet hebben zullen zess scepen van oirloegen, die van Hollant oeck zess scepen van oirloegen, craveelbuysen om in tormenten altijts bij den visschers ten haeringhe in de zee te blivene in de stede van vier craveelscepen van oirloegen, versoekende dairomme aen den voirs. van den Staeten van Zeelant dat omme tghemeen welvaert van den lande ende om de beloftenisse der voirs. K.Ma. te quytene yegens den voirn. coenninck van Ingelandt zij oeck upstellen ende ghereet maken wilden drie scepen van oirloegen voer drie mainden ende die becosten tot slants coste van Zeelandt, zoe zij dat met malcanderen alderbest zouden kunnen ende muegen adviseren ende ramen, tzij de penningen dairtoe dienende te vindene eensdeels up tghemet als up dlastgelt of andersins, ende dat zij totten ontfange van den voirs. penningen stellen zouden zulck een alst hem goet duncken soude, die dairaf den voirn. van den Staeten rekeninge, bewijs ende reliqua ghehouden zouden weesen te doene, denzelven van den Staeten bij den voirn. meester Everaert, commissaris, voirts te kennen gevende dat de voirs. K.Ma. ter causen van dyen nyet en tendeerde eenige proffijten dairof te hebbene nair tselve datter soude goet soude muegen commen van den voirs. penningen boven de costen van den voirn. drie scepen voer drie mainden, dat tsel[f] de commen ende weesen zoude tot proffijte van den voirn. lande van Zeelandt,

soe eest dat de Prelaet ende Edelen van denzelven lande midtsgaders die van der steden van Middelburch, Ziericxee, Goes ende Reymerswaele, nair communicatie dairop ghehadt, consid[er]erende de nootsaeken ende affairen van derzelver K.Ma. zeer swaer ende lastich te wesene midts de yegewoirdige oirloege yegens den coenninck van Vranckerijcke, aensiende

oeck dat de voirs. peticie es tot behoef van tgemeen welvaert ende groetelijcken tproffijt van den lande van Zeelandt, nyet alleenlycken ter causen van der voirs. visscheryen mair oeck tbescermen ende bewairnisse van den voirs. lande ter zee ende van den ingesetene van dyen van huer lijf ende goeden, hebben up hudent datum van deesen, nyet yegenstaende de groote armoede ende lasten van den voirn. landen, te wetene Prelaet ende Edelen, representerende de twee van den drie Staeten tvoirs. lants van Zeelant, geconsenteert ende gheaccordeert ende bij desen consenteren ende accorderen liberaelijcken denzelven K.Ma. tonderhout ende opstellen van den voirn. drie scepen van oirloege voir drie mainden, ingaende ende begennende half ougst XV^{C} XXII voirs. ende zoe al uuyt geduerende, te wetene twee groote scepen elck van tweehondert vaten of dairontrint ende twee oft drie jachten makende een scip, up de condicien hiernair volgende.

Eerst dat om tfurnissement ende costen van den voirn. scepen ende omme tderde van der betaelinghe van dyen men schieten ende heffen sal schotschewijse over al Zeelant up elck gemet lants staende ten vollen schote over de breedde, tvrije medegaende, voer een jair alleenlycken dat verschijnen sal tsint Jansdaighe decollatio [*29 augustus*] XV^{C} XXII nu naestcommende, twee groten Vlaems; des en sal nyemant gracie hebben, noch en zullen dambochtsheeren van Zeelandt nyet proffijteren ter causen van huer vrije van den voirn. twee groten mair zullen geemployeert wordden in de betaelinge van den voirn. scepen van oirloegen. Ende voirts dat omme de twee deelen ende tsurplus van der betaelinghe van den voirs. scepen men heffen ende betaelen sal voer elck last verschen, vollen ende anderen haerinck ende visch datter binnen der voirs. thielt gevangen sal wordden vijff scellingen groten Vlaems van dlast over al Zeelant, welverstaende indyen de penningen commende van den voirn. lastgelde de kost ende de betaelinge van den voirn. drie scepen strecken mochten voer de voirs. drie mainden, dat de voirs. twee groten die men ontfangen sal over de breedde als voirs. es commen ende bliven zullen tot proffijte van den voirn. lande van Zeelant ter dispositien van den voirn. van den Staten, dairaf de rentmeester Bewesterscelt in Zeelant, Adolf Herdincx, den ontfanck hebben sal, zoewel van de voirn. lastgelde als van den voirs. twee groten, tot laste van [der] rekeninge voer de voirn. van den Staeten tallen tijden als hij des versocht sal wordden, van welcken ontfanck ende administracie de voirn. rentmeester geloent sal wordden ter discrecien van den voirs. Staeten. Oeck indien de voirs. twee groten metten lastgelde de costen van den voirn. scepen nyet bestrecken en mochten de somme dat de voirn. rentmeester ter causen van dyen meer betailt oft verleyt soude muegen hebben, zullen de voirs. twee van den drie Staeten bij consente der voirs. K.Ma. middel vinden hem dairaf te doene betaelen ende dairvoir instaen.

Des sal mijn voirs. ghenaedige vrouwe vanweegen der voirs. K.Ma. de voirn. twee groten gehouden weesen te doene aenwijsen metten solempniteyten in zulcken saeken ghewoenlyck nair de kuere van Zeelandt voer tsint Jansdaighe decollatio [*29 augustus*] XV^{C} XXII naestcommende in huere yegewoirdicheyt up de gront ende eerde van Zeelandt, oft tenminsten overmidts huer groote nootsaecklijcken lasten ende affairen inestimable die zij vanweegen der voirs. K.Ma. yegenwoirdelycken te suppoerteren heeft binnen thien oft twalif daigen nair den voirs. tsint Jansdaige decollatio, voer dese reyse alleenlycken, sonder prejudicie der nyeuwer kuere van Zeelandt ende sonder tselve te treckene in consequentie, behoudelycken ende welverstaende dat men hangende den voirs. accoerde ende oeck de ander beeden, soewel ordinaris als extraordinaris, jegewoirdelyck loep hebbende in Zeelant, van huerlieder voirgaende acte nyet meer belasten en sal omme wat saeken oft affairen dat het zij, in geender manieren;

ende als aengaende die van den steeden van Middelburch, tZiericxee, Goes ende Reijmerswaele condescenderen ende accordeiren in daccort van den voirn. Prelaet ende Edelen, behouden ende welverstaende dat zij de voirs. twee groten up tgemet over de breedde voer een jair consenteren alleenlyck tot bescermenissen ende bewairnissen van den voirs. lande van Zeelant ter zee ende nyet tot behoef van den visschers ten haeringe ende andere visschers, ende dat overmidts dat die toereedinghe ende beschermenisse van

den visschers nyet betrocken en zouden wordden in consequentie. Oeck dat zij metten voirs. twee groten gestaen zullen sonder meer te betaelene, genomen oft de costen van den voirn. scepen van oirloegen voir drie mainden als voirs. es meer oft min beliepen ende dat de reekeninghe van den voirs. twee groten up tgemet bij der breedden ende van den lastgelde voer de voirn. van den drie Staeten gedaen sal wordden, ende voirts in allen anderen poincten ende condicien hiervoeren up dackoert van den voirn. Prelaet ende Edelen verclaert, behouden dat tzelve volcommen zij, condescenderen ende accorderen zij.

Welck accordt ende consent up tconcept van den voirn. drie Staeten over de condicien voirs. mijn voirn. ghenaedige vrouwe regente ende gouvernante vanweegen der voirs. K.Ma. gheaccepteert heeft ende accepteert overdanckelyck voer dese reyse, sonder tselve te trecken in consequentie ende sonder prejudicie der kuere van Zeelandt ende van eenen yegelycken, gheloevende in goeder trouwen ende in princesselycke woirdden bij deesen vanweegen derzelver K.Ma. alle de voirs. condicien ende voirweerden te onderhoudene ende te doen onderhouden ende volcommen nair huer vorme ende inhouden; verclaerende voirts in alzoe verre het noot zij dat alle tgheene des bij den voirn. consente gheschiet zoude muegen zijn yegens ende contrarie den kueren, costumen oft oude ghewoenten van denzelven lande, sij zonder prejudicie ende dat tselve nyet betrocken en sal wordden in consequencien in eeniger manieren.

Aldus gedaen binnen de stede van Middelburch in yegewoirdicheyt van den voirs. commissariss meester Everaert de Vere den XXI^en^ dach van ougst anno XV^C^ tweentwintich.

Ende aldus ondergheteykent: Margarite, ende beneden bij den audiencier: Dublioul.

– Origineel: ZA, Prelaat en Edelen nr. 29 (verloren gegaan in 1940). – Afschrift: (door Bardaille, naar het origineel) Ibidem nr. 78, f. 4v-7v (opschrift: Ander copie van eender acte van twee groten Vlaems up tgemet bij der breede*); (17e eeuw) ZA, Rekenkamer A nr. 456, f. 91-94 (opschrift:* Acte van 3 gr. opt gemet ende van vijff s. gr. op elck last harinckx ende visch, geconsenteert tot toereedinge van sekere schepen van oorloghe voor drij maenden*). – (ca. 1660) ZA, Familiearchief Van Borssele van der Hooge nr. 58, f. 74v-76v (met het jaartal 1521). – Druk: Boxhorn, Chroniick Zeelandt II, p. 396-398 (met het jaartal 1521). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 96, nr. 143; Heeringa, in: VROA 1916 II, p. 202-203, nr 194.*

1 september, Tholen. – De edelen en leenmannen van Zeeland wijzen in tegenwoordigheid van Margaretha van Oostenrijk vonnis dat de Staten van Zeeland de bovengenoemde bede zullen opbrengen.

Up huyden den eersten dach van septembri vijfthienhondert XXII nair inhouden der acten hierboeven, soe es mijn ghenaedige vrouwe mevrouwe Margriete, eertshertoginne van Oistenryck, regente ende gouvernante, vanweegen der K.Ma. gecommen in persoen binnen der stede van der Thoelen, gront ende eerde van Zeelant, aldair in huer presentie ende yegewoirdicheyt de twee groten Vlaems voer een jair geduerende dat verschenen es tsint Jansdaige decollatio [*29 augustus*] XV^C^ XXII lestleden, dairaf in de voirs. acte breeder mencie ghemaickt es, ghescoten ende geleyt is gheweest schotschewijse over de breedde, tvrije medegaende, up elkx gemet lants staende ten vollen schote gelegen binnen den lande ende graeffelijckheyt van Zeelant, ende bij den edelen ende leenmannen derzelver graeffelijckheyt bij monde van joncheere heere Joes van Cruyningen, een van denzelven edelen, ter maeningen van den schout uuytgesproken ende gheweesen es vast ende gestade, omme dairmede te forneerene ende vervallen die consente van der beede ende subvencie hierboven in dezelve acte geroort, onder den condicien ende voirweerden dairinne begrepen ende verclaert.

Actum ten daige ende int jair als boven.

Aldus ondergheteykent: Mij yegewoirdich Blanckart.

– Origineel: bijgeschreven op ZA, Prelaat en Edelen nr. 29 (verloren gegaan in 1940). – Afschrift: (door Bardaille, naar het origineel) ibidem nr. 78, f. 7v. – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 96 nr. 146.

1534 1522 AUGUSTUS 27, BERGEN OP ZOOM[1]

b Dezelve [*Daneel Marka, bode*] noch van een andere placcaet van denzelven rentmeestere [*Adolf Herdinck*] in daten den XXIIII^en^ dach der voirs. maindt van ougst, inhoudende onder andere dat de voirn. Staten van Zeelant oft huer ghedeputeerde hen vinden zouden den XXVII^en^ van ougst dairaen te Berghen up den Zoom bij mijn ghenaedighe vrouwe, breeder blijckende bij tvoirn. placcaet ende een lettre missive van huer, tsamen hier overgelevert met quictancie. Dairom hier de voirs. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 148, f. 105v-106.*

Betaelt coman Jan Jacobsz. van Middelborch van dat hij gebrocht heeft van Middelborch tot Zierickzee aen dezen rentmeester [*Hendrik van den Werve*], hem gevende visie ende copie van zeeker placcaet aldaer geexpedieert, met eenen beslootenen brief van mijne genadige vrouwe daeraen gehecht, roerende der dachvaert te Berghen upten Zoom geordonneeert, breder blijckende bij eenen beslootenen brief van Gillis van Borre, clerc des rentmeesters van Bewesterschelt, ende die quictancie van den voers. coman up den rugge van dien gestelt, die men hier overlevert, in date den derthiensten augusti tijt deser rekeneninge; daeromme hier in uuytgeven de somme van 2 s. groote Vlaems, makende in ponden deser rekeninge 12 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 945, f. 38.*

1 Mogelijk in verband met deze dagvaart staat de volgende post uit de Middelburgse kwartiermeestersrekeningen over 1 augustus-12 december 1522: 'Betaelt by ordonnantie van der wet Jan Jans zone Vacht over dat hy gheweest heeft te Berghen omme te communiceren mitten gedeputeerden van den Oostersche steden, ende vandaer tAntwerpen ende te Mechelen, ende heeft uut gheweest 17 daghen tot 4 sc. gr. sdaechs, facit 3 lb. 8 sc. gr.'(Unger, *Bronnen Middelburg* II, p. 452).

1535 1522 NOVEMBER 8, GENT

b Dezelve [*Daneel Marka, bode*] noch van een andere placcaet van den voirn. rintmeester [*Adolf Herdinck*] in daten den VI^en^ in novembre XV^C^ tweentwintich, inhoudende dat de voirs. Staten van Zeelant oft huere ghedeputeerde hen vinden zouden bij mijn ghenaedighe vrouwe den VIII^en^ dach der voirs. maint van novembre binnen der stadt van Gendt om aldaer te communiceren van eenighe zaeken roerende tfait van der munten, de vaert van Oistlandt, ende van den coorne, alst breeder blijckt bij tvoirn. placcaet ende een lettre missive van mijn ghenaedighe vrouwe, hier overghelevert met quitantie. Dus hier de voirs. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 148, f. 106-106v.*

Betaelt Willem de Hont[a], gezwooren bode van der Financie der K.M., ter causen van twee diversschen brieven tot twee reysen uuyten Hove aen dezen rentmeester [*Hendrik van den Werve*] gebracht, roerende de dachvaert te Gendt ende omme deze rentmeester zijnen staten te Hove comen te maken, zoewel van den demeynen XV^C^ XXIII als van der bede XV^C^ XXII, blijckende bij desselfs Willems quytancie, die men hier overlevert, in date den XXVII^en^ novembris XV^C^ XXII; daeromme hier in uuytgeven de somme van 8 s. grooten Vlaems, qui valent in ponden dezer rekeninge 2 lb. 8 s.[b] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 945, f. 38-38v.*

Den voers. bode [*Cornelis Oortsz.*] van dat hy ommegedragen ende gecondicht heeft alomme ten voers. plaetsen een placcaet van desen rentmeester [*Hendrik van den Werve*] in date den VII^en^ novembris XV^C^ XXII, bij denzelven ordonnerende ende bevelende achtervolgende mijnder voers. genadiger vrouwen beslooten brieven gesonden aen den rentmeester van Bewesterschelt, Herdinck, ende daer men hier copie of overlevert, den Staten van Zeellant

in den quaertiere van Beoisterschelt hen te vinden bij harer genaden metten anderen Staten van den landen opten achsten dach der voers. maent binnen der stede van Gendt, omme henluyden aldaer te verclarene ende te communiceren van den saken roerende [t]stuck van der munten, mitsgaders die frequentacie des lants van Oesterlant ter zee, ende oick den coiren aengaende, breder blyckende bij denzelven placcate ende copie, die men hier overlevert; ende mits dien betaelt den voern. bode de voers. 7 s. grooten Vlaems, makende in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 945, f. 36v-37.*

c Den voirn. Bardaille [*pensionaris van Prelaat en Edelen*] noch de somme van negen ponden negen scellingen zesse groten Vlaems, te wetene de 34 s. 10 groten voer den coop van twee tonnen haerincx metten oncosten ende eenen boede dairmede gesonden te Mechelen om die te gevene meester Nicholaus du Marchije ende Fransois de la Deriere, advocaet ende procureur van den voirs. Prelaet ende Edelen, om den toecommende vastenen; ende dander 7 lb. 14 s. 8 groten voer zijn vacacien van negenentwintich gheheel daigen ten prijse voirs. sdaighs die hij ten tween reysen ghevaceert heeft, deen reyse ter dachvaert te Gent van alle den Staten up de communicacie van den coeren, van der munten ende van der vaert van Oistlant etc., ende dander reyse aldair up de vorn. communicacie ghebrocht t[h]ebbene mijn ghenaedighe vrouwe dabsolute antwoerde van den voirn. Prelaet ende Edelen, alst breeder blyckt bij dordonnancie van denzelven Prelaet ende Edelen in daten den XVIII^en^ dach van decembre XV^C^ twee ende twintich, hier overgelevert met quitancie; dairomme hier de voirs. 9 lb. 9 s. 6 groten, maken 56 lb. 17 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 77, f. 30-30v.*

Den voirs. rintmeestere [*Adolf Herdinck*] noch de somme van tweendertich ponden van veertich grooten tpondt voor zijn vacatien van twintich gheheele daigen ten prijse als voiren sdaighs, die hij ghevaceert heeft te hove wesende te Ghendt, zooe om eenighe affeeren der voirn. K.M. aengaende, als der dachvaert van den Staten van Zeelandt die dair gheleidt was, ende om de zaken van den Spaingnaerden om die weder te zindene nair Spaingnen, alst blijckt bij ordonnancie in daten den XXV^en^ dach derzelver maindt van novembre, gheteykent A. de Lalaing ende Ruffault, hier overghelevert. Dus hier de voirs. 32 lb. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 148, f. 102v-103.*

Blijkens een ordonnantie van 19 november werd kort voordien aan het hof te Gent ghesolliciteert *over* dexpedicie van tvertreck van den Spaingnarden wesende voer Arnuyden om te treckene nair Spaingnen – *Ibidem f. 102-102v.*

a *Of* Hout.
b *De hele post is doorgestreept. In de marge tekende de Rekenkamer aan: a)* Loquatur, alsoe dit nyet aengaet desen rentmeester. *b)* Duerslagen; ende is den rentmeester de quictancie wedergelevert.

1536 1522 DECEMBER 31, ?

b Dezelve [*Daneel Marka, bode*] noch van een andere placcaet van den voirs. rintmeestere [*Adolf Herdinck*] in daten den XVIII^en^ in decembre vijfthienhondert tweentwintich, inhoudende dat dezelve Staeten van Zeelandt oft huer gedeputeerde weesen zouden den lesten dach van deeser maint van decembre ter plaitssen aldair mijn ghenaedighe vrouwe als dan weesen zoude met volcommen macht ende commissie, om metten gedeputeerden van den zess groote steeden van Hollant, die zij ten zelven daige oick ontbooden heeft bij huer omme te deputerene eenige goede notable mannen omme te reysene nair Oistlant, ende aldaer een eyndelijcke ende finale conclusie te communicerene in de voirn. zaeke van Oistlandt, breeder blijckende bij tvoirs. placcaet ende eene lettre missive van huere ghenaede, hier overgelevert met quitancie. Dus hier de voirs. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 148, f. 106v.*

Den voers. bode [*Cornelis Oortsz.*] van dat hy noch ommegedragen ende gecondicht heeft

alomme ten voers. plaetsen een placcaet van desen rentmeester [*Hendrik van den Werve*] in date den XXVIII^en^ decembris XV^C^ XXII, ordonnerende ende bevelende bij denzelven achtervolgende mijnder genadiger vrouwen beslootenen brieven den voers. Staten van Zeellant in den quaertiere van Beoisterschelt voers. hen te vinden ofte zenden huere gedeputeerde opten lesten dach derzelver maent bij harer genaden ter plaetsen aldaer hare genade alsdan wezen zoude, omme eyntelick aldaer te communiceren metten Staten ende gedeputeerden van den zes grooten steden van Hollant aengaende der voers. saken van Oistlant[1], ende te deputeren eenige notabele mannen van henluyden te reysen naer Oostlandt voers., breder blyckende by denzelven placcate ende beslotenen brieve, die men hier overlevert; ende mits dien den voers. bode betaelt de voern. 7 s. grooten Vlaems, makende in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 945, f. 37.*

1 Een verwijzing naar de post die in de rekening aan deze voorafgaat (zie hierboven onder voorgaand nr.).

1537 1523 FEBRUARI 12, MECHELEN

b Dezelve [*Daneel Marka, bode*] noch van een andere placcaet van den voirn. rentmeestre [*Adolf Herdinck*] in daten den derden dach der voirnoemder maent van februario, inhoudende onder andere dat de Staten van Zeellant oft huere gedeputeerde hen vinden zouden den XII^en^ dach daeraen te Mechelen omme metten Staten van den anderen landen int generael te hooren communiceren van den grooten afferen van denzelven K.Ma. in den landen van herwaertsover, procederende principalijck uuyt saken van der oirloghe, alst breedere blijct bij tvoirn. placcaet ende een lettre missive van mijne genadege vrauwe, tsamen hier overgelevert met quitancie. Daeromme hier tvoirs. loon van 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 149, f. 120.*

Den voern. bode [*Cornelis Oortsz., gezworen bode van de keizer in Beoosterschelde*] van dat hy noch ommegedragen ende vercondicht heeft ter plaetsen gecostumeert een placcaet van dessen rentmeester [*Hendrik van den Werve*] in date den VI^en^ february XV^C^ XXII stilo Hollandie [*1523*], achtervolgende tscryven van mynen genadige vrouwe, by denwelcken zy hem last te doen commen die Staeten van zynen quaertiere by huerer genade binnen der stadt van Mechelen, breeder blyckende by denzelven placcaete ende de copie van der beslotene brieve, die men hier overlevert; ende mits dien denzelven bode betaelt zynen gewoenelicken sallarys, te wetene 7 s. g. Vlaems, qui valent in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 946, f. 34v.*

c Den voirnoemden rentmeestre [*Adolf Herdinck*] de somme van viertich ponden van viertich grooten tpondt voor zijne vacatien van viventwintich geheele daghen ten prijse van tweendertich stuvers sdaechs die hij gevaceert heeft te hove wesende te Mechelen bij scrijven van mijne genadege vrauwe omme zekere groote haestige afferen ende van importancie die grootelijcx touchieren denzelven K.Ma. zijnen landen ende ondersaeten, alst breedere blijct bij ordonnancie in daten den XXIII^en^ in februario XV^C^ tweentwintich, geteyckent Ruffault, hier overghelevert. Daeromme hier de voirs. 40 lb. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 149, f. 116v.*

1538 1523 MAART 6-7, MIDDELBURG

b Dezelve [*Daneel Marka, bode*] noch van een andere placcaet van den voirs. rentmeestre [*Adolf Herdinck*] in daten den tweeden dach van maerte anno XV^C^ tweentwintich stijl van Hollandt [*1523*], inhoudende onder andere dat de voirn. Staten van Zeellant oft huere gedeputeerde hen vinden zouden tsvriendaechs daeraen [*6 maart*] bynnen der stede van Middelburch om tsanderdaechs metten gedeputeerden van den anderen Staten int quartier van Beoisterschelt tsamen te communiceren up de propositie onlancx gedaen te hove den

Staten van den anderen landen van haerwaertsovere, omme te ziene ende adviserene wat andwoirde zij best zullen moghen daerup gheven te hove den XVI^en^ dach daeraen, alst breedere blijct bij tvoirs. placcaet, hier overghelevert met quitancie. Daeromme hier de voers. loon van 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 149, f. 120-120v.*

Den voern. bode [*Cornelis Oortsz.*] van dat hy noch ommegedragen ende vercondicht heeft ter plaetsen gecostumeert een placcaet van desen rentmeester [*Hendrik van den Werve*] in date den V^en^ dach van maerte XV^C^ XXII omme de Staeten van zynen quaertiere, achtervolgende tscryven van Guillaume Bardaille, pencionnarys van Prelaet ende Edelen, te doen vergaederen den zesten dach derzelver maent binnen der stede van Middelburch, omme met elckanderen te communiceren toeroerende tonderhouden van X^M^ voetknechten ende IIII^M^ paerden, breeder blyckende by den voers. placcaete ende des voers. Bardaille brief, die men hier overlevert; ende mits dien betaelt denzelven bode zynen gewoenelicken sallarys, te wetene 7 s. g. Vlaems, qui valent in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 946, f. 34v.*

1539 1523 KORT NA MAART 15, MIDDELBURG

b Den voern. bode [*Cornelis Oortsz.*] van dat hy noch ommegedragen ende vercondicht heeft ter plaetsen gecostumeert een placcaet van desen rentmeester [*Hendrik van den Werve*] in date den XV^en^ dach van maerte XV^C^ XXII stilo Hollandie [*1523*] omme de Staeten van zynen quaertiere, achtervolgende tscryven van den rentmeester Bewesterschelt, Adolph Herdinck, te doen vergaederen binnen der stede van Middelburch omme te aenhoeren die opinien van Prelaet ende Edelen up die proposicie vanweegen der K.M. gedaen aengaende tonderhoudt van vierduysent paerden ende thienduysent voetknechten, breeder blyckende by den voers. placcaete ende des voers. Haerdincx brief, die men hier overlevert; ende mits dien denzelven bode betaelt zynen gewoenelicken sallarys, te wetene 7 s. gr. Vlaems, qui valent in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 946, f. 34v-35.*

Ende eenen ghenampt Jan Jansz., van gheweest thebbene ten tween reysen bij mijne heere van Cruyningen ende aen den heeren van der steden van Reymerswale ende der Goes met brieven van den voirs. rentmeestre [*Adolf Herdinck*] bij denwelcken zij ten tween mael ontboeden zijn gheweest te commene oft sinden huer ghedeputeerden binnen Middelburch omme metten anderen gedeputeerden te besoinnerene up dantwoerde van der proposicie gedaen te hove den Staten van allen den landen van herwertsovere up tonderhout van den 4000 peerden ende thienduysent voetknechten metter artillerie dairtoe dienende, dairvoeren hem betailt es zeven scellingen groten Vlaems voer zijn vacacien van zeven gheheel daigen, alst blyckt bij zijn quitancie hier overgelevert, maken 42 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 77, f. 31-31v.*

1540 1523 MAART, MECHELEN

N.B. Dit was een vergadering van de Staten-Generaal: zie onder het volgende nr.

c Denzelven rentmeestre [*Adolf Herdinck*] noch de somme van eenenviertich ponden twaelf scellingen van viertich grooten voor zijne vacatien van zesse ende twintich geheele daghen ten prijse voirn. sdaechs, die hij gevaceert heeft te hove wesende te Mechelen, zoe ter zaken van der dachvaert van den Staten van Zeellant, aldaer wesende, als om te doene zijn rekeninghe angaende den advitaillement van den Spaensche knechten die gereyst zijn van Zeellant naer Spaignen, als oick van der betalinge hem gedaen, alst blijct bij ordonnancie in daten den vierden in meye XV^C^ drientwintich, geteickent Ruffault, hier overgelevert; daeromme hier de voirs. 41 lb. 12 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 149, f. 116v.*

Dezelve [*Adolf Herdinck, rentmeester*] noch de somme van eenenvijftich ponden viere scellinghen van 40 groten. voer zijne vacatien van tweendertich geheele daghen ten prijse

voirnoemt sdaechs, daerof tleste voyaige gedaen was in de goede weeke doen lestleden[a] [*18-24 maart*], die hij gevaceert heeft ten drien diversschen stonden te hove wesende te Mechelen zoe ter zaken van tbeleedt van den beden, om tonderhoudt van thieneduust knechten ende viereduusent peerden metter artillerie daertoe dienende voerden tijdt van zes maenden etc., als om andere afferen van den K.Ma., blijckende bij ordonnancie in daten ende geteyckent als boven, hier overgelevert; daeromme hier de voirseide 51 lb. 4 s. – *Ibidem f. 116v-117.*

a *De passage* daerof […] doen lestleden *staat boven de regel geschreven*.

1541 1523 APRIL 24, MECHELEN

a Den voornoomden rentmeester [*Adolf Herdinck*], bailliu van Vlissingen [*Victor van der Sickele*] ende den voors. pencionnaris [*Guillaume*] Bardaille tsamen de somme van veertich ponden zeventhien scellingen twee grooten Vlaems, te wetene den voors. rentmeester de 9 lb. 17 s. 4 g. voor zijn vacacien van XXXVII dagen tot 32 stuvers sdaechs, die hij gevaceert heeft ten drien diversschen reysen, zoe te Brugge als te Mechelen, int beleedt van taccordt van der bede extraordinaris van 50.000 lb. van 40 grooten, om tadviseren hoe men die soude moghen vinden ende ontfangen ten minsten quetse van den lande van Zeellant, ende anders dienangaende; de 9 lb. 6 s. 8 grooten den voors. bailliu voor zijn vacacien van XXXV dagen ten pryse voorn. sdaechs, die hij oick gevaceert heeft tot diverssche reysen ter causen voorscreven; ende dandere 21 lb. 13 s. 2 g. denselven Bardaille, te wetene de 17 lb. 17 s. 4 g. voor zijn vacacien van LXVII dagen ten pryse voors. sdaechs, die hij oick ter saicken als boven gevaceert heeft tot vyf diverssche reysen, ende dandere 3 lb. 15 s. 10 g. heeft de voorn. Bardaille betaelt in zekere affairen den voors. lande angaende; breedere blijckende bij een blat pappiers aldaer alle de voornoomde partien int langhe gescreven staen, ende een ordonnancie in daten den XXIX[en] in april vyfthienhondert drientwintich, gheteyckent bij den voorseyden prelaet ende Adolf van Bourgoingnen, hier overghelevert met huerlieder quitancie; daeromme hier de voors. 40 lb. 17 s. 2 g., maken 245 lb. 3 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 79, f. 26-26v.*

c Item IIII stoopen Rijnswijns ghepresent den abt van Middelborch ter dachvaert ut supra, ende zijn ghehaelt ut supra [in de Borch spierinck, cost elck ghelt 18 groten], valent 9 s.
– – –.
Item VII ghelten ghepresent den Staten als zij alhier opten Beyaert vergadert waeren op tstuck van der munten, costen ut supra [elck ghelt 21 d.], valent 12 s. 3 d. – *ARA Brussel, Rekenkamer nr. 41301 (stadsrekeningen Mechelen, 1 november 1522-31 oktober 1523), f. 190v-191.*[1]

e *24 april, Mechelen. – Landvoogdes Margaretha van Oostenrijk accepteert de voorwaarden waaronder de Staten van Zeeland zich bereid hebben verklaard om ten behoeve van het onderhoud van 10.000 voetknechten en 4000 ruiters en hun geschut voor zes maanden een bede van 50.000 lb. op te brengen, welke som gevonden zal worden uit heffing van een impost op de wijn, het bier, het geslacht en het gemaal.*

Alzoe in de maent van maerte lestleden mijn genadige vrouwe Margriete, regente ende gouvernante van wegen der K.Ma., den Staten van allen den landen van herwaertsovere vergadert zijnde te Mechelen vertoont ende te kennen gegeven heeft dat, omme te resisteren het quaet voirnemen ende upset van den coninck van Vranckerijcke, zijlieden accorderen wilden den voors. K.Ma. de somme van zeshondertduyst ende 8000 ponden van 40 grooten voor donderhoudt van vierduyst peerden ende thienduust mannen te voet metten gevolge van der artillerie betaelt voor zes maenden, ingaende prima aprilis doen naestcommende,

soe eyst dat naer diverssche communicacien gehouden bij den voors. Staten slands van Zeellant, niettegenstaende alle andere loopende ordinaris ende extraordinaris beden, lasten van dijckaigen ende groote aermoede van den voorn. lande, zulcx dat niet muegelick en es de gemeten binnen den voorn. lande gelegen noch die lichamen van den steden meer te belastene, aenmerckende oick dat de voors. peticie es tot behouf van een sonderlinghe uuytnemende saicke, als voer die bescermenisse van den lande, hebben nochtans geaccordeert ende geconsenteert, accorderen ende consenteren liberalicken bij desen der voors. K.Ma. de somme van vijftichduysent ponden munte voirs., op de condicien hiernaer verclaert, te wetene dat men dezelve somme van vijftichduysent ponden munten ende ter causen voors. heffen ende exigeren zal bij eenen gemeenen assys ende nyeuwe impost up tgeheel lant van Zeellant.

Eerst van alle manieren van wijne, van elcke ame Andwerps die gedroncken zal worden binnen den voors. lande van Zeellant daer men den vierden vijfsten oft zesten pot gheeft, sal die persoon diet inneleyt, tapt oft drinckt betalen 2 s. grooten Vlaems, ende daer men meer gheeft dan voors. staet drie scellingen grooten, van allen anderen vaten naer advenant.

Van elcker groener tonnen inlantsche inckel Hollants, Vlaems, Brabants ende Mechels bier zal men betalen binnen der steden daer men groote assyse gheeft, te wetene acht stuvers ende daerboven, twee grooten. Ende daer men gheeft vier, vijf, zes oft zeven stuvers, vier grooten. Ende daer men gheeft drie stuvers, daeronder, oft egheen assyse en gheeft, zes grooten. Ende van allen anderen vrempden ende dobbelen biere de helft meer van der tonnen dan van den inckelen geseyt es, ende van allen anderen vaten naer advenant.

Item van elck achtendeel terwen, rogge ende masteluyn, rontsaet ende platsaet, Middelburchs, Reymerswaels oft Goessche mate, sal men betalen eenen grooten, ende van allen anderen grane twaelf miten van den achtendeele.

Wel verstaende dat de voors. drie assysen ende imposten van wijne, biere ende grane betalen zullen de persoonen diet slijten alsoewel diet zelve in huerlieder huys eten ende drincken, als vercoopen oft backen, insgelijcx deguene die tvoorn. graen uuyten lande zullen mogen voeren, gecocht ter vrijer merct volgende tplaccaet.

Item zoe wie slaet oft doen slaen eenige beesten ter venten oft voor hemzelven, zal betalen van den stucke als hiernaer volcht. Te wetene van elcken osse acht grooten, van elcker coe zes grooten, van elcken calve twee grooten, van elcken verckene vier grooten, van elcken scape twee grooten, ende van elcken lamme twee grooten.

Oick zullen de voors. van den Staten zelve assys ende impost muegen meerderen ende minderen naer dat zij bevinden zullen bij der rekenynge van der ee[r]ster ofte tweester maent van noode te wesen om de voorn. somme van 50.000 lb. te furnieren ende te betalen in handen van den luyden van oirloge, bij ordonnancie van mijn genadige vrouwe oft van den heeren van Bueren als capiteyn generael. Van welcken assysen ende imposten upten wijn, bier, cooren ende vleesch nyemant wie hij zij, gheestelick oft waerlick, gepreviligierde oft niet, edel, onedel oft oick officieren, exempt wesen en zal voor dese reyse, angesien den noodt, zonder prejudicie ende hetzelve te treckene in consequencie. Des sal mijn voors. genadige vrouwe den voors. van den Staten van Zeellant doen expedieren behoirlicke letteren van octroye ende executorie, zonder den cost van den voorn. landen ende Staten, omme te inne ende te heffene de voors. assysen ende imposten bij zulcken gecommitteerden als die voorn. van den Staten daertoe ordonneren ende stellen zullen, die daervan den ontfanck ende administracie van den uuytgevene hebben zullen tot laste van rekenynge naer dexpiracie van elcker maent, dewelcke zij gehouden zullen wesen te doene voor alzulcken auditeurs als de voorn. van den Staten daertoe committeren ende stellen zullen. Oick dat tzuver van den beden van 30.000 lb., dat verschijnen zal decollacio Johannis [*29 augustus*] XV^{C} drientwintich naestcommende, commen zal in handen ende tot proffijte van den voorn. Staten, om te betalene zulcken volck van wapenen als dan van noode wesen zal tond[er] houdene, indien die oirloge langer duerde dan de voors. geconcipieerde zes maenden.

Behouden dat tot zoe nouwer tijt als bestant oft pays gemaict zal worden, soe zal alsdan

tvoors. impost oick cesseren, nochtans zoe sal tzelve impost cours hebben tot mey daermede zal mogen betalen alzulcken costen als voor de daten van den voors. pays oft bestandt ghedaen zal wesen. Ende indien van den voorn. assys ende impost yet overde boven de voors. 50.000 lb., zal blijven tot proffijte van den voors. lande van Zeellant, ter disposicie van den voorn. van den Staten.

Oick zullen elck van den voors. drie Staten ordonneren twee persoonen souffissante, dewelcke gesamentlick over al Zeellant ende in elck plaetse bijsondere een oft meer ontfangers committeren zullen, naer dat van noode zijn zal, om de voors. assysen ende imposten te innene ende te ontfangene. Welcke zes persoonen van wel ende getrouwelicke te dienene hueren eedt doen zullen den voor. Staten, ende dontfangers particuliers in handen van den voorn. zes gecommitteerden persoonen, stellende goede burchtocht van hueren ontfange, soewel de zes gecommitteerde als de particuliers. Item zullen de voorn. ontfangers particuliers naer dexpiracie van elcker maent gehouden wesen van huerlieder ontfanck den voorn. gecommitteerden insgelijcx elcker maent daernaer oick huerlieder renenynge den voorn. van den Staten gehouden zullen wesen te doene, oft hueren gedeputeerden die zij goets tijts ter audicien ordonneren ende stellen zullen, ende een dobbel van der voors. gehoirder ende gesloten rekenynge te leveren elck van den drie Staten. Insgelijcx zullen de voorn. zes gecommitteerde gehouden wesen de penninghen van hueren ontfanck commende van den excijsen ende imposten voorscreven te leverene bij ordonnancie van mijn voors. genadige vrouwe, oft van den capiteyn generael de heere van Bueren, in betalinge van den luyden van oirlogen zoewel ter zee als te lande, nemende huer acquyt van denghonen die zij de penninghen betalen zullen volgende de voors. ordonnancie. Ende van denzelven 50.000 lb. van den prijse alsvooren zullen de voors. gecommitteerde rekenynge doen voor alzulcken commissarisen als de keyser daertoe deputeren zal, ende dat in presencien van den Staten van Zeellant oft hueren gecommitteerden, welcke rekenynghe men hooren ende sluyten zal binnen der stede van Middelburch.

Oick mede alsoe men gereet sal moeten vinden 10 oft 12.000 gulden om de eerste maent te betalene, mits dat men gheenen ontfanck hebben en sal dan tenden derzelver maendt, zoe zullen de voors. zes gecommitteerde de voors. 10 oft 12.000 ponden van 40 grooten muegen zoucken up financie, ten minsten coste ende laste van den lande daervan zij huer lettere obligatorie den coopluyden geven zullen, ende zullen de voors. gecommitteerde hemluyden daerof rembourssseren van den penningen commende van den ontfanck van den voorn. assys ende impost, soe van der financien als van der principaler sommen. Voorts zullen de voors. gecommitteerde nopende de gaigen oft wedden van den voorn. ontfangers particuliers daervan met hemluyden overcommen ende appointeren ten meesten proffijte van den lande.

Ende als angaende de moeyte, gaigen ende loon van den voors. zes gecommitteerden zullen de voors. van den drie Staten met hemlieden zulcx overcommen ende appointeren als recht ende redenen heysschen zal.

Welcke accordt ende consent van 50.000 lb. van 40 grooten tpondt up de condicien ende pointen vooren verhaelt mijn voors. genadige vrouwe van wegen des voors. Key. Ma. geaccepteert heeft ende accepteert overdanckelick, zonder prejudicie van eenen yegelicken ende tzelve te treckene in consequencie, gelovende in goeder trouwen ende in princelicke worden bij deser acte de voors. condicien ende pointen te onderhoudene ende volcommen nair huer voirme ende inhouden gelijck hiervooren gescreven staet, verclarende voorts in alsoe verre alst noodt zij dat alle tgene des bij den voorn. consente geschiet zoude mogen zijn jegens ende contrarie de kueren, costumen oft oude gewoenten van denzelven lande, zij sonder prejudicie ende dat tzelve nyet betrocken en zal worden in consequencie in eeniger manieren.

Aldus gedaen binnen der stede van Mechelen, den XXIIII^en^ dach van april XV^C^ drientwintich.

Ondergeteekent: Marguerite, ende bij den audiencier: Dublioul.

– Afschrift: (door Dammas, naar een kopie door Bardaille naar het origineel) ZA, Rekenkamer I B-O nr. 379, f. 1-2v (opschrift: Copie van der acte van den consente deser beede van vijftichduysent ponden van veertich groten*); (17e eeuw) ZA, Rekenkamer A nr. 456, f. 95-97v (opschrift:* Acte van de bede van 50.000 ponden van 40 grooten te lichten bij impost over al tlandt van Zeelandt*). – Regest: Fruin, Rekeningen, p. 318, nr. 598.*

24 april. – Keizer Karel v verleent de Staten van Zeeland octrooi tot het heffen van verschillende nieuwe imposten. – Origineel (volgens Fruin 'met het geschonden zegel van den keizer in roode was'): ZA, Prelaat en Edelen nr. 39 (verloren gegaan in 1940). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 96, nr. 147.

30 april. – Filips van Bourgondië, bisschop van Utrecht, Maximiliaan van Bourgondië, abt van Middelburg, Floris van Egmond, graaf van Buren, en Adolf van Bourgondië, heer van Beveren, representerende de twee Staten van Zeeland, machtigen Adolf Herdinck, rentmeester van Bewesterschelde, Victor van der Zickele, baljuw van Vlissingen, Cornelis Pietersz., rentmeester van Sint-Maartensdijk, en Guillaume Bardaille, hun pensionaris, om met twee door de steden aan te wijzen personen in de steden en dorpen van Zeeland ontvangers aan te stellen om de imposten te heffen die waren ingesteld op 24 april.[2] *– Origineel: ZA, Prelaat en Edelen 40 (verloren gegaan in 1940). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 97, nr. 148.*

1 juni. – Adolf Herdinck, rentmeester van Zeeland Bewesterschelde, Victor van der Zickele, baljuw van Vlissingen, Cornelis Pietersz., rentmeester van Sint-Maartensdijk, Guillame Bardaille, pensionaris van Prelaat en Edelen van Zeeland, Gillis Olaertsz. en Jan Jacobsz. Boye, tresorier van de stad Zierikzee, door de Staten van Zeeland belast met de inning van de impost van 50.000 lb., benoemen Adriaan van den Heetvelde tot hun gemachtigde in deze.

Wy Adolf Herdinck, rentmeestre van Zeellandt Bewesterscelt, Victor van der Zickele, bailluy van Vlissingen, Cornelis Pietersz., rentmeester van Sinte Martinsdyck, Guillayme Bairdalle, pensionnaris van Prelaet ende Edelen van Zeellandt, Gillis Olaertsz. ende Jan Jacopsz. Boye, tresorier der stede van Ziericxee, als gecommitteerde bij den drie Staten svoirs. landts ten ontfange ende toezicht van den nyeuwen imposte geleyt over al tvoers. landt omme te furnerene de somme van vyftichduysent ponden van veertich groten Vlaems tpondt, onlancx bij den voirnomden Staten der K.Ma. geaccordeert voir een beede extraordinaris, alst blyck[t] by onse commissie in daten van den lesten dach van april XV^{C} XXIII lestleden; alzoe wy daertoe niet wel verstaen en muegen overmidts onse andere affairen, ende oick omme den meesten cost te scuwene, soe hebben wy als des macht hebbende ghecommitteert ende gestelt, committeren ende stellen midts desen Adriaen van den Heetvelde omme van van onsen wege over al tvoirn. landt van Zeellandt van den ontfangers particuliere tzelve impost tontfangene tot laste van reekeninge, hem gevende alzulcke ende gelijcke macht als ons bij den voirn. Staeten gegeven es, tot alzulcke gaigen ende wedden als hem bij den voirn. Staeten toegeleyt zal woirden.

In kennesse der waerheyt zoe hebben wy dit onderteeckent elck met ons gewoenlijck hanteeckent up den eersten in junio int jaer ons Heeren duysent vyffhondert ende drientwintich.

Ende aldus onderteeckent: Herdinck, Bairdaille, C. Pieters ende Gillis Olaertss.
– Afschrift: (naar het overgeleverde origineel) ZA, Prelaat en Edelen 209, f. [i]v (opschrift: Copie van der commissie Adriaen van den Heetvelde*). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 97, nr. 149.*

Den voern. bode [*Cornelis Oortsz.*] van dat hy noch ommegedraegen ende vercondicht heeft ter plaetsen gecostumeert een open bezegelde placcaet der K.M. in date van den XXVIII^{en} july XV^{C} XXIII, inhoudende den nyeuwen impost up wyn, bier, graen etc., by die Staeten van Zeellant der voers. K.M. geconsenteert tot onderhoudenisse van zeeker scepen van

oerlogen ende bewaernisse van der harinckvaert, breeder blyckende by denzelve placcaet, die men hier overlevert; ende mits dien denzelven bode betaelt zynen gewoenelicken sallarys, te wetene 7 s. g. Vlaems, qui valent in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s.[b] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 946, f. 34v-35.*

Staat van rekening, in het kort gesteld door Adriaan van Heetvelde, die namens en uit last van de zes gecommitteerden van de Staten van het land van Zeeland de penningen geïnd heeft van de nieuwe impost, die in juni 1523 over heel Zeeland was gelegd om de som van 50.000 lb. van 40 gr. Vlaams te fourneren die in april door de Staten van Zeeland aan de keizer was geaccordeerd; zulks over hetgeen hij ontvangen heeft binnen de eerste zes maanden uit handen van de particuliere ontvangers die daartoe zijn aangesteld in alle steden en dorpen van Zeeland, zowel Bewester- als Beoosterschelde. – GA Middelburg, Register 'Bijsonderheden meest de stadt concernerende', nr. 12 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 1240.

Mechelen, 7 februari 1524. – Karel, rooms-koning, geeft Floris, graaf van Buren en heer van IJsselstein, die hem toestaat dat de impost die geheven wordt om de buitengewone bede van 50.000 pond op te brengen ook zal worden betaald door de ingezeten van diens heerlijkheden Kortgene en Sint-Maartensdijk, die vanouds vrijgesteld zijn van dergelijke heffingen, de verzekering dat zulks niet ten koste zal gaan van genoemde voorrechten. – Afschrift (naar het origineel, door Joachim Corneliss.) ARA Brussel, Audiëntie nr. 667, f. 363-363v (opschrift: Copie*).*

12 februari 1525, Middelburg. – Adolf Herdinck, rentmeester van Zeeland Bewesterschelde, verzoekt de regering van Middelburg binnen veertien dage te willen betalen de som van 44 lb. 26 s. 8 gr., zijnde het aandeel dat Arnemuiden met Nieuwerkerk, onder de jurisdictie van Middelburg gelegen, nog ten achteren is in het fournissement van de 50.000 gulden, door de Staten van Zeeland op 19 november van het vorige jaar[3] aan de keizer geconsenteerd als extraordinaris bede. – Origineel (eigenhandig ondertekend): GA Middelburg, Register 'Brieven aen de stadt 1500-1529', nr. 107 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 1322.

a *Hier* Grave *hs.*

b *De gehele post is doorgestreept. In de marge staan de volgende aantekeningen van de Rekenkamer: 1)* Loquatur, alzoe dit roert tlants van Zeelant. 2) Duerslaegen om deselve redenen wille, ende so den rentmeester dat placat gelaeten.

1 In deze Mechelse stadsrekeningen over de periode 1 november 1522-31 oktober 1523 staan verspreid over f. 189-191v diverse posten die betrekking hebben op de 'dachvaert generael van alle de ghemeyne landen' (aldus een post op f. 189), met in de marge dateringen (van de financiële afhandeling van de posten) tussen 26 februari en 11 mei; de nrs. 1537, 1540 en 1541 van de onderhavige editie werden derhalve wel als één lange dagvaart beschouwd. De geciteerde post betreffende de abt van Middelburg heeft marginaal de datum 'XXVII aprilis 23'. Naast de prelaat, en zeer veel andere gecommitteerden uit Holland, Vlaanderen, Brabant en elders, worden geen Zeeuwse afgevaardigden vermeld.

2 Op 25 mei werd de rentmeester van Sint-Maartensdijk via een bode gemaand om naar Middelburg te komen 'omme metten anderen gecommitteerden te communiceren nopende tinstellene van den voorn. impost'; ZA, Prelaat en Edelen nr. 209, f. 28. Op 18 juni stellen zij de impost in te Zierikzee; ibidem f. 28v-29. De zes gecommitteerden ontvangen als vergoeding van de door hen gemaakt onkosten in totaal 115 lb. 4 s. g.; ibidem f. 23[bis]-23[bis]v. In de laatste post worden ook de namen genoemd van de twee stedelijke vertegenwoordigers, te weten Gillis Olaertsz. assijsmeester van Middelburg en Jan Jacobsz. Boye tresorier van Zierikzee.

3 Met 'het vorige jaar' zal 1523 bedoeld zijn, aangezien de brief is gedateerd in 1524, naar de stijl van Holland. De datum van 17 november is daarentegen niet te verklaren; er is in ieder geval naast de bede geconsenteerd op 24 april 1523 niets bekend van nog een bede van 50.000 lb. in dit jaar.

1542 1523 SEPTEMBER 11, MIDDELBURG

b Dezelve [*Daneel Marka, bode*] noch van een andere placcaet van denzelven rentmeestre [*Adolf Herdinck*] in daten den VII^en^ in septembre daeraen, inhoudende dat de Staten van Zeellant oft huere gedeputeerde hen vinden zouden den vrindach daeraen [*11 september*] bynnen der stede van Middelburch omme tanhooren tgene des mijne genadege vrauwe van wegen des K.Ma. ende van den hueren zal doen verthoonen van diverssche zaken den lande van Zeellant angaende, breedere blijckende bij tzelve placcaet, hier overgelevert met quitancie over tvoirn. loon van 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 149, f. 122-122v.*

1543 1523 SEPTEMBER 24-29, OKTOBER 18, MECHELEN

a Willem Jansz. Hals de somme van vier ponden twaelf scellingen grooten Vlaems voor zijne vacacien van XXIII dagen tot 24 stuvers sdaechs, die hij uuyt geweest ende gevaceert heeft te peerde treckende in Artois nair den grave van Bueren om van hem thebbene procuracie daerbij hij consenteren soude metten anderen edelen ende Staten van Zeellant te vercoopen up tvoorn. landt zekere renten om te furneren 68.000 lb. van 40 grooten tot laste des K.Ma., ende tverloop van dien voor den tijt van acht jaren tot laste van denzelven lande van Zeellant, reysende voorts tot Calais ende van daer upte frontiere van Vranckerijcke mits dat de voorn. grave van Bueren vertoogen was, alst breedere blijct bij ordonnancie als vooren in daten den XVIII^en^ dach der maent van decembre voorn., hier overgelevert met zijn quitancie; daeromme hier de voors. 4 lb. 12 s. g., maken 27 lb. 12 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 79, f. 26v-27.*

c Den voers. rentmeestre [*Adolf Herdinck*] noch de somme van zevenentzestich ponden viere scellingen van 40 groten. voer zijne vacatien van tweenveertich geheele daghen ten prijse voers. sdaechs die hij gevaceert heeft ten drien reysen te hove wesende te Mechelen, zoe ter zaken van tbeleet van der anticipacie van 68.000 lb. die de Staten van Zeelant behooren te betaelen eenighe coopluyden van Andwerpen, bij vercoopinge van renten daerof tverloop es tot laste van den voirn. lande van Zeelant, wesende 20.000 lb. munte voers., ende andere diverssche afferen den K.Ma. angaende, alst blijct bij ordonnancie in daten den XIX^en^ in octobre XV^C^ drientwintich, geteyckent Ruffault, hier overghelevert; daeromme hier de voers. 67 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 149, f. 118v-119.*

Guillame Bardaille, pencionnaris van den Prelaet ende Edelen van Zeellant, de somme van viere ende twintich ponden van viertich grooten tpondt voer zijne vacatien van vierentwintich geheele daghen te twintich stuvers sdaechs die hij gevaceert heeft te hove wesende te Mechelen ter zaken van een extraordinaris bede van 20.000 lb. van 40 groten voer tverloop van zekere rente te vercoopen up tlandt van Zeellant, als breedere verclaert staet int voirgaende article, blijckende bij ordonnancie in daten den XX^en^ in octobre XV^C^ XXIII voirnoomt, geteyckent A. de Lalaing ende Ruffault, hier overgelevert met quitancie; daeromme hier de voirs. 24 lb. – *Ibidem f. 119.*

Den voirs. pencionaris Bardaille noch de somme van negen ponden vijf scellingen acht gr. Vlaems, te wetene de acht ponden thien scellingen 8 groten Vlaems voer zijn vacacien van XXXIII gheheel daigen tot 5 s. 4 gr. sdaighs, die hij ghevaceert heeft om in deynde van der maindt van septembre XV^C^ XXIII gereyst te zijne te hoeve ende aldair metten gedeputeerden van der steden van Zeelant de voirn. K.Ma. in tegenwoirdicheyt van mijn ghenaedige vrouwe gheaccordeert te vercoepene up dlandt van Zeelandt 4250 lb. van 40 groten tsjairs, te lossene den penninc XVI voer den tijt van acht jairen tot laste van zijnder Genaeden, ende bovendyen hem gheaccordeert 20.000 lb. van 40 groten voer tverloep van den voirn. 4250 lb. voer eens te betaelene binnen de voirs. acht jairen, ende oeck aldair ghesolliciteert thebbene twee oft drie mandementen van diversche pointen de voirn. Staten van Zeelandt aengaende; ende dander 15 s. groten eenen boede van mijne heere van

Utrecht om van Wijck ghebrocht te hebbene een procuracie bij den voirn. heer van Utrecht ghepasseert up den voirs. rintmeestre Herdincx om van zijnen weegen te consenterene in de vercoepinge van desen voirs. 4250 lb. tsjairs etc., breder blyckende bij ordonnancie als voeren in daten den XXIX^en^ dach van octobre XV^C^ XXIII, hier overgelevert met zijn quitancie; dairom hier de voirs. 9 lb. 5 s. 8 groten, maken 55 lb. 14 s – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 78, f. 32v-33.*

e *24 september, Mechelen. – Keizer Karel v bevestigt en vermeerdert op verzoek van de edelen en steden van Zeeland, representerende de twee Staten van het land, het privilege dat door hertog Filips van Bourgondië op 28 oktober 1446 was verleend, betreffende maatregelen om overdracht van goed in de dode hand tegen te gaan.*

Kaerle, bij der gratien Gods gecoren Roemsch keyser, altyts vermeerder sRijcx, coninck van Germanien, van Spaengnen, van Arragon, van Navarre, van beyden den Cecillien, van Jherusalem, van Hongrien, van Dalmacien, van Croacien etc., eertshertoge van Oistenrijck, hertoge van Bourgoingnen, van Lothrike, van Brabant etc., prince van Hollant, Zeellant etc., heere van Vrieslant etc., allen den gheenen die desen jegewoirdigen zullen zien oft hooren, saluyt. Vanwegen den eedelen ende steden onts lants van Zeellant, representeerende die twee Staeten ons voors. lants, is ons te kennen gegeven geweest hoe bij wijlen saligher gedachten onse heere ende oudevadere hartoghe Philips van Bourgoingnen, wyens ziele God genadich zij, om te versiene totter ongeregeltheyt dewelcke in zijnen tyt in de geestelicheyt van Hollant, Zeellandt, Vrieslant was int vercrygen ende apprehencie bij dezelve geestelicheyt van arven, van renten ende van allen anderen manieren van waerlicke goeden bij coepe, bij successie ende anders; ten versoucke ende sollicitacie ende bij advijse van den voirsaeten des voors. thoenderen dede zeeckere ordinancie ende daerup zijne opene brieven expedieren, den tenuer van denwelcken geextraheert uuyt den regijstre van onsen Camer van Hollandt hiernaer volcht etc.

Volgt de ordonnantie van hertog Filips d.d. 28 oktober 1446; zie Dagvaarten Holland nr. 373, p. 34. De akte is op ordonnantie van de landvoogdes op 8 oktober 1523 (sic) in de Registerkamer van Holland geëxtraheerd uit het Memoriale T, f. 102-103.

Mer overmits dat men van de voors. provisie ende octroye tot nu toe nyet meer gebruyct en heeft in onsen voors. lande van Zeellant, die ongeregeltheyt in de geestelicheyt aldaer sichtent dien tyt all veele meer ende ongelijcke grooter geweest heeft ende noch es dan zij alsdoen ende tevooren was, dagelijcx zoe lanck zoe meer grooter wort, ende vervorderen hem die voors. van der geestelicheyt ende sonderlinge die geoorde persoenen dagelijcx alle manieren van arven ende andere waerlicke goeden te crygen bij alle middelen dat zij dincken connen ende moegen, meer dan zij oyt gedaen hebben, ende zulcx dat tgheheel lant van Zeellant geschepen es te comen in den handen van de voors. geestelicheyt, ten grooten achterdeel van den voors. thoonders; ende ten eynde van der ruyne ende destructie ons voors. landes ende bij consequencie van onse hoocheyt ende heerlicheyt ende van onsen renten, demeynen, subvencien ende dienst, indien bij ons daertoe nyet voirsien en wordt van behoirlicke provisie, om dewelcke diezelve thoonders ons oitmoedelicken gebeden hebben ende sonderlinge dat ons believen wille te confirmeeren ende ratificeeren tvoirs. octroy van hartoghe Philips, hierboven geinsereert, ende diezelve amplieerende te willen ordineeren ende statueeren dat van nu voirtaen nyemant, van wat state of condicie hij zij, die in onse voors. lande van Zeellant hem zelven, zijn kinderen oft anderen hetzij mannen- off vrouwenpersoenen in cloosteren oft godtshuysen zullen willen stellen, denzelven cloosteren oft godtshuysen nyet geven en moegen eenighe arffelicke goeden oft renten dan alleenlijck sekere redelicke somme van penningen oft lyfrenten tot alimentacie van denzelven persoonen die zij in cloesteren oft godtshuysen begeven oft stellen zullen willen, up die verbuerte van denselven arven ende goeden; ende oock dat geen geoorde luyden, van wat oerden dat zij zijn, binnen denzelven landen eenighe erffelicke goeden oft renten

en moegen nemen, anvaerden, coopen oft vercrijghen bij ghifte, doode, bij testamente van haren ouderen, maghen oft vrienden, noch oick bij coop oft anderssins in eeniger manieren, insgelijcx upte verbuerte van denzelven goeden; ende up all doen expedieren onse opene brieven in behoirlicken vormen.

Soe eyst dat dese saecken overgemerct ende willende voirsien totter ongeregeltheyt van der voors. geestelicheyt van Zeellant ende tot confirmacie van onsen voors. landen ende ondersaeten ende oick van onser hoocheyt, heerlicheyt, renten, demainen ende diensten aldaer, wij bij rijpe deliberacie van den raide ende bij advijse van onse zeere lieve ende zeere beminde vrouwe ende moye die eertshertoginne van Oistenrijck, hertoginne ende gravinne van Bourgoingnen, douagiere van Savoyen, regente ende gouvernante etc., ende van onsen lieven ende getrouwen die hoofden presydent ende luyden van onsen Secreeten ende Grooten Rade ende van der Financie neffens haer wesende, hebben die voors. brieven van provisie ende actroy van wijlen hertoghe Philips onsen oudevader, hierboven geinsereert, ende elcke puncten ende artikelen van dien geconfirmeert ende geratifficeert ende geapprobeert, confirmeeren, ratificeeren ende approbeeren uuyt sonderlinge gracie bij desen brieve, ende zoo verre als van noode zij hebben van nyeux geordineert ende gestatueert, ordineeren ende statueeren bij desen dat nu voirtaen geen georde luyden, van wat oirdene dat zij zijn, in onsen voors. lande van Zeellant erve nemen en zullen van haeren ouderen, magen oft vrienden in eenigher manieren, alst bij onsen voors. oudevaders geordineert ende verboeden es geweest; ende uuyt onser meerder gracie ende bij advijse als boven hebben oick geordineert ende statueert, ordineeren ende statueeren voor edict bij desen dat nu voirtaen in denzelven onsen lande van Zeellant nyemant, van wat state oft condicie hij zij, die hem zelven, zijne kinderen oft anderen tzij mannen- oft vrouwenpersoonen in eenighe cloosteren oft goidtshuysen zullen willen stellen oft begheven, denzelven cloesteren oft goidtshuysen en zullen moegen geven eenige erffelicke goeden oft renten, up die verbuerte van arven ende goeden zlsoe gegeven, maer dat zij alleenlijck zullen moegen geven zulcke redelicke somme van penningen oft lyffrenten alst van noode wesen sal voor die alymentacien van denzelven persoonen die hem begeven hetzij ten cloosteren oft goidtshuysen stellen zullen, ende anders nyet; ende oeck dat geen geoorde luyden, van wat oerden dat zij zijn, binnen denzelven onsen lande eenighe erffelicke goeden off renten en zullen moegen nemen, anvaerden, coopen oft vercrijgen bij ghifte, doode, testamente van haeren ouderen, magen oft vrienden noch oick bij coope oft anders in eeniger manieren, up die verbuerte van denzelven arven oft goeden.

Ontbieden daeromme ende bevelen onsen lieven ende getrouwen die hooft, president ende luyden van onsen Raide en Rekeninge in Hollant, rentmeesters van Bewesten- ende Beoistenscelt in Zeellant, bailliuwen van Middelburch, van Ziericxzee, van der Goes, van Reymerzwaele, van der Thoelen, van der Veere, van Vlissingen ende allen anderen onsen rechteren, justicieren ende officieren wien dit angaen oft anroeren mach ofte sall moeghen, ende elcken van hem bijzondere zoe hem toebehoeren sal, dat onse voors. confirmacie, approbacie, edict, statuyt ende nyeuwe ordonnancie ende all den inhouden van desen vercondigen ende publiceeren over alle onse voors. landen van Zeellant ter plecken daer men gewoenlick es publicacie ende uuytroepinge te doen, updat nyemant cause van ignorancie daeroff en mach pretendeeren; ende diezelve onderhouden ende observeeren naer haer voorme ende inhouden sonder emmermeert te doene ofcommen noch te laten doene offcommen directelick off indirectelyck ter contrarien in eenigher manieren, procedeerende ende doen procedeeren tegens den overtreeders oft inbrekers van dien bij executie van den peynen voors., ende anderssins sonder eenich verdrach oft dissimulacie, want ons alsoe gelieft.

Ende want men van desen onsen jegewoirdigen brieff te doen sal moegen hebben in verscheyden plaetsen, wij willen dat an tvidimus van dien gemaict onder zeghel auctentijck oft copie geteyckent bij eenighe van onsen secretarijssen oirdinarijsse geloeve gegeven zij, gelijck van dese originaele.

Des toirconden zoe hebben wij onsen zegel hieraen doen hangen. Gegeven in onser stede van Mechelen den XXIIII[en] dach van septembri int jaer ons Heeren duyst vyffhondert ende drientwintich, ende van onsen Rijcke te weetene van den Roomschen ende Hongrien etc. tvyfste, ende van Spaengnen ende anderen tachste.

Aldus staet gescreven up den ploy: Bij den keysere in zijne Raide; ende onderteyckent: VerdeRue.

– Origineel (volgens De Stoppelaar met 'groot en contrazegel in rood was'): GA Middelburg nr. 286 (verloren gegaan in 1940). – Afschriften: ibidem Guldenregister, f. 66; ibidem Privilegieboek III, f. 27 (beide eveneens verloren gegaan in 1940); (17e eeuw) ZA, Rekenkamer A nr. 452 (Copulaatboek I), f. 167-170 (opschrift: Copie – Placaet van keyser Caerle opt verbot van successien ende coopen van onroerende goeden voor cloosteren, godshuijsen etc. de anno 1523*). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 97-98, nr. 152. – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 1233.*

24 september. – Rooms-keizer Karel v benoemt Adolf van Bourgondië, heer van Beveren en Veere, admiraal van de zee, tot zijn gemachtigde om van de leenmannen van Zeeland de toewijzing te verzoeken van de bede van 20.000 lb. – Origineel (volgens Fruin 'met het geschonden zegel van den keizer in roode was'): ZA, Prelaat en Edelen nr. 27 (verloren gegaan in 1940). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 97, nr. 151.

29 september, Mechelen. – Dezelfde bevestigt op verzoek van de drie Staten van het land en het graafschap van Zeeland de oude keuren en privileges, krachtens welke geen ingezetene ter eerster instantie buiten de provincie mag worden betrokken; voortaan zullen de ingezeten ook geen tol hoeven te betalen voor hun eigen goederen, wanneer zij die van het ene eiland naar het andere vervoeren.

Kaerle, by der gratien Godts gecoren Roomschen keyser, altyt vermeerder s'Rijcx, coninck van Germanien, van Spaengien, van Arragon, van Naverre, van beyden Sicilien, van Hierusalem, van Hongarie, van Dalmatie, van Croatie etc., eertshertoge van Oostenrijck, hertoghe van Bourgoignen, van Lotherijcq, van Brabant, van Stier, van Karinthe, van Carmole, van Limborch, van Lucemborch ende van Gelre, grave van Habsbourg, van Vlaenderen, van Tirol, van Arthoijs, van Bourgoigne palsgrave ende van Henegouwe, landtgrave van Elsaten, prince van Swaeven, marckgrave van Burgau ende des Heijlics Rijcx, van Hollant, van Zeelant, van Phirt, van Fiburg, van Namen ende van Sutphen grave, heere van Vrieslant, van der Windismarck, van Porternau, van Salins, van Mechelen; alle die dese brieven sullen sien saluyt. Vanwegen den drije Staten ons lants ende graefschepe van Zeelant, zoo in heuren naeme als in den naeme van de gemeene ingesetenen desselfs ons lants, es ons te kennen gegeven hoe, al ist zoo dat t'selve lant bij keuren ende anders geprevilegeert zij dat men van rechtsweghen den ingesetenen van diere buijten t'voors. landt in de eerste instantie niet betrecken en mach, oock dat hen tot diversche stonden bij ons geconsenteert ende toegezeijt is geweest dat dezelve ingesetenen van Zeelant egeene thollen betalen en souden van tgene des zij van d'een eijlant in d'andere binnen slants voeren zouden, nietemin dit niet jegenstaende sij werden dagelijcx daerteghen gemolesteert ende geturbeert tot heure groote prejudicie ende intereste, ende duchten dat sij noch meer wesen zullen tenzij dat bij ons hen hierop niet voorsien en worden in behoorlijcke provisien, als omme t'zelve daerom biddende;

soo ist dat wij de zaecke voors. overgemerct ende willen dat de supplianten gehouden ende gemainteneert worden in huere voors. keuren ende previlegien ende oock te houden dese bij gelofte, ende genegen wesende ter bede ende supplicatien van den voors. supplianten, hebben om dese redenen ende ander ons daertoe porrende bij advise ende goetduncken van onse zeer lieve ende beminde vrouwe ende moeije de eertshertoginne van Oostenrijck, hertoginne ende gravinne van Bourgoigne, douagiere van Savoije, regente ende gouvernante, ende van onsen lieven ende getrouwen die hooftpresidenten ende luijden

van onsen Secreten ende Grooten Raide ende van onse Finantie, neffens ons hier wezende, die voors. keuren ende previlegien roerende dat men d'ingesetenen van ons voors. lants van Zeelant niet betrecken en mach in deerste instantie geconfirmeert, geratificeert ende geapprobeert, confirmeren, ratificeren ende approberen mits desen onsen brieve, ende soo verre alst van noode zij hebben wij van nieus gegeven ende geaccordeert, geven ende accorderen de voors. keuren ende previlegien om daeraff te genieten ende gebruijcken naer d'inhouden derzelver; ende voorts bij advise als boven hebben hen oock voor ons ende onse nacomelinghen graven ende gravinnen van Seelant geoctroijeert, geaccordeert ende gewilleceurt, octroyeren, accorderen ende willeceuren bij desen onsen brieve dat zy ende andere ingesetenen ons voors. landts van Zeelant van nu voortaen egeen thollen en sullen geven van heuren eijgen goeden die zij binnen Zeelant van den eenen eijlande in d'andre voeren oft doen voeren zullen, maer hebben hen daervan bevrijt ende bevrien mits desen; ontbieden daeromme ende bevelen de hooftpresidenten ende de luijden van onsen Secreten ende Grooten Raide ende van onse Finantie, stadthouder, president ende luijden van onsen Raide ende Rekeninghe in Hollant, Zeelant ende Vrieslandt, rentmeesteren van Bewester- ende Beoosterschelt in Zeelant, thollenaers van Yersickeroort ende allen onsen rechteren, justicieren ende officieren ende ondersaten die dit aengaen sal moghen, heuren stedehouderen ende elcken van hen bijsondere zoo hen behooren zal, dat zy van dese onse confirmaetie, ratificatie, approbatie, consent ende accort ende van allen den inhouden van desen in der vougen ende manieren voren verhaelt doen laeten ende gedoogen de voors. supplianten rustelijck, vredelijck ende volcomentlijck genieten ende gebruijcken, zonder hen te doen noch te laeten geschieden eenich hinder, letsel oft moeyenisse ter contrarien; want ons alzoo gelieft.

Ende want men van dese onse jegenwoordighe brieven te doen sal mogen hebben in diversche ende verscheijden plaetsen, wij willen dat aen t'vidimus van dien gemaect onder t'zegel autentijcq oft copie geteeckent bij eenige van onse secretarisen ordinaris geloove gegeven zij, gelijc hier aen deze originael.

Gegeven in onse stadt van Mechelen den XXIX^en^ dach van septembrij int jaer ons Heeren XV^C^ XXIII^tich^, ende van onsen Rijcken te weten van den Roomschen ende Hongarien etc. t'vijffde ende van Spaengnen t'VIIIe.

Aldus staet geschreven op den ploy: Bij den keyser in sijnen Rade onderteeckent: Verderue.

– Origineel: ZA, Prelaat en Edelen nr. 11 (volgens Fruin 'met het geschonden zegel van den keizer in roode was'; verloren gegaan in 1940); GA Middelburg nr. 287 (volgens De Stoppelaar op perkament; eveneens verloren gegaan in 1940). – Afschriften: (gelijktijdig, door de secretaris van de stad Goes) ZA, Prelaat en Edelen nr. 11; GA Middelburg, Guldenregister, f. 167; ibidem Privilegieboek III, f. 60 (alle eveneens verloren gegaan in 1940); (17e eeuw) (naar een kopie door Willem Pieters, secretaris van Goes) ZA, Rekenkamer A nr. 452 (Copulaatboek I), f. 160-161v (opschrift: Copie*); (door notaris E. Oliphant, naar een door Chr. Roels gewaarmerkte kopie door Willem Pieters, secretaris van Goes) ibidem f. 164-165v (opschrift:* Extract*); (ca. 1670, naar een kopie door Verderue naar het origineel) GA Arnemuiden nr. 2, f. 42v-44, nr. 22; (door B. de Jonge) ibidem f. 48-48v, nr. 25. – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 98, nr. 153. – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 1234 (ad '19 september'[1]). – Deze editie is naar GA Arnemuiden nr. 2, f. 48-48v.*

18 oktober, Mechelen. – Landvoogdes Margaretha van Savoye accepteert de voorwaarden waaronder de Staten van Zeeland zich bereid hebben verklaard tot een bedrag van 68.000 gulden aan rentebrieven te verkopen ten laste van het gewest, bij anticipatie van de beden der acht volgende jaren, waarvan de renten gevonden zullen worden door de heffing van 2 groten bij de breedte van elk gemet gedurende een jaar en van 1 groot bij de breedte van elk gemet gedurende de zeven volgende jaren.

Alzoe in de maent van septembre XV^{C} drie ende twintich lestleden mijne aldergenadichste vrouwe mevrouwe van Savoye, regente ende gouvernante van wegen der K.Ma., den Staten slandts van Zeellandt bescreven heeft te vergaderen binnen der stadt van Middelburch in Zeellandt, aldaer zij bij meester Pieter Taispijl, raidt ende meester van der Requesten ordinaris der K.Ma. in zijnen Grooten Raide te Mechelen, als daertoe gecommitteert, den voorn. van den Staten heeft doen verthoenen ende te kennen geven hoe dat de voors. K.Ma. tzijnen vertrecken van zijnen landen van harwaertsovere naer zijn coninckrijcken van Spaengnen liet veel groote sculden, bij hem gemaict om zaken van der oorlogen, loopende ter financien tot coste zijnder K.Ma. binnen der stede van Antwerpen, omme dewelcke te quytene, betalene ende ontlastene zijn Ma. hadde geordonneert mijne voors. genadighe vrouwe te beleedene bij die van den Staten van zijnen voors. lande van harwaertsovere als dat elck huerer zoude willen doen ende accorderen eenige anticipatien ofte vercoopinge van renten ende dezelver zijnen Ma. gheven tcours ende verloop van dien, achtervolgende twelcke mijne voors. genadige vrouwe zoe veele gedaen hadde als dat die van der voors. stede van Andtwerpen gequeten hebben eenige van der voors. sculden ende financien meer dan 200.000 guldenen, die van den landen van Vlaenderen hebben oick gefurniert goede groote sommen, ende die van den lande van Hollandt hebben uuytgereyct ende betaelt bij anticipacien sichtent den voors. vertrecke meer dan 200.000 croonen, omme die luyden van oorloge wezende up de frontieren van Geldre, Hollandt ende Vrieslandt, ende dat onder de voors. sculden ende financien es eene van 68.000 guldenen van 40 grooten, dewelcke mijne voors. genadige vrouwe hadde geschict ende gelaten omme tpart ende porcie van den voorn. lande van Zeellandt, ende van over een jaer tijts was in willen ende meningen an hemluyden te verzoekene up de beden geaccordeert ende taccorderen te willen quyten ende betalen tprincipael van der voors. somme van 68.000 guldenen bij vercoopinge van renten upt voors. landt van Zeelandt, gevende tverloop van dien der voors. K.Ma.

Nietemin angesien de lasten ende affairen die de voors. van Zeellandt gehadt hebben, hadde haer tot noch toe verdregen hemluyden te moyene ende traveillierene, maer omme dieswille dat de costen ende financien van den voors. 68.000 guldenen, dewelcke van maercten te maercten betaelt moeten wordden, zeer groot ende excessyff zijn, als van tusschen 12 ende 13.000 derzelver gulden bij jare, zoe heeft mijne voorn. g. vrouwe te dier causen jegewoirdich gedaen vergaderen de voorn. van den Staten tslandts van Zeellandt, ten eynde dat zij anscou hebbende up des voors. es zouden willen vercoopen tot hueren laste upt voors. landt de somme van 4250 guldenen van 40 grooten erffelicke rente, te lossen den penning 16, die over tprincipael beloopen zullen ter voors. somme 68.000 gulden, dwelcke daermeede gequeten zoude werden, ende belet de groote costen ende financien die men uuyt saicke van dien tot noch toe hadde moeten betalen, up condicien dat dezelve mijne g. vrouwe hemluyden zouden doen remboursseren van den voors. 68.000 gulden binnen acht jaeren bij gelijcker porcie up de beden van den voors. lande van Zeellandt al nu geaccordeert ende loop hebbende, enbde taccorderene daerof de porcie van elcken jare beloopen zoude 8500 der gelijcke guldenen, omme daermede te lossen ende ontlasten de voors. rente. Verzouckende daeromme an den voors. van den Staten van Zeellandt, anmerckende de debvoiren ende goetwillicheyt van den anderen landen, ende dat mijne voorn. g. vrouwe gheenen anderen oft betren middele en conste gedencken omme de ontlastinge van der voors. financien dan de middel voorscreven, oick mede dat de voors. begeerte hemluyden tot gheenen grooten laste commen en mach, dat zij derzelver der K.Ma. zouden willen consenteren ende accorderen de voors. vercoopinge van rente van 4250 gulden upt voors. landt van Zeellandt, ter lossinghe den penning 16, ende gheven tcours ende verloop van den voorn. rente, dwelck bedragen zoude binnen de voors. acht jaeren omtrent 20.000 guldenen, presenterende de voors. van den Staten tot huerlieder verzekertheyt ende ontlastinge ende om dopbuersinge van den voors. 68.000 gulden binnen de voors. acht jaeren bij gelijcker porcie te doen expedieren zulcke letteren ende brieven als zij zullen willen ende begeeren.

Soe eyst dat die Prelaet ende Eedelen van denzelven lande, midtsgaders die van den

steden van Middelburch, Ziericxzee, Reymerswale ende Goes, naer communicatie daerup gehadt, consider[er]ende de nootsaken ende affairen van derzelver K.Ma., nyetjegenstaende die groote lasten, armoede ende betalynge van drie diverssche beden, zoewel ordinaris als extraordinaris jegewoirdich loop hebbende binnen tvoors. landt van Zeellandt, hebben up huydent datum van desen boven de lasten voeren verclaert geconsenteert ende geaccordeert, consenteren ende accorderen bij desen liberalicken der voors. K.Ma. de vercoopinge van den voors. rente van 4250 lb. van 40 grooten upt voors. landt van Zeellandt, ter lossinge den penning zesthiene, ende dat voor den tijt van acht jaeren, daervan de voors. van den Staten den coopers huer bezegelde brieven van verzekerthede gheven zullen als dat behoort, ende bovendien accorderen zij ende geven de voors. K.Ma. tvoors. cours, bedragende omtrent 20.000 ponden van 40 grooten tpondt, omme daermeede te betalene tcours ende loop van den voors. rente binnen den voors. tijt van acht jaren ende nyet langere, up de condicien hiernaer volgende.

Te wetene dat mijne voors. genadige vrouwe van wegen der K.Ma. voors. coopers zal doen zoucken omme de voors. rente van 4250 lb. upt voors. landt van Zeellandt te coopen ter lossinge den penning zesthiene, ende dat zij van den penningen daer of commende zal doen betalen ende rembourssseren de coopluyden oft anderen die de voors. sommen van 68.000 ponden van 40 grooten tpondt geanticipeert ende verleyt hadden up financien. Oick dat zij den tijt van acht jairen lanck geduerende van der bede ordinaris van 30.000 ponden jegewoirdich loop hebbende in Zeellandt, ende loop sal mogen hebben indien zij van nyeux geconsenteert ende gecontinueert wierde, ende daer neen up alle des K.Ma. demeynen binnen den lande van Zeellandt, jairlicx defalquieren zal de somme van 8500 ponden van 40 grooten, daeraff teerste achte jaer defalcatie aff wesen zal sint Jansdage decollacio [*29 augustus*] onlancx leden in dit jegewoirdich jaer XV^{C} XXIII, omme de voors. rente van 4250 ponden binnen de voors. acht jaren te mogen lossen jairlicx porcie ende porcie gelijcke, ende daervan geven de voors. van den Staten ende doen expedieren tot huerluyder verzekerthede ende ontlastinge alzulcke brieven alst behooren zal.

Omme welcke 20.000 ponden van 40 groten tpondt oft daer omtrent binnen de voors. acht jaren te moegen vinden, soe hebben de voors. van den Staten geadviseert ende gesloten ten minsten laste ende grieve van eenen yegelicken dat men heffen zal scootsgewijse ende dair omme leggen ende schieten bij der breedde up elck gemet landts over all Zeellandt staende ten vollen schote, tvrije medegaende, voor dit jegewoirdich jaer XV^{C} XXIII dat verscheen sint Jansdage decollacio lestleden twee grooten Vlaems, ende voor zeven naeste nairvolgende jaren jairlicx eenen grooten Vlaems up tvoors. gemet bij der bredde ten vollen schote staende over all Zeellandt, tvrije medegaende, die men innen zall mitter ordinaris bede jegewoirdich loop hebbende in Zeellandt tot coste van den lande, des indien de voors. K.Ma. yemandt eenige gracie dede, dat tzelve wesen zal tzijnen coste ende laste, ende nyet ten laste van den voors. lande, omme de penningen daeroff commende geemployeert te wordene in de betalinge van den voors. 20.000 ponden oft dair omtrent over tcours van den voors. rent binnen de voors. acht jaren. Wel verstaende oick dat achtervolgende de kuere, previlegien ende oude costumen van den voorn. lande van Zeellandt, besundere nair den inhoudt van den XLVI^{en} article van den eersten capitle derzelver kuere, mijne voorn. genadige vrouwe trecken zal binnen den voors.lande van Zeellandt, omme de geschoten ende geleyde penningen van twee grooten upt gemet bij der breedde ten vollen schote staende over all Zeellandt, tvrije medegaende, voor teerste achte jaer verschenen sint Jansdage decollacio XV^{C} XXIII lestleden, ende voor andere zeven jairen dairanvolgende jairlicx eenen grooten Vlaems up tvoors. gemet bij der breedde der K.Ma. voors. met mannen vonnesse te doen wijsen alst behoort, ende voorts te doene de solempniteyten in sulcken zalen gewoenlick, mit condicien oick dat de voors. twee grooten over de bredde voor teerste achte jaer geconsenteert nae den voors. sint Jansdage decollacio [*29 augustus*] XV^{C} XXIII lestleden, ende oick tvijsdomme van dien, zij zonder prejudicie van den voors. XLVI^{en} article ende voor dese reyse alleenlicken zonder tselve te trecken in consequenccie,

ende dat mijne voors. genadige vrouwe comme ende de solempniteyten volbringen zal up de gront ende aerde van Zeellandt zoet huer aldereerst moegelick wesen zal, oft bij gebreke van dien zoe zullen de voors. gescoten penningen ter cause van desen consente geacht wordden voor null ende als nyet geschiet. Ende voorts indien yet overt van den penningen die ter cause van desen geleyt ende geschoten zullen wordden over de breedde als vooren verhaelt staet, dat tzelve besteedt ende geemployeert zal wesen in de andere affairen ende nootsake van den voorn. lande, ter ordonnancie nochtans van den Prelaet ende Edelen voorscreven, daeroff de rentmeesters Bewest ende Beoisterschelt oft hueren gecommitteerde jairlicx rekeninge ende reliqua doen zullen, oick naer oude costume, ende dat de voors. rentmeesters alzoewel Bewesterschelt als Beoisterschelt met bereeden resten der K.Ma. zullen mogen betalen. Behoudelick ende wel verstaende dat men hangende den voors. accorde ende oick de andere beden zoewel ordinaris als extraordinaris jegewoirdelick loop hebbende in Zeellandt gedueren zullen, men tzelve landt volgende tinhouden van huerluyder voorgaende acten nyet meer belasten en zal omme wat saicken ofte affairen dattet zij in geender manieren.

Welck accort ende consent up tconcept van den voorn. drie Staten over de condicien voors. mijne voorn. genadige vrouwe, regente ende gouvernante, van wegen der voors. K.Ma. geaccepteert heeft ende accepteert overdanckelick, gelovende in goeder trouwen ende in princelijcken woerden bij desen alle de voorn. condicien ende voorwairden te onderhouden ende doen onderhouden ende volcommen naer huere vorme ende inhouden, verclarende voorts in alzoe verre dat noodt zij dat alle tgene des bij de voorseyde consente geschiet zoude moegen wesen jegens ende contrarie de voors. kuere, costumen ende oude gewoenten van denzelven lande, zij zonder prejudicie van eenen yegelicken voor dese reyse alleenlicken ende dat tzelve nyet getrocken en zal wordden in consequentien in eeniger manieren.

Aldus gedaen binnen der stadt van Mechelen in jegewoirdicheyt van mijne voorseyde genadige vrouwe den XVIII^en^ dach van octobris anno XV^C^ ende drientwintich.

Aldus onderteyckent: Marguerite, Verderue.

– Origineel: ZA, Prelaat en Edelen nr. 29 (verloren gegaan in 1940). – Afschrift: (naar een kopie door Jan Dynkere, hem seggende notarius*) ZA, Rekenkamer I B-O nr. 382, f. 1-2v; ZA, Prelaat en Edelen nr. 79, f. 1-3 (opschrift:* Copie van der acte van den consente der bede extraordinaris van den 20.000 lb. van 40 grooten voor eens*); (17e eeuw) ZA, Rekenkamer A nr. 456, f. 100-103v (opschrift:* Acte van de bede van 68.000 lb. geconsenteert bij vercoopinge van renten ter somme van 4250 gulden erffelijck, te lossen den penninc XVIe mettet verloop van dijer vercoopinge voor acht jaeren allenlijck, voor welck verloop de Staten consenteren 20.000 gulden eens, te vinden mits schietende bij der breede het eerste achtste jaer 2 gr. Vlaems ende dander zeven jaeren I gr. Vlaems, te innen metter ordinaris bede*). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 98, nr. 154; idem, Rekeningen, p. 319-320, nr. 603.*

6 november. – Keizer Karel v geeft de Staten van Zeeland octrooi om voor 68.000 pond rentebrieven, losbaar tegen de penning 15 of 16, te verkopen. – Origineel (volgens Fruin 'met het geschonden zegel van den keizer in roode was'): ZA, Prelaat en Edelen, nr. 41 (verloren gegaan in 1940). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 98, nr. 156.

1 januari 1524, Mechelen. – Dezelfde machtigt de Staten van Zeeland om de door hen bij anticipatie op de beden voorgeschoten som van 68.000 gulden te korten op de beden van de volgende acht jaren, en wel elk jaar 8500 gulden.

Kaerle, bij der gracien Godts gecoren Roomsch keijser, altijt vermeerder sRijcx, coninck van Germanien, van Spaengien, van Arragon, van Navarre, van beeden Cecillien, van Jhierusalem, van Hongerien, van Dalmacie, van Croatie etc., ertshertoge van Oostenrijck, hertoge van Bourgoignen, van Lothrike, van Brabant, van Stier, van Carinte, van Carmole, van Lembourg, van Luxembourg ende van Geldre, grave van Habsbourg, van Vlaenderen, van Tirol, van

Arthois, van Bourgoignen, palsgrave van Henegouwe, lantgrave van Elsaten, prince van Zwaven, marcgrave van Burgau ende des Heijlichs Rijcx, van Hollant, van Zeelant, van Ferette, van Kibourg, van Namen ende van Zutphen grave, heere van Vrieslant, van der Windismarck, van Portenau, van Salins, van Mechelen; allen dengenen dese jegenwoordige sullen zien saluyt. Vanwegen onsen veelbeminden die Staten ons lants van Zeelant is ons verthoont geweest hoe in de maendt van september XV^{C} drijentwintich lestleden onse zeer lieve ende welbeminde vrouwe ende moeije die ertshertoginne van Oistenrijck, hertoginne ende gravinne van Bourgoignen, regente ende gouvernante voor ons in desen onsen Nederlanden hemlieden van onsen wegen bescreven heeft te vergaderen binnen onser stadt van Middelburch, aldaer sij bij onsen lieven ende getrouwen raedt ende meester van de requesten ordinaris in onsen Grooten Raede te Mechelen, Pieter Taijspil, als daertoe gecommitteert, denselven van den Staten heeft doen verthoonen ende te kennen geven hoe dat voor onsen vertrecke van dese onsen Nederlanden naer Spaengien wij hadden gelaten vele groote schulden bij ons gemaect om saecken van der oorloge, loop hebbende ter financien tot onsen coste binnen onser stede van Antwerpen, omme dewelcke te quijctene, betalene ende ontlastene wy hadden geordonneert onse voors. vrouwe ende moeije te beleedene bij die van den Staten van onsen voors. lande van herwaertsover als dat elck huer soude willen doen ende accorderen eenige anticipatien op de vercoopinge van renten ende daertoe tcours ende verloop van dien, achtervolgende twelcke onse voors. vrouwe ende moeije soevele gedaen hadde als dat die van de voors. stede van Antwerpen gequeten hebben eenige van den voors. schulden ende financien, meer dan 200.000 gulden, die van den lande van Vlaenderen hebben oock gefurneert goede groote sommen, ende die van den lande van Hollant hebben uuijtgereijckt ende betaelt bij anticipatien sichtens den voors. vertrecke meer dan 200.000 croonen omme die luijden van oorloghe wesende op de frontieren van Geldre, Hollant ende Vrieslant. Ende dat onder de voors. schulden ende financien es eene van 68.000 gulden van 40 grooten, dewelcke onse voors. vrouwe ende moeije hadde geschict ende gelaten omme tpart ende porcie van den voorn. van Zeelant, ende van over een jaer tijts was in wille ende meijninge aen hemlieden te versouckene op de beden geaccordeert ende t'accorderen te willen quiten ende betalen t'principael van de voors. somme van 68.000 gulden bij vercoopinge van renten opt voors. landt van Zeelant, ons gevende tverloop van dien. Nijettemin aengesien de lasten ende affairen die de voors. van Zeelant gehadt hebben, hadde haer tot nochtoe verdregen hemlieden te moeijenne ende travailleerne, maer omme dies wille dat de costen ende financie van de voors. 68.000 gulden, dewelcke van marcten te marcten betaelt moeten wordden, seer groot ende excessive sijn als van tusschen 12.000 ende 13.000 derselver guldenen bij jaere, soe heeft sij ter dier causen jegenwoordich gedaen vergaderen de voorn. thoonderen ten eijnde dat sij, aenschou hebbende op dies voors. is, souden willen vercoopen tot hueren laste opt voors. landt de somme van vierduijsent tweehondert vijftich guldenen van 40 gr. erffelicke renthe, te lossen den penninck zesthiene, die over tprincipael beloopen sullen ter somme van 68.000 gulden, dwelck daermede gequeten soude wordden ende belet de groote costen ende financie die men uuijt zaecken van dien tot nochtoe hadde moeten betalen, op de conditien dat onse voors. vrouwe ende moeije hemlieden soude doen remboursseren van de voors. 68.000 gulden binnen acht jaeren bij gelijcker porcie op de bede van de voors. lande van Zeelant, alnu geaccordeert ende loop hebbende, ende taccorderen daeraff de porcie van elcken jaere beloopen soude achtduijsent vijffhondert dergelijcker guldenen, omme daermede te lossen ende ontlasten de voors. renten; versouckende daeromme aen den voors. van den Staten van Zeelant, aenmerckende de debvoiren ende goetwillicheijt van de anderen lande, ende dat deselve onse vrouwe ende moeije geenen anderen beteren middel ende conste geduncken omme de ontlastinge van de voors. financie dan den middel voors., oock mede dat de voors. begeerte hemlieden tot geenen grooten laste commen en zoude, dat sij ons souden willen consenteren ende accorderen de voors. vercoopinge van renthe van 4250 gulden opt voors. landt van Zeelandt, ter lossinge den penninck zesthiene,

ende geven tcours ende verloop van de voorn. renthe, dwelck bedragen soude binnen de voors. acht jaeren ontrent twintichduijsent gulden; presenterende de voorn. van den Staten tot huerlieder versekerthede ende ontlastinge, ende omme dopbuersinge van de voorn. 68.000 gulden binnen de voors. acht jaeren bij gelijcke porcie, te doen expedieren sulcke letteren ende brieven als sij sullen willen ende begeeren.

Op welcke voors. somme die Prelaet ende Edelen van denselven lande mitsgaders die van den steden van Middelburch, Ziericxzee, Reijmerswale ende der Goes, naer communicatie daerop gehadt, considererende de nootzaecken ende affairen die wij te dragen ende te supporteren hadden, nijettegenstaende die groote lasten ende armoede ende betalinge van drije diverse beden soewel ordinaris als extraordinaris die loop hebben binnen den voors. lande van Zeelandt, hebben ons boven de lasten voren verclaert liberalijck geconsenteert ende geaccordeert die vercoopinge van de voors. renthe van vierduijsent tweehonderdert vijfftich ponden van 40 gr. opt voors. landt van Zeelandt, ter lossinge den penninck zesthiene, ende dat voor den tijt van acht jaeren, daervan de voors. van de Staten den coopers huere bezegelde brieven van versekerthede geven sullen als dat behoort; ende bovendien geaccordeert ende gegeven tvoors. cours, bedragende ontrent twintichduijsent ponden munte voors., o[m]me daermede te betalen tcours ende loop van de voors. renthe binnen den voors. tijt van acht jaeren ende nijet langer, op de condicien hiernaer volgende. Te wetene dat wij den voors. coopers souden doen zoucken omme de voors. renthe van 4250 lb. opt voors. landt van Zeelant te coopen ter lossinge den penninck zesthiene, ende dat wij van den penningen daeraff commende soude doen betalen ende remboursseren den cooplieden oft anderen die de voors. somme van 68.000 lb. van 40 gr. tpont geanticipeert ende verleijt hadden op financie; oock dat wij den tijt van acht jaeren lanck geduerende van der bede ordinaris van dertichduijsent ponden die loop hebben[a] in Zeelandt ende die noch loop souden mogen hebben indien zij van nieuws geconsenteert ende gecontinueert werdde, ende daer neen[b] op alle onse domeijnen binnen den lande van Zeelant jaerlijcx defalcqueren sal de somme van 8500 lb. van 40 gr., daeraff teerste achte jaer defalcacie aff wesen zal sint Jansdage decollatio [*29 augustus*] lestleden in dit jegenwoordich jaer XV^{C} drijentwintich, omme de voors. renthe van 4250 pondt binnen de voors. acht jaeren te mogen lossen jaerlijcx porcie ende porcie gelijck, ende daervan geven den voors. van den Staten ende doen expedie[ren] [c] tot huerlieder versekerthede ende ontlastinge alsulcke brieven alst behooren soude.

Omme welcke 20.000 lb. van 40 grooten tpondt oft daerontrent binnen den voors. acht jaeren te mogen vinden, soe hebben de voors. van de Staten geadviseert ende gesloten ten meesten laste ende gerieve van eenen ijegelijcken dat men heffen sal schotsgewijse, ende daeromme leggen ende schieten bij der breede op elck gemet landt[s] over al Zeelandt staende ten vollen schote, tvrije medegaende, voor dit jegenwoordich jaer XV^{C} XXIII dat verscheen sint Jansdage decollatio lestleden twe[e] gr. Vlems, ende voor seven naestvolgende jaeren jaerlijcx eenen grooten Vlems opt voor. gemet bij der breede ten vollen schote staende over al Zeelant, tvrije medegaende, die men innen sal metter ordinaris bede jegenwoordelijck hebbende in Zeelandt tot coste van den lande; des indien wij ijemande eenige gracie dede, dat tselve wesen soude thonsen cost ende laste ende nijet ten laste van den voors. lande, omme de penningen daeraff commende geemploijeert te wordden in de betalinge van den voorn. 20.000 lb. oft daerontrent over tcours van de voors. renthe binnen den voors. acht jaeren; welverstaende oock dat achtervolgende de kuere, previlegien ende oude coustumen van den voorn. lande van Zeelandt, bijsonder naer inhouden van den XLVI^{en} article van den eersten cappittele derselver kuere, onse voors. vrouwe ende moeije trecken soude binnen den voors. lande van Zeelandt omme de geschoten ende geleijde penningen van twee grooten opt gemet bij der breede te vollen schote staende over al Zeelant, tvrije medegaende, voor acht jaeren verschenen sint Jansdage decollatio XV^{C} drijentwintich lestleden, ende voor dandere seven daeraenvolgende jaeren eenen groote Vlems jaerlijcx opt voors. gemet bij der breede, ons met mannen vonnesse doen wijsen alst behoort, ende voorts te doene de solempniteijten in sulcken zaecken gewoonlijck;

met condicien oock dat de voorn. twee grooten over de breede voor teerste achste jaer, geconsenteert naer den voors. sint Jansdage decollatio [*29 augustus*] XV^{C} XXIII^{tich} lestleden, ende oock wijsdom van dier, zij zonder prejudicie van den voorn. XLVI^{en} article ende voor dese reijse alleenlijck, sonder tselve te trecken in consequentie; ende dat onse voors. vrouwe ende moeije comme ende de voors. solempniteijten volbringen soude op den gront ende aerde van Zeelant soet heur aldereerst mogelijck wesen soude, oft bij gebreke van dien soo zullen de voors. gechoten penningen ter caussen van desen consente geacht wordden voor null ende als nijet geschiet; ende voorts indien yet overt van de penningen die ter caussen van desen geleijt ende geschoten sullen wordden over de breedde als voren verhaelt staet, dat tselve sal besteedt ende geemploijeert wordden in de affairen ende nootzaecken van den voorn. lande, ter ordonnancie nochtans van den Prelaet ende Edelen voors., daeraff de rentmeesters van Bewest- ende Beoosterschelt oft huere gecommitteerde jaerlijcx rekeninge ende reliqua doen zullen, oock naer oude coustume, ende dat de voors. rentmeesters alsoewel Bewesterschelt als Beoosterschelt met breeden resten ons sullen mogen betalen; behoudelijck ende welverstaende dat men hangende den voors. accord, ende oock de andere beden soewel ordinaris als extraordinaris jegenwoordich loop hebbende in Zeelandt gedueren sullen, men tselve landt volgende tinhouden van de acte van den voors. consente nijet meer belasten en sal, omme wat zaecken oft affairen het zij, in geender manieren.

Welck accord ende consent opt consept van den voorn. drije Staten over de voorscreven condicien onse voors. vrouwe ende moeije geaccepteert heeft over dankelijck, gelovende in goeder trouwen ende in princelijcke woorden alle de voorn. condicien ende voorwaerden te onderhouden ende doen onderhouden ende volcommen naer huere vorme ende inhoude; verclarende voorts in alsoe verre dat noot zij dat alle tgene des bij de voors. consente geschiet soude mogen wesen jegens ende contrarie der voors. kuere, coustuijme ende oude gewoonten van denselven lande, sy sonder prejudicie van een ijegelijck, ende dat tselve nijet getrocken en sal wordden in consequentie in eeniger manieren; versouckende die voorn. thoonderen in alder ootmoedichede hem onse brieven van versekerthede te doen expedieren in behoorlijcke vormen.

Doen te weten dat wy de zaecken voorscreven, overgemerct besondere de goede ende genamen dienst die de voorn. thoonderen int voors. accord ons gedaen ende bewesen hebben, willende jegens hem ter goeder trouwen procederen ende hemlieden versekeren van de voors. somme van achtentsestichduijsent gulden, wij hebben den voorn. thoonderen by advise ende deliberacie van onser voors. vrouwe ende moeije ende de luijden van onsen Secreten Raede ende Financie, neffens huer wesende, geloeft ende toegeseijt, geloven ende seggen toe in princelijcke woorden bij desen onsen brieve dat hem sullen mogen remboursseren van de voors. somme van achtentsestichduijsent gulden, munte als boven, binnen de voors. acht jaeren bij gelijcke porcie op de bede van onsen voors. lande van Zeelant alsnu loop hebbende ende die ons bij den Staten van denselven lande geaccordeert sullen wordden, daeraff de porcie van elcken jaere beloopen sal achtduijsent vijffhondert derselver guldenen, om daermede te lossen ende ontlasten de voorn. rente van vierduijsent tweehondert vijftich ponden; ende voorts onderhouden ende doen onderhouden alle de poincten ende condicien int lange verclaert in de voors. acte.

Ontbieden daeromme ende bevelen den voors. van onsen Secreten Raede, president ende luijden van onsen Grooten Raede, de voors. van onse Financie ende luijden van onsen Raede ende Rekeninge in Hollant, rentmeesters van Bewest- ende Beoosterschelt in Zeelant ende van de bede in Hollant, ende allen anderen onsen rechteren, justicieren, wijen dit aengaen oft aenroeren sal mogen, ende eenen ijegelijcken van hem, besondere soe hem toebehooren sal dat sij den voorn. tho[o]nderen van dese onse versekertheijt ende gelofte ende van al den inhouden van desen ende der acten boven gementionneert, doen laten ende gedoogen rustelijck, vredelijck ende volcomelijck genijeten ende gebruijcken, cesserende alle beletten ende wederseggen ter contrarien. Bevelen voorts den voors. van^{d} onse Rekeninge in Hollant dat in de rekeningen die onse voors. rentmeester van de bede

jegenwoordich ende toecommende voor hemlieden doen sal ter causen van onsen beden ende sijnen onderwinde voor de jaeren ende termijnen voors., sij hem passeren ende lijden de voors. somme van 68.000 gulden, den voorn. thoonderen geaccordeert inne te houden omme te lossen ende ontlasten de voors. rente van 4250 lb. als voors., mits overbringende met desen onsen brieve, vidimus oft copie autentijcq van dien deuchdelijck bewijs van van den voorn. thoonderen, bij denwelcken blijcke van de somme die zij alsoe ingehouden sullen hebben; want ons alsoe gelieft, nijettegenstaende eenige ordonnancien, resctrictien, geboden oft verboden ter contrarien.

Des toirconde soe hebben wij den zegel geordonneert in onsen Grooten Raede, in absentie van onsen grooten zegel, hieraen doen hangen. Gegeven in onse stadt van Mechelen den eersten dach van januario int jaer ons Heeren duijsent vijffhondert drijentwintich, ende van onsen Rijcken te wetene van den Roomschen ende Hongerijen etc. tvijffde ende van Spaengien ende andere tachste.

Op den ploij stont gescreven: Bij den keijser, den grave van Hooghstraten, hooft van der Financien, den heere van Neufville, ridder, tresorier generael, ende andere jegenwoordich; ende geteijckent: L. du Bloont[e].

– Origineel (volgens Fruin 'met het geschonden zegel van den keizer in roode was'): ZA, Prelaat en Edelen, nr. 34 (verloren gegaan in 1940); (17e eeuw) ZA, Rekenkamer A nr. 456, f. 104-108v (opschrift: Copie van de brieven van indempniteyt nopende de 68.000 lb. voorn., gelicht in conformiteyt van de voors. acte van consente*). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 99, nr. 158.*

7 februari 1524. – Keizer Karel v geeft de Staten van Zeeland acte van non-prejudicie vanwege het feit dat de laatste bede van 20.000 gulden na sint Jansdag decollatio [29 augustus] is toegewezen, terwijl dat vóór die datum had behoren te gebeuren. – Origineel (volgens Fruin 'met het geschonden zegel van den keizer in roode was'): ZA, Prelaat en Edelen, nr. 31 (verloren gegaan in 1940). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 99, nr. 158.

10 mei 1524, Antwerpen. – Landvoogdes Margaretha van Oostenrijk schrijft aan baljuw, wet en raad van Middelburg over de losrenten die onlangs ten laste van Zeeland zijn verkocht ter betaling van de bede, die door de Staten aan de keizer was geconsenteerd tot conduite van zijn affaires. Reeds vroeger had zij de magistraat verzocht er bij de poorters op aan te dringen om van die renten te kopen. Nu had zij begrepen dat men zich daarvan slecht had gekweten en dat ook de weesmeesters en anderen, die het beheer hadden over goed van weeskinderen, weigerachtig waren de penningen die ter weeskamer berustten in te leggen in de renten, waarbij zij zich op een zeker privilege beriepen volgens hetwelk geen geld van weeskinderen op rente mocht worden uitgegeven zonder voldoende cautie. Maar die zekerheid wordt gevonden in de zegeltocht van de gemene steden en het hele land van Zeeland. Daarom gelast zij scherpelijk, vanwege de keizer, dat zij de nalatige weesmeesters en voogden zullen ontbieden en bevelen alle op de weeskamer berustende penningen uit te geven tot de koop van de renten. – Origineel (eigenhandig ondertekend): GA Middelburg, Register 'Brieven aen de stadt 1500-1529', nr. 127 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 1259.

a *Hs.*: hebbende.
b *Wel te lezen als* men.
c *De reconstructie van tekst die in de vouw is verdwenen staat tussen rechte haken.*
d van de *hs*.
e *Aldus hs.*; *lees* du Blioul.
1 Deze datum bij De Stoppelaar betreft zeker een drukfout, gezien de volgorde van de stukken in die uitgave (de akte van 24 september staat ervoor) en ook in de oude inventaris van het Middelburgs archief.

1544 1523 OKTOBER 30, MIDDELBURG

b Den voern. bode [*Cornelis Oortsz.*] van dat hy noch ommegedraegen ende vercondicht heeft ter plaetsen gecostumeert een placcaet van desen rentmeester [*Hendrik van den Werve*] in date den XXVII^en^ octobris XV^C^ XXIII omme achtervolgende tscryven van den rentmeester Bewesterschelt, Adolph Herdinck, de Staeten van zynen quaertiere binnen der stede van Middelburch te doen vergaederen omme metten Staeten van Bewesterschelt te zyen aenwysen der K.M. in de presencie myns heeren van Beveren de twee grooten up tgemet by der breede voer tjaer XV^C^ XXIII ende eenen grooten by der breede voer andere zeven toecommende jaeren, ten vollen schote staende over al Zeellant etc., breeder blyckende by denzelven placcaete ende beslotene brief, die men hier overlevert; ende mits dien denzelven bode betaelt zynen gewoenelicken sallarys van 7 s. gr. Vlaems, qui valent in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 946, f. 36v.*

Dezelve [*Daneel Marka, bode*] noch van een andere placcaet van den vorn. rentmeestre [*Adolf Herdinck*] in daten den XXVI^en^ in octobre daeraen, inhoudende dat de Staten van Zeellandt zouden laten gheschien taenwijsen van den twee grooten upt gemet bij der breede voor dit jaer, ende voor andere zeven jaeren daeraen volghende elck jaer eenen grooten bij der breedde upt gemet ten vollen schote staende over al Zeellant, in presencie ende jegewoirdicheyt van mijn heere van Beveren etc., admirael van der zee, die es van den bloede van den voirn. K.Ma., ende hen daeromme te Middelburch doen vergaderen, dat zoe geschiet es, breedere blijckende bij tvoirn. placcaet ende een missive van mijne voirn. vrauwe, tsamen hier overgelevert met quitancie over tzelve 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 149, f. 123v.*

e *30 oktober. – De edelen en leenmannen van Zeeland wijzen in tegenwoordigheid van de Zeeuwse Staten en van Adolf van Bourgondië, daartoe gemachtigt door de geïnsereerde brief van de landvoogdes d.d. 23 september 1523, vonnis dat de Staten van Zeeland de bede van 20.000 lb. zullen opbrengen.*

Up huydent XXX^en^ in octobre XV^C^ drie ende twintich zoe heeft mijne genadige vrouwe Marguerite, eertshertoginne van Oistenrijck, regente ende gouvernante van wegen der K.Ma., gescreven zekere missive aen de drie Staten slandts van Zeellandt, waeraff tinhouden hiernaer volcht.

Marguerite, eertshertoginne van Oistenrijck, hertoginne ende gravinne van Bourgoingnen etc., regente ende gouvernante, lieve beminde, alzoe naer ouder costumen, usancie ende kueren van den lande van Zeellandt de grave oft zijn stedehouder alle beden ordinaris ende extraordinaris die scotsgewijse geaccordeert wordden bij den Staten van denzelven lande gewoenlicken es hemzelven te vinden oft zijn stedehouder binnen den voors. lande omme die aen te wijsene goets tijts voor sint Jan decollacio [*29 augustus*], ende overmidts de absentie van den keysere ende den groote nootsakelicke affairen die wij jegewoirdelicken hebben, zoe ter cause van den oorlogen van Vranckerijcke als oick omme te resisterene jegens tquaet voornemen, uploop ende force die Karel van Egmond nu cortelinge gedaen heeft ende all noch doet binnen den lande van Hollandt als anderssins, ons nyet moegelick en es in persoone te commene up deerde van Zeellant omme de solempniteyten te volbringene naer ouder costumen int aenwijsen van derzelver beede up tgemet bij ulieden onsen voors. heere ende neve geaccordeert omme up te bringene binnen acht jaren 20.000 lb. van 40 groten oft daer omtrent volgende dacte daer off zijnde, soe es ons vrindelick begeren dat ghij voor dese reyse, zonder tzelve te treckene in consequentie ende zonder prejudicie van den voorn. kuere, egheen regard nemende dat sint Jansdage decollacio [*29 augustus*] gepasseert es, waeroff wij u sullen doen expedieren zulcke behoorlicke brieven als u van noode wesen zal, annemen ende admitteren wilt in onsen name onsen neve den heere van Beveren, van skeysers bloede wesende, omme hierinne te doene alle dat den keysere zelve

oft wij voor hem zouden mogen doen indien hij oft wij aldaer jegewoirdich ende present wairen, volgende die commissie die wij hem daeroff zeinden. Hierinne doende als wij u volcommelicken betrouwen, lieve ende beminde, onsen Heere zij met u.

Gescreven te Mechelen, den XXIII^en^ dach van septembre int jaer XV^C^ XXIII.

Ondergeteyckent: Marguerite, ende van den secretaris: Dublioul.

Ende upten rugge stont gescreven:

Onsen wel beminden den drie Staten des slandts van Zeellandt oft hueren gedeputeerden, achtervolgende tinhouden van den voors. missive ende tconsent van den voors. drie Staten van Zeellandt, zoe es hooge ende mogende heere Adolf van Bourgoingnen, heere van Beveren, van der Vere, admirael van der zee etc., als te deser saicke gecommitteert van wegen der Key. Ma. voors. alst tzelve breeder blijct bij zekere opene letteren in daten van den XXIIII^en^ dach van septembre int jaer ons Heeren XV^C^ drientwintich gecommen in parsoone te Middelburch, grondt ende aerde van Zeellandt, aldaer in zijn presencie ende jegewoirdicheyt negen grooten Vlaems binnen acht jairen, te wetene twee grooten Vlaems voor dit jegewoirdich jaer vijftienhondert drie ende twintich, dat verscheen sint Jansdage decollacio [*29 augustus*] lestleden, ende voor zeven naste volgende jairen jairlicx eenen grooten Vlaems, daer of hierboven in de voorseyde acte breeder mencie gemaict es, gescoten ende geleyt es geweest scotsgewijse up elck gemet landts staende ten vollen schote over de breede, tvrije medegaende, gelegen binnen den lande ende graeflicheyt van Zeellandt, ende bij den edelen ende leenmannen derzelver graeflicheyt bij monde van Gillis van Borre, een van denzelven mannen, ter maninge van den stedehouder van den schout uuytgesproken ende gewesen vast ende gestaede, omme daermede te furnieren ende vervallen die consenten van der bede ende subvencie hierboven in dezelve acte geroert, onder den condicien ende voorwairden daerinne begrepen ende verclaert.

Actum ten dage, maent ende int jair alsboven.

Ondergeteyckent: Mij jegewoordich, Blanckaert.

– *Origineel: ZA, Prelaat en Edelen nr. 29 (verloren gegaan in 1940). – Afschrift: (naar een kopie door Jan Dynkere,* hem seggende notarius*) ZA, Rekenkamer I B-O nr. 382, f. 2v-3v; ZA, Prelaat en Edelen nr. 79, f. 3-4v. – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 97, nr. 150 (machtiging) en p. 98, nr. 155 (vonnis); idem, Rekeningen, p. 319, nr. 602 (machtiging) en p. 320, nr. 604 (vonnis).*

1545 1523 NOVEMBER 29-30, MIDDELBURG

b Dezelve [*Daneel Marka, bode*] noch van een andere placcaet van denzelven rentmeestre [*Adolf Herdinck*] in daten den XXV^en^ in novembre daeraen, inhoudende dat de Staten van Zeellant oft huere gedeputeerde hen vinden den XXIX^en^ daeraen bynnen Middelburch om met elcanderen tadviseren waer men de reste van der bede van den 50.000 lb. van 40 grooten, den K.Ma. bij hen gheconsenteert, zal moghen vinden ten minsten quetse van den lande, alsoe den impost ghestelt up wijn, bier, graen ende vleesch up vele naer de voirn. bede nyet en zal moghen vervallen voor thalf jaer dat bijcans geexpireert zal wesen, breedere blijckende bij tvoirn. placcaet, hier overgelevert met quitancie over tvoirs. loon van 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 149, f. 123v-124.*

Den voernoemden boode [*Cornelis Oortsz.*] van dat hy ommegedragen ende gecondicht heeft alomme ten voers. gecostumeerde plaetsen een placcaet van desen rentmeester [*Hendrik van den Werve*], by dien ordonnerende den Staten van Beoisterschelt hen te vinden achtervolgende tscryven van Gillis van Borre, gecommitteerde clerck van den voers. rentmeestre Bewesterschelt Adolph Herdinck, in de stadt van Middelburch des sonnedaechs savonts XXIX^en^ novembris XV^C^ XXIII omme des ander daechs daeraen te communiceren metten anderen Staten van Bewesterschelt ende adviseren hoe men die resten van den vyftichduysent ponden van 40 grooten impostscheveyse, alsdoen loopende, vinden zoude

moegen etc., breedere blyckende by denzelven placcaete in date den XXVII^en^ novembris XV^C^ XXIII voers., dat men hier metter missiven van den voers. Gillis van Borre ende quictancie van denzelven boode tsamen overlevert; ende mits dien hem betaelt zyne voers. gewoenelick loon van 7 s. g. Vlaems, makende in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s.[a] – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 215, f. 13-13v.*

a *Een zelfde post, voor dezelfde bode voor dezelfde opdracht tegen hetzelfde loon, staat ook in ZA, Rekenkamer I B-O nr. 946, f. 36v. De omschrijving van het onderwerp van vergadering is daar anders:* omme metten Staeten aldaer *[te Middelburg]* te communiceren ende te sprekene aengaende den nyeuwen impost van den eersten voerleden zes maenden. *Deze gehele post is doorgehaald. In de marge tekende de Rekenkamer aan:* Duerslaegen als int voirgaende blat, omdattet roert dat impost. Die voorgaande gecancelleerde post betreft die gegeven onder nr. 1541 hierboven.

1546 1524 JANUARI 16, DEN HAAG
b Daneel Marcka, bode Bewesterscelt in Zeelandt, de somme van vierthien scellingen groten Vlaems van ommegedragen ende doen condigen hebben over al Bewesterscelt voirn. ten plaetsen gecostumeert een placcaet van dese voirn. rentmeestere [*Adolf Herdinck*] in daten den XII^en^ dach van januario XV^C^ XXIII stijl van Hollandt, inhoudende onder andere dat de Staten van Zeelant oft huere gedeputeerden hem vinden in den Hage den XVI^en^ dach daeran volgende omme metten heere van Palerme ende die van der steden van Hollandt aldair tadviseren dat men make ende begrijpe eenige goede instructie, ende die zeynden heer Jan Havaer, om die bij hem in den Duytschen landen te thoonen ter dachvaert daer genomen up de zaken van den coninck van Denemercken ende negociatien van der coopmanscip up Oistlandt, aldaer de K.Ma. hem gesonden heeft etc., alst blijct bij tvoirn. placcaet ende een lettre missive van mijn genadige vrouwe, hier overgelevert met quitancie. Daeromme hier de voirs. 14 s. gr. over tvoirn. loon van oudts gecostumeert, maken 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 150, f. 117v.*

Den voern. bode [*Cornelis Oortsz., gezworen bode van Beoosterschelde*] van dat hy noch ommegedraegen ende vercondicht heeft ter plaetsen gecostumeert een placcaet van desen rentmeester [*Hendrik van den Werve*] in date den XIII^en^ january XV^C^ XXIII stilo Hollandie [*1524*], ordonnerende ende bevelende by dien den Staten Beoisterschelt hen te vinden achtervolgende tscryven van myn genadige vrouwe op den XVI^en^ der voers. maent in den Hage in Hollandt metten anderen Staten van Hollandt ende Zeellant by den eertsbisscop van Palerme, als doe ter tyden daer weesende, omme tsamentelycken te concipieren ende concluderen tot eenen smale middelle op tsuck van der negociacie ende coopmanscyp van Oestlandt, breeder blyckende by denzelven placcaete ende copie van mynder voers. genadige vrouwe beslootene brief, die men hier overlevert; ende midts dien den voers. bode betaelt zynen gewoenelycken loon van 7 s. g. Vlaems, qui valent in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 947, f. 34v.*

1547 1524 MAART 1-2, MIDDELBURG
b Dezelve [*Daneel Marka, bode*] noch van een andere placcaet van den voirs. rentmeestere [*Adolf Herdinck*] in daten den XXV^en^ in februario daeraen, inhoudende onder andere dat de Staten van Zeelant oft huere gedeputeerden hem vinden zouden den eersten dach van maerte daeran volgende binnen der stede van Middelburch om tsanderdaechs te anhooren des hemluyden verthoent ende te kennen gegeven zoude wesen denzelven lande van Zeelant aengaende, breedere blijckende bij tvoirs. placcaet ende een lettre missive van mijne genadige vrouwe, hier overgelevert met quitancie. Dus hier tvoirs. loon van 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 150, f. 117v.*

Den voern. bode [*Cornelis Oortsz.*] van dat hy noch ommegedragen ende vercondicht heeft

ter plaetsen gecostumeert een placcaet van desen rentmeester [*Hendrik van den Werve*] in date den XXVII^en^ february XV^C^ XXIII stilo Hollandie [*1524*], by dien adverterende ende ordonnerende de Staten van Beoisterschelt, achtervolgende den last by myne genadige vrouwe den rentmeester Adolph Herdinck gescreven, hen metten Staten van Bewesterschelt upten eersten dach van maerte doen naestcomende te vinden binnen der stede van Middelburch, omme hen ofte huere gedeputeerden zommige zaiken te kennen te geven grootelickx roerende ende aengaende den lande van Zeellant, breeder blyckende by denzelven placcaete ende copie van den voers. Adolph Herdinck placcaet, insgelicx in zyn quaertier gesonden, die men hier overlevert; ende midts dien den voern. bode betaelt zynen voers. loon van 7 s. grooten, qui valent in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 947, f. 37.*

1548 1524 MAART 14, LIER

a Upten XXVI^en^ dach in februario voirscreven reysde meester Claes Boot, secretarys, van der voirs. stede [*Haarlem*] wegen bij ordinancie van den burgermeesteren tot Mechelen, – – – ende hebben voirt zoe wel bij monde als bij gescrifte te kennen gegeven mijn g. vrouwe ende hueren Raidt de grote lasten die tselve landt te lijden heeft deur doirloge van Geldre, om provisie dair tegens te hebbene. Dairop bij mijn g. vrouwe geordineert was dat men die van Brabant ende Zeelant bescrijven soude upten XIII^en^ marcii nu naistcomende te wesen tot Lyere, aldair die van Hollant mede gelast waeren te commen uptie voirscreven saicken – – –. – *GA Haarlem, Stadsarchief I nr. 406, f. 42.*

b Dezelve [*Daneel Marka, bode*] noch van een andere placcaet van desen rentmeestere [*Adolf Herdinck*] in daten den IX^en^ in maerte XV^C^ XXIII stijl van Hollandt [*1524*], inhoudende onder andere dat de voirn. Staten oft huere gedeputeerden hen vinden zouden te Liere upten XIIII^en^ dach van deser voirn. maendt, aldaer oick bescreven zijn de Staten van Brabant ende de principalen edelen van dien[1], up des die van Hollant mijne genadige vrouwe te kennen ghegeven hebben van doorloghe die heere Kaerle van Ghelre hem doet etc., breedere blijckende bij tvoirn placcaet ende een lettre missive van huere genaden, hier overgelevert met quitancie over tselve loon van 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 150, f. 118.*

c Upten III^en^ dach in mairte anno XV^C^ XXIII na den scrijven deser stede [= *1524*] reysde Frans de Witte, burchmeester, van der voirs. stede [*Haarlem*] wegen bij ordinancie van sijn medebroeders nair Mechelen om mit meester Claes Boot, secretarys, aldair wesende, te bewaeren de dachvairt – – –. Ende is de voirs. meester Claes van wegen ende bij ordinancie als voeren gereyst bij den voirs. burgermeester tot Lyere, die hem aldair verwachte. Ende hebben mitten Staeten van Hollant antwoirde gegeven uptie continuatie van den voirs. knechten, ende voirt noch te kennen gegeven dattet den lande van Hollant nyet mogelick was doirloge van Geldre te dragen zonder hulpe van Brabant, Zeelant ende de vassalen omtrent Gelderlant geseten. Ende hebben dairop gehoirt de antwoirde van Brabant ende Zeelant ende oick de proposicie bij mijn g.v. den Staten van Hollant gedaen om te onderhouden XXV^C^ knechten voir zes maenden, dairvan elken gelast was goedt rappoirt te doene ende mit antwoirde dairop in den Hage te commen ultima marcii voirs. – – –. – *GA Haarlem, Stadsarchief I nr. 406, f. 42-42v.*

e Upten VII^en^ dach in aprille anno XV^C^ XXIIII reysden Frans de Witte, burgermeester, ende meester Claes Boot, secretarys, van der voirs. stede [*Haarlem*] wegen bij ordinancie van den burgermeesteren tot Antwerpen ter dachvaert – – –. Ende alsoe die van Brabant, bijsonder die van tsHertogenbossche, diverssche concepten verhaelden om een eynde van der oirloge van Geldre te maicken, te wetene dat men terstont mit duysent paerden ende VIII^M^ voetknechten in Gelderlant slaen soude ende doen alle exploiten van oirloge om ten

eynde te geraecken, dairtoe die van Brabant opbrengen souden 126.000 lb., die van Hollant 116.000 lb. ende die van Zeelant 58.000 lb. voir de tijt van vier maenden, behoudelick dat de selve penningen nergens anders geemployeert en souden worden ende dat de voirs. landen selve sekere personaigen nomineeren souden om den handel van den voirscreven penningen te hebben ende den knechten te monsteren, gelijc zijlieden dairaff breeder rappoirt gedaen hebben, welcke saicken gelast worden elken te reporteren ende mit antwoirde dairop te commen in den Haghe upten XXV^en^ dach in meye naistcomende ende voirt opten XXVIII^en^ may voirs. tot Breda of Antwerpen dair mijn g. vrouwe wesen sal, ende op meer andere saicken – – –. In welcke reyse zyluyden gevaceert ende uutgeweest hebben tesamen totten VII^en^ in meye voirscreven, maict voir elcken XXXI dagen, – – – ende Boot alsoe hij bij beveele van den burgermeester dair noch bleef verwachtende die antwoirde van Brabant alleen noch zesthien dagen. – – –. – *GA Haarlem, Stadsarchief I nr. 406, f. 43-44.*

Upten eersten dach van junio anno XV^C^ XXIIII reysden Frans de Witte, burgermeester, ende Wouter van Bekesteyn, scepen, van der voirs. stede [*Haarlem*] wegen tot Antwerpen ter dachvairt, aldair wij mitten Staeten van Hollant ende Vrieslant gecommuniceert ende antwoirde gegeven hebben uptie begeerte van 116.000 gulden over Hollant – – –. Ende dat gedaen, was overgelevert een concept om een unye bij die van Brabant, Hollant, Zeelant ende Vrieslant te maicken om den heere van Geldre ende andere quaetwillende die de selve landen souden willen invaderen, te bet te mogen resisteren ende wederstaen, dairvan elken gelast was rappoirt te doene ende mit antwoirde weder te commen bij mijn g. vrouwe upten VI^en^ julij naistcomende etc. Ende hebben in dese reyse tesamen gevaceert vijfthien dagen ende Bekesteyn int thuys reysen noch twee dagen alsoe de burgermeester dair bleeff – – –. – *GA Haarlem, Stadsarchief I nr. 406, f. 47v-48.*

Upten III^en^ dach in julio anno XV^C^ XXIIII reysden Frans de Witte, burgermeester, ende Wouter van Bekesteyn, scepen, van der voirs. stede [*Haarlem*] wegen bij ordinancie van den burgermeesteren in den Haghe ende voirt Bekesteyn van daer tot Mechelen. Ende hebben mitten Staten van Hollant ende Vrieslant gecommuniceert upt concept van een unye te maicken mit die van Brabant, Zeelant ende Vrieslant om den heere van Geldre ende andere quaetwillende, die de selve landen souden willen invaderen, te bet te mogen resisteren ende wederstaen, ende oick van den toecommenden harinckvaert. Ende alsoe die van Dordrecht, Delff, Leyden ende Amsterdam gelast waeren in de voirs. unye te accorderen, ende wij dairtoe geenen last en hadden, zoe heeft Bekesteyn zijnen last dairvan den advocaet te kennen gegeven, ende is thuys gereyst om dairvan breder rappoirt te doene etc. Ende hebben in dese reyse gevaceert, te wetene Witte zeven dagen ende Bekesteyn veerthien dagen. – – –. – *GA Haarlem, Stadsarchief I nr. 406, f. 50.*

1 De aanwezigheid van de Hollandse Staten blijkt ook uit de oorkonde geciteerd onder nr. 1552 hierna.

1549 1524 CA. MAART, ?

b Den voern. bode [*Cornelis Oortsz.*] van dat hy noch ommegedraegen ende vercondicht heeft ter plaetsen gecostumeert een placcaet van desen rentmeester [*Hendrik van den Werve*] in date den laetsten february XV^C^ XXIII stilo Hollandie [*1524*], by dien ordonnerende ende bevelende achtervolgende tscryven van myne voers. genadige vrouwe den Staten van Beoisterschelt hen ofte huere gedeputeerden by haerer genaede te vinden metten andere Staten ende gedeputeerden van den Keyser ende anderen van Vlaendren, Antwerpen etc., ofte hueren meeninge ende advyse te zendene op den VI^en^ dach van maerte, omme tsamen metten voern. gedeputeerden van den keyser ende anderen te vertrecken ende de reyse aen te nemene ten dachvaerde geordonneert te Hamborch up den X^en^ van aprille up tstuck van den coninck van Denemarcken, up de differenten, vereeninge ende paysmakinge tusschen

hem ende die van zynen rycken etc., breeder blyckende by denzelven placcaete ende der voers. myne genadige vrouwen brief, die men hier overlevert; daeromme hier de voers. bode betaelt zynen voers. loon van 7 s. g. Vlaems, qui valent in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 947, f. 34v-35.*

1550 1524 APRIL 24, MIDDELBURG

a *16 april, Antwerpen. – Landvoogdes Margaretha van Oostenrijk verstrekt commissie aan meester Jan Aux Truyes, raad en meester ordinaris van de requesten, en Adolf Herdinck, raad en rentmeester van de keizer in Zeeland, om aan de gedeputeerden van de steden van Zeeland op de volgende vergadering van de Staten van Zeeland, te houden in Middelburg, vanwege de keizer zekere zaken te proponeren en enkele redelijke requesten te doen. – Origineel (eigenhandig ondertekend): GA Middelburg, Register 'Brieven aen de stadt 1500-1529' (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 1254.*

b Dezelve [*Daneel Marka, bode*] noch van een andere placcaet van den voirn. rentmeestere [*Adolf Herdinck*] in daten den XIX^en^ dach der voirn. maendt van april, inhoudende onder andere dat de Staten van Zeelant oft huere gedeputeerden hen vinden zouden den XXIIII^en^ dach van deser maendt binnen der stede van Middelburch omme tsanderdaechs te anhoeren des meestre Jan Aux Truyes hen alsdan verclaren zoude van wegen des K.Ma. ter zake van der bede van 40.000 lb. van 40 grooten, bij mijne genadige vrouwe den voirn. Staten van Zeellant onlancx daer te voeren te Liere gedaen begheeren tot hulpe van der oorloge etc., breedere blijckende bij tvoirs. placcaet ende den missive van huere genaden, hier overgelevert met quitancie over tvoirs. loon van 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 150, f. 118v.*

Betaelt Willem de Buyck uuyt Middelburch omme twee placcaeten, te weeten deen van der K.M. van den lammeren ende dander van eenen dachvaert dienende te Middelburch, aen desen rentmeester [*Hendrik van den Werve*] gebracht te hebben, by zynen quictancie in date den XXIII^en^ aprillis up de missive van Adolph Herdinck gestelt, ende daermede hiervooren overgelevert; daeromme denzelven bode betaelt 6 s. g. Vlaems, maken in ponden deser rekeninge 1 lb. 16 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 947, f. 38.*

Den voern. bode [*Cornelis Oortsz.*] van dat hy noch ommegedraegen ende vercondicht heeft ter plaetsen gecostumeert een placcaet van desen rentmeester [*Hendrik van den Werve*] in date den XXII^en^ aprillis XV^C^ XXIIII, ordonnerende ende bevelende den Staten Beoisterschelt achtervolgende een copie van myne genadige vrouwen beslootene brieve ende tscryven van den rentmeester Adolph Herdinck hen te vinden metten metten anderen Staten van Zeellant upten XXIIII^en^ derzelver maent te Middelburch, omme nyettegenstaende haerlieder excusacie van nyet te moegen furnieren noch [te] voldoen zeekere peticie van 40.000 lb., hen diezelve peticie van nyeux by meester Jan Aux Truyes, meester van den requesten, by zeekere instructie hem daerop by myne genadige vrouwe geexpediert, vermaent ende verhaelt te wordden, breeder blyckende by denzelven placcaete ende brieven daeranne gehecht, die men hier overlevert; ende midts dien denzelven bode betaelt zynen voers. loon van 7 s. g., qui valent in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 947, f. 35-35v.*

e Den voirs. rentmeestre [*Adolf Herdinck*] noch de somme van acht ende twintich ponden zestiene scellingen van 40 groten voer zijne vacacien van XVIII geheele dagen ten prijse voirs. sdaechs die hij gevacheert heeft te hove wesende tAntwerpen ende te Mechelen, zoe ter zaken van tbeleet van der bede van 40.000 lb. van 40 groten lest geconsenteert den K.Ma. bij den Staten van Zeelant, als om tdifferent dat was tusschen den viere Leden van Vlaenderen ende den gecommitteerden van der thol van Yrsickeroort, alst blijck bij

ordonnancie in daten den XXIII^en^ in junio daeran, gheteykent Ruffault, hier overgelevert. Daeromme hier de voirs. 28 lb. 16 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 150, f. 116.*

1551 1524 AUGUSTUS 3, MIDDELBURG

a Denzelven pencionnaris [*Bardaille*] noch de somme van veertien ponden zesthien scellinghen acht grooten Vlaems, te wetene de 20 s. g. voor zijne vacacien van vyf dagen tot 24 stuvers sdaechs die hij gevaceert heeft van Middelburch te Cruninghen – – – ; de 4 lb. g. voor zijne vacacien van vyfthiene geheele dagen tot 32 stuvers sdaechs, die hij gevaceert heeft te hove wesende tAndwerpen omme taccorderen uuytte name van den voors. Prelaet ende Edelen, representerende de twee Staten van den drien des voors. lants van Zeellants, de voorn. bede van den 40.000 lb. up zekere condicien; – – –.[1] – *ZA Prelaat en Edelen nr. 79, f. 29v-30.*

In de laatste weken van juli vond in Mechelen een bijeenkomst van de Staten-Generaal plaats, gewijd aan de munt, waarvoor Zeeland niet beschreven was.[2] *Op deze dagvaart overlegden de steden van Holland met de landvoogdes en de steden van Brabant over een unie van Holland, Brabant en Zeeland gericht tegen Gelre:*

Upten XXII^en^ dach in julio voirscreven reysde meester Lambrecht Jacobsz., secretaris, van der voirs. stede [*Haarlem*] wegen bij ordinancie van den burgermeesteren tot Mechelen ter dachvaert, ende heeft aldair gehoirt sekere communicacie van die van Brabant, Vlaendren, Henegouwe, Hollant ende de generaels op tstuck van der munte omme de abusen ende gebreken dairinne te remedieren. Ende alsoe die van Artoys, Zeelant ende Mechelen nyet bescreven waeren, zoe worde dese dachvairt opgeset veerthien dagen om alsdan mit volcommen bescheyt bij gescrifte ende bij monde op dese saicken weder te Mechelen te wesen off dair mijn g. vrouwe dan wesen sal. Heeft voirts mitten gedeputeerden van dandere steden antwoirde gegeven ende gecommuniceert mit die van Brabant uptie unye, welke saicke mede upgestelt was veerthien dagen.[3] – – –. Ende heeft in dese reyse gevaceert ende uutgeweest twaelff dagen – – –. – *GA Haarlem, Stadsarchief I nr. 406, f. 51v-52.*

b Dezelve [*Daneel Marka, bode*] noch van een andere placcaet van denzelven rentmeestre [*Adolf Herdinck*] in daten den XXVIII^en^ in julio XV^C^ XXIIII, inhoudende onder andere dat mijne genadige vrouwe hem expresselijck gelast ende bevolen heeft de voirs. Staten oft huere gedeputeerden te doen vergaderen binnen der stede van Middelburch omdat zijluyden met elcanderen communiceren zouden up diveerssche opynien bij eenige van hen gedeclareert int accoord van 40.000 lb. van 40 grooten, onlancx bij Prelaet ende Edelen ende die van Middelburch den K.Ma. geaccordeert, ten eynde tadviseren of zij met elckanderen zouden connen accorderen omme beters wille, ende van huere conclusie huere genaden daerof rapport te doene, met oick nopende tstuck van der munte; dat zoe gedaen es te Middelburch den derden in ougst daeran, alst breedere blijckt bij tvoirn. placcaet, hier overgelevert met quitancie over tvoirn. loon van 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 150, f. 119-119v.*

De voers. Willem de Buyck [*uit Middelburg*] omme een copie ofte placcaet van den rentmeester Adolph Hardinck aen desen rentmeester [*Hendrik van den Werve*] gebracht te hebben, roerende eenen dachvaert dienende te Middelburch den III^en^ augusti, by zynen quictancie in date den XXIX^en^ july upten rugge van denzelven placcaete gestelt, ende daermede overgelevert; 2 s. 8 g. Vlaems, maken in ponden deser rekeninge 6 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 947, f. 38.*

Den voern. bode [*Cornelis Oortsz.*] van dat hy noch ommegedragen ende vercondicht heeft ter plaetsen gecostumeert een placcaet van desen rentmeester [*Hendrik van den Werve*] in date den XXIX^en^ july XV^C^ XXIIII, ordonnerende ende bevelende by dien de Staten van Beoisterschelt hen te vinden binnen der stede van Middelburch up den derden augusti daeranne volgende, omme metten anderen Staten van Zeellant te communiceren

up de diverssche opinien ende condicien contrarierende deen den anderen, by zommige van henluyden verclaert int accordt van den 40.000 gulden alsdoen onlancx by Prelaet ende Edelen ende die van Middelburch der K.M. geaccordeert, ende te adviseren oft zy dienaengaende met elckanderen omme alle beters wille zouden connen accorderen, breeder blyckende by denzelven placcaete ende een copie van den placcaet by Adolph Hardinck te dien eynde in zyn quaertier gesonden daeraane gehecht, die men hier overlevert; ende midts dien denzelven bode betaelt zynen voers. loon van 7 s. grooten, qui valent in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 947, f. 36.*

e Jacob van Everslaghe de somme van vier ponden viere scellingen van 40 groten voer zijne vacacien van zeven geheele daghen tot 12 stuvers sdaechs omme van Middelburch te hove gereyst te zijne wesende te Brussele om dafferen van der munte ende anders, breedere blijckende bij ordonnancie in daten den X^en^ in ougst XV^C^ XXIIII, gheteykent Ruffault, hier overgelevert met quitancie. Daeromme hier de voirs. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 150, f. 116-116v.*

1 Voor het vervolg van deze post zie onder de volgende dagvaart.
2 Deze vergadering van de Staten-Generaal over muntzaken blijkt ook uit een aantal posten in de Mechelse stadsrekeningen over 1 november 1523-31 oktober 1524 (ARA Brussel, Rekenkamer nr. 41302), f. 191-192. Onder de aldaar genoemde gedelegeerden staan geen Zeeuwen vermeld.
3 Op 3 en 7 augustus begonnen in Den Haag dagvaarten van de Staten van Holland waar onder meer over voornoemde unie werd gesproken (GA Haarlem, Stadsarchief I nr. 406, f. 53).

1552 1524 AUGUSTUS 25-26, BRUSSEL

a – – – ;[1] [*aan pensionaris Bardaille betaald*] de 8 lb. 10 s. 8 g. voor zijne vacacien van XXXII geheele dagen tot 32 stuvers sdaechs, die hij ten twee diverssche reysen van nyeux heeft gevaceert te hove zoe om te vervolgen ende doen teyckenen dacte van den consente van denselven 40.000 ponden, als om de diversiteyt van den opinien van den steden van Zeellant int voorn. consent etc.; ende dandere 26 s. g. zijn bij hem betaelt in sekere affairen denselven lande angaende, alst breedere blijct bij ordonnancie als vooren in daten den voorn. XXIX^en^ in julio, hier overgelevert met zijn quitancie; daeromme hier de voors. 14 lb. 16 s. 8 g., maken 89 lb.
Den voorn. pencionnaris Bardaille noch de somme van derthien ponden twee scellingen vier grooten Vlaems, te wetene de 12 lb. 5 s. 4 g. voor zijne vacacien van XLVI dagen ten prise voorn. sdaechs, die hij van nyeux gevaceert heeft te hove om te verversschen taccordt van den voors. 40.000 lb., dat sekeren tijdt van dagen gedelayeert es gheweest ten eynde dat de steden van Zeellandt daerinne condescenderen zouden, twelck die van Middelburch gedaen hebben; – – –, breedere blijckende bij ordonnancie als vooren in daten den XXVII^en^ in septembre XV^C^ XXIIII voornoomt, hier overgelevert met zijn quitancie; daeromme hier de voors. 13 lb. 2 s. 4 grooten, maken 78 lb. 14 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 79, f. 30-30v.*

e *25 augustus, Brussel. – De aartshertogin van Oostenrijk accepteert de voorwaarden waaronder de Staten van Zeeland (Prelaat en Edelen en Middelburg) zich bereid hebben verklaard op te brengen een bede van 40.000 lb., te weten 32.000 lb., welke som gevonden zal worden door een heffing van 12 groten van elk gemet, op te brengen door de baanders, en 8000 lb. voor de uitrusting van drie à vier oorlogsschepen, welk bedrag gevonden zal worden door de heffing van een lastgeld op de haring.*

Alzoe in de maent van maerte lestleden mijn aldergenadichste vrouwe mevrouwe de eertshertoginne van Oistenrijcke, hertoginne ende gravinne van Bourgoingnen, moeye van den keyser ende voer hem regente ende gouvernante in desen landen van herwaertsover, den Staten slands van Brabant, Hollant ende Zeellant bescreven heeft te vergaderene in

de stadt van Liere in Brabant, aldaer huer forstelicke genade onder andere affairen den voorn. van den Staten van Zeellant heeft doen vertoenen ende te kennen geven de groote ende sware lasten van den keysere, soe ter causen van der oirlogen van Vranckerijcke als van Gelre, welcken zijnder K.Ma. niet muegelick en was te wederstane sonder hulpe ende bijstant van zijnder Ma. landen ende ondersaten, versouckende daeromme aen den voorn. Staten svoors. lants van Zeellant dat zij der K.Ma. wilden consenteren ende uuytreicken bij manieren van bede extraordinaris de somme van veertichduysent ponden van 40 grooten tpondt voor eens, die te betalene deen helft den eersten dach van meye doen naestcommende ende dander helft den eersten dach van jullio daeraenvolgende, ende dit boven allen anderen beden doen loop hebbende binnen den lande van Zeellant, omme dezelve metten penningen van den accorde van den anderen landen van herwaertsovere temployeren in de betalinge van den volcke van wapene omme te resisterene de vianden der voors. K.Ma., zoewel den voors. coninck van Vranckerijcke als heere Kaerle van Gelre, ende naer vele ende diverssche communicacien ende ramingen hierop gehouden bij den voorn. Staten slands van Zeellant, ende nyetjegenstaende de groote sware lasten ende aermoede van denzelven lande, zoe ter causen van der dijckaigen als van der sobere neeringe mits der jegewordiger oirlogen, sonder oick regardt te nemene dat de K.Ma. bij voirgaende acten den voors. Staten van Zeellant gelooft heeft tvoorn. lant niet voordere te belastene met eenige beden, wat lasten zijne genaden toequame, ende boven vive expressive beden die nu loop hebben binnen den voorn. lande, ende naerdien dat de voorn. van den Staten staetsgewijse tot diversschen stonden vergadert zijn geweest up daccordt van den voorn. somme van 40.000 ponden,

soe eyst dat die Prelaet ende Edelen van Zeellant, representerende de twee van den drie Staten desselfs lants, ende die van Middelburch met hemlieden gevoucht, considererende de groote noodtsaicken ende sware lasten van der voors. K.Ma., willende thoenen dat zij goede ende getrouwe ondersaten zijn ende om ander landen ende ondersaten van zijnen genaden landen goet exempel te gevene, nyetjegenstaende de voors. groote lasten ende aermoede desselfs lants van Zeellant, hebben up huyden datum van desen geconsenteert ende geaccordeert, ende bij desen consenteren ende accorderen liberalick der voors. K.Ma. de geheele somme van veertichduust ponden van 40 grooten tpondt voor eens, behoudelicken dat de voorn. Staten van Brabant ende Hollant, dewelcke nyet en hebben willen consenteren dan up condicien dat de voorn. van Zeellant insgelijcx consenteren zouden huere porcie in dese jegewordige bede, opbringen ende betalen zullen sonder eenige gracie, ende indien de Key. Ma. denselven landen eenige gracie oft quytsceldinge dede, dat de voorn. van Zeellant insgelijcx gracie zullen genieten naer advenant van hueren quote ende porcie. Omme welcke somme van 40.000 lb. up te bringene ende te furnierene men heffen zal over al Zeellant up elck gemet lants twaelf grooten oft alsoe vele alst van noode wesen sal[a], bij maniere van settinge ende nyet scotsgewijse, die betalen zullen de baenders te drie termijnen, te wetene deen derde gereet naer dat dacte van desen accorde geteeckent sal wesen, dander derde te Kersmisse naestcommende, ende tderde derde sint Jansmisse midsomer daeraen volgende, sonder de grontheeren ter causen van dien yet te cortene van den pacht oft huere, in welcke contribucie nyemant vrij zijn en sal wie hij zij, geestelick oft waerlick, gepreviligierde oft andere, noch oick leen, vronlant, haymanlant, bogaerden oft ander lant hoe men dat noemen mach.

Ende alsoe men binnen den lande van Zeelant noeyt bij deser manieren eenige subvencien oft beden upgebracht en heeft, ende ten eynde dat men tgemet nyet meer en belaste dan om te furnierene de voorn. somme van 40.000 lb., zoe es geadviseert bij den voorn. Prelaet ende Edelen mitsgaders die van Middelburch dat nairdien men den eersten termijn van den 12 grooten ontfaen sal hebben volgende den ommeslaege bij den voorn. drie Staten gedaen ende de rekenynghe gehoort bij denzelven Staeten, ende insgelijcx gesien wat bedragen zal moghen dlastgelt dat men heffen zal in der manieren hiernaer verclaert, soe sal men naer advenant van dien om tfurnissement van derzelver sommen tgemet belasten,

ende tenden van den tweedden lesten termijne soe zullen de rentmeesters van Bewest ende Beoisterscelt sculdich zijn rekenynghe te doene voer den voorn. Staten. Ende indien daer yet overde van den assiete van den voorn. penningen up tgemet, die men als voors. es heffen zal bij manieren van settingen ende nyet scotsgewijse, tot coste van den lande, tzelve zal geemployeert worden tot proffijte van der Key. Ma. in minderinge van tgene des men behouven zal in de toereedinghe van den scepen van oirlogen, voor dese tegewordige theelt 24, boven de 8000 lb. van veertich grooten die hier houveren zullen van dese jegewordige bede als hiernaer verclaert staet, ende daeraf de rentmeesters van Bewest ende Beoisterscelt oick den ontfanck hebben zullen.

Ende alsoe de geheel welvaert van den lande van Zeellant ende insgelijcx van Vlaenderen ende Hollant staet up den harinckvanck, soe es tverstant van den voorn. Prelaet ende Edelen mitsgaders die van Middelburch dat men toereeden zal drie oft vier goede scepen van oirlogen, als men dede int jaer tweentwintich, om tlant ende de visschers van den haringe ter zee te bescermene teghens die vianden van der Key. Ma., ende dat de voorn. van Vlaenderen ende Hollant insgelijcx scepen van oirlogen toereeden zullen zulcken nombre als zij deden int voorn. jaer tweentwintich, want de voorn. van Zeellant niet machtich en zijn alleene de visschers ter zee te bescermene. Wel verstaende dat dezelve visschers lastgelt geven zullen als zij deden int voorn. jaer tweentwintich, dats te wetene vijf scellingen grooten Vlaems van den laste, ende die penningen die men behouven zal om de voors. scepen toe tee[b] redene sal men nemen van der voorn. somme van veertichduust ponden, ende dit up financie tot laste van der Key. Ma., overmits dat de voors. scepen van oirlogen terstont met alder dilligencie toegereet moeten wesen. Welcke financie metten principale penningen die men behouven sal om tonderhoudt van den voorn. vier scepen van oirlogen betailt zal worden van den penningen van den voorn. twee leste termijnen.

Oick zullen de voorn. van Zeellant geduerende de betalinge van desen accorde ongehouden wesen eenige andere nyeuwe beden meer te betalene oft consenterene, overmits haer armoede ende dat zijluyden noch tachter zijn van der bede van 50.000 ponden van veertich grooten lestwerf der voors. Key. Ma. geaccordeert bij denzelven Staten van Zeellant de somme van dertichsuydent der gelijcker ponden oft daeromtrent.

Ende alsoe de K.Ma. up tvoorn. accordt van veertichduysent ponden financie gemaict heeft ter sommen van 32.000 der gelijcker ponden om hemselven te hulpene in zijnen noodtsaickelicke affairen, mits welcken hier maer hoeveren en zal om die toereedinge ende onderhoudt van den voorn. scepen dan 8000 derzelver ponden, welcke somme niet furnieren en mach die costen van der voorn. toereedinge, zoe sal men tgundt dat dezelve scepen meer costen zullen tonderhoudene dan de voorn. achtduyst ponden nemen van den ordinaris bede van dertichduyst gelijcke ponden nu loop hebbende, te wetene totter somme van zesduysent ponden van 40 grooten tpondt, zonder die texcederene.

Item alzulcke provisie als mijn voors. genadige vrouwe onlancx den voorscreven Staten van Zeellant heeft doen expedieren, inhoudende dat men gheen ondersaten van Zeellant voor deerste instancie nyeuers betrecken en soude dan ter maelstede, zal mijn voors. genadige vrouwe de voors. provisie doen vernieuwen, ende in gevalle eenige van Zeellant tegens de voorn. ordonnancie in de eerste instancie geturbeert ware, gevenende[c] tzelve te kennen, men sal hem behoirlick versien tot onderhouden van der voorscreven ordonnancie.

Als angaende die van den steden van Zierixee, Reymerswale, Goes ende der Thollen, bijsondere die van Zierixee, hebben verclaert dat mits hueren grooten last ende armoede, die zij mijn genadige vrouwe ende den heeren van der Financie bij declaracie int lange in gescrifte gegeven hebben, dat bij diverssche redenen aldaer verclaert nyet mogelick en es de voors. geconsenteerde penningen up de condicien van den voorn. Prelaet ende Edelen ende die van Middelburch met hemlieden gevoucht in huer quartier te vindende, bijsundere upte baenders. Daerop bij den voorn. Prelaet ende Edelen metten voorn. van Middelburch hemlieden geandwort es, indient de baenders nyet betalen en mogen, dat de grontheeren voor dese reyse zelve voor hen betalen zullen; ende persisteren dat men mit

egheene anderen middele de voors. bede upbringen noch heffen en zal dan op de condicien vooren verhaelt. Wel verstaende indient mijn voors. genadichste vrouwe den voorn. van Zierixee oft int quartier van Beoisterscelt eenige gracie dede, dat die van Bewesterscelt naer advenant oick gracie hebben zullen.

Welck accordt ende consent van veertichduysent ponden van veertich grooten tpont up tconcept van den voorn. Prelaet ende Edelen met die van Middelburch met hemlieden gevoucht onder de condicien vooren verhaelt mijne voorscreven genadichste vrouwe uuyter name ende van wegen der voors. K.Ma. geaccepteert heeft ende accepteert overdanckelick, ghelovende in den name alsboven in goeder trouwen ende princesselicke worden bij desen alle de voorscr. condicien ende voorwaerden te onderhouden ende volcommen naer huer vorme ende teneur, verclarende voorts in alsoe verre alst noodt zij dat alle tgene des bij den voorn. consente geschiet zoude mogen zijn tegens ende contrarie den kueren, costumen ende oude gewoenten van den lande van Zeellant, zij sonder prejudicie ende tzelve nyet betrocken en zal wordden in consequencie in eeniger manieren.

Aldus gedaen binnen der stede van Bruessele, den XXV^en^ dach van augusto anno XV^C^ vierentwintich.

Aldus ondergeteyckent: Marguerite; ende beneden gescreven: Mij jegewordich, ende geteyckent: Dublioul.

– Origineel: ZA, Prelaat en Edelen nr. 29 (verloren gegaan in 1940). – Afschrift: (door Dammas, naar een kopie door J. Herdinck) ZA, Rekenkamer I B-O nr. 380, f. 1-3v (opschrift: Copie van der acte van den consente van deser beede van veertichduysent ponden van 40 groten*) ; (17e eeuw) ZA, Rekenkamer A nr. 456, f. 112-115v (opschrift:* Acte van 40.000 lb. van 40 gr. tpont geconsenteert te lichtene op elck gemet lants, vrij ende onvrij, ende te betalene bij den pachter zonder an haren pacht ijet te corten*). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 100, nr. 167; idem, Rekeningen, p. 321, nr. 609.*

26 augustus. – Erasmus Cornelisz. schrijft aan de regering van Middelburg dat hij te Brussel samen met de rentmeester en met Bardaille een gesprek heeft gehad met de tresorier om taccorderen van der acte van der jegenwoordigher dachvaert. *Over alles is men het genoegzaam eens geworden, behalve dat Prelaat en Edelen de administratie en handeling zouden hebben van de penningen die zouden overschieten van de 40.000 gulden: hiervan wilde men in Middelburg niets weten. De stad vond het verkieslijker dat het overschot zou worden gebruikt tot het onderhoud van de vier oorlogsschepen en tot hetgeen men ten behoeve van de uitrusting daarvan nog nodig zou hebben boven de 8000 gulden, die daartoe van de 40.000 gulden zou worden genomen. – GA Middelburg, Register 'Brieven aen de stadt 1500-1529', nr. 158 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 1275.*

25 december. – Keizer Karel v verleent aan de Staten van Zeeland octrooi om voor 40.000 lb. losrenten te verkopen, losbaar tegen de penning 15 of 16. – Origineel (volgens Fruin 'met het geschonden zegel van den keizer in roode was'): ZA, Prelaat en Edelen nr. 41 (verloren gegaan in 1940). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 100, nr. 169.

4 februari 1525, Mechelen. – Landvoogdes Margaretha van Oostenrijk bepaalt op verzoek van Middelburg dat bij de betaling der beden de smalle steden, aan particuliere heren toebehorende, niet meer exempt behoren te zijn dan de ingezetenen van de goede steden, dit naar aanleiding van de bede van 40.000 gulden, vorig jaar augustus door de Staten van Zeeland geconsenteerd, welke som weliswaar binnen zekere termijn zou worden gevonden door omslag op het land per gemet, maar dadelijk in gerede penningen moest worden opgebracht, waartoe tot dat bedrag losrenten ten laste van Zeeland zouden worden verkocht. De Staten zouden gezamenlijk aan de kopers hun bezegelde brieven van verband geven, maar Middelburg wilde zulks pas doen wanneer de smalle steden, die voor een zesde in de bede bijdroegen, insgelijks hun zegeltocht met de andere Staten zouden hebben gegeven. – Origineel (eigenhandig ondertekend): GA Middelburg, nr. 301 (verloren gegaan in 1940). – Afschriften: ibidem, Guldenregister, f. 244v;

ibidem, Register 'Differenten en bijsonderheden de steden in Walcheren en Arnemuyden concernerende', nr. 3a (beide eveneens verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 1319.

11 juli 1525. – Prelaat en Edelen beloven de stad Middelburg onbelast en schadeloos te zullen houden van de renten waarmee het land van Zeeland opnieuw bezwaard is, door de bede van 40.000 gulden die op 2[d] augustus 1524 te Brussel door de Staten van Zeeland aan de keizer is geconsenteerd. – Afschrift: GA Middelburg, Guldenregister, f. 243 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 1333.

a *In de marge op f. 1v:* De rentmeester heeft verclairt hier in den Camere in decembri XVc XXVII dat nyetjegenstaende dat dit consent hout dat men dairomme ommeslaen ofte leggen zouw up elc gemet 12 gr. Vlaems, dat overmits zekere opposicien ende andere zwaricheden daerinne gebuerende deselve 12 gr. upt gemet nyet geheven en zijn, mair is dit consent upgebrocht bij vercopinge van renten ende anders, twelc deselve rentmeester hier begeert heeft genoteert te zijne.
b *Aldus hs.*
c *Aldus hs.*
d *Aldus De Stoppelaar; wel te lezen als* 25.
1 Voor het begin van deze post zie onder de voorafgaande dagvaart.

1553 1524 SEPTEMBER 30-OKTOBER 1, MIDDELBURG

b Dezelve [*Daneel Marka, bode*] van een andere placcaet van denzelven rentmeestre [*Adolf Herdinck*] in daten den XXVII[en] dach van septembre XV[C] XXIIII, inhoudende onder andere alzoe onlancx de K.Ma. bij den voirs. Staten emmers de meestendeel van dien geaccordeert es een bede van den voirn. 40.000 lb. groten, ende omme die te heffen geadviseert ende gesloeten es geweest ghereet te hebben up elck gemet lants over al Zeelandt voer den eersten derden termijn vier grooten Vlaems, lastende uuyt dyen van wegen des voirs. K.Ma. dat de voirn. Staten oft huere gedeputeerden wesen zouden tvrindaechs daeran [*30 september*] volcommelijck gelast omme tsanderdaechs met elcanderen te procederen ter assiete van den voirn. vier groten up tgemet volghende tinhouden van der acte etc., alst breedere blijckt bij tvoirs. placcaet, hier overgelevert met quitancie over tvoirs. loon van 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 150, f. 119v.*

Philips de Cuypere, boode van den voers. comptoire Bewesterschelt, diewelcke gebracht heeft aen desen rentmeestre [*Hendrik van den Werve*] zeekere placcaet geexpediert by Adolph Herdinck rentmeester van Bewestelschelt aen die Staten van zynen quaertier, nopende die dachvaert tot Middelburch geleyt des vridaechs lesten septembris XV[C] XXIIII van den vier grooten up tgemet over den eersten derden termyn van den 40 duysent ponden der voers. K.M. alsdoen geconsenteert, omme uuyt crachte van dien gelycke placcaet by desen rentmeestre aen die Staten van Beoisterschelt geexpediert te woerdden ten eynde als boven etc., breedere blyckende by denzelven placcaete ende quictancie van den voers. bode in date den XXVII[en] septembris XV[C] XXIIII daerup gestelt, die men hier tsamen overlevert; ende midts dien hem betaelt zyn gewoenelick loon van 2 s. 6 gr. Vlaems, makende in scellingen deser rekeninge 15 s.

De voers. Cornelis Oortsz., gezwoeren boode int quaertier van Beoisterschelt, van dat hy ommegedragen ende gecondicht heeft alomme ten voers. gecoustumeerde plaetsen dees rentmeesters [*Hendrik van den Werve*] placcaet in date den XXVII[en] septembris XV[C] XXIIII, geexpediert uuyt crachte als boven upte voers. dachvaert te Middelburch geleyt etc.; ende midts dien hem betaelt by zyne quictancie up tzelve placcaet gestelt, die men hier tsamen overlevert, zyn voers. gewoenelick loon van 7 s. grooten Vlaems, makende in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 215, f. 14-14v.*

1554 1524 OKTOBER 8-21, MECHELEN

b Dezelve [*Daneel Marka, bode*] van een andere placcaet van denzelven rentmeestre [*Adolf Herdinck*] in daten den XXIX^en^ in septembre XV^C^ XXIIII voirs., inhoudende onder andere hoe mijne genadige vrouwe omme zekere redenen ontboden heeft den Staten van Vlaenderen hen bij huer te vinden te Mechelen den achsten dach van octobre daeran, ende oick geordonneert den gedeputeerden die gesonden hebben geweest int quartier van Oistlandt om tfayt van der coopmanscip hen oick aldair te vinden ten voirn. daghe om aldaer te doene huerlieder rapport van dies zyer gebesoingniert hebben, ende lastene den voirn. rentmeestre daerof tadverteren den Staten van Zeellant ende dat zyer oft huere gedeputeerden alsdan hen oick vinden zouden oft degheene van hemluyden die de negociacie ende hanteeringe van den coopmanscip int voirn. quartier van Oistlant mach aengaen om te hooren trapport van den gedeputeerden dier gheweest zijn om metten anderen te dresseren van daerup te vinden eene goede conclusie, breedere blijckende bij tvoirs. placcaet, hier overgelevert, ende eene missive van huere genaden met quitancie over tzelve loon van 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 150, f. 119v-120.*

c Den voirn. rentmeestre [*Adolf Herdinck*] noch de somme van achtendertich ponden acht scellingen van 40 groten voer zijne vacacien van XXIIII geheele daghen ten prijse alsvoeren sdaechs, die hij gevacheert heeft te hove wesende te Mechelen zoe ter zaken van der zegeltocht van veele rentbrieven van zekere renten vercocht up tlant van Zeelant tot verzoeke van den K.Ma., als omme andere affairen etc., alst blijckt bij ordonnancie in daten den lesten dach van octobre XV^C^ XXIIII gheteyckent A. de Lalaing ende Ruffault hier overgelevert. Daeromme hier de voirs. 38 lb. 8 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 150, f. 117.*

e *21 oktober. – Erasmus Cornelisz. laat de regering van Middelburg weten dat na diverse communicatiën met de andere Staten over de vaart op het Oosten, besloten is dat iedereen daarvan rapport zal doen aan zijn meesters, om vervolgens op 6 november weer te Mechelen bijeen te komen. Hij zendt afschriften van de antwoorden van die van Denemarken, Lübeck en hun geallieerden aan de gecommitteerden van Brabant, Holland en (West-)Friesland, en raadt aan ervoor te zorgen dat Zeeland niet wordt buitengesloten bij het tractaat dat met de koning van Denemarken en met de Oosterlingen zal worden aangegaan. Hij heeft de rentmeester Adolf Herdinck, toen die in Antwerpen was, van een en ander op de hoogte gesteld, zodat die de Staten van Zeeland te Middelburg zou kunnen beschrijven. – GA Middelburg, Register 'Brieven aen de stadt 1500-1529', nr. 176 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 1293.*

1555 1524 OKTOBER 30, MIDDELBURG

b Dezelve [*Daneel Marka, bode*] noch van een andere placcaet van denzelven rentmeestere [*Adolf Herdinck*] in daten den XXVII^en^ dach der voirn. maendt van octobre, inhoudende dat de voirn. Staten van Zeelant hen vinden zouden tsaterdaechs daeran [*29 oktober*] oft huere gedeputeerden binnen der stede van Middelburch om tsanderdaechs met elckanderen te communiceren up tguendt dat de gedeputeerden van Hollant die geweest zijn in Denemercken, om tstuck van der coopmanscip ende de handelinge van dier tusschen die van den landen van herwaertsover ende die van Denemercken, Noorwegen, den Wendessche ende Pruyssche steden begrepen ende geadviseert hebben, met oick tadvys bij die van Hollant geconcipieert up de zwaricheden die bevonden werdden int concept oft tractaet van dyen gedeputeerden ende anders dien angaende etc., alst breeder blijct bij tvoirn. placcaet ende een lettre missive van mijne voirn. genadige vrouwe, hier overgelevert met quitancie over tvoirn. loon van 4 lb. 4 s – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 150, f. 120-120v.*

Betaelt Cornelis Joorysz. omme van Middelburch een placcaet aen desen rentmeester [*Hendrik van den Werve*] gebracht te hebbene, nopende die negociatie van Oistlant ende eenen dachvaert daerup te Middelburch dienende etc., by zynen quictancie in date den XXVIII[en] octobris XV[C] XXIIII, hier overgelevert; 2 s. grooten Vlaems, maken in ponden deser rekeninge 7 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 947, f. 38.*

Den voern. bode [*Cornelis Oortsz.*] van dat hy noch ommegedragen ende vercondicht heeft ter plaetsen gecostumeert een placcaet van desen rentmeester [*Hendrik van den Werve*] in date den XXVIII[en] octobris XV[C] XXIIII metten copien van zeekere concepte ofte tractate van die van Denemarcken ende advyse van die van Hollandt, ordonnerende by dien den Staten van Zeellant Beoisterschelt tzelve concept ende advys te visiteren ende huere gedeputeerden tsaterdachs daeranne [*29 oktober*] te schicken te Middelburch, omme des anderen daechs met mynen heere den Prelaet ende Edelen midtsgaders den anderen gedeputeerden van den steden van Zeellant daer ende up de zwaericheden van dien te concipieren eenich expedient, ende den vyfsten dach der toecomende maent van novembri daernaestvolgende behoerlick geinstrueert met huerluyder advys ende concept by haerer genaede te zenden, breeder blyckende by denzelven placcaete ende copien van myne genadige vrouwen beslootene brieve ende copien van denzelven concepte ende advyse, die men hier overlevert; ende midts dien denzelven bode betaelt zynen voern. loon van 7 s. g., qui valent in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 947, f. 36v-37.*

1556 1524 NOVEMBER 5-24, MECHELEN

N.B. Deze dagvaart over de Oosterse zaken wordt aangekondigd in de voorgaande nrs. 1554 en 1555.

c Item XIII stoopen Rijnswijns ghepresent allen den Staten als zij tOnser Vrouwen broeders vergadert waeren in november 24, coste de ghelt 18 groten, ende zijn ghehaelt in den Rooden schilt; 19 s. 6 d. – *ARA Brussel, Rekenkamer 41303 (stadsrekeningen Mechelen, 1 november 1524-31 oktober 1524), f. 192v.*

1557 1524 CA. DECEMBER 25, MIDDELBURG

N.B. Onzeker is of deze dagvaart is doorgegaan en of daar meer leden dan alleen de steden aanwezig zijn geweest; ook de datum is onbekend, maar het overleg zal hebben plaatsgevonden vóór het vertrek naar Mechelen (zie de volgende dagvaart).

b Cornelis de Muldere van dat hij in decembri XXIIII gesonden es geweest aen alle de steden van Zeellandt met zekeren missiven, inhoudende dat zij huere gedeputeerden zenden zouden binnen der stede van Middelburch up eenen zekeren dach omme met elckandere te communiceren hoe men de reste van der bede van 50.000 lb. alderbest zoe[a] mogen vinden; int welcke doende hij vaceerde midts tquaet weder vyff dagen tot 12 groten sdaechs, facit 5 s. groten. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 210, f. 15-15v.*

a *Aldus hs.*; *lees* zou.

1558 1525 JANUARI 1-31, MECHELEN

b *28 december 1524. – Beschrijvingsbrief van landvoogdes Margaretha van Oostenrijk aan de regering van Middelburg om met prelaat, edelen en de gedeputeerden van de overige steden van Zeeland ook de hare met volkomen commissie tegen 3 januari naar Mechelen ter dagvaart te zenden, ten einde te voorzien in de betaling van de 50.000 gulden die de Staten van Zeeland al vroeger hadden geconsenteerd tot bescherming van de grenzen van de landen van herwaartsover, waarvan 24.000 nog niet betaald waren, alsmede van de 40.000 gulden die onlangs waren toegezegd; bij gebreke van betaling zouden de troepen de grenzen onverdedigd*

laten. – Origineel (eigenhandig ondertekend): GA Middelburg, Register 'Brieven aen de stadt 1500-1529', nr. 187 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 1301.

Dezelve [*Daneel Marka, bode*] noch van een andere placcaet van den voirs. rentmeestere [*Adolf Herdinck*] in daten den XXIIII^en^ in decembre XV^C^ XXIIII, inhoudende onder andere dat mijne genadige vrouwe hem gescreven heeft, omdat zij begheert te nemen een goede resolutie up tstuck van den loop van der coopmanscip in den landen van herwaertsover ende van den expedicien van den saulfconduyten ende oirloven van dien, achtervolgende dat de gedeputeerden van den Staten van Vlaenderen, Hollant ende Zeelant thueren lesten vergaderinge te Brussel gezeyt es geweest, ende heeft huere genaden bevolen die van Vlaenderen daerop te vergaderen ende tadviseren des hen goetduncken zoude daerinne te doene ende te zeynden huerluyder gedeputeerden den eersten in januario daeraen bij huere genaden, omme daerinne te sluyten des men bevinden zal daertoe dienende tot velvaert[a] van den landen, tot welcken voirn. dage zij oick ontboden ende bescreven heeft de Staten van Hollant, lastende denzelven rentmeestere de Staten van Zeelant tordonneeren hen oick daer te vinden ten voirs. dage om met die van Vlaenderen ende Hollant te nemen de voirn. resolucie dat zoe gedaen es, alst breeder blijct bij tvoirn. placcaet ende missive, hier overgelevert met quitancie over tvoirs. loon van 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 150, f. 120v.*

Den voern. bode [*Cornelis Oortsz.*] van dat hy noch ommegedragen ende vercondicht heeft ter plaetsen gecostumeert een placcaet van desen rentmeester [*Hendrik van den Werve*] in date den XXIX^en^ decembris XV^C^ XXIIII, adverterende by dien achtervolgende tscryven van myne genadige vrouwe de Staten van Beoisterschelt hen te vinden ofte huere gedeputeerden te zeynden by haere genaede binnen [b] den eersten dach january naestcommende metten anderen Staten van Zeellant, omme metten gedeputeerden van Vlaendren ende Hollandt te adviseren tgene dat hen goetduncken zoude up de goede resolucie die haer genade begeerende es te neme up tstuck van den loop van der coopmanscip in den landen van haerwaertsover ende van den expedicien van den saulfconduyten, breedere blyckende by denzelven placcaete ende copie van myne voers. genadige vrouwen beslootene brief, hier overgelevert; ende midts dien den voern. bode betaelt zynen voers. loon van 7 s. g., qui faciunt in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 947, f. 37.*

c Item III stoopen Rijnswijns ghepresent den bourgmeesters van Rummerzwalen, cost elck ghelt 21 d., valent 10 s. 6 d. – *ARA Brussel, Rekenkamer 41303 (stadsrekeningen Mechelen, 1 november 1524-31 oktober 1524), f. 192v.*[1]

d *24 januari, Mechelen. – Keizer Karel v benoemt mr. Jean aux Truyes, raad en requestmeester, mr. Charles le Clerc, ridder, raad en voorzitter van de Rekenkamer te Rijsel, en Maximiliaan Quarre, griffier van de Financie, ter auditie van de rekening van de impost van 50.000 lb. over Zeeland.*

Sur la requeste presentement faicte a lempereur nostre sire de la part daucuns des deputez des principales villes de Zellande, tendans afin par icelle quil pleust audict seigneur empereur commectre et ordonner aucuns bons personnaiges pour oyr les comptes de ceulx qui ont esté commis au recouvrement des chinquante mil livres de 40 gros dernierement accordez a icelluy seigneur par les Estaz dudit pays de Zellande a les lever par impost, et avec ce leur consentir et permettre de povoir estre presens a laudicion desdits comptes, selon le contenu de lacte sur ce fait et expedié le XXIIIIe jour davril lan XV^C^ XXIII; lempereur ayant oy ladite requeste a par bon advis et deliberation de conseil commis et deputé, commet et dupute par cestes maistre Jehan aux Truyes, conseillier et maistre des Requestes ordinaire en son Conseil Privé, messieur Charles le Clerc, chevalier, aussi conseillier et president de

la Chambre des comptes a Lille, et Maximilian Quarre, greffier de ses Finances, a laudicion des comptes desusdits et faire tout ce que y appartient, octroyant, consentant et accordant ausdits des villes quilz puissent ordonner telz leurs deputez que bon leur semblera pour estre presens a ladite audicion, le tout selon et ensuyant le contenu en lacte dessus mencionné.

Ainsi fait et ordonné ou Conseil a Malines le XXIIIIe jour de janvier lan XV[C] vingt et quatre.

Ainsi signé: Verde Rue.

– Afschrift: (naar het overgeleverde origineel) ZA, Prelaat en Edelen nr. 209, f. [i]-[i]v (eronder: Copie*). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 100-101, nr. 170.*

c Mijn heer Charle de Clerck, riddere, raet ende president van der Camere van de Rekeninge de[r] Key. Ma. te Rysselle, meester Jan Auxtruys, oick raedt ende meester van den requesten ordinaris de[r] voors. K.Ma.[t], ende Maximiliaen Quarre, griffier van der Financie van der voors. Key. Ma., tsamen de somme van zes ponden groten Vlaems voor huerluyder vacatien, sallaris ende arbeyt als commissairis geordonneert bij mijne genadighe vrouwe ter audicie van den voors. Adriaens van den Heetvelde rekeningen van zijne ontfanck van den imposte over al Zeellant in den voors. derthien maenden, binnen der stede van Mechelen gesloten ende gepasseert tot presentie van den voorn. drie Staten den XXX[en] dach van januario XV[C] XXIIII, alst breeder blyct bij huerluyder quijtancie, hier overgelevert; daeromme hier de voors. 6 lb. groten. *– ZA, Prelaat en Edelen nr. 210, f. 13.*

e *2 januari. – Maximiliaan van Bourgondië, abt van Middelburg, Adolf van Bourgondië, heer van Beveren, van Veere etc., Floris van Egmond, graaf van Buren etc., Jan heer van Bergen, Anton van Lalaing, heer van Hoogstraten etc., voor hen zelf en alle andere edelen van Zeeland, als vertegenwoordigers van twee van de drie Staten van dat land, en burgemeesters, schepenen en raden en al het gemeen van de steden Middelburg, Zierikzee, Reimerswaal en Goes [2], verkopen uit kracht van het octrooi van 6 november 1523 aan Maarten Kersteloot een erfelijke losrente van 4 pond gr. Vlaams per jaar, voor 60 pond gr. Vlaams. – Afschrift (1566): ZA, Rekenkamer A, charters (verloren gegaan in 1940). – Regest: De Waard, Regestenlijst, nr. 1.*

29 januari. – Klaas Jansz. Zijs schrijft vanuit Mechelen aan de regering van Middelburg over zaken de stadsbelangen betreffende; ook deelt hij mede dat hij heeft gehoord dat de aartshertogin te Mechelen wordt verwacht. – GA Middelburg, Register 'Brieven aen de stadt 1500-1529', nr. 94 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 1316.

30 januari, Mechelen. – Mr. Jean aux Truyes en Maximiliaan Quarre horen in tegenwoordigheid van de prelaat van Middelburg, Adolf Herdinck, gemachtigde van wijlen de bisschop van Utrecht, Victor van der Zickele, baljuw van Vlissingen, gemachtigde van de heer van Beveren, Cornelis Pietersz., gemachtigde van de graaf van Buren, Cornelis Berthelmeeusz., burgemeester, Eeuwout Lievisz. en mr. Klaas Jansz., pensionaris, gemachtigden der stad Middelburg, Thomas Isenbout en Willem Simonsz., gemachtigden der stad Zierikzee, Pieter Klaasz., gemachtigde der stad Reimerswaal, Jan Jansz., gemachtigde der stad Goes, en mr. Lauweris Hendriks, gemachtigde der stad Tholen, de rekening af van Adriaan van den Heetvelde van de impost, geheven in 1523-1524.
– Origineel: ZA, Prelaat en Edelen nr. 209, f. 42. – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 101, nr. 171.

31 januari. – Rapport van Klaas Jansz. Zijs aan de regering van Middelburg van wat er besloten is bij gemene raad van de aartshertogin Margaretha en de landen van Vlaanderen, Holland en Zeeland, daartoe gedagvaard, betreffende de munt, waarover een geschil was ontstaan met Engeland, de monopolies, de saufconduits en de visserij.

Ten aanzien van het eerste punt heeft men goedgevonden dat er een ambassadeur naar Engeland zal worden gezonden. De monopolies zal men in deze landen zoveel mogelijk trachten tegen te gaan, terwijl de regentes heeft beloofd dat de keizer de koning van Portugal zal verzoeken het monopolie van de specerijen ongedaan te willen maken. Van een 'treve marchande' met Frankrijk wil de keizer niets weten; algemene saufconduits zullen alleen worden verleend tegen betaling van het schrijven, francijn en was. Met betrekking tot de visserij zal de admiraal, de heer van Beveren, stappen ondernemen bij de admiraal van Frankrijk, of bij de koning, om te verkrijgen dat men vrij en veilig voor de Fransen kan vissen.
– GA Middelburg, Register 'Brieven aen de stadt 1500-1529', nr. 97 (verloren gegaan in 1940).
– Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 1317.

a *Aldus hs.*, *lees* welvaert.
b *Hier is blijkbaar de naam van de vergaderplaats weggelaten.*
1 Deze post is blijkens de marginale datering op 27 maart afgehandeld ('XVIIa martii 24'), reden waarom zij onder deze vergadering van de Staten-Generaal is geplaatst en niet onder de vorige, nr. 1556.
2 De naam Tholen is vermoedelijk uitgevallen.

1559 1525 FEBRUARI 9

e *9 februari. – Maximiliaan van Bourgondië, abt van Middelburg, Adolf van Bourgondië, heer van Beveren, van Veere etc., voor hen zelf en alle andere edelen van Zeeland, als vertegenwoordigers van twee van de drie Staten van dat land, en burgemeesters, schepenen en raden en al het gemeen van de steden Middelburg, Zierikzee, Reimerswaal, Goes en Tholen, verkopen uit kracht van het octrooi van 25 december 1523 aan Jan Huys en jonkvrouw Katerine van Corterycke, zijn echtgenoot, een erfelijke losrente van 16 pond 13 schellingen 4 groten Vlaams per jaar, voor 266 pond 13 schellingen 4 groten Vlaams. – Origineel: ZA, Rekenkamer A, charters (verloren gegaan in 1940). – Regest: De Waard, Regestenlijst, nr. 2.*

1560 1525 APRIL 25, DEN HAAG

b *6 april. – Beschrijvingsbrief vanwege de landvoogdes aan de regering van Middelburg om tegen dinsdag na Quasimodo [25 april] gedeputeerden naar Den Haag te zenden, om met de overige steden van Holland, Zeeland en (West-)Friesland onder meer vast te stellen de instructie van de commissarissen die vanwege de keizer te Pinksteren eerstkomende [4 juni] ter dagvaart in Oostland zullen worden gezonden op het stuk der* negociatie, communicatie ende vertieringe van der coopmanscap in dese landen enz. *– GA Middelburg, Register 'Brieven aen de stadt 1500-1529', nr. 117 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 1324.*

1561 1525 MEI 10-NA 14, MIDDELBURG

a Betaelt Maerten Jansz. van dat hy gereyst es geweest binnen der stede van Middelburch ten comptoire Bewesterschelt, omme aldaer thebbene bescheyt wanneer de Staten van Zeelant vergaderen zouden omme te ramen ende sluyten een smale antwordde nopende de vaert van Oistlant etc., in welcke reyse hy vacerde mits dabsencie van des rentmeesters gecommitteerde den tyt van drye dagen, tot 12 grooten sdaechs, faciunt 3 s. g., breedere blyckende by zyn quictancie in date den V^en^ may XV^C^ XXV, die men hier metter missive van Daneel Droesbeke tsamen overlevert; maken in ponden deser rekeninge 18 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 948, f. 37.*

b Den voern. bode [*Cornelis Oortsz., gezworen bode in Beoosterschelde*] van dat hy noch ommegedraegen ende gecondicht heeft ten plaetsen gecoustumeert een placcaet van desen

rentmeestere [*Hendrik van den Werve*] in date den VI^en^ may XV^C^ XXV, by dien ordonnerende ende belastende den Staten Beoisterschelt oft huere gedeputeerden achtervolgende tscryven van mynen heeren van den Raede in Hollandt hen te vinden upten IX^en^ dach der voors. maent daernaer binnen der stede van Middelburch, omme tsanderdaechs daeranne metten anderen Staten van Bewesterschelt tsamen te tracteren ende communiceren een goede ende eyntelycke antwoerde upten dachvaert onlancx daer tevooren in den Hage gehouden up de saeke ende negociacie van Oisten etc., breedere blyckende by denzelven placcaete ende beslotene brief[1], die men hier tsamen overlevert; daeromme den voors. bode betaelt zyn voers. loon van 7 s. g., maken in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 948, f. 35.*

Dezelve [*Daneel Marka, bode*] noch van een andere placcaet van denzelven rentmeestre [*Adolf Herdinck*] in daten den XIIII in meye XV^C^ viventwintich, inhoudende onder andere dat de Staten van Zeellant met elckanderen staetsgewyse communiceren, ramen ende een finale andwoirde te sluyten up de negociacie van der coopmanscap ende anderssins tusschen der K.Ma. landen van Hollant, Zeellant ende Vrieslant ende die van Oistlant, ende huere finale andwoirde te doene mijne genaden vrouwe etc., breedere blijckende bij tvoorn. placcaet ende een lettre missive van die van den Raide in Hollant, hier overgelevert met quitancie. Dus hier tvoors. loon van 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 151, f. 100v.*

1 In de marge: 'Bij missive van den hove hier, ende placat van den rentmeester'.

1562 1525 MEI 13, [MECHELEN?]

c *Gedeputeerden van Amsterdam en Dordrecht zijn op 13 mei namens de Staten van Holland ten hove* om te sluyten mit die gedeputeerden van Zeelant opte instructie gemaect totter dagvaert van Pynsteren [*4 juni*] tot Lubbeeck, maar zijn die van Zeelant trachelick bijgecoomen. De edelen ende praelaten en hebben nyet willen consenteren tot costen van den lande, ende de steden in Hollant t'heuren costen nyet willen doen. Insgelicx die van Antwerpen namen noch rapport, maar meester Herman van den Secreten Raedt ende mr. Maximiliaen Transilvanus secretaris souden mitter selver instructie ende last van 's keysers wegen reysen totter voirsz. dachvaert. *Holland wil gedeputeerden meesturen naar Lübeck, maar verlangen dat die van Brabant en Zeeland ook meegaan. – Register Holland I, p. 26-27.*

1563 1525 JUNI 27-JULI 1, MIDDELBURG

b Jan Claesz., boode van den voers. comptoire Bewesterschelt, diewelcke gebracht heeft aen desen rentmeestre [*Hendrik van den Werve*] zeekeren besloetenen brief met eender copie van eenen placcaete by den voers. rentmeestre van Bewesterschelt, Adolf Herdinck, geexpediert aen die Staten in zyn quaertier, nopende die dachvaert te Middelburch geleyt het[a] dyscendaechs XXVII^en^ juny XV^C^ XXV upte audicie van der rekeninge van den aduitaillement[1] van den scepen van oirloogen, toegereet int quaertier van Walcheren voer den theelt XV^C^ XXII, mitsgadere oeck der rekeninge van den lastgelde over al Zeellant betaelt de anno XV^C^ XXIIII, omme by desen rentmeestre gelyck placcaet aen die Staten in zyn quaertier geexpediert te woerdden etc.; ende midts dien den voers. boode betaelt by zyn quictancie in date den XXIII^en^ juny XV^C^ XXV voers., upten voers. brief gestelt, die men hier tsamen overlevert, zyn loon van 2 s. 6 gr. Vlaems, makende in scellingen deser rekeninge 12 s.

Pieter Woutersz., gezwoeren boode van den comptoire Beoisterschelt, diewelcke gedragen heeft alomme ten plaetsen gecoustumeerde dees rentmeesters [*Hendrik van den Werve*] placcaet in date den XXIIII^en^ juny XV^C^ XXV voers. upte voers. dachvaert nopende die voers. rekeninge geexpediert etc., breedere blyckende by denzelven placcaete ende quictancie

van denzelven Pieter Woutersz. daerop gestelt, die men hier tsamen overlevert; ende midts dien hem betaelt zyn gewoenelick loon van 7 s. grooten Vlaems, makende in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 215, f. 15v.*

c De voers. Jan Vrientschap [*klerk van de rentmeester van Beoosterschelde*], diewelcke gereyst es geweest van Ziericxzee tot Middelburch ter voers. dachvaert aldaer gehouden upte voers. rekeninge van den aduittaillemente van den scepen van oirloogen ende lastgelde etc., achtervolgende tscryven van den voers. rentmeestre Adolf Herdinck hiervooren f[O b], met Jan Claesz. boode Bewesterschelt quictancie overgelevert, in welcke reyse hy vaceerde gaende, commende ende besoingnerende den tyt van vyf dagen; faciunt ten pryse als voeren 10 s. grooten Vlaems, qui valent in ponden deser rekeninge 3 lb. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 215, f. 16v.*

a *Aldus hs.*; *lees* des.
b *Hier een spatie opengelaten voor het niet ingevulde bladnummer.*
1 Uitrusting (vgl. outilleren).

1564 [1525] MIDDELBURG
N.B. De volgende vermeldingen van twee of meer Middelburgse dagvaarten kunnen niet in verband worden gebracht met een van de specifieke bijeenkomsten uit dit jaar.

c Die rentmeester [*van Beoosterschelde, Hendrik van den Werve*], diewelcke gereyst es geweest by twee diverssche stonden van Ziericxzee tot Middelburch tot dachvaert by den Staten aldaer gehouden, zoewel upte communicacie van den resten van den daerthien maenden van den imposte als taxacie van den 20.000 lb. der capitale schattinge ende ommeslach zoewel over tquaertier van Beoist- als Bewesterschelt, in welcke twee reysen hy vaceerde tsamen gaende, commende ende besoingnierende den tyt van negen dagen tot 5 s. 4 d. grooten Vlaems sdaechs, faciunt twee ponden acht scellingen grooten Vlaems, qui valent in ponden deser rekeninge de somme van 14 lb. 8 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 215, f. 16-16v.*

e *Consent van een bede ter bestrijding van het tekort op de bede geconsenteerd op 24 april 1523, op te brengen uit een kapitale omslag over het platteland. – Vermeld: Fruin, Rekeningen, p. 442.*

Volgens een uittreksel van Kesteloo brachten Mr. Jan Benninck, raadsheer van Holland, Mr. Pieter, secretaris, en Adriaan van Damme in 1525 vier dagen in Middelburg door noopende dat de geestelijckheyt voortmeer gheen successie en behoort te hebben noch te deellen an eenige goeden bij besterven. Ende alsoe den eedelen mitten steeden tot deser tijt noch nijet gereet en waren over dese zake te staene, is den voirs. betaalt. *Er heeft dus over dit onderwerp blijkbaar geen Statenvergadering plaatsgevonden. – Kesteloo, 'Stadsrekeningen Middelburg' 3, p. 325.*

1565 1526 JANUARI 12-FEBRUARI 10, ANTWERPEN

b Daneel Marcka, boode binnen desen rentmeestescap Bewesterscelt in Zeellant de somme van veerthien scellingen grooten Vlaems over zijn loon naer ouder costumen van dat hij in allen plaetsen daer men gewoenlicken binnen denzelven rentmeesterscip es publicacien te doen ommedraghen heeft een placcaet van desen voorn. rentmeester [*Adolf Herdinck*] in daten den VI[en] dach van januario XV[C] vijfentwintich naer tscrijven sHoofs van Hollant, inhoudende volgende tscrijven van mijne alder genadichste vrouwe de gedeputeerde van den steden van Zeellandt hen vinden zouden binnen der stede van Andwerpen den XII[en] dach derzelver maent omme te anhooren tgunt des hemluyden in huere genade presencie aldaer geopent ende verclaert zoude werden etc., blijckende bij der missive van mijne

genadige vrouwe metten placcate voors. daeraen gehecht ende quitancie van den voorn. bode, hier tsamen overgelevert. Daeromme hier de voors. 14 s. grooten Vlaems, die maken hier 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 152, f. 95v-96.*

Betaelt Willem de Buyck, gezwooren boode der gravelicheyt van Zeelandt, van dat hy gecommen ende gebracht van Middelburch tot Ziericxzee zeekere beslotene missive van den rentmeestere Adolf Herdinck aen desen rentmeestere [*Hendrik van den Werve*], inhoudende de verlinginge van eenen dachvaert die men upten XX^en^ january XV^C^ XXV stilo Hollandie [*1526*] tot Antwerpen van den Staten van Zeelant gehouden heeft, daerof hiervooren mencie gemaect es etc., blyckende by zynder quictancie in date den XI^en^ january voors., die men hier overlevert; daeromme hy gevaceert heeft gehadt mits tquaet onweder den tyt van drie dagen, tot 16 g. sdaechs, faciunt vier scellingen grooten, qui valent in scellingen deser rekeninge 24 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 949, f. 35v.*

Cornelis Oortsz., gezwooren boode myns genadichs heeren des keysers etc. int quaertier van Beoisterschelt, van dat hy ommegedragen ende gecondicht heeft over al Beoisterschelt voors. ter plaetsen gecoustumeert een placcaet van desen rentmeester [*Hendrik van den Werve*] in date den XIII^en^ january XV^C^ XXV stilo Hollandie [*1526*], by dien ordonnerende ende lastende den Staten Beoisterschelt voors. achtervolgende tscryven van myne genadige vrouwe hen te vinden oft huere gedeputeerden te zenden by haerer genaede binnen der stede van Antwerpen upten XX^en^ dach der voors. maent van januario, omme alsdaer taenhooren tgene des hen metten anderen Staten van Zeelant van haeren genaede wegen gepro[po] neert zoude worden wordden etc., breedere blyckende by denzelven placcaete ende de copie van myne voors. genadige vrouwen beslotene brief an den rentmeestere Adolf Herdinck gesonden, die men hier tsamen overlevert; ende mits dien den voorn. boode betaelt zyn gewoonlick loon van 7 s. g. Vlaems, qui valent in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 949, f. 32v.*

c Den voers. pencionaris Bardaillie de somme van acht ponden thiene scellingen acht grooten Vlaems voer zijne vacacien van tweendertich dagen ten prijse van tweendertich stuvers daechs, die hij gevaceert heeft metten gedeputeerden van den Staten slandts van Zeellant, zoe tAndtwerpen als anderssins, omme te aenhooren de proposicie gedaen doen bij mijne genadige vrouwe vanwegen der K.Ma. den X^en^ februario XV^C^ XXV stijl van Hollant [*1526*], heyschende den voern. gedeputeerden van den Staten de continuacie van der bede ordinaris voer den tijt van zes jaeren, daeroff teerste jaer beginnen soude st. Jansdaege decollatio [*29 augustus*] daeraenvolgende, breedere blijckende bij ordonnancie als voeren in daten den XVI^en^ dach der voern. maendt van februario, hier overgelevert met zijn quitancie; daeromme hier de voers. 8 lb. 10 s. 8 g., maken 51 lb. 4 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 81, f. 27v-28.*

Desen voornoomden rentmeestre [*Adolf Herdinck*] de somme van zesse ende veertich ponden acht scellinghen munte deser rekeninge over zijne vacacien van negenentwintich geheele dagen ten prijse van tweendertich stuvers sdaechs die hij gevaceert heeft dat hij uuyt bevel van mijne genadichste vrouwe mevrouwe die regente etc. in de maent van januario binnen tijde deser rekeninghe gereyst es geweest van Middelburch te hove zoe om de beleedt van der continuacie van der nyeuwer beede over tlant van Zeellant als oick om meer andere diversche affairen der Key. Ma. angaende ende om te versoenen de questie alsdoen wesende tusschen mijn heere den admirael de heere van Beveren ende dien van der stede van Middelburch etc., daerinne de voirs. rentmeester gevaceert heeft de voirs. XXIX dagen, blijckende bij ordonnancie van den heeren van der Financie in daten den XII^en^ van februario XV^C^ vijfentwintich naer tscrijven sHoofs van Hollant, geteyckent A de Lalaing ende Ruffault, hier overgelevert. Daeromme hier de voors. somme van 46 lb. 8 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 152, f. 94v-95.*

1566 1526 MAART 11-13, MIDDELBURG

b Dezelve Daneel [*Marka, bode*] noch van ommegedragen te hebben als vooren een ander placcaet van den voorn. rentmeestere [*Adolf Herdinck*] in daten den VIII^en^ in maerte anno voirs., inhoudende dat elck van den steden van Zeellant huere gedeputeerde volcommelicken gelast alst behoort zenden zouden maendaechs daeraen alsdoen naestcommende [*12 maart*] tot Middelburch ende met malcanderen een finale andworde te nemen ende concluderen upte peticie hemlieden bij mijne genadige vrouwe gedaen tot Andwerpen onlancx daer tevooren, daerop zij dach van berade begheert hadden tot Halfvasten [*11 maart*] omme van dezelve andworde derzelver mijne genadige vrouwe rapport te mogen doene etc., blijckende bij denzelven placcate, hier overgelevert met quitancie van denzelven boode; dus hier over zijn loon als vooren gelijcke 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 152, f. 96-96v.*

Den voorn. Willem de Buyck [*gezworen bode van Zeeland*] van dat hy gecommen es van Middelburch ende gebrocht tot Ziericxzee aen desen rentmeestere [*Hendrik van den Werve*] zeekere missive van Gillis van Borre, inhoudende de Staten van Beoisterschelt tadverteren hen te vinden binnen der stede van Middelburch ten dachvaert aldaer geleyt den XI^en^ marcy etc., blyckende by zynder quictancie in date den IX^en^ marcy XV^C^ XXV stilo Hollandie [*1526*], hiervooren overgelevert up tcappittel van den placcaete; 2 s. 8 g. Vlaems, makende in scellingen deser rekeninge 16 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 949, f. 36.*

Den voorn. boode [*Cornelis Oortsz.*] van dat hy noch ommegedraegen ende gecondicht heeft ten plaetsen gecoustumeert een placcaet van desen rentmeester [*Hendrik van den Werve*] in date den IX^en^ marcy XV^C^ XXV stilo Hollandie [*1526*], by dien ordonnerende ende lastende de Staten Beoisterschelt achtervolgende tscryven van Gillis van Borre, gecommitteerde clerck van den rentmeester van Bewesterschelt, hen te vinden den XII^en^ dach daeranne volgende binnen der stede van Middelburch, omme tsanderdaechs metten anderen Staten van Zeelant te communiceren up dantwoorde van der petitie die myne genadige vrouwe vanwegen der K.M. hueren gedeputeerden in den dachvaert tAntwerpen gehouden gedaen hadde, ende daerup zy hueren beraedt genomen hadden etc., breedere blyckende by denzelven placcaete die men hier metten voorn. brief van Gillis van Borre tsamen overlevert; ende mits dien denzelven boode betaelt zyn voors. loon van 7 s. g., makende in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 949, f. 33.*

c *Over de mogelijke aanwezigheid van de rentmeester van Beoosterschelde op deze vergadering zie onder nr. 1571.*

1567 1526 APRIL 6, MECHELEN

b Denzelven [*Daneel Marka, bode*] noch van ommegedragen thebben een ander placcaet van den voorn. rentmeester [*Adolf Herdinck*] in daten den XXX^en^ dach der voors. maent van maerte, inhoudende dat elck van den steden van Zeellant huere gedeputeerden zouden zeynden ende schicken achtervolgende den scrijven van mijne genadige vrouwe voors. binnen der stede van Mechelen den V^en^ dach van aprille alsdoen naestcommende omme des anderen daechs te anhooren des ter presentie van dezelve mijne genadige vrouwe bij heeren Nicolaes Perrenot raedt der Key. Ma. ende meester van den Requesten van zijnen huuse, verclaert ende geproponeert zal worden etc., blijckende bij der voors. missive van mijne genadige vrouwe mitten placcate van den voorn. rentmeester daeraen gehecht ende quitancie van den boode, hier overgelevert. Daeromme hier over zijn loon als vooren gelijcke 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 152, f. 96v.*

1568 1526 APRIL 16-21, MECHELEN

b Betaelt Jan Pouwels van dat hy gecommen es van Middelburch tot Ziericxzee ende gebrocht

heeft aen desen rentmeestere [*Hendrik van den Werve*] zeekere beslotene missive van den rentmeestere aldaer, Adolf Herdinck, roerende eenen dachvaert van den Staten van Zeelandt geleyt tot Mechelen upten XVII^en^ aprillis XV^C^ XXV stilo Hollandie [*1526*][1] etc., blyckende by desselfs Jans quictancie in date den XIII^en^ aprilis voors., hiervooren up tplaccaet van denzelven dachvaert overgelevert; 2 s. 8 g. Vlaems, makende in scellingen deser rekeninge 16 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 949, f. 36-36v.*

Den voorn. boode [*Cornelis Oortsz.*] van dat hy noch ommegedraegen ende gecondicht heeft ten plaetsen gecoustumeert een placcaet van desen rentmeester [*Hendrik van den Werve*] in date den XIII^en^ dach van aprille XV^C^ XXV stilo Hollandie [*1526*][1], inhoudende dat hen de Staten Beoisterschelt oft huere gedeputeerden vinden zouden smandachs daeranne [*16 april*] te Mechelen achtervolgende tscryven van den rentmeestere van Bewesterschelt, Adolf Herdinck, omme dantwordde te doene van der continuacie van der ordinarys bede, alsoot upten laetsten dachvaert te Middelburch gehouden metten anderen gedeputeerden van Zeelandt, die henluyden insgelicx aldaer vinden zouden, geraempt ende gesloten was geweest, breedere blyckende by denzelven placcaete ende missive die men hier tsamen overlevert; ende mits dien denzelven boode betaelt zyn voors. loon van 7 s. [g.], qui valent in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 949, f. 33-33v.*

c Denzelven rentmeester [*Adolf Herdinck*] noch de somme van zessendertich ponden zestien scellingen ten prijse als vooren over zijne vacacien van drientwintich geheele dagen, ten prijse als vooren sdaechs, bij hem ter ordonnancie van mijne voirs. genadige vrouwe gevaceert om van Middelburch gecommen te wesen ten twee diverssche reysen te hove omme te beleeden taccordt van eender beede van 30.000 lb. van 40 grooten der voors. Key. Ma. geaccordeert bij den Staten van Zeellant in de maent van april XV^C^ XXVI, blijckende bij een ordonnancie van den heeren van der Financie in daten den lesten derzelver maent van april, geteyckent A. de Lalaing ende Ruffault, hier overgelevert. Daeromme hier de voors. somme van 36 lb. 16 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 152, f. 95.*

Den voern. pencionaris Bardaillie noch de somme van elf ponden veerthien scellingen acht grooten Vlaems voer zijne vacacien van XLIIII dagen ten pryse als voeren sdachs, die hij gevaceert heeft in de maenden van april ende meye daeraen anno XV^C^ zes ende twintich omme vanwegen den Staten van Zeellant binnen der stede van Mechelen den K.M. geaccordeert te hebben de continuacie van der bede van 30.000 lb. van 40 grooten tpondt tsjaers voer den tijt van drie jaeren, volgende tinhouden van der acte daerup geexpedieert, ende voert gesolliciteert thebben om provisie te crigen dat men van sinckrys, scorren, sincksteenen ende andere stoffe dienende tot reparacien van den dijcken van Zeellant geenen thol betalen en zoude etc., breedere blijckende bij ordonnancie gheteyckent als voeren in daten den XIIII^en^ dach der voern. maendt van meye, hier overgelevert met zijn quitancie; dus hier de voers. 11 lb. 14 s. 8 g., maken 70 lb. 8 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 81, f. 28-28v.*

e *21 april, Mechelen. – De aartshertogin van Oostenrijk accepteert de voorwaarden waaronder de Staten van Zeeland zich bereid hebben verklaard gedurende drie jaren te continueren een bede van 30.000 lb. per jaar, welke som gevonden zal worden door een heffing van 15 groten steenschietens en 3 groten bij de breedte van elk gemet gedurende die drie jaren.*

Alzoe in de maendt van februario lestleden mijne genadighe vrouwe die eertshertoginne van Oistenrijcke, hertoginne ende gravinne van Bourgoingnen, regente ende gouvernante voor den keyser in desen landen van herwaertsover, den Staten slandts ende graefscaps van Zeellandt bescreven hadde binnen der stadt van Andtwerpen, aldaer bij huer genade van wegen der voors. Key. Ma. bij monde van mijnen heere den eertsbisscop van Palerme, hoofft van den Secreten Raede, den voornoomden Staten heeft doen verthoonen de groote

zware lasten der voors. key. ma., zoe ter cause van de groote excessive somme van penningen die men noch schuldich ende tachter was den luyden van wapenen te voete ende te paerde die zijn key. ma. hadde moeten doen onderhouden den tijt geduerende van der oorloge van Vranckerijcke als anderssins, omme tracteren van der paix, diverssche ambassaden ende in anderen menichfuldigen affairen, int welcke zijn voors. ma. nyet furneren en mochte zonder hulpe ende bijstandt van den voorn. Staten, versouckende te dier cause dat zijluyden continuerende in de goede gonste daerinne zij tot noch toe geweest hadden der voors. zijnder ma. zouden willen consenteren de continuatie van der bede van dertichduysent ponden van 40 grooten tpondt tsjaers voor den tijt van zes jairen, dairaff sint Jansdage decollacio [*29 augustus*] XV^{C} zessentwintich naestcommende teerste zeste jair af verschijnen zoude.

Ende eyntlicken, nair vele communicatien dairup gehouden, nyetjegenstaende de groote lasten svoors. landts van Zeellandt, zoe van viere diverssche beden ende cours van drie diverssche renten loopende tot laste van den voors. lande als anderssins, dinextimable lasten der dijckaigen desselfs landts ende oick dat die van Middelburch verclaerden dat zij huer rapport noopende desen heessche zelve mijne voors. genadige vrouwe doen zouden, hebben Prelaet ende Edelen van Zeellandt, representerende den twee van den drie Staten svoors. landts, met den gedeputeerden van den steden van Ziericxzee, Reymerzwale, Goes ende der Tholen, representerende den derden Staet, Middelburch voors. alleene uuytgesondert, considererende de voors. groote lasten ende affairen der voors. key. ma., begherende altijts derzelver zijnder ma. nair huere uuyterste vermogen te believen ende nyetjegenstaende haere voors. lasten, hebben up huyden eendrachtelijck ende lyberalijck geconsenteert ende consenteren bij desen derzelver zijnder ma. de continuacie van der voors. bede van dertichduysent ponden van 40 groten tpondt tsjaers, ende dat voor den tijt van drie jaeren lanck geduerende, teerst beginnende sint Jansdage decollacio [*29 augustus*] naestcommende alsboven, up de condicien hiernaer verclaert. Eerst dat hangende de voors. drie jairen de voorn. van Zeellandt ongehouden wezen zullen ende andere bede van nyeux te betalen oft consenteren omme wat affaire dat zij. Insgelijcx indien zijn Ma. eenige geestelijcke parsoonen oft anderen eenige gracie dede, dat tzelve wesen zal tzijnen laste ende nyet tot laste van den lande van Zeellandt. Oick en zal tvoors. consent nyet zijn tot achterdeel van der gracie des andere helft van der schote, den lande van Scauwen nootlijck, dair men vervolch omme gedaen heeft ende nu noch omme doet. Mede dat dezelve zijn ma. de voors. bede zal doen innen tzijnen coste, nair oude gewoente, ende dat de rentmeesters van Beoist ende Bewesterscelt zullen mogen betalinge doen mitten bereden resten, oick nair oude costume.

Omme welcke bede te furneren ende ander upcommende lasten de voorn Staten geraempt hebben te heffen jairlijcx 15 grooten tsteenschietens ende drie grooten bij der breedde, tvrije medegaende, up elck gemet landts over all Zeellandt ten vollen schote staende, dairaf sint Jansdage decollacio nu naestcommende XV^{C} zessentwintich teerste derde jair af verschijnen zal als voors. es, altijts behoudende die drie termijnen van betalinge nair elcke sint Jansdage voors., ende dat deen voor den anderen nyet gelden en zal. Behouden oick dat tghene datter overen zal van den voorn. 15 grooten tsteenschietens ende drie groten bij der breedde zal geemployeert wordden in den affairen ende nootzaken van den voorn. lande, ter ordonnancie van den voors. Prelaet ende Edelen, dairaff die rentmeesters zoewel van Beoist als van Bewesterscelt hemluyden oft huere gecommitteerden rekeninge doen zullen ende nyemandt anders, all nair oude costume. Ende dat mijn voors. genadige vrouwe volgende de kuere van Zeellandt commen zal upte gront ende aerde van Zeellandt voor den voorn. sint Jansdage decollacio naestcommende omme huer genade uuyten name ende van wegen der Key. Ma. de voors. bede van continuacie ende geleyde penninghen met mannen vonnisse des voors. landts van Zeelandt te doen anwijsen gelijck dat behoort, oft bij gebreke van dien zoude tvoors. consent geacht wezen voor nul ende van geender waerden.

Welck accordt onder de condicien voorscreven gedaen bij den Prelaet ende Edelen

ende steden van Zierickzee, Reymerzwale, Goes ende der Tholen, representerende de drie Staten svoors. landts van Zeellandt, Middelbourg voors. alleenlick uuytgesondert, mijn voors. genadige vrouwe in den name ende van wegen den keyser geaccepteert heeft ende accepteert overdanckelijck, gelovende in princelijcke woorden bij desen alle de voorn. condicien ende voorwaerden te onderhouden ende doen onderhouden, verclarende voorts zoe verre het noot zij wes ter cause van desen zoude mogen gesciet zijn jegens ende contrarie der kuere van Zeellandt, dat tzelve zijn zoude zonder prejudicie ende nyet getogen en zal wordden in consequencie. Ende als angaende die van Middelburch, die huer rapport mondelinge apart mijne voors. genadige vrouwe gedaen hebben, hebben naer zekere doleantien bij hemluyden verhaelt geconsenteert in de voors. bede van continuacie van den voors. drie jaeren.

Aldus gedaen binnen der stadt van Mechelen, den XXI[en] dach van april anno XV[C] zessentwintich nair Paesschen.

Ende mij jegewoirdich, Dublioul.

– Afschrift: (naar een kopie door Blanckaert van het origineel, door Dammas) ZA, Rekenkamer I B-O nr. 383, f. 1-1v; (door J. de Jonge, naar een kopie door Blankaard) ibidem nr. 1116, f. [i]-[ii]v; (door G. Bardaille, naar het origineel) ZA, Prelaat en Edelen nr. 162, f. [i]-[ii]v (opschrift: Copie*); (17e eeuw) ZA, Rekenkamer A nr. 456, f. 118-120 (opschrift:* Acte van continuatie van de 30.000 lb. voor drije jaeren, waeraff deerste es sint Jansdage XXVI[tich]*).*
– Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 101, nr. 172; idem, Rekeningen, p. 322, nr. 617.

1 Dit is een vergissing: in dit jaar viel Pasen op 1 april, zodat ook gerekend naar de stijl van het Hof van Holland men op 13 april al in het jaar 1526 was.

1569 1526 JUNI 24, [MECHELEN?]

N.B. Het is onzeker of deze dagvaart heeft plaatsgevonden.

a 3 juni, Den Haag. – Aart van der Goes, advocaat van de Staten van Holland, bericht de rentmeester van Bewesterschelde over de onderhandelingen te Bremen met Zweedse afgevaardigden, en roept de Staten van Zeeland op tot overleg in deze kwestie op 24 juni e.k.

[*Opschrift:*] Copie van den brief gescreven an den rentmester van Bewesters- ende Oosterschelt, om den Staten van Zeelant te adverteren wat tot Breemen mitten Zweeden getracteert es geweest in mayo 1526, by mr. Symon gerapporteert.

Eersame, wyse, seer voirsienige heere, ick gebiede my dienstelicken an uwer goeder gratie, derselver adverterende dat mr. Symon, pensionaris van Leyden, by den Staten van Hollant tot gemeynen oirbaer gedeputeert es geweest te reysen in de laatste Pynsteren heyligen dagen [*20 mei*] tot Bremen, aldaer die gedeputeerden van den coninck ende 't Rycksraedt van Zweedenrijck geweest zyn, om te wisselen die brieven van den bestande van twee jaeren tusschen hemlieden ende den landen van Brabant, Hollant, Zeelant ende Vryeslant, gemaect tot Pynsteren anno 1525 [*4 juni*]. Ende alzoe daer gebreck es geweest, bysondere dat die van Hartogenbosch heuren brieven van ratificatie ten selven dagen nyet gesonden en hebben gelijcken Middelburch, Ziericzee ende d'andere steden in den voirsz. bestande begreepen, soe es de saake gecontinueert tot den eersten augusti commende binnen de stede van Waerden, vier mylen van Bremen gelegen, op hoepe van brieven van Hartogenbosse te recouvreren; tot welcken dage die voirsz. gedeputeerden in notablen getale commen sullen, mit hemlieden brengende den zegelen van den coninck ende 't Rijck, om aldaer te besegelen sulcke lanck bestant ofte eewige vreede als myn genadige vrouwe gouvernante believen sal.[1] Ende want de voirsz. van Zweedenrijck boven allen natien begeeren te comenscepen mitten landen van herwertsover, ende dat dese sake oick hertelicken roert den lande van Zeelant, soe seynde ick uwer E. over 't rapport van den voirsz. mr. Symon by den voirsz.

gedeputeerden van Zweede begeert gerapporteert te worden, ten einde die Staten van Zeelant, daervan geadverteert zynde, zoe ick oick gescreven hebbe an den rentmeester van Beoisterschelt, van stonden an heure gedeputeerde oick by myn genadige vrouwe schicken mogen omme dese sake te brengen tot eenen goede fine; aldaer ick hemlieden verwachten sal totten 24 deser maent toe.

Bekenne God die uwe E. sparen wille salich ende gesont, over my altyt gebiedende. Ende gescreven in den Hage den 13 juny anno 1526.

Onder stont gescreven: By al uwen goetwilligen A. van der Goes, onwaerdich advocaet van den Staten 'slandts van Hollandt, deur bevelen derselver.
– *Register Holland I, p. 50-51.*

1 Op de Hollandse Statenvergadering van van 10-19 september doet Van der Goes verslag van de onderhandelingen die hij samen met mr. Simon in augustus te Meuburch had gevoerd met de Zweedse gezanten (Ibidem p. 56-57).

1570 1526 AUGUSTUS 28, BERGEN OP ZOOM-THOLEN-TOLHUIS TE YERSEKEROORD

a Adriaen van den Heetvelde, desen rentmeesters [*Adolf Herdinck*] clerck, de somme van zesthien ponden vyf scellingen elff grooten twaelff miten Vlaems over zijn rembourssement van gelicke somme by hem betailt diversche persoonen om de toeredinghe van een seynschepe, dewelcke by laste van mijnen voorn. heere Prelaet ende Edelen toegereyt es geweest in meninghen om dairmede mijne genadige vrouwe deertshertoginne te bringene van Berghen up den Zoom tot binnen der stede van der Toollen up sinct Jansavondt decollatio [*28 augustus*] XV^{C} XXVI, aldair hair Genade alsdoen was om te ontfanghene de aenwysinghe deser bede van 30.000 ponden ten prise voors., by denzelven heeren Prelaet ende Edelen midtsgaders den anderen Staten svoors. lands van Zeellandt der K.M. geaccordeert voor drye jairen, dairoff dierste jair verscheen decollatio Johannis voors., by een quoyer van twee b[l]aderen pappiers houdende verclaringhe van den partien met ordonnancie in date den XIIII^{en} dach van januario XV^{C} XXVI nair scriven sHoofs van Hollandt [*1527*], met quitancie van Heetvelde voorn., tsamen hier overgelevert; dairom hier de voors. somme van 16 lb. 5 s. 11 grooten 12 t. Vlaems, valent 97 lb. 15 s. 9 d. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 82, f. 51-51v.*

b Denzelven [*Daneel Marka, bode*] noch van ommegedragen te hebben een andere placcaet van den voorn. rentmeester [*Adolf Herdinck*] in daten den XIII^{en} in augusto anno voors., inhoudende dat de Staten van Zeellant huere gedeputeerde scicken zouden binnen der stede van Bergen voor den lesten dach derzelver maent van augusto omme achtervolgende tscrijven van mijne genadige vrouwe, die uptie tijt te Bergen wesen zoude in meenninge van voorts over te commen in Zeellant, te procederen ten aenwijsen van der bede bij denzelven Staten, onlancx te voeren der K. Majesteit geaccordeert, breeder blijckende bij denzelven placcate ende missive van mijne genadige vrouwe daeraen gehecht, tsamen hier overgelevert. Daeromme hier alsvooren gelijcke 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 152, f. 97v.*

Den voorn. boode [*Cornelis Oortsz.*] van dat hy noch ommegedragen ende gecondicht heeft ten plaetsen gecoustumeert een placcaet van desen rentmeestere [*Hendrik van den Werve*] in date den XIIII^{en} augusti XV^{C} XXVI, by dien bevelende den Staten van Beoisterschelt achtervolgende tscryven van myne genadige vrouwe hen te vinden int eynde der voors. maent tot Bergen upten Zoom, omme met haer over te reysen ten tholhuyse van Yersickeroort ende aldaer metten anderen Staten van Zeelandt jegewordich te wesen ten aenwysinge van zeekere bede der K.M. onlancx daer tevooren geconsenteert etc., breedere blyckende by denzelven placcaete, die men hier met myne voors. genadige vrouwen beslotene brief

overlevert; ende mits dien den voorn. boode betaelt zyn gewoonlicken loon van 7 s. g. Vlaems, qui valent in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 949, f. 34-34v.*

e *28 augustus. – De edelen en leenmannen van Zeeland wijzen in tegenwoordigheid van landvoogdes Margaretha van Oostenrijk vonnis dat de Staten van Zeeland de bede van 15 groten steenschietens en 3 groten bij de breedte van elk gemet gedurende drie jaren zullen opbrengen.*

Up huyden den XXVIII^en^ dach van ougst XV^C^ XXVI naer inhoudt der acten hierboven[1], zoe es mijne g. v. mijn vrouwe Mergrieten, eertshertoginne van Oistenrijcke, regente ende gouvernante van weegen der K. M., gecommen in persoone binnen der stede van der Thoolan, grondt ende aerde van Zeelant, aldaer in huer presencie ende jegewordicheyt de vijfthien grooten steenschietens ende drie grooten bij der breede sjaers voor den tijt van drie jaeren daeranvolgende, daerof teerste daerde jaer verschinen ende vallen sal sint Jansdage decollatio [*29 augustus*] naestcomende XV^C^ XXVI, waeraf hierboven in de voors. acte mencie of gemaect es, geschoten ende geleyt es geweest schotsgewijse up elck gemet lants staende ten vollen schote binnen den lande ende der gravelicheyt van Zeelant. Ende bij den edelen ende leenmannen derzelver gravelicheyt bij monde van joncker Adriaen van Cruningen, een van derzelver edelen, ter maninge van den schoult uuytgesprocken ende gewesen es vast ende gestadich, omme daermede te furnieren ende vervallen tconsent ende accordt van continuacie van den 30.000 lb. van 40 grooten tpondt, breedere in dezelve acte geroert, onder diee condicien ende voorwaerden daerinne begrepen ende verclaert.

Actum ten dage ende jare als boven.

Mij jegewordich, ende ondergeteickent: Blanckaert.

– *Afschrift (oorspronkelijk geschreven onder de oorkonde van 21 april (zie hierboven onder nr. 1568): ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1116, f. [ii]v; ZA, Prelaat en Edelen nr. 162, f. [ii]v. – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 101, nr. 174; idem, Rekeningen, p. 322-323, nr. 620.*

Desen voorn. rentmeestre Adolf Herdinck de somme van tzeventich ponden acht scellingen munte dezer rekeninghe over zijne vacatien van vierenveertich geheele dagen tot 32 stuvers sdaechs bij hem gevacheert om duer bevel van mijne alder genadiger vrouwe gecomen te wezen tot drie diverssche reysen van Middelburch te hove zoe om de beleedinghe ende anwijsen van eender bede ordinaire van dertichduysent ponden van 40 groten der Key. Ma., alsdoen onlancxleden geaccordeert voor drie jairen bij den Staten slandts van Zeellandt, als oick om te maickene zijn staten van der bede ende demeyne ende om tstuck van der dijckaigen ende ander zaicken roerende twelvaert der voors. Key. Ma. ende zijne voors. lande van Zeellandt, alst blijct bij ordonnancie van den heeren van der Financie in date den III^en^ van januario binnen tijde dezer rekeninghe, geteyckent Ruffault, met lettre van kennisse van den voorn. rentmeestre van dezer betalinge dairan gehecht, tsamen hier overgelevert. Dairomme hier de voors. somme van 70 lb. 8 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 153, f. 110v.*

Desen voorn. rentmeestre [*Adolf Herdinck*] midtsgaders Hendrick van der Werfve, Pancraes Jansz. van der Haymanne, Pieter Blocxzoon ende Gillis van Borre als leenmannen, Guillame Bardaille, stedehouder van den schout, ende meester Adolf Blanckaert, greffier van der hooger vierschare van Zeellant, elcx twintich scellingen grooten Vlaems over huerluyder vacatien van zes dagen tot 3 s. 4 grooten Vlaems sdaechs bij hemluyden gevacheert omme bij mijne genadige vrouwe gecommen te wezen ter dachvaert gehouden binnen der stadt van der Thole in de maendt van aougst anno zessentwintich, ende aldaer in jegewoirdicheyt van huere genade gemaict te hebben de vierschaere ende geprocedeert ten wijsdomme ten continuatie van dezer jegewoirdige bede etc., bij ordonnancie van mijne voornoomde genadige vrouwe mit quytancie van den voorn. persoonen dairop dienende, hier overgelevert, tsamen beloopende ter somme van 42 lb. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 383, f. 13v.*

1 Een verwijzing naar de ervoor geschreven akte van acceptatie door de landvoogdes d.d. 21 april 1526 (zie hierboven onder dagvaart nr. 1568).

1571 1526 SEPTEMBER 3, MIDDELBURG

b Denzelven [*Daneel Marka, bode*] noch van ommegedragen te hebben een andere placcaet van den voorn. rentmeestere [*Adolf Herdinck*] in daten den XXX^en^ in augusto voirs., inhoudende dat die van den Staten Bewesterscelt huere gedeputeerde schicken zouden binnen der stede van Middelburch in zondage avont doen naestcommende [*2 september*] omme des anderen daechs te aenhooren met die van Beoisterschelt tgunt dat hemluyden geproponeert zoude worden etc., blijckende bij den voors. placcate mitter missive van mijne genadige vrouwe daeraen gehecht ende quitancie van den voorn. Daneel, tsamen hier overgelevert. Daeromme hier de voors. 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 152, f. 97v.*

Betaelt Adriaen Huybrechtsz. van dat hy gecommen ende gebracht heeft van Middelburch tot Ziericxzee aen desen rentmeestere [*Hendrik van den Werve*] zeekere missive van den rentmeestere van Bewesterschelt, inhoudende zeekeren dachvaert van den Staten van Zeelant tot Middelburch voors., geleyt achtervolgende tscryven van myne genadige vrouwe omme taenhoeren tgunt des henluyden alsdaen van haeren genade wegen geproponeert wesen zoude etc., blyckende by zynen quictancie in date den[a] XXX^en^ augusti XV^C^ XXVI, die men hiervooren up tcappittel van den placcaeten overgelevert heeft: 2 s. g. Vlaems, makende in scellingen deser rekeninge 12 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 949, f. 37.*

Den voorn. boode [*Cornelis Oortsz.*] van dat hy noch ommegedragen ende gecondicht heeft ten plaetsen gecoustumeert een placcaet van desen rentmeestere [*Hendrik van den Werve*] in date den XXX^en^ augusti XV^C^ XXVI, inhoudende eenen dachvaert tsonnedaechs daeranne [*2 september*] tot Middelburch by verlinginge geleyt, by dien bevelende den Staten Beoisterschelt achtervolgende tscryven van den rentmeestere Adolf Herdinck uuyt laste van myne genadige vrouwe hen aldaer te vindene, omme tsanderdaechs daernaer metten anderen Staten van Zeelant taenhooren tgene des hen van hare genaede wegen geproponeert ende verthoont zoude wordden etc., breedere blyckende by denzelven placcaete, die men hier metter copie van mynder voors. genadige vrouwen beslotene brief ende desselfs Adolfs Herdincx missive tsamen overlevert; ende mits dien den voorn. boode betaelt zynen voorn. loon van 7 s. g., makende in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s. – *Ibidem f. 34v.*

c Den voorn rentmeestere [*Hendrik van den Werve*] voor vyf diverssche ende bysondere reysen by hem gedaen, te wetene de twee tot Bergen upten Zoom achtervolgende tscryven van mynre genadige vrouwe, ende twee tot Middelburch omme metten Staten aldaer te communiceren up ende van zeekere gratuiteyt by myne voors. genadige vrouwe tlandt van Zeelant geeyst,[1] mitsgaders de andere ende leste te Hoochstraten etc., als tzelve tsamen blyct by ordonnancie van den heeren van der Financie. Daeromme hy gevaceert heeft tsamen gaende, commende ende besoingnierende den tyt van XLI dagen[b], tot 4 s. 8 d. sdaechs, faciunt 9 lb. 2 s. g. Vlaems, dezelve ordonnancie in date den XXVII^en^ octobris XV^C^ XXVI[c], die men hier overlevert; maken de voors. 9 lb. 2 s. in ponden deser rekeninge 57 lb. 3 s.[d] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 949, f. 37.*

a Den *herhaald Hs.*
b Van XLI dagen *verbeterd uit* van XXXIX dagen *Hs.*
c XV^c^ *herhaald Hs.*
d *Het bedrag verbeterd uit 54 lb. 12 s. Hs.*
1 Het staat niet vast dat de rentmeester aanwezig was op de onderhavige dagvaart. De andere reis naar een Statenvergaderingen te Middelburg kan die van nr. 1566 zijn geweest; de bijeenkomst van nr. 1573 ligt minder voor de hand, daar die niet door de landvoogdes lijkt te zijn beschreven.

1572 1526 SEPTEMBER 17, BERGEN OP ZOOM

c Guillamme Bardaille, pensionnaris van mijnen voorn. heere Prelaet ende Edelen, de somme van twee pondt derthiend scellingen vier grooten Vlaems over zijn vacatien van thien geheel daigen tot 32 stuvers sdaichs, by hem gevaceert reysende van Middelburch binnen der stadt van Berghen up den Zoom, aldair hij uuyt bevel van mijnen heeren up den XVII^en^ in septembre anno XXVI mijne genadige vrouwe mevrouwe van Savoien accordeerde de somme van neghenduysent ponden munten deser rekeninghe, voor eens te betalenne in drye jairen doen naestcommende, huerder Genaden by denzelven heeren Prelaet ende Edelen ende dmeestendeel van den steden van Zeellant gegeven by maniere van gratuyteijt in remuneracie van zekeren getrouwen diensten by huere Genaden den landen van herwaertsover ende den voorn. van Zeellandt gedaen, van welcke 9000 ponden mijn voornomden heeren Prelaet ende Edelen betalen zullen het derde ende de steden van Zeellandt de tweedeelen; dairom hier de voors. somme van 2 lb. 13 s. 4 grooten, by ordonnancie in date den XVIII^en^ der voors. maendt van septembre XV^C^ XXVI, met zijn quictancie hier overgelevert, valent 16 lb. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 58, f. 57v-58.*

e *17 september. – De Staten van Zeeland consenteren een gratuïteit van 9000 lb. aan de landvoogdes, op te brengen uit een quotisatie over de Staatsleden gedurende de jaren 1526, 1527 en 1528.*[1] *– Vermeld: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 440.*

In de Middelburgse stadsrekening van 1527 wordt 83 lb. 6 s. 8 d. afgeboekt voor het eerste derde deel van het aandeel van de stad in 't accoord van de drie Staten van Zeeland van de 9000 lb. van 40 gr. mijn genadige vrouwe van Savoye geaccordeerd voor eens bij maniere van gratuiteit. – *Kesteloo, 'Stadsrekeningen Middelburg' III, p. 406.*

1 Daarbij werd het aandeel van *Prelaat en Edelen*, ter hoogte van 4500 lb., gevonden uit het surcrois van de ordinaris bede, terwijl de andere helft door de stemhebbende steden werd opgebracht; de smalsteden bleven onbelast. Deze gratuiteit, die was geschonken door die van Henegouwen, Namen en Zeeland, werd door de stadhouder van Holland aan de Hollandse Staten bekend gemaakt op hun dagvaart van 12-19 september (*Register Holland* I, p. 56).

1573 1526 OKTOBER 9, MIDDELBURG

b Denzelven [*Daneel Marka, bode*] noch van ommegedragen thebben een ander placcaet van den voorn. rentmeester [*Adolf Herdinck*] in daten den VI^en^ dach der maent van octobre voors., inhoudende dat de Staten van Zeellant voornoomt huere gedeputeerde schicken zouden binnen der voors. stede [*Middelburg*] dicendage IX^en^ derzelver maendt omme des anderen daechs te anhooren des hemluyden bij denzelven rentmeester oft zijnen gecommitteerden van wegen der voirs. Key. Ma. zoude verclaert werden, blijckende bij den voors. placcate ende quitancie van den voirs. Daneel, hier overgelevert. Daeromme hier als vooren de somme van 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 152, f. 97v-98.*

1574 1526 NOVEMBER CA. 21-291, ABDIJ TE MIDDELBURG

a *1 mei, Mechelen. – Keizer Karel v benoemt mr. Jacob de Jonge, raad en auditeur bij de Rekenkamer van Holland, ter auditie van de rekening van Adolf Herdinck van de bede van 50.000 lb. en van de kosten van de bouw van schepen.*

Kaerle, bij der gracie Gods gecoren Roomsch keyser, altijt vermeerder sRijcx, coninck van Germanien, van Castillen, van Leoen, van Arragon, van Navarre, van Naples, van Secille, van Maillorque, van Sardaine, van eylanden van Yndien ende vaster eerden, van der zee, occeane, eertshertoge van Oistenrijcke, hertoge van Bourgoingne, van Lothringe, van Brabant, van Lembourg, van Luxembourg ende van Gheldre, grave van Vlaendren, van Artois, van Bourgoingnen Palatin ende van Henegauwe, van Hollandt, van Zeellandt, van

Ferrette, van Haguenault, van Namen ende van Zuytphen, prince van Zwave, marcgrave des Heylicx Rijcx, heer van Vrieslant, van Salins, van Mechelen, ende dominateur in Azie ende in Affrique, onsen lieven ende ghetrauwen raedt ende auditeur van onsen Rekencamer in Hollandt meester Jacop de Jonghe, saluyt.
Alzoe onlancx omme te vervallen den grooten ende zwaeren costen ende lasten die wij doe hadden te supporteren zoe ter cause van der oerloge als anderssins, ende omme ons eenichsins te helpen ende te believen, de Staeten ons lands van Zeellandt dies overmerckende ens geconsenteert ende geaccordeert hadden een bede van vyftichduysent ponden van 40 groten onser Vlaemscher munte tpondt, die upgebuert es gheweist int zelve quartier van Zeellandt eensdeels bij impositie ende zettinghe zoe up wynen, bieren, coeren, anderen victuaillen ende diergelycke, als capitalick, welcke somme ontfanghen es geweist bij onsen rentmeestre general van Zeellandt, Adolf Herdinck, alsoick zijn de penningen geaccordeert omme de upreedinge van elven scepen van oerlogen, upgestelt int jaer XV^{C} drientwintich, daerof onsen neve de heere van Bevere, admirael van der zee, den last ende gouvernement hadde, waerof den voorn. Adolff Herdinck te rekenen heeft naer uuytwysen den acte van den voors. accordt, zoe wy verstaen, ende daeromme van noode zij tot den auditie van zijn rekeninge yemandt te committeren;

Soe eyst dat wy vulcommelicken betrouwende uwer wysheyt, getrouwicheyt ende goede ernsticheyt u ontbieden ende committeren mids desen dat ghij u transportert corts naer Pinxteren [*20 mei*] naestcommende binnen onser stadt van Middelburch ende aldaer in de jegewoordicheyt van den Staeten ons voors. lands van Zeellandt hoert van onsen weghe de rekeninghen van den voors. Adolf Herdinck van zijnen ontfanck ende uuytgheven zoe van der voors. bede van 50.000 lb. als van den penningen geconsenteert tot den upreedingen van den elven scepen voors., dezelve rekeninge ende yegelyck artickel van dien bijzonderlick ernstelicken oversiet, visiteert ende examineert, ende des ghij redelick vinden zult lydt ende passeert, wederleggende ende modererende die ghij onredelick oft excessijf vinden zult, ende die copie van den voors. rekeningen ghetrouwelick gesloeten ende toegezeghelt onder uwen zeghele alst behoort zendt in onser voors. Rekencamere in Hollandt, omme daerof ghedaen te zijne alzoe behoeren zal. Des te doene gheven wij u volcommen macht, auctoriteyt ende zonderlinge bevel, ontbieden ende bevelen allen anderen onzen rechteren, justicieren ende officieren dat zij u dit doende met diessen daeraen cleven mach ernstelyck verstaen ende obedieren, want ons alzoe ghelieft.

Ghegeven in onser stadt van Mechelen den eersten dach van meye int jaer ons Heeren duyst vyffhondert zessentwintich, ende van onsen Rycken, te wetene van den Roomschen ende Germanie tVIII^{e} ende van Spaengnen tX^{e}.

Aldus ondergeschreven: Bij den keyser in zijnen Rade; ende onderteyckent: L. du Blioul.
– *Afschrift: (naar het origineel, door N. Michiels) ZA, Prelaat en Edelen nr. 210, f. [i]-[i]v (opschrift:* Copie van der commissie van meester Jacop de Jonge, ghecommitteert ter audictie deser rekeninge*); (door G. Bardaille, naar de copie authentique door A. Blanckert) ibidem nr. 215, f. [i]v-[ii]v. – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 101, nr. 173.*

b Jan Honderkoye, diewelcke gebracht heeft aen dezen rentmeestre [*Hendrik van den Werve*] eene besloetene missive van den voers. Adolph Hardinck, rentmeestre van Bewesterschelt, ten eynde dat deze rentmeestre deze zijne jegenwoerdige rekeninge zoude commen doen voer den voers. meestre Jacob de Jonge, als principael commissaris bij der keyserlicke Majesteyt gecommitteert ter audicien van derzelver rekeninge; ende mits dien denzelven boode betaelt bij zijne quictancie upte zelve missive gestelt [a] Vlaems, qui valent in ponden dezer rekeninge 15 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 215, f. 22v.*

c De voern. rentmeestre [*Henrdrik van den Werve*], diewelcke van Ziericxzee achtervolgende tscryven als boven gecommen es binnen der stadt van Middelborch deze zijne voers.

jegenwoerdige rekeninge doen, waerinne hy gevaceert heeft gaende, commende ende besoingnerende den tijt van tien[b] dagen tot [c]8 s. g. sdaechs, faciunt 24 lb. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 215, f. 22v.*

e *27 november, abdij te Middelburg. – Jacob de Jonge hoort in tegenwoordigheid van mr. Nicazius Michiels, gemachtigde van de prelaat van Middelburg, Gillis van Borre, gemachtigde van de heer van Beveren, Pancras Jansz., burgemeester, in absentie van Jan Hendriksz. Houck gemachtigde der stad Middelburg, Thomas Ysebout, burgemeester van Zierikzee, Wenselijn van Polanen, gemachtigde van de heer van Fallaix en Brigdamme, en Guillaume Bardaille, pensionaris van de edelen, de rekening af van Adriaan van den Heetvelde van de restanten van de impost, geheven in 1523-1524 in het kwartier van Bewesterschelde. – Origineel: ZA, Prelaat en Edelen, nr. 210, f. 19. – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 102, nr. 175.*

27 november, abdij te Middelburg. – Jacob de Jonge hoort in tegenwoordigheid van mr. Nicasius Michiels, gemachtigde van de abt, Guillaume Bardaille, pensionaris van de edelen, Jan Hendriksz. Houck, burgemeester, gemachtigde der stad Middelburg, en Anthonis Bouwen, burgemeester, gemachtigde der stad Zierikzee, Wenselijn van Polanen, gemachtigde van de heer van Fallaix en Brigdamme, en Gillis van Borre, rentmeester en gemachtigde van de heer van Beveren, de rekening af van Hendrik van den Werve, raad en rentmeester-generaal van Beoosterschelde, van de restanten van de impost, geheven in 1523-1524, en van de kapitale omslag, geheven in 1525. – Origineel: ZA, Prelaat en Edelen nr. 215, f. 23-23v. – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 102, nr. 176.

29 november, Middelburg. – Jacob de Jonge hoort in tegenwoordigheid van mr. Nicasius Michiels, secretaris en gemachtigde van de prelaat, Gillis van Borre, rentmeester en gemachtigde van de heer van Beveren, Wenselin van Polanen, gemachtigde van de heer van Fallaix en Brigdamme, Jan Hendriksz. Houck in absentie van Pancras Jansz., burgemeester, gemachtigde der stad Middelburg, Thomas Ysebout, burgemeester, gemachtigde der stad Zierikzee, en Guillaume Bardaille, pensionaris van Zeeland, de rekening af van Adorf Herdinck, raad en rentmeester-generaal van Zeeland Bewesterschelde, van de kapitale omslag, geheven in 1525. – Origineel: ZA, Prelaat en Edelen nr. 204, f. 25. – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 102, nr. 177.

a *In de daartoe opengelaten spatie is het bedrag niet ingevuld.*
b *Dit woord later ingevuld in een opengelaten ruimte.*
c *De rest van de post later ingevuld, samen met het woord* tien.
1 De data van de dagvaart zijn globaal af te leiden van de door rentmeester Van den Werve gedeclareerde tien dagen afwezigheid en de datum van de akte van afhoring, die op de laatste dag zal zijn opgemaakt.

[1575 1526-1527]
N.B. De onderstaande posten, wijzend op een geschil binnen de Staten, kunnen niet met een bepaalde dagvaart in verband worden gebracht.

e Wenselyn van Pollanen, casteleyn tot Westerssoubburch, de somme van vier pondt acht scellingen grooten Vlaems over zijn vacatien van tweentwintich geheele daighen tot 4 s. grooten Vlaems sdaichs, by hem gevaceert om gereyst te wesenne van Soubburch voors. tot Fromont aen mijn heere van Brugdam met zekere briefven van openinghe ende presentacie die mijne voorn. heere de prelaet metten anderen religieusen van den cloostren in Zeellant den edelen ende steden desselfs lands doende zijn om temterenne[1] zeker proces die mijn voorn. heere den prelaet ende religieusen tegens den voorn. edelen ende steden hebben voor den Hove van Hollandt, roerende der successie die dezelve mijn heere prelaet ende religieusen mainteneren te hebbenne, ten eynde dat mijn voorn. heere van Brugdam als een van den principaelsten edelen van Zeellant dairup oversenden zoudde zijn advis ende

goedtduncken etc., by ordonnancie in date den XII^en^ february XXVI nair scriven tsHoofs van Hollandt [*1527*], met quictancie van den voorn. Wenselyn tsamen hier overgelevert; dairom hier de voors. somme van 4 lb. 8 s. grooten Vlaems, valent 26 lb. 8 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 82, f. 58-58v.*

Adriaen van Damme, procureur van mijnen voorn. heeren Prelaet ende Edelen in den Hove van Hollandt, de somme van elff scellingen zes grooten Vlaems over zijn rembourssement van gelicke somme by hem betailt ende verleyt in der saken van den processen van den steden ende edelen van Zeellant jegens mijnen heere den prelaet voorn. in den name van der geestelicheyt, by cedulle houdende verclaringhe ende quictancie, hier overgelevert; dairom hier de voors. somme van 11 s. 6 grooten Vlaems, valent 3 lb. 9 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 82, f. 55.*

Meester Nicasius Michiels, secretaris van mijnen heere den prelaet, de somme van zes ponden grooten Vlaems over zijn vacatien van drye voiaygen die hij gedaen heeft ten diversche stonden zoo tot Bruessel, Bergen, Hoochstraten, Cruninghen als elders aen mijnen heere van Bevres ende Brugdamme alsoick aen mijn heeren van Bueren ende Cruninghen, om te vercrygenne singnature van tavys van den edelen van Zeelandt up die presentacie die mijn heere den prelaet van Middelburch ende anderen hoofden van den cloosteren van Zeellandt gedaen hadden om te wuyderenne[2] tproces hangende ongedecideert voor mijnen heeren van den Raide in Hollant roerende de materie van successien, ende oock in recompense van zijnen arbeyt, by ordonnancie van mijn voorn. heeren met quictancie van meester Nicasius voorn., tsamen hier overgelevert; dairom hier de voors. somme van 6 lb. g. Vlaems, valent 35 lb. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 83, f. 48.*

In dezelfde periode speelde ook een geschil tussen enerzijds de schippers uit Brussel, Antwerpen, Mechelen en Vilvoorde en anderzijds de Zeeuwse steden en Staten, waarbij de eerstgenoemde klachten hadden over de handhaving van de zogenaamde 'tourt van Vilvoorde', een keur van 16 september 1468 waarin de bevrachting van schepen werd gereglementeerd, en over andere voorschriften voor schippers en kooplieden en het tarief voor de lonen van schippers. Een deel van de correspondentie naar aanleiding van deze kwestie, met klachten en antwoorden daarop, is opgenomen in ZA, Rekenkamer A nr. 458, f. 570-580v, 600-615.

1 te tempteren.
2 Van v(u)ideren: afhandelen.

1576 1527 MAART 12, MECHELEN

a *Aart van der Goes, advocaat van de Staten van Holland, krijgt op de Hollandse dagvaart van 9 januari last ervoor te zorgen* dat de Zeelanders ende Hollander tesamen dachvaert houden sullen om te accordeeren eendrachtelicken ist mogelicken, om daertoe te solliciteren an Vlaenderen van gelycken te doene, *en wel in de zaak van de haringvaart, die niet vóór sint Jacob [25 juli] zou mogen beginnen. – Register Holland I, p. 66.*

b Denzelven Daniel Marcka [*bode*] noch gelijcke veertien scellingen grooten Vlaems over zijn loon als vooren van ommegedragen ende doen ommedragen te hebben een placcaet van desen rentmeestre [*Adolf Herdinck*] in date den XXVII^en^ der voors. maendt van februario, inhoudende dat volgende tscrijven ende den bevele van mijne genadige vrouwe de gedeputeerde van den Staten slants van Zeellandt hen vinden zouden bij huere genaden den XII^en^ dach van maerte doe eerstcommende omme mitten anderen gedeputeerden van Vlaenderen, Hollandt ende Vrieslandt, die huere genaden ten zelven dage mede bescreven hadde, te communiceren ende eendrachtelijck te sluyten upt vrouch vaeren ten harinck ende harinck te zouten in tonnen voor sint Jacobsdage etc., blijckende breeder bij den

voors. placcate ende den beslotene brieve van mijnre genadige vrouwe mit quytancie van den voorseyde Marcka, tsamen hier overgelevert. Dairomme hier de voors. 14 s. grooten Vlaems, valent 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 153, f. 112v-113.*

c Item noch gegeven die schoute [*Jacob Danenz.*] mit Jacop voors. [*Willemsz.*] doen zijluijden gesonden worden van den Haeghe te Mechelen van te tracteren bij die Staten van den landen van die haerinckvaert, doen verteert ende verreist 2 lb. 1 s. 2 gr. – *GA Goedereede, Stadsbestuur Goedereede I nr. 248 (rekening 1527), f. 7.*

Item IIII stoopen Rijnswijns ghepresent den ghedeputeerden van Antwerpen, ende zijn ghehaelt int Leeuken, coste de ghelt 15 groten, valent 6 s. 9 d.
Item IIII stoopen ghepresent den ghedeputeerden van Zeelant, ut supra, 6 s. 9 d. – *ARA Brussel, Rekenkamer 41305 (stadsrekeningen Mechelen, 1 november 1526-31 oktober 1527), f. 197v.*[1]

e *Voor een uitvoerig verslag van de vergadering te Mechelen, door Aart van der Goes, die aldaar tevens het woord voerde voor de Hollanders en Zeeuwen, zie Register Holland I, p. 72-76.*

1 Het is onzeker of deze posten betrekking hebben op de onderhavige dagvaart, aangezien de afhandeling ervan in de marge is gedateerd op 'XXIII octobris 27'; mogelijk betreffen zij derhalve een vergadering van circa september-oktober 1527, waarover dan verder niets wordt gevonden in de Zeeuwse *bronnen*.

1577 1527 APRIL 16, MIDDELBURG
b Franchois van Cuelene, bode Bewesterschelt, betaelt zyne vacacien van twee dagen tot 16 g. sdaechs omme van Pieter Bol zeekere missive metten copien van eenen placcaete by den rentmeestere Bewesteschelt geexpediert an desen rentmeestere [*Henderik van den Werve*] gebracht te hebben, nopende eenen dachvaert tot Middelburch upten XVI^en^ aprilis geleyt aengaende die communicacien ende provisie up alle dierten van alderhande goeden ende anders, daerof tplaccaet ende anderen munimenten hiervooren folio XXXVIII° overgelevert zyn etc., beloopende die voors. twee dagen ten pryse als boven by zyn quictancie in date den XXV^en^ aprilis voors., die men hier overlevert, 2 s. 3 d. Vlaems; valent 16 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 950, f. 39v.*

1578 1527 APRIL 26, MIDDELBURG
b Denzelven Daniel Marcka [*bode*] noch gelijcke veerthien scellingen grooten Vlaems over zijn loon als voren van ommedragen ende doen ommegedragen te hebben een ander placcaet van den voors. rentmeestre [*Adolf Herdinck*] in date den XXIIII^en^ in april binnen tyde deser rekeninghe, inhoudende dat de gedeputeerde van den steden van Zeellandt hen vinden zouden den XXVI^en^ derzelver maendt binnen der stede van Middelburch omme te anhooren de verclaringe bij mijne genadige vrouwe gesonden upte ongeregeltheden ende dierte van allen victualien, coopmanscepen, dachuyeren ende loon van arbeytsluyden etc., breeder blijckende bij den voors. placcate midtgaders een billat pappiers verclarende dezelve ongeregeltheden ende quytancie van den voorn. Marka tsamen, hier overgelevert. Dairomme hier de voors. 14 s. grooten Vlaems, die maken als vooren 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 153, f. 113.*

Den voorn. boode [*Cornelis Oortss., gezworen bode van Beoosterschelde*] van dat hy noch ommegedragen ende gecondicht heeft ten voorn. plaetsen gecoustumeert, volgende tscriven van myne genadige vrouwe die regente etc., een placcaet van desen rentmeestere [*Hendrik*

van den Werve] in date den XXV^en^ aprilis XV^C^ XXVII, dat men hier overlevert, inhoudende eenen dachvaert tot Middelburch upte provisie van den dierten van alderhande dingen ende saeken, zoewel van lyftochten als coopmanscip ende anders, volgende zeekere instructie daeraf wesende etc.; ende mits dien den voorn. boode betaelt zyn voors. gewoonlick loon van 7 s. Vlaems, die beloopen in ponden deser rekeninge 2 lb. 2s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 950, f. 37v-38.*

1579 [1527, VÓÓR MEI 16][1]

e *Consent van een bede ter bestrijding van de tekorten op de kosten van het onderhoud van oorlogsschepen, op de bede geconsenteerd op 25 augustus 1525, en op rentebetaling, tot een totaalbedrag van 24.129 lb. 5 groten, op te brengen uit een kapitale omslag over het platteland. – Vermeld: Fruin, Rekeningen, p. 250; dez., Prelaat en Edelen, p. 442.*

1 De datering is afgeleid van die van de volgende dagvaart, die belegd lijkt te zijn om de geconsenteerde kapitale omslag te zetten.

1580 [1527 KORT NA MEI 16], MIDDELBURG

b Fans van Coolen, boode Bewesterschelt, zyn loon omme van Middelburch eene beslotene brief van Adolph Herdinck aen desen rentmeestere [*Hendrik van den Werve*] gebrocht te hebben nopende zeekere dachvaert tot Middelburch voors. upte taxacie der voors. capitale settingen geleyt, blyckende by zyne quictantie in date den XVI^en^ may XV^C^ XXVII, upten rugge van denzelven brief gestelt, die men hier overlevert, 2 s. 8 d. Vlaems; valent in scellingen deser rekeninge 16 s.

Lievin Cornelisz., boode tot Ziericxzee, zyn loon omme van Ziericxzee voors. aen den rentmeestere van Sinte Martinsdyck, Cornelis Pietersz., eenen beslotene brief van desen rentmeestere gedragen te hebben gehadt, hem adverterende van den voors. dachvaert, volgende tscryven van den voorn. Adolph Herdinck, 2 s. 8 d. Vlaems blyckende by zyn quictantie, die men hier overlevert; valent in scellingen als boven 16 s.

Eenen scippere die welcke desen rentmeestere eenen brief an den voorn. Adolph Herdinck gegeven heeft te dragen, versoeckende prolongacie ende uuytstel van den voors. dachvaert mits die ongereetheyt van den gedeputeerden van Ziericxzee, zyn loon van 10 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 216, f. 10-10v.*

c Dese rentmeestere Heyndrick van den Werve, die welcke gevaceert heeft in ende by drie diverssche reysen by hem van Ziericxzee tot Middelburch gedaen ten dachvaerden aldaer gehouden den tyt van twaelf dagen, elcke reyse viere gelycke dagen, tot 8 s. g. sdaechs, zoe omme tadviseren hoe ende by wat middelen men die penningen die tlandt van Zeelandt by sloote van rekeninge schuldich gebleven was best vinden zoude moegen, als omme die smaeldeelinge van denzelven penningen die capitalick geraempt wordden up te bringen, te maecken ende te doene etc.; beloopende daeromme de voors. drie reysen ten pryse als vooren in ponden deser rekeninge 28 lb. 16 s.[1] – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 216, f. 8v.*

1 In deze post is sprake van drie dagvaarten te Middelburg. De onderhavige dagvaart zal een van beide zijn die als tweede worden genoemd in de post, en de andere heeft dan vermodelijk betrekking op het volgende nr. 1581; de eerstgenoemde dagvaart, over de schulden van het land, is dan mogelijk eerder gehouden.

1581 1527 JULI 27-30, MIDDELBURG

b Item Pieter Wouterss., gezwoeren boode van den comptoire Beoisterschelt, zyne vacacien van twee dagen omme gereyst te zyne geweest tSinte Martinsdyck an den rentmeester aldaer,

Cornelis Pieterss., ende ter Thoolen an de wet, ende elckeen gedragen eenen beslotene brief van den rentmeestere Adolph Herdinck nopende den dachvaert tot Middelburch upten XXVIIen july, zoewel omme te communiceren up tfurnissement van den bede extraordinarys van den 24.000 lb. als te verstaene ter audicie van der rekeninge deser capitale settingen, beloopende dezelve twee dachgelden tot 20 d. Vlaems sdaechs by zyne quictantie, die men hier overlevert, 3 s. 4 d. Vlaems; valent in scellingen deser rekeninge 20 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 216, f. 16-16v.*

c *Over de aanwezigheid van de rentmeester van Beoosterschelde zie onder het voorgaande nr. [1527 na mei 16], waar ook de lengte van de vergadering wordt vermeld.*

1582 1527 SEPTEMBER 3-4, DEN HAAG

a *In het verslag van de Hollandse dagvaart van 4 september, door Aart van der Goes, advocaat van de Staten van Holland, rapporteert deze over een bijeenkomst van 5 augustus j.l., waarop door gedeputeerden van Holland in aanwezigheid van Pieter Cobersipe en meester Yeman Corneliss., gedeputeerden van Zierikzee, is gesproken met partijen die beweerden te kunnen brouwen en zoutzieden met een derde minder turf of andere brandstof dan gewoonlijk. – Register Holland I, p. 89-91.*

b Denzelven Daniel [*Marka, bode*] noch gelijcke veertien scellingen grooten Vlaems over zijn loon als vooren van ommegedragen ende doen ommedragen te hebbenne een ander placcaet van den voorn. rentmeestre [*Adolf Herdinck*] in date den XXI^en^ in augusto binnen tyde dezer rekeninghe, inhoudende dat volgende tscrijven van den heeren van den Raide in Hollandt de gedeputeerde van Zeellandt hen vinden zouden in den Hage den III^en^ dach van septembre doen naestcommende, aldaer ten zelven dage de gedeputeerde van den steden van Hollandt mede wezen zouden, omme te communiceren up tgundt des twee goede mannen hen vermeten hebben maniere te weten dat alle diegheene die hen generen mitten zoutpannen oft ketels, tzij brouwere, zeepscheders, verwers ende diergelijcke, een derde part barninghe min behoufven zouden dan zij tot noch toe gedaen hebben gehadt, ende mitten zelven voortstelders te overcommen van den loon etc.; oick dat de steden van Zeellandt hen elck zouden delibereren hoe men best zoude mogen resisteren jegens den coninghen van Vranckrijck ende Ingelandt indien tzelve landt in oorloghe daerjegens quame ende anders, breeder blijckende bij denzelven placcate mitter missive van den voors. heeren van den Raide ende quytancie van denzelven Daniel, tsamen hier overgelevert. Dairomme hier de voors. 14 s. grooten, valent als boven gelijcke 4 lb. 4 s.[1] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 153, f. 113v-114.*

1 Zie ook *Register Holland* I, p. 95-96: tijdens de Hollandse Statenvergadering van 2 oktober werd gezegd dat het procédé om met een derde minder brandstof te brouwen niet deugt.

1583 [1527]

e *Bezwaarschrift van Prelaat en Edelen met de steden van Zeeland tegen de nieuwe impost, genaamd congégeld, onlangs door de keizer ingevoerd, te voldoen bij de uitvoer van uit vreemde landen afkomstig koren. Zij betogen dat daardoor de graanhandelaars van het Oostland, wier aanvoer in deze landen wederom grotendeels naar Engeland, Spanje, Andalusië en elders wordt verscheept, de Zeeuwse havens niet meer zullen aandoen, zodat te vrezen is dat die tak van handel ten onder zal gaan, waardoor de keizer in zijn tollen in zijn domeinen meer inkomsten zou verliezen dan het congégeld opbrengt. – GA Middelburg, Register 'Bysonderheden meest concernerende de negocie', nr. 20a, zonder dagtekening (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 1380.*

28 januari 1528. – Last van de keizer, op verzoek van Jan Pels, gecommitteerd tot de inning van de rechten op de uitvoer van het koren, verstrekt op de eerste deurwaarder en segeant van wapenen, om het verbod van de uitvoer te doen onderhouden en opnieuw te doen publiceren, behalve ten opzichte van de kooplieden die in november 1527 consent hadden gekregen voor vreemde granen. – Ibidem nr. 21b. – Vermeld: ibidem nr. 1384.[1]

10 februari 1528, Brussel – Op verzoek van de Staten van Zeeland verbiedt keizer Karel v het turfsteken, maar geeft hij ten behoeve van de brandstofvoorziening op het platteland toestemming tot het planten van bomen langs de heerwegen.[2]

Onsen rentmeester van Bewesterschelt in Zeelandt ofte zijnen ghecommitteerden saluijt.
Alzoo de prelaet, edelen ende anderen van den Staeten ons landts ende graefschap van Zeelandt onlancx tot onser blyder incompste ende huldinghe in denzelven lande onder anderen ons verthoont ende claghelick te kennen ghegheven hebben hoe al eyst dat zy by der lester kuere van Zeelandt tdelven ende uuijtsteken van de daringhe an denzelven lande expresselicken ende up zeker groote peynnen gheinterdyceert ende verboden zy, desen niet jegenstaende veele ende diversche persoonen hebben hun vervoordert zo zy noch daghelicx doen zo langhe zoo meer darinck te steken ende uut te delfven, tot groote prejuditie ende achterdeele der ghemeender welvaert van denzelven lande; begheerende ende versouckende daerup te willen versien. Achtervolghende twelck versouck wy van nieus gheordonneert ende verboden hebben, oordonneren ende verbieden midts desen dat niemant wie hij zij, poortere ofte andere, gheestelick ofte waerlick, hem voortan en voordere ofte vermete eenighen darinck te doen ofte laeten delfven, steken ofte uutslaen uut wat lande ofte erfve het zij ende wien dat hetzelve toebehoort, ligghende onder de kuere van Zeelandt, up de peynnen ende bruecken in dezelve kueren begrepen ende verclaert. Ende updat onse ondersaeten van Zeelandt ten platten lande te bet versien ende gherieft moghen woorden van berringhe, wij hebben hun ghegonnen ende gheconsenteert, jonnen ende consenteeren midts desen dat zy ende eenen yeghelicken van hun zal moghen planten up die herweghen jeghens over zijnnen grondt alzulck houdt ende zoo veele alst hun goetdincken zal, ende dat zelve haudt blooten, houden ende oirboiren tot zijnnen proffyte, zonder yet daeraen te misbruicken.

Ontbieden hu daeromme ende bevelen, daertoe committeerende midts desen onsen breifve, dat ghi dese onse ordonnantie ende voirbodt in der voughen ende manieren vooren verhaelt van stonden aen doet kondighen ende uutroupen van onsen weghen over al der bedrifve van uwer offitien daer men ghewoonlicken es uutroupinghe en publijcatien te doen, ende diezelve ordonnantien ende voorboden onderhaudt ende achtervolcht ende doet achtervolghen ende onderhauden naer haere vormen ende inhauden, sonder yet te doen ofte laeten gheschien in eenigher maniere ter contrarien, procedeerende ende doen proced[er]en jeghens den transgresseurs ende overtreders van dien zoowel by aprehensie ende aenveerdinghe van den darinck die ter contrarie van desen ghedolfven ofte ghesteken zal worden, telcken reise dat ghebueren zal ende tot wat plaetsen ghi die zult moghen vinden ende achterhaelen, ende oock tot inninghe van den penninghen ende brueken vooren verhaelt, zonder eenighe rechtvoorderinghe ofte procedueren daeromme te doene ofte versoucken, tzij by apprehensie ende vanghinghe van den proprijtarissen van den erfve daer men zulcken darinck uutghesteken zal hebben ofte van den persoonen ende arbeiders die denzelven darinck uutsteken ende delfven zullen, houdende dezelve persoonen by hu alzo ghevanghen ende in goede hoede ende bewaerenisse ter tyt toe dat zij dezelve peynen ghenamptiseert zullen hebben ofte tot zy met hu daervan metter minne ofte metten rechte overcommen zullen wesen zonder verdrach [ofte] dissimulatie, niet jeghenstaende appellatie ofte oppositie ghedaen ofte te doene ter contrarien, ende zonder achterdeel van dien; want ons alzoo ghelieft. Ende des te doene gheven wy hu vulcomen macht, aucthorijtheit ende

zonderlinghe bevel, ontbieden ende bevelen allen anderen onsen rechteren, justicieren, officieren ende ondersaeten dat zy hu dit doende met datter ancleeft ernstelicken verstaen ende obydieren.

Ghegheven in onse stadt van Brussele den X^en^ dach van februarijo int jaer ons Heeren duusent vijfhondert ende zevenentwintich.

Onderteekent: By den keiser in zynnen Raede; VerdeRue.

– *Afschrift: (contemporain) GA Reimerswaal nr. 2, f. 96 (verloren gegaan in 1940); (1591, door J. van der Haghe, secretaris van Reimerswaal) ZA, Rekenkamer A nr. 452, f. 173-173v (opschrift:* Extract gheintituleert het Zwarte bouck der stede Reymerswaele, alst beghindt: By den keyser. Opt verbot van derinck te delven ende consent van op die heerwegen te mogen planten, de anno 1527*).* – *Regest: Fruin, Archief Reimerswaal, p. 58, nr. 173.*

1 De Staten van Holland vergaderden op 7 februari over het congégeld: *Register Holland* I, p. 114-115.

2 In de tekst wordt vermeld dat de Staten de problemen met het turfsteken tijdens de inhuldiging van Karel v (zie nr. 1473) ter sprake hadden gebracht, maar gezien de datum van deze ordonnantie zullen zij de zaak later nog eens aanhangig hebben gemaakt. Wellicht is er een verband met het besprokene op de dagvaart nr. 1582.

1584 1528 MAART 14, MECHELEN

b Denzelven Daniel [*Marka, bode*] noch gelijcke veertien scellingen grooten Vlaems over zijn loon als voiren van ommegedragen ende doen ommedraghen te hebben een ander placcaet van den voorseyden rentmeester [*Adolf Herdinck*] in date den thiensten dach derzelver maent van maerte, inhoudende dat de Staten van den lande over Bewesterschelt hueren gedeputeerden in notabelen getal scicken zouden bij mijne genadeghe vrouwe binnen der stat van Mechelen den XIIII^en^ dach derzelver maent omme met die van Hollant ende Vlaenderen te communiceren upte bewaringhe ende verzekertheyt van den lande van herwaertsover van der zee etc., volgende tscriven van mijne genade vrouwe, blijckende bij denzelven placcaete ende de missive van mijne genade vrouwe dairan gehecht met quytancie van den voornomden Daniel, tsamen hier overgelevert. Dairomme hier de voorseyde 14 s. grooten Vlaems valent als voiren 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 154, f. 141v-142.*

Anthonis Janss., boode van den comptoire Bewesterschelt, dewelcke van Pieter Bol eene beloten missive an dees rentmeesters [*Hendrik van den Werve*] gecommitteerde gebrocht heeft met een copie van zeekere mijne genadichs vrouwen missive nopende de dachvaert bij haerer genaden tot Mechelen upten XIIII^en^ marcy geleyt, hiervooren folio LVII° gemencionneert; ende mits dien hem betaelt zijne vacacien van twee dagen tot zesthien grooten sdaechs bij zijne quictancie in date den XI^en^ marcy voors. XV^C^ XXVII stilo Hollandie [*1528*], up des voors. Pieters Bol missive gestelt hiervooren metten placcate folio predicto overgelevert, faciunt 16 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 951, f. 60.*

De voorn. boode [*Cornelis Oortss., gezworen boden van Beoosterschelde*] van dat hij noch achtervolgende tscriven van mijne genadige vrouwe ommegedragen ende gecondicht heeft ten voorn. gecoustumeerden plaetsen een placcaet van desen rentmeester [*Hendrik van den Werve*] in date den VIII^en^ marcy voors., dat men hier metten voorn. beslotenen brief overlevert, inhoudende eenen dachvaert tot Mechelen bij mijne voors. genadige vrouwe upten XIIII^en^ dach derzelver maent, omme te voorsiene upte fortificacie van den lande van Zeelandt te watere ende te landen jegens die coningen van Vranckerijcke ende Ingelandt, vianden der Key. Ma.^t^ etc.; ende mits dien hem betaelt zijn gewoonelick loon van 2 lb. 2 s. – *Ibidem f. 52.*

c *Over de vermoedelijke aanwezigheid op deze bijeenkomst van Hendrik van den Werve, rentmeester van Beoosterschelde, zie onder nr. 1588.*

e *Uit het verslag door Aart van der Goes, advocaat van de Staten van Holland, blijkt dat op deze dagvaart naast de Zeeuwse Staten ook die van Holland, Vlaanderen, Henegouwen, Artois en Brabant aanwezig waren. Onderwerp van gesprek was de beveiliging van de grenzen tegen de vijandige Fransen en Engelsen; ook hebben de Hollanders aan de Brabanders verzocht de defensieve unie, die in 1524 gesloten was, te vernieuwen. – Register Holland I, p. 129-130.*

1585 1528 MAART 16-17, MIDDELBURG

a *5 maart.* – Instruction et ordonnance à messr. Adolf de Bourgoingne, sr. de Bevres, admiral de la mer, de ce qu'il aura à faire en l'estat de la capiatainerie de Zeelande, en laquelle l'empereur l'a commis pour le temps de la presente guerre: *hij stelt onderbevelhebbers aan; hij zorgt voor twee of drie jachten om dagelijk in zee te zenden, zowel tot wacht als om bericht te brengen aan oorlogsschepen; hij zal een blokhuis laten bouwen aan de ingang van de haven van Middelburg, tot bescherming van die stad en van Arnemuiden, terwijl hij zal trachten de regering van die stad te bewegen dit op haar kosten te doen; hij zal op het blokhuis als wacht 100 voetknechten zetten, te Middelburg 200, te Vlissingen 300, te Veere 300, te Kortgene 100 en te Zierikzee 100; hij zal in alle kwartieren van Zeeland een wapenschouw laten houden om te zien hoeveel mannen er beschikbaar zijn* pour deffendre la descente des ennemis*; hij zal voor de boeren van zowel Beooster- als Bewesterschelde op kosten van het land aanschaffen 3000 pieken, 600* coleuvrines*, 200 haakbussen en 500* corssetz estoffez*; tot dekking van die kosten zal hij de Staten van Zeeland doen vergaderen en hun verzoeken 40.000 gulden te willen opbrengen* en la maniere accoustumee par assiete capitale, par empruntz on autre moeyens. – *GA Middelburg, Register 'Bysonderheden meest de stadt concernerende', nr. 16 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 1388.*

b Denzelven Daniel [*Marka, bode*] noch gelijcke veertien scellingen grooten Vlaems over zijn loon als voiren van ommegedragen ende doen ommedragen te hebben een ander placcaet van den voorseyden rentmeester [*Adolf Herdinck*] in date den XIIII^en^ dach in maerte voors., inhoudende dat de Staten van den lande over Bewesterschelt voors. huere gedeputeerde schicken zouden binnen der stede van Middelburch maendaghe den XVI^en^ dach derzelver maent tsavents goets tijts in de herberghe omme des anderen daechs gesaemelick te anhoiren tghene des hemluyden bij hooghe edele ende vermogende heere mijn heere van Beveren, admirael etc., van wegen der K.M. capiteyn generael van den lande van Zeellant, verclaert zoude werden etc., blijckende bij denzelven placcaete, hier overgelevert. Dairomme hier de voors. 14 s. grooten Vlaems, valent gelijcke 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 154, f. 142.*

De voorn. boode [*Cornelis Oortss., gezworen bode van Beoosterschelde*] van dat hij noch achtervolgende tscriven van Pieter Bol, gecommitteert clerck van den rentmeester van Bewesterschelt, ommegedragen ende ten gecoustumeerden plaetsen gecondicht heeft een placcaet van desen rentmeester [*Hendrik van den Werve*] in date den XV^en^ marcy voors., dat men hier overlevert, inhoudende eenen dachvaert tot Middelburch upten XVI^en^ dach derzelver maent, omme die toesicht ende fortificacie van denzelven lande [*van Zeeland*]; ende mits dien den voorn. boode betaelt zijn gewoonlick loon van 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 951, f. 52-52v.*

c *Over de vermoedelijke aanwezigheid op deze bijeenkomst van Hendrik van den Werve, rentmeester van Beoosterschelde, zie onder nr. 1588.*

e *Tussen 23 en 31 maart ontvingen de Staten van Holland een schrijven van de landvoogdes* dat die van Hollant enige souden committeren mit die van Vlaenderen ende Zeelant opte

bewaernisse van der Zee, dat de coopmanscep cours hebben mochte ende oick de visscherie, tegens den Franchoisen ende Engelsche. – *Register Holland I, p. 135.*

1586 1528 MAART 26-APRIL 2, MIDDELBURG

c Jehan Vrientschap, dees rentmeesters [*Hendrik van den Werve*] gecommitteerde clerck, heeft gaende, commende ende besoingnierende den tyt van acht dagen tot 2 s. 8 d. sdaegs in de dachvaert tot Middelburch upten XXVI^en^ marcy XV^C^ ende XXVII stilo Hollandie [*1528*], gehouden upte fortificacie van den lande van Zeelandt ende resistencie van den vianden der K.M. etc., aldaer dezelve Vrientschap in den naem van desen rentmeestere zynen meestere reysde;[1] beloopende de voors. acht dagen ten pryse als boven by zyne quictancie, die men hier overlevert, 21 s. 4 d. Vlaems, qui valent in ponden deser rekeninge 6 lb. 8 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 164, f. 11v.*

1 Uit andere bron lijkt te kunnen worden afgeleid dat de rentmeester zelf ook op deze vergadering is verschenen: zie hierna onder nr. 1588.

1587 1528 APRIL 4-6, MECHELEN

c Desen voornomden rentmeester [*Adolf Herdinck*] noch de somme van dertich ponden acht scellingen ten prijse als voiren over zijne vacacien van negentien geheele dagen ten prijse als boven sdaechs dat hij ter ordonnancie van mijne genadige vrouwe ende den heeren van der Financie gecommen es van Middelburch te hove tot Mechelen, zoe omme de beleedinge van eenne bede van veertichduysent ponden van veertich grooten den Staten van Zeellant alsdoen geheescht, als oick om meer ander afferen raickende zijne officie etc., bij ordonnancie van denzelven heeren, heeren van der Financie, geteyckent Ruffault in date den XXVII^en^ van meye anno achtentwintich, hier overgelevert. Dairomme hier de voors. somme van 30 lb. 8 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 154, f. 139.*

De voorn. Guillamme Bardaille [*pensionaris*] de somme van twee pondt acht scellingen acht grooten Vlaems over zijn vacatien van XI daigen, by hem gevaceert binnen der stede van Mechelen ter generael dachvaert aldair gehouden den VI^en^ dach van april XV^C^ XXVII voor Paesschen [*1528*] by den Staten van Vlaenderen, Hollandt ende Zeellandt nopende dopset van XXIIII oft XXX schepen van oorloghe, die de voors. landen midtsgaders die van Andtwerppen ende van Bergen up den Zoom [a] om die van der K.Ma. ter zee te resisterene, dairvan de voors. Bardaille mijnen voorn. heeren zijn rapport gedaen heeft, by huerluyder ordonnancie ende zijne quictancie, hier overgelevert; dairom hier de voors. somme van 2 lb. 8 s. 8 grooten Vlaems, valent 14 lb. 12 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 83, f. 49.*

Over de vermoedelijke aanwezigheid op deze bijeenkomst van Hendrik van den Werve, rentmeester van Beoosterschelde, zie onder nr. 1588.

e *Uit het verslag van Aart van der Goes, advocaat van de Staten van Holland, van de dagvaart van 4 april te Mechelen met de Vlamingen en de Zeeuwen:*
Op deese dachvaert es nyet gesloten, alzoe elcx quam om t'anhoiren de petitie van der dachvaert, ende oick omdat die van Antwerpen daer nyet bescreven en waren, die de saeke meest angaet ende alle de coopmanscap van den landen hebben; maer elck heeft gesproken in sijn prive naem, om de materie best te verstaen. – *Register Holland I, p. 139-140.*

a *Hier lijkt iets als* 'zullen toereden' *te zijn weggevallen.*

1588 1528 APRIL 21, MIDDELBURG

b Denzelven Daniel [*Marka, bode*] noch gelijcke veertien scellingen grooten Vlaems over zijn loon als voiren van ommegedragen ende doen ommedragen te hebbene een ander placcaet van den voors. rentmeester [*Adolf Herdinck*] in date den XIIII^en^ dach der voors. maent van aprille XV^C^ achtentwintich nair Paesschen, inhoudende dat de gedeputeerde van den Staten zouden commen dijsendaghe den XXI^en^ dach derzelver maent doe eerstcommende tot Middelburch ende aldair brengen huere antwoirde up twee dachvaerden onlancx dair te voiren gehouden, deene binnen der stede van Mechelen den VI^en^ dach derzelver maent, roerende tupstellen van zekere scepen van oirloge, ende dander tot Middelburch den XXVIII^en^ van maerte doe lestleden, roerende tupbringen van der somme van veertichduysent ponden van veertich grooten voir die van Zeellant voir de betalinge van den voetknechten van oirlogen wesende in Zeellant etc., blijckende bij denzelven placcaete, hier overgelevert mit quytancie van denzelven Daniel. Dairomme hier de voorseijde 14 s. grooten Vlaems gelijcke 4 lb. 4.s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 154, f. 142v-143.*

De voorn. boode [*Cornelis Oortss., gezworen bode van Beoosterschelde*] van dat hij noch ommegedragen ende gecondicht heeft ten voorn. gecoustumeerden plaetsen een placcaet van desen rentmeester [*Hendrik van den Werve*] in date den XVII^en^ aprilis, dat men hier overlevert, inhoudende eenen dachvaert tot Middelburch upten XXI^en^ dach derzelver maent geleyt, nopende topbringen van een extraordinarys bede van 40.000 lb. van 40 grooten tot fortificacie van denzelven landen [*van Zeeland*]; ende mits dien den voorn. bode betaelt zyn ordinarys [loon] van 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 951, f. 52v.*

c Desen voorn. rentmeestere [*Hendrik van den Werve*], diewelcke tot drie diverssche reijsen hem gevonden heeft tot Middelburch ten dachvaerden aldaer gehouden upte voorsichticheyt ende fortificacie van den lande van Zeelandt,[1] item noch twee andere reijsen te Mechelen zoe omme dezelve saeken[2] als omme in handen van den ontfanger generael te dragen een somme van 1500 lb. van 40 grooten ende aldaer te maeken zijnen staet van den demeijnen van Dreysschere van den jare tijt deser rekeninge, in welcke voorn. vyf reijsen hij gevaceert heeft gaende, commende ende besoingnierende den tijt van veertich dagen, blijckende by der ordonnancie ondergeteickent 'Ruffault' in date den XXIIII^en^ may XV^C^ ende XXVIII, die men hier overlevert, tot 4 s. 8 d. Vlaems sdaechs als vooren; faciunt negen ponden zesse scellingen acht penningen Vlaems, die maken in ponden deser rekeninge 56 lb. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 951, f. 60-60v.*

1 Gezien het genoemde onderwerp betreffen deze drie dagvaarten blijkbaar de onderhavige en die van nrs. 1585 en 1586.
2 Hoewel niet expliciet als dagvaarten genoemd, wordt hier gezien het besproken onderwerp waarschijnlijk wel gedoeld op die van 1584 en 1587.

1589 1528 MEI 12-VÓÓR MEI 26, MECHELEN

a *Op 7 mei besluiten de Staten van Holland om samen met de landen van Brabant, Vlaanderen en Zeeland te vragen om* stilsate of bestant voir de visschers, als van deselve te bescermen mit buys cravelen of op saufconduyt, dat soude costen ende moeten weesen tot last van der neeringe op lastgelt, *maar sommige steden zijn niet bereid financieel bij te dragen, en zullen op eigen risico uitvaren; hetzelfde geldt voor de koopvaarders. – Register Holland I, p. 145-146.*

c Denzelven Guillamme Bardaille [*pensionaris*] noch de somme van zes pondt achtien scellingen acht grooten Vlaems over zijn vacatien ende dachgelden van XXVI daigen ten pryse als vooren sdaichs, by hem gevaceert in de maendt van meye XV^C^ XXVIII binnen der stadt van Mechelen om aldair metten Staten van Vlaenderen, Hollandt, Zeellandt ende

der stede van Andtwerppen, Bergen ende Mechelen up de materie van den vischeryen ten haringen, saulfconduyten, declaracie van pryse up de vianden ende anderen ende up tebbringen van XXX schepen van oorloegen vanwegen mijn voorn. heeren aen mijn genadige vrouwe zijn rapport gedaen heeft, insgelicx aldair oick gesolliciteert thebbenne de andtwoirde van mijnder genadige vrouwe up dadvis van den voorn. heeren Prelaet ende Edelen, by hem ende den steden van Zeellant aldair verclairt nopende de 30.000 lb. voor de fortifficatien van Walcheren midtsgaders de betalinge van den voetknechten aldair liggende etc., by ordonnancie van mijn voorn. heeren met zijn quictancie hier overgelevert; dairom hier de voors. somme van 6 lb. 18 s. 8 groten Vlaems, valent 41 lb. 12 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 83, f. 49v.*

e *Op de dagvaart te Mechelen, gehouden op 12 mei met Vlaanderen, Holland, Zeeland en de stad Antwerpen, hebben de Hollanders en Brabanders onder andere overlegd over hun unie. Na afloop bleef Aart van der Goes, advocaat van de Staten van Holland, achter met Joost Janss. van Rotterdam* om mitten landen Vlaenderen, Zeelandt en Brabant te concluderen op de harinckvanck ende zeevaert; welcke dachvaert verlopen is overmits dat die van Antwerpen, Bergen ende Mechelen, die dese neringe angaet, nyet bescreven en waren. Ende als zy bescreve waren, begeerden raport te doene, ende rapport gedaen hebbende hemselven gaerne uuyt dese sake ende coste getrocken ofte gesloten souden hebben, maer by goede onderwys van myn genadige vrouwe hebben moeten opineren; ende alzoe d'opinien diverse waren, zyn gestelt by gescrifte, ende myn genadige vrouwe heefter scriftelicken op geantwoirt den 26 may. – *Register Holland I, p. 153-154.*

1590 1528 KORT NA JUNI 10

e Te consenteren in een bede van 25.000 in plaats der geëijste 40.000 f., mits 2.000 f. van het part van Beoostenscheld te emploijeren aan de stadts fortificatien en te heffen bij der breete, sonder prejuditie van Schouwens vrijheijt. – *GA Zierikzee, Extract-resoluties 1528-1548.*

1591 1528 JULI 10 OF KORT ERVOOR

e *10 juli. – Rekest van de drie Staten van Zeeland aan de keizer, houdende kennisgeving van hun bezwaren tegen die van Holland en anderen die beweren vrijdom te hebben van het plakkaat waarbij verboden wordt buiten de vrije marktdagen granen op het land op te kopen, en die dit plakkaat ongestraft overtreden; zij verzoeken het overal opnieuw te doen afkondigen en, zo die van Holland werkelijk de beweerde vrijdom hebben, die buiten werking te willen stellen. – GA Middelburg, Register 'Bysonderheden meest concernerende de negotie', nr. 25 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 1392.*

1592 1528 AUGUSTUS 18-19, MIDDELBURG

NB. Het is onbekend of deze dagvaart werkelijk heeft plaatsgevonden. Als dat het geval is geweest, was de landvoogdes daar wel niet bij tegenwoordig, aangezien zij in deze periode waarschijnlijk te Mechelen met afgevaardigden van de Staten in onderhandeling was; zie het volgende nr. 1593.

b *13 augustus. – Adolf Herdinck, rentmeester van Zeeland Bewesterschelde, deelt burgemeesters, schepenen en raad van Middelburg mee dat mijnheer de admiraal, de heer van Beveren, hem gelast heeft hen tegen dinsdag eerstkomende [18 augustus] te beschrijven in de herberg ter plaatse, waar de landvoogdes dan zijn zal, om haar op woensdag een absoluut antwoord te geven op de eis van de bede van 40.000 lb. van 40 gr., door de admiraal uit naam van de keizer gedaan. Ook de admiraal zal aanwezig zijn, samen met de andere Staten van Zeeland;*

de zaak duldt geen langer uitstel. – GA Middelburg, Register 'Brieven aen de stad 1500-1529', nr. 212 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 1395.

1593 1528 AUGUSTUS 22, MECHELEN [AUGUSTUS 27, TOLHUIS YERSEKEROORD]

c Denzelven Guillamme Bardaille [*pensionaris*] noch de somme van zes pondt elff scellingen vier grooten Vlaems, te wetenne de 6 lb. 2 s. 8 grooten over zijn vacatien van dryentwintich daigen die hy uuytgeweest heeft in de maendt van ougst anno XXVIII binnen der stede van Mechelen om taccorderen vanwegen den Staten slandts van Zeellandt in de bede extraordinaris van 24.000 lb. tot betaelinghe van den voetknechten die in Zeellandt gelegen hebben in garnisoenne ende fortificatie van den lande, ende oick omme gesolliciteert te hebbenne de acte van den voors. consente midtsgaders zeker commissie geexpedieert up mijn heere van Beveren vanwegen der voors. K.M. te mogen procederen ten wysdomme van der voors. beden van 30.000 lb. etc., ende dander acht scellingen acht grooten Vlaems by hem verleyt voor dexpedicie van derzelver acte ende commissie ende ander extraordinaris oncosten, by ordonnancie van mijnen voorn. heeren, met zijn quictancie hier overgelevert; dairom hier de voors. somme van 6 lb. 11 s. 4 grooten Vlaems, valent 39 lb. 8 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 83, f. 49v-50.*

e *22 augustus, Mechelen. – Landvoogdes Margaretha van Oostenrijk accepteert de voorwaarden waaronder de Staten van Zeeland zich bereid hebben verklaard op te brengen een bede van 24.000 lb., ter betaling van soldaten, onderhoud van fortificatiën en uitreding van oorlogsschepen, welke som gevonden zal worden door een kapitale omslag over het platteland gedurende twee jaren en door een heffing van 3 groten bij de breedte van elk gemet gedurende twee jaren.*

Alsoe in de maent van februario lestlede myne genadige vrouwe die eertshertoginne van Oistenrycke, hertoginne ende gravinne van Bourgoingnen, regente ende gouvernante van den keyser in desen landen van haerwaertsover, geadverteert zynde dat die coninck van Vranckerycke in derzelver maent zonder eenige redene, verclaringe oft sommacie van oirlogen den ondersaten van der K.M. int voors. quaertier van haerwaertover uploop gedaen heeft ende oopen oirlooge begonst te water ende te lande, ende insgelicx zedert heer Kaerle van Gelre, oock gemerct die groote apparencie van oirloogen die den coninck van Ingelandt in dien tyde desen lande schene te doene, die dit landt ontseyt ende gedeffieert hadde, soe heeft myne voors. genadige vrouwe in den naem ende vanweegen der K.M. om die bewaernisse van den lande van Zeelandt gecommitteert den heere van Beveren capiteyn van Zeelandt, ende hem gegeven commissie ende volcommen macht volgende zeekere instructie knechten aen te nemen, scepen ter oorloogen te reedene, fortressen te maken binnen den lande van Zeelandt ende bysondere int voors. eylandt van Walcheren, de Staten van den voorn. lande te bescrivene ende te vergaderen alst hem believen zoude, volgende welcke commissie mynen voors. heere van Beveren heeft doen bescriven diezelve Staten ende doen eysschen by bevele van myne genadige vrouwe in den name ende vanweegen der K.M., volgende zeekere instructie die hy hadde van myne genadige vrouwe, de somme van veertichduysent ponden van 40 gr. eens omme temploy in die betaelinge van den ruyteren van oorlooge ende [de][a] fortificacie van den lande ende oock om scepen [van] oorlooge te reedene zulcx als hy bevinden zo[ude] van noode te wesen tot bewaernisse ende verseker[inge] van denzelven lande.

Ende naer vele diverssche communicacien ende vergaderingen up de peticie by den voorn. van den Staten van Zeelandt gehouden, regardt nemende up die groote menichfuldige ende zware lasten daer die K.M. inne es, ende nyet jegenstaende dat tvoorn. landt van Zeelandt zeere grootelick belast es zoe van den loopende beden als van den ouden schulden ende groote zware lasten van dyckage, oick hoewel by voorgaende acten den voorn. van

den Staten beloft es geweest indien eenige oorlooge upreese dat zy de loopende beden zouden mogen employeren in daffairen van den lande; des nochtans nyet jegenstaende hebben de voors. van den Staten liberalicken geconsenteert ende consenteren mits desen up die condicien hiernaer verclaert de somme van 24.000 lb. van 40 grooten eens, die men upbringen sal ende heffen deen helft, bedragende 12.000 lb., by capitalen ommeslach ten platten lande over al Zeelandt te twee termynen, te wetene de zesseduysent ponden gereet ende dandere zesseduysent sinte Maertins misse [*11 november*] naestcomende, ende dandere helft, bedragende gelycke 12.000 lb., sal men betalen schotsgewyse mits heffende jaerlicx voor den tyt van twee jaeren drie grooten Vlaems over de breede up elck gemet lants over al Zeelant ten vollen schote staende, tvrye medegaende, daeraf sint Jansdage decollacio [*29 augustus*] nu naestcomende XV^{C} XXVIII teerste tweede jaer af verschinen sal, altyts behoudende die drie termynen van betaelinge naer ouder coustume, welverstaende dat den eenen voor den anderen nyet gelden en sal, behouden oock indien nyet overt van den voors. capitalen ommeslage ende drie grooten by der breede, sal geemployert wordden in de nootsakelicke affairen van den voorn. lande ter ordonnancie van den voorn. Prelaet ende Edelen, daeraf die rentmeesters zoewel Beoist- als Bewesterschelt henluyden oft hueren gecommitteerden rekeninge doen zullen ende nyemant anders.

Ende alsoe dit accordt van 24.000 lb. van 40 g. gedaen es by de voorn. Staten om die betaelinge van den ruyters, knechten, toereedinge van den scepen van oirlooge ende fortificacie van den lande, daeraf die rekeninge noch nyet gedaen en es, soe es voor henluyden oft hueren gecommitteerde gedaen zynde wes men bevinden sal datter overt van den voors. somme van 24.000 lb., tzelve sal geemployert worden in daffairen van den lande tot discretie van den voorn. Staten; welverstaende indien myn genadige vrouwe in den name ende vanweegen der K.M. yemande eenige gratie dede, dat tzelve zoude comen tot tzynen laste ende nyet tot laste van den lande;

ende dat myn voors. genadige vrouwe volgende die kuere van Zeelant commen sal up die grondt ende aerde van Zeelandt vor den voorn. sint Jansdage decollacio naestcomende om by huer genaede uuyten naem ende vanweegen der K.M. de voors. geleyde penningen van drie grooten over die breede met mannen vonnisse des voors. lants van Zeelandt te doen aenwysen gelyck dat behoort, oft by gebreke vandien zoude tvoors. consent geacht wesen voor nul ende van geender waerde, welverstaende indien myne voors. genadige vrouwe overmits den noodsakelicke affairen ende occupacien die zy tegewordelick heeft ende om cortheyt des tyts nyet commen en mochte up de voors. grondt ende aerde van Zeelandt om de voors. geleyde penningen van drie grooten over de breede te doen aenwysen als voors. es, sal mogen in huer stede stellen een van skeysers bloede om te procederene ten voors. wysdom, behouden nochtans dat tzelve zy zonder prejudicie der voors. kuere van Zeelant, voor dese reyse alleenlick ende zonder tzelve te treckene in consequencie.

Welck accordt myne genadige vrouwe in den naem van der K.M. geaccepteert heeft ende accepteert over danckelick, gelovende in princelicke woorden by desen alle de voorn. condicien ende voorwaerden tonderhouden ende te doen onderhouden; verclarende voorts zoe verre het noot zy dat wes ter causen van desen zoude mogen geschiet zyn jegens ende contrarie der kuere van Zeelandt, dat hetzelve zy zonder prejudicie ende nyet getogen en sal wordden in consequencie.

Aldus gedaen bynnen der stadt van Mechelen den XXII^{en} dach august[i] anno XV^{C} XXVIII.

Ondergeteickent: Margueriete; ende by den audiencier: Dublioul.

– *Origineel: ZA, Prelaat en Edelen nr. 29 (verloren gegaan in 1940). – Afschrift: (door G. Bardaille, naar het origineel) ZA, Prelaat en Edelen nr. 164, f. [i]-[ii] (opschrift:* Copie van de extraordinaris bede van 24.000 lb.*; (naar het origineel) ibidem nr. 206, f. 5-6v; (naar het origineel) ibidem nr. 217, f. [i]-[ii] (opschrift:* De copie van der acte van der beede van de 24.000 ponden van 40 g. tpont*); (17e eeuw) ZA, Rekenkamer A nr. 456, f. 122-124 (opschrift:* Acte van eender bede van 24.000 lb. van 40 gr., te lichtene deen helft met cappitale

schattinghe ende dander helft mits schietende twee jaer lanck drij gr. op elck gemet lants bij der breedde).– *Druk (partieel) Boxhorn, Chroniick Zeelandt II, p. 419-420. – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 104, nr. 187.*

27 augustus, tolhuis te Yersekeroord. – Edelen en leenmannen van Zeeland wijzen in tegenwoordigheid van Adolf van Bourgondië vonnis dat de Staten van Zeeland de bede van 3 groten bij de breedte van elk gemet gedurende twee jaren zullen opbrengen.

Up huyden XXVII^en^ in ougst anno XV^C^ XXVIII volgende tinhouden der acte hierboven zoe es hooge edele ende mogende heere Adolph van Bourgoingnen, heere van Beveren, van der Vere, admirael van der zee etc., by zeekere oopene letteren in date den XXII^en^ dach van ougst XV^C^ XXVIII gecommitteert ende gedeputeert als een van skeysers bloede omme uuyter naeme van der K.M. hem te transporteren binnen den voors. sint Jans decollationis dach [*29 augustus*] naestcommende up die aerde van Zeelandt ende die Staten aldaer te vergaderen ende vierscharre te doen bannen, ende die adjudicacie van den voors. accorde van leenmannen van Zeelandt vanweegen der K.M. te versoecken ende uuyter naeme van der K.M. voorn. an te nemen ende taccepteren naer uuytwysen der voors. acte van den voors. accorde etc.; achtervolgende welcke commissie zoe es myne voorn. heere Adolph van Bourgoingnen, heere van Beveren, van der Vere, admirael van der zee, vanweegen der K.M., alsoe myne genadige vrouwe regente ende gouvernante etc. die daertoe nyet verstaen en mochte mits zeekere anderen grooten affairen, gecommen in persoone ten tholhuyse van Yersickeroort, grondt ende aerde van Zeelandt, aldaer in zyne presencie ende jegewordicheyt die drie grooten Vlaems voor den tyt van twee jaeren lanck geduerende aneenvolgende, daerof teerste tweede jaer verschinen sal sint Jansdage decollatio XV^C^ XXVIII, daerof in de voors. acte breedere mencie af gemaect es, geschoten ende geleyt es geweest schotsgewyse by der breede up elck gemet lants staende ten vollen schote gelegen binnen den lande ende graeflicheyt van Zeelandt, ende by den edelen ende leenmannen derzelver graeflicheyt by monde van joncker Adriaen van Cruningen, een van denzelven edelen, ter maninge van den schoult uuytgesprocken ende gewesen es vast ende gestade, omme daermede te furnieren ende vervallen die helft van tconsent van der bede ende subvencie hierboven in dezelve acte geroert, onder die condicien ende voorwaerden daerinne begrepen ende verclaert.

Actum ten dage ende int jaer als boven.

[b]Ende onder es noch ghescreven: Aldus gedaen ende angeweesen ten dage ende plaetse als boven, bij anbringhen van myn heere den rentmeester van Zeelant Bewesterscelt, Adolf Herdinck, mynen heer van Wakene ende Pieter Bloc, leenmannen der graffelicheit voers.;[1] ende onder geteickent: Blanckaert.

– Origineel: bijgeschreven op ZA, Prelaat en Edelen nr. 29 (verloren gegaan in 1940). – Afschrift: (door G. Bardaille, naar het origineel) ibidem nr. 164, f. [ii]-[ii]v; (naar het origineel) ibidem nr. 206, f. 6v-7; (naar het origineel) ibidem nr. 217, f. [ii]-[ii]v. – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 104, nr. 188.

a *Vanwege een vochtplek zijn hier en hierna enkele letters onleesbaar geworden hs.*
b *Vanaf hier een andere hand hs.*
1 Elders vindt men een vollediger lijst van namen van de hier aanwezigen: Guillaume Bardaille als plaatsvervanger van de schout van de hoge vierschaar, jonker Adriaan van Kruiningen, Hendrik van Borsele, Adolf [Herdinck], [heer] van Wackene, Pieter Bloixz., Gillis van Borre, leenmannen van de grafelijkheid van Zeeland, Adolf Blankaard, griffier van de hoge vierschaar, en rentmeester Adolf Herdinck (ZA, Prelaat en Edelen nr. 84, f. [42]).

1594 1528 NOVEMBER 19-21, ABDIJ TE MIDDELBURG

e *19 november, abdij te Middelburg. – Mr. Nicasius Michiels, gemachtigden van de prelaat, Victor van der Zickele, baljuw van Vlissingen, gemachtigde van de heer van Beveren, Anthonis van*

der Hert en Wenselin van Polanen, gemachtigden van de heren van Fallais en Brigdamme, Jan Laurisz., burgemeester, en Pancras Jansz., gemachtigden van Middelburg, mr. François Klaasz. van Zandijk, gemachtigde van Zierikzee, mr. Adriaan Adriaansz., gemachtigde van Goes, en Guillaume Bardaille, pensionaris van Prelaat en Edelen, horen de rekening af van Hendrik van den Werve, raad en rentmeester-generaal van Beoosterschelde, van de kapitale omslag geheven in 1527.[1] *– Origineel: ZA, Prelaat en Edelen nr. 216, f. 16v-17. – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 105, nr. 194.*

19 november, abdij te Middelburg. – Mr. Nicasius Michiels, gemachtigde van de prelaat, Victor van der Zickele, gemachtigde van de heer van Beveren, Anthonis van der Herte, gemachtigde van de heer van Souburg, Jan Laurisz., burgemeester, gemachtigde van Middelburg, mr. François Klaasz. van Zandijk, gemachtigde van Zierikzee, en Guillaume Bardaille, pensionaris van Prelaat en Edelen van Zeeland, horen de rekening af van Adolf Herdinck, raad en rentmeester-generaal van Bewesterschelde, van de kapitale omslag geheven in 1527.[2] *– Origineel: ZA, Prelaat en Edelen nr. 205, f. 20v. – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 105, nr. 195.*

21 november, abdij te Middelburg. – Mr. Nicasius Michiels, gemachtigde van de prelaat van Middelburg, Victor van der Zickele, baljuw van Vlissingen, gemachtigde van de heer van Beveren, Anthonis van der Hert, gemachtigde van de heer van Souburg, Jan Laurisz., burgemeester, gedeputeerde van Middelburg, François Klaasz. van Zandijk, secretaris, gedeputeerde van Zierikzee, Adriaan Adriaansz., gedeputeerde van Goes, en Guillaume Bardaille, pensionaris van Prelaat en Edelen van Zeeland, horen de rekening af van Adolf Herdinck, raad en rentmeester-generaal van Bewesterschelde, van de ten laste van Zeeland verkochte renten, en van het lastgeld op de haring, geheven in 1524. – Origineel: ZA, Prelaat en Edelen nr. 211, f. 9v. – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 105-106, nr. 196.[3]

1 Wenselin van Polanen en de gemachtigde van Goes hebben de akte niet ondertekend.
2 Mr. Adriaan Adriaansz., gemachtigde van Goes, heeft de akte niet ondertekend.
3 Rond deze tijd is er blijkbaar ook gesproken over de waterstaat van Walcheren. In november ging Floris van Dam, bode van rentmeester Adolf Herdinck, met brieven van credentie naar de heer van Beveren, 'hem verthoenende zekere saken de wateringhe van Walcheren aengaende' (ZA, Prelaat en Edelen nr. 84, f. [42]), en op een onbekend tijdstip in 1527-8 was pensionaris Guillaume Bardaille 30 dagen in Mechelen om daar rekesten aan te bieden 'nopende den affairen van den dyckaigen in Walcheren, dairvan hij den voorn. heeren [*Prelaat en Edelen*] appoinctement gebrocht heeft up de drye articlen begrepen in dezelve requesten' (Ibidem nr. 83, f. 50-51).

1595 1529 MEI 12-19, BRUSSEL

a *6 mei. – Prelaat en Edelen van Zeeland benoemen mr. Jacob van der Potterije tot hun raad.*

Maximiliaen van Bourgoingnen, abt van onser Vrouwenclooster binnen der stede van Middelburch in Zeelant, Adolff van Bourgoignen, heere van Beveren, Vere, Vlissingen, Brouwershaven etc., Charles van Bourgoignen, heere van Bredamme, voor mij ende in der naeme van Philips Bourgoignen, heere van Phallais, van St. Annelant etc., mijnen broeder, ende Joos heere van Cruijningen etc., voor ons selven ende midts desen vervangende alle de andere edelen des vors. lants van Zeelandt, allen dengenen die dese onse letteren sullen zien oft hooren lesen, saluijt.
Doen te wetene dat, om t'goede rapport ons gedaen van den persoon van mr. Jacob van der Potterije[a] denselven volcommelick betrouwende zijnder wijsheijt, experiencie ende goede ernsticheijt, hebben gestelt ende gecommitteert, stellen ende committeren bij desen onsen raedt, omme den voors. staet ende officie van nu voortaen te houden, bedienen ende opereren, onse recht hoocheijt, eere ende preeminencie te bewaeren in allen saken den

voors. lande van Zeelandt angaende ende die hem bij ons ofte van onsen wegen bevolen ende gecommitteert sullen mogen worden, ende daerinne ende voorts in allen anderen zaecken al te doene des een goet ende getrouwe raedt voors. schuldich es ende behoort te doene; totten pensioene van hondert ponden van veertich grooten tpont sjaers, te betaelen allen halven jaere met gelijcke porcie bij handen van den rentmeester van Bewesterschelt, jegenwoordich oft toecommende, die wij tzelve bij desen zulcx bevelen te doen sonder zwaricheijt van den pennijngen commende van zijnen ontfange van den surplus van den beeden van Zeelant in der tijdt loop hebbende, beginnende ende ingaende den eersten dach van dese jegenwoordige maendt van meije, ende ten sallaris van zessendertich stuijvers sdaechs voor zijne vacatien die de voornoempde meester Jacop als raedt voorscreven in den saecken den voors. lande van Zeelandt oft ons angaende bij onsen bevele doen sal, daervan hij betaelt sal worden bij onse ordonnantie oft van eenige van ons, als dat costuijmelic es, ende voorts tot alsulcken eeren, baten ende vervallen als totten vorscreven staet behooren; omme welck officie ende staet wel getrouwelicken te bedienen de voorscreven meester Jacob van der Potterije[b] gehouden wert den behoorlicken eedt te doen in onsen handen. Ontbieden daeromme ende bevelen nijetmin versouckende aen allen dient angaen mach dat zij den voornoemden mre. Jacob midts desen houden ende kennen voor onsen raedt zoo voorscreven es, ende hem daerinne doen alle hulp ende bijstandicheijt zoo dat behoort.

Des t'oorconde hebben wij dese commissie geteijckent elck met onsen naeme den zesten dach van meije anno vijfthienhondert negen ende twintich.

Was onderteeckent als volcht: Maximiliaen van Bourgoingnen, abt van Middelburch; Adolf de Bourgoigne; Charles de Bourgoigne. – *Afschrift: (17e eeuw) ZA, Rekenkamer A nr. 459, f. 143-143v (opschrift:* Copie. *(andere hand:)* Commissie voor mr. Jacob van der Pottere als raed pensionaris van Prelaet ende Edelen van Zeelant danno 1529; daerbij blijct meer dan een edele in Zeelant erkent geweest te zijne*).*

b Denzelven Daniel [*Marka, bode*] noch over zijne vacacien van ommegedragen te hebben als voiren deen placcaet van desen rentmeester [*Adolf Herdinck*] in date den XXIII^en^ in aprille anno XV^C^ negenentwintich nair Paesschen, dat yegelijck van den Staten in Bewesterschelt wesen oft hueren gedeputeerden scicken zouden in goeden getaele van den notabelsten geexperimenteerde persoonen up den zevensten dach van meye[1] doen eerstcommende bij mijne genade vrouwe ofte dair huere genade alsdan wesen zoude omme te anhoiren des hen ter presentie van dezelve mijne genade vrouwe ende jeghenwoirdicheyt van der personnaigen die aldair vergadert wesen zullen, gheproponneert ende verclaert zal worden etc., blijckende bij denzelven placcaete mit quitancien van den voors. Daniel hier overgelevert; gelijcke veerthien scellingen grooten Vlaems valent als voiren 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 155, f. 140-140v.*

c Den voornomden rentmeester [*Adolf Herdinck*] noch de somme van zestien ponden munte als voiren [*groten Vlaams*] over zijne vacacien van thien dagen, ten pryse als voiren [*1 lb. 12 s.*] sdaechs, bij hem gevaceert omme van Middelburch gereyst te wesen tot Bruessel aldair myne genadeghe vrouwe was, dewelcke begheerde een beede in den naem van der K.M. van den Staeten van Zeellant van achtenveertichduysent ponden van veertich grooten, te betalen in zes jairen etc., bij ordonnancie van den voorseijden heeren van der Financien hier overgelvert, geteyckent Ruffault, met des rentmeesters quytancien; dairomme hier de voorseijde somme van 16 lb. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 155, f. 137v.*

Den voirn. Guillame Bardaille [*pensionaris*] de somme van vier ponden vijf scellingen vier grooten Vlaems over zijne vacacien van zestien geheele dagen ten prijse als voeren sdaichs, die hij gevaceert heeft zedert den IIII^en^ dach in meye anno XXIX totten XIX^en^ daeraen incluys ter dachvaert gehouden te Bruessele den XII^en^ derzelver maendt, aldaer die van Zeelant geheyst worde der Key. Ma. te willen accorderen voor zijn reyse van Ytalyen

ende andere zijnre Ma. nootlijcke affairen de somme van veirtichduysent croonen eens tot vierentwintich stuvers tstuck, te betalenne in zes jaeren etc., bij ordonnancie van mijnen voirn. heeren [*Prelaat en Edelen*], met zijne quictancie tsamen hier overgelevert; dairomme hier de voirs. somme van 4 lb. 5 s. 4 grooten Vlaems, valent 25 lb. 12 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 84, f. 43.*

e Op den 12 dag van meye anno 1529, naedat myn genadige vrouwe die van Vlaenderen ende Brabant hadde gedaen de propositie van den keyser, hemlieden eysschende te weeten Vlaenderen tweehondertduysent croonen op ses jaaren ende twaelf termynen, ingaende sint Jan [*24 juni*] commende den eersten termijn, ende van gelycke van Brabant tweehondertduysent gulden current, soo heeft haar Genade die van Hollant ende Zeelant t'samen ingeroupen en hemlieden doen leesen de propositie, ende die van Zeelant daernaer doen vertrekken uuyte camer, eysschende van Hollant op gelycke termynen hondertduysent croonen, ende daerenboven tachtichduysent gulden tot onderhout van den knechten ende maken van den slote binnen Utrecht, te betalen d'een helfte sint Jan commende ende d'ander Kersmisse volgende. – *Register Holland I, p. 209.*

a *In de naam is bij herhaling gecorrigeerd. De voornaam is doorgestreept waarna een andere hand er Roelant boven schreeft, hetgeen later weer is doorgestreept en terugveranderd in Jacob. Mogelijk tegelijk met de eerste correctie is de achternaam d.m.v. doorstreping van de ij veranderd in* Pottere; *dit is zo blijven staan. Ook verderop in de tekst is een dergelijke latere correcties uitgevoerd; in de editie is steeds de oorspronkelijke vorm gehandhaafd.*
b *Later gecorrigeerd tot* Pottere *hs.*
1 De genoemde dag van 7 mei is blijkens andere vermeldingen verschoven naar 12 mei.

1596 1529 MEI 23, MIDDELBURG

b Denzelven Daniel [*Marka, bode*] noch van ommegedragen ende doen ommedragen te hebbene een ander placcaet van den voorseijden rentmeester [*Adolf Herdinck*] in date den XXI^en^ dach derzelver maent van meye, inhoudende dat de gedeputeerde van den Staten van Zeellant hen vinden zouden in notabelen getale binnen der stede van Middelburch zondaghe den XXIII^en^ derzelver maent tsavonts in de herberge, omme gezamelick te communiceren up de proposicie onlancx dair te voren binnen derzelver maent bij mijne genadige vrouwe den gemeen Staten van allen den landen gedaen, ende dairvan een conclusie te nemen, omme derzelver mijne genadige vrouwe dairvan den XXIX^en^ derzelver maent rapport te doen etc., blijckende bij denzelven placcaete, mit quytancie van den voornomden Daniel hier overgelevert; gelycke 14 grooten Vlaems, valent als voiren 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 155, f. 141-141v.*

Betaelt Jan Claesz., boode van de voorn. comptoire Bewesterschelt, over zijn loon van eene missive van Pieter Bol overgebracht thebbene van der dachvaerdt dienende tot Middelborch den XXIII^en^ may, daeraf hiervooren folio LIIII° tplaccaerdt overgelevert es, breedere [blijckende] bij zijn quictancie in date de XXI^en^ may, die men hier overlevert; daeromme hij gevaceert heeft den tijt van twee dagen tot 16 d. Vlaems sdaechs, faciunt 2 s. 8 d., valentes in schellingen deezer rekeninge 16 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 952, f. 56.*

Den voorn. boode [*Cornelis Oortsz., gezworen bode van Beoosterschelde*] voor tommedragen[a] ende condigen ten voors. gecousthumeerden plaetzen een placcaet van dezen voorn. rentmeestere [*Hendrik van den Werve*] in date den XXII^en^ may, innehoudende een dachvaert tot Middelborch den XXIII^en^ may voors. upten petitie bij mijne genadige vrouwe den lande gedaen etc., breedere blijckende bij denzelven placcate, dat men hier overlevert; ende mits dijen den voorn. boode betaelt zijn voorn. gewoonlijck loon van 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 952, f. 54.*

e *31 mei.* – Den keijser 48.000 f. tot sijn reijs in Italien en krooning toegestaan, in 6 jaren te betalen met 3½ d. 't gemet bij der breete, behoudens Schouwen zijn vrijheijt. – *GA Zierikzee, Extract-resoluties 1528-1548.*

a Tommedragende *hs*.

1597 1529 JUNI 14-25, BRUSSEL

c Denzelfven rentmeester [*Adolf Herdinck*] noch de somme van negenthien ponden vier scellinghen ten pryse voorseyt over zijne vacacien van twaelf daghen, ten voors. prijse sdaechs, omme van Middelburch gecommen te wesen tot Bruessel bij myne genade vrouwe, aldair de Staten van Zeellant alsdoen der K.M. accordeerden de voorseijde beede van achtenveertichduysent ponden etc., bij ordonnancie van den voorseijden heeren van der Financien, met quytancie van denzelven rentmeester hier overgelevert; dairomme hier de voorseijde somme van 19 lb. 4 s.
– *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 155, f. 137v-138.*

Deesen rentmeester [*Hendrik van den Werve*] betaelt zijne vacatien van daertich geheele dagen tot 4 s. 8 d. sdaegs, bij hem gevaceert zoo tot Bruessele als oeck tot Middelborch, tot voorderinghe van der extraordinarys bede van 48.000 lb. van veertich grooten Vlaems tpondt, bij den Staten van Zeelandt mijnen genadigen heere geaccordeert den XIIII^en^ dach van junio XV^C^ XXIX etc., breedere blijckende bij ordonnancie van den tresorier generael Ruffault in date den XIIII^en^ juny XV^C^ XXIX voors., die men hier overlevert. Beloopende in ponden deeser rekeninghe 42 lb. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1119, f. 11.*

Denzelven Guillame Bardaille [*pensionaris*] noch de somme van drie ponden veirthien scellingen acht grooten Vlaems over zijne vacacien van XIIIIe dagen ten prijse als voeren sdaichs, bij hem gevaceert in de maendt van junio anno XXIX voirs. reysende van Middelburch tot Bruesele, ende aldaer upten XIIII^en^ dach derzelver maendt vanwegen mijnen voirn. heeren Prelaet ende Edelen ende in huere presencie mijnder genadige vrouwe tot prouffijte der voirs. Key. Ma. te acoorderenne de voirs. somme van 40.000 duysent[a] croonen etc., bij ordonnancie van mijn voirn. heeren, met zijne quictancie tsamen hier overgelevert; dairo[m]me hier de voirs. somme van 3 lb. 14 s. 8 g. Vlaems, valent 22 lb. 8 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 84, f. 43-43v.*

e *14 juni, Brussel. – De aartshertogin van Oostenrijk accepteert de voorwaarden waaronder de Staten van Zeeland zich bereid hebben verklaard op te brengen een bede van 48.000 lb., welke som gevonden zal worden door de heffing van 2 groten bij de breedte van elk gemet gedurende een jaar, van 5 groten bij de breedte van elk gemet gedurende het volgende jaar en van 3 groten en 12 miten bij de breedte van elk gemet gedurende de vier daarop volgende jaren.*

Alzoe den twaelfsten dach van der maent van meye lestleden mijne genadichste vrouwe die ertshertoginne van Oistenrijck, hertoginne ende gravinne van Bourgoingnen, skeijsers moye ende voir hem regente in den landen van herwaerts over vanwegen zijnder Majesteyt, den Staten van allen den voorseiden landen heeft doen vergaderen binnen der steede van Bruessele, aldair in huere genaden tegenwoirdicheyt uuijten name ende vanwegen der voorseider Key. Ma. den voornomden Staten elck int particulier heeft doen verclaeren ende te kennen gheven den staet ende groote nootzaicken derzelver zijnder Majesteit van uuytnemende importancie, consernerende zijn persoone, de eere ende reputacie derzelver, het welvaert ende gemeijn prouffit van allen zijnen conincrijcken, landen ende heerlicheiden ende van zijnen vassalen, officieren, dienaeren ende ondersaten.

Eerst de groote zware costen ende lasten die zijn Majesteijt te dragen heeft gehadt sichtent tjair XV^{C} ende eenentwintich lestleden, dat doen zijn Majesteit bedwonghen es geweest oirloighe aen te nemen jegens den coninck van Vranckerycke omme te beschermen zijne Key. Ma.^{t} landen ende ondersaten; insgelijcx gedregen heeft zoe ter zaicken van zijne Majesteyt huwelick als der geboorten zijns zoons, onse alder prince, ende bijsonder die zijn voorseide Majesteyt noch te dragen heeft voir zijnen jegewoirdege upnemende reijse van IJtalien ter zaicken van zijnder coronacie, die zijn Majesteyt in persoone halen wilt, dairinne dat leet ende consisteert zijn Majesteyt leven, eere ende staet; ende dat van derzelver reijse dependeert onser alder leven ende welvairt als anderssins, in vele ende diversche manieren van affairen te lanck te verhaelen, breedere blijckende bij de proposicie den voornomden van den Staten dairvan in scrifte gegeven.

Wairom mijn voorseijde genade vrouwe vanweghen der voorseider keiserlicke Majesteit ernstelick ende van hair genade wegen vriendelick ende uuyt zunderlinge affectie begheert ende verzocht heeft an den voornomden Staten elck int particulier der voorseijder zijnder Majesteyt, tot hulpe van des hiervoiren verhaelt es, zouden willen consenteren ende uuytreijcken zekere sommen van penningen bij maniere van bede ende subvencie extraordinaris, ende onder andere dat die Staten van zijnen lande van Zeellandt zijnder voorseider Keij. Ma.^{t} zouden willen consenteren ende accorderen de somme van veertichduysent croonen, maickende achtenveertichduysent ponden van veertich grooten tpondt eens; die te betalene binnen zes toecommende jairen, telcken jaire up twee termijnen van zes maenden te zes maenden bij gelijcker porcie, te wetene tot elcken termijne vierduysent der voorseider ponden, wairof den eersten termijn vallen zoude te Bamisse [*1 oktober*] naestcommende ende den tweedden te Paesschen dairnairvolgende in den jaire dartich, ende zoe voirts van termijne te termijne tot volder betalinge van der voorseider somme.

Ende nair veele ende diversche communicacie ende raminghen hierup gehouden bij den voornomden Staten van Zeellandt, niet tegenstaende die groote lasten ende aermoede dair tvoorseide landt over veele jairen inne es geweest ende noch is, zoe ter zaicken van den grooten lastegen beden, cours van renten ende bijsondere der dijckaige, dewelcke noyt zoe zwaer ende lastich en wairen als zij nu zijn in allen plaetsen van den lande, insgelijcx de zobere neeringe van der coopmanscepe die over lange tijden in dezelve landen geweest es, dewelcke zoe lancx zoe meer declineert ende vergaet; soe eyst dat die Prelaet ende Edelen metten gedeputeerden van den steden van Middelburch, Ziericxee, Reijmerswale ende der Goes, representerende die drie Staten tvoorseyts lants van Zeellant, considererende die noitzaicken ende affairen van derzelver Keij. Ma.^{t} zeer zwair ende lastich te wesen, aensiende oick dat de voorseide peticie is tot behouf van eenne zunderlinge uuytnemende zaicke meerder dan noyt, hebben up huyden datum van desen, nyet tegenstaende alle huere voorseide lasten, met een gonstege gedelibereert couraige liberalicke der voorseider Keij. Ma.^{t} geconsenteert ende geaccordeert, ende bij desen consenteren ende accorderen, de voorseide geheele peticie ende somme van veertichduysent croonen, maickende achtenveertichduysent ponden van veertich grooten tpondt eens, dezelve somme te betalene binnen zes toecommende jairen bij gelijcke porcie, te wetene elcx jairs acht duysent der voorseider ponden, die geinnet ende ontfangen zullen worden tot coste van der voorseider Key. Ma.^{t} nair ouder costumen.

Ende om dezelve somme ende bede up te bringhen ten minsten grieve van den lande, soe is bij den voornomden drie Staten geadviseert ende gesloten dat men die vinden ende heffen zal schotsgewijse, ende dairomme leggen ende schieten up elck gemet lants bij der breedde ten vollen schoote staende over al Zeellant, tvrije medegaende, voir den tijt van zes jairen lanck geduerende, te wetene voir teerste zeste jair dat vallen zal sint Jansdage decollacio [*29 augustus*] XV^{C} negenentwintich naestcommende twee grooten Vlaems, voir den tweedden zesten jaire vijf grooten Vlaems, ende voir dandere vier nairvolgende jairen

jairlicx drie grooten twaelf miten Vlaems up tvoorseide gemet bij der breedde. Dies zoe en zal de voorseijde keijserlicke Majesteit van den voorseijden geleijden penningen up tgemet gheen gracie oft quytscheldinge doen, ten ware tzijnen eijgen coste ende laste, altijts behoudende de drie termynen van betalinge nair elcken sint Jansdage voorseijt, gelijck men de beden ordinaris van Zeellant betaelt, ende dat deen voir den anderen niet gelden en zal; oick dat de rentmeesters van Beoist ende Bewesterschelt zullen mogen betalinge doen metten bereden resten, behoudende dat tgunt datter ouveren zal van den voornomde geleijde penningen over de breedde zal geemployert worden in de affairen ende nootzaicken van den voornomden lande, ter ordonnancie van den voorseiden Prelaet ende Edelen, dairof den voorseiden rentmeesters hemluyden oft hueren gecommitteerden rekeninge doen zullen ende nyemandt anders, al nair oude costume; ende dat mijn voorseide genadege vrouwe volgende de kuere van Zeellant commen zal upden grondt ende eerde van Zeellant voir den voornomden sint Jansdaege decollacio naestcommende, omme huere genaden uuyter name ende vanwegen der K.M. de voorseijde beede ende geleijde penningen upt gemet voir den voorseiden tijt van zes jairen, als voiren verhaelt es, mit mannen vonnesse des voorseijts lants van Zeellant te doen aenwijsen, gelijck dat behoirt; oft bij gebreke van dien zoude tvoorseyde consent geacht wesen voir nul ende van gheender wairden.

Welck accordt, gedaen bij den voornomden drie Staten slandts van Zeellant onder de condicien voirscreven, mijne voorseide genadege vrouwe in den name ende vanwegen des keysers geaccepteert heeft ende accepteert over danckelick, gelovende in princelicke woirden bij desen alle de voornomde condicien ende voirwairden tonderhouden ende doen onderhouden; verclarende voirts zoe verre het noot zij, wes ter causen van desen zoude mogen geschiet zijn tsegens ende contrarie der kuere van Zeellant, dat tzelve zijn zoude zonder prejudicie ende niet getogen en zal werden in consequencie.

Actum te Bruessel den veertiensten dach van junio in den jair duust vijfhondert negenentwintich.

Aldus ondergeteijckent: Marguerite; ende bezijden noch gescreven: Mij jegewoirdich, ende geteijkent: L. Dublioul.

– Afschrift: ZA, Rekenkamer I B-O nr. 386, f. 1-2v (Opschrift: Copie*); ZA, Prelaat en Edelen nr. 165, f. [iv]-[v]v (Opschrift:* Copie van der acte van der extraordinaris bede van 40.000 croonen*).*[1] *– Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 106, nr. 200; idem, Rekeningen, p. 328, nr. 651.*

1 september. – Keizer Karel v verleent aan de Staten van Zeeland octrooi om tot een bedrag van 40.000 lb. rentebrieven te verkopen, losbaar tegen de penning 15 of 16. – Origineel (volgens Fruin 'met het geschonden zegel van den keizer in roode was'): ZA, Prelaat en Edelen nr. 41 (verloren gegaan in 1940). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 107, nr. 205.

5 november. – Prelaat en Edelen verklaren de stad Middelburg en haar poorters schadeloos te zullen houden voor de renten waarmee Zeeland opnieuw is bezwaard door de bede van 48.000 gulden, waarvan 40.000 gulden bij anticipatie te voldoen, door de Staten van het land aan de keizer geconsenteerd op 14 juni te voren te Brussel. – GA Middelburg, Guldenregister, f. 243v (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 1423.

5 november. – Maximiliaan van Bourgondië, abt van Middelburg, en Adolf van Bourgondië, heer van Beveren en Veere, en Karel van Bourgondië, heer van Brigdamme en half Souburg, als vertegenwoordigende alle edelen van Zeeland, beloven burgemeesters, schepenen en raden van de stad Reimerswaal te zullen vrijwaren van alle kosten die voor de stad mochten ontstaan omdat zij met de steden Middelburg, Zierikzee en Goes voor 2666 lb. 13 s. 4 d. groten Vlaams per jaar losrenten hebben uitgegeven, ten einde daaruit 40.000 lb. Vlaams per jaar aan de keizer te kunnen opbrengen. – Origineel (volgens Fruin 'met de geschonden zegels van den abt en den heer van Brigdamme in roode was; dat van den heer van Beveren verloren'):

GA Reimerswaal nr. 41 (verloren gegaan in 1940). – Regest: Fruin, Archief Reimerswaal, p. 60-61, nr. 187.

a XL[M] duysent *hs*.
1 Voor het vervolg van dit afschrift zie hierna onder nr. 1602.

1598 1529 CA. JUNI, CAMBRAI
c Den gedeputeerden der stede van Ziericxzee, ter dachvaert van Camerycke omme tvervolch haerer schaden die zy hangende den bestande van den Franchoysen geleden hebben, betaelt by ordonnancie van mynen heeren den Prelaet ende Edelen van Zeelandt in date den laetsten junii XV[C] ende XXIX, onderteickent Maximiliaen van Bourgoingnen, abt van Middelburch, ende Adolph van Bourgoingnen, die men hier overlevert met quictancie van Harman Cornelisz., een van denzelven gedeputeerden, de somme van 100 lb.[a] – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 164, f. 10v.*[1]

a *De post is gecancelleerd. De Rekenkamer tekende erbij aan:* Die wordt hier geroieert om de redenen up tweede vorgaende article verclaert. *Die verklaring luidt (f. 10):* Alsoe dese penningen in dit capittel nyet en behoiren gestelt te zyn, gemerct dat de voers. rentmeester Herdinck die niet ontfangen en heeft noch zynen clerck, zoe wordt desen text hier geroieert, ende tselve in eene capittel apart hiernaer gecouceert *(naar het Franse 'coucher', in de betekenis 'op schrift stellen')*.
1 Op f. 11 staat een post met precies dezelfde inhoud, nu alleen verwijzend naar een ordonnantie van 8 juni 1529; ook deze post is gecancelleerd, nu met als reden dat de kosten op het land behoren te worden verhaald.

1599 1529 AUGUSTUS 9, ABDIJ TE MIDDELBURG
e *9 augustus, abdij te Middelburg. – Meester Nicasius Michiels, secretaris en gemachtigde van de prelaat van Middelburg, Victor van der Zickele, baljuw van Vlissingen, gemachtigde van de heer van Beveren, Wensel van Polanen, gemachtigde van de heren van Fallais en Brigdamme, Jan Laurisz., burgemeester, Cornelis Bartelsz. en Cornelis de Vallidolid, gemachtigden van Middelburg, Anthonis Bouwenz. van Zoetekerke, gemachtigden van Zierikzee, Marinus Cornelisz., gemachtigde van Reimerswaal, Quirijn Erboutsz., burgemeester, en Mathijs Pietersz., secretaris, gemachtigden van Goes, en Guillaume Bardaille, pensionaris van Prelaat en Edelen, horen de rekening af van Adolf Herdinck, raad en rentmeester van Zeeland Bewesterschelde, over de kapitale omslag geheven in 1528.*[1] *– Origineel: ZA, Prelaat en Edelen nr. 206, f. 58v-59. – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 107, nr. 202.*

9 augustus, abdij te Middelburg. – Nicasius Michiels, Victor van der Zickele, Wensel van Polanen, Jan Laurisz., Anthonis Bouwenz., Marinus Cornelisz., Quirijn Erboutsz., Mathijs Pietersz. en Guillaume Bardaille horen de rekening af van Hendrik van den Werve, raad en rentmeester-generaal van Beoosterschelde, van de kapitale omslag geheven in 1528. – Origineel: ZA, Prelaat en Edelen nr. 217, f. 10. – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 107, nr. 203.

1 De gemachtigden van Middelburg hebben de akte niet getekend.

1600 1529 AUGUSTUS 17, MIDDELBURG
a *Eerder was de rentmeester van Bewesterschelde Adolf Herdinck naar de landvoogdes te Cambrai gereisd, onder meer om de heren van de Financiën te laten weten dat de lopende bede in Zeeland op sint Jansdag (24 juni) zou aflopen* ende dat van noode wesen zoude de continuacie van dien te heysschenne voir denzelven sint Jansdach. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 155, f. 138.*

b Denzelven Daniel [*Marka, bode*] noch van ommegedragen te hebbenne een ander placcaet van den voorn. rentmeester [*Adolf Herdinck*] in date den XIII^en^ van augusto dair an, inhoudende dat de Staten van Zeellant huer gedeputeerde scicken zouden binnen der steede van Middelburch den XVII^en^ dach derzelver maent ten lancxten tsavonts in de herberge, omme te anhooren des vanwegen der voors. K.M. ende van mijnder genade vrouwe hen alsdan verclaert zal worden, achtervolgende tscriven van mijnen voors. genadegen vrouwe bij huere missive aen denzelven placcaet gehecht, tsamen hier overgelevert; gelijcke XIIII s. grooten Vlaems, valent hier als voiren 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 155, f. 142.*

Den voorn. boode [*Cornelis Oortsz., gezworen bode van Beoosterschelde*] voor tommedragen ende condigen ten voors. gecousthumeerden plaetzen een placcaet van dezen voorn. rentmeestere [*Hendrik van den Werve*] in date den XIIII^en^ augusti, inhoudende een dachvaert tot Middelborch den XVII^en^ augusti voors. omme te aenhoeren die proposicie die bij den commissarissen van mijne genadige vrouwe aldaer gedaen zoude wordden aengaende die continuatie van der ordinarijs beede etc., breedere blijckende bij denzelven placcate, dat men hier overlevert; ende mits dijen den voorn. boode betaelt zijn voorn. gewoonlijck loon van 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 952, f. 54v.*

c Den voorn. rentmeestere [*Hendrik van den Werve*] betaelt zijne vacatien van XVIII geheele dagen bij hem gevaceert omme achtervolghende tscrijven ende bevelen van mijne genadige vrouwe hem metten gedeputeerden van den Staten van Zeelandt gevonden thebbene, te weeten binnen der stede van Middelborch, alwaer bij heere Jan Hannaert, riddere, heere van Liekercke, daertoe gecommitteert verzocht werdt van wegen mijnen genadigen heere de continuatie van der ordinaris bede van 30.000 lb. van 40 grooten Vlaems tpondt, loop hebbende int voors. landt van Zeelant, ende daernaer in de steden van Vlissinge ende van der Vere, omme metten voorn. gedeputeerden van den Staten te communiceren op de continuatie van dyer etc., breedere blijckende bij ordonnantie van den voorn. tresorier generael Ruffault in date den VII^en^ dach van octobre XV^C^ XXIX, die men hier overlevert. Beloopende de voorn. XVIII dagen ten prijse van 4 s. 8 d. sdaegs ter sommen van 4 lb. 4 s. grooten Vlaems, valentes in ponden deeser rekeninge 25 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1119, f. 11-11v.*

1601 1529 SEPTEMBER 3, VLISSINGEN

N.B. Over deze dagvaart zie onder voorgaand nr., alwaar ook de aanwezigheid van de rentmeester van Beoosterschelde wordt vermeld, alsmede de accoorden gedrukt onder nr. 1606 hierna, waar blijkt dat Prelaat en Edelen en de steden Zierikzee, Reimerswaal en Goes aanwezig waren, en dat de Staten besloten tot de verkoop van rentebrieven tot een bedrag van 40.000 lb., ter betaling van de bede van 48.000 lb.

1602 1529 SEPTEMBER 4, VEERE

a *7 augustus. – Keizer Karel v benoemt de heer van Beveren, admiraal van de zee, tot zijn gemachtigde om van de leenmannen van Zeeland de toewijzing van de bede van 48.000 lb. te verzoeken. – Origineel (volgens Fruin met het geschonden zegel van den keizer in roode was'): ZA, Prelaat en Edelen 27 (verloren gegaan in 1940). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 106-107, nr. 201.*

25 augustus. – Dezelfde benoemt de heer van Beveren, admiraal van de zee, tot zijn gemachtigde om van de leenmannen van Zeeland de toewijzing van de bede van 30.000 lb. te verzoeken. – Origineel (volgens Fruin met het geschonden zegel van den keizer in roode was'): ZA, Prelaat en Edelen 27 (verloren gegaan in 1940). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 107, nr. 204.

c Guillame Bardaille, stedehoudere van den schout van der hooger vierschaere van Zeellant, joncker Adriaen van Cruningen, Heyndrick van Borssele, bailliu van der Veere, Heyndrick van den Werve, Pieter Blocxz., Gillis van Borre ende Pieter Adriaensz. van Biggenkercke, leenmannen der voirs. gravelicheyt, Adolf Blanckaert, notaris der voirs. vierschaere, ende den voirn. rentmeestre [*Adolf Herdinck*] zelve, de somme van zessentwintich ponden derthien schellingen vier grooten Vlaems, te wetene de voirs. schout, leenmannen ende notaris tot eenentwintich stuvers sdaichs ende de voirn. rentmeestre tot tweendertich stuvers sdaichs, over huere vacacien ende dachgelden van zesthien geheele dagen omme naer ouder gewoenten bij ende jegenwoirdich geweest te hebbene binnen der stadt van der Veere ter dachvaert aldaer geleyt den IIII^en^ dach van septembre, die tot vier diverssche stonden verleyt es geweest, zoe te Middelburch, te Vlissingen als ter Veere, midts dat eenige van den steden van Zeellant nyet accorderen en conden, in presencie van den heere van Beveren, van der Veere etc., omme te procederene ter adjudicatuere van twee diverssche beden, te wetene diene van veertichduysent croonen, makende 48.000 lb. van 40 grooten eens, ende dandere van dertichduysent der gelijcke ponden, der K. M.^t^ alsdoen oick geaccordeert, breeder blijckende bij ordonnancie onder de handteyckene van mijne genadige vrouwe ende die van der Financie, midtsgaders de quitancie dairop dienende, hier overgelevert. Daeromme hier de voirs. somme van 26 lb. 13 s. 4 grooten Vlaems, maken in munte dezer rekeninge 160 lb. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 387, f. 8v-9.*

Govaert Aerntsz., waert in de Moelen ter Vere, de somme van achtien scellingen grooten Vlaems die tzijnen huyse verteert waeren des saterdaeghs den IIII^en^ van septembris anno negenentwintich bij den gedeputeerden van den steden van Ziericxzee, Reymerzwale ende Goes, dat doen de continuatie van der beede van 30.000 lb. met mannen vonnisse in huere presentie gewesen werdt etc., bij ordonnantie van mijnen voirn. heeren [*Prelaat en Edelen*], geteijckent als voeren in daten den X^en^ van septembris anno XXIX voirs., hier overgelevert; dairomme hier de voirs. 18 s. g. Vlaems, valent 5 lb. 8 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 87, f. 42v.*

e *4 september, Veere. – De edelen en leenmannen van Zeeland wijzen in tegenwoordigheid van Adolf van Bourgondië, gemachtigde van de keizer, vonnis dat de Staten van Zeeland ten behoeve van de continuatie van de bede van 30.000 lb. op zullen brengen 2 groten bij de breedte van elk gemet gedurende een jaar, van 5 groten bij de breedte van elk gemet gedurende het volgende jaar en van 3 groten en 12 miten bij de breedte van elk gemet gedurende de vier daarop volgende jaren.*

Alzoe mijne genadege vrouwe Marguerite, eertshertoginne van Oistenrijcke, regente ende gouvernante vanwegen de Key. Ma.^t^, gescreven heeft zekere missive van credencie up heere Jan Hannaert, riddere, heere van Liekercke, ende Adolf Herdinck, rentmeestre van Zeellant Bewesterschelt, an de Staten slandts van Zeellant in daten den negenentwintichsten dach van augusto XV^C^ negenentwintich, onderteijckent Marguerite ende van den secretaris De Zoete; ende vanwegen der Keij. Ma.^t^ gezonden es zekere opene brieven van commissie up hooghe, edele ende mogende heere Adolf van Bourgoingnen, heere van Beveren, admirael van der zee etc., in daten den zevensten dach van ougst XV^C^ negenentwintich, bij dewelcke de voornomde Keij. Ma.^t^ gecommitteert ende gedeputeert heeft mijn voornomde heere van Beveren als een van skeijsers bloede omme uuijter name van der Keij. Ma.^t^ hem te transporteren binnen sint Jansdaige decollacio [*29 augustus*] negenentwintich up de eerde ende grondt van Zeellant, ende die Staten aldair doen vergaderen ende vierscharre te doen bannen, ende die adjudicacie van den accoorde van leenmannen van Zeellant vanwegen der K. M. te verzoucken ende van zijnder Majesteyt wegen an te nemen ende accepteren, nair uuytwijsen der acte van accoorde;

achtervolgende welcke commissie soe heeft mijn voornomde heere Adolf van Bourgoingnen, heere van Beveren, admirael van der zee etc., in presentie van den

voornomden heere van Liekercke ende rentmeester van Bewesterschelt vanwegen der Keij. Ma.t, zoe mijne genadege vrouwe, regente ende gouvernante etc., dairtoe niet verstaen en mochte overmits andere zeker groote affairen, gecommen voir de voornomde decollacionis negenentwintich, up de gront ende aerde van Zeellant binnen der stadt van Middelburch, aldair overmits zekere redenen de dachvaert verleijt es geweest tot diversche reysen toe, mits bij den Staten van Zeellant oft huere gedeputeerde consenterende dezelve bede bij leenmannen te moegen anwijsen nair de voornomde sint Jansdaige decollacionis voir dese reijse alleenlick, zonder tzelve te treckene in consequencie ende zonder prejudicie van der acte van accoorde ende kuere van Zeellant, alst breeder blict bij der acte van der bede van continuacie van den dartichduysent ponden van veertich grooten tpondt tsjaers;

eijntelicken es achtervolgende tvoornomde consent binnen der stede van der Veere, gront ende eerde van Zeellant, den vierden dach van septembre XV^C negenentwintich in tegenwoirdicheit van den Staten van Zeellant oft huere gedeputeerde, Middelburch uuytgezondert hoewel zij ontboden wairen, in presentie ende jegenwoirdicheyt van mijn voornomde heere van Beveren, admirael van der zee etc., up elck gemet landts bij der breede ten vollen schoote staende over al Zeellant, tvrie medegaende, te wetene voir teerste zeste jair dat gevallen es sint Jansdage decollationis [*29 augustus*] XV^C negenentwintich lestleden twee grooten Vlaems, voir de tweedde zeste jair vijf grooten Vlaems, ende dandere vier nairvolgende jairen jairlicx drie grooten twaelf miten Vlaems, dairof in de acte hierboven breedere mencie gemaect es, bij den edelen ende leenmannen derzelver graefficheit bij monde van joncker Adriaen van Cruningen, een van denzelven edelen, ter maninge van den stedehoudere van den schout uuytgesproken ende gewesen es vast ende gestade, om dairmede te furnieren ende vervallen tconsent van den beden ende subvencien hierboven in dezelve acte geroert, onder de condicien ende voirwairden dairinne begrepen.

Actum den voornomden vierden dach van septembere XV^C negenentwintich.

Onder stont gescreven: Mij jegenwoirdich, ende geteijkent: A. Blanckaert.

– Afschrift: ZA, Rekenkamer I B-O nr. 386, f. 2v-3; ZA, Prelaat en Edelen nr. 165, f. [v]v-[vi] v.t – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 108, nr. 207; idem, Rekeningen, p. 328-329, nr. 656.

4 september. – De edelen en leenmannen van Zeeland wijzen in tegenwoordigheid van Adolf van Bourgondië, gemachtigde van de keizer, vonnis dat de Staten van Zeeland ten behoeve van de continuatie van de bede van 30.000 lb. op zullen brengen 15 groten steenschietens en 3 groten bij de breedte van elk gemet gedurende drie jaren.

Alzoo mijne genadige vrouwe Margriette, eertshertoginne van Oistenrijck, regente ende gouvernante van weegen der Key. M.t, gescreven heeft zeker missive van credence op heere Jan Hannaert, riddere, heere van Liekercke, ende Adolph Hardinck, rentmeester van Zeelant Bewesterschelt, an de Staten slants van Zeelandt, in date den IX^en dach van augusto XV^C negenentwintich, ondergeteyckent Margriete, ende van den secretarys L. de Zoete, dewelcke de drie Staten slants van Zeelant zekere vertooch gedaen hebben omme te hebben vanwegen der voors. K.M.t continuatie van der beede van 30.000 ponden van veertich grooten tpondt tsjaers voore den tijt van zesse jaeren; ende naer zekere communicatie daerop gehadt bij den voorn. Staten svoors. lants, alst breedere verclaert staet in de acte hiervoeren, zoo es oeck van weegen mijn genadige vrouwe bij den voorn. Liekercke ende rentmeestere den voorn. Staten te kennen gegeven hoe dat huere genade geoccupeert es int tracteren van den peyse van Camerijcke, welcke een zonderlinge zaicke es van grooter importancien, daer hangt twelvaert van den kersten geloove, omme welcke occupatie mijne genadige vrouwe nyet mogelijck en es te commen op den grondt ende aerde van Zeelandt voor den voorn. sint Jansdage decollatio [*29 augustus*] negenentwintich naestcommende; zoo hebben de voorn. Staten omme redenen wille breedere hierboven in de acte verclaert geconsenteert mijne genadige vrouwe in den name van de Key. M.t dat voor deze reyse alleenlijck, zonder nochtans tzelve te treckene in consequencie ende zonder prejudicie

der kuere van Zeelandt, dezelve huere genade zal mogen committeren een van skeysers bloede omme te procederene ten wijsdomme van den 15 grooten steenschietens ende drie grooten bij der breede geleydt jaerlicxs te heffene voor den termijn van drie jaeren voor tfurnissement van den voors. 30.000 ponden geaccordeert, alst blijckt bij acte.

Achtervolgende welck consent zoo es hooge eedele ende moegende heere Adolph van Bourgongnen, heere van Beveren, admirael van der zee etc., als te dezen gecommitteert van weegen der voors. Key. M.[t], alst breedere blijckt bij zekere oepene letteren van commissien in date den XXV[en] dach van ougst XV[C] XXIX, gheweest in persoone binnen der stede van der Vere, grondt ende aerde van Zeelandt, den IIII[en] dach van septembre XV[C] XXIX, aldaer in jegenwoordicheyt van den Staten van Zeelandt ofte huere gedeputeerden, Middelborch uuytgezondert hoewel zij ontbooden waeren, in presencie ende jegenwoordicheyt van mijn voorn. heere van Beveren, admirael van der zee etc., de vijfthien grooten steenschietens ende drie grooten bij der breede, tvrije medegaende, op elck gemet landts over al Zeelandt ten vollen schoote staende, voor den tijt van drie jaeren lanck geduerende aeneenvolgende, daeraf teerste daerde jaer verschenen es sint Jansdage decollationis [*29 augustus*] lestleden XV[C] XXIX, daeraf in de acte hierboven breedere mentie gemaect es, bij den eedelen ende leenmannen derzelver gravelicheyt, bij monde van joncker Adriaen van Cruningen, een van denzelven eedelen, ter maninge van den stadthoudere van den schoult uuytgesproken ende geweezen es vast ende gestadich, om daermede te furnieren ende vervallen tconsentement van der bede ende subvencien, hierboven in dezelve acte geroert, onder de condicien ende voorwaerden daerinne begrepen.

Actum den IIII[en] dach van septembre XV[C] negenentwintich.[2]

Ondergescreven: Mij jegenwoordich, ende geteyckend: Blanckaerd.

– Origineel: ZA, Prelaat en Edelen nr. 29 (verloren gegaan in 1940). – Afschriften: (naar een kopie door Blanckaert, door J. de Jonge) ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1119, f. [ii]v-[iii]v; (naar een kopie door Blanckaert gehecht an tliaetse deser rekeninge*, door J. de Jonge) ibidem nr. 387, f. 2-2v; (naar het origineel, door G. Bardaille) ZA, Prelaat en Edelen nr. 165, f. [iii]v-[iii] v. – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 107-108, nr. 206; idem, Rekeningen, p. 328, nr. 655.*

1 Direct volgend op het afschrift van de akte van acceptatie d.d. 14 juni 1529 (zie hierboven onder dagvaart nr. 1597), en direct gevolgd door een afschrift van de oorkonde van 4 oktober (onder nr. 1606, tweede tekst).

2 Deze bede werd pas op 4 oktober door de landvoogdes geaccepteerd (zie onder nr. 1606). De akte van deze acceptatie gaat in de afschriften vooraf aan het vonnis, met de verbindende tekst 'Ende onder stont noch gescreven'; ook op de originele oorkonde stond het vonnis blijkbaar erachter bijgeschreven, ondanks de atypische volgorde van de handelingen.

1603 1529 SEPTEMBER 8, ?

e *8 september. – De Staten van Zeeland besluiten tot een kapitale omslag over het platteland ter bestrijding van het tekort op verschillende rekeningen, tot een bedrag van 24.000 lb. – Vermeld: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 443.*

6 oktober, Brussel. – Keizer Karel v vaardigt op verzoek van de Staten van Zeeland een mandement uit dat eenieder verplicht zal zijn zijn aandeel in de bede van 24.000 lb., op te brengen door een kapitale omslag, te betalen.

Kaerle, bij der gratien Goids gecooren Roomsscher keyser, altijt vermeerder sRijcxs, coninck van Germanien, van Castille, van Leon, van Arragon, van Navarre, van Naples, van [...]gne[a], van Sardanne, van den Indijen van der vaster aerde etc., eertshertoge van Oistenrijcke, hertoge van Bourgoingnen, van Lothrijck, van Brabant, van Hagenault, van Lemborch, van Luxemborch etc., grave van Vlaenderen, van Artois, van Bourgoingnen palsgrave, ende [grave] van Henegouwe, van Hollandt, van Zeellandt, van Ferrette, van Kijburch, van

Namen, van Hagenault etc., prince van Zwave, marcgrave van Burgauw ende des Heylichs Rijcxs, heere van Vrieslandt, van Salins, van Mechelen, van der citeyt, stadt ende landt van Utrecht, ende dominateur in Asie ende Affrijque, den eersten onsen duerwaerdere oft zergeant van wapenen saluyt.
Vanwegen den drie Staeten ons lants van Zeellandt es ons verthoont ende te kennen gegeven hoe dat tzelve landt van Zeellandt schuldich ende tachter es de somme van zeven[en] vijftichduysent ponden van veertich grooten ofte daeromtrent, eensdeels procederende, eerst van eene bede van veertichduysent ponden munte voors. die int jaer XV^{C} XXIIII ons geaccordeert was te heffene ende up te bringene mits betaelende twaelf grooten Vlaems up tgemet over al Zeellandt die de baenders betaelen zouden, twelcke geen effect en sorteerde mits doppositie van den voors. baenders zeggende dat een nyeuwicheyt was, mit welcken omme de voors. 40.000 lb. up te bringene renten vercocht werden tot laste svoors. landt van Zeellandt jaerlycx totter sommen van 400 lb. grooten Vlaems ofte daeromtrent ter lossinge den penninck vijfthiene, die noch loopen tot laste van den voors. lande, ende boven de voors. 40.000 ponden es tzelve landt noch schuldich bij sloote van rekeninge bij den Staeten van den voors. lande gepasseert de somme van drieduysent ponden grooten Vlaems ofte daeromtrent, zoe uuyt saken van den toereedinghe van[z]eeckere scepen van oorlogen als omme de betalinghe van zeeckere voetknechten die hangende dorloge in garnisoen binnen Zeellandt gelegen hebben als anderssins [...] beschermenesse van den platten lande ende steden desselfs lants, omme welcke somme van 57.000 ponden munte voors. eensdeels op te bringene es bij onsen consente geaccordeert ende geconsenteert bij den Staten vooren verhaelt in de maent van septembre XV^{C} negenentwintich laestleden, up te bringene bij assiette capitale de somme van 24.000 lb. van 40 grooten, te betaelene deen helft Alderheylighenmisse [*1 november*] doen naestcommende int voors. jaer XV^{C} XXIX ende dander helft te Lichtmisse [*2 februari*] daernaevolgende, omme de voors. 24.000 lb. temployerene in de betaelinge ende afcortinge der voors. schulden van 57.000 lb. vooren verhaelt ende anderssins in de costen die men sal moeten doen omme tupbringen van den voorn. vierentwintichduijsent ponden; nyetemin dezelve van den drie Staeten beduchten henluyden doer de onwillicheyt van diversschen particulieren ondersaten, die dezelve penningen nyet gewillichlyck en zouden willen ommestellen ende betaelen, dat men tot geender executie en zoude konnen geraken zonder onse behoirlijcke provisie van justicie, ons daeromme zeere oetmoedelyck biddende.

Waeromme wij de saken voorscreven overgemerckt gheneghen weesende thuerlieder beede ende supplicatie, u ontbieden ende bevelen daertoe committerende mits deesen dat indijen u blijcke des voors. zonderlinghe van den eendrachtelycken accorde van den voors. drije Staeten ons landts van Zeellandt als dat men de voors. penninghen innen ende executeren zoude bij capitalen ommeslaghe ten termijnen voorscreven up de innewoonende van den platte lande [...] voors. dat ghij terstondt ende zonder vertreck [...] condicht ende publiceert in allen plaetsen daer men ghecousthumeert es publicatie te doene, ende nyetemin beveelt van onsen weeghen up zekere groote peynen tegens ons te verbuerene allen onsen officiers, dienaers ende ondersaten dient behooren zal dat zij terstondt ende zonder delay den voors. ommeslach van 24.000 lb. van 40 grooten tpondt leggen ende maken zoe dat behoort, ende daertoe nemen goede notabele persoonen, pointers ende setters, volgende tscriven van onsen rentmeester van Beoosterschelt, ende dat elck int zijne kyesen ende ordonneren eenen ontfangere diewelcke gehouden zal weesen die penningen van onsen voors. rentmeestere zijnen ontfange te bringene ofte te zeyndene in den handen van onsen voors. rentmeestere van Beoosterschelt, Heyndrick van den Werve, ende voorts ter betalinge van den voors. ommegesetten penningen in der manieren voorscreven compelleert ende bedwingt de defaillanten ende onwilligen persoonen ter betalinge van dien realyck ende bij feyte, nyet jegenstaende oppositie ofte appellatie daerjegens gedaen ofte te doene ter contrarien, ende zonder achterdeel van dyen ende anderssins, als men gewoonlijck es te doene omme onsen eygen schulden ende penningen, want ons alzoe gelieft; behoudelijck

dat onsen voors. rentmeestere gehouden zal weesen daerof duechdelycke rekeninghe, bewijz ende reliqua te doene, gheven wij u volcommen macht, auctoriteyt ende zonderlinge bevel, ontbieden daeromme ende bevelen allen onsen voors. officieren, dienaren ende ondersaten dat zij u dit doende ernstelyck verstaen ende obedieren, ende u doen ende geven alle hulpe, troost ende assistentie u van noode te hebbene indyen zijs van u versocht worden.

Ghegeven in onsen stadt van Bruessele den zesten dach van octobre int jaer ons Heeren duysent vijfhondert negenentwintich, ende van onsen rijcken te weetene van den Roomsschen etc. tIX[e] ende van Cecillen ende anderen tXII[e].

Hier onder stont gescreven: Bij den keysere in zijn Rade; ondergeteeckent: L. Dublioul.

– Afschrift: ZA, Prelaat en Edelen nr. 218, f. [i]-[ii]v. – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 109, nr. 215.

a *Door vochtschade is aan de bovenzijde van de bladen een deel van de tekst moeilijk leesbaar of, zoals op deze plaats, vrijwel geheel verdwenen.*

1604 1529 SEPTEMBER 14, MIDDELBURG

c Deesen rentmeester Hendrick van den Werve zijn vacatien van zesthien dagen tot 8 s. grooten Vlaems sdaechs, die hij tot drie diverssche stonden gevaceert heeft tot Middelborch ter dachvaert aldaer gehouden up tstuck ende communicatie van deeser materien der capitale settinge, te weetene deerste reyse den XIIII[en] septembris XV[C] XXIX, communicerende up dimpositie deser capitale settinge, de tweede reyse den XXIIII[en] septembris omme metten Staten te taxerene de voors. capitale settinge, ende de daerde reyse den laesten januarij XV[C] XXIX stilo Hollandie [*1530*] achtervolgende tscriven van den pencionnarijs Gauillaume Bardaille; commen tsaemen de voors. XVI dagen ten prijse voorscreven 6 lb. 8 s. Vlaems, valentes in ponden deeser rekeninge 38 lb. 8 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 218, f. 6v.*

e *Deze kapitale omslag leidde ook nog tot een dagvaart in Beoosterschelde:*
Den voorn. Pieter Jansz. [*van der Eure, dienaar van rentmeester Hendrik van den Werve*] betaelt zijne vacatien van twee dagen ten voors. prijse omme van desen rentmeestere eene beslootene missive an den rentmeestere van Sinte Martinsdijcke gedragen thebbene gehadt, inhoudende dat hij nijet van huijs reysen en zoude ten eynde dat hij mede ter dachvaert Beoosterschelt, gehouden tZiericxzee metten anderen hen dolerende upten zwaeren taux deser settinge, compareren zoude tot zulcken dage als men hem signiffieren zoude etc.; beloopende de voorn. II dagen ten prijse voors. in munte deeser rekeninge bij quictancie van den Eure voorn., Pieter Jansz., 24 s.[a]
Den voorn. Pieter Jansz., diewelcke gereyst es omme den voorn. Cornelis Pietersz., rentmeestere van Sinte Martinsdijcke, te halene omme tZiericxzee te comparerene ter voors. dachvaert volgende tscrijven van Adolf Hardinck, rentmeestere van Bewesterschelt, diewelcke Cornelis Pietersz. nyet thuys en was, blijckende bij de responsmissiven van zijnen dienaere, die men hier overlevert; ingelijcx oeck aen die van Vossemaere ende Duvelandt ten eynde als boven, die compareerde; tsaemen den voorn. Pieteren betaelt bij twee zijne quictancien, die men hier overlevert, 5 s. 8 d. Vlaems, valentes in munte deser rekeninge 34 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 218, f. 7v-8.*

a *De Rekenkamer tekende bij deze en de volgende post aan*: Transeat voere dese reyse, maer zij van nu voirtaene toegesien dat men desen oft gelijcke boden maer en geve 12 g. sdaeghs.

1605 1529 SEPTEMBER 24, MIDDELBURG

c *Rentmeester Hendrik van den Werve overlegde met de Staten over de taxatie van de kapitale zetting; zie voorgaand nr.*

1606 1529 OKTOBER 4, BRUSSEL

e *4 oktober, Brussel. – De vrouwe van Savoye accepteert de voorwaarden waaronder de Staten van Zeeland zich bereid hebben verklaard gedurende drie jaren te continueren de bede van 30.000 lb. per jaar, welke som gevonden zal worden door de heffing van 15 groten steenschietens en 3 groten bij de breedte van elk gemet gedurende die drie jaren.*

Alzoo in de maent van ougst XV^{C} negenentwintich mijn aldergenadichste vrouwe mijn vrouwe van Savoye, regente ende gouvernante vanweegen der keyserlijcke majestaet, den Staten slants van Zeelandt bescreven heeft te vergaderen binnen der stadt van Middelbourg in Zeelandt, aldaer zij bij heer Jan Hannaert, riddere, heere van Liekercke, ende Adolph Hardinck, raedt des keysers ende zijnen rentmeestere van Zeelandt Bewesterschelt, als daertoe gecommitteert, den voorn. van den Staten heeft doen verthoonen die groote zware lasten der voors. Key. Ma.^{t} zoo ter causen van der excessive somme van penningen die zijne M.^{t} dagelijcx behouft voor tonderhouden van zijnder armeye als anderssins, omme te tracteren van den pays ende in anderen menichfuldigen affairen zijnder voors. M.^{t} aengaende, dewelcke dezelve M.^{t} nyet furnieren en mach zonder hulpe ende bijstant van den voors. Staeten; verzoeckende te dyer causen dat zijluyden, continerende in goede gunste daerinne zij tot noch toe geweest hadden, derzelver zijnder Ma.^{t} zouden willen consenteren de continuatie van der beede van 30.000 ponden van veertich grooten tpondt tsjaers voor den tijt van zes jaeren, daeraf sint Jansdage decollacio [*29 augustus*] XV^{C} negentwintich naestcommende teerste zeste af verschijnen zullen.

Ende naer communicatie daerop gehouden bij den voors. Staeten, nyet jegenstaende de groote lasten svoors. lants van Zeelandt zoo van diversschen beeden, cours van rente loopende tot laste van den voors. lande ende groote schulden die tzelve landt tachter ende schuldich es, bet dan zevenenvijftich duysent ponden van veertich grooten, ende bovendyen die zwaere lasten van den dijckaigen desselfs landts, hebben preelaet ende eedelen van Zeelandt, representerende de twee van den voorn. drie Staten svoors. lants, metten gedeputeerden van den steden van Middelborch, Ziercxzee, Reymerzwale ende der Ghoes, representerende den daerden Staet, te weeten de voors. Prelaet ende Eedelen metten steden van Reymerzwale ende der Goes, considererende de voors. groote lasten ende affairen der voors. Key. M.^{t} begheerende altijts derzelver Key. M.^{t} naer huere uterste vermoegen te believen ende nyet jegenstaende huere voors. lasten, hebben up huyden den daerden in septembre vijfthienhondert negen ende twintich liberalijck geconsenteert ende consenteren bij deezen derzelver zijnder M.^{t} de continuatie van den voors. beede van dertichduysent ponden van 40 grooten tpondt tsjaers, ende dat voore den tijt van drie jaeren lanck geduerende, teerste beghinnende sint Jansdage decollatio [*29 augustus*] vijfthienhondert negenentwintich onlancxleden, te weten de 24.000 lb. van 40 grooten tpondt tsjaers tot prouffijcte der voors. Key. M.^{t} ende de zesseduysent dergelijcke ponden tot prouffijcte svoors. lants van Zeelandt, omme daermede eensdeels te betalen de voors. schulden van zevenenvijftichduysent ponden van 40 grooten tpondt; wel verstaende indyent zijn M.^{t} eenige geestelijcke personen oft andere gracie dede, dat tzelve wezen zal tzijnen laste ende nyet tot laste van den lande van Zeelant; oock dat dezelve zijne M.^{t} de voors. beede zal doen innen tzijnen coste naer ouder gewoonte, ende dat de rentmeesters van Beoist ende Bewesterschelt zullen mogen betalinge doen metten bereeden resten, oeck naer ouder cousthume.

Omme welcke bede te furnieren de voors. Staten geraempt hebben te heffen jaerlicxs vijfthien grooten steenschietens ende drie grooten bij der breede, tvrije medegaende, up elck gemet lants over al Zeelandt ten vollen schoote staende, daerof sinte Jansdage decollatio onlancx leden XV^{C} XXIX teerste darde jaer verschijnen zal als voors. is, altijts behouden de drie termijnen van betalingen naer elcken sinte Jansdage voors., ende dat deen voor dandere nyet gelden en zal; behouden oock dat het tgene dat overen zal van den voorn. vijfthien grooten steenschietens ende drie grooten bij der breede zal geremployeert worden

in de affairen ende noodtzaicken van den voorn. lande van Zeelant ter ordonnantie van den voors. Prelaet ende Eedelen, daeraf de rentmeesters zoowel Beoist als Bewesterschelt hemlieden oft hueren gecommitteerden rekeninge doen zullen ende nyemandt anders, al naer ouder cousthumen.

Ende hoewel de Key. M.t, ofte ten minsten mijne genadige vrouwe als regente ende gouvernante van deezen lande, wel behoorde volgende de kuere van Zeelant te commene up den grondt ende eerde van Zeelandt voore den voors. sint Jansdage decollatio XV^{C} negenentwintich naestcommende, omme huere genade uuyten naem van de Key. M.t de voors. beede van continuatie ende geleyde penninghen met mannen vonnisse des voors. lants van Zeelant te doene anwijzen gelijck dat behoordt volgende de voorn. kuere, ofte bij gebreeke vandyen zoude tvoors. consent geacht weezen voor nul ende van geender waerden, deezen nyet jegenstaende alzoo mijne genadige vrouwe voorscreven den voorn. van den Staeten van Zeelandt heeft doen verthoonen hoe dat huere genade geoccupeert es geweest int tracteren van den peyse binnen der stede van Camerijcken tusschen onsen heyligen vadere den pauws ende onsen aldergenadichsten heere den keysere ende den coningen van Vranckrijcke, Hongrye ende Ingelandt, twelcke een zonderlinge saicke es van grooter importancien, daeromme hangt twelvaert van den kersten geloove, overmits welcke occupatie mijne voorn. genadige vrouwe nyet moegelijck en es te commen upten gront ende aerde van Zeelandt voore den voorn. sint Jansdage decollatio naestcommende; zoo hebben de voorn. van den Staten om de redenen vooren verhaelt geconsenteert ende consenteren mits dezen om huere genade te gelieven in den naem van de Key. M.t dat voor deeze reyse alleenlijck, sonder nochtans tzelve te treckene in consequencie ende zonder prejudicie der voors. kuere van Zeelant, dezelve huere genade zal moegen committeren een van skeysers bloede omme te procederen ten wijsdomme, zoowel van de voors. bede van continuatie ende geleyde penningen tot betalinge van dyen als van andere penningen geleydt upte breede voor den tijt van zes jaeren tot furnissement van een bede extraordinarys van veertichduysent croonen eens, der voors. Key. M.t geaccordeert bij den voors. Staten slants van Zeelandt in de maent van junio laestleden.

Ende als van die van Middelborch ende Ziercxzee, te weeten die van Middelborch consenteren int voors. accordt onder de condicien vooren verhaelt in de continuatie van zesse jaeren, ende die voors. van Ziercxzee in den tijde van drie jaeren, oeck op de voors. condicien, behalven dat zij verclaerden dat zij consenteren in de somme van vierentwintichduysent ponden van 40 grooten tpondt tsjaers tot prouffijcte der keysere, ende in zessduysent gelijcke ponden tsjaers tot prouffijcte svoors. lants van Zeelandt, welcke twee sommen betaelt zullen wordden van den voors. 15 grooten steenschietens ende drie grooten bij der breede.

Welck accordt van Prelaet ende Edelen representerende de twee van den drie Staeten slants van Zeelant metten steden van Reymerzwale ende der Goes mijne voors. genadige vrouwe van wegen der voors. Key. M.t geaccepteert heeft ende accepteert over danckelijck onder de condicien voors., gheloovende in princelijcke woordden bij dezen alle de voorn. condicien ende voorwaerden tonderhouden; verclaerende voorts zoo verre het noot zij wes ter causen van dezen zoude mogen geschiet zijn jegens ende contrarie der voors. kuere van Zeelandt, dat tzelver zij zonder prejudicie ende nyet getogen en zal wordden in consequencie.

Aldus gedaen binnen der stadt van Bruessele, den IIII^{en} dach van der maent van octobre anno XV^{C} XXIX voors.

Aldus ondergeteyckent: Marguerite; ende gescreven: Mij jegenwoordich, ende geteyckent: L. Dublioul.[1]

– *Origineel: ZA, Prelaat en Edelen nr. 29 (verloren gegaan in 1940). – Afschriften: ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1119, f. [i]-[ii]v (opschrift:* Copie van den consente van 30.000 lb. sjaers, drie jaeren lanc, als decollatio Johannis [*29 augustus*] XV^{C} XXIX, XXX ende XXXI); *ibidem nr. 387, f. 1-2 (opschrift:* Copie van der acte van consente van 30.000 lb. sjaers over Zelant voir drie jaeren, ingaende decollatio Johannis XV^{C} XXIX, te weten 24.000 lb. tot

profite van der K.M. ende 6000 lb. tot de schulden van den lant van Zelant*); ZA, Prelaat en Edelen nr. 165, f. [i]-[iii] (opschrift:* Copie van der acte van continuacie van de bede van 30.000 lb. van 40 grooten*); (17e eeuw) ZA, Rekenkamer A nr. 456, f. 125-127v (opschrift:* Acte van de continuatie van de bede van 30.000 lb. van 40 gr. voor den tijt van drije jaeren, waeraff teerste es decollatio Joannis XV^{C} XXIX^{tich}, waervoren geschoten was 15 grooten steenschietens ende drije grooten bij der breedde*); (ca. 1660) ZA, Familiearchief Van Borssele van der Hooge nr. 58, f. 77-78v. – Druk: Boxhorn, Chroniick Zeelandt II, p. 422-424. – Regest: Fruin, Rekeningen, p. 329, nr. 660; Heeringa, in: VROA 1916 II, p. 204, nr. 201*

4 oktober, Brussel. – Landvoogdes Margaretha van Oostenrijk accepteert de voorwaarden waaronder de Staten van Zeeland zich bereid hebben verklaard voor 40.000 lb. rentebrieven te verkopen om daardoor de bede van 48.000 pond des te sneller te kunnen opbrengen.

Ende alzoe sichtent taccordt van der acte hieraen gehecht[2] mijne voorseide aldergenadichste vrouwe in de maent van ougst XV^{C} negenentwintich laestleden uuyter name ende vanwegen der Key. Ma.^{t} bij monde van heere Jan Hannaert, riddere, heere van Liekercke, den voornomden van den Staten van Zeellant binnen der stadt van Middelburch heeft doen verthoonen ende te kennen gheven die groote zware lasten die de voorseide Key. Ma.^{t} in menichfuldegen manieren te supporteren heeft, breeder verclairt int voornomde accordt, omme twelck te beleedene zijne voorseide Majesteyt groote excessive somme van penningen gereet behouft, verzouckende dairomme an den voorseiden Staten dat zij zijnder voorseider Ma.^{t} zouden willen upbringen gereedt, bij vercoopinge van renten up tvoorseijde landt van Zeellandt oft anderssins, de voorseijde achtenveertichduijsent ponden van veertich grooten; des zouden de voornomde van den Staten in hueren handen behouden van derzelver sommen van achtenveertichduysent ponden alzoe veele als tcours van den renten zoude mogen beloopen den penninc vijftiene oft zestiene te lossene; ende dat de voorseide Prelaet ende Edelen metten steden van Zeellandt den coopers huere brieven zouden willen zegelen nair ouder costumen, des zouden Prelaet ende Edelen de voornomde van den steden brieven geven van indempniteyt.

Wairop de voornomde Staten nair diversche communicacie, begheerende der voorseijder Keij. Ma.^{t} te believen als goede ende getrouwe onderzaten, hebben up huijden den derden in septembre vyftienhondert negenentwintich binnen der stadt van Vlissingen, te wetene Prelaet ende Edelen, representerende de twee van den drie Staeten svoorseijts landts van Zeellant, metten gedeputeerden van den steden van Siericxee, Reijmerswale ende der Goes, representerende den derden Staet, Middelburch uuytgesondert dewelcke hoewel zij aldair ontboden wairen niet en compareerden, der voorseider K. Ma^{t}. liberalicken gheconsenteert ende geaccordeert de vercoopinghe ende zegeltocht van den voorseyden renten ter somme toe van veertichduijsent ponden van veertich grooten tpondt. Ende bovendien hebben de voorseijde Prelaet ende Edelen geaccordeert de voorseide steden te ghevene brieven van indempniteyt, behoudelick dat de Key. Ma.^{t} in handen van den voornomden Staten laten zoude de achtduijsent ponden van veertich grooten dier oeuveren van den voorseiden achtenveertichduijsent ponden; des zullen de voorseide Staten tot hueren laste nemen te betalene tcours[a] van der voorn. renten.

Van welcken accoorde van anticipacien ende zegeltocht de voornomde heere van Liekercke mijne genade vrouwe geadverteert heeft, die welcke in den name van der Keijserlicker Majesteyt tzelve over danckelick geaccepteert heeft.

Aldus gedaen binnen der stadt van Bruessele den vierden dach van der maent van octobere vijftienhondert negenentwintich.

Onderteyckent: Marguerite; ende bijzijden noch gescreven: My jegewoirdich, ende onderteyckent: L. Dublioul.

– Afschrift: ZA, Rekenkamer I B-O nr. 386, f. 3-4 (opschrift: Ander copie*);(door Bardaille, naar het origineel) ZA, Prelaat en Edelen nr. 165, f. [vi]v-[vii]; (17e eeuw) ZA, Rekenkamer*

A nr. 456, f. 130-132 (opschrift: Acte van eender bede van 40.000 croonen, maeckende 47.000 lb. van 40 gr., te betalen in ses jaeren, elck jaer 8000 lb., waertoe geschoten wierdt het eerste seste jaer twelcke was Joannis decollatio [*29 augustus*] XXIX 2 gr., voor den tweeden sesten jaere 7 gr., ende voor dandere vier jaeren naervolgende drij grooten 12 t. op elck gemet*)*.[3] – *Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 109, nr. 214; idem, Rekeningen, p. 330, nr. 661.*

Floris van Dam, desen voirn. rentmeesters [*Adolf Herdinck*] clerck, de somme van twee ponden derthien scellingen vier grooten Vlaems over zijne vacacien van twintich geheele dagen tot twee scellingen acht grooten sdaichs, bij hem gevaceert tot twee diversche reysen, deerste reyse – – – , ende de tweedde reyse met zekere brieven aen mijnen heere van Oochstraeten roerende taccord van der bede van veirtichduysent ponden van veirtich grooten tpondt, bij den Staten slants van Zeelant in augusto negenentwintich der Key. M. geconsenteert, bij ordonnancie van mijnen voirn. heeren, met zijne quictancie tsamen hier overgelevert; dairomme hier de voirs. somme van 2 lb. 13 s. 4 g., valent 16 lb. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 84, f. [42].*

a *Hs.*: tcourxs.
1 Deze akte wordt in de afschriften direct gevolgd door het vonnis van edelen en leenmannen, dat echter al op 4 september was gewezen; zie onder nr. 1602, tweede tekst.
2 Dit is de akte van acceptatie door de landvoogdes van de betreffende bede, d.d. 14 juni (zie hierboven onder dagvaart nr. 1597).
3 Deze akte volgt direct op die van 4 september (zie onder nr. 1602, eerste tekst), met de verbindende woorden: 'An de voors. akte, daervan die copie hiervooren gescreven is, was gehect een andere maniere van acte, in franchijne gescreven, luijdende alzoo hiernaer volght'.

1607 1530 JANUARI 31, ABDIJ TE MIDDELBURG

b Denzelven Daniel [*Marka, bode*] noch ghelijcke somme van veertien schelling groeten Vlaems over zijne ordinaryse vacatien ende loon van ommeghedraghen te hebben over all Bewesterschelt voors. een ander placcaet van den voorn. rentmeester [*Adolf Herdinck*], inhoudende dat volgende tscriven van mijne ghenadige vrouwe voirs. bij tractaet gemaect tot Camerijcke ghesloten is dat de Staten van den lande van harwaertsover, nae dat zijluyden tselve placcaet ghezien ende ghelesen zullen hebben, mitsgaders oick tractaet van Madril, de Staten van de lande van Zeelandt vergaderen zouden omme dezelve twee tractaten te bezweren ende daervan oick gheven huere brieven van ratificacie die te onderhouden, blijckende bij de voors. placcaten mitter missive van mijne ghenadighe vrouwe daerop dienende ende quytancie van den voornomden Daniel, tsamen hier overghelevert; daeromme hier de voors. 14 s. gr. Vlaems als vooren, 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 156, f. 139.*

Den voorn. boode [*Cornelis Oortsz., gezworen bode van Beoosterschelde*] betaelt voor het ommedragen ende condigen van een placcaet van desen voorn. rentemeestere [*Hendrik van den Werve*] in date den XXVIII januarij stilo Hollandie[a], innehoudende een dachvaert tot Middelborch om dat de steden van Zeelandt aldaer bezweeren zouden den pays tot Madril in Spaengnen ende tot Camerijck bij mijne genadige vrouwe gemaect etc., breedere blijckende bij denzelven placcate, dat men hier overlevert; ende mits dijen den voorn. boode betaelt zijn voorn. gewoonlijck loon van 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 953, f. 53.*

Betaelt Pieterken de loopere de somme van vier scellingen grooten Vlaems van vier dagen vacatien omme gereyst te zijne van Middelburch tot Berghen met zekere missyven aen desen voorn. rentmeestere [*Adolf Herdinck*], dewelcke den voorn. Pierken sandt met brieven aen die van Ziericxzee, dat zij huere gedeputeerde mede seynden souden tot Middelburch omme den pays diere gemaict was tusschen der Key. Ma.[t] ende den coninck van Vranckerijck tot Madril ende Camerijcke metten anderen steden van Zeelant te bezwerene; de somme van 24 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 88, f. 55v-56.*

Daniel Marcka de somme van twee ponden munte dezer rekeninge, te weten 24 s. munte als voeren over zijne vacatien van twee dagen tot twaelf stuvers sdaeghs om met beslotene brieven van mijnen voirn. heeren [*Prelaat en Edelen*] gereyst te wesen tot Zierickzee aen die van der stede aldaer, dat zij hem vinden souden in der abdye ter dachvaert upte ratifficatie van der paix, ende dander 16 s. derzelver munte bij hem betaelt voer de huyer van een hoede, mits dat hij naer tgetijde gesonden was ende hem bevolen in diligentie dezelve brieven te addresseren, bij ordonnantie van mijnen voirn. heeren, geteyckent Maximiliaen van Bourgoingnen ende Cruningen in date den eersten van februario XV^{C} negenentwintich stijl van Hollandt [*1530*], met zijne quictantie hier overgelevert; dairomme hier die voirs. somme van 2 lb. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 87, f. 45.*

c *Op 31 januari was rentmeester Hendrik van den Werve op een dagvaart Middelburg om te spreken over de kapitale omslag; hij was daartoe beschreven door pensionaris Bardaille. Zie hierboven onder nr. 1604.*

a *Het jaartal is blijkbaar vergeten.*

1608 1530 NOVEMBER 3, MIDDELBURG

b Denzelven Daniel [*Marka, bode*] noch ghelijcke veertien schellingen groeten Vlaems over zijne ordinaryse vacatien ende loon van ommeghedraghen te hebben een ander placaet van den voorn. rentmeester [*Adolf Herdinck*] in date den dartichsten octobris voors., inhoudende dat die Staten van Zeelant huere ghedeputeerde schicken zouden binnen der stede van Middelburch den darden van novembris doen eerstcomende omme te communiceren op zekere requeste der K.M. overgegheven van weghen den religieusen van alle de cloosteren ende conventen in Zeelandt etc., blijckende bij de voorn. placcate, hier overghelevert mit quytancie van den voorn. Daniel. Valent de voors. 14 s. grooten hier 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 156, f. 141v.*

Betaelt Jacob Claisz., boode van den voorn. comptoire Bewesterschelt, zijne vacatien van IIII dagen tot 16 grooten sdaegs, om an deezen rentmeestere [*Hendrik van den Werve*] gebracht thebbene een copie van zekere missive van den heere van den Rade ende Rekeninge in Hollandt nopende eene dachvaert tot Middelborch upte gheestelijcke successie, daeraf tplaccaet hiervooren folio LIIII° overgelevert es; faciunt dezelve IIII dagen, mits den quaden weedere, ten voorn. prijze bij zijne quictancie in date den XXIX octobris, die men hier overlevert, 5 s. 4 d. Vlaems, valent in schellingen deezer rekeninge 32 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 953, f. 56.*

Den voorn. boode [*Cornelis Oortsz., gezworen bode van Beoosterschelde*] noch betaelt voore tommedragen ende condigen ten voors. gecousthumeerden plaetzen een placcaet van deezen voorn. rentmeestere [*Hendrik van den Werve*] in date den XXIX^{en} octobris, innehoudende eene dachvaert tot Middelborch den III^{en} novembris daeran, upte materie van den geestelijcke successien etc., breedere blijckende bij denzelven placcate, dat men hier overlevert; ende mitsdijen den voorn. boode betaelt zijn voorn. gewoonlijck loon van 2 lb. 2 s. – *Ibidem f. 54.*

1609 1530 CA. HALF DECEMBER, [MECHELEN?]

N.B. De datering van de ordonnantie vermeld in onderstaande post maakt waarschijnlijk dat de genoemde dagvaart kort daarvoor zal hebben plaats gehad; uit de genoemde reis blijkt dat de vergadering elders was, vermoedelijk ten hove.[1]

c Denzelven [*mr. Jacob van der Potterie, pensionaris van Prelaat en Edelen*] noch betaelt de somme van zeven pondt thien schellingen grooten Vlaems over zijne vacacien van XXV

daghen tot 6 s. grooten sdaichs, die hij gevaceert heeft ter dachvaert omme met die van Middelburch te vervolgene vriheyt ende gracie van schote ende van den tholle van alzulcke stoffen ende materien als men dagelicx tot reparacie van den eylande van Walcheren behouft, by ordonnancie van mynen heeren voirn. geteyckent Maximiliaen van Bourgoingne ende Adolf van Bourgoingne in date den XXVI^en^ decembris anno XV^C^ XXX, met quitancie van den voirn. Potterie hier overgelevert; dus hier de voirs. 7 lb. 10 s. grooten Vlaems, valent in munte dezer rekeninge 45 lb. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 88, f. 49v-50.*

1 In november was het hof te Mechelen, alwaar de Staten van Holland toen vergaderden; *Register Holland* I, p. 277-281.

1610 CA. 1530, MIDDELBURG

N.B. Er is verder niets bekend over de in onderstaande post bij de eerste reis genoemde afhoring van een rekening, waarbij de Staten blijkbaar aanwezig dienden te zijn. De datering is op basis van die van de rekening waarin de post staat opgetekend. In hetzelfde jaar zal de niet nader te identificeren dagvaart te Middelburg hebben plaats gevonden waarvan sprake is in de tweede reis (aangenomen dat dit niet dezelfde vergadering betreft).

b Betaelt Jan Ysebrantsz. de somme van acht scellingen acht grooten Vlaems van dat hij tot twee diverssce stonden geweest hadde tot Ziericxzee ten bevele van desen voorn. rentmeestre [*Adolf Herdinck*], te wetenne dierste reyse aen die van der stat, dat zij huere gedeputeerde seynden souden tot Middelburch omme de rekeninge te hoiren van desen voirs. rentmeestre van der administratien die hij gehadt hadde van den volcke van wapenen etc., ende ten tweede mael aen den rentmeester van Beoisterscelt, dat hij oick commen soude by de voirs. Staten doen ter tijt vergadert wesende tot Middelburch; 2 lb. 12 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 88, f. 55v.*

1611 1531 FEBRUARI 27-28, BRUSSEL

b Denzelven Daniel [*Marka, bode*], noch gelijcke vierthien scellingen grooten Vlaems over zijne loon van ommegedragen te hebben als voeren een placcaet van den voernomden rentmeester [Adolf Herdinck] in date den XVII^en^ van februario XVI^C^ dertich stijl van Hollant [*1531*], inhoudende dat de gedeputeerden van den steden hem vinden zouden in notabelen getale binnen der stede van Breussele den XXVII^en^ dach derzelver maent omme des anderen daechs aldaer te anhoeren des hemluyden bij der voerseijde K.M.^t^ of van zijnre M.^ts^ wegen zoude verclaert worden, blijckende bij denselven placcate, mit quitancie van den voorn. Daniel hier overgelevert; daeromme hier de voerscreven 14 s. g., valent gelijcke 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 157, f. 135.*

Betaelt Pasquier Quaderebbe, bode van den comptoire Bewesterschelt, zyne vacatien van vier dagen, midts tquaede weder, tot zesthien grooten sdaechs, by zyne quictancie in date den XVI^en^ februarij XV^C^ XXX stilo Hollandie [*1531*], van dat hy gebrocht heeft eenen besloten missive der Key. M.^t^ nopende die dachvaert tot Bruessele geleydt den XXVII^en^ dach derzelver maent dairan, hiervooren folio LVIII° verclaert; beloopende de voirs. IIII dagen by zyne quictancie, die men hier overlevert mitter voors. missive van Pieter Bol, in ponden deser rekeninge 32 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 954, f. 59v-60.*

Den voorn. bode [*Pieter Woutersz., gezworen sergeant van Beoosterschelde*] betaelt voor het ommedragen ende condigen ten voors. gecousthumeerden plaetsen van een des rentmeesters placcaet in date den XVI^en^ februarij, innehoudende eene dachvaert tot Bruessele dienende upten XXVII^en^ derzelver maent, breeder blyckende by denzelven placcate hier overgelevert, zyn voorn. gewoonlyck loon van 2 lb. 2 s. – *Ibidem f. 58.*

c Meester Jacop van der Potterie, raidt ende pencionaris van myn voirn. heeren Prelaet ende Eedelen, de somme van twaelff pondt zes schellingen grooten Vlaems over zijne vacacien van XLI daghen tot zes schellingen grooten sdaichs, by hem gevaceert tot Bruessel metten andere Staten[1] aldaer ter generalle dachvaert geweest zijnde by den keyser, ende aldaer vervolcht ende gesolliciteert diverssche saicken mynen heeren aengaende, by ordonnancie van mynen heeren voirn. geteyckent Maximiliaen van Bourgoingne, Adolf van Bourgoingne ende Charles van Bourgoingne in date den XV^en^ marcy anno XV^C^ XXX, met quitancie van den voirn. Potterie tsamen hier overgelevert; dus hier de voirs. 12 lb. 6 s. grooten Vlaems, valent 73 lb. 16 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 88, f. 49v.*

N.B. Zie voor de consentering hieronder nr. 1634.

1 Voor de Hollandse aanwezigheid in deze 'Generael dachvaert van allen den landen by den Keyselicke Majesteyt bescreven' zie *Register Holland* I, p. 294-297.

1612 1531 MAART 17, MIDDELBURG

b Denzelven Daniel [*Marka, bode*] noch gelijcke vierthien scellingen grooten Vlaems over zijn sallaris van ommegedragen te hebben als voeren een placcaet van den voorn. rentmeester [*Adolf Herdinck*] in date den XIII^en^ van maerte XV^C^ dertich nae scrijven sHoefs van Hollant [*1531*], inhoudende dat die van den Staten van Zeelant heur gedeputeerden schicken zouden te Middelburch den XVI^en^ derselver maent, savonts in de herberge omme des anderen daechs te communiceren tot een eijntelicke conclusie upte peticie alsdoen onlancxs bij der voors. K.M.^t^ gedaen, blijckende bij denselven placcate, mit quitancie van den voorn. Daniel hier overgelevert; valent de voors. 14 s. groten hier 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 157, f. 135v.*

e *Op 18-19 maart ageerden de Staten van Holland tegen een* mandement by die van Zeelant vercreegen ende geexecuteert tegens die van Eedam ende anderen, van geen sout te mogen sieden voir Kersmisse. – *Register Holland I, p. 300-301.*

1613 1531 KORT NA MAART 26, MIDDELBURG

b Den voorn. bode [*Pieter Woutersz., gezworen sergeant van Beoosterschelde*] betaelt voir het ommedragen ende condigen van een des rentmeesters placcaet in date den XXIIII^en^ martij XV^C^ XXX, innehoudende eene dachvaert tot Middelborch, by verbalen last alleenlyck by Prelaet ende Eedelen desen rentmeestere [*Hendrik van den Werve*] gedaen, upte continuatie van der ordinaris bede, blyckende by denzelven placcate hier overgelevert; ende midts dien den voors. bode betaelt zy[n] voors. gewoonlyck loon van 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 954, f. 58v.*

26 maart. – Beden van 30.000 f. jaarlijcx voor 5 jaren te declineren, sedert den 1 junij geconsenteert, te heffen met 5 d. 12 m. 't gemet, bij der breete en zoo veel steen schietens. – *GA Schouwen-Duiveland, Oud-archief Zierikzee, Extract-resoluties 1528-1548.*

1614 1531 MEI 13-14, GENT

b Denzelven Daniel [*Marka, bode*] noch gelijcke vierthien scellingen grooten Vlaems over zijn sallarijs van ommegedragen te hebben als voeren een placcaet van den voorn. rentmeester [*Adolf Herdinck*] in date de X^en^ in meije XV^C^ eenendertich voerscreven, inhoudende dat die van den Staten van Zeelant heure gedeputeerde in notabelen getale scicken zouden bij der K.M.^t^ te wesen binnen der stede van Gent saterdaechs den XIII^en a^ dach derzelver maent, omme des anderen daechs daeran zijnder M.^t^ antwoert te zeggene upte leste peticie

onlancxs hemluyden van zijnder M.ts wegen gedaen, blijckende bij denselven placcate hier overgelevert, mit quitancie van den voorn. Daniel; valent de voors. 14 s. g. Vlaems hier 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 157, f. 137.*

Betaelt Jacob Jacobsz., bode Bewesterschelt, zyne vacatien van drie dagen, tot 16 d. sdaechs, om van Middelborch een missive van Pieter Bol an desen rentmeester [*Hendrik van den Werve*] gebrocht te hebben nopende de dachvaert geleydt te Gendt den XIIIIen may, hiervoeren folio LVIIIO verclaert; beloopende de voirs. III dagen ten voorn. pryse by zyne quictancie in date den XIIen may, die men hier mitter voors. missive van Pieter Bol overlevert, in ponden deser rekeninge 24 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 954, f. 60.*

Den voorn bode [*Pieter Woutersz., gezworen sergeant van Beoosterschelde*] betaelt voir het ommedragen ende condigen van een des rentmeesters placcaet in date den XIen may XVC XXXI, innehoudende eene dachvaert tot Gendt upten XIIIen may, breeder blyckende by denzelven placcate hier overgelevert; zyn gewoonlyck loon van 2 lb. 2 s. – *Ibidem f. 58v.*

c Den voorn. rentmeester [*Heyndrick van den Werve*] betaelt zijne vacatien van XXII geheele dagen tot 4 s. 8 d. grooten Vlaems sdaegs, bij hem gevaceert tot drie diverssche reysen, te weeten deerste twee reysen tot Middelborch ende de daerde reyse gecommen te zijne van Ziercxzee binnen der stede van Gendt, over die continuatie van der ordinaris beede die alsdoen bijder Key. M.t an den Staten des lants van Zeelandt verzocht wierdt etc., breedere blijckende bij der ordonnancie van den voorn. tresorier generael Ruffault in date den XXIIen mey XVC XXXI, die men hier overlevert. Beloopende de voorn. XXII dagen ten voors. prijse ter sommen van 5 lb. 2 s. 8 d., valentes in ponden deeser rekeninge 30 lb. 16 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1121, f. 16-16v.*

a XVIen *hs., maar dat zal een vergissing zijn gezien de hieronder aangehaalde notitie in de rekening van Beoosterschelde, in combinatie met het feit dat 16 mei in 1531 op een dinsdag en 13 mei op een zaterdag viel.*

1615 1531 JULI 1-NA JULI 6, BRUSSEL

b Denzelven Daniel [*Marka, bode*] noch gelijcke vierthien scellingen grooten Vlaems, van ommegedragen te hebben als voeren een placcaet van den rentmeester in date den XXen dach van junio XVC eenendertich voerscreven, inhoudende dat de Staten van Zeelant huere gedeputeerden scicken zouden in notabelen getale te wesen binnen der stede van Breussele den eersten dach van julio doe eerstcomende, omme te anhoerendes hemluyden bij der voorn. K.M.t off van zijnder genaden wegen aldaer verclaert zoude worden, blijckende bij denselven placcate hier overgelevert mit quijtancie van den voorn. Daniel; valent de voorscreven 14 s. g. Vlaems, hier 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 157, f. 137v.*

Den voorn bode [*Pieter Woutersz., gezworen segeant van Beoosterschelde*] betaelt voor het ommedragen ende condigen van een des rentmeesters placcaet in date den XVIIen junij, innehoudende eene dachvaert tot Bruessele upten eersten julij dairan, breeder blyckende by denzelven placcate hier overgelevert; zyn gewoonlyck loon van 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 954, f. 58v.*

e Op den 6 july, te weeten donderdachs, heeft de biscop van Palerme voir den Staten van allen den landen van harwaertsover gedaen de propositie, blyckende by deselve my [*de Hollandse advocaat Aart van der Goes*] overgelevert. Ende heeft de Keyserlicke Majesteyt zyn suster de coninginne van Hongerien, vrou Marie, gemaect ende geordonneert gouvernante ende regente van deesen landen, in de plaetse van vrou Margriete zynder moeye saliger memorie, lastende allen heeren ende anderen, wie hy zy, haer te obedieren ende te eeren alse zyne Majesteyts persone selver, haer syne macht gevende – – –. Die Keyserlicke Majesteyt heeft

den Staten gelast nyet te vertrecken voir dat zy hem souden hebben gesproken, als hy se ontbieden sal. – *Register Holland I, p. 315-316.*

1616 1531 AUGUSTUS 11, MIDDELBURG

b Denzelven Daniel [*Marka, bode*] noch gelijcke vierthien scellingen grooten Vlaems, van ommegedragen te hebben als voeren een ander placcaet van den voornomden rentmeester [*Adolf Herdinck*] in date den vierden van augusto XV^C^ eenendertich, inhoudende dat de Staten van Zeelant huere gedeputeerde scicken zouden in notabelen getale te wesen binnen der stede van Middelburch donderdaechs den thiensten dach derzelver maent, tsavonts in de herberge omme des anderen daechs gesamentlick een goede resolucie te nemen om de K.M.^t^ te antwoerden upte leste peticie van zijnder M.^t^ wegen hemluyden gedaen, blijckende bij denselven placcate hier overgelevert mit quijtancie van den voorn. Daniel; valent de voerscreven 14 s. g. Vlaems, hier 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 157, f. 137v-138.*

c Betaelt desen rentmeester [*Hendrik van den Werve*] zyne vacacien van twintich dagen, tot 4 s. 8 d. Vlaems sdaechs, die hij gevaceert heeft om achtervolgende tbevel van der Key. M.^t^ hem tot twee reysen gevonden te hebbene mitten Staten van Zeelandt binnen der stede van Middelborch, om aldair te communiceren up zekere poincten ende articlen by der voors. Key. M.^t^ denzelven Staten overgesonden nopende tstuck van der munten ende anderen restrinctien ende articlen concernerende zoowel den lande van Zeelant als anderen, ende dairenboven hem mitten voorn. Staeten gevonden te hebben te hove om der voors. Key. M.^t^ rapport dairaf te doene, blyckende by der ordonnancie van den tresorier Ruffault in date den VIII^en^ septembris, hier overgelevert; beloopende de voorn. XX dagen ten pryse voors. in ponden deser rekeninge 28 lb.[1] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 954, f. 60-60v.*

1 De datering van de ordonnantie van de tresorier suggereert dat in de periode vóór 8 september te Middelburg twee Statenvergaderingen betreffende de munt hebben plaatsgevonden, gevolgd door een bij de keizer te Brussel. De onderhavige bijeenkomst zou de eerste van die reeks kunnen zijn geweest; de Middelburgse dagvaarten eerder dit jaar hadden de continuatie van de bede tot onderwerp. Wanneer dit klopt, zullen derhalve tussen 12 augustus en 8 september de twee volgende vergaderingen hebben plaats gehad, hoewel in het bronnenmateriaal daarover verder niets te vinden is. De vergadering te Brussel kan waarschijnlijk op of kort voor 8 september worden gedateerd, omdat op die datum de tresorier de betalingsordonnantie ten behoeve van de rentmeester tekende. De tweede Middelburgse dagvaart moet bijgevolg uiterlijk begin september hebben plaats gevonden.

1617 1531 AUGUSTUS 12-CIRCA BEGIN SEPTEMBER, MIDDELBURG

Zie voor deze vergadering van de Staten van Zeeland over de munt, waarbij ook de rentmeester van Beoosterschelde aanwezig was, de noot bij de dagvaart nr. 1616.

1618 1531 WS. OP OF KORT VOOR 8 SEPTEMBER, BRUSSEL

Zie voor deze vergadering van de Staten van Zeeland met de keizer over de munt, waarbij ook de rentmeester van Beoosterschelde aanwezig was, de noot bij de dagvaart nr. 1616.

1619 1531 OKTOBER 7, BRUSSEL

e Saterdaechs den 7 octobris heeft de Keyserlicke Majesteyt den Staten van alle sijne landen vergadert tot Brussel opte sake mit sijnder suster vrou Marie, coninginne van Hongerie douwagiere etc., ende heeft haer gemaect gouvernante van den lande van herwertsover,

gevende zeer ample commissie – – – *(plakkaat tegen de Lutheranen; toespraak gouvernante, afscheid van de keizer). – Register Holland I, p. 327-330.*

1620 1532 FEBRUARI 17, BRUSSEL

b De voorn. [*Daniel*] Marcka noch betaelt gelijcke veertien scellingen grooten Vlaems over dat hij ommegedragen heeft overal Bewesterscelt daer men gewoenlick es publicacie te doene een andere placcaet van desen rentmeestre [*Adolf Herdinck*] in daten den VIII^en^ februari anno XXXI, inhoudende hoe dat hij brieven van onser genadige vrouwe ontfangen hadde bij denwelcken hem lastende ende te adverteerden den Staten van Zeellandt, hoe dat sekere dachvaert genomen was tusschen den keysere [ende] onser genadigen heere den coninck van Ingelant, jegens den eersten van maerte alsdan eerstcommende, omme te communiceren op de gebreken die van deser zijden zijn jegens den Ingelsscen, mitswelcken de voors. van den Staten commen oft huere gedeputeerde senden zullen binnen Bruessel den XVII^en^ deser maent bij onser genadige vrouwe, gefurniert met zulcke memorien ende doleancien als ghijluyden zult mogen hebben der voors. sake angaende, breedere blijckende bij den voors. placcate, twelck men metter missive van onser genadige vrouwe, tsamen quitancie van den voorn. Marka hier overlevert. Ende es tselve placcaet bij ignorancie in de rekenijnge van den jare eenendertich uuytgelaten, dus hier verhaelt. De voors. 14 s. grooten Vlaems, valent 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 160, f. 137.*

Laureys Corneliszoon, looper van den comptoire Bewesterschelt, drie schellingen grooten Vlaems voir zijne vacacien van drie dagen, tot twaelff grooten sdaechs, die hij gevacheert heeft omme achtervolgende tscriven van mijne genadige vrouwe, coninginne van Hongerien, regente etc., gereyst te hebben tot Ziericxee an den rentmeester van Beoesterschelt met copie van eender huere missive, denzelven bij dien lastende den steden te bevelen te commene ter dachvaert tot Bruessele den XVII^en^ dach in februario int jaer duysent vijfhondert ende eenendertich, up zekere doleancie wesende jegens den Ingelschen etc.; bij der copie van der voerseijder missive ende quytancie van den voorn. Laureys, tsamen hier overgelevert, die voorscreven drie schellinghen grooten, valent hier 18 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 158, f. 131v-132.*

Betaelt Laurens Cornelisz., bode Bewesterschelt, zijne vacatien van twee dagen, tot 12 d. sdaegs, om van Middelborch gebracht te hebben gehadt van Jan Snouck, clercq ten comptoire aldaer, zekere missive mitsgaders copie van tplaccaet van der dachvaert gehouden up de communicatie jegens den Ingelsschen etc.; beloopende de voors. II dagen ten voors. pryse bij zijne quictancie, die men hier overlevert, in ponden deser rekeninghe 12 s.[a] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 955, f. 61.*

Den voorn. bode [*Spernagel Bestmansz., gezworen sergeant van Beoosterschelde*] betaelt voor het ommedragen ende condigen ten gecousthumeerden plaetsen van een des voors. rentmeesters [*Hendrik van den Werve*] placcaet in date den V^en^ februarij XV^C^ XXXI stilo Hollandie voors. [*1532*], innehoudende eene dachvaert te hove dienende upten XVII^en^ dach derzelver maent nopende die beclachte upten Ingelsschen, breeder blijckende bij denzelven placcate, dat men hier overlevert; ende mits dyen den voorn. bode betaelt zijn gewoonlijck loon van 2 lb. 2 s. – *Ibidem f. 58v.*

a *In de marge de aantekening:* Bij eene missive van den rentmeester Bewesterschelt, hier overgelevert.

1621 1532 KORT NA FEBRUARI 19

19 februari. – Zuijdbevelandt versorgt ten laste van 't gemeene land te herdijken. – *GA Schouwen-Duiveland, Oud-archief Zierikzee, Extract-resoluties 1528-1548.*

1622 1532 JUNI 14, MIDDELBURG

b Denzelven Daniel [*Marka, bode*] gelijcke vierthien schellingen grooten Vlaems, van dat hij ommegedragen heeft over al Bewesterschelt daer men gewoenlick is publicacie te doene een placaet van desen rentmeester [*Adolf Herdinck*] in date den X^en^ junij anno XV^C^ tweendertich, inhoudende dat volgende tscrijven van mijnen heere de stadthoudere, de grave van Hoichstraten, deerste, ende andere van den Raide des keysers in Hollant, Zeelant ende Vrieslant, de steden van Zeelant bescrijven zoude hen te willen vinden binnen der stede van Middelburch in Zeelant den veerthiensten junij alsdoen eerstcomende, omme aldaer te communicheren ende concluderen mitten anderen op de doleancie bij die van Coelen overgegeven op den zoute ende packinge van den harinck, blijckende bij den voors. placate mette missive van mijnen heere den stadthoudere voorn., geteijckent Steijnemoelen, daerup dienende, ende quijtancie van den voorn. Daniel, tsamen hier overgelevert; dus hier de voors. 14 s. grooten Vlaems, valent 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 158, f. 136v.*

Betaelt Pasquier van Quaderibbe, bode van Bewesterschelt, bij zijne quictancie in date den XII^en^ junij, die men hier overlevert, zijne vacatien van drye dagen, tot 16 d. sdaegs, om gebracht te hebben een missive van den rentmeester van Bewesterschelt, Adolph Herdinck, mitten copie van eenen beslotenen brief van den Rade van Hollandt, innehoudende eene dachvaert tot Middelborch den XIIII^en^ junij daeran up die clachte van die van Coelen gedaen van den zoute ende tpacken van den harinck etc.; beloopende de voors. drie dagen ten voors. pryse in schellingen deeser rekeninghe 24 s.[a] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 955, f. 60v.*

Den voorn. bode [*Spernagel Bestmansz., gezworen sergeant van Beoosterschelde*] betaelt voor het ommedragen ende condigen ten voors. gecousthumeerden plaetsen zeker des voors. rentmeesters [*Hendrik van den Werve*] placcaet in date den XII^en^ junij XV^C^ XXXII, innehoudende eene dachvaert tot Middelborch van den Staten van Zeelandt, nopende die beclachten bij die van Coelen gedaen van den zoute ende tpacken van den harinck, breeder blijckende bij denzelven placcate, dat men hier overlevert, zijn voorn. gewoonlijck loon van 2 lb. 2 s. – *Ibidem f. 58v-59.*

a *In de marge de aantekening:* Bij ordonnancie van den procureur generael van Hollant, hier overgelevert, ende quictancie dairup dienende.

1623 1532 JULI 7-8, ABDIJ TE MIDDELBURG

e *7 juli, abdij te Middelburg. – Maximiliaan van Bourgondië, abt van Middelburg, mr. Anselmus Lubbertsz., gemachtigde van de heer van Beveren, Wensel van Polanen, gemachtigde van de heren van Fallais en Brigdamme als heren van Souburg, mr. Willem Sagen, pensionaris en gemachtigde van Zierikzee, Marinus Cornelisz., gemachtigde van Reimerswaal, Quirijn Erboutsz., burgemeester en gemachtigde van Goes, en Erasmus Heems, pensionaris van Prelaat en Edelen, horen de rekening af van Hendrik van den Werve, rentmeester van Zeeland Beoosterschelde, van de kapitale omslag geheven in 1529; Jan Hendriksz. Houck, Jan Laurisz., Cornelis Bertelsz. en mr. Erasmus (Cornelisz.), secretaris, gemachtigden van Middelburg, weigeren mee te werken aan de auditie. – Origineel: ZA, Prelaat en Edelen nr. 218, f. 20. – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 110, nr. 221.*

8 juli, abdij te Middelburg. – Dezelfde auditeurs horen de rekening af van Adolf Herdinck, rentmeester van Bewesterschelde, van de kapitale omslag geheven in 1529; de gemachtigden van Middelburg weigeren medewerking.[1] *– Origineel: ZA, Prelaat en Edelen nr. 207, f. 27. – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 110, nr. 222.*

N.B. De volgende ongedateerde post, uit een rekening over 1531/2, werpt licht op de Middelburgse bezwaren:
Anthuenis Allepenninck, notaris, de somme van drie schellingen vier grooten over de

copie van zekere instrument van protestatie gedaen by die van Middelburch jegens den andere Staten van den lande van Zeellandt uuyt saicke men hemluyden geweygert hadde copie te geven van der voirgaende rekeninge van der capitale assiete, tsamen contraprotest vanwegen den Staten gedaen, ende dat die van Middelburch geinsinueert, blijckende by quitancie van den voirn. Allepenninck, hier overgelevert; dus hier de voirs. 3 s. 4 grooten Vlaems, valent 20 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 89, f. 44v-45.*

1 Marinus Cornelisz., gemachtigde van Reimerswaal, heeft de akte niet getekend.

1624 1532 KORT NA JULI 12

N.B. De onderstaande briefwisseling suggereert te zijn geschreven in de aanloop naar een dagvaart over de kapitale omslag over het platteland, maar de precieze aard van die bijeenkomst is onduidelijk, evenals de vraag of die werkelijk doorgang heeft gevonden.

a *12 juli. – Cornelis Pietersz., [rentmeester van Sint-Maartensdijk], herinnert Hendrik van den Werve, rentmeester-generaal van Zeeland Bewesterschelde, aan de gemaakte afspraak dat de Staten enige gedeputeerden naar de heer van Buren zouden sturen om de zaak van de kapitale zetting te bespreken. – Origineel: ZA, Prelaat en Edelen nr. 172 (verloren gegaan in 1940). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 111, nr. 224.*

13 juli. – De [magistraat van] de stad Tholen verontschuldigt zich bij de rentmeester van Beoosterschelde dat zijn schrijven niet dadelijk beantwoord wordt, met verwijzing naar de afwezigheid van verscheidene regeringsleden, en naar de grote brand die zojuist gewoed heeft. – Origineel: Ibidem (oorspronkelijk gehecht aan de voorgaande akte; verloren gegaan in 1940). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 111, nr. 225.

15 juli. – Quitantie van Pieter van der Eenoo, loper van Beoosterschelde, vanwege het brengen van brieven van de rentmeester naar Sint-Maartensdijk en Tholen en het terugbrengen van antwoorden. – Origineel: Ibidem (oorspronkelijk dorsaal op de bovenstaande akte van 12 juli; verloren gegaan in 1940). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 111, nr. 226.

e *3 januari 1533. – Cornelis Pietersz., [rentmeester van Sint-Maartensdijk], bericht aan Hendrik van den Werve, rentmeester-generaal van Zeeland Bewesterschelde, dat hij van zijn meester de graaf van Buren geen opdracht heeft gekregen om de kapitale zetting op te brengen. – Origineel: Ibidem (verloren gegaan in 1940). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 111, nr. 228.*

1625 1532 JULI, [BRUSSEL?]

c Deesen rentmeester [*Hendrik van den Werve*] betaelt zijne vacatien van LXVI dagen, tot 4 s 8 d. Vlaems sdaechs, die hij gevaceert heeft tot twee diverssche reysen, te weeten deerste reyse te hove gecommen zijnde in de maent van julio ter dachvaert aldaer gehouden van den Staten van Zeelandt up die continuatie van der ordinaris beede van denzelven lande; ende de tweede reyse te hove gecommen zijnde om der coniginne ende myn heeren van der Financien te adverteren van der schade gheschijet in den lande ende heerlicheyt van Dreyschere bij der laester inundatien,[1] – – –, ende om andere zaicken concernerende zijn officie ende der dijckaige over al Beoisterschelt; breeder blijckende bij der ordonnancie van den tresorier Ruffault in date den XVI[en] martij, die men hier overlevert; beloopende de [a]voors. twee reysen tsamen LXXX dagen, ten prise gecoustumeert, faciunt[a] in ponden deeser rekeninghe 112 lb[b]. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 955, f. 60-60v.*

a *De woorden* voors. – – – faciunt *verbeterd uit* voors. LXVI dagen ten pryse voors. *hs.*
b *Het bedrag verbeterd uit 92 lb. 8 s. hs.*

1 Op hun vergadering van 24 september wordt de Staten van Holland gemeld dat de keizer 'mit gelt die van Lodyck ende andere dyckagien van Zeelant geassisteert heeft gehadt': *Register Holland* I, p. 361.

1626 1532 AUGUSTUS 9, BRUSSEL

a *8 augustus. – De Geheime Raad van de keizer gelast partijen in het geschil tussen burgemeesters, schepen en raad der staden Middelburg, Zierikzee, Reimerswaal en Goes enerzijds en Prelaat en Edelen van Zeeland anderzijds om binnen een maand hun titels in te dienen en daarna hun stukken in te leveren.*[1] *– Origineel: ZA, Prelaat en Edelen nr. 49 (verloren gegaan in 1940). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 111, nr. 227.*

b Denzelven Daniel [*Marka, bode*] gelijcke vierthien scellingen grooten Vlaems, over zijn ordinarijs loon van ommegedragen te hebbene over al Bewesterschelt daer men gewoonlick is publicacie te doene een placaet van den voorn. rentmeester [*Adolf Herdinck*] in date den vierden augusti anno voors. [*1532*], inhoudende dat yegelick van den Staten van Bewesterschelt huere gedeputeerden schicken zouden in notabelen getale up den negensten dach der voors. maent doen eerstcomende bij mijne genadige vrouwe tot Bruesel, omme te aenhoeren wes vanwegen den voors. K.M.t aldaer verclaert, geproponeert ende begheert zal worden etc., blijckende bij denzelven placate mitsgaders quytancie van den voorn. Daniel, hier overgelevert; dus hier de voors. 14 s. groten Vlaems, valent 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 158, f. 137.*

Den voorn. bode [*Spernagel Bestmansz., gezworen sergeant van Beoosterschelde*] betaelt voor het ommedragen ende condigen ten voors. gecousthumeerden plaetsen zeker des voors. rentmeesters [*Hendrik van den Werve*] placcaet in date den IIIIen augusti anno XXXII, innehoudende eene dachvaert tot Bruessele dienende den IXen augusti daeran, blijckende bij denzelven placcate, dat men hier overlevert, zijn voorn. gewoonlijck loon van 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 955, f. 58v-59.*

1 Het geschil tussen prelaat, edelen en de heren van Beveren en Brigdamme enerzijds en de steden van Zeeland anderzijds over de opbrengsten van het surcrois komt ook ter sprake in een brief van Karel v aan de landvoogdes d.d. Regensburg 16 mei 1532, zie L. Gorter-van Royen en J.-P. Hoyois, *Correspondance de Marie de Hongrie avec Charles Quint et Nicolas de Granvelle. T. I: 1532 et années antérieures* (Turnhout 2009) p. 233-234 nr. 135. Mogelijk in verband hiermee staat een akte van 25 februari 1535, waarin Maria van Hongarije op verzoek van burgemeesters, schepenen en raad van de steden Middelburg, Zierikzee, Reimerswaal en Goes aan Adolf Herdinck, rentmeester Bewesterschelde, gelast om de achterstallige renten op Prelaat en Edelen en op het gemene land tot het jaar 1533 incluis te betalen. Deze tekst was geïnsereerd in een oorkonde van Karel v van dezelfde datum, waarin de tenuitvoerlegging van het vonnis werd gelast. – Gelijktijdig afschrift: ZA, Prelaat en Edelen nr. 51 (verloren gegaan in 1940). – Regest: Fruin, *Prelaat en Edelen*, p. 118, nr. 265 en 266.

1627 1532 SEPTEMBER 1, MIDDELBURG

a *(Prelaat en Edelen) maken een staat op van de lopende en afgeloste schulden van Zeeland.*

Den staet int corte van den renten dairmede tland van Zeeland alnoch schynt belast te wezen ende dairvoren de gemeene steden aldair bij zegeltochte verbonden staen tot verzekerheyd van diverse personagen, van welcke zegeltochte geen restoor gedaen en es, hoewel tmeerder deel van dezelve rente over langh afgeleyd ende gequeten zijn zo in de principael hooftpenningen als tverloop van dien, dairaf breeder communicatie te houden staet metten gedeputeerden van den voors. steden in de aenstaende daghvaerdt die alhier te Middelburgh zal dienen den eersten septembris in dit loopende jair tweendertigh.

Anno XV^{C} XXI den eersten martii is den keyser geaccordeert geweest een bede van 35.000 gulden. Omme deze summe up te bringen is vercocht geweest up tlichaem van Zeeland te lossen den penningh XVe 2333 lb. 6 s. 8 g. Ende tot de jairlycxe betalinge ende lossinge van dien is geheven up elck gemet lands by der breede over geheel Zeeland eenen tyd van vier jaren vier g. Vlaems, teerste jair Johannis decollatio [*29 augustus*] vierentwintigh, ende was dairaf tlaetste jair anno zevenentwintigh.
Anno XV^{C} ende XXIII den XVIII octobris is den keyser geaccordeert geweest up tlichaem van Zeeland te vercoopen 4250 lb., te quyten den penningh zestiene, ende dit voor eenen tyd van acht jaren. Boven deze es zijne Ma.^{t} noch geaccordeert omme betalinge te doene van tcours dezer rente 20.000 ponden, up zeker conditien ende onder andere twee, te weten eerst dat van de penningen die van dezer rente zouden comen betaelt zouden werden eenige coopluyden die geanticipeert hadden op finantie 68.000 gulden; ten anderen dat men omme deze renten te lossen binnen acht jaren defalqueren zoude van de bede ordinaris van dertichduysent alsdoen loop hebbende alle jare 8500 ponden, oft by gebreke van der bede van des keysers demeynen in Zeeland gelegen, dair teerste jair af is geweest tjair drientwintigh. Item omme tcours van de voors. 20.000 ponden te vinden heeft men geheven by der breede over geheel Zeeland up tgemet int jair XXIIII 2 g., ende zeven jairen dairna volgende 1 g., dairaf tlaetste jair es geweest anno XXXX.
Anno XV^{C} ende XXIIII den XXV^{en} in oughst is den keyser geaccordeert geweest e[e]n bede van 40.000 gulden, omme welcke up te bringen zijn vercocht 2666 lb. 13 s. 4 d. Ende es geaccordeert geweest omme den coopers te rembourseren te heffen binnen zesse jaren zekere impositie by capitalen ommeslagh ten platten lande tot volle remboursement van de hooftpenningen ende tverloop van dien, oft andersins die te vinden up de loopende bede ende dairaf te defalqueren oft anderssins, beginnende teerste jair Johannis decollatio anno zessentwintigh.
Anno XV^{C} ende XXIX den XIIII^{en} junii es den keyser geaccordeert een bede van 40.000 gulden, ende omme die te anticiperen ende up te bringen zijn vercocht 2666 lb. 13 s. 4 d. Tot quytinge van dezen es geaccordeert te heffen eenentwintigh grooten, te weten int jair XXIX twee g., tjair XXX 5 g. ende dandere vier toecommende jaren drie g. ende eenen halven.
Anno XV^{C} XXIX voorn. in de maend septembris es den keyser geaccordeert continuatie van de bede van 30.000 ponden, te weten 24.000 tot profyte van zijne M.^{t} ende zesdusendt tot behoufve van den lande ende quytinge van den schulden dair tland mede belast is, ende dit voor eenen tyd van drie jaren. Omme deze bede te vervallen is geschoten 15 g. steenschietens ende drie g. by der breede.
Item tcours van de rente vercocht int voorn. jair XXIIII es tot noch toe betaelt geweest uut de capitale scattinge dairaf de rentmeesters rekeninge gedaen hebben in julio anno XXXII laetstleden, ende nyet uut de achtiendusent gulden die den lande goed zoude gecommen uut de voors. bede van 30.000 gulden geconsenteert int jair van XXIX voor drie jaren. Wairomme nood is geweten hoe ende wairuut men voortaen betalen zal dezelve rente ende afleggen tpincipael tsamen datter noch resteert, te betalen van de 40.000 ende tcours van dien, geconsenteert anno XXIX; insgelycx dat men noch resteert den rentmeester Bewesterscheld by slote zijnen rekeningh. Ende en geeft geen schyns[el] dat tzelve zoude mogen geschien by de concept hiervooren genomen, overmits tland van Zeeland by den inundatie grootelycx gemindert es, ende bovendien veel eylanden dairinne gelegen quytscheldinge hebben, uut respect van denwelcken de lasten van den lande die gestelt waren up vele commen zouden up zeker luttel gelders.
Memorie dat tland zekerlycx goed comt van den oughst negenentwintigh: 6000 gulden, ende dit uuter bede van 30.000 gulden voorn. Ende als van de oughsten XXX ende XXXI: alzo de voors. bede over al Zeeland nyet upgebracht en is, zo en can tland dairaf nyet meer goed commen dan nair advenant den ontfangh, twelck bedragen mach an den vyfden penningh.
Noch moet dland goed commen den ontfangh van de twee g. by der breede over al Zeeland,

ontfangen in den jare XXXI, ende zoveel meer als ontfangen mach wesen van de voors. vyf g. in den jare XXX ende van de drie g. ende een halfve in den jare eenendertigh.
– *Afschrift (contemporain): GA Goes, Oud stadsarchief nr. 188 (op omslag, door dezelfde hand:* Den last van den lande van Zeelandt, *en achterop:* Staet van de lasten van de provintie Zeelant voor d'oorloge*).*

1628 1532 OKTOBER 5, MIDDELBURG

e *5 oktober, Middelburg. – Prelaat en Edelen reageren op een doleantie van de steden betreffende aflossing van diverse renten, betaling van de schulden van het land en de gevraagde continuatie van de bede van 30.000 pond.*

Prelaet ende Edelen zijn bedwongen overmits dat de dachvaert lange geduert heeft sommierlijck tantwoirdenne op tgene dat de gedeputeerde van den steden bij articulen overgegeven hebben bij manieren van doleantie.

Ende ierst aengaende de lossinge van 2333 lb. 6 s. 8 d. van 40 gr., dairaff zijn gequeten 615 lb. blijckende bij den brieven gecasseert, aldus resteert noch te quytene 1718 lb. 6 s. 8 d.; dairoff zij tcours betaelt hebben ende noch betalen zullen, ende die lossen zoe zij ierst mogen. Ende seggen als zij scriftelijck overgegeven hebben bij haerluyder antwoerde dat dezelve renten over lange gequeten zouden geweest hebben, ten hadde gedaen dat zij hebben moeten contribueren in diverssche extraordinaris beeden, dair zij noyt gratie noch quytsceldinge af gehadt en hebben van eenen stuver. Bovendyen hebben grooten cost gedaen van tmaken ende equipperen van twee ghaljoenen, die zij deden maken tot deffensie van den lande, ende andere smal scepen doen toereeden ter oorloge zedert tjaer XXI herwaerts omme de zee te velligen, tot huerluyder groote excessive costen, dairvan tlant egheene cost oft last af gehadt en heeft, maer Prelaet ende Edelen alleene.

Ende aengaende de 875 lb. van 40 gr. die den lande goet comen ter cause van tcours van den renten van 4250 lb. tsjaers, daervoeren geaccordeert es geweest 20.000 lb. van 40 gr. bij estimatie, tes redene dat die den lande ten proffijte come; ende zal de rentmeester van Bewesterschelt dairaff verantwoirden. Ende de voirs. heeren bedancken de gedeputeerde van den steden van hueren goeden advertissemente.

Ende aengaende van den 3350 lb. van 40 gr. die de voirn. gedeputeerde seggen dat den lande goet comen zouden, van dat de Key. Ma.[t] nyet meer en vercofte dan 3700 ponden in stede dat zijne M.[t] geconsenteert was te vercoopene tot 4200 lb. van 40 gr., de voirn. Prelaet ende Edelen willen tselve ghaerne te hove te kennen gheven ende hen vuegen bij den gedeputeerden van den steden omme dezelve somme te recouvreren.

Opt III[e] ende IIII[e] articulen, mentie makende van twee renten die vercoft zijn geweest opt landt, elck van 2666 lb. 13 s. 4 d. van 40 gr., dairof tcours ende de principael hooftpenninge comen tot laste van den lande, die voirn. Prelaet ende Edelen overmits de inundatie ende de schulden dair tlandt mede belast es en weeten alsnu egheene middelle omme deselve renten te lossene, in deele noch int geheele. Ende hadden zijluyden geweten dat daffairen van den lande van Zeelandt aldus getermineert ende gecomen souden gehadt hebben, en souden in den voirn. last nyet gheerne geconsenteert hebben noch henluyden verobligeert als principael metten steden van Zeelandt, ende voirts den voirs. steden gegeven huer brieven van indempniteyte.

Ende aengaende de twee grooten geschoten opt gemet int jair XXIX omme dairmede beghinnen te lossene de rente int selve jair vercoft, deselve mogen niet formeren tcours van twee jaer renten; ende de gedeputeerde nemen de groote qualijcken van dat zij willen seggen dat de voirn. 2 gr. bedragen zouden 6000 ponden van 40 gr., ende hebben in die calculatie geerreert.

Nopende de reste van den rentmeester Herdinck, beloopende 8155 lb. 18 s. 3 d., Prelaet ende Edelen zijn wel van advyse als ter laester dachvaert mondelinge geseyt was dat de

rentmeester zijne sallaris van der bede van den 50.000 ponden, bedragende 2000 ponden, ende van een andere bede van 40.000 ponden, bedragende 1600 ponden, zal pynen te solliciteren ende verhalen aen de Key. Ma.t, ende dat ter naester dachvaert.

Aengaende de 6000 lb. van 40 gr. den lande aencomende uuyter bede van 30.000 ponden geheven int jair XXIX, Prelaet ende Edelen zijn van advyse als de gedeputeerde van den steden dat men deselve 6000 ponden nyet employeren en sal tot lossinge van renten, mer in betalinge van den schulden dair tlandt inne gehouden es.

Ende aengaende van tgene dat tlant goet comen soude van den 6000 ponden in der bede van 30.000 ponden over de jaeren XXX ende XXXI, twelck bedraeght tvyfste paert, de rentmeester heeft Prelaet ende Edelen verclaert dairvan te hove gheen staet gemaict te hebben overmits de inundatie ende de gratien die de Key. Ma.t gedaen heeft. Niettemin heeft den voirn. Prelaet ende Edelen belieft zijnen staet te maken tusschen dit ende Alderheyligemisse[*1 november*], ende te verantwoirden van tVe deel van zijnen ontfanck.

Nopende de 5 gr. opt gemet over de breedde verschenen int jair XXX, ende de III½ groten van den jaere XXXI ende van den anderen drye jaeren die daernae verschijnen sullen, tselve dat zuver dairaff comen sal, Prelaet ende Edelen sullen dat employeren tot proffijte van den lande.

Ende roerende de continuatie van der beede van 30.000 lb. van 40 gr. tsjaers voer den tijt van zesse jaeren, bij der Key. Ma.t geheyscht, Prelaet ende Edelen considereren wel dat tlant van Zeelandt buyten maten zeere belast es ende zwaerder dant wel can gesupporteren; niettemin aenschout nemende op den zwaren last van der Key. Ma.t, die eenen yegelijcken notoir ende openbaer es, soe en connen zij nyet bevinden dat men zijn Ma.t min soude moegen accorderen dan de continuatie van der voirn. bede voer den tijt van drye jaeren, mits heffende jaerlijcx 15 gr. steenschietens ende 3 gr. bij der bredden. Dwelck nyet vele bedragen en zal, de gratien ter causen van den voirn. inundatie gecort, ende voirts tlandt dat geinundeert blyft dair oyck nyet aff comen en sal; welcke gratien comen sullen al tot laste van der voirn. Key. Ma.t volgende de voergaende acten, met meer andere clausulen in de voirn. acten begrepen, dewelcke Prelaet ende Edelen verstaen dat stat grypen sullen. Ende op sulcke conditien doen zij dit selve accordt, mitsgaders oyck dat tvoirn. landt van Zeelandt genyeten sal van den vyfsten penninck van tzuvere dat de Key. Ma.t ontfangen sal ter causen van den voirn. accorde.

Actum te Middelburch den Ven in octobris XVC XXXII.

– *Afschrift (contemporain): GA Goes, Oud stadsarchief nr. 188 (opschrift:* Copie*).*

Prelaat en Edelen reageren nogmaals, nu uitvoeriger, op de doleantie van de steden.

Prelaet ende Edelen als representerende de twee van den drie Staten slands van Zeeland hebben gevisiteert zekere doleantien ende grieven mentie makende van den schulden ende lasten dairmede tvoirs. land van Zeelandt jegenwoordelyck becommert es, ende gepresenteert scriftelyck by den gedeputeerden desselfs lands ten fijne dat men zoude mogen vinden eenigen bequamen middele tzelve land te ontlastene, wairtoe de voorn. Prelaet ende Edelen zeere geneyght zyn, bijzondere gemerct dat zij voor dezelve lasten metten steden van Zeeland verbonden ende verobligeert staen ende bovendien den voorn. steden van Zeeland heure bezegelde brieven gegeven hebben van indempniteyte, dewelcke zij wel begeren wederom te hebbene, ende omme tandwoordene up tgene des de voorn. gedeputeerde van den steden overgegeven hebben, zeggende tgene des hiernair verclaert staet.

Ende eerst opt ierste articule, mentie makende van den voorn. lasten van den erfrenten van den 2333 lb. 6 s. 8 d. van 40 g., ter quytingen den penningh XVe: van denzelven renten zyn gelost by den voorn. Prelaet ende Edelen, blyckende by drie rentbrieven den voorn. gedeputeerden van den steden getoont ende gecasseert, de summe van 615 lb. munte als voren, zo datter noch resteert te lossen 1718 lb. 6 s. 8 d., welcke renten de voorn. Prelaet ende Edelen gelost zouden hebben metten vier g. Vlaems die men jairlycx over de breede

ontfangen heeft van den voorn. lande van Zeeland, den tyd van vier jaren gedurende, en hadde geweest dat hangende deze oorloge zij zo belast hebben geweest omme te furnieren heure portie in diverse extraordinaris beden die zichtent tjair XX der K.M.[t] geaccordeert zyn geweest by den drie Staten desselfs lands. Nyettemin de voorn. Prelaet ende Edelen zullen heure extreme diligentie doen die te lossene zowel tot ontlastinge van hemzelven als oock tot ontlastinge van den voorn. steden, ende betalen den loop van den voorn. renten tot heuren laste als zij tot nochtoe gedaen hebben, zonder dat die van den voorn. steden ter zaicken van dien gemolesteert zyn geweest oft noch gemolesteert zouden mogen wezen. Mits welcker presentatien de voorn. van den steden wel behooren tevreden te wezen roerende dit ierste articule.

Als aengaende tII[e] articule, mentie makende van dat tlandt belast zoude zyn met renten van 4250 lb. van 40 g. tsjaers: de voorn. Prelaet ende Edelen metten steden en zyn nyet meer belast dair zij voiren gezegelt hebben dan van 3700 lb. van 40 g. oft dairomtrent tsjaers, welcke rente de Key. M.[t] belooft hadde te quytene volgende tovergeven van den voorn. gedeputeerden binnen acht jaren, ende hem was toegeleyd by den voorn. Staten 20.000 lb. van 40 g., omme dairmede te betalene tcours van den voors. renten binnen den voors. acht jaren, welcke 20.000 lb. der K.M.[t] betaelt zyn geweest volgende daccoirdt. Ende hoewel de voorn. Key. M.[t] belooft hadde de voorn. rente te lossene, es nochtans van des te doene in gebreke geweest, overmits de groote lasten dair hy hem inne gevonden heeft, dwelck den voorn. Prelaet ende Edelen zeere leedt es, want zy anders nyet en begeeren dan tlandt van Zeeland ende byzondere hemzelven te ontlastene; ende willen hemzelven gaerne vougen metten steden tzelve te vervolgene omme van den voorn. renten ontlast te wezene. Ende heeft de heere van Beveren aen die van der Financie van der Key. M.[t] tot diverse stonden versocht dat zy de lossinge van den voors. renten gedaen zouden hebben volgende der beloften van der Key. M.[t], dairup zij hemluyden ter antwoorden gaven dat zij tcours van den voorn. renten tot laste van zyner M.[t] betalen zouden, ende dat zijluyden dairmede wel behooren tevreden te wezene, ende dat zyne M.[t] nyet gedisponeert en was omme eenige renten te lossene mits zyne groote affairen.

Aengaende tderde articule, mentie makende van den 2666 lb. 13 s. 4 d. van 40 g. die vercocht waren int jair XXIIII omme up te bringen een bede van 40.000 lb. van 40 g., omme de lossinge van welcken renten by den Staten geadviseert was te heffende 12 g. upt gemet over de breede van geheel Zeelant tot laste van den baenders: tzelve ende meer ander middelen die genomen zyn geweest by den voorn. Staten omme de lossinge te doene en hebben egeen effect gesorteert, ende en weten oock alsnoch de voorn. Prelaet ende Edelen egeenen middele omme tland dairaf tontlastene overmits dinundatie, mair begeren wel ende versoucken aen de voorn. van den steden te wetene in wat manieren men dezelve lossinge zoude mogen doen. Ende Prelaet ende Edelen begeren minnelycken ende eendrachtelycken daertoe te verstane.

Upt vierde articule, mentie makende van den 2666 lb. 13 s. 4 d. van 40 g. tsjaers die vercocht waren int jair XXIX tot furnisemente van eender bede van 40.000 pond, procederende van daccordt van 40.000 croonen, omme de lossinge van welcken renten mitsgaders den cours van dien by den voorn. Staten geaccordeert was te heffende binnen zesse jaren op elck gemet lands by der breede over all Zeeland, te wetene voor dierste VIe jair beginnende Johannis decollatio [*29 augustus*] XXIX twee g., voor tII[e] jair decollatio XXX 5 g., ende voor de viere andere nairvolgende jaren jairlycx III½ grooten: Prelaet ende Edelen en begeren anders nyet omme de redenen voren verhaelt dan tlandt van den voorn. renten tontlastene, mair overmits dinundatie en weten dairtoe egeenen middele, mair begeren wel van den voorn. steden een goed advijs, ende presenteren hem minnelycken metten steden te vuegene ende tlandt te hulpen ontlasten naer hen vermoghen. De twee grooten die de rentmeesters van Beoost- ende Bewesterscheld ontfangen hebben over tierste VIe jair en mogen nyet furnieren tcours van twee jair renten die zichtent verschenen zyn.

Aengaende tvyfde articule, mentie makende van den 8155 lb. 18 s. 3 d. van 40 g. die

tlandt den rentmeester van Bewesterscheld schuldich es bij slote van rekeninge van eenen capitalen ommeslage van den jare XXIX, blyckende by diere: Prelaet ende Edelen en weten egheenen middele dat dat men den rentmeester vuldoe van zynder schuld, oft anders heeft verclaert dat hij egeene renten meer betalen en zal van die nu te Kersmisse verschynen zullen dan die lopen tot laste van den keysere ende van Prelaet ende Edelen; mits welcken wel van noode es tinhouden van den IIen voorgaenden articule te wydieren, mits dat deze schuld dairuut spruyt.

Aengaende den 2000 lb. van 40 g. eens die de rentmeester Bewesterscheld geprofiteert heeft jegens tlandt voor zynen XXV^en^ penningh, ende noch 1600 gelycker ponden die de voorn. rentmeester oock geprofiteert heeft voor zynen XXV^en^ penningh van eender bede van 40.000 lb. van 40 g., welcke twee partyen de voorn. van den steden sustineren dat zy nyet en behooren te commen tot laste van den lande, alzo tzelve landt van den voorn. beden van 50 ende 40.000 lb. zuver der Key. Ma.t verantwoordt heeft, mair behooren te commen tot laste van derzelver Key. M.^t^: dezelve Prelaet ende Edelen zyn wel van den advijse metten voorn. rentmeester te sprekene ende te ziene in wat manieren hem tlandt van dezen twee voorn. partyen zoude mogen rembourseren.

Aengaende de 6000 lb. van 40 g. die int jair XXIX den rentmeesters van Bewest- ende Beoosterscheld gepasseert waren in heuren staet omme die te employeren in lossinge van renten, de rentmeester van Bewest moet responderen van 4500 ende de rentmeester van Beoosterscheld van 1500 lb. van 40 g.: Prelaet ende Edelen presenteren den lande dairaf te verantwoorden.

Ende van tgene des de voorn. van den gedeputeerden van den steden by heuren gescrifte meer overgeven, es genouch geantwoordt ende gesolveert by alle deze voorgaende articulen.

– *Afschrift (contemporain): Ibidem.*

1629 1533 vóór JANUARI 27, ?

a Guillaume Bardaille, pencionaris van mijnen voirn. heeren Prelaet ende Eedelen, de somme van twee pondt acht schellingen grooten Vlaems over zijne vacacien van negen daghen die hij gevaceert heeft bij last van mynen heeren voirn. in den Hage in Hollant anden persoon van mijn heere den grave van Hoochstraten, alsdoen dair wezende, vervolgende an denzelven dexpedicie van twee puncten: deene dat volgende de kuere van Zeellandt drie raetsheeren geboren Zeelanders plaetse ende residencie hebben zouden in den Raidt van Hollandt, ende tandere dat nyemant in Zeellant appelleren zoude van sentencien interlocutorien tenzij die nyet reparabel en zijn ter diffinitive, breeder blijckende bij der ordonnancie van myn heere voirn., geteyckent Maximiliaen van Bourgoingne, Adolf van Bourgoingne ende Charles van Bourgoingne, in date den XVIII^en^ in meye anno XV^C^ XXXII, tsamen quitancie van den voirn. Bardaille, hier overgelevert; dus hier de voirs. 2 lb. 8 s. grooten Vlaems, valent 14 lb. 8 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 89, f. 47.*

De drie Staten van het land van Zeeland overhandigen de keizer grieven en doleanties, bij gelegenheid van een verzochte bede. Zij verlangen dat in het Hof van Holland voortaan drie in Zeeland geboren leden zitting zullen hebben, volgens artikel 9, kapittel 5, van de onlangs door de keizer bevestigde keur van Zeeland; dat in Zeeland de vreemde koopman vrij zal zijn van recht van congé; dat poenale provisie en inhibitie verleend zal worden tegen boomschenners; dat de abdij, representerende alleen de eerste Staat van heel Zeeland, ontheven zal worden van enige lasten en geestelijke pensioenen waarmee zij bezwaard is, aangezien zij in haar temporele goederen, erven en renten door de inundaties en door de maatregelen van de drie laatste abten ernstig is aangetast, waardoor de abdij met veel losrenten, lijfrenten en geestelijke pensioenen is bezwaard. – GA Middelburg, Register 'Den grote Zeeuwsche

thol', nr. 25, zonder dagtekening (verloren gegaan in 1940). – Vermeld (ad 'circa 1534?'): De Stoppelaar, Inventaris, nr. 1538.

e *27 januari, Brussel. – Keizer Karel v bepaalt dat op verzoek van de Staten van Zeeland dat bij de eerstvolgende vacatures in het Hof van Holland twee ordinaris raden en een extraordinaris raad uit Zeeland zullen worden aangesteld, in overeenstemming met artikel 9 van hoofdstuk 5 van de keur van Zeeland; hij geeft tevens voorschriften ter beperking van het appèl van vonnissen van de besloten steden van Zeeland, uitgezonderd Middelburg.*

Karel, by der gratien Godts Rooms keyser, altyt vermeerder sRycx, coninck van Germanien, van Castillen, van Leon, van Grenade, van Arragon, van Naverre, van Napels, van Sicilie, van Maillorque, van Sardaine, van den eylanden Indien ende vaster aerde van der Westerzee etc., eertshertoge van Oostenrijck, hertoge van Bourgonge, van Lotheringe, van Brabant, van Limborch, van Luxemburch etc., grave van Vlaenderen, van Artoijs, van Bourgongien palsgrave, ende van Henegouwe, van Hollant, van Zeellant, van Ferrette, van Haguenault, van Namen [grave] etc., prince van Sivave[a], marckgrave des Heijlich Rijcx, heer van Vrieslant, van Salins, van Mechelen, van den Sticht, steden ende landen van Utrecht ende van Overijssel, ende dominateur in Asie ende Afrique; allen dengenen die desen onsen brieff zullen sien saluyt.
Vanwegen des eerwaerdigen vader in Godt, onsen lieven ende getrouwen neve ende van onsen beminden die prelaet, edelen, burchmeesters, schepenen ende raiden van onse steden ende andre, representerende den drie Staten ons landts van Zeellant, is ons te kennen gegeven geweest by articlen van doleantien hoe dat in onsen Raide van Hollant alsnu niet een geboren Zeelander en is aldaer residerende, maer die lestwerff waren, als wijlen meester Pieter van der Capelle ende meester Nicolaes Everard, in zyn leven president van onsen Grooten Raide, syn overleden, ende meester Jasper Lievins eersten raet in onsen Rade tot Uuytrecht is, in onse stede van Uuytrecht residerende, t'welck directelijck is tegen t'negenste article van den vijffden capittele der keure onses landts van Zeellandt, die wij besworen hebben; verzouckende oidtmoedelijck dat ons believe achtervolgende t'zelve article in onsen Raide van Hollant te stellene drije geboren Zeelanders.

Ende alsoo ons landt van Zeellant principalijck gefondeert is op de koopmanschepe ende geregieert naectelyck bij keuren ende costuymen locale propice totter natuire van den lande, ende dat ter cause van derzelve koopmanschepe ende aenkomen van vremde coopluyden, meesters van schepen ende schipluyden, diewelke daer dagelijcx by der zee in heure havenen commen ende arriveren, dickwils vele ende diversche questien spruyten, zoowel onderlingen als jegens elcanderen, dewelcke vele leggen in gerechticheyt ende bet zouden behouven getermineert te worden bij coopluyden, schippers ende andere hem de voors. zaecke verstaende luyden van eeren ende conscientie sijnde; behoorden oock wel getracteert te zijn sommierlijck sonder t'onderhouden off observeren ordene van proces ordinaris, zonderlinghe in de questien van averie van vrachte, van versekerheyt die d'een coopman den anderen doet op de avontueren ende perijclen van der zee, van obligatie die men maect op den bodem ende gront van den schepe, ende andre gelijcke zaecken dewelcke begeren corte proceduiren ende expeditie; want indyen dezelve saecken niet sommierlijck geexpedieert en werden, soude bij dyen middele de coopmanschap vervremt, verachtert ende geheel verjaecht moghen werden uuyt Zeelant, ende bij dien t'zelve lant desolaet ende tot geheelder ruyne ende destractie mogen commen, mits dat de calumniatuers occasie ende oorzaecke hebben zouden van dilayen ende zonderlinghe bij frivole appellatie off reformatie bij dewelcke zij souden moghen de vonnissen van rechteren ordinaris retarderen, gelijck dat zy tot nochtoe gedaen hebben, ter grooter ende onverwinnelijcker schade van den coopluyden ende heure coopmanschepe; versouickende daeromme de voorn. Staeten ende zonderlinghe die van Zierickxee, Goes, Rymerswale, Tholen, Vere, Vlissingen ende besloten steden hebbende berecht, kennisse ende judicature ordinaris, dat ons believe omme de welvaert van den gemeenen lande hen te verleenen dat voortaen niemant geoirlooft en sy te

appelleren van eenighe sententien off appoinctementen interlocutoirien, tenzy dat zij sulcx gegraveert zijn dat t'zelve grieff niet en mach gerepareert zijn ter diffinitive, ende dat zulcke appellanten niet ontfanckelijck en zullen zijn als appellanten; voort als eenighe sententien diffinitive zullen gegeven sijn bij eenich van den wetten van den voorn. steden in zaecken oft actie personele van penninghen schulden, ende dat daervan geappelleert wert, deselve parthye ende appellanten niet jegenstaende heurluyder appel sullen bedwongen wesen bij dengenen die deselve sententie ende condemnatie gegeven hebben te namptificeren tgunt daerinne zij gecondemneert zijn, even verre dezelve condemnatie in penningen schulden niet excederen de somme van twintich ponden grooten Vlaems, ende sullen gehouden zijn cautie te stellen te rembourseren ende betalen de costen van parthie ende oock d'amende indien sij daerinne gecondemneert zijn, midtsgaders dat die parthie die getriumpheert heeft cautie zal stellen tgewijsde te voldoen in de tweede instantie; ende in gevalle datter appellatien vielen dat die van den voorn. steden van Ziericxee, Goes, Reymerswale, Tholen, Vere, Vlissinghe ende die van heurluyder vonnisse geappelleert zullen hebben, aengesien dat zij t'swinterdaechs met groote dangieren ende periculen van heuren lijve omme dezelve appellatien te moeten vervolgen over de zee moeten varen, daer zij dickwils zes ofte acht dagen moeten blijven bij tempeeste ende onweder theurlieder groote coste, ende dat onse stede van Mechelen aldaer zij altijt maer een off twee getijden over geraecken mogen heurlieder naerder ende bat gelegen is, ons believen henluijden optie ende keure te geven om circuijt te schuwen ende den coopluijden ende onse ondersaten van superflue ende onbehoorlijcke costen te bewaeren, dat zij heurlieder appellatie ofte reformatie moghen verheffen ende vervolgen voor onsen president ende luijden van onsen Grooten Raide aldaer off voor die van onsen Raide in Hollant naer heurlieder beliefte, gelijck als die van onser stede van Middelburch dat useren bij previlegie van wijlen onsen lieven heere ende overoudevader hertoghe Philips van Bourgoignen saliger gedachten, ende op aldoen expedieren onse opene brieven in behoorlijcke formen.

Soo ist dat wij, de zaecke voors. overgemerct, begerende de welvaert ende onderhoudenisse van onsen voors. lande ende onderzaten van Zeelant ende dat die in goede justicie geregeert mogen worden, ende hierop gehadt t'advijs eerst van onsen lieven ende getrouwen den eersten ende andere luijden van onsen Raide in Hollant ende daernaer van den president ende luijden van onsen grooten Raide, den voorn. thoonderen genegen wesende tot heurlieder bede ende ende supplicatie, ende bij deliberatie van onsen zeer lieven beminde zustere de coninginne douagiere van Hongarien ende van Bohemen, eertshertoginne van Oosterijck, voor ons regente ende gouvernante in dese onse landen van herwersover, ende van hooffde ende luijden van onsen Secreten Raide neffens haer wesende, hebben voor haerluijden ende heuren nacomelingen gewillecoort, geoctroyeert ende geaccordeert, willeceuren, octroyeren ende accorderen uuyt zonderlinghe gratie by desen onsen brieve:

Dat van nu voortaen zoo wanneer in onsen Raedt van Hollant eenighe staeten van ordinaris ende extraordinaris raden vaceren sullen, in wat manieren dat het zij, wij van denzelve staeten versien zullen, te weten van twee ordinaris ende een extraordinaris oft commissaris raiden, ende die geven bequamen personen geboren uuyt onsen lande van Zeelant, navolgende de voors. keure;

Ende uyt onse meerder gratie ende by advijse als voren hebben den voorn. van den steden van Ziericxee, Goes, Reymerswale, Tholen, Vere, Vlissinghe ende andere besloten steden, uuytgedaen Middelburch, hebbende berecht, kennisse, judicatuere ordinaris, geconsenteert ende consenterende dat voortaen niemant en zal mogen appelleren van eenighe heure sententien ofte appoinctementen interlocutorien, tenzij dat zy zulcx gegraveert zijn dat t'selve grief niet reparabel en is ten diffinitive off ten ware dat dezelve appoinctementen hadden cracht van diffinitive, in welcken gevalle ende anders niet zij en sullen ontfanckelijck zyn als appellanten. Ende aengaende de appoinctementen ende vonnissen provisioneel off diffinitive gegeven bij de wetten van den voors. steden van Zeelant, inhoudende condempnatie pecuniale bedragende de somme van thyen ponden grooten onser Vlaemscher

munten eens ende daer onder, wij ordonneren ende verclaeren dat dezelve vonnissen provisionele ende diffinitive bedragende ter somme als voren heure volcomen executie hebben sullen niettegenstaende appellatie of reformatien ende zonder prejuditie van dyen, mits dat parthije die vonnisse gecregen zal hebben tot zynen proffijte gehouden wort cautie sufficant te stellen t'gewijsde te voldoen in de tweeste instantie, ende te betalen alle de costen ende oock de boete indien hy daerinne gecondemneert wert; willende ende ordonnerende voorts dat zoo verre eenighe appellatien geinterjecteert worden van den vonnissen van den voors. steden, dat de appellanten zullen heurlieder appellatien vervorderen in onsen voors. Raide in Hollant naer de oude costuijme, alles geduirende tot onsen wederseggen ende zoo langhe alst ons believen zal. Ontbieden daeromme ende bevelen den voors. hooftpresidenten ende luijden van onsen Secreten ende Grooten Raiden, de voorn. van onsen Raide in Hollant, baillius van Middelburch, Ziericxee, Reymerswale, Ghoes, Vere, Vlissinghe, Tholen ende allen anderen onsen justicieren ende officieren wien dit aengaen zal mogen, heuren stedehouderen ende een ijegelijcken van hen soo hen toebehooren zal, dat zij van dese onse gratie, octroij, accort ende declaratie in der voughen ende manieren voren verhaelt doen, laeten ende gedooghen den voors. thoonderen rustelijck ende vredelijck genieten ende gebruijcken, sonder henluijden te doen noch te laeten geschieden eenich hinder, letsel ofte moeijenisse ter contrarien; want ons alzoo gelieft.

Ende want men van desen onsen brieff te doen sal mogen hebben in vele ende diversche plaetsen, wij willen dat totten vidimus oft copie autentijcq van dien volcomen geloove gegeven zij gelijck tot desen originalen brieff.

Gegeven in onse stadt van Brussel den XXVII[en] dach van januarijo int jaer ons Heeren duyst vijffhondert tweendertigh, van onsen keyserrijcke t'III[e] ende van Spaengnen, Sicilien etc. t'XVII[e].

Op de plijcque stont geschreven: By den keyser ende sijnen Raide, geteeckent: De Soete. Ende was geschreven in parchemijn, besegelt met een uuythangende zegel van[b] rooden wasse aen dobbele parchemijne steerten, noch gaeff ende geheel zijnde. Onder stont: Concordat collatione facta, onderteeckent: B. de Jonghe.

– Origineel: ZA, Prelaat en Edelen nr. 21 (verloren gegaan in 1940). – Afschrift: GA Middelburg, Guldenregister, f. 247v (verloren gegaan in 1940); (17e eeuw) ZA, Rekenkamer A nr. 452, f. 176-181v (opschrift: Privilegie voor den Staten van Zeelandt, waerbij him geoctroijeert wert te mogen committeren van hunnentwege in den Raedt van Hollandt twee ordinaris raden ende een extraordinaris; item van dat nijemandt en mach appelleren van sentencien interlocutoire, tenzij dat zij sulcx gegraveert zijn dat tselve grieff nijet reparabel en is ter diffinitive etc.*); (ca. 1670) GA Arnemuiden, nr. 2, f. 46-47v, nr. 24; (18e eeuw, naar een kopie gewaarmerkt door Betsman Cornelis Sevenbergen, notaris voor het Hof van Holland, uit het tweede memoriaelboeck van I. de Jonge, f. 79) GA Leiden, SA I nr. 1241-11. – Druk: Boxhorn, Chroniick Zeelandt II, p. 439-443 (naar een afschrift in het register van plakkaten, gehouden ten kantore van Zeeland Beoosterschelde). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 112, nr. 230. – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 1511. – Hier uitgegeven naar het afschrift in GA Arnemuiden.*

Jacop Ghysbrechtsz., duerwaerder der Key. Ma.[t], de somme van twee ponden grooten Vlaems over zekere vacacien ende publicacien bij hem tot verzoucke van myne voirn. heeren [*Prelaat en Edelen*] gedaen nopende zekere octroy bij den Staten onlancx geimpetreert van der Key. Ma.[t], by ordonnancie van mijne voirn. heeren, geteyckent Maximiliaen van Bourgoingne ende Adolf van Bourgoingne in date den XXIX[en] in maerte anno XV[C] XXXII naer Hollant [*1533*]; dus hier de voirs. 2 lb. grooten Vlaems, valent 12 lb. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 89, f. 49.*

Na bekendmaking van het octrooi in Zeeland delibereerde de vroedschap van Zierikzee:
13 maart. – Item [deliberatien] over het octrooij aan *Prelaat en Edelen* om drie Zeeusche raadsheeren

in 't Hof te hebben, 2 ordinaris en 1 extraordinaris. Siet hiervan mede op den 9 dec. 15341. – GA Zierikzee, Extract-resoluties 1528-1548.

a *Aldus hs.*; *lees* Swave.
b *Hs.*: aen.
1 Hiervan is geen extract aangetroffen.

1630 1533 MAART, MIDDELBURG[1]

b Noch betaelt in maerte XXXIII eenen bode die tot twee reysen tot Zierickxee gesonden es geweest bij den procureur generael, omme dat zij huer gedeputeerde zinden zouden tot Middelburch omme te ziene hoe dat men maken zoude metter betaelinge van den rentieren van Zeellandt; 24 s.
Noch omme dezelve zaicke eene boode gesonden tot Reymerswale, ter Goes ende anders, dat zij huer gedeputeerde te Middelburch zenden zouden ten voors. tyde; ende vaceerde IX daegen overmits tquaet weder, tot 12 g. sdaechs: 2 lb. 14 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 93, f. 90v.*

c Betaelt de wagenhuer van den procureur generael metten anderen comissarissen den reyse van der Veere te Middelburch met twee wagenen; 12 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 93, f. 90v.*

1 Vanwege het ontbreken, in de datering van de eerste post, van de gebruikelijke expliciete verwijzing naar de jaarstijl van het Hof van Holland, is niet met zekerheid uit te maken of deze dagvaart in maart 1533 dan wel een jaar later, in maart 1534, plaatsvond.

1631 1533 MEI 15, BRUSSEL[1]

b Den voorn. [*Guillaume*] Bardaille [*pensionaris*] noch betaelt de somme van 4 lb. 16 s. g. Vlaems over zijne vacatien van XXIIII dagen die hij gevaceert heeft zoe binnen der stadt van Zierickxee als Brussel, versouckende aen die van Zierickxee ende Middelburch dat zij hemluyden zouden willen vuegen met Prelaet ende Eedelen als representerende de twee van den drie Staten slants van Zeellant, supplianten in zeker requeste vanwegen mijnen heeren gepresenteert te hove nopende de betalinge van den renten staende ten laste van den lande van Zeellant, daer de voors. van den voorn. steden nyet en willen verstaen. Dies nyet jegenstaende is de requeste gepresenteert ende dairup bij der coninghinne geappointeert als dat men den rentmeesters van Beoest- ende Bewesterscelt tsamen [met] den gedeputeerden van den drie Staten slants van Zeellant bij huere Genade ontbieden zoude te wesen den XV^en^ in meye om van derzelver materie te disponeren alst behoiren zoude; blijckende bij ordonnancie geteyckent als boven [*door Maximiliaan en Adolf van Bourgondië*] in date den X^en^ in meye anno XV^C^ XXXIII, ende met quictancie van den voorn. Bardaille hier overgelevert; dus hier de voors. 4 lb. 16 s. g. Vlaems, valent 28 lb. 16 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 93, f. 85-85v.*

e Denzelven meester Boulduwin [*Le Cocq*] is by desen rentmeester [*Adolf Herdinck*] noch betaelt de somme van driehondert tsestich ponden, munte deser rekeninge, over zijn vaccacien van XC daghen die hy gevaceert heeft als commissaris geordonneert by der coninghinne up de differenten ende questien tusschen den steden van Zeellant ende mijnen heeren Prelaet ende Edelen, supplianten respective deen jeghens dandere, ter causen van den achterstellen van renten die men sculdich was zoe tot laste van den lande als van mijnen voirn. heeren, midtsgaders oock de lossinge ende indempniteyt van eenighen van dien, breeder blijckende by der quictancie van den voirn. procureur Le Cocq, onderteyckent ende hier geexhibeert; dus hier de voirs. 360 lb.[a] – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 94, f. 56v.*

a *De Rekenkamer tekende hierbij aan: a)* Bij quitancie hier overgelevert, sed: Nota. Bij gebreke van ordonnancie. *b)* Mijne heeren, hierup rapport gehadt van den auditeurs deser rekeninge, hebben hen gelast tzelve te passeren voor dese reyse.

1 Gedeputeerden van Holland waren 30 april-16 mei te Brussel, voor andere zaken: *Register Holland* I, p. 389-396.

1632 1533 KORT NA JULI 6, MOGELIJK JULI 13,[1] ANTWERPEN

N.B. Hoewel deze bijeenkomst in de bron niet expliciet als dagvaart staat vermeld, maakt de aanwezigheid van 'gedeputeerden' een dergelijk kader wel aannemelijk.

c Noch betaelt den voorn rentmeester [*Hendrik van den Werve*] zijne vacatien van XII dagen ten prijse voors., diewelcke hij gevaceert heeft om achtervolgende tscrijven van der coniginne hem gevonden te hebbene binnen der stadt van Antwerpen bij mijnen heere den grave van Hoochstraten ende andere commissarissen ende gedeputeerden, om aldaer te communiceren ende te advyseren die questien ende difficulteyten noopende tOosterssche vaert etc., breedere blijckende bij de missive van der voors. coniginne in date den VI^en^ julij XV^C^ XXXIII, die men hier mitsgaders ordonnancie van den tresorier generael Ruffault tsamen overlevert; beloopende de voors. XII dagen ten prijse voors. in ponden deeser rekeninge ter somme van 16 lb. 16 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 956, f. 62v-63.*

1 Gedeputeerden van de Staten van Holland arriveerden 13 juli te Antwerpen om met de commissarissen, te weten Hoogstraten, de kanselier van Brabant en 'Mechel', over dezelfde zaak te spreken; *Register Holland* I, p. 401-403.

1633 1533 JULI 22, BRUSSEL

b Denselven [*Daniel Marka, bode*] noch betaelt gelycke veerthien schellingen grooten Vlaems, van dat hij ommegedraghen heeft over al Bewesterschelt dair men ghewoenlick is publicatie te doene een ander placcaet van desen rentmeestere [*Adolf Herdinck*] in date den XIII^en^ julij anno driendertich, inhoudende dat een yegelyck van den Staten van Bewesterschelt huer gedeputeerde zetten soude in notabelen getaele binnen der stadt van Bruessel oft elders aldaer mijne genadige vrouwe alsdan wesen soude, omme aldaer andwoerde te geven op de begeerte ende versouct vanweghen der K.Ma.^t^ denselven gedaen, breeder blyckende bij den voors. placcaete, met de missive van onser genadige vrouwe daeraen gehecht, tsamen quytancie van den voorn. Daniel Marka, hier overgelevert; dus hier de voors. somme van 14 s. groten, valent 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 159, f. 137v-138.*

Den voorn. boode [*Bouwen Jansz., gezworen sergeant van Beoosterschelde*] betaelt voor het ommedragen ende condigen ten gecousthumeerden plaetsen een ander des rentmeesters placcaet in date den XIIII^en^ julij XV^C^ XXXIII, innehoudende eene dachvaert tot Bruessele dienende den XXII^en^ julij XV^C^ XXXIII, omme der coniginne antwoorde te doene upte petitie den Staten van Zeelandt vanwegen der Key. M.^t^ gedaen etc., breeder blijckende bij denzelven placcate, dat men hier overlevert, zijn gewoonlijck loon van 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 956, f. 61-61v.*

17 juli. – Consent in de bede van 30.000 f. voor drie jaren, daar af getrocken het besoute ende remissien, ook te vorderen geheel bij der breete, of zoo best kan accorderen.
Item 29 augusti. – *GA Schouwen-Duiveland, Oud-archief Zierikzee, Extract-resoluties 1528-1548.*

c Betaelt den voors. rentmeester [*Hendrik van den Werve*] zijne vacatien van XXXIII dagen, ten voors. prijse sdaegs, die hij gevaceert heeft tot twee diverssche reysen: deerste om achtervolgende tscrijven van der coniginne in date den X^en^ may XV^C^ XXXIII hem gevonden te hebben binnen der stede van Bruessele ende aldaer eensdeels begonnen te besoingneren

up zijne staten van den voorgaende jaere, mitsgaders up tstuck van der dachvaert van der continuatie van der ordinaris beede, daeromme de Staten van Zeelandt aldaer geconvoceert waeren, ende de tweede reyse binnen der stadt van Gendt ten vervolge ende accorde van derzelver beede, breeder blijckende bij ordonnancie van den tresorier Ruffault in date den II^en^ septembris, die men hier mitsgaders de voors. missive overlevert; beloopende de voors. XXXIII dagen ten pryse voors. in ponden deser rekeninge de somme van 46 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 956, f. 63.*

Denzelven [*Guillaume Bardaille, pensionaris*] noch betaelt de somme van acht pondt zesthien schellingen grooten Vlaems over zijn vacacien van vierenveertich daghen die de voirn. Bardaille gevaceert heeft bij laste van mijnen voirn. heeren zoe binnen der stadt van Bruessel als Ghendt in de maent van julio, augusto ende septembri anno XV^C^ XXXIII, omme vanwegen mijne voirn. heeren der Key. Ma.^t^ taccorderen voir den tijt van vier jaeren, beginnende decollatio Johannis [*29 augustus*] anno XXXIII voirs., een bede jaerlicx van vyfthien grooten tsteenschietens ende drie grooten bij der breedde up elck gemet lants over al Zeellandt ten vollen schote staende, by ordonnancie van myne heeren voirs. geteyckent Maximiliaen van Bourgoingne ende Adolf van Bourgoingne in date den XXIII^en^ septembris anno XV^C^ XXXIII, ende bij quitancie van den voirn. Bardaille tsamen hier overgelevert; dus hier de voirs. 8 lb. 16 s. grooten Vlaems, valent in munte dezer rekeninghe 52 lb. 16 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 89, f. 47v.*

1634 1533 AUGUSTUS 30, GENT (SEPTEMBER 24, DUIVELAND)

c Den voirnoemden rentmeestere [*Adolf Herdinck*] de somme van drientzeventich pont twaelf schellingen van veertich grooten Vlaems tpont, over zijne vacatien bij hem gevaceert van den derden augustij anno driendertich tot Berghen op den Zoom mitten procureur generael van Mechelen [*Boudewijn Le Cocq*] met seker gedeputeerde van der stadt van Antwerpen ende andere hem verstaende int fayt van dickaige, omme te visiteren de Zuytwateringhe in Zuyt-Bevelant omme te weten of men die soude mogen onderhouden desen winter omme die ten toecommende zomer te dycken; ende van daer heeft hem de voors. rentmeestere gevonden tot Gent bij onser genadige vrouwe de coninginne omme aldaer te doene syn rapport van synder voors. commissie, ende heeft aldaer gevonden de Staten slants van Zeellant, ontboeden ende vergadert om taccorderen de beede, dewelcke naer veele diverssche communicatien met grooter zwaricheyt aldaer gheaccordeert wiert. In welcke voors. reysen de voors. rentmeestere gevaceert heeft XLVI daegen ten gewoenlycken pryse van tweendertich stuvers sdaechs, blyckende bij ordinancie van die van der Financie in date den XXV^en^ octobris anno XV^C^ driendartich, geteyckent Ruffault, tsaemen [met] de voors. missive hier overgelevert; dus hier de voors. somme van 73 lb. 12 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 159, f. 134v-135.*

De aanwezigheid van de rentmeester van Beoosterschelde, Hendrik van den Werve, en van de pensionaris Guillaume Bardaille blijkt uit rekeningposten opgenomen onder nr. 1633.

e *30 augustus, Gent. – Landvoogdes Maria van Hongarije accepteert de voorwaarden waaronder de Staten van Zeeland zich bereid hebben verklaard op te brengen een bede van 30.000 lb. per jaar gedurende vier jaren, welke som gevonden zal worden door de heffing van 15 groten steenschietens en 3 groten bij de breedte van elk gemet gedurende die vier jaren, en een bede van 6000 lb., welke som gevonden zal worden door een kapitale omslag gedurende twee jaren.*

Alzoo de Key. Ma.^t^ in de maendt van februario XV^C^ dertich stijl van Hollandt [*1531*] de drye Staten slants van Zeelandt voor zijn leste vertreck naer den Duytsschen lande hadde doen vergaderen binnen der stadt van Bruessele,[1] aen den voorn. Staet verzoeckende dat

zij om te helpen subvenieren in zijnen zwaeren laste ende affairen zijnder Majestaeyt zouden accorderen die continuatie van der bede van 30.000 lb. van 40 grooten tpondt tsjaers voor den tijt van vijfve jaeren, beghinnende ter expiratie van der bede doen loopende in Zeelandt, twelcke zichtent den voorn. van den Staten van nyeuws geheyscht es geweest, daerop zij tot noch toe egeen absolute antwoorde gegeven en hebben, mits doccupatie die zij gehadt hebben toecommende van den twee groote inundatien, gecommen deen den 5^{en} in novembre XV^{C} daertigh ende dandere den 2^{en} in dezelve maent XV^{C} tweendertigh, ende hoewel dat de voorn. Staten tot twee ofte drye diverssche reysen communicatie daerop binnen Zeelandt gehouden hebben gehadt, ende dat Prelaet ende Edelen huerluyder advys, den steden van Zeelandt oeck daertoe geroupen, verclaert hadden, zoo en hebben de voors. gedeputeerden van den steden egeen finale antwoorde gebracht up tvoors. advys van den voorn. Prelaet ende Edelen, anders dan die van Middelbourgh, verclarende dat zij huer rapport van dese bede zelve mondelinge der voors. Key. Ma.^{t} doen zouden, zulcx dat zij meenden ende hoepten zijnder voors. Ma.^{t} daermede tevreeden te stellen, ende die van Ziercxzee, Reymerzwale, Goes ende ter Thoolen, begeerende daermeede svoors. lants van Zeelandt der voors. Key. Ma.^{t} te kennen te mogen gheven, ende alzoo de voors. Prelaet ende Edelen representerende de twee van den drien Staten svoors. landts van Zeelandt, considerende de groote zware affairen der voors. Key. Ma.^{t}, nyet jegenstaende die grooten lasten svoors. landts van Zeelandt, hebben overeengedragen der voors. Key. Ma.^{t} te accorderen ende accorderen voor den tijt van vier jaeren, teerste beginnende tsint Jansdage decollatio [*29 augustus*] XV^{C} XXXII^{tich} lestleden, jaerlicx een bede van 15 grooten steenschietens ende drye grooten bij der breede, up elck gemet landts over al Zeelandt ten vollen schoote staende, tvrije medegaende.

Ende alzoo de gewoonlijcke termijnen van den schote van den jare XXXII^{tich} verschenen ende overstreken zijn ende onbetaelt staen, zoo zullen de voorn. Staten tschot van dyen jaere moegen betalen binnen drye jaeren naestcommende mit ghelijcke porcien, te weeten een daerdendeel te Kersmisse in dit jegenwoordich jaer dryeendertigh, tII^{en} deel anno XV^{C} XXXIIII, ende het daerde leste daerdendeel anno XV^{C} XXXV, van welcken penningen de rentmeesters van Bewesterschelt ende Beoosterschelt der voors. Key. Ma.^{t} rekeninghe doen zullen. Des zal dezelve zijn Ma.^{t} Prelaet ende Edelen voors. de voorn. vier jaeren geduerende jaerlicx doen betalen 4000 lb. van 40 grooten tpondt, te weeten bij den rentmeester van Bewesterschelt 3000 lb. ende bij den rentmeester van Beoosterschelt 1000 lb., om daermede te betalen de gaigen van den voors. rentmeesters van Bewest ende Beoosterschelt naer oude cousthumen, ende voorts huere officieren ende andere lasten in de plaetse van toverschot van de voors. bede daer zij tzelve uuyt plagen te betalen, ende dit al bij provisie ende zonder prejudicie van huerluyder preeminentie ende recht in den overschote van deesen ende anderen toecommende beden.

Ende dat de voors. Key. Ma.^{t} de Staten svoors. lants van Zeelandt toelegghen zal vier jaeren langh geduerende jaerlicx 2500 lb. van 40 grooten van den penningen commende van den voors. beden, omme die te employeren in avanchement van den betalingen van den renten daerinne de voors. drye Staten ende landt van Zeelandt gehouden zijn. Ende dat zijn Ma.^{t} de beschadichde ofte geinundeerde quartieren van Zeelant gracie van schote doen zal naer de schade die zijluyden geleden hebben bij den twee inundatien voors., ende dat de gracie die zijn Ma.^{t} gedaen heeft zichtent deerste ende tweede inundatien ende noch doen mochten ende daer tevooren gedaen mach hebben, commen zullen tot zijne Ma.^{t} laste, ende nyet tot laste van den lande. Behouden altijts de drye termijnen van betalingen naer elcken Sint Jansdage decollatio [*29 augustus*]. Dat oeck den een vooren den anderen meer nyet gelden en zal, mede dat de voors. Key. Ma.^{t} de voorn. geleyde penningen zal doen innen tzijnen coste naer ouder cousthume, ende dat de rentmeesters van Bewest ende Beoisterschelt der voors. Key. Ma.^{t} zullen moegen betalen mit bereden resten alle naer ouder gewoonte.

Des zal mijne genadige vrouwe die coniginne douaigiere van Hongerien, van Boheme

etc., regente ende gouvernante van haerwaertzover, ofte yemandt van den bloede uuyten name ende van weegen der voors. Key. Ma.t, comen upte gront ende airde van Zeelant omme zijnre Ma.t de voorn. bede van continuatie ende geleyde penningen van vijfthien grooten steenschietens ende drye grooten bij der breede volgende de kuere van Zeelandt mit mannen vonnisse desselfs landts te doen anwijsen gelijck dat behoort, ofte bij gebreke van dyen zoude tvoors. consent geacht weesen voor nul ende van gheender waerden.

Ende om dies wille dat de voors. Key. Ma.t binnen de voors. vier jaeren mits die gracie bij zijnder Ma.t gedaen luttel oft nyet veele ontfangen en zal van tvoors. schot, mits welcken zijnder Ma.t den Staten van den voors. lande zeer qualijck zouden moegen assisteren in huere groote ende zware laste van schulden daer zij inne zijn, soo consenteren Prelaet ende Edelen voors. tot ontlastinge van der voors. Key. Ma.t dat men heffen zal bij capitalen ommeslage over al tplat landt van geheel Zeelandt de somme van 6000 lb. van 40 grooten eens, te betalen in twee jaeren, te weeten Kersmisse anno XXXIIItich ende XXXIIIItich, bij gelijcke porcie. Ende alzoo tquartier van Bewesten bij den voors. twee inundatien zeer beschadicht es, ongelijcken meer dan tquartier van Beoosten, zoo zullen de drye Staten svoors. landts van Zeelandt de voors. somme van 6000 lb. van 40 grooten ten voors. termijnen capitalijcken ommeslaen over Bewest ende Beoosten tot huerlieder discretien ende elck naer zijnen rijckdom, zonder aenschouw te nemen dat tquartier van Beoisten in gelijcken capitalen ommeslagen nyet meer en plach te contribueren dan tdaerde paert.

Ende wes ter causen van deesen accorde geschyet zoude moegen weesen contrarie de kuere ende privilegie svoors. landts van Zeelant, dat tzelve zij zonder prejudicie ende nyet getogen en zal worden in consequencie. Verzoecken Prelaet ende Edelen voorn. representerende de twee van den drye Staeten svoors. landts van Zeelant an mijne genadige vrouwe die coniginne uuyten name ende van weegen der voors. Key. Ma.t tvoors. accordt dat zij naer huer uuyterste vermoegen gedaen hebben over danckelijck te willen accepteren ende henlieden acte verleenen alst behoort. Ende doende dit consent ende accordt van beden in der manieren vooren verhaelt.

Die gedeputeerde van den steden van Middelbourgh, naerdyen zij der coniginnelijcker Ma.t verthoont hadden die groote, verderffelijcke schade ende verlies twelck tquartier van Walcheren gehadt ende geleden heeft gehadt ter causen van twee leste inundatien ende anderssins, hebben verzocht dat hare Ma.t believen wilde tvoors. quartier ende eylandt van Walcheren te supporteren van der contributie der voors. bede. Presenterende nyetemin in onderstant van den schulden ende lasten slants van Zeelant ende ontlastinge van dyen hen te verwittigen tot eene gracilijcke settinge capitale die men bij nyeuwe impositie heffen zoude upten slete van wijne, bier, graen, vleysch ende andere lijftochten die binnen den steden ende plattenlande gesleten zullen worden, ende dit ter tijt toe dat tvoors. landt van Zeelandt machtich weesen zal der voors. Key. Ma.t te moegen dienen bij anderen manyeren, hem des nochtans gedragende ter discretie van der voors. Coniginnelijcke Majesteyt.

Als van die van Ziercxzee, die gedeputeerde derzelver stede oeck present weesende als tvoors. accordt van den Prelaet ende Edelen geschyede, hebben naer zekere remonstrancie bij henlieden gedaen, geconsenteert dat die voors. bede van 30.000 lb. ten voorn. prijse voor den tijt van drye jaeren, daeraf deerste daerde jaer verschenen es tsint Jans decollatio [*29 augustus*] in dit jegenwoordich jaer XVC dryeendertich lestleden, gegeven ende upgebuert zal worden bij der breede upte schotbarige gemeten, nemende de groote naer gelande ende zoo die zal bevonden worden geweest te zijne voor die inundatie van den jaere daertich, dat die Key. Ma.t dragen ende tot zijnen laste nemen zal die defalcatie van den bezouten landen, mitsgaders die gracie gedaen ende te doen den ingesetenen derzelver, ende metten penningen van den voors. beden betalen den voors. termijn van drye jaeren duerende die renten ende commeren loopende ten laste van den voors. lande van Zeelandt, daervooren zijne voors. Ma.t ende tvoors. landt staende verobligeert ende verbonden, ende dat die settinge extimatie ende calculatie zal worden gedaen zoowel bij dyen van den steden als anderen van alzulcke somme van penningen als men tot furnissemente van den voors.

beden van 30.000 pond ende nyet meer zal bevinden, behouvende emmers zoo naer alst moegelijck zal weesen. Ende indyen yet daervan resteerde, datzelve rest ende overschot bij dyen van den voors. Staten geemployeert ende besteet zal worden tot ontlastinge van den voors. renten. Verzoeckende de voorn. gedeputeerde van Ziercxzee dat der voors. coniginnelicker Ma.[t] believen wille, conscideratie nemende upten miserabelen staet ende groote armoede weesende in tlandt van Schouwen, dese huere presentatie danckelijck te nemene, afslaende die andere lasten ende condicien, zoo bij den voors. Prelaet ende Edelen als bij den gedeputeerden der voors. stede van Middelbourch geproponeert ende voortgestelt.

Ende van weegen der stede van der Goes is insgelicxs versocht geweest dat, in consideratien van den grooten verliese ende bittere scaeden die zij bij den voors. twee leste inundatien gehadt ende geleden hebben, hen te willen supporteren ende verdragen van der contributien der voors. beden, want zij mits den redenen voors. nyet machtich en zijn te gelden ofte te betalen.

De voorn. mijne genadichste vrouwe de coninginne, aenhoort hebbende alle tgene des voors. es, heeft het accordt van Prelaet ende Eedelen voors. in der vougen ende manieren zoot hiervooren bij denzelven twee Staten verhaelt es geaccepteert ende aenvaert, gheloovende in princesselijcken woorden bij deesen alle die condicien van deser acte te onderhouden; verclarende voirts zoo verre het noodt zij, wes ter causen van deesen zoude moegen geschyet zijn jegens ende contrarie der voors. kuere van Zeelandt, dat tzelve zij zonder prejudicie ende nyet getogen en zal worden in consequentie.[2]

Aldus gedaen binnen der stadt van Ghendt, den naestlaetsten dach van augusto int jaer XV^{C} drieendertigh.

Aldus geteyckent Marie, ende beneden bij den audiencier, mij jegenwoordich Pensart.

Ende stondt noch onder ghescreven: Ghecollationneert jegens zijn originael ende accordeert bij mij, Bardaille.

– Origineel: ZA, Prelaat en Edelen nr. 29 (verloren gegaan in 1940). – Afschriften: ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1122, f. [1]-[4v] (door J. de Jonge, naar een kopie door G. Bardaille); ibidem nr. 390, f. 1-3 (opschrift: Copie van den consente van der beede van 15 gr. steenscietens ende 3 groten van der beeden[a] voir IIII jaeren, ingaende sint Jan decollatio [*29 augustus*] XV^{C} XXXII, ende van eene capitale settinge*); ZA, Prelaat en Edelen nr. 93, f. 1-3v; (17e eeuw) ZA, Rekenkamer A nr. 456, f. 134-137v (opschrift:* Acte van eender bede van 15 grooten steenschietens ende drij grooten bij der breede voor den tijt van drije jaeren, waeraff XXXV het leste derde jaer es, uuyt welcker bede wordden Prelaet ende Edelen gereserveert vierduijsent ponden jaerlijcx in de plaetsse van den surcroijse, sonder prejudicie nochtans van dijer geconsenteert bij Prelaet ende Edelen alleene*). – Druk: Boxhorn, Chroniick Zeelandt II, p. 434-438; Harthoorn, Rekening 1533, p. 5-8 (naar het afschrift in ZA, Rekenkamer I B-O nr. 390). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 112, nr. 233; idem, Rekeningen, p. 341, nr. 722.*

10 september. – Keizer Karel v benoemt de heer van Beveren, admiraal van de zee, tot zijn gemachtigde om van de leenmannen van Zeeland te verzoeken de bede van 15 groten steenschietens en 3 groten vij de breedte van elk gemet toe te wijzen. – Origineel: ZA, Prelaat en Edelen nr. 27 (verloren gegaan in 1940). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 113, nr. 234.

Den voorn. boode [*Bouwen Jansz., gezworen sergeant van Beoosterschelde*] betaelt voor het ommedragen ende condigen ten gecousthumeerden plaetsen zeker ander des voors. rentmeesters [*Hendrik van den Werve*] placcaet in date den XVIII[en] dach van septembri anno XV^{C} XXXIII, innehoudende eene dachvaert in Duvelandt bij den heere van Beveren, dienende upten XXIII[en] dach derzelver maent van septembri, om het anwijsen van der geconsenteerder bede van 15 grooten steenschietens ende drie grooten bij der breede, bij den Staten slandts van Zeelandt der Key. M.[t] alsdoen gedaen, breeder blijckende bij

denzelven placcate, dat men hier overlevert, zijn gewoonlijck loon van 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 956, f. 61v.*

24 september, Duiveland. – De edelen en leenmannen van Zeeland wijzen in tegenwoordigheid van Adolf van Bourgondië, gemachtigde van de keizer, vonnis dat de Staten van Zeeland op zullen brengen de bede van 15 groten steenschietens en 3 groten bij de breedte van elk gemet gedurende vier jaren.

Alzoe vanweghen der Key. Ma.t gezonden es gheweest zekere opene brieven van commissie up hooghe edele ende moghende heere, heere Adolff van Bourgoingnen, admirael van der zee etc., in daten den Xen dach van septembre XVC driendertich, ondergeteyckent G. Pensaert, by denwelcken de voirn. K.Ma.t gecommitteert ende ghedeputeert heeft de voirn. heer van Beveren hem te transporteren up den gront ende eerde van Zeellandt, ende vanweghen der voirn. K.Ma.t vierscare te maecken ende te bannen ende de adjudicatie van den accoirde aen leenmannen van Zeellandt vanweghen zijnder magesteyt te verzoucken ende dit aen te nemen ende accepteren naer uuytwijsen der acte van den voirs. accorde, de ghewoonlicke solempniteyten daerinne gheobserveert; ghevende de voirn. heere van Beveren macht ende hem auctoriserende met des daeraen cleeft, oft de voirn. Key. Ma.t in persoone ghedaen hadde, als tzelve al breedere blijct by de voirn. commissie etcetera.

Achtervolghende welcke commissie zoe heeft de voirn. heere van Beveren uuyter name ende vanweghen der voirs. Key. Ma.t verzocht an den stadthoudere van den schoudt van den hooghen banne vierschare te bannen vanweghen der Key. Ma.t, ende aen leenmannen der graefflicheyt van Zeellandt voirn. in presentie van eenighe van den ghedeputeerden van den steden van Zeellandt de adjudicatie van den accorde, ghedaen der voirs. Key. Ma.t binnen der maendt van ougst lestleden binnen zijne stadt van Ghendt, van vijfthien grooten steenschietens ende drie grooten by der breedde up elck gemet landts over al Zeellandt ten vollen schote staende, tvrye medegaende, voir den tijt van vier jaren, ende dat al naer inhoudt ende volghende dacte daervan wesende.

Naer welck verzouck ende de vierscare gebannen wezende, soe es by leenmannen der voirn. graefflicheyt, wezende in Duvelandt, gront ende eerde van Zeellandt, ter maninge van den schout, in presentie ende jeghenwoirdicheyt van den voirn. hooghen ende moghenden heere Adolff van Bourgoingnen als vanweghen der Key. Ma.t daertoe gheauctoriseert, by de leenmannen der voirs. graefflicheyt by monde van Cornelis van den Abeele, een van den edelen van Zeellandt, met gevolge van leenmannen, alzulcke vijftien grooten steenschietens ende drie grooten by der breedde, als de Key. Ma.t geaccordeert was in de maendt van ougst XVC driendertich lestleden binnen der stadt van Ghendt voor den tijt van vier jaren, eerst beghinnende decollatio Johannis [*29 augustus*] tweendertich lestleden, volghende tinhouden van der acte van den accoorde, ghewezen stedevaste ende ghestade, upte conditien in de acte hierboven begrepen ende verclaert.

Actum in Duvelandt den vierentwintichsten dach van septembre XVC driendertich.

Ondergescreven: My jeghenwoirdich, ende gheteyckent: A. Blanckaert.

– Origineel: bijgeschreven op ZA, Prelaat en Edelen, nr. 29 (verloren gegaan in 1940). – Afschrift: (door A. Blankaard, naar het origineel) ZA, Rekenkamer I B-O nr. 390, f. 3-3v; ibidem, Prelaat en Edelen nr. 93, f. 3v-4. – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 113, nr. 235; idem, Rekeningen, p. 341, nr. 723.

a *Aldus hs.*; *lees* breedde.

1 Zie hierboven nr. 1611.

2 De problematiek betreffende het opbrengen van beden en subventiën, niet alleen ten voordeele van de keizer, maar ook tot ontlasting van de schulden en tot defensie van het land, van welke niemand vrijgesteld behoort te zijn, komt ter sprake in een ongedateerd verzoekschrift van de regering van Middelburg aan de keizer, waarin wordt gevraagd dat de parochies die beweerden exempt te zijn hun titels en munimenten, waarop zij die vrijstelling baseren, in handen stellen van

de rentmeester Bewesterschelde of van commissarissen, waarop zij naar bevind van zaken tot betaling van geschot zullen worden gedwongen. De lasten drukten immers dubbel op de ingelanden van de wél bijdragende parochies, 'alsoe tviors. landt van Zeellandt, twelck hier voirtijds plach te contribueeren in alle de voirs. subventien, ongelycke grooter geweest heeft voir de inundatien dant nu is' (GA Middelburg, Register 'Bysonderheden meest de stad concernerende', nr. 15d, verloren gegaan in 1940; vermeld, ad 'circa 1534?': De Stoppelaar, *Inventaris,* nr. 1539).

1635 1533 DECEMBER 2-5, MIDDELBURG

a *29 november. – Pierre Rutinck, klerk van de rentmeester van Bewesterschelde, verzoekt namens deze de rentmeester Hendrik van den Werve van Beoosterschelde om op 30 november te Middelburg te komen beraadslagen over de omslag van de kapitale zetting. – Origineel: ZA, Prelaat en Edelen nr. 172 (verloren gegaan in 1940). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 114, nr. 239.*

b Ole Pietersz. betaelt om gereyst te zijne geweest mit brieven van deesen rentmeester [*Hendrik van den Werve*] an den rentmeester van Sint Martinsdijck, hem insinuerende eenen dachvaert tot Middelborch upten II^en^ decembris XV^C^ XXXIII nopende die taxatie ende smaeldeelinge van der capitale settinge, blijckende bij zijne quictancie[1] up de responsmissive gestelt, die men hier tsamen overlevert, 3 s. g. 10 gr., die maken in ponden deser rekeninge 18 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1122, f. 35v.*[2]

c Michiel van Hammeel, dees rentmeesters [*Hendrik van den Werve*] gecommitteert clercq, betaelt zijne vacatien van vijf geheele dagen tot 2 s. 8 d. sdaegs, om den III^en^ decembris XV^C^ XXXIII svoors. gereyst te zijne geweest in den naem van mijne heere den rentmeestere zijnen meester mitten gedeputeerden van Ziercxzee ter voors. dachvaert tot Middelborch, ende aldaer mitten gedeputeerden van mijne heere den Prelaet ende Edelen van Zeelandt geprocedeert ter taxatie van der voors. capitale settinge, bezonder van der quote ende porche van Beoosterschelt over den ersten II^en^ termijn, verschenen Kersmisse XV^C^ XXXIII; beloopende de voors. V dagen ten prijse als boven in ponden deser rekeninge 4 lb. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1122, f. 35v-36.*[3]

e *5 december. – Gecommitteerden van Prelaat en Edelen van Zeeland stellen in tegenwoordigheid van de gemachtigde van de rentmeester van Beoosterschelde het aandeel van de dorpen en parochies vast in de eerste termijn van de kapitale zetting van 6000 lb. – Origineel: ZA, Prelaat en Edelen nr. 172 (verloren gegaan in 1940). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 114, nr. 241.*

19 december. – Adolf van Bourgondië verzoekt Hendrik van den Werve, rentmeester van Beoosterschelde, om de dijkgraaf en gezworenen van Oosterland niet verder lastig te vallen over de opbrengst van de kapitale zetting. – Origineel: ZA, Prelaat en Edelen nr. 172 (verloren gegaan in 1940). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 114, nr. 243.

5 januari 1534. – 5 Deniers over Schouwen gevordert over een extraordinaris bede. – *GA Schouwen-Duiveland, Oud-archief Zierikzee, Extract-resoluties 1528-1548.*

Bouwen Jansz., dees rentmeesters gezworen dienaer, betaelt bij zijne quictancie, die men hier overlevert, om overal de dorpen in Beoisterschelt gedragen te hebben gehadt de besloten missive, elckeene huere quote ende porcie van den voorn. eersten tweeden termijn, de somme van 14 s. 2 d., qui valent in ponden deser rekeninghe 4 lb. 6 s.[4]
Jan van Waerdenborch betaelt bij zijne quictancie, die men hier overlevert, omme gedragen te hebben gehadt den gerechte van Sint Martinsdijck ende Scharpenisse anderwerf brieven van hare quote ende portie van der voors. capitale settinge volgende tappoinctement van den hove 18 s.

Den voorn. Ole Piersz. noch betaelt om mit brieve van advertissement gesonden te zijne geweest anderwerf an die van Vossemare, innehoudende eyntelijck dat zij hare quote ende porcie van der capitale settinge upbringen zouden, ofte ten minsten ten brieven van ontlastinge van den hove ofte anders, 18 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1122, f. 36-36v.*

1 Voor die quitantie, d.d. 30 november, zie Fruin, *Prelaat en Edelen*, p. 114, regest nr. 240.
2 Een post met dezelfde inhoud, in enigszins andere bewoordingen, staat in ZA, Prelaat en Edelen 203, f. 8v-9.
3 Een post met dezelfde inhoud, in enigszins andere bewoordingen, staat in ZA, Prelaat en Edelen 203, f. 8v.
4 Voor die quitantie, d.d. 10 januari 1534, zie Fruin, *Prelaat en Edelen*, p. 114, regest nr. 244. Hier ook een quitantie van 26 januari 1535 vanwege het verkondigen van de tweede termijn van de kapitale zetting (regest: ibidem p. 117, nr. 263).

1636 1534 JULI 8-13, MECHELEN

a Den voorn. rentmeester [*Hendrik van den Werve*] betaelt zijne vacatien van XVI geheelen dagen, ten pryse voors., diewelcke hij gevaceert heeft om achtervolgende der voors. coniginne missive hem gevonden gehadt te hebbene mit myn heeren van der Financie, om mit henlieden te communiceren up tfeyct ende die difficulteyten ende zwaricheyden bij mynen heer den grave van Bueren gedaen over tconsent van den Leden van Zeelandt, breeder blijckende bij de ordonnancie van den tresorier Ruffault in date den XXVI^en^ junij XV^C^ XXXIIII, die men hier mit de voors. missive tsamen overlevert; beloopende de voors. XVI dagen in ponden deser rekeninge ter sommen van 22 lb. 8 s.[1] – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 957, f. 66v.*

b Denselven [*Daniel*] Marcka gelijcke veerthien scellingen grooten Vlaems over dat hij ommegedragen heeft over al Bewesterscelt daer men gewoenlick es publicacie te doene een andere placcaet van desen rentmeestre [*Adolf Herdinck*] in daten den XXI^en^ junij anno XV^C^ XXXIIII, inhoudende dat de Staten slants van Zeellant huere gedeputeerde scicken souden den achsten julli binnen Bruessel oft daer onse genadige vrouwe alsdan wesen soude, omme taenhooren tgunt dat hemluyden van huere genaden verthoont ende verclairt sal worden, breedere blijckende bij den voors. placcate tsamen de missive van onse genadige vrouwe daeraen gehecht, ende quitancie van den voorn. Marcka hier overgelevert; dus hier de voors. 14 s. grooten, valent hier 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 160, f. 135v-136.*

Den voorn. bode [*Bouwen Jansz., gezworen dienaar en sergeant in Beoosterschelde*] betaelt voor het ommedragen ende condigen ten gecousthumeerden plaetsen zeker des rentmeesters placcaet in date den XXVII^en^ junij XV^C^ XXXIIII achtervolgende der conighinne beslotenen brieven, innehoudende eene dachvaert neffens de conighinne den VIII^en^ dach julij daeran, om te comuniceren ende voorsien up zekere noodtelijcke zaicken nopende twelvaren van deesen landen, breeder blijckende bij denzelven placcate ende missive, die men hier overlevert, zijn gewoonlijck loon van 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 957, f. 65.*

e *Ook aanwezig te Mechelen waren gedeputeerden uit Holland. Zie hun verslag van de bijeenkomst van 12 juli met de koningin, de kardinaal van Luik, alle* den groten heeren van dese landen mitte Financie ende andere notable personaigen, *waarbij is gesproken over het bestand met Lübeck, het beleg van de anabaptisten te Munster, de munt, de generale unie van alle landen, en de import in de landen van herwaartsover van Spaanse wol. De dag erop kreeg elk de propositie op schrift; de Hollanders vertrokken 14 juli. – Register Holland I, p. 419-423.*

1 Het is niet bekend wanneer dit overleg, waarin sprake is van de Leden van Zeeland, plaats heeft gevonden; de post is onder deze dagvaart geplaatst vanwege de datering van de ordonnantie van de tresorier-generaal.

1637 1534

e Desen rentmeester [*Hendrik van den Werve*] denwelcken metten rentmeestere van Bewesterschelt, wijlen Adolff Herdinck, bij den Staten des lants van Zeellant, in den jare XV^C^ vierendertich tsamen vergadert wesende, toegeleyt es geweest voor eene gratuyteit in recompense van zekere diverssche extraordinarise diensten denselven lande ghedaen geduerende de twee inundacien van den jare XV^C^ dertich ende tweendertich, de somme van twaelfhondert ponden van 40 grooten, die de gedeputeerde van Zierixee int consenteren expresselick bespraken ende verclairden dat desen rentmeestere daeraf genyeten soude zijne porcie van een vierendeel; waeromme hij alhier bringt ende couchiert voor zijne porcie nair advenant der grootte van der contribucie des quartiers van Beoisterschelt tvoorn. vierendeel, bedragende 300 lb.[a] – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 171, f. 18.*

a *De post is gecancelleerd. In de marge tekende de Rekenkamer aan:* Zoe men niet en bevindet den rentmeester Adolf Herdinck eenige gratuiteyt gegeven te wesen, daer desen rentmeester inne begrepen is, voir een vierendeel, wert hier dese partie bij ordonnantie van mynen her[e]n (?) geroyeert.

1638 1535 JULI 8, MIDDELBURG

b Denselven [*Daniel*] Marcka gelijcke veertien scellinghen grooten Vlaems van dat hij ommegedraghen heeft over all Bewesterschelt dair men gewoonlijcken es publicatie te doene een ander placcaet van den rentmeester [*Adriaan van den Heetvelde*] in date den V^en^ july anno XV^C^ vivendertich, inhoudende hoe dat den voorn. rentmeester die van den Staten adverteerde heur gedeputeerde te zenden binnen der stede van Middelburch den VIII^en^ dach der voors. maent july omme aldair te concluderen ende tsamen te sluyten tgundt zijlieden den XV^en^ derzelver maent de coninginne ter antwoirde geven zouden op zekere articulen beroerende de vereenighe van den lande van herwaertsover hemluyden bij missive van den coninginne overgezonden, bredere int voors. placcaet verclaert, twelc men hier met quictancie van den voorn. Marcka overlevert. Dus hier de voirs. 14 s. gr. Vlaems, valent 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 170, f. 168v.*[1]

Den voirn. boode [*Bouwen Jansz., dienaar en sergeant van Beoosterschelde*] van dat hij noch ten voorn. gecoustumeerde plaetsen ommegedregen ende gecondicht heeft een ander des rentmeesters placcaet in date den VI^en^ julij XV^C^ XXXV, innehoudende eenen dachvaert van den Staeten van Zeellandt upten VIII^en^ julij daernaer tot Middelbur[c]h, omme tsamen te communiceren de voors. poincten ende articlen daeraf int naeste voirgaende article mencie gemaect es,[2] ende ten dage van der dachvaert te Mechelen dienende der coninginne eene eendrachtelicke antwoorde te doene etc., breedere blijckende bij denzelven placcate metter missive van meestere Pieter Ruijtinck, houdende de rekeninge van den rentmeesterschip van Bewesterschelt, die men hier tsamen overlevert; ende mitsdien den voirn. bode betaelt zijn voors. loon van 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 958, f. 69*

1 Deze post bevindt zich in de rekening over 1536.
2 Zie voor die voorafgaande post onder dagvaart nr. 1639 hierna.

1639 1535 JULI 15-AUGUSTUS 3, MECHELEN

a *15 juli.* – Deliberatie over de unie van alle de landen van herwaarts over, bij keijser Carel voorgeslagen. – *GA Schouwen-Duiveland, Oud-archief Zierikzee, Extract-resoluties 1528-1548.*

b Denzelven [*Daniel*] Marka ghelicke veerthien schellingen grooten over dat hij ommegedragen heeft over al Bewesterschelt daer men gewoenlicken es publicatie te doene een ander

placaet van dezen rentmeester [*Adolf Herdinck*] in date den XXI^en^ in junio anno voorseyt, inhoudende dat onse genadige vrouwe coninginne van Hongarien, regente etc., dezen rentmeester bij huer genadige missive belast den Staten van den lande van Zeellandt Bewesterschelt te doen vergaderen ende zenden huer gedeputeerde den XV^en^ van julio tot Mechelen, aldaer een generaele dachvairt van allen den landen gehouden wiert nopende zeker puncten ende articulen, bijzonder angaende de vereenige van den voors. lande ende de welvairt die daeruuyt spruyten zoude, mitsgaders op tstuck van der munten, volgende zeker memorie roerende de voors. uniteyt bij haerder genadige overgesonden, omme te bat dairop te advyseren ende delibreren, hier overgelevert mitsgaders tvoors. placaet, de missive van de voors. coninginne ende quytancie van den voorn. Marka; dus hier de voors. 14 s. grooten Vlaems, valent hier 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 161, f. 129-129v.*

Den voirn. boode [*Bouwen Jansz., dienaar en sergeant van Beoosterschelde*] van dat hij noch ten plaetsen gecoustumeert [a] een placcaet van desen rentmeestere [*Hendrik van den Werve*] in date den XIX^en^ junij XV^C^ XXXV, innehoudende eenen dachvaert te Mechelen up den XV^en^ dach van julio daernaer, omme antwoorde te geven op de proposicie ende verclaringe van zekeren poincten ende articlen bij haere genade in de maent van julio XV^C^ XXXV allen den Staten van den landen alsdoen vergadert wesende gegeven, noopende de welvaert, ruste ende verzekerheijt van denzelven landen etc., breedere blijckende bij denzelven placcaete, dat men hier overlevert; ende mitsdien denzelven boode betaelt zijn gewoonlick voors. loon van 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 958, f. 68v-69.*

c *Afgevaardigden van Middelburg reisden naar de dagvaart te Mechelen* roerende de unie ende vereeninge van allen deesen Nederlanden, midtsgaders tonderhoudt van zeecker volck van wapene, soe te peerde als te voete, tot bescermenisse van den zelven lande midt oijck regel ende ordinancie te stellen opt stuck van der munte. – *Kesteloo, 'Stadsrekeningen Middelburg' III, p. 406-407.*

Item IIII stoopen Rijnswijns gepresent den heeren van Ziericxze, cost ut supra [elc gelte 15 groten], 7½ s. – *ARA Brussel, Rekenkamer 41313 (stadsrekeningen Mechelen, 1 november 1534-31 oktober 1535), f. 195v.*

Item IIII stoopen Rijnswijns gepresent die van Hamsterdamme, IIII die van Dordrecht ende IIII die van Delft, ende die van Middelborch IIII,[b] cost ut supra [elc gelte 15 groten], 30 s. – – –.
Item IIII stoopen gepresent die van Rotselaer, IIII der stadt van Leyden, IIII der stadt van der Gouwen, II die van Rummerzwale, II die van der Goes, ende noch II gelten den schermers, cost ut supra, 32½ s. – *Ibidem f. 197.*

e *29 juli, Mechelen. – De regering van Middelburg verzoekt de koningin-regentes te willen bepalen of de rentmeester-generaal al of niet gehouden is cautie te stellen voor de renten, waarvoor de stad Middelburg zich ten behoeve van het land heeft verbonden.*[1]
De gedeputeerden van Middelburg voeren aan dat het niet hun mening is avoir caution particuliere des rentes, dont ilz prestent leur s[c]eau et suereté leur est donné pour leur indempnité, *maar dat de stad zich in 1523 en 1529 had verbonden voor zekere renten ten behoeve van Zeeland* et pour l'indempnité desquelles a esté dit que certaine ayde extraordinaire se levroit sur icelluy pays tant pour le courant, que pour le rachat, dont Adolf Hardinck auroit la recepte et en rendroit compte au pays. *Voorts tonen zij aan dat Herdinck, die de buitengewone subsidie had ontvangen, evenwel sinds 1523 in gebreke was gebleven het beloop van de renten te betalen,* tellement que leurs bourgeois en sount journellement poursuyz et arrestez,[2] *terwijl hij ook geen rekening had willen doen; dit was dan ook de reden van hun remonstrantie, en zij verlangen cautie van Herdinck. Zij wijzen erop dat die buitengewone renten jaarlijks 5000 gulden belopen, en dat voor de aflossing 80.000 gulden*

nodig zou zijn, zonder de achterstallen; door de wanbetaling zou de stad haar krediet verliezen en allicht later zelf moeilijk geld op rente te leen kunnen krijgen. – GA Middelburg, Register 'Bysonderheden meest de stadt concernerende', nr. 11b en 11 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 1579 en 1580.

Ook aanwezig waren Hollandse gedeputeerden. Uit hun verslag: Die van Vlaenderen hebben enige communicatie gehouden tot Gent ende groote zwaricheyt gemaect, zoedat zy eerst tot Mechelen gecommen zyn den 25 july, bringende negatyf opten drie pointen van der dachvaert, als de unie, onderhoudt van knechten ende paerden ende de geregeltheut van der munte; waeromme de coninginne hemlieden belast heeft andermael beter rapport te doene. Intsgelicx die steden van Brabant, gehoirt hebbende opten voirsz. drie poincten d'opinien van den prelaten ende eedelen, hebben oick vertreck genomen. – – –.
Item 's maendachs den 2 augusti heeft de coninginne die Staten van allen den landen in 't hof doen vergaderen 's morgens voir ses uuyren, ende heeft elck lant apart gehoirt, sonder te observeren ordere. – – –. Na middage zyn alle die Staten wederomme in 't hof opte capelle vergadert, ende de coninginne, verselscapt mit den heeren voirsz. [*de heren van Buren, Bergen, Beveren en die van de Financie en de Geheime Raad*], heeft by monde van den byscop van Palerme doen seggen dat zy elck lant apart gehoirt hadde ende nyet anders verstaen en conde dat dat zy allegader consenteerden in de unie ende eendrachticheyt, daeraf zy hemlieden bedancte. – – – *(over de munt zullen deskundigen worden geraadpleegd; de krijgsknechten worden verder niet besproken).*
Den derden augusty, dat es 's anderendaechs, sijn die gedeputeerden gescheyden. – – –. – *Register Holland I, p. 447-452.*

a *Hier ontbreken wel de woorden* ommegedragen ende gecondicht heeft *hs*.
b ende die van Middelborch IIII *bovengeschreven*, *waarbij ook het bedrag werd verbeterd van 22½ s. tot 30 s.*
1 Het is niet zeker of deze actie van de Middelburgse gedeputeerden nog in het kader van de onderhavige dagvaart geschiedde.
2 Dat dit werkelijk gebeurde blijkt uit een besluit van de Middelburgse raad en wet van 5 november 1534, dat wanneer poorters of hun goederen in Vlaanderen, Brabant of elders worden gearresteerd op verzoek van rentehouders die ten achteren zijn aan het land van Zeeland, men in dat geval 'tegen de onderzaten van *Prelaat en Edelen* useeren zal van contra-arrest' (GA Middelburg, Register ten Rade 12 oktober 1532-9 oktober 1545, p. 35 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, *Inventaris,* nr. 1563). Al eerder, op 22 mei 1534, had Maria van Hongarije, beschikkend op een rekest van de steden van Zeeland met het verzoek dat de rentmeester Adolf Hardinck gelast zou worden de achterstallige renten te betalen die door Zeeland tot en met het jaar 1532 waren verschuldigd, alsmede op een rekest van *Prelaat en Edelen* 'affin que ordre et provision feust mise sur le payement et furnissement desd. rentes', bevolen dat commissarissen de zaak zouden onderzoeken en maatregelen zouden treffen. Enige tijd later, op 31 juli, verordonneerde de regentes dat hetzij Prelaat en Edelen, hetzij de rentmeesters Bewester- en Beoosterschelde binnen twee maanden de achterstallige renten ten laste van Zeeland zouden afbetalen, tot en met het jaar 1532, welke akte op 12 augustus daarna door de keizer was bekrachtigd; uit de laatste akte blijkt tevens dat het gaat om renten verkocht door Prelaat en Edelen en de steden Middelburg, Zierikzee, Reimerswaal en Goes. (Originelen: ibidem nrs. 380, 383 en 384 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, *Inventaris,* nr. 1553, 1559 en 1561).

1640 1536 MEI, BRUSSEL
Bijeenkomst van de Staten-Generaal, bijeengeroepen door de landvoogdes, waarbij zij verzocht om een bede van 50.000 lb. en voorts om een nieuwe bede van 32.000 lb. per jaar gedurende zes jaren; zie hieronder nr. 1644.

1641 1536 JUNI 12-24, BRUSSEL

b Denzelven [*Daniel*] Marcka gelijcke veerthien scellingen grooten Vlaems over dat hij ommegedragen heeft over all Bewesterschelt dair men gewoonlijck es publicatie te doene een ander placcaet van desen rentmeester [*Adriaan van den Heetvelde*] in date den III^en^ juny anno XV^C^ zessendertich, inhoudende hoe dat hij zeeckere missive van der coninghinne ontfanghen hadde hem bij denzelven belastende den Staten van den landen van Zeellant Bewesterschelt te doen vergaderen ende zeynden hueren gedeputeerden binnen der stadt van Bruessel den XII^en^ juny, aldair een generaelle dachvaert gehouden wierdt nopende eenighe zaicken groottelijcken concernerende de eere van der Keyserlijcke Majesteyt ende tproffijt van zijnen landen, alsdoen verthoent bij den grave van Reux ende den heere van Praet van wegen der Keyserlijcke Majesteyt, breeder int voors. placcaet verclaert, twelck men mitter missive van der voors. coninghinne ende quictancie van den voors. Marcka tsamen hier overgelevert. Dus hier de voors. 14 s. gr. Vlaems, valent hier 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 170, f. 162.*

De voorn. boode [*Gerard Andriesz., gezworen bode in Beoosterschelde*] van dat hij noch ommegedraghen ende gecondicht heeft ten plaetsen ghecostumeert een ander des voors. rentmeesters [*Jeronimus van Serooskerke*] placcaet in date den II^en^ dach van junio XV^C^ XXXVI, innehoudende volghende der coninghinne missive, die men hier tsamen overlevert, eene dachvaert te Bruessele upten XII^en^ dach der voers. maendt, om taenhooren des alsdan vanwegen der voers. Key. Ma.^t^ gheseght ende verclaert zoude worden, derzelver Key. Ma.^t^ eere ende reputatie aengaende ende twelvaren van den lande van herwaertsover; ende mits dien denzelven bode betaelt zijn gewoonlick loon van 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 966, f. 68v.*

c Betaelt deesen rentmeester [*Jeronimus van Serooskerke*] sijne vacatien van XIII geheele daeghen tot 4 s. 8 d. Vlaems sdaechs, die hij gevaceert heeft om achtervolghende tbevel van der coninginne mitten Staten van sijn quartier, diewelcke hij heeft doen vergaderen, gecommen te zijn geweest van Ziericxzee tot Bruessele ter dachvaert met al den Staten van den lande van herwaertzover, om zekere nootlijcke affairen van den keyser concernerende, twelvaren ende de eere van zijne Ma.^t^ ende zijn voers. landen van herwaertzover, breedere blijckende bij ordonnnancie van mijnen heere den tresorier Ruffault in date den XXI^en^ junij XV^C^ ende XXXVI, die men hier overlevert; beloopende de voers. XIII daeghen ten prijse als boven 3 lb. 8 d. Vlaems, qui valent in ponden deser rekeninge 18 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 966, f. 72v.*

e Den voorn. Marcka gelijcke veerthien scellingen grooten Vlaems over dat hij ommegedragen heeft over all Bewesterschelt dair men gewoonlijck es publicatie te doene een ander placcaet van desen rentmeester [*Adriaan van den Heetvelde*] in daten den VI^en^ juny XV^C^ zessendertich, inhoudende dat omme merckelijcke redenen ende consideratien, bijzonder dat de Keyserlijcke Majesteyt naer dat hij zijn uuyterste debvoir gedaen heeft omme te onderhoudene den tractaten van peyse, voormaels tusschen hem ende den coninck van Vranckerijcke ghemaect, tegenwoirdelijck bedwongen es hem ter oirloge toe te rusten tegens denghenen die hem invaderen zouden willen, dairaen de welvaert van kerstenrijcke dependerende es, ontbiedende hieromme de voors. onser genadigen vrouwe bij huere missive van stonden aen dairvan tadverterene die van den Staten van den lande van Zeellant hemluyden ordonnerende elcken zijn quartier te draghen generale ende solempnele processie den XII^en^ der voors. maent met devote bedinghe ende anderen goeden wercken, Godt almachtich biddende voor den voerspoet van zijnder Majesteyt ende dat hij wil inspereren den kersten princen tot eendrachticheyt van payse, tot welvaert van kerstenrijcke ende exaltatie van onsen heylighen geloove etc., breeder in den voirs. placcaete verclaert, twelck men mitter missive van der voirs. coninghinne ende quictancie van den voors.

Marcka tsamen hier overgelevert. Dus hier de voors. 14 s. gr. Vlaems, valent 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 170, f. 162-162v.*

Voor het verslag van de Hollandse gedeputeerden, waaruit blijkt dat op 14 juni de propositie is gedaan: Register Holland I, p. 496-501.

1642 1536 JULI 4, 12(?), MIDDELBURG

b Den voirn. [*Daniel*] Marcka veerthien scellingen grooten Vlaems over dat hij ommegedraegen heeft over al Bewesterscelt daer men gewoenlick es publicatie te doene een ander placcaet van desen rentmeester [*Adriaen van den Heetvelde*] in date den XXVIII^en^ juny anno zessendertich, inhoudende hoe dat onse genaedige vrouwe bij heure missive[a] in date den lesten meye hiervoeren overgelevert ontboden hadde den Staeten van den lande van Zeellandt te verdachvaerden te zeynden huere gedeputeerde tot Bruessel den XII^en^ juny[b] anno voirn., twelck zulcx gedaen geweest es ende alsdoen belast wierdt heure antworde te doene teenen prefixen dage op de voirs. begeerte, volgende twelck heeft desen rentmeester bij laste van den Prelaet ende Eedelen die van den steden van Zeellandt doen vergaederen ende ontbieden te wesen binnen der stadt van Middelburch den XII^en c^ july daeraenvolgende omme metten anderen op de voirs. begheerten ende petitien van wegen der Keyserlijcke Majesteyt gedaen te delibereren ende resolutie ten prefixen dage te hove te geven, breeder bij den voirs. placcaete verclaert, twelck men hier overlevert met quictancie van den voirn. Marcka. Dus hier de voirs. veerthien scellingen grooten Vlaems, valent 4 lb. 4 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 170, f. 163.*

Den voorn. boode [*Gerard Andriesz.*] van dat hij noch ommegedraeghen ende gecondicht heeft ten plaetsen gecoustumeert een des rentmeesters[*Jeronimus van Serooskerke*] placcaet in date den eersten julij XV^C^ XXXVI, dat men hier overlevert, inhoudende een dachvaert tot Middelborch, volghende tschrijven van den rentmeester Bewesterschelt, upten II^en d^ dach derzelver maendt in de herberghe omme mitten anderen Staten van Bewesterschelt tsamen te communiceren upte petitie vanweghen der Key. Ma.^t^ hen upte dachvaert te Bruessele, onlancx daer te vooren gehouden, ghedaen etc.; betaelt zijn gewoonlyck loon van 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 966, f. 69v.*

Cornelis de Voz, gesuoren dienaer ende bode van den quartiere ende comptoire Beoesterschelt, betaelt van dat hij ommegedregen ende gecondicht heeft over al Beoesterschelt voirs. daer men gecoustumeert es publicatie te diene een des rentmeesters placcaet in date den I^en^ julij XV^C^ XXXVI mits des voirs. Pieter Ruttincx [*klerk van de rekening van Bewesterschelde*] missive, inhoudende zekere dachvaert van den Staeten van Zeellandt dienende tot Middelburch op den IIII^en^ julij voers. op de petitie van 50.000 lb. van viertich gr. Vlaems, bij de coninginne onlancx de voirn. Staten tot Bruessel vanwegen der Kei. M.^t^ gedaen; daerinne den voirn. bode betaelt zijn ordinaris loon van zeven scellingen g. Vlaems, makende in ponden deser rekeninge 2 lb. 2 s.
– *ZA, Prelaat en Edelen nr. 173, f. 20v.*

c Denzelven rentmeestere [*Jeronimus van Serooskerke*], dewelcke achtervolgende zekere missive van den voirn. meestere Pieter Ruttinck in date den naestlesten dach van junio XV^C^ XXXVI hem mitten anderen Staten van Zeellandt gevonden heeft op den IIII^en^ julij binnen der stede van Middelburch omme aldaer mitten voirn. Staeten te communiceren roerende de petitie, onlancx te Bruessel bij der coninginne vanwegen der Kei. M.^t^ gedaen, van der somme van 50.000 ponden van viertich grooten; daerinne de voirn. rentmeestere gevaceert heeft VIII dagen tot 8 s. grooten sdaechs, beloopende 3 lb. 4 s. g., makende in ponden deser rekeninge 19 lb. 4 s.
– *ZA, Prelaat en Edelen nr. 173, f. 19v.*

a *Hs.*: misse.
b *Hs.*: july.
c *Aldus hs.*; *te lezen als* IIII?
d *Aldus hs.; eveneens te lezen als* IIII (*of* III)?

1643 1536 AUGUSTUS 17-26, MIDDELBURG

b Den voorn. boode [*Gerard Andriesz.*] voer het ommedraeghen ende condighen ten plaetsen ghecoustumeert een des rentmeesters placcaet in date den XIIII^en^ dach van ougst anno XV^C^ XXXVI, dat men hier overlevert, innehoudende eene dachvaert tot Middelborch, volghende tscrijven van Adriaen van den Heetvelde, rentmeester Bewesterschelt, upten XVI^en^ dach der voers. maendt in de herberghe om tsanderdaechs taenhooren zekere difficulteyten ende zwaricheeden bevonden int accorderen van den beden onlancx daer te vooren bij den voorn. van den Staeten der voors. Key. Ma.^t^ ghedaen, daer mr. Joris Despleghem, secretaris ordinaris derzelver Key. Ma.^t^, van zijnder Ma.^t^ weghen last aff hadde hemluijden te communiceren ende te verthoonen; betaelt over zijn ghewoonlick loon van 2 lb. 2 s. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 966, f. 70v.*

Den voirn. bode [*Cornelis de Vos*] betaelt van dat hij ommegedraegen ende gecondicht heeft ten voirs. gecoustumeerden plaetsen [*in Beoosterschelde*] een ander dees rentmeesters placcaet in date den XI^en^ augusti XV^C^ XXXVI mit des voirs. Pieter Ruttincx [*klerk van de rekening van Bewesterschelde*] missive, inhoudende zekere dachvaert van de voirn. Staeten van Zeellandt dienende tot Middelburch opten XVIII^en^ augusti voers. op de zwaricheden die aldaer geopent werdden bij meester Joris Despleghem vanwegen der coninginne roerende den accorde ende consente van der ordinaris bede; den voirn. bode betaelt over zijn ordinaris loon gelijcke 2 lb. 2 s. – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 173, f. 20v-21.*

c Desen rentmeestere Jeronimus van Seroeskercke, die welcke achtervolgende de missive van mr. Pietter Ruttinck, clercq houdende de rekeninge Bewesterschelt, die men hier overlevert, hem gevonden heeft mitten anderen Staten van Zeellandt binnen de stede van Middelburch op den XVIII^en^ dach van der ma[e]ndt van augusto op de dachvaert aldaer gehouden ter presentie van meestere Joris Desplegem, gecommitteert van der coninginne omme te verthoonen denzelven Staeten van Zeellandt hoe dat haere M.^t^ niet tevreden en was van teerste accordt ende consent van der ordinaris beede tevoere geconsenteert tot behouf van der Kei. M.^t^, aldaer doe ter tijt bij dezelve Staeten geadviseert wiert deselve zijne M.^t^ te consenteren 12 gr. steenschietens ende 5 gr. bij der breede; daerinne de voirn. rentmeestere gevaceert heeft negen dagen, belopende tot 8 s. g. sdaechs: 3 lb. 12 s. Vlaems, qui valent in ponden deser rekeninge 21 lb. 12 s.[a] – *ZA, Prelaat en Edelen nr. 173, f. 19-19v.*

a *In de marge:* Tblijct bij voorgaende rekeningen van den prijs van 8 s. g. sdaechs zijnen voorsaet in officie; gepasseert.

1644 1536 AUGUSTUS 30-SEPTEMBER 5, BRUSSEL [SEPTEMBER 18, VEERE]

a *20 augustus*. – Petitie geconsenteert voor 3 jaren van 12 d. per gemet steenschietens, en 3 d. bij der breete, met nog 6 d. bij der breete, daarvan 4 d. voor 't land, en mits te onderhouden 200 man te Vlissinge, 100 te Zierikzee, en 100 ter Veere. – *GA Schouwen-Duiveland, Oud-archief Zierikzee, Extract-resoluties 1528-1548.*

c *30 augustus. – Jan Pietersz. Biscop schrijft uit Brussel aan de regering van Middelburg over allerlei zaken de defensie betreffende, en over het verschijnen van acht of meer gedeputeerden van Arnemuiden in het pontificaal te Brussel, die daar hadden gecompareerd voor commissarissen om te antwoorden op de sustenuen van Middelburg. – GA Middelburg,*

Register 'Brieven aen de stadt 1530-1549', nr. 2618 (verloren gegaan in 1940). – Vermeld: De Stoppelaar, Inventaris, nr. 1629.

e *5 september, Brussel. – Landvoogdes Maria van Hongarije accepteert de voorwaarden waaronder de Staten van Zeeland zich bereid hebben verklaard op te brengen een bede van 12 groten steenschietens en 3 groten bij de breedte van elk gemet, en een extraordinaris bede van 6 groten bij de breedte van elk gemet, waarvan 2 groten ten behoeve van de keizer en 4 ten behoeve van de Staten; beide gedurende drie jaren.*

Alzoe in de maendt van meye in dit jegenwoirdich jaer XV^{C} zessendertich up tversouck ende begeerte gedaen bij der coninginne douagiere van Honguerien, van Bohemen etc., regente ende gouvernante van desen Neerlanden, van wegen der Key. Ma.^{t} den drie Staten slants van Zeellant, alsdoen vergadert wezende binnen der stadt van Bruessel metten anderen Staten van allen den landen van herwaertsover, dat zij derzelver Key. Ma.^{t} consenteren wilden een bede van vijftichdusent ponden van veertich grooten Vlaemscher munte tpondt, te betalene Baemesse [*1 oktober*] ende Lichtmesse [*2 februari*] naestcomende, ende voorts eene nyeuwe bede van tweendertichduysent ponden tsjaers, zesse jaeren lanck durende, beginnende ter expiratie van der loopender bede, mit consente te vercoopene drieduysent ponden renten tsjaers te rembourseren tverloop ende tprincipael up de voerscreven bede van zesse jaren, om die te employeren in de betalinge van de volcke van wapene angenomen bij de grave van Nassouwee om te crancken ende te invaderen der Key. Ma.^{t} vianden in Vranckerijcke, die zonder redene oft oersaecke die oerloge begonst hebben, doende diversche overlasten ende beschadicheyt den voirs. landen ende ondersaten van herwaertsover;

diezelve drie Staten van Zeellant, naer zekere communicatie hierup gehouden, hadden geconsenteert de continuatie van de voirs. schote mits eenige condicien daerbij de Key. Ma.^{t} meer belast dan gebaet zoude hebben geweest, waeromme die coninginne geschickt ende gesonden heeft zekere commissaris aen die voirs. Staten van Zeellant om hemluyden te onderwijsen de condicien te veranderen ende beter accord te doene, de voirs. drie Staten considererende die groote ende zwaere lasten die de voirs. Key. Ma.^{t} te draeghen hadde in veele ende diverssche manieren, begerende derselver te secoureren naer huere macht, nietjegenstaende die meenichfuldige lasten daerinne tvoers. landt belast es, zoe int repareren ende onderhouden van huere dijcken, verloop van renten, als anderssins toecommende, bij twee verscheyden inundatien daerduere die inghesetenen desselfs zoe veraermt zijn dat hem nyet moeghelijck en es lasteghe beden te moeghen vervallen;

hebben der voers. Key. Ma.^{t} liberalicken geconsenteert ende gheaccordeert, te weetene die Prelaet ende Eedelen met die stede van Middelburch, twaelf grooten steenschietens ende drie grooten bij der breede, ende voorts meer bij maniere van een extraordinaryse bede andere zesse grooten oeck bij der breedde up elck ghemet lants staende ten vollen schote over tvoirs. geheel landt van Zeellant, tvrije medegaende, voer eenen tijt van drie jaeren, innegaende decollacio Joannis [*29 augustus*] in dit loopende jaer zessendertich, te bekeeren de twee grooten tot prouffite van de Key. Ma.^{t} ende de andere extraordinaryse vier grooten tot behoef van de voirs. lande, omme die aldaer te employeren naer goetduncken ende ordonnancie van de voers. drie Staeten, dies zal de voirs. Key. Ma.^{t} jaerlicx voldoen die renten staende tzijnen laste, midtsgaders die gaigen van de rentmeesters ende des te betaelen zal commen midts toewijsen ende executie deser bede; reserverende de voirs. Prelaet ende Eedelen uuyten accorde derzelver bede de somme van vierduysent ponden ten prijse van 40 grooten, omme daermede te betaelen huere dienaers, officiers, renten ende andere lasten in de plaetse van toverschot, twelck zij plaegen te ghenyeten uuyter bede.

Van welcke voers. 12 grooten steenschietens drie grooten bij der breede ende twee grooten extraordinaris oeck bij der breede gheconsenteert tot prouffite van der Key. Ma.^{t} die rentmeesters gehouden zullen wezen zijne Ma.^{t} rekeninghe, bewijs ende reliqua te doene; ende van vier grooten die resteren den voirn. drie Staten ende bij desen consente verclaeren

die voirs. Prelaet ende Eedelen expresselicken dat zij nyet en meenen te diminueren noch te derogueren huerluyder recht ende preeminencie bij den drie grooten steenschietens, maer hebben die hulpen accorderen voer dese reyse alleenlick om te dienen der voers. Key. Ma.^{t}, reserverende altijts huerluyder recht ende preeminencie voirs. in de toecommende bede. Ende dat zij doen dit jegenwoerdich accordt onder gewoenlicke condicien, te weetene dat die rentmeesters zullen moeghen betaelen in drie termijnen ende dat met bereden resten, dat die gracien ende quytscheldingen zullen commen ten laste van de Key. Ma.^{t}, ende dat zijne Ma.^{t} ofte andere van zijnen bloede zullen gehouden wezen te comen upt eertrijcke van Zeellant omme aldaer te zien aenwijsen tvoirs. accordt.

Onder protestatien oeck, indien in dezen eenighe dinghen ghezeet, ghepasseert oft gheconsenteert waeren contrarie den statuyten ende previlegien van de voirs. lande, dat tzelve sijn sal zonder prejudicie oft dat te moeghen trecken in consequentie. Begherende ende verzouckende voerts te voirsiene up de navolghende doleancien, te weetene eerst up de nyeuwicheyt die de thollenaers in veele manieren voortstellen, bedwingende die schamele luyden thol te betaelen van broot, bischuyt ende diergelijcke dingen dienende tot noodtuurfticheyt van den schipperen ende maronieren; ten tweeden van rijs, steenen ende diergelijcke stoffen, zonder denwelcken nyet mogelick en es tlandt van Zeellandt tonderhouden; ten derden dat de oude rentemeesters van Zeellandt moeghen bedwonghen worden zonder figure van proces rekeninge te doene van huerluyder ontfanck, ende te betaelen den voers. Staeten tghundt zij gehouden zijn int voirs. landt van Zeellandt, ende bijzondere tsterfhuys van wijlen Adolph Herdinck, die binnen zijnen leven ontfanghen heeft twaelfhondert ponden grooten Vlaems uuyten ontfanck van schote van dezen jeghenwoerdighen rentmeestere, alzoe bij faulte van desen ende de betaelinghe van die rentiers die poorteren daeghelicx in Vlaenderen ende elwaerts ghearresteert worden. Voerts zoe hebben die van Ziericxzee, Reymerzwaele, Goes ende ter Tholen midts der conscideracien als voren geconsenteert twaelf grooten steenschietens ende negen grooten bij der breede, behoudelick dat die vier grooten zullen gheemployeert worden in de affairen van den voers. lande ende bij ordonnancie van de drie Staeten alsvoeren, ende dat dit consent nyet en zal derogueren huerluyder recht ende oude preeminencien.

Welck accordt onder de reservacien ende condicien hiervoren verhaelt, te weetene van den 12 grooten steenschietens ende drie grooten metten anderen twee grooten bij der breede tot prouffite van de Key. Ma.^{t}, ende de vier grooten bij der breede ten prouffite van den lande, die coninginne in den name ende van wegen der voirs. Key. Ma.^{t} heeft geaccepteert ende over danckelick ghenomen, wel verstaende dat de bescadichede bij de leste voergenoemde twee inundatien ofte andere gracie hebbende van schote in de leste twee grooten hiervoren bij der breede de Key. Ma.^{t} gheconsenteert in de plaetse van de gheheyste extraordinaryse bede gheen gracie genyeten zullen, alzoe die penninghen daeraf commende geheelick gaen tot betaelinge van der armee van den keyser.

Ende aengaende de voirs. doleancie, up teerste es den thollenaers voertijts gheordonneert hierin discretie te useren, dat van wegen der Key. Ma.^{t} denzelven noch gaerne bevolen ende geordonneert zal worden; up tweeste daer es den Staten tot meer stonden antwoorde bij den keysere up doen gheven; ende aengaende tderde daer zijn commissarysen geordonneert om tsterfhuys te aenvaerden ende de schulden van dien metten goeden daer gebleven zijn te reeden. Indien de Staeten voerder provisie behouven, dezelve versouckende zal hem geaccordeert worden dat redelick zal wesen.

Aldus gedaen te Bruessele, den vijften dach septembri int jaer XV^{C} zessendertich.

Onder stont geteyckent: Marie, ende noch bezijden stont geschreven: Mij jegenwoirdich, ende geteickent bij den audiencier Pensart.

– Origineel: ZA, Prelaat en Edelen nr. 29 (verloren gegaan in 1940; het onderstaande vonnis van leenmannen d.d. 18 september stond eronder geschreven). – Afschrift: ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1128, f. 1-2v; ibidem nr. 397, f. [1]-[2]; (door R. de Pottre) ZA, Prelaat en Edelen nr. 97, f. [i]-[ii]v; (door R. de Pottre, naar het origineel) ibidem nr. 107, f. [i]-[ii]v (opschrift: Copie

van der acte van den accorde*); (door R. de Pottre) ibidem nr. 173, f. 1-3; (door R. de Pottre, naar het origineel) ibidem nr. 182, f. 1-3; (17e eeuw) ZA, Rekenkamer A nr. 456, f. 139-141v (opschrift:* Acte van der bede van 12 gr. steenschietens ende drij grooten bij der breedde, ende noch zes grooten bij der breede: de 2 gr. tot proffijte van der Keij. Ma.t ende dander vier grooten omme te vervallen die lasten van den lande; ende dat voor drij jaeren*). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 122, nr. 290; idem, Rekeningen, p. 346, nr. 753.*

8 september. – Keizer Karel v benoemt Adolf van Bourgondië, heer van Beveren en Veere, admiraal van de zee, tot zijn gemachtigde om van de leenmannen van Zeeland te verzoeken de bede van 12 groten steenschietens en 9 groten bij de breedte van elk gemet toe te wijzen. – Origineel (volgens Fruin 'met het geschonden zegel van den keizer in roode was'): ZA, Prelaat en Edelen nr. 27 (verloren gegaan in 1940). – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 123, nr. 291.

18 september, Veere. – De leenmannen van Zeeland wijzen in tegenwoordigheid van Adolf van Bourgondië, gemachtigde van de keizer, vonnis dat de Staten van Zeeland bovengenoemde bedes zullen opbrengen.

Alzoe bij den Key. Ma.t gegeven es zekere openen brieven van commissie op hooge, eedele ende moeghende heeren Adolph van Bourgoingnen, heere van Beveren, Vere etc., admirael van der zee, in date den zevensten dach van deser maent van septembri XV^{C} XXXVI, ondergeteickent upte ploeye bij den audiencier G. Pensart, bij denwelcken de voirn. Key. Ma.t gecommitteert ende gedeputeert heeft den voern. heere van Beveren als van zijne genaeden bloede hem te transporteren upten grondt ende eerde van Zeellant, ende van wegen zijne genadige Majesteyt vierschare te doen maken ende te bannen ende de adjudicatie van den accorde hierboven upt consent sijnen genaden gedaen bij den Prelaet ende Eedelen van Zeellandt met die stede van Middelburch aen leenmannen der graeflicheyt van Zeellandt van wegen zijnder Ma.t, te versoucken ende die aen te nemen ende accepteren volgende dacte van den accorde hierboven ende gewoenlicke solempniteiten daerinne geobserveert, gevende den voirscreven heere van Beveren macht ende hem auctoriserende met des daeraen cleeft alst oft sijne genade Ma.t in persoene gedaen waere, alst tzelve al breeder blijckt bij der voirn. commissie etc.

Achtervolgende welcke commissie zoe heeft deselve heer van Beveren uuyten naem ende van wegen zijne genade Majesteyt versocht aen den stadthouders van den schout van den hoogen banne vierschare te bannen van wegen sijne genade Majesteyt ende aen leenmannen der voorn. graeflicheyt van Zeellant die adjudicatie van den voirn. accorde up tconsent van den voirn. Prelaet ende Eedelen ende stede van Middelburch van 12 grooten steenschietens ende drie grooten bij der breede, ende voorts noch bij maniere van een extraordinaryse bede andere zes grooten oock bij der brede up elck gemet lants staende ten vollen schote over tgeheel landt van Zeellant, tvrije medegaende, voer eenen tijt van drie jaeren, innegaende decollatio Joannis [*29 augustus*] XV^{C} XXXVI lestleden, al te bekeeren volgende de voirs. acte hierboven daerof verclaert.

Naer welck verzoeck, ende de voers. vierschare gebannen zijnde, soe es bij leenmannen der voirs. graeflicheyt, wesende ter Vere upt slot van Sandenburch, grondt ende eerde van Zeellant, ter maninge van den voirn. schout, in presencie ende tegenwoerdicheyt van mijnen voern. heere van Beveren als van wegen zijnder genaede Ma.t daertoe geauctorizeert, bij denzelven leenmannen bij monde van Wolffart van Borsselen, heere van Schellacht, een van den eedelen van Zeellant, met gevolge van leenmannen alzulcke voorn. 12 grooten steenschietens, drie ende zes grooten bij der breede hierboven verclaert voer den tijt van drie jaeren, daeroff deerste derde jaer begonde ende verscheen decollatio Joannis XV^{C} XXXVI voirn. lestleeden, volgende den inhouden van de voers. acte hierboven upt accordt

van denzelven Prelaet ende Eedelen van Zeellant metter stede van Middelburch gewesen stedevast ende gestade.

Actum ter Veere den XVIII^en^ dach der voirn. maent van septembri XV^C^ XXXVI.

Ondergescreven: Mij jegenwoerdich den greffier, absent ende als leenman, ende geteyckent: G. de Borre.

– Origineel (het vonnis geschreven onder de acceptatie): ZA, Prelaat en Edelen nr. 29 (verloren gegaan in 1940). – Afschrift (alle direct volgend op de hierboven gedrukte acceptatie): (door J. de Jonge, naar een door Ruytinck ondertekende kopie) ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1128, f. 2v-3; (door Blankaard, naar het origineel) ibidem nr. 397, f. [2]-[2]v; (door R. de Pottre) ZA, Prelaat en Edelen nr. 97, f. [ii]v-[iii]v; (door R. de Pottre, naar het origineel) ibidem nr. 107, f. [ii]v-[iii]; (door R. de Pottre, naar het origineel) ibidem nr. 173, f. 3-4; (door R. de Pottre, naar het origineel) ibidem nr. 182, f. 3-4. – Regest: Fruin, Prelaat en Edelen, p. 123, nr. 293; idem, Rekeningen, p. 346, nr. 754.

Den voirn. Michiel van Hammeel [*klerk van de rentmeester van Beoosterschelde*] noch betaelt zijne vacatien ende dachgelden van XV daegen tot 2 s. 8 d. sdaechs omme te Bruessel gereyst te sijn geweest ende mijnen heeren van der Financien informacie gegeven van den geschil die de gedeputeerden van Zierickzee in den naem ende van wegen die ingeerfden des lants van Schouwen doen ter tijt te hove wesende maecten van der contribucie van den twee gr. van der gemete over de breede bij den Staten van Zeellant int jaer XV^C^ zessendertich der Key. Ma.^t^ geconsenteert bij maniere van eene extraordinaris beede, daeraf dezelve van Schouwen exempcie pretendeerden uuyt crachte van huere brieven van gracien van der ordinaris bede, ende daervan vervolcht appointement van der voern. heeren van der Financien als dat sij contribueren moesten in de voirs. extraordinaris bede, mits de verclaringhe van der acte van accorde daeraf zijnde. Maeckende ende beloopende de voers. XV daeghen ten prijse als boven, blijckende bij den ordonnancie van mijnen heere den tresorier Ruffault ende desselfs Michiels quitancie, die men hier tsamen overlevert, ter somme van 2 lb. gr. Vlaems, die maecken in ponden deser rekeninghe 12 lb. – *ZA, Rekenkamer I B-O nr. 1128, f. 104v-105.*

1645 1536 SEPTEMBER 22-30, MIDDELBURG

b Den voirn. bode [*Cornelis de Vos*] van dat hij ommegedregen ende ten voirs. plaetsen [*in Beoosterschelde*] gecondicht heeft een ander dees rentmeesters placcaet in datte den XVII^en^ septembris XV^C^ XXXVI mits des voirs. meester Pieter Ruttincx [*klerk van de rekening van Bewesterschelde*] missive, inhoudende zekere dachvaert van den voirn. Staeten van Zeellandt tot Middelburch op den XXII^en^ septembris voirs. op alzulcken last ende bevel als Pieter Boisot, commissaris van der coninginne, den voirn. Staeten aldaer verclaerde; daeromme den bode betaelt over zijn ordinaris loon van gelijcke 2 lb. 2 s.
– ZA, Prelaat en Edelen nr. 173, f. 21.

c De voirn. rentmeestere [*Jeronimus van Serooskerke*], dewelcke achtervolgende zekere missive van den voirn. meestere Pieter Ruttinck in date den XIIII^en^ septembris XV^C^ XXXVI mitten anderen Staeten van Zeellandt hem gevonden heeft opten XXII^en^ septembris voers. binnen der stede van Middelburch omme mitten voirn. Staten aldaer te communiceren ende te aenhooren alzulcken last ende bevel als Pieter Boisot, commissaris van de coninginne, deselve Staeten openen zoude mogen; int welcke doende de voirn. rentmeestere gevaceert heeft IX dagen ten prise voirs. van 8 s. g. sdaechs, faciunt 3 lb. 4 s. g., valentes in ponden deser rekeninge 19 lb. 4 s.[a]
– ZA, Prelaat en Edelen nr. 173, f. 19v-20.

a *In de marge:* Zij voortan telckent genomen blijcken van den pencionnarijs van Prelaet ende Edelen van dese vacatien.

Bronnen voor de geschiedenis der dagvaarten van de Staten en steden van Zeeland 1318-1572

Het bestuur van het gewest Zeeland werd in de late middeleeuwen en in de zestiende eeuw voornamelijk gedragen door de vergaderingen van de Staten. In dit orgaan overlegden afgevaardigden van de geestelijkheid, de adel en de steden met de vertegenwoordigers van de landsheer, de graven van Holland en Zeeland en hun Bourgondische en Habsburgse opvolgers. Hier onderhandelde men over bestuurlijke maatregelen, de heffing van belastingen, en in samenhang daarmee over allerlei maatschappelijke en economische kwesties.

De handelingen van de Zeeuwse Staten moeten worden gereconstrueerd uit diverse bronnen, zoals de rekeningen van de grafelijke rentmeesters, van de steden en van Prelaat en Edelen, en de akten opgemaakt als uitvloeisel van de genomen besluiten. Pas aan het einde van de hier behandelde periode hebben we de beschikking over een directe bron: het register bijgehouden door de pensionaris Christoffel Roels. Al met al leveren deze teksten een goed overzicht van de activiteiten van de Zeeuwse Staten, van de vroegste vermeldingen in het begin van de 14e eeuw tot het jaar 1572, toen de Opstand een einde maakte aan het landsheerlijke bestuur in Zeeland.

Sidestone Press
ISBN: 978-90-8890-643-5